Gotena Epe Agale

The New Testament in the East Kewa Language of Papua New Guinea

Gotena Epe Agale

The New Testament in the East Kewa Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples East Kewa long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: East Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
62cac9b7-0920-58fe-ad58-f2d4b8fb56bc

Contents

Matyu 1
Mak 65
Luk 102
Jon 169
Aposel 213
Rom 270
1 Korin 298
2 Korin 326
Galesia 345
Efesus 356
Filipai 366
Kolosi 373
1 Tesalonaika 380
2 Tesalonaika 387
1 Timoti 391
2 Timoti 400
Taitus 407
Filemon 411
Hibru 413
Jems 438
1 Pita 447
2 Pita 456
1 Jon 462
2 Jon 470
3 Jon 472
Jud 474
Pagaa 477

Matyu
Ripili Agale

Gote-na Epe Agale Matyu-mi lisa agalere buk maalapuna riri-nane apo wia-daa. Go agalemere Yesu go su kamaa ipisare re la yokesa. Abala riri-nanere Maria-me Yesu madisa agale lisa. Go-rupa puma nipuna kogono pama puma nipu puma komisa-rupa apo wia-daa. Gore nipu komoma wala rekesa. Rekoma page ora loba su puma yaa-para abala napisa. Dia-le, nipuna ruru-repaa piri-para wala puma agale lakeloma yaa-para werepe pisa.

Buk Matyu-ri ririna Yesu madisade madaa luma wala Yesu kalu-ipa mina Satan-me nipu ko lisare go remaa raayo go buk madaa wia. Go page Yesu epe agale pamu lakeloma agale mana loma enaali ma-epeaasa-daa remaa raayo go buk Matyu-para wia. Remaa medalomare Yesu Galili giyoma Jerusalem penaloma nimumi nipu lu makomaaoma repena polopeana lisimide pare nipu tapa giyoma wala rekesa.

Gore ada ele meda Matyu-mi waalalo pisare gore go-rupa: Yesumi epa pisa kogono raayore: Gote-na agale lakale alinumi lisimi yade aunu-para Gote-me go-rupa palua lisade agale-para Gote-na buk madaa wia agalenu Yesumi mawaraayaya pu lagelea. Gote-me Israel enaali nimu raba meape ali meda raapalua lisade elere gore Yesu yade pi go buk-mi lapaaya.

Robonu go-rupa adamina:

- Maria-me madisa page nipuna kasuanuna binu page (1.1–2.23)
- Jon su kamaa piruma enaali kalu-ipa kalisa (3.1-12)
- Yesu kalu-ipa muma Satan-me nipu koyalalo pisa (3.13–4.11)
- Yesu nipumi Galili su puma kogono pisa (4.12–18.35)
- Yesu Galili su giyoma nipu Jerusalem pisa (19.1–20.34)
- Nipu Jersalem taun re-para puma koro komea pisa (21.1–27.66)
- Yesu tapa-para rekesa (28.1-20)

Yesu Keriso-na kasuanuna biri go-rupa maasimi
(Luk 3.23-38)

1 Go remaa madaare Yesu Keriso-na kasuanuna bi abala go-rupa lemena. Abalare Yesuna kasua Devit pirisa. Devit-na kasua medare Abraham pirisa.

2 Abraham-re Aisak-na aaraa pirisa. Aisak-re Jekop-na aaraa pirisa. Gore Jekop-re Juda-para nipuna amenu-para nimuna aaraa pirisa. 3 Juda-re Peres-para Sera Iapona aaraa pirisa. Nipuna amare Tamar pirisa. Peres-re Hesron-na aaraa pirisa. Hesron-re Ram-na aaraa pirisa. 4 Ram-re Aminadap-na aaraa pirisa. Aminadap-re Nason-na aaraa pirisa. Nason-re Salmon-na aaraa pirisa. 5 Salmon-re Boas-na aaraa pirisa. (Nipuna agiri Rehap.) Boas nipuri Obet-na aaraa pirisa. (Nipuna agiri Rut.) Obet-re Jesi-na aaraa pirisa. 6 Jesi nipuri King Devit-na aaraa pirisa.

Devit-ri Solomon-na aaraa pirisa. (Nipuna agiri abalade Uria ena pirisa.) 7 Solomon-re Rehoboam-na aaraa pirisa. Rehoboam-re Abiya-na aaraa pirisa. Abiya-re Asa-na aaraa pirisa. 8 Asa-re Jehosafat-na aaraa pirisa. Jehosafat-re Jehoram-na aaraa pirisa. Jehoram-re Usia-na aaraa pirisa. 9 Usia-re Jotam-na aaraa pirisa. Jotam-re Ahas-na aaraa pirisa. Ahas-re Hesekia-na aaraa pirisa. 10 Hesekia-re Manase-na aaraa pirisa. Manase-re Emon-na aaraa pirisa. Emon

Josaia-na aaraa pirisa. 11 Josaia-
re Jehoiakin-para nipuna amenu
medaloma nimuna aaraa pirisa.
Go raburi mo Israel enaalinu
nimu Babilon su-para karapo ada
mapaitaasimi.

12 Nimu Babilon su-para karapo
palisimi raburi kasuanuna bi gu-
rupa maasimi: Jehoiakin-re gore
Sealtiel-na aaraa pirisa. Sealtiel-
re Serubabel-na aaraa pirisa.
13 Serubabel-re Abiut-na aaraa
pirisa. Abiut-ri Eliakim-na aaraa
pirisa. Eliakim-ri Asor-na aaraa
pirisa. 14 Aso-re Sadok-na aaraa
pirisa. Sadok nipuri Akim-na
aaraa pirisa. Akim-ri Eliut-na
aaraa pirisa. 15 Eliut-ri Eleasar-na
aaraa pirisa. Eleasar-re Matan-na
aaraa pirisa. Matan-re Jekop-na
aaraa pirisa. 16 Jekop-re Josep-na
aaraa pirisa. Josep-re Maria-na
aali pirisa.

Maria-re Yesuna agi pirisa.
Yesuri nipuna biri Gote-na Maa
Rapae Ali (Mesaia) maasimi.

17 Gore abalare Abraham-
na ruru go pirisimi enaalina
epaoma puma Devit madaare
kasuanuna ruru 14-pela pirisimi.
Abalade Devit pirisa rabu epaoma
pumare nimu Babilon karapo ada
mapaitaasimi raburi kasuanuna
ruru 14-pela pirisimi. Gore
mapaitaasimi enaalina epaoma
pumare Gote-na Maa Rapae Ali
madisa rabu go madaare kasuana
ruru 14-pela pa palisimi.

Maria-me Yesu Keriso madisa (Luk 2.1-7)

18 Yesu Keriso nipu maitana
remaare go-rupa pisa. Nipuna agi
Maria-re abala Josep-na minalo
mada misimi. Go-rupa pirisimi
pare Josep nipumi abi namisa
rabu Maria-me nipu madaa Holi
Spirit-mi naaki padaa pa pirisa.
19 Go ena nipuna pulalo pi aliri
Josep yapare nipu ora epe ali
yaa-pulu nipumi Maria yala
namapolaano kone wisa. Go-
rupa pisa-pulu nipumi pagaa wi
kone suma pawasi giyalua kone
wisa. 20 Josep nipumi go kone pa
makuaaba pirina upaame Gote-
na ensel meda adisa. Go ensel-
me nipu-para talo: Josep nere
Devit-na si. Nena ena Maria
meape paalame nakomape. Paga,
mo lo robaa-para pia naakiri
Holi Spirit-mi mapiraaripade.
21 Nipumi naaki matia rabu
nipuna biri Yesu lape. Gore
nipumi enaali raayona koeyae
elenu mea raakepe ruboma nimu
epe-rupa raba muma mapiraalia
lisa.

22 Gore Mudu Gote-na agale
lakale ali meda agale lakalisa-pulu
go ele raayo apo-rupa ora pisa.
Go agale lakale alimi abalade go-
rupa lisa: 23 Pagelepa, ena maa-
pua meda ali raapu napaitalia
pare naaki padaa piruma naaki
matia pare go naaki nipuna biri
Emanuel lamina lisa. Go bina re-
re go-rupa: Gote-re naa raapu pia.

24 Josep nipu u paluma rekesa
rabu mo Ali Mudu-na ensel-me
lakalisa agale pagoma nipumi
go ena nipuna were-rupa misa.
25 Pare nipuna ename naaki padaa
pa pirina nipu raapu u napalisipi.
Go naaki madisa rabu Josep-me bi
Yesu lisa.

2

Kimisu alinumi Yesu adola ipisimi

1 Maria-me Yesu Betlehem
adare-para madisa. Go suri
Judia su ru-nane wia. Go naaki
nipu madisa raburi Herot nipu
ali mudu pirisa. Gore abala
madinaloma kuba kedo madaa
kone makuaae alinu medaloma
mo naare opa ipula-nane piruma
Jerusalem su-para ipisimi. 2 Epa
opopaoma agale go-rupa lisimi:
Go kagaa naaki nipu Juda enaal-
inuna ali mudu pirape aliri ane

maita ya? Naame naana su-
para piruma nipu madina su
waalape kuba kedo adoma epama.
nipuna bi minasaato. 3 Gore
ali mudu Herot-me go remaa
pagoma pogolasaasa. Go-rupa
puma Jerusalem su-para piri
enaali raayo kone adaapu wisimi.
4 Go-rupa puma Herot-me Gote-
na lodo kira-ae ali kalunu-para
rekena agale maalape alinu-para
makiritaasa. Nimu kiritame rabu
Herot-me agale go-rupa lisa: Gote-
na Maa Rapae Aliri aapina su-para
maitia ya? 5 Gore nipu lakalisimi:
Judia su ru-nane Betlehem adare-
para maitaaya simi. Gote-na
agale lakale alimi pepa madaa
go-rupa lu wisa-le pagape lisimi:
6 Nimi Betlehem adare-para piri
enaalinuri Juda su robo ru-nane
pimi. Gore Juda suna ali kalununa
kone madaa ora epe-rupa pimi.
Go-rupa pea-le nimina su-parare
ali mudu meda piralia. Go alimiri
nimi-para Israel su-para piri
enaalinu-para surubalia.

7 Go lu wisa agale pagomare
Herot nipumi pawasi kale-
doma mo naare ipula-nane piri
makuaae alinu ipulupa lo lakalisa.
Go-rupa puma go kuba kedo
opapaaripade Di-ri aa-rabo yalo
agale lorapisa. 8 Go agale muma
sabaaoma nipumi go makuaae
alinu Betlehem adare-para wala
rapaaoma agale go-rupa lakalisa:
Nimi pumare puri paloma go
naaki waru asa pula pulupa.
Nimimi abala adasaalimi-daare
ni piri-para wala epa lagialepape.
Go-rupa palimiri neme page
nipuna bi minasaala palua lisa.

9 Mo ali muduna agale abala
pagomare nimu pisimi. Go adoma
ipisimi kuba kedo wala epa opoma
puaoma pumare mo naaki madu
saapiri ada kulu madaa puma
aasa. 10 Mo kuba kedo wala
adomare nimuna pu robaa-para
raaname ora waru komisimi.

11 Nimu ru-nane puma
kodobaoma lisimina mo naaki
Maria agiaaya puma adisimi. Go
rabu nimumi su adoma rumu pege
puma mo naakina bi minasaasimi.
Nimuna paus loboma epe kaa pi
ele medaloma kalisimi. Nimumi
abu pi gol kaname warili epe ele-
para paura epe kaa pi elenu-para
epe kaa pi wabola ele medaloma
page epa kalisimi. 12 Gore upaame
Gote-me nimu lakalisa-pulu nimu
Herot piri wala napisimi. Nimuna
pora rado meda mada puma
nimuna ada wala pisimi.

Josep nipuna ena naaki-para Isip su-para pisimi

13 Nimu abala penaaloma Gote-
na ensel-me ipuma upaame Josep
go-rupa epa lakalisa: Nena naaki
agiaaya maa pu no Isip su-para
pogola pulupa. Ne go su-para pi-
raina wala werepe go su giyape
yapi di epa lagialua. Abiri Herot-
me go naaki asa puma pia. 14 Gore
Josep go agale pagoma lisana nipu
u-rumu rumuna rekoma nipuna
naaki agiaaya mo Isip su-para maa
pisa. 15 Josep nipu mo Isip su-para
pirina Herot komisa. Josep nipu
go su-para pisare Mudu Gote-na
agale lakale alinu lakalisa-pulu pa
pisa. Pipa madaa Gote-na agale
lakale ali nipumi go-rupa lisaa-ya:
Nina naaki Isip su-para pirisa pare
neme yaalisuade lu wisaya.

Herot-me nogo naaki raayo tamina lisa

16 Gore abalade mo naare ipula-
nane piri alinumi Yesu madina
su Herot nalakeloma pogola
pisimi-pulu Herot-me nimu rono
pagisa. Herot nipumi mo kimisu
alinu-para agale lorapisa rabu go
alinumi mo kuba kedo opisade
di lakalisimi-pulu Herot-me mo
naaki madina yapi di makuaaoma
lu makomaatalo pisa. Go raburi
nipumi Betlehem su-para piruma
maali laapo abe napali naaki

raayo lu makomaina lisa. 17 Go
kone madaare abalade Gote-na
agale lakale ali meda Jeremaia-
me abalade saa pi agaleme go-
rupa lakalisa: 18 Rama su adare-
parare agale meda pago aaeme.
Go agalere nimumiri re lo piruma
kodome komo aaeme. Go rabu ena
Resel-me nipuna nogo naakinu
madaa re lo aaya. Go rabu
enaalinumi go enanuna lo robaa
namakuma paeme. Dia-le nipuna
nogo naaki komisimi-pulu nipu re
piru aaya.

Josep nipuna were raapu Isip su giyoma wala pisimi

19 Werepe Herot abala kom-
enaloma Ali Mudu-na ensel
medame Isip su-para ipuma Josep
nipu upaame go-rupa epa lakalisa:
20 Ne rekoma nena naaki agiaaya
maa pu nimina su Israel su-para
wala pulupa. Mo naaki tyalo
paade aliri abala komaade. 21 Gore
Josep nipu rekoma nipuna naaki
agiaaya maa puma Israel su-para
wala pisimi.
22 Gore Arkelaus-me nipuna
aaraa Herot-na pada muma nipu
Judia suna ali mudu pirisa.
Gore Josep-me go remaa abala
pagisa-pulu nipu go su-para pope
paalame komisa. Pare Gote-me
Josep upaame agale lakalisa. Go-
rupa pisa rabu nimu Galili su
ru-nane wala pisimi. 23 Nipu
puma Nasaret adare-para pua
pirisimi. Gore abalade Gote-na
agale lakale alinumi ora agale go-
rupa lisimide: Nipuri Nasaret su-
para piri ali lisimi.

3

Jon Baptais-mi agale la yokesa (Mat 1.2-8; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28)

1 Go raburi Jon Batais ipuma
lisana Judia suri enaali napiri
su-nane epa aoma Gote-na agale
lakelo aasa. 2 Gore nipumi talo:
Gote-na Surube Yapi Di-ri abala re-
para go epalia-le nimina pupitagi
nape kone giyalepa lisa. 3 Abalade
Gote-na agale lakale ali Aisaia-
me Jon-para agale go-rupa lisa:
Ali medame enaali napiri su-
para agale go-rupa yolo aaya: Ali
Mudu nipuna poranu waru wari
salepape. nipuna pamuape pora
ma-redepo yalepape lisa.
4 Jon nipumi abalade kamel
menana iri maraoma mena
yogaleme warili aako let-me
rabuaniaaoma yamesa. Go-rupa
pumare nipumi raa-para alubi
kapa-para wasu no pirisa. 5 Go
rabu mo Jerusalem su-para Judia
su raayo-para piri enaalinu-para
ipa Jordan pagi-para piri enaalinu
page Jon nipu piri-para ipisimi.
6 Ipumare nimuna koae-aunu la
yoke agale lakalisimi rabu Jon-me
ipa Jordan-para kalu-ipa measa.
7 Yapare Jon nipumi Farisi
alinu-para Sadyusi alinu-para
nimumi kalu-ipa minalo adisa.
Go-rupa puma nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Nimiri koe kero
madi alinu pimi. Aapimi nimi go-
rupa lagia ya? Gote-na werepe
rono pagape konere nimimi
adobaaoma piralimi. Go rono
page konere nimimi madaa pogola
palimi ya? 8 Nimimi epe kogono
puma palepape. Nimimi go-rupa
puma kone rulalimi-daare ora
kone rulae enaalinu pitaapape.
9 Nimina lo-parare Abraham-re
naana aapa kone nasalepape.
Neme nimi lagialo: Go wia kanare
Gote-me Abraham-na sinu mada
ma-aulaalia. 10 Rai gaapiri repena
re-para abala apo wia le waru
namaitiade repenare pitaa poma
repena sulaa-para mea kiralia.
11 Nemere nimi kone perekeal-
iminalo kalu-ipa meaato. Pare
werepe epaliade ali medamere
Holi Spirit-na puri-para repena
sulaa ele raapu kalu-ipa mealia.
Niri raba mi ali yaa-pulu neme

go alina age ada kepema kege
radepetalo palua pare mada dia.
12 Nipuna kelepa nipuna kimi
ripinuma aaya. Go-rupa puma mo
wit-na le raapu rilipu raloma go
epe kilinu kama muma nipuna
kiritape ada-para sulalo palia.
Gore koe rilipuri wagepu nakudili
repena sulaa-para mea kiralia
rabu pa roalia lisa.

Jon-me Yesu kalu-ipa measa
(Mat 1.9-11; Luk 4.1-13)

13 Go raburi Yesu nipumi su
Galili giyoma ipa Jordan-nane
ipisa. Nipu Jon piri puma Jon-
me kalu-ipa meanialo pisa. 14 Go-
rupa pisa pare Jon-me Yesu go-
rupa lakalisa: Neme ni kalu-
ipa gialiri epelea-le ake paa-
daa neme kalu-ipa gialua pae?
15 Gore Yesumi nipu agale go-
rupa abulisa: Palaina abere neme
loadeau pape. Naame go-rupa
palimi-daare Gote-me pamina lea-
ai raayo palima. Go-rupa lisa-pulu
Jon-me nipuna agale ralisa.

16 Yesu nipu kalu-ipa abala
muma wagepu nipumi ipa Jordan
giyoma so pagi-nane ipisa. Go-
rupa puma Yesumi go-rupa adisa:
Yaa-para pora gaape lobesa rabu
Gote-na Holi Spirit yaa puluma
biyaa ipuma nipu madaa epaa
pirisa. 17 Go rabu agale meda yaa-
para go-rupa lanyaasa: Gore nina
si-le neme nipu madaa ora pedo
waru pe.

4

Satan-me Yesuna kone makoyat-
alo lisa
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

1 Go raburi Holi Spirit-mi Yesu
nipu enaali napiri su-para maa
pisa. Go rabu Satan-me nipu kone
makoyatalo lisa. 2 Yesu nipu raa-
para yapi ali ria malapu piruma
eda nanisa-pulu reame komisa.
3 Go rabu Satan-me ipuma lisana
Yesu-para go-rupa lisa: Nere ora
Gote-na Si teare neme te rabu
go kaname bret ma-auloma maa
naina lisa. 4 Go raburi Yesu nipumi
agale go-rupa lakalisa: Gote-na
buk madaa agale go-rupa wia:
Enaalinumi bret kama noma epe-
rupa napirualimi pare Gote-na
lagi agale raayo waru pagomare
ade abuna epe-rupa pitimi lisa.

5 Go raburi Satan-me Yesu
nipu wala so epe Jerusalem siti-
para lamua pisa. Gore nipu
ora so lotu ada kulu madaa
marekaaoma go-rupa lakalisa:
6 Nere ora Gote-na Si tea-daare
gore ne go lotu ada kuluna aoma
su kamaa epa pogolape. Gore
Gote-na buk madaa agale go-rupa
wia: Gote-me ne madaa nipuna
ensel-nu lakeloma ripinaalepa tea
rabu ne waru surubuma kimi
ripinaabalimi. Go-rupa pea-le
pogola pali-daare kaname page
nena age mada natia lisa. 7 Gore
Yesumi nipu go-rupa lakalisa:
Gote-na agale wi buk madaare
agale meda go-rupa wia: Neme
nena Mudu Gote-na kone adolalo
namaperekeyape lea.

8 Satan-me Yesu wala maa
pumare ora so kari meda madaa
puma aaomare su raayona wi
elenu Yesu mawaalisa. 9 Gore
nipumi Yesu go-rupa lakalisa:
Neme ni madaa rumu pege puma
nina bi minasaali-daare go su
kamaa wia ele raayo ne gialua
lisa. 10 Go rabu Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Satan nere pane
pu. Gote-na buk-mi agale go-rupa
lea: Nena Mudu Gote komea pia-le
nipu komeana bi minasaoma nipu
komeana kogono pape.

11 Go raburi Satan-me Yesu nipu
giyainaloma Gote-na ensel-numi
nipu raba mula ipisimi.

Yesumi Galili su-para kogono
ripia pisa
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Yesumi Jon karapo ada
mapaitaarimi remaa pagisa-pulu

nipu Galili su-para pisa. 13 Gore
nipu Nasaret su-para napirisa
pare Kaperneam su-para puma
pirisa. Kaperneam suri ipa
Galili le pagi-para aasa. Go
Kaperneam adare-re Sebulun-
para Naptali su laapona robo
rikirana aasa. 14 Gore abala Gote-
na agale lakale ali meda Aisaia-
me laoma ipisa agale raluma pa
kama ipisa agale raluma pisa.
15 Sebulun su-para Naptali su
lapo-para piri enaalinuri nimina
su laapona porare mo ipa pagi-
nane puma ipa Jordan-na mone
pane aina. Go su laapo-parare
ora Galili su robo ru-nane aasa
pare ruru rado enaali adaapu
pirisimi. 16 Go su ribaale-para
pirisimi enaalinumiri nimumi
epe adaa paa adalimi. Enaali
raayore komape su ribaale-para
piri enaalinu nimi pimi-para paa
ora epalia.

17 Go raburi Yesumi nipuna epe
agale remaa lakalisa: Gote-na Su-
rube Yapi Di ora re-para go ipula-le
nimimi koe kone giyoma lo robaa
perekealepape lisa.

Yesumi ali maalapu-para ni raita maa ipulupa lisa
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Yesu nipu ipa Galili le pagi-
nane pamua aasa rabu nipumi
ameaya laapo adisa. Go ameaya
laapore Saimon Pita-para ame An-
dru laapome wena meape ko-
gono puma agona pa kama pisipi.
19 Gore Yesu nipumi talo: Nipiri ni
raapu baina. Go wena meapenya-
rupa nipimi enaali mealipinalo
mogeaalua-le ipulupa lisa. 20 Gore
nipu laapome wagepu mo wena
agona giyoma nipu raapu pisipi.

21 Nipumi wala ogesi-daa puma
ameaya laapo meda adisa. Nipu
laapore Sebedi-na si Jems-para Jon
ameaya pirisipi. Nipuna aaraa
Sebedi raapu ipinu madaa piruma
nimuna wena agona rabu lala
pirisipi. Yesumi nipu laapo ip-
ulupa lisa. 22 Gore nipuna aapa
page mo ipinu page giyoma Yesu
raapu pisimi.

Yesumi enaali adaapu waru raba misa
(Luk 6.17-19)

23 Nipu Galili su raayona
pora pamuala pisa. Go-rupa
pumare nipumi Juda alinuna
lotu adanu-para enaalinu Gote-
na surube suna agale pamu
lakalisa. Gore nipumi Gote-
na Surube Yapi Di madaa epe
agale pamu lakeloma lisana mo
enaalinu nimuna yaina rado rado
maperekeaaoma nimuna yogale
ma-epeaasa. 24 Go-rupa pisa-pulu
nipuna bi so Siria su robo raayona
piri enaalinumi pago kiritasimi.
Go pagomare enaalinumi pago
kiritasimi. Go pagomare enaal-
inuri nimuna yaina rado rado-
para radaame komalimi enaali
page mea ria ipisimi. Nimuna
yainare koe remo nimu madaa
piruma makeyae enaalinu page
piruma kuli raayo koma pe page
nimu mea ipisimi. Yesu nipumi
nimu raayo maperekeaa kiritasa.
25 Go rabu ora enaali adaapumi
Yesu raita maa pisimi. Nimuna
suri Galili-para adare Dikapolis-
para Jerusalem su-para Judia su
robo ru-nanepara ipa Jordan-na
mone pane piri enaalinu-para ora
raayore agale pagoma raita maa
pamsimi.

5

Yesumi rudu madaa aoma agale mo enaali lakalisa
(Luk 6.20-23)

1 Yesu nipumi mogo enaali
adaapu adoma nipu so rudu
madaa opasaoma puma pirisa. Go
rabu nipuna disaipel aalinu meda-
para epa pirisimi.

2 Go rabu Yesumi nimu agale
go-rupa lakalisa: 3 Nimi raayona

lo robaa-para epe kone mulalo
piruma makuaalimi-daare raana
komalepape. Gote-na Surube Yapi
Di nimimi ora mealimina.
4 Nimi raayome re lo pimi-daare
ranaa komo piramina. Gore Gote-
me nimina lo robaa-para kuma
mapainaalo go-rupa palimina.
5 Nimi raayome nimina bi
rabuaniaalimiri gore ranaa komo
piramina. Gore nimiri Gote-me su
raayo gialia.
6 Nimi raayome Gote-na epe
kone komea mulalo palimi-daare
nimiri Gote-me eda rubitabenalo
gialia. Go-rupa pea-le nimi ranaa
komo piramina.
7 Nimi raayome enaalinu-para
kodome komalimiri ranaa komo
piramina. Gore nimi madaare
Gote-me page kodome komalia.
8 Nimi raayona lo robaa-
para epe yaaliare ranaa komo
piralepape. Nimimi Gote mada
adalimi.
9 Nimi raayome yada ma-
paitaalo palimi-daare Gote-me
nimi ora naa enaalinu tea.
10 Nimi raayome Gote-na pora
raluma kedaa ritimi-daare ranaa
komo piramina. Nimiri Gote-na
Surube Yapi Di adalimi.
11 Gore nimimi naa ruru pitalo
raita mea epalimide rabu nimumi
adoma nimi-para ero agale pu koe
kedaa pi kone suma makirae agale
medaloma teme-daare nimimi pa
raaname komalepape.
12 Go rabu nimina kone-para
page raana waru komoma pedo
waru palimina. Go-rupa pea-
le nimi so yaa-para wi yoto epe
adaapu gialia. Go koe konere ni-
mumi abala Gote-na agale lakale
alinu-para riri-nane abala mea
kalisimi.

*Nimiri aipa-para paa laapo-
rupa pimi*
(Mak 9.50; Luk 14.34-35)

13 Nimi kone rulae enaalinuri
go su kamaa piri enaalinuna riki-
rana aipa-rupa pimi. Go-rupa pea
pare mogo aipa-na rede abala dia
yaaliare gore naame ake palima
rabu kusa wala ma-rede palima
ya? Go pi aipare nipuna rede
napea-pulu enaali mea ruboma al-
imi rabuaa timi.
14 Nimiri go su kamaa piri enaal-
inuna pea-rupa pimi. Go-rupa
puma adare so rudu madaa waril-
imi rabu enaali raayome go adare-
na paa waru ademe. 15 Go page
enaalinumiri lam meda kewoma
baket rolo-para nasalimi. Dia,
pare ora ada-para mudialimi-le
gomere no ada ru-nane piri enaali
raayo paa-para epe-rupa mada
pimi. 16 Go-rupa pea-le nimina
epe paame pa enaalinuna le agaa
madaa raalia-daare nimumi nim-
ina epe palimide kogono adoma
nimina Aapana bi minasaalimi.

*Yesumi rekena agale madaa
agale lakalisa*

17 Nimimiri neme Gote-na agale
lakale alinuna agale-para rekena
agale-para giyaliminalo ipisuade
kone nasalepape. Dia, neme go
elenu mea rubolalo naipisua pare
apo rekena agalena re waatalo ip-
isua. 18 Neme ora nimi lagialo:
Go su yaa laapo ora nadia yaali-
ade rabu page Gote-na rekena
agalena oge lu saabae pepasinu
page ora pa saabalia. Go rekena
agalere ora pa saabaina Gote-
me ele raayo kiritalia. 19 Go-
rupa pea-le enaali medalomame
go rekena agalere oge agale meda
kone suma enaalinumi giyalimi-
daare mogo rekena agale agu-
laeme. Go puma Gote-na Su-
rube Yapi-para nimu page oge
enaalinu mapiraalia. Pare enaali
raayome mo rekena agale waru
pagoma enaali medaloma page-
nalo mogeaalimi-daare gore so
Gote-na Surube Yapi-para page bi

adaalepe salia. 20 Neme nimi la-
gialo: Gore nimimi Gote-na agale
pagoma nimina epe koneme ko-
gono palimiri mo rekena agale
tisaanu-para mo Farisi alinu-para
nimuna kogono ma-oge yalimi.
Go-rupa napalimiri nimimi Gote-
na Surube Yapi Di madaa na-
adalimi.

Rono page kone
(Luk 12.57-59)

21 Naana kasuanumi abalade
pagisimi yade agalere go-rupa
pagisimi: Ali meda nalu mako-
maape leade. Pare ali meda lu
makomaliri kose pagape ali piri-
para maa palimi. 22 Pare neme
abe nimi lagialo: Ali medame
nipuna ame-para rono pagaaliare
nipu kose pagape ali piri-para
maa palimi. Go page ali medame
nipuna ame-para agale koe tea-
daare kaunsil piri-para kose talo
lamua palimi. Gore ali medame
ame-para ne ora makeyae ali yana
tea-daare nipu mo koe repena
sulaa-para maa pu palia.
23 Go-rupa pumare neme Gote-
para ora pili lape eda maa yawo
sumare kana reke alta madaa mea
epali rabu neme nena ameme ne
madaa koe kone enare go kone
ma-epe aape: 24 Gore nena mo
ritide ofa mo kana alta madaa
pa yawo sape. Go-rupa puma
nena ame piri wala puma mode
agale koe wala puma ma-redepo
yalepape. Go agale abala waru
kiralumare werepe Gote-para mo
eda maa puma ora pili paina.
25 Gore ali medame ne raapu
kose loma agale salia-daare pena
pora pagina palipi rabu epe kone
suma agale ma-redepo yaaoma
pulupape. Go-rupa napaliri go
alimi ne wagepu kose pagape
ali piri-para maa palia. Go-
rupa pumare pagape mo alimi ne
plisman-nu mea katea. Go-rupa
pumare nimumi ne maa puma
karapo ada mapaitaalia. 26 Neme
ora ne lagialo: Nena kose kabape
kana raayo mada na-abulu kiri-
taliri gore neme mo karapo ada
mada nagiyali.

Ena paake ali paake madaa agale

27 Yesumi go-rupa lisa nimimi
go agalere abala pagisimide lisa:
Neme ena paake nayolape. Neme
ali paake narumape lemede lisa.
28 Go agale abala pagisimide
pare neme nimi wala go-rupa
lagialo: Gore ali medame ena
meda adalia pare nipumi go ena
paake lamualua kone salia-daare
go konemere mo ena abala paake
nea.
29 Go pea-le nena le popoke-
naneme koe elenu adoma pu-
lalo paliare neme go le yokoma
rubape. Go-rupa puma nena le
komea yoko rubali pare nena yo-
gale raayo su koe-para namuma
lopalia. 30 Go page nena ora ki-
naneme ne koe ele mulalo paliare
go kiri rugulu rubape. Go-rupa
puma nena yogale komea aao-
mare nena to yogale raayo su koe-
para namuma lopalia.

Ena giyape agale
(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 Yesumi wala lisa: Abalade
go agale madaare kasuanumi go-
rupa lisimi: Ali medame nipuna
were giyalia-daare nipumi ena
rugulape pepa meda were kalape
lisimi. 32 Go-rupa lisimide pare
neme nimi lagialo: Ali raayome
nipuna ena nagiyalepape pare go
ena paake nea loma pa kama
nagiyalepape. Go-rupa pea pare
neme agale loma ena nagiyape.
Giyaliare ne page repaayana pora
rugiti. Go page pa ali medame giya
ena lamualia-daare neme page
ena paake yole ali pirali. Go-rupa
puma repaaya makoyaali.

Ora so yaa madaa le agale

33 Yesumi agale meda ora
mone mone go-rupa lisa: Agale
medare abalana kasuanumi go-
rupa lisimi-daa abala pagemede
agalere go-rupa: Nimi ora so le
yaa madaa agale meda Gote-na le
agaa madaa talo palimi-daare go
abalana agale madaa kone waru
suma palepape lisimi. 34 Go-rupa
lisimi pare neme nimi lagialo:
Nimimi yaa madaa pi natapape.
Yaa madaare Gote nipuna pirape
reke yade. Go paa-daa yaa
madaa makuaa loma nimina agale
puri namapalaalepape. 35 Go
page nimimi yaa madaa makuaa
agale meda go suna bimi puri
namapalaalepape. Dia-le go suri
Gote nipuna age lopae su yade.
Go page nimimi Jerusalem sumiri
su yaa laapo makuaa agale meda
natapape. Dia-le Jerusalem sumiri
Ali Mudumi mea waalisade su
yade. 36 Gore nimimi nimina
kalu iri wala kaake pi pobere-
daa mada namuma maalimi-pulu
nimina kalu madaa yaa madaa
makuaa agale page natapape.
37 Gore nimimi agale leme rabu e-
para dia laapo agale kama tapape.
Agale mone mone lemere Satan-
me malaaya.

Koeyae palimide na-abutapape
(Luk 6.29-30)

38 Nimimi agale abalade gu-rupa
pagisimide: Ali meda nena le
ape minaaliare nipuna le page
ape minape. Ali medame nena
agaa kimi koda tiare nipuna agaa
page abuloma koda tyape lisimide.
39 Go-rupa lisimi pare neme nimi
lagialo: Ali medame nimi-para
koeyae paliade raburi nipu-para
rono napagaalepape. Dia, pare ali
medame nena pa-ae ki waarame
rola tiare gore perekema luma pa-
ae meda-nane ora lina waalape.
40 Go-rupa wala ali medame nena
mamina muma ne kose madaa
adialalo paliare gore nena mam-
ina meda page nipu wala kalape.
41 Gore soldia ali medame nipuna
elenu su ogesi-daa adaalu-para
mea ria tea-daare gore neme wala
ogesi-daa su rado meda adaalu
nona pi-para page mea riape. 42 Go
page ali medame ne-para ele gi
tea-daare neme nipu kalape. Gore
ali medame ne-para pe meda gi
tea-daare neme koau nawaalape.

Yesumi talo: Yada lore ali raapu
epe kone sape
(Luk 6.27-28; 6.32-36)

43 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Gore kasuanumi
abalade lisimide agale go-rupa
pageme: Nimina adami enaali-
para epe pedo pi kone salepape
pare nimina lore alinu-para koe
kone salepape. 44 Go pea pare
neme nimi lagialo: Nimina lore
alinu-para epe pedo pi kone
waru salepape. Go-rupa page
nimi-para koeyae palimiri go
koe kone mea rubainalo Gote
yaaloma beten tapape. 45 Go-rupa
palimiri nimiri so yaa-para pia
Aapana enaalinu piralimi. Gote-
me enaali koe epe laapo raita
madaa naare apo marasaana-
daa. Go page nipumi yai page
ali koe epe laapo raita madaa
apo epena lisana-daa. 46 Go pea-
le mo enaali medalomame nimi
raana komalimide madaa nimu
raana komalimiri go madaare
epe yoto mealimina? Dia, mo
takis meape alinumi page go-rupa
peme. 47 Go page nimina amenu-
para abi paitalepape lemere mo-
ainare ake leme pae? Gore kalu-
ipa abi nami pa pimi enaalimi
page go-rupa peme. 48 Gore nimi
ora waru epe-rupa piralepape.
Nimina aapa so yaa-para epe-
rupa pia-rupa nimi page epe-rupa
mapiraalia.

6

Enaali meda raba meape agale

1 Yesumi go-rupa lisa: Nimimi waru adalepape. Nimimi lotu kogono pulalo peme rabu enaalinumi nimi adena kone suma napipape. Nimimi naana epe kogonore enaalimi adena kone salimiri nimina so yaa-para piri Aapame nimi yoto mada nagialia. 2 Go page nimimi naarali kome enaalinu nimu ele raba mu kalemere gore nimimi penaame go ele mealepa loma yaalari napulupape. Go-rupa palimiri nimimi makirae agale le enaalinuna kone komea mogeleme. Nimuri lotu ada-para mo pora pagina page pamuma ele kaleme. Gore mo piri enaalinumiri nina bi komea minasaaina kone wimi. Nina agale pagalepa. Go-rupa pemere nimuna rudu elenu abala penaame go mu aaeme-daa. 3 Pare nimimi mo enaali naralinu raba mulalo palimiri ora ki-naneme palide ele pope ki-naneme namakuaaina lape. Nena adami ali page agale napagena lape. 4 Dia, pare pagaa wi kone suma epe bi mulalo kogono palepape. Go-rupa palimiri nimina Aapamere nimina epe pagaa wi kogono adoma nimi epe yotome abutea.

Beten lape kone
(Luk 11.2-4)

5 Yesumi agale meda go-rupa lisa: Nimimi beten lemede raburi makirae agale le enaali-rupa natapape. Nimimi lotu ada ru-nane aoma beten tapape. Go page nimumi adaa pora kebo-nane page enaalinumi naa adena kone suma beten natapape. Go-rupa peme pare nina agale pagalepa. Goteme nimuna yoto elenuri abala kalisa. 6 Go yapare nimi beten ripia talo palimide raburi nimina ada rum-para puma pora poma nimi na-adape aapa madaa beten tapape. Go-rupa pumare nimina Aapame apo epe kaledoma leme beten adoma nipumi nimi-para page abutea.

7 Go page nimimi beten lemede raburi pa agale meda yoloma nale giyalepape. Mo kalu-ipa nami enaalinumi beten yoloma adaapu leme rabu waru pagalia kone wimi. Go-rupa natapape. 8 Nimi nimuna kone naratalepape. Dia-le nimimi beten talo agaleme abala managolaeme raburi nimina aapa Gote-me nimi madaa rudu lea ele raayo abala adoma makuaaya.

9 Gore nimimi beten go-rupa tapape:

Naana aapa, nere yaa-para pili.
Nena biri ade abuna epe-rupa.
10 Nena Surube Yapi Di epena.
Nena konemere so yaa-para
go-rupa peme-rupa su ka-
maa naame page go-rupa
palima.
11 Abi go yapi komea madaare
neme naana eda giape.
12 Neme naana koe elenu mea
rubaina-le naame page koe
kone saapirape enaalinuna
kone mea rubalima.
13 Neme naare koe kedaa pi eleme
ko nataina pare Satan-me
naa natinalo surubape.

14 Pagalepa. Nimimi enaali medalomana koe elenu mea raakepe rubalimiri gore nimina so yaa-para pia Aapame nimina koe elenu page mea rubalia. 15 Pare nimimi pa enaali medalomana koe elenu namuma raakepe rubalimiri nimina aapa nipumi page nimina koe elenu mada namuma rubalia.

Yesumi eda niti pape madaa agale lisa

16 Yesumi agale meda wala gurupa lisa: Gore nimimi lotu kone suma eda giyalimi rabu makirae agale le enaali-rupa napipape. Nimuna le agaa-para reame kome-rupa napiramina. Go-rupa

puma nimi reame kome enaali
kone suma kone minalo peme.
Pagalepa. Nimuna yoto elere
abala meme. 17 Pare nimimi
nape ele madaa niti puma giyal-
imi rabu nimina kalu-para wel
maa pumare nimina le agaa-para
waswas tyalepape. 18 Go-rupa pal-
imi raburi nimimi eda giyalim-
ina enaalinumi mada namakuaal-
imi. Nimumi mada na-adalimi
pare nimina Aapame apo kudiri
pu konere nipumi mada adalia.
Go-rupa pumare nena epe yoto
mada abutea.

Epe ele mea makiritaaina agale
(Luk 12.33-34)

19 Nimimi epe elenu go su kamaa
nakirita salepape. Go su kamaare
go epe elere bolonumi noma pa
ramualia. Go su-para page paake
ne alinumi pape aguloma meme.
20 Nimina epe elenu raayore go su
kamaa nakirita salepape pare go
elenu so yaa-para kirita salepape.
So yaa-parare bolonumi nanoma
mada naramualia. Go-rupa puma
paake ne alinumi page so yaa-para
elere namealimi-le so yaa-para ele
epe-rupa pa saabalia. 21 Gore epe
ele kirita sali-parare nena kone
page go-para pa saabalia.

Lere tona paa
(Luk 11.34-46)

22 Naana lere naana tona lam
pea-rupa roaaya. Le epe yaaliare
gore nena to raayo page epelea.
23 Pare le koyaliare gore nena
to raayo-para ribaa yoma koyalia.
Go-rupa pea rabu nena lo robaa-
para roalia paa wala kudinalia.
Go-rupa puma nena yogale-para
ribaa yoma ne ora makoyaalia.

Ali komeame surube ali laapona kogono mada napalia
(Luk 16.13)

24 Bosboi laapona kogonore ali
komeame mada napalia. Go-rupa
palia raburi ali meda madaare epe
kone suma ali meda madaare koe
kone suma palia. Go-rupa napilia-
le ali komea madaa ora raaname
komoma ali meda-parare nipu
rono pagaalia. Go page nimimi
Gote-na kogono pala kana kogono
pala mada napalimi.

Kedame komoma kone adaapu meme
(Luk 12.22-31)

25 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Go-rupa pea-le
neme nimi lagialo: Naa epe-
rupa piramina kone adaapu
nasalepape. Gore naame ipa
eda laapo ele nalima pa naana
yogale madaa ele maraalima pa
loma kone adaapu nasalepape.
Gore epe-rupa pirape konemere
pa nape eda kone rabuaanaaya.
Go page yogaleme pa mamina
maraape kone rabuaanaaya.
26 Nimimi so biyaa pameme yaanu
adalepape. Nimuna nape repena
kili maapu napoma nimuna edare
ada-para nakiritaeme. Go-rupa
napeme pare nimina so yaa-
para pia Aapame nimu eda kalea.
Pare Aapame nimi madaa wia
koneme go yaanu rabuniaaya.
27 Nimimi go su kamaa wi ele
madaa kone adaapu salimiri go
konemere nimina pirape maali
ogesi-daa adaalu mada namayola
salia. 28 Go-rupa pea-le nimina
konere ake paa-daa mamina ele
madaa penaateme? Nimimi oge
repena kili so kamaa-nane ope-
ai adalepape. Gore nipu opea
rabu nipumi kogono napuma
mamina page nawarialia. 29 Go-
rupa pea pare neme nimi lagialo:
Abaladere King Solomon nipuna
au mamina epe epe ele kama
yamesa rabu mo plaua kili madaa
pea-rupa nipumi au go-rupa
pisa pare plaua-me nipuna au
rabuniaaya. 30 Abi e-para rilipu
puti wia pare ekera wala luma
repena sulaa-para kiralimi. Pa
rilipu go-rupamere Gote-me pa
suna au laaya. Go-rupa pea-le

nimi enaalinuri ni madaa kone
ogepusi rulaeme. Nimina Gote-me
nimi page waru surubalia. 31 Go-
rupa pea-le nimimi kone adaapu
go-rupa nasalepape: Naame
eda ipa laapore ele nalima palo
mamina ele maraalima palo kone
nasalepape. 32 Go kone raayore
su kamaa kone narulae pa piri
enaalinumi nimuna meape kone
yade. Pare nimina so yaa-para
pia aapa nipumi nimi adoma ele
gialia. 33 Go kone nasalepape
pare kone perekeyo suma Gote-
na Surube Yapi Di madaa page
nipuna pape kogono page go laapo
madaa kone abala saapiralepape.
Go-rupa palimi-daare nipumi ele
radonu page mada nimi gialia.
34 Go-rupa pea-le bureka-nane ake
palua pe kone nasalepape. Dia-
le bureka-nane pape kone sape
elenu pa epalia. Gore yapi meda
madaa kedaare pa narialepape.
Gore pa kedaanu yaa-pulu nipuna
pa epalia.

7

Enaali rumape agale
(Luk 6.37-38; 6.41-42)

1 Yesumi agale meda wala
go-rupa lisa: Nimimi enaali
medaloma pa kama namari-
aaoma kose laaoma namuma
rumaalepape lisa. Go-rupa
puma Gote-me nimi page go-rupa
mada mea rumaalia. 2 Nimimi
enaali meda pa kama mariaoma
kose leme-daare gore Gote-me
nimi madaa go-rupa komea-
rupa abutea. Nimimi go-rupa
rumaalua kone salemede-rupa go
rumaape kone madaare Gote-me
nimi komea-rupa abutea. 3 Gore
nimina amena le-para oge le mare
abala adema leme. Go-rupa pea
pare nimina le-para wi repena
reke pena ademe. 4 Gore nimina
le-para repena reke wia-le ake
paa-daa go-rupa leme: Naa ame,
nena le-para wia oge le mare
mea rubano leme. 5 Go ali nere
makirae agale le ali yade. Abala
ririnare nena le-para wia repena
rekelepena maa rubape. Go-rupa
puma werepere le adolalo puma
nena amena le-para aaya loma
epe-rupa mada mu paina.

6 Nimimi Gote-na elere yananu
nakatapape. Go-rupa pumare
wala nimumi kauloma ne nolalo
palia. Go page nimi kulubunu
epe epe elenu menana maa-nane
namaitialepape. Go-rupa pumare
nimimi mogo epe kulubunu rugu-
labebe palimi.

Beten loma agale meamina
(Luk 11.9-13)

7 Yesumi go-rupa lisa: Nim-
imi Gote-para beten teme-daare
nipumi mada gialia. Nimimi
ele asa palimiri nimimi mada
adasaalimi. Nimimi pora gaape
puma tya tya palimiri Gote-me
nimi-para pora gaape mada lob-
alia. 8 Enaali raayome Gote-para
beten lemere gore nimumi elenu
mada mealimi. Enaali raayome
elenu asa palimi-daare mada ada
salimi. Gore alimi pora gaape tia-
daare Gote-me pora mada lobalia.

9 Gore nimina naakinumi aapa
yaaloma bret meda gi tea-daare
nipumi kana meda mea katea ya?
Dia. 10 Go page mo naakimi
aapa yaaloma wena page meda gi
tea raburi koe kero meda katea
ya? Go page mada nakaeta.
11 Go-rupa pea-le nimi alinumi
nimina naaki nogonu epe elenu
pa kaleme-le nimina so yaa-para
pia Aapamere nipu madaa beten
leme-daare nipumi epe ele page
pa maa gialia-le beten loma agale
mealepape.

12 Pa enaalinumi epe kone
muma ni komea go-rupa meda
pina kone salimade-rupare neme
page go-rupa pape. Gore apo kone

madaare Moses-na rekena agale-
para Gote-na agale lakale alina
agale raayo go-para wia.

Nimiri oge pora gaape-para ora pulupape
(Luk 13.24)

13 Yesumi agale go-rupa lisa:
Nimiri oge pora gaape-para ora
puma puaa kodobalepape lisa.
Pora medare mo koe su-para pope
pora gaapere ora adaalepe mada
lobapa wia. Enaali adaapu pere
go pora-para pulalo peme. 14 Go-
rupa pea-le ade abuna kagaa pi-
rape pora gaapere ora ogeasi yaa-
pulu kalai waru palimi. Go-rupa
pea-le enaali komea komea lo go
pora-para mada palimi.

Pa repenana kili matia waru adalepape
(Luk 6.43-44; 13.25-27)

15 Yesumi agale meda go-rupa
lisa: Gote-na bi madaa makirae
agale le alinuri waru adalepape.
Nimi piri-para epalimi rabu
nimumi epe sipsip menana yogale
aako yameme pare nimuna lo
robaa-para raa yana-na kone
suma nimi nolalo peme. 16 Go
makirae agale le alinu epalimi
rabu nimumi kogono palimi waru
adoma makuaalepape. Repena
keto keto aayari epe repena
wain-na le mada namaitia. Go
page repena fik-na epe kiliri mo
po rilipu pepo puti-para mada
naralemade ora dia. 17 Go-
rupa pea-le ipa waru piri repena
raayo madaa kili epe-rupa maitaa.
Pare koe kaapu le repena raayo
le koe-rupa maitaa. 18 Epe
repenamere repena kili koe-
daa mada namaitia. Go-rupa
kama repena koeme epe repena
kili meda namaitia. 19 Repena
raayo kili epe-rupa namaitalia-
daare poma repena sulaa-para
meakiralia. 20 Go-rupa pea-le mo
Gote-na bi madaa makirae agale
loma makirae alinumiri kogono
peme rabu nimuna maitialimi kili
adalimina.

21 Gore enaali raayome ni-para
Ali Mudu leme pare nimimi Gote-
na Surube Yapi-para madaa na-
adalimi. Dia, pare enaali raayome
naana aapa so yaa-para piana
kone raitalimiri Gote-na Surube
Yapi-para mada adalimi. 22 Apo
yapi di epaliade rabu enaali adaa-
pumi go-rupa teme: Ali Mudu,
neme abalade nena bi enaali
laketalo epe agale mogeaasima
leme. Nena bi lakeloma abalade
naame enaalina koe remonu mea
ruboma napi kogono adaapu
pisima leme. 23 Go raburi neme
nimu-para go-rupa laketoa: Neme
nimina le-para na-adisuade-le
nimiri koe enaalinu-le ni piri-para
pane pulupa toa.

Ada pape kone laapo
(Luk 6.47-49)

24 Yesumi agale meda go-rupa
lisa: Enaali raayome nina go agale
pago raitalimi-daare nimuna
epe konere go-rupa wimi: Ali
medame ada puma kaname puri
mapalaasa. 25 Go-rupa pumare yai
ipisa raburi ipa roma rubisaaoma
puri pale po rilipumi ipuma go
ada walu walu malaasa. Go
pisa pare mo ada ora kaname
puri waru mapalaaoma pisa-pulu
mada narobesa. 26 Yapare enaali
raayome nina agale pagoma
naraitalimiri nimuna kone go-
rupa wimi: Go enaalinuna konere
ada pigi puri namapaalae pa
mabaoma peme. 27 Go-rupa
pumare yai ipuma ipa roma ru-
bisaaoma puri pale po rilipu page
ipuma mo ada epa marobaasa.
Gore mo ada lopesa rabu ora e
waru lisa.

28 Yesumi go agale pu kiritasa
rabu pirisimi enaali raayome
pogolasaasimi. 29 Gore nipumi
agale lakalisa rabu nimuna

rekena agalena lisimi tisaanu-
rupa nalakalisa. Dia, pare nipumi
puri pale alina agale lakalisa.

8

Yesumi yakilimi li ali medana
yaina ma-epeaasa
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yesu so rudu giyoma kilip-
iaoma ipisa pare enaali raayome
wala nipu raita maa ipisimi. 2 Go
rabu yakilimi li ali meda Yesu piri-
para epa rumu pege puma piruma
nipumi talo: Mudu Ali, neme nina
yaina mada ma-epeaaina kone
salo lisa. 3 Yesumi nipuna yogale
madaa ki waraaoma talo: Go-rupa
palua-le abe kaapu yaina. Go-rupa
lisa rabu wagepu mo rere raayo
kaapu yabesa. 4 Yesumi nipu-para
talo: Nere adobape. Neme enaali
medaloma nalakelape. Nena yo-
galere Gote-na lodo kira-ae alimi
adena pope. Go-rupa pumare
Moses-me lisa-rupa eda yawape.
Go-rupa pali raburi nena yainare
abala go dia yanalo enaalinumi
mada adalimi.

Yesumi soldia ali muduna ko-
gono naaki ma-epeaasa
(Luk 7.1-10)

5 Yesu nipu Kaperneam su-
para pisa rabu soldia alinuna Ali
Mudumi Yesu nipu-para agaleme
go-rupa ogelisa: 6 Mudu Ali, nina
kogono naakiri yaina komoma
ada saabaaya. Nipuna kuli raayo
komapaoma radaa ora adaalepe
pea. 7 Gore Yesumi talo: Neme
nipu maperekaala palua. 8 Yapare
mo soldia alinuna Ali Mudumi
Yesu nipu agale go-rupa lakalisa:
Mudu Ali, niri epe ali-daa dia-
le nere nina ada-para mada na-
epali. Go-rupa pea-le neme pa
agaleme te rabu nina kogono
ali mada rekalia. 9 Ni page naa
soldia ali kalunumi ni surubeme.
Neme soldia alinu page surube.
Go-rupa pea-le neme soldia ali
komea-para ne pu toadere nipu
mada palia. Ali meda ne nipu
toa raburi gore nipu mada epalia.
Gore mo nina kogono naaki-para
go kogono pa leare gore nipumi
mada palia. 10 Yesumi go agale
pagoma kone adaapu wisa-pulu
mo nipu raapu ipisimi enaalinu-
para go-rupa lakalisa: Neme ora
nimi lagialo. Israel su-para ali go-
rupa kone rulae ali meda abalade
page napirisa.

11 Gore agale pagalepa: Enaali
adaapu mo naare opala-nane
page pabala-nane page epalimi.
Gore nimumi Abraham-para
Aisak-para Jekop-para so Gote-
me Surube-na Su-para piruma
kasuanu raapu eda no piralimi.
12 Go-rupa palimi pare enaali
medaloma so Gote-na Surube Yapi
Di adolalo peme enaliari nimu
ribaale-para wala mea ralu tia.
Go raburi re waru loma nimuna
kabulu regepe no radaa nalimi.

13 Yesumi mo soldia alinuna
mudu ali go-rupa lakalisa: Nere
abe pu. Neme kone rulaaye-
pulu nena kone sae-rupa ora palia.
Go-rupa lisa-pulu nipuna kogono
naakiri ora go rabu-le ma-epe
aasa.

Yesumi Pita-na werena agi raba
misa
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

14 Yesu nipu Pita-na ada-para
puma kodobaoma Pita-na aayaa
riripu yaina komoma paitae wina
adisa. 15 Gore Yesumi nipuna ki
minaa misa rabu mo riripu yaina
abala wagepu dialisa. Go rabu
nipumi rekomare Yesuna eda ki-
raasa.

Yesumi enaalinu adaapu raba
misa
(Mak 1.32-34; Luk 4.40-41)

16 Gore alebore enaali medalo-
mame koe remo piri enaali Yesu
piri-para mea ipisimi. Nipumi
agaleme loma go koe remo raayo
ralu rubisa. Go-rupa puma

nimuna yaina raayo page ma-
epeaasa. 17 Go-rupa pisare
abalade Gote-me agale meda
Aisaia-na buk-para go-rupa lisa:
Nipumi naana yaina raayore
abala mea ruboma naana yaina
rado rado page ma-epeaasa.

Enaali medalomame Yesu raita maa pulalo peme
(Luk 9.57-60)

18 Gore enaali adaapumi Yesu
kutapu ma-aasimi rabu nipumi
talo: Naare ipa mone pane kenao
mone maa baina lisa. 19 Go rabu
rekena agalena tisaa meda ipuma
lisana Yesu go-rupa epa lakalisa:
Tisaa, su raayona pamuali rabu
ni ne raapu pamuapana. 20 Gore
Yesumi nipu lakalisa: Raa yana
pali-parare su-para naaku wia.
Yaanu page ada warilimi pare
ni enaali Raapu Pirape alina Siri
nina pomo mu piruma paitape
ada dia yade. 21 Go-rupa lisa
rabu nipuna disaipel ali medame
nipu go-rupa lakalisa: Mudu Ali,
ora lale pare nina aapa abala ro-
gala pono. 22 Pare Yesumi nipu
lakalisa: Gore kome enaalinumi
nimuna kome enaalinu yago ro-
gaalimi. Nere saana bana lisa.

Yesumi adaa po rilipu malo-raasa
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Yesu nipu ipinu madaa
piruma lisana nipuna disaipel
alinu nipu raapu pirisimi. 24 Go
rabu mo ipa adaalepe porilipumi
ipuma ipinu mapereke yolalo
pisa. Go-rupa pisa pare Yesu
nipu pa u paitae wisa. 25 Go-rupa
pisa rabu mo alinumi Yesu nipu
puma marekaaoma talo: Mudu
Ali, neme naa raba mea. Naare
go ipa madaa makoyaaoma ipa
apo nalem-daa lisimi. 26 Gore
nipumi nimu lakalisa: Ake pa-
daa nimimi paala komoleme ya?
Nimiri naa agale ogepusi lo robaa-
para muma kone rulaeme. Gore
nipu rekoma po rilipu-para ipa
laapo puri pale agale lakalisa. Go
rabu po rilipu loraoma ipa lewa
ogesi-daa lewa napisa. 27 Go rabu
nimumi pogolasaoma talo: Go
aliri ake pi ali ya lisimi? Go ipa-
para po rilipu laapome nipuna
agale pagala lisimi.

Yesumi makeae ali laapona koe remo mea ralu rubisa
(Mak 5.1-17; Luk 8.26-37)

28 Yesu nipu ipa mone pane
puma mo Gadara ruruna su-para
opapasa. Go-parare koe remo
pabo piri ali laapome tapa apedaa
giyoma Yesu nipu piri-para ipisipi.
Nipuri ora raa-para makeyae ali
laapo yaa-pulu enaali raayo pala
komoma go nipu ae pora pagina
napamisimi. 29 Gore nipu laapome
puri paloma go-rupa yaalisipi:
Nere Gote-na Si-le neme naa piri-
parare ake pulalo epae? Gore go
elenu pape di abe dia-le neme
naa radaa maa gulalo ake paa-daa
epae pa lisimi? 30 Go rabu menanu
adaapupe mo-pare aoma eda nala
aasimi 31 Mo koe remome Yesu-
para go-rupa ogesimi: Neme naa
ralu tyalo pali-daare naa mogo
menanuna lo robaa-para ralutape
lisimi.
32 Gore Yesumi mo remo-para
nimi pulupa lisa-pulu nimumi
mo ali laapo giyoma remo nimu
mo menana lo robaa-para puma
kodobasimi. Go mena raayo alo
puma mo raita madaa lopoma
ipa le-para puma ipa noma
komabasimi.
33 Go rabu mo mena surube
alinu nimu pogola pisimi. Nimu
adare-para puma go remaa enaali
raayo-para puma lakalisimi.
Lakalisimi rabu mo koe remo
pabo piri ali laapo madaa piai-nu
raayo remaa puma lisimi. 34 Go
rabu mo adare-para piri enaali
raayome Yesu nipu madama ip-
isimi. Go-rupa puma nimumi nipu
epa adoma go-rupa lakalisimi: Go

su giyoma nena su rado-para pu lisimi.

9

Yesumi ki-age kole ali meda maepeaasa
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Yesu nipu ipinu madaa piruma ipa mone pane puma nipu adare meda-para puma opapasa. 2 Go rabu yaina kome ali meda Yesu piri-para ria ipisimi. Go-rupa pirisimi pare nipuna kuliri raayo koma penaloma tapa madaa saabaasa. Yesumi nipuna kone rulae adisa rabu mo yaina kome ali lakalisa: Go naaki, paala nakomape. Nena koae-aunu raakepe rubaato.

3 Gore rekena agale tisaa-nu medalomame go agale pagoma nimuna kone-para go-rupa wisimi: Go alimiri Gote-para ero lea, kone wisimi.

4 Yesumi mo nimuna kone-para abala adoma nimu-para talo: Ake paa-daa nimina kone-para go-rupa saleme? 5 Ake puma kuma pi agale toa ya? Nena koe elenu mea rubano kedaa pia? Ne rekoma pora pu lano kedaa pia? 6 Pare ni enaali Raapu Pirape alina Siri go su kamaa enaalinuna pupitagi neme kone mea raakepe rubaluale puri adalimina. Go-rupa puma nipumi mo kuli koma pe ali-para talo: Ne rekoma nena u pali elenu mea ripinuma nena ada-para pu lisa. 7 Go-rupa lisa rabu nipu rekoma nipuna ada-para pisa. 8 Enaali raayome go-ai adoma lisimina paalame komisimi. Gore Gote-me go au pinalo puri kalisa-pulu nimumi nipuna bi minasaasimi.

Yesumi Matyu yalisa
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yesu nipu go su giyoma pisa rabu ali meda Matyu nipu kana takis mi ada-para pirina adisa. Go-rupa puma Yesumi nipu-para talo: Nere saana bana. Go-rupa lisa rabu nipu rekoma raita maa pisa.

10 Yesu go alina ada-para eda nala pirisa. Go rabu kana takis mi alinu-para narali pabe enaalinu medaloma-para Yesu page nipuna disaipel alinu raapu piruma eda komea-para nisimi. 11 Go-rupa pirisimi rabu Farisi ali medalomame go kone adoma nipuna disaipel alinu lakalisimi: Nimina tisaa mo takis mi alinu-para naarali enaalinu raapu pia-le ake paa-daa go-rupa eda no piruaaya lisimi?

12 Yesu nipumi go agale pagoma nipumi talo: Yaina nakome enaalinu nimuri dokta piri-para pemede. Dia, yaina kome alinu nimu dokta piri-para peme. 13 Nimimi Gote nipuna buk-para ria agale lagisade abala puma makuaalepa: Ofa sape kone madaare neme raana napea pare neme raba meape kone madaa pedo pi. Yesu wala talo: Neme ora epe enaalinu kama raba mulalo naipisua. Dia, pare naarali enaalinu page raba mulalo ipisua.

Eda rekena-ai giyali kone
(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 Go raburi Jon-na disaipel alinu Yesu piri-para ipuma nimumi nipu-para talo: Farisi alinu naa page eda madaa niti puma adoba aema. Go-rupa pema pare ake pea-daa nena disaipel alinumi eda pa nena lae ya?

15 Gore Yesumi nimu lakalisa: Go ena lamulalo pe aliri nipuna rurunu raapu pa piralia rabu nimuna kone-para kedaa napalia. Pare werepere go ena lamulalo pea aliri wala giyalia-le go rabu mo nipuna rurunumi kodome komoma eda nape madaa niti puma pa piralimi.

16 Ali medame kagaa mamina kuni nipuna abalana mamina

podopele-para narabutea. Dia,
pare nipumi go-rupa ruguluma
rabutea-daare mo mamina wala
mariripiaama puma adaapu riripi
tyabalia. 17 Go page abalana
meme mena yogale-para ali
medame kagaa ipa wain mada
nakoeyaalia. Go-rupa pali-daare
mo kagaa ipame meme mena
yogale mariripiaaoma mo ipa su
kamaa koyalia. Go-rupa pumare
mo meme mena yogale page
mapodopealia. Gore kagaa ipa
wain-ri ora kagaa meme mena
yogale raapu no ritimiri laapo
raita epelea.

Yesumi ali muduna wane ma-epeaaoma nipuna mamina waraasa ena ma-epeaasa
(Mak 5.22-43; Luk 8.41-56)

18 Yesumi nimu-para go agale
pena lakelala aina ali mudu meda
Yesu piri-para ipuma rumu pege
puma go-rupa lisa: Nina nogore
abe ora le kadupia pare neme
epa ki sali rabu mada rekalia lisa.
19 Go-rupa lisa rabu Yesu nipu mo
ali mudu raapu pulalo pisa rabu
nipuna disaipel alinu page pisimi.
20 Pora pagina pisimi rabu ena
medare nipuna yapi pupulae
yainare maali ki lapo pege puma
agena lapo rupa-para popisa. Go
ena nipu Yesuna koau-nane ipuma
nipuna mamina kale-nane kimi
waraasa. 21 Go ena nipuna lo
robaa-para kone go-rupa wisa:
Neme nipuna mamina madaa
kimi waraaluare nina yaina mada
dia yaalia kone wisa. 22 Go-
rupa pumare Yesumi nipu wala
perekeyo adoma talo: Go nogo.
Neme ni madaa kone rulaae-pulu
nena yaina abi ma-dia yaato. Ora
go raburi go yaina epeasa.
23 Gore Yesu nipu mo ali
muduna ada-para puma opa-
paasa. Go-parare enaalinumi pe
ruli loma re adaa pu lisimi. 24 Gore
Yesumi talo: Nimi pane piralepa.
Go nogore pa u paitana. Ora lena
kadupiana. Go rabu nimumi nipu
giri laasimi. 25 Mo enaali raayo
pa pirinaloma Yesu nipumi mo
nogona ada rum ru-nane puma
ki mina muma nipu marekaasa.
26 Go-rupa pisa-pulu go remaa
su raayo-para pago kiritasimi.
Yesumi le rabuli ali lapo-para
agale maarea alinu page puma
ma-epeaasa.
27 Yesu nipu go ada giyoma
pora pamisa rabu le rubu pi ali
laapome nipu raita mea ipuma
go-rupa yaalisipi: Nere Devit-na
si-le saa raba mea lisipi. 28 Gore
Yesu ada ru-nane penaaloma mo
le rubu pi ali laapo nipu piri-
para ipisipi rabu Yesumi nipu-
para talo: Go kogono mada palua-
le nipimi ni madaa kone rulalipi
ya? Nipumi talo: E, Mudu Ali
mada palipa lisipi. 29 Go-rupa
lisipi rabu Yesumi nipuna le kimi
waraaoma talo: Nipimi ni madaa
kone rulaalipi-daare nipina le
madaa epetea. 30 Go-rupa pumare
nipuna le wala epe lisa. Go-
rupa pumare Yesumi nipu-para
puri pale agale go-rupa lakalisa:
Nipimi waru kudiri palepape.
Enaali medaloma nalaketapape.
31 Pare nipu giyoma pisa rabu go
su raayona Yesuna remaa pamisa.
32 Go-rupa palaina enaali
medalomame agale maare koe
remo pabo piri ali meda Yesu
piri-para mea ipisimi. 33 Gore
Yesumi mo koe remo mea rake-
peaasa rabu nipu laapome agale
lopaasipi. Gore enaali raayome
kone adaapu suma go-rupa lisimi:
Go Israel su-para napi kogono go
pamu pia-daa lisimi. 34 Pare Farisi
alinumi talo: Koe remonuna ali
mudumi nipu puri kalenaloma
go remo koena ali kalunumi puri
kalenaloma pamu pia lisimi.

Yesumi enaalinu kodome komisa
(Mat 4.23; Mak 1.39; Luk 4.44)

35 Yesu nipu su adare raayo-
nini pamuma lisana nimuna lotu
ada-para agale pamu mogeaasa.
Mogeaasa rabu nipumi Gote-
na Surube Yapi Di madaa epe
agaleme loma lisana enaalinuna
yainanu ma-epeaasa. 36 Nipumi
mo enaali raayo kodome komisa.
Gore nimuna kone mabebola
luma koe-rupa pirisimi-pulu
nipumi kodome komisa. Mo
sipsip-mena puni aaraa napirisa-
rupa go enaalinu kalae-rupa
pirisimi. 37 Go-rupa pirisimi-
pulu Yesumi nipuna disaipel alinu
lakalisa: Eda adaapu mo maapu-
para poro aaya pare kogono pape
alinu adaapu napimi. 38 Go-rupa
pea-le nimimi go maapuna aaraa-
para eda kili maa kirita sula epena
beten tapape lisa.

10

Aposel kogono alinuna bi
(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Yesu nipuna aposel kogono
ali 12-pela yaaloma nimu kogono
pape-ai puri mapalaasa. Gore
nimimi koe remo raluluma yaina
raayo ma-edaoma enaali raba mi-
nalo puri gialua lisa.

2 Mo ali 12-pela nimuna biri
go-rupa: Saimon-re abala ririna
Yesumi nipu abala mapiraasa.
Nipuna bi medare Pita. Nipuna
amere Andru page mapiraasa.
Go-rupa puma meda Sebedi-na si
Jems-para nipuna ame Jon laapo
page mapiraasa. 3 Gore Filip-para
Bartolomyu laapo mapiraasa.
Medalomare Tomas-para takis mi
ali Matyu laapo mapiraasa. Go-
rupa puma Jems-re Alfius-na si
Tadius laapo mapiraasa. 4 Go-
rupa puma Saimon Selot-para
Judas Iskariot page mapiraasa. Go
alimiri piruma Yesu tyapena kabe
reke misa.

Yesu nipumi mo aposel kogono
ali 12-pela kogono kalisa
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-5)

5 Yesu nipumi mo aposel ko-
gono ali 12-pela maa penaalisa
rabu agale mana go-rupa lakalisa:
Nimi ali ruru radonu piri-para na-
pulupape. Go-rupa puma nimi
Samaria adare-para page napulu-
pape. 6 Dia, pare nimiri Is-
rael su-para piri enaalinuri ora
alu pae sipsip-rupa pimi-le nimu
piri-para pulupape. 7 Nimimiri
Gote-na Surube Yapi Di abe ora
re-para ipu lalo laketapape lisa.
8 Nimimi yaina kome enaalinu ma-
edalepape. Ora le kadupili enaal-
inu marekaatepape. Mo yakil-
imi li enaalinu ma-epeaatepape.
Go page koe remo mea raakepe
rubalepape. Gore nimimi go puri
pa mealeme-pulu mo enaalinuna
yaina yoto nami mada pa ma-
epeaatepape lisa.

9 Nimimi kana yo-para kana kili-
para ora kana komea-para nim-
ina oge nusi-para namaitalepape.
10 Go page nimimi palimi rabu
rokanu namaita pulupape. Go
page alo pape mamina meda-para
ali ada-para pora pamuape ri-
maapu page namuma pulupape.
Dia-le alimi pa palimi-daare ni-
mumi eda mada gialimi.

11 Gore nimi adare page su rado-
para palimiri nimimi abala waru
adalepape. Nimimi epe amenu
medaloma abala waru adoma go
ali raapu piruma pumare nimi
meape enaali dia yaaliare paaoma
palepape lisa. 12 Gore nimimi ada
meda-para palimi rabu go ada-
para piri enaali-para epe-rupa
piralepape tapape. 13 Gore mogo
ada-para piri enaali epe enaali
yaalia-daare gore nimina epe
kone nimu madaa pa salepape.
Pare nimumi abe piralepape
agale na-abutimi-daare nimina
epe konere wala muma go ada

giyalepape. 14 Gore ali medame
nimina agale pagolalo nipuna
ada-para nalamua palia-daare
gore go adare giyoma pulupape.
Go rabu nimumi nimuna koe
kone adenalo nimina age madaa
ae kege kunu suma pulupape.
15 Pagalepa. Werepe Gote-me
enaalinu yoto mea rumaaoma
katea di raburi koe adare Sodom
Gomora su lapo-para pirisimide
enaalinu-para kedaa kalisade. Go-
rupa pisade pare go kedaamere go
su-para misimide kedaa rabuniaa
mealimi.

Kedaa rado werepe epalia
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Yesumi go-rupa lisa: Pa-
galepa. Neme nimiri makeae
yananuna rikirana sipsip mena si-
rupa mea rapaato. Go-rupa pea-le
nimimi ora pawa puma paakan-
umi pawa yoloma pamuade kone-
na pamualepape. Go page nimimi
epe kone suma so yaa-para pirape
kone mealimina pamualepape.
17 Nimimi alinu waru adalepape.
Nimumi nimi adialalo kaunsil-
na ada maa puma nimuna lotu
ada-para kalipu kudumi timi.
18 Nimumi nimi kose talo mo
ali mudu balinu piri-para maa
palimi. Go-rupa puma nimimi
nina kogono puma nimu-para
pa ruru radonu-para page epe
agale mada laketeme. 19 Gore
nimumi nimi kose lape agale
lemede raburi naa ake tema pe
kone adaapu nasalepape. Dia-
le Gote-me go rabu laketemenalo
agale gialia. 20 Go rabu nimimi
kama apo kose lape agale nateme.
Dia, Holi Spirit nimina lo robaa-
para piralia rabu nimina Aapame
agale lagialia.

21 Go rabu alinu nipuna amenu
kose-me mariaoma lisana nipuna
ame lu makomalimi. Gore aaraan-
umi page nipuna si-para koeyae
palia. Sinumi page agi aaraanu-
para agale yokoma kose lape agale
loma lu makomalimi. 22 Go raburi
nimimi nina pora raitalimi-pulu
enaali raayome nimi ronome ko-
malimi. Pare enaali raayome
puri paboma ni nagiaoma palimiri
werepe go su yaa laapo dia yaalia
rabu go enaalinu ade abuna kagaa
piramala palimi. 23 Gore nimimi
adare meda-para nimi kedaa gial-
imiri gore adare rado-para pogola
pulupape. Neme ora nimi lagialo:
Israel adare raayo-para kogono
mada napu kiritalimi pare enaali
Raapu Pirape alina Si abala epalia.

24 Skul leme naaki nogo nimiri
nimina tisaa-nu narabuainaaeme.
Go-rupa kama kogono pape alin-
umiri nimuna surube ali mada
narabuainaaeme. 25 Go-rupa pea-
le skul nogo naakimi nimuna
tisaa-rupa piralimi-daare epelea.
Go page kogono pape alimi ipuna
ali mudu raapu piraliare epelea.
Gore nimumi ada komea surube
ali-para koe bi Belsebul* leme-
daare gore epelea. Nipumi go koe
binu page pa mealimina.

Paala komape alina bi
(Luk 12.2-7)

26 Go-rupa pea-le nimimi pa
enaalinu paalame nakomalepape.
Dia-le abere ele raayo kepeabaaya
pare werepe pename suma pa-
gaae kone raayo page enaalinumi
mada adoma penaame kamaa
pagalimi. 27 Neme go ribaale-
para lagialo agalere nimimi naare
paama laketapape. Nimimi
pawasi pageme agalere su rudu
madaa rekaoma laketapape.
28 Ali medalomame enaalinuna to
yogale mada lu makomalimi pare
wasa mada nalu makomalimi.

* **10:25:** Go biri Kenan su-para piri enalinuna makirae gote kone suma bi maasimi. Go bina rere go-rupa: Nipu Gote raayona mudu gote teme. Gore mo Juda alinumi gote raayo nipuna rolo-para pia lisimi. Guma lomare Belsebul-na bi waru madaa minasaasimi. Guma puma koae remo raayona bi nipu madaa popisa. Guma pisimi pare Belsebul-ri koae remo-para lisimi.

Go-rupa pea-le nimimi nimu
madaa paala nakomalepape.
Yapare Gote-me yogale-para wasa
laapo repena sulaa-para mada
mea kiralia-le nipu madaa paala
komalepape.
29 Nimimi oge yaasi laapore
kana kale oge komeame kabeme.
Go-rupa pea pare nimuna Aapame
nalakelea-daare oge yaa komea su
kamaa mada nalopalia. 30 Gore
nimina kalu iri raayo Gote-me
abala diminasa. 31 Go-rupa pea-
le nimimi paala nakomalepape.
Nimimi mo ogege yaana kabape
rudu ora ma-oge yateme lisa.

Yesuri go piale ali
(Luk 12.8-9)

32 Yesumi agale meda go-rupa
lisa: Enaali raayome pa enaalin-
una le agaana naa Yesuna enaal-
inu pima lakelemere neme so yaa-
para pia Aapa-para go enaalinuna
bi page laketoa lisa. 33 Pare enaali
raayome pa enaalinuna le agaana
ni koau rilalimiri so yaa-para pia
Aapana le agaa madaa neme nimu
page giyalua.

Yesu su kamaa ipisare yada marekaalalo naipisa
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 Nimimi niri go su kamaa epe-
rupa pirape kone mea ipisuade
kone nasalepape. Dia, pare neme
rai kudu nona piale agaa mea
ipisua. 35 Nina ipisuade kogono
madaare yada pape kone adaapu
go-rupa salimi. Alinu medaloma
nimuna aapanu-para yada lore ali
aulalimi nogonumi nimuna agin-
para yada lore ali aulalimi weren-
umi aayaanu-para yada lore ali
aulaliminalo ipisuade. 36 Go-rupa
pumare ali medana koe lore aliri
nipuna ada komea-para piri enaal-
inu re-para aulaoma ronome ko-
malimi.
37 Enaali raayome nimuna aapa
ama madaa ranaame-rupa ni
madaa raana waru nakomalimiri
gore go enaalinu ni raapu mada
napiralimi. Go page enaali
raayome nimuna nogo naakinu
ranaame komoma ni madaa
raaname waru nakomalimiri go
page ni raapu mada napiralimi.
38 Enaali raayome nina repena
polopeana kedaa naruma nina
pora naralemere ora ni raapu
mada napiralimi. 39 Gore enaali
raayome nimuna yogale madaa
kogono kama pu piralimiri
nimuna wasaanu pa alupalimi.
Go-rupa pea pare enaali raayome
ni madaa kone rulaoma nimuna
yogale madaa kone narumalimiri
nimuna wasaanu epe-rupa ade
abuna kagaa piramala palimi.

Enaali medalomame epe yoto mealimi
(Mak 9.41)

40 Enaali raayome nimi mealimi-
daare gore ni page mealimi. Gore
enaali raayome ni madaa kone
rulaoma epe-rupa mealimi-daare
Gote-me ni mea epenalisa-le ni-
mumi nipu madaa page kone ru-
laoma mealimi. 41 Enaali raay-
ome Gote-na agale lakale ali epe-
rupa raba mealimi-daare Gote-me
epe yoto gialia rabu waru meal-
imi. Mo agale lakale ali enaal-
inu yoto mealimi-rupa go komea-
rupa rumaalia. Enaali raayome
ora epe ali meda epalia rabu go ali
adoma neme go ali raba mealua
kone salimi-daare go nimu-para
raba meape ali-para komea-rupa
epe yoto mealimi. Go agale pa-
galepa. 42 Enaali medalomame
nina disaipel enaali meda kogore
ipa nape pe meda kateme-daa go
epe kone madaa epe yoto mealimi.

11

Jon-na disaipel ali medaloma Yesu piri-para pisimi
(Luk 7.18-35)

1 Yesumi go agalere nipuna
aposel kogono ali 12-pela lakalisa.

Go agale laketalo kiratomare
nipu go adare giyoma mo-nane
adare medaloma-para pumare go
enaalinu-para epe agale lakeloma
moge riaasa.
2 Jon-me nipu karapo ada
piruma Yesu madaa remaa pagisa.
Go rabu nipuna disaipel ali
medaloma Yesu piri-para mea
rapasa. 3 Go alinu nimumi Yesu
agale go-rupa misimi: Nere Jon-
me abala epolalo lagisade yapae
pa meda werepe epaliade adoba
pima pae?
4 Gore Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: Nimimi puma kogono
adamede raayo ora yade lo Jon
puma laketapape. 5 Abi le rab-
uli enaalinumi ele waru adaleme.
Ali koe enaalinu pora pamualeme.
Yakilimi li enaalinuna rere kaapu
yaa. Kale poae enaalinumiri abe
kale loboma pageme. Abala kome
enaalinu page wala rekoma pimi.
Go enaali naaralinumi page Gote-
na epe agale pageme. Go re-
maa raayore Jon puma laketa-
pape. 6 Enaali raayome ni madaa
kone laapo nasu puri paloma kone
rulalimi-daare go enaalinu ranaa
komo waru piralimi.
7 Mo Jon-na disaipel alinu pu-
laina Yesumi mo Jon-re go pi-
ale ali yade pu enaalinu lakalisa:
Abalade nimi mo enaali napiri su-
para pumare ake adolalo pisimi
ya? Gore nimimi po rilipumi
kabe ragualae adola pisimi ya?
8 Nimi pumare ele adola pisimi ya?
Epe mamina maarae alinu adola
pisimi ya? Dia-le ali mudu nimuna
epe mamina maraoma epe ada-
para piru aaeme. 9 Gore ali adola
pisimi ya? Gote-na agale lakale
ali meda adola puame ya? E,
gore neme nimi lagialo: Go alimiri
Gote-na agale lakale ali medalo-
mare nipumi rabuniaaya. 10 Go
ali madaare Gote-na buk madaa
agale go-rupa wia: Gote-me talo:
Pagalepa. Neme nina agale lape
ali abala epenatoa. Go alimiri
nimina lo robaa konena pora ma-
redepo yaato tea. 11 Yesumi talo:
Pagalepa. Jon Baptais-ri go su ka-
maa madina enaali raayo rabuani-
aaoma nipu ora epelea lisa. Pare
Gote-na Surube Yapi-para pulalo
nogo naaki-rupa pirimiri Jon page
rabuniaame.
12 Abalade Jon agale moge ali
pirisa rabu page abe enaalin-
umi Gote-na Surube Yapi-na agale
ralu rubulalo pisimi. Go page
koe puri pale alinumi nimu rip-
inaalalo peme. 13 Gote-na agale
lakale ali raayome page Moses-na
rekena agaleme agale lakelaama
ipumare Jon-me page Gote-na Su-
rube Yapi-na agale lakelea-rupa
moge kone rulaeme. 14 Gore nim-
imi nimuna agale pagoma kone
salimi-daare gore Jon-re Gote-na
agale lakale ali Elaija-rupa abala
epalia lisimide. 15 Enaali raayome
go agalena re makuaama pira-
limiri waru pagalepa lisa.
16 Go rabu go enaalinuri nimiri
ali madaa saa pi agale lagialua ya?
Nimumiri kone go-rupa meme.
Nogo naakinu-rupa maket su-
para pimi. Go-rupa pumare go
nogo naaki rado medanu-para go-
rupa yaaloaaeme: 17 Naame nimi-
para lemaa pe tyama pare nimimi
yasa napabeme. Naame kodome
komoma nimi-para rupale lema
pare nimimi re-daa nateme lisa.
18 Jon nipu ipuma ipa wain-para
eda medaloma-para nanisa-pulu
nimimi nipu makeae ali lisimi.
19 Gore enaali Raapu Pirape alina
Si ni ipuma go edanu epa no ipa no
pe-pulu enaalinumi talo: Adalepa.
Go alimiri eda adaapupe noma
ipa wain page adaapu nea teme.
Go aliri kana takis mi alinu-para
naarali enaalinu raapu pia teme.
Go-rupa peme pare enaalinumi
ora Gote pia kone suma kone
rulalimina-le Gote-na makuaae
kone mada adalimina.

Taun medaloma-parare enaalinumi kone narulaeme
(Luk 10.13-15)

20 Go-rupa pumare su adare
adaapu-para Yesu nipumi napi
kogono waru pisa pare go pirisimi
enaalinumi kone naperekelisimi.
Go-rupa pea-le Yesumi nimu-para
rono pagoma nimu-para arere
enaalinu lisa. 21 Gore nipumi talo:
Korasin su-para mo Betsaida su
lapo-para piri enaalinu madaa
neme kodo waru pia. Gore
neme Tair Saidon su lapo-para
napi kogono go-rupa pula pirisua
yalore go Tair Saidon su-para
pimi enaalimiri kone pereketa
pisimi. Go-rupa pula pisimi yalore
nimuna kodo waatalore tagame
pepeminuma mamina yamola
pirisimi. 22 Pagalepa. Gore
enaalinuna yoto rumaape yapi
di raburi Gote-me Tair Saidon su
laapo piri enaalinu kedaa katea.
Go-rupa palia pare nimimi koe
kedaa ora waru ritimi. 23 Nimi
Kaperneam su-para piri enaalinu
nimimiri yaa-para pulalo peme
pae? Gore nimi koe su-para
palimi. Mo napi kogono pawade-
rupare Sodom su-para pula peme
yalore gore abi go raburi mo
Sodom su pa aata paa. 24 Pagalepa.
Gote-me enaalinu yoto rumaape
di raburi nimina kedaamere mo
Sodom su-para piri enaalinuna
kedaa rabuniaa ya-ai mealimi.

Yesumi talo: Pomo mu epa mealepa lisa
(Luk 10.21-22)

25 Go raburi Yesumi Gote-para
beten go-rupa lisa: O aapa, nere
su yaa laapona Mudu pili. Gore
abaladere neme kone makuaae
enaalinu-para kone waru wi
enaalinu-para nena kone kudiri
puma nogo naakinu-rupa mea
waaliside. Go madaa ora pili talo.
26 Gore Aapa nena raana-mere go-
rupa pede. 27 Nina Aapamere ele
raayo neme surubenalo gisa. Go-
rupa pisa pare pa enaali medame
nena Sina ni na-ademe pare ne
aapa komea mamere makuaaya.
Ali medame aapa na-adea pare
Simi komea mere adea. Mo
Simi enaalinu-para Aapa adolalo
pemere nimumi Aapa ademe.
28 Nimi enaalinumiri kalai pu
kogono puma kedaa ria epemere
ni piri ipulupape. Go-rupa epal-
imiri nimi pomo mu mapiraalua.
29 Go-rupa pumare nina pasaa
madaa wia repenare gore nimimi
muma nimina pasaa madaa mea
rialepape. Gore neme epe kone
su pawa pi-pulu nimimi nina kone
adoma adaapu mogeleme. Go-
rupa palimiri nimimi pomo mu
piramina. 30 Gore nina abala riape
repenare kedaa napea. Nimina
pasaa-para riape ele salua-le yapa
pealo marialepape lisa.

12

Pomo mu Pirape Yapi di madaa agale lorapisimi
(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Pomo mu Pirape Yapi di
medare Yesu nipu wit maapu
pamisa. Go-rupa pumare nipuna
disaipel alinu nimu reame
komisimi-pulu mo wit-na kili ralo
sabao maa nisimi. 2 Gore mo Farisi
alinumi go adoma Yesu nipu gu-
rupa lakalisimi: Adaina. Pomo
mu Pirape Yapi di madaare rekena
agaleme kogono dia lea pare nena
alinumi agale yokoma pa peme.
3 Yesumi nimu go-rupa lakalisa:
Gore nimimi Devit-para nipuna
alinu page reame komoma pisa
yade remaare nadipialimi ya?
4 Gore nipu Gote-na ada ru-nane
puma kodobaoma mo Gote-na
sape bret mea nisimi. Go bret-
re Gote-na lodo kira-ae alinumi
kama nisimi pare mo alinumi
rekena agale yokesimi. 5 Pare
nimimi abalade Moses-na rekena
agale-para go remaa nadipilisimi

ya? Gore lotu ada-parare Gote-
na lodo kira-ae alinumi kogono
puma Pomo mu Pirape yapi-daa
korona rekena agale yokesimi.
Go-rupa pisimi pare nimumi pa
koe ele meda napisimi. 6 Gore
neme nimi lagialo. Ele go-para wia
elemere lotu ada rabuaanaaya.
7 Pare nimimi Gote-na agale
meda pagola peme yalore koeyae
napeme enaalinu-para agale
mada nalakela peme. Nipuna
agale go wia-daa: Ofa sape kone
madaare neme raaname nakome
pare epe raba meape kone madaa
pedo pe. 8 Enaali Raapu Pirape
alina Siri Pomo mu Pirape Yapi Di-
na Ali Mudu yade.

Pomo mu Pirape Yapi di rabu Yesumi ki koe ali meda ma-epeaasa (Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Yesumi go su-nane giyoma
nimuna lotu ada meda-para
pisa. 10 Go-rupa pisa rabu
ali meda nipuna ki meda-nane
kome ali meda pirisa. Gore
ali medalomame Yesu-para kose
lape agale loma nipu-para agale
go-rupa lisimi: Gore naana
rekena agale madaare yaina kome
enaaliri Sabat li yapi di rabu
maperekeaamina yapae dia yapae
lisimi. 11 Gore Yesumi nimu-
para talo: Nimina rikirana ali
komeamere mena sipsip punalia
rabu medare Pomo mu Pirape
Yapi di rabu kubu-para lopalia.
Gore nimimi sipsip menare mogo
yapina kamaa-nane nayola salimi
ya? 12 Gore enaaliri sipsip mena-
rupadaa dia. Pomo mu Pirape
Yapi Di-na page naame enaali
raba mealimare rekena agale
nayokalima. 13 Gore nipumi mo
ki meda-nane kome ali-para talo:
Nena ki ridula. Go-rupa pisa
rabu go alina ki epe lisa-pulu
wala epe ki meda nona pisa.
14 Go raburi Farisi* alinu nimu
rekoma pumare Yesu nipu lu
makomaatalo yada robesimi.

Yesuri Gote-na epe kogono Raba Meape Ali

15 Gore Yesu nipumi go agale
pagoma lisana go su giyoma pisa
pare enaali adaapu nipu raita
maa pisimi. Go-rupa pumare
nipumi yaina kome enaali raayo
ma-epeaasa. 16 Go-rupa pumare
Yesumi nimu-para agale puri
paloma talo: Nina kogonore
enaali rado medanu-para agale
napuma laketapape lisa. 17 Go-
rupa lakalisa agale madaare
Gote-na agale lakale ali Aisaia-
me agale go-rupa lisa: 18 Gote-
me talo: Go aliri nina raba
meape ali yaa-pulu neme nipu
raaname waru komoma nipu
madaa pedo pe. Neme nina Holi
Spirit kalaayo raburi nipumi su
rado-para piri enaali nina yoto
rumaape yapi di lakelena. 19 Gore
nipumi agale puri palo naloma
rono napagaalia. Go page nipu
pora pagina pamuma yalaari
ali pamualia. 20 Gore nipumi
kogono pa kama puma nipumi
enaali raayo ora epe kone winalo
raba mealia. Go-rupa puma
nipumi kabe meda rodopetabalalo
po rilipumi rialaayare mada
narodopetabalia. Go-rupa page
lam meda repara kudinolalo
paliare nipumi mada nakudinalia.
21 Go-rupa palia rabu ruru rado
enaali raayome nipu madaa kone
rulaoma nipu adoba piralimi.

Yesumi Belsebul raapu kogono pea lisimi (Mak 3.20-30; Luk 11.14-23; 12.10)

22 Go raburi le rubupi ali medare
nipu madaa remo pirisa-pulu

* **12:14:** Go alinumi go lisimi: Kidu pirape yapi di rabu Yesumi enaali maepeaaliare koae-au pia lisimi. Nimuna rekena agale rugulisa-daa Yesu taminaloma agale go madaa maasimi. Go agale medare Luk 13.14-para Jon 5.18-para page wia.

nipuna agale maaresa. Go aliri
nimumi Yesu nipu piri-para mea
ipisimi. Go rabu Yesumi go ali ma-
epeaasa-pulu mo alimi agale loma
leme ele waru adisa. 23 Gore enaali
raayo nimu pogolasaoma talo: Go
aliri nipu Devit-na si yapae dia
yapae lisimi? 24 Gore mo Farisi
alinumi enaalinuna agale pagoma
go-rupa lisimi: Koe remona ali
mudu Belsebul-mi go ali puri
katea rabu nipumi go remo raapu
piruma pia lisimi.

25 Gore Yesumi nimuna kone
adoba karu muma nimu go-
rupa lakalisa: Adare meda-para
piri enaalinumi nimu rumaaoma
yada palimi-daare gore reke pu
lapoma piralimi lisa. Go adare-
para aaraalu nimumi rugutalalo
palimiri go ruru laapore mada
nakibu mapiraalimi. 26 Go-rupa
pea-le Satan-na su-parare ruru
komeame wala yada puma meda
ralu rubaliare wala mada nakiri
talipi pare nipuna ruru rugutalalo
pa pipi. Go raburi nimuna su
ora ko yaalia. 27 Gore nimimi
go-rupa lamede: Belsebul-mi ne
raba mea rabu neme koe remo
mea rubaaede. Go-rupa pea-le
nimina disaipel alinuri aapimi
raba minalo nimumi koe remo
mea rubaeme ya? Nimumi go-
rupa peme-pulu nimina kose lape
agale rabuaniaaeme. 28 Pare Gote-
na Holi Spirit-mi ni raba mu puri
gea-pulu neme go koe remonu
mea rubaayo. Go-rupa pea-le
Gote-na Surube Yapi Di nimi piri-
para abala epaade.

29 Gore ali medame puri pale
ali medana ada-para puma
kodobaoma nipuna elenu paake
nolalo palia-daare gore nipu
kopeme abala adialimi. Nipumi
go-rupa pumare nipuna ada-para
wi elenu raayo mada mealia.

30 Ali medame ni raapu napi-
raliare gore nina yada lore ali pia.
Ali medame ni raapu sipsip mena
namuma kirata mapiraaliare gore
nipumi mo sipsip-nu pane mea
ralu rubalia.
31 Go-rupa pea-le neme nimi la-
gialo: Gote-me enaalinuna koe
elenu-para koe ero agalenu raayo
mea rubalia pare enaali raayome
Holi Spirit-para ero agale leme-
daare go koe elere Gote-me mada
namuma rubalia. 32 Enaali raay-
ome enaali Raapu Pirape alina Si-
para koe agale lemere Gote-me
go koe elenu mea rubalia. Pare
enaali raayome Holi Spirit-para
koe agale lemere Gote-me go koe
ele mada namuma rubalia. Gore
abe page werepe page ora mada
nama rubalia.

*Koe repenamere kili koyae ma-
tia*
(Luk 6.43-45)

33 Gore repena kili epe
poasadere epe repena mada abala
elalia. Koe repena opalia-daare
koe kilinu madea. Go-rupa pea-le
le abala madea rabu go repenare
epelea palo kolea palo mada
adema. 34 Nimiri koe kerome madi
enaalinu-le nimimi epe agalere
akepu leme ya? Nimiri koae-
aunu pimi-pulu nimina lo robaa-
para rubitaboma agalere pename
waatea. 35 Ali epe medare nipuna
lo robaa-para epe kone palea-pulu
nipumi epe kone suma epe agale
lea. Ali koe-mere nipumi koeyae
kone lo robaa-para rubitabea-pulu
nipumi koe agale lea.

36 Go agale lagialo: Gote-me
werepe enaalina yoto mea ru-
maaliade rabu nimuna piai-nu pa
rado rado adoba kiraloma Gote-
me yoto rumaaoma katea. 37 Nina
le agaa madaare Gote-me nimi
kose lape agale tea. Go leme agale
madaare Gote-me nimi epe enaali
pu koe enaali pu pagoma mea ru-
maalia.

*Enaali medalomame napi ko-
gono adamono lisimi*
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Go raburi rekena agale tisaa
ali medaloma-para Farisi ali
medaloma-para go-rupa lisimi:
Tisaa-ya, naame nena napi kogono
meda paina adamono lisimi.
39 Go raburi nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Go abe piri enaalin-
umi koeyae puma Gote giyeme-le
ake paa-daa napi kogono adolalo
pimi. Pare nimumi nipuna
kogono meda na-adalimi. Pare
neme ali Jona-na pisade kogono
komeare palua rabu adalimina.
40 Abalade Jona nipu adaa wenana
lo-parare yapi repome pirisa.
Go-rupa pisana-rupare enaali
Raapu Pirape alina Siri tapa yapi
repome piruma wala rekalua lisa.
41 Pare Gote-me enaalina yoto
maa rumaape yapi di epalia rabu
Ninive pirisimide enaalinumi
rekoma nimu kose-na le-agaana
palimi lisa. Gore Jona-na agale
lakalisa rabu nimumi pagoma koe
elenu giyoma nimuna kone lo-
pu perekelisimi. Go-rupa pisimi
pare abe go pima yapi dimi Jona-
na kogono ma-oge eleme lisa.
42 Gore Gote-me enaalinuna yoto
mea rumaape yapi di rabu no re-
nane piri ena Mudu meda rekoma
nimina koe ele raayo madaa kose
tea. Go enana bi Mudu Shiba
leme. Gore go ena nipu Solomon-
na epe agale pagola pisa-pulu
nipu su raayo kale-nane pamisa.
Go-rupa pea pare ali go nimina
rikirana pialimere Solomon-na
kogono page rabuaaya.

Koe remo wala ipisa
(Luk 11.24-26)

43-44 Gore koe remome ali meda
abala giyoma paliare gore nipu
su kaapule-para asa pulalo pea.
Go remo nipu pamea pare epe su
ora wasu na-adalia-daare nipumi
wala go-rupa tea: Nina abala
piruma epawade ada-para wala
palua tea. Wala puma puaa adea
pare adede ada-parare brum-mi ki
maadu auloma wimi. 45 Go-rupa
pisa raburi nipumi ora koe remo
ki medane luma medane laapo
wala puma lamu muma lisana
nipu raapu ipumare mo ada ru-
nane kodobaoma pirisimi. Apo ki
medane luma medane laapo ni-
mumi abala remona koe kone ma-
oge eleme-pulu abala ririnare go
ali koe-rupa pirisa pare abere ora
koe-rupa pia.

Yesu nipuna agi amenu agale lakalisa
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yesu nipu mo enaalinu raapu
agale pa lala pirina agi amenu
kamaa-nane epa aasimi. Nimumi
nipu raapu agale talo pisimi.
47 Gore ali medame nipu go-
rupa lakalisa: Pagape. Nena agi-
para nena amenu so kamaa epa
aeme. Gore ne raapu agale talo
pimi. 48 Pare nipumi mo enaali-
para talo: Nina ama amenuri
aapi ya? 49 Go-rupa lomare
nipuna ki maalame luma nipuna
disaipel enaalinu-para wakima
talo: Adalepa. Nina ama-para
amenuri nimi yade. 50 Enaali
raayome nina so yaa-para piri
Aapana agale waru pago raleme-
daare gore go enaali nina ame-
para bali-para ama-rupa piralimi
lisa.

13

Ali medame maapu-para eda poaaya
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Go raburi Yesumi mo ada
giyoma puma ipa le pagi-nane
puma pirisa. Go rabu nipumi
enaalinu agale mogeaasa. 2 Go
raburi ora enaali adaapu nipu
piri-para ipuma pisimi-pulu nipu
ipinu meda madaa pirisa. Go-
rupa pisa raburi enaali raayo ipa
le pagi-nane pa pirisimi. 3 Go rabu
nipumi ele adaapu mogeama saa
pi agaleme agale go-rupa lakalisa:

Ali medame nipuna maapu-para
kibita wai radala pisa.
4 Gore mo maapu-para radala
pisa raburi kibita kili medaloma
mo pora pagina pa lopesa rabu
yaanumi mea nisimi. 5 Gore
pulalo maa pisa rabu medaloma
kana rote madaa lopesa. Gore
go-para pobere su ogepusi madaa
wisa-pulu go ora wagepu opisa.
6 Pare naare epa roma radaa pea
raburi su kaapu loma pitaa na-
awoma kaapu lea. 7 Mo wit-na
kili medaloma keto ketoae-para
lopesa-pulu go repena opoma
adaa yo puma maregepeasa.
8 Pare kili medaloma epe ipa piri
su-para lopoma waru epe-rupa
elesa. Go-rupa puma opesa rabu
medalomame kili 100-pela maitala
medaloma 60-pela maitala. Go-
rupa pea pare medaloma pa
komea komea laata pu 30-pela
maitala pisa. 9 Enaali raayome
go agalena re makuaaba piruma
waru pagalepape.

Saa pi agalena re
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 Go rabu nipuna disaipel alinu
Yesu nipu piri-para ipuma go-rupa
epa agale lorapisimi: Ake paa-
daa ade abuna neme nimu-para
saa pi agaleme lagele? 11 Yesumi
talo: Gote-na Surube Yapi Di
madaa kudiri pu wi agale wia pare
nimimi abala pageme. Go-rupa
pea pare nimimi wala napageme.
12 Gore enaaali medame kone
ele adaapu abala saapitimi-
daare Gote-me wala adaapu
medaloma page saba katea. Go-
rupa puma nipumi paala pina pa
salia. Pare enaali raayome kone
ogepusi saapirumare gore mada
nasaapiralimi pare go ogepusi
mada maa palua. 13 Neme nimi-
para saa pi agale kama le-aina
rere go-rupa: Nimuna leme ele
pa ademe pare nimumi elena re
waru na-ademe. Nimuna kaleme
pageme pare nimumi kone-para
waru nasalimi. 14 Go enaalinu
madaare Gote-na agale lakale ali
meda Aisaia-me agale ora go-
rupa lisaya. Gore nipumi go-rupa
lisa: Nimumi agale pago piralimi
pare rere waru namakuaalimi.
Nimina leme pa adapaba piralimi
pare ele waru na-adalimi. 15 Go
enaalinuna kone waru nasuma
pimi. Nimimi nimuna kale pora
poabaaya. Nimuna le pora po
wisimi. Go-rupa napula pisimi
yalore leme ele mada adola pisimi.
Nimuna lo robaa-para paa mada
epelea pisa. Agale pago mada
makuaamina. Gote-me talo: Go
rabu nimuna kone perekelena ni
piri-para epenatepape. Go rabu
neme nimu ma-epeaalua.

16 Pare nimimi ora epe-rupa
pimi-daare pedo palepape. Nim-
ina leme ele adoba kaleme agale
pago pimi-le ora epelea. 17 Go
agale pagalepa. Abalade Gote-
na agale lakale alinu-para Gote-na
enaali medaloma page abe nimimi
go adaleme ele adolalo raaname
komisimi. Pare nimumi abalade
na-adisimi. Abi nimi lagialo agale
pagola pisimi-pulu raaname ko-
mala pirisimi pare go agale napa-
gesimi.

Wit-na kili poape saa pi agalena re
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 Gore ali medame nipuna
maapu-para wit-na kili poasa
remaana rere go-rupa pagalepa.
19 Enaali medalomame Gote-na
Surube Yapi Di madaa agale
pagoma yapare namakuaaeme.
Go enaalinuri apo pora pagina
lope wit kili-rupa pimi pare
lo robaa-para wi agalere Satan
ipuma epa mabebola lia. 20-21 Gore
mo kibita kili kana madaa lope-
sanare enaali medalomame Gote-
na agale wagepu pagoma raaname
komoma raita maa peme-rupa

yapare go agalere nimuna lo-
pu ru-nane pitaa waru napea.
Go-rupa pa-pulu nimuna pitaa
ogepusi pea. Go-rupa pea-le epe
agale madaa kedaa mariaalimi-
daare nimumi Gote-na agale
wagepu giyoma lopalimi. 22 Mogo
repena kili keto-para lopesana-
rupare nimumi agale pageme
pare kana kogono-para koe kone
adaapu wi su-para pimi-pulu go
koe kone raayome Gote-na agale
marabuniaaya. Go-rupa pa-pulu
kili waru namadea. 23 Mogo
kili epe su-para lopesare gore
enaali medalomame Gote-na agale
pagoma lo robaa-para maa suma
kone rulaeme. Go-rupa puma
nimuna kili page waru adaapu
100-pela wakia kili-rupa madea.
Gore medalomana kili 60-pela
maitaa. Gore medaloma komea
komea laata pina 30-pela maitaa.

Maapu-para koe rilipu opeana saa pi agale

24 Yesumi nimu-para saa pi
agale meda wala go-rupa lisa:
Gote-na Surube Yapi Di nona
pi-airi ali medame epe repena
kili nipuna maapu-para poaaya.
25 Ribaa enaali u paitala peme
raburi yada lore ali meda ipuma
koe rilipu mo maapu-para epe
kili radalea. 26 Werepe go kili
maetealo pea rabu mo koe rilipu
raapu aaya. 27 Go-rupa pumare
kogono naakimi mo maapuna
aaraa piri-para ipuma talo: Mudu
Ali, naame abalade nena maapu-
para epe kili poasima kone saoma
pare ake pea-daa koe rilipu opea
ya? 28 Gore Mudu Alimi nimu
lakalisa: Yada lore ali medame
pea. Gore mo kogono naakinumi
talo: Mudu Ali, nena konemere
naame koe rilipu mea ralu rubola
pomona kone sale?

29 Gore nipumi talo: Dia, nimimi
mo koe rilipu yoko rubala aoma
mo epe kibita kili yokalimi-le pa
aainawa. 30 Gore pa aainaloma mo
epe kili ralemade rabu go kogono
naakinu-para go-rupa laketoa:
Go rilipu koenuri abala raloma
rogaaoma kiramina toa rilipu
epenuri komea ada-para rogaa
kirita salepape laketoa.

Bret ma-adaa sape yis madaa saa pi agale
(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31-32 Yesumi nimu saa pi agale
meda go-rupa lakalisa: Gote-
na Surube Yapi Di-ri gupiale:
Repena yamo kili muma ali meda
nipuna maapu-para poaaya. Gore
opea raburi wala adaa yoma pa
repena medaloma rabuaaya. Gore
nipu repena aaliade raburi yaa
medaloma ipuma go repena palaa
madaa ada wari pitimi.

33 Gore Yesumi saa pi agale
meda go-rupa lakalisa: Gote-na
Surube Yapi Di-ri bret ma-adaa
sape yis-rupa yade lisa. Ena
medame go bret ma-adaa sape yis-
para plaua ipa repo raapu suma
perekelisa. Wariaaoma pumare
werepere go ele raayo ora adaa
yaalia. Gote-na Surube Yapi Di-ri
go-rupa adaa yaalia.

Yesuna agale talore saa pi agaleme kama lisa
(Mak 4.33-34)

34 Yesumi go enaali adaapu saa
pi agaleme lakalisa. Yesumi nimu
agale medana pagaa wi waru
lakalisa. 35 Gore abalade Gote-na
agale lakale alina agalena re adal-
iminalo go-rupa lakalisade: Gote-
na agale lakale alimi go-rupa lisa:

Neme agale puri paloma saa pi
agale mada kama toa.
Abalade su yaa warisade rabu
paa-aenu raayo loma ipuma
abe pia page toa.

Rilipu koena saa pi agalena re

36 Gore Yesu nipu mo enaalinu
nimuna pirina nipuna ada-para

pisa. Go raburi mo nipuna di-
saipel alinu ipuma go koe rilipu
maapu-para opeana saa pi agale
ake-para leme pu agale lorapisimi.
37 Yesumi talo: Ali medame
maapu-para epe kili radateare
gore enaali Raapu Pirape alina
Simi radala. 38 Maapuri su ada
raayo-para lawade. Epe lere gore
Gote-na enaalinu-para lawade.
Go rilipu koenuri gore Satan-
na enaalinu-para lawade. 39 Mo
lore alimi koe rilipu maa poaaya
lawadere gore Satan-para lawade.
Eda ralape di raburi gore go
su kamaa enaali mea lamulalo
epaliade yapi Yapi-para lawade.
Maapu-para kogono naakinuri
ensel-nupara lawade. 40 Nimumi
rilipu koe raayo mea rogaa suma
repena sulaa-para kiralimi-rupare
werepe go su kamaa enaali mea
rumaala epaliade rabu palia-para
lawade. 41 Go rabu enaali Raapu
Pirape alina Simi nipuna ensel-
nu mea rapaalia. Go-rupa puma
go ensel-numi pupitagi manape
enaali page koe enaalinu page
kirita salimi. 42 Go-rupa pumare
go enaalinuri repena sulaa-para
mea rubalimi. Go adaa repena
sulaa-parare re ora adaalepe
loma radaa waru noma agaa
kabulu regepe no piralimi. 43 Go-
rupa pumare Gote-na enaalinuri
Aapana Surube Yapi-para naare
rea-rupa ranaa komo piralimi. Ali
medame go agalena re makuaaba
piralimiri waru pagalepape.

Ali medame su kamaa wi kana paus asa palia-ae saa pi agale

44 Gote-na Surube Yapi Di-ri go-
rupa: Abalade ali medame epe
elenu su-para pa paga wisa. Go-
rupa pea pare ali medame go ele
adisa. Go rabu nipumi su-para
wala maa pagaa wisa. Go-rupa
adisa-pulu nipumi raaname waru
komoma lisana nipu puma enaali
medalomame nipuna ele kabeme.
Go-rupa puma nipu go mone-me
go su kabola pea.

Sekere maitape saa pi agale

45 Gote-na Surube Yapi Di go-
rupa: Ali medame sekere maitalo
asa puma rome pea. 46 Nipumi ora
sekere yaba adea-pulu nipuna ele
raayo kabenaloma nipumi mode
mone-me mo sekere ropo pea.

Wena agona mada saa pi agale

47 Gote-na Surube Yapi Di page
medare go-rupa pea lisa: Wena
agona no ipa-para puma sumare
wena nimumi rado rado piae
meme. 48 Mo agona-parare wena
epa piru kiritinalomare wena
meape alinumi agona mea yola
peme. Go-rupa puma nimumi epe
wena yarepema maa suma koe
yarepemare ipa-para wala mea
rubea. 49 Go konere werepe yapi
di epaliade-rupa: Go rabu ensel-
nu su kamaa ipuma enaali mea
rumaalimi-le enaalina rikirana
koe enaali piralimi-daare go
enaali epa mea kiritalimi. 50 Go
raburi nimi epa mumare mo
koe repena sulaa-para epa mea
rubalimi. Go repena sulaa-parare
re ora adaalepe loma radaa waru
noma agaa kabulu regepe no
piralimi.

Abalana agale-para kagaa agale laapona saa pi agale
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

51 Gore Yesumi nimu agale lo-
rapisa: Go agalena rere nimi
raayo pago kiritame ya? Gore ni-
mumi talo: E, raayo pago kiritema
lisimi. 52 Gore nipumi nimu
lakalisa: Rekena agalena tisaa ali
raayome Gote-na Surube Yapi-na
agalere abala makuaasimi pare
ada ru-para nipuna wi abalana
koe elenu-para epe kagaa elenu
puma muma kamaa-nane mea
epalia-rupa mada lisa.

Nasaret su-para piri enaali raayome Yesu giyasimi

53 Yesu nipumi go saa pi agale
abala pu kiralomare nipumi go
su giyoma pisa. 54 Gore nipuna
adare-para ipumare nipuna ruru
enaali lotu ada-para Gote-na agale
moge riaasa. Mo enaalinumi
nipuna agale pagoma pogo-
lasaasimi. Go-rupa puma nimumi
talo: Go epe makuaae kone raayo
page go epe napi page gonuri
ane-para mea ya? 55 Go alina
aaraare kamda kogono pi ali kone
wima. Go page nipuna agiri Maria
kone wima. Jems-para Josep-
para Saimon-para Judas-para go-
aenu nipuna amenu kone wima
lisimi. 56 Gore nipuna kadipinu
page raayo naa raapu komea-
para go pima. Go-rupa pea-le go
kone raayore ali-para mea ya?
57 Go-rupa loma nipu-para rono
pagesimi-ai adoma Yesumi nimu-
para talo: Gote-na agale lakale
alinuri su raayona epe bi mi-
nasaaeme pare ora nipuna adare
komea-para epe bi naminasaaeme
lisa. 58 Nimumi kone narulasimi-
pulu nipumi adenalo napi adaapu
meda napisa.

14

Jon kalu-ipa komisa
(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

1 Go raburi gavman-na ali mudu
Herot Antipas-me Yesu madaa re-
maa pagisa. Go rabu nipumi Galili
su robo surubisa. 2 Gore nipuna
kogono alinu lakalisa: Go Jon
Baptais-ri tapa-para wala rekena
kone salo lisa. Go-rupa pisa-pulu
nipumi go puri muma napi kogono
go-rupa mada pea lisa.
3 Gore go-rupa abalade Herot-
me Jon nipu kose agale laaoma
lama adiala karapo ada-para ma-
paitaasa. Gore Herot-me nipuna
ame Filip-na were Herodias yotalo
pisa. 4 Go-rupa pisa pare Jon
Baptais-mi Herot go-rupa lakalisa:
Rekena go-rupa wia lisa. Nena
amena were nayolape leade kone
wisa. 5 Herot-me Jon lu mako-
maatalo pisa pare nipumi Juda
enaali raayo paalame komisa. Go
enaalinuna konemere Jon Gote-na
agale lakale ali meda kone wisimi.
6 Gore agimi Herot nipu madina
di wala ipisa-pulu enaali adaapu
nipu raapu paita pu kirita pirisimi.
Go raburi Herodias-na waneme
nimuna rikirana aoma yasa
pabisa. Go-rupa pisa-pulu Herot-
me raaname ora waru komisa.
7 Go-rupa pisa-daa nipumi wane-
para yaa madaa makuaa loma
agale gu-rupa lakalisa: Gore neme
ni-para ele medaloma gi te-re
mada gialua. 8 Mo enana agimi
kone kalisa rabu nipumi talo:
Neme Jon Baptais-na kalu plet
madaa suma ni giape lisa.
9 Go-rupa lisa raburi mo ali
muduna kone-para kedaa pisa.
Go-rupa pisa pare abalade nipumi
mo nipu raapu eda no piri
enaalinu-para yaa madaa makuaa
agale lakalisa. Go kone wisa-
pulu nipumi talo: Go ele mea
katoa kone wisa. 10 Nipumi
koda alinu meda mo karapo
ada-para penaaloma Jon-na kalu
ruguta penaalisa. 11 Go-rupa
pumare mo Jon nipuna kaluri
plet madaa madaa suma mo ena
maapua epa kalisimi. Gore nipuna
agi piri-para maa pisa. 12 Go-
rupa pumare mo Jon nipuna
disaipel alinu ipuma nipuna
ro ria puma kana apedaa-para
puma rogaasimi. Nimumi abala
rogaabaoma lisiminare Yesu pua
lakalisimi.

Yesumi alinu 5000 eda kalisa
(Mak 6.31-44; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

13 Yesu nipu go agale pagomare
ipinu meda madaa piruma enaali
napiri su-para pira pale pisa.
Nipu komea kama raapu pisa
pare enaali raayome go remaa

pagisimi. Go-rupa puma adare
giyoma pisa rabu enaalinumi
nipu raita maa pisimi. 14 Werepe
Yesu nipuna ipinu mo ipa
pagi-nane puma sumare enaali
adaapupe adomare kodome ko-
moma nimuna yainanu page ma-
epeaasa.

15 Gore ribaa lisa raburi nipuna
disaipel alinu ipuma talo: Go
su-para enaali napiri su-para
epamade-le neme enaali raayo
mea rapaaoma eda mo adarenu-
para kabola penaala lisimi.
16 Yesumi talo: Ake paa-daa nimu
penaalamono ya? Nimina eda
katapa lisa. 17 Gore nimumi talo:
Naare eda adaapu nasaema. Pa
bret supu-para wena ipa laapo
sabaema lisimi. 18 Yesumi gore
mea ipulupa lisa.

19 Mo enaaliri rilipu madaa pi-
ralepa lomare mo wena lapo-
para mo bret supu-para misa.
Go-rupa puma nipumi yaa-para
adasaaoma talo Gote-para ora pili
loma bret maa piribima nipuna
alinu kalisa. Go-rupa puma go
alinumiri mo enaali raayo ru-
maaoma kalisimi. 20 Gore nimu
raayome eda mada no kiralomare
eda purupina basket 12-pela madu
wisimi. 21 Mo eda nisimi enaaliri
ora adaapupe pirisimi. Ali 5000-
pela pirisimi pare nimumi ena
nogo naakinuri nadipi lisimi.

Yesu ipa koau madaa pora pamisa
(Mak 6.45-52; Jon 6.16-21)

22 Yesumi nipuna disaipel alinu
lakalisa-daa nimu ipa le mone
pane abala pisimi. Go rabu nipu
mo enaali mea rapaatalo pisa.
23 Nipumi mo enaali raayo abala
penaaloma nipu komea beten
talo so rudu madaa pisa. Ribaa
nipu komea so rudu madaa pirisa.
24 Gore mo ipinu abala mo ipa
rikirana penaaloma po rilipumi
nimu pulalo pisimi-nane ipisa-
pulu nimu ipa koauna pa pirisimi.
25 Yapi pode lapaasa pare ribaa
ogesi-daa pa yabaina Yesu nipu
ipa koau madaa ipuma nipuna al-
inu piri-para epa opapasa. 26 Gore
disaipel alinumi nipu mo ipa
koauna ipisa adoma pogolasaoma
talo: Gore masalai meda epa-aaya
kone suma pogolasaoma paalame
komoma puri palo yalaasimi.
27 Go raburi wagepu Yesumi
nimu lakalisa: Puri mealepape.
Ni epawade-le nimimi paalame
nakomalepape.

28 Go rabu Pita-me talo: Ali
Mudu, ora ne yaalia-daare ni page
apo ipa madaa, nipu epono lagi.
29 Yesumi talo: Ne ipu lisa. Pita
mo ipinu giyomare ipa koau-nane
puma Yesu nipu aasa-para adolalo
pisa. 30 Pare nipumi po rilipu
adoma paalame komoma ipa le ru-
nane kodobalalo pisa. Go-rupa
pulalo pia-pulu nipumi talo: Ali
Mudu, neme ni raba meape.

31 Go raburi wagepu Yesu nipu
kimi ripinaasa. Go-rupa puma
nipu lakalisa: Ake paa-daa neme
ni kone ogepusi rulaaripi ya?
Neme kone laapore ake paa-daa
sae ya? 32 Go-rupa pumare nipu
laapo so ipinu madaa opasaoma
pirisipi raburi po rilipu dia lisa.
33 Gore ipinu madaa pirisimide
alinumi Yesu-para beten loma
nimumi talo: Nere ora Gote-na si
yana lisimi.

Genesaret su-para Yesumi yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa
(Mak 6.53-56)

34 Yesu-para nipuna moge riae
alinu-para nimu ipa Genesaret
ruguloma puma mone pane
puma opopasimi. 35 Go su-para
piri enaalimiri Yesuna le agaa
adisimi rabu go su raayo-para
pirisimi enaali lakeloma yaina
kome enaali raayo Yesu piri-
para lamua ipisimi. 36 Yesu

nipu agale ogelalo lisimi: Nena mamina pagi-nane yaina kome enaalinumi waraainalo ogesimi. Enaali raayome nipuna mamina madaa kimi waraaoma lisimina nimuna yaina raayo ma-epeaasa.

15

Gote-na rekena agalemere kasuanuna agale rabuaanaaya
(Mak 7.1-13)

1 Go raburi Farisi alinu-para rekena agalena tisaanu-para Jerusalem su giyoma Yesu nipu piri-para ipuma lisimina nimumi talo: 2 Ake paa-daa nena disaipel alinumi naana kasuanuna abalana rekena agale naraleme? Nimu eda nolalore rekena agale yokoma nimuna ki naradepeateme* lisimi.

3 Gore Yesumi nimu-para talo: Nimimi ake paa-daa abalana kone pa saapiruaeme? Go-rupa puma nimimi Gote-na rekena agale yokemena. 4 Gore Gote-me gurupa lea: Neme nena ama aapa laapona agale yokape lea. Ali medame nipuna ama apa-para koe agale leme enaaliri lu komalia lea. 5 Go-rupa lea pare nimimi go-rupa
leme: Ali meda nipuna aapa ama raba meape ele medaloma suma yapare wala Gote katoa tea. 6 Go-rupa puma go rabu nipuna ama aapa raba meapere palaina tea. Go kone suma nimimi Gote-na agale yokoma nimina abalana kone waru su aaeme. 7 Nimiri ora makirae agale le enaalinu pimi. Gote-na agale lakale ali Aisaia-me nimi madaa agale waru lisade. Nipumi talo:

8 Gote-me talo: Go enaalinuri nimuna agaleme nina bi minasaaeme. Pare nimuna pu robaapara wi koneme ni giyoma repara napimi. 9 Go enaalinumi pa nimuna rekena agale mogeleme rabu ora Gote-na agale giyali. Go-rupa peme-pulu nimumi nina bi pa kama minasaaeme lea.

Koe eleme alinu koe kone masaaya
(Mak 7.14-23)

10 Go rabu Yesumi enaali nipu piri-para ipulupa loma nimu gurupa lakalisa: Nimimi pagoma kone waru salepape. 11 Ali medame eda agaa-para mea neme rabu go eleme nimu koto namapaaya. Dia, pare enaalina lo robaa-para wi kone kamaa-nane popalia-daare go-rupa enaalinu makoyaalia.

12 Go raburi nipuna disaipel alinumi nipu-para talo: Farisi alinumi nena remaa pagoma nimuna lo robaa ko-lea lamede?

13 Gore Yesumi talo: Nina Aapa pia yaa-para nipuna maapu-para napoaaripa pare go opalia rabu pita apale yokalia. 14 Mo Farisi alinu madaa nimimi kone narulalepape. Gore nimu le rubu pi ali-rupa pimi pare le rubu pi yago pora mada nawatea. Dia-le nipu laapo raita naaku-para lopalipi.

15 Pita-me Yesu nipu go-rupa lakalisa: Neme go agalena re waru lapa lisa. Naame waru makuaamona. 16 Gore Yesumi talo: Nimi page kone nasalimi-le apo alinuna yago pimi pae? 17 Ora pagalepape. Gore ele raayo agalepara neme elenuri robaa ru-nane

* **15:2:** Farisi alinuna rekena agalere go-rupa. Pora kimisu pamuma go-au pisimi. Koto au pale puma eda napianale pisimi ki radepema eda puama nala pisimi. Go pumare nimu ora epelea kone wisimi. Yesuna moge riae alinu kimisu aaoma puma mo-rupa ki naradepele pa eda pa pua nisimi. Go rabu Farisi alinumi go alinumi koae-au puma nana kasuanumi pide rekena agale rugutame lisimi. Pare nimuna koae-au pa rogaa saba piruma ki radepe radepe pala piruma nimu epelea kone wisimi. Gotena rekena agaleme go-daa nalea pare pa nimuna rekena agale wariawa ralisimi.

pea raburi oge ada-para rube-
mede. 18 Pare ele meda robaa ru-
nane piruma agaa-para epe-rupa
elere gore kone raapu epea-pulu
enaalinu koto mapaalia. 19 Gore
enaalina lo-parare koe kone go-
rupa wimi. Enaali lu makomaape
kone-para ena raluli meape kone-
para ena paake yolape kone-para
paake nape kone-para makirae
agale lape-para enaali medalo-
mana bi rabuaniaape kone-para
go kone raayo lo robaa-para suma
peme. 20 Go ele raayomere enaali
koto mapaaya. Go-rupa pea pare
nimuna kone raluma ki radepea
eda nalimiri go konemere enaal-
inu koto namapaalia. Ora dia.

Kenan su-para piri ename Yesu madaa kone rulasa
(Mak 7.24-30)

21 Yesu nipu go su giyoma nipu
mo Tair Saidon su-para pisa. 22 Go-
rupa pisa rabu Kenan su-para piri
ena medare go su-para pirisa-pulu
nipu ipuma go-rupa lisa: Mudu
Ali, nere Devit-na si yade. Neme
ni kodome komape. Koe remome
nina wane ora koe-rupa lia lisa.
23 Gore Yesu nipumi agale meda
nalakalisa raburi nipuna kogono
alinumi go-rupa lisimi: Go enam-
ere e lama lama puaoma na raita
maa ipula-le neme wala penaala
lisimi.
24 Gore Yesumi nimu agale
go-rupa lakalisa: Gote-me ni
mea rapaasadere neme go Israel
su-para alupae sipsip menanu
raba meanalo maa rapaasa-daa
ipisuade. 25 Go rabu mo ena
nipu ipuma Yesuna kibu re-
para lopoma lisana nipumi talo:
Mudu Ali, neme ni raba meape.
26 Gore Yesumi nipu agale go-rupa
lakalisa: Naame nogo naakinuna
eda muma pa yananuna agaa-para
mea lopalimare epetea. 27 Gore
mo ename talo: Mudu Ali, neme
ora lale pare mo yananumiri
nimuna aapanuna eda purupi na
nemede. 28 Nipumi go-rupa lisa
rabu Yesumi nipu-para agale go-
rupa lakalisa: Go ena nena kone
rulae ora adaalepe saenale ne
madaa pina kone sali-ae pina lisa.
Go agale lakalisa rabu mo nogo
wagepu rekisa.

Yesumi yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa

29 Yesu nipu go su giyoma ipa
le Galili pagi-para pisa. Go-rupa
puma nipu so rudu madaa-nane
puma pirisa. 30 Enaali adaapupe
nipu piri-para epa kiritaoma le
koe kale poae agale maare yaina
rado rado kome raayo lamua
ipuma kiritasimi. Go-rupa pisimi-
pulu nimuna yaina raayo ma-
epeaasa. 31 Go raburi enaalinumi
mo agale maare enaalinumi
agale lisimi le koe enaalimi pora
pamuma to kuli koyae pi igipili
enaali epe-rupa pirina adisimi.
Go-rupa pisa-pulu go Israel su-
para piri enaalimi Gote-na bi
minasaasimi.

Yesumi alinu adaapupe go-rupa 4000 eda kalisa
(Mak 8.1-10)

32 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para ipulupa loma go-
rupa lakalisa: Neme go enaalinu
kodome komalo. Yapi repo ni
raapu pirama-pulu nimu reaeme
komoma pimi. Gore neme nimuna
ada penaatoa. Nimu puma pora
pagina pa lopalimi. 33 Gore nipuna
alinumi nipu lakalisimi: Go su-
parare enaali adaapupe pimide-
le bret ake puma muma go enaali
adaapu mada rumaalima yapae
lisimi. 34 Gore Yesumi nimu agale
go-rupa lorapisa: Nimina bret-
re akepu raapu saapimi? Gore
nimumi talo: Ki medane luma
medane laapo saapima. Wenare
komea komea oge wenasi saapima
lisimi.

35 Gore Yesumi mo enaali raayo-
para su kamaa piralepa lisa. 36 Go-
rupa puma nipumi mo ki medane
luma medane laapo bret-para
mo wena oge oge-para muma
lisana Gote-para ora pili loma
piribisa. Go-rupa puma nipuna
disaipel alinu kalenaloma mo
alinumi enaali raayo rumaaoma
kalisimi. 37 Go-rupa puma mogo
ali raayome mo eda no mada
nisimi disaipel alinumi eda purupi
basket ki medane luma medane
laapo madu wisimi. 38 Gore alinuri
ora adaapupe 4000 pirisimi pare
enaali nogo naakinuri nadipi-
asimi. 39 Yesumi mo enaali raayo
nimuna ada penaaloma nipuri
ipinu madaa piruma Magadan su
robo-para pisa.

16

Yesu-para napi kogono meda pali rabu adamono lisimi
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 Farisi alinu-para Sadyusi alinu-
para go alinumi Yesu epa ko
lisimi. Gore nimumi talo: Puri
pale napi kogono meda paina
naame adamina lisimi. Go-rupa
pali rabu Gote-na puri muma
nipuna kogono pina lamona
lisimi. 2 Gore nipumi talo: Nare
pabalaina nimimi so yaa madaa
mole kale-ai ademe raburi nimimi
abere pane palia leme. 3 Gore
ribaa reka rabu page yaa-para
koborea raburi po rilipu ipuma
yai nipu epalia lemede. Gore
nimimi so yaa-para adomare go-
rupa lemede-le abe go di raburi
nimimi ele adoma yapare mada
na-adalimi? 4 Abi go yapi di madaa
piri enaalinu nimiri koe pupitagi
nape enaali piruma Gote madaa
kone narulaeme. Neme napi
kogono panolo leme pare neme
mada namuma waatoa. Nimiri
Jona-na pisade kogono komeare
adalimina. Go-rupa loma nimu
giyoma pisa.

Farisi alinu-para Sadyusi alinuna yis-na saa pi agale
(Mak 8.14-21)

5 Gore Yesuna disaipel alinu
nimu ipa kenaoma mone pane
pisimi pare bret medaloma na-
muma ipisimi. 6 Gore Yesumi
nimu-para talo: Nimimi waru
adalepape. Mo Farisi alinu-para
Satyusi alinuna bret ma-adaape
yis* madaare waru adalepape.
7 Gore nimumi go-rupa lisimi:
Naame bret namuma epamade
madaa lea pa kone wisimi. 8 Gore
Yesumi nimu-para talo: Nimi kone
waru narulaeme-le ake paa-daa
naare bret nasalima lame? 9 Gore
nimimi abe na-ademe? Gore nim-
imi go bret enaalimi 5000 nisimi
remaa abala kone rugulaarimi?
Go-rupa pisua rabu nimimi eda
purupi nu akepu raapu madu
wisimi ya? 10 Gore neme bret
ki medane luma medane laapo
mo alinu 4000 maa kalisuadere
go madaa namakuaaeme? Go-
rupa puma nimimi mo purupi
nu akepu raapu madu wisimi ya?
11 Neme nimi-para pa bret madaa
nalawade-le ake paa-daa nimimi
namakuaarimi? Gore nimimi mo
Farisi alinu-para Satyusi alinu-
para nimuna bret ma-adaa sape
yis-ri waru adalepape lawade.
12 Go-rupa wala lisa-pulu go
rabu nipuna disaipel alinumi bret
ma-adaa sape yis-na agale-daa
kone nawisimi. Dia, pare nipumi
Farisi alinu-para Satyusi alinuna
agale lea kone wisimi.

Pita-me Yesuri enaali Raapu Pirape Ali pu lapaasa
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yesu nipu mo Sisaria Filipai
adare-para pisa raburi nipumi
nipuna disaipel alinu go-rupa

* **16:6:** Bret adaa lenalo lopaemede yis madaa saa agale wia. Gore gupa Farisi alinu-para Sadyusi alinuna agale oge meda nimi madaa epalia-daare nimi makoyaalia-le adalepape lisa.

lakalisa: Enaalinu nimi Raapu
Pirape Aliri aapi leme pae?
14 Nimumi talo: Gore enaali
medalomame nere Jon Baptais
leme. Medalomamere nere Elaija
leme. Medalomamere ne Jere-
maia yapalo Gote-na agale lakale
ali yapalo go-rupa leme. 15 Gore
Yesu nipumi talo: Nimimiri ni aapi
leme ya?
16 Gore Saimon Pita-me go-rupa
lisa: Nere enaali Raapu Pirape
alina Si yaa-pulu ne Gote-na Si
yade.
17 Gore Yesu nipumi talo: Jon-
na si Saimon nere raaname waru
komape. Go su kamaa piri enaali
medame neme go lale agale
nagiame pare nina so yaa-para
pia Aapame ne go agale lagiana.
18 Gore neme ne lagialo: Ne Pita-
re ne puri pale kana nona piale
ne madaa nina ruru pirinalo
enaali warialua. Go-rupa palua-
pulu Satan-na komape purimi go
ruru enaali mada narabuainalia.
19 Gore so yaa-para wia surube
suna pora gaape lobape ki neme
ne gialua. Ele meda neme go su
kamaa pa saapiraliri gore Gote-
me so yaa-para page pa saabalia.
Go page neme go su kamaa ele
kepealiri so yaa-para page Gote-
me ma-kepeaalia. 20 Yesu nipumi
agale puri paloma disaipel alinu-
para talo: Nina bi Keriso yade-le
enaali meda nalaketapape lisa.

Yesu nipumi komoma wala tapa-para rekalua lisa
(Mak 8.31–9.1; Luk 9.22-27)

21 Go raburi Yesumi nipuna dis-
aipel alinu-para werepe epaliade
yapi di madaa ni mada go-rupa
palimi lo lapalasa. Nipumi nimu-
para go-rupa lisa: Ni Jerusalem
su-para palua rabu makuaae
alinu-para ali kalunu-para Gote-
na lodo kira-ae ali kalunu-para
rekena agale tisaanu-para nimumi
ni radaa adaa manaaoma lu
makomaoma rogaalimi. Go-rupa
palimi pare yapi repo tapa-para
piruma wala rekalua lisa.
22 Gore Pita-me nipu mo renane
lamua puma lisana nipu go-rupa
lakalisa: Ali Mudu, nere ora go-
rupa napina. Go koe elenu ne
madaa na-epena. 23 Gore Yesumi
wala pereke luma adoma talo:
Nere Satan yaana. Nere nina
koau-nane giyoma pupu. Nemere
Gote-na kone na-adoma nina kone
maa perekelalo lae? Dia, pare su
kamaa piri alina kone meana.
24 Go raburi Yesumi nipuna al-
inu lakalisa: Gore enaali raayome
nina kone mu pora raitalimi-daare
nimuna kone rabuainaoma nena
repena polopea maa ruma ni raita
maapulupape. 25 Gore pa ali meda
nipuna yogale pa kiritao saapitia-
daare gore nipuna wasa page alu
palia. Pare enaali raayome ni
madaa kone rulaoma epe-rupa
mapiraape kone mealimi. 26 Gore
pa ali komeame su kamaa ele
raayo saapiralia pare nipuna kone
wasa alu palea. Go rabu go ele
raayome nipu akepu abala mealia
ya? Enaalina kone wasa alu
pali-daare ora wala na-adasaalia.
27 Abiri enaali Raapu Pirape alina
Siri nipuna Aapana epe paana
purimi nipuna ensel-nu raapu
epalia. Go raburi enaali raayo
nimuna kogono peme-rupa mada
yoto katea. 28 Pagalepape. Enaali
medaloma go-pare pimiri abe
nakomalimi pare nimumi enaali
Raapu Pirape alina Sina puri mea
epalia rabu adalimi.

17

Yesuna yogalere rado-rupa aulisa
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Yapi ki medane luma ki
medanena egali abala penaloma
Yesumi Pita-para nipuna ame Jems
Jon laapo page nimu muma lisana
so rudu medane ora so madaa
lamua opapasa. Go-rupa puma

nimu agu raapu puma pirisimi.
2 Gore go ali repena kili agalena
nipu adobaina Yesuna lakaatalo
perekelema rado aoma pirisa.
Nipuna le agaa-parare naare
ipulae-para ade nona pisa. Nipuna
mamina elere yaako pu luma lepo
lepo pisa. 3 Go-rupa puma Moses-
para Elaija laapo ipuma Yesu
raapu agale lalaina adisimi. 4 Pita-
me go-rupa adoma Yesu go-rupa
lakalisa: Ali Mudu, naa go-para
pima pare ora epelea. Gore neme
pokala ada repo go-para punu.
Medare nena medare Moses-na
medare Elija-na warialua.

5 Nipumi go agale pena lala
pirina paa pu kepe ae mole
medame nimu kepisa. Go molena
ru-nanere agale meda go-rupa
lisa: Go naakiri ora nina epe Si.
Neme nipu madaa pedo waru
pe. Go-rupa pe-le nipuna agale
pagalepape lisa.

6 Gore mo alinumi go agale
pagoma lisimina pururumi ko-
moma paalame komisimi. 7 Gore
Yesu nipu nimu piri-para ipuma
nimu go-rupa epa lakalisa: Nimi
paalame nakomalepape. Nimi
rekalepa. 8 Go-rupa lisa raburi
nimumi adasaaoma alinu meda
napirina Yesu nipu komea-mare
adisimi.

9 Nimu so rudu giyoma ora
kilipitaa pulaina Yesumi nimu-
para puri paloma go-rupa lakalisa:
Nimimi abe go adamede elere
enaali meda ora napua laketa-
pape. Ora nalapae pirumare ni
enaali Raapu Pirape alina Siri
tapa-para wala rekalua.

10 Gore nipuna alinumi nipu go-
rupa agaa misimi: Ake paa-daa mo
rekena agale tisaanumi mo Elaija
abala epenalo leme pe lisimi.

11 Gore Yesu nipumi go-rupa
lakalisa: Elaija ora abala ipumare
nipumi ele raayo yarera palia.
12 Pare neme nimi lagialo: Elija-
re abala ipisa pare enaalinumi
nipu na-ademe. Na-ademe pare
nimumi koe kone suma Elaija-
para pisimi. Apo koae-au pisimide
konere enaali raapu Pirape Ali
radaa manaalimi. 13 Yesumi go-
rupa lisa rabu nipuna disaipel al-
inumi Jon Baptais-para lakalisa-
daa makuaasimi.

Yesumi koe remo piri naaki
meda ma-edasa
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-42)

14 Nimu adede enaali raayo piri-
para puma opapasimi raburi ali
meda ipuma Yesu madaa rumu
pege puma agale go-rupa lisa:
15 Mudu Ali, nemere nina naaki
madaa kodome komape. Nipu
ade abuna makeyaoma repena
sulaa-para page ipa-para pa kama
popea. 16 Neme nena disaipel al-
inu piri-para lamua pe pare ni-
mumi mada namaepeaeme.

17 Gore Yesumi nipu lakalisa:
Go enaalinu nimiri kone naru-
laoma pimi. Nimina lo-parare
kolea. Nimi raapuri ni rana akepu
raapu pitua ya? Nimina kedaare
neme rana akepu raapu ritua ya?
Gore mo naaki ni piri mea ip-
ulupa lisa. 18 Gore Yesumi mo koe
remo-para puri pale agale loma
lisana mo naaki nipuna koe remo
mea rubaasa raburi go naaki ora
wagepu rekesa.

19 Go raburi Yesu kama agu
raapu pirina nipuna disaipel alin-
umi ipuma go-rupa epa lakalisimi:
Ake puma naame go koe remo
mada namuma rubema?

20 Gore Yesumi nimu-para talo:
Nimimi nina agale lo robaa-para
waru namuma wimi. Pagalepa.
Nimimi Gote-na agale mo repena
kamana oge kili lo robaa-para
maa salimiri nimimi go su rudu
madaare ne lusuma ruma mogo-
nane pu leme raburi mada palia.
Go-rupa ogesi-daa kone rulalimiri
nimimi kogono rado meda raayo
mada pu kiritalimi. 21 Go-rupa koe
remo mea rubapere pora komea

wia-daa nimimi beten pu eda
madaa niti puma go remo mada
mea rubalimi.

*Nipu komoma wala rekalua
rana laapo lakalisa
(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)*

22 Gore Yesuna disaipel ali raayo
Galili su-para epa pirisimi rabu
Yesumi nimu-para talo: Enaali
Raapu Pirape alina Siri nimumi
lore alinu maa kateme. 23 Go-rupa
pumare nimumi nipu lu mako-
maoma maa rogaalimi. Go-rupa
palimi pare wala yapi repome
tapa-para wala rekalua. Go raburi
mo enaalinuna kone-parare ora
kedaame waru komisimi.

*Yesumi lotu ada raba meape
kana takis lopasa*

24 Wala werepe Yesu-para
nipuna disaipel enaalinu-para
Kaperneam su-para pisimi. Go
raburi no lotu adana kana takis
mi alinumi Pita-para go-rupa epa
lisimi: Gore nimina tisaa-mere
lotu adana takis kana-re lopata ya?
25 Gore Pita nipumi e loma
lisana no ada ru-nane puma
kodobasa rabu Yesumi nipuna
agale abala loma Pita agale go-
rupa misa: Saimon, nemere ake
kone sale ya? Go su kamaa ali
mudunu-parare aapimi kana takis
ele kabape kana takis lopateme
ya? Gore nimuna ruru lopateme
pe pa kimisu ali rurumi radonumi
lopateme ya? 26 Gore Pita-me
talo: Pa kimisu ali ruru radonumi
lopateme. Gore Yesumi talo: Ni-
mumi go-rupa peme-pulu nimuna
rurumi takis nalopamina. 27 Go-
rupa peme pare neme nimuna
kone nama-koeyaalua-pulu ne mo
ipa le-para puma wena agona pua
lopalisa. Wena ora abala mealiri
nipuna agaa lobape. Go-rupa
pumare wena goaina agaa-para
kana salia rabu muma saa laapo
raitana lotu adana kana takis mea
kalape lisa.

18

*So yaa-para ali muduri aapi ya?
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)*

1 Go raburi disaipel alinumi
Yesu piri-para ipuma talo: Gote-
na Surube Yapi Di-parare aapi ali
mudu pitia ya lisimi.
2 Gore Yesumi naaki oge meda
nipu lomare nimuna rikirana
mapiraasa. 3 Go rabu nipumi
talo: Pagalepa. Nimina kone
perekeloma oge nogo naaki-rupa
piralimiri Gote-na surube su-para
mada adalimi. 4 Enaali raayome
oge nogo naaki-rupa piralia-daare
go enaalinumiri Gote-na Surube
Su-para ali mudu piralimi.
5 Gore enaali raayome nina bi
loma oge nogo naakinu-rupa epe
kone su raba mealimi-daare gore
ni-para page go-rupa palimi.

*Pupitagi nape kone
(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)*

6 Go oge naaki-rupanuri ni
madaa kone rulaeme. Go-rupa
pea-le enaali medame nimuna
kone rulaere makoyaalimiri gore
nimu muma adaa kaname maa-
para kopeme adibaoma ipa le-
para maa rubalimiri ora epelea.
7 Go su kamaa enaalinuri ade
abuna koe elenumi nimuna kone
rulae makoyaata-pulu kodo ora
waru pea. Gore ade abuna koe ele
epe-rupa pare go koe ele mea epe-
rupa enaalinuri kodo ora waru
pea. 8 Gore nena kimi page age
page ne koe ele meda palia-daare
gore ki agenu kioma rubalepape.
Gore nena ki age komea aao-
mare ne ade abuna epe-rupa pi-
ralimiri ora epelea. Pare nim-
ina ki age laapo raita pa aoma
piruma koe ele palimiri nakudili
repena sulaa-para mea rubalimi-
pulu ora kolea. 9 Go page nim-
ina leme koe ele meda adalimiri
go nena le yoko rubape. Gore
nimina le komea aaomare epe-
rupa ora yalo piralimi-pulu ora

epelea. Pare nimina le laapo raita
pa riaoma pupitagi nalimiri nimi
repena sulaa-para mea lopalimi-
pulu ora kolea.

Sipsip alu pae-na agale
(Luk 15.3-7)

10 Nimimi waru adoma go oge
enaalinu narabuainaatepape. Dia,
gore neme nimi lagialo: Nina so
yaa-para pi Aapana ensel-numi
nogo naakinu waru adoaoma su-
rubea. 11 Gore enaali Raapu Pi-
rape alina Siri su kamaa ipuma
koe-rupa alupae enaalinu raba
mulalo ipisua.
12 Nimimi ake kone salimi ya?
Ali medame sipsip 100-pela puna-
lia pare mena sipsip komea alu
palia raburi mada na-alupalia ya?
Gore nipumi mo 99-pela mena
sipsip medaloma pa aainaloma
nipumi go mena sipsip komea asa
pula palia. 13 Neme ora nimi la-
gialo: Mo sipsip alu paliade pare
asa puma adoma mumare mo ali
nipumi raaname komalia. Go-
rupa pumare mo mena medaloma
pa aaeme-nuri nimu madaa go-
rupa raaname nakomalia. 14 Gore
nimina so yaa-para pia Aapamere
go oge nogo naakinu-rupa alu pal-
imina kone nawia.

Naana amenumi pupitagi nal-
imiri raba meamina

15 Gore nena ameme ne-para
koeyae paliare ne puma nipi laapo
meda-para piruma nena amena
koe elenu mea waalape. Gore
nena agale pagaliare gore nena
ame wala epe-rupa piralipi. 16 Go
page nena agale napagaliare neme
agale pagaliade ali medaloma
lamua puma tapape. Go-rupa
puma nimi repore mo ali laketa
pulupape. 17 Pare nena agale
napagaliare gore neme lotu ada-
para piri enaali laketapape. Go
lotu ada-para piri enaalina agale
page napagalia gore nipuna kama
raapu pora pamina giyalepape. Go
rabu nipu Gote-na agale napage
ali-para takis koe-rupa mi ali-para
go-rupa pitia.
18 Gore neme nimi lagialo: Ele
raayo go su kamaa rogaa sal-
imiri Gote-me so yaa-para page
rogaalia. Pare go su kamaa kepe
salimiri Gote-me so yaa-para page
kepesaalia.
19 Gore neme ora nimi lagialo:
Nimina rikirana piri enaali
laapome kone komea suma ele
meda mulalo beten tepere gore
nina so yaa-para pia Aapame
nipi mada gialia. 20 Gore enaali
repo laapome nina bi madaa
kone rulaoma ada komea-para
piralimiri nimu raapu pitua.

Kogono naakimi yago nageyeme-
ae remaa

21 Go raburi Pita nipu Yesu
piri-para ipuma agale go-rupa
misa: Ali Mudu, nina ameme ni-
para koeyae pina neme nipuna
koe kone rana akepu raapu mea
rubalua ya? Rana ki medane luma
medane laapo pina giyalua ya?
22 Gore Yesumi nipu lakalisa:
Neme rana ki medane luma
medane laapo pina giyape pi-daa
nalawade. Dia, pare 70-pela taims
ki medane luma medane laapo
nipuna koeyae mea rubape.
23 Go madaare Gote-na Surube
Yapi Di-ri go-rupa yade: Ali mudu
meda piruma nipumi yago mi ko-
gono naakinu ma-redepo yaatalo
pea lisimi. 24 Nipumi yago ma-
redepo yainaloma ripia pisa rabu
kogono ali meda lamua ipisimi.
Nipuna yagore ora adaapupe
naame mada nadipialima. Ora
adaapu 40 milion kina-rupa leme.
25 Pare mo alimi mogo kana yago
mada na-abulisa-pulu nipuna
Mudu Alimi go-rupa lakalisa: Go
ali nere ora kogonome adili ali-
rupa piraina. Go rabu nipuna
ena-para nipuna nogo naaki-para
ele raayo-para kabalimina. Go-
rupa puma go kana-re mo yago

medaloma abutea. 26 Go-rupa
lisa rabu mo kogono naaki nipu
mo Mudu Ali-na kibu-para rumu
pege puma piruma talo: Neme ni
kodome komape. Go yago raayore
neme mada abutua. 27 Go kogono
naakina Mudu Alimi nipu madaa
kodome komoma nipu pirina
giyesa. Go-rupa puma nipuna
yago kana page giyesa.

28 Go rabu go kogono naaki nipu
kamaa pumare nipuna komea ko-
gono pi naaki puma adisa. Go
aliri nipuna yago kana ogeasi 40
kina go ali madaa wisa. Go ali
adisa-pulu nipumi mo alina maa
regepe minuma talo: Neme nina
yago raayo abulape.

29 Go-rupa pisa-pulu nipuna ko-
gono komea pi ali nipu rumu pege
puma agale go-rupa ogelisa: Neme
ni kodome komoma ni adoba pi-
rape. Gore neme yago ne mada
abutua. 30 Pare nipumi giya
komoma karapo ada mapaitaasa.
Go-rupa puma nipuna yago abu-
lanalo mada epeaalia.

31 Gore mo kogono komea pisimi
alinumi go kone adoma nipuna
lo robaa-para kolisa. Go-rupa
puma raayo nimuna Mudu Ali
piri puma puaa lakalisimi. 32 Go
raburi Mudu Alimi mo kogono
naaki nipu loma go-rupa lakalisa:
Nere adili kogono naaki koeyana.
Abalade neme ni piri ipuma re
epa laede aaina nina rudu raayo
giyawade. 33 Neme abalade ne
komea kodome komisuade-le ake
paa-daa nena kogono komea
pi naaki kodome nakomae ya?
34 Gore nipuna Mudu Alimi nipu-
para rono pagoma nipu karapo
ada-para maa rapasa. Go-rupa
puma nipu radaa manaaoma
nipuna yago raayo abulenaloma
mada epalimi.

35 Go rabu Yesumi talo: Nimi
raayona koneme nimina amena
koe ele namuma rakepealimiri
nina so yaa-para pia Aapame page
nimi-para go-rupa palia.

19

Yesumi enaali laapo rugulape kone madaa agale lakalisa
(Mak 10.1-12; Luk 16.18)

1 Yesumi go agale abala pu ki-
raloma Galili su giyoma mo ipa
Jordan-na mone pane puma Judia
su ru-nane pisa. 2 Go raburi enaali
adaapumi nipu raita mea ipisimi
rabu nipumi yaina kome enaali go
su-para ma-epeaasa.

3 Gore mo Farisi alinumi Yesu
kotalalo ipuma talo: Gore naana
rekena agale madaare ali medame
nipuna were pa kama mada
nagiyalia ya?

4 Yesumi talo: Gore nimi abalade
go agale buk-para go-rupa nadip-
iasimi ya? Abala ririnare Gote-
me ele raayo wari lisana ena ali
laapo abala warisa. 5 Go-rupa
pisa-le ali medame nipuna aapa
ama giyoma nipuna ena raapu
komea-para piralipi. Go rabu
nipu laapore ora komea piralipi.
6 Go-rupa pisa-pulu nipu laapo
komea-rupa piralipi. Gore Gote-
me abala nipu laapo makibuma
lapaasa-pulu wala repaaya mada
narugulape lisa. 7 Gore mo Farisi
alinumi nipu go-rupa lakalisimi:
Go-rupa lae pare Moses-na rekena
agalemere ali medame nipuna ena
yokolalo pepa luma kaloma nipu
penaatea. Ake paa-daa go-rupa
pisa ya? 8 Gore Yesumi nimu
lakalisa: Nimimi agale napagoma
koe kone wimi-daa Moses-me nim-
ina ena yokape pora mea waal-
isa. Pare ora abalade Gote-me
ele warisa rabu go pora naw-
isa. 9 Neme nimi go-rupa la-
gialo: Gore ali raayona weren-
umi ali paake nanalia pare aal-
imi pa maa raluma ena rado
meda mealimi-daare go alinu ni-
mumi ena paake yole ali-rupa pi-
ralimi. 10 Gore Yesuna disaipel

alinumi nipu lakalisimi: Gore
ali nipu mo ena raapu go-rupa
aawalipiri ena nami ali-rupa ora
epelea lisimi. 11 Gore nipumi nimu
go-rupa lakalisa: Enaali raayome
go agale mada napagoma kiri-
talimi. Gote-me abalade nimu
puri pale enaalinu go agale lag-
isade. 12 Paga, ali medalomame
kone rado rado salimiri nimumi
ena meda namealimi. Medaloma
nimuna amanumi madisimi rabu
nimuna to kolisa. Ali medalo-
mamere abalade nimuna ru maa
pasimi-pulu nimumi ena mada
namealimi. Ali medalomamere
Gote-na Surube Yapi Di madaa
kone suma ena narumaasimi. Ali
meda go agale pago kiritaliare
nipumi mada palia.

Yesumi oge nogo naakinu agale mana lakalisa
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Go raburi Yesu piri-para oge
nogo naaki medaloma mea ip-
isimi. Gore nipumi nimuna kalu
madaa ki suma beten lalalo maa
ipisimi. Go-rupa pisimi pare
nipuna alinumi mo enaalinu-para
rono pagisimi. 14 Go rabu Yesu
nipumi talo: Go-rupa natapape.
Go nogo naakinuri ni piri-para
epenatepa. Gote-na Surube Yapi
Di-ri nogo naaki go pia mada meal-
imi. 15 Go-rupa loma lisana nipuna
kimi kalu madaa su kodoboma
nipu go su-para giyoma pisa.

Penaali medame ele adaapu wisa
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Ali meda Yesu piri ipuma go-
rupa lisa: Tisaa, neme ake puma
ni epe-rupa ade abuna pitua ya?
17 Gore Yesumi nipuna agale lo-
rapisa: Ake paa-daa neme ni-para
epe ele madaa agale epa lorapeae?
Ali komea epelea. Gore ne ora
epe-rupa pitua kone saliri neme
Gote-na rekena agale raayo waru
raitape.
18 Gore mo alimi nipu agale
lorapisa: Go rekena agalere ale
ya? Gore Yesumi talo: Neme ali
meda nalu makomaape. Neme
ena paake nayolape. Neme
paake nanape. Enaali meda-para
makirae agale nalape. 19 Nena
ama aapanu raapu pawa piruma
nimuna bi minasaasape agale
pagape. Nena ada lapa piri
enaalinu raana kome-rupa nena
yago meda raana komape.
20 Go rabu Yesu mo ali lakalisa:
Mo rekena agale raayore abala
page. Go-rupa pawa-le meda
abere ake palua ya?
21 Gore Yesumi nipu lakalisa:
Neme ora epe-rupa pitua kone
saliri nena ele raayo madaa kana
muma naraalinu pabe enaali
kalape. Go-rupa paliri nena epe
yoto so yaa-para salia. Go-rupa
puma ni raita mea epape. 22 Go
raburi mo penaalimi go agale
raayo pagoma kedaame komo
pirisa. Gore nipumi ele adaapu
wisa-pulu kedaame komisa.
23 Yesumi nipuna disaipel alinu-
para talo: Kamo le ele adaapu wi
enaalinuri Gote-na Surube Yapi-
para pope-airi kalai peme lisa.
24 Agale meda lagialo: Gore kamel
mename noae kego-para pola pea
pare ora kalai puma pea. Go-
rupa pea pare kamope aliri so
Gote-na Surube Yapi-para polalore
apo mename noae kego-para kalai
mada puma palia.
25 Gore nipuna alinumi go agale
pagoma nimu waru pogolasaoma
nimumi talo: Go-rupa pea-le
ade abuna kagaa pirape konere
aapimi mealia ya?
26 Gore Yesumi nimu waru
adaoma talo: Enaalinumiri mada
napalimi pare Gote-me ele raayo
mada palia.
27 Nipumi go-rupa lisa raburi
Pita-me nipu-para go-rupa lisa:
Pagape, naame naana ele raayo
giyoma ne raita mea epamade. Go-
rupa pamade-le naamere ali meal-
ima ya?

28 Gore Yesumi nimi ora lagialo
loma go-rupa lakalisa: Werepe
kagaa di opaliade raburi enaali
Raapu Pirape alina Siri epe Siaa
King madaa pitia. Go raburi
nimi ni raita maa ipuma nimi
page epe siaa King 12-pela madaa
piruma Israel enaalina ruru 12-
pela madaa kose lape agale pagal-
iminalo lisa. 29 Go rabu enaali
raayome abalade ni madaa kone
rulaoma nimumi nimuna ada ama
aapa nogo naaki ame balinu page
maapu ele raayo giyasimi-pulu
nimumi apo ele yoto ora waru
mealimi. Go-rupa puma nimu
ade abuna epe-rupa kagaa pira-
limi. 30 Abi enaali adaapu riri-
nane pimi pare wala werepe koau-
nane pimi enaali abala ririna epal-
imi. Go-rupa puma nimu riri-nane
epalimi.

20

Wain maapu-para kogono pi naakinuna remaa

1 Gore Gote-na Surube Yapi-
na agale go-rupa wia lisa: Ali
medame nipuna wain maapu su-
rubisa. Go-rupa puma nipu ora
abasade ribarego wain maapu ko-
gono pinalo alinu mulalo pisa.
2 Gore nipumi mo kogono naakinu
raapu kone komea sumare go yapi
komeare kogono puma mone mea-
rupa meaoma palimi lisa. Go-rupa
lomare nimu mo wain maapu-
para kogono pula penalo mea ra-
pasa. 3 Go-rupa pumare naare ip-
ulaina nipu kiritape su-para puma
lisana ali medaloma pa aina adisa.
4 Gore nipumi go alinu lakalisa:
Nimi page neme epe kana mada
gialua-le wain maapu kogono pula
pulupa lisa. 5 Go-rupa loma nimu
pisimi. Gore naare paame page
naare pabola pulaina page ali
medaloma wala kama mea rapasa.
6 Gore ora alebo ribaa talo
palaina maket-para puma ali
medaloma pa aina adisa. Go rabu
nipumi talo: Nimi go naare roaina
ake puame pae? 7 Gore nimumi
talo: Naa kogono giape ali meda
dia yade lisimi. Gore nimi page mo
wain maapu-para kogono puya
pipa.
8 Ora ribaa lisa raburi mo wain
maapuna aaraame surube ali go-
rupa lakalisa: Neme kogono naak-
inu yaaloma nimuna kana kalape.
Werepe epamede kogono naak-
inu kaloma puma abala ririna
epamede kalo pora poape. 9 Gore
alebo 5 klok raburi kogono epa
pisimide alinumiri ten kina kama
kalisa. 10 Go-rupa misimi-pulu ora
abalade epa pisimide alinumiri
nimu kana ora adaapupe mealima
kone wisimi. Pare dia nimu page
ten kina kama meaoma pisimi.
11 Nimumi mumare mo maapuna
aaraa-para rono pagesimi. 12 Gore
nimumi go-rupa lisimi: Go alinuri
pena go epamede-le nimu kogono
ogepusi pamede pare nimu kana
naa giaede-rupa kama meame.
Naamere naare paama kogono
radaa pi pama.
13 Nimumi go-rupa lisimi raburi
mo maapuna aaraame nimuna
ali komea-mare go-rupa lakalisa:
Adami ali, neme ni namakiraate.
Gore abalade saa pi agale la-
pade rabu neme ten kina gialua
laede. 14 Gore nena kana muma
pu. Abalade neme ne gisuade-
rupa werepe meawade alinu page
gode-rupa katoa. 15 Gore nina go
mone-me page nina yada pulalo
paluare gore mada dia? Neme epe
kone sawade pare nena pu-para
kudipa kone sale ya?
16 Go rabu Yesumi talo: Go-rupa
pea pare werepe epeme enaalin-
uri nimu abala riri-nane popalimi.
Yapare abala ririna epeme enaal-
inuri wala werepe epalimi.

Yesu nipu komoma tapa-para wala rekalua lisa
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-33)

17 Yesu nipu Jerusalem su-para
pulalo Go rabu nimumi kose lape
agale loma lu makomalimi lisa.
18-19 Gore nimumi mumare enaali
ruru radonu mea kalomare ni-
mumi koe ero agale loma kalipumi
poteyoma repena polopea-para lu
makomalimi. Go-rupa puma ro-
gaalimi pare yapi repome tapa giy-
oma wala rekalua lisa.

Jems Jon nipu laapo Mudu Ali piri talo pisipi
(Mak 10.35-45)

20 Go raburi Sebedi-na were-
mere nipuna naaki laapo Yesu
piri-para lamua ipisa. Gore go
ena nipumi rumu pege puma
su adainaaoma ele meda madaa
Yesu-para ogelisa. 21 Gore Yesumi
nipuna agale abulisa: Nere ale
raana pea? Go ename talo: Ne
ali mudu pirali rabu naa naaki
laapore meda nena pope ki-nane
pirina meda koya ki-nane pirina
lisa.
22 Gore Yesumi nipu lakalisa:
Mo pada mulalo pape elere nip-
imi waru na-adepe. Gore nip-
imiri go neme ipa naluade kap
madaare radaa pi ipa mada nalipi
ya? Gore nipumi talo: Saa mada
nalipa lisipi. 23 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Nina kap mada nalipiri
gore epelea pare nina pope ke-
nane page koya ki-nane laapore
aapi piralia palo go agalere nina-
daa namakuaayo lisa. Apo pi-
rape siaa-nuri Aapa nipuna kiritao
saaya.
24 Mo 10-pela disaipel nimumi
go remaa pagoma mo ameaya
rono pagesimi. 25 Go-rupa pisimi
pare Yesu nipumi nimu ipulupa
loma lisana nimu-para talo:
Nimimiri ademe. Ruru radona ali
kalunumi enaali raayo rabuani-
aaoma nimi puri waru paboma
nimuna agale ora pagalepape
lisa. 26 Ali mudu medaloma go-
rupa peme pare go konere nimina
rikirana nasaapiralepape. Dia,
pare ali meda nimina rikirana
ali mudu pirulalo paliare gore
nimi raba meape kogono ali abala
piralia. 27 Ali medame ni mudu
pitua kone salia-daare gore nimi
raba mi ali-rupa abala pirina
lisa. 28 Enaali Raapu Pirape Aliri
nipu raba muma nipuna kogono
paminalo-daa naipisa. Dia, pare
enaali adaapu raba muma nimu
madaa epa komalalo ipisade. Go-
rupa puma nipuna kone wasa
nimu raba meapena katalo ipisa.

Yesumi le koe ali laapo ma-epeaasa
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Gore nimu Jeriko su giyoma
pisimi raburi enaali adaapumi
Yesu nipu raita maa pisimi. 30 Gore
mo le rubu pi ali laapo mo pora
kebo-nane pirisipi. Nipumi Yesu
epea remaa abala pagoma nipumi
puri paloma nipumi go-rupa yaal-
isipi: Nere Devit-na si neme saa
laapo madaa kodome komape.
31 Go-rupa lisipi rabu enaali raay-
ome nipina agale loraatepa loma
nipu-para arere lisimi. Yapare
nipumi go agale yokoma wala ora
puri palo yaalisipi: Mudu Ali, nere
Devit-na si-le neme saa madaa
kodome komape lisipi.
32 Gore Yesu nipu puma
rekaoma nipu yaaloma talo:
Neme nipiri ake pano ya? 33 Gore
nipumi go-rupa lisipi: Mudu Ali,
neme saana le ma-epeaaina kone
salepa. 34 Gore Yesumi kodome
komoma nipuna le ma-epeaasa.
Ora go raburi nipuna leme waru
adoma lisipina nipu page Yesu
raita maa pisipi.

21

Yesu nipu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Nimu Jerusalem su-para re-
para puma opapasimi rabu Rudu

Oliv re-para pamuasimi. Go-
parare Betfage su adare meda
wisa. Go rabu Yesumi nipuna
disaipel ali laapo mea rapasa.
2 Nipumi go ali laapo go-rupa
lakalisa: Mogo adare-para pulupa.
Pumare donki mena si agiaaya
laapo apo kopeme adiba aaya-le
puma adalepape. Nipimi puma
koyoma mea ipulupape. 3 Gore ali
medame nipi-para agale meda epa
teare nipimi go-rupa laketapape:
Mudu Ali nipu kogono go donki
mena madaa wia-pulu nipumi saa
maa palipa. Go-rupa tepe rabu
ali medame donki mena mea ra-
paalia.

4 Go pisipina kogonore abalade
Gote-na agale lakale alimi go-rupa
lisa: 5 Abi Saion su-para piri enaal-
inu go-rupa laketapape: Nena ali
mudu abe nimi piri apo ipula-
daa. Nipu kone pawa suma donki
mena koauna piruma no epea-
daa. Nipumi mo oge donki mena si
enaali meda abe napiri-ai madaa
pia lisa.

6 Gore mo disaipel ali laapomere
mo Yesumi lakalesa-rupa go-
rupa puma pisipi. 7 Nipumi mo
donki mena adibae yare puma
muma nipuna adaa mamina-nu
donki mena koau mada suma
ipisipi. Go-rupa pumare Yesu
nipu so donki mena koauna pirisa.
8 Nipu piruma ipisa rabu enaali
adaapupeme so pora pagina
lisimi. Go rabu medalomame
nimuna mamina-nu pora pagina
maa saapirisimi. Medalomamere
repena alanu yado saapirisimi.
Gore Yesumi rabuaaoma epenalo
pisimi. 9 Go rabu enaali adaapu
medaloma abala riri-nane pisimi
medaloma pa aapu-nane ipuma
go-rupa yalaasimi: King Devit-
na siri ipula-daa. Nipuna bi mi-
nasalimina. Ali Mudu-na bi mea
ipula-daa nipuna bi minasalimina
yalaasimi. Gote-na ora so madaa
pia alina bi kalamina yalaari
puma mea ipisimi.

10 Yesu nipu Jerusalem su-para
pisa raburi mogo adare-para piri
enaali raayo pogolasaoma lisim-
ina go aliri aapi ya lisimi. 11 Gore
mo nipu raapu pisimi enaalimi
talo: Gore nipu Gote-na agale
lakale ali Yesu lisimi. Nipu Galili
su robo-para adare Nasaret piri ali
yade lisimi.

Yesumi lotu ada-para ele kabe alinu ralu lisa
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

12 Yesu nipu mo lotu ada ru-
nane puma kodobaoma nipumi
lotu ada-para pisa rabu kana ele
ropo pi alinu kamaa-nane ralu
lisa. Nipumi puma kana kili
ropo pi alinuna robole ale lakepe
rubebe puma yaanu kabe alinuna
rabole alenu lakepe lisa. 13 Go-
rupa pumare nipumi agale go-
rupa lakalisa: Gote-na agale wi
buk madaare nipumi go-rupa lea:
Nina adare beten lape ada pu ma-
alimi pare nimimi paake noma al-
inuna kaledape ada-rupa perekey-
oma ma-aarimina lisa.

14 Yesu nipu lotu ada-para pi-
rina le koe enaalinu-para age koe
enaali medaloma nipu piri-para
ipisimi. Go-rupa pisimi rabu
nipumi nimu ma-epeaasa. 15 Go-
rupa pisa pare Gote-na lodo kira-
ae ali kalunu-para mo rekena
agale tisaa alinu-para nimumi mo
Yesumi napi kogono pina adisimi.
Gore mo nogo naakinumi lotu ada-
para piruma go-rupa lisimi: King
Devit-na sina bi minasalimina. Go-
rupa lisimi rabu nimumi ronome
komisimi. 16 Go-rupa puma ni-
mumi Yesu-para talo: Neme mogo
lamede agalere pagae? Gore
nipumi talo: E, go agalere pagalo
pare abalade nimimi agale go-
rupa nadipiasimi kone salo: Nim-
imi abalade nogo naakinu-para
madu saapiri rupame agale mana

waru pagisimi-pulu nimumi bi mi-
nasaatalo pimi. Go agale na-
pageme ya? 17 Gore nimu pirina
Yesu adare Betani su-para ribaa
puma puaa palisa.

Yesumi lisa rabu repena fik kaapu lisa
(Mak 11.12-14; 11.20-24)

18 Gore wala yapipu-nane yapi
lapaasa rabu Yesu nipu so adare-
para pisa rabu reame puma
komisa. 19 Gore nipumi repena
fik kili pora pagina adoma go-
para pisa. Puma adisa pare kili
komea-daa page na-elesa pa kama
yopisa. Gore Yesumi mo repena
fik lakalisa: Nere kili wala meda
ora namaitiape. Go-rupa lisa
rabu ora wagepu mogo repena fik
kaapu lisa.
20 Gore disaipel alinumi go-
rupa adoma paalame komisimi.
Go repena fik ake puma wagepu
kaapu yala kone wisimi.
21 Yesumi talo: Pagalepa.
Nimimi kone waru rulaoma kone
laapo nasalimiri go repena fik
madaa pawade-rupa nimi page
go-rupa mada palimi. Go-rupa
madaare nimimi mogo aaya rudu
ne yokoma no ipa solwara-para
puma pogola leme raburi mada
pagalia. 22 Gore nimimi ora
kone rulaoma beten leme-daare
gore ele raayo beten loma mada
mealimi.

Nere aapimi puri gisa palo Yesu nipu agale lorapisimi
(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Gore Yesu nipu lotu ada ru-
nane piruma enaali raayo epe
agale moge riaasa. Go rabu Gote-
na lodo kira-ae Ali kalunu-para
Israel ali kalunu-para ipuma Yesu
nipu-para epa talo: Nere go ko-
gonore aapina puri muma pae
lisimi. Nere abalade go kogonore
aapimi pape laa-daa pili pa lisimi.
Nere go kogono painalo puriri
aapimi gia lisimi. 24 Gore Yesumi
nimu go-rupa lakalisa: Neme page
agale komea go-rupa nimi agale
mealuame pi. Gore nimimi nina
agale-daa abutimiri neme page
nimi nina kogono go alimi gisa lo
nimi lagialua. 25 Jon-me abalade
enaalina kalu-ipa mea saayade ko-
gonore Gote-me kalisa pe pa enaal-
inumi kalisimi ya?
Go agale pagoma nimuna agale
lalaaoma go-rupa lisimi: Gore
naa Gote-me kalisa tema-daare
gore nipumi naa go-rupa lagialia:
Ake paa-daa nimimi Jon madaa
kone narulalisimi palo lagialia.
26 Gore naame pa enaalinumi
kalisimi tema-daare naana enaal-
inu madaa paalame komalima.
Gore enaali raayome Jon-re Gote-
na agale lakale ali kone wimi
temare naa timi. 27 Go rabu
Yesuna agale go-rupa abuloma
lakalisimi: Na na-makuaama
lisimi rabu Yesumi talo: Go-rupa
leme-daare aapimi ni puri guma
kogono gea aliri nimi page mada
nalagialua lisa.

Ali komeana si laapo madaa saa pi agale lakalisa

28 Yesumi adaa ali kalunu-para
go-rupa lakalisa: Ali komeame
naaki laapo madu wisa. Go
remaare pagalepape. Go aaraame
mupaa naaki lakeloma nere wain
maapu kogono pula pu lisa.
29 Gore go naakimi gipia lomare
wala werepe kone perekeyoma
wala kogono pula pasa. 30 Gore
aaraame wala mo naaki meda piri
puma komea go-rupa puma lea.
Gore go naakimi talo: Aapa, ni
palua lo aaya pare napea. 31-32 Go
rabu Yesumi talo: Gore go naaki
laapo madaare aapimi aaraana
kone misa? Gore nimumi talo:
Mupaa naakimi lisimi.
Gore Yesumi nimu-para talo:
Abalade Jon nimi piri-para ipuma
nipumi epe pora madaa epe
agale mogeaasa pare nimimi
kone narulalisimi. Dia, pare mo

takis mi alinu-para pora pami
enanuri werepe nimumi Jon-na
agale madaa kone rulasimi. Go-
rupa pea-le takis mi alinu-para ali
paake rume enanu-para nimuri
Gote-na surube su-para abala riri-
nane adalimi. Go-rupa pirisimi
pare nipu abala adoma lisimina
kone naperekea nipu madaa kone
narulalisimi.

Koe alinumi maapu su rube re-
maa
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Nimimi saa pi agale meda
pagalepa. Ali medame nipuna su
adaalepe saaya-pulu wain maapu
adaalepe poasa. Nipumi pape pu
mawaaoma go-para kili igipi pabo
sape ele warisa. Go-rupa pumare
nipumi maapu surubape ada
adaalupe maasa. Go-rupa pumare
nipumi kana yoto meape alinumi
surubainaloma nipu kimisu pisa.
34 Nipu puaoma werepe mo wain
maapu kili ralape di rudu lisa rabu
maapu surube alinu piri-para
kogono ali medaloma penaalisa.
Gore nipumi mo surube alinu
mo wain kili napeae medaloma
gina kone suma pisa. 35 Go kone
wisa pare mo maapu suruba-
ae alinumi nipuna kogono naaki
meda lumare medare kaname
lumare lu rubisimi. 36 Gore mo
wain maapuna aaraame wala
kogono naaki medaloma mea
rapasa. Pare abala mo maapu
suruba-ae alinumi pisimi-rupa
lisimi.

37 Wala werepere nipuna si mea
rapasa. Aaraame nina naakina
agale pagalimi kone suma maa
rapasa. 38 Pare mo maapu suruba-
ale alinu nimumi naaki adoma
nimumi go-rupa lisimi: Go ipula
alimiri aaraana moae-ele raayo
mealia-le naame nipu wagepu
lu makoma go maapuri naa ora
meamina lisimi. 39 Go-rupa loma
nipu lu makomaa muma so pape
mopare mea rubisimi. 40 Yesumi
agale go-rupa lisa: Werepe mo
wain maapuna aaraa ipumare
mo wain maapu suruba-ae alinu-
parare ake palia kone wimi?

41 Nimumi talo: Go ali koe raay-
ore waru tia. Go-rupa puma mo
wain maapu wala ali ruru rado
mea katea. Go alinumi surube-
naloma kili eleade raburi raloma
nipu epe kaleme.

42 Gore Yesumi talo: Nimimi
Gote-na agale wi buk madaa sade
agalere abala pagamina:

Abalade kamda kogono pi alinumi
Mea rubesimi yade kanare
Abiri ora epelea-daa ada pal-
imi.
Ali Mudumi abalade go-rupa pisa
yaa-pulu
Naame go kanamere epe rado
pia ada ma-opaalia lisa.

43 Go-rupa pea-le neme nimi ora
lagialo: Gote-na Surube Yapi-
na eda ma-opaaeme enaali mea
katea-daa adalimi lisa. 44 Enaali
raayome go kana madaa magaita-
balimiri nimu pola tabebe palia.
Go kaname enaali meda tiare gore
go enaali palapi-rupa talia.

45 Gote-na lodo kira-ae ali
kalunu-para Farisi alinumi Yesuna
saa pi agale pagisimi rabu
naa-para agale tea kone suma
makuaasimi. 46 Go-rupa lisa
raburi nipu ripinaalalo pisimi
pare enaali paalame komisimi.
Enaalimi Yesu Gote-na agale lakale
ali kone wisimi-pulu go alinumi
paalame komisimi.

22

Ena ropo pulalo eda yawe saa
agale
(Luk 14.16-24)

1 Gore Yesumi nimu-para saa pi
agale meda wala go-rupa lakalisa:
2 Gote-na Surube Yapi Di-ri gupi-
ale: Ali mudu medame nipuna
naakina ena mulalo pisa raburi
adaa edape meda yawesa. 3 Go-
rupa pumare nipumi ena lamulalo

yawe eda nola ipulupape loma
nipuna kogono naakinu agale
maa penaalisa. Laketa pisimi
pare enaalinumi mo eda giyoma
naipisimi. 4 Gore naipisimi rabu
ali mudumi wala kogono ali
medaloma mea rapaaoma go-
rupa lakalisa: Nimi pumare epape
enaalinu-para go-rupa puma
laketapape lisa: Pagalepa, nina
edare abala yokoma gawa mena
ru mena-para sinu page abala lu
yawobayo lisa. Eda raayo abala
yarera pama-le nimi ena rumaape
eda nola ipulupape pua tapape.

5 Mo kogono naakinumi go
agale puma lakalisimi pare eda
nape enaalinumi go agale giyoma
nimuna kogono pisimi. Medare
nipuna maapu pisa. Medare
nipuna bisnis kogono pula pisa.
6 Go-rupa pisimi pare ali medalo-
mamere ali muduna kogono naak-
inu ripinaaoma lu makomasimi.
7 Gore ali mudu rono pagoma
nipuna soldia alinu maa rapasa.
Nimumi mo kogono naaki alinu lu
makomaoma nimuna ada raayo
kirabasimi.

8 Go-rupa pumare ali mudumi
nipuna kogono naakinu go-rupa
lakalisa: Ena lamulalo yawe edare
abala yarera pawade pare mo
neme yaalawade enaalina konere
kolea lisa. 9 Go-rupa pea-le nimi
mo pora pagina puma go adal-
imide enaali raayore eda yawe
nola epena pua lisa. 10 Nipumi go-
rupa lisa raburi pora kepaa-nini
pumare epe enaali-para koeyae
enaali raayo makiritaaoma puma
adisimi. Nimu raayo ipuma mo
enaali rumaae kana ada epa
marubitabasimi.

11 Mo enaali epa kirita pirisimi
raburi ali mudu nipu mo kiritape
enaalinu adolalo epa kodobaoma
adisa. Pare ali komeame ena ru-
maae rabu kalae mamina nama-
raasa. 12 Gore ali mudumi mo
ali-para talo: Adami ali, nere epe
mamina nayamaina-le ake paa-
daa pae lisa pare agale na-abulisa.
13 Go raburi ali mudumi kogono
alinu go-rupa lakalisa: Nimimi
nipuna ki age rogaaoma so kamaa
mea lopalimi rabu nipu su ribaale-
para pirina lisa. Go ribaale-para
pirumare nipu re lo nipuna kidi-
paa rugulano piralia lisa.

14 Yesumi agale go-rupa pu
kiritasa: Gore Gote-me enaali
adaapu yaata pare nipumi adoma
ali komea komea laatapu muma
ru-nane maa pea lisa.

Takis kana-re kalamina yapae agale lorapisimi
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Gore Farisi alinumi Yesuna
kone adolalo agaa misimi.
16 Nimuna disaipel alinu-para
Herot-na alinu-para meda rabu
Yesu piri mea rapaasimi. Nimumi
go-rupa puma lisimi: Tisaa,
naame nere ora agale lape ali-rupa
adema. Ora agalemere enaalinu
madaa rumaalua. Go-rupa pe
pare enaalinu raayo kone komea-
rupa ade. Dia, neme enaali raayo
agale komea-rupa lakete. 17 Go-
rupa pede-le neme abe aleda kone
saliri naa lagi lisimi: Gore naame
Rom-na ali mudu Sisar-para takis
kana kalano yapae dia yapae agale
lorapisimi. Naana rekena agaleme
age lea pe lisimi.

18 Gore Yesu nipumi nimuna
koe kone abala adoma nimu-para
talo: Nimiri makirae agale le al-
inu. Ake paa-daa nimimi ni-para
makirae agale loma ni kotaleme?
19 Nimimi mo takis kalape kana
meda mea waatapa lisa. Go-
rupa lisa rabu nimumi kana meda
mea ipuma waalisimi. 20 Go
rabu Yesumi nimu agale lorapisa:
Go mone-na bi-para piksa-parare
aapina ya? Gore nimumi Sisar-
na lisimi. 21 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi nimu lakalisa: Gore Sisar-
na elere wala nipu puma katepape

pare Gote-na elere Gote nipuna
katepape lisa.
22 Nimumi go agale pagoma
pogolasaoma Yesu giyoma pisimi.

Enaali komoma wala rekapere akepu yapae Yesu agale lorapisimi
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Go raburi Sadyusi alinu nimu
Yesu piri-para ipisimi. Go alinu
nimumiri kome enaalinu wala
narekalimi leme-daa go madaare
Yesu epa agale lorapisimi. 24 Nimu
ipuma talo: Tisaa, Moses-me agale
go-rupa mogeaasa: Ali meda
nogo naaki napirina komaliare
nipuna ena wasa ameme nogo
naaki maitalo mada rumaalia lisa.
25 Gore abalade nimu ameayalu
ki medane luma medane laapo
pirisimi. Pare ali mupaare ena
lamuma komisa pare nipuna nogo
naaki napirisa. Go-rupa pisa-
pulu nipuna koau-nane ameme
go ena wasa nipu lamisa. 26 Wala
ame laapo pa repo pa page nogo
naaki napirina komoma pa kama
pirisimi. Go-rupa pu kiraloma
ki medane luma medane laapo
ameaya raayo pa komisimi. 27 Mo
ameaya raayo komabasimi raburi
werepe mo ena page komisa.
28 Gore neme mo kome enaali
wala rekalimi rabu mo ena wasare
mogo ali ki medane luma medane
laapo wala rekalimi-daa aapina
were ora piralia ya? Neme
makuaaye nimu raayome mogo
enana aaliri aapi ora piralia ya?

29 Gore Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: Nimiri Gote-na agale
napagoma nipuna puri page na-
ademe-pulu nimimi agale pa-rupa
leme lisa. 30 Gore kome enaali
wala rekalimide raburi mo ena
wala ali napalia. Dia, so yaa-
parare ensel-rupa piralimi.

31 Pare go kome enaali wala
rekape agalere neme nimi agale
mealo: Gore nimimi abalade
Gote-me go-rupa lisa: 32 Niri
Abraham-para Aisak-para Jekop-
para nimuna Gote pi lisa. Go-
rupa paa-daa Gote-re abala
kome enaalinuna Gote-daa dia,
pare nipu kagaa piramala pope
enaalinuna Gote yade. 33 Enaali
raayome Yesuna agale pagoma
akepu lea pe kone wisimi.

Ora rekena agalena mupaa agale
(Mak 12.28-31; Luk 10.25-28)

34 Gore Yesumi Farisi Sadyusi
alinuna agale pora poasa rabu
Farisi alinumi go agale pagoma
nipu adola ipisimi. 35 Nimu go
epa kirita pirisimi raburi nimuna
rekena agalena tisaa komea
pirabasa-pulu nipumi Yesu-para
go-rupa lisa: 36 Tisaa, mo rekena
agale raayo ora epelea-le ora abala
mudu rekena agalere aaya pe
lisimi.
37 Gore Yesu nipumi go-rupa
lakalisa: Nena Mudu Gote-re pu
lome page kone wasaame page
puri-para raayome raaname ko-
moma ranaa komo piralepape lisa.
38 Go rekena agalere ora abala
mudu agale lagialo lisa. 39 Gore
rekena agalena laapo pa komea
go-rupa lagialo: Nimina yogale
madaa raana komo pedo pi kone
wimi-rupare pa enaali meda page
komea-rupa raana komape lisa.
40 Go rekena agale laapore Moses-
na rekena agale raayo-para Gote-
na agale lakale alinu agale raayo
go agale rolo-para epe-rupa.

Yesumi Farisi alinu-para Keriso-re aapi yapae pu agale lorapisa
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Farisi alinu nimu pa kiritaba
pirina Yesumi nimu agale go-rupa
misa: 42 Nimimiri Keriso madaare
ake kone wimi? Nipuri aapina
si ya? Gore nimumi Devit-na
si lisimi. 43 Go-rupa lisimi rabu
nipumi nimu lakalisa: Holi Spirit-
mi ake paa-daa Devit-na kone
marekaasa-daa nipu ake paa-daa

nina ali mudu lisana ya? Gore
Devit-mi talo:
44 Gote-me nina Ali Mudu go-
rupa lakalisa:
Nere nina pope ki-nane ali mudu
piraina. Werepere nena
lore alinuri nina age rolo-
para mapiraalua lisa.
45 Gore enaali Raapu Pirape alina
Siri nipu Devit-na si yade-le ake
paa-daa Devit-mi bi nina Ali Mudu
lakalisa ya?
46 Gore ali medame mo Yesu
nipuna agale meda na-abulisimi.
Gore nipu paalame komisimi-pulu
wala go rabu page werepe page
nipu-para agale meda nalisimi.

23

Rekena agale tisaanu-para Farisi alinuna kone
(Mak 12.38-39; Luk 11.43; 11.46; 20.45-46)

1 Werepe Yesu nipumi nipuna
disaipel alinu-para enaali raayo-
para agale go-rupa lakalisa: 2 Mo
rekena agale tisaanu-para Farisi
alinu-para nimu Moses-na agale
moge ria pirisimi. 3 Go-rupa
pea-le agale raayo nimi lagial-
imiri nimimi pagoma waru mo-
geaalepape. Go-rupa palimi pare
kone meda nimumi nimi mo-
geaalimiri napagalepape. Go-
rupa pea pare go agale napagoma
raleme. 4 Gore nimumi ele adaapu
rogaaoma alinuna pasaa madaa
mariaaeme. Go-rupa peme pare
nimuna kimi mo enaali naraba
meape namakuaaeme. 5 Kogono
raayo nimumi pemere pa enaalin-
umi nimu adena kone suma peme.
Adalepa. Nimuna beten* ta pu-
lalo peme raburi rogope madu
wimi. Go nu kamaare maduma
ropaa-para wenone yapa ramu-
rupa meme. Go page nimuna
mamina kalena madaa ele au
elenu awo kilipita peme. 6 Go
eda yawo saeme raburi nimumi
mo riri-nane pirape siaa go kama
raaname komeleme. Go-rupa
pumare no lotu ada-para pimide-
rupa riri-nane wi reke madaa
raaname komeleme. 7 Go page
nimu mo maket-para adanu peme
rabu nimimi abe piralepape loma
naana tisaa leme rabu nimumi
pedo peme.
8 Pare enaalinumi nimi-para
tisaa pi-daa wala nateme. Dia,
nimu raayo ameaya piralimi rabu
tisaa komea piralia. 9 Go page
su kamaa enaali medame naana
aapa go pi-daa natapape. Nimina
aapa komea-mare so yaa-para
pia. 10 Go page nimi-para nimumi
Mudu Ali go pi-daa natapape. Dia,
nimina ali muduri komea piruma
nipu Keriso pia. 11 Go-rupa
pumare nimi ali mudu pirulalo
paliare nimi raayome raba meape
ali-rupa abala pirina. 12 Ali
medame nipuna gole ali mudu
pirulalo nipu bi minasaaliare
nipuna bi rolo-para palia. Pare ali
medame nipuna bi rabuaniaaliare
gore nipu ali mudu mapiraalia.

Yesumi makirae agale le tisaa-
nu agale lakalisa
(Mak 12.40; Luk 11.39-52; 20.47)

13 Nimi rekena agalena tisaanu-
para Farisi alinu nimiri waru

* **23:5:** Beten lape-rupare Juda alinumi bokis rogo meda-para ki ropa meda lapo-rupa warisimi. Mo ele laapore meda popo ki-nane pasaa madaa ruma medaare kimi ripinaala pisimi. No bokis-ruparare pepa bi tapalae rogo meda wisimi. Medare le agaa-na rilisimi. Go agalere Moses-na pepa rugili meda pagale wisimi. Goteme Israel enaalinumi nipuna agale pagoma ralinalo kalisa. Guma pumare nimuna kone suma gupa lisimi. Go agalere nena ki madaa rogabape lisimi. Saa pi agale loma nena kone-para page rogabape lisimi. Guma pali rabu go agaleme ne surubalia lisimi. Guma lisimi-rupa Judia alinumi mo agale nimuna weno kama lu suma nimuna ki madaa page lu wisimi. Beten talore mo agale tapalae pepa mapiraasimi. Pa kama nare paame page mo Farisi alinumi adenalo mo ki ropa-para bokis laapo suma pamisimi. Guma pisimiri nimuna gole nimu wala makiraasimi.

adalepape. Nimiri makeae alinu
pimi. Nimimi enaalinuna le
agaa madaa Gote-na Surube
Yapi-na pora gaape poaemede.
Go-rupa peme pare nimina
gore na-odobaeme. Go page
enaali medaloma ru-nane puma
kodobatalo peme pare nimimi
pora poaeme. 14 Nimi rekena agale
tisaanu-para Farisi alinu nimiri
waru adalepape. Nimiri makeae
alinu adaapu pimi. Nimimi ena
wasanuna ada-para ele raayo
paake nolalo peme. Go-rupa puma
nimimi go pupitagi nape kone
rabuaaniaalo beten adaalu pa
leme. Go-rupa peme-pulu nimiri
ora koe kedaa mealimi.

15 Rekena agalena tisaanu-para
Farisi alinu nimi waru adalepape.
Nimi ipinu madaa piruma ipa
solwara raayona pamuma su
raayona enaali raayo nimina
disaipel ali-rupa pirinalo pamu
aaeme. Nimina disaipel alinu
mapiraaeme rabu nimu wala koe
naaku-para go-rupa piru aaeme.
Gore nimina koe naaku-para ora
palimi pare nipu nimimi naaku-
para penaateme.

16 Nimi le rabuli enaalimi enaali
pora mea waalalo peme. Gore
nimi abala waru adalepape. Nim-
imi go-rupa lemede: Ali medana
lotu adana bi madaa yaa madaa
makuaa tea-daare go agalere waru
ele-daa dia. Pare so yaa-para
aaya lotu adana gol kaname warili
ele-daa lemere gore epelea leme.
17 Nimiri le rubu pi enaalinuri
makeae pimi. Api madaa kone
suma leme? Gore kaname warili
kana mudu yapae mo kana warili
kana wi epe lotu ada mudu yapae?
18 Gore nimimi go-rupa leme: Ali
meda kana reke madaa yaa madaa
makuaa tea-daare go agale mada
giyalia leme. Go-rupa pea pare
nipumi lodo kirita mo kana reke
madaa suma yaa madaa makuaa
tea-daare go agale mada nagiyalia
leme. 19 Nimi ora le rubu pi enaali
pimi. Gore kalea elere epelea-ae
kone wimi? Gote-na lodo kira-ae
epe-rupa palo Gote-na kana reke
madaa lodo kirae-le ora epe-rupa
ya? 20 Gore ali medame kana
rekena bi madaa yada makuaa
tea-daare ipuna agalere so reke
madaa wi ele raapu tea. 21 Gore ali
medame lotu adana bi madaa yaa
madaa makuaa tea-daare Gote go
ada-para pia-le Gote-na bi madaa
page nipu agale tea. 22 Gore ali
medame so yaa madaa makuaa
loma tea-daare gore Gote so-para
piruma nipu pia reke-para leme.

23 Nimi rekena agalena tisaanu-
para Farisi alinu nimiri waru
adalepape. Nimiri ora makeae
alinu pimi. Nimiri pa yabe Rekena
agale saapiruma Gote adalima
konere nasalepape. 24 Nimimi
enaali medaloma waalalo peme
pare nimi abala le rubu pi ali pimi.
Nimimi ogepuna meda ipa-para
adobaaoma pia rabu mena kamel
ipa-para peme laapo raita maa
noma yolainaaya.

25 Rekena agalena tisaa-nu nimi-
para Farisi alinu nimiri makeae
alinu-le nimimi waru adalepape.
Nimimiri pa kap-para plet laapona
kamaa-nane yogale radepealeme
pare ru-nane pea koto pa pia.
26 Nimi Farisi alinuri le rubu pi
alinu pimi. Abala ririnare mo kap-
na ru-nane radepealimiri yogale
page epelea.

27 Nimi rekena agale tisaanu-
para Farisi alinu nimiri waru
adalepape. Nimiri makeae ali-
rupa pimi. Nimiri tapa madaa
wape ele-rupa pimi. Nimimi
kamaa-nane auri epe-rupa peme
pare no ru-nanere ali kuli-para
koe pugu pi elenu adaapu wia-
rupa pimi. 28 Nimiri apo tapa
piruma kamaa-nane nimi epe-
rupa pimi. Pa enaalinumi nimina
yogale ademe raburi nimiri epe

ali kone wimi pare nimina lo
robaa-para ora agale raitape kone
pagena rubitabea.

Yesumi tisaanuri koe ele mealimi lisa
(Luk 11.47-51)

29 Nimi rekena agalena tisaanu-
para Farisi alinu nimiri waru
adalepape. Nimiri agale laapo le
ali-rupa pimi. Nimimi mo Gote-na
agale lakale alinuna tapa apedaa
epe-rupa wariaoma kamaa-nane
au waru laeme. 30 Go-rupa puma
nimimi go-rupa leme: Abalade
naana kasuanu raapu pirisima
yalo naame mo Gote-na agale
lakale alinu nalu makomaa nimu
naraba misima leme. 31 Go
agale leme rabu nimi Gote-na
agale lakale alinu lu makomaape
alinuna ruru pimi-daa leme.
32 Gore nimimi nimina kasuanuna
kone muma abala pisimi-ae wala
peme. 33 Nimiri koe kerome madi
sinu pimi. Gote-me kose agale tea
raburi nimimi ake puma mada
giyoma koe naaku-para mada
napiralimi ya? Dia, koe kedaa mu
piralimi.
34 Go-rupa pea-le nimimi pa-
galepape. Neme Gote-na agale
lakale alinu-para kone makuaae
alinu-para Gote-na agale lakale
tisaanu-para raayo nimi piri-para
mea rapaalua. Go-rupa palua pare
medalomare nimi lu makomalimi.
Medalomare repena polopea
mada nil-mi timi. Medaloma mo
nimina lotu ada-para repena palaa
timi. Medalomare nimimi adare
meda-para raita moneaaoma
adare rado-para raita maa palimi.
35 Go-rupa palimi-pulu epe-rupa
pirape enaalinuri nimumi lu
makomalisimide-le to madaare
koe kedaa raayo mealimina. E,
gore epe ali Abel pirisa rabu lu
makomaniaama ipumare Berekia-
na si Sekaraia-me epe lu mako-
maoma kiritasimide madaare
koe kedaa mealimina. Go alina
siri abala lotu ada-para piruma
kana reke madaa re-para piruma
nimina paa-aenu epa rumaalia.
36 Gore neme nimi ora lagialo: Apo
lu makomaasimide enaalina page
abi go rabu pimi enaali nimuna
koe kedaa ritimi lisa.

Yesumi Jerusalem su madaa re lisa
(Luk 13.34-35; 19.41-44)

37 Jerusalem enaalinu-ya. Nim-
imi Gote-na agale lakale alinu lu
makomaeme Gote-na Mea Rapaae
Alinu page kaname limi. Ora rana
adaapu neme nena sinu mea kirita
suma kupitaalo pe. Go-rupa yaa
kebome nipuna sinu nipuna popa-
para mea kirita mapiraalade-rupa
pe. Go-rupa pe pare nimimi ni
giyamede. 38 Nimimi pagalepa.
Abiri nimina adare pa aaina lo
giyalua. 39 E, gore neme nimi go-
rupa lagialo: Gore nimimi ni wala
na-adalimi pare nimimi werepe
go-rupa leme: Gote-me go Ali
Mudu-na bi meape aliri nipu ora
epelea leme lisa.

24

Yesumi lotu ada kilipitia lisa
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yesu nipu lotu ada-para
piruma kamaa-nane pisa raburi
nipuna disaipel alinu nipu mo
lotu robele-rupa mea waalalo
pisimi. 2 Go rabu nipumi nimu
agale go-rupa lakalisa: Nimimi
go epe lotu ada waru adalimina.
Neme nimi ora lagialo: Kana go-
rupa pubaaya-daare ora komea
napubaalia pare raayo kilipi
rubalimi lisa.

Yesumi koe kedaa rado rado adaapu epalia lisa

3 Yesu nipu so Rudu Oliv madaa
pirina disaipel alinu nimu komea
pawa ipuma go-rupa epa lisimi:
Go kedaare aa-rabo epalia yapae
lo agale lorapisimi. Ora abala
ririnare ake abala epalia-daa adal-
ima ya? Go adalima raburi

nena epape Yapi-para su yaa laapo
maa perekealia rabu makuaalima
lisimi.

4 Gore Yesu nipumi go-rupa
lakalisa: Pa ali medame nimi
makiraalia-daa nimimi abala
waru adalepape. 5 Ali adaapu
nimu nina bi madaa nimumi
go-rupa teme: Niri Gote-na
Mea Rapaae Ali pi-pulu loma
enaali adaapu ora makiralimi.
6 Go raburi nimimi marekaape
agale-para yada ora pape remaa
pagalimi pare wala makirape
agale adaapu natapape. Go elenu
raayore abala epalia pare su yaa
perekeape yapi di-ri go rabu abe
na-epalia. 7 Go-rupa pumare
ruru medamere ruru rado radonu
raapu yada palimi. Go page
gavman-na adaa su rado radonu
raapu yada palimi. Go rabu su
raayo-parare reae adaa paboma
sumimi palia. 8 Go ele raayo abala
ririna epalia pare ename naaki
maitalo koau nalade-rupa epalia.

9 Go raburi nimumi nimi
adialalo muma kedaa guma radaa
manaaoma nimi lu makomalimi.
Go raburi nimimi nina agale waru
pagalimi-pulu enaali raayome
nimi-para kone koe salimi. 10 Go
raburi enaali adaapumi nimuna
epe kone rulaere giyoma wala
nimuna amenu rono pagoma
lore alinu le-rupa pia piralimi.
11 Go rabu makirae Gote-na
agale lakale enaali adaapu lidi
rala paliade-rupa ma-auliaa-pulu
enaali adaapu makiralimi. 12 Go
raburi koe elenu adaapu su
raayo-para opoma epalia-pulu
enaali adaapu nimuna epe raana
komape kone mada giyalimi.
13 Go-rupa paliade raburi go
enaali medame puri paboma kone
rulaoma waru piraliare gore su
yaa laapo dia yaalia rabu epe-rupa
kagaa piramala palimi. 14 Go-rupa
pea pare Gote-na Epe Agalere su
raayo-para laketalo kiritalimi. Mo
enaali raayome pago kiritinalo go
rabu su yaa laapo dia yaalia.

Werepe koe elenu epalia
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 Gore werepe koe pugu pi el-
eme epe lotu ada-para rekaina
adalimi. Abalade Gote-na agale
lakale ali Daniel-me lisa-rupare
epa rekalia. Ali medame go
agalena re pagali-daare waru pa-
gape. 16 Go raburi Judia su-
para piri enaali raayore so rudu
apedaa-paranu pogola pulupape.
17 Gore enaalinu nimuna ada per-
ali piralimi pare nimuna ada ru-
nane wi elere namula pulupape.
18 Go page enaalinuri maapu-para
pitimiri nimina mamina wala na-
mula pulupape. 19 Go raburi
ena nogo naaki adu nalae pirinu-
para naaki padaa piri enanu-para
gore nimu madaa ora kodo waru
palia. 20 Yapare Pomo mu Pirape
Yapi Di-ri koe kogore yai epe rabu
nimi mada na-epalia-le nimimi
Gote yaaloma beten waru tapape.
21 Go raburi kedaa ora adaalepe
opalia. Gore su kagaa warisa rabu
epaoma puma abe page kedaa
gupiale meda na-epea. 22 Go-
rupa pea pare Gote-me abalade
go di rudupu namuma sula pisa
yalore enaali raayo ora komola
pisimi. Pare Gote-me nipuna kone
mapiraae enaali nimu koe kone
mealimi-pulu go yapi di marudu
yaalia.

23 Go raburi ali medame nimi
go agale lagialiare adalepa: Gote-
na Mea Rapaae Ali go pia tea
page mogo-nane epa pia tea page
nimimi nipuna agale madaa kone
narulaalepape 24 Go rabu maki-
rae agale lape ali Gote-me mea
rapaaripa loma adaapu epalimi.
Go rabu nimumi page napi kogono
puma ele epape-rupa rado rado
adaapu palimi. Go-aenu nimumi
mada palimi pare Gote-me nipuna

mapiraae enaali makiralimi. Go-
rupa yapare mada dia.

25 Gore neme nimi abala
lagiawade-le waru pagalepape.
26 Go-rupa pa-pulu pa enaalinumi
nimi go-rupa lagialimi: Mo enaali
napiri su-para aaya-le leme-daare
go su-para napulupape. Go-
rupa page nimumi mogo kaleda
yaa leme-daare nimuna agale
napagalepape. 27 Di, Gote-me
enaali Raapu Pirape alina Si
epenatea rabu ari-yapa naare
ipula-nane pabola-nane popea-
rupa wagepu epalia. 28 Gore abala
kome enaalina yogale wi-parare
yaa itaayamanu epa kiritalimi.

Enaali Raapu Pirape alina Si epalia
(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 Go rabu adaa kedaa abala
pupu kiritinaloa wagepu naare
kudunaoma ribaa yaalia. Go-rupa
puma suba mada naraalia. Go-
rupa puma kubanu page yaa-para
giyoma lopalia. Go-rupa pumare
yaa-para ae puri pale elenu page
mada lewa lewa palia. 30 Go raburi
enaali Raapu Pirape alina Si epape
Di-ri so yaa madaa ele adenalo
palia. Go-rupa puma makuaa-
monalo. Go raburi go su ka-
maa enaali ruru raayome re waru
leme pare enaali Raapu Pirape
alina Siri so yaa mole yaako yaa
madaa awoma ipuma nipu adaa
puri paa raapu epalia. 31 Go-rupa
puma biugel-na agale pagenaloa
nipuna ensel-nu mea rapaalia. Go-
rupa palia raburi nipu abalade
mapiraae enaalinu mea kiritalimi
lisa. Kiritalimi rabu su yaa laapo
yaruma aawaaya-nane pamuma
nipuna ruru enaalinu epa mea kir-
italimi.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 Nimimi repena fik kili madaa
kone mealepape. Nipuna palaa-
para ipaa rubima yo kagaa rekeyo
rubea raburi gore abe pani palia
kone wimide. 33 Go raburi
werepere apo ele raayo adalimi
rabu epaliade yapi di ora re-para
kiritaaoma aaya lisa. 34 Gore nimi
waru pagalepa. Go pima enaaliri
abe nakomalimi pare go ele raayo
openaloma nimimi adalimi. 35 Go
su yaa laapore mada dia yaalia
pare nina agalere ade abuna
kagaa pa salia lisa.

36 Ali medame page go yapi-para
naareme Pomo mu Pirape Yapi
di page namakuaaeme. Yaa-para
pimi ensel-numi page ni page go
yapi di namakuaaema. Dia, naana
aapa komea nipumi kama raapu
go di saapia. 37 Abalade Noa nipu
raapu pirisimi enaalinumi rilisimi
kedaare wala enaali Raapu Pirape
alina Si su kamaa epaluade rabu
go-rupa opalia. 38 Abalade go
ali Noa pirisa rabu ipa abe nar-
ilisa pare nimumi eda yawo ipa
no enaalinu rumaaoma go-rupa
pu pirisimi. Go page Noa nipu
ipa ipinu ru-nane kodobaoma pi-
rina go-rupa pirisimi. 39 Go-rupa
pumare nimu naniminae pirina
ipa roma enaali raayo tabisa. Go-
rupa enaali Raapu Pirape alina Si
epaliade rabu page go-rupa palia.
40 Epalia raburi ali laapo maapu-
para kogono pala pirina pare Gote-
me meda muma medare giyalia.
41 Ena laapome page bret wari-
ala pirina Gote-me meda giyoma
meda mealia. 42 Go-rupa pea-le
nimimi kone waru su piralepape.
Nimimi nimina Ali Mudu-na epali-
ade yapi di namakuaaeme-le waru
suruba piralepape. 43 Nimimiri
go agale madaa kone mealepape.
Gore nimimi paake ne ali epape
yapi di makuaaoma suruba pimi
gore nimimi u napali rabu page
mada suruba piralimi? Go-rupa

pumare mo paake ne alimi go
kana ada ru-nane mada nakoda-
balia. 44 Go-rupa pea-le nimimi
page enaali Raapu Pirape alina
Siri aa-rabo epalia palo maarea-le
nimimi page waru surubalepape.
Gore nimimi na-adoba piralimi
rabu epalia.

*Epe kogono naaki-para koe ko-
gono naaki laapona agale lakalisa
(Luk 12.42-46)*

45 Gore epe kogono pi alimiri
epe kogono kama pea? Go pi
aliri nipuna adaa alimi nipuri
nipuna kogono naakinu rado
surubenaloma nipu surube ali
mapiraaya. Go-rupa pumare
nipumi nimuna eda nape yapi di
rabu eda rumaainalo mapiraasa.
46 Werepe mo ali wala epalia
rabu nipumi mo nipuna kogono
naakimi mo kalisade kogono
agale-para aalia rabu raaname
waru komalia lisa. 47 Gore neme
ora nimi lagialo: Mo Mudu
Alimi go kogono naaki ele raayo
surubenalo ali mudu mapiraalia
48 Pare mo kogono naakimi koe
kogono pu piralia rabu ada aliri
abe wagepu na-epalia kone wia.
49 Go kone suma nipumi nipuna
kogono naaki yagonu pamu loma
nipumi puri pale ipa pamu noma
alinu raapu aasa. 50 Go-rupa
pumare kogono naakimi nipu
namakuaama pa aina kogono
napalaina epa opopalia. Go-rupa
palaina nipuna Mudu Ali ora
meda wagepu epalia. 51 Epalia
rabu Mudu Alimi go kogono naaki
rake loma mo makirae alinu raapu
mapiraalia Go-nane pirumare
nimuna kidipaa regepe no re lo
koe-rupa piralimi.

25

Ena 10-pela pirisimi

1 Werepe Gote-na Suruba-ale
Suri gupiale epalia: Ena maapua
10-pela pirisimi raburi ali meda
ena pena lamulalo epalia remaa
pagisimi. Gore pagisimi-pulu mo
enanumi 10-pela lam-nu muma
nimu rumaape eda yawe-para
epolalo pora pagina maitaari
pisimi. 2 Go-rupa pisimi pare
mo ena supuri nimu makeyae
pirisimi pare ena supuri epe kone
wisimi. 3 Gore mo makeae enan-
umi lam-re mea ipisimi yapare
ru-nane koyape wel namuma
ipisimi ya. 4 Pare mo nimu kone
waru saapirisimi enanuri nimuna
lam-para ru-nane mapiraape
wel raapu makiritaaoma maa
ipisimi. 5 Mo ena rumaape ali
abe wagepu naipisa-daa adoba
piruma nimuna le-para u ipisa-
daa umi kole male lapirae suma u
palisimi.

6 Go rabu ribaare ora rumu-
nane pirisimi raburi mo 10-
pela ena go-rupa pagisimi: Mo
ena rumaape ali go epea-le mo
pora pagi-nini madaaoma pulupa
lisimi. 7 Gore mo ena maapua
raayo rekoma nimuna lam kiritao
su-para pirisimi. 8 Go-rupa puma
mo kone waru nawi enanumi
mo kone waru wi enanu-para
talo: Naana lam kudinolalo pia-
le nimina wel meda gialepa lisimi.
9 Gore mo kone pa sae enanumi
nimu agale go-rupa lakalisimi:
Dia, go wel-re nimi page naa
page mada dia lisimi. Go-rupa
pea-le nimina stua-para puma
puaa kabalepa lisimi. 10 Gore
mo enanu nimu mo stua-para
wabola kabola pisimi raburi mo
ena rumaape ali ipisa. Gore mo
ena medaloma kiritao pirisimi
raayore mo ali raapu ena lamulalo
yawe eda nola puma pora gaape
garulabaoma pirisimi. 11 Werepe
mo ena maapua medaloma wala
pora gaape epa luma talo: Mudu
Ali, naa epamona pora loba lisimi.
12 Gore nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Nimiri ali-para piruma
epame? Neme nimi ora na-ade

maarea lisa.
13 Go remaa lakeloma Yesumi
enaalinu-para talo: Go-rupa pea-
le nimimi waru surubalepape lisa.
Nina abala epape di-ri ribaa epalia
paalo alebo epalia paalo ni na-ade
lisa.

Kogono naakimi kana rogaa palae mi madaa saa pi agale
(Luk 19.11-27)

14 Gore Gote-na Surube Yapi
Di-ri gupiale yade pi remaa la-
gialo: Ali meda su rado-para
pora pamuala pulalo palia-le gore
ipuna kogono naakinu-para ip-
ulupa loma lisana ele raayore nim-
imi surubalepape tea. 15 Gore
nipumi mo naakinuna puri adoma
kone ado puma nipumi nimu ele
rumaaoma katea. Gore ali medare
kana 20,000 kina rumaasa. Go-
rupa puma ali meda 8000 kina
kalisa. Wala ali medare kana 4000
kina rumaaoma kalisa. Nipumi
nimu kana go-rupa kaloma nipu
pisa. 16 Gore mo kana 20,000 kina
misade alimi kogono wagepu pa
kama pumare wala nipumi kana
20,000 kina meda lisana saaba
pirisa. 17 Go page mo ali medame
8000 kina misade alimi kogono
pa kama puma kana 8000 kina
meda misa. 18 Pare mo ali meda
nipumi kana 4000 kina misade
Mudu Ali kana muma su naaku
ruboma puma paga wisa.

19 Gore mo adaa ali nipu adaalu
piruma lisana nipuna kogono
naakinu kana adaapu kalisa-pulu
nipu raapu agale ma-redepo yala
palua kone suma ipisa. 20 Gore
abalade kana 20,000 kina misade
ali ipumare nipumi kana 20,00
kina muma nipumi epa talo:
Mudu Ali, abalade neme ni kana
20,000 kina giside pare neme
kana yoto kogono puma wala go
mone-na yago pode meda 20,000
kina apo meawa lisa. 21 Gore
nipuna Mudu Alimi nipu go-
rupa lakalisa: Epe lea-le nere ora
nina epe kogono naaki-le neme
epe kogono paina lisa. Neme
abalade oge elesinu page waru
surubaina-daa neme nere ele
adaapu surubainalo pi lisa. Ne
nipu saa ni raapu ranaa komo
pirapana.

22 Gore kana 8000 kina kalisade
ali page ipuma go-rupa epa lisa:
Mudu Ali, neme page bisnis ko-
gono pa kama puma pode kana
8000 kina propet meawa lisa.
23 Gore nipuna Mudu Ali mi nipu
go-rupa lakalisa: Epe lea-le nere
ora epe kogono naaki yana lisa.
Neme abalade epe-rupa puma ko-
gono waru surubisina. Neme
abalade oge elesi waru surubaina-
daa abe neme ele adaapu su-
rubaina kone salo lisa. Go-rupa
pea-le ipumare saa laapo ranaa
komo pirapana.

24 Gore mo kana 4000 kina
misade ali page ipuma go-rupa
lisa: Mudu Ali, neme nere abala
makuaayo. Nere puri pale ali
yade. Ali meda nipuna sae maapu-
para neme eda wai aoma nisi.
Go page su kuni meda-nane ali
medana poae edare neme go eda
page madisi. 25 Go-rupa paa-daa
neme paala komoma nena kana
su naaku roboma paga wisua.
Abiri nena kana go ada lisa.
26 Gore nipuna Mudu Alimi nipu-
para talo: Nere kogono naaki
koe yaana. Nere kia rakepele
ali yaana. Gore ora abalade
neme ali medame poae e maapu-
para eda awesuade lae ya? Go
page ali medame nape eda neme
maitia yarina lisa. 27 Gore nina
kana-re mo kana kiritape ada-
para ake paa-daa namuma epae
ya? Go-rupa pula pisi yalore ni
wala ne piri ipuma kana pode
medaloma raapu kana wala gula
pe. 28 Gore nimimi kana adaapu
gisuade alinu wala muma mo
kana 40,000 kina mi ali puma kala
lisa. 29 Gore enaali medalomame
ele saapitimi-daare gore neme

wala medaloma lisana katoa lisa.
Go page enaali medalomame
ele ogepusi saapiralimiri mada
nasaapitimiri nina wala raayo
mealua lisa. 30 Go kogono naaki
koere ora su ribaale-para pena
ralusaatepa lisa. Gore nipuna
kidipaa regepe no re lo piralia lisa.

Alina Simi epe yoto rumaalia

31 Werepere enaali Raapu Pirape
alina Simi ensel-nu raapu epalia
raburi epe paa mea ipuma Siaa
King madaa piruma epalia. 32 Go
raburi su kamaa piri enaali
raayona epe makiritaaoma robo
laapo rumaalia. Go rumaaliade
konere sipsip meme menanu
mo surube alinumi robo laapo
rumaaoma meda-nane meda-
nane palia. 33 Go-rupa pumare
nipumi sipsip menanuri nipuna
ora ki-nane mea mapiraaomare
mo meme menanuri koya ki-nane
mea ma-aalia. 34 Go-rupa palia-
pulu mo ali mudu nipuna pope ki-
nane pitimide enaalinu-parare go-
rupa tea: Nimiri nina Aapana epe
raba meape kone abala misuade-
le ipulupa tea. Abalade su yaa
laapo pena warisa rabu Aapame
nimina Surube Yapi Di maa
saasa-le nimimi epa mealepa tea.
35 Gore abalade ni ipa eda nalame
komisua rabu eda ipa gisimide
toa. Niri kimisu pisuade rabu
nimina ada-para lamua pisimide
toa. 36 Ni mamina dia lisade raburi
nimimi mamina gisimide toa. Ni
yaina komisuade raburi nimimi ni
raba misimide toa. Ni karapo ada
palisua rabu ni adola ipisimide
toa. Nimimi go-rupa pisimi-pulu
nina Surube Yapi Di mealimina
toa.

37 Go raburi mo epe kone wi
enaalinumi go-rupa leme: Ali
Mudu, aa-rabo ne reame komisi
rabu naame ne eda gisima ya?
Ne aa-rabo ipa nalame komisi-daa
naame ipa no giyasima ya leme?
38 Gore aa-rabo ne pora kimisu-
para pamiside rabu ne naana ada-
para lamua napamisima ya? Go
page ne aa-rabo mamina dia yade
rabu naame mamina gisima ya?
39 Ne yaina komisi rabu page
ne karapo ada palisi rabu page
naame aa-rabo adola ipisima ya?

40 Go rabu ali mudu king-mi
agale go-rupa abutea: Neme nimi
ora ria lagialo. Gore nimimi
nina aapa amenu-para pisimide
alinuri gore nina ame ogenu-para
pisimide.

41 Go-rupa pu kiralomare neme
mo koya ki-nane piralimidenu go-
rupa laketoa: Nimiri alu pape
enaalinu nimi neme na-ade-
le pane pulupa toa lisa. Go-
rupa puma repena nakudili-para
palimina. Go repena sulaare
Gote-me Satan-para nipuna ensel-
nupara yarera paaya. 42 Gore
abalade nimimi ni reame komo
pirano eda ipa ele nagisimide
toa. 43 Ni pora kimisu piri ali
ipisuade rabu nimimi ni nimina
ada-para nalamua pisimide toa.
Ni mamina dia lisa raburi ni
naraba misimide toa. Ni yaina
komisua rabu page karapo ada
palisua rabu ni nasurubesimide
toa.

44 Go raburi nimumi page ipu-
para go-rupa lakeleme: Ali Mudu,
aa-rabo ne reame koma piraina
adisima pe leme. Ne eda ipa
nalame komisi page mamina dia
lisa page yaina komisi rabu page
karapo ada palisi page naame aa-
rabo naraba misima ya?

45 Go raburi Ali Mudumi agale
go-rupa abutua: Gore neme
ora nimi lagialo toa. Nimimi
abalade rolo rolo pirae ame balinu
naraba misimide-le go raburi
nimimi abalade ni page naraba
misimide toa. 46 Go-rupa pe-pulu
go enaali raayore repena sulaa-
para puma piruma ade abuna
radaa no piramina. Pare mo epe

enaali raayore ade abuna eperupa piralimi toa lisa.

26

Ali kalunumi Yesu taminaloma yada robesimi
(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

1 Go raburi Yesu nipumi go agale raayo pu kiraloma lisana nipumi nipuna disaipel alinu-para go-rupa lakalisa: 2 Gore nimimi makuaaeme. Go Pasova Eda Nape Di-ri wala yapi laapo dia yaalia rabu salia lisa. Go rabu enaali Raapu Pirape alina Siri repena polopea madaa timi rabu komalia pare wala rekalia lisa.

3 Go raburi Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para mo Juda alinuna ali mudu-para nimu Gote-na lodo kira-ae ali Kaiafas-na ada-para puma kiritasimi. 4 Go-rupa pumare nimumi kudiri pu Yesu nipu ripinaaoma lu makomaat-alo yada robesimi. 5 Pare wala nimumi talo: Gore Pasova Eda yapi Di rabu naa go napamina-le mo enaalinumi naa raapu yada marekaalimi lisimi.

Ename Yesuna kalu madaa wabola koyasa
(Mak 14.3-9; Jon 12.1-8)

6 Yesu nipu Betani su-para puma yakilimi li yaina-ae ali Saimon-na ada-para puma pirisa. 7 Go raburi Yesu eda nala pirisa pare ena meda nipu piri-para ipisa. Go enamere kaname warili botol-para roropo pi wabola pira palae meda mea ipisa. Go wabolana yotore ora ele adaapupeme kabeme. Yesu nipu reke madaa eda no pirisa raburi go ename Yesuna kaluna madaa koyasa. 8 Go raburi disaipel alinumi rono waru pagoma nimumi talo: Go wabolare ake paa-daa pa koyaate pae? Mo nipuna kana elere ora adaalepe yade-le ake paa-daa mone ruba? 9 Naame go wabola yoto mealima raburi ora ele adaapupe muma medaloma enaali riabo naralinu rumaaoma kalema lisimi.

10 Yesumi nimu adoma nimu go-rupa lakalisa: Gore ake paa-daa go ena rono pagaaleme? Nipumi abalade ni madaa ora epe kogono pisade. 11 Ade abuna enaali naralinu raapu komea-para pitimi pare niri nimi raapu-daa ade abuna napitima. 12 Go ename ni mada wabola koyaaripadere gore nipumi nina ro tapa-para rogaalimi makiritaasade lisa. 13 Waru pagalepa. Ora su raayo-para epe agale lakela palimi raburi go ename ni madaa pia page leme-le nipu madaa kone meamina.

Yesuri Judas-me ali kalunu-para ora maa gialua lisa
(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

14 Go rabu disaipel ali 12-pela alina meda nipuna biri Judas Iskariot nipu Gote-na lodo kira-ae alinu piri-para pisa. 15 Go-rupa puma nipumi nimu-para puma talo: Neme Yesu nimi maa gialua-le nimimiri ni ele gialimi pe lisa. Go agale lakalisa rabu nimumi kana silva* kili 30 kalisimi. 16 Go-rupa pumare Judas nipumi Yesu adi katalo puma nipumi pora asa pisa.

Yesu nipuna Pasova eda su nipuna disaipel alinu raapu nisa
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Jon 13.21-30)

17 Gore Bret Kaapu le Nape yapi Di raburi disaipel alinumi Yesu nipu piri-para nipu talo: Naame Pasova nape edare ale-para mea yarera palima ya? 18 Go rabu

* **26:15:** Yesu lu makomalalo misa monere kili 30-pela yapare wala abere kogono alinumi fotnait supu suma meme mone-rupa pua misa.

nipumi talo: Nimi mo ada re-
para puma ali meda piraliade-
para go-rupa laketapape: Tisaa-
me talo: Nina eda nape Di-ri
abala rudu yaana. Go-rupa pea-
le nena ada-para eda Pasova nola
epalua lo robaama laketapape.
19 Gore disaipel alinumi Yesuna
agale pagoma Pasova nape eda mo
ada-para abala yarera pisimi.

20 Gore ora alebore mo disaipel
ali 12-pela Yesu raapu reke madaa
eda nolalo pirisimi. 21 Nimu eda
nolalo pirina Yesumi talo: Neme
nimi ora ria lagialo: Nimina riki-
rana pia ali medame ni muma
lore alinuna kinaa mea katea lisa.
22 Go-rupa lisa rabu disaipel alin-
una kone-para kedaa waru pisa-
pulu nimu komea komeame go-
rupa lisimi: Ali Mudu, ora ne
madaa agale lae palo loma nipu
agale go-rupa misimi. 23 Pare
nipumi go-rupa lakalisa: Ali meda
ni raapu plet madaa-para ki salipa.
Go alimiri ni madaa yada robo
maduma ni tape ali piralia lisa.
24 Gore enaali Raapu Pirape alina
Siri Gote-na agale wi buk-mi lea-
rupa raluma yawalimi lisa. Go-
rupa palimi pare enaali Raapu Pi-
rape Ali linalo koae makirae ali
komeare ora kodo waru pea lisa.
Go aliri nipuna agimi abala na-
madula pisa yalore ora epetea pisa
lisa. 25 Gore koe makirae ali Judas
nipumi go-rupa lakalisa Lisaa-ya,
Ni-para lae? Yesumi talo: Nena lae
lisa.

Yesumi nipuna disaipel alinu raapu eda nisa
(Mak 14.22-26; Luk 22.15-20)

26 Nimu eda nala pirina Yesu
nipumi bret muma piribima Gote-
para ora pili loma lisana nipuna
disaipel alinu kalisa: Go-rupa
puma nipumi talo: Gore nina to-
le mea nalepa. 27 Nimumi nala pi-
rina ipa wain kap-para pira palae
muma lisana Gote-para ora pili
loma nimu kaloma talo: Nimi
raayome mea nalepa. 28 Gore
nina yaapimi Gote raapu meda-
para pogalu piralimina koe elenu
mea rubenalo koyaato. 29 Abi
neme nimi lagialo: Wain ipare abe
wala nanalima pare nina Aapana
surube su-para nimi raapu kagaa
wain namina.
30 Go-rupa lomare nimumi yasa
meda abala loma lisimina kamaa
puma su Rudu Oliv-nane pisimi.

Yesumi Pita nipu koau watea lisa
(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

31 Yesumi nimu-para talo: Abi
go ribaa nimi raayome ni giy-
oma pogola palimi lisa. Go kone
madaare Gote-na agale wi buk-
mi go-rupa lu wia: Gote-na sipsip
menasi surube ali lu makomalimi
rabu sipsip raayo pu pa yabalimi
lisa. 32 Pare Gote-me ni tapa-para
wala marekaalia rabu Galili su-
para ni abala riri-nane popalua
lisa. 33 Gore Pita-me Yesu agale
go-rupa lakalisa: Go ali raayome
ne mada palia-ai adoma giyalimi
pare ni komeame nena giyalua
lisa. 34 Gore Yesumi nipu-para
talo: Neme abe go ribaa yaa kebo
agale abe narekena neme ni na-
ade rana repo te. 35 Gore Pita
nipu-para talo: Niri ne raapu
komea-para komalipa pare neme
ne nagiyalua. Go-rupa lisa raburi
disaipel ali raayome go-rupa kama
lisimi.

Yesumi Getsemoni-para beten lisa
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Yesu nipuna disaipel alinu
raapu nimu Getsemani maapu-
para pirisimi. Go-rupa puma
nipuna disaipel alinu-para pawa
piralepape lisa. Ni mogo-para
puma beten ta pulu lisa. 37 Gore
nipu raapuri Pita-para Sebedi-na
si lapo-para nimu pisimi. Go
raburi nipuna lo robaa-para kedaa

puma nipu ora waru kodome
komisa. 38 Gore Yesumi nimu
lakalisa: Nina kone-parare ora
kedaa waru puma ni ora komape
yaata-le nimi go-pare piruma ni
adaba piralepape. 39 Gore nipu
ogesi-daa puma nimuna le agaa
madaa puma lopoma beten go-
rupa lisa: O, nina aapa, neme ni
mada raba mealia-daare neme go
kedaa pi kap meape. Pare nena
kone raluma pape. Nena koneme
pa teau pape.
40 Gore nipu wala mo disaipel
ali 12-pela piri pumare nimu abala
palisimi ya. Go-rupa puma nipumi
Pita go-rupa lakalisa: Nimimi niri
naare le ogesi-daa mada na-ado
pitimi ya? 41 Gore ni koe eleme
epalia-le beten loma nimi waru
adoba piralepape. Nimina kone-
mere raaname komeleme pare yo-
galemere rana nakomae.
42 Nipu wala rana laapo puma
beten go-rupa puma lisa: Nina
aapa, go kedaa meape kap maa pu
kone salo pare neme nape tedere
nena raaname palia kama paina.
43 Nipu wala nipuna disaipel alinu
epa adisa pare nimuna lo robaa-
para kedaa pisa-daa wala pa paita
wisimi. 44 Nimu pa u paitae ena
puma beten rana repo wala puma
lisa
45 Go-rupa puma nipuna dis-
aipel alinu piri-para wala ipuma
talo: Nimiri abalade ora pa
piruma pomo muaeme? Adalepa.
Abiri enaali Raapu Pirape alina Si
nimumi koe alinu piri-para mea
kaleme. 46 Baina nimi rekalepa.
Yada lore alinu ni re-para mea
kalalo go epea-daa.

Judas-me Yesu lore alinu mea waalisa
(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

47 Yesu nipu agale pa lala pirina
disaipel alinu 12-pela nimuna
ali komea Judas nipu ipisa. Go
ipisa rabu enaali adaapu nipu
raapu ipuma lisimina nimumi rai
kudu-para repena kabenu-para
rulubaoma ipisimi. Gore nipuri
Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-
para Juda alinuna ali kalunu-para
page nimumi maa penaalisimi.
48 Go koae makirae ali nipumi mo
lore alinu-para go-rupa palua-le
adalepape pi pagaa wi kone go-
rupa lakalisa: Neme ali meda-
para nunu paluare gore nipu Yesu
yaa-pulu nipu ripinaalepape lisa.
49 Go-rupa lomare nipu wagepu
alo puma lisana: Tisaa, epe-rupa
aliri epa lomare nipuna le agaa-
para puma nunu pisa. 50 Gore
Yesumi nipu go-rupa lakalisa:
Adami ali, mo nena pulalo epae
kogonore abe wagepu pape. Go
raburi nimu ipumare Yesu nipu
epa ripinaasimi.
51 Ali meda Yesu nipu raapu
pirisipi alimiri nipuna kimi rai
kudu yolomisa. Go-rupa puma
nipumi mo Gote-na lodo kira-ae
alina kogono naakina kale maa
yada poasa. 52 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nipu go-rupa lakalisa:
Neme go naaki nena rai kudu
wala abe nipuna ada-para maitaa
lisa. Ali raayome rai kudu raapu
yada palimiri gore rai kudumi ali
raayo nabalia lisa. 53 Gore nimi
namakuaaeme. Neme nina aapa
yaatoade rabu nipumi yada pape
ensel-nu go-rupa 12-pela ruru
rabuniaae epenala toare mada
pagola pea. 54 Pare neme go-
rupa paluade raburi Gote-na buk
madaa li agalena re mada na-
epalia.
55 Go rabu Yesumi enaali
adaapu go-rupa lakalisa: Nimi ni
mula ipumare nimina rai kudu-
para repena kabe ripinaamare
nimimi paake ne ali meda mula
epame? Ade abuna ni lotu
ada-para piruma neme enaalinu
agale mogeaaripude pare go rabu
nimimi ni na-epa misimide. 56 Go-
rupa pea pare mo Gote-na agale

lakale alinumi buk madaa abala
lisimi-rupa ora epenalo mada
palimi.

Go rabu disaipel ali raayome
Yesu giyoma nimu pogola pisimi.

Kaunsil-na le-aga madaa Yesu kose laasimi
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)

57 Yesu nipu epa ripinaaoma
maa pisimi alinumiri Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi Kaiafas-na
ada-para maa pisimi. Go ada-
parare rekena agalena tisaanu-
para kone makuaa ali medaloma-
para nimu komea-para kiritaba
pirisimi. 58 Pita nipu Yesu raita
maa pisa pare ogesi-daa mo-pare
pumare Gote-na lodo kira-ae alina
epe pokaala ada ru-nane puma
pirisa. Nipu puma kodobaoma
mo surube plisman-nu raapu
puma piruma mo nimuna pimi-ae
adolalo pirisa.

59 Go rabu Gote-na lodo kira-
ae ali kalunu-para kaunsil raayo-
para nimumi Yesu madaa pa kama
makirae agale mulalo Yesu nipu
werepe lu makomaalalo pisimi.
60 Go-rupa pisimi rabu enaali
adaapu epa kiritaoma makirae
agale epa lisimi. Go-rupa pisimi
pare nipu lu makomaape agale
meda nalisimi. Go-rupa pisa pare
werepe ali laapo ipisipi. 61 Gore
nipumi epa talo: Go alimiri Gote-
na epe lotu ada lakepe ruboma
wala yapi repome wala palua
laalisa.

62 Gore Gote-na lodo kira-ae ali
mudu nipu rekoma awoma Yesu
nipu agale lorapisa: Ne madaare
agale adaapu pu aaeme-le ne-
mere agale meda mada nate ya?
63 Go-rupa lisa pare Yesu nipumi
agale meda nalisa-pulu Gote-na
lodo kerele alimi go-rupa lakalisa:
Neme ade abuna pirape Gote-na
bimi yaa madaa makuaa agale
mealo-le neme agale meda naa la-
giali. Nere enaali Raapu Pirape
alina Si ya? Nere Gote-na Si ora ria
ya?

64 Gore Yesumi talo: Neme
abala apo laede pare neme wala
lagiano: Abi page werepe page
enaali Raapu Pirape alina Si
ade abuna Gote-na pope ki-nane
pirano adalimi. Gore so yaa
madaa mole raapu piruma epalua
rabu adalimi. 65 Yesumi go-rupa
lisa rabu Gote-na lodo kerele alimi
nipuna mamina riripima talo:
Gore nipumi Gote madaa ero agale
lea-le nipuna adasae ali medana
agale napagamina lisimi. Dia, go
aliri Gote madaa ero agale lea-
le napagalepape lisimi. 66 Gore
nimimiri ake kone saleme? Go
raburi nimumi go-rupa lisimi:
Gore nipu ora koe ali yaa-pulu
nipu ora lu makomamina lisimi.

67-68 Go-rupa lomare Yesu
nipuna le agaa-para supi raa
kiraasimi. Nimumi nipu ki
paarame luma nere Gote-na agale
lakale ali yaa-pulu lagiali. Nere
aapimi tala pae lisimi?

Pita-me Yesuri ni na-ade lisa
(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)

69 Go rabu Pita nipu ada perali-
na pape ru-para pirisa pare Gote-
na lodo kirape ali muduna ko-
gono ena medame Pita ali piri-
para ipuma talo: Ne page abalade
Yesu raapu so Galili su-para pi-
raede lisa. 70 Go-rupa lisa pare
Pita nipumi enaali raayona le-aga
madaa ni-daa dia yade loma go-
rupa lisa: Neme go lae agalere ni
maarea. 71 Go-rupa loma lisana
nipu puma so papena pora gaape-
nane puma pirisa. Go rabu ko-
gono ena medame nipu adoma
go komea-para pirisimi alinu go-
rupa lakalisa: Go aliri abalade
Yesu raapu no Nasaret su-para
pirisipi. 72 Gore Pita-me maki-
rae agale wala go-rupa lisa: Ora
yaa madaa neme go ali na-ade
lisa. 73 Werepe ogesi-daa piruma

go re-para aasimi ali medalomame
Pita-para go-rupa lakalisimi: Gore
nere Yesu nipuna ruru piruma
nipuna adaa agale-rupa le lisimi.
74 Go rabu Pita-me yada maduma
agale puri palo talo: Ni ora agale
nalagialore Gote-me ni lina talo.
Go aliri ni na-ade. Nipumi go
agale lalaaina yaa kebome gagara
agale lisa. 75 Go rabu Pita-me
abalade Yesumi lakalisade agale
wala makuaasa: Yaa gula agale
abe narekaena neme rana repome
ni giyali lo lakalisa. Go rabu Pita
nipu so kamaa-nane puma re pua
papirisa.

27

Yesu nipu ali mudu Pailat piri-para maa pisimi
(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)

1 Yapi lapaasa raburi Gote-na
lodo kira-ae ali kalunu-para kone
makuaae Juda ali kalunu-para ni-
mumi mo Yesu lu makomaatalo
yada robesimi. 2 Nipu puri pale
kopeme adiala so namba wan gav-
man Pailat piri-para lamua pisimi.

Judas nipu komisa
(Kog 1.18-19)

3 Gore mo koae makirae ali Ju-
das nipumi Yesu linalo kose loma
nipu ora lu makoma linalo adisa.
Go-rupa adisa-pulu nipumi wala
kone perekeyo suma mo kana
silva lili 30-pela wala mo Gote-na
lodo kira-ae ali kalunu-p ara kone
waru wi Juda ali mudunu piri
wala maa pisa. 4 Go-rupa puma
nipumi talo: Neme abala koeyae
puma ora epe ali tapena kabe reke
abala meawade pare nipu koeyae
meda napia. Gore nimumi nipu-
para talo: Gore naana yada dia
yapare nena kogono abala paede
lisimi. 5 Go-rupa lisimi rabu Ju-
das nipumi mo kana silva 30-pela
no epe lotu ada ru-nane ruboma
lisana nipu puma kope pua nisa.
6 Gore mo Gote-na lodo kira-ae
ali kalunumi go kana mumare gu-
rupa lisimi: Gore ali lu makomaat-
alo yoto kale kana lisimi. Gore
rekena wia-le lotu ada-para wi
kana raapuri go kana nasamina
lisimi. 7 Go kana madaa agale
meda gu-rupa robo sumare go
mone-mere sospen warili alinuna
su kabamina lisimi. Go su-parare
pora kimisu enaalina tapa wari-
amina lisimi. 8 Go-rupa pisimi-
pulu go suna bi ali yapi koeyae
bi maasimi. Go suri abe page pa
wia. 9 Go-rupa abalade agale meda
Gote-na agale lakale ali Jeremaia-
me lisade agalena rere ora go
ipisa. Gore nipumi talo: Ni-
mumi go kana silva 30-pela mis-
imi. Go kana-re mo Israel su-para
piri enaalinumi ali tapena kabe
reke mi kana lisa. 10 Go kana
muma lisimina Ali Mudumi lagisa-
rupa nimumi sospen warili alin-
una su kabisimi. Go agalere Gote-
na lakale ali Jeremaia-me lu wisa.

Pailat-me Yesu agale lorapisa
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)

11 Go rabu Yesu ora ali mudu
gavman-na le agaana rekainaloma
mo gavman-na ali mudumi agale
go-rupa misa: Nere Juda alinuna
ali mudu ya? Yesu nipumi talo:
Nena go laede ali lisa. 12 Go-rupa
lisa pare Gote-na lodo kira-ae Ali
kalunu-para kone makuaae Juda
ali kalunumi pa kama mariaoma
kose lape agale lisimi. Go-rupa
pirisimi pare Yesu nipumi agale
meda na-abulisa. 13 Go-rupa pisa-
pulu ali mudu gavman Pailat-
me talo: Mudu Ali, mogo ne-
para kose lape agale go lemere
ne napage ya? 14 Go-rupa lisa
pare Yesu nipumi agale meda na-
abulisa rabu gavman-na ali mudu
Pailat nipumi kone adaapu wisa.

Namba wan gavman Pailat-me lisa rabu Yesu repena polopea madaa lisimi
(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jon 18.39–19.16)

15 Gore oro maali yalore Pasova
Yapi Di rabu mo gavman Pailat-me
karapo ada-para pali alinu komea
maa penaalala pisa. Mo kamaa-
nane piri enaalinumi naana go
ali penaalape lisimi rabu go
raana raluma penaalala pisimi.
16 Go rabu ora ali koe meda
Jisas Barabas mo karapo ada-para
pirisa. 17 Enaali raayo kiritaoma
pirisimi raburi gavman-na ali
mudu Pailat-me talo: Nimimi
neme aapi rapano kone saleme
lisa. Gore Jisas Barabas giano
yapae Yesu nipuna bi meda Keriso
giano ya lisa. 18 Go-rupa lisa pare
nipumi nimuna kone makuaa
misa. Nimumi Yesu komea kudipa
kone suma nipu maa kalisimi.
19 Pailat nipu kose pagape siaa
madaa pirina nipuna wereme
agale gupa rapaasa: Apo epe
ali madaare neme aleda nalape.
Neme abe ribaa upaa puma kedaa
adaa mea-daa adawa lisa.
20 Go rabu Gote-na lodo kira-
ae Ali kalunu-para kone makuaae
Juda alinuna ali mudunu mi enaali
raayo makiraoma lisimi: Barabas
kepema Yesu ora lu makomam-
ina tapape lakalisimi. 21 Pare
mo namba wan gavman ali Pailat-
me nimu-para talo: Go ali laa-
pore nimina konemere aapi pe-
nalano ya? Gore nimumi talo:
Jisas Barabas lisimi. 22 Gore gav-
man ali Pailat nipumi talo: Yesu
nipuna bi meda Keriso-re ake
pano ya? Go-rupa lisa pare ni-
mumi puri paloma talo: Nipu
ora repena polopea mada komena
tamina lisimi. 23 Pare gavman-
na ali Pailat-me talo: Ake paa-
daa ya? Nipumi koe ele ake paa
ya? Go-rupa lisa pare nimumi
puri paloma talo: Nipu ora repena
polopea mada tamina lisimi.
24 Gore mo Pailat nipumi mo
enaalinumi nipuna agale mada
napagalimi kone adisa. Nipuna
konere nimumi yada marekaalimi
lo pisa. Go-rupa pea-le nipuna
ki ipa-para pataoma mo enaalin-
umi adenalo radepelisa. Go-rupa
puma nipumi mo enaalinu-para
talo: Go ali lu makomapere ni-daa
dia lisa yapare ora nimina kogono.
25 Go-rupa lisa rabu enaali raay-
ome agale go-rupa lisimi: Go lo
makomaape aliri naa-para naana
nogo naakinu madaa kedaa epe-
nawa lisimi. 26 Gore go rabu
gavman-me Jisas Barabas wala
nimuna ada penaalo kepeasa. Go-
rupa puma nipumi Yesu repena
pata luma repena polopeana nil-
mi linalo kalisa.

Soldia alinumi Yesu-para ero agale lisimi
(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)

27 Go rabu mo gavman-na
soldia alinumi Yesu nipu muma
mo gavman-na surube ada-para
maa pisimi. Go-rupa pumare
soldia ali raayo nipu epa ku-
tapu ma-aawasimi. 28 Go-rupa
puma nipuna mamina mea koyo
ruboma kale mamina maa maara
laasimi. 29 Go-rupa puma keto
keto raguna nipuna kalu madaa
ma-adapasimi. Go-rupa puma
nipuna pope ki-nane rama meda
maa maripinaasimi. Go-rupa
puma nipu re-para epa piruma
rumu pege puma ero agale go-
rupa lisimi: Nere Juda alinuna
ali mudu yade-le ade abuna
epe-rupa pirape lisimi. 30 Go-
rupa puma nimumi supi roma
nipuna rimaapu muma nipuna
kalu lisimi. 31 Nipu-para ero
agale abala lomare mode kale
mamina wala kolo ruboma nipuna
abalana mamina-nu wala mea
maraalisimi. Go-rupa pumare

nipu repena polopeana nil-mi talo
pisimi.

Yesu repena polopea mada nil-mi lisimi
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

32 Nimumi Yesu lamua pisimi
rabu Sairini su-para piri ali meda
Saimon pora pagina madaasimi.
Go-rupa puma nimumi go ali-para
Yesuna repena polopea mea raba
mu riainalo mariaasimi. 33 Gore
nimu pumare su meda-para opa-
pasimi. Go suri Golgota lisimi.
Go bina rere go-rupa: Ali kalu
wi su maasimi. 34 Nimumi Yesu
ipa wain koe rero pi marasin
raapu kalisimi pare nipumi mea
nadoma-le giyesa. 35 Gore ni-
mumi nipu repena polopea madaa
lumare nipuna mamina mulalo
satu-rupa pu lisimi. 36 Go-rupa
pumare nimumi piruma Yesu ad-
aba pirisimi. 37 So repena polo-
peana pagi-nanere nipuna kalu
sone abalade nipu-para kose lape
agale lisimide-rupa pepa madaa
go-rupa lisimi: Go aliri Juda alin-
una ali mudu yade lo pitasimi.

38 Go raburi paake ne ali laapo
Yesu nipu raapu nil lisimi. Go-
rupa puma paake ne ali komea
popoke-nane luma meda koya-
nane lu mudiasimi. 39 Gore
enaali raayo one pala mone puala
pisimi enaalinumiri kalu wage alo
puma ero agale laari lobasa pala
pisimi. 40 Go-rupa puma nimumi
talo: Nere lotu ada kilipima
wala yapi repome ma-alua liside.
Nere Gote-na Si yaaliare nena
go-rupa raba meape. Nere ora
Gote-na Si yaaliare apo repena
polopea mada kilipima su kamaa
nipu lisimi. 41 Go-rupa lisimi
rabu Gote-na lodo kira-ae ali
kalunu-para rekena agale tisaa-nu
kone makuaae Juda ali mudunu-
parame ero agale go-rupa lisimi:
42 Gore nipumi abala enaali
medaloma raba muma ade abuna
mapiraasa-pulu nipumi nipuna
gole raba mu ade abuna piralia.
Gore nipuri Israel enaalinuna
mudu ya? Gore nipumi repena
polopea giyoma su ama kilipialia-
daare naame nipu madaa kone
rulamina lisimi. 43 Gore nipumi
Gote madaa kone rulaoma niri
Gote-na Si tea-daare Gote-me nipu
abe raba meala paleme adamina
lisimi. 44 Go-rupa pumare mo
Yesu raapu nil-mi lisimide ali koe
laapome page ero agale lisimi-
rupa lisipi.

Yesu nipu abala le kadupilisa
(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

45 Gore naare rikirana aasa rabu
raayo ribaame keapuma puma
werepe naare nogo-nane pabola
pupulaina yapi wala lapaasa.
46 Naare mogo-nane popa aaina
alebo 3 klok rabu Yesu nipumi
puri paloma go-rupa lisa: Eli,
eli, laama sabaktani lisa. Go
agalena rere go-rupa: O, naa
aapa Gote, neme ni ake paa-daa
giyatepa ya lisa. 47 Gore mo re-
para rekesimi enaalinumi go agale
pagoma nimumi talo: Go alimiri
Elaija yaata lisimi. 48 Go raburi
ali komeame abala alo puma lubi
ele misa. Go-rupa pumare rero pi
wain* ipa paba palae repena kuli
kuni-nane rogaa palaoma Yesu
nipu nenalo kalisa. 49 Go-rupa
pisa pare enaali medalomame
talo: Abala adamina go ipa abe
nakatapape lisimi. Elaija-me nipu
raba mula ipula paleme adamina
lisimi. 50 Go rabu Yesu nipumi
wala puri paloma yaaloma nipuna
pu imu lorasa.

* **27:48:** Mo ipa solowara-para wi rakiraoma ipa pua muma Yesu maa kalasimi. Go ele-re maa neme raburi enaalina to yogale pabapape pi ele. Go ele maa ipuma repena kuni madaa kapula luma Yesuna agaa-para ma-kapuraasimi.

51 Go rabu mo lotu ada-para
mudiabasimi mamina so pagi-
nane riripi tyaboma none kuni-
nane puma riripi tabisa. Go-
rupa pumare su lewa puma kana
adaapu lusaitabebe pisa. 52 Go
rabu page tapa loba tabaoma
puma Gote-na ruru enaali abala
komisimi pare wala go rabu
marekaasa. 53 Gore nimumi
tapa ora giyoma rekesimi. Wala
werepe Yesu rekesa rabu nimu epe
adare Jerusalem su-para pisimi.
Go raburi Mudu enaali adaapumi
nimu adisimi. 54 Soldia ali mudu-
para nipuna soldia alinu-para su
lewa-para ele raayo mo pisana
adisimi-pulu nimumi paala waru
komisimi. Go rabu nimumi go-
rupa lisimi: Go aliri ora Gote-na
Si yade.
55 Go rabu Galili su giyoma Yesu
nipu raita mea ipuma nipu raba
mulalo ipisimide ena medaloma
pirisimi. Nimu ogesi-daa mo-
pare aoma nipu adisimi. 56 Gore
nimuna rikiranare go enanu
pisimi: Makdala su-para piri ena
Maria-para ame Jems-para Josep
laapona agi Maria-para Sebedi-na
si laapona agi-para nimu pirisimi.

*Yesu nipu kana apedaa-para ro-
gaasimi*
*(Mak 15.42-47; Luk 23.50-55;
Jon 19.38-42)*
57 Gore ribaa lisa raburi kamo
ali meda Josep nipu Arimatea
su-para piruma ipisa. Go ali
nipuri abalade Yesuna disaipel
ali pirisa. 58 Nipu mo gavman-
na opis-para ipuma Yesu nipuna
ro ria ponoloma epa agale lo-
rapisa. Go rabu gavman-me nipu
lakeloma go ali Josep mea kat-
apa lisa. 59 Go-rupa pumare mo
ali Josep-me Yesu nipuna ro mea
ruma epe kagaa mamina yaako
pimi rogaaoma ria pisa. 60 Go-
rupa pumare nipumi mo Yesu
nipuna ro ria pumare nipuna
abalade warili kana apedaa-para
puma rogaasa. Go-rupa pumare
nipumi kana apedaa pora gaape-
para kana adaalepe medame garu-
lainaaoma pisa. 61 Maria Makdala-
para Maria rado-para nipu laapo
pisipi. Nipu mo kana apedaa
re-para piruma nipumi adapaba
pirisipi.

*Soldia medame tapa suruba
aasa*
62 Gore wala yapipu-nanere
Pomo mu Pirape Yapi di abala
ipisa. Go-rupa pisa-pulu Gote-
na lodo kira-ae Ali mudu-para
Farisi alinu-para mo Pailat raapu
epa kiritasimi. 63 Go-rupa puma
nimumi talo: Adaa ali-ya, gode
makirae agale le alimiri nipu
kagaa piruma go-rupa lisade:
Gore yapi repo pa no tapa-para
piruma wala rekalua lisa. 64 Go-
rupa lisa-le yapi repo nimumi go
tapa surubalepape agale lakela.
Gore nipuna disaipel alinumi
nipuna ro paake epa muma
enaalinu-para nipu abala rekaaya
loma naa makiraalimi-le soldia
alinumi surubalimina. Go werepe
lemede agalere abala lisimide-
rupa ora mada yaalia lisimi.
65 Gore Pailat-me talo: Nimumi
surube ali medaloma lamua puma
mo tapa ora puri pale alinumi
puma surubalepape lisa. 66 Go-
rupa lisa-pulu nimumi mo tapa
kaname garulalisimi. Go-rupa
puma nimumi mo kana rekena
maa suma nimumi soldia ali
medaloma surubaina lisimi.

28

Yesu tapa-para wala rekesa
*(Mak 16.1-10; Luk 24.1-10; Jon
20.1-18)*
1 Gore Pomo mu Pirape Yapi di
abala dia lenalomare adaa koro
rabu naare rapaasa. Go rabu
Makdala su-para piri ena Maria-
para Maria meda nipu laapome
tapa-para adola ipisipi. 2 Pulaina

wagepu su lewa pisa rabu yaa-
para piri ensel meda ipisa. Gore
nipumi kana apedaa-agaa pora
gaape maa pereke pereke luma
nipu go madaa pirisa. 3 Nipuna le
agaare so yaa madaa piri paa nona
pisa. Nipuna mamina-re ora mole
yaa yaako nona pisa. 4 Go ensel
ipisa-pulu mo soldia alinu nimumi
go-rupa adoma paalame ora waru
komisimi. Go-rupa puma nimu
pururu puma abala kome enaali
pirisimi.
5 Pare mo ensel-me mo ena
laapo go-rupa lakalisa: Gore
nipimi paala nakomalepape lisa.
Nimi repena polopea-para lu
makomaarimide Yesu asa pula
epamena-daa makuaato lisa.
6 Nipu go-para napia. Nipu
abalade lisade-rupa wala rekaa
pisa. Nipiri nipu rogaarimide-
para epa adalepa. 7 Gore Nipi
wagepu wala puma nipuna
disaipel alinu puma laketapape:
Nipu kana apedaa tapa-para wala
abala rekaade. Nipu Galili su-para
abala riri-nane pena nimumi go-
para adalimi laketapape. Abiri
neme lagiawade agalere koneme
makuaalepape lisa.
8 Go agale pagisipi rabu mo
ena laapo nipu paalame komoma
raaname waru komisipi. Go-
rupa pisipi-pulu nipu laapome
wagepu mo kana apedaa tapa giy-
oma disaipel alinu laketalo alo
pisipi. 9 Pare ora go rabu Yesu
nipumi wagepu nipu laapo mo
pora madama talo: Epe-rupa pi-
ralepa lisa. Go raburi nipumi
nipuna kibu re-para puma rip-
inaa palae suma nipuna bi mi-
nasaasipi. 10 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Nipimi paala nako-
malepape. Nipimi nina amenu mo
Galili su-para popena puma lake-
tapape lisa. Go Galili su-parare ni
mada adalimi.

Soldia alina agale

11 Mo ena laapo pena pora
pagina pulaina mo tapa surube
soldia ali medaloma mo adare-
para wagepu pisimi. Go-rupa
pumare Gote-na lodo kira-ale ali
kalunu-para mo adisimi elena re-
maa pua lakalisimi. 12 Agale
pagisimi-pulu Gote-na lodo kira-
ale ali mudunu nimu raayo-para
kone waru wi Juda ali kalunu-
para nimu kirita piruma nimu
agale robesimi. Go-rupa puma
soldia alinu kana adaapu kalisimi.
13 Go rabu nimimi agale go-rupa
tapape lisimi: Ribaa naa paitala
puama rabu nipuna disaipel alin-
umi maa puameya tapape lisimi.
Go-rupa puma nipuna ro paake
maa puame tapape lo robesimi.
14 Gore mo namba wan gavman-
me go remaa pagalia-daare naame
agale medaloma wala lakelamina.
Naa go-rupa palima rabu ne koe
ele nasalia lisimi. 15 Go raburi sol-
dia alinumi kana mumare mo al-
inumi lisimi-rupa puma pirisimi.
Go agale raayore Judia su-para
laari laari pumare abe page pa lala
pimi.

*Yesumi nipuna disaipel alinu ko-
gono go-rupa palepape lo kalisa
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49;
Jon 20.19-23)*

16 Disaipel ali 12-pela so Galili
su rudu madaa pirisimi. Gore
abalade Yesumi pulupape lisa-
rupa pisimi. 17 Nimumi Yesu nipu
adoma bi minasaasimi pare ali
medalomame kone laapo wisimi,
18 Go-rupa puma Yesu nipu ora re-
para ipuma go-rupa epa lakalisa:
Gote-me su yaa laapona puri raayo
ni gia. 19 Go-rupa pea-le nimimi
su raayo-para puma nina disaipel
enaalinu-rupa mapiraalepape.
Go-rupa puma nimimi nimu Gote-
na bi-para Sina bi-para Holi Spirit-
na bimi kalu-ipa meatepape. 20 Go-
rupa puma neme abalade agale
nimi mogeasude-rupa raayo puma
laketapape. Pagalepa. Niri nimi

raapu piraoma pumare go su yaa laapo dia yaalia rabu page nimi raapu pitua lisa.

Mak
Ripili Agale

Go buk Mak-na riri-nane agale-mere gu-rupa lea: Gore Gote-na si Yesu Keriso-na epe agale yade lea. Go buk-para naame adalema raburi Yesu ora puri waru wia. Go-rupa puma go kogono apo kogono pape pea. Nipuna purimi enaalinu mogeapea koe remo maa rubo enaalina koae-aunu marubo go-rupa pea rabu adema. Yesu mo Nipuna bi enaali Raapu Pirape Ali maasimi. Go-rupa puma nipuri enaalinu wala mulalo epawa lisa (10.45).

Mak-mere Yesuna kogono madaa remaa adaapu lisa pare Yesumi enaalinu moge riaana agale adaapu nalisa. Ripimanere Mak-me Jon Baptais-na agale lisa. Go-rupa pumare Yesu kalu-ipa misa-pulu Satan mo Yesu kolea ma-adaasa. Werepere Yesumi kedaa rili enaalinu kodome komisa-daa nimu mogeaalisa. Abala ririnare disaipelnumi Yesumi pisa elenuna re waru namakuaasimi. Go yapare werepere pawa pawasi makuaae ele misimi.

Naame page ademe alinumi Yesu yada lore ali aulaoma kedaa adaapumi kalisimi. Mak-na agale lu kirita lisare Yesu komea wala rekesalia remaa lisa.

Buk lu kirita rabu Mak-me Yesu komisa-daa remaa laginaloma Yesu lu makomaoma repena polopeana lisimi-daa remaa page lagisa.

Robonu gu-rupa adamina:

Epe Agale ma-epeaasa (1.1-13)
Yesu Galili su-para kogono pisa (1.14–9.50)
Galili giyoma Jerusalem pamuasa (10.1-52)
Lu makomaalalo rabu koro komea Jerusalem-nane pirisa (11.1–15.47)
Yesu tapa-para giyoma rekesa (16.1-8)
Wala epenaloma enaali adaapumi nipu adisimi (16.9-20)

Jon Baptais-mi Epe Agale lapedepelisa
(Mat 3.1-2; Luk 3.1-9, 15-17; Jon 1.19-28)

1 Gote-na si Yesu Keriso pirisa. Go buk madaare nipuna Epe Agale* wia. 2 Ririnare Aisaia-me buk madaa agale gu-rupa lisa: Gote-me talo: Pagalepape. Neme nina agale laketapape ali abala epenatoa. Nimina lo robaa-para pora-rupa ma-redepo yatepape. 3 Mo aliri nipu enaali napiri su-para aoma gu-rupa yalisa: Ali Mudu epalia-le nipuna poranu epe-rupa kiritaaoma piralepape lo lakalisa.

4 Aisaia-me gu-rupa lisa-pulu Jon Baptais enaali napiri su-para abala ipuma gu-rupa lakalisa: Enaalinuna koe kone perekealimidaare kalu-ipa mealimina. Gote-me nimina pupitagi maa raakepe rubalia lisa. 5 Gore Judia su robo ru-nane piri enaalinu-para Jerusalem su-para piri enaalinu page nimumi Jon-na agale pagola pirisimi. Nimu raayona koeyae puma la yoke agale lakeloma ipa Jordan-para kalu-ipa misimi.

6 Jon-me kamel menana yogale maraoma mena yogale aako yamesa. Go aliri enaali napiri su-para pirisa-pulu nipumi tapa-para alubi aapa wasu no pirisa. 7 Jon-me kiritaoma pirisimi enaalinu-para gu-rupa lisa: Naa koau-nane ali meda epalia. Niri koe ali yaa-pulu nipuna age ada koyona kege radepetalo palua madaare

* **1:1:** Go Epe Agalere Yesu Krais-na agale yaade. Nipu Gotena Si ora ria. Goteme nipu madaa ele rayo ma-opae Agale yapare giyoma naa piri-para epenalo maa rapae agale yaade.

mada dia yade. 8 Neme nimi
pa ipame kalu-ipa mu aayo pare
Yesumiri ora Holi Spirit-na puri
madaa kalu-ipa† mealia lisa.

Jon-me Yesu ipa Jordan-para kalu-ipa kalisa
(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

9 Gore werepe Yesu nipu
Galili su robo ru-nane go adare
Nasaret su giyoma Jon piri-para
pisa. 10 Yesu nipu ipa pagi-nane
abala yaa pora gaape lobesa-daa
adisimi. Lobesa rabu Holi Spirit
yaa biyaa ipuma saba Yesuna
kaluna epa pirisa. 11 Biyaalania
yaa-para wi agale meda gu-rupa
lisa: Nere ora nina si naaki-le
neme ne madaa pedo pi lisa.

Satan-me Yesu kolisa
(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)

12 Go rabu Gote-na Siri Holi
Spirit-mi enaali napiri su-para
maa pisa. 13 Go-para nipu yapi 40-
pela puma pirina Satan-me Yesu
pupitagi manaatalo kolisa. Go-
para pirisa rabu kira menanu yaa
yapanu Yesu raapu pirisimi pare
ensel-numi nipu suruba pirisimi.

Yesumi Galili su-para kogono ripia pisa
(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)

14 Gore Jon karapo ada ma-
paitaasimi raburi Yesumi Galili su-
para ipuma lisana Gote-na kagaa
agale pamu lakalisa. 15 Lakalisa
raburi gu-rupa lisa: Gote-na Su-
rube Yapi di rudupu epalia-le
koe kone perekelema kagaa agale
madaa kone rulaalepape lisa.

Yesumi kogono ali maala misa
(Mat 4.18-22; Luk 5.1-11)

16 Yesu ipa Galili le pagi-nane
pamisa rabu nipumi ali laapo
adisa. Nipumi Saimon Andru
ameaya laapo ipa le-para wena
agona sala pirina adisa. Go ali
laapona kogonore wena meape ali
laapo pirisipi. 17 Yesumi nipu lapo-
para talo: Ni raita mea ipuma nina
kone raitalipina. Go-rupa puma
wena mepede-rupa enaalinu page
go-rupa mada mealepape. 18 Go-
rupa lisa rabu go ali laapome
wena agona wagepu giyoma Yesu
raapu pirisimi.

19 Yesu ipa mone pane ogesi-daa
puma Sebedi-na si laapo adisa.
Go ali laapona biri Jems-para Jon
laapo. Go ameaya ipinu madaa
piruma wena agona rabulala
pirisipi. 20 Yesumi go ali laapo
adoma ipulupa lisa. Go-rupa lisa
rabu go ali laapome nipuna aaraa-
para kogono alinu-para giyoma
Yesu raapu komea-para pirisimi.

Koe remome makeae ali pirisa
(Luk 4.31-37)

21 Go-rupa puma nimu
Kaperneam su-para pirisimi.
Go Pomo mu Pirape Yapi rabu
Yesumi Juda alinuna lotu ada-
para agale mogeaasa. 22 Mogeaasa
rabu enaalinumi ki wage puma
raaname komenalo rekena
agalena tisaanu-rupa namogeasa.
Dia, pare nipuna purimi rado-
rupa agale lakalisa.

23 Go agale mogeasa rabu koe
remome makeae ali ipuma lisana
agale puri palo e rui gu-rupa lisa:
24 Go Nasaret su-para piri ali Yesu
ya. Neme naa madaa ake pu-
lalo epae ya? Nemere ne ade-le
naa tyalalo epaina? 25 Go-rupa
lisa rabu Yesumi remo-para agale
mana talo: Agale loraoma go ali
giyape. 26 Yesumi go-rupa lisa
raburi koe remome makeae ali pu-
ruru mapaaoma agale puri pale lo-
mare giyoma pale popesa. 27 Gore
rakepema pisa raburi enaali raay-
ome kidipaa kuni luma meda lake-
lala pu pirisimi: Go aliri ake pia ali
ya? Mogo alina agalere ora rado
meda yade. Nipuna purimi koe

† **1:8:** Jon Baptais-me agale gupa lisa: Neme pe kogonore pa go su kama ipame pe lisa. Pare Yesumiri Holi Spirit-na puri madaa aaoma mealia lisa.

remo agale mana tea-daa nimumi
pageme lisimi. 28 Go-rupa pisa-
pulu Yesuna bi Galili su-para mone
mone laoma pirisimi.

Yesumi Saimon-na aayaana yaina ma-epeaasa
(Mat 8.14-15; Luk 4.38-39)

29 Go-rupa pisa raburi Yesu Juda
alinuna lotu ada giyoma Saimon-
para ame Andru laapona ada-para
pisa. Jems page Jon page medaa
rabu pirisimi. 30 Gore Saimon-
na aaya riripu pi yaina komisa-
daa nimumi Yesu epa lakalisimi.
31 Lakalisimi raburi Yesu ipuma
lisana go enana ki ripinaaoma
marekaaoma riripu pi yaina ma-
epeaasa. Nipuna yaina dia lisa
rabu nipumi nimu eda kalisa.

Yesumi enaali adaapuna yaina ma-epeaasa
(Mat 8.16-17; Luk 4.40-41)

32 Naare pabola pisa raburi
enaalinu yaina komisimi page
koau-nane remo piri enaalinu
page Yesu piri-para mea ipisimi.
33 Mea ipisimi raburi su raayo-
para piri enaalinu page Yesu
adolalo ipuma pora gaape-para
kiritao pirisimi. 34 Pirisimi
rabu Yesumi enaali adaapuna
yaina ma-epeaaoma lisana koe
remonu page marakepeaasa. Koe
remonumi Yesu abala adisimi-
pulu Yesumi enaalinu-para go
agale natapape lisa.

Yesumi Epe Agale Galili su-para lakalisa
(Luk 4.42-44)

35 Gore wala yapi pena lapatalo
palaina Yesu rekoma lisana enaali
napiri su kamaa-nane puma
Gote-para beten ta pisa. 36 Go
raburi Saimon-para go adami ali
medaloma page Yesu raita maa
pisimi. 37 Yesu adaoma pirisimi
rabu gu-rupa lisimi: Enaali
raayome ne asa pimi. 38 Yesumi
talo: Wala pa su meda-nane lakela
bainalo nimi abala mogealalo
pisa niri go-alenu lena. 39 Go-
rupa pumare nipu Galili su robo
ru-nane su rado rado pamuma
Juda alinuna lotu ada-para page
lakeloma koe remonu page ralu
rubisa.

Yesumi lepra ali medana rere makaapu yalisa
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Go-rupa pisa raburi yakilimi
li ali medame ipuma rumu pege
puma piruma Yesu gu-rupa koge-
lisa: Neme ni kone sali-daare naa
rere makaapu yape lisa. 41 Gu-
rupa kogelisa raburi Yesu nipumi
kodome komoma nipuna ki ridu-
laoma go alina yogale waraaoma
talo: Go-rupa pea-le abi kaapu
yape lisa. 42 Go-rupa pisa raburi
mogo yakilimi li alina yogalena
rere kaapu yoma wala epe-rupa
pirisa. 43 Yesumi mo ali wagepu ra-
paoma puri paloma gu-rupa lisa:
44 Waru pagape. Enaali raayo
nalakelape pare Gote-na lodo kira-
ae Ali piri-para nena yogale mea
waalape. Moses-me Gote-para
lodo kirita kalape abala lisa-pulu
gu-rupa paina. Go pali raburi
enaalinumi nena rere kaapu lea-
daa mada adalimi lisa. 45 Yesumi
go-rupa lisa pare rere kaapu le
alimiri agale adaapu one mone
pamu lakalisa. Go-rupa pisa
rabu Yesu adare meda-para kale-
doma pisa. Nipu enaali napiri pa
su meda-para pirina enaalinumi
nipu piri-para agale pagolalo kir-
itata ipisimi.

Yesumi pora napami ali meda ma-epeaasa
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

2

1 Gore werepe yapi medame
Yesu nipu mo Kaperneam*
supara epa pia remaa pagisimi.
2 Pagisimi-pulu enaali adaapu
kiritaoma ru-nane pora gaape-
para page rubitabesa. Go-rupa
pu pirisimi raburi Yesumi Epe
Agale mogeasa. 3 Mogeasa rabu
yaina komo pora napami aliri
ali maalame ria ipisimi. 4 Gore
enaali adaapumi mo pora gaape
rubitabesimi-pulu Yesu piri-
para mada nariaoma ipisimi.
Go-rupa pisa rabu mo yaina
kome ali ada koauna ria pisimi.
Go-rupa puma ada-parae kulu
minaala paoma rekele kopeme
rogaabaoma apalae ru-nane pawa
lopainaasimi. 5 Go-rupa pumare
Yesumi nimuna kone muma pora
napami ali-para talo: Ne naa
naaki-le nena pupitagi ne kone
mea rubaato.
6 Go-rupa lisa raburi rekena
agale tisaa-nu piruma nimuna lo
robaa-para kone gu-rupa wisimi:
7 Mo alimiri ake pea-daa lea
pe lisimi. Nipumi Gote madaa
ero agale leme paaya. Nipumi
pupitagi ne kone mada rubalia
ya? Gote nipu komeame mada
rubalia kone wisimi. 8 Go kone
wisimi raburi Yesumi nimuna
lo robaa-para kone muma talo:
Nimimi go piale konere ake pea-
daa wimi pae? 9 Ale kogono puri
mapalaatalo palua ya? Ni pora na-
pami alina pupitagi ne kone mea
rubaluare go kogono puri palea
ya? Nipu pora mapamuaaomare
go kogono ora puri palea ya? 10 Ni
Gote-na Si komeamere su kamaa
piri enaalinuna pupitagi mada
mea rubalua-le adalepa. Go rabu
yaina kome ali-para talo: 11 Yapara
page u pali ele mea ripinuma
rekoma ada pu. 12 Go-rupa lisa
raburi yaina kome ali wagepu
rekoma yapara mea ripinuma
pora pamisa. Pamisa raburi
enaalinumi paalame komoma
Gote-na bi minasaoma gu-rupa
lisimi: Naame ele go piale na-
adema lisimi.

Takis mi ali Livai-ri Yesu raita maa pisa
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yesu ipa le pagi-nane wala
pisa rabu enaali raayo Yesu piri-
para epenaloma Yesumi agale
moge riaasa. 14 Yesu pora pamisa
rabu Alfius-na si Livai-ri takis mi
ada-para pirisa. Yesumi go ali
adoma talo: Ni raita mea nipu. Go-
rupa lisa raburi Livai nipu rekoma
Yesu raita maa pisa.

15 Go-rupa pisa rabu werepe
Yesu Livai-na ada-para eda no-
lalo pisa. Takis mi alinu-para pa
riabo alinu-para Yesuna disaipel
alinu-para nimu raayo ada ru-
nane komea-para epa kiritaoma
pirisimi. Gore enaalinumi Yesu
raita mea ipisimi-pulu ora adaapu
pirisimi. 16 Go raapu pirisimi
pare Yesu nipu pupitagi ne alinu-
para takis mi alinu-para pirina
Farisi alinuna pepa tyape alinumi
nimu adisimi. Adisimi rabu ni-
mumi disaipel alinu agaa gu-rupa
misimi: Ake pea-daa Yesu takis
mi alinu-para pupitagi ne alinu
raapu piruma eda nala pe lisimi.
17 Pepa tyape alinumi go-rupa
lisimi rabu Yesumi nimuna agale
pagoma talo: Yaina nakome enaal-
inuri dokta-na ada napeme pare
yaina kome enaalinu pemede. Go-
rupa neme page epe kone wi
ali kama raba mula-daa naipisua
pare enaali naraalinu raba mulalo
ipisua lisa.

* **2:1:** Yesu puma pirisa adaare aapina yapalo marea. Pare Yesu nipu Kaperneam puala pisa rabu go adare-para kama puma pirala pisa kone wimi. Ali medalomame go adare Andru-para Pita laapona kone wimi. (Mak 1.29)

Eda madaa niti pape konere nimumi Yesu agale lorapisimi
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Rana medare Jon-na disaipel alinu page Farisi alinu page Juda alinuna agale mogeama eda madaa niti puma pa pirisimi. Go rabu enaali medalomame Yesu piri-para agaa mula ipisimi: Gore ake pea-daa Jon-na disaipel alinu page Farisi alinu page eda nano pimi pare nena disaipel alinu eda pa neme lisimi. 19 Go-rupa lisimi rabu Yesumi saa pi agale gu-rupa lisa: Ali medame ena rumaalalo pia rabu nipuna adami alinumi eda kaleme ya? E, kaleme. Gore ena rumaape ali pia-pulu eda mada kaleme. 20 Werepere ena rumaape ali lamua palia rabu adami alinumi eda nape ele madaa niti puma piralimi.

21 Yesumi kagaa ele laapo madaa saa pi agale gu-rupa lakalisa: Ali medame mamina kuni kagaa muma abalana mamina madaa rabutalia ya? Dia, gu-rupa rabulaaya rabu kagaa rabuli mamina-mere abalana mamina mariripiaaoma rugula tyabalia. 22 Go page ali medame kagaa ipa wain-mi abala yapa yogale pe-para upialia ya? Dia, go-rupa palia-daa yogale podepe taboma kagaa ipa wain popalia. Gore kagaa wain-ri kagaa yapa yogale pe-para yupiape. Go-rupa pea-le abalana kone-para kagaa kone laapo komea-para nasalepape lisa.

Disaipel alinumi Pomo mu Pirape Yapi rabu wit-na kili pamu ralesimi
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Wala Pomo mu Pirape Yapi rabu Yesu-para nipuna disaipel alinu-para wit maapu-para pamisimi. Gu-rupa pa-mualaoma disaipel alinumi wit-na kili keresimi. 24 Gore keresimi rabu Farisi alinumi Yesu-para agale gu-rupa lakalisimi: Ada. Ake pea-daa Pomo mu Pirape Yapi† rabu nena disaipel alinumi rekena agale yokoma kogono peme?

25 Yesumi talo: Devit-mi lisade remaare nadipilisimi? Devit ali medaloma raapu eda dia yoma reame komisimi. 26 Reame komisimi raburi ali meda Abaiata-re nipu Gote-na lodo kira-ae ali pirisa. Go ali mudu pirisa rabu Devit-miri lotu ada-para bret puma muma noma ali medaloma page kalisa. Go bret-re Gote-na kalape bret yaa-pulu Gote-na lodo kirae alinumi kama nisimi. Nimimi go agalena re makuaaeme ya?

27 Yesumi talo: Gote-me Pomo mu Pirape Yapi robo wisare enaali raba minalo pisa. Gote-na Pomo mu Pirape Yapi madaa enaali nawarisa. 28 Ni enaali Raapu Pi-rape Ali yaa-pulu niri Pomo mu Pirape yapina Ali Mudu pi lisa.

3

Ki rudu ae ali meda pirisa
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Wala werepe Yesu Juda alin-una lotu ada-para pisa rabu ki meda-nane kome ali meda pirisa. 2 Go-rupa pisare Pomo mu Pirape Yapi yaa-pulu Farisi alinumi Yesu kose lape agale ta pulalo pisimi. Gore Yesumi ki meda-nane kome ali wala ma-epeaaliare kose laal-ima kone suma pisimi. 3 Go-rupa pisa rabu Yesumi ki meda-nane kome ali-para talo: Rekoma ipu. 4 Go-rupa lisa raburi nipumi Farisi ali-para agale lorapisa: Ko-gonore age epelea? Gore neme enaali raba muma epe-rupa mapi-raano epelea pe enaali lu mako-maalimi epelea pae? Pomo mu Pirape Yapi Di-ri ali kogono mada pamina? Go agale lorapisa pare

† **2:24:** Adaa koro lisimi pare go yapina Juda alinumi kogono napamina loma rekena wisimi. Go yapi dina biri Sabat leme.

Farisi alinumi agale na-abulisimi.
5 Nimumi agale pa yola muma pu-
para rero pia pisimi-daa Yesumi
ralu lisa pare-le wala kodome
komisa. Kodo komisa rabu ki
meda-nane kome ali-para talo: Ki
ridula. Mo alimi nipuna ki ridu-
lasa rabu Yesumi ki ma-epeaasa.
6 Go-rupa pisa raburi Farisi alin-
umi ali mudu Herot-na adami al-
inu piri-para puma Yesu lu mako-
maatalo yada robo pisimi.

Ipa pagi-nane enaali adaapu kiritasimi
(Luk 6.17-19)

7 Go-rupa pisa rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu giyoma
wala ipa pagi-nane pirisimi. Go-
rupa pisimi raburi su Galili-
nane piri enaalimi werepe raita
mea ipisimi. 8 Go-rupa page su
Jerusalem su-para enaalinu page
su Idumea enaalinu page ipa
Jordan-na mo-nanena enaalinu
page Tair Saidon su laapona piri
enaalinu page go su raayona piri
enaalinumi Yesuna epe remaa
pagoma nipu piri-para kiritaoma
ipisimi. 9 Kiritasimi rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu-para talo:
Enaalinumi naa epa minabaalimi-
le ipinu managola salepape lisa.
10 Yesumi enaali adaapuna yaina
abala ma-epeaasa-pulu enaali
medalomame Yesuna to yogale
waraatalo kiritasimi. 11 Go-
rupa pisa rabu koe remo pabo
piri alinumi Yesu adomare yala
poloma pogola pisimi. Aiya, ne
ora Gote-na Si lisimi. 12 Go-rupa
lisimi raburi Yesumi talo: Naa bi
natapape lisa.

Yesumi nipuna disaipel ali 12-pela mada misa
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

13 Go-rupa puma wala go rabu
Yesumi su rudune puma nipuna
kone suma ali medaloma-para
ipulupa lisa. 14 Go-rupa puma
Yesumi nipuna disaipel ali 12-
pela mada muma talo: Ni raapu
kogono pu epe kagaa agale
lakelamina rapaalua. 15 Nimimi
go-rupa palimi rabu nina purimi
koe remo pabo piri alinu mae-
peaalimi. 16 Nipuna aposel 12-
pela nimuna bi gu-rupa maasa:
Saimon yapare Yesumi Pita loma
bi maasa. 17 Medalomare Sebedi-
na si Jems-para Jon laapo misa.
Yesumi go ameaya Boanerges lo bi
maasa. Go bi adaa agale madaare
yakili kari tala naaki laapo leme
lisa. 18 Yesumi ali medaloma gu-
rupa mada misa: Andru-para
Filip-para Batolomyu-para Matyu-
para Tomas-para Alfius-na si Jems-
para Tadius-para Saimon nipu
Selot ruru pirisa. 19 Gore namba
12 aliri Judas nipu Keroit su-para
pirisa pare go alimiri werepe Yesu
tyalalo kawe madi ali pirisa. Go
ali raayo Yesumi nipuna disaipel
alinu mapiraoma ada wisa.

Yesu Belsebul (Satan) raapu kogono madaa yada pisipi
(Mat 12.24-32; Luk 11.14-23; 12.10)

20 Go-rupa pisa rabu enaali ora
adaapu wala kiritasimi-pulu Yesu
nipuna disaipel alinu page eda
nanisimi. 21 Eda nanisa remaa
pagisimi rabu Yesuna adami alin-
umi nipu mula ipisimi. Gore Yesu
kone makeyaoma eda nano piru
aaya kone suma nipu mula ipisimi.
22 Go-rupa pisa rabu rekena
agale tisaanumi nimuna Jerusalem
su-para giyoma epa talo: Yesuna
koauna Belsebul pia-pulu go re-
monuna purimi remo medaloma
mada magiyaalia lisimi. 23 Go-
rupa lisimi rabu Yesumi nimu
yaaloma saa pi agale lakalisa:
Satan-me nipuna puma giyape
loma yalore mada tea ya? Dia,
enaalina lo robaa-para piralia-
pulu mada natea. 24 Gore pa su
meda-parare ruru komea piruma

rugutalalo paliare go suna puri
ora mada dia yoma koyalia. 25 Go
page ada meda aaraalu rugutalalo
puma yada palimiri go aaraaluna
puri ora dia yaalia. 26 Go page
Satan-me nipuna surube enaalinu
rugutalalo palia yalore epe-rupa
mada napiralimi pare puri ora dia
yaalia.

27 Yesumi Satan madaa saa
pi agale meda gu-rupa lakalisa:
Neme puri pale ali kopeme abala
rogaaliri nipuna ada-para ele
mada paake nalia.

28 Go agale pagalepapa. Gote-
me enaalina pupitagi mada mea
rubalia. Go page enaalinumi ero
agale rana adaapu lemere nipumi
mada rabuaanaalia. 29 Go-rupa
pea pare enaalinumi Holi Spirit
madaa ero leme-daare Gote-me go
koe konere namuma rubalia. Go
koe konere ora adaalepe yaa-pulu
mo alina go koe kone ade abuna
pa saapiralia. 30 Enaali medalo-
mame Yesuna koaune remo pia
abala lisimi-pulu Yesumi apo agale
lakalisa.

Yesuna agi amenu
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Go-rupa pisa raburi Yesuna
agi amenu ipuma ada perali-para
piruma Yesu adola ipisimi-daa
agale lo monealisimi. 32 Agale
rapaasimi rabu enaalinumi Yesu
piri-para kiritaoma lisimi: Nena
agi amenu ada perali pimi lisimi.
Ne lamua pulalo epa yaalame
lisimi. 33 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi talo: Nina ama ame
balinuri aapi ya? 34 Go rabu
nipu pereke luma enaalinu adoma
agale gu-rupa lakalisa: Go enaal-
inuri naa ama naa ame balinu
pimi lisa. 35 Enaali raayome
Gote-na kone raitalimi-daare go
enaalinu naa ame bali ama aapa
pimi lisa.

4

Wit-na kili poae alina remaa
(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Wala koro meda Yesumi ipa
pagi-nane puma agale pamu
moge riasa. Mogeasa rabu enaali
adaapu kiritasimi-pulu nipumi
ipinu madaa piruma ipa pagi-
nane puma agale lakalisa. 2 Enaali
kiritasimi rabu Yesumi saa pi
agaleme gu-rupa lakalisa:

3 Gore wit-na kili poae alimi kili
pola pisa. 4 Puma poasa rabu wit-
na kili medaloma pora kuli madaa
lopesa. Go rabu yaanumi epa
mea nisimi. 5 Kili medalomare
no kana rote madaa lopesa. Go-
rupa pisa rabu rote madaa-nane
oge su pobere wisa-pulu leme
wagepu opisa. 6 Wagepu opisa
pare naareme adisa rabu pita na-
puma kaapu lisa. 7 Kili medalo-
mare repena ketoae-para lopesa
pare adaa lisa raburi etoto putimi
maregepeaaoma wit-na kili na-
elisa. 8 Kili medalomare epe su
pobere madaa lopesa-pulu opoma
lisana kili epe-rupa elisa. Wit-
na kili elisa rabu medalomare 30-
pela elisa. Kili medalomare riki-
rana sone puma kili 60-pela elisa.
Medalomare kili rubi kiraloma ora
100-pela elisa. 9 Go-rupa lisa rabu
Yesumi talo: Enaali raayome go
agalena re makuaalimiri waru pa-
galepape lisa.

Saa pi agalena re
(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

10 Go-rupa puma kama raapu
pirisa rabu nipuna disaipel alinu
raapu pimide enaali medaloma
ipuma saa pi agalena re epa agale
lorapisimi. 11 Gu-rupa agale lo-
rapisimi rabu Yesumi talo: Nim-
imiri Gote-na Surube Yapi di*
madaa kudiri agale pageme. Go-
rupa pea pare pape mopare piri
enaalinu saa pi agale lakelalo

* **4:11:** Gotena Surube Su Yapi di kama penaame epa waalisa. Enaalimi adoma makuaanialo pisa.

pi. 12 Go agalena re adalimi
pare nimumi yada namakuaalimi:
Enaalinumi adoba pimi pare na-
makuaalimi. Pagalimi pare na-
makuaalimi. Gore makuaaoma
pupitagi ne kone giyalimiri Gote-
me koeyae ele mea rubalia.

Yesumi kili poae ali remaana re lakalisa
(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

13 Yesumi nimu-para talo: Go
saa pi agalena re mada na-
makuaao pimi ya? Napagalimiri
saa pi agalenare ake pea-daa
makuaa pimi ya? 14 Saa pi agalena
re gu-rupa lisa: Wit-na li puma
poae alimiri nipu Gote-na kagaa
agale poaaya. 15 Gore pora kuli
madaa lope wit-ri enaalinumi
kagaa agale pagaminalo Satan-
me wagepu epa mabebolaalia.
16 Go kana rote madaa lope wit-ri
enaalinumi kagaa agale pagoma
raana komo pimi. 17 Raana
komeleme pare nimuna lo robaa-
para pita napuma pa ogeasi pea.
Oge yapi di piruma kagaa agale
pageme pare koe eleme nimu
tia rabu Gote giyoma wagepu
lopeme. 18 Repena keto-para lopea
wit-ri go enaalinumi kagaa agale
pagoma pare nimuna koneme abi
ele pema pe kone wimi. 19 Go-
rupa puma nimu sekere menanu
raana komoma ele mulalo peme.
Go-rupa pea-pulu nimumi Gote-
na kagaa agale lo robaa-para wia
pare go koneme maregepeaoma
makoyaalia. 20 Epe su pobere-
para lopesa wit-ri enaalinumi
kagaa agale pagoma kili epe-rupa
maitimi. Go raburi medalomana
kiliri 30-pela elea. Medalomanare
kili 60-pela elea pare medalomana
kili rubi kiri lina gu-rupa 100-pela
elea lisa.

Lam paana agale
(Luk 8.16-18)

21 Yesumi nimu agale gu-rupa
misa: Enaalinumiri lam kewoma
bet rolo-para wimi ya? Bet rolo-
para sumare so madaa namaitimi
ya? Dia, ora maitimide. 22 Gore ele
pagaa sumare werepe maa wale-
nalo peme. Ele kudiri pu salimiri
werepe Gote-na paame ada salia.
23 Nimimi go agalena re makuaaba
piralimiri waru pagalepape.
24 Yesumi nimu-para wala talo:
Pagemede agalere waru surubape.
Nimimi agale mogeleme-daare
Gote-me mogo kogonona yago
wala abutea. Go-rupa puma
medaloma page gialia. 25 Enaali
medalomame ele adaapu su
pitimi-daare Gote-me medaloma
page maa gialia. Pare enaali
raayome ogepu ele su pitimiri oge
abuna ora mu pa aalia.

Kuniga kili medalomana saa pi agale

26 Go-rupa pisa rabu Yesumi
wala talo: Gote-na Surube Yapi
Di-ri go piale lo lagialo: Pa ali
medame kili su madaa radalisa.
27 Nipu u paluma rekoma ko-
gono pula pea rabu mo kibita
kili opoma adaa yaalia. Go-
rupa pea pare go alimi go kili
opea-rupa namakuaaya. 28 Sumi
nipuna kili maitaa. Go-rupa puma
abala ririnare yosi opoma walare
kuli aoma walare nape ele elalia.
29 Go-rupa puma go kili elea rabu
mo alimi rai kudu muma kogono
wagepu warita palia. Gote-na Su-
rube Yapi di enaalinuri apo maapu
madaa ele opea-rupa adaapu pi-
ralimi.

Repena mastet kilina saa pi agale
(Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)

30 Go-rupa pisa raburi nipumi
wala talo: Gote-na Surube Yapi
Di-ri ele ya? Gote-na Surube Yapi
Di-ri ele madaa lano ya? 31 Gote-
na Surube Yapi di gu-rupa wia:
Repena yamo mastet-me kili su
kamaa radatea rabu nipuna kili
ora ogege elesi. 32 Ogege elesi

yapare opomare repena raayo
minaabasa. Go repena palaa
adaa yaalia-pulu yaanumi ipuma
palaana ru-para ada peme. Gote-
na Surube Yapi di madaa piri
enaalinuri abala ogepu piruma
werepe adaapu piralimi.

Yesumi saa pi agale disaipel al-
inu lakalisa
(Mat 13.34-35)

33 Yesumi saa pi agale go-rupa
lakalisa. Nimumi agalena re
makuaaeme rabu mogeaata pisa.
34 Pare Yesumi nimu-para ade
abuna saa pi agaleme kama mo-
gealisa. Go-rupa pisa pare nipumi
disaipel alinu-para saa pi agalena
re lakalisa.

Yesumi po rilipu maloraasa
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)

35 Go yapi komeana alebo raburi
Yesumi nimu-para talo: Abiri
ipa le mone pane ba. 36 Go-
rupa lisa raburi Yesu ipinu ru-
nane abala pirina disaipel alinu
page epa pirisimi. Nimu pirisimi
rabu ipinu medaloma page go-
para wisimi. 37 Go-rupa puma
ipa le madaa abala penaalomare
po rilipu ipuma ipa kali lisa rabu
ipinu-para ipa epa pabolalo pisa.
38 Go rabu Yesumi ipinu koau-
nane piruma kada suma u palisa.
U palisa raburi nimumi nipu
marekaaoma lisimina: Aya Tisaa,
naa komalima-le kone nasale ya?
39 Go-rupa lisimi rabu Yesumi
rekoma po rilipu-para ipa laapo
agale gu-rupa lakalisa: Mada-
le lora. Go-rupa lisa rabu po
rilipu loraoma ipa lewa napi pa
pirisa. 40 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nimu-para talo: Ake pea-
daa paala komeleme ya? Abi
page epe agalere nimina lo robaa-
para waru nasame ya? 41 Go-rupa
lisa raburi nimu paala komoma
lisimina agale lo pisimi: Go aliri
aapi yapae lo pisimi. Go alina
agalere po rilipu-para ipa le
laapome pagea lisimi.

5

Yesumi makeae ali medana koe
remo meape lo rubisa
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Go-rupa pisa raburi nimu ipa le
Gerasa-repale mone pane pisimi.
2 Mone pane opapasimi raburi
Yesu ipinu giyoma popesa. Go
rabu koe remo pabo piri ali meda
tapa apedaa giyoma Yesu wagepu
madaaoma ipisa. 3 Go remo
pabo piri ali nipu tapa-na u palisa
rabu enaalinumi nipu puri pale
kopeme page mada na-adiasimi.
4 Go ali nipu ade abuna hankap
kope laapo rugulu rubebe pala
pisa-pulu mada na-adiasimi. Go-
rupa pisa-pulu nimumi nipu mada
kuma napeme. 5 Ade abuna mo
ali tapa kamaa-para kari laapona
pamisa. Pamisa raburi nipu eru
loma kaname nipuna to mea rugu-
lala pisa.

6 Nipumi Yesu adisa rabu Yesu
piri-para wagepu ipisa. Go rabu
mo alimi Yesu madaa paala
komoma rumu pege puma epa
pirisa. 7 Rumu pege pisa rabu
puri paloma gu-rupa yalisa: Ne
ora Mudu Gote-na Si Yesu yade.
Neme ni-para ake pali ya? Gote-
na bi madaa lalo-pulu neme ni
giyoma pu. 8 Gore Yesu abala
nipu koe remonu nipu giyoma
pope lo lakalisa-pulu apo agale
lisa. 9 Go-rupa lisa raburi Yesumi
nipu-para wala talo: Nena biri
aapi ya loma agale lorapisa. Koe
remo aaya alimi lakalisa: Remo
adaapu ni-para kodobaeme-pulu
nina biri ruru yade. 10 Go rabu
mo alimi Yesu-para puri paloma
kogelisa: Naa raayo pora kimisu-
para naralu tape lisa.

11 Go-rupa pisa raburi menan-
umi rudu-nini e poalaasimi. 12 Koe
remonumi Yesu-para talo: Naa

mogo menanu-para mea rapaa-
le nimuna lo robaa-para pomono
gu-rupa kogesimi. 13 Gu-rupa
kogesimi raburi Yesumi nimu mea
rapasa. Mea rapasa rabu koe
remonu mo ali giyoma menana
lo robaa-para puma kodobasimi.
Go rabu mena-repaame raita-
para kilipima ipa-para puma
komisimi. Menanuri ora 2000-
rupa komisimi.
14 Gore mena puni alinumi
go ele adoma adare-para pa su
meda-nane pogola puma puaa
lakalisimi. Lakalisimi raburi
enaali raayo ipuma epa adisimi.
15 Nimu Yesu piri-para ipuma
abala koe remo piri ali epa
adisimi. Remo pirisade aliri
nipu piruma mamina yamoma
epe kone wisa. Mo ali adisimi
rabu paala komisimi. 16 Go-
rupa puma enaalinumi koe remo
mena madaa puma kodobataina
adisimi-pulu remaa pamu lisimi.
17 Go-rupa pisa rabu nimumi Yesu-
para talo: Naana su giyoma su
meda-para poape lisimi.
18 Yesu ipinu madaa pirulalo
pisa rabu mo remo piri alimi ni
page saana bana lisa. 19 Go-rupa
lisa pare Yesumi dia loma nena
ruru piri-para puma ni madaa
Ali Mudumi epe kogono palo
puma laketapape lisa. Gote-me ni
kodome komalo puma laketapape
lisa. 20 Go-rupa pisa raburi abala
remo piri alimi Dekapolis su-
para puma Yesuna kogono painalo
lakalisa. Enaali raayome pagoma
ora pogolasaasimi.

Jairus-na wane marekaasa rabu ena medame Yesuna mamina waraasade
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yesumi ipinu madaa piruma
ipa mone pane wala kenaasa rabu
enaali kiritasimi. Kiritasimi rabu
Yesu ipa le pagi-nane pisa. 22 Go-
rupa pisa rabu ali meda nipuna
bi Jairasi go alimi Yesu piri-para
ipisa. Nipu mo Juda alinuna lotu
adana ali mudu pirisa. Nipu Yesu
adisa raburi Yesuna kibu re-para
ipuma rumu pege puma agale
mulalo pisa. 23 Rumu pege pisa
rabu nipu talo: Naa oge nogo ora
le kadupialia. Gore ne epape.
Nipuna to madaa kimi waraaripu
rabu nipuna yaina perekeasa.
24 Go-rupa lisa raburi Yesu nipu
raapu pisipi.

Enaali adaapumi nipu raita maa
pisimi rabu Yesu pamuape pora
rubitabesa. 25 Pora pisimi raburi
ena meda nipuna yaapi yaina
maali 12-pela madu lobasupaasa.
26 Mo ename dokta-nuna ada
puma nipuna to mada radaa
pina pisa pare namaperekeaasimi.
Dia, pare go enana yaina adaa
ya-maoma pisa. 27 Go ena
Yesuna bi pagisa-pulu enaali pabo
kiritasimi-para ipuma Yesuna
koau-nane mamina waraalalo
ipisa. 28 Ename mamina waraalua
kone gu-rupa misa: Go alina
mamina waraalua rabu ni mada
maperekealia kone wisa. 29 Go-
rupa puma waraasa raburi nipuna
yapi kaapu lisa rabu nipuna
lo robaa-para epe-rupa pi kone
wisa. 30 Mo ename waraasa
raburi Yesuna puri medaloma
ma-puaasa-daa koneme adisa.
Nipu perekea luma enaalinu agale
gu-rupa misa: Nina mamina
aapimi waraaripa ya? 31 Go agale
mulalo pisa raburi Yesuna disaipel
alinumi gu-rupa lisimi: Gore
enaali adaapu reka pirina yapare
naa mamina aapimi waraaripa
pe piri ake pea-daa le? 32 Pare
Yesumi pereke luma adobaasa.
33 Go-rupa pisa rabu enana kone-
para paalame komisa. Paala
komoma pururu puma Yesuna
kibu-para epa rumu kobopu
pirisa. Go ename yala komoma
neme pawade-le neme ni ma-
epeaanalo pawa lisa. 34 Go-rupa
pisa raburi Yesumi mo ena gu-

rupa lakalisa: Aina, neme Gote
madaa kone rulaaripi-pulu ne epe-
rupa pi-le abi pawa pope. Nena
yaina dia yaade lisa.
35 Yesumi go-rupa lalaina Jairas-
na mea rapaae ali medaloma
go Juda ali muduna ada giyoma
ipuma talo: Nena wane le kadu-
piaade. Nere ake pea-daa tisaa
mea epali ya? 36 Go-rupa lisimi
pare Yesumi apo agale giyoma
Juda alinuna ali mudu-para gu-
rupa lisa: Paala nakomape. Dia,
kone rulape. 37 Go-rupa pisa
raburi Yesumi Pita-para Jems-
para nipuna ame Jon-para medaa-
para baina lisa. Pirisimi raburi
Yesumi talo: Enaali medaloma
ada-para naipulupape lo lakalisa.
38 Nimu apo Ali Mudu-na ada re-
para ipisimi rabu Yesumi enaali
raayo puri paloma re lo pirina
adisa. 39 Yesu ada-para pisa raburi
enaali lakeloma talo: Ake pea-daa
re lo pimi? Go nogo na-le kadupita
pare pa u paitana lisa. 40 Go-
rupa lisa raburi nimumi nogo le
kadupalisa-daa makuaasimi-pulu
giri laasimi. Giri laasimi raburi
enaalinu kamaa ralu lisa. Yesu-
para mo nogona agi aaraa lapo-
para disaipel alinu-para nimu
raayo nogona ro aaya ru-nane
pisimi. 41 Yesumi oge nogona
ki muma Talita Kumi lisa. Go
agalere gu-rupa lisa: Oge nogo
abi rekoma lisa. 42 Go-rupa lisa
raburi go nogo wagepu rekoma
pamisa. Go nogona maali 12-
pela pirisa. Mo nogo pamisa
raburi enaalinumi paala komoma
kidipaa ragi lu pisimi. 43 Yesumi
nimu-para talo: Enaali medaloma
napuma lakelapa. Go nogo eda
katepape lisa.

6

Yesu Nasaret su-para ipisa rabu enaalinumi nipu koau waalisimi
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yesu go su giyoma nipuna
adare-para pisa. Pisa rabu nipuna
disaipel alinumi nipu raita maa
pisimi. 2 Go-rupa pisa raburi
Yesu Pomo mu Pirape Yapi di
rabu nipumi Juda alinuna lotu
ada agale mogeaala pisa. Mogeal-
isa rabu enaalimi pagoma pogo-
lasaoma gu-rupa lisimi: Go alina
kone ali-para misa? Ake puma
go adaa puri misa? Puri pale
kogono medaloma nipuna purimi
wariala. 3 Go aliri kamda ko-
gono pi ali piruma nipuri Maria-
na si yade. Go page Jems-para
Josep-para Juda-para Saimon-para
go alinu nipuna amenu yade.
Nipuna balinu naa komea-para
pima lisimi. Go-rupa lisimi rabu
nimimi Yesu madaa lo robaa-para
koe kone wisimi. Go-rupa puma
nimumi Yesu giyasimi. 4 Go-rupa
pirisimi rabu Yesumi nimu-para
talo: Gote-na agale lakale aliri su
raayo-para enaalimi nipuna bi mi-
nasaaeme pare nipuna adare-para
nipuna ruru-para nipuna aaraalu-
para nimumi nipuna bi nami-
nasaaeme. 5 Go-rupa pirisimi
rabu Yesumi puri pale kogono go-
para mada nawarisa pare nipumi
enaalina yaina komea komea lo
ma-epeaasa. 6 Yesu enaalinuna pu
robaa-para kone waru narulasimi-
pulu Yesu ora paalame komisa.
Go-rupa puma Yesu adare raayo-
para epe agale mogealalo pamisa.

Aposel alinuna kogono
(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

7 Go-rupa pisa raburi Yesumi
aposel kogono ali 12-pela rapasa.
8 Go-rupa pisa rabu laapo laapo
lo muma maa rapasa. Yesumi
nipuna disaipel alinu puri kaloma
koe remo mea rubaainalo pisa.
Yesumi agale gu-rupa lakalisa:
Pora kimisu-para palimi rabu
ele namealepape pare rimaapu
ripinuma pora pamea pulupape.
Sapi-para nu-para kana pabe

paus-para raayo namuma pulu-
pape lo lakalisa. 9 Nimimi age ada
suma palimi pare mamina komea
yamalepape. 10 Yesumi page
nimu-para gu-rupa lakalisa: Ada
adare-para puma kogono palimi
raburi ada komea-para piruma
eda namina. Adare rado-para
palimi rabu go ada nagiyalepape.
11 Ada adare-para palimi rabu
go enaalinumi nimi giyoma epe
agale napagalimi-daare nimuna
koe ele makuaamina nimina
age madaa ae kege nimuna
ada kunuma salepape. 12 Go-
rupa lisa raburi disaipel alinumi
puma enaalinu lakeloma talo:
Koe kone rabualepape lisimi.
13 Disaipel alinumi koe remo
pabo piri ali ma-epeaaoma yaina
pi enaalina kalu madaa wabola
suma maepeaasimi.

Jon Baptais komisa rabu
(Mat 14.1-12; Luk 3.19-20; 9.7-9)

14 Go-rupa pirisimi rabu
gavman-na ali mudu Herot-me
disaipel alinuna kogono madaa
remaa pagisa. Yesuna bi sogo-
nane puala nogo-nane puala
pisa-pulu pagisa. Go-rupa pisa
raburi enaali medalomame talo:
Jon Baptais-ri tapa giyoma wala
rekisa-pulu go puri muma apo
kogono pamu pu aaya lisimi.
15 Go-rupa lisimi pare enaali
medalomame talo: Go aliri nipuna
bi Elaija lisimi. Medalomame page
talo: Nipumi Gote-na agale lakale
ali abalade pirisa yade lisimi.
16 Go-rupa lisimi pare Herot-me
pagoma gu-rupa lisa: Neme Jon-na
kalu rugulisua pare wala rekaade
kone salo lisa.

17 Abaladere Herot-me nipuna
were Herodias-na agale pagoma
Jon kopeme adiala karapo ada ma-
paitaasa. Go ali mudumiri nipuna
ame Filip-na were Herodias paake
yoloma pirisipi. 18 Go kone wisa-
pulu Jon-me ade abuna Herot gu-
rupa lakalisa: Rekena wia-le nena
amena were nayoloma pa lisa.
19 Go-rupa lisa raburi Herot-na
wereme Jon-para koe kone suma
talalo pisa pare mada dia. 20 Go-
rupa pisa pare Jon epe kone su
redepo le ali pirisa-pulu Herot-
me nipu madaa paala komoma
karapo ada epe-rupa surubisa.
Herot-me Jon-na agale pagisa rabu
nipu kone laapo wisa.

21 Go-rupa pisa pare were
Herodias-me kone meda wisa.
Nipuna aali Herot-na agimi nipu
madi di ipisa rabu eda yawo kiri-
tasimi. Ora nipuna gavman alinu-
para soldia alinu-para Galili suna
ali mudunu raayo epa kiritasimi.
22 Go-rupa pisa raburi Herodias-na
wane ipuma Herot-na yaa le alinu-
para epa pirina yalisa pabesa rabu
raana komisimi. Go-rupa pisimi-
pulu Herot ali mudu yaa-pulu
nogo-para talo: Nena kone ali
ya? Agale lainalo mada gialua.
23 Go-rupa pisa rabu Herot-me
nogo-para makuaa loma gu-rupa
lakalisa: Neme agale meali rabu
gialua. Nina adaa su rikirana
rumaaoma ele adaapu gialua lisa.

24 Go-rupa lisa raburi nogome
agi piri puma talo: Ake lano ya?
Agimi nogo lakeloma talo: Jon-
re kalu-ipa mi ali yade nipuna
kalu rugulu meaina. 25 Go-rupa
pisa rabu nogome ali mudu piri-
para wagepu puma agale mulalo
gu-rupa lisa: Neme Jon-na kalu
plet madaa suma giaina. 26 Go-
rupa lisa raburi ali mudumi
Jon kodome komisa. Yapare
ada makuaae agale lakalisa-pulu
nipuna wamo pi alinu piruma
ademede-pulu neme agale nogo-
para nagiyalua kone wisa. 27 Go-
rupa pisa raburi ali mudumi
soldia-para talo: Jon-na kalu pua
rugutapa lisa. Gore mo polis nipu

karapo ada-para puma Jon-na
kalu rugitisimi. 28 Rugulisa rabu
plet madaa suma wane kalisa rabu
wanemere nipuna agi kalisa.
29 Go-rupa pisa raburi disaipel
alinumi pagoma ipuma Jon-na ro
ria puma rogaasimi.

Yesumi enaali adaapu 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

30 Go-rupa pumare disaipel al-
inumi Yesu piri-para wala ipuma
Herot-na kogono pisa-rupa agale
epa lakalisimi. 31 Go rabu enaali
adaapu epala puala pisimi-pulu
Yesu-para disaipel alinu page eda
nanisimi. Go-rupa pea-le Yesumi
nipuna disaipel ali-para talo: Go
su giyoma enaali napiri su-para
puma pomo mu mada piramina
lisa. 32 Go-rupa pisa rabu nimu
ipinu madaa piruma enaali napiri
su-para pisimi.
33 Yapare pisimi raburi enaali
adaapumi nimu waru adisimi. Go-
rupa puma enaalinumi adarenu
giyoma pora pagina pisimi. Go-
rupa puma go enaalinumi Yesuna
ipinu madaa abala puma nimuna
piri-para abala epa kiritasimi.
34 Go-rupa pisa raburi Yesumi
ipinu giyoma enaali adaapu
adisa rabu nipuna pu robaa-para
kodome komisa. Go enaalinu ora
sipsip mena-rupa pa pirina yapare
nimuna puni alinu napimi-daa
kodome komisa. Go-rupa pea-
le go rabu nipumi agale adaapu
mogealisa. 35 Gore ora alebo rabu
Yesuna disaipel alinumi ipuma
nipu-para talo: Go su-para enaali
ora dia lea. 36 Abi ribaa lea-
le enaalinu ada rapaape. Go-
rupa puma nimuna eda kabola
penaalo rapaape. 37 Go-rupa lisimi
pare Yesumi talo: Nimina nimu
eda katepape. Go-rupa lisa pare
nimumi Yesu-para talo: Naame
bret kabolalo palimare kana 800
kina mada kaboma mea kalema
ya? 38 Go-rupa lisimi rabu Yesumi
nimu-para talo: Nimina bret
akepu raapu ya? Puma adalepa.
Nimumi adoma gu-rupa lisimi:
Bret ipa supu-para wena laapo wia
lisimi.
39 Go-rupa pirisimi rabu Yesumi
talo: Nimu go-pare rilipu pole
madaa mapiraalepape. 40 Yesumi
gu-rupa lisa raburi go-para ena
100-pela kiritaoma pitaa meda-
para enaali gu-rupa 50-pela
kiritaoma laaoma pu pirisimi.
Gore rado rado raayo gu-rupa
pirisimi. 41 Go-rupa pisa rabu
Yesumi bret supu-para wena laapo
muma yaa-para adasaaoma Gote-
para ora pili lisa. Go-rupa loma
bret piribima disaipel alinumi
enaalinu rumaainalo kalisa. Go
wena laapo page Yesumi enaali
rumaainalo kalisa. 42 Go-rupa
pisa rabu nimumi ora eda mada
no pirisimi. 43 No kiritinaloma
disaipel alinumi eda purupi
yarepema basket 12-pela madu
wisimi. 44 Go-rupa pisa rabu
enaali adaapu gu-rupa 5000-pela
eda nisimi.

Yesu ipa koau madaa pamisa
(Mat 14.22-23; Jon 6.16-21)

45 Go-rupa pisa raburi Yesumi
nipuna disaipel ali-para talo:
Ipinu madaa piralepape. Nimi
ipa mone pane Betsaida su
abala pulupape. Gore disaipel
alinu nimu penaaloma Yesumi
enaali raayo mea rapaatalo pisa.
46 Yesumi enaali pawa pulupape
lo lakeloma so rudu madaa beten
tea pisa. 47 Go-rupa puma ora
ribaa yapaasa raburi nimu ipinu
madaa pirinaloma Yesu agu raapo
so rudune pirisa. 48 Go raburi
disaipel alinumi ipinu yola muma
ipa rupirari poma mu pirisimi
rabu Yesumi nimu adisa. Po
rilipu nimu pulalo pisimi-nane
ipisa-pulu pomo mu pirisimi.
Gore yapi pode talo pisa raburi

Yesu nimu piri-para ipa koauna
pamisa. Yesuna konere nimuna
ipinu giyoma mogo-nane pa pisa.
49 Go-rupa pisa pare ipa koau-nane
pamualaina nimumi Yesu remo
meda kone suma pogolasaoma
yalaasimi. 50 Yalaasimi rabu
nimumi adoma paala komisimi.
Paala komisimi-pulu nipumi
nimu-para talo: Paala nakoma-
lepape. Ni Yesu yade lisa. 51 Go-
rupa pisa raburi Yesu nimuna
ipinu ru-nane pirina po rilipu
loraasa. Go-rupa pisa raburi nimu
pogolasaoma paalame komisimi.
52 Gore disaipel alinumi bret
kogonona re namakuaasimi. Dia,
nimuna lo robaa-para go konena
re ora namakuaasimi.

Yesumi Genesaret su-para piri yaina kome enaali ma-epeaasa
(Mat 14.34-36)

53 Go-rupa pisa raburi nimu
ipa mone pane puma Genesaret
su opapaoma ipinu adibasimi.
54 Nimumi ipinu giyasimi rabu
enaalinumi Yesuna le-aga waru
adisimi. 55 Go rabu nimu su raay-
ona wagepu pisimi. Wala ipisimi
raburi Yesu piri-para yaina kome
enaalinu reke madaa ria ipisimi.
56 Go-rupa puma werepe Yesu
ora oge su-paranu adare-paranu
emaapu-paranu go su raayo-para
pamisa rabu enaalinumi yaina
kome enaali kiritape su maket
kamaa ria ipisimi. Go-rupa puma
nimumi Yesuna mamina kuni
madaa waraamonalo kogelisimi.
Gu-rupa waraainaloma nimuna
yaina raayo ma-epeaasa.

7

Gote-na rekena agalemere ka-
suanuna kone rabuaaya
(Mat 15.1-9)

1 Go-rupa pisa raburi Farisi
alinu rekena agale tisaa-nu page
Jerusalem su-para giyoma Yesu
piri kiritasimi. 2 Kiritasimi raburi
disaipel ali medaloma eda nolalo
piruma nimuna ki koto pimi
nisimi-daa kiritape alinumi adoba
pirisimi. 3 Gore Farisi alinu
page Juda alinu page eda piruma
neme rabu ki abala radepelisimi.
Nimuna kasuana kone mogealalo
ki radepealeme. 4 Go page go
Farisi alinumi maket-para kabeme
eda abala radepealeme. Go-
rupa puma nimuna pora meda
rado rado page ralisimi. Kone
medare nimumi kopo-nupara plet-
nupara kap-nupara raayona pa
radepealeme. 5 Go-rupa pea-
le Farisi ali page rekena agale
tisaa-nu page Yesu agale mulalo
pirisimi: Ake pea-daa nena
disaipel alinumi nimumi kasuana
kone namogeleme pae? Nimuna
ki naradepeaoma* koto pimi eda
neme lisimi. 6 Yesumi nimu-para
talo: Nimi ora makirae alinu pimi.
Go madaare Gote-na agale lakale
ali Aisaia-me pepa madaa gu-rupa
lisa: Go enaalinuna agalemere
nina bi minasaaeme pare nimuna
lo robaa-para ni madaa kone
nasalimi. 7 Go enaalinumi pa
alinuna kone mogeleme pare ora
Gote-na rekena agale pa leme.
Go-rupa leme-pulu nimumi naa
bi mada naminasaaeme. Yesumi
Aisaia-na agale gu-rupa lakalisa.
8 Go-rupa puma Yesumi nimu-
para talo: Nimi Gote-na rekena
agale giyoma yapare kasuana

* **7:5:** Farisi alinuna rekena agalere go-rupa. Pora kimisu pamuma go-au pisimi. Koto au pale puma eda napianale pisimi ki radepema eda puama nala pisimi. Go pumare nimu ora epelea kone wisimi. Yesuna moge riae alinu kimisu aaoma puma mo-rupa ki naradepele pa eda pa pua nisimi. Go rabu Farisi alinumi go alinumi koae-au puma nana kasuanumi pide rekena agale rugutame lisimi. Pare nimuna koae-au pa rogaa saba piruma ki radepe radepe pala piruma nimu epelea kone wisimi. Gotena rekena agaleme go-daa nalea pare pa nimuna rekena agale wariawa ralisimi.

kone mogeleme.

9 Yesumi nimu-para talo: Nimina kone giyalalo peme rabu kudiri kone suma Gote-na rekena agale giyeme. 10 Moses-me abala gu-rupa lisa: Nimina agi aaraa laapona agale pagoma bi minasaatepape lisa. Enaali raayome agi aaraa-para koe agale lemedaare nimu ora lu makomalimi lisa. 11-12 Moses-me gu-rupa lisa pare nimimi gu-rupa lisimi: Enaali raayome agi aaraanu-para talo: Kana neme saabaayo-airi Gote madaa imaa keae loma saato. Go-rupa pea-le ama aapa naraba mealua leme. 13 Go-rupa peme-le nimimi nimina kasuanuna agale pagoma raleme raburi Gote-na agale yokeme. Go-rupa pumare nimimi kogono go-rupa adaapu pa peme lisa.

Pupitagi manape elenu
(Mat 15.10-20)

14 Go-rupa pisa rabu Yesumi enaali adaapu wala yaaloma saa pi agaleme talo: Nimi raayo pagalepape. 15 Nimimi epe eda nalimi rabu go edame nimi-daa mada nabebolalia. Dia, pare nimina lo robaa-para wi koneme nimi makoyaalia. 16 Enaali raayome go agalena re makuaaba piralimiri waru pagalepape.

17 Go-rupa pisa raburi Yesumi enaali giyoma ada-para epenaloma disaipel alinumi saa pi agalena re madaa agale mulalo pirisimi. 18 Go-rupa puma Yesumi nimu-para talo: Nimimi nimurupa piruma kone nasalimi. Nimi ora pagalepape. Enaalinumi eda nalimi-daare go nape eleme nimu mada nama-koeyaalia. 19 Diale go edare enaalina kone-para nasalia pare lo-pu aaya-daa wi tapa-para pea lisa. Yesu go-rupa lisa rabu pa nape eda raayore ora epe-rupa lakalisa. 20 Yesumi wala talo: Enaalinuna lo robaa-para wi koneme pupitagi manaalia. 21 Gore enaalinuna lo robaa-para wi kone suma gu-rupa peme: Ena paake yolape-para paake nape kone-para ali lu makomaape kone suma peme. 22 Go page alinumi ena yoke meape kone-para ele madaa epame komape kone-para koeyae pape kone raayo peme. Go page makirae kone-para koe yalame komape kone-para koe kudipa kone-para enaalinuna bi rabuaniaape kone-para ali tyape kone-para pa makeae kone page ora go raayo lo robaa-para kone wimi. 23 Go koe kone raayore kone-para suma kana-nane enaali makoyaaya. Yapare eda nape eleme epe-aimi napea lisa.

Fonisia su piri ename Yesu kone rulasa
(Mat 15.21-28)

24 Go-rupa puma Yesu go su giyoma kimisu Tair adare re-para pisa. Go-rupa pisa raburi nipu ada meda-para kodobaoma yapare enaalinu nalakalisa. Nalakalisa pare nimuna pa makuaasimi. 25 Gore koe remo piri nogo medana agimi Yesu pia remaa pagisa. Go-rupa puma nipu Yesuna kibu re-para ipuma rumu pege puma pirisa. 26 Mogo nogona agiri Siria adare Fonisia ename madisa. Gore nipu Yesumi mo nogo-para pia remo rakepeainalo kogelisa. 27 Go-rupa pisa raburi Yesumi Juda alinuna pora madaa kone suma saa pi agaleme gu-rupa lisa: Gore abala naame nogo naaki eda kalamina. Nogo naakina eda muma yana kalemare epe konedaa dia lisa.

28 Yapare mo ename Yesu gurupa lakalisa: Ali Mudu, ora lae pare reke rolo-para piri yananumi nogo naakina eda purupi neme.

29 Yesumi nipu-para talo: Gurupa lae-le nena ada-para wala pu. Koe remore nena nogo giyoma

puade lisa. 30 Go-rupa puma no agimi ada puma ru-nane kodobaoma nipuna nogo reke madaa epe-rupa pirina adisa. Go nogo-para rakepeaoma koe remo pane pisa.

Yesumi kale poae agale maare ali ma-epeaasa

31 Go-rupa pisa raburi Yesu Tair su-nane giyoma ipa Galili su-para wala pisa. Pamisa rabu nipu adaa su robo Saidon ru-nane pamuma puma adare Dekapolis-para page pisa. 32 Go-rupa pisa raburi enaali medalomame kale poma agale maare ali Yesu piri-para maa ipisimi. Mea ipuma Yesumi go yaina pi alina to madaa waraainalo kogelisimi. 33 Yesumi mo ali muma enaali napiri su-para maa puma kimi kale-para suma supi roma mo alina eke waraasa. 34 Waraasa rabu Yesu yaa-para adasaaoma lisana kodome komoma komo misa. Go rabu mo ali-para talo: Lobape lisa. Yapare Yesuna adaa agaleme: Efata lisa. 35 Go-rupa lisa raburi mo alina kale malobaaoma eke ma-epeaaoma agale epe-rupa malaasa. 36 Go-rupa pisa raburi Yesumi enaalinu-para agale natapape lisa. Yapare natapape lo lakalisa raburi nimumi puri paboma lakalisimi. 37 Apo remaa pagisimi enaalinumi Yesumi go-rupa pisa-daa ora paalame komoma kidipaa raki luma talo: Mogo alimi ele raayo epe-rupa pea. Kale poae ali page agale maare ali page nipumi epe-rupa maperekeaaya lisimi.

8

Yesumi enaali 4000 eda kalisa (Mat 15.32-39)

1 Gore werepe enaali adaapu epa kiritasimi. Werepe nimuna eda dia lisa rabu Yesumi nipuna disaipel alinu-para yaaloma talo: 2 Go enaalinu yapi repome ni raapu piraoma pare eda nanamepulu ni kodome komalo. 3 Neme nimuna ada penaatoare reae puma pora pagina lopalimi. Enaali medalomare pora adaalu-para epame. 4 Nipuna disaipel alinumi nipu-para talo: Gore go suri enaali napimi-le naa ali-para puma bret kaboma nimu rumaalima ya? 5 Yesumi nimu-para talo: Nimina bret akepu raapu wia? Nimumi talo: Ki medane luma medane laapo wia lisimi.

6 Go rabu Yesumi enaali raayo su madaa mapiraasa. Go-rupa puma Yesumi bret ki medane luma medane laapo muma Gote-para ora pili loma lisana piribima nipuna disaipel alinu kalisa. Yesumi kalenaloma nimumi mumare enaali rumaaoma katea pirisimi. Go-rupa puma disaipel alinumi rumaasimi. 7 Go-rupa pirisimi raburi disaipel alinuna wena ogepusi page madu wisimi. Go page Yesumi muma lisana ora pili loma enaali-para rumaalepape lakalisa. 8 Go-rupa pisa raburi nimu eda ora waru no pirisimi. Eda nabenaloma purupina basket ki medane luma medane laapo yarepema madu wisimi. 9 Go raburi enaalinuri 4000 pirisimi.

10 Go-rupa puma werepe Yesumi nimu rapasa. Pirisimi raburi Yesu page nipuna disaipel alinu page ipinu madaa piruma Dalmanuta su robo ru-nane pirisimi.

Farisi alinumi Yesu napi kogono mada pali yapae agale lorapisimi (Mat 16.1-4)

11 Go-para pirina Farisi alinu medalomame Yesu piri-para ipuma arere pirisimi. Nimumi Yesu ko tulalo ipuma napi kogono mada pali yapalo lakalisimi. Go adalimare Gote-me puri ne go aaya-daa makuaalima lisimi. 12 Go-rupa lisimi pare Yesumi

nipuna pu lome komo mu rubuma
gu-rupa lisa: Ake pea-daa go
komea rabu enaalinumi napi
kogono asa peme pae? Ni ora talo:
Nimumi ora mada na-adalimina
lisa. 13 Go-rupa puma nipumi
go enaalinu giyoma ipinu madaa
piruma disaipel alinu raapu ipa
mone pane kenaasimi.

Farisi alinu-para Herot nimuna yis-na agale
(Mat 16.5-12)

14 Gore ipa mone pane pirisimi
pare disaipel alinumi kone rugu-
loma bret namuma wisimi. Go
kone ruguloma nimumi bret
komea kama ipinu-para mea
wisimi. 15 Go rabu Yesumi saa
pi agaleme nimu-para talo: Pa-
galepape. Farisi alinu-para Herot-
para nimuna bret ma-adaa sape
yis waru adalepape. 16 Yesumi go-
rupa lisa raburi nimumi gu-rupa
lala pirisimi: Naa bret nasalima
lisimi. 17 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nimu adoma muma nimu-
para talo: Naa bret nasalima leme-
le ake pea-daa leme pae? Nimi
abi namakuaaeme? Nimina kone
nasalimi? 18 Nimina lemere na-
ademe? Nimina kaleme agale
napageme? Gore nimimi kone
rugulaeme pae? 19 Neme bret
supu piribima enaali adaapu gu-
rupa 5000-pela giawade raburi
nu eda purapina nu akepu raapu
yarepema madu wisimi ya?
Nimumi 12-pela lisimi. 20 Go-
rupa lisimi rabu Yesumi wala talo:
Go page enaali adaapu gu-rupa
4000-pela bret ki medane luma
medane laapo giawade raburi
nu akepu raapu yarepema madu
wisimi ya? Go rabu nimumi
ki medane luma medane laapo
madu wisima lisimi. 21 Go-
rupa lisimi raburi Yesumi nimu
lakalisa: Go-rupa pawade pare
abiri namakuaaeme?

Betsaida su-para piri le rubu pi ali meda ma-epeaasa

22 Go-rupa puma nimu Betsaida
su-para pirisimi. Go rabu enaali
medaloma le rubu pi ali Yesu
piri-para mea ipuma talo: Go ali
waraape lo kogelisimi. 23 Go-rupa
puma Yesumi le rubu pi alina ki
muma ada pera-le lamua pisa. Go-
rupa pisa raburi Yesumi mo alina
le-para supi raa rakisama ki tone
waraaoma agale lorapisa: Ne ali
ade pae? 24 Go-rupa lisa raburi mo
alimi adoma talo: Neme ali adalo
pare nimu pamualeme raburi
repena nona pea. 25 Go-rupa
lisa rabu Yesumi nipuna le wala
waraainaloma waru perekelema
adisa. Adisa raburi mo ali page
ele raayo pa epe-rupa adisa. 26 Go-
rupa puma Yesumi mo ali penalo
rapaoma talo: Nena ada pumare
adare-para wala napope lisa.

Pita-me Yesu-para talo: Ne enaali Raapu Pirape Ali lisa
(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Go-rupa puma Yesu nipuna
disaipel alinu raapu Sisaria
Filipai su laapo-nane pamisimi.
Pamisimi raburi Yesumi nipuna
disaipel alinu-para agale gu-rupa
misa: Enaalinumi ni aapi leme?
28 Nimumi nipu-para talo: Gore
enaali medalomame nere Jon
Baptais leme. Medalomame nere
Gote-na agale lakale ali Elaija
leme. Medalomame nere Gote-
na agale lakale ali meda leme.
29 Go-rupa puma Yesumi nimu-
para wala talo: Ora lale pare
nimimi ni aapi ake kone wimi?
Pita-me nipu-para talo: Ne ora
enaali Raapu Pirape alina Si Keriso
yade lisa. 30 Go-rupa lisa raburi
Yesumi nimu-para enaali raayo
nalaketapape lisa.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo lakalisa
(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Go-rupa pisa raburi Yesumi
nimu gu-rupa mogealisa: Ni
enaali Raapu Pirape alina Si

radaa waru no pitua. Gore kone
makuaae alinumi page Gote-
na lodo kira ali mudunu page
rekena agale tisaa-nu page nimu
raayome ni giyalimi. Nimumi ni
Yesu lu makomalimi pare yapi
repo dia naloma wala rekalua.
Yesumi agale gu-rupa mogealisa.
32 Yesumi nimu-para apo agalena
re waru lakalisa. Go-rupa lisa
rabu Pita-me Yesu-para talo:
Ne timi agale gu-rupa nalape
lisa. 33 Go-rupa lisa pare Yesumi
perekea luma nipuna disaipel
alinu adisa rabu Pita-para rono
pagoma talo: Ne Satan-na kone
wia-le nemere ni giyape. Ne
Gote-na kone nasali pare ne su
kamaanuna kone wi lisa.
34 Go-rupa pumare Yesumi
enaalinu page disaipel alinu
page yaaloma lakalisa: Werepere
enaali raayome ni raita mea
epalimi-daare repena polopeana
kedaa ruma nimuna kone giyoma
ni raita mea ipulupape lisa.
35 Enaali raayome nimuna yogale
surubalimi-daare ade abuna
alupalimi. Pare enaali raayome
ni madaa page epe agale madaa
nimuna kone giyalimi-daare ade
abuna piralimi. 36 Pa ali medame
su raayona kana yoto mealia pare
nipuna kone wasa giyaliare go
kone epelea? Dia lisa. 37 Go-
rupa puma go alimi kone wasa
ora wala mada mealia ya? Mada
dia lisa. 38 Go-rupa pea-le abi go
pupitagi no Gote giyape di rabu
enaali raayome ni-para epe agale-
para koau rilalimi-daare neme
nimu page giyalua. Werepere
ni enaali Raapu Pirape Aliri epe
ensel-nupara Aapana epe puri
raapu epalua-le go rabu giyalua
lisa.

9

1 Go-rupa puma Yesumi nipuna
disaipel alinu-para enaalinu
medaloma-para page talo: Neme
nimi-para ora talo: Go-para pimi
enaali medalomame nakomalimi
pare nimumi abala Gote-na
Surube Yapi-na puri mea epaliade
adalimi lisa.

Yesuna to rado auoma pisa
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Wala yapi 6-pela dia naloma
Yesu-para Pita-para Jems-para Jon-
para nimu komea-para so rudu
madaa pirisimi. Gore Yesumi
to rado aoma pisa-daa adisimi.
3 Go-rupa pirisimi raburi nipuna
mamina-nu yaako puma lepo lepo
pisa. Go yaako pu lisa rabu mam-
ina raayo yaako pisa-rupadaa ali
meda mada napia-rupa pisa. 4 Go-
rupa pisa rabu Elaija page Moses
page ipuma Yesu raapu agale epa
lisipi. 5 Go-rupa puma Pita-me
Yesu-para talo: Tisaa, naa go-para
pimare epelea. Pokaalo ada repo
pamina. Medare nena medare
Moses-na medare Elija-na pamina.
6 Gore Pita nimu page paala ko-
moma age lema pae kone wisimi-
pulu apo agale lisa. 7 Go rabu
mole medame naare makudinae
ru-para pirisimi. Go yaa-para
mole raapu agale gu-rupa pag-
isimi: Gore ora nina epe Si. Neme
nipu madaa pedo pi. Nipuna agale
pagalepape lisa. 8 Go-rupa lisa
raburi disaipel alinumi wagepu
pereke luma adisimi pare Yesu
komea adisimi.
9 Nimu kari kilipisimi raburi
Yesumi nimu-para talo: Nimimi
abi adamede madaare enaali re-
maa natapape. Ni enaali Raapu
Pirape Siri abala tapa-para madaa
rekalua. 10 Nimumi nipuna agale
pagisimi pare nimuna agale gu-
rupa lo pirisimi: Go agale ni tapa-
para rekalua agalere ake agale ya?
11 Go-rupa puma nimumi Yesu-
para talo: Rekena agale tisaan-
umi gu-rupa leme: Elija-me ele
kiritao suma abala epena leme.

Go agalena re ali ya? 12 Go-
rupa lisimi raburi Yesumi nimu-
para talo: Elija-re ele raayo ameke
pulalo abala epalia. Go-rupa pea
pare Gote-na buk madaare enaali
Raapu Pirape alina Si niri radaa
abala waru no pitua. Go-rupa
puma enaalinumi ni giyalimi. Go
agalena re makuaaeme? 13 Yapare
neme nimi lagialo: Elaija abala
ipisa pare go rabu enaalinumi
nimuna koe kone suma pirisimide
lisa. Gote-na buk madaare Elaija
tyalalo peme lagisa.

Yesumi agale maare remo pabo piri naaki ma-epeaasa
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Gore Yesu-para disaipel
alinu ipa repo wala disaipel
ali medaloma raapu kiritaoma
enaali adaapu adisimi. Go rabu
disaipel ali medalomame rekena
agale tisaanu-para agale lape
arere pisimi. 15 Go pirisimi
enaalinumi Yesu adoma paala
komomare wagepu ipuma ki
kalisimi. 16 Kalisimi raburi Yesumi
nimu-para agale gu-rupa lisa: Ake
madaa arere pu pimi? 17 Go agale
lorapisa rabu go enaali adaapu
rikirana pirisa alimi talo: Tisaa,
nina naaki ne piri-para ma epawa.
Go naaki madaa remo pia-pulu
agale maarea. 18 Remome naaki
yoloma ria pea rabu malopaaoma
agale yaruma rako supi madu to
puri palea lisa. Neme disaipel
ali-para ma-epaape lawade pare
nimu mada dia lamede.
19 Go-rupa lisa raburi Yesumi
enaalinu-para talo: Nimiri epe
agale yoke enaali pimi. Ni nimi-
para koro di akepu raapu pa pitua
ya? Neme nimi-para rana akepu
raapu kogono waatoa ya? Go
naaki mea ipu. 20 Go lakenaloma
naaki Yesu piri mea ipisimi. Re-
mome Yesu adisa raburi naaki ma-
pururu mapaaoma naaki su ka-
maa malopaasa. Go-rupa puma
perekea pereke yalalaaoma rako
supi raa pisa.
21 Go pisa raburi Yesumi go
naakina aaraa-para talo: Go yaina
maali akepu raapu wia? Aaraame
talo: Oge naaki pirisa rabu pisa.
22 Remome go naaki tulalore
repena sulaa-para page ipa-para
page mea malopaaoma yogale
makoyaatalo pea. Go-rupa pea
pare neme naa madaa kodome
komoma raba meali palo maarea.
23 Go-rupa lisa rabu Yesumi talo:
Neme mada palua palo maarea
lae ya? Ali medame naa agale
lo robaa-para maitimiri ele raayo
ora mada palua. 24 Go-rupa lisa
raburi aaraame wagepu yaaloma
lo robaa-para agale namade-le
ni raba meape lisa. 25 Gore
Yesu enaali raayome nipu epa
kiritaoma kuta pubasimi adisa-
pulu koe remo-para puri pale
agale gu-rupa lisa: Ne kale poae
agale maare ne koe remore neme
puri pale agale lagialo: Mo ali
nipu rakepema nipu-para wala
na-epa pirape lisa. 26 Go-rupa lisa
raburi mo remome e loma naaki
mapururu pawa pisa. Go-rupa
pisa raburi mo naakina to kogore
lisa-daa enaali medalomame
talo: Nipu le kadupiaade lisimi.
27 Yapare Yesumi nipuna ki muma
marekaasa. Go-rupa pisa raburi
rekaitabisa.
28 Yesu ada-para wala pisa
raburi disaipel alinumi enaali
napimi rabu agale mulalo
pirisimi: Ake pea-daa naana abala
mada namaraakepeaarima pe
lisimi. 29 Yesumi nimu-para talo:
Remo gupialere beten-me kama
mada maraakepealia. Kone ele
medalomame mada dia lisa.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo lakalisa
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

30 Nimumi go su giyoma Galili su
robo ru-nane pamisimi. Pamisimi
pare enaalinumi nipu wala

mada na-adalimilo Yesumi nimu
nalakalisa. 31 Nipumi disaipel
alinu agale rado mogealisa-pulu
kaleda pirisimi. Nipumi gu-rupa
mogealisa: Ni enaali Raapu Pirape
alina Siri werepe lore alinu linalo
mea kaleme lisa. Linaloma wala
yapi repo dia naloma rekalua
lisa. 32 Go-rupa lisa pare disaipel
alinumi nipuna agalena re na-
makuaasimi. Go-rupa pirisimi
pare paala komisimi-pulu medana
agale namisimi.

Aapi ora ali mudu pia ya?
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Go rabu nimu su Kapaneam-
para pirisimi. Go rabu Yesumi ada
puma piruma nimu-para agale gu-
rupa lisa: Naa pora poamade
raburi ali madaa arere paleme
ya? 34 Go-rupa lisa pare ni-
mumi agale meda nalisimi-para
pora pagina pulaaoma aapi ora
ali mudu piruma yapae arere
pisimi. 35 Go rabu Yesu nipu
piruma disaipel ali 12-pela ip-
ulupa lisa. Nipumi nimu-para talo:
Ali medame ni riri-nane abala
pitua kone saliare gore nipuna
kone giyoma enaali raayo raba
meape ali abala pirape. 36 Go lisa
raburi Yesumi naaki meda nipu
lomare nimu piri rikirana mea
mapiraasa. Go rabu nipumi go
naaki kupima lisana nimu-para
talo: 37 Enaali raayome go nogo
naakinu komea epe-rupa muma
raba mealimi-daare ni page go
kone salimi. Enaali raayome ni
epe-rupa muma mealimi-daare ni-
mumi ni mea rapaae Aapa page
mealimi lisa.

Ali medame naa koe kone nasaliare ora komea enaali pima
(Luk 9.49-50)

38 Jon-me Yesu-para talo: Tisaa,
nena bimi ali medana koe remo
pane maa rakepeaaripa. Go-rupa
pea pare naa raapu napima-le
naame go-rupa napape. 39 Go-
rupa lisa pare Yesumi talo: Nipu
namagiyaape. Ali medame naa
bi-para napi palia-daare werepe
nipumi ni madaa koe agale mada
natea. 40 Gore enaali raayome naa
madaa yada lore ali na-aulaliare
gore naana adami ali pitimi.
41 Pagalepa. Enaali raayome
nimi ni Keriso-na nogo naakinu
adoma epe nape ipa gialimi-daare
nimuna epe yoto waru mealimi
lisa.

Pupitagi kotape kone
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 Go oge nogo naaki meda ni
madaa kone rulalimi-daare enaali
medame nimuna kone rulae bebo-
laliare ora kolea. Bebolalia-daare
go enaalina maa-para adaa kana
madu maduma ipa-para lopaliare
ora epelea. 43 Yesumi saa pi agale
gu-rupa lisa: Gore nena kimi ne
pupitagi manaaliare mea kepema
pope. Ki ruguli ali-rupa pirali-
daare epelea pare epe ki laapo
paina koe repena sulaa-para pitiri
ora kolea lisa. 44 Go adaa repena
sulaa-parare enaalina eteto piri
elenu nakomea mo repena su-
laa pa ralaina. 45 Nena agemi
ne pupitagi manaliaare go page
nena age kepema poape. Go
sune age ruguloma pitiri gore epe-
lea. Go-rupa pare epe age laapo
raita paina piruma wala repena
sulaa-para pitiri ora kolea. 46 Go
adaa repena sulaa-para enaalina
lewa lewa piri elenu repena sulaa-
para ratia. 47 Go page nena
leme ne pupitagi manaaliare ralu
rubape. Gore le kalae rubuli
ali-rupa piruma Gote-na Surube
Yapi di puma adali-daare epelea.
Go-rupa pea pare epe le laapo
pa apalae pirina repena sulaa-
para mea rubalimiri ora koyaalia.
48 Go adaa repena sulaa-parare
enaalina eteto piri elenu nakoma-
lia pare repena sulaa pa roalia.

49 Gore enaalinumi pagalepa:
Repena sulaare ora puri wia-rupa
page kusa puri wia page nimimi

Gote-na puri pale agale pagoma
koeyae pape kone rabuaniaa
tapape.
50 Kusa-re ora epelea pare
nipuna rede dia yaalia rabu wala
ane palima ya? Nimina kusa-rupa
rede masaaoma lo robaa-para
kuma mapaaoma enaali raapu
epe-rupa piralepape lisa.

10

Yesumi ena yoke meape kone madaa agale lakalisa
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yesu go su giyoma Judia su
robo ru-nane puma ipa Jordan
mone pane kenaoma pisa. Go
rabu enaali adaapumi nipu piri-
para wala epa kiritasimi. Go-rupa
ipisimi raburi nipuna pisa-rupa
enaalinu wala lakalisa.
2 Go-rupa pisa raburi Farisi alin-
umi Yesu ko tulalo ipuma makirae
agale gu-rupa lakalisimi: Gore
naana makuaae agale madaare
ali medame were giyalia-daare
go kone epelea lisimi. 3 Go-rupa
lisimi raburi Yesumi nimu agaa
gu-rupa misa: Moses-me nimi-
para ali lagisa ya? 4 Yesumi
go-rupa lisa rabu nimumi talo:
Ali medame ena giyalia-daare
Moses-me go alimi pepa mada
lina lakalisa. 5 Go-rupa lisimi
pare Yesumi agaa gu-rupa misa:
Nimimi agale waru napageme-
le Moses-me pepa madaa agale
mana go-rupa gisa. 6 Pare
abala su yaa laapo warisa raburi
Gote-me ena ali laapo warisa.
7 Go-rupa pisa-pulu ali medame
nipuna aaraa agi giyoma nipuna
were raapu ora komea-rupa
piralepape. 8 Go-rupa puma
nipu laapo dia yapare ora komea
pirapina. 9 Go-rupa puma Gote-me
rapaaya komea mapiraasa-pulu
ali medame mada narugulatepape
lisa.
10 Gore nimu ada-para wala
puma disaipel alinumi Yesu mo
ena yoke madaa wala agale lo-
rapisimi. 11 Go-rupa puma Yesumi
nimu-para talo: Ali medame
nipuna were giyoma ena rado
meda rumaalia-daare go alimi ena
paake lami ena mapiraalia. 12 Go
page ename aali giyoma ali meda
palia-daare go ename page nipuna
ali paake rume kone suma palia
lisa.

Yesumi oge nogo naaki epe kone kalisa
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Enaali medaloma Yesumi
nogo naaki kimi waraainalo
nipu piri-para mea ipisimi. Ya-
pare nipuna disaipel alinumi
mo enaalinu-para arere lisimi.
14 Yesumi nipuna disaipel alinuna
kone adoma nipumi rono pagoma
nimu-para talo: Nogo naaki ni
piri-para maa epenawa. Gote-na
Surube Yapi di-parare nogo naaki-
rupa piralimi-daa mealimina.
15 Pagalepa. Enaali raayome Gote-
na Surube Yapi di adolalo pirimiri
nimu abala nogo naakina kone
mada muma adalimi lisa. 16 Go-
rupa lisa raburi Yesumi no go
naaki kupima kimi waraaoma epe
raba mi agale lakalisa.

Ali mudu kamope Yesu piri ipisa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yesu pora wala pulalo pisa
rabu ali meda wagepu ipuma Yesu
madaa rumu pege puma agaa mu-
lalo: Epe Tisaa, ni ade abuna
kagaa piramala pope kone mu-
lalore ake palua pae? 18 Go-
rupa lisa raburi Yesumi nipu-para
talo: Gote nipu komea ora epelea-
le ake pea-daa ni epe ali lae ya?
19 Ne Gote-na rekena wi agale na-
page? Go-rupa wia: Neme enaali
meda nalu makomaape. Ena
meda paake nayolape. Neme
paake nanape. Enaali-para maki-
rae agale nalape. Enaali medana
ele mulalo makirae agale nalape.

Nena ama aapa laapona bi minasaoma agale waru pagalepape.
20 Go raburi nipumi Yesu-para talo: Tisaa, go rekena agale raayore ni oge naaki rabu page abi page pago mogeaayo lisa. 21 Go rabu Yesumi nipu-para raana komoma adoma suma gu-rupa lisa: Ne kone komea nasali. Nena elenu puma muma kana yoto muma enaali naralinu kala. Go rabu so yaa-para epe ele meaina-le ni raita maa epape. 22 Yesumi go-rupa lisa raburi go alina ele adaapu wisapulu nipuna le-aga adainaaoma kedaame komoma pisa.

23 Go-rupa pisa raburi Yesu perekea luma nipuna disaipel alinu adoma nimu-para talo: Ali kamore Gote-na Surube Yapi di pulalore ora kalai peme. 24 Go-rupa lisa-pulu disaipel alinumi paalame komisimi. Yapare Yesumi nimu-para saa pi agaleme wala talo: Naa naakinu-le waru pagalepape. Enaali raayome Gote-na Surube Yapi di adolalo peme pare kedaa waru pea lisa. 25 Gore kamel menare noai kego-para palia yalore kedaa pea. Yapare ali kamope Gote-na Surube Yapi-para pulalore kamel menana kego-para kedaa ma-oge yaalia.
26 Go-rupa lisa raburi disaipel alinumi pogolasaoma gu-rupa lala pirisimi: Gore aapimi mada ade abuna kagaa piramala palia ya?
27 Yesumi nimu waru adabaaoma talo: Enaalinumiri nimuna mada dia yapare Gote-mere enaali raba meape kogono raayo mada pea.

28 Go rabu Pita-me Yesu-para talo: Ada, naame ele raayo giyoma ne raita mea epena. 29-30 Yesumi nimu lakalisa: Ni ora lae-le pagalo. Enaali raayomere nimuna ada page ame page bali page ama aapa page nogo naaki page su page ni-para epe agale-para raitalalo giyalia-daare nipu go-rupa medaloma waru mealimi. Go-rupa puma abiri nimumi ora adanu page amenu page balinu page amanu page nogo naakinu page rudu rado rubilina mealimi. Go-rupa pea pare kedaa raapu mealimi lisa. Go-rupa puma werepe kagaa su-para ade abuna piralimi lisa. 31 Enaali adaapu abi riri-nane pimi pare go enaalinuri werepe koau-nane piralimi. Go-rupa puma abi werepe piri enaalinuri abala riri-nane piralimi.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo rana repo lisa
(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Nimu so Jerusalem su-para su-nane pora pamisimi. Go-rupa puma Yesu abala pisa rabu disaipel alinumi paala komisimi. Go enaali medaloma nimu raapu pamisimi rabu nimu page paala komisimi. Go rabu nipumi disaipel ali 12-pela mo-nane ogeasi puma nimu-para werepe epaliade ele madaa agale lakalisa.
33 Yesumi nimu-para talo: Gore naa so Jerusalem su-para baina. Go-parare pa enaalinumi Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page Gote-na agale le tisaa-nu page nimu-para ni enaali Raapu Pirape alina Siri lamu mealimi. Go rabu go alinumi lu makomaape kose agale lakeleme rabu ruru radome lamu mealimi. 34 Go raburi nimumi ni-para ero loma supi raa piaoma repena kulimi lu makomalimi lisa. Go palimi pare yapi repo dia naloma wala rekalua lisa.

Jems Jon laapome Yesu agaa mulalo ipisipi
(Mat 20.20-28)

35 Go rabu Sebedi-na si Jems Jon laapo Yesu piri-para ipuma talo. Tisaa, saame ne agaa mulalo pipa elere neme ora painalo lisipi. 36 Go-rupa lisipi raburi Yesumi nipu-para talo: Gore nipina kone-para neme ake palua ya?

37 Nipumi Yesu-para talo: Go-rupa
pape. Nere nena epe pirape siaa
king madaa piruma surube ali pi-
rali rabu saa page pirapana. Meda
nena popo ki-nane pirina meda
nena koya ki-nane pirina lisipi.
38 Yapare Yesumi nipu-para talo:
Nipi go siaa mulalo pape elere nipi
namakuaaepe. Naa ipa naluade
pe-rupa radaa mada nalipi ya?
Niri kalu-ipa mealua-rupa nipiri
go-rupa kalu-ipa mada mealipi ya?
39 Nipu laapome nipu-para talo:
Saa mada lisipi.
Yesumi nipu-para talo: Neme
nalua ipa pere go-rupa mada
nalipi. Go page nina mealua kalu-
ipa go-rupa mada mealipi. 40 Go
mada palipi pare nina popo ki-
nane page koya ki-nane mapi-
raape konere neme agale mada
nalagialua. Go-para pirapere aapa
komeame nipuna tea lisa.
41 Gore disaipel ali medalo-
mame go agale pagomare mo
ameaya Jems Jon laapo-para rono
pagesimi. 42 Go-rupa pisimi-pulu
Yesumi nimu raayo yaaloma talo:
Ruru radona ali kalunumi nimuna
enaalinu madaa puri paloma
nimuna koneme peme. Nimumi
go enaalinu waru surubaeme.
43 Go-rupa peme pare nimuna
kone agale namogealepape. Nim-
ina kalu ali mudu pirano kone
salia-daare go aliri nipu nimi
abala raba mealia. 44 Go page
nimina komea abala riri-nane
pulalore nipu abala kogono ali-
rupa piralia. 45 Ni enaali Raapu
Pirape alina Siri enaalinumi nina
kogono paminalo naipisua pare
enaali raba mulalo ipisuade. Nina
kone wasaame enaalinuna koe
kone mea rubaitalo ipisuade.

*Yesumi le rubu pi ali Bartimeus-
na le ma-epeaasa*
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Nimu Jeriko su-para ipisimi.
Gore Yesu page nipuna disaipel
alinu page enaalinu page Jeriko
su giyasimi raburi ali meda
Bartimeus-miri pora kebo-nane
pirisa. Go aliri le rubu pi ali
piruma kana kogetalo pirisa.
Nipuna aaraare Timias yade.
47 Gore mo aliri nipu Nasaret su-
para piri ali Yesu epaa remaa
pagisa-pulu nipumi gu-rupa
yalisa: Yesu-yo, Devit-na si-ya.
Ni kodome komape. 48 Go-rupa
lisa raburi enaali medalomame
nipu rono pagoma agale nalape
lisimi. Go-rupa lisimi pare nipu
ora puri paloma wala yalisa:
Devit-na si ni kodome komape.
49 Go rabu Yesumi pa aoma
enaalinu-para talo: Go ali mea
nipu lo lakalisa. Nimimi le rubu
pi ali-para yaaloma talo: Paala
nakomape. Ne yaata-le rekoma
pu lisimi. 50 Go-rupa lisimi raburi
mo ali mamina kolo rubuma
wagepu rekoma Yesu piri pisa.
51 Go-rupa puma Yesumi nipu-
para talo: Nena konere neme ne-
para ake palua ya? Le rubu pi
alimi nipu-para talo: Epe Tisaa,
nina le ma-epeaaina ele adaluame
pi. 52 Yesumi nipu-para talo: Abi
pu. Nina agale lo robaa-para
makodaaoma kone rulaaripi-pulu
nena leme ele mada adali. Ora
go-rupa lisa raburi mo alina le
epeaasa rabu nipu Yesu raita maa
pisa.

11

*Yesu Jerusalem su-para ipisa
rabu Gote-na bi minasaasimi*
*(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon
12.12-19)*

1 Go-rupa puma nimu Rudu
Oliv-na pora pagina ipuma su
Jerusalem su-parana oge adare
su Betfasi-para su Betani laapo
re-para ipisimi. Ipisimi rabu
Yesumi nipuna disaipel ali laapo
maa rapasa. 2 Go rabu nipumi
nipu-para talo: Mogo-nane su
adare-para pulupa. Go-parare

donki mena meda adibaliare
koloma mea ipulupape. Go
donki menare nipuna koauna
enaalinu abi napiri. 3 Enaali
medalomame ne-para go donki
mena ake pea-daa maa pali pa
lemere go-rupa tapape: Mudu
Alimi go menana kogono saliare
wala gialia lo tapape lisa. 4 Go-
rupa lisa raburi nimu pora puma
donki mena meda adisimi. Go
donki mena abala medana pora
gaape kuli-para aina rapaasimi.
5 Go rabu go-para reka aasimi
enaalinumi nimu-para talo: Ake
pea-daa go mena idi kolele ya?
6 Go-rupa lisimi raburi Yesuna
lisade agale lakelaasimi. Go-rupa
puma nimumi pina maa pulupape
lisimi. 7 Go-rupa puma nimumi
donki mena Yesu piri mea ipuma
nimuna mamina-nu mena koauna
winaloma Yesu pirisa. 8 Go-rupa
pisa raburi enaalimi mamina-
nu pora pagina rabulasimi.
Medalomame maapu-nini repena
palaa yo laapo poma pora pagina
rabolaari ipisimi. 9 Go-rupa puma
riri-nane enaalinu-para aapu-
nane ipisimide enaalinumi page
gu-rupa yalaasimi: Gote-na bi
minasalimina. Go aliri Gote-
na bi madaa ipula-le Gote-na
adaa bi kalamina loma yalaasimi:
10 Naana kasua Devit-na Surube
Yapi di epalia Gote-me puri
kalaina. Gote-na bi minasalimina
lisimi.

11 Go-rupa puma Yesu Jerusalem
su-para puma Juda alinuna epe
lotu ada-para ele adola pisa.
Nipumi ele adabaaoma ribaa lisa
rabu nipu ali 12-pela raapu Betani
su-para pisimi.

Yesumi repena fik madaa yaina pisa rabu kili na-elisa
(Mat 21.18-19)

12 Go-rupa puma wala ekera-
nane Betani su-para aoma ip-
isimi raburi Yesu reame komisa.
13 Reame komisa raburi nipumi
mo-para aaya repena fik-na yo
adomare kili elea palo adola
pisa. Go kili raitalo pisa raburi
nipumi kili na-elisa yo kama
aasa adisa. 14 Go-rupa adisa-pulu
Yesumi repena-para agale gu-rupa
lakalisa: Nena kili meda ora mada
namaitiape. Go-rupa lisa raburi
disaipel alinumi go agale pagisimi.

Yesumi lotu ada-para omo ale rapae enaali ralu lisa
(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

15 Nimu Jerusalem su-para
opapasimi rabu Yesu epe lotu ada
ru-nane kodobasa. Go-rupa puma
nipumi lotu ada-para bisnis rome
pi alinu maa ralulisa. Go rabu
nipumi kana ropo pi alinuna reke
lakepe rubebe puma ele rome pi
alinuna reke page puma lakepe
rubebe pisa. 16 Go-rupa pumare
enaalinumi lotu ada ru-para ele
rialo ipisimi rabu Yesumi rekena
wisa. 17 Go-rupa pisa raburi
nipumi nimu-para agale moge
riaoma talo: Gote-na pepa madaa
gu-rupa lu wisa: Su raayona piri
enaalinumi naa ada ora Gote-para
beten lape adalu wisa. Yapare
nimimi paake ne alinuna kaledape
ada-rupa ma-aulaeme lisa.

18 Go-rupa lisa raburi Gote-na
lodo kira-ae ali kalunumi page
rekena tisaanumi page pagoma
nimumi Yesu lu makomalima
kone wisimi. Go-rupa pirisimi
pare enaali raayome Yesuna epe
agale madaa raana komoma
pogolasaasimi-pulu go alinumi
Yesu mada nalisimi. 19 Ribaa
Yesuna disaipel alinu raapu go
adare giyasimi.

Enaalinumi beten loma kone waru rulalimiri ele mealimina
(Mat 21.20-22)

20 Go-rupa puma wala ekera-
nane yapipu nimu pora pagina
pisimi rabu nimumi mode repena
fik aasa adisimi. Go adisimi
raburi repena page no repena

pitaa page abala kaapu lisa.
21 Go-rupa pisa raburi Pita-me
abalade kone saapiruma Yesu-
para talo: Tisaa ada, go yaina
abala lae-le go repena fik ora
kaapu lea. 22-23 Yesumi nimu-
para agale lakalisa: Pagalepape.
Gote-na agale lo robaa-para kone
rulaalepape. Nimimi mogo rudu-
para ne rekaoma ipa-para puma
pogola teme-daare go-rupa mada
palia. Yapare agale gu-rupa teme
rabu lo robaa-para kone laapo
suma kone waru narulalimi-daare
go-rupa mada napalia. 24 Go-
rupa pea-le neme nimi-para talo:
Nimimi ele mulalo beten teme
rabu ora mealima kone rulalimi-
daare ele ora mada mealimi.
25 Go page nimi beten talore
nimimi enaali meda madaa koe
kone nimiri maa rubapape. Go-
rupa puma nimina so yaa-para
pia Aapa nipumi page nimina
pupitagi maa rubalia. 26 Yapare
enaali medalomana pupitagi na-
muma rubalimiri yaa-para pia Aa-
pame abuna nimina pupitagi na-
muma rubalia lisa.

Ali medalomame Yesuna puri agale mulalo pirisimi
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Go-rupa pisa raburi nimu
Jerusalem su-para wala pisimi.
Yesu lotu ada-para pamualaina
Gote-na lodo kira-ae ali mudunu
page Gote-na agale lae tisaa-nu
page makuaae alinu page Yesu
piri-para ipuma talo: 28 Gore aap-
ina puri muma neme kogono pe
lisimi. Go kogono pe-le aapimi
puri go aaya?
29 Yesumi nimu-para talo: Neme
page nimi-para agale komea
mealuame pi. Agale yago timi
rabu neme kogono pape puri
aapimi gisare nimi madaa la-
gialua. 30 Agale abutepape. Jon-re
kalu-ipa meape lo robaari Gote-
me kalisa pe enaalinumi kalisimi
pae? Go agale abutapa.
31 Go-rupa lisa raburi nimuna
ape pirisimi. Gore naame Gote
tema-daare nipumi ake pea-daa
Jon-na agale madaa kone naru-
laeme pae? 32 Yapare naa alin-
umi puri kalisa lema page mada
dia. Go-rupa lisimiri nimumi
enaalinu madaa paalame komola
lisimi. Gore enaali raayome Jon
ora Gote-na agale lakale ali pirisa-
daa kone rulaeme-pulu mo alinu
paalame komisimi. 33 Go-rupa
puma nimumi Yesu-para agale
gu-rupa lakalisimi: Naa maarea
lisimi. Go-rupa lisimi-pulu Yesumi
nimu-para talo: Gu-rupa leme-le
aapina puri muma kogono pere
nimi page nalagialua lisa.

12

Wain maapu koe-rupa surube alinu
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Go raburi Yesumi nimu-para
saa pi agale meda gu-rupa lisa:
Ali medame nipuna wain kili
maapu poasa. Go rabu nipumi
pape waru puma naaku pu suma
kili igipi sape warisa. Go-rupa
pumare nipumi surubape ada
meda warisa. Go-rupa puma
nipumi kana yoto meape alinumi
surubenalo pora kimisu pisa.
2 Gore wala kili elesa raburi go
maapuna aaraame kogono ali
meda mo maapu surubape alinu
piri-para mea rapasa. Maapuna
aaraa kana yoto katoa rabu
kogono ali mea rapasa. 3 Go-
rupa pisa pare maapu surubape
alinumi kogono ali ripinaaoma
luma rapaasimi. Rapaasimi pare
kana yoto nakalasimi. 4 Go-rupa
pisa raburi kogono ali rado meda
mea rapasa. Nipumi kana yoto
mula pisa rabu nimumi go alina
kalu luma koe-rupa pisimi. 5 Go-
rupa puma maapuna aaraame
kogono ali meda mea rapasa
rabu lu makomasimi. Go-rupa
puma nimumi ali medaloma

page luma ali medaloma page
ora lu makomasimi. 6 Go-rupa
puma maapuna aaraare nipuna
si komea pirisa yapare ora nipuna
epe naaki pirisa. Go-rupa puma
kogono ali medaloma dia lisa-daa
nipuna si page wala rapaoma kone
gu-rupa wisa: Nina si yaa-pulu
nipu madaa epe kone suma agale
pagena kone wisa. 7 Go-rupa pisa-
para maapu surubape alinumi
yada roboma gu-rupa lisimi: Go
naakimi maapu nipu koro mealia-
le tamina lisimi. Go maapu naa
mada mealima lisimi go-rupa
palimare. 8 Go-rupa loma go
naaki ripinaaoma lu makomaoma
maapu pape mopare lu rubisimi.
9 Yesumi go remaa madaa talo:
Gore go kili maapuna aaraamere
ake palia ya? Gore nipu puma
maapu surubape alinu lu mako-
maoma ali medaloma maapu su-
rubenalo katea.
10 Gore nimimi Gote-na buk
madaa gu-rupa diminalimi:
Kana medare kamda kogono alin-
umi giyoma yapare abi ora
mupaa kana aaya lisa.
11 Go kogonore Gote-na papea-le
Naame ora epe rado ele adema
lisa.
12 Yesumi go saa pi agale lisa
rabu Juda ali kalunumi nipu
adialalo pirisimi. Yesuna saa
pi agalere naa madaa lea kone
wisimi. Yapare nimumi enaali
adaapu madaa paalame komisimi-
pulu Yesu giyoma pirisimi.

Takis kana-re Sisa kalamina palo agale lorapisimi
(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Go raburi nimumi Farisi alinu
page Herot-na adaami alinu page
Yesu piri-para rapaasimi. Nimumi
Yesu agale mu kolisimi. 14 Go-
rupa puma mo alinumi talo: Ti-
saa, naame ne adema-le ne enaali
madaa paala nakome pare Gote-
na kone madaa ora agale mo-
gelele. Gore nena konemere ali
mudu ali riabo laapo madaa kone
komea su piruma Gote-na redepo
le pora waru mogele. Go-rupa pea-
le neme naa lagiape: Rom gavman
ali mudu Sisar-na opis-para takis
kana lopaemare go epelea palo
kolea?
15 Go takis kana-re lopamina
yapae dia yapae lisimi. Go-
rupa lisimi rabu Yesumi nimuna
kone adoma muma makirae agale
madaa kone wisa-pulu nimu-
para talo: Ake pea-daa nimimi
ni go agaleme kotalalo pimi pae?
Gore kana kili komea adano
mea ipulupa. 16 Go-rupa lisa
raburi kili komea mea kalisimi.
Yesumi nimu-para talo: Go kana
madaare aapina bi-para piksa-
para wia pae? Nimumi nipu-
para talo: Sisar-na piksa lisimi.
17 Go-rupa lisimi raburi Yesumi
nimu-para talo: Gore Sisar-na
ele Sisar pa katapape pare Gote-
na elenu Gote-para pa katepape.
Go lisa raburi nimu pogolasaoma
paalame komisimi.

Enaalinu marekaape di madaare agale lorapisimi
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Go-rupa pisa raburi Sadyusi
ali medaloma Yesu piri-para ip-
isimi. Nimuna konere kome enaal-
inu tapa-para wala narekalimi
kone wisimi. Nimumi agaa gu-
rupa mulalo pisimi: 19 Tisaa,
Moses-me naa-para pepa gu-
rupa lisa lisimi: Ali medana
ame komenaloma were pia pare
nogo naaki napiraliare go ena
nipuna amena were rumaaoma
nogo naaki matia. 20 Sadyusi
alinumi wala lisimi: Gore ame
7-pela pa pirisimi. Mupaare
ena mu ma-aoma komisa raburi
nogo naaki namadisa. 21 Gore
ame laapome go alina ena wasa
rumaaoma komisa pare nogo
naaki dia lisa. Ame repome page
go-rupa pisa. 22 Go-rupa puaoma
pumare ame naba seven nipumi

mo ena rumaaoma komisa pare
go ename nogo naaki namaitisa.
Werepere go alina ena wasa page
komisa. 23 Gore wala Gote-me
enaali marekaara paliare go enare
aapina ena piralia ya? Go ame
ki medane luma medane laapo
nimumi ena misimi-le lisimi.
24 Yesumi nimu-para talo: Gore
nimimi Gote-na puri-para nipuna
buk madaa wi agale-para ora
na-ademe-pulu apo agale ma-
koyaaleme. 25 Werepe tapa-para
enaali rekalimi rabu yaa-para
piri ensel-nurupa piralimi. Go-
rupa pea-le enare go rabu abi
narumaalimi.
26 Go page kome alinu rekalimi
rabu go madaa Moses-na buk
madaa wi agale gu-rupa nadipil-
isimi ya? Go buk-ri repena raane
remaa agalere Gote-me Moses-
para agale gu-rupa lakalisa: Ni
Abraham-para Aisak-para Jekop-
para nimu raayona Gote pi lisa.
27 Go agalena re-re Gote-me ora
kone wasa su aaeme enaalinuna
mudu pia. Nipu pa kome enaalinu
Gote-daa dia. Nimina agalere lo
makoyaaleme lisa.

Rekena agale raayona mupaa agale
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Go agale lakalisa raburi
rekena agalena tisaa meda piruma
enaalinuna agale pagisa. Go
alimi Yesu nimu-para agale epe-
rupa abulisa-pulu nipumi Yesu-
para agale gu-rupa mulalo pisa:
Rekena agale medare ora mudu
yaa-pulu medaloma makuaabaita
ya? 29 Yesumi talo: Mupaa rekena
agale gu-rupa lisa: Israel enaali
pagalepape. Naana Mudu Gote-
re naana ora mudu komea pia.
30 Nimimi Mudu Gote madaa
ranaame komalimiri nimuna
lo robaa raayo-para kone wasa
raayo-para go raayore Gote madaa
raaname komoma ranaa komo
piralepape. 31 Rekena agale
laapona mudu agale gu-rupa
lisa: Nimina yogale surubeme-
rupare nimimi pa enaalinu madaa
raaname komoma ranaa komo
piralepape. Go rekena agale
laapore pa meda-rupa ora meda
narabuainaaya.
32 Go rabu mo rekena agale
tisaa-me Yesu-para talo: Tisaa
loma neme ora waru lae. Gote
nipu ora Ali Mudu komea pia le.
Go page Gote pia-rupare pa gotenu
medaloma napimi. 33 Go-rupa
pea-le enaalinumi Gote madaa
raana komoma ranaa komo
piralimi-daare nimina lo robaa
raayo-para kone wasa raayo-para
puri raayo-parame pamina. Go
page nimina yogale surubeme-
rupa nimina ame madaa raaname
komoma ranaa komo piramina.
Go konere ora epelea-le go
konemere lodo kira-ae page ele lu
yawape kone page ma-oge yaaya.
34 Yesumi go alina epe makuaae
kone adoma talo: Ne Gote-na Su-
rube Yapi di-para pulalo pi.
Go-rupa lisa raburi enaalinumi
nipu agale namisimi pare paala
komoma pirisimi.

Yesuri ora Devit-na si yapae lo agale lorapisimi
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Gore werepe Yesumi Juda al-
inuna epe lotu ada ru-para aoma
agale mogeama talo: Ali puma
rekena agale tisaanumi gu-rupa
leme: Enaali Raapu Pirape alina
Siri nipu Devit-na si piralia leme.
36 Holi Spirit-mi Devit kone kalisa-
pulu Devit-mi gu-rupa lisa:

Gote-me nina Ali Mudu-para gu-
rupa lakalisa:
Nina popo ki-nane ali mudu
piraina-le lore alinu nena
age rolo-para marabuani-
aalua lisa.

37 Gore Devit-mi nipuna Ali Mudu
sa-le ake puma enaali Raapu
Pirape alina Si Devit-na pa si mada
piralia ya? Enaali adaapu piruma

Yesuna agale pagape raaname
waru komisimi.

Yesumi rekena agalena tisaa-nu rono pagisa
(Mat 23.1-36; Luk 11.37-54; 20.45-47)

38 Yesuna disaipel ali-para
agale gu-rupa lakalisa: Rekena
agale tisaanuna kone waru
adalepape. Nimumi mamina au
pi adaalu yamoma su kamaa
puma enaalinumi abi piralepape
raana komeleme. 39 Go alinuna
konere Juda alinuna lotu ada-
para kodobaoma riri-nane reke
madaa pirulalo pedo peme. Go
page eda adaa yaweme raburi
rikirana madaa pirulalo pedo
peme lisa. 40 Go pi alinumi kone
medare nimu ena wasaana ele
paake neme. Go-rupa puma beten
adaalu rudu leme rabu enaalinu
makiraalimi. Go-rupa peme-pulu
werepe di salia raburi nimuna koe
kedaa ora adaalepe mealimi lisa.

Ena wasaame kana epa kalisa
(Luk 21.1-4)

41 Yesumi lotu kana kiritasimi
re-para piruma enaali adaapumi
kana lopasimi-daa adisa. Go-rupa
puma kamo alinumi kana adaapu
lopasimi. 42 Go-rupa puma ena
wasa meda ipuma kana oge kale
laapo epa lopasa. Go kana-re ora
ogeasi lopasa. 43 Go-rupa pisa
raburi Yesumi nipuna disaipel al-
inu adaminalo ma-epaaoma agale
talo: Nimi-para neme ora talo.
Go ena wasaana kana-re ora ali
medaloma nimuna kaleme ma-
oge yaaya lisa. 44 Nimumi kaleme
rabu kana adaapu wimi pare go
ena nipuna katea rabu eda kabape
kana raayo kalisa. Nipuna kana
medaloma dia yade lisa.

13

Yesumi Juda alinuna lotu ada kilipialimi lo lakalisa
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

1 Go-rupa puma Yesu Juda ali-
nuna lotu ada giyoma pisa. Go
raburi disaipel ali komeame nipu-
para talo: Tisaa, go adanu-para
kananu page ora epelea-le adaina
lisa. 2 Yesumi nipu-para talo: Go
adaa adanu waru adae? Gore
go kiritasimi kananu ora komea-
daa na-aalia pare raayo lakepema
rubebe palimi.

Yesumi kedaa epalia lo lakalisa
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Gore koro meda Yesu Rudu
Oliv-ne piruma mo Juda alinuna
epe lotu ada kana adisa. Pirisa
raburi Jems-para Jon-para Edaru-
para nimumi Yesu piri-para ipuma
komea-para pirisimi rabu agaa gu-
rupa misimi: 4 Nena laede-rupa
aa-rabo palia? Abi lagiape. Naame
ele adalimare gore go ele epenalo
mada makuaalima pae?

5 Yesumi nimu-para agale abu-
loma lakalisa: Ali medalomame
ne makirae agale mea lagialimiri
waru adalepape. 6 Werepe ali
medaloma ipuma nina bi Yesu pa
leme-le enaali adaapu epe pora
makiralimi.

7 Go page nimimi yada
marekaape agale-para ora yada
pape remaa-para pagalimi rabu
paala nakomalepape. Go-alenu
abala palia pare su yaa perekeape
yapiri go rabu-daa dia. 8 Go-rupa
pumare ruru medalomame ruru
rado-para yada palimi. Go page
gavman adaa su medalomame
gavman su rado radonu raapu
palimi. Go page su rado rado-para
suminini palia. Go page su rado
rado-para reae adaa pabalia. Go-
rupa palia pare go elenuri naakimi
koau nala-rupa mada epalia. Ele
medaloma page werepe epalia.

9 Yapare nimi koe enaalinu
raapu piralimi rabu nimimi nina
pora mea waateme. Nimumi
nimi adialalo kaunsil-na ada-para
maa puma kose leme. Go page
nimumi nimi Juda alinuna lotu

ada-para luma nimi balinu piri-
para maaoma ali mudunu piri
page ma-awalimi. 10 Go-rupa palia
pare epe agalere enaali piri su
raayona abala lakelalo kiritalimi.
Go-rupa puma werepere go yapi
di dia yaalia. 11 Nimumi nimi
mapaitaaoma kose-para maa
palimi raburi ni ake lano yapae
kone lo robaa-para namapi-
raalepape. Go raburi Holi Spirit-
mi agale lagialia-pulu nimimi
agale mada lakeleme. 12 Go raburi
ame balinumi nimuna ame bali
medaloma enaalinu-para tyam-
inalo mea kaleme. Aaraanumi
nogo naaki enaalinu-para mea
tainalo kaleme. Nogo naakinumi
agi aaraa-para rono pagoma linalo
mea kaleme. 13 Nimiri nina si yaa-
pulu enaali raayome nimi rono
pagoma giyalimi. Go-rupa palimi
pare enaali raayome ni nagiaoma
palimiri werepe go su yaa dia
yaalia rabu page ade abuna kagaa
piramala palimi.

Radaa adaa noma kedaa adaa ritimi
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Gore nimimi mabebolaoma
pugu pi ele adalimi rabu go ele
epe ada-para rekalia-pulu go rabu
su yaa laapo dia yaalia. Go
rabu su Judia piri enaalimi rudu
apedaa-para pogola pulupape.
Gore buk Daniel-me lisa-daa
enaalinumi go agalena re abala
ademe-pulu mada makuaamina.
15 Go rabu enaalinuri ada pera-
le piralimiri ru-nane wi elenu
namula pulupape. 16 Go rabu
page enaali medaloma maapu-
para piralimiri nimuna mamina
kura laapo namuma yamola
pulupape. 17 Go page ena medame
nipuna nogo naaki padaa pia
page adu nala ayaanu page pawa
pogola palimi rabu ni kodo palia.
18 Yapare go piale koe kogono
epe-rupa rabu na-epenalo beten
tapape. 19 Go rabu epaliade elere
enaalinumi kedaa gu-rupa na-
ademe. Gote-me su yaa laapo
wariaaoma ipuma abi page radaa
adaalepe go-rupa na-epea. 20 Gote-
me go koe ele epaliade yapi di
nama-rudu yaaliare enaali raayo
ora komalimi. Yapare Gote-me
nipuna mapiraae enaali madaa
kone salia-daa nipumi go di
marudu yaalia.

21 Go raburi enaali medalo-
mame go-rupa leme: Maa Rapae
Aliri go-para pia-le go page mogo-
para pia leme-daare go agale
napagalepape. 22 Gore makirae
keriso-nu page makirae agale
lakale alinu page opapalimi.
Go rabu nimumi napi kogono
puma ele epape di radonu pinalo
adalimi. Go-rupa puma nimumi
nimi Gote-na mapiraae enaalinu
makiritalo epalimi. 23 Go-rupa
palimi pare waru adalepa. Go
epaliade ele raayo madaa agale
abala lagu aayo.

Gote-na Mea Rapaae Ali epalia rabu
(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 Go-rupa puma enaali madaa
apo radaa abala nenalomare
naare kudunaoma kasua naraalia.
25 Kuba kedome yaa giyoma
lopalia page yaa-para piri elenuna
puri page ma-lewa lewa palia.
26 Go-rupa palia raburi enaali
Raapu Pirape alina Si adalimi.
Nipumi yaa-para ipuma nipuna
puri ora maa epalia. 27 Go-rupa
pisa raburi nipumi ensel rapaoma
nipu su raayona abalade mapiraae
enare makiritaalia. Kiritalia rabu
su yaa ruma aaya-nane puma re
lapu lapu yarara yarara pu mea
kiritalimi lisa.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 Kama fik repenana kone waru
mealepape. Nipuna palaa-para
ipa ruboma yo kagaa opea raburi
go ele adoma pane pe-daa epelea

kone su makuaamina. 29 Go page
apo koe ele epalia raburi kedaa
meape yapi di ora re-para epalia-
le makuaamina. 30 Go agale pa-
galepa. Go pimi enaali abi nako-
malimi pare go elenu abala epe-
nalo adalimi. 31 Su yaa laapo
abala dia yaalia pare nina agale
ade abuna pa sama palia.

*Yesu epalia yapi di-ri enaalin-
umi namakuaaeme*
(Mat 24.36-44)

32 Yapare go epaliade yapi
di-ri enaali medame page na-
makuaaeme. Yaa-para piri
ensel page Gote-na Simi page
namakuaaeme pare aapa Gote-
me agu raapu go yapi di adoma
makuaaya.
33 Go epaliade yapi di rabu
namakuaaeme-le waru adoba pi-
ralepape. 34 Go yapi di-na re-
maare gu-rupa lagialo: Pa ali
meda pora kimisu pulalo pisa. Go
rabu nipuna ada giyoma nipuna
kogono alinu abala kogono ru-
maaoma pisa. Go rabu pora gaape
surubape ali-para waru adobape
loma pisa. 35 Gore adobalepape
lisa. Adana aaraare aa-rabo epalia
palo namakuaaeme. Ribaa epalia
yapae rumu rumuna epalia ya-
pae yaa kakarega agale piade
rabu yapae yapipu epalia yapae
maarea. Go-rupa pea-le ora waru
adobalepape. 36 Mogo adana
aaraa epalia rabu nimi paitalimiri
ora koeyaalia. 37 Gore neme nimi-
para lagialo-rupare enaali raay-
ome ora adoba piralepape lano
lisa.

14

*Ali kalunumi Yesu tyalalo yada
robesimi*
*(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon
11.45-53)*

1 Go-rupa puma werepe wala
yapi laapome Pasova eda di*
epalia. Go rabu page Bret Nama-
adaape yapi di yaa-pulu enaalinu
epa kiritasimi. Go raburi Gote-
na lodo kira-ae ali kalunumi page
rekena agalena tisaanumi page
Yesu lu makomaatalo pisimi-pulu
nipu adialalo pirisimi. 2 Go-rupa
pirisimi rabu nimumi talo: Enaal-
inumi koe-rupa pogolasaalimi-
pulu go Pasova yawena yapi di
rabu Yesu mada na-adiamina
lisimi.

*Yesu Betani su pirisa rabu
ename ora epe kaa pi wabala
kaluna koyasa*
(Mat 26.6-13; Jon 12.1-8)

3 Gore Yesu Betani su-para
ipuma Saimon-na ada-para piri
ali yakilimi lisa pare ma-epeaasa.
Pirisa raburi ena medame kana
pe muma epe kaa wi wabola pira
palae mea ipisa. Go ipare yoto
ora adaalepe winalo ename go
pe loboma Yesuna kaluna madaa
koyasa. 4 Koyasa rabu go piri
enaali medalomame rono pagoma
gu-rupa lo pirisimi: Ake pea-
daa go epe ipa pa rubala? 5 Go
ipa kabola peme raburi kana yo
adaapu gu-rupa 1200 kina mada
muma riabo naralinu pa katea
pema. Go-rupa loma nimu mo
ena-para arere lisimi. 6 Go-rupa
pisa raburi Yesumi talo: Go agale
giyalepa. Ake pea-daa nipu madaa
koe kone wimi pae? Nipumi
ora epe kone suma pea. 7 Riabo
naaralinuri ade abuna nimi raapu
piralimi-pulu nimu madaa raba
meape kone salimi-daare go rabu
palepape. Yapare neme nimi
raapu ade abuna napitua. 8 Go
enana kone epelea-le palainawa.
Naa ro rogaaliminalo naa to
yogale madaa go epe ipame abala
koyaala. 9 Pagalepa. Gore epe

* **14:1:** Goteme Israel enaali wala misa yapi di maa niminaaoma bret kap madaa aba noma pirinaloma Yesu ake puma ripinaamina yapae kone wisimi. Go agalere ali mudunumi lisimi.

agale su raayona lakeleme rabu
enaalinumi go enana bi pagenalo
nipumi ni madaa ipa koyasa kone
salimina.

Judas-re Yesu madaa koe maki-
rae ali pirisa
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

10 Go rabu disaipel 12-pela alina
bi medare Judas Iskariot pirisa.
Go aliri Gote-na lodo kirape ali
mudunu piri-para puma Yesu
tyalalo yada robisa. 11 Go ali
kalunumi Judas-na agale pagoma
raaname komoma kana gilima
lisimi. Go-rupa lisimi-pulu Judas-
me Yesu ora linalo mea katoa kone
wisa.

Yesu nipuna disaipel alinu
raapu bret wain laapo nisimi
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-
23; Jon 13.21-30)

12 Go Bret Yis Nasape Yapi
di raburi disaipel alinumi Yesu-
para agaa gu-rupa misimi: Naa
aa-rabo puma nena Pasova eda
kiritao salima ya? Go rabu
Pasova-na sipsip lisimi-pulu go-
rupa lisimi. 13 Go raburi Yesumi
nipuna disaipel ali laapo mea
rapaoma talo: Su yada-para
palipi raburi ipa noria ipulae
ali meda madaalipi. Nipu raita
maa pulupape. 14 Nipu ada-para
kodobalia rabu go adana aaraa-
para gu-rupa lakatapape. Tisaa-
me talo: Ni-para nina disaipel
alinu-para naa Pasova eda nalima-
pulu go ada rubene-para wia
palo laketapape lisa. 15 Go tepe
raburi mo alimi nipi so-nane
maa puma epe au pi ada ruboma
mea waalea. Go rabu nipumi
naana eda nape elenu mea kiritao
salepape. 16 Go-rupa lisa-pulu
disaipel alinumi adare-para puma
Yesumi lakalisade-rupa adisimi.
Go-rupa puma nimumi Pasova eda
yarera pisimi.

17 Wala alebo raburi Yesu
disaipel ali 12-pela komea-para
pirisimi. 18 Go-rupa pumare nimu
reke madaa eda no pirisimi rabu
Yesumi talo: Pagalepa. Nimina
ali komeare ora koe makirae ali
pia pare abi nipumi ni raapu eda
pa no pia. 19 Go-rupa lisa raburi
nimu kodome komoma disaipel
ali 12-pela alimi komea komea
nipu-para puma agale gu-rupa
misimi: Gore ni ora yapae lo gu-
rupa lisimi. 20 Yesumi nimu-para
talo Aposel ali 12-pelana komea
abi saa laapo plet-para bret madaa
ki sapalae no pipa. 21 Gote-na
buk madaa lea-rupa enaali Raapu
Pirape alina Si komalua lisa. Go-
rupa pea pare go raburi nipuna
koe makirae aliri koe ele epalia-na
kodome komalo. Go aliri nipuna
agimi abala namadea pisa yalore
ora epelea lisa.

Yesumi bret wain laapo kalisa
(Mat 26.26-30; Luk 22.15-20;
1Kor 11.23-25)

22 Eda nisimi raburi Yesu nipu
bret muma Gote-para ora pili
loma rukima nipuna disaipel al-
inu kalisa. Kalalaara gu-rupa lisa:
Mealepa. Go bret-re nina yo-
gale gialo-le muma nalepa. 23 Go-
rupa puma Yesumi kap muma
Gote-para ora pili lomare kalisa.
Kalisa rabu nimumi raayo nisimi.
24 Go rabu Yesumi nimu-para talo:
Go ipa wain-ri nina yaapi-rupa
enaalinu madaa koyalo. Nina
yaapi-miri Gote-na ora agaleme
puri mapaayo. 25 Nimi-para ora
talo: Neme-le ipa wain pa mada
nanalua pare abala Gote-na su-
rube su-para piruma nalua lisa.

26 Go-rupa pisa raburi nimumi
ora pili yalisa lomare su Rudu
Oliv-nane pirisimi.

Yesumi Pita-para werepe ni
giyali agale lakalisa
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon
13.36-38)

27 Pamisimi raburi Yesumi
nimu-para talo: Nimi raayo ni

giyalimi. Gote-na buk madaa gu-
rupa lu wia lisa: Gote-me sipsip
punili ali talia-pulu sipsip yola
minaabalia lisa. 28 Yapare ni
wala rekoma nimi Galili su-para
palimi rabu ni abala riri-nane
palua lisa. 29 Go-rupa lisa raburi
Pita-me nipu-para talo: Nimu
raayome ne giyalimi pare neme
mada nagiyalua lisa. 30 Yesumi
nipu-para talo: Waru pagalepa.
Go ribaare yaa gulame e rana
laapo talo palia pare abala rana
repo neme ni Yesu na-ade tea.
31 Go-rupa lisa raburi Pita-me puri
palo yaaloma gu-rupa lisa: Saa
rana komea komalipa pare neme
le naginalo lisa. Go disaipel ali
raayome agale komea gu-rupa
lisimi.

Yesumi Getsemani su-para beten lisa
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

32 Gore nimu su medana bi
Getsemani-para pirisimi. Go-para
Yesumi nipuna disaipel alinu-para
talo: Go-para nimi piramina neme
beten lalo pulu lisa. 33 Go-rupa
puma Yesumi Pita-para Jems-para
Jon-para lamua pisa. Go rabu
Yesuna pu imu-para ora radaa
puma kedaame komisa. 34 Nipumi
nimu-para talo: Nina lo robaa-
para kedaa puma ni komalua
lisa. Go-nane adoma pitaapape.
35 Go-rupa loma Yesu pora pag-
ina wala ogeasi puma suna lopesa.
Lopoma Gote-para beten gu-rupa
lisa: Aapa, ni madaa ora kone
saliri go radaa ni mada na-epena
magiyaape. 36 Go-rupa loma wala
talo: Aapa, ne ele raayo mada pali-
le ni radaa nape giyano kap pane
meape. Yapare neme kone salo-
rupa napeape. Dia, nena koneme
makuaaoma pape.

37 Go-rupa loma wala ipisa pare
nipuna disaipel ali repo u pa pal-
isimi. Go rabu Yesumi adoma
Pita-para talo: Saimon-ya, ne u
paitae ya? Ne go ogesi rabu
mada narekali? 38 Gore koe ele-
para lopali-le beten loma adaaba
piralepape. Nimina konere puri
palea pare nimina yogale koma
paaya.

39 Go-rupa loma nipu wala puma
beten agale abala lisa-rupa wala
lisa. 40 Nipu disaipel alinu piri-
para wala ipisa rabu nimu pa
u palisimi. Nimuna le-para u
wala ipisa-daa u palisimi. Ni-
mumi rekoma nipu-para agale
wala meda na-abulisimi.

41 Go-rupa puma wala rana repo
Yesu ipuma nimu-para talo: Nimi
penaa u paluma piralimi ya? Gore
mada. Abiri nimumi enaali Raapu
Pirape alina Si pupitagi ne enaal-
inu lamu kaleme. 42 Rekoma
baina. Ada, ni limina yada robo
meade aliri abala go epea-daa lisa.

Judas-me Yesu lore alinu maa kalisa
(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

43 Yesumi agale lalaina go
aposel-na rikiranare ali Ju-
das page enaali adaapu page
medaloma ipisimi. Nimumi
nimuna repena kulinu nimuna rai
kudunu mea ipisimi. Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi page rekena
agale tisaa-nu page ali kalunumi
rapaasimi-pulu ipisimi. 44 Gu-
rupa ipisimi rabu koe makirae
ali Judas-mere nimu-para pagaa
wi kone kaloma talo: Neme go
ali puma nunu toa rabu go ali
mealepape. Nipu adiala waru
surubuma maa pulupape lisa.

45 Gore Judas ipisa raburi
nipumi Yesu piri wagepu puma
puaa talo: Ali Mudu lisa. Go-rupa
loma nipumi Yesu nunu lisa. 46 Go
rabu nimumi Yesu adialalo waru
ripinaaoma misimi.

47 Yapare ali meda re-para piri
alimi rai kudu muma Gote-na
ali mudu nipuna raba mi ali tu-
lalo pisa pare kale rakepe poasa.

48 Go-rupa puma Yesumi nimu-
para talo: Ake pea-daa nimimi
rai kudu-para repena kuli-para
muma ni timi ya? Ni paake ne
ali ya? 49 Ni ade abuna nimi
raapu lotu ada-para piruma agale
mogeaaripu pare go rabu ni adi-
alalo naipisimide. Yapare Gote-na
buk madaa wia-pulu mada palimi.
50 Go lisa raburi disaipel alinumi
nipu giyoma pogola pirisimi.

Penaali paala komoma wagepu pisa

51 Go rabu penaali medame Yesu
raita maa pisa. Go naakina to
madaare mamina kaake pi kama
yamesa. Go rabu ali medalomame
nipu epa ripinaabasimi. 52 Yapare
nipu mamina malopaaoma pogola
pisa.

Yesu ali mudu piri-para maa pisimi

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)

53 Go raburi nimumi Yesu
Gote-na ali mudunu piri-para
maa pisimi. Go raburi Gote-
na lodo kira-ae ali mudun-
umiri kone makuaae alinu-para
rekena agalena tisaanu-para nimu
komea-para kiritasimi. 54 Go
raburi Pita-me Yesu raita maa
ipisa pare re-para naipisa. Nipu
Gote-na lodo kira-ae ali kalununa
epe pokaalo ada ru-nane puma
pirisa. Nipu plisman-nu raapu
komea-para piru repena adola
pisa.

55 Go raburi Gote-na lodo kira-
ae ali mudunu page kaunsil
alinumi page nimu raayome
Yesu lu makomaalalo pisimi-pulu
pa kama makirae agale mulalo
pirisimi. Go-rupa pirisimi pare
nimumi koe ele ora komea-daa
na-adisimi. 56 Enaali adaapumi
Yesu madaa makirae agale lo
pirisimi pare agale rado rado
lisimi. 57 Go-rupa pisa-pulu ali
medaloma rekoma Yesu madaa
makiraoma talo: 58 Nipumi go epe
lotu ada kimi warili-airi kilipitua
lisa raburi naame pagisima lisimi.
Wala yapi repome lotu ada rado
wariabalua lisa pare kimi nama-
alua lisa. Go lisa raburi naame
pagisima lisimi. 59 Nimumi remaa
lakalisimi pare agale rado rado
lakalisimi.

60 Go rabu Gote-na lodo kira-
ae ali mudumi nimu piri-para
rekoma Yesu agaa gu-rupa misa:
Nimumi ne madaa go agale lame-
le agale mada na-abuti ya? 61 Go-
rupa lisa raburi Yesu pa piruma
agale nalisa. Gote-na lodo kira-
ae ali mudumi agaa wala gu-rupa
misa: Nere enaali Raapu Pirape
alina Si ya? Nere epe puri wi
Gote-na Si ya? 62 Yesumi talo:
E, ni enaali Raapu Pirape alina
Si yaa-pulu Gote-na ora ki-nane
pitua nipuna puri mada adalimi.
Ni yaa mole raapu madaa piruma
epalua-daa adalimina. 63 Go-rupa
lisa raburi Gote-na lodo kira-ae
ali mudumi Yesu ero agale lea
kone suma nipuna mamina mea
riripima talo: Ake pea-daa go ali
madaa medana agale pagamono
ya? 64 Nimimi nipuna ero agale
pagamede. Nimina kone age ya?
Go-rupa lisa rabu enaalinumi nipu
lu makomaape lisimi.

65 Go-rupa pisa raburi enaalin-
umi Yesuna yogale madaa supi raa
piaoma nipuna le agaa suma gu-
rupa lisimi: Aapimi ne lea? Abi la.
Go-rupa lisimi raburi plisman-nu
page nipuna to yogale lisimi.

Pita-me Yesu giyesa

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)

66 Go lisimi raburi Pita-me Ali
Mudu-na ada pape ru-nane pua
pirisa. Go rabu Gote-na lodo kira-
ae ali muduna kogono ena meda
ipisa. 67 Epenaloma Pita-me adisa-
pulu go ename nipu waru adaba
suma talo: Ne page go Nasaret
su-para piri ali Yesu raapu piri-
side. 68 Yapare Pita-me dia loma

gu-rupa lisa: Nena agalere neme
napagoma namakuaato lisa. Go
raburi ada perali-nane puma pora
gaape-nane pisa. Go-para pulaina
yaa gulame agale lisa. 69 Go-nane
pisa raburi kogono pape ename
Pita adoma pa piri enaalinu-para
lakalisa: Go aliri nipu Yesuna dis-
aipel ali yade lisa. 70 Go-rupa lisa
pare Pita-me wala dia lisa.

Wala werepe ogesi-daa pa
piruma enaalinumi Pita-para gu-
rupa lakalisimi: Nere ora disaipel
ali yade. Makirae agale nalape.
Ne ora Galili su piri ali yade lisimi.
71 Go rabu Pita-me nimu-para ora
yaa madaa makuaa puri paloma
talo: Niri go leme ali maarea
ni ora dia yade lisa. 72 Go-rupa
lisa rabu yaa kakarega wala rana
laapo agale lisa. Go rabu Pita-
me Yesuna agale wala makuaasa.
Yesumi abala gu-rupa lakalisa:
Yaa kakarega agale rana laapo tea
raburi neme nina bi rana repo
giyali lisa. Go agale makuaasa-
pulu nipumi kodome komoma re
waru lo pirisa.

15

Yesuri Pailat piri maa pisimi
(Mat 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)

1 Gore wala yapi lapaasa rabu
Gote-na lodo kira-ae ali mudunu
page kone makuaae alinu page
rekena agalena tisaa-nu page
kaunsel-nu page nimu raayo
piruma yada robesimi. Go-
rupa pisa raburi nimumi Yesu
kopeme adiala Pailat* piri-para
maa pisimi. 2 Go-rupa pirisimi
raburi Pailat-me Yesu nipu agale
lorapisa: Ne Juda alinuna ora ali
mudu ya lisa. Nipumi Pailat-para
talo: Ne ora lae lisa. 3 Go-rupa
lisa raburi Gote-na lodo kira-ae
ali kalunumi Yesu madaa koe ele
pinalo agale adaapu lakalisimi.
4 Go-rupa lisimi rabu Pailat-me
Yesu-para agale wala gu-rupa
misa: Ne agale mada nate ya?
Nimumi ne koe ele pape kone
adaapu madaa agale lame-le neme
napagae ya lisa. 5 Go-rupa lisa
pare Yesu agale meda yako nalisa
rabu Pailat-me kone adaapu kibu
pirisa.

Yesu repena polopea madaa lu makomaoma lisimi
(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39–19.16)

6 Gore ade abuna Pasova yapina
di raburi enaalinumi karapo ada
pali ali komea kepeape kone wisa-
pulu Pailat-me go-rupa pulalo
pisa. 7 Go raburi karapo ada-
parare gavman-na lore alinu
pirisimi. Nimuna rikiranare
enaali lu makomaasade ali meda
Barabas pirisa. 8 Go raburi enaali
adaapumi Pailat-para ipuma talo:
Ne Pasova-na maali di madaare
ali meda rapape lisimi. 9 Go-rupa
lisimi rabu Pailat-me nimu-para
agale gu-rupa misa: Nimina kone
akepu saleme? Nimi Juda alinuna
ali mudu rapaalua ya? 10 Go-
rupa lisa pare Pailat-me nimuna
kone abala adisa. Nipumi Gote-
na lodo kirape ali kalunumi Yesu
madaa kudipa kone suma adialalo
ipisimi-daa adisa. 11 Yapare Gote-
na lodo kira-ae ali kalunumi
enaalinu mapogolasaasimi rabu
nimumi Pailat-para Barabas ma-
kepeaape agale lakalisimi. 12 Go-
rupa lisimi raburi Pailat-me nimu
agale wala misa: Gore nimina
Juda ali muduri nipu madaa ake
palua ya lisa. 13 Nimumi nipu-
para wala yalaasimi: Repena
polopea madaa lu makomaape
lisimi. 14 Go-rupa lisimi raburi
Pailat-me nimu-para talo: Ake
pea-daa ya? Nipumi koe ele meda
nawia lisa. Yapare nimumi puri
paloma gu-rupa lisimi: Repena

* **15:1:** Yesu lalore ora waruau medaa puma ripinaaoma Rom gavman-na ali mudu Pailat piri maa pisimi.

polopea madaa tamina lisimi.
15 Go-rupa lisimi raburi Pailat-me enaalinu madaa pedo pisa-pulu nipumi Barabas kepeasa. Go-rupa puma Pailat-me Yesu repena kulimi luma enaalinumi repena polopea madaa linalo mea kalisa.

Yada pape alinumi Yesu marakepeaai agale lisimi
(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)

16 Go-rupa puma soldia alinumi Yesu gavman-na kose lape ada ru-nane maa puma soldia alinu medaloma page maa pirisimi.
17 Go raburi go alinumi Yesu madaa epe kale mamina maya-maaoma kalu madaa kope keto keto muma raguna wariaoma ma-adipeasimi. 18 Go-rupa pirisimi raburi nimumi nipu madaa maraakepeae agale gu-rupa lisimi: Ne Juda enaalinuna ali mudu-le ade abuna epe-rupa pirape lisimi. 19 Go-rupa loma nimumi Yesuna kalu repena kulimi luma supi raa piaoma rumu pege puma adainaaoma mapiraasimi. 20 Gore nimumi nipu madaa giri laasimi raburi nipuna epe kale mamina koloma ora nipuna mamina mayamaasimi. Go-rupa pirisimi raburi repena polopean talo maa pisimi.

Repena polopea madaa lisimi
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

21 Go-rupa pirisimi raburi pa ali medana biri Saimon nipuna su Sairini giyoma pa ipisa rabu nimumi go ali repena polopea pasaane mariaasimi. Go aliri nipu Aleksanda-para Rufus-para go naaki laapona aaraa nipu Sairini su-para pirisa.
22 Go raburi nimumi Yesu Golgota su-nane lamua pirisimi. Go Golgota su biri adaa agale madaare kalu kuli rogaae su leme.
23 Maa pisimi raburi nimumi nipu koe rero pi ipa kalalo pirisimi pare giyesa. Go ipare wain-para rero pi ele meda raapu perekema kalisimi. 24 Go-rupa pumare nimumi Yesu repena polopea madaa lisimi. Go-rupa pumare nimumi nipuna mamina-nu komea komea lo muma satu-rupa talalo pirisimi.

25 Gore go naare pena opalaina Yesu repena polopea madaa lisimi.
26 Go lisimi raburi nimumi kose lape agale pepa madaa gu-rupa lisimi: Go aliri Juda alinuna ali mudu yade lo lu wisimi. 27 Go-rupa pirisimi rabu Yesu paake ne ali laapona rikirana luma ali meda ora ki-nane lu ali meda koya ki-nane tyalepa pirisimi. 28 Go-rupa pisimide konere Gote-na buk madaa abala gu-rupa lu wisa: Nipu koe paake ne ali raapu mapi-raasimi.

29 Go-rupa pisa rabu pora one lobasa apone lobasa enaalinumiri nimuna kalu ma-wage alo puma ero agale gu-rupa lisimi: Neme lotu ada kilipima yapi repome wala ma-aulua abala liside.
30 Nena gole ne raba mea. Abiri repena polopea giyoma su kamaa nipu lisimi. 31 Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page rekena agale tisaa-nu page nimumi Yesu-para ero agale gu-rupa lo pirisimi: Nipumi enaali medaloma raba muma ade abuna mapiraasa-daa nipuna gole nipu raba muma ade abuna pirinalo adamina lisimi.
32 Go aliri enaali Raapu Pirape Ali page Israel ali mudu page nipu go-rupa pia-pulu go repena polopea giyalia-daare naame nipu madaa kone rulamina lisimi. Go repena polopea meda madaa madisimi ali laapome page Yesu-para arere lisipi.

Yesu komisa
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

33 Gore naare rikirana aasa rabu
go su raayo ribaa yabaasa. Go-
rupa puma su raayo ribaa loma
puma naare nogo-nane pabola
pupulaina yapi wala lapaasa.
34 Go naare pabola popesa raburi
Yesumi puri paloma gu-rupa
yalisa: Eli Eli laama sabaktani lisa.
Go adaa agalemere gu-rupa lisa:
Naa Aapa Gote neme ni ake pea-
daa giyae pe lisa. 35 Pa piri enaali
medalomanu pagoma gu-rupa
lisimi: Gore nipumi Elija yalaade
lisimi. 36 Go-rupa lisa raburi ali
komea wagepu ipuma lubi eleme
rero pi ipa paba palae repena
kuni-nane rukao palaoma nenalo
kalisa. Yesu kaloma gu-rupa lisa:
Adobape. Elija-mere nipu repena
polopea madaa kepeaalia yapae
naame adamono lisa. 37 Go-rupa
lisa raburi Yesu agale puri palo
yaa loma pu nimu kudunasa rabu
komisa.
38 Go-rupa pisa raburi lotu ada-
para maitabae mamina so kuni-
nane riripu taboma none kuni-
nane puma riripi tabisa. 39 Go-
rupa pisa raburi mo soldia ali
mudumi Yesu le kadupia adisa-
pulu gu-rupa lisimi: Go aliri Gote-
na Si ora ria yade lisa.
40 Go-rupa pisa rabu ena adaapu
mo-para piruma adisimi. Ena
medare Maria nipuna adare
Makdala su-para pirisa. Ena
medare Maria nipuna si Jems-para
Joses-para nimu raapu pirisimi.
Ena meda Salomi page pirisa.
41 Abala Yesu Galili su-para pirisa
raburi mo enaalinumi nipu raita
maa puma nipu raba misimi. Ena
medalomanuri Yesumi Jerusalem
su-para giyoma ipisa rabu nimu
raapu meda ipisimi enaalinu
pirisimi.

*Yesu kana apedaa-para ro-
gaasimi*
*(Mat 27.57-61; Luk 23.50-55; Jon
19.38-42)*

42-43 Gore ribaa yolalo palaina
Arimatea su-para piri ali Josep
ipisa. Go aliri ora epe kaun-
sil ali pirisa. Nipumi Gote-na
Surube Yapi di epenalo adolalo
pirisa. Nipu ipisa rabu ekera-
nanere Pomo mu Pirape Yapi yaa-
pulu nipumi Pailat piri-para puma
Yesuna ro rogaaita ponolo puma
kogelisa. 44 Gore kogelisa raburi
Pailat-me Yesu abala le kadupilisa
lo napagesa. Go-rupa pisa-daa
nipumi soldia-na surube ali meda
yaaloma gu-rupa lakalisa: Mo ali
le kadupia pe loma agale lorapisa.
45 Gore yada pape surube alimi e
lisa, ora komaade lisa-daa Pailat-
me Josep gu-rupa lakalisa: Yesuna
ro mada mula pope lisa. 46 Go-
rupa lisa raburi Josep-me kaake
pi mamina muma ro rogaaoma
kana apedaa tapa-para rogaasa.
Nipumi rogaabaoma pora gaape-
nane kaname pora poaniaasimi.
47 Go-rupa pisa raburi Makdala su-
para piri Maria-me page Josep-na
agi Maria-me page Yesuna ro mo
mea rogaasa-para adisipi.

16

Yesu wala rekesa
*(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon
20.1-10)*

1 Gore Pomo mu Pirape Yapi
dia naloma Makdala su-para piri
Maria-para Jems-na agi Maria-
para Salomi-para epe kaa pi
wabala meda kabesimi. Nimumi
Yesuna ro madaa sula pisimi.
2 Gore adaa korona ribaa reko
rabu go enanu kana apedaa tapa-
para adola pirisimi. 3 Go-rupa
pirisimi raburi nimumi agale gu-
rupa laari simi: Aapimi pora
gaape kana mea lusuma rubalia
pe lisimi. 4 Go-rupa lisimi raburi
nimumi adasaaoma adisimi pare
kana lusuma rube adisimi. Go
kanare ora adaalepe. 5 Gore
nimumi kana apedaa tapa-para

kodobatalo puma nimuna popoke-
nane penaali meda adisimi.
Nipuna kaake pi mamina yamoma
pirisa. Adisimi raburi ora paala
komoma pogolasaasimi.
6 Go-rupa pisa pare mo naakimi
nimu-para talo: Paala nakoma-
lepape. Nimimiri Nasaret su-
para piri Yesu aasa pula epamede
makuaato. Go aliri repena polo-
pea madaa tamede. Yapare nipu
abala laade-rupa rekaa puma go-
para napia. Adalepa, go-para
abala rogaarimide. 7 Yapare nimi
abi puma nipuna disaipel alinu-
para Pita-para nipu Galili su-para
abala puma pirina laketapape.
Nipumi nimi abala lakalesa-rupa
go su-para mada adalimi lisa.
8 Go-rupa lisa raburi nimumi
kana apedaa tapa giyoma wagepu
pisimi. Pirisimi rabu ora pururu
aoma paalame komisimi. Nimu
paalame komisimi-pulu enaalinu
abi napuma lakalisimi.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adisa
(Mat 28.9-10; Jon 20.11-18)

9 Go-rupa pisa raburi Yesu adaa
korona yapipu rekesa. Rekesa
raburi Makdala su-para piri
Maria-me Yesu abala adisa. Go
ena madaare Yesumi koe remo ki
medane luma medane laapo abala
ma rubaasa. 10 Go enamere nipu
puma Yesuna adaami enaalinu-
para lakalisa. Nimumi kodo
komoma re lo pirisimi rabu
lakalisa. 11 Yapare ename neme
Yesu adaoma pa pia lakalisa rabu
nimumi kone narulalisimi.

Disaipel ali laapo piri-para Yesu opasipa
(Luk 24.13-35)

12 Werepere Yesuna disaipel
ali laapo pulaaoma ipisa raburi
nipuna to rado pi nona pi pirisa.
Go rabu go ali laapore su kamaa
pora pagina pisipi. 13 Go-rupa
puma go ali laapome enaali
medaloma-para puma lakalisipi
pare nimumi go agale madaa kone
narulalisimi.

Yesu disaipel alinu kogono kalisa
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23)

14 Wala werepere disaipel ali
11-pela rapuluma madaa eda no
pirina Yesu ipisa. Gore abala
enaali medalomame nimu-para
Yesu pa pia epa lakalisimi pare
kone narulalisimi go agale lo
robaa-para nakodabasimi-pulu
nipumi nimu mo lagiame agale
madaa kone narulaasimi. 15 Go
raburi Yesumi nimu-para talo: Su
ada raayo-nini puma enaali raayo-
para epe agale puma lakelape lisa.
16 Enaali raayome go agale madaa
kone rulaoma kalu-ipa mumare
ade abuna kagaa piramala palimi.
Pare enaali raayome go epe agale
madaa kone narulalimi-daare
pupitagi ne kone madaa koe
kedaa mealimi lisa. 17 Kone rulae
enaalinumi puri muma gu-rupa
palimi: Naa bi loma koe remo
maraita pealimi lisa. Nimumi
abala napage adaa agale radonu
page leme. 18 Nimumi kero
ripinaalimi rabu nakomalimi.
Nimumi romo maalu ipa nalimiri
ora nakomalimi. Nimumi yaina
kome enaalinu kaluna kimi
waraalimi rabu perekealimi lisa.

Yesu yaa-para maa pisa
(Luk 24.50-53; Kog 1.9-11)

19 Gore Ali Mudu Yesumi nimu-
para agale gu-rupa lakenaloma
so yaa-para maa pisa. Go-rupa
pumare Gote-na pope ki-nane
pirisa. 20 Go-rupa pisa raburi
disaipel alinumi su raayone puma
epe agale mogelesimi. Go-rupa
pirisimi raburi Ali Mudumi nimu
raba muma puri kalisa. Puri kalisa
rabu nipumi disaipel alinumi
agale pamu lo napi page pamu
pirisimi enaalinu wai mulalo
pirisimi. Go yade.

Luk
Ripili Agale

Go Luk-mi go buk-na agale go-rupa lisa: Yesumi Israel enaalinu-para pa enaalinu-para wala mulalo pisa. Yesumi nipuna kogono ripima pulalore enaalinu agale lakalisa (Luk 4.18). Go buk madaa Luk-miri Yesumi enaali kedaa rili kodome komoma epe-rupa pi madaa remaa waru lisa. Yesumi pisa-aimiri nipuna rurunumi nipu madaa pedo waru peme. Maria-me nipu madisa rabu enaalinumi pedo waru pisimi (1.42-48; 2.10). Go-rupa puma Yesu so yaa-para pisa rabu page pedo waru pisimi (24.52).

Ele adaapu Yesu mada pisa-ainuri Luk komeame remaa lisa. Go elenu madaare pa buk-nu meda agale nawia. Luk komeame Yesu go su kamaa aainaloma pisa-ainu adaapu remaa lisa. Luk komeame Yesumi Samaria alimi ali meda raba misa lisa. Nipumi saa pi agale page lu wisa. Naakimi aaraa giyoma pe saa pi agale page Yesuna saa pi agale medaloma page lisa. Sakias takis mi ali madaa pisa-ainu page Luk-mi remaa lisa.

Ele medaloma Luk-mi agale adaapu lisa elenuri: Beten puri paloma Holi Spirit-na kogono-para Gote-me enaalina koeyaenu mea rubape kone rapaaina agale lisa. Enanumi pea-ai mada page Luk-mi agale adaapu lisa.

Luk-na agalere go buk komea-daa dia. Go buk Aposel-nuna kogono pimade page Luk-mi lisa. Go buk-miri Yesu abala yaa-para penaloma Aposel-numi pisimi page go raayo nimuna kogono madaa remaa lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

Go agalena re (1.1-4)
Yesu madinaloma Jon kalu-ipa page Yesu laapo naaki pirisipi (1.5–2.52)
Jon Baptais remaa (3.1-20)
Yesu kalu-ipa remaa page Satan-me Yesu kotulalo pisa (3.21–4.13)
Yesu Galili su-para kogono enaali piri penaa pisa (4.14–9.50)
Yesu Galili su-para giyoma Jerusalem-nane pamisa (9.51–19.28)
Yesu Jerusalem taun re-para puma koro komea pisa (19.27–23.56)
Yesu rekesa rabu disaipel alinumi nipu adisimi (24.1-53)

Luk-mi go epe remaare pepa madaa lumare ali Tiofilus-para rapasa

1 Yesa Tiofilus: Abaladere Mudu enaali adaapumi naana rikirana Gote-me ma-opasaade elenu pepa madaa lisimi. 2 Gore ora ririna rabu go elenu adoma epe agale lakalisimi enaalinuna agale pagisimi. Nimumi naa lagisimi agalere ali adaapumi pepa madaa lisimi. 3 Go-rupa pea-pulu ali mudu Tiofilus-re neme page go remaa raayo pepa madaa luma ne piri-para rapaalua kone sawa. Go remaana re raayo madaa kone waru makuaaoma epe-rupa tyaato. 4 Gu-rupa tyaato-le neme apo agale raayona re makuaaoma kone re lainalo pepa lu rapaato.

Ensel-me Sakaraia-para Jon madini yapi epaa lakalisa

5 Herot Judia su-para ali mudu pirisa rabu Gote-na lodo kira-ae ali meda Sekaraia pirisa. Nipuri Gote-na lodo kira-ae ali meda Abaisa ruruna rikirana pirisa. Sekaraia-na werena biri Elisabet. Go ena page Gote-na lodo kira-ae ali ruruna ru-nane piruma madisa. 6 Go rapaayare Gote-na le agaana epe-rupa piruma

rekena agale raayo pagoma epe-
rupa pirisipi. Nipu laapome Ali
Mudu-na agale waru pagoma epe-
rupa ora pirisipi. 7 Pare Elisabet-
re enagae pirisa-pulu nipu nogo
naaki namaitisa. Go-rupa puma
nipu ora enagae yomagae laapo
pirisipi.

8 Koro medare Sekaraia nipuna
ruru alinu epa kiritaoma Gote-
na kogono pulalo ipisimi. 9 Go
rabu lodo kira-ae alinuri nimumi
ele kaas-rupa lumare alina reke
madaa lodo kiritalo pirisimi.
10 Sekaraia-me Gote-na lotu ada
ru-nane lodo kiratalo pirina enaali
adaapu ada pera-le beten puma
lala pirisimi. 11 Sekeraia ru-
nane pisa rabu Ali Mudu-na
ensel meda so lodo kira-ae kana
reke pope ki-nane epa rekesa.
12 Gore Sekaraia nipumi mo
ensel adoma ora paalame waru
komoma pogolasaasa. 13 Go raburi
ensel-me talo: Sekaraia, neme
paala nakomape. Gote-me nena
beten abala pagaa. Nena ename
naaki matia. Nemere go naakina
bi Jon ma-aape. 14 Go raburi ne
pedo puma raana waru komali.
Nipu mati raburi enaali adaapumi
nipu madaa pedo palimi. 15 Gore
nipu piralia rabu Ali Mudu-na
ora ali mudu piralia. Nipumi
ipa wain-para puri pale ipa
bia nanalia. Nipuna agina lo
robaa-para piralaina Gote-na Holi
Spirit nipu madaa rubitabalia.
16 Mo Gote-na ruru Israel su-
para piri enaali adaapumi kone
perekema nimuna Mudu Gote
madaa kone rulaliminalo Jon-
me agale laketea lisa. 17 Nipumi
Elija-na kone mogeama puri waru
paboma Mudu Ali piruma Gote-
na agale laketea. Go-rupa pumare
Jon-me agi aaraanumi nimuna
nogo naaki epe-rupa mapiraalia.
Nipumi agale yokeme enaalinuna
kone ma-epeaaoma Ali Mudu-na
epaliade yapi di madaa kone suma
adoma pirinalo laketea lisa.

18 Go raburi Sekaraia-me ensel
gu-rupa lakalisa: Neme go agalere
ake puma ora lae kone salua ya?
Saa ora enagae yomogea pipa lisa.

19 Go-rupa lisa rabu ensel-me
Sekaraia-para gu-rupa lakalisa:
Niri Gebriel. Neme Gote-na le-aga
madaa rekaayo. Go-rupa pe-pulu
Gote nipumi ni mea rapaaripa-daa
neme ne go epe agale lagialuame
epa pi. 20 Gore go agalena re ora
palia pare neme go agale kone
narulaale-pulu neme agale mada
nate. Ne maara palae ali pirumare
ora lagiawade agalena re opaliade
raburi nena agale lapali lisa.

21 Sekaraia ada ru-nane
adaalupu pirisa-pulu enaali
raayome kone adaapu suma
adobasimi. 22 Gore nipu werepe
kamaa-nane ipisa pare mo enaal-
inu agale mada nalakalaasa-
pulu nipumi nimu adenalo pa ki
maalame robo wisa. Nipu agale
maare ali pirisa-pulu enaalinumi
nipu lotu ada ru-nane upaa-rupa
adisa-pulu makuaasimi. 23 Wala
werepere Sekaraia nipuna lodo
kira-ae kogono pi yapi di dia
lisa raburi nipuna ada wala pisa.
24 Werepe nipuna ena Elisabet
naaki eke supumi padaa piruma
kaledesa. Go rabu nipumi talo:
25 Abiri Ali Mudumi ni madaa
kodome komoma ni-para go-rupa
pea. Gore abalade naaki napirisa
rabu enanuna le-aga madaa yala
polisua pare abi epelea lisa.

Ensel-me Yesu Maria neme mati lakalisa

26 Eke-alu 6-pela popesa rabu
Elisabet naaki padaa abala pirina
Gote-me ensel Gebriel mo Galili su
robo ru-nane adare Nasaret-para
penaalisa. 27 Nipumi ena maa-
pua meda piri-para pisa. Abalade
go enare ali meda Josep-me ru-
maalalo ele kalabasa. Go aliri
kasua Devit-na rurumi madi ali
pirisa. Ena inamapuana biri

Maria. 28 Go rabu ensel mo ena
Maria piri pumare go ena epe-
rupa pirape lisa. Ali Mudumi nere
kodome komoma ne raapu komea-
para pia lisa. 29 Ena Maria-me
go ensel-na agale pagoma kone
adaapu wisa. Go alina agalere
akepu lena kone suma kedaa waru
komisa.
30 Go raburi ensel-me Maria
lakalisa: Neme paala nakomape.
Gote-na konemere ne puri
meainalo pi lisa. 31 Waru paga.
Neme naaki padaa piruma naaki
meda madi. Nipuna biri Yesu ma-
aape. 32 Go naaki nipu Mudu Ali
piralia rabu enaalinumi nipu so
yaa madaa pia Gote-na Si teme.
Gore Gote-me nipu kasua Devit-na
ruruna ora ali mudu mapiraalia.
33 Nipuri Jekop-na ruruna ali
mudu page ade abuna piralia. Go
puma nipuna Surube Yapi di ora
nadia yaalia lisa.

34 Go lisa rabu Maria-me mo en-
sel agale abulisa: Go naakiri ake
puma maitialua ya? Neme ali page
meda abi nape-le.

35 Go raburi ensel-me gu-
rupa lakalisa: Holi Spirit-mi ne
madaa ipuma Gote-na puri ora so
madaame ne waru surubalia. Go
palia-pulu werepe go naaki neme
mati. Gore enaalinumi go epe
naaki nipu epe ali loma Gote-na
Si teme.
36 Gore paga. Nena kai Elisabet
abala enagae yapare nipuna
lo robaa-para naaki meda pia.
Abalare enaalinumi gu-rupa
lisimi: Nipumi nogo naaki mada
namaitia lisimide pare abi nipuna
suba 6-pela popea lisa. 37 Gore
Gote-me napeape elere meda ora
nawia lisa. 38 Gore Maria-me talo:
Pagape. Niri Mudu Ali-na kogono
ena yaa-pulu neme go lae elenu pa
pinawa lisa. Go lisa raburi ensel-
me pagoma wala pisa.

Maria-me Elisabet adola pisa

39 Gore werepe Maria nipu
rekoma wagepu so rudu-nane ae
adare meda Judia pisa. 40 Nipu
puma no Sekaraia-na ada-para
puma kodobaoma Elisabet-para
epe naare pa lo agale puma
lakalisa. 41 Elisabet-me no
Maria-na agale pagisa raburi mo
Elisabet-na lo robaa-para piri
naaki pogolasa. Go rabu Elisabet
madaa Holi Spirit rubitabesa.
42 Go rabu Elisabet-me Maria-
para puri paloma gu-rupa lisa:
Robaa-para pirina page nipu epe
puri mealia. 43 Go rabu ename
talo: Neme epe kogono napede
ake paa-daa Mudu Ali-na agi ni
adola epaa? 44 Pagape. Nena agale
pagawade rabu no lo robaa-para
piri naakimiri pedo puma popa
pogolaade. 45 Mudu Alimi abalade
ne lagisade agalere neme go ora
adolalo pi lisa. Go pe-le neme
raaname komape. Elisabet-me
apo agale gu-rupa lisa.

Maria-na yalisa

46 Gore Maria-me talo:
Naa konemere Mudu Ali-na bi mi-
nasaayo.
47 Go puma nina Raba Meape Ali
Gote madaa pedo waru pe.
48 Niri nipuna kogono ena
madaare nipumi ni kodome
komoma raba mu aaya.
Gote-me puri pale epe ele
medaloma ni madaa mea
epea-pulu abi page werepe
page go puri pale Gote-me
ni raba mealia. Go pea-pulu
enaali raayome ni ora epe
ena teme.
49 Go pea-le nipuna biri adae
abuna epe aalia.
50 Enaali raayome nipuna agale
waru pagoma paala koma-
limiri nipumi adae abuna
epe raba mi kone kalalo pia.
Go pea rabu adae abuna madini-
mi enaalinu madaa go kone
salia.

51 Nipumiri abalade napi kogono
pisaaya.
Go rabu nipumi kone pogali enaali
medaloma ralu lisaaya.
52 Nipumi su kamaa ali mudu puri
pale alinu rabuaanaaoma
enaali naaralinuna bi mi-
nasaasaya.
53 Enaalimi nipuna agale pagolalo
kone wimi enaaliri nipumi
ele waru mea kalo aaya.
Pare nipumi kamope enaalinu giy-
oma ele nakalisa.
54 Naana kasuanu-para kana
waraaoma lakalisa agale
nagiyasa.
Nipumi naa Israel su-para piri ko-
gono enaalinu raba mulalo
ipisa.
55 Go yapare nipumi Abraham-
para nipuna werepe mad-
ina naakinu-para adae
abuna kodome komoma
raba mu aaya lisa.
56 Elisabet raapu Maria nipu
suba repo pirisa pare werepe wala
nipuna ada pisa.

Elisabet-me Jon madisa

57 Elisabet-na naaki maitape
di raname lisa raburi mo naaki
Jon madisa. 58 Elisabet nipuna
rurunu-para nipuna adare komea-
para piri enaalinumiri Elisabet
naaki maitaade remaa pagisimi.
Gore Mudu Alimi nipu kodome
komoma raba misa-pulu nimu
Elisabet raapu ranaa komo
pirisimi.
59 Gore yapi 8-pela pa piru-
mare mo naakina yogale rugulalo
pisimi. Nipuna biri aaraana bi-
rupa Sekaraia talo pisimi. 60 Go
lisimi pare mo naakina agimi dia
lisa. Nipuna biri Jon lamina lisa.
61 Go rabu nimumi talo: Nena kai
aapa page nena ruru page go-rupa
bi ma-ae meda dia yade lisimi.
62 Go rabu nimumi aaraa agaa mu-
lalo pa kimi robo suma agale lo-
rapisimi. Nipumi mo naakina biri
akepu bi ma-aalia pe kone suma
agale lorapisimi. 63 Sekaraia-me
pepa tyape ele meda maa gialepa
loma gu-rupa pepa madaa lisa:
Go naakina biri Jon lu lisa. Go
lisa raburi mogo pisimi enaalimi
kone adaapu wisimi. 64 Go kone
adaapu saapirinare mo Sekaraia-
na agale lapaasa. Go rabu nipuna
agale namaareasa raburi nipumi
agale lapaoma Gote-na bi mi-
nasaasa. 65 Go raburi mo nimuna
adare komea-para pirisimi enaal-
imiri paalame komisimi. Go
remaare Judia su raayona pag-
isimi. 66 Enaali raayome go agale
kone-para su kiraloma nimu kone
adaapu wisimi. Nimumi gu-rupa
lisimi: Werepe go naakimiri ake
palia pae? Gore mo naaki madaa
Mudu Alimi puri kalisa adisimi-
pulu go-rupa lisimi.

Sekaraia-me Gote-na lakale agale lakalisa

67 Go rabu Holi Spirit aaraa
Sekaraia madaa rubitabenaloa
nipumi Gote-na lakale agale gu-
rupa lakalisa: 68 Naamere Israel
su-para piri Gote ora Mudu Ali-
na bi minasalimina. Nipu ipuma
nipuna enaali raba mula epe-
rupa. Go puma naa kepeasa.
69 Nipumi nipuna kogono ali Devit-
na ruru-para naaki mapiraasa.
Nipumi go puri pale Raba Meape
Ali mapiraasa. 70 Ora abalade
go agalere Gote-me nipuna agale
lakale alinu gu-rupa lakalisa:
71 Nipumi naana lore alinumi
natinalo raba mealua lisa. Gore
enaali raayome rono pagoma
naa timiri nimuna puri mada
mea kepealua lisa. 72 Nipumi
naana kasuanu madaa kodome
komoma raba mealua lisa. Gote-
me Abraham agale lakalisa waru
makuaaoma makuaasa. 73 Go
rabu Gote-me yaa madaa makuaa
loma kasua Abraham-para agale
gu-rupa lakalisa: 74 Nimina lore
alinuna puri madaa koe-rupa
pitimiri kepealua lisa. Go pumare

paala nakomalimi pare kogono
waru palimi lo lakalisa. 75 Go pea-
le adae abuna naa piralima rabu
nipuna le-aga madaa kogono waru
pu epe kone su piralima. 76 Go
naaki nere werepere so yaa-para
pia Gote-na agale le ali piraina
teme. Ne Mudu Ali-na ripina
puma nipuna pora kiritao saena.
77 Go rabu nipumi enaalinuna
pupitagi ne kone mea ruboma
adae abuna kagaa pirape kone
meaminalo laketea. 78 Gore naana
Gote-re pawa piruma kodome
komoma raba meape kogono
pea. Go pea-le nipumi so yaa-
para wi paa naa madaa epena
tea. Go epe pare naare opea-
rupa naana lo robaa-para ma-
epaalia. 79 Go puma so yaa-para
wi pare komape kone su koe-rupa
piri enaalinu madaa mea katea.
Go puma naa epe-rupa pirape
pora pamuamonolo paa gialia.
80 Werepe go naaki Jon adaa yoma
nipuna kone waru puri paboma
pirisa. Go rabu nipu enaali napiri
su-para puma pirisa. Werepe
Israel su-para piri enaalinumi
adalimide yapi rabu nipu go su
giyoma opapaasa.

2

Maria-me Yesu madisa
(Mat 1.18-25)

1 Go raburi Rom su-para piri
ali mudu Sisar Ogastus-mi puri
pale lo meda wisa. Nipuna
surube enaali raayona bi pepa
madaa tyalepape lisa. 2 Gore pena
ripia bi pepa madaa lisimi raburi
Kwirinius-ri nipu Siria suna
namba wan gavman ali pirisa.
3 Go pumare enaali raayona bi
pepa madaa maa sulalore nimuna
adare-para pisimi. 4 Josep-re
nipu Nasaret su-para pisa. Nipu
ali mudu Devit-na ruru pirisa-
pulu nipu Galili su robo ru-nane
puma adare Nasaret giyoma su
Yutia-para pisa. Go su-parare
kasua Devit-na adare Betlehem-
para pisa. 5 Nipuna ena Maria
raapu bi pepa madaa mea lu
sulalo pisipi. Go raburi Josep-
me Maria pena rumaasa pare
nipu naaki padaa abala pirisa.
6 Nipu go su Betlehem-para pa
pirina Maria-na naaki madini
di rudu lisa. 7 Go rabu nipuna
naaki mupaa maduma pa laplap-
me mea kepema wisa. Go puma
gawana eda nape kepo madaa
mea madu wisa. Mo kimisu enaali
paitala pi ada abala rulaitabesa-
pulu gawana ada-para epa piruma
madisa.

Ensel-numi mena sipsip puni al-
inu lakalisimi

8 Go raburi go su-parare mena
sipsip puni alinu medaloma
adare-para kamaa aasimi. Gore
nimumi ribaale-para nimuna
sipsip mena surubisimi. 9 Gore
Mudu Ali-na ensel meda nimu
pirisimi-para ipisa-pulu nimumi
adisimi. Go rabu Mudu Ali
nipuna epe paana purimi nimu
pirisimide-para epaa roasa. Roasa
rabu nimumi paalame komo
pirisimi. 10 Paala komisimi pare
ensel-me nimu gu-rupa lakalisa:
Nimimi paala nakomalepape.
Pagalepa. Neme nimi piri-para
epe agale meawa-pulu go agale
madaare enaali raayome raaname
komalimi. 11 Abi go ribaare Devit-
na adare-para ena komeame nimi
Raba meape Ali maitaade lisa. Go
aliri ora Mudu Ali Keriso yade.
12 Nimimi nipuri gu-rupa adoma
makuaalimi lisa: Nimi pumare
naaki meda laplap-me rogaae
adalepape. Nipu gawana eda ne
kepo madaa apo mapaitaaeme-
daa lisa. 13 Ensel-me go-rupa lisa
raburi ora wagepu so yaa-para
ensel-nu ora adaapu nipu raapu
epa pabo aoma Gote-na bi gu-
rupa minasaasimi: 14 So yaa-para
piri Gote-na biri ora minasalimina

lisimi. Go su kamaa enaalinuri
Gote-me pedo pea-le epe-rupa
pirina lisimi.

Mo sipsip puni alinumi Yesu adola pisimi

15 Ensel-numi mo alinu giyoma
so yaa-para penaaloma mo mena
puni alinu nimumi gu-rupa lala
pirisimi: Abi Mudu Alimi naa
abala lagiade-le wagepu go naaki
maitana-para adamina ba lisimi.
16 Nimu wagepu puma Maria Josep
nipu laapo asa puma adisimi.
Go rabu mo naakiri gawana
eda ne kawaso madaa madu
saabaena adisimi. 17 Nimumi
puma adoma abala so ensel-numi
mo naaki madaa lakalisimide
remaa lakalisimi. 18 Mo enaali
raayome sipsip puni alinuna
remaa pagoma kone adaapu
wisimi. 19 Yapare Maria-me mogo
agale raayo nipuna kone-para maa
suma kone adaapu su pirisa. 20 Mo
sipsip puni alinu nimu wala pisimi
rabu nimumi pagoma ademe ele
madaa Gote-na bi minasaaoma
yalisa lisimi. Go remaare mo
ensel-numi lakalisimide-rupa
adisimi.

Nimumi naaki Yesu lo bi maasimi

21 Werepe yapi ru laapo pe-
naloma mo naakina yogale rugula
pirisimi. Go rabu nipuna bi Yesu
maasimi. Go biri agimi mo naaki
nipu madaa napirina ensel-me go
bi lakalisa.

Simiono-para Ana laapome adaa lotu ada-para naaki Yesu adisipi

22 Werepe Josep Maria laapome
Moses-na rekena agale mogeama
to yogale ruguliae pisipi. Go
rabu page nipu laapome naaki
so Jerusalem su-para maita puma
Mudu Ali kalalo lamua pisipi.
23 Go kone madaare Mudu Ali-
na rekena agale madaa go-rupa
lisa: Enaalinumi naaki mupaa
madu saoma palimiri go naakin-
uri Mudu Ali-na kogono pinalo
naaki mea kalape. 24 Mo Mudu
Ali-na rekena agale meda page
mogealalo pisipi. Gore to yo-
gale ruguli rekena agale gu-rupa
wisa: Lodo kirilalo yaa puluma ipa
laapo pa epe yaa laapo puma mea
kirapa wisa.

25 Go raburi ali meda Simeon
Jerusalem su-para pirisa. Go
aliri ora Gote-na pora raluma epe
ali pirisa. Nipumi Israel su-
para piri enaalinu raba mu mapi-
raape di adoba pirisa. Simeon-re
Holi Spirit-mi rubitabesa. 26 Holi
Spirit-mi nipu-para agale gu-rupa
lakalisa: Nere abi nakomali pare
Gote-me nipuna agale loraae ali
Mea Rapaae Ali abala adainalo
lakalisa. 27 Gore Holi Spirit-mi
Simeon go kone kalisa-pulu nipu
epe adaa lotu ada-para kodobasa.
Go puma agi aaraame rekena
agale madaa mogeama mo naaki
Yesu adaa lotu ada-para mea ip-
isipi. 28 Ipisipi rabu Simeon-
me mo naaki Yesu nipuna kimi
kupima Gote-na bi minasaoma gu-
rupa lisa:

29 O Mudu Ali, neme madaa kone
suma agale loraae.
Go pea-le ni nena kogono ali ko-
mano laa.
30 Neme naa raba mulalo paenare
nina leme go adalo.
31 Neme enaali raayona le agaa
madaa go yarera puma pe.
32 Go epe paa komeamere ruru
rado-para nena pora mea
waatea.
Go pumare naa nena ruru Israel
enaalinu madaare enaali
medalomame epe kone
salimi.

33 Simeon-me mo naaki-para
agale lakalisa rabu agi aaraa laapo
nipu kone adaapu wisipi. 34 Gore
Simeon-me nimu epe puri pale
agale lakelalaoma mo naakina agi
Maria gu-rupa lakalisa: Pagape.

Gote-me go naaki mapiraasa-
pulu nipumi Israel su-para piri
enaalinu adaapu makoyaalia. Go
pea pare medaloma page adae
abuna mapiraalia Gote-me nipu
rado piale ali mapiraalia rabu
enaali adaapumi nipu madaa
koeyae teme. 35 Go leme raburi
go enaalinumiri nimuna pagaa wi
kone mea waateme. Pare nena pu
robaa-para kodo komape konere
rai napimi-rupa awalia lisa.
36 Gote-na agale lakale ali ena
meda Ana pirisa. Nipu Fanuel-
na wane-le Aser-na ruru-para
pirisa. Nipuna aali raapu maali
ki medane luma medane laapo
pirisa. 37 Werepe nipuna piru
aasa. Nipumi adae abuna lotu ada
nagiyasa pare Gote-na kogonore
ribaale-para page naare paame
page ora pu pirisa. Go rabu
nipumi eda madaa imaa niti puma
beten kama lala pirisa. 38 Yesu
Gote-para kalisimi rabu Gote-para
ora pili lisa. Go puma nipumi mo
naaki madaa remaa lakalisa. Gore
enaali raayore Gote-me Jerusalem
su-para piri enaali ma-kepeanalo
adoba piru aaeme-para remaa
lakalisa.

Josep nipuna Nasaret adare-para wala pisa

39 Agi aaraa laapome mo Mudu
Ali-na rekena agale raayo lo ki-
raluma so Galili su robo ru-nane
puma nipuna adare Nasaret su
pisipi. 40 Mo naaki nipu abala adaa
yoma puri palasa. Go rabu nipu
kone ora waru mealaina Gote-me
puri page waru kalisa.

Yesu nipu oge ali rabu lotu ada-para pisa

41 Mo Yesuna agi aaraa laapo
nipuri adae abuna maali pati-
naloma nipu so Jerusalem su-para
puala pisipi. Go rabu Juda alinuna
olode meda Pasova di adola pisipi.
42 Go raburi Yesu nipu maali
12-pela pirisa. Go raburi mo
olode rudu lisa rabu so Jerusalem
su-para pisimi. 43 Werepe so
Jerusalem su-para puma kiritao-
mare mo olode dia naloma ada
re-nane ipisimi. Pare mo penaali
naaki Yesu nipu Jerusalem su-para
pa pirisa. Pirisa pare nipuna agi
aaraa laapomere na-adisipi. 44 Agi
aaraa laapo nipuna konere abala
enaali medaloma raapu puana
kone suma nipu pisipi. Pulaina
yapi meda dia lisa pare naaki
na-adisipi-pulu nipuna ruru-para
adami alinu medaloma adola
pisipi. 45 Nipumi asa pirisipi pare
ora pename napirisa. Go raburi
nipu laapo wala Jerusalem su-para
asa pula pisipi. 46 Nipumi asapala
pirina yapi repo pa popesa. Go
rabu mo lotu ada ru-nane wala
asa pama ipuma epa adasaasipi.
Nipu Juda tisaa-nu raapu pirisa
aaya. Nipumi nimuna agale pago
nipumi agale medaloma agaa
mulalo pirisa aaya. 47 Mo nipuna
agale pagisimi ena alinumiri
go naakiri kone adalrpe waru
inaloma nimu pogolasaasimi.
48 Agi aaraa laapome nipu puma
adoma pogolasaoma agimi talo:
Go naaki. Ake paa-daa neme
saa giyae ya? Nena aaraa saa
laapona lo-parare kedaa ora waru
pea. Saame ne asa pirapa lisa.
49 Nipumi agi aaraa laapo gu-rupa
lakalisa: Nipimi niri ake paa-
daa asa pape pae? Nipiri naa
Aapana ada-para pirulalo pawa
kone nasape pae? 50 Nipumi saa
pi agale lisa pare go agalena re
namakuaasipi.

51 Gore nipu agi aaraa laapo
raapu puma Nasaret su-para
puma pirisimi. Go Nasaret ada
puma piruma agi aaraa laapona
agale epe-rupa pagoma pirisa.
Nipuna agimi mode agale raayo
kone-para maa su pirisa. 52 Gore
Yesu nipu adaa lisa raburi nipuna
to yogale-para page kone page ora
adaa lisa. Go puma nipu Gote-

para su kamaa piri enaalinu-para
nimuna kone-para ora epe naaki
kone wisimi.

3

Jon Baptais-mi agale lakalisa
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.19-28)

1 Ali mudu Sisar Taiberias-
re nipuna surube su maali 15-
pela popesa. Go rabu Pontius
Pailat-re so Judia su robo-para
namba wan gavman pirisa. Go
raburi Herot-re Galili su-para
adaa gavman piruma nipuna ame
Filip-ri Ituria-para Trakonitis su
lapone ali mudu pirisa. Go rabu
page Lisanias-re Abilini su-para
adaa gavman ali pirisa. 2 Go
rabu page Anas-para Kaiafas
laapore Gote-na lodo kira-ae ali
mudu laapo pirisipi. Go rabu
Sekaraia-na si Jon nipu enaali
napiri su-para pirina Gote-me
nipu agale lakalisa. 3 Go agale
pagoma nipu ipa Jordan popea-
para go su raayona agale pamu
lakalisa. Pamisa rabu go enaali
nimimi kone perekelema kalu-ipa
mealepa lo lakalisa. Go palimi-
daare Gote-me nimina pupitagi
nape kone mea rubalia lakalisa.
4 Go madaare Gote-na agale lakale
ali Aisaia-me pepa madaa gu-
rupa lisa: Enaali abuna napiri
su-parare ali medame agale gu-
rupa yaatea lisa: Mudu ali-na
pora kiritao salepape. Nipuna
pami poranu ma-redepo yatepape.
5 Su kawaro raayo-parare su awo
pabalepape. Rudu-para raayo
kadolo rubalepape. Koi koi pi
pora raayo ma-epeaatepape. Pora
raayo madaa kana wiare mea
rubalepape. 6 Go pumare enaali
raayome Gote-na adae abuna
mapiraape kone mada adalimi.

7 Enaali adaapuri Jon-me kalu-
ipa kalenalo ipisimi. Ipisimi
raburi nimu gu-rupa lakalisa:
Nimiri koe kerome madi enaalinu
pimi. Gote-me nipuna rono
pagape kone epalia-le nimimi
giyalepape lo aapimi lagu aaya
pa wisa? 8 Nimina koe kone
perekealimi-daa adalimina-le epe
kogono puma palepape. Nimina
pa agaleme marekaaoma gu-rupa
natapape: Abraham-re ora naana
kasua pirisa-le kone naperekeal-
ima lo natapape. Pagalepa. Gote-
me go aaya kanare ora Abraham-
na sinu mada ma-aulaalia. 9 Rai
gaapi abala no repena re-para
apo wia-daa epe repena kili waru
namaitiare po ruma repena sulaa-
para mea kiralia lisa.

10 Nipumi go-rupa lisa rabu
enaali adaapumi nipu agale
lorapisimi: Naamere ake palima
ya? 11 Gore nimu-para agale
gu-rupa lakalisa: Ali medame
mamina laapo saliare ali meda
mamina nasaliare go ali kalape.
Eda nape ele salia alimi page go-
rupa rumaape lisa. 12 Kana takis
mi ali medaloma page nimu kalu-
ipa mulalo ipisimi. Go puma nipu
agale lorapisimi: Tisaa, naame
ake palima ya? 13 Nipumi nimu
lakalisa: Kana-re so gavman-me
lea-rupa mealepape. Nimina kone
suma meda pa namealepape lisa.
14 Soldia ali medalomame page Jon
nipu agale lorapisimi: Naame ake
palima ya? Gore nimu gu-rupa
lakalisa: Nimimi paaoma kose
natapape. Go page makirae agale
naloma enaalinuna kana paake
namealepape. Ora nimina kogono
madaa kana mealimi-rupa gu-
rupa mada kone suma mealepape
lisa.

15 Go epe agale adaapu lakalisa-
pulu enaalinumi kone puri
paloma suma gu-rupa wisimi: Go
Jon-re Gote-na Mea Rapaae Ali
yapae dia yapae kone wisimi.
16 Kone gu-rupa wisimi raburi Jon-
me nimu gu-rupa lakalisa: Neme
nimi madaa pa ipame kalu-ipa
mu aayo pare werepe ali meda

epaliare nipuna purimi ni ma-oge
yaalia. Nipu ora epelea-pulu neme
nipuna age ada kepema kege
radepetalo palua. Pare nipumi
kalu-ipa epa mealia rabu Holi
Spirit-na puri repena sulaa nimi
kalu-ipa gialia. 17 Nipuna lama
nipuna kimi ripinuma epalia.
Nipuna wit-na kili rilipu raapu
raloma epe elenu kiritape ada-
para sulalo palia lisa. Pare mo wit-
na kili koyaliade-nuri nakudinape
repena sulaa-para mea lopalia
rabu pa roalia lisa.
18 Jon-me nimuna kone ma-
redepo yaatalo epe agale rado
rado lakeloma mogealisa.

Ali mudu Herot-me Jon karapo ada mapaitaasa

19 Go agale lakalisa pare Jon-
me ali mudu Herot-para nena paa
pia amena were Herodias nayolo
meaape lo lakalisa. Go page Herot-
me pisa koeyae raayo madaa agale
lakalisa. 20 Go pisa-pulu Herot-
me go agale madaa yala poloma
karapo ada-para mapaitaasa.

Jon-me Yesu kalu-ipa kalisa (Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

21 Enaalinu raayo kalu-ipa mis-
imi rabu Yesu nipu page kalu-
ipa misa. Nipu kalu-ipa muma
beten lala pirina yaa pora lobesa.
22 Go puma Holi Spirit yaa pu-
luma so yaa giyoma ipisa. Gore
Yesu madaa ipisa raburi so yaa-
para agale meda gu-rupa pagisimi:
Nere ora nina epe Si. Neme ne
madaa ora pedo pi lisa.

Yesuna kasuanuna rurununa bi (Mat 1.1-17)

23 Yesu nipuna kogono mea ripia
pisa raburi nipuna maali 30-pela
pirisa. Enaali raayomere nipu
Josep-na si makuaasimi. Gore
Josep-na aaraare Heli. 24 Heli
nipuna aaraare Matat pirisa.
Matat nipuna aaraare Livai
pirisa. Livai nipuna aaraare Melki
pirisa. Melki nipuna aaraare
Janai pirisa. Janai nipuna aaraare
Josep meda pirisa. 25 Josep
nipuna aaraare Matatias pirisa.
Matatias nipuna aaraare Amos
pirisa. Amos nipuna aaraare
Nahum pirisa. Nahum nipuna
aaraare Esli pirisa. Esli nipuna
aaraare Nagai pirisa. 26 Nagai
nipuna aaraare Mat pirisa. Mat
nipuna aaraare Matatias meda
pirisa. Matatias nipuna aaraare
Semen pirisa. Semen nipuna
aaraare Josek pirisa. Josek nipuna
aaraare Joda pirisa. 27 Joda nipuna
aaraare Joanan pirisa. Joanan
nipuna aaraare Resa pirisa. Resa
nipuna aaraare Serubabel pirisa.
Serubabel nipuna aaraare Sealtiel
pirisa. Sealtiel nipuna aaraare
Neri pirisa. 28 Neri nipuna
aaraare Melki pirisa. Melki
nipuna aaraare Adi pirisa. Adi
nipuna aaraare Kosam pirisa.
Kosam nipuna aaraare Elmadam
pirisa. Elmadam nipuna aaraare
Er pirisa. 29 Er nipuna aaraare
Josua pirisa. Josua nipuna aaraare
Elieser pirisa. Elieser nipuna
aaraare Jorim pirisa. Jorim
nipuna aaraare Matat meda
pirisa. Matat nipuna aaraare
Livai meda pirisa. 30 Livai
nipuna aaraare Simeon pirisa.
Simeon nipuna aaraare Juda
pirisa. Juda nipuna aaraare
Josep meda pirisa. Josep nipuna
aaraare Jonam pirisa. Jonam
nipuna aaraare Eliakim pirisa.
31 Eliakim nipuna aaraare Melea
pirisa. Melea nipuna aaraare
Mena pirisa. Mena nipuna
aaraare Matata pirisa. Matata
nipuna aaraare Netan pirisa.
Netan nipuna aaraare Devit pirisa.
32 Devit-ri nipuna aaraare Jesi
pirisa. Jesi nipuna aaraare Obet
pirisa. Obet nipuna aaraare Boas
pirisa. Boas nipuna aaraare
Salmon pirisa. Salmon nipuna

aaraare Nason pirisa. 33 Nason
nipuna aaraare Aminadap pirisa.
Aminadap nipuna aaraare Atmin
pirisa. Atmin nipuna aaraare
Arni pirisa. Arni nipuna aaraare
Hesron pirisa. Hesron nipuna
aaraare Peres pirisa. Peres nipuna
aaraare Juda meda pirisa. 34 Juda
nipuna aaraare Jekop pirisa.
Jekop nipuna aaraare Aisak pirisa.
Aisak nipuna aaraare Abraham
pirisa. Abraham nipuna aaraare
Tera pirisa. Tera nipuna aaraare
Nahor pirisa. 35 Nahor nipuna
aaraare Seruk pirisa. Seruk
nipuna aaraare Reu pirisa. Reu
nipuna aaraare Pelek pirisa. Pelek
nipuna aaraare Eber pirisa. Eber
nipuna aaraare Sela pirisa. 36 Sela
nipuna aaraare Kainan pirisa.
Kainan nipuna aaraare Arpaksat
pirisa. Arpaksat nipuna aaraare
Siem pirisa. Siem nipuna aaraare
Noa pirisa. Noa nipuna aaraare
Lamek pirisa. 37 Lamek nipuna
aaraare Metusela pirisa. Metusela
nipuna aaraare Enok pirisa. Enok
nipuna aaraare Jaret pirisa. Jaret
nipuna aaraare Mahalalel pirisa.
Mahalalel nipuna aaraare Kenan
meda pirisa. 38 Kenan nipuna
aaraare Enos pirisa. Enos nipuna
aaraare Set pirisa. Set nipuna
aaraare Adam pirisa. Adam
nipuna aaraare Gote pirisa.

4

Satan-me Yesuna koe kone luma pupitagi manatalo ipisa
(Mat 4.1-11; Mak 1.12, 13)

1 Holi Spirit Yesu nipu madaa
rubitabenaloa Yesu nipu ipa
Jordan-na giyoma pisa. Go rabu
Holi Spirit-mi enaali napiri su-
para maa pisa. 2 Mo enaali
napiri su-para Yesu nipu yapi
40-pela pirina Satan-me pupitagi
manaalalo kolisa.
Go raburi Yesu nipu eda ora
nanisa-pulu go yapi raayo dia
naloma Yesu nipu reame komisa.
3 Gore Satan-me Yesu-para talo:
Nere Gote-na Si yalore go kananu
bret wapuama mea na lisa. 4 Go
rabu Yesumi Satan nipu-para
gu-rupa lakalisa: Gote-na agale
wi buk madaa gu-rupa wia lisa:
Enaali bret kama nanalepape. Dia,
pare Gote-na agale raayo pagoma
adae abuna pitimi lisa.
5 Go rabu Satan-me Yesu upaa
mapaaoma sone lamua puma
wagepu su kamaa piri enaali
raayo ma-adaasa. 6 Go pumare
Satan-me Yesu nipu lakalisa:
Go su kamaa piri enaalinuri go
puri raayo-para nimuna epe ele
raayo neme ne mada gialua. Go
elenu raayore ni misude yaa-pulu
neme ali meda kalalo paluare
mada palua lisa. 7 Gore go ada
elenuri ni madaa rumu pege puma
beten te-daare raayo ne gialua
lisa. 8 Yesumi talo: Gote-na agale
wi buk madaare gu-rupa wia:
Nimimi Adaa Gote komeana bi
minasaoma nipuna kogono komea
palepape lisa.
9 Wala Satan-me Yesu nipu so
Jerusalem su-para lotu ada madaa
maa puma puaa mapiraasa. Go-
para mapiraasa rabu Yesu-para
talo: Nere ora Gote-na Si yaaliare
go-pare aoma no su kamaa pogola.
10 Go madaare Gote-na agale wi
buk-mi gu-rupa lea: Nipuna ensel-
nu laketea raburi nimumi ne
waru surubalimi lisa. 11 Gote-
na buk-mi page gu-rupa lea: Go
pumare nimuna kimi ripinaalimi-
pulu kana eke medame nena age
mada natia lisa. 12 Go raburi
Yesumi agale gu-rupa lakalisa:
Gote-na buk madaa agale meda
gu-rupa wia: Nena Adaa Gote-na
kone adolalo koyae natape lisa.
13 Satan-me Yesu ele raayo mea
mapaitaalo kolisa pare werepe
Yesu giyoma pisa.

Yesu nipuna kogono Galili su-para ripima pisa
(Mat 4.12-17; Mak 1.14, 15)

14 Go pisa rabu Yesu Holi Spirit-
na puri waru misa. Go rabu nipu
Galili su-para wala pisa. Nipuna
remaare go su raayona abala pago
kiritasimi. 15 Go rabu nimuna lotu
adanu-para puma enaali agale
mogeaasa. Mogeaasa raburi ni-
mumi nipuna bi minasaasimi.

Nasaret enaalinumi Yesu masaa rilalisimi
(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)

16 Go pumare Yesu nipuna
Nasaret su-para puaoma pisa. Go
adare-para nipu oge naaki rabu
piruma adaa lisa. Go pisa raburi
Pomo mu Pirape yapiri nipumi
abalade pala pisa-rupa lotu ada-
para puma Gote-na agale yare-
peala aasa. 17 Go rabu nimumi
Gote-na agale lakenalo Aisaia-
na buk Yesu nipu mea kalisimi.
No buk loboma agale meda
asa pumare gu-rupa yarepeasa:
18 Mudu Ali-na Holi Spirit-ri ni
madaa epa pia. Nipumi ni mudu
ali mapiraoma enaali naaralinu
nipuna epe agale lakelanolo pisa.
Nipumi ni mea epenalisa-daa koe
adili enaalinu epe agale lakelalo
ipisua. Nimu le koe enaalinu
wala ma-epeaatalo ipisua. Nimu
koe-rupa piri enaali raayo ma-
kepeaatalo ipisua. 19 Mudu
Ali nipuna enaalinu epe-rupa
mapiraape yapi lakele. Go kogono
madaare nipumi ni mea epenalisa.

20 Yesumi apo agale pepa
madaa yarepe kiratainaloma buk
mogaoma mo buk suruba-ae ali
kalomare nipu agale lakelalo
pirisa. Go pumare mo lotu ada-
para pirisimi enaalimiri nipu
komea adoba wisimi.

21 Gore nimu agale ririnaoma
lakalisa: Abiri go agale ririnaoma
rabu pagamedere Gote-na agalena
rere ora gu-rupa epaade. 22 Go
raburi enaalinumi nipu madaa
epe kone suma nipuna ora epe
lakale agale madaa ora raaname
komisimi. Go pirisimi pare ni-
mumi talo: Go aliri Josep-na liside
kone wima.

23 Go rabu nipumi nimu-para
talo: Nimimi saa pi agale pagalimi
kone salo. Gore dokta nipuna
abala yaina ma-epeaaya leme
kone salo. Go leme kone salo:
Neme Kaperneam su-para napi
pawade remaa pageme. Go pea-
le neme go naana adare-para
page abi pape leme kone salo
lisa. 24 Pagalepa. Gote-na agale
lakale aliri nipuna adare-para
go enaalinumi nipu epe-rupa
nasurubeleme lisa. 25 Go pea-
le nina agale waru pagalepa:
Elaija pirisade raburi ena wasa
adaapu Israel su-para pirisimi.
Go raburi maali repo-para suba
6-pela popesa pare yai naipisa.
Go-rupa pumare su raayona reae
adaalepe pabesa. 26 Go pisa pare
Gote-me Elaija mo Israel ena
wasanu piri-para nama-penaalisa.
Dia, pare nipumi no Saidon su-
para Sarefat adare piri ena wasaa-
para mea rapasa. 27 Go pumare
Gote-na agale lakale ali Elisa pirisa
raburi Israel su-para yakilimi
li enaali adaapu pirisimi. Go
pisa pare nimuna rikirana komea
nama-kaapu yaaoma epeasa. Dia,
pare Siria su-para piri ali Neman-
na komeare ma-epeaasa.

28 Yesumi agale gu-rupa lisa
rabu mo lotu ada-para pirisimi
enaalinumi go agale pagoma
nimuna pu robaa-para rono
pagesimi. 29 Nimumi rono pagoma
Yesu ripinaaoma nipu so adare-
nane mea ralu lisimi. Go adare-
re rudu meda madaa warisimi
rabu go kari raita maa puma nipu
lopatalo pirisimi. 30 Go pisimi
pare nipu enaali raayona rikirana
puma wala pisa.

Yesumi remo pabo piri ali meda ma-epeaasa
(Mak 1.21-28)

31 Yesu nipu adaa su robo Galili-
na adare Kapaneam-para pisa. Go
Pomo mu Pirape Yapi rabu nipumi
enaali raayo Gote-na agale mo-
gealisa. 32 Mogealisa rabu ora puri
pale agaleme lakalisa-pulu enaal-
inumi ora paalame komoma ki
kidipaa ragi lu pirisimi.
33 Go rabu mogo lotu ada-para
ali meda pirisa. Go ali madaare
koe remo meda piruma nipumi go
ali ora puri paloma e rui gu-rupa
malaasa: 34 Aya, go Nasaret su-
para piri ali Yesu-yo. Nere naa
madaa ake pulalo epae pae? Ne-
mere ne adede-le neme naa tulalo
epae pae? Nere ora Gote-na epe
agale lagiape ali yade lisa.
35 Go lisa rabu Yesumi remo-
para agale mana talo: Neme agale
loraoma go ali giyoma pu lisa. Go
puma mo koe remome mo ali luma
gona rikirana malopaaoma go ali
giyesa. Go puma mo koe remome
mo ali luma malopaaoma go ali
giyesa. Go pisa rabu go ali wala na-
makeyasa. 36 Go rabu enaali raay-
ome ki kidipaa ragi luma nimumi
lakelala pu pirisimi. Ora puma
agale gu-rupa lisimi: Go agalere
ali agake ya? Go alimi nipuna mo
koe remo madaa agale mana lak-
enaloma nimumi agale pagomare
mo ali giyoma pula lisimi. 37 Go
pisa raburi Yesu nipuna remaa go
su raayona mone laoma pirisimi.

Yesumi Saimon Pita-na werena agi ma-epeaasa
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

38 Yesu nipu rekoma go lotu ada
giyoma pumare Saimon Pita-na
ada-para puma kodobasa. Mo Sai-
mon Pita-na werena agiri riripu
yaina ora koe meda komisa-pulu
Yesumi raba minalo lakalisimi.
39 Yesu nipu mo yaina kome
enana reke re-para puma mo
yaina-para rakepema lo agale
lakalisa. Go rabu-le mo enana
yaina perekelema pora pamuma
nimuna eda ele kiritao saasa.

Yesumi enaali adaapu raba misa
(Mat 8.16-17; Mak 1.32-34)

40 Naare pabola pupulaina
enaali medalomana adami alinu
yaina komisimi-pulu go alinu Yesu
piri-para lamua ipisimi. Yesu
nipuna ki mo enaali raayona kalu
madaa saoma pisa. Go pumare
nimuna yaina raayo ma-epeaama
pisa. 41 Mo koe remonumi
enaali adaapu giyasimi rabu gu-
rupa yalaasimi: Nere Gote-na
Si lisimi. Gore remonumi Yesu
nipu ora Gote-na Mea Rapaae Ali
makuaasimi-pulu nipumi nimu-
para agale nalaketapape loma
maepeaasa.

Yesu nipu adare medaloma-para epe kogono pamu pisa
(Mak 1.35-39)

42 Ora abasade yapi lapaasa
rabu Yesu go adare giyoma enaali
napiri su-para pisa. Go pisa
pare enaali raayome nipu wasuma
puma piri-para ipisimi. Go rabu
nipuna pena-le pa piramina kone
wisimi. 43 Go lisimi pare nipumi
nimu gu-rupa lakalisa: Ni adare
medaloma-para puma Gote-na Su-
rube Su madaa Epe Agale laketoa.
Gote-me ni mea rapaasare go ko-
gono pamu panolo pisa. 44 Gore
nipumi Gote-na Epe Agale Judia su
robona lotu adanu-para mogeal-
isa.

5

Yesumi lisa rabu Pita-me wena adaapu misa
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Koro medare Yesu ipa Gene-
saret le repale-nane aasa. Go
rabu enaalinu Gote-na agale
pagolalo maregepeama puma
nipu piri ipisimi. 2 Go rabu ipa le
repale-nane oge ipinu laapo mea
adialabasimi-daa Yesumi adisa.
Go wena meape alinumi mo ipinu
giyoma wena agona radepeala
pirisimi. 3 Yesu nipu Saimon-na

ipinu madaa puma pirisa. Go
puma nipumi Saimon-para talo:
Ipa repale-nane giyoma ipinu
ogesi-daa yola puma bana lisa. Go
rabu Yesu mole madaa pirumare
enaali adaapu agale mogealisa.
4 Mo enaali agale abala lakelalo
kiralomare werepe Saimon gu-
rupa lakalisa. Ipinu madaa mo ipa
rikirana bana lisa. Go ipa rikirana
pumare wena agona lopanyaoma
wena mealepape lisa. 5 Saimon-
me gu-rupa lisa: Mudu Ali, abi go
ribaare naa raayome kalai adaa
pa kama pare naame wena meda
abuna nameama. Yapare neme
apo lae-daa neme wena agona
lopanaa-daa lisa. 6 Nimumi go-
rupa pumare wena ora adaapupe
misimi. Ora adaapu waru misimi-
pulu agona kurupu tabolalo pisa.
7 Go pisa raburi mo nimuna yo-
gonu medaloma ipinu rado madaa
piruma raba minalo ki wagepu
pisimi. Gore nimu ipumare mo
ipinu laapo madaa mo wena mea
marulataabasimi. Go raburi mo
ipinu laapore ena kedaamere
rodopetalo pisa. 8 Saimon Pita-me
go adoma Yesuna kibu-para rumu
pege puma gu-rupa lisa: Mudu
Ali, neme ni giyoma ne pu. Niri
epe ali-daa dia yapare ora koe ali
pi lisa. 9 Pita-para ali medaloma
nipu raapu aasimi alinumiri mogo
wena adoma paalame komisimi.
10 Saimon nipuna yago laapore
Sebedi-na si laapo Jems-para Jon
laapore nipu page pogolasaasipi.
Gore Yesumi Saimon lakalisa:
Neme paala nakomape. Werepe
go wena meale-rupare enaali
mealepape lisa. 11 Go raburi
wena mi alinumi nimuna ipinu
ipa rugi-nane yolisa sumare wena
ele raayo giyoma Yesu nipu raapu
pirisimi.

*Yesumi yakilimi li ali meda ma-
epeaasa*
(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

12 Rana medare Yesu su adare
meda-para pirisa rabu ali meda
yakilimi luma ki age raayo rugula
mealimi pi ali pirisa. Go ali nipumi
Yesu adomare su kamaa lopoma
nipuna le-aga adainaaoma gu-
rupa lisa: Mudu Ali, nena koneme
ni ma-epeaano kone sali-daare
Gote-me ni ma-epealia. 13 Go rabu
Yesumi nipu madaa ki ridulaoma
talo: Neme nena rerenu kaapu
na kone salo lisa. Pena go-rupa
lalana-le go yakilimi li alina rere
abala dia lisa. 14 Go pisa rabu
Yesumi nipu-para agale puri pale
gu-rupa lisa: Neme wala ali meda
nalakelape. Nena to yogalere
Gote-na lodo kira-ae alimi adena
abi pu. Go paliri Moses-me lisa-
rupa lodo kira-ae ele kiraina.
Go pali raburi enaalinumi mo
nena yaina dia yana-rupa mada
adalimi lisa. 15 Go lisa pare mo
Yesuna pisade kogonore su ada
raayona pago kiritasimi. Go pisa
raburi enaali adaapumi nipuna
agale pagolalo ipisimi. Go page
nimuna yaina raayo raakepeanalo
ipisimi. 16 Go pisimi raburi nipu
adae abuna enaali napiri su-para
pumare nipumi beten puma lo
pitaa pisa.

*Yesumi pora napami ki age
kuli raayo koma pe ali meda ma-
epeaasa*
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 Koro medare Yesu nipumi
Gote-na agale enaali raayo mo-
geaata pirisa. Go rabu Farisi alinu-
para rekena agalena tisaanu-
para pirisimi. Nimuri Galili su
robo-para Judia su robo-para
Jerusalem su robo-para go su
raayona adare-para epaoma puma
ipisimi. Go rabu Mudu Alimi
Yesu nipu puri kalisa-pulu yaina
kome enaali adaapu ma-epeaasa.
18 Go rabu ali medalomame reke
madaa ali meda riaa ipisimi. Go
alina ki age kuli raayo komapasa.
Nipu ada ru-nane puma riaa

kodobaoma Yesu nipu piri re-
para puma sulalo pisimi. 19 Go
pisimi pare ada rubitabesa-pulu
mo ali mada nariaoma ipisimi.
Mo ada rubitabesa raburi mo
yaina kome ali wala so ada koau-
nane riaa opasaasimi. Riaa
pumare ada pira kege pemina
lapaoma mo enaali pirisimi
rikirana madaa lopanaaoma Yesu
re-para masaasimi. 20 Yesumi mo
alinu nimu waru kone rulasimi-
pulu nipumi go ali adoma talo:
Nena pupitaginu mea rubaato
lisa. 21 Go lisa raburi rekena
agale tisaanu-para Farisi alinu-
para nimuna agale adaapu gu-
rupa lisimi: Go aliri aapi ya?
Nipumi Gote-para ero agale lea.
Pupitaginu mea rubape aliri go
su kamaa meda dia yade. Go
kogonore Gote-me komea mada
palia lisimi. 22 Yesumi nimuna
kone-para abala adokaru misa-
pulu nimu-para agale gu-rupa
lakalisa: Nimina kone adaapuri
ake paa-daa wimi ya? 23 Akepu
toa-daa epelea yapae? Pupitaginu
mea rubaayo toa rabu epelea
yapae? Neme ne rekoma pu toa
puri palea yapae? 24 Yapare neme
agale laketoa rabu Gote-na Mea
Rapaae Aliri neme go su kamaa
puri muma kogono mada palua-
daa adalimina. Go puma koe
elenu neme mea rubaato. Go rabu
mo kuli koma pe ali-para agale
gu-rupa lakalisa: Neme go lalo-le
nena u pali elenu mea ripinuma
nena ada pu lisa. 25 Pena go-rupa
lalaina go pirisimi enaalina le-aga
madaa wagepu rekesa. Mo ali
nipuna u pali elenu mea ripinuma
ada pisa. Nipu puma re Gote-na
bi minasaama pisa. 26 Go raburi
enaali raayo ora pogolasaasimi.
Nimumi paala komoma naame
pora rado meda adaleme-daa
Gote-na bi minasaasima.

Yesumi Livai Yaalasa
(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

27 Yesu nipu pumare kana takis
mi ali Livai nipuna ada-para pi-
rina adisa. Go aliri Yesumi gu-
rupa lakalisa: Ni raita mea epape
lisa. 28 Gore mo ali nipuna elenu
raayo giyoma Yesu raita maa pisa.

29 Go pumare Livai-mi Yesu eda
adaalepe yawesimi. Yawesimi
rabu takis mi enaali adaapu page
pa enaali adaapu page nimu
komea nipuna ada-para eda no
pirisimi. 30 Go rabu Farisi ali
medaloma-para nimuna rekena
agale tisaa-nu nimumi Yesuna
disaipel alinu-para agale adaapu
lisimi. Gore nimumi gu-rupa
lisimi: Nimiri go takis mi alinu-
para koe riabo alinu raapu go
edare ake paa-daa neme pae?
31 Go rabu Yesumi agale gu-
rupa lakalisa: Yaina nakome
enaaliri dokta piri-para napeme
pare yaina kome enaaliri dokta
piri-para pemede. 32 Neme ora
epe kone wi enaalinu-para kone
perekealiminalo agale nalakela
ipisua. Dia, pare koe riabo enaali
raayome kone perekealiminalo su
kamaa ipisua lisa.

Eda niti puma giyape kone
(Mat 9.14-17; Mak 2.18-22)

33 Enaali medalomame Yesu
agaa gupa misimi: Jon-na disaipel
alinumiri rana adaapu eda niti
puma go eda giyoma beten leme.
Farisi alinuna disaipel alinumi
page go-rupa peme. Yapare nena
disaipel alinumi eda pa no ipa
ele pa apo neme-daa lisimi. 34 Go
lisimi rabu Yesumi nimu lakalisa:
Ena lamulalo ali meda nipuna
adami enaali raapu piralia-daare
go adami enaalinu eda giyoma
pa piralimi ya? Dia gu-rupa
napemede. 35 Dia, pare go ena
lamulalo pea aliri werepe nimumi
nipuna adami enaalinu raapu
maa palimi. Go di raburi eda
madaa niti puma pa piralimi lisa.

36 Yesumi nimu-para saa pi
agale page meda gu-rupa lisa:
Ali medame kagaa mamina meda
mea riripima abalana mamina
narabulemede. Pare ali medame
go-rupa palimi-daare nipuna
kagaa mamina makoyaaoma mo
kagaa kuni mamina-re mogo
abalana mamina rado-rupa aalia.
37 Go page ali medame abalana
meme mena yogale-para kagaa
ipa wain nano pabalia. Yapare
ali medame go-rupa paliare mo
kagaa wain ipame abalana meme
mena yogale rugula tyabalia. Go
puma mo ipa wain su madaa
koyoma mo meme mena yogale
page mada koyalia. 38 Gu-rupa
peme-le kagaa ipa wain-ri kagaa
meme mena yogale-para mea
koyo pabalepape. Go pali rabu
ipa wain no pabape yogale laapo
epelea. 39 Yapare pa ali medame
abalana ipa wain abala nomare
nipumi kagaa wain madaa kone
nawia. Dia-le nipumi talo: Abala
wain-ri ora epe tea lisa.

6

Pomo mu Pirape Yapi di madaa agale lorapisimi
(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

1 Werepe Pomo mu Pirape Yapi
di meda rabu Yesu nipu wit-na
kili maapu pamisa. Go rabu
nipuna disaipel alinumi mo wit-
na kili medaloma keresimi. Go
pumare nimuna kimi rakepema
nisimi. 2 Go kogono pisimi rabu
Farisi alinu medalomame nimu-
para talo: Go pemeare Pomo mu
Pirape Yapi di rabu-le rekena
wia-le ake paa-daa kili raluma
kogono peme pae? 3 Go raburi
Yesumi nimu-para agale gu-
rupa lakalisa: Nimimi Devit-para
nipuna adami alinu-para nimumi
reame komoma pisimi yaade
remaa nadipilisimi ya? 4 Reame
komisimi rabu nipumi Gote-na
ada ru-nane puma kodobasimi.
Go puma lodo kira-ae alimi Gote
madaa kale bret misa. Devit-mi
nomare nipuna adami alinu page
kalisa. Go pisa pare naana rekena
wi agale madaare Gote-na lodo
kira-ae alinu komeamere go bret
mada nalimi lisimi. 5 Yesumi nimu
gu-rupa lakalisa: Enaali Raapu
Pirape Siri Pomo mu Pirape Yapi
di-ri nipuna surubea lisa.

Pomo mu Pirape Yapi rabu ki rudu-ae ali meda Yesumi ma-epeaasa
(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

6 Werepe Pomo mu Pirape Yapi
di meda raburi Yesu lotu ada-
para puma enaalinu agale pamu
lakalisa. Go ada-parare ali meda
piruma nipuna popa ki-ri ora
kolisa. 7 Go rabu Farisi alinu-
para rekena agale lisa alinumiri
Yesu madaa kose lape agale talo
pirisimi. Go pisimi-pulu nimumi
waru adolalo mo yaina kome
enaali Pomo mu Pirape Yapi di
rabu Yesumi enaali maperekeaata
palo kone mulalo adaba pisimi.
8 Go pisimi pare Yesumi nimuna
kone adisa-pulu mo ki meda-nane
kome ali gu-rupa lakalisa: Ne
rekoma go-pare ipu. Go lisa rabu
nipu rekoma puma aasa. 9 Gore
Yesumi nimu-para talo: Naamere
Pomo mu Pirape Yapi di raburi
rekena agalemere ele lea pae?
Naame epe kogono pamina ya-
pae koyaape kogono pamina ya?
Naame enaalinu raba meamina
yapae naame enaalinu lu mako-
mamina pae? 10 Go rabu Yesumi
ali raayo adabaaina go ali go-rupa
lakalisa: Nena ki epe-rupa ridula
lisa. Mo alimi nipuna ki ridu-
lasa rabu nipuna ki ma-epeaasa
lisa. 11 Go rabu nimumi Yesu-para
rono waru pagoma nimumi Yesu
madaa naame ake pamina yapae
lisimi?

Yesumi aposel kogono ali 12-pela misa
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Go raburi Yesu nipumi beten
talo rudu meda madaa pisa. Go
rabu Gote re-para beten lala pirina
yapi paa lapaasa. 13 Naare rapaasa
raburi nipuna disaipel alinu-para
ipulupa loma yalisa. Go puma
nimuna rikirana piri ali ru repena
bi loma lisana ora aposel kogono
alinu mapiraasa. Nimuna bi gu-
rupa lisa: 14 Saimon wala Yesumi
bi Pita lakalisa. Nipuna ame
Andru-para meda Jems-para Jon-
para Filip-para Batolomyu-para
15 Matyu-para Alfius-na si Jems-
para Saimon nipuna ruru bi Selot
nipu-para 16 Jems-na si Judas-para
Judas Iskariot-para go ali raayore
Yesumi mapiraasa. Judas Iskariot-
re nipu werepe Yesu lore alina
kina mea wisade ali yade.

Yesumi enaali adaapu madaa kogono pisa
(Mat 4.24-25; Mak 3.7-12)

17 Gore Yesu nimu raapu
meda rabu rudu madaa kilip-
ima ipumare su kamaa-para
nipuna disaipel alinu raapu
epa rekesimi. Go rabu enaali
adaapu pirisimi. Nimuri Judia
su raayo-para Jerusalem su-para
nabisi adare Tair Saidon lapo-
para piri enaalinu epa kiritasimi.
18 Nimu raayo ipumare nipuna
agale pagoma nimuna yaina
ma-epeaanalo ipisimi. Go page
enaali adaapu koe remome linu
epenaloma Yesumi ma-epeaasa.
19 Go raburi enaali raayome nipu
kimi waraatalo pirisimi. Nipuna
purimi mo yaina kome enaali
raayo maepeaasa-pulu go-rupa
pirisimi.

Yesumi pedo peme enaalinu-para re leme enaalinu-para agale lakalisa
(Mat 5.1-12)

20 Yesumi nipuna aposel kogono
alinu waru adaba suma talo:
Nimi naaralinu raaname waru
komalimina. Gote-na Surube Su
raayo mada adalimina.
21 Nimi enaalinuri abi reame
apo komalimi-le raaname ko-
malimina. Nimina robaa ru-
bitabenalo eda adaapu nalimina.
Abi nimimi re apo lo pilimiri
werepere giri lo epe-rupa piruma
raaname komalimina.
22 Ni enaali Raapu Pirape alina
Sina agale pagalimi rabu pa enaal-
inumi nimi adoma rono komoma
nimi koau wateme. Go puma
nimumi ero agale loma nimi koe bi
gialimi pare go kone madaare pa
raaname komalepape. 23 Nimumi
nimi-para go-rupa palimi-daare
nimimi raana ora waru komoma
pedo palepape. Pagalepa. Abala
nimuna kasuanumi apo kone
mogeama agale lakale alinu-para
page go-rupa pisimi. Gore nimina
so yaa-para wi yotore ora epe
adaalepe mealimina.
24 Pare nimi abi kamo le enaal-
inuri waru adalepape. Nimina pa
epe-rupa pirape kone abala mu
aaeme.
25 Abi go enaalinu nimiri eda
noma nimina lo robaa-para
rubita-le werepere reame waru
komalimina.
Abi giri leme enaalinuri nimimi
waru adalepape. Werepe nimi re
ora waru lo pitimi. 26 Go page
enaali raayome nimi madaa pedo
palimiri nimimi waru adalepape.
Nimuna kasuanumi makirae agale
le alinu-para page abala gu-rupa
pisimi.

Naana lore alinu raapu kone perekelema pedo pamina
(Mat 5.38-48)

27 Yapare nina agale pageme
enaalinu nimi lagialo: Nimina
lore alinu madaa pedo pi kone
salepape. Enaali medalomame
nimi-para koe rono pagape
kone salimiri ora pili loma
epe kone suma raba meape.

28 Enaali medalomame nimi-
para koe agale lemere beten
loma ma-epeaatepape. Enaali
medalomame nimi makoyaatalo
palimiri go page beten loma
raba mealepape. 29 Gore enaali
medame nena pae paarame rola
taliare perekelema luma medane
taina lape. Go page enaali
medame nena seket maa paliare
gore nena siot meda page kalape.
30 Ali medame ele rome teare gore
kalape. Go page enaali medame
nena ele muma saapiralimiri
wala abi wagepu gi natapape.
31 Enaalinumi raana pi kone sulalo
palimi-daare nimi page kone
komea go-rupa salepape.

32 Gore nimimi enaali meda
madaa pedo pi kone salimi-daare
nimumi nimi madaa pedo pi kone
salimi. Go pea-le go kone madaare
puri mada namealimi. Dia-le
pupitagi nape enaali medalo-
mame page nimu madaa pedo
pi kone salimi-daare nimumi go
page kone komea-rupa salimina.
33 Go page nimi-para epe kone
salimide enaalinuri nimimi page
nimu-para epe kone salimiri go
madaare epe puri namealimi. Dia-
le pupitagi ne enaalinumi page go-
rupa peme. 34 Go page nimimi
enaali medaloma elenu kaloma
wala abala gi kone salimiri go
kone madaare epe puri namea-
limi. Dia-le pupitagi ne enaalinumi
page koeyae peme enaalinu ele
kateme. Gore yago mada abuleme
kone suma kateme. 35 Pare
nimimi go kone namogealepa.
Nimimi lore alinu pedo puma
raba mealepape. Go page elenu
kaloma raba mealimi raburi gore
naa madaa epe ele mada abuteme
kone nasalepape. Gote-me ora
pili nalo pupitagi neme enaalinu
madaa epe kone suma kodome
komea. Go epe-rupa palimiri
nimi so yaa-para pia Gote-na
si wanenu pitimi. 36 Nimimi
enaalinu kodome komalimiri aapa
yaa madaa piame page kodome
komalia.

Nimimi medana palimide alinu narumalepape
(Mat 7.1-5)

37 Nimimi enaali medaloma
madaa epe enaali koe enaali
kone nasuma natapape. Go
palimiri Gote-me page nimi
madaa kose lape agale-rupa
namuma rumaalia. Go page
enaali medaloma madaa kedaa
pi kone narumaalepape. Go
palimiri Gote-me page nimina
kedaa narumaalia. Nimimi
enaali medana koae-aunu mea
rubalimiri Gote-me page nimina
koae-aunu mada mea rubalia.
38 Nimimi ele pa enaalinu pa
katemere Gote-me page nimi go
kone madaa elenu pa gialia. Gialia
rabu nimina ki-para waru muma
rubu aalia rabu rulaniaaoma
marubiaoma koyaalia. Nimimi ele
rumaaoma enaalinu katemede-
rupare Gote-me gode kateme-rupa
raayo abuloma sainaalia.

39 Yesumi nimu-para saa pi agale
meda wala gu-rupa lisa: Le rubu
pi ali medame nipuna le rubu pi
yago pora mada mea waatea ya?
Dia-le nipu laapo raita naaku-para
lopalipi. 40 Go page skul leme
nogo naakinuri nimuna tisaa-rupa
mudu mada piralimi ya? Dia,
pare nimu abala skul waru lomare
nimu page wala mo tisaa nona
palimi.

41 Gore mo nena amena le-para
lemare apo wia te-daare nena
le-para adalepe mo wia abala
maa pape. 42 Akea puma nimina
ame gu-rupa madaa laketeme ya?
Ame-ya, nena le-parare le mare
wia. Go leme pare adaa repena
rekepele nimina le-para aayare
ora na-ademe. Nimina kone
nama-redepo yaaoma pimi-pulu
ora makeae enaali pimi. Abala
ririnare nimina le-para aaya
repena rekepele abala rasalepape.

Werepe nimina le waru ria
piruma mo nimina amena le-para
aaya lomare mada yokalimina
lisa.

Koe repena madaare koe kili elalia
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 Yesumi wala gu-rupa lisa: Epe
repenamere koe kili-daa namadia.
Go page koe repename epe kili
namadea. 44 Enaalinumiri repena
kili abala elea adomare go kili
epe talo kotalo abala makuaaeme.
Enaalinumi repena keto madaa
pa repena fik kili nakereleme.
Go page kope meda madaa
wain kili nakereleme. 45 Epe
enaalinumi nimuna lo robaa-para
epe kone adaapu suma epeaanu
adaapu peme. Koe alimi wain
maapu puma nipuna kiageme
page koeyae kama pea. Gore
nimuna lo robaa-para go kone
suma rubitabenaloma nimuna
agale leme.

Ada papena re laapo
(Mat 7.24-27)

46 Ake pea nimimi ni-para Mudu
Ali loma nina agale wala na-
pageme? 47 Enaali nimi ni piri-
para ipuma nina agale pagoma
kone rulaoma raitalimi-daare ora
epe-rupa pimi. Nimuna kone
madaa remaa lagialo. 48 Go agale
page aliri ali medame ada pulalo
pea. Abala ririnare naaku ora
no-para puma robo sumare ada
pigi maa pabomare kana muma
ruluaoma puri mapalaaya. Go
pumare werepe ipa roma go ada
marobaatalo pea pare mada dia.
Mo ali nipumi abalade go ada
waru pisa-pulu ora puri paloma
aasa. 49 Pare ali medame nina
agale pagoma naraitalia. Go aliri
nipuna ada gu-rupa pisa: Nipumi
no su ru-nane ada pigi puri nama-
palae pa kama awelisa. Werepe
go adare ipa roma lisa rabu ora
wagepu robesa. Gore lopesa rabu
ora e waru lisa.

7

Yesumi soldia ali muduna ko-
gono naaki ma-epeaasa
(Mat 8.5-13)

1 Yesumi enaalinu agale lake-
lalo dianaloma Kaperneam su-
para pisa. 2 Gore soldia alinuna
surube ali meda pirisa. Go kana
kogono naaki yaina adai muma
le kadupitalo pisa. 3 Mo soldia
ali mudumi Yesu pia remaa pag-
isa rabu nipumi kone makuaae
Juda medalomame mo Yesu adola
penaalisa. Nipumi mo naakina
yaina epa ma-epeaana kone wisa.
4 Nimu Yesu piri-para puma agale
puri paloma gu-rupa puma koge-
lisimi: Apo soldia aliri epe ali yaa-
pulu neme raba meaina. 5 Nipumi
naa Juda enaalinu madaa pedo pi
kone suma nipumi naana lotu ada
meda wariasa-daa lisimi.
6 Gore Yesu nimu raapu pisa.
Nimu ada regepema abala puma
opapasimi rabu mo ali mudumi
adami ali medaloma Yesu-para
agale gu-rupa rapasa: Mudu Ali,
neme kedaa napeape. Ni epe
ali dia yaa-pulu na ada-para na-
epape lisa. 7 Go page ni epe
ali-daa dia yaa-pulu ne piri-para
page mada na-epalua. Pare neme
abi pa agaleme le rabu nina ko-
gono naakina yaina perekelena
lisa. 8 Gore ni page soldia ali
kalunumi agale lagialimi rabu pa-
galua. Gore ni page soldia alinu
pawa surube. Gore neme soldia
ali meda pu toare mada palia.
Go puma neme soldia ali meda
ipu toare mada epalia. Go puma
nina kogono naaki-para kogono pa
lo lakelaayore gore nipumi mada
palia.
9 Yesumi go agale pagoma mo
ali madaa kone adaapu suma aasa.
Nipumi wala perekea yoma mo
nipu raita mea ipisimide enaali

gu-rupa lakalisa: Gore pagalepa.
Israel su-parare naa agale pagae
enaali meda go-rupa na-ade. 10 Go
rabu mo agale mea ipisimi alin-
uri ada wala pumare mo kogono
naaki abala perekealisa-daa adis-
imi.

Yesumi ena wasaana naaki marekaasa

11 Werepe ogeasi piruma Yesu
nipu wala adare Nain pisa.
Nipuna disaipel alinu-para enaali
adaapupe nipu raapu pisimi. 12 Go
adare-na pora pape-nane kodobat-
alo ipisimi rabu enaalinumi ali
ro meda go ria ipisimi. Mo kome
naakiri ena wasaana naaki komea
pirisa. Go adare-para piri enaali
raayore mo ena raapu re laari
ipisimi. 13 Mudu Alimi go ena
adoma nipumi kodome ora waru
komisa. Go rabu nipumi mo ena-
para gu-rupa lakalisa: Neme re
nalape. 14 Go lisa rabu nipu re-
para puma mo ali ro wisa-para
ipuma kimi waraasa. Go pisa
rabu mo ali ro rilisimi alinuri
pa reka aasimi. Yesumi talo: Go
penaali neme lalo-le ne reka. 15 Mo
aliri ora le kadupilisa pare rekaa
piruma agale lo pirisa. Go pisa
rabu Yesumi go naaki nipuna agi
wala kalisa. 16 Go pisa raburi
enaali raayome paalame komoma
Gote-na bi minasaaoma talo: Gote-
na agale lakale ali mudu meda
naana rikirana abi go epa pia. Go
loma nimumi talo: Gote su kamaa
ipuma nipuna enaali adae abuna
mapiraalalo epaana lisimi. 17 Gore
Yesuna remaare enaalinumi Judia
su raayona pago kiritasimi.

Jon-me nipuna disaipel ali laapo Yesu piri-para epenalisa
(Mat 11.2-19)

18-19 Jon-na disaipel alinumi go
remaa Jon lakalenalomare nipumi
disaipel ali lapo-para ipulupa lisa.
Go ali laapore Mudu Ali piri-para
puma agale lorapealepa. Gupa
tapape lisa: Nere Jon-me abala
ali meda epalia lo lagisa ali ya-
pae pa ali meda adoba piralima
yapae tapape lisa. 20 Go ali laapore
Yesu piri-para abala puma nipumi
talo: Nere abalade epalia lisimide
ali yapae pa rado ali meda adoba
piralima yapae lisipi?

21 Go raburi Yesumi enaali yaina
rado rado kome enaali adaapu ma-
epeaaoma koe remo nimu madaa
piri raayo maa ralulisa. Nipumi
le rubu pi enaali adaapu page ma-
epeaasa. 22 Yesumi nipu agale gu-
rupa puma laketapape lisa: Nip-
imi abi go adoma pagapede re-
maa Jon piri-para puma laketa-
pape lisa: Le rabu pi enaalin-
umi ele wala waru adaame. Eke
koe enaali page pora epe-rupa
pamualeme. Yakilimi li enaalin-
una rere page kaapu yade. Kale
poae enaalinumi page kale lobe-
naloma agale pageme. Kome
enaalinu page wala rekoma pimi.
Enaali naaralinu-para page epe
agale waru pageme. Go ele raayo
madaa remaa puma tapape lisa.
23 Ali medame ni madaa kone
laapo nasuma puri paloma kone
rulaliare go enaaliri pedo waru pu
piralia lisa.

24 Jon-na agale mea rapaae ali
laapore wala pisipi. Go rabu
Yesumi Jon madaa enaali raayo-
para remaa gu-rupa lakalisa:
Abala Jon enaali napiri su-para
pirina nimi go su-para pumare
api adola pisimi pae? Nimimi
po rilipumi kabe raguala adola
puame ya? 25 Nimi pumare api
adola puame pae? Nimi pumare
ali medalomame epe epe set
maarae adola puame pae? Dia-le
epe epe set maarae go piale alinuri
ali kalununa ada-para piralemede.
26 Gore nimi pumare ake adola
puame pae? Nimimi Gote-na agale
lakale ali mudu adola puame.
Gore ora pagalepape. Go ali Gote-
na agale lakale ali yapare ora Gote-
na agale lakale alinu medalomare

nipumi ma-oge yaaya. 27 Go pea-
le Jon madaare Gote-na agale
wi buk-mi gu-rupa lea: Gote-
me talo: Go aliri nina agale
laketapape ali neme nipu abala
maa penaatoa. Go alimiri nimina
lo robaa ma-redepo yaata epalia
lisa. 28 Pagalepa. Jon-mere go su
kamaa madina enaali raayo ma-
oge yaalia pare Gote-na Surube
Su-para piri pa ali medame Jon
page ma-oge yaalia lisa.

29 Go lisa rabu takis mi alinu-
para enaali raayome pago kiri-
tasimi. Nimumi Gote-na epe agale
mana pagenaloa abalade Jon-me
kalu-ipa kalisa. 30 Go pisimi pare
Farisi alinu-para rekena agalena
tisaanuri Jon-na kalu-ipa giyasimi.
Go puma nimumi Gote-na epe
pora giyasimi.

31 Yesumi talo: Gore abi
reka piri enaalinuri ake piale
enaalinu-rupa piralimi lano ya-
pae? Nimuna kone-para ake
kone saa pimi agale lano yapae?
32 Nimuri gu-rupa lano: Nogo
naakinu maket kamaa piruma
nogo naaki radonu-para gu-rupa
leme: Naame nimi madaa lemaa
lema pare nimimi yasa napabeme.
Naame kodo kome yasa lema rabu
nimimi re nateme. 33 Yesumi wala
gu-rupa lisa: Gore Jon-me kalu-
ipa ipuma bret nanoma ipa wain
page nanisa. Go pisa rabu nimimi
nipu makeae ali lisimi. 34 Abiri
enaali Raapu Pirape alina Si ni
ipuma eda ipa no pi. Go pe pare
nimimi talo: Adalepa. Go aliri eda
adaapu noma ipa wain adaapu ne
ali leme lisa. Go aliri mo takis
mi alinu-para naaraalinu-para
nimuna adami ali raapu piru aaya
leme. 35 Nimimi go-rupa leme pare
enaalinumi Gote-na kone memere
naa nimuna makuaae ele-daa go-
rupa waateme.

Ena koe medame Yesuna ake madaa wabola koyasa

36 Farisi ali medame Yesu
nipuna ada-para eda nola epape
lisa. Yesu mo Farisi alina ada-
para puma eda nala pirisa. 37 Gore
ena koe medame Yesu mo Farisi
alina ada-para eda nala pia remaa
pagisa. Go remaa pagoma mo
ena nipumi epe kaapu le wabola
kana pe-para pira palae Yesu piri-
para mea ipisa. Go wabolana
kana elere ora adaapu madaa
ora adaalepe. 38 Mea ipumare
Yesuna koau-nane puma age
radepesa. Go puma nipu re lala
pirisa. Nipumi re loma go ipa
Yesuna age madaa pogolasa. Go
pumare re ipare nipuna kalu irimi
kunuma makaapu yalisa. Mo
ename Yesuna age madaa nunu
loma age madaa epe kaa pi wabola
pepeminalisa.

39 Mo Farisi alimi adoma nipumi
gu-rupa kone wisa: Go aliri ora
Gote-na agale lakale ali yalore
nipu warata enana kone mada
makuaaya. Go ename koe pupitagi
ne ena-le mada adalia kone wisa.

40 Go rabu Yesumi mo alina kone
adoma talo: Saimon, neme ne
remaa meda lagialo. Saimon-me
talo: Tisaa, nena agale la. 41 Gore
Yesumi talo: Ali laapona kana
rudu ali komea madaa aaya. Ali
medana ruduri 2,000 kina misa.
Ali medana rudu 200 kina misa.
42 Mo ali laapome go rudu abulape
pomo komisipi. Go pea raburi
mo rudu kale ali laapome mo ali
laapo rudu na-abutapape lakalisa.
Go pisa raburi mo ali laapomere
aapimi pedo waru pisa pae?

43 Saimon-me agale gu-rupa
lakalisa: Neme gu-rupa kone
salo. Ali medame nipuna rudu
adaapu mu ruguluma na-abuli
aliri raaname komisa kone salo.
Gore Yesumi talo: Gu-rupa ora lale
lisa.

44 Go lisa rabu nipumi go ena
piri-para perekea luma Saimon-
para neme go ena ada lisa. Ni
nena ada ru-nane epawade pare

nina age radepeape ipa nagiaede.
Yapare go ena nipuna re ipame
nina age radepeaoma nipuna kalu
irimi makaapu yaripaade. 45 Nena
ada ru-nane epawade rabu nunu
nalaede pare go enamere nina age
madaa nunu laade. 46 Neme nina
kalu-para wabola napeaaripide
pare go ename nina age madaa
wabola paaripade. 47 Go pea-
le ne lagialo: Nipumi ni madaa
raaname komoma ora nipuna
koae-aunu adaapupe Gote-me
mea rubata. Pare Gote-me
enaali medana koae-aunu ogepusi
mea rubaliare go enaaliri ogepu
raaname komalia. 48 Gore Yesumi
mo ena lakalisa: Neme nena
koae-aunu mea rubaato lisa.
49 Go lisa rabu ali medaloma
nipu raapu rapula madaa piruma
eda nala pirisimi alinuri agale
makibumaaoma go-rupa lisimi:
Go alimi aapimi koae-aunu mada
mea rubalia ya? 50 Go lisimi pare
Yesumi go ena lakalisa: Nena kone
rulaeme ne ma-epeaaoma ne Gote
raapu mapiraala. Abi puma nena
lo robaa epe-rupa aina lisa.

8

Ena medaloma Yesu raita mea ipisimi

1 Werepe Yesu nipu su raayo-
para mo pora pagina pamisa.
Nipumi Gote-na Surube Yapi-na
Epe Agale lakelalo mogealisa. Go
rabu disaipel ali 12-pela nipu
raapu pamisimi. 2 Yesumi ena
medaloma nimuna koe remonu
marakepeaaoma nimuna yainanu
raayo ma-epeaasa. Go enanu nipu
raapu pora pamisimi. Go ena-
nuna bi gu-rupa: Makdala adare
piri Maria-re abalade Yesumi koe
remo ki medane luma medane
laapo mea rubaasa. 3 Ena medana
bi Joana-re nipu ali mudu Herot-
na ada surube ali Susa-na were
pirisa. Ena medalomare Susana-
para ena rado adaapu page nipu
raapu pamisimi. Go enanumiri
mo disaipel alinu-para Yesu-para
nimuna ele raba meaa-ma pulalo
pisimi.

Ali medame wit maapu-para poasa
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

4 Ora adare rado rado-para
piri enaali adaapumi Yesu piri-
para epa kiritasimi. Go pirisimi
rabu nipumi nimu-para saa pi
agale meda gu-rupa lakalisa: 5 Ali
medame wit-na kili maapu-para
pola pisa. Nipumi kili maapu-
para pulalo pisa rabu medaloma
pora pagina lopesa. Go kiliri
enaalinumi rabuaa luma yaanumi
page nisimi. 6 Pare go alimi wit
kili medaloma poasa rabu kana
madaa lopesa. Go kana madaa
lopesa rabu suri kana madaa
ogepusi wisa-pulu raayo kaapu
yabesa. 7 Wit-na kili medalomare
repena ketoae-para lopesa. Go-
para opisa pare mo kope adaa
yoma minabaasa. 8 Wit-na kili
medalomare epe su-para lopoma
opea. Gore waru opomare wit-
na kili elesa rabu kili 100-pela
madisa. Go saa pi agale lomare
Yesumi gu-rupa lisa: Enaali
raayo nimi kale aalia-daare waru
pagalepape lisa.

Yesuna saa pi agalena re lakalisa
(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

9 Go raburi nipuna disaipel
alinumi go saa pi agalena re
agaa lorapisimi. 10 Go pumare
nipumi talo: Gote-na Surube Yapi-
na pagaa wi agalena re nimimi
abala adame-daa lagialo. Yapare
pa enaali medalomamere go
Surube Su madaare pa saa pi
agale pageme. Go puma nimuna
leme pa ademe pare ele meda
na-adalimi. Nimumi agale pa
pageme pare go agalena re-re
mada namakuaalimi.

Yesumi wit-na le madaa saa pi agalena re lakalisa
(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

11 Go saa pi agalena rere gu-rupa
lisa: Go wit-na kiliri Gote-na agale
yade. 12 Pora pagina lope-ae kiliri
go-rupare enaalinumi agale pa
pageme pare werepe Satan ipuma
mogo agale nimuna lo robaa-para
wala paake mea. Nimumi kone
rulaoma adae abuna kagaa pira-
mala palimi kone suma Satan-me
paake mu aaya. 13 Kana wi su-
para lope kiliri go enaalinumi epe
agale pagomare pedo waru peme.
Yapare ora robaa ru-nane pitaa
napuma kodobaaya-pulu nimumi
kone ogepusi rulaeme. Werepe
Satan-me epa eleme kotalalo paa-
daa wala Gote-na agale giyeme.
14 Etolo etolo aaya su-para lope
kiliri go enaalinumi agale pageme
pare go su kamaana kedaanu page
kamaa yape page go pedo pape
kone raayome nimu minabaaya.
Go pea-pulu regepe minaoma kili
waru na-elea. 15 Su epe-para lope-
ae kiliri go enaalinumi epe agale
pagoma lo robaa-para waru kir-
ulu saapiruaeme. Nimu pawa
piruma pageme-pulu nimumi kili
waru madialimi lisa.

Enaalinumi lam pa kewoma reke rolo-para nasu aaeme
(Mak 4.21-25)

16 Yesumi wala talo: Ali medame
lam kewomare baket rolo-para
page reke rolo-para napagaa
salia. Dia, pare enaalinu ada ru-
nane piruma lam-na paa minalo
mudialimi lisa. 17 Gore ele adaapu
kuduripu wimi elenuri gore raayo
penaame paana maa salia. Go
puma keapalimi ele raayore
werepe penaame maa salia-daa
mada adalimi lisa.
18 Nimina pageme agalere waru
surubalepape. Enaali raayome
kone waru su piralimi-daare Gote-
me kone ele medaloma wala gi-
alia. Pare enaali raayome kone
ele waru nasu piralimi-daare gore
nipuna saapia ele raayo abala mu
paaya.

Yesuna agi-para nipuna amenu nimu agale lakalisa
(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

19 Yesu nipuna agi-para amenu
nipu piri-para ipisimi. Go rabu
enaali adaapu kiritasimi-pulu
nipu pirisa re-para pirape ae naw-
isa. 20 Go raburi enaali medame
nipu lakalisa: Nena agi-para
nena amenuri nimumi ne adola
ipuma kamaa-nane epa aeme lisa.
21 Go raburi Yesumi agale gu-
rupa lakalisa: Enaalinumi Gote-
na agale pagoma kone rulaoma
raitalimi-daare gonuri nina ama-
para nina amenu-para pimi lisa.

Yesumi adaa po rilipu malo-raasa
(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)

22 Koro meda Yesu nipuna
disaipel alinu raapu ipinu madaa
pisimi. Gore nipumi nimu
lakalisa: Nimi mo ipa le mone
pane kenaama baina lisa. Go
rabu nimu pulalo pisimi. 23 Ipinu
madaa piruma pisimi rabu Yesu
nipu u palisa. Go rabu po rilipu
adaa meda kawaro kanapu-nane
ipisa. Go puma mo ipinu madaa
ipa epa rubitalo pisa-pulu nimu
paala komoma pirisimi. 24 Go
rabu disaipel alinumi Yesu puma
marekaaoma talo: Mudu abiri
naa ora apo tyala-daa lisimi. Yesu
nipu rekoma lisana mo po rilipu-
para mo adaa ipa lapo-para puri
pale agale lakalisa. Go agale
lakalisa rabu po rilipu ipa laapo
raita loraoma ipame lewa lewa
wala napisa. 25 Go raburi nipumi
disaipel alinu-para agale lorapisa:
Naa agale lo robaa-para mea
wimi pae? Go lisa rabu nimumi
pogolasaoma paala komoma agale
lala piruma gu-rupa lisimi: Go
aliri aapi ya? Po rilipu-para ipa
laapo raita agale lakela rabu nipu
agale pagaepe lisimi.

Yesumi ali medana remo ralu lisa
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Go puma Yesu-para nipuna
disaipel-nu ipinu madaa piruma
Gerasa su-para pisimi. Go suri ipa
Galili mone pane aasa. 27 Yesu
nipu ipinu giyesa rabu mo ali
madaala ipisa. Go aliri koe remo
medaloma nipu madaa pirisa.
Go ali ora abasade nipu mamina
nayamoma ada-para napirisa
pare enaali rogaae kana apedaa-
para paitala pisa. 28 Go alimi
Yesu adoma puri pale agale loma
Yesuna kibu-para epa lopesa.
Nipumi ora rui loma gu-rupa
yalisa: Yesu, nere so yaa madaa
pia Gote-na Si yade. Neme niri ake
pali ya? Go puma go alimi agaa
misa: Neme ni radaa manape ele
nagiape lisa. 29 Yesumi mo koe
remo pane pu lisa rabu mo koe
remome agale puri palo yaaloma
giyoma pane pisa. Enaalinumi
adae abuna puri pale kopeme go
alina ki age laapo rogaaoma nipu
adilisimi pare go koe remonu nipu
madaa epa pirisimi. Go pisimi-
pulu nipumi go puri pale kopenu
rugulu rubebe pala pisa. Go rabu
koe remome mo enaali napiri su-
para maa puala pisa.
30 Gore Yesumi nipu gupa agaa
misa: Nena biri aapi ya lisa?
Nipumi talo: Paapu lisa. Gore
koe remo adaapu nipuna yogale-
para puma kodobasa-pulu go bi
paapu lakalisa. 31 Go koe remon-
umi puri paloma Yesu-para gu-
rupa yalaasimi: Neme naa koe su
naaku-para namuma mapiraape
lisimi.
32 Go rabu mena adaapupeme
oge rudu meda re-para eda epa
nala aasimi. Go pea-pulu mo
remo koe nimumi Yesu-para puri
paloma gu-rupa lisimi: Neme naa
pawa go mena madaa kodoba-
mona lapa lisimi. Go lisimi rabu
Yesumi nimu penaalisa rabu nimu
go mena pisimi. 33 Go lisa-pulu
gode koe remo raayomere mode
aliri giyoma raayo mode mena
madaa puma kodobasimi. Go
pisimi rabu mena raayore oge
rudu kilipima ipa le repale-nane
kawaro-para lopoma komabesimi.
34 Gore mo mena puni alinumi
go-rupa adoma lisimina pogo-
lasaasimi. Go pisimi rabu go
agale remaare adare-para page
puma lakeloma su raayona pago
kiritasimi. 35 Pagisimi rabu enaali
raayome go remaana re adola
ipisimi. Nimu Yesu piri-para
ipuma ali epa adisimi pare koe
remome mode ali abala giyoma
pisa. Mo ali nipu mamina
yamoma nipuna kone waru wisa.
Go ali nipu Yesuna age re-para
adainaaba pirisa aaya. Mo
enaali raayome go-rupa adomare
paalame komisimi. 36 Enaalinu
medalomame abala go pisade
adisimi-pulu nimumi enaalinu-
para gode aliri go-rupa palo remaa
laoma pirisimi. 37 Go remaa
pagisimi rabu mo Gerasa su robo
ru-nane piri enaali raayomere
Yesu nipu epa lakalisimi: Nere
pane pu-le naa giyoma pane pu
lisimi. Nimumi ora paalame waru
komoma lisimi. Go rabu Yesu
nipu ipinu madaa piruma wala
pisimi. 38 Go rabu mo koe remome
abala kiyasade aliri Yesu-para gu-
rupa kogelisa: Niri ne raapu bana
lisa. 39 Nena adare-para wala
puma Gote-me ne-para paade
remaa raayore enaalinu puma
lakelapape lisa. Go rabu mo ali
nipu puma mo nipuna adare-para
piri enaalinu-para Yesumi nipu-
para pisade remaa raayo puma
lakalisa.

Yesumi ali muduna wane wala marekaaoma pumare mamina waraasa ena page ma-epeaasa
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Yesu nipu ipa le one pane
wala ipisa raburi enaali raayome

nipu adoba pirisimi. Go puma
nipu adoma lisimina raaname
komisimi. 41 Go raburi ali meda
nipuna biri Jairus ipisa. Go aliri
lotu adana surube ali mudu pirisa.
Nipu Yesuna age re-para epa
lopoma agale puri paloma gu-
rupa kogelisa: Nere nina ada-para
epape lisa. 42 Nipuna nogo komea
madu wisa. Go nogona maaliri
12-pela yapare nipu le kadupitalo
pisa.

Go raburi enaalinumi Yesu
marege paoma pisimi. 43 Go
rabu ena meda nipu enaali raayo
raapu pamisa. Go enare yapi
pupulae yainare maali 12-pela
palisa. Gore go ena nipumi
mone elenu yaina ma-epeaanalo
dokta-nu kalisa pare nipuna yaina
mada nama-epeaasimi. 44 Go
enare Yesuna koau-nane resi-para
ipumare Yesu waraaoma mode
yapi kaapu yoma wala napopisa.
45 Go rabu Yesumi talo: Niri enaali
medame waraaripa kone salo lisa.
Nimu raayome ni dia ni dia kama
lakalisimi. Go rabu Pita-me talo:
Mudu Ali, enaali adaapumi kuta
puma ne maregepeaeme. 46 Go
lisa pare Yesumi talo: Ali medame
ni waraaripa-le nina puri abala
yola meade lisa. 47 Mode enare
nipu mada nakalisa-pulu nipu
pururu puma Yesuna kibu re-
para epa adainaa pirisa. Go pisa
rabu enaali adaapuna le agaana
lakalisa: Neme waraaripu rabu
nina yaapi ora mogo wagepu
kaapu yaade lisa. 48 Gore Yesumi
nipu lakalisa: Go nogo, nena kone
rulaeme nena yaina ma-epeaaripi-
le epe lo robaa raapu pu lisa.

49 Nipumi mo agale pena
lakelalaina mo adare ali muduna
agale ma rapaape ali meda
ipisa. Nipumi ali mudu Jairus-
para yaaloma lakalisa: Nena
nogo abala le kadupiaade lisa.
Apo tisaa-para nena kogono
namapape lisa. 50 Yesumi go
agale pagoma nipumi Jairus-
para gu-rupa lakalisa: Neme
paala nakomape pare kone waru
rulape. Nena nogo wala epelea
lisa. 51 Gore Yesu nipu go ali
muduna ada-para pumare ada
ru-nane enaali raayo napulupape
lo lakalisa. Dia, pare Pita-para
Jon-para Jems-para mo agi aaraa
lapo-para go-rupare Yesu nipu
raapu ru-nane pisimi. 52 Enaali
raayo mo nogo madaa re lala
pirisimi. Go rabu Yesumi talo:
Nipu nakomaana-le re natapape.
Nipu pa u palea lisa. 53 Go lisa
rabu mo nogo ora abala komisa
adisimi-pulu Yesu madaa giri
laasimi. 54 Gore Yesumi nogona
ki mina muma gu-rupa yalisa:
Go nogo, ne reka lisa. 55 Go lisa
rabu mo nogona wasa wala epa
kodobaoma nipu wagepu rekesa.
Go pumare Yesumi nimu lakalisa:
Nimimi eda medaloma katapa
lisa. 56 Mo nogona agi aaraa nipu
laapore ora paalame komisipi
pare Yesumi nipu-para agale puri
paloma gu-rupa lisa: Go remaare
enaali meda nalaketapape lisa.

9

Yesumi nipuna disaipel ali 12-pela kogono kalisa
(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

1 Yesumi disaipel ali 12-pela
yaaloma nipumi puri-para su-
rubuma paade kogono laapo
kalaaoma pisa. Nimumi koe
remonu raakepeanalo yaina ma-
epeaanalo page puri kalisa. 2 Go
pisare nimumi Gote-na Surube
Yapi-na agale mogeama yaina
kome enaalinu medaloma ma-
epeaanalo mea rapasa. 3 Go
puma nimu lakalisa: Nimimi
pora pamualimi rabu ele namuma
pulupape lisa. Nimimi lama-
para roka-para nu-para sapi-para
monenu page namuma pulupape
lisa. Nimimi go page mamina

laapo namealepape. 4 Nimumi
nimi ada ru-nane epe-rupa lamua
palimiri gore nimi go ada komea-
para pawa puma piralepape
lisa. Werepe nimina kogono
dia naloma go adare giyoma
pulupape. 5 Yapare nimumi nimi
ada-para nalamua palimiri gore
nimimi go adare giyalepape lisa.
Go puma nimina age madaa kege
kunuma salepape lisa. Go kunuma
salimi rabu go enaalimi nimuna
koe kone mada makuaalimi lisa.
6 Go lisa-pulu nimi puma su adare
rado rado-para pu pu yabesimi.
Go puma Gote-na Epe Agale
remaa pamu lakeloma yaina kome
enaalina yaina ma-epeaasimi.

Ali mudu Herot-me Yesuna remaa pagisa
(Mat 14.1-12; Mak 6.14-16)

7 Galili adare-na ali mudu Herot-
me go remaa raayo abala pago
kiritasa-pulu nipumi aapi-para
leme pe loma kone adaapu wisa.
Gore enaali medalomame Jon
tapa-para wala reka lisimi-pulu
nipumi kone gu-rupa wisa. 8 Gore
enaali medalomame Elaija wala
epa pia lisimi. Medalomame Gote-
na ora abalade agale lakale ali
komea wala rekaana lisimi. 9 Go
agale madaare Herot-me talo: Jon-
na maare abala rugulisuade lisa.
Go remaa pagalo aliri aapi yapae?
Go loma nipumi Yesu adolalo pisa.

Yesumi ali 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13)

10 Disaipel alinu nimu wala
ipuma naa kogono gu-rupa pa
kama lo Yesu nipu epa lakalisimi.
Go rabu nipumi nimu maa
puma enaali giyoma adare meda
Betsaida-para kama raapu pisimi.
11 Werepe enaalinumiri nimu
puame lo remaa pagisimi-pulu
nipu raita maa pisimi. Nimu nipu
piri-para ipisimi raburi nipumi
piralepa loma lisana nipumi
nimu Gote-na Surube Su madaa
agale lakalisa. Go rabu page
nipumi yaina kome enaalinu page
medaloma ma-epeaasa. 12 Gore
naare pabalaina mo ali 12-pela
nipu piri-para ipuma talo: Neme
go enaalinuri nimuna ada penaala
lisimi. Go-parare enaali adaapu
napimi. Go pea-le mo-nane adare
eda kabo u paitape ada page
wasa puma kabena penaala lisimi.
13 Pare Yesumi nimu lakalisa:
Nimimi eda kalapa lisa. Nimumi
talo: Naana edare gu-rupa: Bret
supu-para wena laapo wima.
Nemere go enaali raayona eda
kabamona kone sale ya? 14 Gore
alinu 5000 pabo pirisimi.

Go rabu Yesumi nipuna disaipel
alinu lakalisa: Nimimi mo enaal-
inu 50, 50 lo mapiraalepa lisa.
15 Go puma disaipel alinumi enaali
raayo mapiraaoma kiritasimi.
16 Yesu nipumi mo bret supu-
para mo wena muma yaa-para
adaba suma Gote-para ora pili lisa.
Go pumare nipumi bret piribima
disaipel alinu kalanaloma nimumi
enaalinu rumaasimi. 17 Gore nimu
raayome ora mada nisimi. No
kiralomare eda purupi nu 12-pela
madu wisimi.

Pita-me Yesu enaali Raapu Pirape alina Si yade lo lapaasa
(Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

18 Koro meda Yesu nipu komea
beten lala pirina nipuna disaipel
alinuri nipu piri-para ipisimi. Go
rabu nipumi nimu agale lorapisa:
Enaalinumiri niri aapi leme
pae? 19 Gore nimumi agale gu-
rupa lakalisimi: Medalomamere
nere Jon Baptais leme pare
medalomamere ne Elaija leme.
Medalomare ne abalade Gote-
na agale lakale ali meda wala
rekaana leme. 20 Gore nipumi
nimu lakalisa: Nimimiri ni aapi
leme ya? Gore Pita-me gu-rupa
lisa: Nere enaali Raapu Pirape
alina Si yade lisa.

Yesu nipu komoma wala rekalua lisa
(Mat 16.20-28; Mak 8.30–9.1)

21 Go lomare Yesumi nimu ora puri paloma agale mana lakalisa: Go agalere pa enaali nalaketapape. 22 Gore nipumi talo: Ni enaali Raapu Pirape alina Siri kedaa adaalepe ritua. Go puma kone makuaae Juda alinu page Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page rekena agale tisaa alinu page go ali raayome ni koau wateme. Go puma ni lu makomalimi pare wala yapi repo dia naloma wala tapa-para rekalua lisa.

23 Gore nipumi enaali raayo lakalisa: Gore enaali raayome ni madaa kone rulaoma palimidaare nimuna kone rabuainaoma repena polopeane kedaa adalepe abuna ruma nina pora raitalimina lisa. 24 Gore ali medame nipuna kone wasa pa irulu saapitiare gore nipuna wasupa page alupalia. Pare ali medame ni madaa kone suma nipuna yogale madaa kone nasaliare nipuna wasupare gore adae abuna piramala palia. 25 Pare ali medame kana ele waru muma su kamaa elenu page raayo waru saliare nipuna kone wasupa go elenumi akepu raba mealia ya? 26 Gore enaali raayome ni-para nina epe agale-para koau wateme-daare ni enaali Raapu Pirape Alimiri go enaali koau walalua. Wala epalua rabu naa puri pale Aapana epe paana puri page epe ensel-nuna page mea epalua. 27 Pagalepa. Enaali medaloma go-para pimiri abi nakomalimi. Dia, pare abala nimumi Gote-na Surube Su epenalo adalimi lisa.

Yesuna to rado aulaoma aasa
(Mat 17.1-13; Mak 9.2-13)

28 Yesumi apo agale abalana lomare sarere komea abala dia lisa. Go rabu nipumi Pita-para Jon-para Jems-para lamua puma rudu medana beten talo pisimi. 29 Nipumi beten lala pirina nipuna le-aga abala rado pereke yoma lisana nipuna mamina page yaako pu luma lepo lepo aasa. 30 Go pumare wagepu ali laapome nipu raapu agale lala pirisipi. Go ali laapore Moses-para Elaija laapo Yesu raapu agale lisipi. 31 Nipuri yaa madaana epe paana puri raapu ipisipi. Nipu laapome Yesu-para werepe Gote-na kogono pu kiritinalo Jerusalem su-para komali agale lala pirisimi. 32 Go rabu Pita-para mo adami alinu-para u waru palisimi. Gore nimumi rekoma puma Yesuna epe paana puri-para mo rekasipide ali laapo page adisimi. 33 Gore mo ali laapome Yesu giyoma polalo pisipi rabu Pita-me Yesu gu-rupa lakalisa: Mudu Ali, naa go-para pimare ora epelea. Gore naana pokaalo ada ipa repo paminapa. Medare nena meda Moses-na medare Elija-na pamina lisa. Pita nipumi go agale lakalisa pare go agalena re namakuaasa.

34 Nipumi go agale pa lalaina mole medame nimu abala kepisa. Moleme nimu rabuaanaalisa rabu nimumi paala komisimi. 35 Go mole-parare agale meda gu-rupa lakalisa: Gore ora nina epe naakile neme nipu abala mapiraasua. Nimimi nipuna agale pagalepape. 36 Gote-me agale lakenaloma Yesu nipu komea pirina adisimi. Gore disaipel alinu nimumi agale loraoma go adisimide elenu madaa remaa nalakelesimi.

Yesumi koe remo piri naaki meda ma-epeaasa
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)

37 Ekerare so rudu giyoma kilipisimi rabu enaali adaapumi Yesu nipu pora pagina madaala ipisimi. 38 Go enaalina rikirana ali medame gu-rupa yaaloma kogelisa: Tisaa, neme nina naaki kodome komoma adape. Go naakiri ora naa komea naaki yade.

39 Koe remo medame nipu irulu
ripinaaya. Go pea raburi mo
koe remome nipu malopaoma
makeaaya. Go puma nipuna agaa-
para rako supi raa piasa. Go rabu
nipuna yogale makoyaeya. Go
puma go remome naa naaki abi
naminarepaaya. 40 Neme abalade
nena disaipel alinumi go koe remo
ma rakepealepa lo kogelisuade
pare nimumi mada naralu lisimi.
41 Yesumi go pirisimi enaalinu-
para gu-rupa lakalisa: Nimiri
kone waru narulaoma nimina lo
robaa-para page ora kolea. Nimi
raapu ni rana akepu raapu pitua
pae? Nimina koe kedaanu akepu
raapu ritua pae? Go lomare
go ali-para lakalisa: Nena naaki
lamua ipu lisa. 42 Nipuna naakiri
pena ipulaina mo koe remome
ora lopaoma makeaasa. Go rabu
Yesumi go remo-para puri pale
agale lakeloma mo naaki ma-
epeaasa. Go puma nipuna aaraa
mea kalisa.

Yesumi nipu komalua lo rana laapo lakalisa
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

43-44 Enaali raayome Gote-na
adaa puri adisimi-pulu nimu ora
pogolasaasimi Go rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu gu-rupa lisa:
Neme agale lagialua-le nimimi
go agale waru pago piralepape.
Ni enaali Raapu Pirape alina Siri
ali medalomame koe alinu mea
kateme lisa. 45 Pare nimumi go
saa pi agalena re namakuaasimi-
pulu nimu paalame komoma nipu
agale namisimi.

Abala ririna epea aliri aapi ya-pae lisimi
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

46 Gore disaipel alinumi ape
puma naana rikiranare riri-nane
aape aliri aapi yapae lo agale
lala pirisimi. 47 Gore Yesumi
nimuna kone adoma nipumi oge
naaki meda nipu raapu mea mapi-
raasa. 48 Go pumare nipumi nimu
lakalisa: Enaali raayo naa bi loma
go oge naaki raba mealimi-daare
nimimi ni page raba meme lisa.
Enaali raayo kogono puma naaki
ora oge gupiale raba mealimi-
daare enaali mudu-rupa pitimi
lisa.

Nimi yada lore ali napiralimi-daare nimina adami enaali piralimi
(Mak 9.38-40)

49 Go rabu Jon-me agale gu-rupa
abulisa: Mudu Ali, ali medame
nena bi loma koe remo mea
rakepea-daa adama lisa. Go pea
pare go alimi naana rikirana
disaipel ali napia-pulu nipu giyape
lo lakelama. 50 Go rabu Yesumi
nipuna disaipel ali medaloma
gu-rupa lakalisa: Nimimi nipu
giyoma natapape lisa. Enaali
raayo nimi-para yada lore ali na-
aulalimi-daare gore nimina adami
enaali pitimi lisa.

Yesu Samaria su-para pulalo pisa rabu na-epape lisimi

51 Gote-me Yesu so yaa-para
maa pope yapi rudu lisa. Go pisa
raburi Yesu nipu Jerusalem palua
kone suma pisa. 52 Go raburi
ali medaloma-para kalu agale
abala lo rapasa. Go alinu nimu
pumare Samaria adare meda-para
kodobaoma nipuna elenu kirita
polalo pisimi. 53 Go pisa pare
go su-para piri enaalinumi Yesu
nimuna adare-para lamua pope
giyasimi. Gore Yesuri nimuna
lore alina su Jerusalem su-para
penaalo adisimi. 54 Disaipel ali Jon
Jems laapome go kone adoma nipu
laapome wala puma Yesu-para
talo: Mudu Ali, naame so yaa-para
wia repena sulaame go enaalinu
rabenalo mea rapaamina ya?
55 Go lisimi pare Yesumi wala
perekea luma nipu-para ora dia
lisa. 56 Go puma nimu su rado-
para pirisimi.

Enaali medalomame Yesu raita maa pulalo pirisimi
(Mat 8.19-22)

57 Nimu pora pagina pisimi rabu ali medame Yesu go-rupa lakalisa: Ne su raayona pali-parare ni go-para raita mea epalua lisa. 58 Go lisa rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Raa yananuri nimuna kana apedaa-para ada aaya. Go page yaanuri nimuna ada aaya pare Ni Enaalinu Raapu Pirape Alina Siri paitape ada meda na-aaya lisa. 59 Nipumi ali rado meda gu-rupa lakalisa: Neme ni raita mea ipu lisa. Go lisa pare mo ali nipumi lalaara gupa lisa: Neme nina aapa abala rogala pono laa lisa. 60 Yesumi nipu gupa lakalisa: Dia, nimuna wasa kome enaalinuri ora nimuna kome yagonumi rogaaina lape. Ne puma Gote-na Surube Su madaa agale puma lakelape lisa.

61 Ali medame gu-rupa lisa: Mudu Ali, neme ne raapu banalo pi pare neme nina enaalinu abi piralepape lo ta pono laa lisa. 62 Gore Yesumi nipu go-rupa lakalisa: Ali medame nipuna koau-nane wala perekeyo adaliadaare Gote-na Surube Su mada namilia lisa.

10

Yesumi ali 72-pela epe kogono pula penaalo mea rapasa

1 Werepe Mudu Alimi ali 72-pela medaloma mumare laapo laapo lo mea rapasa. Gore Yesu werepe penaalo adare su raayo-parare nimumi abala agale lakelaari pasimi. 2 Go pisa rabu nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Eda adaapu apo maapunu-para wia pare kogono enaali adaapu napimi. Go pea-le nimimi apo maapuna aaraa-para beten tapape. Go puma aaraame ali medaloma mo edanu mea kirita winalo beten tapape.

3 Pulupa. Nimiri sipsip mena-rupa mo raa yanana rikirana apo mea rapaato. 4 Nimina kana paus-para roka nu-para age ada go elenu nama-pulupape. Go puma pora pagina ae enaali-para abi piralepape pi natapape lisa. 5 Gore nimimi ada meda-para puma kodobalimi-daare abala nipu gu-rupa tapape: Go ada-para piri enariri epe-rupa piralepa tapape. Gore epe kone wi ali meda go ada-para pitia-daare nipumi nena epe kone muma abutea. 6 Pare ali meda gu-rupa napitia-daare nimina epe konere wala na-abuteare nimina wala mealimina. 7 Nimi ada meda-para puma piramina gialimide nape eda elenuri nalepape. Go puare kogono aliri nipu yoto ele mada mealia. Pare nimuna ada rado radonu-para ele namula pulupape.

8 Nimi adare meda-para palimi rabu nimuna ada-para epe-rupa mea kodobalimiri gore eda nimumi gialimide nalepape. 9 Go adare-para yaina kome enaalinu ma-epeaalepape. Go pumare nimimi nimu gu-rupa laketapape: Gote-na Surube Su nimi piri re-para epea tapape. 10 Go puma nimi adare meda-para pumare nimi nimuna ada-para nalamua palimiri go adare riri-nane puma aoma gu-rupa tapape: 11 Nimina adare-na kegere naana age madaa wina apo kunuma salema-daa tapape. Pare Gote-na Surube Su abi go re-para epaade tapape. 12 Neme nimi lagialo: Sodom adare-para koe enaalinu pisimi-pulu kedaa adaa meda kalisa. Go pisa pare go adare-para epe agale giyalimiri kedaa ora waru katea lisa.

Enaalinumi kone naperekelemepulu kodo waru pea
(Mat 11.20-24)

13 Yesumi wala talo: Korasin
su-para mo Betsaida go laapo
piri enaalinu-para page ora kodo
waru pia. Nimina su-para napi
kogono pisade-rupa Tair su-para
Saidon su lapo-para go-rupa pula
pisa yalore go su lapona piri
enaalinumi pupitagi giyoma kone
pereketa pame. Go pula pisimi
yalore nimumi mamina pobere
yamoma repena sulaa taga-para
pita pisimi. 14 Gore Gote-me enaali
koe kedaa katea raburi go koe
su laapo Tair Saidon lapo-para
kodome komoma kedaa katea. Go
palia pare go adare-para piruma
kone narulae enaalinuri nimi ora
adaa kedaa meda mealimi lisa.
15 Nimi Kaperneam su-para piri
enaalinuri nimina so yaa-para
polalo peme pae? Dia nimi koe
repena sulaa-para mea lopalia
lisa.
16 Go loma nipuna disaipel alinu
lakalisa: Enaali raayome nimina
agale pagalimiri gore nina agale
page pageme. Pare enaali raay-
ome ni koau wateme-daare gore ni
page koau wateme. Gore ni koau
wateme-daa abalade nimumi ni
rapaasade Aapa page koau wa-
teme lisa.

Mode epe kogono ali 72-pela wala ipisimi

17 Werepe mo epe kogono ali
72-pela wala ipuma raaname
komo aasimi. Gore nimumi talo:
Mudu Ali, naame abalade nena
bi lakelama pasima rabu koe
remonu page naana agale pagame
lisimi. 18 Go rabu Yesumi nimu
go-rupa lakalisa: Go lisimi rabu
yaa madaare Satan so repena
sulaa-rupa wagepu lopesa-daa
adisua. 19 Pagalepa. Neme nimi
puri abala gisuade-pulu nimimi
kero-para supi kalainu-para agale
mada rogaalimi lisa. Go pumare
nimimi Satan-na puri raayo
rabuaaniaalimi rabu ele medame
nimi mada nama-koeyaalia lisa.
20 Pare koe remome nimina agale
pa pageme-pulu go komea madaa
raaname nakomalepape. Dia,
pare nimina bi so yaa-para abala
tapaya go madaa rana komoma
palepape lisa.

Yesumi rana komoma waru puma Aapa Gote-para ora pili lisa (Mat 11.25-27; 13.16-17)

21 Go raburi Holi Spirit-mi
Yesuna lo robaa-para raana
komape kone kalisa rabu ru-
bitabesa. Go rabu Yesumi talo:
O Aapa, nere su kamaa page
yaa-para page ora Mudu Ali
pi. Abi neme kone adaapu wi
enaalinu-para makuaae enaalinu-
para nena kone kudiri puma skul-
nane enaalinu mea waatede lisa.
Ora gore Aapa, nena raanana
pagaa wi gu-rupa pede-pulu
ora pili. 22 Naa Aapame kone-
para ele raayo neme surubenalo
gisa. Pare enaali raayome Sina
kone na-ademe. Dia, pare Aapa
komeamere adea. Go page enaali
raayome Aapana kone na-ademe
pare Simi komeamere Aapa adea.
Go pea pare Simi enaalinu Aapana
kone waalalo palia-daare nimumi
page aapa mada adalimi.
23 Go rabu Yesumi perekea luma
disaipel alinu-para talo: Nimimi
go adaleme ele madaare nimi
ranaa komo piramina. 24 Neme
nimi lagialo: Abalade ali mudunu
page Gote-na agale lakale alinumi
page abi nimi ademe ele adolalo
pisimi. Pare nimumi go ele na-
adisimi. Go page abi nimimi go
pageme agale pagolalo pisimi pare
napagesimiya lisa.

Samaria ali medame nipuna yada lore ali kodome komisa

25 Gore rekena agalena tisaa
meda Yesu piri-para ipuma Yesu
kotalalo pisa. Tisaa-ya, neme
ake puma adae abuna kagaa
pirape kone wasa mealua ya?
26 Gore Yesumi nipu go-rupa
lakalisa: Gote-na buk-parare ale

lea wia? Neme akepu diminaaripi
pae? 27 Gore nipumi agale gu-
rupa lakalisa: Nena Adaa Gote
madaare lo robaa raayome page
kone wasa raayome page puri
raayome page raana komalepape
lea. Go page nimina nimi raana
komalimi-rupare nimina yagonu
page komea-rupa go palepape
lisa. 28 Gore Yesumi nipu go-rupa
lakalisa: Gore neme agale waru
abulae. Neme go-rupa pali-daare
ne adae abuna epe-rupa kagaa
pirali lisa.

29 Yapare go rekena agale lisa
alimiri nipuna bi komea waru
epena kone wisa-pulu nipumi
Yesu wala lakalisa: Gore rekena
agaleme nina ada lapa piri
enaalinuri aapi-para lea pae?
30 Gore Yesu nipumi remaa gu-
rupa lakalisa: Ali medame nipuna
Jerusalem su-para giyoma Jeriko
su-nane pisa. Go rabu koe paake
ne alinu nimu pora madaasimi
rabu luma nipuna mamina-nu
koyoma nipuna elenu misimi. Go
pumare nipu waru luma pornane
pa le kadupitalo palaina giyoma
pisimi. 31 Go raburi Gote-na
Lodo Kirae Ali meda go pora
kuru maa pisa. Gore nipumi go
mudu ali giyoma mo pora renane
pakeama puma pisa. 32 Go pisa
rabu ali meda nipu Livai-repaa
ruru piri ali nipu ipisa. Nipu pora
renane ipuma mode ali tapae wisa
ai adomare mo pora kebo-nane
pakeaoma giyoma pisa.

33 Go pisa pare Samaria su-
para piri ali komeare mo pora
pagina ipuma go ali tyapaina
adoma lisana nipuna pu-para ora
kodome komisa. 34 Go pisa-pulu
nipu re-para puma minasaoma
marasin wel-para ipa wain koyo
paboma mo nipuna rere rogaasa.
Mo rere rogaa kiraloma mo ali
marekaaoma nipuna donki mena
koauna mea mapiraasa. Go
pumare nipumi pora kimisu alinu
paitape ada meda-para puma
waru piama surubisa. 35 Ekera-
nanere go alimi kimisu alinu
paitape adana aaraa kana 100
kina-rupa puma kalisa. Go puma
nipumi gu-rupa lakalisa: Neme
go ali waru surubape. Gore
nena kana medaloma mogo ali
madaa palia-rupa wala ipuma epa
abutua.

36 Go loma lisana Yesumi wala
talo: Gore abi neme ake kone
sale pae? Ali repo pora pagina
epame pare mode tyapasade alina
adami aliri aapi ya? 37 Go rabu mo
rekena agalena tisaa-me talo: Go
kimisu aliri kodome komoma raba
meaana lisa. Go rabu Yesumi nipu
lakalisa: Ne pumare neme go-rupa
puma pape lisa.

Yesumi Marta-para Maria laapo adola pisa

38 Yesu nipuna disaipel alinu
raapu adare meda-para pisimi.
Go-parare ena meda nipuna biri
Marta go ename Yesu nipuna
ada-para epe-rupa lamua pisa.
39 Marta nipuna aki meda nipuna
biri Maria pirisa. Maria nipu
Mudu Ali-na age re-para epa
piruma nipuna agale pagisa.
40 Go pisa pare Marta-re kogono
adaapu puma nimuna nape eda
yarera pirisa. Go pisa rabu Marta
nipu Yesu piri-para puma agale
lorapisa: Mudu Ali, nina akimi
ni giyaade-le neme komea eda
kiru pi-le go kone madaare ake
kone sali pae? Ni epa raba mina
neme lakala lisa. 41 Go lisa pare
Mudu Alimi nipu-para agale go-
rupa lakalisa: Marta, kodo pia.
Neme kone adaapu suma nena lo
robaa-para kari-yapa pea. Nere
ele raayo madaa kone sale. 42 Go
pea pare neme kone komea sape.
Go nena aki Maria-me mulalo pia
elere naame koe kone nasamina
lisa.

11

Yesumi beten lape-rupa moge riaasa
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

1 Yapi medame Yesu nipu su
meda-nane beten lala pirisa.
Werepe beten abala lo kiritinalo-
mare nipuna disaipel ali medame
nipu go-rupa lakalisa: Mudu Ali,
neme naare beten lape-rupa moge
riape. Abalade Jon-me nipuna
disaipel alinu lariaaripa neme
page naa lariape lisa. 2 Gore
nipumi nimu go-rupa lakalisa:
Beten lape agale leme raburi
nimimi gu-rupa tapape lisa:

O Aapa, Nena biri adae abuna ora
epe-rupa wina.
Nena Surube Su epena.
3 Abi go yapi komea madaare
naana eda giyaina.
4 Naana koe elenu mea rubaina-le
naame page abala koe kone
saapirape enaalinuna kone
mea rubalima.
Neme naa kedaame komape elere
koe nalina.

5 Yesumi go-rupa loma lisana
nipuna disaipel alinu go-rupa
lakalisa: Gore nimi medamere
ribaa rumu rumuna puma nipuna
adami ali gupa agaa mealimi:
Adami ali, neme ni bret ipa repo
giaina puma le. 6 Naa adami ali
meda pora kimisu pamuma reame
komoma nina ada-para epa pia.
Go pea pare neme kalape eda dia
yaade. 7 Go le raburi mo ada
ru-nane pia adami alimi go-rupa
tea: Neme ni radaa pi kogono
nagiape. Pora gaape ora poma
abala luma nina nogo naakinu
raapu abala paitawa tea. Neme
rekoma ele mada nagialua tea.
8 Go tea rabu neme ake pali ya?
Neme nimi lagialo: Gore mo alimi
ne nipuna adami enaalinu bret
nagilia-daare ne yala napote pare
ne rekoma agale wala laina. Agale
pa lalaina-pulu nipu rekoma nena
elenu gialia. 9 Go remaana re
neme nimi lagialo: Gore nimimi
Gote-para beten go-rupa tapape.
Go palimiri nipumi nimi ele su
gialia. Nimimi ele asa palimiri
nimimi mada adasaalimi. Nimimi
pora gaape lu piralimiri Gote-
me pora gaape mada epa lobalia.
10 Enaalinumi Gote-para beten
temere gore ele mada mealimi.
Enaalinu ele asa palimiri nimumi
ele mada adasaalimi. Enaalinumi
pora gaape timiri gore Gote-me
nimu-para pora ora lobalia.

11 Gore nimina naaki nogon-
umi nimi-para wena meda gialepa
leme-daare koe kero meda mea
kaleme ya? 12 Dia-le mo naakimi
yaa kapa meda gi tea-daare be-
tamu meda mea kaleme ya? Dia-le
mada nakaleme. 13 Gore nimi koe
alinu pimi pare nimina naaki-para
epe elenu kalemede. Go pemede-
le waru pagalepa. Naana so yaa-
para pia Aapamere enaalinumi
beten teme-daare Holi Spirit gialia
lisa.

Yesu Belsebul raapu kogono pea lisimi
(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

14 Koe remome ali medana agale
mea maraasa rabu Yesumi go
remo mea rubisa. Go rabu go alina
agale lapaasa. Go puma enaali
raayome kone adaapu suma pogo-
lasaasimi. 15 Go pisa pare enaali
medalomame talo: Koe remonuna
ali mudu Belsebul-mi Yesu puri
kalea rabu mea rubaaya lisimi.
16 Go lisimi pare ali medalomame
Yesu kotalalo pisimi-pulu Yesumi
napi kogono meda pinaloma
adamono lisimi. 17 Pare Yesumi
nimuna kone adoma nimu gu-
rupa lakalisa: Adare meda-para
piri enaalinu rugutalalo puma
yada palimiri go adaa rururi koro
dia yalimi. Go page ada medana
aaraalu rugutalalo paliare go
aaraalu mada nakibuma piralimi.
18 Gore Satan-me nipuna surube
enaalinuri rugutalalo mapeaalia

yalore nipuna puri page ake puma
epe-rupa nasalia ya? Mada Dia,
pare nimimi koe remonuna mudu
Belsebul-na purimi mea rubaayo
teme. 19 Neme go purimi mea
rubaayo teme-daare gore nimina
naakinu madaare ake puma neme
nimuna remonu mea rubaayo
pae? Nimina naakinuna koe remo
radonu puma mea rubaayo-le
nimimi ora agale nalaeme. 20 Dia-
le Gote-na purimi ni puri gisa-
pulu go koe remonu mea rubaayo.
Go pe-pulu Gote-na Surube Su
nimi piri-para abala epaade lisa.
21 Gore puri pale ali medame
edali ripinuma nipuna ada-para
surubaliare gore nipuna ele raayo
epe-rupa pa salia.

22 Go palia pare puri waru pale
ali rado apo alina ada-para ipuma
lumare mako saalia. Go pumare
apo alina eda-para rai napi-para
go surubape ele paake noma
ali medalomanu-para surubape
ele ruma katea lisa. 23 Enaali
raayo nina adami enaali napitimi-
daare gore nina yada lore ali
pimi. Enaali raayome ni raapu
ele nakiritemere gore nimumi raa-
para mea ralu rubalimi lisa.

Koe remo wala ipisa
(Mat 12.43-45)

24 Gore koe remome ali meda
giyaliare gore nipu su kaapu le-
para pomo mu pirape su asapu-
lalo pea. Gore nipumi go su
meda na-adomare nipumi talo:
Abalade nina pirisuade ada-para
wala palua tea. 25 Go paa-daa
nipu puma nipuna abalana ada-
para wala puma adea rabu ni-
mumi puluma ki age au puma
wari. 26 Go adea raburi wala ora
koe remo ki medane luma medane
laapo medaloma puma lamu misa.
Go pumare nimu raayo mo ada
ru-nane puma kodobaoma pimi.
Go peme rabu abalade mo ali
nipuri koe-rupa pirisa pare wala
abi raayo piruaeme-pulu go ali abi
ora koe-rupa pa pilia lisa.

Rana waru komoma pirape
kone

27 Yesumi enaali adaapu kirata
pirinaloma agale gu-rupa lisa:
Go enaalina rikirana pirina ena
komeame agale gupa yaalasa:
Gore abalade ne maduma adu
gisade enare nipu komeamere
pedo waru pina lisa. 28 Go lisa pare
Yesumi gu-rupa lisa: Ora lale pare
enaalimi Gote-na epe agale wala
pagoma raitalimi enaalinumiri
gore ora pedo pina lisa.

Enaali medalomame napi ko-
gono adamono paina lisimi
(Mat 12.38-42; Mak 8.12)

29 Enaali adaapu pa epa kiritaba
pirina nimu gu-rupa lakalisa: Abi
go yapi di rabu pimi enaalinuri
ora koe enaali pimi. Nimumi napi
kogono meda adamono leme pare
neme go-rupa kogono meda nawa-
toa. Dia, pare Jona nipuna napi ko-
gono pisade go komea mea waatoa
lisa. 30 Abalade Jona Gote-na agale
lakale ali pirina mo Ninive su-
para piri enaalinumi Gote-na puri
pale kogono adisimi. Abi go rabu
page ni enaali Raapu Pirape Alina
Si Gote-me go enaalinumi adenalo
napi kogono palua rabu adalimi
lisa. 31 Werepe Gote-me enaalin-
una kose lape di madaare no re-
nane ena mudu komeame rekoma
abi piri enaalinu nimuna koe ele
madaa kose lape agale lagialia.
Gore go ename abalade Solomon-
na epe mogeape agale pagola
ipisa-pulu nipu su raayona kale-
nane pamisa. Go pisa pare nim-
ina rikirana eleme apo Solomon-
na kone ora ma-oge yaaya. Go
pea pare enaalinumi nipuna agale
napageme. 32 Gote-me enaalin-
una kose lape agale di madaare
gore Ninive su enaalinumi rekoma
lisimina go abi piri enaalinumiri
Joname agale lakalisa-daa nimumi

kone perekealisimi. Go pisimi-
pulu nimi madaa kose lape agale
mada lagialia. Go palia pare abi
nimina rikirana piri alimi Jona
ma-oge yaaya lisa.

To yogalena paa madaa agale lakalisa
(Mat 5.15; 6.22-23)

33 Yesumi wala talo: Enaalinumi
lam kewoma go lam baket rolo-
para nasalemede lisa. Dia, pare
nipumi madumaloma enaalinumi
go paa adoma ada ru-nane epa
kodobalimi. 34 Nena lere nena yo-
galena paa lam-rupa roaaya. Gore
nena le laapo epe yaaliare gore
nena to yogale raayo paa rubita-
balia. Pare nena le koyaliare gore
nena to yogale raayo ribaa ya-
balia lisa. 35 Gore nena lo robaa-
para wia paa wala ribaa yaalia
waru adalepape. 36 Gore nena to
raayo-para paa paliare kalekale-
nane page ribaa nayaabalia. Go
rabu lam-na paa le madaa piraita
ipulade-rupa nena to yogale-para
paa gu-rupa rubitabalia lisa.

Farisi alinu rekena agale tisaa-
nuri koeyae pisimi
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47)

37 Yesumi go agale abala naloma
Farisi ali medame nipuna ada-
para eda nola ipu lisa. Go lisa rabu
mo ali nipuna ada-para puma
eda nala pirisa. 38 Gore Yesumi
eda nala piruma waswas abala
nalisa-pulu mo Farisi alimi adoma
nipumi kone adaapu wisa. 39 Go
pisa rabu Mudu Alimi nipu gu-
rupa lakalisa: Gore nimi Farisi
alinuri nimimi plet kap-nuna yo-
gale radepealeme. Go pea pare
nimimi plet kap-nuna ru-parare
naradepealeme. Go pea pare
nimina lo robaa-para ele adaapu
saapirape kone su pupitagi nape
kone page apo rubitabea-daa lisa.
40 Nimiri makeae alinu pimi. Gote-
me enaalina to yogale warilalo
nipuna robaa page nawarisa pae?
41 Pare nimina plet kap-nupara
saapiri elenu medalomame naar-
alinu katepape. Go palimi rabu
nimi epe-rupa piralimina lisa.
42 Pare Farisi alinu nimi waru
adalepape. Nimi yabia meda-para
rakia-para padi raani medaloma-
para warea go oge ele page Gote
medaloma kaleme. Go peme pare
nimimi epe-rupa sape kone-para
Gote madaa kone rulape kone-
para giyeme. Pare nimimi go kone
suma moge nagiyalimiri gore epe-
lea.
43 Nimi Farisi alinu nimimi waru
adalepape. Nimi lotu ada ru-nane
puma ora-nane pirape siaa madaa
raaname apo komalimi-daa. Go
page nimi kiritape maket ada-
para puma enaalinumi nimi-para
abi piralepape leme-daa raaname
komeleme.
44 Nimiri waru adalepape.
Nimina kone gu-rupa: Nimi pa
awemede tapa-rupaga gore pa
enaalinumi na-adomare rekena
lusuma rabuaemede.
45 Go rabu rekena agalena tisaa
medame gu-rupa lisa: Tisaa, neme
go-rupa loma naa-para ero agale
naa mariaaye.
46 Yesumi talo: Nimi rekena
agalena tisaanuri waru adalepape.
Nimimi kedaa pi ele enaalinuna
koau-nane mea mariaaeme. Go
peme pare nimu riape-rupa
maarea pare go kedaa pi ele
rinalo nimimi raba meape kone
nasalimi.
47 Nimimiri waru adalepape.
Nimina kasuanumiri Gote-na
agale lakale alinu lisimiya. Go
pirisimi pare nimimi go kasua-
nuna rogaape apedaa wariaoma
au epe-rupa paeme. 48 Go peme
rabu nimimi nimina kasuanuna
koe pisimide kone makuaaoma
raaname komeleme. Nimina
kasuanumi Gote-na agale lakale
alinu lu makomeama rogaasimi-le
nimimi nimuna tapa wariaoma au
pame.

49 Go madaare Gote-me epe
makuaae kone suma talo: Neme
nina agale lakale alinu page
aposel kogono alinu page nimu
piri-para penaaato. Go palua
pare nimumi go ali medaloma lu
makomeama medaloma kedaa pi
ele kaleme. 50 Go lisa-pulu go piri
enaalinuri abalade mo Gote-na
agale lakale alinu lu makomasimi
madaa abi page ora kedaa adaae
mealimi. 51 Abala Gote-me su
ya warinaloma mo ali Abel lu
makoma ipuma Sekaraia epe lu
makomasimi rabu page kedaa
adaae mealimi. Go aliri Gote-
na ada ru-nane pirisa rabu kana
reke-para Gote-na epe pirape ada
laapona rikirana lu makomasimi.
Gore neme nimi lagialo: Abalade
Gote-na alinu lisimide kogonona
kedaare abi go piri enaalinu
nimimi ritimi.
52 Nimiri rekena agale tisaanu-
ri nimimi waru adalepape. Nim-
imi kone makuaae meapena pora
lobape ki nimimi riti peme. Go
peme pare nimina kadobaitalo
pora gaape nalobeme. Go page
enaali meda kodobalalo page kone
salimi pare nimimi pora poame.
53 Yesumi go su giyesa rabu mo
rekena agale tisaanu-para Farisi
alinu-para Yesu madaa koe ero
agale loma nipu madaa agale
rado rado misimi. 54 Nimumi
agale loma nipu kotalalo pisimi-
pulu nipu agale adaapu agale lo-
rapisimi. Nipumi aleda tea-daare
nimumi nipu kose madaa mea adi-
alalo pisimi.

12

Makirae konere waru adalepape
(Mat 10.26-27)

1 Enaalinu ora adaapupe kiri-
taoma rubitabaomaa medana ali
madaa aata pisimi rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu-para agale
abala gu-rupa lisa: Nimi go
Farisi alinuna bret ma-adaa sape
yis-ri waru adalepape. Neme
nimuna makirae agale madaa talo.
2 Ele raayo pagaa sabaaya elere
werepere kamaa salia. Go page ele
raayo kudiri pu wiare werepere
pename waatea. 3 Go pea-pulu
agale raayo ribaale-para lisimi
yaade agalere enaalinumi epe
paa-para piruma pagalimi. Gore
agale medaloma pawasi ru-para
piruma lisimi yaadere so rudu
madaa aoma lamonealimi lisa.

Enaalimi Gote madaa paala ko-
mamina
(Mat 10.28-31)

4 Naa adami enaalinu nimiri
gu-rupa lagiano: Enaalinumi
to yogale timi-daare paalame
nakomalepape. Go pumare
werepe nimumi yada meda mada
napalimi. 5 Nimi paala komape
enaali nimi lagiano. Gote madaa
paala waru komalepape. Nipumi
enaali lu makomeama werepe
repena sulaa-para mada mea
lopalia. Gore neme nimi lagialo.
Go ali komea madaa paalame
komalepape. 6 Nimimi ademe
kana 2 toea-rupa yaa magaita
supu kabeme. Pare Gote-me
yaa oge-ai go-rupa madaare
kone narugulaaya. 7 Nipumi
nimina kalu-para iri raayo abala
yarepelea. Gore nimimi paala
nakomeleme-le nimimi ogege
kabape yaa-rupa gona yoto ma-
oge eleme.

Ni Yesuna ruru yada lapere
palaa nakomamina
(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Gore neme nimi lagialo. Enaali
raayo pa enaalinuna le-aga madaa
nina bi lakelemere gore ni enaali
Raapu Pirape alina Si neme
page Gote-na ensel-nuna le-aga
madaa go enaalinuna bi laketoa.
9 Go palua pare enaali raayome
enaalina le-aga madaa ni koau
waatemere gore Gote-na ensel-
na le-agaa madaa enaali Raapu

Pirape alina Si neme nimu koau
waatoa.
10 Enaali raayome enaali Raapu
Pirape alina Si madaa koe agale
leme-daare gore Gote-me go
enaalina koe ele mada mea
rubalia. Go palia pare enaali
raayome Holi Spirit madaa ero
agale teme-daare Gote-me go
enaalina koe ele nama rubalia.
11 Gore nimumi nimi lotu ada-
para maa puma namba wan gav-
man page adare ali kalunumi page
kose pagenalo maa palimi. Go
rabu nimimi paalame nakomoma
kone adaapu nasalepape. Gore
naame agale akepu abutema ya-
pae naame agale akepu laketema
yapae kone nasalepape. 12 Gore
nimimi lape agalere Holi Spirit-mi
nimina kone-para mapiraalia.

Kamo makeae ali mudu madaa saa pi agale lakalisa

13 Go rabu go pirisimi enaalina
rikirana piri ali medame gu-rupa
lisa: Tisaa-ya, Aapana moae-
elenu mo ameme rumaaoma gina.
Neme rumaaoma ni gina neme
lakela lisa. 14 Go lisa pare Yesumi
nipu go-rupa lakalisa: Ali ya?
Ni nimina kose pagape ali-para
nimina ele rumaape ali-para ni-
daa dia. 15 Gore nipumi nimu
gu-rupa lakalisa: Nimimi waru
adoma surubalepape. Nimimi
epame komape kone giyalepa. Ali
medame nipu ele adaapu salia-
daare nipumi go elenu madaa epe
pirape kone mada namealia.
16 Go rabu Yesumi nimu-para
saa pi agale meda gu-rupa lisa:
Kamope medana epe su adaapu
wi-para maapu eda ele adaapu
opoma nape lea. 17 Go raburi
go kamo le ali nipuna kone-
para gu-rupa wisa: Abiri mo
eda medaloma kirita sape adare
dia yade-le neme ake palua pe
kone wisa. 18 Gore nipumi kone
gu-rupa wisa: Neme go-rupa
palua. Neme nina eda sape adanu
kilipima ada ora adaae medaloma
palua. Go pumare nina wit-na
kili-para mo eda raayo go adanu-
para mea kirita salua lisa. 19 Go
palua kone salo: Go ali nipuna
epe ele raayore saapirano maali
adaapumi popalia pare epe-rupa
pitua. Go pea-le abiri neme
pomo mu piruma eda ipa nala
pumare ranaa komo pitua kone
wisa: 20 Go kone wisa pare Gote-
me nipu lakalisa: Nere makeae
ali lisa. Abi go ribaa ne komali-
le abalade nena mea kiritaoma
saede elenuri aapimi meali ya?
21 Go rabu Yesumi agale gu-rupa
lo kiritasa: Enaalinumi epe ele
adaapu salimiri apo makeae alina
kone mogeleme. Go palimi pare
nimu Gote-na le-aga-para kamo
enaali napimi lisa.

Gote madaa kone rulaalepape (Mat 6.25-34)

22 Go rabu Yesumi nipuna dis-
aipel alinu gu-rupa lakalisa: Go re-
maa madaa kone mealepa. Naame
ele nalima palo epe-rupa piralima
palo kone adaapu nasalepape.
Go page nimimi naare yogale
madaa ele maraalima palo kone
adaapu nasalepape. 23 Gore epe-
rupa piruma yogale surubalima
rabu eda nape ele-para mamina
maraape-para go madaa kone
adaapu nasalepape. 24 Nimimi
yaanuri adalepape. Nimumi
enaalina kone namogeaoma nape
repena kili napoma eda namuma
kereme. Nimuna eda kiritape ada
page na-aaya. Dia, pare Gote-
me nimu raba muma eda katea.
Gore nimi enaalimiri mo yaanu
ora rabuaniaaeme. 25 Nimina
enaali medame go ele madaa kone
adaapu salia-daare gore nipuna
maali ogesi-daa wala adaalupu
mada yoloma pitia yapae? 26 Dia-
le gore nimimi oge eda elenu
nasurubeme-le nimimi pa ele

medaloma madaa kone adaapu nasalepape.
27 Nimimi plaua kili adalepape. Nimumiri kogono napuma mamina page nawaritimide. Dia, pare pagalepa. Abalade mo kamope Solomon-mere nipuna au raayo pisa pare mo plaua kilinumi nipuna au ma-oge yaaya. 28 Gore Gote-me mo su kamaa rilipu ma-opaaoma nipuna au paaya. Go pea pare go pa rilipinu ekera-nanere nimumi poma repena sulaa-para kiralimi. Go puma nimimi go rilipu ma-oge saleme-pulu Gote-me nimina maraape mamina guma nimi waru surubalia. Go kone adaapu saleme rabu nimina kone rulapere ora ogepu saapiru-aeme. 29 Go pea-le nimimi nape ele madaa kone adaapu nasalepape. Go page naa ele nalima palo kone nasalepape. 30 Gore go su kamaa piruma kone narulae enaalinumi go elenu raayo asa peme. Pare Aapame nimina kone gu-rupa wimilo abala makuaaya. 31 Nimimi Gote-na Surube Su madaa kone rulaalepape. Go palimi rabu mo elenu page mada gialia lisa.

Yaa-para epe elenu mea kirita sape kone
(Mat 6.19-21)

32 Nimi oge sipsip menasinuri nimimi paala nakomalepape. Nimina Aapame nipuna Surube Su gulalo ranaa komo pia. 33 Go pea-le nimina ele raayore nimumi kabenaloma kana-re mo enaali naralinu katepape. Go palimiri nimina kana paus ora puri pale suma so yaa-para epe elenu mada kirita salimina. Go puma so yaa-para wi elere na-alupalia. Go page so yaa-parare paake ne alimi page namula epea. Go page so yaa-parare alurai-para daalinu-para nimumi page go ele nanola epea. 34 Gore nimimi epe elenu kiritaeme-parare nimina kone page go-para kama pea lisa.

Kogono naakinu kiritao-ae remaa
(Mat 24.42-44)

35 Nimina mamina aako let-me marudu yaatapape. Go puma lam kewoma kiritaoma piralepape. 36 Nimi go-rupa piralepa lisa: Kogono naakinuri nimuna Mudu Ali madaa adoba piralemede-rupa piralepape. Go surube aliri nipu mo ena lamulalo eda yaweme-para adola epalia. Go pea-le mo kogono naakinu adoba pimi. Nipu ipuma pora gaape epa tiare kogono naakinumi pora gaape wagepu mada lobalimi. 37 Go adaa ali epa adalia rabu nipuna kogono naakinumi u napaluma adaba pitimi. Go pea-le go kogono naakinuri ranaa komo maa pitimi. Pagalepa. Go Mudu Alimi raaname komoma mamina aako let-me ma-rudu yaaoma nimu reke madaa mapiraalia Go pumare nipuna eda epa katea. 38 Gore nipu ora rumu rumuna epalia palo yaa kakarega ripia rekaliade rabu epalia palo marea pare nimi u napatalimi. Gore nipumi go kogono naakinu madaa ora pedo pedo waru palia.
39 Nimi go agale pagalepa. Gore adana aaraame paake ne ali nipuna ada opalialo kone suma napaitalia pare pa pitia. Go rabu mo paake ne ali epalia mada nakodobalia. 40 Gore enaali Raapu Pirape alina Si nimimi namakuaaoma pa piralimi rabu epalia. Go pea-le nimimi page waru adoba pitaapape lisa.

Epe kogono naaki-para koe kogono naaki laapona remaa
(Mat 24.45-51)

41 Go rabu Pita-me go-rupa lisa: Mudu Ali, neme go lae agalere naa-para kama lae pe pa enaalinu raayo-para lae ya? 42 Gore Mudu

Alimi talo: Gore epe kogono
puma kone wi naakiri aapi ya?
Go naakiri nipuna Mudu Alimi
ada piri enaalinu surubenalo
kogono katea. Go naakimiri
enaali medaloma nimuna eda
rumaainalo mapiraalia. 43 Werepe
Mudu Ali ada wala ipuma mo
kogono naakimi lakalesa-rupa
kogono pina adaliare nipu madaa
raaname komalia. 44 Neme nimi
ora lagialo. Go rabu Mudu Alimi
nipu ele raayo surubenalo ali
mudu mapiraalia. 45 Yapare mo
kogono naakimi kone gu-rupa
mada salia: Naa ali adare abi
wagepu na-epalia kone salo. Go
kone suma nipumi kogono naaki
nogo medaloma luma eda no
ipa bia noma nipu makeyaalia.
46 Kogono naakimi go-rupa pu
piruma Mudu Ali abi na-epea kone
su epe-rupa nasuruba pitia. Go
palia rabu nipuna Mudu Ali koro
meda wagepu epalia. Ipumare
raimi muma mo kogono naaki
nipu waru luma nipu kogono
waru nasurube naakinu raapu
maa rubalia.
47 Mo kogono naakimiri mo
nipuna Mudu Ali-na kone adea
pare nipumi Mudu Alina kogono
napaliare Mudu Alimi ora puri
waru paboma poteyaalia. 48 Pare
mo kogono naakimi nipuna Mudu
Alina kone na-adea pare koe
kedaa kogono pinaloma Mudu
Alimi ogepusi poteyaalia. Gore
enaalinu ele adaapu palimiri ni-
mumi page ele adaapu wala mada
abuleme. Go pea-le enaalinu ora
ele adaapu mu aaemere nimumi
ora ele adaapu medaloma page
abuleme lisa.

Yesu madaare enaalinu rugutalalo pisimi
(Mat 10.34-36)

49 Neme go su kamaa ipisuare
repena marekaata ipisua. Go
pea-le go repenare abi rena kone
salo lisa. 50 Neme kedaa pi
kalu-ipa rado nona pi mealua
pare nina lo robaa-para kedaa
waru pia. 51 Gore nimimiri niri
go su kamaa piri enaali epe-
rupa mapiraalalo ipisua kone
wimi pae? Neme pa su kamaa
epe-rupa pirape kone namuma
ipisua. Dia, pare enaalina rurunu
marugulala ipisua. 52 Abi page
werepe page enaali supu komea
ada-para pitimiri nimu rugutalalo
pama piralimi. Go puma ali
repomere mo ali laapo-para yada
lore ali aulalimi. Go-rupa puma
mo ali laapomere mo ali repo-
para yada lore ali aulalipi. 53 Go
rabu aaraame nipuna naakinu
raapu yada lorealia. Go puma
naakinumi nimuna aaraa-para
yada lore ali aulalimi. Go page
agimiri nipuna wanenu raapu
yada lorealipi-pulu wanenumi
nimuna aginu madaa yada lore
ali aulalimi. Ayaa medalomame
nipuna naakina were madaa
yada lorealia-pulu go werenumi
nimuna aayaanu madaa yada lore
ali aulalimi lisa.

Koe kedaa riape di waru adalepape
(Mat 16.2-3)

54 Yesumi go enaalinu-para page
lakalisa: Nimi naare pabala aaya-
nane mole meda rekalaina ademe
rabu wagepu nimimi yai epolalo
pia leme. Gore ora leme rabu yai
ora mada epea. 55 Go page no
re-nane puri pale po rilipu epea
rabu ademere abi pani pia leme.
Gore ora leme rabu naare reade.
56 Nimiri makirae enaalinu pimi.
Nimimi yaa-para su laapona ro-
bore waru adoa makuaaeme. Go
peme pare nimimi abi go yapi di
meda sade elena re na-ademe lisa.

Ne adialalo paliade ali raapu agale epe-rupa tapape
(Mat 5.25-26)

57 Gore nimimi ele ademe rabu
nimimi ake paa-daa waru na-ado
rekele peme? 58 Ali medame ne

kose laaoma adialalo palia-daare
nipi pena pora pagina pulaaoma
nipina agale ma-redepo yaaoma
pulupape. Go napaliri nipumi ne
mo kose page ali piri-para maa
palia. Gore kose pagape alimiri
edali rili alinu mea katea. Go rabu
edali rili alinumiri mo karapo ada-
para mea mapaitaalimi. 59 Go
pea-le neme ne lagialo: Ne mo
karapo ada-para wagepu mada
na-kepealimi pare abala ririna oge
yago abala mada abulaina lisa.

13

Enaalimi kone naperekeaayo saliare gore nipu koe su-para palia

1 Go raburi enaali medaloma
piruma Yesu-para Galili su-para
piri alinu medaloma remaa
lakalisimi. Go alinumiri nimumi
Gote madaa mena yapi ele raapu
kana reke madaa kirisimi rabu
Pailat-me nimu lu makomasa.
2 Gore Yesumi nimu-para agale
gu-rupa lakalisa: Nipumi Galili
alinu gu-rupa lu makomasa-
pulu nimumi Galili su-para piri
enaali medalomana pupitagi nape
kone ma-oge yaasimi kone wimi
pae? 3 Neme ora nimi lagialo.
Ora dia-le nimi raayo pupitagi
nape kone naperekealimiri nimu
komisimi-rupa kama komalimi.
4 Gore abalade Siloam su-para
piri ali 18-pela nimuna remaa
napageme pae? Nimu kogono
puma kaname warili adaalu ada
meda nimu madaa lopoma lu
makomasa. Go pisa-pulu nimumi
mo Jerusalem su-para piri enaali
medalomana pupitagi nape kone
ma-oge yalisade kone wimi pae?
5 Dia-le nimi waru lagialo. Nimina
pupitagi nape kone nagiyoma
kone naperekealimiri nimi raayo
go-rupa koe su-para kama palimi
lisa.

Repena meda kili namadea madaa remaa

6 Gore Yesumi saa pi agale meda
gu-rupa lisa: Ali medame nipuna
wain maapu rikirana repena fik
poasa. Werepe nipu nape kili
medaloma elea paleme adama ip-
isa pare na-elesa. 7 Go pisa raburi
nipumi mo maapu surube ali gu-
rupa lakalisa: Abiri maali repome
go maapu-para repena kili elaana
paleme asa pula epawa pare na-
elaana. Go repena po rubape-
le go repename mo suna ipa pa
noma ma-koyaaripana lisa. 8 Mo
maapu surube alimi agale gu-
rupa lakalisa: Mudu Ali, abi go
maali komeare pa aainawa. Gore
nipuna pitaa re-para aoma piriri
puma gawa menana i mea awo
pabalua. 9 Wala go ma-alimi kili
matiare epe tea pare namaitiare
gore po rubaina lisa.

Pomo mu Pirape Yapi di rabu Yesumi ena medana yaina ma-epeaasa

10 Pomo mu Pirape Yapi di meda
rabu Yesumi lotu ada ru-nane
piruma agale lakalisa. 11 Go-
para ena meda pirisa ena nipu
madaa koe remo meda pirisa.
Gore romome mo ena nipuri yaina
maali 18-pela palisa rabu mo koau
roboma nipu mada namaridu-
laasa. 12 Yesumi go ena ado-
mare gu-rupa yalisa: Go ena, nena
yainare abala mea rubaaripude.
13 Nipumi mo enana kalu madaa
ki wisa rabu wagepu mode ename
koau maridulaaoma rekoma aasa.
Go rabu ename Gote-na bi mi-
nasaasa. 14 Go raburi Pomo mu
Pirape Yapi di yade. Go pea-
le Yesumi go enana yaina ma-
epeaanyaloma mo lotu ada su-
rube ali mudumi koe kone yawesa.
Go pisa rabu ali mudumi enaal-
inu gu-rupa lakalisa: Gore kogono
pape yapi 6-pela wia. Nimimi
yaina maperekeaina kone salimi-
daare kogono pape di rabu ip-
ulupape. Pare go kone salimiri

Pomo mu Pirape Yapi rabu naip-
ulupape. 15 Go raburi Mudu Al-
imi nipu gu-rupa lakalisa: Nere
makirae agale le ali yana. Nimiri
Pomo mu Pirape Yapi rabu nimina
gawa mena-para donki mena-para
gonumi ipa nenalo ada-para puma
kepealalo peme. 16 Go peme pare
go enare nipu kasua Abraham-
na wane pia pare Satan-me maali
adaapu (18) nipu madaa palisa.
Go pea-pulu Pomo mu Pirape Yapi
korome nipuna yaina adialape
kope-rupa mada na-kepealua ya-
pae? 17 Nipumi go-rupa lisa rabu
nipuna lore alinumi yala polasimi.
Go pea pare enaalinumi nipuna
epe ele raayo madaa raaname
waru komisimi.

Repena mastet madaa saa pi agale loma bret madaa sape yis-na agale lakalisa
(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

18 Yesumi gu-rupa lakalisa:
Gote-na Surube Yapi di-ri ele
madaa meano ya? Ake madaa
mealua-daa epelea ya? 19 Go pi
lano: Oge repena mastet kiliri
ali medame go kili muma nipuna
maapu-para poasa. Gore werepe
opoma lisana adaa repena opalia.
Go rabu yaanuri go repenana
palaa madaa nimu ada wari
piralimi.
20 Gore Yesumi wala lisa: Neme
Gote-na Surube Su madaare ake
lagiano ya? 21 Gu-rupa lagiano:
Gore bret ma-adaa sape yis-
rupa ena medame go yis muma
palaoma ipa raapu adaa pe-para
mea perekelisa. Go palaoma
ora adaa salia. Go yapare Gote-
na Surube Su adaa salia rabu
enaalinu adaapu pitimi lisa.

Oge pora gaape
(Mat 7.13-14, 21-23)

22 Yesumi oge adare-para page
oge adare-nini page pamisa. Go
rabu nipumi enaali medaloma
agale mogeaa-ma puma nipu
Jerusalem su-para pulalo pisa.
23 Go rabu ali medame nipu
lorapisa: Mudu Ali-ya, gore Gote-
me enaali ogepusi ade abuna
kagaa piramala mapuaalia ya?
Go rabu Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: 24 Abi nimimi oge pora
gaape-para ora kodobata pulalo
pulupape. Neme nimi lagialo.
Enaali adaapu go pora gaape-para
werepe kodobatalo palimi pare
mada dia. 25 Werepe mo ada
surube alimi rekoma ada pora
gaape po salia. Go palia rabu
nimi kamaa-nane epa rekaoma
pora gaape luma gu-rupa lalima:
Mudu Ali, naa epamono pora loba
lalima. Go rabu nipumi nimi-para
gu-rupa tea: Nimi na-adawade-
le aa-para piruma epame pe ni
maarea tea. 26 Go rabu nimimi
nipu gu-rupa lakeleme: Naare
abalade ne raapu ipa no eda
namade lalima. Neme abalade
naana adare-para ipuma naa
agale page lagiade. 27 Pare nipumi
nimi gu-rupa tea: Nimiri aa-
para piruma ipulumi palo gore ni
maarea tea. Nimi raayo pupitagi
noae enaalinu pimi-le nimi raayo
ni piri-para giyoma pulupa tea.
28 Gore Abraham-para Aisak-para
Jekop-para Gote-na agale lakale
ali raayo-para nimumiri Gote-na
Surube Yapi-para pitimi. Go puma
nimimi nimu adalimi pare nimi
kamaa-nane mapiraalia Go rabu
nimimi kabulu regepe noma re lo
piralimi. 29 Go rabu pa enaalinuri
naare opala aaya-nane page naare
pabala aaya-nane page re lapone
page epalimi. Go raayore Gote-
na reke madaa eda no piralimi.
30 Go rabu abi aapu-nane pimi
enaali medaloma riri-nane puma
abala mudu piralimi. Go page abi
mudu enaali medaloma pirimiri
go rabu nimu ora werepe aapu-
nane piralimi lisa.

Yesu Jerusalem suna re lisa
(Mat 23.37-39)

31 Oge-daa piruma Farisi alinu
medaloma Yesu piri-para ipuma
agale lakalisimi: Ali mudu Herot-
me ne lu makomaatalo pia-le
neme go su giyoma su rado-
para pu lisimi. 32 Gore Yesumi
nimu go-rupa lakalisa: Nimimi
go kira yanana si-para gu-rupa
puma laketapape: Abi-para ekera
laapore neme go koe remonu
mea ruboma yaina kome enaalinu
maperekeyatalo pi. Go puma
kogono repome nina kogono dia
yaalia-le puma laketapape lisa.
33 Go rabu Yesumi nimu agale
gu-rupa lakalisa: Pare abi ekera
rudane ni pamualua. Go puma
Jerusalem su-para komea-para
nimumi Gote-na agale lakale ali
mada lu makomalimina.
34 Go rabu Yesumi talo:
Jerusalem su-para piri enaalinu-
ya. Nimimi Gote-na agale lakale
alinu lu makomaeme. Gote-
me mea rapaae enaalinu page
kaname lemede. Ora rana
adaapu go su-para piri enaali
raayo nina kimi mea kiritaoma
kupitaalo pe. Gore yaa kakarega
kebome nipuna sinu popaa rolo-
para mea mapiraalade-rupa nimi
kupiaatalo pe pare nimimi ni
giyemede. 35 Pagalepa. Gote-
me nimina su Jerusalem su-para
abala giya aaya. Nimimi ni abi
na-adalimi pare werepe ni mada
adalimi. Nimimi mada adalimi
pare abala gu-rupa teme: Mudu
Ali-na bi mea ipisana aliri nipu
ora puri mina teme lisa.

14

Yesumi to pabopae ali meda ma-
epeaasa

1 Pomo mu Pirape Yapi di meda
rabu Yesu nipu Farisi alinuna ali
mudu medana ada-para eda nola
pisa. Go pisa raburi enaalinumi
nipu ora waru adaba pirisimi.
2 Go rabu ki age laapo pabopae
ali medare nipu mo Yesu piri-para
ipisa. 3 Yesumi go ali kodoma
lisana mo rekena agale tisaanu-
para mo Farisi alinu-para agale
gu-rupa misa: Naana rekena agale
madaare Pomo mu Pirape Yapi
di rabu yaina kome ali mada
maperekeana yapae dia yapae?
4 Go lisa pare nimu agale nale
pa pirisimi. Go pirisimi raburi
Yesumi mo ali muma nipuna
yaina ma-epeaaoma nipuna ada
penaalisa. 5 Go pumare nipumi
nimu lakalisa: Ali komeamere
nipuna mena gawa ipa naaku-
para lopaliare nimimi Pomo
mu Pirape Yapi di rabu kamaa-
nane nayola salia ya? 6 Go lisa
pare nimumi go agale mada na-
abulisimi.

Ali medame nipuna kone rabua-
niaaliare epelea

7 Yesumi eda nala pirisa rabu
ali medaloma abala riri-nane reke
madaa kama pirulalo pirisimi
rabu Yesumi go-rupa adisa-pulu
nipumi saa pi agaleme nimu gu-
rupa lakalisa: 8 Gore ali medame
nimi ena rumaape eda yawe-
para yateare abala ririna wi reke
madaa napuma piralepa. Dia-
le mo ne yateade alimi adaa bi
wia page ali mudu meda go-pare
epa pira tea rabu puma piruma
agale pagaina. 9 Go rabu mo ne
yateade alimi gu-rupa epa lagialia:
Neme go riri-nane wia sekere mo
ali mudu kala tea. Go rabu ne
ora yala adaapu poloma nipuna
reke minarepaoma koau-nane
popali. 10 Go pea pare ali medame
eda nola epape tea raburi reke
koau-nane puma piralepa. Go
raburi mo ne yaata alimi ne epa
adoma gu-rupa lagialia: Adami
aaya tea. Nere go riri-nane epa
pira tea. Go rabu mo ne raapu
eda no piralimi alinumi ne adaa
bi gialimi. 11 Gore enaali raayome
nimuna bi minasaatalo palimiri

werepe nipu yala poloma oge ali
pitia. Go pea pare enaali raayome
nimuna kone rabuaniaalimiri go
enare nimuna bi minasaalia.
12 Go rabu Yesumi nipu eda nola
epapa laade ali gu-rupa lakalisa:
Neme eda yawali raburi nena
adami enaalinu-para amenu-para
rurunu-para nena su medanu
kana adaapu wimi enaalinu
raayo-para naipulapape tapape.
Dia-le nimumi ne yalaateme rabu
nimuna ada-para eda nanalomare
nena eda abuteme. 13 Dia,
pare nimi eda yawalimi rabu
gore naarali enaalinu-para koe
enaalinu-para le rabuli enaalinu-
para eda nenalo ipulapape tapape.
14 Go enaalinumiri nena eda mada
na-abuteme pare nimu puri waru
mealimi. Werepe Gote-me epe
enaalinu tapa-para marekaaliade
yapi di rabu Gote-me abutea lisa.

Eda adaae yawe-ai madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 22.1-10)

15 Yesu go agale lakalisa rabu
reke madaa piruma eda nisade
ali medaa adoma Yesumi gu-
rupa lakalisa: Enaalinumi Gote-na
Surube Yapi-para ru-nane puma
nipuna reke madaa piruma eda
nalimi-daare nimuri rana rana
komo piralimi lisa. 16 Pare nipumi
saa pi agale gu-rupa lakalisa: Ali
medame eda adaalepe yawolalo
pisa rabu enaali adaapupe-para
eda nola ipulupape lo lakalisa.
17 Gore eda nape yapi rudu lisa
rabu nipumi kogono naakinu mea
rapaaoma mo eda nenalo yalisade
alinu ipulupa lo roboma lakelapa
lisa. Eda raayo abala kiritao
kiritaarima tapape lisa. 18 Pare mo
enaali komea komea lo nimumi pa
agale loma mada napalima lisimi.
Ali medame agale gu-rupa lisa:
Naa emaapu meda kabawa-le ni
go adola palua lisa. Go pe-pulu ni
ora kodo pia abi mada napalima.
19 Gore ali medame agale gu-rupa
lakalisa: Naa mena gawa 10-pela
kabawa-pulu pabola kuta-para
maa pulu. Go kogono abi wia-daa
kodo pia lisa. 20 Gore ali medame
agale gu-rupa lakalisa: Abi ni
ena pena go ropopi-pulu ni mada
napalipa lisa.

21 Go raburi mo kogono naaki
nipu wala puma nipu ali mudu
lakelalo pisa. Go rabu mo Mudu
Alimi rono pagoma nipuna ko-
gono naaki go-rupa lakalisa: Mogo
adare-nane puma pora pagina
page wagepu puma enaalinu
mealepa lisa. Go pumare neme
naarali onaalinu-para ne koe
enaalinu-para le rabuli enaalinu-
para nimu raayo nina ada ru-nane
lamua epape lisa.

22 Werepe go kogono naakimi
ipuma talo: Mudu Ali, nena agale
abala pamu lawade pare pada
medaloma pa pu pa wia lisa. 23 Go
rabu ali mudumi kogono naaki
gu-rupa lakalisa: Ne puma adaa
pora kepaa-nini puma mo maapu
pora kepaa-nini page pumare nina
ada ora rubilina enaali raayo ora
lamua epape lisa. 24 Neme ne la-
gialo. Abalade enaali raayo neme
yalawade enaalinumiri naa eda
ora ogeasi page mada nanalimi
lisa.

Ali medame Yesu raita maa pal-imiri abalana kone giyoma pulu-pape
(Mat 10.37-38)

25 Enaali adaapupe Yesu raapu
pamisimi rabu nipu perekeyoma
nimu agale gu-rupa lakalisa:
26 Gore enaali raayo ni raita maa
epalimiri gore nimumi nimuna
ama aapanu-para were-para nogo
naakinu-para ame balinu-para
nipuna kone-para ora giyoma
epalimi. Go puma nimu naa dis-
aipel enaalinu piralimi. 27 Enaali
raayome repena polopea waru

mea ruma ni raita mea epalimi-
daare gore ora nina disaipel enaali
piralimi.
28 Nimina enaali medame ada
adaalupe meda palua kone saliare
nipu piruma go ada mada pu
ma-adiaalua palo waru piruma
koneme makuaalia. 29 Go napalia-
daare nipumi ada pa puma kone
abala nasalia-daare enaalimi nipu
giri laalimi. Ake paa-daa ya? Kone
waru nasuma ada paleme pea-
pulu giri laalimi. 30 Go rabu ni-
mumi talo: Go alimiri mopo ada
pulalo pea pare nipumi go ada
mada nadia yaalia teme.
31 Gore ali mudu medame ali
mudu rado meda raapu yada
pula pulalo palia-daare nipumi
kone waru makuaa piralia. Gore
nipuna yada pape alinuri 10,000-
pela pimi pare mo ali meda
nipuna yada pape alinu 20,000-
pela mea epalia. Go pea-pulu nipu
mada raitalia kone suma giyalia.
32 Gore mo ali mudu nipumi
mada naratia kone salia-daare
gore nipumi agale lo moyaape
alinu ali mudu meda piri-para
maa penaatea. Go puma naa yada
giyoma epe-rupa pirapana lakela
penaatea.
33 Apo remaana re madaare
Yesumi gu-rupa lakalisa: Nimina
rikirana enaali medame epe ko-
gono pape kone nasuma nipuna
ele raayo-para koau nawateare
go aliri nina disaipel enaali-rupa
mada napiralimi lisa.

Kusa-na remaa
(Mat 5.13; Mak 9.50)

34 Epe kogono napeo piralimiri
ora koe kusa-rupa piralimi.
Kusare ora epe ele wia pare
mo aipa-na rede dia yaalia rabu
naame ele puma nipuna epe rede
wala mapaalima pae? 35 Go pi
kusare maapu-para poae ele page
mada namaopaalia. Go puma
mena gawana i re-para mea wimi
page madaa namaopaalia. Enaali
raayome go agalena re makuaaba
piralimiri waru pagalepape lisa.

15

Mena sipsip alu pae remaa
(Mat 18.12-14)

1 Koro medare takis mi
mudu alinu-para riabo enaalinu
medaloma Yesuna agale pagolalo
epa kiritaoma pirisimi. 2 Pirisimi
rabu Farisi alinu-para rekena
agalena tisaanu-parame rono
page agale gu-rupa lisimi: Go
alimiri koe alinu raapu piruma
eda nala lisimi.
3 Go lisimi raburi Yesumi nimu-
para saa pi agale meda gu-
rupa lakalisa: 4 Gore nimina
rikirana ali medame sipsip 100-
pela punalia-daare go sipsip
mena komea alupalia. Go palia
raburi mo 99-pela su meda-
para eda nalaina puni alimi mo
komea alupaaripade asapama
pumare mada pua mealia. 5 Gore
nipumi ora puma adasaaoma
mumare nipuna pasaa madaa
maa ruma rana komo puma ria
epalia. 6 Go puma nipuna ada-
para epa opapalia rabu nipuna
adami alinu-para nipuna ada
komea-para ae alinu-para ipulupa
tea. Nimu epa kirita pirinaloma
nipumi nimu go-rupa laketea:
Nimiri ni raapu ranaa komo
piraminapa tea. Naa sipsip meda
alupaaripa pare neme asapuma
puma adasaaoma meawa tea.
7 Neme go saa pi agalena re wala
nimi lagialo: Enaali adaapumi gu-
rupa 99-pela ora epe-rupa piruma
wala kone lo robaa wala meda
mada naperekealimi-pulu yaa-
para nimumi raaname komeleme.
Go peme pare koe ali komeame
kone perekea rabu so yaa-para
raana pia ora waru komalimi lisa.

Kana alupaena saa pi agale

8 Gore ena medame kana kili 10-
pela salia pare komea ma-alupalia
rabu nipu ake pali ya? Gore

nipumi lam kewoma ada waru
wasuma puma adoma mealia.
9 Nipumi abala adasaaoma mu-
mare nipuna adami enaalinu-
para ada komea-para ae enaalinu-
para ipulupa tea. Nimu epa
kirita pirinaloma nimu gu-rupa
laketea: Nimiri ni raapu pedo
pedo paminapa tea. Naa kana-
re komea alupaaripa pare neme
wala asa puma meawa tea.
10 Neme nimi-para go remaana re
lagialo: Gote-na ensel-numi koe ali
komea kone perekealia rabu rana
komalimi lisa.

Penaalimi aaraa giyana saa pi agale

11 Yesumi wala talo: Ali medame
naaki laapo madu wia. 12 Gore
laapo pa naakimi aapa yaaloma
talo: Nena moae-elenuri ru-
maaoma nina gili-rupare abi gi
lisa. Go raburi aaraame ele raayo
rumaaoma mo nipuna naaki laapo
kalisa. 13 Gore mo naaki nipuna
rumaaoma kale omo ale raayo
kabenaloma kana mubisa. Go
pumare su adaalu-para pisa. Go
pumare nipu su adaalu meda-para
puma pirisa. Go puma nipuna
monedere nipuna pupitagi noma
abala yoloma rubebe pisa rabu dia
lisa. 14 Go pumare nipuna kana
elede raayo pa rubebe pisa raburi
werepe go su-para rea ada meda
pabesa. Go rabu nipu ele ogesi-
daa abuna meda nawisa. 15 Go
pisa raburi nipu go su-para ae ali
meda piri-para kogono asapulalo
pisa. Go alimi kogono mumare
mena surubainalo go kogono mea
kalisa. 16 Mo menanu nimuri
pesaa abu nisimi rabu go naakimi
menana eda nalua kone wisa. Go
pisa pare pa ali medame page eda
nakalesimi.

17 Go pisa raburi nipuna kone
abala makuaaoma gu-rupa kone
wisa: Naa Aapana kogono naaki
raayona eda adaapu su aayade
kone wisa. Gore ni go ada su-
para aaomare ora reame ni go
komalo-daa kone wisa. 18 Neme
go su giyoma nina aapa piri wala
palua kone wisa. Gore neme aapa
yaaloma gu-rupa puma toa kone
wisa: Gote-na le-aga madaa page
nena le agaa madaa page neme
pupitagi no pirisuade toa kone
wisa. 19 Abiri ni epe naaki-daa dia-
le nina si pi nalape toa kone wisa.
Niri pa nena kogono naaki-rupa
mapiraaina toa kone wisa. 20 Go
kone sumare nipu rekoma aaraa
piri wala polalo pisa.

Go pisa pare nipu su adaalu-
para pena ipulaina aaraame abala
adisa. Go rabu aaraa nipuna lo
robaa-para kodo ora waru komisa.
Go puma aaraa nipu alo pumare
mo si pua kupi palae suma nunu
lisa. 21 Go rabu mo naakimi aapa
yaaloma neme Gote madaa page
ne-para page pupitagi nape ali-
rupa pirawade. Niri neme nena
si pi-daa nalape. Niri epe naaki-
daa dia. 22 Go lisa pare aaraame
nipuna kogono naaki yaaloma go-
rupa lakalisa: Nimimi ora epe
mamina adaalu maa ipuma epe
adaalu-ai yamalepa. Go puma
nipuna ki madaa rini meda maa
mapiraalepa. Go puma age ada
page maa maraatepa. 23 Go
puma epe kapa midi waru-ae
gawa menana si mea ipuma lu
yawalepa. Gore naame eda ya-
woma noma epe kone suma pedo
pedo waru paminapa. 24 Gore
nina naakiri abala komaana kone
wisuade pare wala epa papia.
Abalare ora alupaaripade pare
wala go adasaayo-daa. Go rabu
nimumi pedo waru pu piruma eda
no pirisimi.

25 Go pisa pare nipuna mu-
paa naakiri maapu-nane pirisa.
Werepe nipu wala ada ipuma re-
para opapaoma rabialo-para yasa-
para pagisa. 26 Pagisa rabu nipumi
kogono naaki meda yaaloma

lorapisa: Apo ada-parare ake
peme? 27 Mo mupaa naakimi nipu
lakalisa: Nena ame ada wala epa
yade-le nena Aapame gawa kapa
waru aayade lu yawea. Gore mo
naaki abala alupasade wala nena
ada-para epe-rupa epa pia-daa
pedo pimi. 28 Go lisa raburi mo
naaki mupaa nipu rono pagoma
nipu ru-nane napua kodobasa. Go
pisa raburi nipuna aaraa kamaa-
nane epenaloma ora ru-nane
bainalo kogelisa. 29 Go lisa pare
mupaa naakimi aaraa gu-rupa
lakalisa: Paga. Maali adaapumiri
ni nena kogono adili naaki-rupa
piruma nena kogono pisuade.
Neme nena agale rana komea-daa
nagiyasuade. Go pede pare neme
ake giae ya? Gore neme pa meme
menasi meda gula pisi yalore naa
adami alinu raapu ranaa komo
piruma mada yawo nola pisima
pare go-rupa piside. 30 Pare go
nena naakimiri nena elenu raayo
koe enanu madaa apo rubebe
pisa. Wala epaana rabu page nipu
kodome komoma gawa epe ele apo
lu yawaaripina lisa.
31 Go rabu aaraame nipu-para
agale gu-rupa lakalisa: Go naaki-
ya. Ade abuna yalo nere saana
apo pipa. Go pea-le naa ele
raayore ora nena yade. 32 Go
pea pare abi naame eda yawoma
pedo paminapa. Go nena amere
abala komaana kone wisuade-le
abiri wala go epe-rupa go epaana-
daa. Gore ora alupasade pare abiri
wala epaana-daa lisa.

16

Surube ali medame rome rudu ma-redepo elena saa pi agale

1 Yesumi nipuna disaipel alinu
gu-rupa lakalisa: Ali mudu
meda nipuna kana ele surubape
ali meda mapirasa. Go rabu
ali medaloma mo ali mudu
piri ipuma agale meda gu-rupa
epa lakalisimi: Nena kana ele
surubape alimiri nena ele mea
mabebolaaripa lisimi. 2 Go raburi
mo ele surube ali nipu-para nipu
loma lakalisa: Nemere yada paina
lame-le ali pae? Nemere nina
ele raayo surubenede-le ele puma
yarepea lisa. Go pumare nere nina
ele wala nasurubaina lisa.
3 Gore mo kogono ali nipuna
konere gu-rupa: Nemere ake
palua kone wisa. Mudu Alimi abi
ni raitalo pia. Go pea-le neme su
awape kogono wala meda papere
neme pa enaalinu meda-para eda
ele gialepa lapere yalame komalua
kone wisa. 4 Pare neme ora go
palua kone wisa: Go paluare nina
kogono mada mea raitaliade rabu
adami enaalinumi nimuna ada-
para epe-rupa mada palua kone
wisa. 5 Piruma kone gu-rupa wisa
mo surubape alimi nipuna ali
mudu yago wi enaalinuri komea
komea lo rumaasa. Go raburi nipu
piri ipisimi. Gore ali komeare nipu
abala epenaloma mo kana surube
alimi nipu lorapisa: Naa ali
muduna yagore neme akepu mea
ya? 6 Gore nipumi talo: Wabala
repenare 100 dram misuade lisa.
Go rabu surube alimi nipu gu-
rupa lakalisa: Neme go yago tape
pepare abi meano ne pa wagepu
piruma yago 50 dram abulape lisa.
7 Werepe ali meda epenaloma mo
ele surubape alimi nipu lorapisa:
Nena yagore akepu raapu ya?
Gore nipumi talo: Neme wit-na
kiliri bek 100 misua lisa. Go rabu
nipu go-rupa lakalisa: Neme go
yagona pepare wi-le gore neme
medaloma giyoma 80 bek abulape
lisa.
8 Gore go surube alimi su ka-
maa kone suma go-rupa kogono
pisa. Go pisa-pulu werepere mo
ali mudumi makirae surube ali
kana bi minasaasa. Gore pa su
kamaa piri enaalinu nimumi yago
madaa kogono pumare ali-kone
suma peme. Go puma nimumi

epe paa-para piri enaalinu maki-
raoma nimuna kogono peme-rupa
ma-oge yaeme lisa.
9 Go rabu Yesumi wala go-rupa
lisa: Gore neme nimi lagialo.
Go suna kana mu surube alin-
uri nimina adami enaalinu raapu
piralepape. Go puma kana dia
yaalia raburi nimi adae abuna pi-
rape ada-para epe-rupa mada pi-
ralimi.
10 Oge elesinu kalenaloma
enaali raayome waru epe-rupa
surubalimi-daare gore adaa elenu
page nimumi waru surubalimi.
Go-rupa page enaali raayome oge
elenu epe-rupa napaliare ele adaa
page epeala palia. 11 Nimimi go su
kamaa piruma go su kamaa wia
ele waru nasurubaemere nimimi
ora adaa ele mada nasurubalimi.
12 Go page nimimi enaali medana
ele waru nasurubalimiri aapimi
nimina meape ele mada gialia ya?
13 Kogono naaki medare nipumi
ali laapona kogono mada na-
palia. Dia-le nipumi ali meda
epe kone masaaoma meda ralu
yaaoma nipumi meda madaare
ora raaname komoma-le medare
giyape kone salia. Nimimiri Gote-
para kana kogono laapo raita
raana raapu mada napalimi.

Yesumi agale meda lakalisa

14 Mo Farisi alinuri ora kana
madaa raaname komoma-le
Yesuna agale raayo pagisimi rabu
nipu-para ero agale lisimi. 15 Go
lisimi raburi Yesumi nimu gu-
rupa lakalisa: Nimina kogono pa
puma enaalinuna le agaa madaa
epe-rupa pirulalo makiraeme.
Nimimi go-rupa peme pare Gote-
me nimina lo robaa-para adea.
Enaalinumi pa ele madaa pedo
peme pare Gote-na le agaa
madaare go ele ora ramea lisa.
16 Gore Gote-na agale lakale ali-
nuna agale-para Moses-na rekena
agale-para go laapore Jon na-
madisa rabu page pagisimi. Pare
mo Jon maita yapi di-na ipumare
abi page Gote-na Surube Su madaa
Epe Agale su raayo-para abala
pageme. Go peme-pulu enaal-
inu raayo Gote-na pape ru-nane
kodobatalo peme.
17 Gore su yaa laapo ora wagepu
mada dia yaalia pare rekena
agalena kunisi-daa page ora mada
nadia yaalia lisa.
18 Ali raayome were giyoma
rado mealimi-daare ena paake
yole ali pitimi. Go page ali raay-
ome raluli ena rumaalimi-daare
nimu ena paake yole ali-rupa
pitimi lisa.

Kamo le ali mudu-para Lasarus laapona remaa

19 Abalade kamo le ali meda
piruma nipumi adae abuna epe
kale mamina kama maraoma epe
mamina page yamoma epe eda
kama no aasa. 20 Gore nipuna ada
pora gaape resi-para ali Lasarus
naarali meda nimumi ria ipisimi.
Go alina to madaare rere putipe
pirisa. 21 Gore Lasarus nipumi
mo kamo le kana ada reke rolo-
para lope ele eda purupi wasu
nolalo pirisa. Go pisa rabu yana
medaloma ipuma mo nipuna rere-
re epa pete pete puma sala pisimi.
22 Gore werepe mo Lasara nipu
komenaloma yaa madaa ensel-
numi go alina wasa maa ria puma
Abraham raapu so yaa-para mapi-
raasimi. Werepe mode kamope
nipu page komisa rabu rogaasimi.
23 Gore nipu koe naaku-para puma
piruma nipu radaa adaae nisa. Go
pirisa rabu nipumi ora so-pare
Abraham adasaasa rabu Lasarus
raapu pirisa. 24 Go adasaasa
rabu mo kamo le alimi gu-rupa
yalisa: Aapa Abraham. Neme
ni kodome komape lisa. Neme
Lasarus wala epenaloma nipuna
ki maalame ipa paitaoma nina eke
madaa epa saena. Go puma nina
eke madaa ogeasi kogorena lisa.

Neme go repena sulaa-para radaa
ora adaae nalo lisa.
25 Go lisa rabu Abraham-me gu-
rupa lisa: Naa naaki. Neme kone
narugulape. Abalade su kamaare
ne epe-rupa piruma epe epe elenu
kama meade pare Lasarus-ri no
su kamaa piruma koe elenu mu
pirisa. Go pisade pare abi go-para
nipu epe-rupa pirina ne wala koe-
rupa apo pinale-daa lisa. 26 Gore
ele meda page gu-rupa apo wia-
daa lisa: Apone pimina ali-para
one pima ali pare rikiranare Gote-
me adaa kubu meda apo wisana-
daa lisa. Go pisana-pulu naa-
para nimi-para komea-para mada
nakibu mapiralima lisa.
27 Go rabu mo kamo alimi gu-
rupa ogelisa: Aapa, neme Lasarus
su kamaa wala penaalo nina
Aapana ada-para lakela penaala
lisa. 28 Naa ame supu pimi-le
Lasaaraame nimu puri pale agale
laketa penaaloma nimu page go
radaa no piru aape su-para mada
epalimi lo tapena lisa. 29 Go raburi
Abraham-me talo: Nena amenuri
Moses-na agale remaa-para Gote-
na agale lakale alinuna agale
pagenawa lisa. 30 Go rabu mo
kamo alimi Abraham-para talo:
Aapa Abraham dia. Go yapare
mada napagalimi pare abala
kome ali meda wala tapa madaa
rekoma puma laketeare gore
mada pagalimi. Go raburi paala
komoma kone mada perekealimi
lisa.
31 Go lisa pare Abraham-me
nipu lakalisa: Gore Moses-na
agale-para Gote-na agale lakale
alinuna agale napagalimiri ali
meda tapa madaa wala rekoma
penaaloma go alimi pua tea agale
madaa kone narulalimi lisa.

17

Koe koneme kone rulaere makoyaaya
(Mat 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

1 Go raburi Yesumi nipuna
disaipel alinu gu-rupa lakalisa: Pa
epaliade ele koe ele raayomere
enaalinu pupitagi manaalia. Go
palia pare enaali medame go
pupitagi nape ele palia-daare nipu
madaa kodo waru pea lisa. 2 Gore
enaali medame oge nogo naaki-
nuna kone rulaere mabebolalia-
daare gore waru adalepape. Go
palimi-daare nimuna maa-para
adaa kana maduma ipa le-para
mea lopalimiri ora kolea lisa.
3 Go kone namogealimi-daare
nimi waru adoba piralepape toa
lisa. 4 Gore yapi komea madaare
nipumi ne-para rana ki medane
luma medane laapo koeyae palia
pare nipu wala ipuma ne-para ni
kodo pia lomare kone perekealia.
Go tea-daare nipuna koe ele rana
ki medane luma medane laapo
maa rubape lisa.

Yesumi kone rulae kone madaa agale lakalisa

5 Aposel alinumi Mudu Ali-para
gupa lakalisimi: Neme naana kone
rulaere ora waru ma-adaa yape
lisimi. 6 Go rabu Mudu Alimi
nimu gu-rupa lakalisa: Gore nim-
ina kone rulae konere go oge yamo
kili-rupa yaalia go repena gu-
rupa mada lakeleme: Nena pitaa
yokoma no ipa solwara koauna
pua aape te-daare go repename
nena agale pagoma go-rupa mada
palia lisa.
7 Yesumi wala talo: Gore nimi
komeamere nimina kogono naaki
medame maapu-para su awoma
page mena sipsip punalia leme.
Go puma nipu kogono giyoma
ada-para epalia raburi neme go
naaki wagepu nena eda naina?
8 Gore dia-le neme nipu gu-rupa
lakete: Naa eda abala mea ru-
maa te. Go pumare nena mam-
ina yamoma neme eda abala no
pirano pa adoma pira te. Ni abala
no makomaaoma werepe ne naina
te. 9 Gore nena kogono naakimiri

nena agale pagalia-daa ora pili
mada te ya? Mada dia nipu ko-
gono napuma eda page nanaade.
10 Go palia-le nimimi page Gote-
me lagiali elenu raayo pu dia
yaoma gupa tapape: Naare pa
kogono naakinu pima. Go puma
naame ele pemare ora naana ko-
gono pema tapape lisa.

*Yesu yakilimi li ali 10-pela ma-
epeaasa*

11 Yesu nipu Jerusalem su-para
pora pagina pumare Samaria
Galili su laapona robo rikirana
pamisa. 12-13 Nipu oge adare
meda-para pamisa rabu yakilimi
li ali 10-pela nimu pora madaal-
isimi. Go rabu nimu ogesi-daa mo-
para rekoma puri paloma gu-rupa
yalisimi: Yesu, ne Mudu Ali-le naa
madaa kodome komape lisimi.
14 Gore Yesumi nimu adoma gu-
rupa lakalisa: Nimina yogalere
mo Gote-na lodo kira-ae alinu
puma mea waalepa. Go lisa-
pulu nimu pirisimi rabu nimuna
rerenu kaapu yoma ora raayo
epe lisimi. 15 Go rabu ali komea
nipuna yogale wala epe lisa adisa-
pulu nipu Yesu piri-para wala
pumare Gote-na bi minasaasa.
16 Yesu piri-para puma Yesuna
kibu re-para wagepu lopoma nipu-
para ora pili lisa. Go aliri nipu
Samaria adare-para pirisa. 17 Yesu
nipumi go ali adoma gu-rupa
lisa: Nemere ali ki laapona yaina
madia yaaru-pulu ali medalomare
aa-para puame pae? 18 Go pora
kimisu ali komeare wala Gote-
para ora pili lo laketa epaana.
Go ali medaloma aa-para pimi
pae? 19 Go rabu Yesumi nipu gu-
rupa lakalisa: Nere abalade kone
rulaaripi-pulu nena yaina epeade-
le rekoma adaa pu lisa.

*Gote-na Surube Yapi di werepe
epalia*
(Mat 24.23-28, 37-41)

20 Gore Farisi alinumi Yesu gu-
rupa agale lorapisimi: Gote-na
Surube Yapi-na yapiri aa-rabo
epalia yapae lisimi? Go raburi
Yesumi nimu gu-rupa lakalisa:
Gote-na Surube Su epaliade di
raburi nimina pa elenu mada na-
adalimi. 21 Enaalinumi Gote-na
Surube Yapi Di-ri mogo-nane wia-
le adalepa pi-daa mada nateme
pare Gote-na Surube elere abala
epa wia.

22 Go rabu Yesumi nipuna dis-
aipel alinu lakalisa: Werepe epali-
ade di rabu nimimi kone gu-rupa
salimi: Enaali Raapu Pirape alina
Siri yapi komeare naame wagepu
abi adamina leme. Pare nimimi
mada na-adalimi. 23 Gore nimina
rikirana pimi enaali medalomame
nimi gu-rupa lagialimi: Adalepa.
Mogo-nane nipu mo aaya-daa. Go-
rupa lagialimi pare nimuna agale
naraitalepape. 24 So yaa-para kari-
yapa pula popeade-rupa enaali
Raapu Pirape alina Sina yapi di
wagepu go-rupa epalia. 25 Go
palua pare neme kedaa adaapu
abala ritua rabu go abi go piri
enaalinumi ni madaa koau wa-
teme lisa.

26 Gore abalade mo Noa pirina
nimu pirisimide-rupa abi ni enaali
Raapu Pirape alina Si madaa page
gu-rupa palimi: 27 Noa pirisa
rabu enaalinu piruma nimumi
eda ipa bia nama pu ena ropo
pu puma mo Noa nipu ipinu-
para puma kodobasa rabu page
paoma pu pirisimi. Go rabu
ipa adaalepe roma lisana enaali
raayo tabisa. 28 Lot pirisa rabu
page komea-rupa pisimi. Nipu
pirisa rabu enaalinumi ipa no eda
no ele kaboma rumaama puaoma
emaapu pua ada waru go-rupa
pirisimi. 29 Pare go ali Lot-me
Sodom su giyoma pisa raburi ora
go yapimi so yaa-para wi repena
sulaa page kana meda pugu pi
ele laapore yai su kamaa madu

lopesa. Go puma go su ada enaali
raayo raabisa. 30 Apo pirisade-
rupare enaali Raapu Pirape Alina
Si nina yapi di pename waatoa
raburi gu-rupa wala palimi lisa.
31 Go di raburi enaalinu nimina
ada kamaa-nane pa piralimiri
gore nimina elenu ada ru-nane
ena mada namula palimi. Go
page enaalinu nimuna maapu-
para pitimiri gore nimu ada-
para ele wala namula palimi.
32 Nimimi Lot-na wereme pereke
luma ele adisade remaa waru
makuaalepape. 33 Gore enaali
raayome nimuna yogale surubo-
lalo palimiri nimuna wasa page
alupalia. Go palia pare enaali
raayome nimuna yogale giyomare
nimu adae abuna pa pitimi.
34 Neme nimi lagialo: Go ribaare
ali laapo komea reke madaa
paitalipi pare Gote-me medare
muma medare pa paitae ena
giyalia. 35 Go rabu ena laapome
eda wariape kogono palipi pare
Gote-me meda muma medare pa
pirina giyalia. 36 Gore ali laapo
maapu-para kogono palipi pare
Gote-me ali medare muma ali
meda giyalia lisa. 37 Go rabu
disaipel alinumi agale gu-rupa
lorapisimi: Ali Mudu-ya. Gore
aa-rabo palia yapae lisimi. Gore
Yesumi nimu gu-rupa lakalisa:
Paga, mo kome enaalina ro pa
rogaabaayare yaa itaayama epa
kiritaoma aalimi lisa.

18

Ena wasaana kose pagena saa pi agale

1 Go rabu Yesumi nimu saa
pi agale meda mogeaasa. Go
agalena rere beten nagiyalepape
lo lakalisa. Yesumi talo: 2 Taun
meda-parare kose page ali meda
pirisa. Go kose page alimiri
Gote madaa paalame nakomoma
enaalinu madaa page kone waru
namapiraasa. 3 Gore ena wasa
medare go adare-para piruma
adae abuna kose page ali piri-
para ipuma gu-rupa epa lakelala
pisa: Naa lore alimi ni madaa
koeyae pea-le kose pagali rabu ni
raba meape lisa. 4 Abala ririna
go kose page alimi naraba mulalo
pisa pare werepe nipuna lo robaa-
para gu-rupa kone wisa: Nemere
Gote page paala napea enaalinu
page paalame nakome. 5 Go pea
pare go ena wasaame ni rono
mapaaya-le nipu kose madaa raba
mealua kone wisa. Gore guma-daa
napaluare nipu adae abuna kose
madaa kama epalia rabu werepe
ni ora waru komo palia kone wisa.
6 Go rabu Mudu Alimi gu-rupa
lisa: Nimimi go kose page koe
kana konere waru adalepa lisa.
7 Gore Gote nipuna enaalinumiri
nipu-para adae abuna ribaa alebo
page nipu yaaloma re lo pimi. Go
pea pare Gote-me nimuna kose
madaa epe-rupa naraba mealia
ya? Nipumi adoba piraoma pi-
raoma puma abi naraba mealia
yapae? 8 Nipumi nimi wagepu
epe-rupa raba muma beten pa-
galia. Go pea pare werepere
ni enaali Raapu Pirape alina Si
epalua rabu su kamaa piralimide
enaalinumi kone rulalimi yapae?

Takis mi alinu-para Farisi alinu-para saa pi agale lakalisa

9-10 Gore enaali medaloma ora
koe enaalinu kone wisimi. Go
pisimi-pulu Yesumi saa pi agale
gu-rupa lakalisa: Ali laapome
beten talo lotu ada-para pisipi. Ali
medare Farisi ali yade. Ali medare
kana takis mi ali yade. 11 Farisi
aliri nipu agu raapu rekaoma
beten gu-rupa lisa: O Gote, niri
pa ali radonu-rupa napi-le neme
ne-para ora pili talo. Nimumi
ele paake no ena ralu mo go-rupa
peme pare niri nimu-rupa napi.
Go page abi mo kana takis mi ali

go aaya-daa niri nipu-rupa napi-
le ora pili talo. 12 Gore sarere
raayona ru-para yapi laapome eda
madaa niti puma giyede. Gore
neme ele raayo medalomare rugu-
luma ne pa gede. 13 Go lisa pare
mo kana takis mi aliri mo-para
yola moneaaoma nipumi beten
lisa rabu yala polasa-pulu na-
adasaasa. Dia, pare nipuna aako
luma beten gu-rupa lisa: O Gote,
niri ora koe ali yaa-pulu neme ni
madaa kodome komape lisa.
14 Yesumi talo: Neme nimi
lagialo. Go takis mi aliri nipuna
ada-para wala pisa rabu Gote-
na le agaana nipu redepo le
ali-rupa pirisa. Pare mo Farisi
aliri pisa rabu redepo le ali-rupa
napirisa. Enaali raayome nimuna
bi minasaalimi-daare Gote-me
go enaali rabuaanaalia. Pare
enaali raayome Gote-na le agaana
nimuna bi rabuaaniaalimi-daare
go enaalina biri Gote-me nipuna
bi minasaalia lisa.

Yesumi oge naaki nogonu agale mana kalisa
(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

15 Go rabu enaali medaloma
nimuna adu nala piri nogo naaki
nimu Yesu piri maa ipisimi.
Yesumi nipuna kimi kalu madaa
waraainalo maa ipisimi. Go pisimi
pare disaipel alinumi go kone
adisimi rabu nimu-para rono
lisimi. 16 Go lisimi pare Yesumi
mo nogo naakinu re-para ipulupa
loma talo: Nimimi apo nogo
naakinuri ni piri-para epenaapa.
Gote-na Surube Yapi-para go pia
nogo naaki adalimi. 17 Pagalepa.
Enaali raayome Gote-na Surube
Su go oge nogo naaki-rupa namu
piralimiri ora mada na-adalimi
lisa.

Kamo ali meda madaa remaa lakalisa
(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

18 Juda ali mudu medame Yesu
agale gu-rupa lisa: Epe tisaa-ya.
Neme adae abuna kagaa piramala
pope konere ake puma mealua ya-
pae? 19 Gore Yesumi nipu agale
gu-rupa lisa: Niri ake paa-daa
epe ali lae ya? Gote komeare
ora epelea. 20 Nemere rekena
agale abala pagemede. Neme ena
paake nayolape. Enaali meda
nalu makomaape. Neme paake
nanape. Neme ali meda-para
makirae agale nalape. Nena ama
Aapana bi minasaasa agale waru
pagape lisa. 21 Gore ali mudumi
talo: Abala ni oge naaki rabu page
abi go rabu page neme rekena
agale raayo waru pagoma rate lisa.
22 Yesumi go agale pagoma nipu
go-rupa lakalisa: Ora lale pare ne
apo agalena pora komea nakurili:
Nena ele madaa mi kana-re enaali
naarali pabenu pua rumaaoma
kalape. Go pali raburi so yaa-
para nena epe yoto rado ora puma
meaina. Go pumare ni raita mea
ipu lisa. 23 Gore mo ali mudumi
go agale pagoma nipuna lo robaa-
para kedaame ora waru komisa.
Ake paa-daa ya? Nipu ele adaapu
wisa-pulu.

24 Yesumi nipuna kedaa pi kone
adoma talo: Kamo enaalinuri ele
adaapu wimi-le Gote-na Surube
Yapi-para polalore kedaa peme.
25 Gore mena kamel-me noae
kego nona pia-para palia-daare
kedaa waru palia. Gore ora
kedaa kogono yapare kamopenu
Gote-na Surube Su adola pu-
lalore apo agalere ma-oge yaaya.
26 Enaalinumi go agale pagoma
nimumi talo: Go laede-le adae
abuna kagaa pirape kone popo
aapimi mada mealia yapae lisimi.
27 Yesumi talo: Go-rupa piralimi-
daare enaalinumi mada napalia
kone wi elere Gote-me mada palia
lisa.
28 Gore Pita-me talo: Paga.
Naame ne raita mea epolalo naana
elenu-para adanu-para abala
giyoma epama lisa. 29-30 Yesumi

nimu go-rupa lakalisa: E, yapare
nimi lagialo: Enaali raayome
Gote-na Surube Su kone madaa
rulaoma nimuna su adarenu-para
enaalinu-para amenu-para ama
aapa laapo nu-para nogo naakinu-
para giyoma epalimi-daare gore
abi gore yoto waru mealimi. Go
puma werepe kagaa di rabu page
Gote-me adae abuna kagaa pirape
kone kalo abutua lisa.

Yesu nipu komoma wala rekalua lo rana repopa lakalisa
(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yesumi nipuna 12-pela di-
saipel alinu mo-para kama agu
raapu maa pumare nipumi talo:
Abiri naa Jerusalem su-para
baina. Go su-parare abalade Gote-
na agale lakale alinumi enaali
Raapu Pirape alina Si madaa
lakeloma pepa madaa lisimide
agalere gore ora opolalo pia. 32 Go
su-parare nimumi ni pa ruru
radonu lamu kaleme. Go puma
nimumi ni madaa giri laaoma
ero agale loma supi raa pialimi.
33 Go puma nimumi ni repena
kulimi kudu lumare mada lu
makomalimi. Go palimi pare wala
yapi repo dia naloma wala rekalua
lisa. 34 Go agale lakalisa pare
disaipel alinu nimumi go saa pi
agalena re namakuaasimi.

Yesumi ele kogele ali medana le ma-epeaasa
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

35 Yesu Jeriko su-para pisa rabu
le rabuli ali meda pora pagi-nane
piruma enaalinu-para kana ko-
geyo pirisa. 36 Gore nipumi enaali
adaapupe epeme remaa pagisa-
pulu nipumi enaali medaloma
agale gu-rupa lorapisa: Gore
apo enaalinumi ake leme pae?
37 Gore nipu go-rupa lakalisimi:
Nasaret ada-para aede Yesu epe-
rupa leme lisimi. 38 Gore nipumi
puri paloma gu-rupa yalisa: Yesu,
nere Devit-na si yade. Neme ni
madaa kodome komape lisa. 39 Gu-
rupa yalisa rabu abala riri-nane
pisimide enaalinumi nipu-para
ape gu-rupa lisimi: Nena agale
loraa lisimi. Pare nipumi agale
wala ora puri paloma yalisa: Nere
Devit-na si-le neme ni kodome
komape lisa. 40 Go rabu Yesu
nipu pa aoma nimu lakalisa: Apo
aliri ni piri-para lamua ipulupa
lisa. Nipu re-para ipisa raburi
Yesumi nipu lorapisa: 41 Neme
nere ake pano kone sale? Nipumi
talo: Mudu Ali, nina le ma-epe
aape lisa. 42 Go rabu Yesumi nipu
gu-rupa lakalisa: Nena leme ele
ada. Neme kone rulaaripi-pulu
nena le ma-epeaato lisa. 43 Go
lisa rabu wagepu nipuna leme ele
adisa. Go puma nipumi Yesu raita
maa puma Gote-na bi minasaasa.
Enaalinumi page go-rupa adoma
Gote-na bi minasaasimi.

19

Sakius-na remaa

1-2 Yesu nipu Jeriko su-nane
pisa rabu ali meda nipuna biri
Sakius nipu go-para pirisa. Go
aliri takis mi alinuna ali mudu
piruma nipu kana adaapu wisa.
3 Go alimiri Yesuri aapi yapae kone
suma waru adolalo pisa. Go pisa
pare enaali adaapupe rekaoma
ma-ebesimi-pulu nipu ora rudu
alisi-le Yesu adaape-rupa maaresa.
4 Gore nipu wagepu riri-nane
abala puma Yesu adolalo repena
meda puma rumaasa. Yesu go
riri-nane epalia kone suma ruma
pirisa. 5 Gore Yesu nipumi mo
pora pagina puma so Sakius
pirisade-para adasaaoma gu-rupa
lakalisa: Sakius, ne wagepu
kilipima ipu. Abiri nena ada-
para pirapana lisa. 6 Go lisa rabu
nipu wagepu kilipima pedo puma
nipuna ada-para lamua pisa. 7 Go
pisa pare enaali raayome go kone
adomare rono pagoma gu-rupa

lisimi: Nipuri ali koe medana ada-
para paitula pula lisimi.
8 Go rabu Sakius nipu rekaoma
Mudu Ali gu-rupa lakalisa: Mudu
Ali pagape, abiri nina ele raayo
rikirana rumaaoma medalomare
enaali naralinu katoa. Go page
abalade neme makiraoma enaali
medana ele paake meala pawa-
airi go yagore rana maalapu pa
abutua lisa. 9 Yesumi nipu gu-rupa
lakalisa: Abiri go nena ada-para
piri enaalinu madaare adae abuna
kagaa pirape kone mealimi. Ne
go ali page Abraham-na ruruna si
piraena. 10 Ni enaali Raapu Pirape
alina Siri neme alu pae enaalinu
asa puma raba mulalo ipisua lisa.

Yesumi kana meape kone madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 25.14-30)

11 Nimumi go agale pago
pirisimi enaalinuri Yesumi saa pi
agale rado meda lakalisa. Go rabu
nipu Jerusalem su re-para pisa-
pulu nimumi Gote-na Surube Yapi-
na di abala epena kone wisimi.
12 Go kone wisimi rabu Yesumi
nimu gu-rupa lakalisa: Epe ali
mudu meda su adaalu-para pulalo
pisa. Go su-parare nimumi nipu
ali mudu mapiraanaloma werepe
wala nipuna enaalinu puma
surubalia. 13 Gore nipu pulalo
pisa rabu nipuna kogono naaki
10-pela yaalomare nipumi 800
kina komea komea lo rumaaoma
kalisa. Go puma nimu gu-rupa
lakalisa: Ni apo su-para pitua
rabu go kana-re rome pa kama pu
piralepape lisa.
14 Pare mo nipuna ada komea-
para piri enaalinumi nipu giyalalo
rono waru pagesimi. Go pumare
nipu abala penaalomare ali
medaloma wala werepe maa
penaalisimi. Gonu nimumi mo
mudu mapiraape alinu-para go ali
naana ali mudu mada napiralia
lisimi. 15 Pare apo su-para
nipu ali mudu mapiraanaloma
nipuna adaa re-para wala werepe
ipisa. Go rabu nipumi abalade
kana kalisade kogono naaki-para
wagepu ni piri-para ipulupape lo
agale rapasa. Nipumi nimuna
kode mone-me akepu raapu
saapimi palo adano kone wisa.
16 Gore ali medame abala ririna
kana misade aliri nipu ipuma lisa:
Mudu Ali-ya. Neme gode 800 kina
giside pare neme rome pa kama
pumare wala kana kode 8000 kina
meda page meawa lisa. 17 Gore
ali mudumi nipu gu-rupa lakalisa:
Nere ora epe kogono pape naaki.
Neme nina oge elenu page waru
surubaina-pulu abi neme adare
10-pela mada surubaina lisa.
18 Gore naaki laapo ipuma epa
talo: Mudu Ali, neme nena 800
kina rome pa kama pirisua pare
wala 4000 kina meda pa kode maa
sawa lisa. 19 Gore ali mudumi
talo: Epe lea-le nere adare supu
mada surubaina lisa. 20 Gore mo
naaki meda ipuma epa talo: Mudu
Ali, nena rudu madaare go-para
wia-le neme abalade hankisip-mi
rogaaoma pagasaawa lisa. 21 Nere
ora puri pale ali yaa-pulu ele waru
muaayede pima ni paala komoma
nena kana pagaa saaripu. Neme
enaali radonuna ele mu pa enaali
radome eda poaemedere neme
aoma melede lisa.
22 Gore mo ali mudumi go
kogono naakiri gu-rupa lakalisa.
Nere ora kogono naaki koe yana.
Neme go laede agale madaa kose
lape. Niri ora puri pabe ali lore
neme ade pae? Pa ele pa enaali
radome saapiri-ai gore neme
mede lae? Eda pa enaali radome
poae-airi awede lae? 23 Go paena-
le neme nina kana-re abalade mo
kana kiritape ada-para nasaaripi
pae? Go pula pisi yalore ni wala
ipumare medaloma raapu epa
mula pawa-le ake paa-daa gu-rupa
napaaripi pae? 24 Go rabu nipumi
mo epa rekasimide enaalinu-

para gu-rupa lakalisa: Nimimi go
saapirana kana 800 kina-re muma
mo 4000 kina saapi naaki maa
kata pa lisa. 25 Go lisa rabu mo
enaalimi nipu lakalisimi: Mudu
Ali, nipuri 8000 kina kode abala
go misa-daa lisimi.

26 Gore nipumi talo: Pagalepa.
Enaali raayome ele saapitimi-
daare neme medaloma wala katoa
lisa. Yapare enaali medalomame
ele waru nasaapitimi-daare go
nimuna saapimi oge elenu page
wala mealua lisa. 27 Pare nina lore
alinuri ni nimuna ali mudu napi-
rina kone nimi-le go enaalinuri
go-pare mea ipuma nina le-agaa
mada epa lu makomalepape lisa.

Yesu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)

28 Yesu nipumi go agale lo-
mare Jerusalem su-para pora pag-
ina abala pisa. 29 Nipu Betepasi
su robo ru-nane pumare Betani
adare re-para pisa rabu nipu Rudu
Oliv re-para pisa. Go pumare
nipuna disaipel ali laapo abala
penalisa. 30 Go ali lapo-para gu-
rupa lakalisa: Nipiri mogo adare
mo-nane aaya-para pulupape. Go-
para pumare mena donki mena
si-daa abalade ali meda nipuna
koauna napirina kope pua koy-
oma maa ipulupape. 31 Gore ali
medame go mena donki ake paa-
daa nipimi lidi kepealepa teare
nipimi agale gu-rupa laketapape:
Mudu Ali-na kogono wia-daa mula
pulupapa la tapape lisa.

32 Yesumi nipu laapo mea
rapasa raburi mo nipumi lakalesa-
rupa ele raayo gu-rupa adisipi.
33 Nipumi mo donki mena
kope koyala pirina mo donki
menana aaraanumi nipu gu-rupa
lakalisimi: Ake paa-daa nipimi
go donki mena si koyalape pae
lisimi. 34 Nipumi talo: Mudu Ali-
na kogono wia-daa pipa lisipi.

35 Gore nipumi mo donki mena
si Yesu piri mea ipisipi rabu
nimuna mamina meda mo donki
mena madaa madu wisipi. Go
puma Yesu nipu mo mena donki
mena koauna mapiraasipi. 36 Gore
nipu mo donki mena koauna
piruma pisa rabu enaali raayo
nimuna mamina-nu pora pagina
saapirisimi. 37 Nipu Oliv Rudu-
nane pe pora rugulaniaoma re-
para ipisa rabu nipuna disaipel
enaali adaapumi pedo pisimi.
Nimumi abalade mo napi kogono
adisimi-pulu nimumi puri paloma
Gote-para ora pili loma nipuna
bi minasaoma pu yaloma pu
pirisimi. 38 Go rabu nimumi
gu-rupa yalaasimi: Mudu Ali-
na bi mea epe ali muduna bi
minasalimina lisimi. Gote so yaa
madaa epe-rupa piana alina bi
kalamina lisimi.

39 Go rabu Farisi alinu medalo-
mare mo enaalinu raapu pirisimi.
Go alinumi Yesu-para gu-rupa
lakalisimi: Tisaa-ya, nena
disaipel-nu agale loraalepa lo
lakela lisimi. 40 Gore Yesumi
agale gu-rupa lakalisa: Pagalepa.
Nimuna agale loraala peme
yalore gore mo kana Gote-na bi
minasaainapa lisa.

Yesumi Jerusalem su madaa re lisa

41 Yesu nipu Jerusalem su-para
re-para pisa rabu nipumi adoma
re lisa. 42 Re lisa rabu nipumi
talo: Go su-para piri enaalinu-
ya, abi go yapi di madaa nim-
imi epe-rupa pirape kone mada
namealimi. Go pea pare nim-
imi na-ademe. 43 Werepe yapi
medame lore alinumi ipuma yada
pape epa kutapuba piralimi. Go
pumare nimi mada napogola pal-
imi. 44 Go rabu nimumi go nim-
ina adare Jerusalem su-para kana

pape komea komea lakepe rubalimi. Nimimi raba meape yapi di
na-ademe-pulu go pape ru-nane
piralimi enaali raayo lu makoma-
limi lisa.

Yesumi lotu ada-para ele ropo pape alinu ralisa
(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

45 Go puma Yesu nipu lotu ada-
para puma kodobaoma mo rome
pape kogono pi alinu puma ralu
lisa. 46 Go rabu nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Gote nipuna buk
madaa gu-rupa lu wisa: Naa adare
beten lape adaae yade lo lisana.
Go pea pare nimimi go epe kone
giyoma paake ne alinuna kaledape
ada-rupa wariamena lisa.
47 Go puma Yesu ade abuna lotu
ada-para enaali agale mogealisa.
Go pisa-pulu Gote-na lodo kira-ae
ali kalunu-para rekena agalena
tisaanu-para enaalinuna ali
mudu-para nimu raayo kiritaoma
Yesu lu makomaatalo yada robes-
imi. 48 Go pirisimi pare enaali
raayome Yesuna agale waru pago
pisimi-pulu ali kalunumi go rabu
mada nalisimi.

20

Yesu nipu aapimi go puri gisa palo agale lorapisimi
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Koro meda Yesumi lotu ada ru-
nane enaalinu Epe Agale lakalisa
rabu Gote-na lodo kira-ae alinu-
para rekena agalena tisaanu-
para kone makuaae alinu-para
nimu raayo Yesu nipu piri-para
ipisimi. 2 Ipisimi rabu nipu
gu-rupa lakalisimi: Neme naa
lagiali. Nena go kogonore aapimi
mogeaaripae-daa neme go kogono
pamu pe lisimi. 3 Gore Yesumi
nimu-para agale gu-rupa lakalisa:
Neme page nimi agale meda agaa
mealua-le nimimi ni lagialimina
lisa: 4 Jon Baptais-mi kogonore
Gote-me kalisa palo pa enaalinumi
kalisimi pae? 5 Gore nimuna
kiritaoma agale gu-rupa lisimi:
Naame ake tema pae? Gore naame
Gote-me kalisa tema-daare nipumi
gu-rupa tea: Nimimiri ake paa-
daa Jon madaa kone narulaeme
pe lagialia. 6 Gore naame pa
enaalinumi kalisimi tema-daare
go piri enaali raayome kaname
naa tyalimi. Go piri enaalinumi
Jon-re ora Gote-na agale lakale ali
kone waru rulaeme. Go pea-le pa
enaalinumi Jon kogono kalisimide
mada natema lisimi. 7 Nimumi
Yesuna agale abulisimi rabu naare
Jon-na kalu-ipa kogonore aapimi
kalisa pe maarea lisimi. 8 Go rabu
Yesumi nimu go-rupa lakalisa:
Gore nimimi maarea lamede-le
neme go kogonore aapimi puri
ni go aaya-daa pe palo nalagialua
lisa.

Koe enaalinumi maapu surubeme remaa
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Go rabu Yesumi enaalinu-
para saa pi agale meda gu-rupa
lakalisa: Ali medame nipu wain
maapu poasa. Go pumare nipuna
maapuri yoto meape alinumi
surubenaloma nipu pora kimisu
adaalu-para pisa. 10 Gore ora epe
kili elesa raburi nipumi kogono
ali meda maapu surubape alinu
maapu-para eda kilinu mula
penaalisa. Go pisa pare maapu su-
rubape alinumi go ali ripinaaoma
luma wala penaalisimi pare ele
nakalasimi. 11 Go pisimi-pulu mo
maapuna aaraame kogono naaki
meda penaalisa. Go pisa pare
mo alinumi nipu page ero agale
loma nipu luma ele nakalasimi.
12 Go pumare mo alimi kogono ali
repo mea rapasa. Gore maapu
surubape alinumi go naaki nipu
page radaa kaloma pape kamaa-
nane puma lu rubisimi. 13 Go
pirisimi raburi mo wain maapuna
aaraame talo: Neme ake palua
ya? Gore nina epe naaki komea

mea rapaalua raburi nipuna agale
mada pagalimi kone salo lisa. Go
puma nipuna si mea rapasa. 14 Go
pisa pare mo maapu surubape
alinumi mo nipuna naaki ipisa
adisimi rabu nimumi go-rupa
lisimi: Go naakimiri werepe
aaraana moae-elenu mealia-le
naame lu makomaamina lisimi.
Go pumare go maapu naana mada
surubamina lisimi. 15 Gore mo
naaki pape ru-nane epenaloma
nimumi lu makomaoma kamaa-
nane pua rubisimi. Go puma
go maapuna aaraare nipumi
ake palia pae? 16 Nipumi gu-
rupa palia lo lagialo: Nipumi
ipuma mo maapu surubape alinu
epa lu makomaoma go wain
maapuri pa alinu medalomame
surubenalo maa katea lisa. Gore
go enaalinumi go Yesuna agale
pagoma nimumi talo: Dia, nipumi
go-rupa napalia lisimi.
17 Go lisimi rabu Yesumi nimu
adaba suma talo: Dia leme pare
Gote-na buk-mi sade agalena re
madaa ake leme ya?
Pagalepa lisa: Kamda kogono pi
alinumi kana meda mea ru-
bisimide.
Pare go kanare ora epe Mudu Ali-
na aaya-daa lisa.
18 Enaali raayome go kana madaa
palega tabalimiri nimu ogegepu
rugula tyabebe palia. Go kaname
enaali meda palega tabama
lopaliare go aliri aasaluma rugula
palia lisa.

Sisare tagisi kana kateme palo lorapisimi
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Yesumi go saa pi agale lakalisa
rabu rekena agalena tisaanu-para
Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-
para naa madaa go agale tea
kone wisimi. Ora go raburi ni-
mumi nipu ripinaalalo pirisimi.
Go pirisimi pare enaalinu madaa
paala komoma giyasimi.
20 Go pumare nimumi nipu
ripinaalalo waru adapaba aasimi.
Go puma go alinumi pa ali
medalomana kana kalanaloma
makirae kone suma Yesu piri
penaalisimi. Nimumi Yesu agale
loralo pirisimi pare nipu kolisimi.
Go pumare mo namba wan
gavman-na purimi kose pagenalo
pirisimi. 21 Go makirae alinumi
Yesu agale go-rupa lakalisa: Tisaa,
nena agalere ora epelea. Neme
enaali raayo epe agale mogelele.
Neme Gote-na pora madaa ora
agale kama mogeaaye rabu ali
kalununa biri paalame nakome.
22 Go pe-le nemere ake kone
sale pae? Naana rekena agale
madaare naame Rom suna ali
mudu Sisar-para takis kalamina
yapae dia yapae lisimi. 23 Pare
Yesumi nimuna makirae agale
madaare makuaama misa-pulu
nipumi nimu lakalisa: 24 Kana
meda ni mea waalepa. Go kana
madaa pia piksa-para bi laapore
aapina yapae? 25 Gore nimumi
talo: Sisar-na lisimi. Go lisimi-
pulu Yesumi nimu-para gu-rupa
lakalisa: Sisar-na elere nipuna
katepape pare Gote-na elere Gote
nipuna katepape lisa. 26 Gore
makirae alinumi enaalinuna le
agaa madaa Yesu namakiraeme-
pulu nimu agale loraoma pa
pirisimi. Go page nipuna agale
madaa kone adaapu wisimi-pulu
agale nale pa aasimi.

Sadyusi enaalimi kome enaali wala narekalimi lisimi
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Sadyusi alinu medaloma Yesu
nipu piri ipisimi. Mo Sadyusi alinu
nimuna konere kome enaalinuri
wala mada narekalimi kone
wisimi. 28 Gore nipu lorapisimi:
Tisaa-ya, Moses-me agale meda
naa-para gu-rupa lisana: Ali meda
ena rumaaoma komalia pare nogo
naaki meda namade saaya. Go
pumare go ena wasaame kome
alina nogo naaki matia-daare go
kome alina ameme go ena mada

meaalia ya? Moses-me gu-rupa
lisana lisimi. 29 Gore ameaya
ki medane luma medane laapo
pirisimi. Abala mupaamere ena
raapu pisa pare nipuna nogo
naaki namaduma nipu komisa.
30 Gore laapopa alimi mo ena wasa
nipu misa. 31 Wala go alina koau-
nane alimi repome page go-rupa
pisa. Go pama pumare mo ameaya
ki medane luma medane laapo
nimumi mo ena komea misimi
pare nimu nogo naaki namaduma
pa komisimi. 32 Werepe go ena
page komisa. 33 Gore abala kome
enaali wala rekalimide raburi go
ena komeare aapina were ora
pitia ya? Mo ali ki medane luma
medane laapome go ena abala
komea rumaasimide lisimi.
34 Gore Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: Abi go rabu su kamaa
pimi enaalimiri repaya pitimi.
35 Pare werepe kome enaali
wala rekoma piralimide enaal-
inumiri nimu rapaaya aulape
kone nasalia. 36 Nimu Gote-na
ensel-rupa piralimi-pulu nimu
wala mada nakomalimi. Gote-
me nimu tapa-para marekaalia-
pulu nimu Gote-na si wane-rupa
ade abuna piralimi. 37 Kome
enaali tapa-para wala rekapere
Moses-me page abala lisaaya. Go
buk-ri repena sulaa roape remaa
lakalisa rabu nipu Ali Mundu-
ri ora Abraham-para Jekop-para
Aisak go repena Gote pa pia-daa
lisa. 38 Go agalena re gu-rupa
lisa: Gote-re kome enaalinuna
Gote-daa dia, pare nipu kagaa
piramala pope enaalinuna Gote
yaade. Enaali raayo wala rekalimi
lo go agale lakalisa.
39 Nipumi go-rupa lisa raburi
rekena agale tisaanumi gu-rupa
lisimi: Tisaa, neme ora waru lae
lisimi. 40 Go lisimi pare nipu wala
agale meape paalame komisimi
pare pa ora lae lisimi.

Gote-na Mea Rapaae Ali madaa lorapisimi
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 Yesumi nimu go-rupa lakalisa:
Gore nimumi enaali Raapu Pirape
alina Siri nipu Devit-na si piralia
leme. Go agalena re ali ya? 42 Buk
Sam madaare Devit nipuna agale
gu-rupa lisa:
Gote-me nina Ali Mudu-para gu-
rupa lakalisa:
Naa popeke ki-nane ali mudu
mapiraalia lisa.
43 Werepe neme lore al-
inu nena age rolo-para
marabuainaalua lisa.
44 Gore Devit-mi naa Mudu Ali
nipu lakalisa. Go lakalisa-pulu
enaali Raapu Pirape alina Siri
Devit-na si-daa napiralia lisa.

Rekena agalena tisaanuna kone
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54)

45 Go enaali raayome pa piruma
Yesuna agale pago pirisimi rabu
Yesumi nipuna disaipel alinu gu-
rupa lakalisa: 46 Rekena agale
tisaanuna kone waru adalepape.
Nimumi mamina epe yamoma
maket-na puma enaalinumi abi
piralepape leme rabu raaname
komeleme. Go alinumiri Juda
alinuna lotu ada-para page eda
yawaeme-para page pada riri-
nane nimu abala pua pimi. 47 Go
alinumiri ena wasaana ele paake
no peme. Go puma nimumi
beten adaalupu yoloma leme
rabu enaalinu makiraeme. Go
peme-pulu werepe Gote-me kose
talia rabu nimuna koe kedaa ora
adaalepe mealimi lisa.

21

Ena wasaame oge kana ofa-rupa lopasa
(Mak 12.41-44)

1 Yesumi adisa rabu kamo le
alinumi lotu ada-para kana wi
pe-para kana epa lopaeme. 2 Go
rabu naarali pabe ena wasa meda
nipuna oge kana ipa laapo epa

lopasa. Go kana-re ora ogeasi gu-
rupa 2 toea yade. 3 Go pisa pare
Yesumi talo: Neme nimi lagialo.
Go naarali piri ena wasaame
kana lopata rabu nipumi enaali
medalomana kana ma-oge yaoma
rabunaaya. 4 Medalomamere
kana adaapu wimi-pulu pa kode
meda muma go kana epa lopasimi
pare mo ena naaralimiri nipuna
eda kabape kana raayo epa lopasa.

Yesumi lotu ada kilipialimi lo lakalisa
(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

5 Enaali medalomame lotu
ada madaa agale lala pirisimi.
Nimumi go lotu adana kana
aulaoma Gote repara katemede
elenu epetea lisimi. Go rabu
Yesumi talo: 6 Abi nimimi go
adaleme elenuri werepe yapi di
epaliade rabu go adaa lakepe
rubalimi-pulu kana komeade page
na-ralapatia lisa.

Yesumi kedaa adaapu epalia lisa
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)

7 Gore nimumi Yesu nipu agale
gu-rupa lisimi: Tisaa, nena laede
elenuri aa-rabo epalia ya? Naame
ele adalima rabu go elena yapi
di epalia mada makuaaoma
makuaalima lisimi. 8 Yesumi
talo: Nimimi waru adalepape.
Makirae enaali adaapu ipuma
nina bina gu-rupa lagialimi: Niri
enaali Raapu Pirape Alina Si
yade lalimi. Medalomamere go
epaliade yapi di abi go epaana-
daa lalimi. Pare nimu naraita
maa pulupape. 9 Werepe nimimi
yada pape remaa-para koe-rupa
pogolasaape remaa pagalimiri
paalame nakoma piralepape. Go
elenu abala palia pare su yaa
perekele di-ri go-daa dia.

10 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Go raburi ruru
rado radonu yada palimi. Go-
rupa gavman adaa su robo rado
radonu page yada palimi. 11 Go
raburi su rado rado-para suminini
lewa lewa adaa puma reae adaa
paboma koe yainanu page epalia.
Go raburi so yaa-parare koe ele
adaapu puma koe ele epape di
page epalia.

12 Pare go ele raayo abi na-
epalia. Dia, abala nimumi nimi
ripinaaba piruma koe kedaanu
gialimi. Nimi mo lotu adanu
ru-nane maa puma kose loma
karapo ada mapaitaalimi. Go
pumare nimumi nina kogono
enaali rabuaniaalalo palimi rabu
nimiri kadipinu-para adaa ali
mudunu nimuna le agaa madaa
maa palimi. 13 Go rabu nimimi
nina Epe Agale lakeleme-daa go-
rupa palimi. 14 Nimumi nimi
kose-na maa palimi raburi ni ake
lano yapae agalere kone abala
namasalepape. 15 Dia-le neme
agale-para epe kone-para lagialua
rabu nimina yada lore ali raayome
nimina agale mada nagiyoma
raitalimi.

16 Go rabu nimina ama aapanu-
para ame balinu-para nena ruru-
para adami alinu-para nimumi
lore alinu maa kateme. Go puma
nimumi nimi medaloma lu mako-
malimi. 17 Nimi nina agale ralimi-
pulu enaali raayome nimi-para
ora rono pago giyalimi. 18 Go
palimi pare nimina kalu-para ae
iri meda mada ora napudia alu-
palimi. 19 Nimimi puri paloma
adoba piralimiri ade abuna kagaa
piramala palimi lisa.

Yesumi Jerusalem siti-ri koyalia lo lakalisa
(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

20 Gore nimimi soldia alinu
so Jerusalem su epa kuta pina
adalimiri go su adare pabo tyape
yapi di go opapa yada. 21 Go
rabu Judia piri enaalinu nimiri
ora rudu-nini kana apedaa-
para pogola pulupape. Enaali
medaloma ada-para piralimiri

pogola pulupape. Go page pa
su mopare ae enaalinu wala
adare-para na-epa kodobalepape.
22 Gore Gote-na buk madaa wi
agale raayore ora go raburi Gote-
na ronore go enaalinu madaa
koyaalia rabu koe kedaa yapi di
maa salia. 23 Go raburi nogo
naaki padaa piri enanu-para adu
nalae-para wagepu napalimi-le
ora kodo pea. Go su madaare
ora adaa kedaape meda epalia-
le Gote-me go su kamaa piri
enaalinu madaa ora rono waru
pagalia. 24 Go rabu nimumi
enaali medalomanu rai kudumi
luma medaloma lore alinumi adi
rulubaoma ruru radona rikirana
puma mapiraalimi. Go rabu page
pa enaali ruru rado medame
Jerusalem mabebolaama pumare
werepe go koe yapi di dia yaalia.

Enaalina Siri ora epalia
(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

25 Go raburi naare suba kuba-
nuri rado rado aalimi. Go su ka-
maa enaalinu raayona lo-parare
adaa kedaa mu piralimi. Go ipa
solwarame agale loma ralia-daa
paalame waru komalimi. 26 Enaali
adaapumi go su-para ele meda
ipula kone suma pu robaa-para
paala waru komalimi pare le-para
page lemelalu mapaalia. Gore
so yaa-para kuba kedo ele lewa
lewa palia-daa paalame waru ko-
malimi. 27 Go pinaloma enaali
Raapu Pirape alina Siri yaa mole
raapu ipulaina puri adaae adal-
imi. 28 Gore werepe gode elenu
ripia epalia rabu wagepu rekoma
nimina kalumi waru adalepape.
Go raburi Gote-me nimina ade
abuna kagaa Pirape Yapi di-ri go
maa epea-daa lisa.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 Go rabu Yesumi nimu saa
pi agale meda gu-rupa lakalisa:
Nimimi repena fik madaa pa
repena medanu page adalepape.
30 Kagaa ma-pulaoma yo palia-
daare gore pane puma naare
ralia kone salepape. 31 Go-rupa
elenu adalimi-daare gore Gote-na
Surube Yapi-na di abi re-para go
epea-daa kone salepape.
32 Go agale pagalepa: Abi go
pimi enaali nakomalimi pare go
elenu abala epenalo adalimi. 33 Su
yaa raayona elere abala dia yaalia
pare nina agale adae abuna pa
salia lisa.

Waru adaba piralepape

34 Gore nimimi waru adalepape.
Nimimi adae abuna eda adaapu
nayawoma ipa bia noma makeae
ali-rupa napiralepape. Go page go
su kamaa yogalena elenu madaa
kone adaapu nasalepape. 35 Go
yapi di-ri nimi piri ora wagepu
epalia-le gu-rupa napiralepape.
Go yapi di epalia rabu konape-
rupa enaalinu madaa perekelema
tyaboma palia. 36 Go palia-pulu
nimi ade abuna adoba piralepape.
Go puma Gote-me nimi puri gina
ora yalo beten tapape. Go palimiri
koe elenumi nimi piri epalia pare
nimimi puri muma enaali Raapu
Pirape Alina Si raapu epe-rupa
mada piralimi lisa.
37 Ade abuna Yesumi enaali lotu
ada-para puma lakalisa. Go puma
ribaale-para nipu mo Oliv Rudu
madaa paitalo pumare lotu ada
wala ribaa reko epala pisa. 38 Go
pisa rabu enaalimi Yesuna agale
pagolalo ipisimi.

22

Yesu talalo yada robesimi
(Mat 26.1-5, 14-16; Mak 14.1-2, 10-11; Jon 11.45-53)

1 Bret-para yis nasape Pasova
Yapi di-ri abala rudu lisa. 2 Gote-
na lodo kira-ae ali kalunu-para
rekena agalena tisaanu-para
nimumi Yesu talalo pirisimi.
Go pisimi pare enaalinu madaa

paalame komoma pagaa wi kone
su pirisimi.
3 Go raburi Satan-me Judas-
na lo robaa-para puma kodobasa.
Mo Judas-na bi medare Iskariot
leme. Go ali nipu mo 12-pela di-
saipel ali ru-nane pirisa. 4 Satan
nipuna lo robaa-para kodobasa-
pulu Judas nipu puma Gote-na
lodo kira-ae ali kalunu-para mo
lotu ada surube surube alinu-
para agale nimu raapu pua lo
pirisimi. Nipumi Yesu nimumi
linalo yada robisa. 5 Go raburi
nimu pedo pedo waru pumare
nipu kalape kana medaloma kirita
su pirisimi. 6 Gore Judas agale
pagoma epelea lisimi. Go pumare
nipuri ake pua mada mea waatoa
pe kone suma kone kone adaapu
mu pirisa. Nipumi rana meda
enaali adaapu raapu napitimide
rabu nimu waatoa kone wisa.

Yesu raapu disaipel alinu komea rabu Pasova eda nisimi
(Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)

7 Olode rabu bret-para yis nas-
ape di rudu lisa raburi Pasova eda
kirape sipsip mena si meda talalo
pirisimi. 8 Go rabu Pita-para Jon
laapo Yesu nipumi rapaoma agale
gu-rupa lakalisa: Nipimi naana
Pasova eda namina ele puma
kiritaoma salepape lisa. 9 Gore
nipumi agale gu-rupa misipi:
Naame aa-para puma kiritao suma
namina yapae lisipi. 10 Gore
Yesumi nipu gu-rupa lakalisa:
Pagalepa. Nipimi adare-para
palipi rabu ipa norili ali meda
madaalipi. Go ali nipu raita maa
pulupape. Go puma kodobaliade
ada-para pulupape. 11 Go pumare
nipimi go adana aaraa gu-rupa
lakelapape lisa: Tisaa-me ne agale
meape laa: Nipuna disaipel alinu
raapu Pasova eda nalima-pulu
neme go eda kiritape ada rum
meda waalape lo robaama agale
meape lisa. 12 Go tepe raburi mo
alimi nipi adaa so madaa-nane
maa puma epe au pi ada rum-
aepara mea waatea. Go-parare
reke madaa ele kiritao salepape
lisa. 13 Go agale lakenaloma mo
ali laapo puma nipumi lakalisade-
rupa adisipi. Go rabu nipu
laapome Pasova eda kiritoma
sasipi.

Yesumi nipuna disaipel alinu eda kalisa
(Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1Kor 11.23-25)

14 Eda nape di raburi Yesu
nipuna disaipel alinu raapu
rapaluma madaa pirisa. 15 Gore
nipumi nimu gu-rupa lakalisa:
Neme go edare nimi raapu nolalo
ora raaname waru komalo. Gu-
rupa noma werepere neme kedaa
pi elenu ritua lisa. 16 Neme nimi
lagialo: Neme eda wala meda
nimi raapu nanalua pare Gote-
na Surube Yapi di rabu elaana re
adalimina lisa.
17 Go rabu nipumi kap-para
madaa pira palae wain muma
Gote-para ora pili loma nimu-
para kalataoma talo: Nimimi
go kap-para muma rumaaoma
nalepa. 18 Neme nimi lagialo:
Abi neme nimi raapu wain ipare
wala nanalua. Dia, pare Gote-
na Surube Su madaa go elena re
adoma nalua lisa. 19 Go pumare
nipumi bret muma Gote-para ora
pili loma piribliisa. Go puma
nimu kalaoma talo: Go bret-re
nina yogale-le nimi raba minalo
gialo. Nimimi ni madaa kone
suma nalepape lisa. 20 Go pumare
werepe abala no kiritinaloa ipa
wain pira palae muma kalaoma
talo: Go koyaape kap-parare wain-
ri nina yaapimi nimi raba minalo
koyaato. Gore Gote raapu pogalu
pirapena nimi madaa komalua
lisa. 21 Yapare adalepa. Ni yada
lore alinu mea kalape aliri abi ni
raapu go reke madaa komea-para
eda go no pima-daa lisa. 22 Enaali

Raapu Pirape alina Siri Gote-na
agale raluma komalua lisa. Go
pea pare mo ni lore alinuna ki-
nane mea kateade aliri ora kedaa
waru mealia-daa kodome komalo
lisa. 23 Nipumi go-rupa lisa raburi
nimumi aapimi palia yapae lala
pisimi.

Disaipel alinuri aapi ora pia lo ape pisimi

24 Disaipel alinumi ape puma
nimuna rikiranare ali muduri
aapi ora yapae lisimi. 25 Gore
Yesumi nimu gu-rupa lakalisa:
Ruru radona ali mudunu ni-
mumi puri paloma nimuna
ruru enaalinu surubeme. Go
pumare mo surube enaalinumi
bi enaalinuna raba mi alinu lo bi
ma-aeme. 26 Pare nimi gu-rupa
napiralepape. Dia-le ali meda
nimina rikirana ali mudu abala
piralia-daare gore nipu pora poma
madina ali-rupa abala piralia.
Nimina mudu pirape aliri abala
kogono puma nimina raba mi ali-
rupa piralia. 27 Gore ali medame
eda pa nolalo piru aaya pare
ali medame kogono puma eda
rumaaya. Gore mo eda abala
nolalo pia aliri nipu ali mudu
yana. Pare ni nimina rikirana piru
aayo rabu nimi raba muaayo.

28 Neme kedaa ru aayo
rabu nimi ni raapu piruma
nagiyasimide. 29 Gore neme
su raayo surubenalo Aapame
nipuna puri gisa. Go pea-le neme
page nimi surube kogono gialua.
30 Gore nina Surube Yapi-para
piruma nimi naa reke madaa
piruma eda namina. Go puma
nimi epe reke madaa piruma
Israel su-para piri ruru 12-pela
enaalina kose agale pagolalo
piralimi.

Yesumi werepe Pita-me ni koau waatea lo lakalisa
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)

31 Ora Saimon, neme pagape.
Gore wit poape alimiri nipuna
edare epelea palo kolea palo eda
waru adalia. Go yapare neme
puri kalisua-pulu Satan-me nimi
kotalalo epalia. 32 Yapare Saimon
neme kone rulaere nagiyalimi-
nalo neme ne raba mulalo beten
loaayo. Werepe neme ni madaa
kone wala perekea suma nena
amenu puri kalape lisa.

33 Gore Pita-me go-rupa lisa:
Mudu Ali, niri ne raapu abi
bainalo karapo ada page ni ne
raapu mada komalua kone salo
lisa. 34 Gore Yesumi talo: Pita
ne lagialo. Abi go ribaare yaa
kagarame e talo palia rabu neme
Yesu ni na-ade rana repo te lisa.

Kana paus-para nu-para rai kudu-parana agale lakalisa

35 Go rabu Yesumi nimu gu-
rupa lakalisa: Nimiri abalade mea
rapaaripude raburi nimina kana
paus-para mainu-para age ada go
elenu namuma pisimide. Go
pisimide-le nimi ele meda rudu
lisa pae? Gore nimumi talo: Naa
mu aaema lisimide. 36 Gore nimu
gu-rupa lakalisa: Abiri enaali
raayome kana paus-para mainu-
para saapitimiri maa pulupape.
Enaali raayome nipu adaalu rai
kudu nasalimiri nimina mamina
madaa kana muma rai kudu ka-
balepape. 37 Gore nimi lagialo:
Gote-na buk madaa ni-para gu-
rupa lisa: Nipu enaali koae aunu
raapu page mapiraaeme lo lisana.
Go agalena re-re werepe ni madaa
epalia-le adalimina lisa. 38 Go rabu
disaipel alinumi talo: Mudu Ali,
neme ade. Naame adaalu rai kudu
laapo go saapima lisimi. Gore
nipumi talo: Apo saapimi mada
lisa.

Yesumi Getsemani su-para beten lisa
(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

39 Nipu kamaa puma lisana
nipuna ade abuna puala pi-rupa

Oliv Rudu madaa puma pisa. Go
rabu nipuna disaipel alinumiri
nipu raapu pisimi. 40 Mo Oliv
Ruduna pumare nipuna disaipel
alinu gu-rupa lakalisa: Koe eleme
nimi namakolinalo beten tapape
lisa. 41 Go lomare nimu giyoma
ogesi-daa pumare rumu pege
puma beten lisa. Nipu pisade-
rupare kana mea lopalema-rupa
mada pisa. 42 Go rabu nipumi talo:
Aapa, neme kone saliri ni radaa
nape pe kap maa pu. Yapare nina
kone giyoma nena raana raitano
lape.
43 Go rabu yaa-para piri en-
sel meda nipu piri-para ipuma
nipu epa puri mapalaasa. 44 Yesu
nipu madaa kedaa adaalepe riti-
nalo pisa-pulu nipumi beten puri
paboma wala lisa. Go pumare
nipuna puduri yaapi-rupa kilip-
ima su kamaa popesa. 45 Nipumi
beten abala loma lisana rekaoma
nipuna disaipel alinu piri-para
pisa. Nipumi puma adisa pare
nimuna lo robaa-para kedaa waru
pisa-daa u palisimi. 46 Gore nimu
gu-rupa puma lakalisa: Nimiri
ake paa-daa u paita piruaeme?
Nimi madaa koe eleme nakolinalo
beten lo piralepape lisa.

Yesu adialalo ipisimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11)

47 Yesu nipumi agale pa lake-
lalana enaalinu adaapupe meda
ipisimi. Gore Juda alinu riri-nane
epena enaalinu nipu raita mea ip-
isimi. Go aliri disaipel alinuna ru-
para pirisa. Nipu re-para ipuma
Yesu-para nunu tyalo ipisa. 48 Go
pisa pare Yesumi Juda alinu gu-
rupa lakalisa: Neme enaali Raapu
Pirape alina Si nunu loma mea
waaloma yada lore alinu kalalo
pae?
49 Gore disaipel alinu nipu raapu
pirisimi alinu mo ipisimide adoma
nimumi talo: Mudu Ali, naame
nimuri go adaalu rai kudumi tya-
mono ya? 50 Go rabu disaipel
ali medame kogonome adili naaki
meda rai kudumi lisa. Go naakiri
Gote-na lodo kira-ae alina kogono
pisa. Lisa rabu mo popoke-nane
kale poaina tyaboma lopesa. 51 Go
pisa pare Yesu nipumi go-rupa
adoma talo: Go yada giyalepa.
Nipuna kimi muma mo kale wala
mea masaa.
52 Go pumare mo alinumi Yesu
ripinaalalo ipisimi. Gore Gote-na
lodo kira-ae ali kalunu-para lotu
ada surube alinu-para ali mudu
medalomanu-para ipisimi. Ipisimi
rabu nipumi talo: Nimina rai
kudunu-para repena kulinu mea
epamena-le gore nimimi ni paake
ne ali kone suma tyalalo epame
pae? 53 Ade abuna niri nimi
raapu lotu ada-para pimade pare
nimimi ni tima kone nasalimide.
Go pemede pare abi go yapi di
raburi ora nimina puri-para rib-
aana purimi rabuaata lisa.

Pita-me talo: Niri Yesu na-ade lisa
(Mat 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jon 18.12-18, 25-27)

54 Go pumare nimumi Yesu epa
adiala Gote-na lodo kira-ae ali
muduna ada-para maa pisimi. Go
pirisimi raburi Pita nipumi nimu
raita maa pisa pare nipu ogesi-daa
mo-pare puma pirisa. 55 Go rabu
ali medalomame epe pokaalo ada
ru-nane repena adola kirisimi-
pulu Pita nipu page nimu raapu
puma pirisa. 56 Gore kogono ena
medame Pita repena re-para pi-
rina adisa rabu go ename Pita
nipu-para go-rupa lisa: Go ali page
abalade Yesu raapu pirisa lisa.
57 Pare Pita-me talo: Go ena ni-
daa dia-le go ali-daa ni na-ade lisa.
58 Pare wala ogesi-daa piruma ali
medame wala nipu adoma talo:
Ne page Yesu raapu piriside lisa.

Gore Pita nipumi talo: Go ali ni-
daa ora dia lisa. 59 Werepe ogesi-
daa adaalupu piruma ali medame
agale ora puri paloma gu-rupa
lisa: Go ali nipuna adare Galili
yaa-pulu nipu abalade Yesu raapu
pirisa. 60 Go lisa pare Pita-me
talo: Nemere go laede go ali ora
ni na-ade lisa. Nipumi go-rupa pa
lalaina yaa gulame abala wagepu
rekoma agale lisa. 61 Go rabu
Mudu Alimi perekea luma Pita
ada monelisa. Go pisa rabu Pita-
me Mudu Ali abalade nipu-para
lakalaade agale wala makuaasa.
Abala Yesumi gu-rupa lakalisade:
Go rabu yaa kakarega abi rekoma
agale tea pare neme ni rana repo
abala giyali lakalisade. 62 Go
raburi Pita nipu so kamaa-nane
puma re puri palo pua pirisa.

Yesu ero agale loma lisimi
(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

63 Go rabu Yesu surube alinu ni-
mumi nipu epa ripinaabaoma ero
agale loma nipu lisimi. 64 Nipuna
le laplap-me kepuma nipu agale
gu-rupa misimi: Nere aapimi taa
pa lisimi. Nere Gote-na agale
lakale ali ya-pulu agale lagiape
lisimi. 65 Go pumare nimumi ero
agale rado rado lakalisimi.

Yesu nipu kaunsil piri maa puma kose la lisimi
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)

66 Werepe yapi lapaasa raburi
Israel enaalina ali kalunu-para
Gote-na lodo kira-ae alinu-para
mo rekena agale tisaa-nu page epa
kiritasimi. Go pumare Yesu nipu
kaunsil piri maa puma agale gu-
rupa misimi: 67 Nere enaali maa
Rapae Alina Si yapae dia pe lisimi.
Gore nipumi nimu lakalisa: Gore
mada lagialua pare nimimi ni
kone narulalimi. 68 Go page neme
nimi agale medaloma mealuare
nimimi agale mada na-abuteme.
69 Abi page werepe page ni enaali
Raapu Pirape alina Siri so yaa-
para puri pale Gote-na popo ki-
nane ade abuna pitua lisa.
70 Go raburi nimu raayome talo:
Gore nere ora Gote-na Si yapae
lisimi. Nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Naa bi go laede lisa.
71 Gore nimumi talo: Naame ali
wala tema ya? Naame nipuna
agale go pagema-pulu pa adasae
alinuna agale medaloma giyalima
lisimi.

23

Yesu Pailat piri-para maa pisimi
(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

1 Go rabu kaunsil raayo wagepu
rekoma Yesu ali mudu Pailat piri
maa pisimi. 2 Go pumare ni-
mumi kose gu-rupa laa lisimi:
Go alimiri naana kone rado mo-
gema Sisar-para kana takis nakat-
apape laa lisimi. Go page niri
ora ali mudu Keriso laa lisimi.
3 Go rabu Pailat-me nipu lorapisa:
Nere Juda enaalinuna Mudu Ali
yapae lisa. Yesumi talo: Nena
go laede lisa. 4 Go rabu Pailat-
me Gote-na lodo kira-ae Mudu
Alinu-para enaali raayo-para gu-
rupa lakalisa: Neme apo alina
koe kone meda pename na-adalo-
le ake paa-daa koe kedaa katoa
pe lisa. 5 Go lisa pare nimumi
agale puri paloma gu-rupa lisimi:
Nipumi enaalinu-para agale mo-
geaaya rabu nimu koe-rupa pogo-
lasaasimi. Go kogonore pa kama
puma Galili su-para puma Judia
su-para puma abi go su-para page
epa pia lisimi.

Yesu nipu Herot piri kose talo maa pisimi

6 Pailat-me go agale pagoma
nipumi agale gu-rupa lisa: Go ali
nipuna suri Galili ya? 7 Gore
nimumi e lisimi-pulu Pailat-me
Yesu Herot piri-para maa penaal-
isa. Gore Herot-mere Yesu madi
su surubisa-pulu go-rupa pisa. Go

rabu Herot nipu page Jerusalem-
para pirisa.

8 Herot-me Yesu adoma
raaname waru komisa. Yesu
madaa remaa abalade pagisa-
pulu nipumi Yesu adolalo pisa.
Herot nipuna konere Yesumi napi
kogono pinalo palia rabu adalua
kone wisa. 9 Go rabu Herot nipumi
Yesu nipu agale rado rado lorapisa
pare Yesu nipumi agale meda na-
abulisa. 10 Go rabu Gote-na lodo
kira-ae Mudu Alinu-para rekena
agalena tisaanu-para nimumi
rekaoma Yesu madaa puri pale
kose agale lo pirisimi. 11 Go rabu
Herot-para nipuna soldia alinumi
Yesu-para makiraoma ero agale
waru lisimi. Nimumi ora au epe-
rupa pi adaalu mamina meda
muma Yesu madaa yamasimi. Go
puma Pailat piri lamua pirisimi.
12 Abaladere Herot nipumi Pailat
raapu lore ali-rupa pirisa pare
wala go rabu kone komea suma
adami ali-rupa wala pirisipi.

Yesu repena polopea madaa nil tyalepa lisa

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39–19.16)

13 Go rabu Pailat-me Gote-na
lodo kira-ae Mudu Alinu-para Juda
alinuna Mudu Ali medalomanu-
para enaali raayo page yaaloma
makiritaasa. 14 Go rabu nimu gu-
rupa lakalisa: Nimimi abalade
go ali ni piri lamua epame
yade. Nipumi koe pora rado
enaalinu mea waatea lamede.
Go agale madaare nimina le-aga
madaa nipu apo agale meawade
pare nimimi mo nipu kose talo
pimi pare go ali nipumiri go
koeyae meda napaa kone salo
lisa. 15 Herot-me page go alina
koeyae meda na-adisa. Pare na-
adea-le wala naa piri-para go
epenalana. Pagalepa. Go alimiri
abalade nipumi koeyae meda
napana-daa naame nipu madaa
nalu makomalimina. 16 Go pea-
le neme repena kulimi nipu mea
kudu lumare nipu mea rapaano
lisa. 17 Gore adae abuna eda yawe
nape Pasova Yapi Su rabu Pailat-
me karapo ada piri ali komea ma-
asaata pisa.

18 Go rabu mo piri enaali
raayome puri paloma gu-rupa
yalaasimi: Apo aliri lu mako-
mamina. Go ali Jisas Barabas-
re naana wala wasama epe-
nala lisimi. 19 Jisas Barabas-
me abalade go adare-para yada
meda marekaaoma ali meda
lu makomaa nipu karapo ada-
para mapaitaasimi ali-para lisimi.
20 Gore Pailat-me Yesu wala ma-
rapaalalo kone suma enaalinu-
para agale wala yalisa. 21 Go pisa
pare nimumi ora puri paloma
gu-rupa lisimi: Repena polopea
madaa mea tyaminapa. Repena
polopea madaa tyaminapa lisimi.
22 Go lisimi pare Pailat-me wala
rana repo gu-rupa lakalisa: Go
alimiri nipuna koe ele meda
akeane pana? Neme koe ele
meda ora na-adawade. Go pea-
pulu neme repename nipu luma
maa kepealua lisa. 23 Go lisa
pare nimumi ora puri paloma
Yesu repena polopea madaa lu
makomamina lisimi. Go puma
nimumi Pailat-na agale rabuaniaa
lisimi. 24 Go puma Pailat-me Yesu
tyalepa loma nimuna agale ralisa.
25 Nimuna koe ali Jisas Barabas
maa rapaasa. Go alimiri abala
enaali koe-rupa mapogolasaaoma
ali meda lu makomasa rabu nipu
karapo ada-para mapaitaasimi.
Go pisa pare Pailat-me Yesu mo
enaalinuna agale pagoma nimuna
pinalo maa kalisa.

Yesu repena polopea-para nil lisimi

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

26 Nimumi Yesu nipu maa pisimi
rabu pa ali meda madaalisimi.
Go alina biri Saimon nipuna su
Sairini giyoma ipuma no adare-
para pulalo pisa. Go rabu nimumi
repena polopea nipuna pasaane
mariaasimi. Nipumi mea rumare
Yesuna koau-nane raita maa pisa.

27 Go pumare ora enaali adaa-
pumi Yesu raita maa pisimi.
Nimuna rikiranare ena medalo-
mame re loma kodo pia lama
pisimi. 28 Pare Yesu nipumi
wala pereke luma nimu gu-rupa
lakalisa: Nimiri Jerusalem enanu-
yo. Ni madaa re natepape pare
nimi madaa page nimina nogo
naaki madaa re lo piralapape
lisa. 29 Pagalepa. Werepe kedaa
meape di epalia rabu nogo naaki
namaduma adu nakale enanuri
wagepu mada pogola palimiri ora
epelea lee lisa. 30 Go di raburi
enaalinumi mo rudunu-para gu-
rupa lakeleme: Naana koau-nane
lopoma naa lu makomaape leme.
Gore wala oge rudunu-para gu-
rupa laketeme: Naa ma-kaledaape
leme. 31 Abiri ora pane pia-daa
go kedaa pia peme-le werepe koe
yai epalia rabu ele kedaa ora
komalimi ya?

32 Go rabu nimumi pupitagi ne
ali laapo page lamua puma Yesu
raapu nil talo pisimi. 33 Nimu
puma su meda Kalu Rogaae su
lemede go-para puma aasimi. Go-
para Yesu repena polopea madaa
nil lisimi. Mo koe ali laapo page
nil-mi luma meda pare Yesuna
popoke-nane luma medare koya-
nane lisimi. 34 Gore Yesumi talo:
Aapa, nimumi kone nasuma pimi-
le nimuna koe ele maa ruba lisa.
Go pimi aliri nimumi go elena re
na-adoma pimi lisa. Go rabu go al-
inu nimumi Yesu nipuna mamina
koyo muma satu lu pirisimi.

35 Go rabu pa enaalinumi pa
rekaoma adapaba pirisimi. Go
pirisimi pare mo Juda ali kalun-
umi Yesu-para ero gu-rupa lisimi:
Nipumi abalade enaali medaloma
raba mu aaripa-le nipuna gole
nipu raba mea lisimi. Gore Gote-
me nipu Mea Rapaae Ali yaa-pulu
mada palia lisimi. 36 Soldia al-
inumi page nipu-para ero agale
lisimi. Nimumi Yesu re-para
ipuma rero pi ipa wain epa kalalo
pirisimi. 37 Gore nimumi gu-
rupa lisimi: Nere ora Juda alin-
una Mudu Ali yaalia-daare gore
nena gole raba muma no suna
nipu lisimi. 38 Pepa meda so
repena polopea kuni madaa lu
saabaasimi: Go aliri Juda alinuna
Mudu Ali yade lo lisimi.

39 Mo ali koe laapo abalade lu
mudiasimide medame Yesu-para
ero agale gu-rupa lisa: Ne Enaali
Raapu Pirape Alina Si laede-pulu
ne page saa page raba mea lisa.
40 Go rabu mode mudiasimide
ali medame ali-para gu-rupa
arere lisa: Naame kedaa komea-
rupana meamade-le nere Gote
paala napea pe lakalisa. 41 Saana
kedaare saana komea-aena ora
mada gialeme. Pare abi go aliri
nipumi abalade koeyae meda
nawisa lisa. 42 Go puma nipumi
Yesu-para talo: Yesu nere Mudu
Ali pirali raburi ni madaa kone
saena lisa. 43 Gore Yesu nipumi
nipu gu-rupa lakalisa: Neme ora
ne lagialo. Abiri nere ni raapu so
Gote-na epe maapu-para pirapana
lisa.

Yesu nipu le kadupilisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

44 Go naare paame naare
kudunoma ribaa yoma su raayo
keapuma naare nogo-nane pabola
popesa. 45 Go pisa raburi mo
lotu ada ru-nane mudiabaaya
adaa mamina so kuni-nane ririp-
itaaboma none kuni-nane puma
riripi tabisa.

46 Yesu nipumi puri paloma gu-
rupa lisa: Aapa, nina kone popo
nena ki-nane madaa apo salo-daa
lisa. Nipumi go-rupa lisa rabu pu
imu kudinasa.
47 Mo soldia alinuna Mudu Alimi
go adisa-pulu nipumi Gote-na bi
minasaoma talo: Ora yana go aliri
ora epe ali yana lisa.
48 Enaali adaapumi nipu pia
adolalo epa adoba pisimi-pulu
nimuna aako luma ada wala
pirisimi.
49 Yesuna adami alinu raayo-
para enanu medaloma abala so
Galili su-para piruma Yesu nipu
raita mea ipisimi. Nimu ogesi-daa
mo-para rekaoma mo ele raayo
adoba kiritasimi.

Yesu tapa-para mea rogaasimi
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

50-51 Ali meda nipuna biri Josep
pirisa. Nipuri Juda alinuna
adare meda biri Arimatea su-
para piruma nipu ora epe ali
piruma Gote-na Surube Su epe-
nalo adolalo pirisa. Gore nipumi
kaunsil raapu pirisa pare Yesu lu
makomamina lisimi rabu nipumi
dia lisa. 52 Go ali nipu Pailat piri
puma Yesuna rore nina mea ria
pono lisa. 53 Go puma nipuna
ro mea rumare mamina yaako
pimi rogaa palae maa pisa. Go
puma nipu kana apedaa meda-
para puma rogaasa. Go-parare
abalade ali meda abi narogaasimi.
54 Go yapi di-ri Pomo mu Pirape
Yapi rudu lisa rabu ada koro rabu
madaa nape edanu ma-redepo
yaasimi.
55 Enaalinu abalade Yesu nipu
Galili su giyesa rabu nimumi nipu
raita mea ipisimi. Nimumi Josep
raapu puma mo kana apedaa tapa-
para Josep-me rogaasa-rupa adis-
imi. 56 Go puma nimumi adoma
nimuna ada wala puma epe kaa
pi elenu Yesuna ro madaa sainalo
kiritao pisimi.

24

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

1 Gore adaa koro rabu kogono
mupaa yapi di rabu mo enaalinu
tapa-para pisimi. Nimumi mode
kaa pide elenu-para abala kirtao
suma mea madisimi. 2 Tapa-
para ipisimi rabu mode pora
gaape kana abala maa rubuma
lobapaina adisimi. 3 Go pea
nimumi no tapa apedaa-para
puma adisimi pare Mudu Ali
Yesu nipuna rode nasaaya. 4 Go
puma nimu pa rekaoma kone
adaapu su pirisimi rabu ali laapo
nimu re-para wagepu opapasipi.
Go ali laapore nipuna mamina-
nu ora yaako pi-ai maraasipi.
5 Enanu nimuri paalame komoma
su adainaaoma pirina ali laapome
nimu gu-rupa lakalisipi: Nimimiri
ake paa-daa tapa-para go ali asa
peme pae? Go ali ora pa pia-le
go-para mada na-adalimi lisipi.
6 Nipuri go-paradaa napia nipu
abala rekaade. Abalade nipu so
Galili su-para pa piruma nimi
lagisade agale wala makuaalepa.
Abala gu-rupa lagisa: 7 Enaalina Si
Mea Rapaae Aliri koe enaalinuna
ki madaa mea kaleme rabu nipu
repena polopea madaa lu mako-
malimi. Go pea pare wala yapi
repo dialenaloma wala rekalua lo
lagisade lisipi.
8 Go rabu enanumi Yesu
nipuna abalade lakalisade agale
makuaasimi. 9 Go rabu nimumi
mo tapa apedaa giyoma wala
pisimi. Go rabu nimumi pa
enaali medaloma-para disaipel
ali 11-pela raayo piri-para puma
mo nimumi adisimi elenu raayo
puma lakalisimi. 10 Tapa-
para puma adisimide enanuna
biri gu-rupa: Maria nipuna su
Magadala-para Jon-para Jems-na
agi Maria-para go enanu nimumi

go ele adisimi. Go enaalinu-
para pa ena medaloma-para mo
agalere mogeaae alinu lakalisimi.
11 Lakalisimi pare aposel kogono
alinumi mo enanu pa kama
po rilipu agale pa teme kone
wisimi-pulu nimuna agale madaa
kone narulalisimi. 12 Pare Pita
nipu rekoma tapa-para wala
wage adola pisa. Nipumi no
kana apedaa tapa-para puma
adainaaoma mamina komea
adisa. Nipu wala ada-para puma
kone adaapu suma gore ake pana
pe kone wisa.

Emeus pora pagina Yesu adisipi (Mak 16.12-13)

13 Go raburi mo disaipel alinu
ipa laapo Emeus su-para pulalo
pisipi. Nipu Jerusalem su giy-
oma Emeasa pora pagina ogesi-
daa adaalu pu pisipi. 14 Nipu
go pora pagina pulaomare mo
abalade adisipide remaa laaoma
pisipi. 15 Nipu laapome agale
laaoma pula pirina Yesu nipu
ipuma nipu raapu pirisimi. 16 Go
nipu laapome nipu adisipi pare
ora Yesu-rupa namakuaasipi.

17 Go rabu Yesumi nipu laapo
lakalisa: Nipimiri ake laaoma pula
pipi?

Nipumi go-rupa lisa rabu nipu
laapo pa rekabaoma nipuna kone
pu rabaa-para kedaa puma le
agaa-para kodo pina aasipi. 18 Go
ali meda nipuna biri Kliopas go al-
imi agale gu-rupa lisa: Jerusalem
su-para palemede alinu-para
lapade pare enaalinu-para kimisu
enaalinu-para nimumi ademe-le
ne komea-mare abalade go-aina
remaa napage aa-para piruma
lae pae? 19 Yesu nipumi nipu
agale gu-rupa lorapisa: Ali madaa
tyape pae? Nipumi nipu gu-rupa
lakalisipi: Nasaret Yesuna remaa-
para lapade. Go aliri ora Gote-na
agale lakale ali piruma Gote-na le
agaa-para ena raayona le agaa-
para ora puri pale agale madaa
kogono laapo pea. 20 Pare naana
lodo kira-ae Mudu Alinu-para
naana Mudu Ali medalomanu-
parame kaunsil mea kalamede
lisipi. Gore nimumi nipu lu
makomaape lakenaloma nipu
repena polopea madaa tyamede
lisipi. 21 Gore abalade naame go
alimiri Israel enaalinu naa wala
minalo maa rapaae ali kone wima.

Gonu raayo paleme raburi abiri
yapi repo abala go popaade.
22 Abiri naana ruru ena medalo-
mame naa mapogolasaarimi. Ora
abalade yapipu nimu tapa kana
apedaa-para adola puame ya.
23 Pare Yesu nipuna ro na-adame
ya. Go puma nimu wala ipuma
naame ensel medaloma adama
lo lagiame. Gore ensel-numi
Yesuri abala rekoma epe-rupa
pia lo lagiame lame. 24 Naana
ruru ali medalomame tapa-para
puma mo enanumi epa lagiamede-
rupa puma adaame pare nipu na-
adameya lisipi.

25 Go rabu Yesumi nipu gu-
rupa lakalisa: Gore nipiri pa kone
nasalepape. Nipina lo-parare
mo Gote-na agale lakale alinumi
lagisimide remaa madaa kone
ora ogepusi rulaarina. 26 Nipi
namakuaaepe? Gote-na enaalinu
wala minalo Mea Rapaae Alimi
abala ririna radaa noma epe
paana puri mealia lo napagapena?
27 Gore Yesumi Moses-na agale
madaa mea ririnaoma Gote-na
agale lakale alinuna remaa raayo
lakeloma Gote-na buk madaa wi
agaleme nipu madaa lea-rupa go
raayo lakalisa.

28 Nimu agale laaoma puma
mo ali laapo nipuna pulalo pisipi
adare re-para opapasimi. Go
rabu Yesu nipuna raaname ogesi-
daa wala pa palima kone wisipi.
29 Go puma mo ali laapome nipu-
para talo: Adoba. Ogesi-daa pa

piramina. Naare pabola pea-le
nere saa raapu piramina lisipi.
Go rabu nipu ada ru-nane puma
nipu raapu komea-para pirisimi.
30 Gore eda nolalore Yesu nipu
raapu rapaluma madaa pirisipi.
Go rabu nipumi bret muma Gote-
para ora pili loma piribima mo
ali laapo kalisa. 31 Nipumi go-
rupa pisa rabu nipu laapome le
rupaoma lo robaa-para paa ip-
isa rabu waru adisipi. Go pisipi
pare go rabu Yesu pa wagepu
pisa-le wala na-adisipi. 32 Gore
go ali laapome talo: Saa abala
pora pagina epapade rabu nipumi
saa Gote-na agale mogeaaripa-
daa saana pu robaa-para rekataba
lisipi.
33 Nipu laapome go-rupa lomare
wagepu rekoma wala Jerusalem
su-para pisipi. Nipumi mo aposel
kogono ali 11-pela page pa adami
ali medaloma page nimu kiri-
taba pirina adisipi. 34 Gore mo
alinumi nipu gu-rupa lakalisimi:
Mudu Ali ora rekaa yade lisimi.
Saimon-me nipu ora adaa yaade
lisipi. 35 Go raburi go ali laapome
mo enaalinu-para mo pora pag-
ina pisade remaa lakalisipi. Go
puma Mudu Ali nipumi bret maa
piribiaoma naa kalisa rabu saame
waru adapa lakalisipi.

Disaipel alinumi Yesu adisimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18;
Jon 20.19-23)

36 Nimumi go agale lala pirina
Yesu wagepu nimuna rikirana epa
rekesa. Go rabu nipumi nimu-
para talo: Nimuna lo robaa-para
epe kuma pi kone su piralepa
lisa. 37 Pare nimumi remo meda
adoma kone wisimi-pulu nimumi
paalame komisimi. 38 Gore nipumi
nimu gu-rupa lakalisa: Nimiri
ake paa-daa pogolasaarimi ya?
Nimina lo robaa-para kone adaa-
puri ake paa-daa saleme pae?
39 Gore ora ni yade-le nina ki age
raayo adalepa. Nimina kimi naa
yogale kuli lapo-para waraatepa.
Remore gupa-daa dia yade lisa.
40 Nipumi go-rupa lomare nipuna
ki age laapo nimumi adenalo mea
waalisa. 41 Nimumi pedo ora
waru puma kone adaapu wisimi-
pulu nimumi kone narulasimi.
Go raburi nipumi nimu lorapisa:
Nimiri eda medaloma saapimi pe
lisa. 42 Nimumi abala kirabae
wena piribili mea kalisimi. 43 Gore
nimumi adabaaina nipumi muma
nisa.
44 Nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Abalade ni nimi raapu
pa pirisuade rabu nimi go ele
madaa abala lagelisude. Gore mo
Moses-na rekena agaleme page
Gote-na agale lakale alinumi page
buk Sam-para page ni madaa
loma lisimi yaade. Go remaana
re ora adalimina lagiawade lisa.
45 Go rabu nipumi nimuna lo
robaa-para paa ma-epasa-pulu
nimumi mo Gote-na agale waru
adisimi. 46 Go rabu nipumi Gote-
me enaalinu wala minalo Mea
Rapaae Alimiri kedaa adaae meda
ruma tapa-para piruma yapi repo
dialenaloma kome su giyoma
rekalia lo wi yade lisa. 47 Nipuna
bina purimi su raayona piri
enaalinumi kone perekeaminalo
agale laketapape lisa. Go pumare
Gote-me enaalinuna koe ele
mea rubalia-le agale laketapape
lisa. Go kogonore so Jerusalem-
para ripimaa puma su raayona
pinalo lakelapa. 48 Yesumi apo
agale lo kiraloma nimu-para
wala talo: Nimimi go adalemade
elenu madaa remaa laketapape.
49 Abalade Gote-me puri gialua
lo lagisa-pulu neme ora maa
rapaalua. Pare nimimi so yaa-
para wi puri nimi madaa epenalo
Jerusalem siti-para adobalepape
lisa.

Yesu yaa-para maa pisa
(Mak 16.19-20; Kog 1.9-12)

50 Go rabu nimu go adare giyoma nipu Betani su-para lamua pisa. Go-parare nipuna ki minasaoma nimu-para epe puri minalo agale lakalisa. 51 Nimu-para lakeloma puma nimu piri-para giyesa. Go puma Gote-me nipu yaa-para maa pisa. 52 Gore nimumi nipuna bi minasaoma Jerusalem su-para wala pisimi. Pisimi rabu pedo waru puma raaname komoma pirisimi. 53 Go pumare adae abuna nimu lotu ada-para piruma Gote-para ora pili lo pirisimi.

Jon
Ripili Agale

Abala ririnare Jon-me remaa lapatalore Yesumi napi-ainu kogono madaa remaa lisa-pulu naame Yesu Gote-na ora gialua loma Raba Meape Ali adade lo makuaaema. Enaali medalomame Yesu madaa kone rulasimi pare medaloma nipuna lore ali-rupa piruma nipu kedaa waru mea kalisimi. Sapta 13-17 remaa adalimi raburi Yesu nipuna disaipel alinu raapu pirisa rabu soldia alinumi nipu adialalo ipisimi. Go puma kedaa kalisimi pare Yesumi disaipel alinu epe agale lakeloma nimu puri kalisa. Sapta medalomana remaare Yesu adima kose laaoma repena polopeana lisimi. Go pirisimi pare tapa-para wala rekenaloma nipuna disaipel alinumi nipu adisimi.

Ena paake rume remaare Jon-na lisade buk medaloma-para nawia pare medaloma Sapta 8-para tyapa wia.

Jon-me buk-narupare Yesu enaali raayo kagaa ade abuna piraoma laari pope kone wasupana agale lagisa. Gore pa kamaa geapulu abi page werepe page pa pirualima. Go pea pare naame Yesu nipuri pora ora ria page ora agale ria page ade abuna pirape kone wasupa nipu yaade lo koneme naa kagaa mapiraalia. Jon-me elenu waru adoma agale lapaaya. Nipumi bret-para paapara sipsip-para ipa waini-para epe eda kili page go raayo madaa remaa lapaaya.

Robonu gu-rupa adamina:

Jon-me agalena re lapaaya (1.1-18)
Jon Baptais page Yesuna disaipel alinuna remaa page (1.19-51)
Yesu nipuna kogono pisa remaa (2.1–12.50)
Yesu Jerusaleme su-para piruma ada ru-nane pirisa remaa (13.1–19.42)
Yesu tapa-para wala rekena loma enaalinumi nipu adisimi remaa (20.1-31)
Ma-dia yaa-ae remaa Yesu Galili su-para ipisa remaa (21.1-25)

Agaleme ali aulaoma naana rikirana epa pia

1 Abalade su yaa laapo nawarili
rabu Gote-na Agale* abala pirisa.
Go Agalere nipuna nipu Gote-rupa
pirisa. 2 Abala ririnare go Agale
nipu Gote raapu pirisipi. 3 Gote-
me ele raayo go Agaleme warisa-
pulu wariape ele meda pa-rupa
na-opapalisa. 4 Go pirisa Agalere
nipuna kagaa piramala pope kone
wisa-pulu nipumi go kone su ka-
maa mea ipuma enaalia lo robaa-
para paa mea kalisa. 5 Go pare
ora ribaale-para roasa-pulu rib-
aana koe elenumi go paa nama-
kudunaaya. 6 Gote-me ali medana
bi Jon lemenalo mea rapasa. 7 Go
alimiri go epe paa madaa agale
lakelalo ipisa. Lakelalo ipisa pare
enaalinumi go agale pagoma Yesu
madaa kone rulaminalo ipisa. 8 Go
aliri nipu gu paa meape ali-daa
dia yapare nipumi mo paa madaa
agale lakelalo ipisa. 9 Ora go epe
pare su kamaa madisa rabu enaali
raayona lo robaa-para makuaa
adenalo paa kalalo ipisa.

10 Go Agalere su kamaa ip-
isa. Gote-me warisa elere go
Agaleme warisa. Nipu epa Agale
pirisa pare enaalinumi go Agale
waru na-adisimi. 11 Go Agalere
nipuna adare-para epa pirisa

* **1:1:** Ora abade ele meda nawi rabu Agale abala pirisa. Go Agale madaare Gote-me go su yaa lapo page ele raayo page ma-opaasa. Go Agale nipu go suna ipuma epa komoma wala rekoma naa raapo go pia-daa go Agalere Yesu Krais yaade.

pare nipuna enaalinumi nipuna
agale giyoma napagesimi. 12 Go
rabu enaali medalomame nipuna
pora raluma nipu madaa kone
rulaeme. Go peme-pulu Gote-
me nimu ora nipuna nogo naaki-
rupa mapiraaya. 13 Nimu Gote-na
nogo naaki-rupa piru aaeme agi
aaraa laapome madina nogo naaki
napiruaeme. Dia, nimuna aaraare
Gote komeame madisa-pulu rado-
rupa piru aaeme.
14 Go Agalere nipu yogale ma-
aoma saba ali-rupa pirumare
naana rikirana epa pirisa. Nipuri
nipuna Aapana Si komea yaa-
pulu Aaraana puri paa mu pirina
adema. Naana rikirana pirisa
rabu ora agale-para raba meape
kone page nipuna lo robaa-para
rubitabesa. 15 Jon-me nipu madaa
gu-rupa lakalisa: Go ali madaare
neme abalade agale gu-rupa
lakesuade: Nipuri nina koau-nane
epalia pare nipuna purimi ni ma-
oge yaalia. Nipu ali mudu piralia
pare ni abi namadele raburi nipu
abala pa pirisa lagiasuade.
16 Nipuna epe raba meape kone-
para kodome komea-para rubilina
nipumi naa komea komea lo epe
raba meapa kone page titame
komea page gisa. 17 Gore Gote-me
rekena agale kalisa rabu Moses-
me mea ipisa. Go pisa pare
epe kone-para ora agale-parare
Yesu Keriso-me mea ipisa. 18 Ali
medame Gote ora na-ademe. Ora
dia. Mo nipuna naaki nipu komea
Gote raapu meda-rupa pipi. Go
naakimi nipuna Aapana agale naa
piri-para mea ipuma waatea.

*Jon Baptais-mi agale lapede-
pelisa*

*(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-
18)*

19 Jerusalem su-para piri Juda al-
inumi Gote-na lodo kira-ae alinu-
para Livai ali-para nimu raayo Jon
piri-para mea rapaasimi. Go puma
nimumi Jon agale gu-rupa misimi:
Nere aapi ya? 20 Go rabu Jon-me
agalena pagae wi redepo le agale
gu-rupa lakalisa: Niri Keriso-daa
dia lisa. 21 Go rabu nimumi talo:
Gore nere Keriso-daa dia yaana-le
nere Elaija yapae lisimi. Dia lisa.
Gore ne Gote-na agale lakale ali
ya? Dia lisa. 22 Go rabu nimumi
wala lapopa Jon-para talo: Gore
nere aapi yapae lisimi. Naame
mo naa mea rapaarimi alinu-para
agale waru ipuma laketema-pulu
ne-parare naame ake leme ya?
23 Go rabu Jon-me Aisaia-na agale
mogeaoma lakalisa: Niri gu-rupa
polalo pi: Neme enaali napiri su-
para agaleme yaalano: Mudu Ali-
na pamuape pora ma-redepo yaat-
apape lo lisa.
24 Go agale mulalo pirisimi al-
inuri Farisi alinuna rurumi ra-
paasimi. 25 Nimumi Jon agale
meda wala agale gu-rupa misimi.
Gore nere Keriso-daa dia laede.
Go page nere Gote-na agale lakale
ali-daa dia laede. Go page ne
Elaija dia laede. Go pea-le neme
enaalina kalu-ipa ake pea-daa kate
pe lisimi. 26 Go lisimi rabu Jon-me
gu-rupa lisa: Neme pa ipame kalu-
ipa meaalua pare nimina rikirana
ali meda rekaaya pare nimimi na-
ademe. 27 Go aliri nina koau-nane
epalia pare nipu ora epe ali aaya-
pulu nipuna age ada wasama kege
radepeta palua lisa. 28 Apo agalere
Betani su-para pisa. Go suri ipa
Jordan-na mone pane go su-para
Jon-me kalu-ipa kalaaoma piruma
lisa.

*Yesuri Gote-na sipsip mena-
rupa pirisa*

29 Ekera-nanere Jon-me Yesu ip-
isa rabu adoma talo: Adalepa.
Gote-na sipsip si-rupa yaa-pulu
nipumi su kamaa piri enaali raay-
ona pupitagi ne kone koe raayo
mea rubaalia. 30 Go ali madaare
abalade neme gu-rupa lisuade:
Naa koau-nane ali meda epalia

pare nipuri ni namadisa rabu nipu
abala pirisa-pulu nipu adaalepe
pia. 31 Neme abalade nipu na-
adisua pare Juda enaalinumi nipu
adenalo kalu-ipa mula ipisuade
lisa.
32 Jon agale gu-rupa lakalisa:
Neme abala Holi Spirit yaa biyaa
ipuma Yesuna kaluna epa pirisa
rabu adisua. 33 Go raburi niri
Yesu yapae lo waru namakuaa-
sua pare Gote-me ni gu-rupa lag-
isa: Holi Spirit yaa biyaa ipuma
ali meda madaa epa piraliade al-
imiri Holi Spirit-na kalu-ipa meala
epalia lisa. 34 Jon-me wala talo:
Neme ora adawa pare nipu Gote-
na Si kama yaade lisa.

Yesumi nipuna disaipel ali medaloma abala mapiraasa

35 Ekera-nane Jon nipuna di-
saipel ali laapo raapu pirisimi.
36 Go rabu Yesu pamualaina
adoma nipumi talo: Nipu adalepa.
Go aliri Gote-na sipsip mena si
yaade lisa. 37 Mo disaipel ali
laapome go agale pagoma Yesu
raita maa pisipi. 38 Raita maa
pisipi rabu Yesumi pereke luma
nipu adisa-pulu agale gu-rupa
misa: Gore nipiri ali asapipi? Nipu
laapome talo: Rabai, nere aapina
ada-para pili? Go bi Rapaaina re-
re tisaa leme. 39 Go rabu nipumi
talo: Epa adalepa. Go lisa-pulu
nipu raapu puma nipu piri ada-
para puma pirisimi. Go yapi raayo
nipu raapu pirisimi. Ada-para
pirina naare nogo-nane pabola
popesa.
40 Gore ali laapome Yesuna
agale pagisipi go ali medare Yesu
raapu pisipi. Go alina biri Andru
nipu Saimon Pita-na ame pirisa.
41 Go rabu Andru-mi ame Saimon
adasaaoma agale gu-rupa lakalisa:
Naame Mea Rapaae Ali abala
adama lisa. Mea Rapaae bina re
gu-rupa Mesaia Keriso leme. 42 Go
rabu Andru-mi ame Yesu piri-para
mea ipisa. Yesumi go ame adoma
talo: Nere Jon-na si Saimon yapare
werepere nena bi Sifas† leme lisa.
Go bi perekeaere Pita lemena pare
go bina re-re kana yaade.

Yesumi Nataniel-para Filip lapopare ipulupa lisa

43 Ekera-nane Yesu nipu Galili
su-para pulalo pisa-pulu nipumi
Filip adasaaoma talo: Saana bana
lisa. 44 Filip nipu madisa suri
Betsaida. Go adare-re Andru
Pita laapona adare-para pirisipi.
45 Gore Filip-mi Nataniel asa
pumare gu-rupa lakalisa: Moses-
me abalade rekena agale madaa
remaa lisade aliri naame abala
adasaarima. Gote-na agale lakale
alinumi page go ali epalia lo
pepa madaa lu wisimide. Go
aliri Nasaret su-para piri Josep-
na si yaade lisa. 46 Go lisa-
pulu Nataniel-me agale gu-rupa
lorapisa: Gore epe elenuri Nasaret
su-para mada epena ya? Filip-mi
agale go-rupa lisa: Adola bana lisa.
47 Gore Yesumi Nataniel nipu
piri ipisa rabu nipu agale gu-
rupa lakalisa: Go aliri nipu ora
Israel ali meda yaade. Nipumi
makirae agale nale ali yaade lisa.
48 Go rabu Nataniel-me nipu-para
agale gu-rupa misa: Niri aa-rabo
makuaaripi ya? Gore Yesumi
talo: Abalade Filip nipi repena
fik re-para piralaina adawade.
49 Go lisa rabu Nataniel-me talo:
Tisaa, ne ora Gote-na Si yaade.
Ne ora Israel enaalina Mudu Ali
pili lisa. 50 Go lisa rabu Yesumi
talo: Neme nere mo repena fik
re-para pirae lawade-le go madaa
kone rulaaripi ya? Werepe adali
elena purimi go abi adae elenu
ma-oge yaalia lisa. Werepe ele
medalomame nina puri waru mea

† **1:42:** Sifas-na biri adaa agale Arameik madaa maasimi. Gupa pea pare Grik enaalina adaa agale mada bi Pita maasimi. Go bi lapo raitana re-re kana leme.

waatea. 51 Yesumi nimu-para talo:
Neme ora ria lagialo. Werepe
yaa-para pora lobenaloma Gote-
na ensel-nu ni nipuna enaalinu
Raapu Pirape Alina Si madaa
epala puala palia-daa adalimina
lisa.

2

Ali medame Kena su-para ena ropopisa

1-2 Wala yapi laapo dialenaloma
ali medame Galili su ru-nane
piruma Kena adare-para ena
rumaasa. Nipumi ena rumaasa-
pulu Yesuna agi-para nipuna
disaipel alinu-para yalaasimi rabu
adola ipisimi. 3 Nimumi yawe eda
abala noma werepere wain ipa dia
lisa rabu Yesuna agimi nipu-para
talo: Nimuna ipa wain dia yaade
lisa. 4 Gore Yesumi talo: Go ena,
nina kogono ali neme agale meda
abi nakalape. Naa kogono pape
yapi di-ri abi na-epea. 5 Go pisa
rabu Yesuna agimi disaipel alinu
gu-rupa lakalisa: Nipumi gu-rupa
palepape teare nimimi go-rupa
ora palepape lisa.

6 Go ada kaname warili ipa pe
ki medane luma ki medana egali
wisa. Go kana pe komeare wabola
piralade pe dila wisa. Juda al-
inu nimuna rekena kone wisimi-
pulu ade abuna nimuna waswas
tyape ipa pe mea wisimi. 7 Yesumi
nipuna disaipel alinu-para talo:
Mogo kana pe madaa ipa nalepa
lisa. Go lisa-pulu nimumi no ru-
biaoma palala puma wisimi. 8-9 Go
rabu Yesumi nimu-para talo: Abi
go ipa meda noria puma mo eda
surube ali puama katapa. Nimu
mo ipa maa puma kalisimi rabu
mo alimi mo ipa rede pea paleme
mea nadesa. Go elere abalade
pa ipa pirisa pare abi ipa wain-
le go eda surube alimi ipa ali-
para meape loma namakuaasimi.
Yapare ipa no pabe kogono al-
inu nimumi adisimi. Go pea-
pulu mo eda surube alimi mo
ena lamulalo pi ali-para lakeloma
ipu lisa. 10 Go rabu nipumi talo:
Ali medalomame epe ipa wain
abala rumaainaloma enaalinumi
adaapu nenalomare wala werepe
koe wain rumaasimi. Go peme
pare neme epe wain werepe mea
rumaaripina lisa.

11 Go puri pale kogonore Yesumi
Galili su robo ru-nane aaya Kena
adare-para abala ripia pisa. Go
adare-parare Yesumi nipuna epe
paana puri walenaloma nipuna di-
saipel alinumi nipu madaa kone
rulasimi.

12 Go pumare Yesu-para nipuna
agi-para amenu-para disaipel
alinu-para mo Kaperneam adare-
para puma pirisimi.

Yesu Juda alinuna adaa lotu ada-para pisa
(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

13 Gore Juda alinuna Pasova eda
ne adaa yapi di rudu lisa-pulu Yesu
Jerusalem su-para pisa. 14 Lotu
ada ru-nanere alinumi maket
puma gawa sipsip yaa madaa
yoto mealaina Yesumi adisa. Go
puma kana sens pape alinu reke
madaa pirina adisa. 15 Yesumi
kope muma waruma mo mena-
para mena puni alinu-para lotu
ada kamaa-nane ralu lisa. Go
page mo kana misimi alinuna
rapuluma musaaoma kana lakepe
rubebe pisa. 16 Go rabu mo yaa
madaa yoto mealae alinu-para
Yesumi talo: Go yaanu kamaa
maa pulupa. Naa Aapana lotu
ada namabebolalepa. Dia nimina
stua ada-rupa nama-aulapape lisa.
17 Go lisa rabu nipuna disaipel
alinumi Gote-na agale wi buk
madaa kone wala rulasimi. Mo
buk madaa agale gu-rupa wisa:
Gote, nena lotu ada madaare

neme kone mapiraae-pulu nina lo
robaa ora rekoaaya.
18 Go rabu Juda alinu Yesu agaa
gu-rupa misimi: Naame nena puri
waru adamono ake pi kogono pali-
daa adalima pe lisimi. 19 Yesumi
nimu agale gu-rupa lakalisa: Nimi
go Gote-na ada kilipialimi rabu
neme yapi repena ru-para wala
wariabalua. 20 Go lisa rabu
nimumi pogolasaoma Yesu-para
agale wala gu-rupa lakalisimi.
Neme go ada yapi repena ru-para
mada wariali ya? Go lotu ada
warisima di-ri maali 46-pela ru-
para warisima lisimi.
21 Yapare Yesumi lotu ada war-
ialua agale lakalisa rabu nipuna
to yogale go-rupa palia lo lakalisa.
22 Gore werepe Gote-me Yesu tapa
madaa marekaainaloma nipuna
disaipel alinumi mo lisade agale
wala makuaasimi. Go rabu ni-
mumi Yesuna agale-para Gote-na
buk madaa wi agale-para kone ru-
lasimi.

Yesumi enaali raayona kone adoma makuaaya

23 So Jerusalem su-para Pasova
eda ne adaa yapi di wisimi
rabu Yesu page pisa. Go rabu
Yesumi napi kogono pisa-pulu
enaali adaapumi nipu madaa
kone rulasimi. 24 Pare Yesumi
enaali raayona kone adisa-pulu
pa enaalinu raapu piruapena
kone narulasa. 25 Nipumi enaali
raayona lo robaa-para ado kone
misa-pulu pa enaali medame nipu
kone makuaae meda nalakelesimi.

3

Yesu Nikodemus raapu agale lisipi

1 Farisi ruruna ali medana biri
Nikodemus laminyare nipu Juda
alinuna ali mudu pirisa. 2 Go
alimi koro meda ribaa Yesu piri-
para ipuma gu-rupa lisa: Tisaa,
nere Gote-na agale mogeainalo
mea rapasa. Go konere naame
makuaaema pare Gote ne raapu
pia-pulu neme napi kogono epe-
rupa pe lisa.

3 Yesumi saa pi agale gu-rupa
lisa: Neme ne ora lagialo. Ali
medame agina lo robaa-para wala
napiralia-daare Gote-na Surube Su
mada na-adalia lisa. 4 Go rabu
Nikodemus-me talo: Akea puma
ali meda lo robaa-para wala mea
matia ya? Ali meda agina lo robaa-
para wala piralia rabu rana laapo
mada namaitia.

5 Go lisa rabu Yesumi talo: Neme
ora lagialo. Ali medamere nipu
ipa-para Holi Spirit-para namuma
piraliare Gote-na Surube Su mada
na-adalia. 6 Enaalina yogaleme
madi enaaliri yogale pa wia.
Go page Holi Spirit-mi madina
enaaliri Holi Spirit raapu pia.
7 Go pea pare ne kagaa opainalo
remaa lagiawade-le kone adaapu
nasape. 8 Po rilipu nipuri aa-para
popea palo madaa na-ade. Naame
nipuna kete-daa pagema raburi
aa-para epelea pe aa-para pea palo
naame na-adema. Holi Spirit-mi
madina enaalimiri po rilipu-rupa
go elena re madaa ademe.

9 Go lisa rabu Nikodemus-mi
talo: Go agale madaare ake palia
ya? 10 Yesumi talo: Nere ora Israel
enaalinuna profet yaa-pulu neme
go agale namakuaate? 11 Neme
ne lagialo. Naame agale lema
rabu naana ade ele-para page
agale lema pare nimi raayome go
agale giyaleme. 12 Neme go su
kamaa elenuna re lagialo rabu
kone narulaeme. Go pea-pulu
werepe yaa madaa elenuna re la-
gialua rabu page kone ora narulal-
imi. 13 Gore pa enaali meda yaa-
para abi napeme. Enaalinu Raapu
Pirape Alina Siri ni komea yaa-
para piruma su kamaa ipisuade
lisa. 14 Abaladere Moses-me enaali
napiri su-para puma repena kuni
madaa kero rogaaoma minasaasa.

Go yapare werepe nimumi enaal-
inu Raapu Pirape Alina Si mea
luma pitaalimi. 15 Go pea-pulu
enaali raayome ni madaa kone ru-
lalimiri go enaali raayo ade abuna
kagaa piramala palimi.
16 Gore Gote-me su kamaa piri
enaali raayo madaa ranaame
komisa-pulu ora nipuna Si komea
mea rapasa. Go pea-le enaali
raayome ni madaa kone mapi-
raalimiri nimu ora nakomalimi
pare ade abuna kagaa piramala
palimi. 17 Go pea-pulu Gote-
me ni nipuna Si su kamaa kose
agale pagenalo namuma rapasa.
Dia, pare enaali epe pora mea
walenalo mea rapasa. 18 Enaali
raayome ni madaa kone rulalimiri
nipu kose agale natea. Yapare
enaali medalomame ni madaa
kone narulalimiri nimu kose
madaa abala popalimi. Go
enaalinuri ni Gote-na Si komea
madaa kone narulaeme-pulu kose
madaa koe kedaa mulalo pimi.
19 Go kose lena re-re gu-rupa:
Epe paa go su kamaa abala ipisa
pare enaalinumi koae-aunu pu
pimi. Nimumi go epe paa giyoma
ribaa madaa raana komoma pimi.
20 Go koeyae peme enaalinuri
epe paame nimuna koe elenu
penaame waatea lo go paa koau-
nane mea roto lu ruboma pimi.
Go puma nimu epe paa roaaya-
para na-epeme. 21 Go pea pare
ipuma peme enaalinuri Gote-na
agale pago pimi-pulu paa-para
peme epe kogono walenalo epeme
lisa.

*Jon-me Yesuri go nasamina al-
imi kogono palo enaali lakalisa*

22 Werepe Yesu nipuna disaipel
alinu raapu Judia su robona ru-
nane pirisimi. Go su-parare
Yesu nimu raapu piruma kalu-
ipa kalisa. 23 Go rabu Jon-me
Ainon su-para ipa adaapu popesa-
pulu kalu-ipa go-para puma kalisa.
Haran suri Salim su re-para
aasa. Enaalinu nipu pirisa-para
epenaloma kalu-ipa kalisa. 24 Go
raburi Herot-me Jon karapo ada
abi namapaitasa.

25 Go rabu Jon-na disaipel ali
medalomame Juda ali meda-
para ipame radepele rekena
agale madaa ape lisimi. 26 Ape
lisimi rabu nimu Jon piri ipuma
talo: Tisaa, ali meda abalade
ne raapu ipa Jordan-na mone
pane pisipide kone makuaate?
Go ali madaa agale abala lagisi.
Go aliri abi kalu-ipa kale ali
yaa-pulu enaali raayo nipu piri-
para puma kalu-ipa meme lisa.
27 Go rabu Jon-me talo: Gote-me
enaalinu ele nakateare nimumi
mada namealimi. 28 Nimimi
nina agale abala pagisimi rabu
neme agale gu-rupa lisuade:
Niri ora Gote-na Mea Rapaae
Ali-daa dia yapare Gote-me ni
abala mea epenalisade. 29 Ali
medame nipuna ena rumaalalo
paliare go ena ora nipuna were
piralia. Go rabu go alina adami
alinumi pago piralimi. Go adami
alimi ena rumaalalo alina agale
pagalia rabu raaname komalia.
Go konere nina raaname komape
kone go-rupa ora epelea. 30 Gore
Yesuna biri ora sone minasalimina
pare nina biri su kamaa pa
rabuaniaalimina.

31 So yaa-para piru aaya epe
aliri naa raayona ali mudu pia.
Su kamaa madina enare ora su
kamaa enaali yaa-pulu su kamaa
agale madaa lakeleme. Go pea
pare so yaa-para piruma none
epe wi aliri ele raayona ali mudu
pia. 32 Nipumi adoma pagea
ele madaa agale lakelea pare
enaalinumi nipuna agale madaa
kone narulaeme. 33 Go pea pare
enaali raayome nipuna agale
madaa kone rulaeme-pulu Gote-re
ora agale le ali yaade. 34 Gote-me
epenalisa aliri Gote-na Holi Spirit
lo robaa-para marubotabaaya-

pulu go alimiri Gote-na agale
lakelea. 35 Gore Aapame nipuna
naaki madaa ranaame komoma
nipuna puri kalenaloma ele raayo
surubea. 36 Go pea-pulu enaali
raayome Gote-na Si madaa kone
rulalimi-daare ade abuna kagaa
piramala palimi. Yapare enaali
raayome Gote-na Sina agale
yokalimiri ade abuna napiralimi.
Dia, pare Gote-na rono page
konere go enaalinumi ade abuna
mealimi.

4

Yesu Samaria su-para piri ena raapu agale lisipi

1 Farisi alinumiri Yesumi nipuna
disaipel enaali adaapu muma
kalu-ipa katalo pagisimi. Go pisa-
pulu Yesuna disaipel enaalinumiri
Jon-na disaipel enaali ma-oge
yaasa-daa pagisimi. 2 Yapare
Yesumi kalu-ipa nakalisa pare
nipuna disaipel alinumi kama
kalu-ipa kalisimi. 3 Yesumi go
agale pagoma Judia su giyoma
Galili su-para wala pisa. 4 Gore
Judia su giyoma Galili su puaoma
pumare Samaria su-para puma
opopasa.
5 Mo Samaria suna adarena bi
medare Sikar lisimi. Go adare-re
abalade Jekop-me nipuna si Josep
rumaaoma kalisade su maapuri
go adare-para aasa. 6 Go su-
parare abalade Jekop-me ipa nape
naaku awesade. Yesu nipu pora
puma paalame komisa-pulu mo
ipa naaku re-para puma pomo mu
pirisa. Go puma pirisa naare lere
ki lapo pegepuma ki medane lapo
rabu pirisa.
7 Go rabu Samaria ena meda
ipa nola ipisa rabu Yesumi nipu-
para talo: Ipa meda no gi lisa.
8 Go raburi nipuna disaipel al-
inuri abala mo adare-para eda
kabolalo pisimi. 9 Go lisa rabu
Samaria ename Yesu-para talo:
Nere Juda ali yapare niri Samaria
ena yaa-pulu ake pea-daa ni-para
ipa nano gi lae ya? Gore Juda
alinuri Samaria enaali raapu eda
meda-para nanisimide. 10 Yesu
nipumi mo ena-para agale gu-rupa
lakalisa: Neme Gote-me pa giape
ele makuaaoma go ipa nano gi
lea alina bi pagola pae-daare gore
ni agaa mula pe yaalore ora ipa
yokea-rupa epe agale mada lagula
pawa. 11 Mo ename talo: Mudu
Ali-ya, nena ipa nape pe nasana.
Go ipa naaku ora no-para pia-le go
epe ipa yokea-rupa aa-para meali
ya? 12 Naana kasua Jekop-me go
ipa nape naaku waru gisa. Gore
nipumi page sinumi page mena
gawa sipsip-numi page go ipa no
aema. Go pea-le nere Jekop rabua-
naaoma pi ya? 13 Yesu nipumi talo:
Enaali raayome go ipa nalimi-
daare werepe nimuna pedo kaapu
yaalia rabu wala nolalo epalimi.
14 Yapare enaalimi nina gulalo pi
ipa nalimi-daare ora mada teme.
Naa ipare enaalina lo robaa-para
ipa yokea-rupa mapiraalua-pulu
pa ipa meda nane. Go ipame
ade abuna kagaa piramala palimi.
15 Go lisa-pulu ename talo: Mudu
Ali, go laede ipa giaina ni werepe
go ipa naaku-para wala nanola
epalua.

16 Go lisa rabu Yesumi nipu-
para talo: Nena aali abala puma
yaaloma one ipulupape. 17 Ename
talo: Ni ali meda napia lisa.
Yesumi talo: Nena aali napia
lalere gore ora lale. 18 Nere
ali supu piside pare go abi ne
raapu pipi aliri ora nena aali-
daa dia. Go nena agalere ora
lale. 19 Go lisa rabu ename talo:
Mudu Ali-ya, abi neme nere adalo

* **4:20:** Go enaalinumi lotu lape rabu so rudu Samaria madaa lisimi. Go ruduri Gerisim su-para aasa. Nimu go su rudu madaa puma lotu puma lala pisimi pare Juda enaalinumi Jerusalem su-para lotu puma lala pisimi. Luk 9.53 page adape.

pare ne Gote-na agale lakale ali
yaana. 20 Naana Samaria* kasuan-
umi go rudu madaa rumuma kiri-
taoma Gote-na bi minasaasimi. Go
pirisimi pare nimi Juda alinumiri
no Jerusalem su-para Gote-na bi
minasalimina leme lisa.

21 Yesumi nipu-para talo: Ena,
naa agale waru paga. Werepe
epaliade yapi di rabu enaalinumi
go rudu madaa page Jerusalem su-
para page Gote-na bi naminaasal-
imi. 22 Nimi Samaria enaalinuri
nimi kone nasuma bi minasaaeme
pare naa Juda enaalinumiri bi
makuaaoma minasaaema. Ade
abuna pirape konere Juda alinumi
mea ipisimi. 23 Pare abi page
werepe epaliade yapi di rabu page
enaalinumi Aapana bi kama epe-
rupa minasaalimi. Nipuna bi epe-
rupa minasaaeme enaalinuri Aa-
pame raaname komea. 24 Gote-re
nipu ora Holi Spirit pia-pulu enaal-
inumi nipuna bi minaasaalimi-
daare nimuna kone wasaapuni-
para ora agaleme lotu loma bi
minasalimina. 25 Go rabu ename
Yesu-para talo: Gote-na Mea Ra-
paae Ali nipuna bi meda Keriso-re
nipu epalia lisimi-daa makuaato
lisa. Go ali epalia rabu naa ele
raayona re lagialia lisa. 26 Yesumi
talo: Go aliri ni yaade. Abi ne
raapu agale go tapa-daa lisa.

27 Go lalaina Yesuna disaipel
alinu ipuma Yesu pa ena meda
raapu agale lakelala aaya-le kone
adaapu wisimi. Pare disaipel alin-
umi paala komoma nalakelesimi:
Neme ake puma go ena rakelae
nalisimi. 28 Go rabu go ename
nipuna ipa pe giyoma mo adare-
para puma enaalinu-para gu-rupa
pua lakalisa: 29 Go ali meda epa
adalepa. Nipumi nina pisuade-
alenu raayo epa lagiala-pulu nipu
Gote-me Mea Rapaae Ali yapae
lisa. 30 Go lisa rabu nimu su
adare giyoma Yesu piri-para adola
ipisimi.

31 Go ipisimi raburi mo disaipel
alinumi nipu-para talo: Tisaa,
ne eda na lisimi. 32 Pare Yesu
nipumi talo: Naa eda medaloma
wina nimimi na-ademe. 33 Go
lisa-pulu disaipel alinumi nimuna
lala piruma gu-rupa lisimi: Ali
medame nipuna eda epa kalame
ya? 34 Yesumi nimu-para talo:
Nipumi ni maa epenalisadere
nipuna agale pagoma kogono pu
kiritaayo. Go kogonore nina eda
yaade.

35 Nimina saa pi agale gu-rupa
leme: Suba 12-pela pirumare
eda nape awalimi. Naa saa
pi agale pagalepa. Mo maapu-
para adalepape. Mo maapu-
para nape eda adaapu elea-le
ralalimina. 36 Maapuna eda
kiritape aliri yoto abala mea-
pulu edamere ade abuna kagaa
piramala mapuaalia. Go pea-
pulu eda poale enaali-para eda
aawae enaali-para nimu raapu
raaname komalimina. 37 Saa agale
meda gu-rupa leme: Ali komeame
maapu-para eda wai poaaya pare
ali medame eda awoma nalia
leme. 38 Apo saa pi agalena re gu-
rupa lisa: Nimi go maapu-para
e napoaeme pare aawalimina.
Enaali medalomame go maapu
eda poasimi-pulu nimimi nipuna
kogono madaare eda mealimina.

39 Gore mo adare-para Samaria
enaali adaapumi mo enana
agale pagisimi-pulu Yesuna agale
madaa kone rulasimi. Mo ename
abala gu-rupa lisa: Naa abalade
pisuade koe ele raayo lagiaa
lisa. 40 Gore Samaria enaalinumi
Yesu piri-para ipuma talo: Naana
adare-para pa piramina. Go lisimi
rabu Yesu nipu yapi laapome
go su-para pirisimi. 41 Yesumi
epe agale lakalisa-pulu enaali
adaapumi nipu madaa kone
rulasimi. 42 Go pirisimi rabu
mo ena-para gu-rupa lakalisimi:
Abi kone rulalema pare nena

agale kama-daa komea madaa
kone narulatema. Dia, pare
nipuna agale pagemade-pulu
enaali raayona Raba Meape Ali
yaanaloma kone rulaema lisimi.

Yesumi surube ali muduna sina yaina ma-epeaasa

43 Yesu yapi laapo dialenaloma
Galili su-para puma pirisa. 44 Go
puma Yesumi gu-rupa lisa: Gote-
na agale lakale aliri nipuna mad-
ina su-parare nipuna bi nami-
nasaaeme lisa.
45 Go pea-pulu go su-para
giyoma Galili su-para pisa raburi
enaalinumi nipuna ki muma
raaname komisimi. Abalare
nimumi Juda alinuna eda yawo
ne adaa yapi di rabu Jerusalem
su-para Yesu pisa-daa adisimi.
46 Gore Yesu Kena adare-para
wala ipisa. Go adare Galili su ru-
nane aaya pare nipumi go su-para
kagaa ipa wain abala warisaaya.
Go su-parare gavman surube ali
meda pirisa. Nipu Kaperneam su-
para piri naakiri yaina komisa.
47 Gore go alimiri Yesu Judia
su giyoma Galili epaade remaa
pagisa-pulu Yesu piri ipisa. Pisa
rabu nipuna naaki le kadupitalo
pisa-pulu Yesu Kaperneam su-
para ipuma nipuna naakina yaina
ma-epeaanalo lorapisa. 48 Yesumi
nipu-para talo: Nimumi napi
kogono rado rado na-adalimi-
daare ni madaa kone narulaeme.
49 Bosboi-mi Yesu-para talo: Mudu
Ali, nina naaki abala le kadupia-le
wagepu bana lisa. 50 Yesumi nipu-
para talo: Ne pu, nena naakiri
abala rekoma pia lisa. Go lisa rabu
mo alimi Yesuna agale madaa
kone rulaoma ada pisa.
51 Nipu pora-nane pulaina
nipuna kogono naakinumi pora
madoma talo: Nena naakiri abala
rekoma pa pia lisimi. 52 Go lisimi
raburi nipumi nimu agale gu-rupa
misa: Aa-rabu yaina diaaya pae?
Nimumi talo: Abala alebo bero
raburi diaayoma nipuna riripu
dia yaade lisimi. 53 Go lisimi
raburi mo naakina aaraame ora
go rabu Yesumi nena naaki pa
pia lakelaa-daa makuaasa. Go
agale makuaaya-pulu go alimi
page nipuna ena nogo naakinu
page Yesu madaa kone rulasimi.
54 Yesumi Judia su giyoma Galili
su-para pisa rabu napi kogonore
nipumi rana laapo pisa.

5

Yesumi ali meda ipa Betesda le pagi-nane ma-epeaasa

1 Gore apo napi kogono dia lisa
raburi werepere Juda alinuna eda
nape olode yapi di rudu lisa rabu
Yesu Jerusalem su-para pisa.
2 So Jerusalem su-para adarena
pape rikirana pora gaape meda
wisa. Go pora gaapena biri
sipsip menana pora gaape lisimi.
Go pora gaapena re-parare oge
ipa le meda wisa. Go ipa lena
pagi-parare pokaalo ada supu
aasa. Juda alinuna adaa agale
madaare go ipa le biri Betesda
leme. 3 Go pokaalo ada ru-nanere
yaina kome enaali adaapu epa
pirisimi. Nimuna yainare le rubu
pi enaalinu page age koe enaalinu
page pora napami enaalinu page
epa pirisimi. Nimu mo ipame
etoto pia-rupa adolalo pirisimi.
4 Go puma Gote-na ensel medame
no ipa le-para puma kodobaoma
mo ipa ma-lewa lewa mapaasa.
Go palia rabu ali medame abala no
lewa piade ipa le-para kodobaliare
nipuna yaina dia yaalia.
5 Gore ali meda mo pokaalo ada-
para nipu yaina pa winare maali
38-pela palisa. 6 Yesumi mo alina
yaina maali adaapu palisa adisa-
pulu nipu-para talo: Nena kone-
mere yaina maperekealua kone
wi?
7 Yaina kome alimi talo: Mudu
Ali, mogo ipame lewa palaina
ni no ipa-para makodobape aliri

meda dia ya. Naa ipa-para
kodobatalo pe rabu pa ali meda
abala ipa-para puma kodobaaya
lisa. 8 Yesumi nipu-para talo: Ne
rekoma nena yapara mea ruma
pora pamua lisa. 9 Go lisa rabu
mo alina yaina wagepu pua nipu
rekomo yapara mua pora pamisa.

Mo alina yaina epeaasa raburi
Pomo mu Pirape Yapi di ipisa.
10 Go raburi Juda alinumi mo
marekaaripa ali-para talo: Abiri
Pomo mu Pirape Yapi di yaade.
Nena yapara rili kogonore naana
rekena agale rugulaede lisimi.
11 Go alimi talo: Mo nina yaina
maperekeae alimi ni-para talo:
Nena yapara mea ruma pora
pamua laade lisa. 12 Go lisa rabu
nimumi nipu-para talo: Gore nena
yapara mea ruma pora pamua
lore aapimi lagiaa ya? 13 Go lisimi
pare yaina maperekeae alimi Yesu
leme waru na-adisa. Go pokaalo
ada ru-nane enaali adaapu abala
pisimi-pulu Yesu pisa rabu mo
alimi waru na-adisa.

14 Werepe Yesumi mo ali Juda
alinuna lotu ada-para adisa. Go
raburi Yesumi talo: Paga, abi
nena yogalere epe-rupa aaya. Go
pea-le ora adaa keda meda ne
mada epalia-le nena pupitagi ne
kone giyape lisa. 15 Go rabu mo
Juda ali piri-para puma Yesumi
ni marekaaripa lo remaa puma
lakalisa.

16 Go lisa rabu Yesumi Pomo
mu Pirape Yapi di madaa go ali
maperekeasa rabu Juda alinumi
koeyae puma Yesu kedaa kalalo
pirisimi. 17 Go pisa-daa Yesumi
nimu lakalisa: Naa Aapame ade
abuna kogono pala pia-le neme
page go pora raluma pe. 18 Go
lisa rabu Juda alinumi nipu ora
tima kone wisimi. Nimuna konere
Yesumi Pomo mu Pirape Yapi di
korona rekena agale yokesa. Go
page Yesumi Gote-re nina Aapa
lisa-pulu nipuri Gote pia-daa Juda
alinumi lu makomaatalo pisimi.

Gote-na Siri kogono pape puri wia

19 Go kone wisimi rabu Yesumi
nimu-para talo: Gore neme ora
lagialo. Naa kogono pa kamaa
nape. Ni Aapana Si ora ria yaalo
Aapana kogono pe. Naa Aapame
kogono pea-rupa adoma pe.
Aapame pea-rupa adoma moge
aayo. 20 Go pea-le nina Aapame
ni nipuna naaki madaa ranaame
komoma nipuna pape kogono ni
waalea. 21 Go pea-pulu Aapame
kome enaali marekaaoma ade
abuna mapiraalia-rupa go kone
mogeaoma nina kone suma enaal-
inu ade abuna kagaa piramala
mapualua. 22 Go page Aapame
kose lape agale enaali madaa
natea pare ni nipuna naaki go
puri gisa-daa neme palua. 23 Go
palua-pulu enaalinumi Aapana bi
minasaaeme-rupa nina bi page
minasaalimina. Yapare enaal-
inumi nina bi naminasaalimiri
ni mea rapasa Aapana bi page
naminasaaeme.
24 Neme ora lagialo: Enaali raay-
ome nina agale pagoma ni mea
epenalisa Aapa madaa kone ru-
lalimiri ade abuna kagaa pira-
mala palimi. Go enaali madaare
kose lape agale natoa pare nimu
komape kone abala giyoma ade
abuna kagaa piramala palimi.
25 Neme ora lagialo lisa: Abi go
yapi di rabu page werepe epaliade
di rabu page kome enaalinumi
Gote-na Sina agale pagalimi.
Pagalimi-pulu ade abuna kagaa
piramala palimi. 26 Gore Aapare
ade abuna kagaa pirape konena
re pia-pulu nipumi nipuna naaki
ni page go mapiraape re gisa.
27 Niri enaalinu Raapu Pirape
Alina Si yaa-pulu Aapame ni kose
lape agalena puri gisa. 28 Go
agale madaare kone adaapu
nasalepape. Gore yapi di meda

epalia rabu tapa-para rogaae
enaalinumi nimu yaatea rabu
pagalimi. 29 Pagalimi-pulu nimu
tapa su giyoma kamaa epalimi. Go
pea-le enaali medaloma epe-rupa
palimi-nuri marekaaoma ade
abuna kagaa piramala mapuaalia.
Pare enaali medalomame koeyae
palimiri marekaaoma kose lape
agale loma koe kedaa katoa lisa.

Enaali medalomame Yesuri aapi yapae lisimi

30 Go elere neme kama raapu na-
palua pare Gote-me lagialia kose
lape agale toa. Go pea-le nina
kone kama namogele pare ni mea
rapasa Aapana kone rale. Go pea-
pulu nina kose lape agalere ora
redepo le yaade.

31 Pare neme nina agale lagere
makirae agale le kone saleme.
32 Yapare ali medame ni madaa
agale lakelea rabu ora lea kone
salimi.

33 Gore nimimi Jon piri ali
medaloma agale mea rapaainalo
penaalisimi rabu nipu ora agale
madaa lakalisa. 34 Gore neme
enaali medana agale madaa kone
namapiraayo pare Gote-me enaali
raba minalo go agale nimi lagialo.
35 Jon-re epe paata nona pi ipuma
nipuna roasa paa enaalinu kalisa-
pulu nimi Juda alinumi nipuna
paa adoma ranaa komo pirisimi.

36 Jon-me ni madaa puri pale
agale lakalisa pare nina Aapame
gisa kogono pe rabu Jon-na agale
ma-oge yaato. Go kogono palua
rabu Aapame ni mea epenalisa-
daa madaa adamina. 37 Gore Aa-
pame ni mea rapaasa-daa neme
lagula ipisua. Nimimi nipuna
agale napagoma nipuna le agaa
na-ademe. 38 Nipumi ni mea
rapaoma nipuna agale lo robaa-
para nasalimi-pulu ni madaa kone
narulaeme.

39 Nimumi ade abuna kagaa pi-
ramala pulalo kone nimi-le Gote-
na buk yarepeleme. 40 Go peme
pare nimi ni piri ade abuna kagaa
pirape kone-daa namula epeme.

41 Niri enaalinu pedo puma
agale pagoma raana komenalo
nale. 42 Go pea pare nimina
kone ade. Nimina lo robaa-para
Gote madaa kone narulaeme.
43 Ni ipisuade rabu Aapame mea
rapaoma puri gisa pare nimimi
ni ora giyeme. Go pea pare ali
meda nipuna puri mea epalia-
daare nimimi nipu madaa epe
kone suma mealimi. 44 Nimina
konere pa pedo pedo pala pimi.
Yapare Gote-na pedo pi agalere
kone nasalimi-pulu ake pea-daa
kone rulalimi ya?

45 Pare nimina kose lape agale
Aapa laketoa kone nasalepape.
Dia, nimimi Moses madaa kone
rulasimi-pulu nipumi nimi kose
lape agale madaa lea. 46 Pare nim-
imi Moses-na agale madaa kone
waru rulasimi-daare Moses-me ni
madaa pepa lisa-le ni madaa page
kone mada rulasimina. 47 Pare
nipuna lisade agale madaa kone
narulaeme-pulu nina agale madaa
page kone mada narulalimi lisa.

6

Yesumi enaali 5000 eda kalisa (Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Go agale lakeloma Yesu nipu
Galili ipa le mone pane wala
pisa. Go ipa lena bi medare
ipa Taiberias leme. 2 Go raburi
enaali adaapumi Yesuna puri
pale kogonome yaina kome
enaali marekaasa-daa adisimi-
pulu nimumi nipu raita maa
pisimi. 3 Go rabu Yesu-para
nipuna disaipel alinu-para nimu
rudu meda rumuma pirisimi. 4 Go
rabu Juda enaalinuna Pasova eda
ne adaa yapi di rudu lisa. 5 Go rabu
Yesumi enaali adaapu nipu piri

epenalo adisa-pulu nipumi Filip-
para talo: Gore mo enaali adaapu
epa pimi-le nimuna nape edare aa-
para kabalima ya lisa? 6 Nipumi
Filip-na kone adolalo go agale lisa
pare Yesu nipuna pape kone abala
makuaasa.
7 Go agale lisa rabu Filip-mi
talo: Go enaali raayome eda
ogepusi nalimi lisa. Naame bret
kabape kana ora adaapu rubuma
kabalima lisa. 8 Gore Saimon Pita-
na ame Andru-mi talo: 9 Naaki
ogeasi meda go pia-le nipuna
bret supu-para wena laapo-para
saapia. Go pea pare go enaali
adaapu pimi-pulu mada nanalima
lisa. 10 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para talo: Go enaalinu
mapiraalepa lisa. Go suna rilipu
adaapupe aasa. Go rilipu aasa-
para enaali raayo pirisimi. Go
puma nimu 5000-rupa pirisimi.
11 Go rabu Yesumi bret muma
Gote-para ora pili loma rilipu
madaa piri enaalinu wena maa
rumaasa. Mo wena oge-ai laapo
piribinaloma enaalinumi mo eda
raapu nisimi. 12 Eda noma pu-
rupi rubisimi rabu Yesumi nipuna
disaipel alinu-para talo: Nimimi
eda purapina nu raayore makir-
itaalepa. Medaloma narubalim-
ina dia. 13 Go lisa-pulu bret
supuna purupina basket 12-pela
madu wisimi.
14 Enaalinumiri Yesuna napi ko-
gono adisimi-pulu gu-rupa lisimi:
Go aliri Gote-na agale lakale ali su
kamaa epa yaade ali lisimi. 15 Go
lisimi rabu mo enaalinumi Yesu
nipu ali mudu mapiraalalo pisimi.
Pare Yesumi go kone adisa-pulu
nipu wala so rudu madaa kama
puma pisa.

Yesu ipa koauna pamisa
(Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)

16-17 Ora alebo raburi nipuna di-
saipel alinu mo ipa le mone pane
Kaperneam su-para polalo ipinu
madaa piruma pirisimi. Go puma
ribaa yabaasa pare Yesu nimu piri-
para abi napisa. 18 Go raburi
po rilipu adaapu ipuma ipa le
madaare erepea erepea laari ip-
isa. 19 Gore mo disaipel alinumi
ipinu madaa piruma ipa oge-daa
adaalu-para modo kepaame ade
eleme ipa apeama pisimi. Gu-
rupa polalo pisimi rabu Yesu ipa
koauna pamisa-daa nimumi nipu
adoma paalame komisimi. 20 Go
rabu Yesumi nimu-para talo: Nim-
imi paala nakomalepape. Gore ni
yaade. 21 Go lisa rabu nimumi
nipu ipinu madaa epa pirina kone
wisimi. Go puma go ipinu pu-
lalo pisimide su-para wagepu maa
pisa.

Enaalinumi Yesu asa pu pirisimi

22 Ekera-nanere ipa le mone
pane pirisimi enaalinumi ipinu
komea abala ena adisimi. Gore
Yesu nipuna disaipel alinu raapu
ipinu madaa napirina disaipel al-
inu nimuna pisimi-daa enaalin-
umi makuaasimi. 23 Go pea
pare ipinu medaloma Taberias
su giyoma ipa le pagi-nane wisa.
Go ipa pagi-nanere Yesumi abala-
rupa bret madaa ora pili loma
rumaainaloma enaalinu adaapu
nisimi. 24 Gore enaalinumi Yesu-
para nipuna disaipel alinu-para
nimu raapu napirina adisimi. Go-
rupa puma nimimi mo Taiberias
su polalo pi ipinu madaa piruma
Kaperneam su-para Yesu asa po-
lalo pisimi.

Yesu enaalinuna ade abuna nape eda mada pia

25 Gore enaalinumi Yesu ipa le
mone pane puma adomare agale
gu-rupa misimi: Tisaa, go-parare
aa-rabo epae ya? 26 Yesumi talo:
Neme nimi ora lagialo. Neme napi
kogono pawade rabu nimimi ni
asa pulalo epame ya? Dia, pare
nimimi bret abala noma robaa
rubitaba-daa nimimi ni asa pulalo

epamena. 27 Go edare ramuaaliale nimimi go eda madaa kogono napipape. Dia, pare ade abuna noma kagaa pirape eda madaa kogono palepape. Eda go-rupare ni enaalinu Raapu Pirape Alina Si yaade pare Gote nina Aapame ni madaa pedo puma mea rapasapulu neme go eda gialua lisa.

28 Go rabu nimumi nipu-para agale gu-rupa misimi: Naame ake pua Gote-na kogono madaa palima ya? 29 Yesumi agale gu-rupa abulisa: Gote-na kogonore gu-rupa wia lisa: Niri nipumi mea epenalisa-le ni madaa kone rulaalepape lisa.

30 Nimumi talo: Naame naadema ele meda mada pali ya lisimi? Gore ali kogono pali ya? Naame nena napi kogono adalima-daa ne madaa kone rulalima. 31 Naana kasuanumi enaali napiri su-para eda nisimi. Go madaare Gote-na buk madaa agale gu-rupa wia lisimi: Nipumi yaa-para wisade bret eda kalisapulu nisimi. 32 Yesumi wala talo: Neme nimi ora lagialo. Moses-na bret nisimidere ora yaa-para wi bret-daa dia lisa. Dia, nina Aapame ora yaa-para sade wi bret go aaya. 33 Naa Aapame go aaya bret-re neme yaa madaa giyoma su kamaa ipuma nimi enaalinu ade abuna mapiraape kone raapu gialua. 34 Nimumi nipu-para gu-rupa lisimi: Adaa Ali, go ade abuna kagaa mapiraape bret naa ora giape lisimi. 35 Yesumi nimupara talo: Niri ade abuna kagaa piruae bret yaade. Enaali raayo ni piri-para epalimiri ade abuna reaeme nakomalimi. Enaali raayome ni madaa kone rulalimiri nimuna lo robaa-para ipa mada roalia.

36 Gore nimi abala lagiawade. Nimimi ni ali ademe pare kone narulaeme. 37 Naa Aapame enaali raayo ni gea-pulu ni piripara epalimi. Go puma enaali ni piri-para epalimiri nagiyalua. 38 Naa Aapame ni su kamaa mea epenalisare nina kogono pinalo namuma epenalisa. Ora dia yapare nipuna gisade kogono palua. 39 Nipumi ni kogono Go maa pisa kogono gu-rupa palua. Nipuna giape enaalinuri ora naalupalimina pare werepe epaliade yapi di rabu nimu raayo tapapara marekaaoma ade abuna mapiraalua. 40 Naa Aapana kone gu-rupa wia. Enaali raayome niri Aapana Si adomare ni madaa kone rulalimiri ade abuna eperupa kagaa piramala palimi. Go pea pare werepe porapo yapi di madaare neme nimu marekaalua lisa.

41 Yesu nipu yaa-para wi bret epawa lisa rabu Juda alinumi mumu agale loma arere lisimi. 42 Go raburi nimumi talo: Go ali Yesuri ora Josep-na si yaade. Naame nipuna agi aaraa laapo page ademade. Gore ake pea-daa yaa-para giyoma ipisua ta?

43 Yesumi agale gu-rupa abulisa: Nimimi mumu agale nalala piralepape. 44 Enaali meda ni piri-para pa mada na-epalimi. Dia, Aapame enaali meda mea epena kone saliare mada epealimi. Go Aapamere ni page epenalisa. Go pea-pulu werepe go yapi epalia raburi neme nimu tapapara marekaalua. 45 Abala Gote-na agale lakale alinumi buk madaa agale gu-rupa lisimide: Enaali raayore Gote-me nimu mogealalo pea agale gu-rupa lisimide. Enaali raayore nina Aapana agale pagoma nipu kone mapiraalimiri ni piri-para mada epalimi.

46 Go agale lagialo pare enaali komeame page Aapa abi naademe. Dia, ni Gote raapu piruma ipisuade-pulu neme kama Aapa ade lisa. 47 Neme nimi ora lagialo.

Enaali raayome ni madaa kone
rulalimiri ade abuna epe-rupa
kagaa piramala palimi. 48 Nemere
enaalinu ade abuna kagaa mapi-
raoma nape bret yaade. 49 Nimina
kasuanumi yaa-para wi bret eda
enaali napiri su-para nisimi pare
nimu abala komisimi. 50 Pare yaa-
para piruma su kamaa epaawade
bret enaalinumi go bret nalimiri
nimu nakomalimi. 51 So yaa-para
piruma su kamaa epawa bret-re
ni yaa-pulu ni ade abuna pirulalo
nape bret yaade. Enaalinumi go
bret nalimiri ade abuna kagaa
piramala palimi. Gore nina
yogalere bret ele yaa-pulu neme
go yogale enaali nimu gialua-pulu
go su kamaa piri enaalinuri ade
abuna piralimi.

52 Go lisa-pulu mo Juda alin-
umi koe arere lo piruma gu-rupa
lisimi: Gore ake puma nipuna yo-
gale naame namonolo mada gialia
ya lisimi.

53 Go rabu Yesumi nimu-para
talo: Neme nimi-para ora pi la-
gialo. Ni enaalinu Raapu Pirape
Alina Si yaa-pulu nimimi nina yo-
gale yaapi laapo namuma nalimiri
nimi epe-rupa ade abuna mada
napiralimi. 54 Pare enaali raayome
nina yogale mea nalimiri nimu
epe-rupa ade abuna yaalo piral-
imi. Go puma werepe epaliade
porapo yapi di rabu neme nimu
tapa-para marekaalua. 55 Go lano-
le nina yogale-para yapi laapore
ora eda ria yaade. 56 Enaali raay-
ome nina yogale-para nina yapi
laapo nalimiri nimu ni raapu pi-
ralimi ni page nimuna lo robaa-
para pitua. 57 Naa ade abuna
kagaa pirape Aapame ni mea ra-
pasa. Gore nipuna purimi ni raba
minaabala ade abuna piru aayo.
Go yapare enaali raayome ni nal-
imiri nimu ade abuna piralimi.
58 Yaa-para suma none epe-ae bret-
re abalade kasuanumi nisimide
bret nona piale dia go bret rado
yaade. Kasuanumi nisimi bret-re
noma komisimi pare enaali raay-
ome nina bret nalimiri ade abuna
kagaa piralimi. 59 Go agalere
Yesumi Kaperneam lotu ada-para
aoma lapedepelisa.

Yesumi ade abuna kagaa pirape agale madaa agale lakalisa

60 Gore nipuna disaipel ali
medalomame go agale pagoma
talo: Go agalere ora kedaa pia.
Aapimi go agale pago raitalia
ya? 61 Ali medame Yesu agale
nalakalisa pare nipuna disaipel
alinumi go agale madaa mumu
agale lisimi-daa nipumi nimu-
para talo: Go agalemere nimina
kone makoyaaoma ni giyalimi ya?
62 Gore ni enaalinu Raapu Pirape
Alina Siri nipuna piruma epe-para
wala palia rabu nimimi ake leme
ya? 63 Holi Spirit-mi ade abuna
kagaa pirape kone wasa nipumi
gu-rupa aaya-le pa yogaleme naa
madaa naraba mealia. Go nimi
lagialo agalemere nimi Holi Spirit-
para ade abuna kagaa pirape
kone-para mealimi. 64 Pare
nimuna rikiranare enaali medalo-
mame kone narulaeme. Gore
abala ririna enaali medalomame
nipu madaa kone narubitalo
pisimi-daa makuaasa. Go page ali
medame nipuna koe makirae ali
pirisa-daa adisa. 65 Nipumi agale
meda gu-rupa lisa: Gore neme
abala lagiawade. Ni madaa kone
narulaliare enaali medame nina
Aapame naraba mina ni piri-para
mada ma-epaalia.

66 Go kedaa pi agale lakalisa-
pulu Gote-na disaipel enaali adaa-
pumi Yesu koau walaoma nipu
raapu wala napamisimi. 67 Go
pisimi-pulu Yesumi nipuna dis-
aipel ali 12-pela go-rupa lakalisa:
Gore nimi page ni giyoma palimi
ya?

68 Go lisa raburi Saimon Pita-
me Yesu-para agale gu-rupa abu-
lisa: Mudu Ali, naare aapi piri
pomonalo lae ya? Nena agaleme
naa ade abuna kagaa pirape ele
guaalia. 69 Gore naame abi ne
madaa kone rulaarimaade. Nere
Gote-me nipuna epe naaki komea
epenalisa-daa makuaaema.
70 Yesumi agale gu-rupa lakalisa:
Gore ake lano ya? Neme nimi 12-
pela ali mada misuade pare nim-
ina rikirana ali meda nipu ora koe
remo medana si pisa. 71 Nipumi
Judas madaa lakalisa. Judas-
re Saimon Iskariot-na si pirisa.
Gore Judas-re nipu disaipel ali
ru repena rikirana pirisa pare
werepe nipumi Yesu linalo yada
roboma pirisa.

7

Yesuna amenumi nipuna agale napagesimi

1 Yesu nipu Galili su robo ru-
nane pamisa. Go pisa pare Juda
alinumi Yesu lulalo pisimi-pulu
Yesu Judia su robo ru-para giyoma
napamisa. 2 Go rabu Juda alinuna
olodere pokaalo ada wari eda
nape yapi di olode rudu lisa. 3 Go
rabu Yesuna amenumi nipu-para
talo: Nena disaipel alinumiri napi
kogono adenalo go su giyoma
Judia su-para pope lisimi. 4 Ali
medame kogono pulalo palia-
daare nipumi ele kudiripu napea.
Gore neme go napi kogono pe rabu
su kamaa pima enaali raayome
adenalo go kogono mea waalale
lisimi. 5 Gore nimuna amenu page
nipu madaa kone narulasimi-
pulu go agale lisimi. 6 Yesumi
nimu-para talo: Enaali raayome
ni adape yapi di-ri abi na-epa
pare nimina di ade abuna pa
wia. 7 Enaalinumi nimi madaa
yada lore ali aulape kone nasalimi
pare ni madaa go-rupa peme.
Neme nimuna koeyae madaa
agale lakele-pulu go koe yada lore
ali kone wimi. 8 Nimina apo eda
yawo ne adaa yapi di adola pulupa
lisa pare nina popede yapi di-ri
abi na-epaa-daa abi napalua lisa.
9 Nipumi nimu go-rupa lakeloma
Galili su-para pa pirisa.

Pokaalo ada-para eda nape yapi di opisa-daa Yesu adola pisa

10 Pare nipuna amenu eda
yawe nape yapi adola abala
pirisimi rabu Yesumi page adola
werepe pisa. Pisa rabu nipu
kaleda-ma puma oge pora pagina
pisa. 11 Gore Juda alinumi eda
yawo ne adaa yapi di rabu su-
para pirabana na-adisimi-pulu
Yesu nipu aa-para pia pe lisimi.
12 Enaali adaapumi page Yesu
madaa mumu agale lo piru aasimi.
Go puma medalomame nipu epe
ali yaade loma medalomame dia
lisa rabu nipumi makirae agale
lea lisimi. 13 Go lisimi pare
enaalinumi Juda enaali madaa
paala komoma pa mumu agale
lisimi.
14 Go eda yawo ne adaa yapi di
rabu Yesumi lotu ada-para puma
kodobaoma enaalinu-para agale
moge riaasa. 15 Mogealisa rabu
Juda alinumi kone adaapu suma
talo: Akea puma go alimi kone
adaapu wia pe loma nipu skul
aa-para puma laa ya? 16 Yesumi
talo: Neme mogeaayo agalena
re-re nina agale-daa dia. Gote-
me ni mea epenalisa-pulu nipuna
agale moge aayo. 17 Enaali raay-
ome Gote-na agale waru pagalimi-
daare nina agale gore ora nina
agale yapalo Gote-na agale yapalo
mada waru makuaalimi. 18 Ali
medame pa nipuna kone madaa
agale tea-daare gore nipuna bi mi-
nasaatalo pea. Pare nina Aapame
ni mea epenalisa-daa neme ora
agale loma makirae agale meda
na-toa.
19 Gore Moses-me rekena agale
gisade pare nimina rikirana ali
medame go rekena agale naralea.

Gore ake pea-daa nimimi ni lu
makomaatalo pimi. 20 Go lisa-pulu
mo enaali raayome nipu-para go-
rupa lisimi: Koe remo meda nena
koau madaa pia. Nere aapimi
lu makomalia ya? 21 Yesumi
talo: Neme abalade napi ko-
gono pawade rabu nimimi pogo-
lasaasimi. 22 Moses-me abalade
yogale ruguli agale mana lagisa-
pulu nimimi Pomo mu Pirape
Yapi di rabu naakinuna yogale
rugulimi. Pare nimina kasuan-
umi go kone abala gisimi-le Moses-
me abala nagisa. 23 Gore nim-
imi Moses-na rekena agale giyoma
pisimiri Pomo mu Pirape Yapi di
rabu oge naakinuna yogale ke-
pelisimide. Go pea pare neme
Pomo mu Pirape Yapi di rabu ali
medana yaina marekaayo rabu
nimimi ni rono ake pea-daa pagal-
imi ya? 24 Nimi kose lape agale-
rupa leme rabu pa kone suma
leme. Gu-rupa napiape yapare re-
depo le kone suma kose lape agale-
rupa tapape.

Go aliri Gote-na Mea Rapaae Ali yapae lisimi

25 Jerusalem su-para pirisimi
enaali medalomame talo: Go aliri
nimumi lu makomaalalo peme
ya? 26 Gore adalepa. Nipumi
pa enaalina le agaa madaa lalaina
nimumi nipu madaa agale meda
natlme. Go pea-le mo ali kalunumi
go aliri ora Gote-na Mea Rapaae ali
ya-daa kone wimi? 27 Pare go alina
adare-re naame adema-pulu nipu-
daa dia. Gote-na Mea Rapaae Ali
epaliade raburi nipuna adare-re
ali medame mada na-adalia lisa.
28 Yesu adaa lotu ada-para agale
mogeaoma puri pale agaleme talo:
Nimimi ni-para nina adare-para
waru ademe kone wimi? Gore
nina kone suma naipisuade. Dia,
pare Aapame ni mea epenalisare
nipu ora agalena aaraa pia. Nim-
imi nipu na-ademe. 29 Yapare
nipumi ni epenalisa-pulu nipu
piri-para giyoma ipisuade.
30 Go lisa rabu nipu karapo ada
adialalo pirisimi pare nipuna yapi
di naipisa-daa kimi naripinaasimi.
31 Pare go kiritasimide enaalina
rikiranare enaali adaapumi nipu
madaa kone rulaoma talo: Gore
Gote-na Mea Rapaae ali epalia
raburi go alina napi kogono mada
ma-oge yaalia ya?

Yesu karapo ada maa penaalo polis-mi mulalo ipisimi

32 Farisi alinumi Yesu madaa
mumu agale lisimi-daa pagisimi.
Go pisimi-pulu nimu-para Gote-
na lodo kira-ae ali mudunu-para
nimumi Yesu karapo ada patinalo
polis medaloma mea rapaasimi.
33 Gore Yesumi talo: Abi ni nimi
raapu rudupu pirumare wala
nipumi ni mea epenalisade ali
piri-para wala palua lisa. 34 Go
rabu ni asapalimi pare nimimi ni
na-adasaalimi. Ni pitua su-parare
mada na-epalimi. 35 Go lisa rabu
Juda alinu nimuna agale gu-rupa
lo pirisimi: Nipu aa-para palia
rabu naame asapu piralima ya?
Gore Grik adare-para kimisu palia
ya? Go-parare Juda alinu piruma
nipumi Grik enaali mogeleme-
pulu go-para palia ya? Go kone su
pirisimi. 36 Yesumi talo: Nimimi
ni asapalimi pare nimimi ni mada
na-adasaalimi. Go page nipumi
talo: Naa palua su-parare nimi
mada na-epalimi. Go lisa-pulu go
agalena re-re akepu ta pae kone
wisimi.

Yesuna agale enaalina lo robaa-para sumare ipa madaa epalia

37 Gore mo eda yawo ne adaa
yapi di komeare ora mudu yapi di
yaade. Go rabu Yesu rekoma puri
pale agale gu-rupa lakalisa: Enaali
meda nimu ipa nalame komalimi-
daare nimi ipa giano ipulupape.
38 Gote-na buk madaa gu-rupa
lisana: Enaali raayome ni madaa

kone rulalimi-daare nimuna lo-
parare ade abuna yokala pia ipa
popea-rupa pimi. 39 Nimumi
Yesu madaa kone rulalimi-pulu
Holi Spirit mealimina-le Yesumi
Holi Spirit madaa go saa pi agale
lakalisa. Go raburi Gote-me Yesu
wala namarekaaoma epe paana
puri abi nakalisa-pulu enaalinumi
Holi Spirit abi namisimi.

Juda enaali yada rugutalalo pisimi

40 Gore mo Yesuna agale
pagisimi-pulu nimumi talo: Go
aliri ora Gote-na agale lakale ali
yaade lisimi. 41 Medalomame talo:
Nipuri Gote-na Mea Rapaae Ali
yaade lisimi. Pare medalomame
talo: Gote-me Mea Rapaae Aliri
Galili su-para mada na-epalia.
42 Gote-na buk madaare Gote-na
Mea Rapaae Ali Devit-na ruru
piralia pare Devit madisade su
adare-para epalia. 43 Go agale
rado rado Yesu madaa lisimi-
pulu enaali raayo yada rugulala
paoma pisipi. 44 Medalomame
nipu kose laaoma adialalo pisimi
pare namula pisimi.

Juda ali kalunumi Yesu nipu madaa kone narulalisimi

45 Go raburi polisman-nupara
Gote-na lodo kira-ae ali mudunu-
para Farisi alinu-para wala pisimi.
Gore nimumi mo alinu-para gu-
rupa lisimi: Ake paa-daa mo ali
nalamua epame ya? 46 Plisman-
numi talo: Gore abalade go alimi
agale lakela-rupadaa wala ali
medame gu-rupa mada nalemede.
47 Go lisa-pulu Farisi alinumi
nimu-para agale gu-rupa misimi:
Go alimi nimi page makiraaripa
ya? 48 Gore naana ali mudu
komeame page Farisi ali komeame
page nipu madaa kone rulaemede
remaa pageme ya? 49 Go kiritape
enaalinumi Moses-na rekena
agale napageme-pulu Gote-me koe
kedaa katea.

50 Gore go enaalinuna riki-
ranare ali meda Nikodemus pirisa.
51 Nipuri abalade Yesu adola pisa.
Nipumi enaalinu-para talo: Naana
rekena agalemere pa enaali-para
kose lape agale tema-daare nipuna
agale abala pagoma nipuna koe
kone makuaamona lisa. 52 Go
lisa-pulu enaalinumi nipu-para
arere agale gu-rupa lisimi. Gore
ne page Galili piri ali ya? Rekena
agale yarepema makuaali. Gote-
na agale lakale aliri Galili su-para
mada na-opalia lisade. 53 Go puma
enaali raayo nimuna adarenu-
para pirisimi.

8

Farisi alinumi paake yole ena adisimi

1 Go raburi enaali raayo nimuna
ada pirisimi pare Yesu Oliv rudune
pisa. 2 Ekera-nanere yapi lapaasa
raburi Yesu nipu rekoma lotu
ada ru-nane wala pisa. Go rabu
enaali adaapu nipu piri-para
kiritainaloma Yesumi piruma
nimu agale moge riaasa. 3 Go
rabu rekena agalena tisaa-nu
page Farisi alinu page nimumi
ali paake nalania adisimi-pulu
mo enaali piri-para go ena mea
ipuma waalalo rikirana ma-
rekaasimi. 4 Go alinumi Yesu-para
talo: Tisaa, go ename ali paake
nalaina rabu adema. 5 Naana
rekena agale madaare Moses-me
gu-rupa lisa: Ena medame ali
paake nalalia-daare kana muma
lu makomatepape lo buk madaa
gu-rupa lu wisa. Gore nemere ake
le pe lisimi. 6 Go makirae agale
madaare nimumi Yesu kose lape
agale kotalalo pirisimi. Yapare
Yesumi kubunaoma nipuna ki
maalame su madaa pepa-rupa
lisa.

7 Nimu paboma aoma lorapisimi
rabu Yesumi rekoma nimu-para
talo: Gore nimina rikiranare

pupitagi nane ali meda pia ya? Go-
rupa piri aliri nipumi ena kaname
abala lina lisa. 8 Go lomare
wala kubunaoma ki maalame su
madaa pepa-rupa lisa. 9 Nimumi
go agale pagoma nimu komea
komea laatapu popesimi rabu
ali mudunu abala penaaloma ali
medalomanu werepe pisimi.
10 Nimu penaalomare Yesumi
rekoma ena-para talo. Go ena,
mo alinuri aa-para pimi? Ali
medame ne raapu kose lape agale-
daa nalea? 11 Ename talo: Adaa
Ali, raayo abala puame. Yesumi
talo: Gore neme page kose agale
nalano. Abi paina yapare pupitagi
wala nanape lisa.

Yesuri go su kamaa piri enaali raayona epe paa

12 Yesumi nimu wala gu-rupa
lakalisa: Niri su raayona pimi
enaali raayona epe paa yaade lisa.
Enaali raayome ni madaa kone
rulalimi-daare nimu ribaale-para
napamualimi pare nina paamere
nimuna ade abuna pirama pope
pora waatoa lisa. 13 Go rabu al-
inumi nipu-para talo: Gore abi
nere agale te-pulu nena go te
agalere ora agale-daa dia lisimi.
14 Yesumi agale gu-rupa abulisa:
Gore nina agale lagedere neme
ipisuade su-para wala paluade
su page ade-pulu ora agale la-
gialo. Gote ni aa-para palua
palo aa-para ipisua palo nimimi
na-ademe. 15 Nimina kose lape
agalere go su kamaa kone madaa
leme. 16 Pare neme kose lape agale
toa-daare ni komeame natoa dia.
Nina kose lape agale ora lagialua.
Aapame ni epenalisare ni raapu
pia. 17 Nimina rekena agale madaa
gu-rupa lu sade: Ali laapome
ele meda madaa komea agale te-
pere nipu laapona agale ora epe-
lea toa. 18 Go pea-le neme nina
agalere lagialo rabu Aapame ni
mea epenalisa-le nipumi ni madaa
agale page lagelea.
19 Go lisa-pulu nimumi nipu
agale mulalo pirisimi: Nena Aa-
pare aa-para pia ya?
Yesumi talo: Nimimiri ni-para
nina Aapa page na-ademe. Pare
nimimi ni ademe-rupa Aapa page
ademe lisa.
20 Yesu nipu adaa lotu adana
kana paus kiritape ada ru-nane
piruma go agale lakalisa. Gore
go-rupa lisa rabu nipuna yapi di
narudu lisa-pulu pa ali medame
nipu na-adialalo pisa.

Yesumi talo: Ni palua su-parare nimi mada na-epalimi lisa

21 Yesumi nimu-para wala talo:
Ni palua-pulu nimimi ni asapal-
imi pare nimina pupitagi nape
kone pa saapimi-pulu nimi koma-
limi. Ni palua su-parare mada na-
epalimi. 22 Go lisa rabu Juda alin-
umi talo: Nipuna talo ni palua su-
para mada napalima ta-le ake paa-
daa ta pe lisimi? Go agalena re-re
nipuna kope nalia ya? 23 Yesumi
talo: Nimiri go su kamaa pimi
enaali yapare niri sogo yaa-para
piruma ipisua. Nimiri su ka-
maa madina enaali yapare niri
su kamaa ali-daa dia. 24 Go pea-
pulu nimina pupitagi nape kone
saapiruma komalimi-daa abala la-
giawade.
25 Go lisa rabu nimumi nipuna
agale mulalo pirisimi: Nere aapi
ya? Yesumi talo: Abala ririna nimi
lisuade niri go te yaade. 26 Nimina
pupitagi nape kone wimi madaa
neme agale adaapu lagialua. Go
palua pare nipumi ni maa epenal-
isadere nipu ora pia-pulu nipuna
agale pagaliminalo lagu aayo lisa.
27 Mo saa pi agalere Aa-
pame lakale agale yapare na-
makuaasimi. 28 Go pea-pulu
Yesumi nimu-para talo: Werepe
nimimi ni enaalinu Raapu Pirape
Alina Si minasaalimi rabu niri
go agalena re yaa-pulu mada
makuaalimi. Go rabu nimimi

nina koneme ele napawa pare
Aapame lagi agale nimi laguaayo-
daa makuaalimi. 29 Nipumi ni
epenalisadere abala ni raapu
pia. Nipuna kone ade abuna
mogeaayo-pulu Aapame ni madaa
pedo palia. Go pea-le ni kama agu
raapu napiruaayo. 30 Yesumi go
agale lisa rabu enaali adaapumi
nipu madaa kone rulasimi.

Ora le agaleme enaali epe-rupa mapiraalia

31 Juda medalomame Yesu
madaa kone rulasimi-daa Yesumi
nimu-para talo: Gore nimiri nina
agale pago mogealimiri nimi ora
nina disaipel enaali piralimi.
32 Nimimi ora agale makuaalimi
rabu ora agaleme nimi epe-rupa
ma-piraalia. 33 Go lisa-pulu ni-
mumi talo: Gore naare Abraham-
na si wane kasuanu pima-pulu
naare ali medana kogonome
adili ali-rupa napirama. Go pea-
pulu neme ake pea-daa naa kode
mapiraalua lae ya?
34 Yesumi nimu-para talo:
Enaalinumi pupitagi ne kone
saapiralimiri nimuri pupitagina
kogonome adili enaali-rupa pimi
lisa. 35 Kogono adili ali meda
nipuna kogono pi aaraana ada-
para ade abuna napiralia. Dia,
alina siri ade abuna kode mada
piralia. 36 Niri Aapana Si yaa-
pulu neme nimi kepealuame
nimi ade abuna kode enaali-rupa
piraminalo pi.
37 Ni makuaayo, nimiri
Abraham-na si kasuanu yaade.
Pare nina agalere nimina lo robaa-
para nawia-pulu nimimi ni lu
makomaatalo pimi. 38 Aapame ni
maa waalisade ele madaa lagialo
pare nimimiri nimina aapanumi
lagisade-ale pa peme.
39 Nimumi nipu-para talo:
Naana Aapare Abraham pirisade
lisimi. Yesumi talo: Nimi
Abraham-na sinu pirisimi rabu
nipuna pisade kogono mogeleme.
40 Pare neme Gote-na lagi agale
nimi ora agale ade abuna lagu
aayo. Neme lagu aayo pare
nimumi ni lu makomaatalo peme.
Go konere Abraham page nawisa.
41 Go konere nimina Aapame
pisade-ae peme. Nimumi talo:
Naana Aapa Gote komea pia.
Go Aapare Gote yaa-pulu naa
pa paake ali yoloma madina
naakinu-daa dia lisimi. 42 Yesumi
nimu-para talo: Gore Gote-re
nimina Aapa ria yaalore ni madaa
raaname komola pame. Akepa-
daa? Ni Gote raapu piruma go
su kamaa epawa. Nipumi ni mea
epenalisa rabu ipisua pa kamaa
nina kone suma naipisuade.
43 Go lagialo agale ake puma
mada namakuaaeme? Gore nina
agale giyoma napageme-pulu
namakuaaeme. 44 Nimi Satan-
na sinu yaa-pulu nimina Aapana
kone mogealalo pimi. Nipuri ora
abalade enaali lu makomaa-ae
ali pirisade. Nipuri ora agale
nale ali yaa-pulu nipuna kone
suma ora agale le ali pia. Nipumi
makirae agale tea rabu nipuna
kone suma mogeaaya. Nipu
makirae agalena le ali piruma
makirae agale raayona aaraa
pia-pulu go kone mogeaaya.
45 Neme ora agale lagialo pare
nimimi ni madaa kone narulaeme.
46 Nimina rikiranare ali medame
nina pupitagi nape kone meda
adea? Dia-le neme ora agale
lagialo-le ake pea-daa ni madaa
kone narulaeme? 47 Gote-na si
wanenumiri nipuna agale pageme
pare nimi Gote-na sinu-daa dia
yaa-pulu nina agale napageme
lisa.

Yesumi talo: Abraham napirina ni abala pirisua lisa

48 Go lisa-pulu Juda alinumi
Yesu-para talo: Ne Samaria su-
para piri ali loma nena raapu
remo meda pia lama-le ora lama

pae? 49 Yesumi talo: Remo-daa
nina koauna napia. Neme Aapana
bi minasaayo pare nimimi nina
bi rabuaniaaeme. 50 Neme nina
bi napamu minasaayo dia. Ali
medame nina bi minasaatalo pia-
pulu go aliri ni madaa kose lape
agale epe-rupa mada lea. 51 Neme
nimi-para ora talo: Enaali raay-
ome nina agale pagoma saapiral-
imiri ade abuna nakomalimi pare
kagaa piralimi.

52 Go lisa-pulu Juda alinumi
Yesu-para talo: Abiri nena koau-
nane remo pia-daa naame waru
adema. Enaali raayome nina agale
pagalimiri ade abuna nakomalimi
laede. 53 Go lae pare Abraham-
para Gote-na agale lakele ali-para
komisimi. Nere naana Aapa Abra-
ham mada ma-oge yaate lisimi?
Gore Gote-na agale lakale alinu
page komisimi-le ne aapi nona pi
pirali ya?

54 Yesumi talo: Neme nina bi
puma nina minasaalua dia. Pare
nina Aapame nina bi minasaaya-
le go Aapare naana Gote komea
abala lamede go yaade. 55 Nimimi
nipu na-ademe pare neme nipu
ade. Neme nipu na-adolape
yaalore ni nimi makirae agale le
alinu piru aayo. Pare neme nipu
ade-pulu nipuna agale mogeaayo.

56 Nimina kasua Abraham ni
madina adolalo pisa-pulu ranaa
komo pirisa. Gore adisa rabu
ora raaname waru komo pirisa.
57 Go raburi Juda alinumi nipu-
para talo: Ne madina di-ri maali
50 dia yaa-pulu ake pea-daa neme
Abraham ade lae ya? 58 Yesumi
talo: Neme ora talo. Abalade
Abraham namadisa rabu ni abala
pirisuade.

59 Go raburi nimumi kana
muma nipu tyalalo pisimi pare
Yesu nipu kaledoma adaa lotu
adaa giyoma kamaa pisa.

9

*Yesumi le rubu pi ali ma-
epeaasa*

1 Yesu pora pamisa raburi
nipumi le rubu pi ali meda adisa.
Go aliri agimi le rabu pu palae
madisa. 2 Go ali adisa rabu
disaipel alinumi Yesu nipu agale
gu-rupa misimi: Tisaa, go le rubu
pi ali yaa-pulu aapimi pupitagi
noma le rubu mapaasa ya? Go ali
nipuna pupitagi nisa palo nipuna
agi aaraa laapome pupitagi nisipi-
daa pisa pae lisimi. 3 Yesumi talo:
Go alina lere nipuna pupitagi page
agi aaraa lapo pupitagi page go
madaa nanisa. Dia, pare nimimi
Gote-na kogono adenalo agina
robaa-para pupalae madisa. 4 Abi
naare rea raburi naame nipuna le
epeaina Aapana kogono pamina.
Werepe ribaa yaalia rabu kogono
madaa napalima-pulu Aapana
kogono abi pamina. 5 Ni su kamaa
enaali raapu pa pi rabu nimu paa
mea katoa lisa.
6 Go lomare Yesumi supi raa ki-
rasa. Mo sopere su raapu medale
yaoma sabaoa mo alina le paa
suma palae kimi maa waraasa.
7 Go rabu nipumi agale gu-rupa
lisa: Go Siloam ipa pia-para pu
lisa. Go ipa Siloam-na biri adaa
agale meda madaa maa penaalisa
leme. Go lakalisa rabu go ali ipa
puma le radepea wala ipumare le
epe-rupa ruma ele adisa.
8 Gore nipuna adare-para piri
enaali medalomame nipu ele oge-
talo adisimi-pulu agale gu-rupa
misimi: Abalade go alimiri ele oge
muma gialepa lala pirisa lisimi.
9 Enaali medalomame talo: E,
go ali yaade lisimi. Pare enaali
medalomame talo: Dia, nena pi
alina yago yaade lisimi. Go lisimi-
pulu go alimi talo: Gore ni yaade
lisa.
10 Nimumi nipu lorapisimi:
Nena lere ake puma epea pe
lisimi. 11 Gore alimi talo: Nimina

ali Yesu lemede alimi supi su
raapu mokopea nina le-para
pepeminuma go rabu nipumi ni-
para ne no ipa Siloam le madaa ipa
isula pu laa. Go laa rabu waswas
tula puaware le rupaoma ele waru
adawa. 12 Nimumi lorapisimi: Mo
alina adare aa-para pia ya lisimi.
Nipumi maarea lisa.
13 Go raburi mo le rubu pi ali
Farisi alinu piri-para maa pisimi.
14 Gore Yesumi mo alina le-para
kege mokopea ma-epeaaripa di-
ri Pomo mu Pirape Yapi rabu pa
lisimi. 15 Go rabu Farisi alin-
umi go ali-para talo. Nena lere
ake puma wala epea pe lisimi.
Nipumi nimu-para talo. Nipumi
nina le-para kege tanaloma nina
le agaa radepeaoma abi neme ele
epe-rupa ada lisa. 16 Farisi ali
medalomame talo: Nipumi rekena
agale ralu Pomo mu Pirape Yapi di
madaa kogono pea-pulu Gote-me
go ali namuma epenalisa lisimi.
Medalomame talo: Pupitagi ne al-
imiri go napi kogono mada pea
pa lisimi. Apo agaleme nimu
rugutalalo pa pirisimi. 17 Mo
ali wala lorapisimi: Gore nipumi
nena le maepeaaripa-daa lae-pulu
nemere nipu madaa ake le ya? Go
alimi talo: Nipuri Gote-na agale
lakale ali kone salo lisa.
18 Yapare Juda alinuna konere
nipu abala le rubu pi ali piruma
pare abi nipuna le ma-epeaaripa-
daa dia kone yaalisimi. Go kone
wisimi-pulu nimumi go alina agi
aaraa yalaasimi. 19 Go puma
nimumi agaa gu-rupa misimi: Go
naakiri nena ya? Neme madisi
raburi le rubu pi madu wi si
palo lagi. Gore ake puma nipumi
abi ele mada adea? 20 Go puma
nipuna agi aaraa laapome talo:
Ora saana si yaade. Go page
agimi le rabupu palae madu
wisa. 21 Pare abi nipuna lere
ake puma rupaaripa lisa rabu
saa namakuaaepa lisipi. Go page
aapimi nipuna le marupaaripa
palo nipu puma agale mealepa.
Nipu oge naaki-daa dia yaa-pulu
nimi mada lagialia lisipi. 22 Agi
aaraa nipu laapo Juda alinu
paalame komisipi-pulu nipumi
go-rupa lisipi. Abalare Juda
alinumi agale gu-rupa robesimi:
Ali medame Yesuri Gote-na Mea
Rapaae Ali mo lotu ada-para leme-
daare so kamaa rasamina lisimi.
23 Go lisimi-pulu agi aaraame talo:
Nipu adaa ali yaa-pulu nipu puma
agale lorapealepa lisipi.
24 Go rabu mo le rubu pi ali wala
yaaloma nipu-para talo: Gote-me
ne adea-le neme so yaa madaa
loma ora agale lape. Go nena
le marupa-ae aliri pupitagi ne ali-
rupa makuaatema. 25 Go alimi
talo: Nipu pupitagi nea palo epe
ali yapalo ni maarea. Pare komea
ele-daa makuaato. Abalade nina
amame ni madisa raburi le rubu
pi ali pirisuade. Go pea pare abi
nina le epelea-daa pi lisa.
26 Nimumi talo: Nipumi ne
mada ake paa? Nena lere ake
puma ma-epeaaripa pe lisimi.
27 Gore nipumi talo: Neme
nimi abala mo lagiawade pare
nina agale napagoma wala agale
mealimi: Gore ake pea-daa wala
pagalimi? Gore nimi nipuna
disaipel ali-rupa piralimi pe lisa.
28 Go lisa-pulu nimumi nipu-
para ero agale gu-rupa lisimi:
Ne komeare go alina disaipel
ali pi. Naare Moses-na disaipel
alinu pima. 29 Naare Gote-me
abalade Moses agale lakalisa-daa
makuaaoma go aliri aa-para epa
palo naa maarea lisimi. 30 Go
raburi mo alimi talo: Go leme
agalere ora rado meda. Go aliri ali-
para epa palo nimimi na-ademe
pare nina le nipumi ma-epe
yaaripa. 31 Gore naame ademe-le
Gote-me pupitagi ne enaalinuna
beten mada napageade. Dia, pare
enaalinumi nipuna bi minasaoma

nipuna agale mogalimi-daare go
enaalina beten-re Gote-me pagea.
32 Ora su yaa warisa rabu enaalinu
komala ralala puma abi page ali
medana agimi le rabula palae-
rupa nipuna le ma-epe yaaripade
remaa napageme. 33 Gore Gote-me
go ali-daa namuma epenala pisa
yaalore nipumi go kogono mada
napula paa lisa.

34 Nimumi agale go-rupa abu-
lisimi: Nena amame nere pupitagi
noma maitaana. Gore neme naa
agale lagiali ya? Go lomare go ali
lotu adaa kamaa-nane ralisimi.

Kone rulae elena saaba pimi enaaliri le rubu pi pimi

35 Gore nimumi mo ali lotu ada
kamaa-nane ralisimi rabu Yesu go
remaa pagisa. Go rabu mo ali asa
puma adasaaoma agale go-rupa
lorapisa: Ne enaalinu Raapu Pi-
rape Alina Si madaa kone rulaale
pe lisa. 36 Go alimi talo: Tisaa,
go aliri aapi ya? Neme ni lagiali-
daare neme nipu madaa kone ru-
lano. 37 Yesumi nipu-para talo:
Neme nipu ade-le abi saa laapo
agale tepa lisa. 38 Go rabu go
alimi talo: Mudu Ali, neme kone
rulaato. Go lomare nipuna rumu
pege puma Yesu re-para pirisa.

39 Go rabu Yesumi talo: Ni go
su kamaa ipumare kose lape agale
lamulalo pi. Go puma le rubu
pi enaalinumi ele mada adalimi
pare ele ademe enaalinuri le rubu
pi enaalinu piralimi lisa. 40 Go
lisa-pulu Farisi ali medaloma nipu
raapu pirisimi rabu go agale pago-
mare agale gu-rupa misimi: Gore
naa le rubu pi ali-rupa pima lae
pe lisimi. 41 Yesumi talo: Nimi
le rubu pula pea yaalore nimi
pupitagi nape kone nasula peme.
Go pea pare nimimi naana lere
epelea leme-pulu nimina pupitagi
nape kone pa saapitimi lisa.

10

Yesuri sipsip menana epe surube ali

1 Yesumi nimu-para talo: Neme
ora lagialo. Ali medame mena
sipsip-na pape ru-nane pulalo
paliare nipumi pora gaape abala
lobalia. Go pea pare pape abulalia-
daare nipu paake ne ali yaalo
pea. 2 Gore pora gaape-para
kodobaoma ru-nane poape aliri
nipu sipsip puni ali yaade. 3 Go
pea-le pora gaape surube alimi
pora lobalia. Go rabu mo alimi
sipsip nimuna bi komea komea
lo yaaloma kamaa-nane maa
penaatea. 4 Go pumare sipsip puni
alimi kamaa maa pumare nipu
abala palia. Go puma sipsip puni
alina agale pageme-pulu raita maa
palimi. 5 Sipsip amena adobalia ali
komeana agale pagalimi-pulu pa
ali medana agale pagoma pogola
peme lisa. 6 Yesumi nimu saa pi
agale lakalisa pare go agalena re
namakuaasimi.

Yesuri mena sipsip epe-rupa punili ali-rupa pia

7 Yesumi agale wala talo: Neme
nimi ora lagialo. Niri sipsip mena-
na pora gaape pi. 8 Abala ririna
ipisimi enaalinuri paake ne enaali
ipisimi. Go pirisimi pare mena
sipsip-numi nimuna agale napa-
gesimi. 9 Niri pora gaape yaa-pulu
pora gaape lobanolomare enaal-
inu ru-nane mada kodobaoma ade
abuna epe-rupa kagaa piramala
palimi. Go pea-pulu nimu ru-nane
kodobaoma kamaa puma go-rupa
eda nalimi.

10 Go pea pare paake ne alimi
ele paake nolalo ipuma sipsip lu
makomaatalo epelea. Enaalinumi
ni raita mea ipumare ade abuna
kagaa piramala palimi. Ni
ipisuare enaalinuna lo robaa-
para ade abuna kagaa pirape epe
kone mea kaloma rubitabenalo
ipisua. 11 Niri sipsip epe-rupa

punili ali yaa-pulu nina sipsip-
nu nimu madaa komaluame pi.
12 Pare kana kogono pi ali medare
nipu sipsip-na aaraa dia-le koe
yana epenalo adaliare go aliri
pogola palia. Go pea-pulu koe
yaname sipsip ralu noma ralu
rubebe palia. 13 Go aliri nipu pa
kana yoto kogono pi ali yaa-pulu
nipumi sipsip madaa kone waru
nawia pare koe yana epalia rabu
pogola palimi lisa.

14-15 Go pea pare niri ora sip-
sip epe-rupa puni ali yaade. Go
kone madaare neme sipsip ade-
rupa nimumi ni ademe. Nimumi
ni mada timi pare neme nimu
punulalo piru aayo. Gore Aapame
ni adea-rupare neme Aapa ade.
Gore neme nina sipsip raba mu-
lalore nimu madaa komaluame
pi. 16 Naa pa sipsip medaloma
page pimi pare go pape ru-nane
napimi. Go pea-le nimu page
ru-nane maa epalua. Go rabu
nina agale pagena loma komea
kuta-para kiritinaloma nimu su-
rubalua. 17 Go pea-le nimu madaa
komaluame pi-pulu Aapame ni
madaa ranaame komea. Nimumi
ni lu makomalimi rabu neme wala
rekoma epe-rupa pitua. 18 Pa
enaalimi ni mada nalu makomal-
imi. Dia, nina kone suma ni mada
linalo giyalua. Naa ade abuna
kagaa pirape kone wasupare ni-
mumi lina toa page neme wala
mealua page nina palua. Aapame
go agale abala lagisa-pulu go-rupa
palua lisa.

19 Juda alinumi go agale
pagisimi-pulu nimu rikirana
rugulalapa maa pirisimi. 20 Enaali
medalomame talo: Nipuna
koauna remo pia-pulu nipu
makeyaaya lisimi. Ake pea nimimi
nipuna agale pageme lisimi.
21 Pare enaali medalomame talo:
Dia, remome koauna pirumare
agale go-rupa mada natea. Ake
pea remome le rubu pi alina le
ma-epeaaripa ya lisimi.

*Juda enaalimi Yesu koau waal-
isimi*

22 Gore Jerusalem su-para Pomo
mu Pirape Yapi di rudu lisa. Go
yapi di raburi abalade nimuna
lotu adana pora gaape lobesimi.
23 Go rabu Yesu mo lotu ada-
para puma Solomon-na robele
rum-para pamisa. 24 Go raburi
Juda alinumi Yesu piri-para epa
kutapubaoma nimumi gu-rupa
lakalisimi: Ake pea neme naana
pu marekaaripi ya? Go puma go
agale lagiali ya? Nere Gote-na
Mea Rapaae ali yaalo agale waru
lagiape lisimi.

25 Yesumi talo: Neme abala la-
giawade pare nimimi go agale na-
pageme. Aapana purina kogono
pe rabu naa bi ma-adaa ademe.
26 Ademe pare nimiri nina sipsip
dia yaa-pulu ni madaa kone naru-
laeme. 27 Naa sipsip-mi ni adoma
nina agale pagoma ni raita maa
epeme. 28 Neme nimu ade abuna
pirama pope kone wasa kale-
pulu ora mada nakomalimi. Go
puma nina sipsip nina surubaayo-
le pa enaali medalomame mada
napaake mealimi. 29 Naa Aa-
pare enaali raayona mudu ali
yaa-pulu nipumi nimu surubena
pa enaali medalomame mada na-
paake mealimi. 30 Aapa saa laa-
pore ora komea-rupa pipa.

31 Go lisa rabu Juda alinumi
kana muma nipu talo pisimi.
32 Yesumi nimu-para talo: Aapame
napanolo kogono adaapu go aaya-
pulu gore nimu abala waalawade
wala ele kogono madaa kone suma
kaname ni lu makomaalalo palimi
pe lisa.

33 Juda alinumi agale gu-rupa
abulisimi: Nena epe kogono
madaa kaname nalu makomalima
yapare ne Gote-para ero agale
lae-pulu kaname lu makomalima

lisimi. Nere pa agaleme ake pea-
daa ne Gote pirali pe lisimi.
34 Yesumi talo: Gore nimina
rekena agalena buk madaare
Gote-me gu-rupa lisa: Nimiri Gote
pimi lo lu wisa. 35 Gore Gote-
na buk-ri ade abuna ora agale lo
aaya-daa pageme. Gore Gote-me
nipuna agale enaali lakeloma nimi
Gote pimi lakalisa. 36 Niri Aapame
nipuna saba piruma su kamaa
mea rapasa. Go pisa-le neme Gote-
para ake pea-daa ero agale toa lo
lame ya? Niri Gote-na Si lawa-daa
lame ya?
37 Neme Aapana kogono na-
paayo kone suma ni madaa kone
narulaeme. 38 Pare nipuna kogono
paluare go napi kogono madaa
kone rulala peme. Go pea-pulu
Aapa saa laapo komea-rupa pipa-
le makuaamina lisa.
39 Go rabu nimumi wala adialalo
pisimi pare mada naripinaasimi.
40 Go raburi Yesu nipu wala
ipa Jordan kenaoma mone pamis-
are abalade Jon-me enaali kalu-ipa
kalisade-para puma pirisa. 41 Go
rabu enaali adaapumi nipu piri-
para ipuma talo: Jon-me go napi
kogono napisa pare nipumi go ali
madaa lagisade agalere ora yaana
lisimi. 42 Go raburi enaali adaa-
pumi Yesu madaa kone rulasimi.

11

Lasarus komisa

1 Ali medana biri Lasarus nipu
Betani su-para piruma yaina
komisa. Go adare-parare nipuna
bali Maria Marta laapo raapu
pirisa. 2 Go Maria-mere abalade
epe kaa pi wabola medame
Yesuna age laapo madaa koya
sumare nipuna irimi makaapu
yalisa. 3 Go enana bali Lasarus
yaina komisa-pulu nipuna bali
laapo Yesu piri-para agale laketa
pisipi. Nipumi talo: Abi nena epe
adami aliri yaina komea lisipi.
4 Yesumi go agale pagoma gu-
rupa lakalisa: Lasarus-re ora le
kadupiapa yaina-daa dia. Gote-
me nipuna epe paana puri werepe
adaminalo abi yaina komea. Go
yaina madaare Gote-me nipuna
naaki page epe bi gialiminalo
meapana lisa.
5 Yesumi Marta-para aki-
para bali Lasarus-para ranaame
komisa. 6 Go pisa pare nipumi
Lasarus yaina komea remaa
pagisa rabu yapi laapome nipu
su-para pa pirisa. 7 Pirumare
nipumi disaipel ali-para talo: Naa
wala Judia su-para baina. 8 Mo
disaipel alinumi talo: Tisaa, go
su-parare Juda alinumi kaname
ne lu makomaalalo pamede-le
ne go su-para ake pea-daa pali
pa? 9 Yesumi saa pi agale gu-
rupa lisa: Naare ralade rabu
ali meda pora go rabu paame
nipu raba mealia-pulu pora-nani
namagalataboma lopalia. 10 Pare
ribaa pora pamualimi go alina lo
robaa-para paa nawia-pulu go ali
pora-nane magalataboma lopalia.
11 Go lomare Yesumi wala go-
rupa lakalisa: Naana adami ali
Lasarus-ri abala u paitaade pare
neme nipu wala marekaata palua
lisa. 12 Mogo alinumi talo: Gore
nipu u paitaare epelea-le nipuna
mada rekalia lisimi. 13 Pare
Yesumi go saa pi agalena re-re
Lasarus pa le kadupiaade lakalisa
pare disaipel alinumi pa u paitana
kone wisimi. 14 Go kone wisimi-
pulu Yesumi go saa pi agalena
re gu-rupa lakalisa: Lasarus le
kadupia yaade lisa. 15 Pare neme
nipu piri-para napirawa-le epelea.
Nimumi ni madaa kone rulalimi-
daare abiri nipu piri palima.
16 Tomas-na bi medare Didimus
nipumi disaipel ali medaloma-
para talo: Tisaa, nipu raapu bana-
le le komamona lisa.

*Yesuri wala rekapena page ka-
gaa pirapena page re yaade*

17 Gore Yesu Betani su-para
puma puaa adisa pare Lasarus
yapi maalapu tapa-para ro-
gaabasaaya. 18 Gore Betani su
oge-daa mo-pare aoma Jerusalem
su-para oge-daa mo-para aasa.
Go pisa-daa Juda enaali adaa-
pumi Lasarus le kadupia remaa
pagomare nimu Maria Marta
laapo piri-para ipisimi. 19 Go
pumare go ena laapona lo robaa-
para makumaa palalo komaa-daa
ipisimi.
20 Marta-me Yesu epea remaa
pagisa rabu nipu pora-nane
madaata pisa pare Maria ada-para
pirisa. 21 Marta-me Yesu-para talo:
Mudu Ali, ne go su-para pirula
epola pae yaalore nina bali mada
nakomala paa. 22 Gore abi page
neme ele meda Gote-para beten
te-daare nipumi mada gialia-daa
makuaali lisa.
23 Yesumi talo: Nena baaliri
wala rekoma piralia. 24 Go ename
talo: Gore wala werepe epaliade
yapi di rabu nipuna rekalia-
daa makuaato lisa. 25 Yesumi
talo: Gore niri enaalinu wala
marekaape re page nimuna
kone wasa ade abuna kagaa
mapiraapena re page pi. Enaali
raayome ni madaa kone rulalimi-
daare komalimi rabu nimuna
kone wasupa ade abuna kagaa
piramala palimi. 26 Go pea-
le enaali raayome piruma ni
madaa kone rulalimiri ora mada
nakomalimi. Neme go agale
madaa kone rulaale pe dia ya?
27 Marta-me talo: Mudu Ali,
neme ne madaa kone rulaayo.
Nere Gote-na Mea Rapaae Ali
yaade. Nere Gote-me su kamaa
mea rapaasa-pulu ne ora Gote-na
Si kone suma kone rulaayo lisa.

Yesumi re lisa

28 Marta-me gu-rupa lakeloma
lisana nipuna aki Maria-para
pawasi yaaloma lakalisa: Tisaa
epa piruma ne yaata pulade
lisa. 29 Maria nipumi go agale
pagoma Yesu wagepu madaaoma
pisa. 30 Yesu nipu adare-para
abi na-opapesa pare abala Marta
nipu laapo madaasipi-para aasa.
31 Gore Maria rekoma pisa rabu
Juda alinumi nipuna pu robaa-
para makumaa patalo pisimi-pulu
Maria raita maa pisimi. Nimumi
Maria tapa-para re ta polalo pula
kone wisimi.
32 Maria Yesu pirisa-nane puma
nipu adomare kibu ripinaaba
piruma talo: Mudu Ali, ne go su-
para epa pirula pe yaalore nina
bali mada nakomala paa kone salo
lisa.
33 Yesumi Maria-para Juda al-
inu nimu raapu piruma re lala
pirina adisa. Go puma nipuna
lo robaa-para kedaa puma nipuna
pu kolisa. 34 Go raburi nipumi
nimu-para talo: Nipu aa-para ro-
gaarimi pae? 35-36 Nimumi talo:
Mudu Ali, epa ada lisimi. Yesumi
re lisa-daa mo Juda alinumi talo:
Adalepa. Mo kome ali madaa pedo
puma re ta lisimi. 37 Pare ali
medalomame talo: Gore nipumi le
rubu pi alina le ma-epeaaripa. Go
pea-le ake pea-daa nipumi Lasarus
komaade mada namarekaalia ya?

Yesumi Lasarus wala marekaasa

38 Gore Yesuna pu robaa-para
wala koyaasa-daa nipu tapa-para
pisa. Go tapa-re ora kana apedaa-
para aasa pare adaa kaname pora
gaape garulalisimi. 39 Go raburi
Yesumi talo: Go pora gaape garu-
laarimide kana pane mealepa lisa.
Mo kome alina bali Marta-me talo:
Mudu Ali, nipu rogaabaina yapi
maalapu popea-pulu abiri nipuna
ro pugu palia. 40 Yesumi nipu-
para talo: Gore abalade neme la-
giawade. Neme kone rulali-daare
Gote-na epe paana puri mada
adaina lawade. 41 Go lisa raburi
kana kapea mu pasa. Go rabu
Yesumi yaa-para adasaaoma talo:

Aapa, nina agale waru pagele lalo-
daa ora pili lalo. 42 Ade abuna
nina agale page pare go enaalinu
madaa apo lalo-daa. Go lalo-le
nimumiri neme ni go su kamaa
maa rapaasi-daa kone rulalimi lo
talo lisa.
43 Nipumi go-rupa loma lisana
puri paloma gu-rupa yalisa:
Lasarus, ne rekoma kamaa-nane
nipu lisa. 44 Gore mo abala kome
ali rekoma ipisa rabu nipuna ki
agenuri abalade rogaae mamina
ralapaita palae ipisa. Nipuna le
agaa page laplap-me rogaae-rupa
pa rogaa palae ipisa. Go rabu
Yesumi nimu-para talo: Nipu pora
pamina kepealepa lisa.

Ali kalunumi Yesu tyalo yada robesimi
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Go rabu Maria adola ipisimide
Juda enaali adaapumi Yesuna
pisa adomare nipu madaa kone
rulasimi. 46 Pare ali medaloma
Farisi-numi alinu piri-para puma
mo Yesumi pisa elenu puma
lakalisimi. 47 Go lisimi-pulu Farisi
alinu-para Gote-na Lodo Kirae
Ali mudunu-para nimumi kaunsil
alinu piri-para puma kiritaoma
yada robesimi. Go raburi nimumi
talo: Go alimi napi kogono adaapu
pia-le naame ake pamina ya?
48 Nipumi ade abuna go-rupa
paliare enaali raayome nipu
madaa kone rulalimi. Go palimiri
Rom suna surube alinumi ipuma
naana lotu ada epa kilipima naana
rurunu raayo page yada puma lu
makomali lisimi.
49 Go lisimi pare nimuna riki-
rana ali meda pirisa. Go alina biri
Kaiafas nipu go maali komeame
Gote-na lodo kira-ae ali mapi-
raasimi. Go alimi ero agale gu-
rupa lisa: Nimiri ora kone na-
suma agale pa leme. 50 Gore ali
komeame enaali raayo madaa ko-
maliare ora epelea. Pare naana ru-
runu lu makomalimiri kolea lisa.
51 Go agale lisa pare go agalena
re namakuaasa. Yapare nipu
Gote-na lodo kira-ae ali mudu go
maali napirisa-pulu nipu Gote-
na agale lakale ali-rupa piruma
lakalisa. Go lakalisade agalena
re-re Yesumi Juda enaali madaa
komoma raba minalo lakalisa.
52 Yesumi enaali raayo madaa
komali-pulu Gote-na enaali raayo
ruru komea-para mapiraalimi-
nalo go agale Kaiafas-me lakalisa.
53 Go lisa-pulu go yapimi ripima
pumare Juda surube ali alinumi
Yesu lu makomaalalo yada robo
pirisimi. 54 Go pisa-pulu Yesu Ju-
dia su-para mada nawisa pare go
su giyoma adare meda-para puma
pirisa. Go adarena biri Efraim.
Go-parare nipuna disaipel alinu
raapu pirisa.
55 Juda alinuna eda yawe nape
Pasova Yapi Su abala napena
mo su kale-nane adare-para piri
enaali adaapu Jerusalem su-
para ipisimi. Go pirisimi rabu
nimuna yogale Gote-na le agaa
ma-epeaalalo puma kiritasimi.
56 Go rabu enaalimi asa pulalo
pisimi. Nimu lotu ada ru-nane
epa kiritaoma agale gu-rupa
lisimi: Ake kone saleme pa?
Nipuri go eda yawo ne Pasova
Yapi di adola epalia pe lisimi?
57 Farisi alinu-para Gote-na Lodo
Kirae Ali kalunumi agale gu-rupa
lakalisimi: Ali medame Yesu nipu
adalia-daare naa lagialepa lisimi.
Nimumi Yesu adialalo pisimi-pulu
go agale lakalisimi.

12

Maria-me Yesuna age madaa wabola koyosa
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Gore yapi di ki medane luma
medane kina egali abala dia
naloma Juda alinuna Pasova ne

yapi di sula palimi-pulu Yesu
nipu Betani su-para pisa. Go suri
Lasarus komisa rabu Yesumi nipu
tapa-para marekaatalo pisade su
yaade. 2 Go adare-parare nimumi
Yesuna eda yawasimi-pulu Marta-
me eda panapu kalisa rabu
Lasarus-para enaali medaloma
Yesu raapu eda no pirisimi. 3 Go
rabu Maria nipu wabola pe raayo
maa ipumare Yesuna age mada
koyo suma pisa. Koyomare
nipuna kalu irimi makaapu yalisa.
Go wabolana epe kaa piri ada
ru-nane rubitabesa. 4 Go pisa
pare Yesu nipuna disaipel ali
medare Judas Iskariot werepe
Yesu giyaliade ali nipumi talo:
5 Ake pea go wabola madaa kana
1,200 kina nameape ya? Go puma
kana-re ali naralinu kalamina.
6 Go lisa pare nipumi naralinu
madaa kone nawisa. Dia, pare
nipu kana paus surubape ali pirisa
pare medaloma paake no pisa.
Nipuri paake ne ali yaa-pulu apo
makirae agale lisa.
7 Go lisa rabu Yesumi talo:
Pinawa. Nipuna wabola koyaade
konere werepe komalua rabu
rogaalimide enaalinumi nipuna
kone madaa agale loma piramina.
8 Gore naralimi kome enaalinuri
ade abuna nimi raapu piralimi
pare ni nimi raapu ade abuna
napitua lisa.

Gote-na lodo kira-ae alinumi Lasarus talo pirisimi

9 Yesu nipu mo Betani su-para
pirisa rabu Juda Mudu enaali
adaapumi remaa pagoma Betani
su-para ipisimi. Nimu Yesu komea
adola pisimi pare Yesumi Lasarus
tapa-para marekaasade ali page
adola ipisimi. 10-11 Lasarus
marekaasa-pulu Juda adaapumi
nimuna ali mudu giyoma Yesu
madaa kone rulasimi. Go puma
Gote-na lodo kira-ae ali kalunumi
Lasarus lu makomaape yada
robesimi.

Yesu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Ekerare eda yawo ne Pasova
Yapi Su epalia-pulu enaali
adaapumi Yesu Jerusalem su-
para epalia lo remaa pagisimi.
13 Pagisimi-pulu nimumi repena
yonu mumare Yesu epape pora-
nane sulalo ria pirimi. Pa ipu-
laoma gu-rupa yalaasimi: Gote-
na bi minasalimina lisimi. Go aliri
Gote-na bi madaa ipula-le Gote-me
raba mina lisimi.
14 Gore Gote-na buk madaa
wisa-rupare raluma Yesumi donki
mena adibae muma go donki
menana koauna pirisa. Gote-
na buk madaa agale gu-rupa
wisa: 15 Su adare Saion enaalinu
paalame nakomalepape. Nena ali
mudumi donki menana koauna
piruma epelea-le adalepa. 16 Pare
go raburi Yesuna disaipel al-
inumi go buk madaa wi agale
namakuaasimi. Pare werepe Yesu
nipu epe paana puri mula rekena
loma disaipel alinumi apo buk
madaa wi agalere abala pisimi-
daa wala makuaasimi.
17 Abalare Yesumi Lasarus tapa-
para marekaasa rabu enaali adaa-
pumi adisimi-pulu go remaa laari
pisimi. 18 Go pisimi-pulu enaali
adaapumi Yesuna napi kogono
madaa remaa pagisimi-pulu ni-
mumi nipu pora-nane madaala
pisimi. 19 Go rabu Farisi al-
inumi gu-rupa lisimi: Gore su
kamaa enaali raayome Yesuna
pora raleme-le naame agale mada
nayokalima lisimi.

Grik enaali medalomame Yesu adolalo ipisimi

20 Enaalinu Jerusalem su-para
ipuma Gote-na bi minasaata
pirisimi rabu nimuna rikiranare
Grik enaali medaloma pirisimi.
21 Nimu Filip piri-para ipuma
talo: Naame Yesu adamono lisimi.
Go Filip-na ada Galili su ru-nane

aasa. Go suna biri Betsaida lisimi.
22 Filip-mi Andru puma lakeloma
nipu laapome Yesu lakela pisipi.
23 Yesumi nipu-para talo: Abiri
enaalinu Raapu Pirape Alina Siri
nipuna epe paana puri meape di-ri
epaade. 24 Neme nipi ora lagialo:
Wit-na kili komeare su kamaa
poaeme pare na-ope pa saliare ora
epelea-daa dia. Pare go kili su-
para poainaloma kaapu yomare
wala opoma kili adaapu madialia.
25 Ali medame nipuna yogale
kone wasupaa madaa ranaa komo
piraliare mada nasaapiralia. Pare
ali medame su kamaa piruma
yogale waru ele-daa kone dia
salia-daare nipu ade abuna kagaa
piramala palia. 26 Enaali raayome
nina kogono palua leme-daare ni
raita mea ipulupape. Go pea-pulu
enaali medame nina kogono raba
meape enaali piraliare ni nipu
raapu pitua. Ali medame nina
kogono paliare nina Aapame go
kana bi minasaalia lisa.

Yesumi nipuna komape di madaa agale lakalisa

27 Yesumi talo: Abiri neme
kone adaapu lo robaa-para muma
kedaame komalo-le neme ake
lano ya? Aapame abi go di ni
madaa giyena toa. Gu-rupa lano
ya? Dia, go-rupa natoa-le ni
madaa go kedaa ginalo ipisuade.
28 Aapa, nena bi madaa puri
mapalaaina. Go lisa rabu yaa-para
agale meda gu-rupa ipisa: Naa bi
madaare puri masaaoma werepe
page masaalua lisa. 29 Gore re-
para piri enaali raayome go agale
pagoma gu-rupa lisimi: Yaa-para
kari kululu ta lisimi. Pare enaali
medalomame talo: Ensel medame
nipu-para agale ta lisimi.
30 Pare Yesumi nimu-para talo:
Go lea agalere ni pagape agale-
daa dia. Nimi raba mulalo pa-
galiminalo epaa lea. 31 Abiri go
su kamaa enaali madaa kose lape
agale ipula. Abiri go su kamaa ali
mudu Satan rabuaanaalia. 32 Pare
ni su kamaa piranore repena polo-
pea madaa maa luma pitabalimi*
rabu neme enaali raayo page raba
muma maa palua lisa. 33 Apo
agalena re-re nipumi kedaa ruma
komaliade madaa ta lisa.
34 Enaalinumi Yesu-para talo:
Naana rekena agale madaa gu-
rupa pagema lisimi: Gote-na Mea
Rapaae Aliri ade abuna piralima lo
buk madaa luma wia lisimi. Gore
ake puma nimumi enaali Raapu
Pirape alina Si mea mudiadalimi
ya? Go aliri aapi yapae?
35 Yesumi saa pi agale gu-
rupa abulisa: Oge rudu yapina
nimi raapuri ni paa pitua. Go
pea-le nimi paa raapu epe-rupa
piralepape. Go palimiri ribaame
nimi nakepeapalia. Enaalimi
ribaale-para pamualimiri aa-
para pora pamualimi palo na-
ademe. 36 Go pea-pulu paa raapu
piralimi raburi go paa madaa kone
rulalimina. Go pare nimina lo
robaa-para epenala lisa.

Juda alinu adaapumi Yesu madaa kone narulalisimi

Yesumi go agale loma lisana
nimu piri-para giyoma lisana
kaleda pirisa. 37 Yesumi abalade
napi kogono pisa-daa adoma nipu
madaa kone narulalisimi. 38 Go
pisa-daa Gote-na agale lakale ali
Aisaia-me nipuna agale moyaa
penaalo go-rupa pisimi. Nipumi
agale gu-rupa lu wisa: Mudu
Ali, naana lakale agale madaare
aapimi kone rulaaya? Mudu Ali-
na puriri aapi-para maa waatea
yapae?
39 Gore nimumi kone mada
narulasimi-rupare Aisaia-me

* **12:32:** Yesuna pisa kogono-para saa agale page ma-oge ele nona pisa-daa Yesumi gupa lisa: Abiri ni go suna go aayo-da lisa. Wala werepe oge-daa pirumare repena madaa luma mudiabalimi raburi enaali raayo go pora-para yola popalua lisa.

agale abala lu wisa-pulu go-
rupa pisimi. Agale go-rupa lu
wisa: 40 Gote-me nimuna le abala
kepisa. Nipumi nimuna pu robaa-
para kana ma-aulaaomaa nimuna
kone ma-dia yalisa. Go pisa-pulu
nimuna leme ele waru na-ademe.
Nimuna lo robaa-para paa na-
epena-le ni kone naperekeleme.
Go pea-le neme nimu mada nama-
epealua lisa. 41 Apo agalere Aisaia-
me Keriso-na epe paana puri
adisa-pulu nipumi go agale mada
lo wisa.
42 Go rabu page Juda alin-
una ali kalunumi Yesu madaa
kone rulasimi pare Farisi alinu
madaa paala komisimi-pulu agale
kudiripu lisimi. Go rabu Farisi
alinumi nimu lotu ada kamaa-
nane ralu timi loma pirisimi.
43 Nimuna konere enaalina pedo
pape agale loma Gote-me nimu
raaname komea kone nawisimi.

*Yesuna kose-me enaalinu ru-
maalia*

44 Gore Yesumi puri paloma
agale gu-rupa lisa: Enaali raay-
ome ni madaa kone rulalimi
nimumi ni madaa komea-daa
narulalimi. Dia, pare nimimi
ni maa rapaasade Aapa madaa
page kone rulalimi. 45 Enaali
raayome ni ademe rabu nimimi
ni mea rapaasade ali page ademe.
46 Neme go su kamaa ipisuare pea-
rupa ipisua-pulu enaali raayome
ni madaa kone rulalimiri ribaale-
para mada napiralimi. 47 Enaali
raayome nina agale pagoma
yokalimiri neme nimu madaa
kose lape agale natoa. Dia, neme
su kamaa piri enaali raapu kose
talo naipisua pare nimi raba
mulalo ipisua. 48 Enaali raayome
ni giyoma naa agale napagalimiri
nimuna kose pagape ali meda
pa pia. Gore werepe yapinu dia
yaalia rabu nina lagialo agaleme
nimuna kose agale pagalimi.
49 Naa koneme agale palano kone
suma nalage. Ni maa rapasa
Aapame ni lagisa agale nimi lagu
aayo. 50 Nipuna lagialia agalemere
ade abuna kagaa piramala pope
kone gia-daa makuaato. Go pea-
daa Aapame lagisade agale toame
pi.

13

*Yesumi nipuna disaipel alinuna
age radepeasa*

1 Mo Juda alinuna Pasova ne
yapi di-ri wala yapi di meda
popenaloma epalia. Go raburi
Yesumi nipu go su giyoma
Aaraa piri-para wala palua kone
makuaasa. Nipumi nipuna su
kamaa enaali raayo madaa ade
abuna ranaa komape kone kalo
kirita wisa-pulu abi page go kone
wia. 2 Gore werepe alebo Yesu
nipuna disaipel alinu raapu eda
nisimi. Go rabu Saimon Iskariot-
na si Judas-me Satan-na kone
kalisa rabu Yesu madaa yada
robo pirisa. 3 Gote-me Yesu nipu
puri raayo kalisa. Go pisa-pulu
Yesumi nipu Aaraa raapu abala
piruma ipisua-para palua kone
suma makuaasa. 4 Go pea-le
Yesumi nipu eda nane giyoma
rekisa rabu nipuna mamina koyo
wisa. Go pumare nipuna mamina
meda muma kego madaa yamesa.
5 Go pumare nipumi kopo-para ipa
koyo pabomare nipumi moge ria-
ae alinuna age radepeasa. Go pa
kamaa pumare nipuna mamina
taul mumare kunama pisa.

6 Go pumare nipu Saimon Pita
piri ipisa rabu Pita-me talo: Mudu
Ali, nemere nina age radepetalo
pae? 7 Go lisa rabu Yesumi nipu-
para talo: Abiri namakuaate pare
werepe mada makuaali lisa. 8 Pita-
me talo: Naa age naradepeape
lisa. Yesumi talo: Neme nena age-
daa naradepealuare ne nina dis-
aipel ali-rupa mada napirali lisa.
9 Go rabu Saimon Pita-me talo:
Mudu Ali, gore nina age kama

naradepeape pare nina ki agelu
page raayo radepeaina. 10 Yesumi
saa pi agale gu-rupa lisa: Ali
medame nipuna to raayo abala
radepealiare nipuna koto madaa
wala ipa naisalia. Nipuna age
kama radepeaalia. Nimi raayo
koto pea pare age komea kotona
pea. 11 Yesuna aposel kogono
ali medame yada roboma abala
adisa-pulu nipumi nimi raayo koto
pi-daa napimi pare ali komea koto
pia lakalisa.

12 Gore Yesuna disaipel ali
raayona age radepea kiritasa.
Go puma nipuna mamina mea
maraoma nipuna eda nape siaa
madaa puma piruma nimu agale
gu-rupa lorapisa: Gore abi neme
nimi madaa pawade-aina re-re
makuaaeme pae? 13 Nimimi
niri Tisaa-para Ali Mudu-para
leme. Go leme pare ni ora
go-rupa pi. 14 Niri Tisaa page
Mudu Ali page yapare nimina
age apo radepeaato. Go pea-le
nimimi nimina amenuna age page
radepealepape. 15 Neme nimi
waalalo kone muma nimimi go-
rupa raitalepape. 16 Neme nimi-
para ora lagialo. Kogonome adili
alimiri nipuna kogono surube ali
wala narabuaaya. Go page agale
wai lo rapaae alimiri nipuna mea
rapasa ali narabualia. 17 Abi ora
agale page pare go agale pagoma
kogono palimi-daare raaname
komalimi.

18 Neme nimi raayo-para no-
lalo. Dia, nina mapiraaripude
alinu-para talo. Pare go agale
madaare Gote-na buk madaa gu-
rupa adalimina: Ali meda ni
raapu eda nalipa pare go alimi ni
rabuaanaalia. 19 Abi go elenu abi
napea pare agale lagialo-le go di
epaliade raburi nimimi ni mea ra-
paae Ali madaa kone rulaalepape.
20 Neme ora agale lagialo. Ali
medame neme mea rapaato enaal-
inu mealimiri ni page mealimi. Go
pea-le nimimi ni mealimi rabu ni-
mumi ni maa rapaa wisade Aapa
page mealimi lisa.

Judas-me Yesu yada lore alinu ora maa katea
(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Yesumi go-rupa lomare
nipuna lo robaa-para kedaa pisua-
daa agale gu-rupa lisa: Neme
nimi-para ora talo. Ali medame
nimina rikirana piruma ni yada
lore alinu maa waatea. 22 Go
lisa rabu nimuna le agaa-para
one adala mone adala pisimi-daa
aapi-para ta pae kone wisimi.
23 Disaipel ali meda Jon-re Yesu
re-para pirisa. Yesumi nipu
raaname komisa. 24 Go pisa-pulu
Saimon Pita-me ni-para le pobolo
ridipiaoma aapi-para lama palo
agaa muma lagisa. 25 Go pisa
rabu nipumi neme Yesu ora re-
para puma piruma talo: Mudu
Ali, nemere aapi-para lae ya?
26 Yesumi talo: Neme oge bret
sapalae katoa aliri go ali yaade.
Go lomare oge bret muma Judas
kalisa. Go aliri Saimon Iskariot-na
si pirisa.

27 Judas-me mo eda misa rabu
Satan wagepu nipuna lo robaa-
para pua kodobasa. Go rabu Yesu
nipu-para talo: Neme yada pulalo
pali-daare wagepu pape lisa. 28 Go
lisa pare nimumi go agalena re
waru napagesimi. 29 Judas nipu
kana paus surube ali yaa-pulu ni-
mumi Yesumi Judas ekera yawape
eda kabola penaalo laketa kone
wisimi. Gupi ta paleme medalo-
mame Yesumi Judas madaa naar-
ali enaalinu ele kata penaalo ta
kone wisimi. 30 Pare Judas go eda
muma lisana kamaa-nane wagepu
pisa. Go rabu ribaa mogolisa.

Yesumi rekena agale kagaa moge ria-ae alinu lakalisa

31 Judas penaaloma Yesumi
talo: Abiri ni enaalinu Raapu
Pirape Alina Siri nipuna epe paana
puri maa waatea-daa adalimina.
32 Gore Gote-me nipuna epe
paana puri ni madaa waatea-le
ni enaalinu Raapu Pirape Alina
Si mada adalimina. Ora abi go
nipumi waatea lisa. 33 Go rabu
Yesumi talo: Naa naakinu, abi
oge rudupu yapi di-na piramina.
Werepe nimimi ni asapalimi pare
ni paluade su-para mada na-
epalimi. Go agalere abalade Juda
enaalinu page lagelisuade. 34 Abiri
neme nimi kagaa rekena agale
lagialo. Neme nimi madaa raana
komalo kone wia-rupare nimina
yagonu raapu kone komea go-
rupa suma piralepape. 35 Nimimi
enaali madaa ranaa komo raana
komalimiri pa enaali raayome
nimiri nina disaipel ali-rupa
pirualimi lisa.

Pita-me Yesu nipu koau walaoma giyalia
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 Saimon Pita-me Yesu-para
talo: Mudu Ali, nere aa-para pali
pae? Yesumi talo: Ni palua-parare
neme ni mada naraita mea epali
pare werepe mada raita mea epali.
37 Go lisa rabu Pita-me agale gu-
rupa misa: Mudu Ali, ne raapu abi
mada napalipa ya? Nimumi ne lu
makomalimiri ni page lina lisa.
38 Yesumi talo: Neme ni madaa
ora mada komalua lo ora lale palo
maarea. Neme ne ora lagialo: Yaa
gula mupaa narekena neme nina
bi rana repo ni namakuaayo te
lisa.

14

Yesuri Aapa piri-para pope pora ria yaade

1 Yesumi nipuna disaipel alinu-
para talo: Nimina lo robaa-para
kone adaapu nasuma kedaame
komape kone page nasalepape.
Nimimi Gote madaa kone rulaoma
ni madaa page kone rulaalepape.
2 Naa Aapana ada adaapu aaya-
le nimina ada robe ameke puma
kiritao saata palua. Neme makirae
agale nalagialo. 3 Nimina pirape
su puma makiritaoma sumare
nimi mulalo epalua. Go pea-le naa
raapu piramina. 4 Ni palua-para
nimimi pora mada adoma epalimi.
5 Tomas-me Yesu-para talo:
Mudu Ali, ne pali-parare abi na-
makuaatema. Akea puma naame
adoma pamualima ya? 6 Yesumi
nipu-para talo: Niri nimina epape
pora page ora agalena re page ade
abuna kagaa piraamala popena re
page. Ni komea go-rupa pe-pulu
enaali medame pora rado meda
asa pumare Aapa piri-para mada
napalia. 7 Nimimi ni ademe-pulu
nina Aapa page mada adalimi.
Gore abi ripia pumare nimimi
Aapa adoma nipu makuaaba
piralimi.
8 Filip-mi Yesu-para talo: Mudu
Ali, neme Aapa naa walaina
naame nipu komea adoma
raaname komamona. 9 Yesumi
talo: Nimi raapuri koro adaapu
piruaaripude. Gore Filip neme ni
waru na-adae lisa. Ali medame
ni adea rabu Aapa page adea.
Go pea-le ake pea-daa neme ni
Aapa waalaina lae ya? 10 Gore
Aapa saa meda pipa-para kone
narulaaye? Neme lagiawade
agalere nina agale-daa dia. Aapa
ni raapu piruma nipuna kogono
pea. 11 Aapa saa komea-para
pirapa lo lagiawade-le go-ai
madaa kone narulalimiri gore
napi kogono neme pisuade madaa
kone rulaalepape.
12 Neme nimi-para ora lagialo.
Enaali raayome ni madaa kone
rulalimiri neme pe kogono-rupa
palimi. Nimumi go-rupa pumare
kogono adaapupe rado meda page
mada palimi. 13 Nimimi nina

bi madaa ali agale mealimiri go
elenu mada gialua. Gore Aapana
epe paana puri nipuna Si mada
epenalea-le adalimina. 14 Nimimi
nina bimi beten lemere neme ele
mada gialua lisa.

Yesumi Holi Spirit epenatoa lo lakalisa

15 Nimimi ni madaa ranaame
komalimiri nina agale mana
waru raitalepape. 16 Neme aapa-
para agale mealua-le nipumi
nimi raba meape ali meda mea
epenalea. Go aliri ora agalena Holi
Spirit yaa-pulu ade abuna nimi
raapu komea-para piralia. 17 Pa
su kamaa enaalinumi nipu na-
adoma namakuaaeme-pulu mada
namealimi. Pare nipu nimi raapu
piru lo robaa-para rubitabalia-
pulu nimimi nipu mada adalimi.
18 Gore ni palua rabu nimi kama
napiralimi. Niri nimi piri-para
wala epalua. 19 Wala werepe oge-
daa go su kamaa enaalimi ni wala
na-adalimi pare nimimi ni mada
adalimi. Go rabu neme ade abuna
pitua-pulu nimi page go-rupa ade
abuna piralimi. 20 Go di raburi
nimimi ni Aapa raapu piralipa-
daa adalimi. Nimi ni raapu piral-
imiri ni page nimi raapu piram-
ina. 21 Enaali raayome nina kagaa
agale mana pagoma mogealimiri
nimumi ni madaa ranaame koma-
limi. Go puma ni madaa raaname
komape enaalinuri Aapame page
nimu ranaame komea. Go puma
neme nimu madaa ranaame ko-
moma nina kone mea waatoa.
22 Go rabu Judas medame nipu
Judas Iskeriot ali-daa dia nipumi
talo: Mudu Ali, nena kone naa-
para mea waalale pare ake pea-
daa pa su kamaa pimi enaal-
inu page nawaale? 23 Yesumi
talo: Gore ali medane ni madaa
raaname komalia-daare nipumi
nina agale mogealia. Go palia-
pulu Aapame page go ali madaa
ranaame komalia. Go pea-le Aapa
saa go ali nipu piri-para puma
nipu raapu piralipa. 24 Enaali
raayome ni madaa ranaame nako-
malimiri nina agale napageme. Go
pea pare go pagamede agalere ora
nina-daa dia yapare Aapame ni
mea rapaaoma lagisa.
25-26 Go nimi raba meape aliri
Aapame ni madaa alopae ali meda
epenalea. Go aliri Holi Spirit
yaa-pulu nipumi nimi ele raayo
mogeaoma neme abala lagi agale
page nimina kone-para maa saapi-
ralia.
27 Niri nimi giyoma nimi kuma
pi kone lo robaa-para winalo gi-
alua. Neme go kuma pi kone gialo
pare go su kamaa piri enaalinumi
nimi guaaeme-rupa naguaayo. Go
pea-le kone adaapu nasu paalame
nakomalepape. 28 Ni palua pare
nimi piri-para wala epalua la-
giawade agalere abala pagemede.
Nimimi ni madaa ranaame ko-
mola peme yaalore ni Aapa piri-
para palua-pulu nimi ranaame ko-
malimina. Naa Aapa ali mudu
yaa-pulu nimimi go madaa pedo
peme. 29 Gore abi agale go lagialo-
le apo epapede di epalia rabu nimi
ni mada kone rulalimi.
30 Go su kamaa nimi raapu
agale adaapu nayoloma lagialua.
Dia-le go su kamaa piri enaalin-
una ali mudu Satan epalia. Go
pea pare nipuna purimi ni mada
narabuainalia. 31 Gore neme
Aapana agale raayo moge aayo
pare su kamaa piri enaalimi neme
Aapa madaa ranaame komalo-
daa makuaamina. Yapare baina
rekalepa. Naa go su giyoma baina.

15

Yesuri repena wain-na re yade

1 Yesumi talo: Niri ora wain.
Naa Aapare nipu pia pare nina
wain kope surubape maapuna
aaraa pia. 2 Gore nina kope palaa
raayome kili namaitiare Aapame
go kope palaa pona lu rubea. Pare

medalomame kili adaapu elea-
pulu Aapame go palaana rikilinu
raayo yadea. Go pumare go
palaame epe-rupa aoma kili ora
adaapu matia. 3 Neme nimi-para
agale abala lagisuade-pulu nimi
repena palaa koe-rupa aalimina
yado rubuma maa epe aaripude.
4 Ni nimi raapu pirumare naa ade
abuna epe-rupa piramina. Naa
gu-rupa napiralimare nimi kili
namaitimi. Go palaare repena
madaa waru na-opaliare nipuna
kili page mada ma-elaalia. 5 Niri
repena ria pi pare nimiri go
repenana palaa pimi. Ali meda ni
raapu piralia-daare go alimi nina
agale pagoma nipuna kili madea.
Go puma nimimi go kogono komea
raapu napalimi. 6 Ali medame saa
raapu napiralipa-daare go aliri pa
repena palaa-rupa yado rubalia.
Go pumare kaapu lenalomare
nimu maa puma kiritaoma repena
sulaa-para kiralia.

7 Go pea pare nimi ni raapu
piruma nina agale pago piralimiri
gore nimina raana madaa beten
leme ele mealimina. 8 Gore nimi
opoma kili waru maitialimi rabu
nina Aapana bi minasaalimi. Go
palimiri nimi nina disaipel enaali-
rupa piramina. 9 Aapame ni
madaa ranaame komea-rupare
neme nimi madaa page go kone
mapiraayo. Nimimi go kone
muma saapiralepape. 10 Nimimi
nina agale pago piralimiri nina
ranaa komape kone ru-para
pimi. Gore neme Aapana agale
pago nipuna ranaa komape
kone muaayo-rupa mealimina.
11-12 Naa agale manare gu-rupa:
Neme nimi madaa ranaame kome-
rupa nimina ame balinu madaa
page ranaame komape kone
mealepape. 13 Ali medame nipuna
adami ali madaa ranaa komo
raana waru komaliare adami ali
lu makomaatalo palimi rabu page
nipu tyalepa teare gore ora epelea
pea. 14 Gore nimimi nina agale
pagalimi-daare nina adami enaali
piramina. 15 Go pea-le pagalepa.
Kogono pi alinuri nimumi nimuna
surube alina kone na-ademe. Go
pea pare Aapame ni lagi agale
raayo nimi lagiawade-pulu neme
nimi-parare adami alina bi toa.

16 Nimimi ni abalade namapi-
raasimi pare neme nimi abala
nina epe kogono mapaaoma kili
adaapu madialiminalo mapiraa-
suade. Go epe kogonona kilinu
ade abuna pa madu aalia. Go pea-
le nimimi nina bi madaa beten
lemere Aapame go ele gialia. 17 Go
pea-le neme go agale mana la-
gialo: Nimina ame balinu madaa
ranaame komalepape.

Moge riae alinuna agale pageme enaalimi yada loralimi

18 Gore su kamaa enaalinumi
nimi madaa pu nimu-para koe
rero pi kone salimiri nimumi
ni madaa page go kone abala
wisimi-le makuaalepa. 19 Gore
nimi go su kamaa enaalina ruru
pimi-daare nimumi ora raaname
komena nimuna si wane-rupa
piramina. Yapare nimi su kamaa
pirisimi rabu neme nimi yaaloma
rado-rupa mapiraasua-pulu go
enaalinumi nimi madaa koe kone
wimi. 20 Neme abala lagiawade
agale pagalepa: Gore kogono
alimiri nipuna Mudu Ali mada
narabuainaaya. Go pea-le nimumi
ni taelo pisimi-pulu nimi page
taelo palimi. Nimumi nina agale
pagalimiri nimina agale page
mada pagalimi. 21 Gore nimiri
nina kone rulae enaali yaa-pulu
nimumi nimi page tyalo palimi.
Naa Aapame ni mea rapaasa-daa
namakuaaoma peme.

22 Neme nimu-para agale
nalakeloma pola pisua yaalore
nimuna pupitagi ne kone
nasaapiruma peme. Yapare ni
ipuma lakalisuade-pulu nimuna
pupitagi ne kone saapiruaeme.

23 Gore ali medame ni madaa
yada lore ali aulaalia-daare naa
Aapa page go-rupa yada lore ali
aulaalimi. 24 Neme nimu piri
napi kogono ora rado-rupa napula
pisua yaalore nimuna pupitagi ne
kone nasaapiramala palimi. Pare
nina kogono adisimi pare nimumi
ni-para naa Aapa saa raapu yada
lore ali auloame. 25 Yapare go-
rupa pea-le nimuna rekena agale
madaa abala lisimide-rupa abi
epaade: Nimumi pa kamaa ni
madaa rono page kone su aaeme
pepa madaa lisa.
26 Gore nimina raba meape
aliri Aapa raapu piruma epalia.
Nipu ora agalena Holi Spirit yaa-
pulu Aapame maa rapaalia rabu
nimi piri-para epalia. Neme nipu
Aapa piri-para maa penaatoa-pulu
nipumi ni madaa agale lagialia.
27 Gore nimi page abala ririna ni
raapu piruma abi page go-rupa
pima-pulu nimimi page ni madaa
agale lakelapape lisa.

16

1 Nimimi epe kone rulae
agale nagiyaliminalo agale abi
lagiawade. 2 Werepe nimumi nimi
lotu ada kamaa ralu timi. Werepe
yapi di meda epalia rabu nimi
lu makomalimi-daa ora naame
Gote-na kogono pema kone suma
palimi. 3 Nimumi Aapa saa laapo
na-ademe-pulu go lawade-rupa
palimi. 4 Pare neme go agale
lagialo-pulu nimuna palimide
yapi di epalia rabu nimimi go
agalena re makuaaba piramina
lisa.

Holi Spirit-na kogono pea-rupa

5 Abala ririna nimi raapu
epa pirisuade rabu go agale
nalagisuade. Pare abi nipumi
ni abalade maa rapaasade-para
palua. Go palua pare nimina
rikiranare ali medame ne aa-
para pali palo agale nameme.
6 Abala lagiawade-pulu nimina
lo robaa-para kedaame komoma
pimi. 7 Yapare neme nimi ora
agale lagialo: Neme nimi giyoma
paluare epelea. Ake pa epelea
toa ya? Gore ni napaluare raba
meape ali na-epalia. Pare ni
palua-le nipu nimi piri-para mea
epenatoa. 8 Gore nipu epalia rabu
su kamaa piri enaalinumi pupitagi
ne kone-para redepo le kone-
para Gote-na kose lape agale-para
go raayona re makuaaliminalo
nipumi mea waatea. 9 Gore su
kamaa piri enaalinumi ni madaa
kone narulaeme-pulu nimimi
pupitagi nape konena re na-
ademe. 10 Go puma ni Aapa
piri-para ponoloma nimimi ni
na-ademe-pulu nimumi redepo
le konena re na-ademe. 11 Go
puma go su kamaa piri ali mudu
Satan madaa kose lape agale abala
lakalisade-pulu nimumi kose lape
konena re na-ademe. 12 Nimi agale
adaapu lagialua pare nimimi
mada napagalimi.
13 Yapare ora agale le Holi Spirit
epalia rabu nipumi ora agalena
re raayo mea waatea. Nipumi
agale lagialia rabu nipu agale
natea. Dia, pare agale lagialia
rabu nipumi pagaliade agale-para
werepe epaliade ele-para lagialia.
14 Nipumi nina agale pagoma nimi
lagialia-pulu nipumi nina bi mi-
nasaalia. 15 Aapana ele raayore
nina saapiruaayo-pulu neme nimi
abala gu-rupa lawade: Neme Holi
Spirit lakale agalere nipumi nimi
maa lagialia-daa makuaalimi.

Robaa-para kedaa saliare epe agale pagalimiri raana pia

16 Yapi di rudu rabu nimimi
ni na-adalimi pare wala werepe
ogesi-daa piruma nimimi ni wala
adalimi lisa. 17 Go lisa-pulu di-
saipel ali medalomame nimuna
yagonu-para agale gu-rupa lisimi:
Go lea agalena re-re ake pu lea
pae? Nipumi gu-rupa laade lisimi:

Werepe ogesi-daa piruma nimimi
ni na-adialimi laade pare werepe
wala nimimi ni adalimi laade
lisimi. Go page nipumi gu-rupa
laade: Naa Aapa piri-para palua-
pulu go agale lagialo laade lisimi.
18 Go laade-le go agalena re akepu
ya? Go agalena re naa maarea
lisimi.
19 Yesumi nipu agale mulalo
pisimi-daa adisa rabu nipumi
nimu gu-rupa lakalisa: Gore
werepe nimumi ni ogesi-daa
piruma na-adalimi pare werepe
wala nimimi ni mada adalimi
lawade. Apo agale madaa agale
mulalo pimi pae? 20 Neme nimi-
para ora lagialo. Nimimi kodo
adaa komoma re adaa leme pare
go su kamaa piri enaalimiri
raaname komalimi. Nimina
lo robaa-para kedaa palia pare
werepe nimina lo robaa-para wi
kone perekelema wala raaname
komalimi. 21 Go-rupa lisa: Nogo
naaki madialimi rabu enanumi
nimuna madini di rudu lea rabu
enanuna pu robaa-para kedaa
pea. Pare nimumi mo nogo naaki
madu sumare pedo pedo puma
kedaa pi kone nasalimi. 22 Go-rupa
abi nimuna lo robaa-para kedaa
palia pare neme nimi wala adalua
rabu nimi raaname komalimi.
Gore nimimi raaname komalimi
rabu ali medame go raana komape
kone mada namu palimi. 23 Go
yapi di epalia raburi nimimi ni-
para ele meape agale nateme.
Neme nimi ora lagialo: Nimimi
aapa-para nina bina beten lemere
Aapame go ele gialia. 24 Abaladere
nimimi nina bi madaa beten
nalisimide. Go pisa pare abi
agale mealimina go ele gialia rabu
nimina lo robaa-para raaname
waru komalimi.

Go su kamaa wia koe elemere nimi mada narabuanaalia

25 Neme saa pi agaleme abala
lisuade. Go pea pare werepere saa
pi agale madaa natoa. Go rabu
Aapana ora agaleme lagialua.
26 Go yapi di epalia raburi nimimi
nipu-para nina bimi beten lamina.
Gore nimimi beten leme rabu
nimi raba minalo neme beten
ake pea-daa toa ya? 27 Aapare
nipu nimi madaa ranaame komea-
pulu nimi nagialia. Nimimi
ni madaa raaname komena ni
Aapa piri-para ipisua-daa kone
rulaarimi-pulu Aapame go kone
wia. 28 Gore Aapa piri giyoma su
kamaa ipisuade-le abiri su kamaa
giyoma Aapa piri wala palua.
29 Go rabu nipuna disaipel alin-
umi nipu-para talo: Abiri neme
saa pi agale nalae pare agale epe-
rupa lagiaede. 30 Abiri neme
ele raayo lagiade-ai makuaatema.
Go pea-le ali medame agale wala
mada namealia. Go pea-pulu
ne Gote raapu piruma giyoma
ipiside-ai kone rulaema. Yesumi
talo: Abi kone waru narulaeme
lisa?
31-32 Pagalepa. Abi yapi di
apo rudu yala-daa nimimi ni piri-
para giyomare nimina ada komea
komea pogola puma piralimi. Go
rabu ni kama raapu pitua. Yapare
Aapa saa pipa-pulu ni komea napi.
33 Gore nimi ni raapu piruma nim-
ina lo robaa-para kuma pi kone
winalo apo agale lagiawade. Go su
kamaa piri enaalinumi nimi kedaa
waru gialimi-le paalame nakoma-
lepape. Neme go su kamaa piri
enaalinuna koe kone mea rubalua
lisa.

17

Yesumi nipuna disaipel alinu beten lakalisa

1 Yesumi agale loma lisana so
yaa-para adasaaoma talo: Aapa,
nina yapi di rudu yala. Neme nena
Si ni-para epe paana puri giali-li
neme page ne puri gialua. 2 Gore
neme su kamaa enaali raayo su-
rubape kogono giside-pulu nena
giside enaalinu ade abuna ka-
gaa piramala pope kone kalaayo.

3 Ade abuna kagaa piramala pope
agalena re-re gu-rupa: Enaalin-
umi ne ora Gote komea kone ru-
laoma neme ni rapaaside Yesu
Keriso madaa page kone rulaeme.
4 Neme nina kogono pu
kiritasua-pulu nena epe paana
puri mea waalisuade. 5 Aapa-ya,
abala su yaa laapo wari pirisipa-
rupare nina epe paana puri
misuade-rupa abi wala giaina.
6 Go su kamaa piruma nena
disaipel enaalinuri neme ni
giside-pulu neme nena bi lake-
lalo kiritasuade. Nimu nena
enaalinu yapare neme abala
rumaaoma giside. 7 Gore nimumi
nena agale pago mogesimi-pulu
neme ni ele raayo gisi-daa abi
makuaaeme. 8 Neme agale ni
gisidere nimu abala lakalisua
rabu nimumi go agale madaa
kone rulaeme. Abalade ne raapu
piruma ipisuade-pulu nimumi ora
agale makuaaoma neme ni mea
epenaliside-daa kone rulaeme.
9 Neme nimu madaa beten gu-
rupa laalua: Neme pa su ka-
maa enaali madaa beten na-laato
pare neme giside enaalinuri nena
enaalinu yaa-pulu nimu madaa
beten loaayo. 10 Neme kone rulae
enaaliri neme surubano-le neme
nina kone rulae enaali page su-
rubaina. Go pea-le abi go enaalin-
umi nina bi minasaaeme.
11 Abiri ne piri epalua-le ni
su kamaa piri ali dia yapare go
enaalinuri su kamaa pimi. Ora
epe Aapa-ya, nena puri pale bimi
nimu surubape. Saa pirapade-
rupare nimu page naa komea-
rupa piramina. 12 Nena bi giside-
le enaali raapu pirumare neme
nena bina purimi surubisuade.
Neme nimu surubisua-pulu nimu
komea-daa na-alupalimi. Nena
buk madaa abala lisa-rupare ali
komea nipu abala alupasa. 13 Abiri
ne piri epalua pare go su ka-
maa piri enaalina lo robaa-para ni
madaa raana waru komalimi-pulu
go agale lagialo.
14 Neme kone rulae enaalinu-
para nena agale lagisuade rabu
go su kamaa enaalinumi rono pa-
gesimi. Gore kone rulae enaal-
inuri ni raapu pimi-pulu go su
kamaare ora nimuna adare-daa
dia. 15 Gore abi neme kone
rulae enaalinu so yaa-para maa
epainalo ne agale go-rupa nalo-
rapealo. Dia, pare neme nimu
waru surubaina Satan-me nimu
mada nama-bebolaainalo beten
loaayo. 16 Ni page nimu page
naana ora adare go su kamaa-daa
dia-le naana adare ora yaa-para
aaya. 17 Nena agalere ora agale
ria yaa-pulu go agaleme nimu ne
raapu mada mapiraalia 18 Abalade
neme ni su kamaa maa rapaaside-
rupa neme nimu su kamaa piri
enaali-para epe agale lakelapape
loma lagisuade. 19 Neme nimu ora
nena si wanenu piramina kone
suma ni maa pu lo ne lagialo.
20 Pare neme go enaali komea
madaa beten nalaayo. Dia,
pare enaali raayome epe agale
pago ni madaa kone rulaeme-
daa beten loaayo. 21 Aapa-
ya, saa pirapanare nimu page
piramina. Go pumare su kamaa
enaalimi neme ni maa epenalisi-
daa kone rulalimi. 22 Neme ni
giside epe paana puri komea-
rupa nimu kalisua-pulu saa komea
pirisipa-rupa nimu page lo robaa
komea-rupa su piralimi lo beten
loaayo. 23 Saame nimu raba muma
pirina labana. Saa pipa-rupare
nimuna lo robaa komea-rupa su
pirina lapana. Go pea-pulu su
kamaa enaalinumi neme ni mea
epenaliside makuaalimi. Go page
neme ni madaa ranaame kome-
rupa nimu madaa go kone saena.
24 Gore Aapa-ya, Nemere abala
go enaalinu ni giside. Go pea-
le ni piri-para epalimi rabu nimu
saa raapu piramina kone salo. Go
rabu neme epe paana puri ni

giside-daa go paa ade. Gore su yaa
nawarisua rabu neme ni madaa
ranaame komiside. 25 Gore redepo
le Aapa-yo, su kamaa enaalinumi
ne na-ademe. Go pea pare neme
ne ade-rupa kone rulae enaalimi
page ne ademe. 26 Neme nena
kone-rupa muma nimu laketalo
pu pitua. Go pumare ni madaa
ranaa komo raana komape-rupa
nimu page mogeleme. Go pumare
ni nimu raapu pitua.

18

Yesu adialalo ripinasimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Yesumi beten abala lomare
nipuna disaipel alinu raapu go
su giyoma oge ipa Kidron pua
kenaasimi. Go su-parare maapu
meda wisa-le Yesu nipuna disaipel
alinu raapu go maapu-para pisimi.
2 Yesuna disaipel alinu raapu mo
maapu-para abala kiritasimi-pulu
Yesu madaa koe makirae ali Judas-
me page mo maapu abala adisa.
3 Juda ali medaloma maapu-para
lamua pisa. Go ipisimi alin-
uri soldia alinu-para lotu ada su-
rube plisman-nupara nimu Judas
raapu pisimi. Go surube alinuri
Gote-na lodo kira-ae ali mudunu-
para Farisi alinumi page maa ra-
paasimi. 4 Yesumi ele raayo nipu
madaa nipumi adisa-pulu nipumi
go aasimi alinu-para talo: Gore
nimimi aapi asapimi?
5 Nimumi talo: Nasaret su-para
piri ali Yesu lisimi. Nipumi talo:
Ni yaade lisa. Go rabu yada robe
ali Judas nimu raapu pirisa. 6 Gore
Yesumi ni yaade lisa rabu nimu
pogolasaoma lisimina su kamaa
lopesimi.
7 Yesumi nimu wala agaa misa:
Nimiri aapi asapimi pae lisa. Ni-
mumi talo. Nasaret su-para piri
Yesu lisimi. 8 Yesumi talo: Nimiri
ni asapimi-daa lagiawade. Nimimi
ni adaarimi-le go disaipel alinu
maa penaatapa. 9 Yesumi gu-rupa
lisa: Aapa, neme giside enaalinuri
ora komea na-alupalimi. Nipumi
nimu go abala lakale agalena re
ora adaminalo nimu maa penaat-
apa lo lakalisa.
10 Go raburi Saimon Pita-me
nipuna rai kudu muma Gote-
na lodo kira-ae ali muduna ko-
gonome adili naaki meda nipuna
kale popo ki-nane pona lu rubisa.
Go kogono adili naakina biri
Malkus. 11 Go pisa-pulu Yesumi
Pita-para agale gu-rupa lakalisa:
Neme mo rai kudu nipuna ada-
para wala paba. Naa Aapame ni
maa gi kap-na kedaa pi elere mada
nanalua kone sale ya?

Yesuri Anas piri maa pisimi

12 Go raburi soldia alinuri
nimuna surube ali mudu page
Juda alinuna plisman-nu page
nimumi Yesu ripinaaoma kopeme
rogaasimi. 13 Go puma Anas piri-
para maa pisimi. Go maali ru-
nanere Kaiafas nipu Gote-na lodo
kira-ae ali mudu pirisa. Nipuri
Anas-na kasua pirisa. 14 Go alimiri
abala Juda alinu-para gu-rupa
lakalisa: Ali medame enaali raayo
raba mulalo nipu komalia-daare
ora epelea lisa.

Pita-me talo: Yesuri ni na-ade lisa
(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Saimon Pita Jon saa laapome
Yesu raita maa pisipa. Gote-
na lodo kira-ae ali mudumi nipu
abala waru adisa-pulu ni Yesu
raapu ni Mudu Ali-na ada per-
ali pua pirisipa. 16 Go pisa pare
Pita kamaa-nane pora gaape rege-
pea pirisa. Go rabu nipu Gote-
na lodo kira-ae ali mudumi adisa-
pulu nipu kamaa-nane wala puma
mo pora gaape surube ena agale
lakalisa. Go rabu nipumi Pita
ru-nane maa ipisa. 17 Go rabu
pora gaape surube ename Pita-
para gu-rupa lakalisa: Ne page

mogo Yesuna disaipel ali kone
salo. Pita-me talo: Ni-daa dia lisa.
18 Go rabu ora kupaa pisa-daa ko-
gono alinumi page plisman-numi
page repena meda kirita adisimi.
Go pea-pulu Pita nipu nimu piri-
para puma rekaoma repena adola
pisa.

Gote-na lodo kira-ae ali mudumi Yesu lorapisa
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Go raburi Gote-na lodo kira-
ae ali mudumi Yesu-para nipuna
disaipel alinu madaa nipuna
moge ria-ae agale page lorapisa.
20 Yesumi talo: Neme pagaa wi
kone nawi. Naa disaipel alinu
agalere lotu ada-para Juda alinu
kiritasimi rabu go-para lakalisua.
21 Go pawa-pulu ake pea-daa ni
agale lorapae la? Agale pagemede
enaalinu agaa meape. Abalade
nimumi nina agale pagisimi-pulu
nimu agale lorapea.
22 Yesumi go-rupa lisa rabu
polisman medame Yesu kimi
paara luma lisana talo: Ake pea
Gote-na lodo kira-ae ali mudu-
para ero agale lae pae? 23 Yesumi
talo: Neme agale koe laware
go piri enaalinu-para go agale
laketapape. Yapare neme ora
agale lakelawa-le niri ake pea-daa
tyae ya?
24 Go lisa rabu nipu pena
adibaina Anas-me Gote-na lodo
kira-ae ali Kaiafas piri-para maa
pisa.

Pita-me Yesu ni na-ade lo rana laapo lisa
(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Pita piruma repena adola pi-
rina go pirisimi ali medalomame
nipu-para talo: Go ali page nipuna
disaipel ali kone wima lisimi. Pare
Pita-me makirae agale gu-rupa
lisa: Ni-daa dia lisa.
26 Go puma Gote-na lodo kirae
ali muduna kogono ali medame
Pita adoma talo: Nere neme
adawade rabu nipu raapu mo
maapu aaripide kone salo lisa. Go
lisade aliri abalade Pita-me kale
ponapo lu rubisa alina ruru piri
ali yaa-pulu adisa. 27 Go rabu Pita-
me wala talo: Ni-daa dia lisa. Go
lisa rabu yaa kokolo rekoma agale
lisa.

Yesu ali mudu Pailat piri maa pisimi
(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Go rabu nimumi Yesu mu-
mare Kaiafas-na ada giyoma mo
nambawan gavman-na ada maa
pisimi. Gore ora yapi lapaasa rabu
Juda alinumi yogale koto napinalo
ruru rado piri gavman madaa
niti puma ru-nane napisimi. Yo-
gale koto pi yaalore Juda alinumi
Pasova eda mada naneme. 29 Go
pirisimi rabu ali mudu Pailat-me
nimu madaala puma kamaa-nane
aaoma talo: Go aliri ake pea-daa
adialalo pimi pa lisa? 30 Nimumi
talo: Go alimiri koe ele meda na-
pula pa yaalore ne piri-para mada
nama-epola pama lisimi.
31 Pailat-me nimu-para talo:
Gore nimimi nimina nipu maa
epame-rupa nimina kose lape
agale nipu madaa tapape. Gore
nimina kogono lisa. Pare Juda
alinumi talo: Gore naame ali
meda lu makomapenare rekena
agale wia-pulu mada natalima
lisimi. 32 Go agale madaare
abalade Yesumi nipuna komape
agale lo mapaitasa lisa-rupa
lakalisa-pulu abi go agale ora ya
talo pisa.
33 Go raburi Pailat gavman
ada ru-nane wala puma Yesu-
para talo: Nere Juda alinuna ali
mudu? 34 Yesumi talo: Go laede
agalere ora neme lae palo ali
medalomame lagiame-daa lae ya?
35 Pailat-me agale gu-rupa abulisa:
Niri Juda ali pi kone sale ya? Gore
nina ruru-para nimuna lodo kirae
Ali mudunu page nimumi ne ni

piri-para maa epame yaade. Go
pea-le abalade neme ake pisa pae?
36 Yesumi talo: Naa surubape
suri go su-daa dia. Go su kamaa
enaali surubola pulape yaalore
naa disaipel enaalinumi ni raba
minaloma yada pula peme. Go
pula pema pare Juda alinumi ni
madaa namealimi. Dia, su ka-
maare nina surube su-daa dia lisa.
37 Go lisa-pulu Pailat-me agale gu-
rupa misa: Nere enaali raayona
ali mudu yapae lisa. Yesumi
talo: Nena laede-le ni ali mudu
pi. Gore neme ora agale lakelalo
pare amame ni maitana rabu go
su kamaa epa piruma go kogono
komea pe. Go puma enaali raayo
ora agalena pora mogealimiri nina
agale pageme lisa. 38 Go raburi
Pailat-me talo: Ora agalere ali ya?

Ali mudu Pailat-me Yesu repena polopeana tyamina lisa

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Go raburi Pailat kamaa-nane
puma Juda enaalinu piri-para
puma talo: Neme go alina koae
meda na-adawade. Ake pea lu
makomalepape toa ya? 39 Go
raburi nimumi aapa kasuanuna
kone moge Pasova Yapi di rabu
karapo ada pali ali meda penalo
pisimi. Go pea-le Pailat-me talo:
Go Yesu Juda alinuna ali mudu
kepeano yapae abi tyapa lisa. 40 Go
rabu nimumi puri paloma gu-rupa
lisimi: Go ali ora dia. Mo ali
Jisas Barabas kepe rapaaina. Go
ali Jisas Barabas-re nipumi pora
pamuma enaali luma ele paake no
pisa pare go ali kepe rapaa lisimi.

19

1 Go lisimi rabu Pailat-me Yesu
mea epenalisa rabu aipuyame
kudu lisimi. 2 Go rabu soldia
alinumi kope keto-keto raguna
meda waruma Yesuna kalu
madaa ma-adipasimi. Go pumare
nimumi mamina kale-ai muma
Yesu madaa maraasimi. 3 Go
puma nimumi nipu-para talo:
Juda alinuna ali muduri abi epe-
rupa pirape lisimi. Go lomare mo
Yesu nipu ki paarame puma lisimi.

4 Pailat-re nipu ada giyoma wala
kamaa puma lisana talo: Adalepa.
Nipu madaa koe elenu meda
na-adalo-pulu nipu kamaa-nane
lamua epalua-daa adamina lisa.
5 Gore Yesu nipu kamaa pumare
nipuna kope keto-keto raguna ma-
adipae-para kale mamina-para
page maraasa. Go rabu Pailat-me
enaalinu lakalisa: Go ali adalepa
lisa.
6 Gore Gote-na lodo kira-ae ali
mudunu-para plisman-nupara go
raayome Yesu adoma gu-rupa
lisimi: Nipu repena polopea
madaa nil-mi taminapa. Nipu
repena polopeana nil-mi tami-
napa lisimi raburi Pailat-me nimu-
para talo: Gore nimina kogono-
le muma repena polopea madaa
nil-mi tyalepa. Nipu madaa koe
ele meda na-ade-le nimina mea
tyalepa lisa. 7 Juda alinumi talo:
Naana rekena agale madaare go
ali nipu Gote-na Si lea-pulu naame
rekena agalena pora raluma nipu
lu makomalima lisimi.
8 Pailat-me go agale pagomare
paalame waru komisa. 9 Nipuna
gavman ada ru-nane pumare
Yesu-para talo: Nena suri aa-para
piruma epae? Pare Yesumi agale
na-abulisa. 10 Go puma Pailat-me
nipu-para talo: Ake pea ni agale
nalagiae ya? Ni ali mudu yaa-pulu
ne mada mea rapaao ne repena
polopea madaa tyaminalo page
neme mada toa lisa.
11 Yesumi talo: Gote-me ni
surubenalo puri gula pisa yaalore
neme go-au mada pula pisua. Go
pea-le abalade ni ne piri-para mea
epamede aliri nipuna pupitagi
ne kone ora adaalepe saapia.
12 Pailat-me go agale pagoma
kone adaapu suma Yesu rapaalua
kone wisa. Pare Juda alinumi

gu-rupa yaaloma talo: Neme go
ali rapaaliri ne ora nambawan
gavman Sisar-na adami ali-daa dia
lisimi. Go aliri nipu ali mudu laa-
pulu nipuri Sisar-na yada lore ali
pia lisimi.
13 Pailat-me go agale pagomare
nipumi Yesu so kamaa-nane
lamua ipisa. Go pumare nipuna
kose pagape siaa madaa pua
pirisa. Go pirisimi su madaare
biri Kaname Warili Pora lisimi.
Juda alinuna Hibru agale madaare
Gabata bi maasimi. 14 Go pirisimi
rabu naare rikirana aaina ekera
adaa eda Pasova nape yapi di
epalia. Go rabu Pailat-me Juda
alinu-para talo: Nimina ali mudu
adalepa lisa. 15 Nimumi puri
paloma gu-rupa yaaloma talo:
Nipu tyamina nipu tyamina pu
lisimi. Repena polopea madaa nil-
mi tyaminapa lisimi. Pailat-me
nimu agale gu-rupa lakalisa. Gore
nimimiri nimina ali mudu repena
polopea madaa lu makomamina
kone saleme? Go lisa rabu lodo
kira-ae ali kalunumi talo: Ora ali
mudu komea pia go aliri Sisar
yaade lisimi. 16 Go rabu Pailat-
me Yesu maa puma kalisa rabu
repena polopea madaa tyalo maa
pisimi.

Yesu repena polopeana nil-mi lisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Go puma nimumi Yesu maa
pisimi. Maa pisimi rabu Yesu
repena polopea mariaoma lamua
pisimi. Go pumare nipu su rado-
para maa pisimi. Go pirisimi suna
biri Ali Kalu Rogaae Su leme. Go
suri Hibru agalemere Golgota bi
maasimi. 18 Go su-parare nimumi
nipu repena polopea madaa nil-mi
lisimi. Lisimi rabu koe ali laapo
page repena polopea madaa luma
Yesuri rikirana lisimi.
19 Go rabu Pailat-me pepa meda
luma so repena polopea kunina
mudiasa. Go pepa madaa agale
gu-rupa luma mudiasa: Nasaret
su-para piri Yesuri Juda alinuna
Mudu Ali yaade. 20 Gore Yesu
nipu lisimi-parare adare adaalepe
meda re-para aasa-pulu Juda
adaapumi mo pepa yarepealisimi.
Go pepare Pailat-me Juda agale-
para Rom agale-para Grik agale-
para lisa. 21 Gu-rupa linaloma
lodo kira-ae Juda ali kalunumi
Pailat-para talo: Gore nipu Juda
alinuna ali mudu lo pepa madaa
nalu saabape lisimi. Pepa gu-rupa
tyape lisimi: Go alimi talo: Ni Juda
alinuna Mudu Ali yaade laa tyape
lisimi.
22 Go lisimi pare Pailat-me talo:
Mo pepa madaa tyawade agalere
naperekealepape lisa.
23 Mo soldia alinumi Yesu
abala repena polopea madaa lu
makomaoma lisimina mo Yesuna
mamina rekelepuma malaapu
rumaasimi. Go puma edali rili
ali maalapu pirisimi. Nimumi
nipuna mamina misimi pare go
mamina rabula pala yai-daa dia.
24 Go pea-le soldia alinumi talo:
Go mamina-re adaalupe yaa-pulu
nariripiamina. Go mamina satu
luma ali komeame mina lisimi.
Go pisimi-daa Gote-na agale wi
buk madaa agale gu-rupa wisa:
Nimumi nina mamina ele maa
rumaaoma go madaa satu luma
misimi. Pepa madaa gu-rupa
lisa-pulu soldia alinumi go-rupa
pisimi.
25 Lisimi rabu go alinu nimu
Yesuna repena polopea re-para
puma rekaasimi. Yesuna agi-
para nipuna papa-para nipuna ag-
ina yago Maria laapo page go
raayo pirisimi. Go yago laapo
medare komea Klopas-na were pi-
rina medare nipuna bi Maria Mak-
dala bi ma-aasimide ena pirisa.
26 Gore Yesumi nipuna agi aaraa
Jon laapo adoma agi-para talo: Go
ena gore nena naaki lisa. 27 Go

lomare Jon-para talo: Go enare
nena ama pia. Go lisa-pulu neme
nipuna agi nina ada-para lamua
puma pisua.

Yesu le kadupilisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Go raburi Yesumi nipuna ko-
gono dia lisa-daa go-rupa lisa: Ni
ipa nalame komalo lisa. Nipuna
agale abala Gote-na buk madaa
wisa-pulu go agale lakalisa. 29 Go
lisa rabu rero pi ipa meda kap-
para pira palae wisa. Soldia
alinumi lubi koma-ae ele meda
muma go eleme oge kap-para
rero pi ipa meda puma kalisimi.
Go pumare nimumi repena kuli
madaa rukaluma Yesu nipu ne-
nalo manaasimi. 30 Yesumi rero pi
ipa noma talo: Naa go su kamaa
kogono ora dia yaade lisa. Go loma
lisana nipuna kalu adainaaoma
nipuna le kadupilisa.

Yesuna perali ramame awesimi

31 Go raburi Juda alinumi Pailat
agale gu-rupa misimi: Naame mo
repena polopea madaa li alin-
una ali kuli rodope lumare mo
ali ro mapomono lisimi. Gore
ekera-nanere nimu Pomo mu Pi-
rape Yapi kone wisimi-pulu apo
ali ronu repena polopea-para pa
saabaliare koeyaalia kone wisimi.
32 Pailat-me e lisa-pulu soldia alin-
umi mo Yesu raapu nil lisimide ali
laapona kibu rodope lisimi. 33 Go
puma nimu Yesu nil tyabae-para
kibu rodopeta ipisimi. Go pisimi
pare nipu abala le kadupilisa-daa
adisimi. 34 Go pisa pare soldia ali
komeame nipuna ramame Yesuna
perali-para awisa rabu yaapi-para
ipa laapo* wagepu raa kilipisa.
35 Ni Jon-re neme waru adisua-
pulu lagialo. Gore naame nipu
laketema agale ora agale kone
suma makuaamina. Go puma
nipumi page kone mada rulal-
imi. 36 Soldia alinumi go pisimi-
auri Gote-na buk madaa gu-rupa
wisa: Nipuna kuli meda mada
narodopetaliminalo buk madaa
gu-rupa wisa-daa agale ralisimi.
37 Gote-na agale meda buk madaa
gu-rupa wia: Enaalinumi nimina
ramame awede ali adalimina lu
wia.

*Yesu kana apedaa tapa-para ro-
gaasimi*
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Gore Yesu maa rogalalo adare
Arimatea su-para piri ali Josep
nipumi Pailat lakeloma Yesu
nipuna ro ria pono lisa. Go Josep-
re nipumi no Juda alinu madaa
paalame komea-pulu nipumi
pagaa wi kone suma Yesu madaa
kone rulasa. Pailat-me e lisa-
pulu nipumi ria pisa. 39 Gore
Nikodemus-mi page go ali abalade
ribaa Yesu piri-para ipisade aliri
nipu Josep raapu pisa. Nipumi
repena ipaa-para repena yo rado
meda-para go ele laapo maa pisipi.
Go elenuna kedaare 30 kilo maa
pisipi. 40 Go ali laapome Yesuna ro
muma apo repena ipaa yo laapo
sapalae mamina-para rogaaoma
ruma pisipi.

41 Mo Yesu repena polopea
madaa lisimide re-para maapu
meda saabaasa. Go maapu-parare
kana apedaa tapa kagaa meda
wisa. Go kana apedaa-para ali
meda abala narogaasimi. 42 Gore
Juda alinuna Pomo mu Pirape Yapi
di-ri ekera-rupa yaa-pulu Yesu ro
go re-para wisa kana apedaa-para
rogaasimi.

* **19:34:** Yesuna perali-para ramame awesimi rabu yaapi-para ipa kaga rekele-ai lapo koyalaina adisare Yesu nipuna kone mapiraaoma raana komisa-daa alimi adolalo pisa. Gore Jon 19.26-27 agaleme page wia-rupa adape.

20

Yesu wala rekisa
(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Gore adaa koro rabu ribaa
pa yabaina Makdala su-para piri
Maria mo kana apedaa tapa-para
ipisa. Go rabu nipumi go kana
apedaa pora gaape abala loba-
paina mo-pare aaoma adisa. 2 Go
rabu Maria-me wagepu ipuma
Saimon Pita-para ni Jon Yesuna
raaname kome disaipel ali saa-
para talo: Mudu Ali-na rodere
abala maa ria puamena-le aa-para
puma ru wimi palo maarea lisa.
3 Go lisa rabu Pita saa laapo nipu
giyoma mo kana apedaa tapa-
para adola pisipa. 4 Gore Pita
saa laapo alo pisipa pare neme
Pita werepe ma-aaoma abala alo
pisua. 5 Ni mo apedaa-para puma
none paitabaoma rogaae mamina
adisua pare no ru-nane na-adola
pisua. 6-7 Pare Saimon Pita-
re werepe aapu-nane ipumare
mo apedaa-para ora kodobaoma
puma adisa. Nipumi rogaae
mamina komea wina adisa. Go
puma mo mamina medaloma
raapu nawisa pare nipu pakipu
pale wisa. 8 Go rabu kana apedaa-
para ni abala alo puma neme
kodobaoma ru-nane puma adisua-
pulu kone rulasua. 9 Gore Gote-
na buk-mi Yesu wala rekalia lisa
pare saame namakuaasipa. 10 Go
pumare saa disaipel ali laapore
ada wala pisipa.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adisa
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)

11 Maria kana apedaa pagi-nane
puma rekaoma relala aasa. Re epa
lala aoma lisana nipu kubunaoma
kana apedaa ru-nane adainaasa.
12 Go rabu nipumi mamina kaake
pi maarae ensel laapo adisa. Go
ensel laapore Yesu ro rogaasimi-
para pirisipi. Medare kalu-nane
pirina medare ke-nane pirisa.
13 Go ensel laapome Maria-para
talo: Go ena, ake pea-daa re lae?
Ename talo: Naa Mudu Ali mea
ruma piamena-le aa-para mea ru
wimi pae? 14 Go lomare nipu
wala pereke lumare Yesu rekasa-
daa adisa pare go ali Yesu lo
namakuaasa.
15 Yesumi nipu agale gu-rupa
lisa: Go ena, neme ake pea-daa re
lae? Nere aapi aasa pili? Maria-na
konere go ali mo maapu surube ali
kone suma nipu-para talo: Mudu
Ali, nipu aa-para ria puame? Naa
mea ria pono ni lagi. 16 Yesumi
nipu-para talo: Maria lisa. Go
lisa-pulu Maria pereke luma Juda
alinuna agaleme Rabonai yalisa.
Go bina re-re ada agaleme tisaa
lisimi. 17 Yesumi nipu-para talo:
Naa Aapa piri-para abi nape-pulu
ni nasaapirana-le nina amenu gu-
rupa puma lakelape: Ni so yaa-
para pumare naana Aapa piri
wala palua. So yaa-parare naana
Aapa Gote piri palua lo lakelape.
18 Go lisa-pulu Makdala su-para
piri ena nipu pumare naa disaipel
alinu-para gu-rupa epa lagisa:
Neme Mudu Ali adawa. Nipuri
naana Gote piri-para palua lagia.

Disaipel alinumi Yesu wala adisimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Go adaa koro rabu naare
pabola pulaina naa disaipel
alinuri Juda alinu paala komisima-
pulu ada ru-nane kiritaoma pora
gaape garulaoma pirisima. Go
rabu Yesu nipu pa ipuma naa
piri-para epa aoma talo: Nimina
lo robaa kuma puma epe kone
su piralepape. 20 Go loma lisana
nipuna ki laapo-para perali page
mea waalisa. Go rabu naame
Mudu Ali adisima-pulu raaname
komoma pedo pirisima. 21 Go
raburi Yesumi naa-para wala
lagisa: Nimina lo robaa epe
kumapu ena piralepape. Aapame

ni mea epenalisa-rupa neme
enaalinu piri-para mea rapaalua.
22 Go loma lisana nipuna popome
naa madaa ma-paama paboma
talo: Nimimi Holi Spirit mealepa.
23 Enaali raayona koe elenu
raakepe rubalimiri go koe elere
ora dia yaalia. Go puma narakepe
rubalimiri go koe elere namuma
rabuniaalia lisa.

Tomas-me Yesu adisa

24 Yesu naa piri-para ipisa
rabu disaipel ali komea-mare
napirisa. Go aliri Tomas pare
nipuna bi medare Didimus. 25 Go
ali napirisa-pulu naame nipu
lakelesima: Paga, naame Mudu
Ali adama lisima. Pare Tomas-me
talo: Gore nipuna ki madaa nil-mi
lide kodo page nipuna perali-para
nil-mi lide kodo waraalua-daare
go rabu kone rulalua lisa.
26 Wala sarara meda penaaloma
naa disaipel alinu ada ru-nane
pirisima. Go rabu Tomas naa
raapu pirisima. Naame pora
gaape garulasima pare Yesu
naana rikirana epa opapaoma
talo: Nimina lo robaa kuma pu
piralepape. 27 Go loma lisana
Tomas-para talo: Nena kimi nina
ki kodo wara. Ora waraaoma
adape. Gore waraaomare nena
ki ridulaoma nina perali-para lide
kodo page waraape. Nere kone
laapo nasape. Ni madaa kone
rulape. 28 Go rabu Tomas nipumi
talo: Naa Mudu Ali loma nina
Gote lisa. 29 Yesumi nipu-para
talo: Neme ni adale-pulu ni madaa
kone rulaali? Enaalinumi ni na-
adoma kone rulalimide enaaliri
nimu raana komoma piralimi lisa.

Go yarepe-ae buk-na re

30 Yesu napi kogono medaloma
pisa rabu naa disaipel alinumi
adisima. Go pisa pare go buk
madaa raayo nalu wima. 31 Pare
go buk-para sade agalere nim-
imi Yesu ora Gote-na Si page
ora Gote-na Mea Rapaae Ali kone
rulaminalo lisuade. Go puma
go kone nimuna lo robaa-para
makodobaaoma nipu madaa ka-
gaa piramala palimi.

21

Disaipel ali ki medane luma medane laapo nimumi Yesu adisimi

1 Werepe naa nipuna disaipel
alinu ipa le Taiberias pagi-nane
pirisima rabu Yesu ipisa-daa
naame nipu adisima. 2 Naa piri-
para gu-rupa ipisa. Yesu nipuna
disaipel alinu Saimon Pita-para
Tomas nipuna bi meda Didimus-
para Nataniel-para pirisima. Go
ali Nataniel nipuri Galili adaa su
robo ru-nane Kena adare-para
madina ali pirisa. Gore nipu-para
Sebedi-na naakinu-para ali meda
laapo-para naa raayo meda-para
pirisima. 3 Go rabu Saimon Pita-
me naa-para talo: Neme wena
mula pulu lisa. Go lisa rabu neme
talo: Naa page baina lisima. Go
lomare naa ipinu madaa puma
pisima. Go pisima pare go ribaa
wena komea-daa meda namisima.
4 Gore naare opapatalo palaina
Yesu nipu no ipa pagi-nane epa
rekaoma aasa. Reka aasa pare
naame Yesu kone-daa nawisima.
5 Go rabu nipumi naa lorapisa:
Nopo naaki-repaaya, nimimi
wena medaloma meame? Naame
talo: Nameama lisima. 6 Go rabu
nipumi talo: Nimina wena agona
mo ipinu popo ki-nane lopatepa
lisa. Go pumare go agona-para
wena rubitaboma wenana kedaa
pisa rabu ipinu ru-nane mada
nayolasaasima.
7 Go raburi neme Jon Pita-
para lakalisua: Go aliri Mudu
Ali lisuade. Gore Saimon Pita-
me nipuna mamina koyo ruboma
kogono pala aasa. Yapare nina
agale pagomare nipuna mam-
ina maraoma ipa-para puma
pogoloma ki mogema puma Yesu
aasa-pari pisa. 8 Naa disaipel

ali medalomare ipinu madaa
pirumare mo wena agona yola
pisima. Naa ipa pagi adaalu pu
napirisima-pulu disaipel alinumi
mo wena agona ogeasi adaalu (gu-
rupa 100 mita) yolapisima.
9 Naa ipa pagi-nane ipisima rabu
repena meda rala aasa-daa adis-
ima. Go-para wena-para bret-para
go repena sulaa-para kiraba aasa-
daa adisima. 10 Go rabu Yesumi
naa-para talo: Meamede wena
medaloma mea ipulupa. 11 Go lisa-
pulu Saimon Pita nipu mo ipinu
madaa puma lisana mo wena ag-
ona yola ipisa. Go wena agona-
parare wena ora rubitabesa pare
agona narugulatabisa. Gore wena
diminasima pare wena 153 pirisa-
ya.
12 Go rabu Yesumi naa-para talo:
Epa nalepa. Go lisa pare naame
nere aapi yapae lo gu-rupa nal-
isima. Ora Mudu Ali makuaasima-
pulu agale nalisima. 13 Go rabu
Yesumi bret muma naa gisa. Mo
wena page go-rupa maa gisa.
14 Yesu tapa madaa abala
rekoma pumare naa piri-para
rana repo ipisa-daa adisima.

Yesu Pita laapo agale lisipi

15 Naa eda abala nomare Yesumi
Pita-para talo: Nere Jon-na si Sai-
mon yaade. Ni madaa pedo pi
kone guaayere go konemere dis-
aipel alinuna go kone rabuaaye?
Pita-me talo: Mudu Ali, neme ne
madaa pedo waru pe lisa. Yesumi
nipu-para wala lakalisa: Naa sip-
sip sinu surubuma eda kalape lisa.
16 Wala rana laapo Yesumi
talo: Jon-na si Saimon-re neme
ni madaa ranaa kome kone waru
sale pae? Pitame talo: Mudu Ali,
neme ne madaa pedo waru pe-daa
adele lisa. Yesumi nipu-para talo:
Gore neme nina sipsip menanu
eda kalape lisa.
17 Wala rana repo Yesumi Pita-
para talo: Saimon ne Jon-na
si nemere ni madaa ranaame
komele ya? Gore Yesumi rana
repopa agale lorapisa-daa Pita-
me kodome komoma talo: Mudu
Ali, neme ele raayo ade-le neme
ne madaa ranaame komoma
makuaate lisa. Yesumi nipu-para
talo: Gore nina sipsip menanu
surubuma eda kalape.
18 Ne-para ora agale lagialo. Ne
penaali pirisi rabu nena kone
suma aako ramu laapo yamoma
pora pamisi. Pare ne yomagae
pirali rabu nena ki ridulainaloma
ali medame ki adiala nipuna kone
suma ne maa palia. 19 Yesumi
go saa pi agale lisa-daare werepe
Pita-na komape di rabu nimumi
ki adiala lu makomaliminaloma
Gote-na bi minasaalia lisa. Go
rabu Yesumi Pita-para talo: Ni
raita mea nipu lisa.

Yesu Jon laapo agale lisipi

20-21 Abalare ni Yesu re-para
piruma eda nisipa rabu Pita-me
agale gu-rupa misa: Mudu Ali,
nena koe makirae aliri aapi ya-
pae? Gore abi Pita-me pereke
luma ni adisa rabu nipumi talo:
Go ali madaare ake palia ya?
22 Yesumi talo: Gore nipu pa pirina
epalua kone sanore nena kogono
ya? Ne-para lawade ni raita mea
nipu. 23 Yesumi go agale lisa-
pulu ni mada nakomaluade remaa
lakalisa pare Yesu gu-rupa nalisa.
Dia, nipu pa pirina epalua kone
saluare nena kogono yapae lo gu-
rupa lisa.
24 Ni Jon neme go elenu madaa
remaa lagisuade. Neme page pepa
madaa lisua. Go agale madaare
Yesu ora agalena re adema.
25 Pare Yesumi kogono
medaloma adaapu pisa. Go
kogono raayo rado rado pepa talo
palimare go su kamaa buk ora
rubitabalia kone salo. Ni Jon go
buk lisuade. Go yaade.

Aposel Alinuna Kogono Ripili Agale

Go buk Aposel alinuna kogonore Luk-na agale oge-aisi-daa wala laapopa lu saaya. Go buk page Luk-mi lisa. Go buk-para adalima elere gore Holi Spirit-mi Aposel alinu pora waalisa rabu Yesuna Epe Agale pamu lakalisimi. Gore Jerusalem su-para page Judia su-para page Samaria su-para page ora su raayona page pamu lakalisimi (1.8).

Buk Aposel-mere Keriso-na lotu ada Juda alinuna rikirana rekataboma werepere adare raayona page su raayona page pisa remaa lisa. Luk-mi go-rupa mea waalalo pisa: Keriso-na kogono-para enaalinuna kone wasupame Yesu raita-ae laapore, Gote-me abalade Israel enaali lakalisaaya-rupa waalalo pisa.

Adaa ele meda Buk Aposel-me talore Gote-na Holi Spirit-na kogono. Abala ririnare Holi Spirit-ri Pentikos yapi di rabu disaipel alinu piri ipisa. Wala werepere Holi Spirit-mi nimuna kone ma-redepo yaaoma puri kalisa.

Go buk madaare agale adaalu-penu Aposel-numi pa enaalinu lakalisimi page wia. Naame adalema. Enaali adaapumi go Epe Agale raitalimi rabu lotu ada adaa.

Moge ria-ae alinuna kogono madaare Aposel alinuna remaa adaapu wia pare agale adaapuri Pita-para Pol laapona kogono pi-rupa page wia. Pita-re Yesu raapu pami disaipel yaade. Go yapare Pol-mere abala ririna Yesu naraita maa pamisa. Dia, Yesuna lotu leme enaalinu rabuaanaalalo kogono pisa. Pare Yesumi Pol yaaloma nipuna kogono neme abala riri-nane paina palimina lisa.

Go buk-na meda-para Luk-mi Pol madaa pia remaa tyalore: Naame pema-ai lea. Makuaae Mudu enaali adaapumiri Luk page Pol raapu pamisana kone wimi.

Robonu gu-rupa adamina:

- Yesumi agale lakeloma yaa-para pisa (1.1-11)
- Judas-na kogono ali medame misa (1.12-26)
- Jerusalem su-para epe agale madaa kogono pisimi (2.1–8.3)
- Judia su-para Samaria laapo rai-tana epe agale lakalisimi (8.4–12.25)
- Pol pamuma su adarenu raay-ona epe agale pamu lakalisa (13.1–28.31)

1 Yesa Tiofilus:* Naa abala pepa komea madaare neme abala Yesuna pisade kogono-para nipuna agale-para apo pepa madaa luma rapaasuade. 2 Nipuna kogono ripia pa kamaa puma so yaa-para penaalo go agale raayo pepa luma rapaa-suade. Go puma Yesumi Holi Spirit-na purimi nipuna mapi-raasade aposel kogono alinu-para agale mana lakeloma sone pisa. 3 Gore abala komenaloma yapi di 40 popenaloma aposel kogono alinu raapu epa kiritaoma pirisa. Nimu raapu pirisa rabu nimumi nipu ora pa pia kone winalo ele adaapu pisa. Go puma epe kogono radonu pu Gote-na Surube Su madaa agale adaapu lakalisa. 4 Aposel alinu raapu kirita pirisa rabu Yesumi nimu agale gu-rupa lakalisa: Nimimi Jerusalem suri nagiyalepape. Naa Aapame giliade ele mealiminapa adoma piralepape. Go ele madaare neme

* **1:1:** Go kogono alinuna buk-ri Luk-mi luma wisa. Buk meda Luk nipuna page lisa. Go puma nipuna yago meda Tiofilus piri-para luma rapaasa.

agale abala lagisuade. 5 Gore Jon-
me enaalinu pa ipame kalu-ipa
measa pare wala ogesi-daa pa
piruma Holi Spirit-na puri mada
kalu-ipa mealimina lisa.

6 Aposel alinumi Yesu raapu
kiritasimi rabu nipu agale gu-
rupa lorapisimi: Mudu Ali, naa
Israel enaalinuri aa-rabo naame
go su-para suruba piralima yapae?
7 Yesumi talo: Aapana yapi
dinu nipuna wia-rupa mada na-
adema. Aapa nipuna di wia-pulu
ni namakuaayo. 8 Yapare Holi
Spirit nimi madaa epenalea rabu
puri mealimi-pulu nina pisuade
remaa Jerusalem su-nane page
Judia Samaria laapona apo ipanu
popea-nane su raayona lakela
pulupape lisa.

Yesu yaa-para pisa
(Mak 16.19-20; Luk 24.50-53)

9 Nipumi go agale loma ni-
mumi adapaba pirina Yesu yaa-
para puma mole kaaka medame
nipu maa puma kepisa. 10 Yesu
so yaa-para pisa rabu aposel ko-
gono alinumi adaba pirina ali
laapo nipu raapu rekasipi. Go
ali laapona mamina-re kaake pi
maraasipi. 11 Nipu laapome talo:
Galili alinu-ya, ake paa-daa yaa-
para adaba pimi pae? Go puade
Yesuri wala werepe go-rupa wala
epalia lisipi.

Judas-na kogono ali medame
minalo mada misimi

12 Go puma aposel kogono
alinu Rudu Oliv kilipima wala
Jerusalem su-para pisimi. Rudu
Oliv-ri Jerusalem su-para siti re-
para gu-rupa wan kilomita-rupa
adaalupu aasa. 13 Jerusalem su-
para pumare nimuna so ada rum-
aepara puma pirisimi. Go puma
pirisimi alinuna biri go-rupa:
Pita-para Jon-para Jems Andru
laapo page Filip Tomas laapo page
Bartolomyu Matyu laapo page
Jems medare Alfius-na si page
Saimon-re nipu Selot-repaa page
Juda-re Jems medana si page nimu
raayo pirisimi. 14 Go alinu raayo
nimuna kone komea-para suma
beten lala pirisimi. Go ena raapu
page Yesuna agi ame balinu page
beten lala pirisimi.

15 Go puma yapi medaloma pisa
rabu kone rulae enaalinu kiri-
tasimi. Enaaliri gu-rupa 120 kir-
itasimi. Go rabu Pita-me rekoma
agale gu-rupa lisa: 16 Ame bal-
inu, pagalepape. Gote-na pepa
madaa Holi Spirit-mi Juda enaali-
nuna kone Devit abala kalisa-pulu
nipumi pepa madaa lisa. Go Juda-
re Yesu giyoma lore alinumi linalo
yada robisa. 17 Go pisa pare Judas-
re ora naa raapu piruma naana
kogono raba minalo Yesumi Judas
mapiraasa.

18 Yapare go alimi yada roboma
kana misa. Go mone-mere su
meda kaboma werepe kope noma
lopoma robaa rugulataboma
lo koyapape puma komisa.
19 Jerusalem su-para piri enaalinu
pagoma go suna biri Akeldama
maasimi. Go bina re ali yaapi wi
su leme.

20 Go madaare Buk Sam-para go
ali madaa agale gu-rupa lisimiya:
Nipuna ada pa rai aina. Ali
medaloma go ada-para mada
napirina lisa. Go page lisa: Ali
medame nipuna kogono mina lisa.

21 Go pea-le abiri naame ali
meda meamina. Go ali nipuri naa
raapu ade abuna Yesumi agale mo-
gealisa rabu page naa pamisima
rabu page go raayo adoba kiriti
ali adoma meamina lisimi. 22 Jon-
me Yesu kalu-ipa mea kalisa rabu
page Yesu komoma rekoma wala
yaa madaa pisa rabu page go
raayo adoba piri ali meamina
lisimi. Go nasamina ali muma
naa raapu Yesuna komoma wala
rekesa-le pamu lamina lisimi.

23 Pita go-rupa lisa rabu ali
laapo mada minalo gu-rupa lisimi:

Medare Josep nipuna bi medare
Barsabas page Justus page lemede.
Ali medare nipuna bi Matias leme.
24 Go rabu beten gu-rupa lisimi: O
Mudu Ali, ne enaali raayona kone
ade. Go ali laapo naame makeme
talo palima ali neme ali komea
mea waalape. 25 Go pumare go
alupaleme alimi Judas-na kogono
mina. Go ali Judas-re nipuna
yoto muma ora koe su-para puade
lisimi. 26 Go loma nimumi ali
laapo adoma Matias madaa raana
komisimi. Go ali kogono ali 11
raapu aasimi.

2

Holi Spirit epenalisa

1 Yapi di Pentikos rudu lisa rabu
kone rulae enaalinu ada meda-
para epa kiritasimi. Kiritasimi
enaalinuri 120 pirisimi. 2 Go
Pentikos yapi rabu ele medame
yaa madaa mu mu loma lisana
wagepu adaa po rilipu-rupa ipisa.
Go rabu nimu piri ada-para epa
rubitabesa. 3 Go pisa rabu nimumi
repena sulaa-rupa rugula rugula
pisa rabu nimumi adisimi. Rugula
rugula puma rabu repena sulaa
elere nimu madaa komea komea
lo epa pirisa. 4 Go pisa rabu
nimu madaa Holi Spirit-mi epa
rubitabesa-pulu adaa agale rado
rado lisimi. Go agalere Holi Spirit-
mi nimu kalisa.
5 Go pisa rabu Juda alinu
medaloma Jerusalem su-para epa
pirisimi. Gote madaa kone rulae
alinuri adare su raayona page
giyoma epa pirisimi. 6 Gore enaali
raayome go po rilipu ele pagisimi
rabu nimu raayo adola kiritasimi.
Go puma nimuna adaa agale
pagisimi rabu nimu ora paala
komisimi. 7 Go puma nimumi
kidipaa ragi luma gu-rupa lisimi:
Go adaa agale leme alinuri ora
Galili su-para piri enaalinu yaade
lisimi. 8 Go pea pare nimumi agale
lalaina pagaleme rabu naana adaa
agale pagalima lisimi. 9 Naana
suri Partia-para Midia-para Elam-
para Mesopotemia-para Judia-
para Kapadosia-para Pontus-para
Esia-para 10 Frigia-para Pamfilia-
para Isip-para mo adaa su Libia-
para Sairini su page piruma
epama. Gore naa medalomare
Rom page pima lisimi. 11 Naare
ora Juda-para ruru rado enaalinu
lotu komea tema enaali page pima.
Naa medalomare su Krit Arebia
laapo page pima. Go pea pare
kone rulae enaalinumi agale leme
rabu nimu raayome naana adaa
agale pagoma Gote-na epe kogono
madaa pagamade lisimi. 12 Go
pisa-pulu alinuri ora pogolasaoma
ki wage alo puma agale gu-rupa
lo pirisimi: Go elere ake yapae
lisimi. 13 Go lo pirisimi pare pa
ali medalomame giri laaoma gu-
rupa lisimi: Go alinuri ipa wain
(bia) noma makeateme lisimi.

Pita-me agale lapedepelisa

14 Go rabu Pita aposel kogono
alinu 11 raapu rekaoma enaali
raayo-para agale puri paloma
gu-rupa lisa: Juda enaali-para,
Jerusalem su-para enaalinu-
ya, nimimi go agale pagalepa.
15 Nimina konere mogo alinu
ipa bia noma makeateme* kone
saeme pare abi naare pena
ipulaina pa 9 klok rabu aema lisa.
16 Ribaa rabu ipa bia nemede.
Go kone madaare Gote-na agale
lakale ali Joel-me Gote-na buk
madaa abala agale gu-rupa lu
wisaya: 17 Gote-me talo: Werepe
su yaa dia yaaliade rabu neme gu-
rupa palua: Naa Holi Spirit enaali
raayo madaa mapiraalua. Go
puma nimina nogo naakinu nina
agale lakeleme. Go puma nimina
alinumi ele adalimi. 18 Go di rabu

* **2:15:** Pitame go agale lakelisare re wia-daa lisa. Ake paa-daa ya? Juda enaalinuri ribaareko eda noma ipa bia page nanisimi-daa lisa.

neme nina kogono enaalinuri
Holi Spirit-na puri katoa. Katoa
rabu nina epe agale lakeleme.
19 Go puma neme so yaa-para
ele radonu maa salua. Go puma
su kamaa ele radonu maa salua
rabu yapi page repena sulaa
page koe lodo page ma-opasaalua.
20 Go Mudu Ali epaliade yapi di
madaare naare abala kudinina toa
lisa. Go puma subare yaapi pi ma-
aalia. 21 Go rabu enaali raayome
Mudu Ali-na bi madaa agale loma
kone rulalimiri ade abuna kagaa
piramala palimi lisa.

22 Pita-me lisa: Israel enaalinu-
ya, go agale pagalepape: Neme
Nasaret ali Yesu madaa lalo.
Yesuri Gote-me nipu mapiraoma
puri kalisa-pulu kogono waru
pisa. Go-rupa puma nipumi puri
pale kogono-para ora epe kogono
rado rado-para Gote-na puri
maa waalisa-daa makuaaeme.
23 Yesuri Gote-me kone mapiraasa-
pulu koe kimisu enaalinumi
repena polopea madaa linalo
maa rapasa. 24 Go pirisimi pare
komape ele kepenalo Gote-me
nipu marekaasa. Gore komape
eleme Yesu tapame naripinaasa.
25 Go madaare Devit-mi Yesu
madaa abala gu-rupa lisa:

Ali Mundu-ri ade abuna ni raapu
pipa-daa ade.
Go puma ni raba mea-le ni paala
nakomalua lisa.
26 Go pea-pulu epe koneme lo
robaa-para rubitabea-daa pedo pi.
Naa yogale tapa-para rogaalimi
pare
Nina kone wasupa ade abuna
kagaa piralia.
27 Neme nina kone wasupare
Komape su-para napenalo su-
rubape.
Naa epe kogono alina yogale mada
naramualia.
28 Neme epe pora waaloma go pora
ade abuna
Kagaa pirape pora yaa-pulu
Ne raapu raana komona pitua lisa.

29 Ame balinu-ya, naana kasua
Devit-na agale epe-rupa lagialo.
Nipu komenaloma tapa-para
rogaasimi. Go puma nipu rogaae
kana apedaa go su-para aaya.
30 Nipu Gote-na agale lakale ali
piruma Gote-na ora agale waru
makuaasa. Gote-me yaa madaa
makuaa loma lisana gu-rupa lisa:
Devit madi su-para ora Mudu Ali
meda piralia lisa. 31 Devit-mi
Yesuna papeanu werepe epaliade
elenu adisa-pulu nipu rekape-ai
agale lakalisa. Go puma Keriso
kome enaalina su-para napiruma
yogale page naramualua lisa.
32 Pagalepa. Gote-me go ali Yesu
Keriso marekaasa-daa naame
leme adisima. 33 Gore Yesu
marekaasa rabu Gote-na popo
ki-nane puma pirisa. Go puma
Gote-me ora agale loma Holi Spirit
gialua lisa. Go lisa-pulu nimimi
abi go ademede elere Holi Spirit
nipumi mea epenalade. 34 Gore
Devit-ri Yesu pisa-rupa so yaa
mada napirisa. Devit-mi talo:

Gote-me Mudu Ali Yesu-para.
Naa popo ki-nane piraina lisa.
35 Lore alinu nena rolo-para mapi-
raalua lisa.

36 Israel su-para piri enaali raay-
ore ora Gote-me go Yesu Mudu Ali
mapiraasade kone makuaalepape.
Go Yesuri nimi repena polopea
madaa lisimi pare Gote-me nipu
ora makuaa loma Mea Rapaae Ali
yaade lo lakalisa.

37 Enaalinu go agale pagisimi
rabu nimuna lo robaa-para kedaa
pisa-daa nimumi Pita-para aposel
kogono ali medaloma-para go-
rupa lisimi: Amenu, naa ake
palima ya? 38 Pita-me lakalisa:
Nimi komea komea lo kone
pereke yoma Yesu Keriso-na bi
madaa kalu-ipa mealepa. Go
puma nipumi nimina pupitagi
marabuaaoma Holi Spirit nimi pa
gialia lisa. 39 Gote-na ora agalere
nimi-para nimina sinu-para su

raayona lo kiritasimi. Go enaali
raayore naana Adaa Gote-me nipu
raapu mapiraalia lisa.
40 Go puri pale agale Pita-me
nimu lakalisa. Go puma agale
mana adaapu loma gu-rupa lisa:
Abiri pupitagi ne enaali adaapu
pimi-le nimiri nimu giyoma koe
kone nasalepape lisa. 41 Go lisa
rabu enaali adaapu nipuna agale
madaa raaname komoma pagoma
kalu-ipa misimi. Go yapi di rabu
enaali 3000 disaipel enaali raapu
epa pirisimi.

Enaalinu raayo lo robaa komea wisimi

42 Nimumi moge ria-ae alinuna
agale pagoma epe-rupa piruma
kone komea suma eda noma beten
lo pirisimi. 43 Go puma aposel
kogono alinumi napi kogono page
epe rado kogononu page pisimi-
pulu enaali raayome paala ko-
moma pirisimi. 44 Go puma
kone rulae enaali raayome kone
komea suma nimuna elenu kiri-
taoma rumaaoma pisimi. 45 Go
puma pa enaalinumi mo kone ru-
lae enaalinuna ele kabenalo ni-
mumi kana muma pa piri enaali
rumaaoma kaloma nimu raayo
epe-rupa pirisimi. 46 Go puma
nimumi kone komea suma yapi
meda meda lo lotu ada-para kiri-
tasimi. Go page nimuna ada-
para eda noma ora raaname komo
pirisimi. 47 Go puma nimumi Gote-
na bi minasaasa piruma enaali
raayome talo: Nimi epe-rupa pimi
enaali. Go puma ade abuna Gote-
me kone rulae enaali raapu enaali
medaloma adaapu mapiraasa.

3

Pora napami alina age ma-epeaasa

1 Gore beten lape di rabu Pita-
para Jon nipu laapo alebo lotu
ada-para pisipi. 2 Pisipi rabu go
epe lotu adana pora gaape-nane
pora napami ali meda pirisa. Go
aliri agimi age koeyae pale madu
wisa. Ade abuna epe pora gaape
temede kamaa-nane ria ipuma
mapiraasimi. Go alimi lotu ada-
para kodobalimide enaalinu-para
kana ele meda ogenalo mea mapi-
raasimi. 3 Pita Jon laapo lotu ada
ru-nane kodobatalo pisipi rabu go
alimi ele meda gialepa loma oge-
lisa. 4 Go lisa rabu mo ali laapome
pora napami alina le agaa waru
adaba suma Pita-me talo: Saa
adape lisa. 5 Gore pora napami
ali nipumi kone gu-rupa wisa: Ora
ele gialipi kone wisa-pulu go al-
imi waru adaba wisa. 6 Go rabu
Pita-me nipu go-rupa lakalisa: Ni
kana ele nasabaayo-pulu ele meda
gialuame pi lisa. Nasaret su-
para piri Yesuna bina purimi ne
marekaaluame talo lisa. 7 Go
loma go alina ki mina marekaasa.
Marekaasa rabu go alina age galo
puri pasa. 8 Go ali raana komo-
mare rekoma pora pamisa. Go
puma nipu page Pita Jon raapu epe
lotu ada-para pisimi. Pisimi rabu
go alimi ora pogolaari puma Gote-
na bi minasaasa. 9 Nipu pamuma
Gote-na bi minasaasa rabu enaali
adaapumi nipu adisimi. 10 Go ali
ade abuna epe pora gaape-nane
piruma kana ogelisa-pulu enaal-
inumi nimuna le agaame adisimi.
Gore nipu abi pora epe-rupa pa-
muma ru-nane ipisa-daa go enaal-
inumi paala komoma ki wagepu
pirisimi.

Pita-me epe lotu ada-para agalena re lakalisa

11 Go lotu adana pokaalo ada
meda aasa. Gona biri Solomon-na
pokaalo ada lisimi. Mo alimi Pita
Jon laapo waru kupima go pokaalo
ada aasa-para enaali adaapu nipu
wagepu adola pisimi. 12 Pita-
me enaali raayo adoma agale gu-
rupa lakalisa: Israel enaalinuri
ake paa-daa nimimi ki wagepu
puma pimi pe lisa. Gore ake
paa-daa saa adoba wimi pae?

Nimi ake kone wimi pae? Saame
epe kone suma saana purimi
go ali ma-epeaaripa ya? Ora
saana purimi-daa dia. 13 Gore
Gote-me paa. Ora naana kasua
Abraham-para Aisak-para Jekop-
para nimuna Gote-me go ali ma-
epeaaripa. Nipumi nipuna raba
mi naaki Yesuna bi minasaatalo
paa. Go Yesuri nimimi apo kadipi
Pailat-na le agaana yada roboma
koau waalisimide. Pailat-mere
Yesu rapaalua kone wisa pare
nimimi go agale napagesimide.
14 Go puma Yesu ora Gote-na epe
redepo le ali pirisa pare nimimi
nipu giyoma Pailat-para enaali
lu makome ali epenala lisimide.
15 Go puma nimimi ade abuna
kagaa pirapena re Yesu yapare
lisimide. Lisimi pare Gote-me
tapa-para marekaasa. Naame
go raayo adoma lalema. 16 Go
Yesu nipuna bimi go pora napami
ali ma-epeaaripa. Nipumi Yesu
madaa kone rulaasipi-daa Gote-
me nipu puri kalisa. E, gore
nimimi go ali adaba pimi. Go
alimi Yesuna agale lo robaa-para
makodabaripa-pulu nipu epe-
rupa pia lisa.

17 Naa ame balinu, nimi
page nimina ali kalunumi page
Yesu-para pisimide elere na-
makuaaoma pisimi yaade. 18 Go
pea pare Gote-me nipuna agale
lakale alinu-para gu-rupa lakalisa:
Keriso Mesaia radaa noma ko-
malia lakalisa. Go alinumi
agale lakenaloma go agalena re
makoyatalo pisimi.

19 Go pimi-le kone pereke yoma
Gote-na kone muma nimina
pupitagi giyalimina go rabu
nipumi mea rubaalia. 20 Gote-
me kagaa puri ginalo go-rupa
palepape. Go puma Gote-me
Yesuri makuaa loma Mea Rapaae
Ali yaa-pulu abala mada muma
mea rapa lisa. 21 Pare nipu abi yaa-
para ora piruma werepe su kamaa
ipuma kagaa elenu masaalia. Go
madaare Gote-me nipuna agale
lakale alinu lakenaloma nimumi
lisimi lisa.
22 Go madaare Moses-me abala
gu-rupa lisa: Gote-me ni nipuna
kogono panolo mapiraasa lisa. Go
pea-le nipuna lakale alina agale
raayome pagalepape. 23 Go puma
enaali raayome nipuna agale
napagalimi-daare Israel su giyoma
ora nimu komabalimina. Moses-
me agale gu-rupa lisa. 24 Pita-me
wala talo: Gote-me agale lakale ali
Samuel madaa piruaama ipumare
agale lakale alinumi raayo go
agale komea gu-rupa lisimide.
Nimuna agalena re abi go yaade
lisa.
25 Gote-me kasuanu raapu kana
waraaoma agale lakale alinu agale
lakalisa. Go ora agalere ora nim-
ina pagoma meape agale yaade.
Gote-me Abraham-para agaleme
pogalulalo gu-rupa lisa: Nena
madi si kasuanumi su kamaa piri
enaali raayo puri kainalo mapi-
raalua lisa. 26 Go lisa-pulu Gote-me
naa raba meape ali Yesu mea epe-
nalisa. Gote-me Yesu marekaaoma
nimi piri-para abala epenalisa. Go
puma nimimi pupitagi ne kone
koau walanalo epe puri mea epe-
nalisa.

4

Nimumi Pita-para Jon laapo adilisimi

1 Pita-para Jon laapome enaali
agale lakalisimi rabu alinumi nipu
laapo adialalo ipisimi. Alinu
gu-rupa ipisimi: Gote-na lodo
kira-ae alinu page lotu adana
Mudu Ali polis page Juda alin-
una page Sadyusi ruru alinu page
adialalo ipisimi. 2 Gore Pita Jon
laapome enaalinu-para Yesu tapa-
para rekoma pia lisipi. Go lisipi-
pulu enaalinumi kome enaalinu
page wala rekoma piralimi. Go
lisipi-pulu mo alinumi rono waru
pagoma adialalo pisimi. 3 Go

puma adilisimi pare ribaa lisa
rabu ekera kose lemena lisa. Go
puma kose nalo pi ada-para su-
rubisimi. 4 Go pirisimi pare
enaali adaapumi nipu laapona
agale pagoma kone rulasimi. Go
rabu Mudu enaali adaapumi gu-
rupa 5000 kone rulasimi.
5 Wala ekera-nane kaunsil-na ali
mudunu page kone makuaae al-
inu page rekena agale tisaa-nu
page Jerusalem su-para kiritasimi.
6 Gote-na lodo kira-ae alinuna
mudu Anas-para Kaiafas-para Jon-
para Aleksader-para lodo kira-ae
Mudu Ali raayo kiritasimi. 7 Go
puma nimumi aposel kogono ali
laapo lorapisimi. Nipina kogonore
aapina bi madaa puri mealepa
lisimi.
8 Go lisimi rabu Pita madaare
Holi Spirit kodobasa-pulu gu-rupa
abulisa: Enaali raayona mudunu
page kone makuaae alinu page
nina agale pagalepape lisa. 9 Gore
nimimi agale mulalore saame
pora napami ali raba muma ma-
epeaaripade agale laketepa lisimi.
10 Go madaa waru pagalepape.
Go rekoma pia aliri Nasaret su-
para piri Yesu Keriso-na purimi
nipu ora ma-epeaaripa. Go
Yesuri nimimi repena polopea
madaa nil-mi lisimide pare Gote-
me nipu tapa-para marekaasa.
Nipuna purimi pisa. 11 Gote-
na buk madaa wi agaleme Yesu
madaa saa pi agale gu-rupa wisa:
Nimi kamda kogono pulalo meme
kanare giyasimide pare go kana
abi ora riri-nane ali lisa. 12 Gore
nipu komeame ade abuna kagaa
piramala pope kone wasupa
mada gialia. Su raayo-para pimi
enaalinumi Yesuna bi komeame
naa epe-rupa mapiraalia leme lisa.
13 Go lisa rabu kaunsil piri al-
inu paala komisimi pare Pita Jon
laapome puri pale agale lisipi. Go
ali laapore skul nalo agale mana
waru napage ali lapo-le puri pale
agale lisipi-daa adisimi. Nipu Yesu
raapu pirisipi-daa adisimi. Go
puma mo alinumi kone adaapu
wisimi. 14 Yapare pora napami ali
pereke yoma nimu raapu pirisa-
pulu nimumi Pita Jon laapo-para
agale na-abulisimi.
15 Go puma nimumi go ali laapo
kaunsil ada giyoma kamaa maa
pulupa lisimi. Nimumi nipu
laapo madaa kose lape agale mea
robesimi. 16 Go ali laapo madaare
ake palima ya? Nipuna puri pale
napinu kogono Jerusalem su-para
enaali raayome pagamede. Go
pea-le naame go ali laapome ne
koe ali nama-epeaaripiri mada
natema lisipi. 17 Yapare go agale
su raayome puma pagena-le go ali
laapo-para Yesuna remaa enaali
medaloma nalakelaina lisimi.
18 Go loma go ali laapo ru-nane
mea ipulupa loma lisana agale
mana gu-rupa lisimi: Yesuna
agale-para nipuna bi-para enaali
medaloma nalakelape lisimi.
19 Go lisimi pare Pita Jon
laapome agale gu-rupa abulisipi:
Nimimi tapape. Nimina agale
pageme palo ora Gote-na agale
pageme palo tapape. Gote-me lisa
adea-le nimimi tapape. 20 Gore
saame adoma pagisipa-pulu agale
mada tepa lisipi.
21 Go lisipi rabu kaunsil alin-
umi nipu-para yada malue tyape
agale wala loma mea rapaasimi.
Enaali raayome go ali laapona
kogono madaa Gote-na bi mi-
nasaasimi rabu kaunsil alinumi
nipu laapo nalisimi. 22 Mo wala
yaina perekele aliri nipuna mad-
ina maaliri 40 pirisa.

Gote-na kone rulae enaalinumi puri minalo beten lala pirisimi

23 Rapaasimi rabu Pita Jon
laapome adami enaali piri puma
Gote-na lodo kira-ae ali mudu-
para kone makuaae alinu-para
nimumi pisimide agale puma
lakalisipi. 24 Go enaalimi pagisimi
rabu Gote madaa kone komea

suma agale talo: Aapa, ne ora
adaa. Neme su yaa laapo page
ipa page ele raayo page warisi.
25 Nena Holi Spirit-mi naana kasua
Devit agale lakalisa rabu nipumi
pepa madaa gu-rupa lisa:

Ake pea ruru rado enaalinu rono
pagoma koe agale lo pimi?

26 Su raayona ali kalunumi au
puma mudu ruru kiritasimi.

Nimumi Gote-para nipuna Raba
Meape Ali madaa page
rabuaalalo kirita pirisimi
lisa.

27 Devit-mi gu-rupa lisa-le abi
Herot page Pontius Pailat page
go ali mudu ruru rado enaal-
inu page Israel su-para piri enaal-
inu page nimu raayo kiritaoma
nena raba mi ali Mesaia mapi-
raasimi. 28 Gote neme abala kone
wina go mada palimi-pulu nimu
kiritalo pirisimi. 29 Gote abiri
neme nimuna yada palimiri waru
adobaina. Go puma naare nena
raba mi enaalinumi nena agale
puri paloma lakelamona puri gi-
ape. 30 Nena koneme enaalina
yaina ma-epeaaoma epe kogono
mapaaoma puri pale kogononu
rado pamona puri giape lisimi.
Nena Epe Raba Meape Si Yesuna
bimi giape lisa. 31 Go beten lo kiri-
tasimi rabu nimu piri-para pururu
aasa. Go puma Holi Spirit-mi nimu
raayo rubitabenaloa Gote-na epe
agale puri paloma lakalisimi.

Kone rulae enaali kone komea wimi

32 Kone rulae enaalinumi kone
komea suma nimuna elenu
lamulalo komea-rupa pirisimi. Ali
medamere nipuna kama raapu
saapitua kone nawisa. 33 Go puma
aposel kogono alinumi Mudu Ali
Yesu tapa-para abala rekesa-daa
agale puri paloma lakalisimi. Ora
go-rupa puma nimu madaare
Gote-na epe raba meape kone
mea wisa. 34 Go puma kone rulae
enaalinuna rikiranare naarali
enaali meda ora napirisa. Dia,
enaali raayome su ada laapo yoto
misimi rabu aposel kogono alinu
kalisimi. 35 Go puma nimumi
ele dia-le enaalinu-para mea
rumaasimi.

36 Go pisimi rabu ali medalo-
mame Josep nipuna su kabes-
imi. Go aliri nipu Livai-repaa
su Saiprus madina ali pirisa
pare aposel kogono alinumi bi
Barnabas maasimi. Adaa agale
madaare go biri epe kone sape
ali. 37 Go aliri yoto muma aposel
kogono alinu kana puma kalisa.

5

Ananaias Safaira rapaaya pirisipi

1 Kone rulae enaalinu ele gu-
rupa rumaasimi pare Ananaias
Safaira repaaya lapo pirisipi.
Ananaias-me nipuna su meda
madaa kana yoto misa. 2 Go
rabu nipumi medaloma paga
suma medalomare aposel kogono
alinu kalisa. Go konere nipuna
wereme kalisa. 3 Go pisa rabu
Pita-me talo: Ananaias, ake paa-
daa Satan-me ne makirae kone
maa gia pa. Go pea-le neme
Holi Spirit-para makirae agale
lae. Kone gu-rupa saere su rudu
yoto medaloma nena pa pagaa
saama lisa. 4 Go suri ora nena su
yaade. Gore yoto meaede kana
page nena yaade. Ora-le ake paa-
daa ne kone laapo suma kana
pagaa wi pae? Ne pa enaalinu-
para makirae agale nalakelae pare
neme ora Gote-para makirae agale
lakelaede lisa. 5 Ananaias-me go
agale pagoma lisana nipu lopoma
ora komisa. Go puma enaali
medalomame go remaa pagomare
paalame komisimi. 6 Go pisa
rabu penaalinu ipuma Ananaias-
na ro mea ruma tapa-para puma
rogaasimi.

7 Wala werepe ogesi-daa piruma
Ananaias-na were Pita piri-
para ipuma mo pisana remaa
napagesa. 8 Pita-me mo ena
lorapisa: Ne page nena aali
laapo mo su madaa kana go-rupa
meapede lalo pare akepu meape
lisa. E, meapade pare medaloma
dia yaade lisa. 9 Go lisa rabu
Pita-me lakalisa: Ake pea nena
aali raapu koe kone suma Gote-
na Holi Spirit-para makirae agale
lakelapape pae? Nena aalina
ro rogaae alinu riri-nane pimi-le
nena yogale page go enaalinumi
rogaalimi lisa. 10 Go lisa rabu go
ena Pita-na age re-para lopoma
komisa. Go puma alinumi ipuma
go enana ro ria puma aalina
tapa re-para puma rogaasimi.
11 Gore Yesuna disaipel enaalinu
page enaali medalomanu page
apo remaa pagoma ora paala
komisimi.

Aposel alinumi puri pale kogono-para epe rado kogono-para pisimi

12 Aposel alinumi enaalina
rikirana napi kogono page epe
rado kogononu page pisimi. Koro
meda aposel kogono alinu-para
enaali medaloma Solomon-na
pokaalo ada-para puma kiritasimi.
13 Go rabu pa enaali medaloma
nimu raapu nakiritasimi pare
kone rulae enaalinu pala komoma
nimu raapu nakiritasimi. 14 Go
pisa rabu Mudu Ali madaa kone
rulae enaali adaapu nimu raapu
meda-para pirisimi. 15 Aposel
alinumi kogono waru pisimi-daa
enaalinumi yaina kome enaali
pora-nane ria puma reke madaa
page yapara madaa page mapi-
raasimi. Go puma Pita pamisa
rabu nipuna wasupame yaina
wi enaali madaa kabulisa rabu
kome enaali ma-epeaanalo mapi-
raasimi. 16 Go puma Jerusalem
su mone pane piri yaina wi
enaali page remo pabo piri enaali
page ma-epeaanyalo mea ipisimi.
Go pirisimi rabu aposel kogono
alinumi nimu maperekeasimi.

Aposel alinumi radaa nisimi

17 Go pirisimi rabu Gote-na
lodo kira-ae ali kalunumi page
Sadyusi alinu page nimumi aposel
kogono alinu madaa koe kudipa
kone wisimi. Go rabu nimumi
ralu waru yawesimi. 18 Nimumi
aposel kogono ali mapaitaalalo
koe enaali piri karapo ada-para
maa pisimi. 19 Go pirisimi pare
go ribaa Gote-na ensel medame
karapo adana pora loboma aposel
kogono ali meda kamaa-nane
maa puma agale gu-rupa lakalisa:
20 Epe lotu ada-para puma enaali
raayo Yesumi kagaa kone gina
laketapape lisa. 21 Go lisa rabu
aposel kogono alinumi ensel-na
agale pagoma yapi lapaasa rabu
epe lotu ada-para puma agale
pamu mogelisimi. Gote-na lodo
kira-ae mudu-para nipuna kogono
alinu-para nimumi mo Juda
alinuna kaunsil raayo kiritainalo
yaalasimi. Go rabu karapo ada-
para agale rapaoma disaipel alinu
mea epenalo lakalisimi. 22 Go
pisa pare polis karapo ada ru-
nane puma kodobasimi rabu
aposel kogono alinu napirisimi.
Na-adisimi rabu nimu kaunsil
piri-para agale gu-rupa puma
lakalisimi: 23 Naa karapo ada
adola puaama pare pora gaape
ora loko luma polis adaba pirina
lisima. Go puma pora gaape
loboma ru-nane puma go alinu-
daa naame na-adama lisimi.
24 Epe lotu adana mudu polis
page Gote-na lodo kira-ae ali
mudunu polis page Gote-na
lodo kira-ae ali mudunu page
nimumi go aposel kogono alinu
pa puamede remaa pagomare
kone adaapu wisimi. 25 Go kone
su pirisimi rabu ali medame

ipuma talo: Pagalepa. Apo
paleme alinumiri lotu ada-para
piruma enaalinu agale mogeaeme
lisa. 26 Go lisa raburi plisman-
nu nimuna mudu raapu aposel
kogono alinu mula puma wala ip-
isimi. Go pirisimi pare enaalinumi
nimu kaname tyalimi kone suma
pawa mea ipisimi.

27 Go puma aposel kogono
alinuri ru-nane maa puma kaunsil
piri-para ma-aainalo Gote-na
lodo kira-ae alimi agale mulalo
pisa: 28 Yesuna bi madaare agale
nalakelape abala lamade. Go
lamade pare nimimi ora pa leme-
daa adema. Go Jerusalem su-
para raayome nimina lakale agale
pageme. Go pea-le lu makomaape
kone naa madaa masaatalo peme.
29 Go lisa rabu Pita-para aposel
kogono alinu medalomame agale
gu-rupa abulisimi: Naa Gote-na
agale mana pagoma makuaaema.
Go puma ali medaloma agale
mana napageme. 30 Naana
kasuanuna Gote-me tapa-para
Yesu marekaasa. Go pisa pare
nimimi abala repena polopea
madaa nil-mi lu makomasimide.
31 Go pirisimi pare Gote-me
Yesu marekaaoma ki popa ki-
nane piruma ora Mudu Ali page
enaali Raba Meape Ali mapiraasa.
Nipumi Israel enaali raayo koe
kone perekeamina koe kone
rabuaamina puri pasa. 32 Naame
page go kogono abala adisima.
Go pea-le Gote-me Holi Spirit-na
puriri nipuna agale pagemede
enaalinu-para kalisa lisa.

33 Kaunsil alinumi go agale
pagisimi rabu ralu waru yawoma
aposel kogono alinu tyamono
kone wisimi. 34 Go kone wisimi
rabu Farisi ali medare nipuna
bi Gamaliel* pirisa. Go aliri
kaunsil alinu piri-para puma
rekesa. Go aliri rekena agale
mogeasa-pulu enaali raayome
nipuna bi minasaasimi. Nipumi
rekoma talo: Go aposel alinu
kamaa maa pulupa lisa. 35 Kamaa
pisa rabu kaunsil-nupara go-rupa
lakalisa: Israel alinu, nimimi go ali
laapore ele palima kone saleme.
36 Abaladere Theudas ipuma ni
ora Mudu Ali yaade lakalisa.
Go lisa-pulu enaali adaapu go-
rupa 400 nipu raapu pisimi. Go
pisa pare lu makomasimi rabu
nipuna disaipel ali raayo pogola
pirisimi rabu nipuna kogono dia
lisade. 37 Wala werepe nimumi
enaalinuna bi tyalo ipisimi rabu
Galili ali Juda epa pirisa. Go
puma enaali adaapumi nipuna
agale pagisimi. Pagisimi pare
komenaloma nipuna disaipel
enaali pa giyoma pisimi. 38 Go
pisa-pulu abi neme agale lagialo.
Go ali laapo madaa kose natepape.
Go ali laapo giyalepa. Nipuna
pulalo pi kogonore go pa su
kamaa kogono-rupadaa ora dia
yaalia. 39 Yapare go alinumi Gote-
na kogono peme-pulu nimimi
mada nayokalimi. Nimimi ora
Gote madaa koeyae puma kogono
makoyaalimi lo talo lisa.

Go lisa rabu kaunsil alinumi
Gameliel-na agale pagisimi. 40 Go
pisa rabu aposel kogono ali linalo
ru-nane wala mea ipuma agale
mana puri pale go-rupa lakalisimi:
Yesuna bi mada agale natepape
loma rapaasimi. 41 Go rabu aposel
kogono ali laapo kaunsil giyoma
pisipi. Giyoma pisimi rabu ni-
mumi Yesuna bi madaa kedaa
risimi-pulu nimu ora raana ko-
moma pirisimi. 42 Go pumare
yapi raayome aposel kogono al-
inu lotu ada-para page enaalin-
una ada-para page Gote-na Mea
Rapaae Ali Yesu madaa Epe Agale
mogeasimi.

* **5:34:** Aba ripima Pol nipu Yesu madaa kone abi narulasa rabu Gamaliel nipu Pol-na tisaa pirisa. Moge Riae Alinuna Kogono 22.3 go-para wia.

6

Ali ki medane luma medane laapo raba meape ali madaa misimi

1 Go raburi disaipel enaalina
ruru adaa ya-maoma pisa. Gore
mo disaipel enaali Grik agale
lisimi rapaame mo Hibru agale
le rapaa rono pagesimi. Go
lisimi: Nimimi eda wasa enanu
nakaleme. Dia pare naana wasa
ena eda nakaleme-pulu epe-rupa
nasurubeleme lisimi. 2 Go lisimi
rabu aposel-na 12 page disaipel
enaali raayo makiritaaoma gu-
rupa lisimi: Naame Gote-na agale
giyoma eda ele rumaalima-daare
go kone ora ko yaalia. 3 Amenu,
go-rupa pamina. Nimina rikirana
ali 7 ele rumaaina mapiraalepape.
Go mapiraalimide alinuri epe bi
mealimi rabu nimu Holi Spirit
waru mu redepo le kone waru su
ele surubenalo mapiraalepa. 4 Go
palimiri naame ade abuna beten
loma Gote-na agale laketema
lisimi.
5 Aposel alina agale pagoma
nimumi raana komoma pirisimi.
Go puma alina bi Stiven-re Gote-
na agale page Holi Spirit page
nipuna lo robaa-para rubitabesa.
Nipu ma-paamisa. Go puma
Filip-para Prokorus-para Nikanor-
para Timon-para Parmenas-para
Nikolas-para go raayo madaa
misa. Nikoas-re Antiok su piruma
abala Juda alinu raapu kone rulae
abala misa. 6 Go kone rulae
enaalinumi mo disaipel ali 7-pela
maa ipisimi. Go pirisimi rabu
aposel kogono alinumi beten loma
lisimina go alinu kalu madaa ki
saasimi.
7 Go raburi su raayona enaali
adaapumi Gote-na agale pagoma
kone rulasimi. Go puma
Jerusalem su-para kone rulae
enaali adaa yoma adaapu pirisimi.
Go page Gote-na lodo kirae enaali
adaapu nimumi Yesuna agale
waru pago kone rulasimi.

Juda alinumi Stiven adilisimi

8 Gore Stiven-re Gote-na raba
meape kone page Holi Spirit-
na puri page waru misa-pulu
nipumi enaali piri-para puri pale
kogono-para epe rado kogononu-
para puma pisa. 9 Go pisa
pare enaali medalomame Stiven
raapu agale ape pula pisimi. Go
enaalinuri Juda enaalinuna lotu
ada medana bi kepena alinu
lisimi. Go enaalinu page lotu
adare Sairini suna Juda enaalinu
page Aleksandria suna Juda
enaalinu page Silisia Esia su laapo
piri Juda enaalinu page Stiven
raapu agaleme ape pisimi. 10 Go
pirisimi pare Stiven-re Holi Spirit-
na puri-para nipuna makuaae
kone page adoma lisimina nipuna
agale mada naralisimi. 11 Mada
naralisimi-pulu ali medaloma
kana kaloma gu-rupa tapape
lisimi: Stiven-me Moses-para
page Gote-para page ero agale
lea-daa pagema tapape lisimi.
12 Go puma lakenaloma kone
makuaae enaalinu-para rekena
agale tisaanu-para nimuna kone
koe-rupa ma-rekaasimi. Go puma
nimumi Stiven piri ipuma kaunsil-
na ada-para adiala ria pirisimi.
13 Go puma nimuna makirae
agale le alinumi ru-nane maa
penaaloma makirae agale gu-
rupa lisimi: Go aliri ade abuna
naana Gote piri lotu ada-para
nipumi Moses-na agale madaa ero
agale lo aaya lisimi. 14 Gu-rupa
pagisima lisimi: Go alimi talo:
Nasaret su-para piri Yesumi epe
lotu ada kilipima Moses-me naa
gisade rekena agale perekealia
laasimi. 15 Go loma makirasimi
rabu kaunsil alinumi Stiven-na le
agaare ora ensel-na le agaa-rupa
adisimi.

7

Stiven-me agale lisa

1 Go lisimi rabu Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi Stiven
lorapisimi: Nimumi ne-para
lamede agalere ora leme pe lisimi.
2 Stiven-me go remaa gu-rupa abu-
lisa: Amenu aapanu, pagalepape.
Naana kasua Abraham Haran su-
para na-pirisa rabu epe paa pi
Gote-me Mesopotemia su-para
opapaoma agale gu-rupa lakalisa:
3 Nena su-para piri ruru giyoma
su rado-para pope. Go suri neme
waatoa. 4 Go lisa-pulu Abraham
Kaldia su giyoma Haran su-nane
pisa. Go puma nipuna aaraa
komenaloma Gote-me nipu go
su-para ma epenalisa. Nimi abi
go pimi su madaa talo. 5 Go
rabu Gote-me Abraham nipuna
surubape su kalisa. Dia, nipuna
kama agu raapu pirape oge
regepele su-daa nakalisa. Yapare
Gote-me werepe Abraham nipuna
sinu-para rurunu-para minalo
ora agale lakalisa. Gote-me go-
rupa lakalisa raburi Abraham-me
naaki meda abi namaitisa. 6 Gote-
me gu-rupa wala lakalisa: Nena
werepe madi naakina rurunuri
pa kimisu naakinu ruru piruma
nimu ora kogono madaa adili ali-
rupa piralimi. Go puma nimu ora
maali 400 koe-rupa piralimi lisa.
7 Gore Gote-me Abraham-para
wala lakalisa: Apo ada kimisu-
para piri gavman-mere nena
naakina rurunu kogono madaa
adiala surubalimi. Go palimi pare
neme koe kedaa abulanoloma
nena madina rurunu ne piri-para
nina bi minasaatalo epalimi lisa.
8 Go loma lisana Gote-me Abraham
yogale ruguli kone kalisa. Go pisa-
pulu Abraham-me Aisak madisa
rabu yapi 8 piruma go naakina
yogale rugulisa. Go puma werepe
Aisak Jekop madisa. Jekop-mere
naana kasua 12 madisa.
9 Stiven-me agale gu-rupa
lakalisa: Jekop-na sinumi Josep-
para koe kone suma Isip yoto
muma kimisu kogono ali-rupa
maa puma yoto misimi. Yapare
Gote-me Josep raapu piruma
kedaa epalia lo surubisa. Go
rabu Fero ora Isip-na ali mudu
pirisa. Go puma Josep kabesimi
rabu Gote-me Josep epe makuaae
kone kalisa. 10 Nipumi go kone
kalisa-pulu Fero-me Josep-para
epe kone suma Josep ora Isip
su raayona namba wan gavman
ali mapiraasa. Go puma nipuna
ada page surubenalo surube ali
mapiraasa.
11 Go pisa-le Isip su-para Kenan
su laapo-para reae adaa paboma
sapi e poape giya komisimi. Go
pisimi rabu naana kasuanu eda
asa pisimi. 12 Go pisa rabu naana
kasua Jekop-me Isip su-para eda
salo remaa pagoma nipuna sinu
rana komea pora kimisu-para ma
rapasa. 13 Rana laapo pisimi rabu
Josep-me ameaya-para nipuna
kone lakalisa rabu Fero-me Josep
nipuna ruru adisa. 14 Go pisa rabu
Josep-me nipuna aaraa Jekop-para
agale rapaoma nipuna ruru Isip
su-para ipulupape lo lakalisa. Go
pisa rabu enaali 75 no-para puma
ipisimi. 15 Go pisa rabu Jekop
Isip su-para puma komenaloma
naana kasuanu page go su-para
puma komisimi. 16 Komenaloma
nimuna ronu Sikem su-para mea
ria puma rogaasimi. Go suri
Abraham-me ali rogaape tapa
kabenalo Hamo-na naakinu kana
kalisa.
17 Go pisa pare Gote-me
Abraham-para pogalu pirape
agale kalenalo di rudu lisa rabu
naana ruru enaali adaapu Isip
su-para kimisu puma pirisimi.
18 Go-para pirisimi pare werepere
Isip-na ali mudu meda piruma
go alimi Josep na-adisa. 19 Go
ali mudumi naana ruru yala
mapolaaoma kasuanu radaa
mapaaoma nimuna nogo naaki
pa komenalo su kamaa-nane mea
mapiraasa. 20 Go rabu Moses-na

agimi nipu madisa. Go naakiri
le-wili kaapu epe-rupa ae naaki
yaa-pulu agimi suba repo ada-
para madu saapirisa. Go pisa pare
werepe nipu kalae naaki-rupa
pirisa. 21 Go rabu ali mudu Fero-
na waneme muma ora nipuna
si-rupa surubisa. 22 Go rabu
Isip kone makuaae alinumi nipu
mogealisimi. Go pisa-pulu Moses-
ri nipu yaba yapipi le ali piruma
puri pale agaa-para kogono-para
puma ali mudu-rupa pirisa.

23 Wala werepe Moses-na maali
40 palinaloma nipumi Israel su-
para piri amenu adalua kone
wisa. 24 Go pisa rabu Moses-me
Isip ali medame ame ralu talaina
adisa. Adisa-pulu nipumi ame
raba mulalo puma nipumi Isip
ali lu makomeama rudu abulisa.
25 Go pisa rabu Moses-me kone
gu-rupa wisa: Gote-me ni puri
ginalo neme amenu raba mealua
rabu adalimi kone wisa. Go kone
wisa pare amenumi kone gu-rupa
nawisimi. 26 Wala ekera-nanere
ame laapome yada pisipi rabu
Moses adoma yada napipape lo
agale gu-rupa lakalisa: Ame laapo,
nipiri ora ameaya-le nipimi ake
paa-daa makoyaaripi ya? 27 Go
lisa pare mo alimi rono pagoma go
Moses warolo paoma talo: Aapimi
ne ora ali mudu-rupa mapiraaripa
ya? 28 Abala go Isip ali meda tyade-
rupa ni tyalalo pi pae? 29 Gu-
rupa pagisa rabu Moses paala
komoma Midian su-para pogola
puma yada tyape ali-rupa puma
pirisa. Go puma werepere nipumi
naaki laapo madisa.

30 Maali 40 palisa rabu Moses
enaali napiri su Rudu Sainai re-
para puma ensel meda adisa.
Adisa rabu repena sulaa ralae-
na adisa. 31 Moses-me adisa rabu
nipumi pala komoma rabu nipu
re-para puma adolalo pisa. Go
rabu nipumi Mudu Ali-na agale
gu-rupa pagisa: 32 Niri nena
kasuanuna Gote yaade. Niri
Abraham-para Aisak-para Jekop-
para nimuna Gote yaade lisa. Go
lisa rabu Moses paala komoma
pururu pisa pare Gote piri-para
na-adisa. 33 Go pisa rabu Gote-
me nipu-para talo: Nena age ada
koyape. Abi ne rekoma aate suri
ora Gote-na epe su yaade lisa.
34 Neme nina Isip su-para piri
enaalinuna koe radaa pi kogono-
daa ora ade. Nimuna re pagoma
nimu raba mulalo epawa. Go
pea-le ne rekoma ne Isip su-para
painalo pi lisa.

35 Go Moses komeare Israel su-
para piri enaalinumi abala giyoma
gu-rupa lisimi: Aapimi ne ali
mudu-para kose pagape ali-rupa
mapiraaripa pae? Go lisimi pare
Gote-me Moses ali mudu-para
raba mi ali-para pirinalo mea ra-
pasa. Go repena sulaa ralae-para
pirisa ensel-me Moses raba minalo
Gote-me Moses puri mapabaasa.
36 Moses-mere Isip su-para napi
kogono page rado kogononu page
pisa. Nipumi enaalinu Kale Ipa
kenaoma enaali napiri su-para
maali 40 nimu surubisa. 37 Moses-
miri Israel su-para piri enaali
abala gu-rupa lakalisa: Gote-me ni
mapiraasa-rupa nimina rikirana
agale lakale ali meda mapiraalia.
38 Moses-re Israel su-para piri
enaalinu kiritasimi rabu nipumi
raba misa. Nipumi ensel raapu
Rudu Sainai madaa piruma agale
lakalisa. Go ensel-me kasuanu
page agale lakalisa. Apo ade
abuna mapiraape agale pagisimi
rabu nimi page pagaliminalo
lagisa.

39 Go pisa pare go Moses-re
naana kasuanumi koau rilalisimi.
Nimimi nipu giyoma wala Isip su-
para palima kone wisimi. 40 Go
puma nimumi Aron gu-rupa
lakalisimi: Remo medaloma wari
lisimi. Go puma nimumi pora
walenaloma werepe pomona.

Moses-re naa Isip su-para mea
epaade pare nipu aa-para puma
palo maarea lisimi. 41 Go lisimi
rabu nimumi remo mena gawa-
rupa warisimi. Nimumi pa kimi
warili mena gawa madaa gote
ma-aulaaomaa rana ranaa komo
pirisimi. 42 Go rabu Gote-me nimu
yaa-para aatade kuba kedonuna bi
minasaainalo giyesa. Go madaare
Gote-na agale lakale alinumi
buk madaa gu-rupa lu wisimi:
Nimi Israel su-para piri enaalinu-
ya. Nimimi maali 40 su kamaa
piruma mena gawanu luma lodo
kirisimide-le gore ni-para pisimi
pae? Ora dia. 43 Nimimi mo
remo Molek-na mamina warili
abala mea kilipima ria pisimi. Go
raapu mo remo Refan-na kuba
kedo page minasaasimi. Go remo
wasaare nimimi waria kiritasimi.
Go pumare neme nimi Babilon
su-para maa pua mapiraalua lisa.
Profet alimi buk madaa apo agale
lu wisa.

44 Stiven-me agale pena lala lisa:
Naana kasuanuri enaali napiri su-
para piruma lotu ada sel laplap-
me warisimi. Go adare Gote-
me Moses-para wariape lo robo
wisa-rupa warisimi. 45 Werepe go
laplap-me warili adare kasuanumi
sinu-para kalaama puma kasuan-
umi kilipima ru pisimi. Go puma
Josua-me ruru radonu raita maa
pisa rabu kasuanu sel ada go-para
ma ria pisimi. Go pulalo pisimi
rabu Gote-me lore alinu abala ralu
rubesa. Go su-parare Devit madisa
rabu page sel ada wisa. 46 Devit-
ri Gote-me epe ali kone wisa-
pulu nipumi Gote-para ne ora ka-
sua Jekop-na Gote yaa-pulu nena
pirape lotu ada warialuame pi
lo beten lisa. 47 Go beten lisa
pare Devit-na naaki King Solomon
nipumi go lotu ada warisa.

48 Yapare so Adaa Gote-re pa
kimi warili ada-para napia. Go
madaare Gote-na agale lakale al-
imi gu-rupa lisa: 49 Mudu Alimi gu-
rupa lisa: Yaa-parare ora nina piri
siaa yaade. No suri ora nina age
wi-para yaade. Go pe-le nimimi
nina adare ake pu palimi yapae?
Go page nina Pomo mu Pirape su
yaade. 50 Neme go elenuri nina
kimi waritu lisa.

51 Stiven-me kaunsil gu-rupa
lakalisa: Nimiri pupitagi no raa-
para piri enaali pimi. Nimina kale
poaoma Gote-na agale napageme.
Nimiri nimina kasuanumi Holi
Spirit giyasimide-rupa peme.
52 Profet ora komea nimina
kasuanumi radaa nakalasimi ya?
Go page nimina kasuanumi epe
redepo le ali madaa pora mea
waalape ali lu makomasimi. Go
puma abi page nimimi nipu
koe maduma lu makomasimi.
53 Nimiri ensel-me Gote-na rekena
agale mea lagisa. Go pisa
pare nimimi go agale yokoma
napagaeme.

Nimumi Stiven kaname lu makomaasimi

54 Kaunsil piri alinumi Stiven-
na agale pagomare waru rono
pagesimi-pulu nimuna kabulu
regepe no pirisimi. 55 Yapare
Stiven-re Holi Spirit nipuna
lo robaa-para rubitabesa-pulu
nipumi so yaa-para Gote-na epe
paa adisa. Yesu Gote-na popo ki-
nane pirina adisa. 56 Adalepa. So
yaa lobapaina Gote-na ki popa ki-
nane enaali Raapu Pirape alina Si
so pia-daa lo Stiven-me gu-rupa
lisa.

57 Go lisa rabu nimumi ali-ya
loma nimuna kale pora poaoma
Stiven wagepu adialalo pirisimi.
58 Nimumi nipu adare kamaa-
nane raita maa puma kaname
lisimi. Go puma nipu lu mako-
maape alinumi mamina kaloma
penaali meda mea kalisimi. Go
alina biri Sol yaade. 59 Nimumi
kaname talaina Stiven-me Gote-
para beten gu-rupa lisa: Mudu
Ali Yesu, nina wasupa mea lisa.
60 Go lisa rabu rumu pege puma

agale puri paloma lisa: Mudu Ali, go alinuna pupitagi koe kedaa na-abulape. Go loma nipu komoma u palisa.

8

Sol-me Gote-na kone rulae enaali kedaa kalisa

1 Stiven lisimi go raburi Jerusalem su-para piri kone rulae enaalinu madaa koe kedaa yapi di marekaasa. Go pisa-pulu nimu su rado rado-para yada tya rekoma pisimi. Nimu Judia Samaria su-para yada tya pisimi pare aposel kogono alinu komea napisimi. 2 Go raburi Gote madaa kone waru rulae ali medalomame Stiven-na ro rogaaoma re lo pirisimi. 3 Yapare Sol-me Gote-na ruru kedaa kalalo makoyaasa. Nipu ada komea komea lo pu-para pamuma kone rulae enaalinu aditama karapo ada-para mapaitaasa.

Samaria su-para Gote-na epe agale lakalisimi

4 Yadatape pirisimi kone rulae enaalinumi su raayona puma epe agale la yokesimi. 5 Filip-ri nipu su Samaria adare-para puma apo piri enaalinu-para Gote-me Mea Rapaae Kana agale mogealisa. 6 Nipumi napi kogono pisa rabu enaali adaapumi nipuna agale pagoma kone rulasimi. 7 Go pisa rabu Filip-mi remo pabo piri enaali adaapuna remo kamaa mapisa. Go remo pisa-daa agale puri pale lisimi. Go puma pora napami ki koe enaalinu page yaina komo pa wi enaalinu page ma-epeaasa. 8 Go rabu Samaria su-parare enaalinumi ora raaname komisimi.

9 Go adare-parare ali meda nipuna bi Saimon pirisa. Go aliri nipu yaina pia ali yaa-pulu Samaria su-para piri enaali raayome nipu paala komisimi. Nipumi ni ora ali mudu lisa-pulu enaalinumi nipuna puri adoma paala komisimi. 10 Samaria su-para piri enaali raayo ora ali mudunu page riabo enaalinu page go yaina pi alina bi waru minasaasimi. Go ali madaa gu-rupa lisimi: Nipu Gote-na puri wia-pulu bi Ora Puri lamina lisimi. 11 Ora raana adaapu nipuna yaina pi kone adoma enaalinumi nipu waru pagisimi. 12 Go pirisimi pare Filip-mi Gote-na Surube Su madaa Yesu Keriso-na bi madaa Epe Agale lakalisa rabu Samaria su enaalimi agale madaa kone rulaoma kalu-ipa misimi. 13 Go yaina pia ali Saimon page kone rulaoma kalu-ipa muma lisana Filip re-para pisa. Go puma nipumi puri pale kogono-para kogono radonu-para adisa rabu paala komoma ki wakepu lisa.

14 Samaria enaali Gote-na agale lo robaa-para misimi rabu Jerusalem su-para piri aposel ko-gono alinumi remaa pagisimi. Go puma nimumi Samaria su-nane Pita Jon laapo maa penaalisimi. 15 Go ali laapo ipisipi rabu nipumi kone rulae enaalinu Holi Spirit minalo beten laasipi. 16 Holi Spirit enaalimi abalade namisimi-pulu nipumi go-rupa pisipi. Nimu kalu-ipa misimi rabu Yesuna bi madaa pagoma misimi. 17 Go pisa-pulu Pita Jon laapome nimuna kalu madaa ki winaloma Holi Spirit misimi.

18 Aposel ali laapome kalu madaa ki wisipi rabu go yaina pi ali Saimon-me enaalinu Holi Spirit misimi rabu adisa. Adisa rabu Pita Jon lapo-para mone-me kabano tapa lo agale gu-rupa lakalisa: 19 Go puriri ni gialepa. Naa kimi pa enaalinuna kaluna sanoloma Holi Spirit mealimi lisa.

20 Go lisa pare Pita-me agale gu-rupa abulisa: Nena kana raapu koe repena sulaa-para pope. Neme Gote-na pa kama gea elere

mone-me kabalua kone nasape.
21 Nemere kogono pulalo naa
raapu kogono ali mada napirali.
Nena lo robaa-para epe redepo
le kone napia. 22 Pare nena lo
robaa-para kone ma-epaaoma Ali
Mudu-para beten lape. Go puma
koe kone marabuaaina beten lape.
23 Gore ne kudipa kone suae ali-
rupa adalo lisa. Go koneme ne
karapo ada mapiraaya. 24 Go lisa-
pulu Saimon-me Pita Jon lapo-
para talo: Aya, nena lae-rupa ni
mada koe elenu na-epena beten
tapape lisa.
25 Go puma Jon Pita laapome
Mudu Ali-na agale kone polao
mogeaoma Jerusalem su-para
wala pisipi. Pora kepa pisipi rabu
Samaria su-para piri enaalinu
Gote-na Epe Agale lakalisipi.

Filip-mi Itiopia su-para piri ali agale lakalisa

26 Werepe Gote-na ensel
medame Filip agale gu-rupa
lakalisa: Nena omoale yarera
puma no-nane pumare Jerusalem
su wadioma Gasa su lapona pora
pope lisa. Go porare enaali napiri
su-para go popesa. 27 Go lisa rabu
Filip-mi omoale yarera puma pisa.
Go pisa rabu Itiopia su-para piri
ali meda nipuna ada wala polalo
pisa. Go aliri naaki namade abe
ali yapare ora ali mudu piruma
Kwin ena muduna kana surubisa.
Go enana biri Kadasi nipu Itiopia
piri enaalinu surubisa. Itiopia
alimi Jerusalem su-para Gote-na bi
minasaoma ada wala polalo lotu
ta pisa. 28 Nipu hos-me yole kaaris
madaa piruma popesa. Pira pale
pulaaoma agale lakale ali Aisaia-
na pepa madaa yarepeama pisa.
29 Go puma Holi Spirit-mi Filip
lakalisa: Mogo hos-me yole kaaris
re-para puma aasa. 30 Go lisa
rabu Filip go ali piri-para wagepu
puma agale lakale ali Aisaia-
na buk yarepealaina pagisa.
Pagoma agale gu-rupa misa: Go
yarepeale agalena re makuaae
pa? 31 Go alimi talo: Ali medame
go agalena re nalagialiadere ake
puma makuaalua yapae? Itiopia
surube alimi Filip gu-rupa loma
lisana hos-me yole kaaris madaa
ni raapu epa pira lo lakalisa.
32 Mo yarepelisade agalena re
gu-rupa lakalisa: Gore nipu tyape
mena sipsip-rupa nimumi nipu
maa pisimi. Oge mena sipsip-
ri iri podetalo rogaaoma pemede-
rupa agale lorainaloma nipu maa
pisimi. 33 Gore nimumi nipu
ora rabuaanaaoma nipu maria-ae
kose agale lisimi. Gore nipu nogo
naakinu page meda ora napiri.
Go puma nimumi nipu lu mako-
mainaloma so yaa-para pisa. Go
agalere Aisaia-na buk madaa apo-
rupa lu wisa.
34 Apode alimi Aisaia-na buk
yarepeari Filip-para agale gu-rupa
misa: Go agale lakale alina agalere
aapi madaa lo aaya pae? Ora
nipu madaa lea pae pa ali meda
madaa lea pae? 35 Go lisa rabu
Filip-mi Epe Agale adaapu mogeal-
isa. Go ali madaa abala yare-
pelisa agalena re lomare Yesuna
Epe Agale mogealalo pisa. 36 Go
puma pora pulaomare Itiopia su-
rube alimi ipa le meda adisa. Go
puma nipumi talo: Go ipa ada.
Ake pea neme kalu-ipa namealua
yapae lisa. 37 Filip-mi nipu-para
talo: Nena pu lome kone waru
rulali-daare kalu-ipa mada meali
lisa. Go lisa rabu go alimi talo:
Abi Yesu Keriso-re ora Gote-na Si
yaade kone rulaayo lisa.
38 Go rabu mo alimi hos-mena
yole kaaris maloraaoma nipu Filip
laapo no ipa-para pisipi. Go puma
Filip-mi kalu-ipa kalisa. 39 Ipa
koauna giyoma ipisipi rabu Holi
Spirit-mi Filip pane maa pisa. Mo
alimi Filip wala na-adisa pare
nipu pora-nane pisa rabu nipuna
lo robaa-para raana ora waru

pisa. 40 Filip-mi kone muma
nipu Asdot su-para pa epa pirisa.
Nipumi adare raayona Epe Agale
lakelaama pumare Sisaria su-para
puma pirisa.

9

*Sol kone perekeyo suma Gote-na
agale lo robaa-para makodasa
(Kog 22.4-16; 26.9-18)*

1 Yapare go rabu Sol-me koe
agale lala puma Gote-na aposel ko-
gono alinu lu makomaalalo pisa.
Go puma nipumi Gote-na lodo
kira-ae ali mudu piri puma adisa.
2 Go ali mudumi pepa linalo laketa
pisa. Go puma Damaskus su-
parare Sol-me Juda alinuna lotu
ada ru-nane pulalore Gote-na pora
raati enaali lotu ada-para madaa
wasala pea. Go puma nipumi
nimu Jerusalem su-para karapo
ada adialalo maa pisa. 3 Gore Sol
puma Damaskus adare resi-para
pamisa rabu nipu piri-para so yaa-
para wi paame nipuna le agaa-
para pea-rupa ipisa. 4 Go rabu Sol
nipu su kamaa lopoma agale meda
gu-rupa pagisa: Sol Sol, neme
niri ake paa-daa makoyaate pae?
5 Gore Sol-me talo: Mudu Ali, nere
aapi ya? Agale gu-rupa abulisa:
Niri Yesu yaade. Nemere ni ade
abuna makoyaaye. 6 Yapare ne
rekoma so adare-para pu. Neme
werepe pali ele ali medame la-
gialia lisa.

7 Go agale lisa rabu ali
medaloma Sol raapu pisimiri pa
rekaoma agale nalisimi. Nimumi
go agale pagisimi pare pa ele meda
na-adisimi. 8 Sol su madaa rekesa
pare le-para ribaa pa yabaasa. Go
pisa-pulu nipuna adami alinumi
ki mina muma Damaskus su-para
mea lamua pirisimi. 9 Gore yapi
repome Sol-na le-para ribaa pa
yabaina eda nanisa.

10 Go puma Damaskus su adare-
para Gote-na agale lae disaipel ali
meda Ananaias pirisa. Nipumi
upaa adisa rabu Gote-me agale gu-
rupa lakalisa: Ananaias-ya lisa.
Nipumi talo: Mudu Ali, ni go pi
lisa. 11 Gote-me nipu-para talo:
Ne rekoma go pora-para pu. Mo
porana biri Redepo le Pora, go
pora-para pope. Ne Juda alinuna
ada puma Tasas su-para piri ali Sol
asa pape. Abi go ali Sol-me beten
lala pia. 12 Nipuna kone-parare
ali meda ne Ananaias nipuna ada-
para puma kalu madaa ki epa
saena kone saapia. Go pali rabu
nipuna le wala rupaloma kone
saapia.

13 Ananaias-me gu-rupa lisa:
Mudu Ali, enaali adaapumi go
alina koe kone adoma ni lagiame.
Jerusalem su-parare nipumi nena
epe kone rulae enaali madaa koe
kedaa mea kalisa. 14 Gote-na
lodo kira-ae ali nimu nipu pepa
kalisimi-pulu go ali Damaskus su-
para ipumare nena bi minasaa-ae
enaali adialalo pea. 15 Mudu Alimi
nipu-para talo: Abi pu. Neme nipu
nina epe raba mi ali mapiraayo.
Nipumi nina bi su raayona maa
puma ruru radonu page nimuna
ali mudunu page Israel enaalinu
page nimumi pagenalo maa palia.
16 Naa kogono madaare neme
nipuna radaa nape elenu mea
waatoa.

17 Go lisa-pulu Ananaias puma
go ada ru-nane puma kodobaoma
Sol-na kaluna nipuna kimi warisa.
Go puma nipumi talo: Ame-ya
Sol, abala ne pora-nane pamuma
Mudu Ali Yesu adaede. Nipumi
nena le rupaoma Holi Spirit nena
lo robaa-para rubitabenalo ni mea
epenala lisa. 18 Go lisa rabu Sol-na
le madaa kepisa ele rakepe pasa
rabu le wala rupasa. Go pisa rabu
nipu rekoma kalu-ipa misa. 19 Go
puma eda noma yogale-para puri
wala misa.

20 Nipu Juda alinuna lotu adanu-
para puma kodobaoma Yesuna bi

madaa agale lakalisa. Gore gu-
rupa lisa: Yesu ora Gote-na Si
yaade lisa. 21 Go enaalinumi
pagomare kidipaa wake lu piruma
agale gu-rupa lisimi: Go aliri abala
Jerusalem su-para maa piruma
Gote-na bi minasaa-ae enaali lu
makomasade ali yaade. Go aliri
go-para ipuma nipumi Gote-na
pora raali enaali adialalo ipisa.
Go puma Gote-na lodo kira-ae ali
mudunu piri-para maa polalo pi
lisa.
22 Go lisimi pare Sol-me agale
mogealisa rabu puri meaa-ma pu
pirisa. Nipumi Damaskus piri
Juda alinu-para Yesu ora Gote-na
Mea Rapaae Ali yaade lakenaloma
agale mada na-abulisimi.
23 Go puma koro medare Juda
alinumi nimu kirita piruma Sol
tyalalo yada robesimi. 24 Pare Sol-
me nipu tyalalo pirisimi remaa
abala pagisa. Go puma Juda al-
inumi Sol tyalo pirisimi rabu ada
pora gaapenu ora ribaa page alebo
page kaleda pirisimi. 25 Go pisa
pare Sol disaipel enaalinumi nipu
lamu muma adaa nu basket-para
kaleda mapiraasimi. Go puma
pape rarane basket-para maduma
puma mea lopaasimi.
26 Sol Jerusalem su-para puma
disaipel alinu raapu pirulalo
pisa. Go pisa pare nimumi nipu
Gote-na disaipel ali diana kone
suma paala komisimi. 27 Go
rabu Barnabas-me nipu raba
muma disaipel alinu piri lamua
pisa. Go puma Barnabas-me
Sol pora pamisa rabu Mudu Ali
adisade remaa lakalisa. Go puma
Barnabas-me Mudu Ali Solo-para
agale lakalisade remaa lakalisa.
Sol Damaskus su-para pirisa
rabu Yesuna agale puri paloma
mogeasade page remaa lakalisa.
28 Go lakalisa-pulu Sol-me disaipel
alinu raapu piruma ora paala
nakomisa pare Jerusalem raayona
puma Mudu Ali-na bi madaa puri
pale agale lakalisa. 29 Go puma
nipumi Grik agale le Juda alinu-
para ape agale lo pirisa rabu
nimumi nipu tyalalo pirisimi.
30 Go disaipel alinumi go remaa
pagomare nimu Sol Sisaria su-
nane lamua pumare Tasas su-para
penaalisimi.
31 Go pisa rabu Judia su robo-
para Galili su robo-para Samaria
su robo-para kone rulae enanu
epe-rupa pirisimi. Go puma Holi
Spirit-mi puri kalisa-pulu Gote-na
ruru adaa yoma puri palo pisimi.
Go puma Gote-na ruru piri enaal-
inumi nipuna bi waru minasaasa
pirisimi.

*Pita-me Ainias-na yaina ma-
epeaasa*

32 Pita nipuri su raayona
pamuma agale mogealisa rabu
koro medare Lida su-para piri
kone rulae enaalinu adola pisa.
33 Go-parare ali meda nipuna bi
Ainias-re nipu pora napami ali
yaa-pulu reke madaa pa pirisa.
Go yainare nipu maali 8 ru-nane
pirisa. 34 Pita-me nipu-para talo:
Ainias, Yesu Keriso-me ne ma-
epelea-le rekoma nena yapara
lodea ma-redepoaya lisa. Go
lisa rabu Ainias wagepu rekisa.
35 Nipu rekoma pisa-pulu Lida
Saron su laapo piri enanumi nipu
adoma nimuna kone pereke yoma
Gote-na agale ralisimi.

*Pita-me kome ena Tabita
marekaasa*

36 Mo Jopa su-para Gote-na
disaipel ena meda pirisa. Nipuna
biri Tabita yapare Grik agale
madaa Dorkas lisimi. Go bina
re-re ora wagepu pope ele-daa
leme. Go enare ade abuna epe
kogono puma narali enaalinu ele
kalala pisa. 37 Go rabu nipu yaina
meda muma le kadupilisa. Gore
nipuna to radepea ada rum sone
maa ria puma wisimi. 38 Gore
adaa kagure Jopare su Lida repara

aasa. Go puma Jopa su-para piri
disaipel alinumi Pita Lida su-
para pia remaa pagisimi rabu
ali laapo rapaoma agale gu-rupa
lakalisimi: Naa piri wagepu epape
lo lakalisimi. 39 Pita-me pagoma
go su giyoma nimu raapu wala
pisa. Opapasa rabu so ada rum
ae madaa-nane lamua pirisimi.
Go puma ena wasa raayome
Pita kutapu ma-awabaaoma re
lo pirisimi. Nimumi Dorkas
nipuna warili mamina-nu elenu
Pita mea waalisimi. 40 Pita-
me enaali raayo kamaa pulupa
lomare rumu pege puma beten
lisa. Beten lomare go enana ro
wi-para leme nipu adoma gu-rupa
lisa: Tabita, nere rekoma. Go lisa
rabu ename nipuna le rupoma
Pita adoma rekoma pirisa. 41 Go
rabu Pita-me nipuna ki muma
marekaasa. Go rabu nipumi kone
rulae enaali-para ena wasanu-
para yaaloma go ena epa adalepa
lisa. 42 Go remaare Jopa su one
mone lakelalo kiritasimi-pulu
enaali adaapumi Gote-na agale
madaa kone rulasimi. 43 Go
puma Pita nipu Jopa su-para
yapi adaapu piruma nipu Saimon
raapu pirisipi. Go Saimon-re
mena gawana yogaleme ele warili
ali.

10

Pita Kornilius laapona kogono

1 Ali meda nipuna bi Kornilius-
ri nipu Sisaria su-para pirisa.
Nipuri Rom suna ali mudu piruma
nipumi soldia ali 100 surubisa.
Gore nipuna soldia alinuri nimu
madi suri Itali yaa-pulu go bi Itali-
repaa lisimi. 2 Go surube aliri
nipu ade abuna lotu lo nimu raapu
Gote-na bi minasaaeme. Nipumi
kana ele Juda alinuna naraali
enaalinu kaloma ade abuna Gote-
para beten lala piralia. 3 Koro
medare naare alebo ta pulaina
3 klok rabu nipumi upaa-rupa
puma ele adisa. Adisa rabu Gote-
na ensel meda ipuma epa talo:
Kornilius-ya. 4 Nipumi mo ensel
paala komoma pa adabaaoma
talo: Mudu Ali, ake palua ya? Go
rabu ensel-me gu-rupa abulisa:
Nena beten-para ele raba mi
kone-parare Gote-me adaba pia.
5 Abiri neme agale maa pope
naaki medaloma Jopa su-para
penaala. Nimumi ali meda lamua
ipulupape lo laketapape. Go
adola palimide alina biri Saimon
yapare nipuna bi meda Pita leme.
6 Go aliri nipuna bi komea-rupa
ne ali medana ada-para piralia.
Nipuri mena gawana yogale raapu
kogono pi ali yaade. Nipuna adare
no ipa solwara kuni-nane aaya-
daa lisa.
7 Ensel-me Kornilius agale gu-
rupa lakeloma pisa. Kornilius-mi
nipuna kogono naaki laapo-para
soldia ali meda page nimu yalisa.
Mo soldia ali medare nipu lotu
agale pagoma nipumi ade abuna
Kornilius raapu piruma raba
meape kogono pisa. 8 Kornilius-mi
go ali repo-para ensel-na remaa
lakeloma mo Jopa su-para maa
penaalisa.

Pita-me upa-rupame yada adisa

9 Nimu puma pora-nane paluma
yapi lapisa raburi wala pumare
Jopa su re-para puma opapasimi.
Go rabu naare rikirana aina Pita-
me ada koauna beten tea pisa.
10 Go ada koauna pirisa rabu
nipu reame komoma eda nolalo
pisa. Gore nimumi eda kiritao
kiritasimi rabu Pita-me upaa ele
meda ado sa. 11 So yaa-para pora
gaape lobenaloma nipumi ele
meda adisa. Adaa mamina elere
nimumi kuni maala ripinoma
lopataina adisa. 12 Go mamina-na
ru-nanere mena yaa yapa waalisa
kero ele pabo pirisa. 13 Go rabu
agale meda gu-rupa pagisa: Pita,
ne rekoma mogo elenu lu nape.

14 Pare Pita-me talo: Mudu Ali, ni
mada dia. Naana rekena agale
wia-pulu neme koe edanu-daa
nanalua. 15 Gore wala rana lapopa
agale gu-rupa lakalisa: Gote-me
eda ele ma-epeaayare neme go koe
edanu-daa nalape. 16 Go agalere
rana repo loma lisana mamina ele
so yaa-para wagepu maa pisa.

17 Gore Pita-me kone adaapu
suma apo upaame adalo elere
ali yapae kone wisa. Go kone
saapiralaina Kornilius-mi mo
maa epenalisa alinumi agale
meaoma ipumare Saimon-na ada
pora gaape-nane epa rekesimi.
18 Nimumi gu-rupa yaalasimi:
Saimon nipuna bi medare Pita.
Go aliri go ada-para pia pae napia
pae lisimi. 19 Pita-me nipuna upaa
pa makuaaya pirina Holi Spirit-
mi gu-rupa lakalisa: Pora gaape-
nanere ali repome ne go asapeme-
daa lo lakalisa. 20 Go pea-le ne
rekoma nimu raapu pope. Neme
go alinu maa epenalawa-le kone
adaapu nasape pare wagepu pope
lisa.

21 Go lisa rabu Pita ada-para
puma alinu-para talo: Nimimi
asapuaarimide aliri ni yaade.
Nimi ake pula epame pea lisa.
22 Nimumi agale gu-rupa lisimi:
Surube ali Kornilius-mi pulupa
laa-daa epama. Go aliri epe ali
piruma Gote-na bi minasaa-ae ali
yaade. Juda enaali raayome nipu-
para epe kone wimi. Go ali-parare
Gote-na ensel medame gu-rupa
lakalisa: Neme Pita-na agale maa
rapaape. 23 Go agale pagomare
Pita-me nimu ada ru-nane lamua
puma eda kalo surubisa. Wala
ribaa reko Pita-me onale yarera
puma nimu raapu pisa. Jopa
su-para piri kone rulae amenu
medaloma page pisimi.

Pita nipu Konilias-na ada-para pisa

24 Nimu pumare pora meda
kura palae pumare Sisaria su-
para puma opapasimi. Gore
Kornilius-mi nimu adaba pirisa-
pulu nipuna ruru-para nipuna
adami enaalinu-para yaaloma
adola kiritasimi. 25 Pita ada ru-
nane abala ririna kodobasa rabu
Kornilius Pita-na kibu re-para
puma lopisa. 26 Go pisa pare Pita-
me nipu marekaaoma talo: Ne
reka. Ni page pa nena yago yaade.
27 Go puma Pita Kornilius laapo
agale laari puma ada ru-nane
kodobasipi. Go ada ru-nanere
enaali adaapu kirita pirisimi.

28 Pita-me nimu-para talo:
Nimimi ademe. Juda enaalinuri
pa ruru enaali radonu raapu
mada napitimi. Naa Juda alinuna
rekena agaleme gu-rupa lea:
Neme ruru radonu-para koeyae
pi ena-rupadaa natoa. Dia-le Gote-
me ni-para go kone giyala. 29 Go
pea-le nimimi ni lamua ipisimide
rabu neme agale nagiyasuade
pare agale pagoma ni epawa. Gore
neme nimi abi agale mealo: Ni ake
paa-daa yala simi?

30 Kornilius-mi talo: Gore
numumare rabu naare pereke
luma aina ada-para piruma beten
lala pirisua. Go rabu ali meda nipu
epe kaake pi mamina maaroma
ni piri-para epa rekaoma talo:
31 Kornilius, Gote-me nena beten-
para ele kalaina kogono-para
adobaaya. 32 Neme ali meda no
Jopa su-para penaaloma ali Sai-
mon Pita lamu mula penaalawa.
Go aliri bi komea ne yagona ada-
para pirina go ada ipa solwara
repale-para aaya. Yagore mena
gawa yogale warili ali. 33 Go lisa
rabu neme ali medaloma wagepu
ne piri epena lawa. Ne waru
pagoma epae-le naa raayo abi
Gote-na le agaa-para epa pima.
Go agalere ake ya? Gote-me ne
lagi agale manare naame pagolalo
adoba pima.

Pita-me Kornilius-na ada-para piruma agale lakalisa

34 Pita-me agale abala gu-
rupa la yokisa: Gote-me ruru
raayo madaa kone meda wia-daa
makuaato. 35 Go puma enaali
raayome Gote-na bi minasaoma
nipu madaa epe kone rulaeme-
daare Gote-me nimu raaname
komea. Su raayona piri enaalinu
madaa epe kone wia. 36 Abala
Gote-me naa Israel su-para piri
enaalinu-para Yesumi epe-rupa
pirape agale laginalo mea rapasa.
Yesuri enaali raayona Mudu Ali
pia. 37 Nimimi Jon-me abala
Epe Agale mogeaoma kalu-ipa
kalisa-daa pageme kone salo.
Werepe Yesumi Galili su-para
agale lakelomare Juda su raayona
Epe Agale mogealisa. 38 Nimimi
Gote-me Yesu Holi Spirit-para
puri kalisade remaa pageme kone
salo. Gote-re Yesu raapu pirisa-
pulu nipumi su raayo pamuma
epe kogono pisa. Go puma
enaali raayo Satan-na puri rolo
pimiri Yesu-mi nimu maa rapasa.
39 Naame Yesuna kogono raayo
adema. Juda su-para Jerusalem
su-para page enaalinumi Yesuna
kogono adema. Go pisa pare
nimumi go ali repena polopea
madaa lu makomasimi. 40 Go
pirisimi pare yapi repo tapa-para
pirinaloma Gote-me nipu tapa-
para wala marekaasa. 41 Go
puma naame adamonolo Gote-
me marekaasa. Naame kama
adaminalo namarekaalisa pare
enaali medalomame page adenalo
pisa. Nipu tapa-para rekoma
ipisa rabu naa nipu raapu meda-
para eda no pirisima. 42 Go
puma Yesumi naa-para epe agale
puma laketapape lisa-pulu go epe
agalere enaalinu pamu laketema.
Gote-me nipu komea kose pagape
ali mapiraasa-pulu naame go
agale laketema. Gore ora pa
pitimi enaalinu page abala kome
enaali page Yesumi nimuna kose
pago rumaalia. 43 Gote-na agale
lakale alinumi Yesu madaa agale
lakalisimi. Enaali raayome Yesu
madaa kone rulalimiri Yesuna
bina purimi nimina pupitagi ralu
rubalia.

Enaali ruru rado medanumi Holi Spirit misimi

44 Pita-me go agale lalaina Holi
Spirit nipuna agale pago pirisimi
alinu raayo madaa ipisa. 45 Go
puma kone rulae Juda alinuri Pita
raapu piruma paalame komisimi.
Gote-me nipuna Holi Spirit ruru
rado enaalinu-para kalisa-pulu
Juda alinumi ki ragi luma paalame
komisimi. 46 Gore ruru rado enaal-
inumi adaa agale rado rado lo
Gote-na bi minasaasimi rabu Juda
alinumi paalame komisimi. Go
puma Pita-me adoma talo: 47 Go
alinuri Holi Spirit meamedere
naame page go-rupa misima, Go
pea-le aapimi madaa rekena salia
ya? Kalu-ipa mada mealimina lisa.
48 Go lisa rabu Pita-me agale mana
gu-rupa lakalisa: Yesuna bi madaa
kalu-ipa katapape. Go puma Pita-
me mo alinu nimuna kone muma
yapi medaloma nimu raapu pirisa.

11

Pita-me Jerusalem su-para piri kone rulae enaali apo remaa lakalisa

1 Go pisa rabu Judia piri dis-
aipel alinu-para kone rulae alinu-
para nimumi pa ruru radome
page Gote-na epe agale pageme
remaa pagisimi. 2 Go puma Pita
Jerusalem su-para wala pisa rabu
oge naakina yogale rugutalo peme
alinumi Pita-para rono komoma
rono pagesimi. 3 Nimumi Pita-
para talo: Ne abalade ruru radonu
yogale naruguli ali raapu eda no
pirisimide.

4 Go lisimi rabu Pita-me go
agalena re waru gu-rupa lakalisa:
5 Niri Jopa adare-para piruma

beten lala pirisua. Go rabu nina
kone maa perekema upaa meda
adisua. Go puma ora mamina
ele meda nipuna kuni ripinaaoma
yaa-para epa kilipima ni piri epa
wisa. 6 Gore neme mamina ru-
nane waru adisua rabu neme ku-
yarinu-para keronu-para yaa ya-
panu ele raayo adisua. 7 Go
rabu agale medame ni gu-rupa
lagisa: Pita, neme rekoma mo
yarinu lu nape. 8 Pare neme
gu-rupa lawa: Mudu Ali, neme
madaa dia. Neme abalade rekena
wi arinu madaa eda-rupadaa ora
nanisuade. 9 Pare yaa-para agale
wala lagisa: Gote-me ele raayo
ma-epeaaya-le koto pi ele kone
nasape. 10 Go agalere rana repo
paganoloma mo yarinu ele raayo
wala so yaa-para yola pua.

11 Ora go raburi Sisaria piri ali
repo ni lamua pulalo nina ada-
para epa opapasimi. 12 Holi Spirit-
mi ne nimi raapu pu lo gu-rupa
lagisa-pulu neme kone adaapu
nawisua. Go ali ni raapu Sisaria
su-para pumare Kornilius-na ada-
para pisima. 13 Gore Kornilius-
mi ensel meda nipuna ada-para
pirina adisa remaare naa lagisa.
Go ensel-me nipu lakalisa: Neme
Jopa su-para ali maa rapaaoma
Saimon lamua ipulupape. Go
ali nipuna bi laapopare Saimon
Pita leme. 14 Go ali nipumi epe
agale lagialia rabu ne-para nena
ada-para piri enaalinu-para nimi
ade abuna kagaa piramala pope
remaa lagialia. Go ensel-me gu-
rupa lisa. 15 Gore neme agale pena
lalano Holi Spirit nimu madaa
ipisa. Abalade naa madaa ipisade-
rupa ipisa. 16 Ipisa rabu neme
Mudu Alimi agale lagisade-rupa
kone-para wala wisua. Nipumi
abala gu-rupa lisa: Jon-mere
enaalinu kalu-ipa kalisa rabu pa
ipame kalisa pare nimiri Holi
Spirit-na kalu-ipa mealimina lisa.
17 Naame Mudu Ali Yesu Keriso
madaa kone rulaoma Holi Spirit
misima. Go puma Abiri go
ruru rado enaalinu komea-rupa
misimi. Gore komea-rupa misimi-
pulu neme Gote-na kogono mada
nama-koeyaalua kone wisua.

18 Gore nimumi Pita-na agale
pagomare nimuna rono agale
giyoma Gote-na bi minasaasimi.
Nimumi talo: Gote-me ruru
rado enaalinu page ade abuna
kagaa piramala paliminalo kone
perekeape pora waalisa.

Antiok su-para piri enaalimi kone rulasimi

19 Stiven lisimi rabu adaa
kedaa maa kalisa-pulu kone rulae
enaalinu pu pa yabesimi. Go
puma Fonisia su-para Saiprus
su-para Antiok su-para page epe
agale lakalisimi pare nimumi Juda
enaalinu kama agale lakalisimi.
20 Go pisimi pare Saiprus Sairini
su laapo piri kone rulae ali
medaloma Antiok su-para puma
ruru rado enaali-para Mudu Ali
Yesuna Epe Agale pua lakalisimi.
21 Go puma Mudu Alimi puri
kalisa-pulu enaali adaapumi Epe
Agale madaa kone rulaoma Gote-
para kone perekelisimi.

22 Go pirisimi rabu apo
Jerusalem su-para kone rulae
enaalinumi remaa pagisimi-pulu
Barnabas mo Antiok su-para
penaalisimi. 23 Barnabas nipu
puma opapasa rabu nipumi Gote-
me go enaalinu raba mina adoma
raaname komoma agale gu-rupa
lakalisa: Go epe agale nagiyoma
Mudu Ali raapu puri paloma ko-
gono pu piralepape. 24 Barnabas
ora epe ali piruma nipumi Gote-
na agale waru pagoma Holi Spirit
nipu madaa waru rubitabisa. Go
rabu enaali adaapumi Mudu Ali-
na agale madaa kone rulasimi.

25-26 Go puma Barnabas-me Sol
mo Tasas su-para asa pula pisa.

Nipu abala adasaaoma mo Antiok su-para lamua ipisa. Go puma maali komeamere mo Antiok su-para Gote madaa kone rulae enaali raapu piruma enaali adaapu mogeasipi. Go Antiok suparare nimumi disaipel enaalinu Keriso-na bi* abala kalisimi.

27 Go rabu Gote-na agale lakale ali medaloma Jerusalem giyoma Antiok su-para pisimi. 28 Pisimi rabu agale lakale ali meda Agabus page ipisa. Holi Spirit-mi su raayona rea ora adaae pabenalo go alina kone-para mea kalisa. Go puma Agabus-me enanu gu-rupa lakalisa. Gore werepe ali mudu Sisa Klodius pirisa rabu reame waru komisimi. 29 Go agale pagisimi rabu disaipel enaalinu Judia su-para piri ame bali enaalinupara eda kabape kana maa pena kone wisimi. Nimuna kone suma kana komea komea kaloma gurupa raba misimi. 30 Nimumi gorupa puma Barnabas Sol laapo kana kalenaloma lotu ada surube alinu-para maa pisipi.

12

Kone rulae enaalinu radaa pi elenu wala misimi

1 Go rabu ali mudu Herotme Gote-na ruru medaloma-para kedaa waru mea kalisa. 2 Nipumi Jon-na ame Jems rai kudumi lu makomasa. 3 Go pumare Juda alinumi nipu madaa pedo pisimi. Go pisa-pulu Herot-me Pita page karapo mapaitaasa. Go pisa yapi di-ri olode raburi bret ma-adaa yis nasape di rabu pisa. 4 Pita adiala karapo ada-para soldia 16 nimumi Pita surubisimi. Go pirisimi pare maalapumi surubenaloma maalapumi rado medame surubisimi. Herot-na konere go olode Pasova dia naloma Juda alinu piri-para Pita maa palua kone wisa. 5 Go pulalo pisa-pulu Pita karapo adapara waru surubisimi. Go rabu Gote-na rurumi Pita raba minalo Gote-para beten waru laasimi.

Ensel-me Pita karapo ada-para pane mea rapasa

6 Go ribaa raburi Herot-me Pita ekera-nane kose talo pisa. Go puma go ribaa rabu Pita nipu soldia ali laapona rikirana palisa. Nimu hankap adaalepe laapome adima plisman-numi karapo ada pora gaape-para surubisimi. 7 Ora go rabu Mudu Ali-na ensel epa aasa rabu karapo ada-para nipuna paa kewo aasa. Ensel-me Pita-na pasaa luma marekaasa. Marekaaoma gu-rupa lisa: Ne wagepu ipu. Go lisa rabu hankap su kamaa koyataboma lopisa. 8 Ensel-me talo: Aako let yamoma age ada maara lisa. Pita-me gorupa pisa rabu ensel-me talo: Nena mamina maraoma ni raita mea epape. 9 Pita go ensel raita maa puma karapo ada giyesa pare go ensel-me pisare Pita maaresa. Nipuna konere pa upaa pi kone wisa. 10 Pare nipu laapo puma polis komea pirina popesipi wala laapo pa pora gaape-para pirina popesipi pare puri pale pora gaape-para pisipi. Go pora gaapere nipu pulaina nipuna pa lobesa. Nipu kamaa pumare poranane pisipi rabu ensel-me Pita wagepu giyoma pisa.

11 Go rabu Pita nipuna kone epa lobaitaboma gu-rupa kone wisa. Abiri neme go paede elere ora neme makuaato. Mudu Alimi nipuna ensel mi epenala-pulu go ensel-me Herot-na puri giyanolo epenalisa. Go pea-le Juda rurumi ni madaa pulalo palemedere mada napalimi lisa. 12 Nipumi go kone suma Maria-na ada-para

* **11:25-26:** Barnabas-para Pol laapome Gote-na Epe Agale lakelisipi rabu enaalinu lo robaa perekema Yesuna ruru pirismi. Go enaalinuna biri Kristen misimi.

pisa. Go enare Jon-na agi pirisa.
Jon-na bi medare Mak. Gore
enaali adaapu go ada-para piruma
beten lala pirisimi. 13 Go rabu
Pita-me kamaa pora gaape tyaara
kogono ena Roda-me pora lobo-
lalo ipisa. 14 Nipumi Pita-na agale
pagomare lo robaa-para raana
komisa-le pora gaape nalobe ru-
nane wagepu wala pisa. Gore
Pita ada pora gaape-para epa aaya-
le nimi rekalepa lisa. 15 Go no-
gome nimu gu-rupa lakalisa rabu
nimumi talo: Nere makeyatepa pe
lisimi. Pare nogome talo: Ora
lawade lisa. Go puma enaalin-
umi talo: Gore Pita-daa dia yapare
nipuna ensel yaade lisimi.
16 Go agale lisimi rabu Pita-me
awoma kimi pora gaape luma
adobaasa. Go puma ru-nane piri
enaali ipuma pora gaape loboma
Pita-na le agaa adisimi-pulu
paalame komisimi. 17 Go raburi
Pita-me nipuna ki musaoma
wa loma agale maloraasa. Go
puma mo karapo ada-para Mudu
Alimi nipu mea rapaaripa remaa
lakalisa. Go puma Pita-me talo:
Nimi Jems-para nipuna amenu-
para go remaa laketapape lisa. Go
loma ada giyoma wala su rado-
para pisa.
18 Gore naare rapasa raburi Pita
napirisa-pulu mo soldia alinumi
pogolasaoma agale adaapu lisimi.
19 Gore ali mudu Herot-me puri
pale agale lakenaloma asapisimi
pare na-adasasimi. Go puma ali
mudumi mo surube alinu agale
mulalo ipulupa lisa. Nimuna agale
pagomare apo surube alinu puma
lu makomaalepa lo lakalisa. Go
rabu Herot Judia su giyoma mo
Sisaria su-para puma pirisa.

Herot nipu komisa

20 Gore Herot-me Tair Saidon
su laapona piri enaalinu-para
rono pagisa. Go pisa rabu go
su laapo piri enaalinu nimumi
Herot adola pirisimi. Nimumi
kiritaoma ali Blastus-me nimu
raba minalo yaalisimi. Go aliri
nipumi Herot-na adana surube ali
pirisa. Go pirisa rabu Herot piri-
para puma naa epe-rupa piramina
puma lisimi. Herot-na Surube Su
raayo madaa nimuna eda misa-
pulu go agale lakalisimi.
21 Enaalinumi gu-rupa lakalisimi-
pulu Herot-me agale pagape
yapi raburi nipuna epe au pawa
nipuna epe pirape siaa madaa
piruma enaalinu-para remaa
lakalisa. 22 Go agale lisa rabu
enaalinumi lalaaoma gu-rupa
yalaasimi: Go agalere ora Gote-
na agale ta-le ora pa ali medana
agale-daa dia lisimi. 23 Go
lisimi rabu Herot-me Gote-na bi
namakuaasa-pulu ensel medame
Herot lu makomasa. Go puma ora
komenalo kolaimi nipuna yogale
waru nisimi.
24 Go pisa pare Gote-na epe agale
puri paboma su raayona pisa.
25 Barnabas Sol laapome kogono
pu kiraluma Jerusalem giyoma go
ali Jon Mak maa puma Antiok su-
para pisimi.

13

Barnabas Sol laapona kogono

1 Antiok su-para piri enaalinuna
lotu ada-parare Gote-na agale
lakale alinu-para tisaa-nu page
pirisimi. Nimuna biri go-rupa:
Barnabas-para Simeon nipuna
bi medare Niger-para Sairini su-
para piri ali Lusius-para gavman
adaa ali Herot-na ame Manain-
para Sol-para nimu raayo lotu
ada komea-para pirisimi. 2 Go
alinuri koro meda lotu ada-para
kiritaoma Gote-para beten loma
eda adaaoma pirisimi. Go rabu
Holi Spirit-mi nimu-para talo: Go
ali Barnabas Sol laapore neme
kogono madaa mapiraayo-pulu
go ali laapome kogono palipinalo
laketape lisa. 3 Go lisa rabu

kiritape alinumi eda wala giyoma
beten medaloma nimuna kimi
kaluna suma nipu laapo maa
penaalisimi.

*Aposel alinumi Saiprus su-para
epe agale la yokesimi*

4 Holi Spirit-mi Barnabas-para
Sol laapo maa penaaloma ali laapo
no Selusia su puma Saiprus su
pulalo ipa sip kaboma pisipi. Go
Saiprus suri ipa solwara rikirana
aasa. 5 Go Saiprus su opapasipi
rabu Salamis adare-para pisipi. Go
rabu nipu Juda alinuna lotu ada-
para puma kodobaa-ma Gote-na
epe agale la yokesipi. Mogeasipi
rabu Jon Mak-me mo ali laapona
kogono raba misa.

6 Nimu go ipa solwara rikirana
wi su Saiprus pamuma lakalisimi
rabu Pafos su adare-para pisimi.
Go su-para pisimi rabu nimumi
yaina pi ali meda adisimi. Go Juda
alinuna biri Bar Jisasre nipumi ni
agale lakale ali pi loma enaalinu
makiralisa. 7 Go yaina pi aliri nipu
mo ipa solwara rikirana wi su-
para gavman-na mudu ali raapu
pirisa. Ali mudu nipuna bi Sergius
Paulus loma kone makuaae ali
lisimide. Apo ali mudumi Gote-
na epe agale pagenalo Barnabas-
para Sol laapo ipulupape lo
lakalisa. 8 Go pisa pare yaina
pape alimi aposel kogono ali
laapona kogono makoyaatalo pisa.
Go yaina aaraana biri Bar Jisas
yapare adaa agalemere Elimas
lisimide. Nipumi gavman-na ali
mudumi Mudu Ali-na epe agale lo
robaa-para makodobalia lo agale
mabebolaasa. 9 Go pisa pare Sol-
re nipuna bi meda Pol Holi Spirit-
na puri nipu waru rubitabisa-
pulu nipumi Elimas-na le agaa
waru adabaaoma talo: 10 Nere
ora Satan-na si yaade. Nere epe
kone raayona yada lore ali. Nere
makirae ali piruma neme Gote-na
ora redepo le pora makoyaalalo
paina. 11 Neme gu-rupa pe-pulu
Gote-na kimi ne abi lina. Abi ne le
rubu pi ali piruma naare mada na-
adali. Gu-rupa lisa rabu Elimas-
na le-para pobere mole eleme le
epa keapisa. Go pisa-pulu nipumi
enaalina ki ripinaalalo waalisa.
12 Gore gavman-na ali mudumi go
ele adisa rabu nipumi epe agale
madaa kone rulasa. Nipumi Mudu
Ali-na epe agale pago pirisa-pulu
nipu ora paala komisa.

*Pol Barnabas laapo Pisidia An-
tiok su lapo-para pisipi*

13 Pol nipuna ame raapu ipa
sip madaa pua piruma Pafos
su giyoma Perga adare su-para
pisimi. Perga adare-re Pamfilia
su robo ru-nane aasa. Go pirisimi
pare Jon Mak-me nimu giyoma
Jerusalem su-para wala pisa.
14 Nimumi su Pega giyoma pumare
Antiok suri Pisidia su robo ru-
nane puma opapasimi. Go puma
oge koro rabu Juda alinuna lotu
ada-para puma pirisimi. 15 Go
Juda alinuna lotu ada-para piri
ali kalunumi Moses-na rekena
agale yarepema Gote-na ali lakale
agale yarepeare nimumi Pol-na
amenu piri-para agale meda gu-
rupa penaalisimi: Amenu, nimimi
enaalinuna lo robaa-para puri
mapalaape agale saliare meda
lagialepape lisimi.

16 Go lisa-pulu Pol rekoma ki
wageoma pagalepa loma lisana
talo: Israel enaalinu nimimi pa-
galepape. Gote-na bi minasaaeme
ruru rado enaalinu nimimi page
pagalepape. 17 Gore Israel su-para
piri enaalinuna Gote-me naana
kasuanu mapiraaoma nimu Isip
su-para yadala pe alinu pirisimi
rabu nipumi puri kalisa. 18 Go
puma nimu maali 40 enaali
napiri su-para pamuma kedaa
mu pirisimi. Go rabu Gote-me
nimu pa adabaasa. 19 Go puma

Kenan su-para pirisimi rabu Gote-
me enaali ruru 7 lu bebolasa.
Go puma nipumi nimu go su
kalenaloma maali adaapu gu-
rupa 450 go su-para pirisimi.
20 Go puma werepere nipumi kose
pagape alinu mapiraoma pumare
agale lakale ali Samuel pirisa rabu
dia lisa.

21 Go puma Israel enaalinumi
ali mudu meda mulalo pirisimi
rabu Gote-me Sol mapiraasa. Solo-
re nipu Kis-na si ora Benjamin-
na ruru ru-para pirisa. Nimuna
ali mudu maali 40 pirisa. 22 Go
puma Gote-me nipu raluma De-
vit ali mudu mapiraasa. Go ali
madaare Gote-me nipu remaa gu-
rupa lakalisa: Go ali Jesi-na si
Devit-ri nina kone mogealalo pia-
le nipumi nina kone raayo adoma
palia. 23 Gote-me kana waraaoma
lakalisa-pulu ali Devit-na madina
sinu Israel enaalinu raba minalo
lakalisa. Go lakalisa-pulu Yesu
Devit-na ruru raapu pirisa.

24 Gore Yesu naipisa rabu Jon
abala ipuma Yesuna pora mare-
depo yaasa pisa. Go puma nipumi
Israel su-para piri enaalinu-para
pupitagi ne kone pereke yoma
kalu-ipa mealepape lo lakalisa
lisa. 25 Jon-na kogono dia talo pisa
rabu nipumi enaalinu-para talo:
Nimimiri ni aapi kone wimi? Niri
mo nimina ada paba pimi ali-daa
dia-le pagalepape. Go aliri nina
koau-nane epalia pare ni raba
mi ali yaa-pulu nipuna age ada
kepema kege radepe yaala palua.

26 Go loma Sol-me wala talo:
Amenu page Abraham-na mad-
ina sinu page ruru rado Gote-na
bi minasaaeme enaalinu page pa-
galepape. Gote-na agale naa raba
minalo nipuna epe agale naa re-
para epenalisa. 27 Go Jerusalem
su-para piri enaalinumi page nim-
ina ali kalunumi page Yesu ora
raba mi ali lo na-adisimi. Go
page ade abuna Pomo mu Pirape
Yapi rabu Gote-na agale lakale al-
inuna buk yarepema giyoma na-
pagesimi. Go peme pare Yesu
madaa kose lape agale lisimi rabu
nimumi Gote-na agale lakale alina
agale ora yaana lo adisimi. 28 Gore
nimumi Yesuna koe elenu page
meda na-adisimi pare Pailat-para
Yesu linalo agale mulalo pisimi.
29 Gore nimumi Yesu madaa buk-
para wisade agale raayo nalisimi.
Go puma nipu repena polopea
madaa kilipima kana apedaa-para
rogaasimi. 30 Go pirisimi pare
ora komape su-para pirisa rabu
Gote-me nipu wala marekaasa.
31 Go puma abala Galili su giy-
oma Jerusalem su-para nipu raapu
pora pamisimide alinumi nipu
rana adaapu adisimi. Go adis-
imide alinumi abi pa pimi Juda
enaalinu-para agale lakeleme.

32 Naa go-para epa pimare Gote-
na Epe Agale nimi lagula epama.
Go Epe Agalere Gote-me abala
naana kasuanu lakalisa. 33 Go
lakalisade agalere naana kasuan-
umi Si Yesu tapa-para marekaasa-
daa madaa pisa. Go madaare
Buk Sam madaa agale gu-rupa wisa:

Nere nina si.
Abiri neme kogono gialo lisa.

34 Gote-me Yesu nipu tapa-para
marekainaloma nipuna yogale
mada naramualia. Go madaare
Gote-me buk-para gu-rupa lisa:
Neme Devit-na epe raba meape
puri ora gialua lisa. 35 Go puma
Buk Sam-na agale meda gu-
rupa lu wisa: Nena ade abuna
epe-rupa pirape alina yogale
mada naramualia lisa. 36 Go
Devit piruma Gote-na kogono
puma nipu komeame enaali raba
mulalo pisa. Go puma komisa
rabu nipuna ro kasuanauna
tapa kamaa rogaaoma yogale
ramisa. 37 Go pisa pare Gote-
me marekaasade aliri nipuna
yogale naramisaaya. 38 Go pea-
le amenu pagalepape. Neme

go ali Yesuna bi madaa lagialo.
Nipumi enaalinuna pupitagi nape
kone rakepema rubalia. 39 Go
puma enaali raayome nipu madaa
kone rulaoma pupitagi ne kone
madaa giyalimi. Moses-na rekena
agaleme go pupitagi ne kone mada
namarakepeaasa pare Yesumi ora
pisa. 40 Gore waru pagalepape.
Abalade Gote-na agale lakale
alinumi lakalisimi-daa nimi piri-
para epalia lo lisa. Nimumi
gu-rupa lisimi: 41 Nimi ero le
alinuri paalame komoma waru
adalepape. Gore nimi abi pimi
rabu neme epe kogono pe. Neme
go kogono pe pare ali medame go
elena re mea waateare kone mada
narulalimi.

42 Barnabas Pol laapome go re-
maa lakeloma Juda alinuna lotu
ada kamaa pisipi. Go puma enaali
medalomame talo: Wala Pomo
mu Pirape Yapi rabu naa kiri-
taminaloma go agale medaloma
epa lagialepape lisimi. 43 Go lotu
ada giyoma pirisimi Juda enaalinu
page ruru rado kone rulae enaal-
inu page Barnabas Pol laapo raita
maa pisimi. Go rabu ali laapome
talo: Gote-na raba meape kone
waru saapiruma nipu madaa kone
rulaalepape lisipi.

44 Go puma wala Pomo mu
Pirape Yapi di rabu adare-para
piri enaali raayo epa kiritaoma
Gote-na epe agale pagolalo ip-
isimi. 45 Go pirisimi pare Juda
enaalinumi go enaali adaapu epa
kiritaaoma adisimi rabu nimuna
lo robaa-para kudipa kone wisimi.
Go puma nimumi Pol-na agale
rabuaalalo ero agale lo pirisimi.
46 Go pirisimi pare Pol Barnabas
nipu laapomere Gote-na agale
puri paloma gu-rupa lakalisipi:
Saame nimi Gote-na agale abala
lagisipade pare giyamede. Go
giyamede pare nimimi go agale
giyoma naa ade abuna kagaa
piramala pope kone mada na-
palima leme-pulu adalepa. Abi
saa ruru rado meda-para palipa.
47 Mudu Alimi saa pi agale mana
gu-rupa lagia: Neme ne ali ruru
rado madaa kewape paa maa
salua. Go pea-le su raayona piri
enaalinumi epe agale pagoma
kagaa piramala paliminalo nina
paa nana pi piramina lisa.

48 Gore ruru rado piri enaalin-
umi go remaa pagisimi rabu nimu
raaname komoma Gote-para epe
agale madaa ora pili lisimi. Gote-
me abala ade abuna mapiraalalo
mada misade enaalinumi epe
agale madaa kone rulasimi.
49 Go puma go su-parare enaali
raayome Mudu Ali-na agale pago
kiritasimi. 50 Go pisa rabu Juda
alinumi go adare-para piri lotu
leme alinu-para epe enaalinu-para
mudu enaali medaloma page koe-
rupa ma-rekaasimi. Go puma go
enaalinumi Pol Barnabas laapo
kedaa kaloma pa su meda-nane
ralisimi. 51 Go pisimi pare aposel
kogono ali laapome enaalinu
nimuna koe-rupa peme-daa kone
winalo age kege radepesipi. Go
puma nipu wala Aikoniam su-
para pisipi. 52 Go puma aposel
kogono alinuri Holi Spirit-na puri
nimuna lo robaa-para rubitabesa
rabu raaname komisimi.

14

Pol Barnabas laapome epe agale Aikoniam su-para mogeasipi

1 Go puma abala mogeasipi-rupa
Pol Barnabas laapo Aikoniam su-
para Juda alinuna lotu ada-para
puma mogesipi. Go pisa rabu
Juda enaali adaapu page ruru
rado enaali adaapu page epe agale
madaa kone rulasimi. 2 Go pisa
pare kone narulae Juda enaalin-
umi ruru rado enaalinuna kone
makoyaasimi rabu ame balinu
madaa koe kone wisimi. 3 Go
pisa-pulu Pol Barnabas nipu laapo
go su-para yapi adaapu pirisipi.

Pirisipi rabu Mudu Ali madaa
agale puri paloma lisipi. Go rabu
Gote-me ora nipuna raba meape
kone madaa agale lakenalo waal-
isa. Go puma go ali laapome
napi kogono page epe rado ko-
gononu page pinalo puri kalisa.
4 Go pisa pare go adare-para piri
enaalinuri kone laapo suma rugu-
lalapa pirisimi. Enaali medalo-
mame Juda alinuna pora raitalalo
pirisimi pare enaali medalomame
aposel kogono alina pora raita-
lalo pisimi. 5 Go rabu ruru rado
enaalinu-para Juda alinu-para su-
rube alinu page nimumi aposel ko-
gono alinu madaa koe kone suma
kaname tyalalo pisimi.

6 Go pisa pare aposel kogono
alinumi go remaa pagisimi rabu
nimu Listra Derbe su laapo adare-
para pogola pisimi. Go adare laa-
pore Likonia su robo ru-nane aasa.
Go su raayona page pogola pisimi.
7 Go su-paranu nimumi Epe Agale
mogealisimi.

Pol adare Listra pirisa rabu kaname lisimi

8 Go adare Listra-parare pora
napame ali meda piruma nipuna
age laapo komapasa. Agimi
madisa rabu ali koeya palae madu
wisa-pulu pora mada napamisa.
9 Gore Pol-me agale lakalisa rabu
go alimi waru pagisa. Pol-me
nipu waru adabaaoma nipuna lo
robaa-para yaina perekele kone
adisa. 10 Go pisa-pulu nipumi puri
paloma talo: Waru rekape lisa. Go
lisa rabu mo ali wagepu rekoma
pora pamisa.

11 Gore go-para piri enaali
adaapumi Pol-na kogono adoma
nimumi adaa agale Likioniame
gu-rupa lisimi: Sogo yaa-para
remonu-rupa pirisimi pare yaa
giyoma none ipuma ali-rupa
pipi lisimi. 12 Go loma nimumi
Banabas-na bi Remo Sus* bi
maasimi. Go pumare Pol-na bi
Remo Hermes maasimi. Gore
Pol agale adaapu le ali pirisa-
pulu nimuna Hermes remo kone
wisimi. 13 Go puma Remo Sus-
na adarena pora gaape-nane aasa.
Go remo Mudu Ali repame mena
gawana madaa repena kaladina
kili suma ipisimi. Nimumi kolo
ria ipisimi rabu enaali adaapuna
konemere mena gawa luma aposel
kogono alinu kalema kone wisimi.

14 Go pisa pare Barnabas Pol
laapo go remaa pagisipi rabu
nipuna yagaa iri pudia enaalinu
piri rikirana wagepu puma yaal-
isipi: 15 Go konere ake paa-daa
wimi pae? Saa ora nimi pa ali
laapo pipa. Saame Epe Agale
lagula epapa. Nimimi komape
remonu giyoma ade abuna piri
Gote madaa kone rulalimina.
Gote-mere su yaa ipa page nipuna
piri ele page warisa. 16 Abasadere
go pirisimide kasuanu nimuna
kone ele rado wisimi rabu Gote-
me nimuna go-rupa ora pa pina
kone wisa. 17 Go pisa pare nimimi
kone adaliminalo epe kogono pu
pirisa. Go puma nipumi epe
maapu ele waru openalo yai ma-
epeaasa. Go pisa-pulu nimimi
eda mada noma lo robaa-para
epe kone su pirisimi. 18 Go agale
lisipi pare enaalinumi mena gawa
aposel kogono ali laapo kalalo
pode pisimi. Go pisimi pare
nipumi rono lisipi. 19 Go pisa rabu
Antiok Aikoniam su lapo-para piri
Juda enaali medaloma Pol piri-
para ipisimi. Go puma go Juda
alinumi enaalinu-para kaname
Pol tyalalo kone kalisimi. Nimumi
Pol luma adarenu su kamaa mea
yoloma rubisimi. Nimumi Pol ora
komena kone wisimi. 20 Go pisimi

* **14:12:** Grik enaalimi gote adaapu pia kone wisimi. Guma puma Pol-para Barnabas laapona agale waru namuma nimumi Pol-re gote Hermes lisimi. Barnabas-re gote Sus lisimi. Go remo raayona re go ali lapo-rupa lisimi.

pare disaipel enaalinumi Pol piri-
para kiritainaloma Pol ora rekoma
adare-para wala pamisa.

21 Go puma ekera-nanere Pol
Barnabas laapo Derbe su-para
pisipi. Pol Barnabas laapome
Derbe su-para Epe Agale mogesipi
rabu enaali adaapumi Gote-na
pora ralisimi. Go puma nipu
Listra su-para wala pumare wala
Aikoniam su-para pumare wala
Antiok su-para pisipi. 22 Nipumi
kone rulae enaalina lo robaa-para
puri mapalaasipi. Agale mana gu-
rupa lakalisipi: Nimiri epe agale
waru surubuma mealepape. Gote-
na Surube Su pope pora madaare
kalai puma kedaa pi ele ria puma
adalimina. 23 Go puma nipumi
lotu ada komea komea lo surube
alinu mada mulalore beten lo
eda nano pirisimi. Go puma
nipuna Gote-na purimi go alinu
surubenalo beten lisipi.

Pol Barnabas laapo Antiok Siria su-para wala pisipi

24 Werepe nipu laapo Pisidia
su robo ru-nane puma giyomare
Pamfilia su-para opapasipi. 25 Go
puma nipumi epe agale Pega
su-para piri enaalinu Gote-na
agale mogeaoma no Atalia su-
para pisipi. 26 Sip mumare
wala Antiok su-para pisipi. Go
su-parare lotu surube alinumi
nipu laapo Gote-me surubenalo
beten loma penaalisimi. Go pula
penaalisimide kogonore abi dia
lisa. 27 Gore Antiok su-para
opapasipi rabu Gote-na ruru
enaalinu kiritainalo yaalisipi. Go
puma Gote-na kogono madaa
agale lakalisipi. Gote-me ruru
rado piri enaalinu-para epe agale
kone rulainalo pora mea waaloma
remaa lakalisipi. 28 Go puma
yapi adaapu mo kone rulae enaali
raapu pirisipi.

15

Enaalinu Jerusalem su-para kiritasimi

1 Ali medalomare Judia su
giyoma Antiok su-para ipuma
Keriso-na enaalinu-para gu-rupa
mogealisimi: Moses-na rekena
agale madaare nimimi yogale kuni
narugulimi-daare Gote raapu ora
mada napitimi. 2 Go lisimi rabu
Pol Barnabas laapo nimu raapu
ape loma ape pisimi. Go pisimi-
pulu Pol Barnabas laapo page
Antiok su piri ali medaloma page
Jerusalem su-para pulalo pisimi.
Go puma nimumi aposel kogono
alinu-para lotu surube alinu-para
yogale ruguli kone madaa agaa
mulalo pisimi.

3 Go puma Yesuna pora rali
enaalinumi nipu maa penaalisimi.
Go puma Fonisia su-para Samaria
su-para pumare agale gu-rupa
lisimi: Adaa ruru rado enaalinumi
koe kone pereke yoma Gote-na epe
agale lo robaa-para makodasimi.
Go lisimi rabu Keriso-na enaalin-
umi raana komisimi.

4 Go puma Jerusalem su-para
opapasimi rabu Gote-na ruru-
para aposel kogono alinu-para
lotu surube alinu-para nimu
raayome nimu ki muma ora
raana komisimi. Go rabu nimumi
nimu-para Gote-na pisade kogono
madaa remaa lakalisimi. 5 Go
rabu Farisi kone rulae ali medalo-
mame rekoma talo: Gore apo
ruru rado alinumi page yogale
kuni rugutapape leme. Nimumi
Moses-na rekena agale go-rupa
pagaliminalo laketapape lisimi.

6 Go lisimi-pulu aposel kogono
alinu-para lotu ada surube alinu
raapu kiritaoma apo agale madaa
kone meda sulalo wisimi. 7 Go
agale loma yoloma kiritainaloma
Pita-me rekoma talo: Ame balinu,
Gote-me ni abala mada misa-
daa adisimide. Go pea-le neme
Gote-na epe agale ruru radonu-
para mogeasua. Nimimi pagoma

kone rulaliminalo mogeaayo.
8 Gore Gote-me enaali raayona lo
robaa-para adea-le nipumi ruru
rado enaali nagieyeme yapare
Holi Spirit misima-rupa ada ruru
rado enaalinumi page misimi.
9 Gote-me naa Juda ruru enaalinu
mo ruru rado enaalinu kone
komea suma Holi Spirit gisa.
Nimumi kone rulasimi-pulu Gote-
me nimuna pupitagi ne kone
rakepema rubaasa. 10 Go pisa-
pulu ake paa-daa naame ruru
rado-para Moses-na kedaa pi kone
mogealima ya? Abalare naa-
para kasuanu-para go kedaa pi
kone mada nawaatema. 11 Dia,
naame Mudu Ali Yesu madaa kone
rulaema rabu nipumi nipuna epe
raba mi koneme naana lo robaa-
para paa ginaloma ade abuna
kagaa piramala palima. Ada ruru
rado nimumi page go kone komea
salima.

12 Go agale lakelenaloma enaal-
inumi agale na-abulisimi. Dia,
pare Barnabas Pol laapome Gote-
na puri pale kogono-para kogono
radonu-para lakalisipi rabu waru
pagisimi. Go remaare ruru rado
piri enaalina su-para pisipi rabu
lakalisipi.

13 Gore agale lakelenaloma
Jems-me talo: Amenu, nina agale
pagalepape. 14 Gore Gote-me
ruru rado enaalimi nipuna bi
pagenalo mapiraasa. Go madaare
Simiono-me naa-para go abala
pisade alinuna remaa lagisa. 15 Go
madaare Gote-na agale le alinumi
go pora adoma nimumi buk
madaa gu-rupa lu wisimi: 16 Mudu
Alimi talo: Werepe ni wala epalua.
Go puma neme Devit-na sinumi
kilipili ada marekaalua. Wala
marekaalua rabu puri katoa lisa.
17 Ruru rado raayona enaalinumi
ni Mudu Ali asapalimi. Go ruru
raayore ora nina kone rulae
enaalinu mapiraalua lisa. 18 Mudu
Alimi gu-rupa lisade agalere ora
abalade nipuna kogono waalalo
go agale lakalisa.

19 Jems-me wala talo: Naa
konere ruru rado piri enaalinumi
Gote-na agale lo robaa-para
makodabalimiri nimu kone kedaa
nakatema. 20 Dia, pare naame
nimu-para agale meda gu-rupa
luma rapaaeme. Nimumi remo
yawoma kale eda nanalepape
lema. Go page ena paake yolape
kone giyoma mena yapa maa
erepele yariri nanalepape lema.
Go page yaapi nanalepape lema.
21 Gore ora abalade abi page
tisaanumi Moses-na rekena agale
madaa adare raayo-para piruma
ade abuna Pomo mu Pirape Yapi
rabu rekena agale yarepealimi.

Jerusalem su-para kone rulae enaalinumi ruru rado enaalinu-para pepa luma rapaasimi

22 Go rabu aposel kogono alinu-
para lotu ada surube alinu-
para piri enaali-para go nimu
raayome kone komea suma ali
medaloma mada muma Antiok
su-para penaalisimi. Go puma
nimumi Pol Barnabas laapore ali
medaloma raapu penaalisimi. Go
puma epe ali mudu laapo Judas
Sailas laapo page mada muma
penaalisimi. Judas-na bi medare
Barsabas. 23 Maa pisimi rabu pepa
luma kalisimi:

Naa aposel kogono alinu page
lotu surube alinu page naame
nipi Antiok su-para Syria su-para
Silisia su-para ruru rado amenu
epe-rupa piralepape lo rapaatema.
Naame go agale lo rapaatema.
24 Gore naame remaa meda gu-
rupa pagisima. Naana ruru piri
ali medalomame agale mana
epaloma nimi mareko koyaarimi.
Go pagisimi pare naame go agale
mana nalakalisima. 25 Pare go-
rupa lisimi-pulu naa kiritaoma
agale laketema ali medaloma
muma maa penaatema. Go naana
epe adami alinu Barnabas Pol

laapo nimu raapu epalimi. 26 Go
ali laapore naana Mudu Ali Yesuna
kogono pisipi rabu lore alinumi
nimu ora lu makomasimi. 27 Go
puma mea rapaarimade aliri Juda
Sailas laapo penaatema. Go ali
laapore naana agale muma nim-
ina le agaa-para piruma go agale
wala lagialimi. 28 Gore Holi Spirit-
mi naa agale lagisa-pulu naame
kedaa pi pora medaloma nalagial-
ima. Dia, pare go rekena agale
kama lagialima: 29 Gore remo
yawoma kale eda nanalepape.
Gore yaapi page nanalepape.
Go page mena yaa yapa maa
erepele-ai page nanalepape. Go
page ena paake yolape kone
nasalepape. Apo rekena agale
maalappu mogeaalepape. Go koe
elenu-daa giyalimiri ora epe-rupa
mada piralimi. Abi patalepape.

30 Go rabu agale lakale alinu
maa penaaloma Antiok su-para
pisimi. Go su-para opapasimi rabu
kone rulae enaalinu makiritaoma
pepa kalisimi. 31 Go puma mo
enaalinumi go pepa yarepema go
remaa madaa raaname komisimi.
32 Juda Sailas laapore ora Gote-na
agale lakale ali yaa-pulu Keriso-na
enaalinu-para agale lala pirisipi.
Go puma nimuna robaa puri
mapalainalo agale lala pirisimi.
33 Go puma koro meda nimu
raapu piruma wala rapaasimide
enaalinu piri wala pulupape
lisimi. Nipu pulalo pisipi rabu
nimi epe-rupa piru paitalepape
lisipi. 34 Pisipi rabu Sailas nipuna
konere pa pitua kone wisa. 35 Gore
Pol Barnabas laapo Antiok su-para
page piruma enaali adaapu raapu
Gote-na epe agale mogeaasipi.

Pol Barnabas laapo pu roba komea-para nawisipi

36 Wala werepere Pol-me
Barnabas-para talo: Gore abala
Mudu Ali-na epe agale lakalisipa
su raayona wala bana. Go puma
nimu epe-rupa pimi palo adola
bana lisipi. 37 Go lisa pare
Barnabas-mere Jon Mak raapu
maa palipa kone wisa. 38 Go lisa
pare Mak-me Pol Barnabas laapo
abala giyoma Pamfilia su-para
kogono napula pisa. Go pisa-pulu
Pol-me dia lisa. 39 Go rabu ape
loma agaleme ape puma rugulala
pasipi. Go puma Barnabas-me
Mak muma wala Saiprus su-para
sip madaa piruma pisipi. 40 Go
rabu Pol-re Sailas raapu pisipi. Go
rabu Keriso-na enaalinumi Gote-
me nipu raba minalo lakalisimi.
41 Go puma Pol-me Siria Silisia
su laapo pamuma kone rulae
enaalinuna lo robaa-para puri
mapalaasa.

16

Timoti page Pol Sailas laapo raapu pora pamisimi

1 Pol nipu Derbe su-para adola
puma lisana wala Listra su-para
pamisa. Go su-parare nipumi
disaipel ali Timoti adisa. Go
Timoti-na kone rulae agiri Juda
ena yapare nipuna aaraare Grik
su-para pirisa. 2 Go Listra Aiko-
niam su lapona piri Keriso-na
enaalinumi Timoti-ri epe agale lea
lisimi. 3 Go puma Pol-re Timoti
nipu raapu palipa kone suma Pol-
me Timoti-na yogale kuni rugu-
lasa. Go konere nipu laapo
pora pamualipide su-parare mo
Juda alinumi Timoti-na aaraare
Grik ali remaa pagalimi lo yo-
gale rugulasa. 4 Go adarenu-
para pamisipi rabu abalade so
Jerusalem su-para piri aposel ko-
gono alinu lotu ada surube al-
inu nimumi abala lisimide remaa
lakalisipi. Nipumi kone rulae
enaalinu-para go rekena agalena
pora raitalepape lo lakalisipi. 5 Go
lisipi raburi Gote-na ruru enaalin-
umi Gote-na agale lo robaa-para
waru mapira-ma pirisimi. Go

rabu nimu raapu enaali adaapu
ralaama pisimi.

Troas su pirisa rabu Pol-me
upaa puma ali meda adisa

6 Gore nimu Frigia Galesia su
lapo-para pamuma Gote-na epe
agale mogealisimi. Go-para sone
Esia su-para epe agale lakela pisipi
rabu Holi Spirit-mi go su-para na-
pulupape loma dia lisa. 7 Go
puma nipu Misia su robo ru-nane
pisipi rabu nipuna konere Bitinia
su-para polalo pisipi. Go pisa
pare Yesuna Holi Spirit-mi wala
rekena wisa. 8 Go pisa rabu
nipu Misia su giyoma Troas adare-
para pua pirisipi. 9 Go su-parare
ribaa Pol-me Masedonia su-para
piri ali upaame adisa. Go alimi
rekoma Pol-para puri paloma gu-
rupa lisa: Naana Masedonia su-
para ipuma neme naa raba mea
lisa. 10 Gore Pol-me go upaa
pinaloma naa wagepu Masedonia
su polalo pisima. Niri Luk page
pisua. Naana konere Gote-me naa
mo Masedonia su-para piri enaal-
inu epe agale lakela pomonalo
lakalisa.

Ena Lidia-me kone perekelisa

11 Go pea-le naa ipa sip madaa
piruma mo Troas su giyoma puma
Samotres su redepo le pora madaa
puma opapasima. Gore ekera-
nane Neapolis su-para pisima.
12 Go ipa repale-para wisa su
giyomare go suna ru-nane pumare
Filipai su-para puma opapasima.
Go Filipai suri Masedonia suna
ru-para aasa. Go Filipai su-
parare abalade Rom su enaali epa
pirisimi. Gore naa yapi medaloma
go su-para pirisima. 13 Go puma
naame Juda alinuna beten lape su
meda apo popea ipa repale-para
aaya kone wisima. Go pisa-pulu
Pomo mu Pirape Yapi Di-ri go su
adarena popea ipa repale-para
puma pirisima. Go rabu naame
kiritasimide enaalinu epe agale
lakalisima. 14 Go kiritasimi ena
medana biri Lidia nipu pirisa. Go
enare Taiataira su-para piruma
nipumi dolo le mamina-nu suma
bisnis kogono pisa. Go enare
abala nipumi Gote madaa kone
rulasa. Go puma Pol-me agale
lisa rabu agale pagenalo Mudu
Alimi nipuna kone malobaasa.
15 Go rabu nipu-para nipuna ada-
para piri enaalinu page kalu-ipa
misimi. Go puma nipumi naa-
para talo: Nimi ali kone wimi
pae? Neme Gote madaa kone
rulaayo kone salimiri nina ada-
para epa piralepa. Nipumi go
agale puri pale lisa-pulu nipuna
agale pagisima.

Pol-para Sailas laapo Filipai su-
para karapo ada mapaitaasimi

16 Koro meda naa beten lape
su-para pisima rabu kogono nogo
pora-nane madaasima. Go nogore
nipuna koauna koe remo pirisa-
pulu go nogome werepe epali-
ade kone agaleme pa lakalisa.
Go werepe epaliade agale lakalisa
rabu nipuna kogonona aaraanumi
kana yoto adaapu misimi. 17 Go
nogome Pol naa raapu raita mea
ipuma gu-rupa yalisa: Go alin-
uri so yaa madaa Gote-na ko-
gono pi alinu yaalisa. Nimumi
ade abuna kagaa pirape pora
ma waateme. 18 Go nogome
ade abuna nimu yalisa-daa naa
gu-rupa raita mea ipuma yaal-
isa rabu Pol-na koneme adisa-
pulu perekeyoma nogona remo-
para go-rupa lakalisa: Neme Yesu
Keriso-na bi madaa talo: Go nog-
ona koauna abi rakepe pu lisa. Go
lisa rabu remome go nogo giyoma
wagepu rakepema pogola pisa.
19 Gore nogona aaraanumi
nimuna kana yoto mi yaade kone
suma Pol Sailas laapo kopeme
adibasimi. Nimumi adibasimi
rabu maket kamaa ae ali mudunu
piri-para maa pisimi. 20 Go-parare
Rom su gavman-na ali mudunu

piri maa puma talo: Go alinuri
Juda yaade. Nimuri naana adare
su mabebolaaeme. 21 Nipumi
naa Rom su-para piri alinu-para
pora rado mogetape pare go
agale madaa rekena yalaaya-
pulu mada namogealima. 22 Go
lisimi rabu enaali adaapumi page
Pol Sailas laapo-para koe agale
lisimi. Go puma ali kalunumi
Pol Sailas laapona mamina koya
paoma repena kudu tamina lisimi.
23 Gore patame kudu tyabebe
puma karapo ada-para mea ma-
paitaasimi. Go rabu karapusa ada
surube ali-para waru surubape
lisimi. 24 Go karapo ada surube ali
go agale mana pagomare mo aliri
kedaa pi repename age rikirana
ma rogaasa.

25 Go pisa pare ribaa rumu
rumunare Pol Sailas laapome
Gote-para beten loma yasa lo
pirisipi. Go raburi nimuna mo
karapo yagonumi pago pirisimi.
26 Go pisa pare ora puri pale
sumininimi karapo adana adaa
repena raayo mayogapape pisa.
Go puma pora gaape wagepu
lobapama mo alinu adili kope sen
page kepepisa. 27 Gore mo karapo
ada surube ali rekoma mo karapo
ada pora gaape raayo lobapa
wisare adisa. Nipumi karapo alinu
kamaa pogola puamena kone
suma rai napi muma nipuna nipu
lu makomalalo kepetalo pisa. 28 Go
pisa pare Pol-me yaaloma gu-rupa
lakalisa: Nena ne natyape. Naa
raayo pa pima. 29 Go rabu mo
surube alimi lam mea ipulupa lisa.
Nipumi mumare Pol Sailas piri-
para wagepu pumare paalame
komoma nipuna kibu re-para
lopisa. 30 Go puma nipumi nimu
kamaa-nane maa puma talo: Adaa
ali laapo-yo, Gote-me ni raba
minalo neme ake palua ya?

31 Nipumi go-rupa lisipi: Neme
Mudu Ali Yesu madaa kone ru-
lape. Go paliri Gote-me ne raba
muma ne-para nena nogo naak-
inu page ade abuna piralimi lisipi.
32 Go rabu nipu laapome Gote-na
epe agale mo ali-para nipuna ada-
para piri enaalinu-para page mo-
geasipi. 33 Go rabu ora go ribaa
kama mo ali laapo muma nipuna
rere radepeasa. Go pumare nimu-
repaa kalu-ipa misimi. 34 Go
puma karapo ada surube alimi
Pol Sailas laapo nipuna ada-para
maa puma eda kalisa. Go rabu
go ali-para nimu-repaapara Gote-
na agale lo robaa-para ma misimi-
pulu raaname komisimi.

35 Gore yapi lapaasa rabu
Rom ali kalunumi plisman-na
ali kalunu-para agale gu-rupa
rapaasimi: Apo ali laapo mea
rapaape lo lakalisimi. 36 Go
agale pagisa rabu karapo ada
surube alimi Pol-para talo: Bosboi
alinumi ne Sailas laapo abi
pulupape lo lagiame-pulu pawa
pulupa lisa. 37 Go lisa pare Pol-me
polisman-na ali kalunu-para talo:
Nimimi koeyae meda papa-daa
adaame pae? Nimimi enaalinuna
le agaana pote yaarimide saa
tyamede. Go pumare saa karapo
ada-para mapaitaarimide. Abiri
go kone madaa wala pagaa wi
kone suma saa rapaalimi ya? Dia,
saana adare Rom su yaa-pulu mo
surube ali nimuna go-para ipuma
saa rapaalimina lisa.

38 Gore plisman-numi Pol-na
agale Rom su gavman alinu
lakalisimi. Gore gavman alinumi
Pol Sailas nipuna adare Rom su
pagisimi rabu paalame komisimi.
39 Nimu paalame komoma pua
talo: Naa kodome komelema. Go
rabu nimu kamaa lamua ipuma
talo: Abi go adare giyalepape
lisimi. 40 Go rabu Pol Sailas laapo
karapo ada giyoma mo Litiana ada
adola pisipi. Go puma nipumi
Keriso-na enaalinu adoma epe
agaleme nimuna lo robaa puri

mapalaatalo agale lakeloma pisipi.

17

Tesalonaika su-para Pol Sailas laapo tyalo pisimi

1 Pol Sailas laapo Amfipolis
su-para pamuma pumare wala
Apolonia su-para puma giyomare
Tesalonaika su-para pisipi. Go su-
parare Juda enaalinuna lotu ada
meda aasa. 2 Gore Pol-me nipuna
pi-rupa mo lotu ada-para pisa.
Go puma Pomo mu Pirape Yapi
repome nipumi Juda alinu raapu
Gote-na buk madaa wi agale lala
pisimi. Go rabu Pol-me Juda alinu
raapu agaleme ape pirisimi. 3 Go
puma agale lakalisa rabu Gote-na
buk madaa yarepeamina lakalisa.
Pol-me gu-rupa lisa: Go Yesu nipu
ora Gote-na Mea Rapaae Ali Keriso
yaade. Nipumi enaalinuna kedaa
ruma tapa-para nipu wala rekesi-
daa go agale lagialo lisa. 4 Go
puma enaalinu medaloma kone
rulaoma Pol Sailas raapu pisimi.
Go puma kone rulae Grik enaali
adaapu page ena mudu medaloma
page Pol-para Sailas laapo raita
maa pisimi.

5 Go pisa pare Juda alinumi koe
kudipa kone suma pa piri riabo
alinu medaloma yaaloma enaali
adaapu makiraatasimi. Go puma
adare-para piri enaali raayome
mapogolasaaoma Jeson-na ada
kutapu ma-aasimi. Gore nimumi
Pol Sailas laapo asa puma mo
kiritape enaalinu lamu katalo
pisimi. 6 Gore asa puma napirisipi
rabu Jeson-para kone rulae amenu
medaloma adiala gavman-na
surube ali piri-para maa pisimi.
Nimumi go-rupa pumare puri
paloma gupa yaalisimi: Go alinuri
mo su raayona koae-aunu adaapu
pamu peme rabu enaalinu koe-
rupa mapogolasaala pipi. Abiri
naana adare-para page epa pipi
lisimi. 7 Go Jeson-me nimu eda
kalo wamo pu aaya. Nimumi
nabawan gavman ali muduna
rekena agale ralimi. Nimuna ali
mudu rado meda pia nipuna biri
Yesu leme. 8 Go agale lomare
enaali raayome page gavman ali
mudunu page go agale pagomare
nimu ora pogolasaasimi. 9 Go rabu
surube alinumi Jeson-para go ali
lapo-para kose kabalepa lisimi. Go
puma nimumi ma rapaasimi.

Beria su-para pirisimi rabu

10 Gore ribaa lisade raburi
amenumi Pol Sailas laapo wagepu
mo Beria su-para penaalisimi.
Nipu go su-para opapaomare Juda
alinuna lotu ada-para pisipi. 11 Mo
Beria su-para piri Juda enaalinumi
nimuna lo robaa-para epe kone
suma mo Tesalonaika su-para
piri enaalinu-rupa napisimi. Go
Beria su-para piri Juda enaalinumi
epe agale pagisimi rabu raana
waru komoma pago pirisimi. Go
puma ade abuna Gote-na buk-
para enaalinumi waru yarepea
lakelalo pirisimi. Gore mo ali
laapona agale ora yaana palo
dia palo adolalo kone suma buk
yarepelisimi. 12 Go pisimi-pulu
enaali adaapumi epe agale madaa
kone rulasimi. Go puma Grik
mudu enanu page Grik alinu page
epe agale madaa kone rulasimi.

13 Go pisa pare Tesalonaika su-
para piri Juda alinumi Pol epe
agale Beria su-para mogeaala epe-
lea lo pagisimi. Pagisimi rabu
nimu Beria su-para piri enaali
makoyaalalo ipisimi. 14 Go raburi
Keriso-na amenumi Pol wagepu
no nabisi su-para maa penaal-
isimi. Go pisa pare Sailas Timoti
laapo mo Beria su-para pa pirisipi.
15 Go rabu Pol lamua pisimide
alinu Pol raapu puma Atens su-
para puma opapasimi. Go puma
mo alinu Beria su-para wala puma
Pol-me Sailas Timoti laapo ni piri

wagepu ipulupape lo agale ra-
paasa.

Pol Atens su-para pirisa rabu

16 Pol-me Sailas Timoti laapo
Atens su-para pa adoba pirisa.
Go raburi Pol-me go adare-para
piri enaalinuna ribu robake koe
remona kapa adisa-pulu nipuna
lo robaa kolisa. 17 Go pumare
nipumi Juda alinuna lotu ada-
para piri enaalinu-para ruru rado
Gote-na bi minasaaeme enaalinu
raapu yada loro pirisimi. Go
puma nipumi maket su-para
piruma pora pamuala-ae enaalinu
page agale lakalisa. 18 Gore
Pol-me Yesu-para nipuna wala
marekaape yapi di madaa agale
lakalisa. Go lakalisa-pulu mo
Epikurius alinu-para Stoik agale
maalape alinu page Pol-para ero
agale gu-rupa lisimi: Go aliri nipu
agale loboma agale le ali yaa-
pulu ake talo pia? Medalomame
gu-rupa lisimi: Go alina agalere
pa su rado-para piri enaalinuna
yaa-para piri yakilinu madaa ta
pae lisimi. Gore Pol-me Yesu
tapa-para rekesa-para pa yakinu-
para agale lo aaya-daa kone gu-
rupa lisimi. 19 Go pisa-pulu
nimumi Pol kaunsil piri maa
puma rudu Areopagus madaa
kiritasimi. Nimumi maa puma
gu-rupa lisimi: Neme abala pamu
laede kagaa agale pagamona wia
lisimi. 20 Nena agale medalomare
ora rado pi agale yaa-pulu go
agalena re-re ora waru pagamono
lisimi. 21 Go Atens su-para piri
enaalinumi page go su adolalo
pora kimisu enaalinumi page ade
abuna piruma kagaa agale madaa
yada robesimi-pulu Pol-para mo
remaa lisimi.

22 Go rabu Pol nipu mo rudu
Areopagus madaa piruma kaun-
sil alinuna rikirana rekoma gu-
rupa lakalisa: Atens alinu, nimiri
neme adawade rabu nimimi lotu
lape-rupa kone waru raitalepape.
23 Ni go nimina adare pora-nane
pamuma nimina bi minasaame
elenu waru ade. Go puma neme
kana reke meda ade. Go reke
madaa agale gu-rupa lu wisa: Go
kana sekere pa na-ade yaa-para
piri Gote-na yaade. Abiri neme
go na-ademe Gote madaa agale
lagiano pagalepape lisa.

24 Gore Gote-me su kamaa wi
elenu-para su raapu warisa. Go
Gote-re su yaa laapona Mudu
Ali yaa-pulu enaalinumi warili
adanu-para napia. 25 Go puma
go yakili gote-me alinu warili ele
madaa kone nawia. Gore nipumi
enaalinu raayo kone wasupa go
pomo page ele raayo gu-rupa go
aaya. 26 Gote-me naana kasua
komea wari raayo go kasuame
madisa. Nipumi enaali su raayo-
para mapiraoma nimuna pirape
su robo kalo nimuna komape di
kalo pisa. 27 Go enaalinumi Gote
asa puma nipu adaliminalo go-
rupa pisa. Go pisa pare Gote naa
raapu re-para pia. 28 Gore nim-
ina pepa tyape alimi gu-rupa lisa:
Naa Gote raapu pima. Nipuna
purina piruaema. Go nimina
kone makuaae alinumi page pepa
madaa gu-rupa lisimi: Naa page
ora nipuna si yaade lisimi. 29 Naa
Gote-na si pima-pulu nipuna kone
wasupare epe gol kaname page
epe kana silva-para pa kaname
warili ele-para go kone nasamina.

30 Abaladere enaali nimu kone
waru nasu ribaa-para pirisimi
rabu Gote-me waru na-waru ad-
abasa. Go pisa pare abiri nipumi
su raayona piri enaalinumi koe
kone perekeaminalo agale mana
lagu aaya. 31 Go madaare nipumi
su raayona enaalinuna kose lape
agale pagolalo di meda abala
mada misa. Go epaliade yapi di
rabu nipuna mapiraae alimi re-
depo le kone suma yoto rumaalia.
Nipumi go ali marekaasa-le apo
epaliade yapi di madaa agale

pagoma kone rulao piramina.
32 Gore Pol-me go enaali piri-
para wala marekaasade remaa
lakalisa rabu enaali medalo-
mame ero agale-daa loma giri
laasimi. Pare medalomame gu-
rupa lakalisimi: Gore nena go
remaa wala pagamono lisimi.
33 Go raburi Pol-me nimu kiritae-
para giyoma pisa. 34 Go puma
enaali medalomame Pol raapu
piruma epe agale pago kone
rulasimi. Nimuna rikiranare rudu
Areopagus madaa kaunsil piri
ali Dionisius-mi kone rulasa. Go
ena Damaris-para medalomanu
nimumi page kone rulasimi.

18

Pol Korin su-para agale lisa

1 Go pisa raburi werepe Pol-
me Atens su giyoma Korin su-para
pisa. 2 Go su-parare nipumi Juda
medana biri Akwila adisa. Nipuna
agi madina suri Pontus yapare
oge-daa abalade Itali su giyoma
nipuna were Prisila raapu Rom su-
para ipisa. Gore gavman ali mudu
Klodius-mi Juda enaalinu raayo
Rom su giyalepape lo lakalisa-pulu
Akwila Prisila laapo Korin su giy-
oma ipisipi. Go rabu Pol-me nipu
adola pisa. 3 Pol nimuna kogono
pisimi-pulu nimu raapu piruma
mamina rabulape kogono pu ma-
dia yaoma kana yoto misimi. 4 Go
puma ade abuna Pomo mu Pirape
Yapi rabu Pol nipu Juda enaalin-
una lotu ada-para piruma nimu
raapu agale lala pirisimi. Nipumi
mo Juda enaalinu-para Grik enaali
nu-para nimumi Gote-na bi mi-
nasaa minalo agale lakalisa.
5 Go Sailas Timoti laapo Mase-
donia su giyoma ipisipi rabu Pol-
me enaalinu-para epe agale ade
abuna lakelalo pirisa. Nipumi
Juda enaalinu-para Yesuri ora
Gote-na Mea Rapaae Ali yaade
lo lakalisa. 6 Go pisa pare
Juda alinumi mo agale yokoma
nipu-para ero agale lisimi. Go
raburi Pol-me nipuna mamina-
na koto radepea talo: Nimina
koto adalepa. Gore abi neme
nimi giyoma ruru radonu lakela
palua pare abala lagiaade lo
nimi kone masaalua lisa. 7 Go
loma Pol-me giyoma ali Titius
Jastus-na ada-para pua pirisa. Go
aliri ruru rado piri ali yapare
Gote-na bi minasaaae ali yaade.
Nipuna adare Juda alinuna lotu
ada resi-para aasa. 8 Go rabu
go Juda alinuna lotu adana ali
mudu Krispus-para nipuri paa
nimumi Mudu Ali Yesu madaa
kone rulasimi. Go puma Korin
su-para piri enaali adaapumi epe
agale pagoma kone rulaoma kalu-
ipa misimi.
9 Go puma koro meda ribaare
Pol-me upaa palaina Mudu Al-
imi nipu-para talo: Neme paala
nakomape pare agale waru lake-
lape. 10 Niri ne raapu komea-
para pipa. Go pea-pulu pa ali
medame ne mada natia. Dia-le go
adare-parare nina enaali adaapu
pimi. 11 Go pisa-pulu Pol nipu Ko-
rin su-para pirinare maali komea
paluma suba waraapu popesa. Go
raburi nipumi nimu Gote-na epe
agale moge riasa.
12 Gore werepe Galio nipu Akaia
suna namba wan gavman surubal-
alo pisa. Go rabu Juda alinu
kiritaoma Pol aditalo kose lalala
maa polalo gu-rupa lisimi: 13 Go
alimiri enaalinuna kone mabebo-
laoma Gote-na bi minasaasa agale
lo mogeaaya. Go rabu naana
rekena agale yokesimi. 14 Gore
Pol-me agale laketalo pisa pare
Galio-me Juda enaalinu-para talo:
Go ali pupitagi noma koe ele
piare neme pawa piruma pago-
lalo pi. 15 Pare nimina yada-
nuna binu rekena agalenu leme-
le nimina kose tapape. Neme
kose go-rupa napagalua. 16 Go
lisa rabu nipumi nimu kamaa mea

ralisa. 17 Go pisa rabu enaali
medalomame lotu adana ali mudu
Sostenes maa ripinuma kose pa-
gape ada re-para maa pua lisimi.
Go lisimi pare Galio-me linawa
kone wisa.

Pol Antiok su-para wala pisa

18 Go puma Pol Keriso-na enaal-
inu raapu yapi medaloma go Korin
su-para pirisa. Go puma walare
nipumi Prisila Akwila laapo
muma go su giyoma ipa sip madaa
piruma Siria su-para pisimi. Gore
Pol mo Senkria su-para pirisa
rabu Gote-para agale lisa-pulu
kalu iri napodelisa. Werepe
nipuna kogono dia lisa rabu kalu
iri wala podelisa. 19 Gore nimu
Efesus su-para opapasimi raburi
Pol Juda alinuna lotu ada-para
puma nimu raapu agaleme ape
pisa. 20 Go puma Juda alinumi Pol-
para naa raapu yapi medaloma
piramina lisimi pare Pol-me mada
dia lisa. 21 Go puma nimu-para
abi paitalepape lakeloma talo:
Gote-me e tea-daare wala epalua.
Go puma nipumi ipa sip madaa
piruma Efesus su giyoma pisa.
22 Pol sip madaa piruma Sisaria su-
para puma lisana wala Jerusalem
su-para piri kone rulae enaalinu
epe-rupa piralepa lo lakalisa. Go
loma ogeasi piruma Antiok su-
para pisa.
23 Antiok su-para ogeasi piru-
mare giyoma Galesia Frigia su
laapona oge adarenu-para puma
kone rulae enaalinuna lo robaa-
para puri mapalaaoma pamisa.

Apolos nipumi Efesus Korin su laapo-para epe agale mogealisa

24 Go Juda ali meda nipuna
bi Apolos-re nipu madi su
Aleksandria-para pirisa. Go ali
Efesus su-para epa pirisa. Nipu
agale waru le ali piruma Gote-na
buk wi agale raayo yarepeama
makuaasa. 25 Enaalinumi nipu
abalade Mudu Ali-na pora madaa
mogealisimi. Nipumi Yesuna agale
lakalisa rabu puri paboma ora
waru epe-rupa lakalisa. Go pisa
pare nipuri Jon-na kalu-ipa misa
komea abala makuaasa. 26 Gore
nipumi Juda alinuna lotu ada-
para puma puri paloma lakalisa.
Go rabu Prisila Akwila laapome
nipuna agale pagomare nipuna
ada maa puma Gote-na disaipel
agale ma-redepo lakalisipi. 27 Go
puma werepere Apolos nipu Grik
su Akaia-para polalo pisa. Go
rabu Efesus su-para piri Keriso-
na enaalinumi Grik su-para piri
Kristen enaali-para pepa luma
rapaasimi. Go pepa madaare
go ali Apolos raba mu ki waru
mealepa lo rapaasimi. Apolos
Grik su-para ipisa rabu Gote-na
epe raba meape kone makuaaoma
kone rulae enaalinu-para puri
waru kalisa. 28 Go Juda alinu
maket-para ipisimi rabu Apolos-
me enaalinuna le agaana ape
waru pisa. Go pisa rabu nipumi
Yesu ora Gote-na Mea Rapaae Ali
waalalo Gote-na buk yarepelisa.
Go rabu Juda alinumi agale waru
na-abulisimi.

19

Pol-me Efesus su-para epe agale la yokisa

1 Apolos Korin su-para pirisa
rabu Pol nipu mo adaa su
robo ru-nane puma pamumare
Efesus su-para opapasa. Go su-
parare nipumi kone rulae enaali
medaloma adisa. 2 Adisa rabu
agale gu-rupa misa: Abaladere
epe agale madaa kone rulasimi
rabu Holi Spirit page misimi
ya? Nimumi agale gu-rupa
abulisimi: Dia, Holi Spirit piare
naa napagema. 3 Go rabu Pol-me
talo: Gore nimina baptais-ri ake
pi-ae misimi ya? Nimumi talo:
Jon-na kalu-ipa misima lisimi.
4 Gore Pol-me talo: Jon-na
baptais-ri enaalinumi pupitagi

ne kone perekelalo misimi. Go
pea pare Jon-me Israel enaalinu
kalu-ipa kalalaina agale gu-rupa
lakalisa: Naa koau-nane epaliade
ali Yesu madaa kone rulaalepape
lakalisa. 5 Mo Efesus piri alinumi
Pol-na agale pagomare nimumi
Mudu Ali Yesuna bi madaa kalu-
ipa measimi. 6 Go puma Pol-me
nimuna kalu madaa ki sanaloma
Holi Spirit nimuna lo robaa-para
ipisa. Go rabu nimumi adaa
agale rado rado loma lisimina
Gote-na agale le ali-rupa pirisimi.
7 Go-rupa lisimide alinuri 12
pirisimi. 8 Gore Pol nipumi Juda
alinuna lotu ada-para Gote-na
epe agale mogeala pirinare suba
repo popesa. Nipumi Juda raapu
agale puri palo piruma Gote-
na Surube Su madaa lakalalo
pirisa. 9 Go pisa pare enaali
medaloma nimuna pu-para rero
pisa-daa kone narulalisimi. Go
rabu nimumi enaali raayona le
agaana Mudu Ali-na agale madaa
koe ero agale lisimi. Go lisimi-
pulu Pol-me aposel kogono alinu
muma nimu giyoma pirisimi. Go
puma ade abuna nipu Keriso-na
enaali raapu piruma Tiranus-na
skul ada-para agale lo pirisimi.
10 Gore nipumi maali laapome epe
agale lakelala pirina Esia su-para
piri enaali raayome Mudu Ali-na
epe agale pagisimi. Go puma Juda
enaalinu page ruru rado piri Grik
enaalinu page epe agale pagisimi.

Sipana sinuna remaa

11 Go rabu Gote-me Pol napi
kogono pinalo raba misa. 12 Go
pisa rabu enaalinumi Pol-na
agisup-para kogono pi mamina-
nu yaina kome enaalinu maa
kalisimi-daare nimuna yaina dia
ayo nimuna remonu rakepema
pisimi.

13 Go pisa pare kimisu su-para
piri Juda alinu medaloma kana
yoto pe elenu mulalo enaalinuna
koe remo raakepesimi. Gu-rupa
raakepelalore Mudu Ali Yesuna
bimi pirisimi. Nimumi gu-rupa
lakalisimi: Go ali Pol-me Yesuna
bimi rakepeade-rupa go bina
lamina lisimi. 14 Gore Gote-na
lodo kira-ae ali mudu Skeva-na
si ki medane luma medane laapo
nimumi remo raakepetalo gu-
rupa pisimi. 15 Go alina sinumi
apo agale leme rabu koe remome
nimu-para talo: Yesuri naa adema
Pol page naa adema pare nimiri
aapi ya? 16 Go rabu mo koe
remo pabo piri aliri mo si ki
medane luma medane laapona
rikirana epa pogolisa. Go puma
mo ali tyalo pua ora waru lisa-pulu
nimuna yogale makoyaasa. Go
rabu nimuna mamina page raayo
riripilinaloma kamaa pogola
pisimi. 17 Go pisa rabu Efesus
su-para piri Juda enaali page
ruru rado enaali page nimumi
go remaa pagisimi. Go puma
nimumi paalame komoma Mudu
Ali Yesuna bi waru minasaasimi.
18 Go rabu kone rulae enaali
adaapu ipuma nimuna abalade
pagaa wi koae-aunu la yokesimi.
19 Go puma medalomare romo
maalu pi enaalinu epa pirisimi. Go
rabu nimuna koeyae pi buk mea
kiritaoma enaalinuna le agaana
repena sulaa-para kirisimi. Go
buk-na rudu yoto yarepema gu-
rupa 600,000 kina-me kabesimi.
20 Go yapare Mudu Ali-na epe
agale puri paloma pisa-pulu enaali
adaapumi page pagoma adisimi.

Efesus su-para piri enaalinumi yada marekaasimi

21 Go puma werepe Pol
Jerusalem su-para polalore
nipumi mo Masedonia Akaia su
laapo abala adola pisa. Nipumi
kone gu-rupa wisa: Go-para abala
adola pumare werepe Rom su
page adola palua kone wisa. 22 Go
rabu nipu Esia su-para piruma
nipuna kogono ali laapo Timoti

Erastus laapo Masedonia su-para
maa rapasa.

23 Gore Pol-me Yesuna pora
madaa agale mogeasa-pulu enaali
adaapumi e rui loma yada ma-
rekaasimi. 24 Go remaana re gu-
rupa wisa. Go epe kana silva
warili ali meda Dimitirius piruma
mo enaalinu koe-rupa marekaasa.
Go alimiri epe kana meda silva-
me remo ena Artemis-na oge
remona piksa-rupa ele waria
bisnis kogono pisa. Go puma
nipumi go ele wariape enaali
adaapu rudu yoto minalo kogono
kalisa. 25 Gore Pol pirisa rabu
apo surube alimi kaname ele silva
warili kogono alinu yago page
makiritaasa. Go rabu nipumi
talo: Pagalepa. Naana kana silva
kogono go bisnis epe yoto memade
lisimi. 26 Go pea pare nimimi
Pol-na agale pagoma makuaaeme
pae? Go ali Pol-me enaali remo
mada maa warialimi loma naana
warili gote-daa dia yaalia. Go
lea-pulu go Efesus su-para piri
enaali adaapumi page Esia su
robo ru-nane piri enaali adaapumi
page Pol-na agale pagoma naana
ele nakabalimi lisimi. 27 Go
kone agale laapo kolea-le naana
bisnis kogono makoyaalia. Go
page ena remo Atemis-na ada
mabebolaoma go remona puri ma-
dia yaalia. Go remore Esia su-para
piri enaalinumi page su raayona
piri enaalinumi page Artemis-na
bi minasaaeme-le ake palima ya?

28 Nimumi go agale pagomare
nimuna lo robaa-para ora koe
kone suma koe-rupa pogolasaoma
gu-rupa lisimi: Naana remo
Artemis-ri nipu Efesus su-parare
ora mudu yaade. 29 Go lisimi rabu
go su-para piri enaali raayome
e rui loaasimi. Go erui agale
le enaalinumi Pol Masedonia
su piruma raba mi ali laapo
Gaius Aristarkus laapo adima
ria puma mo kiritape ada-para
wagepu pisimi. 30 Go rabu Pol-
na konere enaali rikirana polalo
pisa pare Keriso-na enaalinumi
nipu ripinaalisimi. 31 Go page Esia
gavman-na ali mudu medaloma
Pol-na adami alinu nimumi pepa
luma Pol piri-para rapaoma gu-
rupa lisimi: Ne tyalimi-li no kirita
ada-para napope lo rapaasimi.

32 Go rabu kiritape ada-para piri
enaalinumi ora erui loaasimi. Go
puma nimuna kone agale laapore
rado rado pupa yabesimi. Go
pisa pare enaali adaapumi epa
kiritasimi pare ake pulalo epa
kiritasimi palo namakuaasimi.
33 Go rabu Juda alinumi ali meda
Aleksandria enaalinuna rikirana
maasimi. Go rabu Aleksandria-
me ki musaaoma mo enaalinuna
agale giyenalo pisa. 34 Go pisa pare
mo enaalinumi nipu Juda ali-rupa
adomare raayome agale komeame
yaaloma gu-rupa lisimi: Remo
Artemis-ri naa Efesus su-para piri
enaalinuna remo mudu yaade. Go
lalaina naare le laapo popesa.

35 Werepe mo Efesus su adarena
kuskus-mi enaalinu epe-rupa
mapiraasa. Go rabu nipumi
talo: Efesus enaali pagalepa.
Su raayona piri enaalinumi go
Efesus su adare-para naa remo
Artemis-na ada surubema lo
namakuaaeme. Go page nipuna
piksa kana yaa-para wi epa
lopenaloma surubema-daa enaali
raayome pageme lisa. 36 Go
agale madaare pa ali medame
mada nayokalimi-li nimi raayo
pawa piralepa. Gore werepe
kodo komape pora giyalepape lisa.
37 Go nimimi abalade go alinu
mea epame pare naana remo
ada-para wi elenu meda napaake
nemede. Go page naana remo ena
Artemis-para ero agale nalemede.
38 Go Demitrius-para nipuna yago
kogono alinu-para nimumi go
alinu adialalo agale leme-daare
go kose lape di lamina. Gore kose

pagape ali page pia. 39 Go pea pare
nimimi pa ele medaloma madaa
leme-daare nimina kiritape yapi
di rabu tapape. 40 Go abiri
yada pode marekaarimide-le naa
mapaitaatalo kose lape agale
mada leme yapae? Gore naa koe-
rupa pogolasaa-ae kone madaa
ora agale mada natema. Go pea-le
kose lape agale lemere ake lano
ya? 41 Gore kuskus-mi go-rupa
loma go kiritape enaalinu-para
pulupa.

20

Pol-me Masedonia Grik su laapona wala pamisa

1 Mo nimuna agale loraasimi
rabu Pol-me disaipel enaali
makiritaasa. Go rabu nimina
lo robaa-para puri mapalaainalo
agale lakeloma paitalepape lisa.
Go rabu Masedonia su-para polalo
pisa. 2 Gore nipu oge su-para epe
agale lakeloma pisa rabu enaalin-
una lo robaa-para puri mapalaasa.
Go puma walare Grik su-para
pisa. 3 Go su-parare suba repome
pirisa. Go puma werepe nipu
Siria su-para pulalore sip mula
pisa. Go pisa pare Juda alinumi
nipu tyalo yada robesimi-pulu
Pol-me Masedonia su-para wala
pono kone wisa. 4 Go raburi Beria
piri ali meda Sopata nipu Pirus-
na si piruma nipu Pol raapu pisa.
Ali medaloma Pol raapu pirisimi
alinu go rupa: Tesalonaika su-
para piri ali Aristarkus Sekundus
laapo page Derbe su-para piri
ali Gaius page Timoti page Esia
su-para piri ali Tikikus Trofimas
laapo page nimu raayo Pol raapu
pisimi. 5 Go alinu abala pumare
naa Troas su-para pua adoba
pirisimi. 6 Gore olode medana biri
Bret Nama-adaae yapi go yapi dia
lenaloma naa Filipai su giyoma sip
madaa piruma yapi supu pisima.
Go pumare Troas su-para naame
apo alinu nimu madaasima. Go
rabu sarere komea pirisima.

Pol Troas su-para wala pisa

7 Gore wala oge koro rabu ribaa
naame eda nola kiritasima. Go
raburi Pol ekera palia-le enaalinu
agale lakelama puma ora ribaa
page agale adaalu yoloma lakalisa.
8 Go pisa rabu naa so kiritape ada
ru-nanere lam adaapu madisimi.
9 Go rabu Pol-me agale lakelalaina
penaali meda Yutikus nipu widoa
re-para pirisa. Pirisa rabu nipuna
le-para u ipisa-daa u palisa. U
palisa rabu ada ora sone robele
repena piruma lopisa. Go rabu
nimu puma pua misimi pare nipu
abala le kadupilisa. 10 Go pisa
pare Pol-me nipu puma mo ali
madaa pua kubunaoma enaalinu-
para talo: Nimimi ora paalame
nakomalepape. Nipuna pu nimu
nakuduna-ae pa wia. 11 Go rabu
Pol wala so ada rum ae repo
madaa puma bret piribima nimu
raapu nisa. Go puma Pol nipumi
nimu-para agale adaapu lakelala
pirina yapi lapaasa. Go raburi
Pol pisa. 12 Go rabu nimumi go
Yutikus nipu pa pirisa-daa mea
lamua puma raaname komisimi.

Pol Troas su giyoma Miletus su-para pamisa

13 Pare naa Asos su polalo abala
puma sip madaa pirisima. Naame
Pol go Aso su-para madaalalo
pisima. Pol-me naa yapi di
laguma nipu pora-nane epalua
lisa-pulu go-rupa pirisimi. 14 Go-
rupa Pol-me naa Asos su-para ada
muma nipu naa raapu sip madaa
pamisima. Go pumare naa Mitilini
su-para puma pisima. 15 Naa
Mitilini su giyoma sip madaa
piruma yapi komeame Kios su
mone pane puma opapasima. Go
puma ekera Samos su pumare
wala ekera-nane Miletus su-para
pua pirisima. 16 Gore Pol-me

Esia su-para yapi adaapu napitua
kone wisa-pulu Efesus su giyesa.
Nipuna konere Jerusalem su-para
wagepu adola pisa. Go rabu nipu
Juda alinuna Pentikos yapi di
olode adolalo pisa.

Pol-me Efesus su-para puma lotu surube ali agale lakalisa

17 Naa Miletus su-para pirisima
raburi Pol-me Efesus su-para agale
abala gu-rupa rapasa: Lotu ada
surube alinu ni piri-para ipulu-
pape. 18 Nimu ipisimi rabu nipumi
nimu-para talo: Nimimi nina kone
ademe. Abala ririna ni mo Esia su-
para ipisua yaade rabu ade abuna
nimi raapu pirisimade. 19 Neme
Mudu Ali-na kogono pisuadere
nina bi minasaaminalo nape. Dia,
pare apo Juda alinumi agale ralu
kogono mabebolaaeme rabu neme
kedaa ruma re page loaayo. 20 Go
pisa pare neme nimi raba meape
agale nalagiape lame pare lag-
isuade. Go puma neme agale
mogeasuade rabu pa enaalinuna
le agaana page nimina ada-para
page mogeaaripude. 21 Go puma
nina puri pale agalemere Juda
enaalinu-para Grik enaalinu-para
agale gu-rupa lagisuade lisa: Nim-
ina pupitagi ne kone giyoma Gote-
na kone muma Mudu Ali Yesu
madaa kone rulaalepape lisuade.
22 Go puma Holi Spirit-mi ni lagia-
pulu abi Jerusalem su-para palu-
ame pi. Go su-parare nimumi
ni-para ele palimi palo maarea.
23 Go pea pare Holi Spirit-mi ni
agale lagia: Pa adare raayo adola
pali raburi neme karapo ada paita
kedaa adaapu page meainalo la-
gia.

24 Go pea pare Mudu Ali Yesumi
Gote-na raba meape kone ni Go
Epe Agale laketapape lo kogono
gisa. Go pisa rabu go kogono pama
puma lakelalo kiritaluare nimimi
ni timi page kone adaapu nasalo
lisa.

25 Go pea pare neme nimina riki-
rana ipuma Gote-na Surube Sina
agale epa lagisuade. Gore nimimi
nina le agaa wala na-adalimina
kone salo. 26 Go pea-pulu abi neme
lagiano pagalepape. Abiri pa
enaali meda alupaliare ni madaa
agale na-epalia. 27 Dia-le neme
Gote-na kone agale raayo lagiape
nimi pala pururu napea. 28 Nimi
waru piralepape. Gore enaalinu
medaloma surubaliminalo Holi
Spirit nimi madaa mapiraasa.
Go enaalinuri Mudu Ali nipuna
yaapimi kabesa-pulu nimimi
nipuna sipsip waru surubuma
nape ele waru kalatepape. 29 Gore
ni palua rabu ali medalomanu
nimina rikirana epa piralimi. Go
alinumiri koe yana-rupa ipuma
Gote-na sipsip makoyaalimi. 30 Go
puma nimi Keriso-na enaalinuri
werepe nimina rikiranare ali
medalomame makirae agale loma
makiralimi. Go puma Keriso-na
enaali medaloma nimuna agale
raitaliminalo makiralimi. 31 Go
pea-le waru surubalepape. Nim-
imi go madaa kone waru salepape.
Gore maali repome neme ribaa
page yapipu page nimina kone
komea komea marekaaliminalo
pawade. Go puma kedaa ruma
neme agale mogeaayo.

32 Abiri Gote-na surube kone
meamina. Nipuna epe agaleme
nimi raba mu nimi puri ginalo. Go
puma nimi page Gote-na epe kone
rulae enaali raapu piramina.

33 Go neme pa enaalinuna
kana sekere mamina-nu kepaame
kome kone nawisua. 34 Gore
abala ademe nina pora pami
alinu raapuri nina kimi kogono
puma naana ele abulisua. 35 Go
puma naame kogono waru puma
narali enaalinu raba mulalo
pema-daa go pora raitaliminalo
mogeasuade. Naame gu-rupa
palima rabu Mudu Ali Yesuna
agale makuaamina. Nipumi gu-

rupa lisa: Ele mealima rabu raana
komalima pare ele kalema-rupa
meape kone madaa raana palia.
36 Pol-me go agale abala lomare
nipumi nimu raapu rumu pege
puma beten lisa. 37 Go rabu
nimumi Pol kupima re loma ki
muma abi pope lisimi. 38 Nimuna
pu lo-parare kedaa waru pisa.
Gore Pol-me werepe nimina le
agaa mada na-adalua lisa-pulu
kodome komisimi. Go puma ni-
mumi Pol sip adibae-para maa
pisimi.

21

Pol Jerusalem su-para pisa

1 Go rabu naame enaalinu
patalepape loma sip madaa
piruma pisima. Naa sip madaa
pirisima rabu redepo yabo puma
mo Kos su-para opapasima. Go
puma ekera-nane go Kos su
giyoma Rodes su-para puma piru-
mare wala Patara su-para puma
opapasima. 2 Go su Patara-parare
Fonisia su pisa sip meda muma
nipu madaa piruma pisima. 3 Go
puma naame Saiprus su adomare
go su-para none pumare Siria
su-para opapasima. Go suna
adare Tair-re sip-mi madi kako-
nu go adaa maa sulalo pisima.
4 Go su-parare naame Gote-na
disaipel enaalinu medaloma adola
pisima. Go puma nimuna adare
sarere komea pirisima. Gore Holi
Spirit-mi mo Keriso-na enaalinu
kone kalisa-pulu nimumi Pol-
para Jerusalem su-para napope
lo lakalisimi. 5 Go pisa pare
naana pora pamuape di madaare
Tair adare giyoma pulalo pisima.
Pisima rabu apo su-para piri
Keriso-na alinu nogo naakinu-
para naa raapu pamuma adare-
para su ogege pora-para lamua
pirisimi. Go puma naa sip i-
para puma ipa rugi-nane rumu
pege puma beten lisima. 6 Gore
nimumi naa-para abi patalepape
loma nimuna ada wala pisimi. Go
naame page patalepape lomare
sip madaa pisima.
7 Naa sip madaa piruma pua
Tair su giyoma Tolemes su-para
opapasima. Go rabu naame
kone rulae enaali adoma ki
muma yapi komeame nimu raapu
pirisima. 8 Ekera-nanere go su
giyoma Sisaria su-para puma opa-
pasima. Go rabu naame epe agale
lakale ali Filip-na ada-para puma
pirisima. Go aliri mo Jerusalem
su-para kogono ali ki medane
luma medane laapo pirisimi-na
komeare nipu pirisa. 9 Go alina
maapua nogo maalapu Gote-na
epe agale pagoma ralisimi.
10 Gore naa mo alina ada-para
koro medaloma piraminaloma
Gote-na agale lakale ali meda
Agabus ipisa. Nipu Judia su
giyoma Sisaria su-para ipisa.
11 Nipu naa piri ipumare Pol-na
aako let muma nipuna ki age laapo
rogaasa. Go puma nipumi talo:
Holi Spirit-mi gu-rupa lagia lisa:
Neme pawade-rupare Jerusalem
su-para pimi Juda alinumiri go
aako let-na aaraa rogaalima.
Nimumi gu-rupa rogaaoma ruru
rado ali medaloma mea kaleme.
12 Naame go remaa pagisima-
pulu go enaalinu-para naame Pol
madaa re loma puri paloma talo:
Ne Jerusalem su-para napope.
13 Go rabu Pol-me talo: Nimimi
ake paa-daa nina lo robaa-para
kedaa mapaitaalo go-rupa leme
pae? Gore nimumi Jerusalem su-
para nina ki age laapo rogaalimiri
pinawa. Gore ni Yesu Keriso-
na kogono madaa timi-daare
mada pa komalua. 14 Gore Pol-na
koneme nipu ora palua kone wisa-
pulu naame agale loroma go-rupa
lisima: Mudu Ali-na kone nipuna
palia-le pinawa lisima.
15 Go yapi medaloma dia
naloma naana elenu kirita suma

Jerusalem su-para pisima. 16 Go
puma Sisaria su-para piri Keriso-
na enaali medaloma naa raapu
pisima. Nimumi naa Neson-na
ada-para puma piraminalo lamua
pirisimi. Go aliri Saiprus su
piruma nipu ora abalade Gote-na
pora ralisa.

Pol-me Jems adola pisa

17 Naa Jerusalem su-para pisima
rabu Keriso-na enaalinumi naa
raaname komoma misimi.
18 Go puma ekera-nane Pol nipu
naa raapu Jems adola pisima. Go
rabu lotu ada surube alinu page
epa kiritasimi. 19 Pol-me nimu-
para abi epama lomare nipuna
pisade kogono raayo madaa agale
lakalisa. Gore ruru rado enaali
piri-parare Gote-me Pol raba misa-
daa remaa meda meda lo lakalisa.
20 Go alinumi remaa pagomare
Gote-na bi minasaasimi. Go
rabu nimumi Pol-para talo: Ame,
ne ade. Juda enaalinuri ora
adaapumi Gote madaa kone
rulaarimi. Go enaali raayome
Moses-na rekena agale waru pago
raluma mogeleme. 21 Go Juda
enaalinumi nena agale madaa
pageme. Nimuna konere neme
Juda alinu ruru radonu raapu
pirimiri Moses-na rekena agale
giyalepape lo kone wimi. Juda
alinuna kone naraitalima kone
wimi. 22 Go kone wimi-pulu ne
abi epaede remaa pagalimi. Gore
abi naame ake palima ya? 23 Go
abi neme naana agale pagape.
Abiri ali maala piruma imaa
niti kogono peme. 24 Gore ne
go alinu lamu mua pu. Nimu
raapu puma Juda alinuna kone
mogeaoma imaa niti puma epe-
rupa piramina. Go puma Juda
alinuna kone mogeaoma nimuna
sipsip kabenalo kana kalape.
Go puma Juda agale mogeanalo
nimuna iri pudiape. Go rabu
neme Juda alinuna rekena agale
mogeali-daare abala pagisimide
remaa madaa kone nasalimi. 25 Go
puma mogo ruru rado kone rulae
enaalinumi adenalo nimu pepa
lu rapaasima. Go pepa madaare
agale gu-rupa lakalisima: Nimimi
remo yawe eda nanalepape lo
gu-rupa lisima. Nimumi mena
yaapi-para mena yapa maa ruguli
ele-para nanalepape lo gu-rupa
lisima. Nimumi enaali raayome
kone nasalepape lo gu-rupa lama.
26 Go rabu Pol-me mo maalapu
ali mapuma ekera Juda alinuna
epe lotu ada-para mapisa. Go
pumare Pol-me enaalinu-para go
imaa niti pima lakalisa. Go yapi
di-ri dia lenaloma mena luma
enaalinu ma-epeaainalo Gote-
para kalasimi. Go pisa rabu Juda
alinuna kone mogeaasa.

Pol lotu ada-para pirina Juda alinumi adialalo ipisimi

27 Gore yapi ki medane luma
medane laapo pode dia talo pisa
rabu Esia su-para piri Juda enaali
medalomame Pol nipu lotu ada-
para adisimi. Go raburi ni-
mumi enaali raayo pogolasaaoma
Pol ripinaa palae adialalo pisimi.
28 Nimumi ripinaaoma gu-rupa
yalaasimi: Israel enaali, naa raba
mealepa. Go aliri nipu su raay-
ona pamuma enaali agale gu-rupa
pamu lakela lisimi: Israel ruru-
para Moses-na rekena wi agale-
para lotu ada-para nimu raayo
giyalepa gu-rupa lakelea. Go pea-
pulu abi nipumi ruru rado Grik
enaali go epe lotu ada-para mea
ipisa. Go puma go epe ada makoy-
aaya. 29 Go Efesus su-para piri
ruru rado ali Trofimus Pol raapu
pirina adisimi-pulu go-rupa lisimi.
Gore Pol-me go ali lotu ada-para
maa pula kone wisimi.

30 Go rabu Jerusalem su-para
piri enaalinu nimuri ora koe-rupa
pogolasaasimi. Go puma enaalin-
umi wagepu epa kiritaoma Pol rip-
inaa palae suma lotu ada kamaa-

nane kola pisimi. Go puma lotu
adana pora gaape raayo poasimi.
31 Go enaalinumi Pol tyalo
pisimi rabu Rom soldia alinuna su-
rube alimi Jerusalem su-para piri
enaalinu pogolasaasimi remaa
pagisimi. 32 Go rabu surube alimi
nipuna soldia alinu-para nipuna
yada ali kalunu-para yaaloma
enaalinu piri-para wagepu pisimi.
Gore Pol lisimi enaalinumi mudu
surube ali soldia alinu adisimi
rabu Pol giyoma nalisimi. 33 Go
raburi mudu surube alimi Pol
adialalo soldia alinu gu-rupa
lakalisa: Nimiri nipu kope sen
laapome adialalepape. Go rabu
nipumi enaalinu agale gupa lisa:
Go aliri aapi ya? Nipumi agaa
mea pae? 34 Go raburi enaali
adaapu piruma agale rado rado
loma yaalasimi. Agale adaapu
lisimi-pulu mudu surube alimi
go yadana re waru na-adisa-pulu
nipuna soldia alinumi Pol ada
maa penaalo lakalisa. 35-36 Gore
soldia alinumi Pol mo ada reke
madaa maa penaalisimi rabu
enaalinumi Pol ralu tyalo pisimi.
Go enaalinumi nipu raita maa
ipuma go-rupa laari ipisimi rabu
gu-rupa yalaasimi: Go ali lu
makomamina. Go rabu soldia
alinumi Pol ria pisimi.

Pol-me agale lakalisa

37 Nimumi Pol soldia ada ru-
nane lamu pisimi rabu Pol-me
mudu surube ali-para lalo: Ni
agale mada pagali ya? Go lisa rabu
Pol-me Grik agale lisa-pulu surube
alimi lorapisa: Nere Grik agale le
ali ya lisa. 38 Gore nere Isip su-para
madi ali kone sawade. Abalade
neme 4000 soldia edali rili al-
inu maa ipuma yada marekaaside
kone sawade. Go puma neme
nimu enaali napiri su-para maa
pisi kone sawade. Pare ne mo
ali dia yaa-daa adalo. 39 Pol-me
surube ali-para talo: E, ni go ali-
daa dia. Niri Juda. Naa amame
ni madi suri Tasare Silisia su ru-
nane aasa. Niri mudu adare-
para piri ali yaade. Gore neme
enaali-para lakelanowa. 40 Gore
Bosboi-mi lakalisa-pulu Pol nipu
mo rapuluma madaa opasaaoma
rekasa. Gore Pol-me ki wagepu
puma wawa lisa rabu enaali raay-
ome agale loraasimi. Go rabu Pol
Juda agaleme enaalinu-para agale
lakalisa. Nipumi go-rupa lisa:

22

1 Aapanu amenu, nimina agale
abulano pagalepape. 2 Pol Juda
agaleme lisa rabu nimumi agale
ora loroboma pagisimi.

Go rabu Pol-me talo: 3 Niri ora
Juda yaade. Naa amame ni madi
suri Tasas adare-para madisa. Go
suri Silisia ru-nane aaya pare ni
Gameliel-na skul loma pisua rabu
Jerusalem su-para adaa yabesua.
Nimumi naana kasuana rekena
wi agale waru mogealisimi. Niri
nimi abi Gote-na kone waru ralu
pimi-rupa ni go-rupa pisuade.
4 Enaali medaloma Gote-na dis-
aipel enaalinu neme medaloma
makoyoma lu makomisuade.
Neme enaalinu adiala ria puma
karapo ada-para mapaitaasuade.
5 Go pisuare mo Gote-na lodo kira-
ae ali mudu page kaunsil page
adame-daa neme ora talo. Gore
go ali kalunumi pepa ginaloma
neme Damaskus su-para piri Juda
katea pisua. Go puma neme kone
rulae enaali adialalo puma sen-
me Jerusalem su-para mapaitaala
pisua.

Pol-me Gote-na agale pagoma kone perekele remaa lakalisa
(Kog 9.3-19; 26.12-18)

6 Go naare paame bero rabu ni
Damaskus adare-para ipisua. Go
rabu ni piri-para epe paa meda
ipuma nina le-para epa royo pisa.
7 Go rabu ni su kamaa lopoma

agale meda gu-rupa pagisua: Sol-
ya, Neme niri ake paa-daa makoy-
aaripi ya? 8 Go rabu neme talo:
Mudu Ali, nere aapi ya lisua.
Niri adare Nasaret-para piri Yesu
yaade lisa. Neme ni kedaa Go
makoyaaripide lisa. 9 Go rabu
enaali ni raapu pirisimiri nimumi
yaa-para paa royo pisa pare so
agale napagesimi.
10 Go rabu ni Pol-me agale gu-
rupa misua: Mudu Ali, neme
ake paluaaya su. Go rabu Mudu
Alimi ni-para talo: Ne rekoma
Damaskus su-para pu. Go adare-
para ali medame Gote-na giliade
kogono raayo lagialia lisa. 11 Go
rabu neme so adaa paa adisua
rabu le rubu pi ali-rupa aasua. Go
pisa rabu nina adami alinumi naa
ki ripinaaoma Damaskus su-para
mea lamua pisimi.
12 Go su-parare ali meda Anana-
ias pirisa. Go aliri naana rekena
agale waru pagisa-pulu Damaskus
su-para piri Juda enaalinumi nipu
ora epe ali lisimi. 13 Go aliri ni
piri-para ipuma talo: Naa ame
Sol, leme ele wala adaina. Ora go
rabu nina le kiya puma neme nipu
adisua. 14 Go puma nipumi talo:
Naana kasuana Gote-me nipuna
kone makuaalalore ne nipuna
ali mapiraasa. Go puma neme
nipuna pe redepo raba meape Si
adoma nipuna agale pagainalo
mapiraasa. 15 Gore neme enaali
raayo-para nipuna agale puma
lakeloma abala pago ade ele raayo
laketapape lo lakalisa. 16 Gore ake
paa-daa ne adoba pabae pae? Ne
rekoma nipuna bi madaa beten
loma kalu-ipa meali-daare nena
pupitagi marubalia.

Gote-me Pol ruru rado enaali piri-para penaalisa

17 Gore neme Jerusalem su-para
wala puma lotu ada-para beten
lala piruma upaa pi nona puma
eleda adisua. 18 Go rabu Mudu
Ali adisua pare nipumi ni-para
talo: Jerusalem su-para wagepu
giyoma pope. Neme go su-para
nina agale lakete rabu napagalimi.
19 Go rabu neme go-rupa lakalisua:
Mudu Ali, abalade neme lotu ada
raayona pamuma ne madaa kone
rulae enaalinu adiala lisuade. Go
remaa abala pagisimide. 20 Gore
abalade nena agale disaipel ali
Stiven lu makomasimi rabu neme
adabaaoma nina lo robaa-para
epelea kone misuade. Go raburi
neme nipuna makomaa-ae alin-
una mamina elenu wamo pisuade.
Go remaa page pagisimide. 21 Gore
Mudu Alimi ni-para talo: Nere su
adaalu-para ruru radonu enaalinu
raba meainalo rapaalua lisa.
22 Gore mo enaalinumi Pol-na
agale pena pagalaina mo ruru
rado raba meanolo agale lisa
rabu nimumi puri paloma gu-rupa
yaalasimi: Nipu lu makomaami-
naapa lisimi. Go aliri su kamaa
epe-rupa mada napiralia-le lu
makomamina lisimi. 23 Go lisimi
rabu nimumi rono pagesimi-
pulu yagaa iri pudi rubuma rai
gaapinu wage alo pisimi. 24 Go
rabu Rom-na soldia surube alimi
soldia ada-para maa pumare
nipu patame tyalepa lisa. Gore
mo Juda enaalinumi Pol madaa
pogolasaa lisimi-daa surube alimi
go yadana re asapisa. 25 Go puma
soldia alinumi Pol kopeme rogoma
patame tyalo pisimi. Go rabu Pol-
me Rom surube ali agale gu-rupa
lisa: Nimimiri Rom ali madaa kose
mada lini ya?
26 Go surube alimi go agale pag-
isa rabu ora surube ali mudu piri
puma agale gu-rupa mulalo pisa:
Neme ake pali ya? Go aliri nina
su Rom yaade laa. 27 Go lisa-pulu
mudu surube alimi Pol piri puma
agale gu-rupa puma lisa: Abi la.
Nere Rom ali yapae ni lagiali. Pol-
me talo: E, niri Rom ali yaade
lisa. 28 Go rabu mudu surube
alimi talo: Neme kana adaapu

kalomare ni Rom su-para pirulalo
rubisua. Gore Pol-me talo: Ora
lae pare niri amame Rom su robo
adare Tasas-para madisaaya. 29 Go
pagisimi rabu Pol-na agale mu-
lalo ipisimide alinumi Pol wagepu
pisimi. Gore mudu surube alimi
paala komoma pirisa. Gore Pol-
re ora Rom su-para piri ali-le nipu
sen-me adilisa rabu rekena agale
ralisa.

Juda kaunsil alinu Pol-me agale lakalisa

30 Gore mudu surube ali
mudumi Juda alinumi Pol kose
madaa adialalo pisimi agalena re
asapisa. Go kone suma ekera-nane
Pol-na sen wala kola paasa. Go
rabu surube alimi Gote-na lodo
kira-ae alinu-para kaunsil alinu-
para epa kiritatepape lo lakalisa.
Go rabu nipumi Pol kaunsil-na le
agaana maa pisa.

23

1 Go rabu Pol-me mo kaunsil
alinu waru adaba suma nipumi
talo: Naa aapa amenu, ni ade
abuna Gote-na le agaana epe-rupa
piruma abi page. Naa pu robaa-
para epe kone wi. 2 Go lisa rabu
Gote-na lodo kira-ae ali Ananaias-
me Pol re-para aasimi alinu-para
talo: Go alina agaa tyalepa lisa.
3 Gore lisimi rabu Pol-me nipu-
para talo: Gote-me ne page tyalia.
Nena lo-parare epe agale nawia
pare tona au paina eleme epelea
lisa. Ne Moses-na rekena agaleme
ni-para kose agale laina. Gore
neme ni tyalepa agale lakelae-pulu
nemere rekena agale ralisade.

4 Pol-me go-rupa lisa rabu re-
para pirisimi enaalinumi Pol-para
talo: Gore neme Gote-na lodo kira-
ae ali mudu-para ero agale le ya
lisimi. 5 Go rabu Pol-me talo:
Amenu, go Gote-na lodo kira-ae ali
mudu kone nasawade. Go Gote-
na buk madaa gu-rupa lu wisa:
Nimina ali mudu-para ero agale
natapape lisa.

6 Go puma Pol nipumi kaunsil ali
medalomare Sadyusi alinu-para
medalomare Farisi ruru alinu
pirisimi-daa adisa. Go adisa-pulu
kaunsil-nupara gu-rupa lakalisa:
Naa amenu, niri Farisi rurumi
madina yaa-pulu ni Farisi ruru
ali pi lisa. Neme abala kome
enaali rekalimi lo go madaa kone
rulaayo. Go kone laayo-pulu
nimimi abi ni madaa kose lape
agale leme.

7 Go agale lisa raburi Sadyusi
Farisi ruru laapo alinumi ape
loma rugula lapa pirisimi. 8 Gore
Sadyusi alinumi abala kome
enaalinu tapa-para narekalimi
loma ensel-nu page remonu page
napimi loma kone rulaeme. Go
peme pare mo Farisi alinumi
kome enaalinu rekalimi loma
ensel-nu remonu page pimi loma
kone rulasimi. 9 Gore Pol-me go
yaa madaa makuaae agale lisa
raburi enaalinumi e rui loaasimi.
Go rabu rekena agalena tisaa
medaloma nimu Farisi alinuna
ruru raapu pirisimi. Go alinumi
rekoma agale puri pale lisimi:
Naame go ali adema pare koe
elenu meda nawia. Naana konere
ensel medanumi yapae remo
medanumi yapae nipu-para agale
lakeleme kone wima. 10 Go
lisimi rabu ora pogolasaasimi-
pulu soldia alinuna surube ali
mudumi kone gu-rupa wisa: Aya,
go aliri nimumi nipu yolala puma
nipuna yogale rugula tyabalia.
Nipumi kone gu-rupa wisa-pulu
surube alimi soldia alinu lakelaasa
rabu mo ruru laapona rikirana Pol
muma soldia ada-para maa pisimi.

11 Gore wala ekera-nane ribaare
Mudu Alimi Pol piri-para ipuma
gu-rupa talo: Pol, kone lo robaa-
para kedaa nameape. Neme abala
nina agale mo Jerusalem su-para
lakalisi-rupa go Rom su-para page
wala lakelaina lisa.

Juda alinumi Pol tyalalo yada robesimi

12 Gore yapi lapaasa raburi
Juda alinumi epa kiritaoma agale
roboma gu-rupa lisimi: Naame
ora so yaa madaa loma Pol ora
tyamina lisimi. Edanu ipanu ele
abi nanaoma Pol abala tyamina
lisimi. 13 Go agalere ali 40-pela
alinumi tyalo lisimi. 14 Go puma
nimumi Gote-na lodo kira-ae
alinu-para kone makuaae alinu-
para puma talo: Naame niti puma
ora eda ipa nanaoma Pol nipu
abala tamina lisimi. 15 Gore nimi
ali kalunu-para kaunsil alinu-para
nimimi mo Rom surube alimi Pol
mea epena tapape. Go pagaa wi
konere nimimi Pol-na agale wala
epe-rupa pagola puluma loma
kaleda piruma nipu pena epalia
raburi lu makomaalimina.

16 Go yada robesimi pare Pol-
na awame mo Juda alinuna remaa
pagisa. Go pisa rabu nipu soldia
ada-para Pol asa puma lakalisa.
17 Pol-me remaa pagisa rabu su-
rube ali yaaloma nipu-para talo:
Go naakiri surube ali mudu piri
neme lamua pu. Nipu madaa
agale wia-le nipumi lagialia. 18 Go
rabu nipumi naaki muma surube
ali mudu nipuna ada-para lamua
pisa. Go puma nipumi talo: Mo
karapo ada piri-para ali Pol-me ni
yaaloma go naaki lamua pu laa-
daa mea epawa. Nipu agale meda
wia-le ne lagialia.

19 Gore surube ali mudumi go
naaki nipuna ki mina muma nipu
laapo kama raapu pumare agale
gu-rupa lisa: Niri ake agale lagiali
ya lisa. 20 Go naakimi talo: Juda
alinumi gu-rupa lame. Ekerare
Juda alinumi Pol kaunsil piri
maa painalo lagialimi. Nimuna
makirae agalere Pol madaa kose
lape agale medaloma pa ma-
aarimi. 21 Go epa lagialimi pare
nimuna agale napagape. Nimuna
ali 40-pela Pol lu makomaatalo
gu-rupa kaleda piralimi. Abalade
nimumi ora yaa madaa makuaa
loma eda ipa niti puma Pol lumare
namina lisimi. Abiri pa kaleda
piruma nena puri pale agale
madaa adoba pimi. 22 Go raburi
surube ali mudumi mo penaali
maa penaaloma agale puri palo
gu-rupa lakalisa: Neme go lagiae
agalere ali meda nalakelape.

Pol nabawane gavman Feliks piri penaalisa

23 Go raburi surube ali mudumi
soldia surube ali meda laapo ip-
ulupa lisa. Nipumi nipu lapo-
para talo: Nipimi soldia 200-pela
rumaaoma maa pulupape. Go
page ali 70-pela hos koauna pi-
rina tapape. Go page rai kudu
rama laapo ripinaale ali 200-pela
rumaaoma mea katapape. Nimi
raayo Sisaria su-para pulalore abi
go ribaa klok nain giyoma pulu-
pape. 24 Gore Pol nipu pirape hos
page mealepape. Pol-re nipu nam-
bawan gavman Feliks piri-para
epe-rupa maa pulupape. 25 Go
raburi surube ali mudumi loma
rapaape pepa meda gu-rupa luma
kalisa:

26 Yesa, Feliks nere nambawan
gavman epe-rupa pirape. Niri
Klodius Lisias-me go pepa apo lu
rapaato. 27 Juda alinumi go ali
ripinaaoma nipu lu makomaatalo
pisimi. Go pisimi pare neme nipu
Rom su-para madi ali yaa-pulu
nina soldia alinumi nipu kepema
apo maa ipulumi-daa. 28 Neme
Juda alinumi nipu kose laaoma
adialalo pisimi remaa pagisua. Go
puma neme nipu kaunsil piri-
para maa pisua. 29 Gore nimuna
kose lape agalere nimuna rekena
agale madaa Pol-para agaleme ape
pisimi. Go pirisimi pare nimumi
go ali karapo ada mapaitaape page
lu makomaape kone page neme
dia lisua. 30 Go Juda alinumi nipu
tyalo pimi remaa pagawa rabu
neme ne piri-para wagepu mea
rapaaripu. Go rabu nipu kose

lape alinumi ne-para remaa mada
lagialimi. Mo pepa madaa agale
gu-rupa loma lisa.
31 Gu-rupa lisa rabu mo soldia
alinumi mo surube ali muduna
agale ralisimi. Nimumi Pol lamua
pumare ribaa Antipatris su-para
pisimi. 32 Go puma yapi lapaasa
rabu soldia alinumiri nimuna
ada wala pisimi. Go rabu hos
koauna piruma soldia alinuri Pol
raapu pisimi. 33 Gore Sisaria
su-para puma opapasimi rabu
nimumi nambawan gavman piri-
para pumare apo pepa Pol laapo
mea kalisimi. 34 Go rabu gavman-
na ali mudu alimi mo pepa muma
adomare Pol-para agale gu-rupa
lisa: Nena adare aa-para aaya?
Pol-me Silisia su lakalisa. 35 Go
rabu go alimi Pol-para talo: Ne
kose lape alinu epalimi rabu nena
remaa pagalua. Go puma nipumi
talo: Go aliri gavman ali Herot-na
adaa ada-para waru adabaaoma
mapaitaape lisa.

24

Juda alinumi Pol kose laasimi

1 Gore werepe yapi supu dia
naloma Gote-na lodo kirae ali
mudu Ananaias Sisaria su-para
pisa. Nipu pisa rabu kone
makuaae ali medaloma page ali
meda nipuna bi Tertulus page
nimu raapu pisimi. Go Tertulus
aliri nipu yada loaaya-rupa pirisa.
Go puma nimu raayo nambawan
gavman Feliks piri-para puma
Pol adialalo kose lape agalena
re lakalisimi. 2 Go rabu Tertulus
nipu kose page lo aayae ali yaa-
pulu nipumi agale abala lisa.
Go alimi Pol adialalo kose lape
agale gu-rupa lakalisa: Epe ali
mudu Feliks, neme epe ali mudu
kogono puma yada makumaa pisi-
pulu adaalupu epe-rupa pima.
Go puma naana su raayona epe
poranu pamu bisnis marekaasi-
pulu go su robo ru-nanere ora
epe aaya. 3 Go pea-pulu naana
lo-parare ade abuna naame ne
madaa ora pili lema.
4 Gore ne ali mudu yaa-pulu
neme agale adaapu nayolo pira-
pana. Neme oge remaa lagialo-
le neme epe-rupa mada pagaina.
5 Gore naame go ali nipu koae
kone adaapu wina adama. Nipumi
Juda alinu piri-para su raayona
yada marekaaripaa. Nipu Nasaret
enaalinuna ali mudu pia-daa
adema. 6 Nipumi adaa lotu ada
makoyaalalo pisa rabu naame
nipu adialalo pisima. Gore naame
rekena agale madaa kose lape
agale talo pisimi. 7 Go rabu mo
soldia alinu surube ali mudu
Lisias-mere nipu ipuma mo ali
puri paloma maa rapasa. 8 Go
raburi Lisias-me Pol adialape
enaalinu piri-para maa pulupa
lisa. Gore neme go alina agale
meali-daare nipuna kone madaa
ora agale nata-pulu adali. Apo
agalere Tertulus-mi lisa.
9 Go agale lakenaloma Juda alin-
umi ora lea lo pisimi.

Pol-me Feliks-na agale abulisa

10 Go rabu nambawan gavman
alimi Pol-para le pobolo ridipiasa-
pulu Pol-me talo: Nere ni ade.
Neme go su-para maali adaapumi
kose page ali pirisi. Go pea-
pulu nina konemere nena agale
pagapere ni ora raana pia. 11 Gore
abala yapi di 12-pela popesa
raburi ni Jerusalem su-para
pumare lotu ada-para beten lea
pisua. Ora lalo-le nimu-para agale
meape. 12 Go rabu nimumi ni
enaali raapu agaleme ape puma
koe-rupa mapogolasua-daa na-
adisimi. Dia, neme enaali raapu
lotu ada-para page epe lotu ada-
para page su adare-para page koe-
rupa napirisima. Juda alinumi
gu-rupa na-adisimi. 13 Go pea
pare abi ni kose talo pimi pare

go madaare ora agale mada
nalagialimi.
14 Pare go kose lape agale
madaare neme ora agale la-
gianolore naana kasuanuna Gote-
na bi minasaoma nipuna pora
raitalimina. Neme Juda alinuna
kone moge Moses-na rekena agale-
para Gote-na agale lakale alinuna
buk-para go ele madaa kone
rulaayo. Pare nimumi go kagaa
porare ora pora-daa dia leme.
15 Gore go alinuri naame Gote-
para kone komea rulaema. Go
konere abala kome enaali raayo
Gote-me marekaalia. Go puma epe
enaalinu-para koe enaalinu-para
raayo Gote-me marekaaoma kose
lape agale lea. 16 Go pea-pulu nena
lo robaa-para koe kone nasuma
Gote-na le agaa-para enaalinuna
le agaa laapo madaa epe-rupa
pitua.
17 Gore neme maali adaapu
Jerusalem su-para giyoma su rado-
para pirisuade. Jerusalem su-
para wala ipisua rabu nina ruru
raba mulalo kana ele maa pisua.
Go rabu page Gote madaa ora
pili lo yawape ele kirita pisua.
18 Gore neme go kogono polalore
lotu ada-para pirano nimumi
ni adasaasimi. Go lotu ada-
para pirisua rabu neme Juda
alinuna rekena agale raluma koto
radepea epe-rupa pirisua. Go rabu
enaali adaapu napiruma koe-rupa
namapogolasaasima. 19 Yapare
go rabu Esia su-para piri Juda
medaloma mo lotu ada-para epa
pirisimi. Go alinuri nimumi ni
madaa koe ele adomare nimumi
ni kose lalalo peme. 20 Gore ni
kaunsil raapu piri alinu nimumi
naa koeyae pawade kone ake
puma ademe pae? 21 Yapare neme
koe kone meda salo. Ake pea-daa?
Neme nimuna rikirana rekoma
Gote madaa kone rulaayore
kome enaali raayo wala rekalimi
lisuade. Go kone rulaayo-pulu ni
abi kose madaa ipuluri go madaa
pimi.
22 Pol-me go remaa lisa rabu
Feliks-mi kose lapere giyesa.
Feliks-ri Gote-na pora waru adisa-
pulu Feliks-mi nimu-para talo:
Gore nena kose madaare agale
lagialua pare soldia surube ali
Lisias abala epenaloma lamina.
23 Go rabu Feliks-mi Pol-na yada
surube ali-para gu-rupa talo:
Go aliri waru surubaina adami
alinume raba mulalo eda ele
kabama kana page kateme-daare
ora mada palimi lisa.

Pol karapo ada-para pa pirisa

24 Gore yapi medaloma di-
alenaloma Feliks nipuna were
Drusila raapu ipisipi. Drusila
nipu Juda ena pirisa. Go rabu
Feliks-mi Pol lamua ipuma Pol-
me Yesu Keriso madaa kone rulae
agale lakenaloma pagisa. 25 Go
rabu Pol-me epe-rupa piru aape
kone-para lo robaa-para surubape
kone-para werepe epaliade kose
yapi-para agale lakelenaloma
Feliks-mi paala komisa. Paala
komomare gu-rupa lisa: Abi pope
lisa. Ni kogono meda nasalia
rabu neme ne yaaloma wala
pagalua. 26 Yapare Filiks-na kone
rado wisa. Kone medare Pol-me
ni ma-rapaato rabu kana gialia
kone wisa. Go pea-pulu ade
abuna nipumi nipu loma agale
lala pirisipi.
27 Go puma Feliks-mi Juda al-
inu madaa pedo pisa-pulu Pol
karapo ada-para pa paitina lisa.
Werepe maali laapo paituare Por-
sius Festus-mi Filiks-na kogono
misa.

25

*Pol-me Sisar-para nina kose pa-
gaina lisa*

1 Go raburi Festus nipu Sisaria
su robo-para nambawan gavman
piri-para ipisa. Gore yapi repome
pirumare Jerusalem su-para pisa.

2 Go su-parare Gote-na lodo kirae
ali kalunu-para Juda alinuna
ali mudunu-para nimumi Pol
adialalo kose lape agale laketa
ipisimi. Go raburi nimumi Festus-
para agale gu-rupa lakalisimi.
3 Gore rome agale-rupa loma Pol
Jerusalem su-para maa pena agale
lakalisimi. Gore nimuna pagaa
wi konere nimumi kaledoma Pol
pora-nane lu makomalima kone
wisimi. 4 Go rabu Festus-mi agale
gu-rupa lakalisa: Pol-re Sisaria su-
para karapo ada-para surubeme-
pulu ni werepe ogeasi Sisaria
su-para adola palua lisa. 5 Go
rabu nimina ali mudunu ni raapu
Sisaria su-para palima. Go-parare
go ali kalunumi Pol madaa kose
lape agale leme. Go puma nipumi
koe ele pea pa adainalo lisa.

6 Festus nimu raapu Jerusalem
su-para pirina yapi 8-pela yapalo
10-pela yapi popenaloma Sisaria
su-para pirisimi. Ekera-nane Fes-
tus ali mudu kogono pulalore
kose pagape ada-para puma siaa
madaa pirisa rabu Pol maa ipu
lisa. 7 Gore Pol mea ipisa raburi
Jerusalem su-para piri Juda al-
inu Pol re-para epa rekoma ni-
mumi Pol-me rekena agale raita
lo agale lisimi. Go lisimi pare
nimuna agalere Festus-mi maki-
rae agale leme kone wisa. 8 Go
raburi Pol-me nipuna agale go-
rupa lisa: Gore neme Juda alin-
una rekena agale koayae meda na-
pawade. Neme lotu ada nabebo-
laoma Rom su-para piri nam-
bawan ali mudu Sisar madaa page
koeyae napawade.

9 Pare Festus-mi Juda alinu-para
komeleme polalo pisa. Go raburi
nipumi Pol-para talo: Gore nena
kone akepu sae? Jerusalem su-
parare nena kose pagenalo pali
ya? 10 Pol-me nipu-para talo:
Niri nambawan gavman ali Sisar-
na kose agale lape ada-para pi-
ranoloma go ada-para kose pa-
galiminalo lisa. Ne makuaate.
Neme Judanu-para koeyae meda
napawa. 11 Go page neme ora
koeyae pula pe yaalore ni mada
lu makomaala peme. Go pula pe
yaalore ni napogola palua. Ya-
pare nimumi ni madaa pa makirae
agale leme-pulu ni nimumi mada
namua palimi. Abiri nambawan
gavman ali Sisar-me nina agale
pagenalo lalo. 12 Go rabu Festus-
mi nipuna kaunsil alinu raapu
abala agale lala pirumare Pol-para
gu-rupa lisa: Nambawan Sisar-
me nena kose pagena laede-le mo
Sisar piri-para maa palimi lisa.

Festus nipumi King Agripa-para Pol lorapisa

13 Yapi medaloma dia naloma
ora Juda alinuna su raayona ali
mudu King Agripa-me Festus
adola ipisa. King Agripa-na
were Banis page ipisipi. 14 Nipu
Sisaria su-para yapi medaloma
pirisipi rabu Festus-mi mo ali
mudu King Agripa-para Pol-na
remaa raayo lakalisa. Nipumi
talo: Karapo ada-parare ali meda
pirina Feliks-mi mapaitaasa. 15 Ni
Jerusalem su-para pisuade rabu
Gote-na lodo kirae ali kalunu-para
Juda alinuna makuaae alinu-para
nimumi Pol madaa kose laaoma
adialalo pisimi. Go puma neme
Pol mapaitaanolo agale lagisimi.
16 Pare nipumi agale gu-rupa talo:
Rom su-para piri alinumi kose
leme-rupare pa kamaa napema
lisuade. Dia, pare kose lape
nipumi abala nipuna kose lape
ali raapu rekoma nimuna agale
rabuaalalo pea lisua.

17 Gore nimu kiritainaloma
neme wagepu kose marekaaoma
ekera-nane kose pagape ada-
para pisua. Go rabu mo ali mea
ipulupape lisua. 18 Gore mo kose
madaa adisimide alinumi rekoma
remaa lagisimi. Go puma mo

alimi ora koe ele pina kone suma
lagismi. Pare gu-rupa nalagisimi.
19 Nimuna ape ero agalere rekena
agale-para kome ali Yesu-para ape
pisimi. Go abala kome aliri Pol-me
pa kagaa pia le lisimi. 20 Gore ni
go pi agale pagomare ora riripu
pi kogono kone wisua. Go pea-
pulu neme Pol-para agale mulalo
pisua. Nena kose-re Jerusalem
su-para pagena pali yapalo agale
misua. 21 Pare Pol-me go agale pu-
para lo yoloma nipumi gu-rupa
lisa: Soldia alinumi ni Rom su-
para lamua palimiri nambawan
Sisar-me nina kose agale waru
pagalia. Go lisa-daa neme nipu pa
surubalepa loma werepe Sisar-na
ada-para maa palua lisua. 22 Go
raburi King Agripa-me Festus-
para talo: Neme go alina agale
paganowa lisa. Gore Festus-mi
talo: Ekera pagaina.

23 Go ekera-nane King Agripa
Banis laapo nipuna au waru loma
enaalinu pirina ipisipi. Go ip-
isipi rabu nipu laapo soldia ali
mudunu-para adare ali mudunu-
para nimu raapu kiritape ada-
para pedo puma ipisimi. Go
puma Festus mea ipulupa lo agale
lakalisa rabu Pol ru-nane mea ip-
isimi. 24 Go rabu Festus-mi talo:
Ali mudu King Agripa page enaal-
inu naa raapu pimame page go ali
adalepape lisa. Go su-para piri
Juda alinu page Jerusalem su-para
piri Juda alinu page nimumi ni-
para go alina koe ele madaa agale
talo ipisimi. Nimumi puri paloma
agale loma gu-rupa yaalasimi: Go
ali lu makomalima lisimi. 25 Go
lisimi pare neme lu makomaape
konena re na-ade. Gore go alimi
ali mudu Sisar-na lo robaa yola
misa-pulu neme Rom su-para mea
rapaalua kone wisua. 26 Go palua
pare Rom su ali mudu Sisar-parare
neme ake loma pepa tyalua ya?
Agale nawia-daa ne ali mudu King
Agripa-para page nimi piri-para
page maa epawade. Go puma
nimimi nipuna kose agale lagial-
imiri neme Sisar-para pepa mada
rapaalua. 27 Gore neme adili ali
meda Sisar piri-para pa rapaalua-
rupa mada dia. Nipuna koe elenu
pepa madaa luma nipu raapu ra-
paalua.

26

Pol-me King Agripa agale abala lakalisa

1 Go raburi King Agripa-me Pol-
para talo: Nena agale pagano
laa. Go rabu Pol nipuna ki mi-
nasaoma nipumi talo: 2 Adaa King
Agripa, nina kose madaa abulale
agalere ne piri-para ipuma lalore
ora epelea kone salo. Go Juda
alinu nimuna kose laarimide agale
madaa lalo. 3 Go neme Juda enaal-
inuna kone poranu makuaaoma
nimuna ape lape agale page pagisi.
Go paa-daa neme agale lano pawa
pagaina kone salo.

4 Gore Juda ali raayome ni
naaki pira-ma pua abi page naa
ruru raapu Jerusalem su-para pi-
daa ademe. 5 Neme ora abala
ririna rekena agale moge ni Farisi
ruruna kone rali. Go Farisi
ruru naame Moses-na rekena
agale waru moge aaema. Juda
alinumi go-rupa ademe pare agale
mada lagialimi palo maarea.
6 Gore Gote-me kasuanu-para
wala marekaape agale lakalisa-
daa neme go agale madaa kone
rulaayo. Go paa-daa abi nimumi
ni madaa kose lape agale lamenalo
piralo. 7 Werepe naana ruru 12-
pela go kome enaalinu marekaape
agalena re adawe kone suma Gote-
na bi minasaaeme. Ali mudu,
paga. Neme go agale madaa kone
rulaayo-pulu Juda enaalinumi
ni kose talo pemere go agale
madaa yaade. 8 Go pea pare Juda
alinuri ake paa-daa kone gu-rupa
wimi pae? Gore Gote-me abala

kome enaali wala marekaaliadaare go madaa ake paa-daa kone narulalimi ya?

9 Abalade neme gu-rupa kone wisua. Neme Nasaret su-para piri ali Yesuna bi rabuaaniaalua kone suma nipuna disaipel enaali page kedaa maa kalisua. 10 E, neme Jerusalem su-para go-rupa pisuade. Mo Gote-na lodo kirae ali kalunumi ni puri gisimipulu neme Gote-na ruru enaali medaloma karapo ada-para mapaitaasua. Go puma Juda alinu nimu lu makomaalepa lisimi rabu neme page go kone misuade. 11 Gore yapi adaapu nimu Juda alinuna lotu ada-para piruma nimumi Gote-para ero lemenalo koe kedaa kalisua. Go puma neme ora rono pagoma pa adarepara kimisu pora puma raita maa pisuade.

Pol-me nipu kone pereke yoma Keriso-na pisade remaa lakalisa
(Kog 9.3-19; 22.6-16)

12 Pol-me wala go-rupa lisa: Go puma neme mo lodo kirae alinuna bi madaa Damaskus su-para pisua. Go pisua rabu Gote-na lodo kirae ali kalunumi ni pepa ginaloma go agale raita maa ipisuade. 13 Gore naare paame poranane pisua rabu so yaa-para wi paa meda ipisa-daa adisua. Mudu Ali waru pagape. Go ora paa adaalepe ipuma naare ma-ogeasa. Go paa royo palaina ni raapu pisima alinumi page adisimi. 14 Go raburi naa raayo su kamaa lopalamona Hibru agaleme gu-rupa lisa: Sol, Sol-ya, neme niri ake paadaa makoyaate lisa. Neme ne-ae ale one tya mone tya puma nena nere ake pa-daa makoyate? 15 Go lisa rabu neme talo: Mudu Ali, nere aapi ya lisua. Gore Mudu Alimi talo: Niri Yesu yaade. Neme ni radaa guaaye-daa lawade lisa. 16 Pare abi ne reka. Neme ne kogono pape ali mapiraayo. Neme ni go abi adaede-le enaali puma laketapape. Go puma werepe nina agale ne waatoa rabu go page enaalinu lakelaina. 17 Neme ne Israel su-para piri enaalinu-para ruru radonu-para maa rapaalua pare neme ne raba mealua-pulu nimumi ne madaa natimi. 18 Abiri nimuna lo robaa-para ribaa pa yabaaya pare neme nimuna le maloboma lo robaa-para paa epenalape. Go rabu nimumi Satan-na puri giyoma Gote-na kone muma ni Yesu madaa kone rulalimi. Go raburi neme nimuna pupitagi ne kone raakepe rubainaloma nimu Gote-na epe mapiraape enaalinu raapu piralimi lisa.

Pol-me nipuna kogono madaa remaa lakalisa

19 Gore mudu King Agripa neme yaa-para go pisa ele adomare neme go agale naraitawade. 20 Neme agale mogeaaripude rabu nimuna kone pereke yoma Gote madaa kone rulaoma epe agale raitalepape lo mogeasuade. Go puma pa enaalinumi nimi kagaa kone raitalimi rabu adalimi lisuade. Go agalere neme Damaskus su-para Jerusalempara puma lakelomare Judia su raayona pu lakelomare ruru radonu-para page lagelisuade. 21 Go epe agale talo ni lotu adapara pirisua rabu Juda alinumi ni ripinaa palae maa puma ni lu makomaalalo pisimi. 22 Yapare nina raba mi ali Gote-me ni raba misa-pulu abi go-pare aoma nimi go agale lagialo. Gore neme agale talo rabu ali mudunu-para riabo alinu-para lagialo. Naa agalere Moses-para Gote-na agale lakale alinumi werepe epaliade ele madaa lakalisimi-rupa go meda-rupa lagialo. 23 Go agalere Gote-na Mea Rapaae Aliri radaa adaalepe noma komomare nipumi ora abala tapa-para wala rekesa.

Go puma nipumi naa Juda alinu-
para page ruru radonu-para page
epe paana re lakela palia. Go
agalere lagisimide.
24 Pol-me agale apo-rupa lisa
rabu Festus-mi Pol-para puri
pale agaleme lakalisa: Pol, nere
makeyae ali pi. Nere skul adaapu
loaaye-pulu ne makeyae ali pi
kone salo. 25 Gore Pol-me talo:
Ali mudu, ni namakeyaayo. Neme
ora kone suma waru talo. 26 Gore
King Agripa-me naa remaa raayo
pagoma apo ele raayo madaa
pagisa-pulu neme page pala
nakome la yokalua. 27 King Agripa
nemere Gote-na agale lakale alina
agale madaa kone rulaaye ya?
Naa konere go agale madaa kone
rulaale kone salo.
28 Go raburi King Agripa-me Pol-
para talo: Ne ake kone sale pae?
Go oge di rabu ni Keriso-na enaali
pitua ya? 29 Go lisa rabu Pol-me
talo: Ora oge yapi di rabu ya-
pae ora werepenu yapalo maarea.
Pare neme Gote-para agale gu-
rupa talo: Ne King Agripa page pa
pagemede enaalinu page ni raapu
mada piramina kone salo. Ya-
pare go sen-me nimi aditalo kone
nasalo.
30 Go raburi ali mudu King
Agripa page mo nambawan gav-
man ali Banis page medalomanu
raapu rekoma pisimi. 31 Pisimi
rabu kamaa puma agale lala
piruma gu-rupa lisimi: Go aliri
mapaitaape pora nawia lu mako-
maape pora page nawia lisimi.
32 Go rabu King Agripa-me Festus-
para talo: Go ali nipu mada pena
lalua pare nipu ali mudu Sisar-me
nipuna kose abala pagena lisa.

27

Pol sip madaa piruma Rom su-para pisa

1 Gore naa Rom su-para sip
madaa bainalo wisimi rabu
Pol-para karapo ada piri ali
medaloma-para maa pisimi. Go
rabu soldia ali Julius-mi mo alinu
surubisa. Julius nipuri Rom su
soldia ali medalomana surube ali
pirisa. Nipuna soldia alinuna biri
Sisar-na kiritape yada robe alinu
lisimi. 2 Go rabu ipa sip medame
Adramitium su-para giyoma ipisa-
pulu naame muma pisima. Go
sip-ri Esia su robona ipa solwara
repale-nane adare raayo-para
pulalo pisa. Go rabu ali meda
nipuna bi Aristarkus naa raapu
pisima. Go alina adare Masedonia
adaa su robo Tesalonaika su
robona ru-para aasa. 3 Ekera-
nane naa Saidon su-para puma
pirisima. Go raburi Julius-mi
Pol madaa epe kone wisa-pulu
Pol-me nipuna adaami enaalinu
adola pisa. Go puma nimumi eda
elenu kalo surubisimi. 4 Gore go
su Saidon giyoma wala pumare
po rilipumi maa pereke puma
ora lopisa-pulu naa wala perekea
luma Saiprus su-para po rilipu na-
epea-nane popesima. 5 Gore naa
puma pa ipa solwarana pora meda
kenaoma Silisia Pamfilia su laapo
re-para pisima. Go puma wala
Lisia suna adare Maria-para puma
opapasima.

6 Go su-parare soldia surube
alimi ipa sip meda Aleksandria
su-para giyoma Rom su-para po-
lalo sip adisa. Nipumi adisa-
pulu naa go sip madaa mapiraasa.
7 Gore po rilipumi kiru malaasa-
pulu naa pawasi pula piramina
yapi medaloma dia lisa. Go puma
ora kedaa puma mo Nidus su-
para puma opapasima. Gore po
rilipumi naana pora rabulisa rabu
naa popape-para maaresa. Go
pisa rabu naa po rilipu na-epea-
nane puma Krit su re-para pua-
mare Salmone su-para opapasima.
8 Go raburi naa solwara madaa
piruma su repale-nane pamuma
ora kedala puma su meda adisima.
Go suna biri Ipana Epe Poranu

leme. Go Poranu adare Lasea re-
para aasa.
9 Gore kedaa pisa-pulu go su-
para ora yapi adaapu go sip
madaa piramina po rilipu waru
rekataboma naa tyalalo pisa kone
wisima. Go rabu page Juda
alinumi eda niti pisimi-le olode
abala dia lisa. Go rabu Pol-me
sip surube alinu agale gu-rupa
lakalisa: 10 Alinu, naa mo koe
po rilipu aaya-nane palima rabu
naa kedaa waru mealima. Go
page naana kako-para sip-para
makoyaaoma naa page komalima
kone salo. 11 Pol-me gu-rupa lisa
pare soldia alinuna surube ali
Julius-mi nipuna agale napagisa.
Nipumi sip-na aaraa-para sip-na
surube ali-para go ali laapona
agale pagisa. 12 Go page mo ipa
solwarana ipa pora wisa pare koe
po rilipu ipisa rabu go su-para
mada napirisima. Go pisima-
pulu sip surube Mudu enaali
adaapumi solwara rikirana wala
puma Finiks su-para palima kone
wisimi. Go Finiks suri adaa su
robo Krit suna ipa pora adare su
aasa. Go suri naare pabala-nane
pape pi aasa-pulu werepe po rilipu
rabu piralima kone wisimi.

Ipa sip madaa pirisimi rabu po rilipu adaa ipisa

13 Gore werepere epe po rilipu
komape ipisa-pulu mo Finiks suna
ipa porana baina kone wisimi. Go
rabu nimumi mo sip adili aene
kope yoloma pirisimi. Go puma
naa Krit su repale-nane pisima.
14 Go pisa pare ogepusi piruma
puri pale po rilipu meda rekisa.
Go po rilipu yai laapo ora adaalepe
ipisa rabu mo ipa rikirana aasade
pare su Krit-nane re-para mada
pisima. 15 Go po rilipumi sip
lisa-pulu sip po rilipu epea-nane
mada nawisa pare pa po rilipuna
kone raluma pa pamisimi. 16 Go
puma naame ipa solwara rikirana
aasa oge su meda-nane pisima.
Go rabu po rilipumi sip waru
nalisa. Go ipa solwara rikirana
aasade suna biri Kauda leme. Go
pisima rabu naame sip-na oge
ipinu kedaa puma maa rogaasima.
17 Go puma adaa ipinu madaa
yolasaaoma kopeme rogaasimi.
Go rabu nimuna konere Libia su
repale-nanere ipa mu kana laapo
aasa-pulu tyalia kone wisimi. Go
raburi nimumi sip mapopa-ae
sel mamina yolanaasimi. Guma
yolanaasimi rabu po rilipumi sip
pa maa popesa. 18 Go po rilipumi
malakepe pirasa-pulu wala yapi
lapaasa rabu naame ipinu yapa
pinalo mo kako ipa solwara-para
mea rubisima. 19 Go puma wala
yapi laapo dialenaloma nimuna
kimi sip-na raba mi kope elenu
page mea rubisimi. 20 Go puma
yapi adaapu naame suba-para
naare-para kuba kedonu na-
adisima. Go rabu po rilipu ora
puri ipisa-pulu ora komalima kone
wisima.
21 Gore yapi adaapumi alinu
eda nanisimi-pulu Pol-me nimu
adola puma gu-rupa lakalisa: Go
alinu nimumi abalade nina agale
yokoma Krit su-para napirisima.
Go pisimide pare nina agale
pagola pisimi-daare mo kako
rubape kone-para sip mabebolape
kone-para raayo madaa napula
peme. 22 Go pea pare abiri
paala nakomalepape. Nimina
ali meda nakomalia pare sip
komea makoyaalia. 23 Gore niri
Gote raapu piruma nipuna bi
minasaayo. Go puma neme
nipuna kogono ora pe. Go ribaa
ensel medame ni piri-para ipisa.
24 Go puma nipumi talo: Pol-
ya, Paala nakomape lagia. Ne
ali mudu Sisar piri-para madaa
pua adali. Gote-me epe kone
wia-le ne raapu pimi alinu page
nakomalimi. 25 Ensel-me go-rupa
lisa-pulu paala nakomalepape.
Gore apo lagia-rupa paliade kone

rulaayo. 26 Go pea pare po rilipumi
naa ipa rikirana-ae su meda-para
maa pena.
27 Gore wala sarere laapona
ribaare yai po rilipu laapome
riaare naana sip mo adaa sol-
wara Mediterenian ipana koau-
nane maa popesa. Gore ribaa
rumu rumunare sip-na kogono
pi alimi su meda re-para opapa-
mona kone wisimi. 28 Go rabu
nimumi kope muma kedaa pi
ele rogaaoma ipa ru lopanaasimi.
Go puma nimumi mo ipa naaku-
para maaka misimi rabu ogesi-
daa adaalu (40 mita) yoloma ril-
isimi. Nimu wala oge si-daa
puma ipa naaku-para mak wala
muma wala rudupu (30 mita)
yoloma rilisimi. 29 Gore naana sip-
mi kana tia kone suma paalame
komisima. Go puma nimumi mo
sip-na koau-nane puma sip adili
kope maalapu mea lopainaasimi.
Go rabu naare epenalo adaba pi-
ralima kone wisimi. 30 Go rabu sip-
na kogono pi alinu medaloma sip
giyalalo pagaa wi kogono pisimi.
Nimumi oge ipinu mea no ipa
madaa lopainaalalo pisimi. Go
rabu ali medalomame nimu sip-
na repale-nane kogono rado meda
peme kone wisimi. Gore nimumi
sip adili aen kope lopainaalima
kone wisimi. 31 Go pisa pare
Pol-me pagaa wi kone adoma sol-
dia surube ali-para nipuna soldia
alinu-para talo: Go sip-na kogono
pi alinu pogola palimiri nimi page
komalimi. 32 Go lisa rabu soldia al-
inuri mo oge ipinu-na kope rugula
rapaasimi.
33 Gore naare openaloma Pol-
me go alinu agale gu-rupa lakalisa:
Nimi sarere laapo ru-nane eda
nanemade. 34 Abi eda nalepape.
Nalimiri puri muma mada piral-
imi. Gore naa ora komea page
nakomoma ora oge radaa page
nanalima. 35 Go agale lomare
Pol-me bret muma sip kogono pi
alinumi adena nipumi Gote-para
ora pili loma lisana bret nisa.
36 Go rabu nimuna pu robaa-pare
epe lisa-daa nimumi page eda
nisimi. 37 Gore naa sip madaa
pirisima alinuri adaapu (gu-rupa
276) pirisima. 38 Gore eda mada
noma nimumi sip yapa pinalo wit-
na kili no ipa solwara-para mea
rubisimi.

Sip kolisa rabu

39 Gore naare rapaasa rabu
su adisimi pare sip-na kogono
pi alinumi go su adomare na-
makuaasimi. Go rabu nimumi sip-
na oge pora meda wina adisimi.
Go-parare ora epe ipa mu wisa-
pare nimumi sip mo ipa mu
madaa makusaalalo pisimi. 40 Go
polalo kope aene raayo ponaluma
mo ipa solwara ru-nane pa wisimi.
Go rabu page nimumi mo ipa
apeape repenanu kepema wisimi.
Mo repenanuri mo sip-na ma-
redepo yaape wisa. Go pisa
rabu nimumi ipa repale-nane sel
mamina maridulaasimi. Go puma
po rilipumi ipinu ipa repale-nane
maa palia kone wisimi. 41 Go
pirisimi pare sip-mi adaa ipa mu
luma su madaa popesa. Go puma
ipa repale-nane kusabasa rabu
napopelisa. Go rabu ipinu-na
masaa-nanere ipa kaimi luma
ipinu marugula tabisa. 42 Go
soldia alinumi karapo ada piri
alinu palimi lo ora tima kone
wisimi. Nimumi ipa ki moge
pogola palimi-daare ora tima
kone wisimi. 43 Yapare soldia
alinuna surube alimi Pol raba
mulalo mo alinu-para natalepape
lakalisa. Go puma surube alimi
talo: Ipa kimi mogealimi-daare
nimi abala ipa-para pogoloma ipa
repale-nane pulupape lisa. 44 Ali
medalomare nimi ipinu-na robele
repena ripinaaoma pa su madaa
pulupape. Gore go-rupa pisima

rabu naa raayo ipa repale-nane
epe-rupa puma pirisima.

28

Pol Malta su-para pisa

1 Naa solwara repale-nane
waru pogola pisima go suna
biri Malta lisimi. 2 Go su-para
piri enaalinumi naa ora waru
raba misimi. Gore yai ipuma
kupa pisa-pulu nimumi repena
kirita naa re-para mea ipisimi.
3 Go puma Pol-me repena kulinu
yarepema repena sulaa-para mea
kirinaloma repena riripumi ko-
moma kero meda ma-opatabasa.
Go rabu kamaa-nane ipuma Pol-
na ki madaa muma pa saabaasa.
4 Gore enaali raayome mo Pol-
na ki kapura palae wisa adisimi
rabu nimumi talo: Go aliri abalade
enaali lu makomaa-ae ali yana
lisimi. Gore ipa solwarame nipu
nalisa pare koe ele pi ali yaa-
pulu mada komalia kone wisimi.
5 Go pisa pare Pol-me ki mea
pulaluma waiba repena sulaa-
para mea rubisa. Go pisa pare
Pol nipu epe-rupa pa pirisa. 6 Go
enaalinumi Pol-na yogale pabolalo
puma wagepu le kadupitalo pia
kone suma adoba pirisimi. Pare
nimumi adaalupu adoba pirisimi
rabu Pol pa epe-rupa pirisa-pulu
nimumi kone pereke yoma talo:
Go aliri pa yakili remo meda
yaana lisimi.

7 Gore go ipa rikirana-ae adare
su-para piri enaalinuna ali mudu
Publius pirisa. Gore go alimi
e maapu adaapu surubisa pare
nipuna su medane pirisima. Go
puma nipumi naa adola ipuma
naa nipuna ada-para yapi repo mi
surubisa. 8 Go raburi Publius-
na aaraa yaina komoma pirisa.
Nipuna yainare riripu yaina-para
robaa kululu le laapo komisa. Go
rabu Pol-me nipu piri-para puma
beten lomare nipuna kalu madaa
ki suma lisana ma-epeaasa. 9 Go
pisa rabu go su-para piri yaina
kome enaalinumi Pol piri-para ip-
isimi. Go rabu nimuna yaina ma-
epeleaasa. 10 Go pisimi-pulu ni-
mumi naa pa kode ele adaapu
guma naana pope di ipisa rabu
nimumi naana elenu maa puma
sip madaa pua wisimi.

Pol Rom su-para pisa

11 Gore naa go su-para suba
repo piruma ipa sip madaa
pirumare pisima. Go sip-ri abala
Aleksandria su giyoma po rilipu
yainu ipisa rabu naa piri-para
epa aasa. Go sip-na biri Uba
Kedo Laapo lisimi. 12 Naa go sip
madaa piruma Sirakyus adare-
para yapi repome puma pirisima.
13 Go su giyomare sip madaa
piruma adare mo Regium su-para
puma opapasima. Go suri ekera-
nane po rilipu no-nane waru
ipisa-pulu go po rilipumi yapi
laapo ipinu raba muma wagepu
mapopaasa rabu Puteoli adare-
para pua opapasima. 14 Go su-
parare naame Keriso-na enaali
medaloma adisima. Nimumi naa
waru raba misimi-pulu sarere
komea nimuna ada-para pirisima.
Go pumare naa Rom su-para pua
pisima. 15 Gore mo Rom su piri
kone rulae enaali medalomame
naa epeme lo pagisimi yaa-pulu
naa madaala ipisimi. Nimumi
Apius maket-na madaasima. Go-
pare page pasidia ada ipa repo
aasa. Pol nipumi nimu abala
adoma nipuna pu robaa-para
raana pisa-pulu Gote-para ora pili
loma puri misa.

16 Gore naa Rom adare-para
puma pirisima rabu Pol karapo
ada napirisa pare nipuna ada
rado-para pirina soldia ali
medame nipu surubisa.

Pol-me epe agale Rom su-para lapedepelisa

17 Gore yapi repo dia lisa rabu
Pol-me mo su-para piri Juda ali
mudunu nina ada-para kiritala
ipulupa lisa. Nimu epa kiri-
tasimi rabu nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Amenu, neme naana
ruru-para kasuanuna rekena
agale-para nama-koeyaaripu
pare nimumi Jerusalem su-para
Rom alinumi ni mapaitaalalo
maa kalisimi. 18 Gore mo Rom
alinumi nina kose pagomare ni
maa rapaasimi. Nimumi ni lu
makomaape kone-daa na-adisimi.
19 Go pisa pare Juda alinumi nina
bi ora rabuaasimi-pulu Sisar-me
nina kose pagenalo lagelisuade.
Go pirisimi pare neme nina ruru
madaa agale medame kose-daa
nawisuade. 20 Gore Juda alinumi
ni madaa kose gu-rupa lisimi-pulu
neme nimi adoma agale lano kone
wisua. Gore neme Israel su-para
piri enaalinuna Mea Rapaae Ali
madaa adoma kone rulaayo. Go
pea-pulu nimumi ni kope sen-me
adilisimi.

21 Go rabu nimumi nipu-para
talo: Judia su-para piri alinumi
pepa na-tya mone pisimi. Go page
mo su-para piri Juda amenumi
agale ne madaa remaa page koe
agale page nalagiame. 22 Gore
naame nena agale pagamona
abi lagiape. Pare su raayona
piri enaalinumi apo kagaa agale
pagoma ape leme.

23 Go rabu nimumi Pol-na agale
pagoma yapi di suma lisana
werepere enaali adaapu Pol-
na ada-para pagola kiritasimi.
Go rabu naare opaa-ma puma
pabisa rabu page Pol-me Gote-na
Surube Su madaa agale lakalisa.
Go puma Pol-me nipuna kone
perekelema kone rulasa-daa
remaa lakalisa. Go puma nimumi
Yesu madaa kone rulaliminalo
Moses-na rekena agale-para Gote-
na agale lakale alina buk-para
yarepeasa. 24 Pol-me go-rupa
pisa raburi enaali medalomame
nipuna agale kone rulasimi pare
medalomame kone narulalisimi.
25 Gore nimumi agale rado rado
loma pulalo pirisimi rabu Pol-me
agale meda gu-rupa lakalisa: Go
Gote-na agale lakale ali Aisaia-me
agale waru lisa. Holi Spirit-mi
nimina kasuanu agale lakalisa-
pulu Aisaia-me buk madaa gu-
rupa lu wisa: 26 Go enaalinu-
para puma laketapape: Nimina
kaleme agale pago piralimi
pare ora koneme namakuaalimi.
Makuaaoma adoba piralimi pare
ora na-adalimi. 27 Go enaalinuna
pu robaa-para ora koe kone lisimi.
Nimuna kale poasa. Nimuna le
rubu pisa. Go-rupa napitimiri
nimuna leme mada adalimi. Go
peme-pulu go-rupa pimi. Nimuna
kaleme mada pagalimi. Nimuna
pu robaa-para kone mada salimi.
Go puma nimuna kone mada
perekealimi. Go palimi-daare
Gote-me nimu ma-epeaalia.

28 Pol-me apo Aisaia-na agale
yarepea wala talo: Pagalepape.
Gore ruru rado enaalinumi Gote-
na epe-rupa pirape agale mada
pagalimi-pulu nimu piri-para mea
rapasa. 29 Pol go agale lisa rabu
Juda alinu ada giyoma agale laari
pirisimi.

30 Gore maali laapome Pol
nipuna kabesade ada-para piruma
enaalinumi nipu adola ipisimi
rabu Pol-me epe kone kalisa. 31 Go
rabu Pol-me Gote-na Surube Su
madaa agale raayo lakalisa. Go
page Mudu Ali Yesu Keriso-na
madaa agale waru lapedepelisa.
Nipumi agale lisa rabu pagaa
wi kone nasuma mogealisa.
Dia, pare nimumi nipu kedaa
nakalisimi-pulu nipumi agale puri
lapedepelisa.

Rom
Ripili Agale

Pol-me go pepa lisare nipu mo Rom su-para piri Kristen enaalinu adola pope raaname komoma lisa. Nimu raapu pa rudupu yapi di-na piruma mo Spen su-para Epe Agale mogeaata pulalo pisa. Go pepa madaare Pol-me lapaoma la-giala. Gore Keriso-na Epe Agale-para Yesu raleme enaalina pi-aenu madaa lagiala.

Riri-nanere Pol Rom adare-para piri Kristen enaalinu-para epe yapi di lo rapaata. Go puma nimu madaa neme Gote-me nimi raba minalo beten lo aayo. Werepe go pepana agalere go-rupa lisa: Kone rulae elena pora madaare naa Gote-na le agalere redepo le enaalinu opalima. (1:17) Pol-me gu-rupa lisa: Enaali raayo, Juda ruru page pa ruru medanu page, koeyae pi enaalinu yaade. Go pea-le Gote-me nimi kodome komoma nimu wala mina lisa. Ali meda Yesu Keriso kone rulalia-daare Gote-me nipu wala mealia. Go puma nipu Gote-na adami ali-rupa piruma ora Yesu Keriso-na ame piralia.

Gore Gote-me ali meda wala mealia-daare nipuna lo robaa kagaa opea. Gote nipu raapu piruma nipuna Holi Spirit page nipu madaa rubitabea. Go pea-pulu koe-para komape kone laapome nipu surubuma nipu rabuaape puri meda nasalipi. Go sapta 5 madaa puma sapta 8 madaa ma-dia yaaliare Pol-me Gote-na rekena agalena re-para Holi Spirit-na puri Yesu Keriso kone rulae enaalinu maa waalea-rupana agale lisa.

Go sapta 9 madaa ipuma sapta 11 madaa ma-dia yaaliare Pol-me nipuna kedaa adaa medana remaa lisa. Pol-re Juda ruru yaade. Go enaali rururi abalade Gote-me nipuna enaali-rupa mapi-raasa. Yapare adaapumi Yesu koau waalisimi. Pa ruru meda-nane epe enaalinuri Yesuna dis-aipel pirisimi pare Juda rururi ora dia. Pol-me gu-rupa lisa: Juda al-inu nimuna koeyae peme lisa. Go yapare Pol-me gu-rupa kone wisa: Werepe Juda enaali page Yesuna ruru piralimi kone wisa.

Pol-me agale ma-dia yaatalore Kristen enaalina pape-ae madaa remaa lisa. Yago raaname komapena agale adaapu lisa. Gote-na kogono papena page agale adaapu lisa. Go puma gavman-na rolo-para piruma yago raba meapena page agale lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Go buk-na re madaa agale (1.1-17)
- Enaali raayome pupitagi neme (1.18–3.20)
- Gote-na kagaa piraoma laari poape pora (3.21–4.25)
- Gote-me naa ma-redepo yaasa (5.1–8.39)
- Gote-me Israel enaali nipuna loma mada misa (9.1–11.36)
- Kristen enaalinuna epe pora (12.1–15.13)
- Pol-me go agale mana ma-dia yaare enaalinu-para abi patalepape lisa (15.14–16.27)

Pol-me Rom su-para piri enaalinu-para pepa rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-na aposel kogono ali piruma go pepa luma rapaayo. Gote-me nipuna Epe Agale mogeanolo yaaloma ni mapiraasa.

2 Go Epe Agalere abasade Gote-me ora gialua lisa-pulu nipuna agale lakale alinumi Epe Buk madaa lisimi. 3 Go Epe Agalere Gote-na Si madaa buk lu wisimi. Go Si Yesu Keriso-re naana ora Mudu Ali pia. Yesu su kamaa madisa rabu Mudu Ali Devit-na ruru-para pirisa. 4 Nipu Gote-na

epe kone su pirisa-pulu Gote-na
adaa purimi tapa-para marekaasa.
Go pea-pulu naame nipu ora Gote-
na Si ora pia-daa adema. 5 Yesumi
ni raba minalo Gote-me ni aposel
kogono ali mapiraasa. Go puma
neme su raayona piri enaalinu-
para Gote-na agale waru pagoma
Yesu madaa kone rulaliminalo
mogeaayo. 6 Go pea-le nimi Rom
su-para piri enaalinu page Gote-
me nimi Yesu Keriso raapu komea-
para piraminalo ni yaaloma
mapiraasa.

7 Go pea-le neme nimi Rom su-
para piri enaalinu-para pepa lu
rapaato. Gote-me nimi madaa
ranaame komoma nimi Yesu
Keriso raapu mapiraalalo yaalisa.
Go puma naana Aapa-para naana
Mudu Ali Yesu Keriso laapome
nimi epe raba meape kone-para
kuma pi kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora pili loma beten lisa

8 Gore su raayona piri enaali
raayome nimi Yesu madaa kone
rulaeme-daa pageme. Go pea-le
neme nimi madaa Yesu Keriso-
na bimi Gote-para beten loma ora
pili loaayo. 9 Neme Gote-na Si
madaa Epe Agale mogeaayo rabu
neme kone waru suma nipuna ko-
gono moge aayo. Go puma Gote-
me ni adea-pulu neme ora agale
lagianolo adea. Neme beten le
rabu ade abuna nimi makuaaoma
beten loaayo. 10 Go puma Gote-me
nipuna epe kone suma pora maa
waalea-daa neme nimi adolalo
epalua. Go pea-pulu neme Gote-
para beten loaayo. 11 Gore neme
Gote-na agaleme puri nimina lo
robaa mapalaalua-me neme nimi
ora adola epalua. 12 Nana-daa dia,
yapare naame epe raba meape
kone ropo pamina. Go puma ni
kone rulaeme nimi raba muma
puri gialua rabu nimimi go kone
komea-rupa salimina.

13 Naa ame balinu pagalepape.
Rana adaapu nimi adolalo pe pare
ele medalomame ni pa saapia.
Neme nimu ruru rado raba misua
rabu nimumi Gote madaa kone
rulasimi-rupare nimi page go-
rupa raba mulalo pi. 14 Gore neme
enaali raayo kodome komoma
enaali raayo raba mulalo pi. Go
puma ora epe-rupa piri enaalinu
page raa-para piri enaalinu page
kone makuaae enaalinu page
kone nasalimi enaalinu page raba
mulalo pi. 15 Go pea-le neme nimi
Rom su-para piri enaalinu page
Epe Agale mogealuame pi.

Epe Agalere Gote-na puri wia

16 Neme Gote-na Epe Agale
madaa kone komea wi-pulu yala
napotea. Go Epe Agale Gote-
na puri wia-pulu abala Juda
enaalinumi page wala pa ruru
radonu page go agale madaa
kone rulaoma nimu ade abuna
kagaa piramala palimi. 17 Go
Epe Agalemere Gote-me enaalinu
ma-redepo yainalo go pora maa
waalea. Gore ririna pu piralimi-
daare Gote-na agale lo robaa-para
maa saabaoma redepo le enaali
piralimi. Gote-na buk-mi gu-
rupa lea: Gote-me enaalinu ma-
redepo yaaliade enaali raayomere
Gote-na agale lo robaa-para maa
saabaoma ade abuna pa kagaa
piramala palimi.

Su kamaa piri enaali raayome pupitagi noma Gote koau waalisimi

18 Gore yaa-para piri Gote-
mere nipuna rono pagape kone
pupitagi ne enaalinu madaa
mea waalea. Go enaalinumi
koe kone saabaoma ora agale
rabuaanaaeme-pulu Gote-me ora
rono pagea. 19 Gote-me nipuna
kone epe-rupa mea waalisa-pulu
enaalinumi Gote epe-rupa mada
adisimi. Gore Gote nipuna go kone
pename mea waatea. 20 Gote-me
abala su yaa wariaalaoma puma

abi page enaalinumi Gote-na
pagaa wi kone-para nipuna puri-
para nipuna pa rado epe kone-
para waru ademe. Enaalinumi
Gote-na warili ele ademe rabu
Gote nipuna puri page ademe. Go
ademe-pulu naame Gote-na kone-
daa na-adoma agale gu-rupa mada
natema.
21 Nimumi Gote-na kone ademe
pare nimumi Gote nipuna bi
naminasaaoma go page nimumi
nipu-para ora pili-daa nalisimi.
Dia, gu-rupa nalisimi pare nimuna
makeae kone suma nimuna
pu robaa-para page ribaa pa
yabaasa. 22 Nimuna konere naa
ora makuaae enaalinu pima lisimi
pare nimu ora makeae enaali-
rupa pirisimi. 23 Nimumi ade
abuna kagaa pirapede Gote-na bi
naminasaaeme pare nimumi pa
enaali-para yaa-para paaka-para
mena-para yapa-para go ele warili
elena bi minasaaeme.
24 Gore makeae enaali-
rupa pimi-pulu Gote-me nimu
giyainaloma nimuna pu robaa-
para wi koe ele madaa peme.
Nimuna yogale madaa koe
yala polape kone suma peme.
25 Nimumi Gote-na ora agale
giyoma makirae agale madaa
pageme. Gote-re ele raayo warisa
pare nipuna bi naminasaaeme
pare nimuna pa warili elena binu
minasaaeme.
26 Gote-na bi komea naame ade
abuna minasaamina. Enaalin-
umi go-rupa peme-pulu Gote-me
nimuna koe yala polapea-alenu
pina giyesa. Go puma enanuri al-
inu raapu epe-rupa napitimi pare
ena yagonu raapu u paitape kone
suma peme. 27 Go page alinu
medaloma page nimuna enanu
giyoma pa ali yogonu raapu yala
pi kone suma peme. Alinumiri
yala pia peme-pulu nimuna go koe
elenu madaa koae yoto mealimi.
28 Enaalinumi Gote makuaape
kone giyeme-pulu Gote-me
nimuna koe pugu pi-ainu pinalo
giyesa. Gote-me nimu giyesa-pulu
nimumi pupitagi pa no piruma
nagiyisimi. 29 Go puma nimumi
ora koe elenu raayo gu-rupa peme:
Nimuna koe elenu puma koe
konenu suma kepaame komape
kone page suma koeyae peme.
Nimumi kudipa kone page enaali
lu makomaape kone page yada
pape kone page makirae agale
lape kone page enaali medaloma
mabebolape kone page nimumi
koeyae abulape kone page wimi.
30 Go puma nimumi enaali
medalomana bi rabuaanaaoma
Gote madaa ora koe kone wimi.
Nimuri pugu pi kone suma rope
pi kone suma nimuna agale
adaapu leme. Nimuna konere naa
ake puma koe kone rado meda
salima pe kone suma nimuna agi
aaraana agale page yokeme. 31 Go
puma nimumi ena paake puma
nimuna agale namogeleme. Go
puma nimumi enaali medaloma
kodome nakomalimi. 32 Gore
Gote-na rekena agale madaare
enaalinu go-rupa piralimi-daare
mada komalimi. Go pea pare
enaalinu koeyae pala pimi. Go
page mada dia, pare nimumi
koeyae peme enaali medaloma-
para page raaname komeleme.

2

Gote-na kose epe-rupa loma ru-maalia

1 Go pea-le Juda enaali nimumi
pa enaali medaloma-para kose
lape agale mada nalakeleme ya?
Nimimi enaali medaloma-para
kose lape agale leme rabu nimimi
page nimuna koe ele moge peme.
Go pea-pulu nimuna madaa kose
lala palimi. 2 Gore naa Juda
alinumi gu-rupa makuaaema: Go
enaalimi go-rupa peme-le Gote-
me nimu kose lape agale tea-
daare ora epe aalia. 3 Pare nimi
Juda alinumi gu-rupa kone wimi?

Nimi enaalina pea-ai madaa kose
lape agale lemere Gote-me nimi
madaa kose lape agale natea ya?
Dia, nipumi nimi madaa page
kose lape agale mada tea. 4 Gote-
me epe kone suma pawa piruma
wagepu rono napagaaya. Go
konere nimimi namakuaaeme?
Gote-me epe kone su pia rabu
nipuna konemere nimina koe
kone perekealiminalo epe pora
maa waatalo pia. 5 Go pea pare
nimina lo robaa kolea-pulu koe
kedaa mealimina. Gote-me nimi
madaa ora rono pagoma nipuna
werepe epaliade yapi di rabu
koe kedaa epa rumaalia. Go
raburi Gote-me nipuna redepo le
kose lape agale pename waatea.
6 Go rabu Gote-me enaalinuna
kogono peme-rupa adoma nipumi
yoto gu-rupa rumaalia. 7 Enaali
medalomame epe kogono pama
pu piralimiri nimumi Gote-na epe
paa-para adaa bi-para ade abuna
kagaa pirape kone mealimi. 8 Pare
enaali medalomame ni kama
raapu ora pitua kone suma epe
pora giyoma koe pora pameme.
Go peme-pulu Gote-me nimu rono
waru pagoma ronome komalia.
9 Enaali raayome koe pupitagi
nalimiri nimumi kedaa pi ele
muma radaa mealimi. Go elere
Juda alinuri abala minalomare
wala ruru radonu page mealimi.
10 Go pea pare epe kogono pemede
enaali raayo-parare Gote-me
epe paana puri-para adaa bi-
para kuma pi kone-para katea.
Go konere Juda alinuri abala
minaloma wala ruru radonumi
page mealimi. 11 Go madaare
Gote-me enaali raayo-para kone
meda-ai suma kose lape agale epe-
rupa laketea.

12 Gore ruru radonumi Moses-
na rekena agale napagesimi. Go
pea-pulu nimumi pupitagi noma
komalimi rabu rekena agalena
pape mopare komalimi. Go pea
pare Juda alinu nimumi Moses-
na rekena agale pagisimi-pulu
koe ele palimi rabu go rekena
agaleme nimu madaa kose loma
yoto rumaalia. 13 Juda enaalinumi
rekena agale pa pageme rabu
Gote-me nimu redepo le enaali
kone nawisa. Dia, pare rekena
agale ora pagoma raleme rabu
redepo le enaali pimi. 14 Ruru
radonu rekena agale namisimi
pare nimuna koneme rekena
agale wia-rupa raleme-daare go
enaalinumi nimuna kone suma
rekena agale pageme kone wisimi.
Pare nimumi Gote-na rekena
agale namisimi. 15 Namisimi pare
nimuna kone moge pora pameme
rabu Gote-me nimuna pu robaa-
para rekena agale mada adea. Go
pumare nimuna lo robaa-para
wi koneme Go-daa napipape tea.
Go pea pare lo-pu meda-para wi
koneme mada palepape tea. Go
pea-le lo robaa-para wi koneme
rekena agalena pora maa waatea.
16 Go paa-daa werepe epaliade
yapi di madaare Gote-me Yesu
Keriso-para laketea rabu nipumi
enaalina pagaa wi kone madaa
ado rekele puma kose lape agale
tea. Go madaare neme Epe Agale
moge aayo.

*Rekena agale madaare Juda al-
inumi kone gu-rupa wisimi*

17 Go pea-le nimiri ake palimi
ya? Naa Juda loma rekena agale
pagoma Gote madaa agale adaapu
leme. 18 Go puma nimimiri Gote-
na porare makuaaeme. Nimimi
rekena agale pagoma epe kogono
pulalo makuaaeme. 19 Go puma
nimina konemere naame le
rubu pi enaalinuna pora mada
waatema. Go puma naame ribaale
enaalina lo robaa-para paa maa
kalema kone wimi. 20 Go puma
naame makeae enaalinu epelea-
ae moge nogo naakinu-para page
kone kalema kone wimi. Nimuna
konemere naame rekena agale
madaare ora agale raayo-para

makuaae kone raayo-para mu
aaema kone wimi. 21 Nimimiri
enaali radonumi pagenalo agale
mogeaaeme pare nimina go agale
mogeleme? Enaalinu-para nimimi
paake nanalepape loma lakeleme
pare-le nimimi paake neme ya?
22 Nimimi enaali radonu-para
paake yole kone nasalepape lo
lakeleme pare nimimi go-rupa
peme ya? Nimimiri remonu-
para ero agale leme pare nimimi
nimuna ada-para puma pa paake
neme. 23 Nimimi naa kama
raapu Gote-na rekena wi agale
mu saapima leme pare nimimi
Gote-na rekena agale yokeme rabu
nipuna bi rabuaanaalia. 24 Nimina
kone madaare Gote-na buk madaa
agale gu-rupa wia: Nimi Juda
alinuna kone madaare ruru rado
enaalinumi go kone adoma Gote-
na bi madaa ero agale leme.

25 Gore nimimi rekena agale
mogealimiri yogale kuni ruguape*
konere epelea. Go pea pare nim-
imi rekena agale yokalimiri yogale
abala ake paa-daa rugulisimi?
26 Apo ruru rado alinuri yogale
narugutimi pare nimumi rekena
agale mogealimiri Gote-na kone-
parare nimu ora yogale ruguli
enaali-rupa pitimi. 27 Go puma
ruru rado enaalinumi nimi Juda
enaalinuri kose lape agale mada
lagialimi. Nimimiri rekena agale
wi buk yarepea yogale rugutimi
pare rekena agale pa yokeme. Go
pea pare ruru rado enaalinumi
rekena agale pageme pare yogale
ora narugutimi. 28 Gore ora
yogale rugulape enaalinuri ora
Juda alinu ya? Gore le agaa
adoma ora Juda pima leme pare
nimu ora Juda alinu-daa dia.
Nipuna yogale ruguli elere resa-
me rugutimi. 29 Go pea pare ora
Juda-re nipuna pu robaa-para
yogale ruguli kone salia-daare go
aliri ora Juda-rupa pia. Go alina
lo robaa-para yogale ruguli kone
wia-pulu resa-me nawisa. Dia,
Gote-na Holi Spirit-mi pisa. Go
pisa-le rekena agaleme nimuna
kone naperekelisa. Go-rupa piri
enaalinuri enaali medalomame
nimuna bi naminasaaeme pare
Gote-me go kone adoma nimuna
bi minasaaya.

3

Abala koneme epe kagaa kone mada narabuainalia

1 Go pea-le Juda alinu pirapeme
ali ora epelea? Go page yogale
kuni ruguli konere Juda enaali
madaa ake puma epelea pae?
2 Gore abalare Gote-me Juda al-
inu nipuna epe agale surubenalo
kalisa. Go pea-pulu kone raayo
madaa Juda alinumi epe ele mis-
imi. 3 Gore Juda medalomame
kone rulae giyeme pare Gote-me
go kone namogema nipuna agale
nayokalia. 4 Dia-le enaali raay-
ore makirae agale lala peme pare
Gote-me ade abuna ora agale lea.
Gote-na buk madaa agale go-rupa
wia:

Neme agale le rabu nimuna agale
loraalimi.
Enaalinumi kose lape agale leme
rabu
Neme nimuna agale rabuaanaalia.

5 Go pea pare naame koe ele
pema rabu enaalinumi Gote-na re-
depo le kone adola peme yaalore
gore ora epeaa pea. Go puma Gote-
me naa madaa kedaa gialia rabu
ora koeyae pi lema ya? Neme
go agale leare su kamaa piri al-
inuna kone ma-redepo yaainalo
loaayo. 6 Dia, go-rupa natema.
Gote-re nipu redepo le kone su
piru aaya. Go pea-le nipumi
su kamaa piri enaali raayo kose

* **2:25:** Yogane rugulina re-re Juda enaali nimuna rekena agale raluma pisimi nimu epe ali aatalo. Gotena le agaana page yogale rugulima waea pa pala pirisimi-nuri pa naruguli-rupa wala aasimi.

lape agale mea katea. 7 Go pea
pare neme makirae agale lagula
pe yaalore enaalinumi Gote-na ora
agale ria epe-rupa pagaliminalo
lagula pe. Go pula pe yaalore
ake paa-daa Gote-me ni pupitagi
ne ali tea ya? 8 Go lea-le lam-
ina: Naame koe-au pemare epe au
epa alopalia. Enaali medalomame
neme apo agale loaayo leme pare
makiraeme. Go leme-le kose lape
agale tea rabu nimuna koe kedaa
mealimi.

Enaali raayore redepo le-rupa napimi

9 Go pea-le naa Juda alinuri
ruru radona mudu piruma epe-
rupa pima lema? Dia-le Juda page
su ruru rado page koe eleme kea-
pea. 10 Gote-na agale le buk madaa
agale go-rupa wia:

Su kamaa piri enaali raayore re-
depo le enaali komea-daa
napimi.

11 Go puma kone makuaae enaali
raayo ora komea-daa napimi.

Enaali meda Gote aasa pulalo
napimi.

12 Enaali raayome Gote koau
waaloma ora pa-rupa piru aaeme.

Enaali raayome ora koe-au pu
pimi.

Ora medame page epe kogono
napeme.

13 Nimumi agale leme rabu tapa-
para rogaaemede

Ali rona pugu pi-rupa agale
leme.

Nimumi koe kone suma ora koe
makirae agale leme.

Nimumi koe agale leme rabu mu-
gununa eke muma leme.

14 Nimuna agaleme koe rero pi
agalere lo robaa-para ru-
bitabea.

15 Nimumi alo pumare enaalinu
radaa mapaaoma lu mako-
maalalo peme.

16 Ade abuna pora-nane pameme
rabu

nimumi ele makoyaaoma koe
kedaa kaleme.

17 Nimumi epe-rupa pirape pora
na-ademe.

18 Go puma nimumi Gote madaa
paalame nakomalimi.

19 Gore Gote-me enaalinu-para
nipuna rekena wisade pepa kalisa-
pulu go enaalinumi rekena agale
mogealiminalo gisa. Go pea-le
su kamaa piri enaali raayome
Gote-na le agaa madaa pa agale
mada na-abuteme. Dia go rekena
agaleme enaali raayo Gote-na kose
lape agale pagaliminalo maa gisa.
20 Gote-na rekena agale mogealia-
pulu go aliri Gote-na le agaa
madaa redepo le ali-rupa napia.
Dia, rekena agalena kogonore ali
medame pupitagi nalia-daare maa
waatea.

Gote-me enaalinu ma-redepo yaalia

21 Pare Gote-me enaalinu ma-
redepo yaalia rabu go porare
ora rekena agalena kogono-daa
dia. Moses-me rekena agale
lisa rabu page Gote-na agale
lakale alinumi agale lakalisimi
rabu page nimumi Gote-na ma-
redepo le kone madaa lisimi.
22 Enaalinumi Yesu madaa kone
rulaeme-pulu Gote-me nimu ma-
redepo yaaya. 23 Enaali raayome
pupitagi neme-pulu nimumi Gote-
na ade abuna mapiraape kone
na-ademe. 24 Pare Gote-me epe
raba meape kone suma enaalinu
epe-rupa ma-redepo yaasa-pulu
nimu Yesu Keriso raapu epe-rupa
mapiraasa. Go pea-pulu nipumi
nimu madaa natia. 25 Gote-me
Yesu mea rapasa rabu naana
kone kedaa komenalo gisa. Go
rabu naame Yesu madaa kone
rulalima rabu naana koe ele
mea rubalia. Enaalinumiri Gote-
me Yesu maa gisare enaalinu
nipu raapu epe-rupa pirinalo
pisa. Abaladere Gote-me pawa
piruma enaalinuna koe elenu pa

adaba pirisa. 26 Pare abi Gote-
me enaalinu nipu raapu epe-rupa
mapiraanalo makuaaeme-pulu
Gote-me enaalina koe-aunu waru
adea. Go pea-le Gote-me nipuna
epe redepo le kone maa waatea.
Go puma enaali raayome Yesu
madaa kone rulalimiri nipumi go
enaalinu ma-redepo yaalia.
27 Go paa-daa naa Juda alinu
ake paa-daa agale adaapu lema
ya? Naa rekena agale mogealima
rabu naame agale adaapu mada
lema ya? Dia, pare naame Gote
madaa kone rulaema rabu agale
adaapu mada lema. 28 Gore
go-rupa pagamina: Enaalinumi
Gote madaa kone rulalimi-daare
Gote-me go enaalinu ma-redepo
yaalia. Enaalinumi rekena agale
mogeaeme-daare nipumi nimu
nama-redepo yaalia.
29 Go Gote-re naa Juda enaal-
inuna Gote kama pia? Enaali
ruru radonuna Gote page napia?
E, nipu ruru radona Gote page
pia. 30 Gote-na kone ora komea
wia. Juda alinumi nipu madaa
kone rulalimi rabu Gote-me nimu
ma-redepo yaalia. Go page ruru
radonumi kone rulalimi rabu
Gote-me nimu page ma-redepo
yaalia. 31 Go pea-le naame
kone rulalima rabu rekena agale
yokalima ya? Dia, naame kone
rulalima rabu rekena agale puri
waru mapalaalima.

4

Abraham epe ali pirisa

1 Go pea-le naana kasua Abra-
ham madaa ake lamina ya?
2 Abraham-me kogono puma
Gote-na le agaa madaa redepo
le ali-rupa pirula pisa yaalore
nipumi agale adaapu madaata
pisa. Go pea pare gu-rupa napisa-
pulu Gote-na le agaa madaa
agale adaapu nalisa. 3 Gote-na
buk madaa agale gu-rupa wia:
Abraham-me Gote madaa kone
rulaoma go kone nipuna lo robaa-
para wisa-pulu Gote-me nipu
kone redepo le ali mapiraasa.
4 Ali medana kogono puma kana
yoto mealia. Go paa-daa nipuna
kana pa kama kale-aidaa dia
yapare nipuna kogono puma mu
aaya. 5 Pare pa ali medame
rekena agalena kogono napea
pare nipumi Gote madaa kone
rulaaya. Gote-me koe kone saapiri
enaalinu ma-epeaayare Gote-me
mo alina kone rulae adoma go
enaali ma-redepo yaalia. 6 Devit-
miri Gote-me ali medana kogono
na-adisa pare ma-redepo yainalo
la yokesa. Gote-me go-rupa pisa-
pulu go ali raaname komalia. 7 Go
madaare Devit-mi agale abala
loma mapaitaasa:

Gote-me enaalinu medalomana
koe ele raakepe ruboma
Nimuna pupitagi ne kone
marabuaanaaya.
Go pea-pulu go enaalinuri ora
raaname waru komalimi.
8 Enaalinuri Gote-me nimuna koe
elenu
Madaa kone nasalia-daare go
enaalinu raaname waru ko-
malia.

9 Gore Devit-mi raaname kome
agale lisadere mo abalade nimuna
yogale ruguli Juda alinu kama
madaa lisa ya? Dia, go konere
yogale naruguli ruru radonumi
page meme. Go pea-le Gote-na
buk-para go-rupa adoma leme:
Abraham-me Gote madaa kone
rulaoma go kone mapiraasa-pulu
Gote-me nipu redepo le ali kone
wisa. 10 Abraham-re aa-rabo Gote-
me nipu epe ali kone wisa ya?
Nipuna yogale rugulisimi rabu
yapae nakepesimi rabu yapae go
kone aa-rabo wisa: Gore nipuna
yogale nakepesimi rabu Gote-me
nipu redepo le ali kone abala
wisa. 11 Abraham-na yogale
werepe rugulisimi-pulu Gote-me
nipu abala redepo le ali kone
wisa-daa enaalinumi go kone

adisimi. Go pisa-pulu Abraham-
re yogale naruguli kone rulae
ali raayona kasua pia. Nimuna
yogale narugulisimi pare Gote-me
nimu redepo le enaali mapiraasa.
Gore nimumi Gote madaa kone
rulaoma go kone lo robaa-para
makodasimi-pulu nipumi nimu
redepo le enaalinu mapiraasa.
12 Go pea pare Abraham-re
yogale ruguli alinuna kasua page
pirisa. Gore nimuna yogale
narugulisimi rabu nimumi Gote
madaa kone rulaoma Abraham-na
kone muma pirisimi. Abraham-
na yogale narugulisimi rabu nipu
Gote madaa kone rulaoma pora
pamisa. Go puma yogale ruguli
enaalinuri Gote-me nimuna pora
pami kone adisa.

Enaalinumi kone rulaeme rabu Gote raapu pogalu pirape agale meme

13 Gote-me Abraham-para
nipuna si wane-para nimuna
su raayo mealiminaloma kana
waraaoma agale lakalisa.
Abraham-me rekena agale pagisa-
daa ora pogalu pirape agale
nalakalisa. Dia, pare nipumi Gote
madaa kone rulasa-pulu Gote-me
nipu redepo le ali mapiraoma
epe su gialua lakalisa. 14 Gore
Gote-me nipuna ora agale-para
rekena agale page Juda enaalinu
kama nakalisa. Dia, enaalinu
medalomame Gote madaa kone
rulaoma mealimi. Go pumare
Gote raapu ora pogalu pirape
agaleme enaalinuna kone rulae
puri mapalaaya. 15 Rekena
agalena kogonore Gote-na rono
pagape kone maa epea. Go
pea pare rekena agale nawi
yalore go enaalinumi rekena agale
nayakoma peme.

16 Go pea-le naame kone ru-
lalima rabu go pogalu pirape
agale mealima. Gote-me naa
kone rulae enaali raba muma
nipumi naa raayore Abraham-
na si wane mapirainalo pogalu
pirape agale pa go aaya. Gore
Gote-na rekena agale pageme
enaalinu kama nakatea pare
enaalinumi Abraham-na kone
moge kone rulaemere go enaalinu
page katea. Gore Abraham-re naa
kone rulae enaali raayona kasua
pirisa. 17 Go pumare Gote-na
agale buk-mi gu-rupa lea: Ni Gote-
mere Abraham su adaapuna aaraa
mapiraayo lisa. Go pea-le naa
kone rulae enaalinuri Gote-na le
agaana Abraham-na si wane pima.
Gote-mere kome enaalinu wala
marekaaoma puri pale agale katea
rabu abala nimu kagaa piralimi.

18 Abraham-me kone rulaoma
adoba pirisa-pulu Gote-me ali
gialia kone wisa. Go pisa-pulu
nipuri su robo radona aaraa
pirisa. Go paa-daa Gote-na buk
madaa lea: Abraham nena si
wane ora adaapu piralimi lisa.
19 Go rabu Abraham-na maali
100 pirisa pare nipumi nipuna
yogale madaa kedaa wisa pare
nipumi kone rulaayae nagiyasa.
Nipuna yogalere igipi lisa rabu
nipuna were page abe enaali
pirisa. Go pisa pare Gote-na
agale madaa kone mapiraasa.
20 Gore pogalu pirape agale madaa
nipu kone laapo nasuma kone
rulaayae nagiyasa. Dia-le nipuna
kone rulaeme nipuna lo robaa-
para puri mapalaaoma Gote-na
bi minasaasa. 21 Go pisa-pulu
Gote nipumi mo abalade kana
waraaoma lakalisade agalere
Abraham-me ora agale-daa yaade
kone wisa. 22 Go kone suma agale
lo robaa-para kodesa-pulu Gote-na
buk madaa gu-rupa lisa: Gote-me
nipu redepo le ali mapiraasa.

23 Apo agale nipu redepo le ali
mapiraasade agalere nipu madaa
kama-daa nalisimi. 24 Dia, pare
naa kone rulaoma redepo le enaali
piraminalo go agale lisa. Gote-

mere naana Mudu Ali Yesu tapa-
para marekaasa-daa naame nipu
madaa kone rulaema. 25 Go Yesuri
nimumi lore alinumi maa kale-
naloma naana koe elenu madaa
lu makomasimi. Go pisa pare
Gote-me naa ma-redepo yaainalo
nipuna Si marekaaoma ade abuna
pa pia.

5

Gote-me naa ma-redepo yalisa

1 Gore naame Gote-na agale
lo robaa-para mea wima-pulu
nipumi naa ma-redepo yalisa. Go
pea-pulu naana Mudu Ali Yesu
Keriso-me naa kuma pi kone gisa-
daa Gote raapu epe-rupa pima.
2 Yesuna agale madaa naame kone
rulaemare Yesumi Gote-na epe
raba meape kone naa piri-para
mea ipisa. Go pea-pulu Gote-
na epe paana puri medaloma
ginalo naa raaname komoma
adoba piramina. 3 Go puma kedaa
epalia rabu go kedaame naana
kone rulaere puri mapalaanalo
raaname komamina. 4 Go puri
paloma rekape konere Gote-me
naa madaa epe kone su aaya.
Go epe kone yalaaya-pulu naame
epe-rupa adoba piramina. 5 Go
adoba piralima raburi Gote-me
naa epe kone gilia-pulu yala
napotema. Gote-na pa ele gisare
Holi Spirit naana lo robaa-para
rubitabena sa. Go pea-le yala
napole piramina.

6 Naa puri napale pirisima
rabu Gote-me nipuna gole Yesumi
pupitagi ne enaalinu raba minalo
komena giyesa. 7 Gore ali meda
epe ali raba mulalo komalia-daare
mada yaade. Go pea pare pa ali
medamere go-rupa mada palia
ya? Nipu ora epe ali raba minalo
mada komalia palo maarea. 8 Pare
naa pupitagi ne enaali pirisima
raburi page Gote-me naa madaa
pedo puma raaname komisa-pulu
Yesumi naa koe enaalinu madaa
komaasa. 9 Nipu komisa-pulu
nipumi Gote-na le agaa madaare
naa epe redepo le enaali-rupa
ma-aulaaya. Go pea-pulu werepe
Gote-me rono pagape agale loma
kose lape agale tea raburi Yesumi
naa waru raba mealia. 10 Gore
abalare naa Gote-na lore alinu
pirisima pare nipuna Si komisa-
pulu nipumi naa Gote-na adami
enaalinu mapiraaya. Gore abi
Gote-na adami enaalinu pima
Yesumi naa ade abuna kagaa
piramala palia. 11 Go pea pare gu-
rupa kama-daa dia. Naana Mudu
Ali Yesu Keriso-me naa Gote-na
adami enaalinu mapiraasa-pulu
naame Gote madaa ora raaname
komamina.

Adam-me komape ele mea ipisa pare Yesumi kagaa pirape ele mea epea

12 Ali komea Adam-me pupitagi
nisa-pulu su kamaa piri enaali
madaa komape ele mea ipisa.
Go pea-pulu enaali raayome
pupitagi nisimi-pulu su kamaa piri
enaali raayome komape pora-para
pirisimi. 13 Gore Moses-na rekena
agale nawisa rabu go su kamaa
pirisimide enaalinumi koe ele
pisimi. Go pisa pare rekena agale
nawisa-pulu Gote-me enaalinuna
koe elenu nayarepeasade. 14 Pare
Adam pirisa rabu page komaoma
ipuma Moses pirisa rabu page
komape konemere enaali raayo
rabuaanaalisa. Adam-me Gote-
na agale mana raluma komisa
pare komape koneme pupitagi go-
rupa nanisimide enaalinu page
rabuaanaalisa.

Adam abala epenaloma Yesu
nipu werepe su kamaa ipisa.
15 Nipu laapo kone rado rado
wisipi pare Adam-re nipu werepe
epaliade Yesuna piksa wasupa
nona pirisa. Go pea pare apo ali
laapo komea piale napirisipi. Dia-
le Gote-na pa gi elere Adam-na koe
ele madaa ora raayo mea kalisa.

Go ali komeame pupitagi nisa-
pulu enaali adaapu pa komape
kone misimi. Yapare Gote-me
kodo pi kone ora adaalepe wisa-
pulu go ali Yesu Keriso naa raba
minalo mea rapasa. Gote-me go
pa kode gi elere enaali raayo mea
kalisa. 16 Go pea-le Gote-na pa gi
elere mo ali medana pupitagi nape
kone-rupadaa dia. Go pea-le mo
ali komeame pupitagi nenaloma
Gote-me enaalinu-para koe kedaa
mealimi lo lakalisa. Go pisa pare
enaali raayome pupitagi adaapu
no pirualimiri Gote-me mada
tia pare nimi ma-redepo ta pea.
17 Gore mo Adam-me pupitagi
nisa-pulu komape koneme naa
rabuaanaalisa. Go pisa pare go ali
meda Yesu Keriso-me kogono ora
adaalepe pisa rabu Gote-me naa
waru raba misa. Enaali raayome
Keriso-na raba meape kone muma
nipuna ma-redepo yape kone page
pa mealimiri nimu ade abuna
kagaa piramala palimi.

18 Go pea-le pupitagi nape kone
komeame enaali raayo Gote-me
komape elere mea kalisa. Go
yapare Keriso-na epe kogono
komeame enaali raayo mea
kepenaloma ade abuna kagaa
piramala palimi. 19 Go page ali
komeame Gote-na agale ralisa-
pulu enaali adaapumi pupitagi
nisimi. Go yapare ali komea
Yesumi Gote agale pagisa-pulu
Gote-me enaalinu ma-redepo
yalisa.

20 Gore enaalinumi koe ele
waru pisimi-daa Gote-me Moses-
na rekena agale lakalisa. Go puma
enaalinumi pupitagi waru nisimi
rabu Gote-me raba meape kone
page waru gisa. 21 Go pea-le
abala enaalinumi pupitagi noma
komape kone saapiraama pisimiri
abi Gote-me naa raba muma ma-
redepo yaalia-pulu Mudu Ali Yesu
Keriso-me naa ade abuna kagaa
piramala pope kone gialia.

6

Naa koe ele madaa kome enaalinu-rupa pima pare Yesu raapu ade abuna kagaa pirape enaalinu pima

1 Go lisa-pulu naame gu-rupa
lamina ya? Gote-me nipuna
epe raba meape kone naa waru
gilia-pulu naame pupitagi pa
no piralima ya? 2 Dia, gu-rupa
napamina. Naa pupitagi nape
kone madaa kome enaali-rupa
pima-le ake paa-daa pupitagi no
piralima ya? 3 Go agale waru
pagamina. Naa Yesu madaa
kone rulaoma kalu-ipa muma
Yesu raapu pirisima rabu nipuna
komape kone page mu pisima.
4 Go pea-le naa kalu-ipa muma
naa Yesu raapu komisimade. Go
puma nimumi naare nipu raapu
rogaasimi. Go puma Aapana epe
paana purimi Yesu kome enaali
piri-para mea rekaasa-daa naame
page kalu-ipa muma kagaa kone
suma ade abuna kagaa piramala
palima.

Naa Yesu raapu kagaa kone meamina

5 Gore naa nipu raapu komoma
komea-rupa pirisima-le nipu wala
rekoma pirisa-rupa naa page wala
rekoma nipu raapu kagaa pira-
mala palima. 6 Go pea-pulu naame
gu-rupa makuaamina: Keriso
repena polopea madaa komisa
rabu naana abalana koe elenu
nipu raapu komisa. Go pisa-pulu
go abalana pupitagi nape konena
puriri nipumi rabuaaniaasa-pulu
pupitagi nape konena puri rolo-
para wina lamina. 7 Go pea-
pulu enaali meda komalia rabu
pupitagi nape kone nipu mada
nasalia.

8 Gore naame abala pupitagi
nape kone Yesu raapu komisa-
pulu nipu raapu kagaa piramala
palima-pulu nipu madaa kone
rulaema. 9 Gore Gote-me Yesu

kome enaali piri-para marekaasa-
pulu nipu wala nakomalia-daa
makuaaema. Go komape eleme
Yesu mada naripinaalia. 10 Nipuna
komisa konena re-re nipumi
rana komea pupitagi ne enaalinu
madaa komisa. Go pisa-pulu
nipu abi pirape konere Gote
raapu pa pia. 11 Go agalena re-
re nimimi pupitagi nape kone
madaa naa komalima kone saaba
piralimi. Go puma nimi Yesu
Keriso raapu piruma Gote raapu
naa pa piralima kone samina.

12 Go pea-pulu nimina pupitagi
nape konemere nimina yogale
narabuaanialia. Go puma nimimi
pupitagi nape kone namogealimi.
13 Go pea-le nimina ki agenu-para
nimina yogale raayome koe ele
napipape. Dia, nimi abala kome
enaali-rupa pirisimi-daa Gote-
me nimi marekaaoma ade abuna
kagaa pirape kone gisa. Go pea-le
nimimi ki age yogale raayo Gote
kaloma kogono pamina. 14 Gore
pupitagi ne koneme nimi mada
nasurubena. Dia, nimi rekena
agale rolo-para napiruma nipuna
kose lape agale mada napagalimi.
Dia-le Gote-na epe raba meape
koneme nimi surubena.

*Naa redepo le konena ko-
gonome adili ali piramina*

15 Go pea-le naamere ake
palima ya? Rekena agaleme naa-
para kose lape agale nalagialia-
pulu Gote-me naa-para epe raba
meape kone gialia. Go pea-le
pupitagi namina ya? Dia, gu-
rupa napamina. 16 Go agale
makuaalepape. Nimimi ali
medana agale pagalimiri nipuna
kogono adili ali-rupa piramina.
Go pumare naame pupitagi nape
kone mogealima-daare naa ora
komalima. Go pea pare naame
Gote-na agale pagalima-daare
Gote-me naa redepo le enaali
mapiraalia. 17 Pare Gote-para ora
pili lamina. Abalare nimi pupitagi
mi adili enaali-rupa pirisimi pare
abi epe agale raayo lo robaa-
para kodenaloma waru pageme.
18 Gote-me nimina pupitagi ne
kone ma-keapisa-pulu abi redepo
le kone madaa adili enaali-rupa
pimi. 19 Ni go adili agale-para
pa agale gu-rupa lalore nimina
koneme abi na-adoma meme.
Abaladere nimina yogale-para
nimina kone-para pupitagi nape
koneme rabuaanaalisa. Go puma
nimi koe ele pape enaali piruma
pupitagi nisimi. Go adili kogono
madaa kone suma abi gu-rupa
palepape. Abi nimimi epe kogono
palimi-pulu epe redepo le koneme
nimina koe kone rabuaanaalia.

20 Gore nimi pupitagi noma
nipuna adili enaali-rupa pirisimi
raburi redepo le kone namisimi.
21 Go puma nimina abalana
pisimi-ai madaare yala potome-
le go peme nimi raba misa ya?
Dia-le go abala koeyae pisimide
eleme komape ele gisade. 22 Pare
abiri Gote-me pupitagi ne kone
madaa maa keapisa-pulu nimi
Gote-na kogonome adili enaali-
rupa pimi. Go pea-pulu nimi epe-
rupa piruma nimimi kogono raayo
Gote madaa pamina. Go puma
werepere nimi ade abuna kagaa
piramala palimi. 23 Pupitagi ne
konemere enaalinu rudu katea
rabu komape ele mealimi. Go pea
pare Gote-me kode pa gi elemere
naana Mudu Ali Yesu Keriso raapu
ade abuna kagaa pirape kone
mealima.

7

*Lo robaa kagaa mulalo kogono
pamina*

1 Naa ame ainanu, neme la-
gialua agalere abala makuaaeme.
Gore rekena agale abala
makuaaemede lagialua. Enaalinu
pa pimi rabu rekena agale mada
makuaalimi. 2 Go pea-daa talo:

Gore ena medare nipuna aali pa
piralia rabu rekena agaleme lea-
rupa aali raapu pa piralipi. Pare
aali komalia rabu nipuna aali
raapu napia-pulu rekena agale
mada giyalia. 3 Gore aali pa pirina
ali rado paliare go enare paake
lami ena leme. Pare aali abala
komaliare mo rekena agale rolo-
para napiralia. Go rabu nipu pa
ena wasaa-le ali rado paliare alimi
rube ena napiralia.

4 Go pea-le nana ame bal-
inu, go rekena agale madaare
nimi Yesuna ruru pimi-pulu go
rekena agaleme nimi mada nama-
komalia. Gore ena nipuna aali
raapu pia-rupa Yesu raapu go-
rupa piralepape. Yesu tapa-
para marekaasa-le naame Gote-
na pora pamuma kogono epe-
rupa puma piramina. 5 Abaladere
naana koneme koe-rupa mapi-
raoma rekena agaleme koe kone
marekaasa. Go koe konemere
naana pu robaa-para koe kone
suma pa komape kone gisa.
6 Pare abiri naa Gote-na rekena
agalena rolo-para napiraaminalo
nipumi naa mea kepisa. Go
rekena agaleme naa adili enaali-
rupa saapirisa pare abi go agale
madaa naa kome enaali-rupa
giyoma kagaa pima. Abiri naame
abala rekena wisade agalena pora
namogelema pare Holi Spirit-na
kagaa pora moge riaaya.

Rekena agale ratima rabu koe eleme rudu gisa

7 Go pisa-le abi naame ake
lamina ya? Rekena agalere koe
ele lamina ya? Ora mada dia.
Rekena agaleme abalade ni koe
ele namuma waata pisa-daare ni
koe ele-daa namakuaala pisua.
Gore rekena agaleme gu-rupa
lea: Neme pa ali medana ele
madaa kepaame komape kone
nasape lea. Go lea rabu neme
ele madaa kepaame komape kone
abala makuaayo. 8 Gore rekena
agaleme ni ele kepaame komape
kone gisa-pulu ni pa kepaa pi
kone adaapu suma pisua. Go
pea-le rekena agale naleme-daare
koe ele pape konere ora puri
napatea. 9 Abalade neme rekena
agale napagesua-pulu ni pa pisua.
Go pisua pare rekena agale
paganoloma pupitagi nape kone
ora rekesa rabu ni pa komisua.
10 Go pea-le apo rekena agale epe-
rupa mapiraape kone namuma
ipisa pare nana komape kone gisa.
11 Gore pupitagi nape koneme ni
makiraasa-pulu rekena agale maa
gisa. Go puma go rekena agaleme
ni lu makomaasa.

12 Go pea pare Gote-na rekena
agalere ora epe-rupa pirape le
yaade. Go puma go rekena agale
raayore ora epe ele-rupa redepo
ne-para epe aaya. 13 Go pea-le
epe rekena agaleme nana komape
ele maa ipisa ya? Ora Dia, pare
pupitagi nape koneme komape ele
maa ipisa. Koe konemere epe
rekena agale perekea luma naa lo
robaa-para komape kone gisa. Go
puma go pupitagi nape koneme
epe ele kepuma komape kone maa
gisa. Go pisa-pulu pupitagi nape
konena re mada adamina. Go pea-
le pupitagi nape konere rekena
agale-para kaledesa-pulu ora koe
ele-daa makuaamina.

Enaalinuna kone wasupa komape eleme surubea

14 Naame Gote-na rekena
agale-para Holi Spirit pia-daa
makuaaema. Go pea pare ni
su kamaa piri ali yaa-pulu ni
ora pupitagi mi adili ali-rupa pa
pi. 15 Gore neme koeyae palua
rabu neme go kone namakuaayo.
Go rabu neme nana pulalo pi
kone nape pare nana pape kone
mogeaayo. 16 Gore neme giyape
kogono palua rabu go konemere
rekena agale epelea kone suma

pe. 17 Go pea-pulu neme kama
raapu go kone namogele pare
neme nana lo robaa-para koe
pupitagi nape kone epea. 18 Gore
neme nana abalana kone-para
epe kone nawia-daa makuaayo.
Gore neme epe kogono palua kone
wi rabu ni puri napabe-pulu epe
kogono mada napalua. 19 Neme
epe kogono namogele pare giyape
kogono mogeaayo. 20 Go puma
neme giyape ele mogeaayo pare
neme kama raapu go kogono nape.
Dia, pare nana lo robaa-para
pupitagi nape koneme go giyape
kogono yoto gialia.
21 Go puma neme go pora
ade: Neme epe kogono pulalo
pe rabu neme koe kogono kama
pe. 22 Naa lo robaa-para wi
konemere Gote-na rekena agale
madaa raaname komea. 23 Go
pea pare nana yogale-para pora
rado wia-daa ade. Go yogale-
para wi poramere nana koneme
polalo pe pora madaa yada pea.
Go puma nana to yogalena koe
ele pape kone mogeaayo rabu
koe koneme ni pa saapiruaaya.
24 Gome nana kone kolea. Go
to yogale-para wi koneme ni lu
makomaaya-pulu aapimi ni go
koe kone madaa ma-kepeaalia
ya? 25 Gore naana Mudu Ali Yesu
Keriso-me ni ma-kepeaalia-pulu
Gote-para ora pili loaayo. Go pea-
le ni go-rupa pirano. Neme Gote-
na rekena agale nana koneme
mogealua. Go pea pare nana
abalana koneme koeyae pape
konena pora mogealalo pea.

8

Yesumi naa Holi Spirit-mi go koe elenu mea rubea

1 Go pumare naa Yesu Keriso
raapu pima-pulu koe kedaa
namealima. 2 Gore Holi Spirit-
na kagaa porame naa Yesu Keriso
raapu mapiraaya. Go pisa-le
pupitagi nape pora-para komape
pora-para Holi Spirit-mi naa
kepema koe ele mea rubisa. 3 Gore
naana abalana kone ora ko lisa-
pulu rekena agaleme naa mada
narabamisa. Dia, pare Gote-
me pisa. Gore Gote-me nipuna
Si mea epenalisa rabu naa koe
enaali raapu epa pirisa. Naa
su kamaa piri enaalinuna kone
muma ipisa-pulu nipumi pupitagi
nape kone madaa koe kedaa mea
rubisa. 4 Go puma naame Holi
Spirit raapu piruma abalana kone
namogeamina. Go pea-le naame
rekena agalena epe pora mada
mogealiminalo Gote-me pupitagi
nape kone madaa koe kedaa mea
rubisa.
5 Go talo: Enaalinuri nimuna
abalana kone nimiri go abalana
kone ru-para pa pitimi. Go pea
pare enaalinu nimuna lo robaa-
para Holi Spirit muma pirinalo
Holi Spirit-na agale mulalo mo-
geleme. 6 Gore abalana koneme
nena lo robaa-para suma moge
ria-airi ne pa komali. Go pea pare
nena lo robaa-para Holi Spirit pi-
rina nipuna agale mogealelere ne
ade abuna kagaa pirape kone-
para kuma pi kone-para meali.
7 Go pea-le enaali medame abal-
ana kone pa saapitiare nipu Gote-
na lore ali-rupa piralia. Gu-
rupa piralia rabu nipumi Gote-na
rekena agale mada napage-rupa
piralia. 8 Gore abalana kone raapu
pameme enaalinuri Gote-me nimu
madaa pedo mada napalia.
9 Yapare nimiri abalana kone
raapu pami enaalinu-rupa napim-
ina. Gote-na Holi Spirit nimina lo
robaa-para piare nimi Holi Spirit-
mi kone moge pia. Gore Yesuna
Holi Spirit nimina lo robaa-para
napiare nimi Yesuna ruru napimi.
10 Gore Yesuri nimina lo robaa-
para pia pare nimina yogaleme
pupitagi noma koma paaya. Go
pea pare Gote-me nimi ma-redepo
yaalisa-pulu Holi Spirit-mi kagaa

ade abuna kagaa pirape kone go
aaya. 11 Gore Gote-na Holi Spirit-
mi Yesu tapa-para marekaasa-
pulu nipu nimina lo robaa-para
pirina lamina. Go puma Gote-
me Keriso marekaasa-pulu nimina
komape yogale-para kagaa pirape
kone gialia-le Holi Spirit ora ria
pia.

12 Ame balinu, go-rupa pea-pulu
naame go-rupa waru pamina:
Holi Spirit-na pora mogealima
pare naana abalana kone wala
namogeamina. 13 Gore nimina
abalana kone moge piralimiri
nimina wasaanu pa komalimi.
Go pea pare nimimi Holi Spirit-
na puri muma nimina koeyae
pape kone lu makomalimiri nimi
ora kagaa ade abuna pirape
kone wasupa mada mealimi.
14 Gore Gote-na Holi Spirit-mi pora
waalaade enaalinuri nimu ora
Gote-na si wane pimi. 15 Gore
Gote-na gisade Holi Spirit-mi
nimi paala komape kogono adili
enaali-rupadaa namapiraaya. Dia,
pare Holi Spirit-mi nimi Gote-na
si wane mapiraasa-pulu naame
Gote-para naana Aapa mada lema.
16 Go puma Gote-na Holi Spirit-ri
naana kone raapu makibumalia-
pulu naa ora Gote-na si wane pima
lo mada laketema. 17 Gore naa
Gote-na si wane pima-pulu Gote-
me epe puri nipuna ruru ginalo
muaema. Go puma Gote-me
Keriso-na epe ele saapiruaayare
mealima. Gore kedaa nipu raapu
ritimare nipu raapu epe paana
puri page mealima.

Werepe epe pirape ele yaa-para mealima

18 Gore Gote-me epe paana puri
naa-para mea waatea rabu ora
epe aalia. Go pea-le abi naame
kedaa pi ele ogesi-daa ritima rabu
kone adaapu nasamina. 19 Gote-
me warisade elenuri raayo Gote-
me nipuna si wanenu epa teade
adolalo pimi. 20 Gore Gote-me
warili ele raayore koe kedaa katoa
lo lakalisa-pulu go waria wisade
elenuri koeyo aaya. Go elenuri
nimu namakoyalalo pare Gote-me
kone suma pisa. Go pisa pare go
waria wisade elenuri go epe ele
werepe openalo pea. 21 Go war-
ili elenuri abi pa rabuaaya pare
werepe Gote-me keapaalia. Go
rabu go elenuri Gote-na si wanenu
raapu epe paana puri mu piram-
ina.

22 Gore ele warisaama ipuma
abi page warili ele raayo kedaame
komoma piru aaeme. Go kedaa pi
konere ename naaki nogo madea
rabu koau nalade-rupa radaa
noaaeme. 23 Go pea pare Gote-
me warisade elenu kama raapu
radaa nano piru aaya. Dia, naame
Gote-me abala ririna gisade Holi
Spirit misimade-pulu nipumi naa
raba minalo adoba pima. Go
pea-le Gote-me naa nipuna si
wanenu mapiraalia rabu nipumi
naana koma pe yogale madaa
rugulinaloma ade abuna kagaa
pirape kone mealima. 24 Gore
naa gu-rupa adoba pirisima rabu
Gote-me naa ade abuna kagaa
pirape kone gisa. Go pea pare
naame adoba pirape ele abala
adalimare gore ake paa-daa pa
adoba piralima ya? Dia, ali
medame abala ade ele madaa na-
ado piru aaya. 25 Go pea pare
abalade na-ade ele madaa adoba
piralima-daare epe kone suma
pawa piralima.

26 Go puma naa komapaina
pima rabu Gote-na Holi Spirit-mi
naa raba mulalo epea. Naame
beten lema rabu naame epe beten
waru namakuaaema. Dia, pare
Holi Spirit-mi naa raba mulalore
Gote-para beten loaaaya. Nipumi
beten loma re adaapu laaya pare
pa agalemere naame gu-rupa
mada natema. 27 Go palia rabu
Gote-me naana lo robaa-para kone

adoma Holi Spirit-na kone mada
makuaaya. Gore Holi Spirit-mi
Gote-para ele oge yaaya rabu Gote-
na kone adea-pulu naa Gote-na
ruru mada mapiraalia.
28 Go pora raayo madaare Gote-
me go enaalinu nipu madaa raana
kome enaalinu raba mulalo pea.
Gote-me nipuna epe kone suma
go enaalinumi nipuna kogono
pinalo mapiraasa. 29 Gore Gote-
me nipuna abala mapiraasade
enaalinuri nipuna si wane-rupa
piraminalo misa. Go puma Sina
kone mogeleme-daa nipuna Si
Yesu ora mupaa naaki-rupa pirisa.
30 Go pea-pulu Gote-me kone
suma mada mi enaalinu yaaloma
mapiraasa. Go page nipumi
go enaalinu ma-redepo yaaoma
lisana nipuna epe paana puri go
enaalinu rumaaoma kalisa.

Gote-me naa madaa ranaame komoma Yesu mea rapasa

31 Gore apo epe ele adema-le gu-
rupa lamina: Gote-me naa raapu
piruma raba mealiare enaali
medame naa mada narabuaanaal-
imi. 32 Gore nipumi nipuna
naaki nasaapirisa. Dia, pare
Gote-me naa raba misa-pulu pa
enaalinumi nipuna naaki nimuna
kedaa madaa linalo pisa. Go pisa-
pulu nipumi naa page ele raayo pa
gialia.
33 Go pea-le naare Gote-me
enaali madaa misa-pulu pa enaal-
inumi naa madaa koe kose lape
agale mada leme ya? 34 Dia, enaali
medame naa koe kedaa mada
nagilimi. Yesu Keriso-me naa
madaa komisa pare ora nakomisa.
Dia, nipu wala rekoma Gote-na
popo ki-nane puma pia. Go pea-le
nipumi naa raba minalo beten tea.
35 Go pea-le Keriso-me naa madaa
pedo puma raaname komea pare
pa enaali medame go epe kone naa
mada na-epenalo rono leme ya?
Dia-le naa madaa koe po rilipu
epalia rabu page kedaa ritima
rabu page radaa nalima rabu
page reaeme komalima rabu page
ele dia yaalia rabu page eleme
naa makoyaalia rabu page naa lu
makomalimi rabu page go elenu
raayome naa Yesu raapu pirape
mada narugulalia. 36 Gote-na buk
madaa gu-rupa lea:

Naare nena enaalinu pima-le yapi
komea komea lo naa lu
makomaata palimi.
Naare sipsip lu makomaalalo
peme-rupa pima.

37 Go pea pare go elenumi naa
mada narigitabalia. Dia-le nipu
Yesumi naa madaa ranaa komo
raana komisa-pulu naame go
kedaa pi ele mada rabuaalima.
38 Gote-me naa madaa ranaame
komea-pulu elenumi naa mada
nama-rugulaalia rabu ora mada
makuaayo. Gore komape eleme
page pa pirape eleme page ensel-
numi page yaa-para piri ali
mudunu page su surube elenu
page abi piri elenumi page werepe
epaliade elenu page naa mada
narugula-daa makuaayo. 39 Go
yaa-para piri elenumi page no su-
para piri elenu page naa Gote-
na ranaa komape kone mada
narugulala palia. Gore Gote-me
warili ele raayome page mada
naminabalia-daa makuaayo. Go
konere naana Mudu Ali Yesu
Keriso-me naa gisa.

9

Gote-me Israel enaali nipuna loma mada misa

1 Neme ora agale lagialo. Niri
Keriso-na ali yaa-pulu neme
makirae agale mada nalalo. Holi
Spirit-mi naa pu robaa-para wi
kone surubuma nipumi ni-para
ora agale talo mogeaaya. 2 Neme
go-rupa lalo-le ora nana Juda ruru
madaare ora nana yogale yaapi
komea pima-le nana lo robaa-para
kedaa waru puma naa pu robaa-
para ade abuna radaa pea. 3 Gore

neme naa ruru raba mulalore
Gote-na koe kedaa mada muma
Yesu raapu rugula lapa pitua pare
mada dia. 4 Juda enaalinu Gote-
me nimu ora mada misa. Go pea-
pulu Gote-me nimu nipuna nogo
naaki-rupa mapiraoma nipuna
epe paana puri kalisa. Gote-me
nimu madaa pogalu pirape agale*
lakeloma rekena agale kalisa.
Nimumi Gote-na bi minasaape
kone waru muma Gote-na pogalu
pirape agale pagoma misimi.
5 Juda alinuri abalade kasuanumi
nimu madu wisimi. Nimuna ruru
ru-nanere nimumi Keriso-na to
yogale-rupa piruma madisimi. Go
pea-le Gote-me enaali surubea-
pulu naame ade abuna nipuna bi
minasalimi. Go ora.

6 Neme Gote-me palua le agale
napisa-daa nalalo. Dia-le Israel
enaali raayore Gote-me ora
nipuna enaali loma namapiraasa.
7 Go page Abraham-na si wane
raayore Gote-na si wane raayo-daa
napimi. Dia-le Gote-me Abraham-
para gu-rupa lakalisa: Aisak-na
madu saliade nogo naaki raayore
nena nogo naaki pirina loaayo
lisa. 8 Go pea-le pa aaraa radome
madina nogo naakiri Gote-na si
wanenu-daa dia. Dia, pare go
enaalinu-parare Gote-me kana
waraaoma agale lakalisa-daa
nimu ora nipuna nogo naaki pimi.
9 Gote-me Abraham raapu pogalu
pirape agale gu-rupa lakalisa:
Gore nana epe di epalia rabu ni
wala epalua-le nena were Sara-me
naaki Aisak madialia lisa.

10 Go komea agale kama-daa
dia. Dia-le go ena Rebeka-na
naaki laapona aaraare naana
kasua Aisak-me madisa. 11-12 Go
pisa pare Gote-me nipuna kone
wisa-pulu nipumi naaki komea
mada muma agi-para agale gu-
rupa lakalisa: Mupaa naakimiri
koau-nane piri naakina kogono
palia lisa. Gote-me go-rupa lisa
rabu agimi laapo madisa naaki
laapome epe ele-para koe ele-
para na-adilisipi. Go pisa-le Gote-
me go naaki laapona kogono
adoma nipuna koneme mapi-
raasa. 13 Nimumi Gote-na agale wi
buk madaa gu-rupa lisimi: Neme
Jekop madaa ranaame komisua
pare Iso madaa koe kone wisua.

14 Go pisa pare naame Gote-me
koe kogono pisana lamina pae?
Ora dia. 15 Nipumi Moses-para gu-
rupa lakalisa: Neme nana kone
suma enaali meda madaa kodome
komoma raba mealua lisa. 16 Go
pea-pulu pa enaali medame mu-
lalo pea kone-para nipuna pulalo
pea kogono-para page Gote-me na-
adea. Dia, pare nipumi kodome
komape kone maa salia. 17 Gote-na
buk madaa King Fero-para agale
gu-rupa lakalisa: Neme nana puri
maa waaloma nana bi su ka-
maa piri enaali raayo-para maa
pali-pulu neme ne enaali raayona
mudu ali mapiraasua lisa. 18 Go
pea-le Gote-me enaali madaa kodo
komape kone salia-daa go palia
pare nipumi enaali medana kone
maa pereklalo palia-daare go-rupa
page nipuna palia.

Gote-me koe kedaa kalape kone-para kodome komape kone-para go laapo wisa

19 Go pea pare nimina ali
komeame ni go-rupae pa lagiali:
Gote-me go-rupa palia-pulu ake
paa-daa Gote-me enaalinu-para
koe ele peme tea ya? 20 Go yapare
nana adami ali, ake paa-daa neme
Gote-para agale go-rupa lali ya?
Gore sumi sospen wariliri ali-
para agale mada tea ya? Neme
niri ake paa-daa gu-rupa warisi
tea ya? 21 Dia-le sospen sumi
warili alimiri nipuna kone suma

* **9:4:** Israel enaalinuri Goteme nipuna paa-para puri page maa waaloma nina nogo naakinu lisa. Go puma nipumi go-au ora pamina madaa agale rogaalisa. Go page pogalu pirape agale leme.

su muma warita. Nipumi su komea mada muma pe laapo mada warialia. Go puma sospen komeare epe le pabape wari yapare sospen medare koe ele pabape mada warialia. 22 Gore Gote-me enaalinu sumi warili sospen-rupa warita. Nipumi nipuna rono page kone page puri page mea wainalo warita. Go puma nipumi rono pagoma mea rubape enaalinu-para ora pawa piruma adisa. Go enaalinuri koe ele pabe sospen pimi.

23 Go pea pare naa enaali medalomare epe ele pabe sospen pima. Go puma Gote-me naame nipuna epe paana puri mea waalaminalo pisa. Go puma nipumi naa madaa kodome komoma naa waru raba misa. Go pea-le nipumi naa nipuna epe paana puri meamanolo mapiraaya. 24 Naa Juda alinu piri-para page ruru radonu piri-para page naare nipumi yaaloma mapiraasa. 25 Gore go madaare profet Hosea-me Gote-na buk madaa gu-rupa lisa: Go enaalinu abala nana dia lisade enaalinuri ora natoa. Go su rado madaa abala ranaame nakomere gonuri ora nana ranaa komape enaalinu toa. 26 Go puma abala su meda-para piri enaalimi gu-rupa lisimi: Nimi ora nana enaalinu-daa dia. Go su-parare ade abuna pa pia Gote-na si wanenu lalua lisa.

27 Go page Aisaia-me Israel enaali gu-rupa lakalisa: Go Israel enaalinu nimiri ora ipa solwara mu wia-rupa piralimi rabu mada nayarepealimi. Go pea pare pa medaloma ade abuna kagaa piramala palimi pare raayo-daa dia lisa. 28 Go pea-le Mudu Alimi wagepu kose loma su kamaa piri enaalinu madaa yago raayo mea katea lisa. 29 Aisaia-me abalade page gu-rupa lisa: So yaa-para piri Adaa Gote-me naana madu wisade si wanenu namapiraa pisare naa go koe su Sodom Gomora laapo enaali-rupa pirula pema.

Israel enaalimi epe agale namuma redepo le enaalinu napirisimi

30 Go pea-le naame go-rupa lamina. Go ruru rado enaalinumi Gote-na redepo le kone-daa na-asapisimi. Dia, pare nimumi Gote-na agale lo robaa-para mea wisimi-pulu nipumi nimu redepo le enaalinu mapiraasa. 31 Go pisa pare Israel su-para piri Juda enaalinumiri rekena agale meda asapisimi. Nimu Gote-na le agaana redepo mayaatalo pirisimi pare go-rupa na-adisaasimi. 32 Ake pea go ma-redepo yape rekena agale na-adisaasimi ya? Gore nimumi asapisimi raburi Gote-na agale lo robaa-para namuma wisimi pare nimuna pa kogono pisimi. Go puma Yesu nipu kana-rupa pirisa-pulu Juda alinumi nipu madaa makiritaaboma lop-isimi. 33 Apo makiritaapape kana Yesu madaare Gote-na agale wi buk madaa gu-rupa wia: Adalepa, neme Saion su-para kana medame koyali suma mapiraasua. Nimumi go kana rabuaa lopalimi. Go pea pare enaali medame go kana mada kone rulaliare nipu yala mada napotea.

10

Israel enaalinumi Gote-na Epe Agale namisimi

1 Naa ame balinu, Gote-me nana Juda enaalinu raba minalo nana lo robaa-para kedaa pi kone waru wima. Go puma nimi ade abuna kagaa piramala paliminalo Gote yaaloma beten laayo. 2 Neme nimuna kone waru ade. Nimumi Gote madaa lotu kogono waru peme pare wala waru namakuaaeme. 3 Gore ni-mumi Gote-me enaali ma-redepo yape kone-daa namakuaaeme.

Go puma nimuna pora raitalo
peme. Go peme-pulu nimumi
Gote-me enaali ma-redepo yape
pora giyoma pirisimi. 4 Gore
enaali raayome Yesu madaa kone
rulaeme-le Gote-me go enaalinu
ma-redepo yaaya. Go puma
Keriso-me rekena agale ma-dia
yalisa.

Gote-me enaali raayo-para ade abuna kagaa pirape kone mada katea

5 Gore Gote-me enaali ma-
redepo yape kogono madaare
Moses-me gu-rupa lisa: Ali
medame rekena agale raayo waru
pago kiritaliare nipu ade abuna
kagaa piramala palia. 6 Go pea
pare Gote-na agale lo robaa-
para maa suma redepo le enaali
pirape agale madaare go-rupa
lu wisa: Nena lo robaa-para
kone go-rupa nasape: So yaa-
parare aapi mada palia ya? 7 Go
lemere Yesu su kamaa none maa
paliminalo. Go page lo robaa-
para go-rupa kone nasape: No
komape su-parare aapi mada
palia ya? Go lemere Yesu tapa-
para wala mada marekaalimi ya?
8 Gote-na buk-para gu-rupa su
wia: Gote-na Epe Agalere nimi
raapu wia-le go agalere nimina lo
robaa-para enaali nimina agaleme
leme. Go Epe Agalere naame
nimimi lo robaa-para saliminalo
mogeaemade. 9 Naame gu-
rupa mogelema: Nimimi nimina
agaleme Yesu ora naana Mudu Ali
loma nimina lo robaa-para Gote-
me Yesu tapa-para marekaasa-le
kone rulalimiri ade abuna kagaa
piramala palima. 10 Gore naana
lo-parare kone rulaema-pulu Gote
raapu naa redepo le enaalinu
pima. Go puma naana agaleme
Yesu ora Mudu Ali tema-pulu ade
abuna kagaa piramala palima.

11 Gore Gote-na buk madaa go-
rupa wia: Kone rulae enaalinuri
nimu yala mada napoteme. 12 Go
puma Judanu-para Grik ruru
radonu-para komea-rupa piruma
yala napoteme. Gote-re ora enaali
raayona Mudu Ali komea yaa-pulu
enaalinumi nipu-para yaateme
rabu nipumi nimu ora waru epe-
rupa raba muma puri katea.
13 Gote-na buk-mi gu-rupa lea:
Enaali raayome Gote-na bi madaa
salimi-daare nimu ade abuna
kagaa piramala palimi.

14 Go pea pare nipu madaa kone
narulaemere ake paa-daa nipumi
naa yaatea ya? Go puma ni-
mumi Epe Agale napagemere ake
paa-daa kone rulalimi ya? Go
puma enaali medalomame nimu-
para Epe Agale nalakelemere ake
paa-daa Epe Agale mada pagalimi
ya? 15 Go puma agale lakale ali
namuma penaatemere ake puma
Epe Agale mada mogealimi ya?
Go madaare Gote-na buk-mi go-
rupa lea: Pora pamua-ae Epe Pro-
fet enaalinuna konere ora epelea
wisa.

16 Go pea pare enaali raay-
ome Epe Agale madaa raaname
nakomalimi. Aisaia-me agale gu-
rupa lisa: Ali Mudu-ya, enaal-
inumi saana agale madaa kone
narulaeme. 17 Go pea-le enaal-
inumi Epe Agale pagoma agale
lo robaa-para mada maa salimi.
Go puma Keriso madaa Epe Agale
mogealimi-daare go agale mada
pagalimi.

18 Go pea pare neme agale
go-rupa mealua: Nimumi Epe
Agale abala pagisimi ya? E,
ora abala pagisimi-le Gote-na
buk madaa agale go-rupa wisa:
Nimuna lakale agalere su raayo-
para piri enaalinumi pagisimide.
Agale laama puma lakalisimi
rabu su raayona piri enaalinumi
pagisimi. 19 Neme agale wala
mealo: Israel enaalinuri go agale
namakuaaeme ya? E, nimu
abala makuaaeme page Moses-me

agale abala gu-rupa lisa: Neme
nimimiri oge ruru rado madaa
kudipa kone masaalua. Neme
nimimiri su rado-para piri kone
namakuaae enaalinu madaa rono
mapagalua lisa. Gore Epe Agale
pagisimi-pulu Juda alinumi go-
rupa madaa kone wisimi. 20 Go
page Aisaia-me Gote-na agale
lisa rabu puri pale agale go-rupa
lisa: Abalade enaalinumi ni na-
asapisimide pare go enaalinumi
ni adasaasimi. Enaalinumi ni-
para nipu lo nasimide pare ni
nimuna rikirana puma opapisua
lisa. 21 Pare Aisaia-me Israel
enaalinu madaa pepa go-rupa lisa:
Ade abuna nana ki ridulaoma
nimu raba mulalo pisua pare go
enaalinumi nana agale yokoma ni
ora giyasimide.

11

Gote-me Israel enaalinu kodome komisa

1 Go pea-le neme agale go-rupa
mealo: Gote-me nipuna Juda
enaalinu giyasa ya? Dia-le ni
page Israel ali pi-le nimina kasua
Abraham-me ni madisa. Go puma
Benjamin-na ruru-para piruma
ni madisa. 2 Gote-mere nipuna
ripima mapiraasade enaalinu
nagiyasa. Gote-na buk madaa wi
agalere nipuna agale lakale ali
Elija-me Israel enaalinu madaa
kodome komoma Gote-para agale
gu-rupa lakalisa: 3 Mudu Ali,
nimumi nena agale lakale alinu
lu makomeama nena lodo kira-ae
kana reke page lakepe rubisimi.
Go puma ni kama raapu go pi
pare ni lu makomaatalo asa peme
lisa. 4 Go lisa rabu Gote-me ipu-
para agale go-rupa lakalisa: Neme
nana enaalinu ora adaapupe go-
rupa 7000 surube. Go enaalinumi
koe remo Bal-na bi namakuaasimi
lisa.

5 Go pisa pare abi page Gote-me
enaali medaloma madaa kodome
komoma yaaloma mapiraasa.
6 Gote-me mapiraasare nipumi
nimuna kogono adoma napisa.
Dia, pare nipumi kodome ko-
moma raba misa. Gore Gote-
me enaalinuna kogono adoma
mapiraala pea yaalore nipuna
kodo komape kone-daa ora nasalia
pare enaalinuna kogono na-adea.

7 Go pea-le mo Israel enaalinumi
Gote-na redepo le kone asapisimi
pare na-adisimi. Na-adisimi pare
Gote-me mapiraasade enaalinumi
adisimi. Go puma enaali medalo-
manumi Gote-na yaa le-ai giy-
oma pa pirisimi. 8 Go madaare
Gote-na buk-para agale gu-rupa
lisimi: Gote-me nimuna kale pora
poma nimuna le page kepisimi.
Abi page nimuna leme na-adoma
kaleme page napageme pare pa
pimi. 9 Nimuna kone madaare
Devit-mi gu-rupa lisa:

Nimumi eda yawalimi rabu waal-
isa kona madaa roalade-
rupa pimi.
Nimu page go-rupa ripinaoma
tamina.
10 Go rabu nimuna le-para ribaa
yoma ele na-ademe.
Go pumare nimumi ade
abuna kedaa rialimi-li Gote-
me nimuna koau makoy-
aalia.

11 Go pea-le Juda Gote-na pora
giyoma lopesimi raburi ade abuna
koe-rupa piralimi ya? Dia-le
nimumi pupitagi nisimi-pulu
Gote-me pa ruru radonu-para
ade abuna mapiraape kone maa
kalisa. Go puma Juda alinumi go
kone adoma ruru radonu madaa
koe kudipa kone wisimi. 12 Juda
alinumi pupitagi nisimi rabu go
konemere su kamaa piri enaalinu
ora epe pora maa waalisa. Go
puma Juda alinumi Gote-na pora
giyoma epe kone nawisimi rabu
go konemere ruru radonu-para
epe raba mi kone ipisa. Go pea-
le Gote-me Juda alinu raayo pape
ru-nane mea epalia rabu su kamaa
piri enaalinu waru raba mealia.

Gote-me ruru radonu raba misa-pulu nimu ade abuna kagaa piramala palimi

13 Abiri ni Pol nimi ruru radonu-
para agale lagialua. Ni nimina
aposel kogono ali piruma neme
nimina kogono paayo rabu go
madaa ni ranaa komo pi. 14 Ni
go palua rabu nana Juda ruru
enaali medalomame nimi madaa
kudipa kone salimi. Go puma
neme nimu raba muma nimu ade
abuna epe-rupa piramina kone
suma kogono pe. 15 Gore abala
Gote-me Juda alinu giyesa rabu su
kamaa piri enaali medaloma Gote-
na adami enaalinu pirisimi. Go
pea-le Gote-me Juda enaalinu wala
maa pape ru-nane mapiraalia-
pulu nimu kome enaali pirisimi
pare wala ade abuna epe-rupa pi-
ralimi.

16 Gore abala bret Gote-na lodo
kira-ae alimi piribima Gote katea-
daare bret raayo page Gote-me
nipu mada mealia. Go page
repena pitaa yokema kateare mo
repena palaanu to raayo page
nipuna mada mealia. 17 Gore Juda
alinuri nimu epe repena oliv-rupa
pirisimi. Go pea pare ruru radonu
nimu pa raa-para aaya-ae repena
oliv-rupa pirisimi. Go puma Gote-
me apo epe repena oliv-na palaa
medaloma yado ruboma nipumi
raa-para aatade repena oliv palaa
medaloma muma mea rogaabasa.
Go pea-le nimi ruru radonuri
nimi raa-para repena palaa-rupa
pirisimi pare abi nimi Juda al-
inuna epe kone-para puri-para
muma nimi raapu epe-rupa piru
aaeme. 18 Go pea-le nimimi ruru
radonuri apo repena palaa yado
rube madaa koe kone nasalepape.
Gore ake puma nimina ranaa
komo piralimi? Nimi ora pa
repena palaa-rupa pimi-le nimimi
repena pitaa nasabaeme. Dia-le
repena pitaa-mere nimi puri ma-
palaaya.

19 Go pea pare nimimi go-
rupa leme ya? Gote-me mo
repena palaa Juda alinu yado
ruboma naa ruru radonu gona
pada-para malopaasa. 20 Ora lae
pare nimumi Gote madaa kone
narulaeme-pulu Gote-me nimu
tyalo yado rubisa. Nimi kone
rulaeme-pulu go kone komeamere
nimi epe-rupa mapiraasa. Go
madaare ali-kone nasalepape.
Dia, pare nimimi Gote madaa
paala komalepape. 21 Gore mo
Juda alinu nimu ora repena palaa-
rupa pirisimi pare Gote-me nimu
ora yadoma rubisa. Go pisa-
pulu nipumi nimi page waru
adalia. 22 Go madaare Gote-na epe
kone-para nipuna rono pagape
kone laapo waru adalepa. Gore
pupitagi noma lopeme enaalinu
madaare Gote-me nimu-para rono
pagea. Go pea pare nimi-parare
nipumi epe kone wia-le go epe
kone mu piralimi. Go pea pare
go-rupa napiralimiri nipumi nimi
page repena palaa-rupa yado
rubalia. 23 Go puma mo Juda
alinumi kone rulae pora giyalimiri
Gote-me nimu abala pirisimi-
rupa wala mapiraalia-le nimu
repena oliv-na ora palaa-rupa
wala piralimi. Gore Gote-me nimu
wala mo repena palaa-para mada
marogaabalia. 24 Gore nimi ruru
rado enaalinuri nimi raa-para
aatade repena oliv-na palaa-rupa
pirisimi. Go puma Gote-me nimi
yadoma epe maapu aatade repena
oliv-para rogaabaaya. Go pea-
pulu Gote-me naana repena oliv
palaa Juda alinu raapu muma
rogaape-aire ora kedaa pi kogono-
daa dia.

Gote-me naa raayo kodome komea

25 Naa ame balinu, nimiri go
ora agalena re waru pagaliminalo
ltalo. Go kone salimiri naa ora
kone makuaae enaali pima pi

mada nateme. Go agalena re-re
gu-rupa: Go Israel enaalinumi
yola mi kone wimi pare ade abuna
gu-rupa nasalimi. Gote-me ruru
rado enaalinu nipu raapu epa
kiritainaloma Juda alinumi apo
yola mi kone giyalimi. 26 Go
raburi Gote-me Israel enaali raayo
ade abuna kagaa piramala pope
katea. Go madaare nimumi
Gote-na agale wi buk madaa
agale gu-rupa lisimi: Saion su-
parare ali meda nimi raba mulalo
epalia. Nipumi Jekop-na ruruna
pupitagi nape kone raayo mea
rubolalo epalia. 27 Gote-me lisa:
Nimuna koe elenu mea rubaoma
palua le alinu pu kiritalua lisa.
28 Juda alinumi Gote-na Epe Agale
giyasimi-pulu nimu abi Gote-na
lore alinu piru aaeme. Go puma
Gote-me nimi ruru radonu raba
minalo pimi. Go pea pare Gote-
me Juda kasuanu mapiraasa-pulu
Gote-me Juda alinu medaloma
page nipuna adami enaali kone
wisa. 29 Go pea-le Gote-me go Juda
medaloma mapiraoma raba misa-
pulu nipumi kone maperekealia.

30 Go pea pare nimi ruru
radonuri abalade nimimi Gote-
na agale ralisimi. Go pirisimi
pare Juda alinumi Gote-na agale
ralisimi-pulu Gote-me nimu
kodome komisa. 31 Go puma
Gote-me nimi madaa kodome
komisa-rupare nipumi Juda alinu
madaa page kodo komape kone
wisa. Go pea-le Juda alinu madaa
page Gote-me kodome komea.
32 Gore Gote-me enaali raayo
agale yoke enaali mapiraasa. Go
pisa-pulu Gote-me enaali raayo
madaa kodome komape kone mea
waatea.

*Nimimi Gote-na bi minasaalim-
ina*

33 Gote-na epe raba meape
kone ora adaalepe suma ora
epelea-pulu ipa solwara le-rupa
wia. Go pea-le ali medame
nipuna kone namakuaaya. Go
page nipuna agale mana na-
makuaaoma nipuna pora mada
na-adea. 34 Go madaare Gote-na
buk madaa gu-rupa wia: Gore
ali medame Gote-na kone na-
adea. Ali medamere ipu-para
agale mana mada nalakelea.
35 Enaalinumi Gote ele nakale-
mere nipumi nimu yago natia.
36 Dia-le ele raayo nipumi wari mo
ele raayo page nipumi surubenalo
wia. Go pea-le naame ade abuna
nipuna bi minasaala piramina. Go
ora.

12

*Naame Gote-na kogono
madaare lodo-rupa kalamina*

1 Gore nana ame balinu, Gote-
me naa madaa kodome waru
komea-pulu go-rupa paminalo
puri paloma lagialo: Nimina
to-para kone-parare lodo kira-
ae ele-rupa Gote-para kalamina.
Go puma nipuna kogono pinalo
katapape. Go palimiri Gote-me
raaname komalia. Nimimi nimina
yogale-para kone-para gu-rupa
kaleme-daare Gote-na bi waru
minasaalimi. 2 Go puma go su
kamaa piri enaalinuna poranu
naratalepape. Dia, pare Gote-
me nimina lo robaa-para wi
kone pereke yoma kagaa kone
masaainalo nimimi nipuna kagaa
kone suma kogono palepape.
Go kone suma kogono palimi
rabu nimimi Gote-na kone mada
makuaamina. Go puma nimimi
nipuna epe pora mada adoma
nipumi ranaa komo ale mada
makuaaoma ora waru epe ele
page mada adalimi.

3 Gote-me ni Pol madaa kodome
komea-pulu ni aposel kogono ali
mapiraasa. Go pisa-pulu nimi
raayo lagialo: Nimi nimina yogale
madaa kone adaapu nasalepape.
Dia, pare nimina yogale mada
kone epe-rupa suma Gote-me
gisade kone waru adamina. Go

puma nimi raayo komea komea lo
nimina lo robaa-para wi epe agale
adoma kone rumaaoma salepape.
4 Gore naana to yogale komea
madaare kinu alinu elenu rado
rado aaya-le kuni medame kogono
rado rado wia. 5 Go page naa
enaali adaapu piru su rado radonu
page pima. Go pea pare naa
raayo Yesu raapu yogale komea
piramina. Go pea-le apo yogalena
kuni-rupa naa makibumabaaoma
pima.
6 Go puma Gote-me naa madaa
raba meape kone gisa-pulu naa
raayo go gisade kone rado rado
suma kogono pamina. Go puma
Gote-me naa-para nipuna ora
agale lakale kone gisa-daare
naame kone rulaoma lakelam-
ina. 7 Gore Gote-me enaalinu
raba meape kone gisa-pulu go
kogono waru pamina. Gore tisaa
kogono gisa-daare go kogono page
pamina. 8 Go puma ali medame
enaalinu ele pa katoa kone salia-
daare nipumi ele rumaalia rabu
yago mealua-daa natea. Go puma
ali medame kone rulae enaali
surubalia-daare go kogono waru
pape. Go puma ali medame
enaali meda kodome komoma
raba mealia-daare nipumi raana
waru komoma go kogono pina.
9 Gore nimimi ranaame ko-
malimi rabu makirae kone
nasalepape. Go puma koe kone
ora waru giyoma epe kone suma
piralepape. 10 Gore nimimi Keriso
raapu ame bali madaa ranaame
waru komalepape. Go puma
nimina ame bali raapu agale waru
loma epe kone salepape. 11 Go
puma kogono kedaa puma kogono
giya nakomalepape. Gore nimimi
Gote-na kogono palimi rabu
kogono waru palepape. 12 Gore
nimimi Gote adoba piralimi-le
go kone madaa raana komoma
piralepape. Go puma koe kedaa
epalia rabu pawasi piruma ade
abuna beten lo piralepape.
13 Go puma nimina ame balinu
nimuna ele dia yaalia rabu nimu
raba muma ele katapape. Go page
pora kimisu enaali epalimi rabu
nimimi nimu eda kaloma waru
surubalepape.
14 Gore ali medalomame nimi
kedaa gialimi rabu epe kone suma
Gote-me nimu raba mina beten
tapape. Go puma Gote-me go
enaalinu lina natapape pare raba
maa pena beten latepape. 15 Gore
enaalinumi kodome komoma
re teme-daare nimi page nimu
raapu go-rupa piralepape. 16 Gore
nimimi enaali raayo madaare epe
kone komea suma piralepape.
Go puma ali-kone nasalepape
pare pa bi nami kogono raayo
page palepape. Go puma naa
ora makuaae enaalinu-daa kone
nasalepape.
17 Gore ali medame nimi madaa
koeyae palia-daare nimimi nipu
koeyae yago natalepape. Dia, pare
enaalinumi epe kone salimi-daare
go-rupa palepape.
18 Gore nimina epe kone suma
enaali raapu epe-rupa piramina.
19 Nimina ame balinuri lore alin-
umi nimi madaa koeyae palimiri
nimimi go kone na-abutapape.
Dia, pare Gote nipuna rono page
kone mea abutea. 20 Gote-na
buk madaa agale meda gu-rupa
wia: Nena yada lore ali reame
komaliare eda kalape. Go puma
nipu ipa nalame komalia page ipa
page kalape. Go paliri nipu ora
yala potea rabu nipuna lo radaa
palia. 21 Gore koe eleme nimi
keapulalo palia rabu nimimi epe
kone suma epe kogonome koeyae
rabuaanaaoma piralepape.

13

Naame gavman kogono page pa koe ele kone nasamina

1 Enaali raayome gavman-na ko-
gono waru aina madu pamina.
Gore Gote-me surube ali raayo

mapiraasa-pulu go abi pimi su-
rube alinu page Gote-me mapi-
raaya. 2 Go pisa-pulu ali medame
gavman-na agale yokaliare Gote-
na agale page yokalia. Enaali
raayome go-rupa palimiri nipuna
kose lape agale mea epalia. 3 Gore
epe kogono peme enaalinumi su-
rube Mudu Ali madaa paalame
nakomlimi. Dia, pare koe kogono
peme enaalinumi surube Mudu
Ali madaa paalame komalimi. Go
pea-le neme surube Mudu Ali
madaa paalame nakomalua kone
saliri epe kogono kama pape. Go
paliri nipumi nena bi minasaalia.
4 Gore surube alinuri Gote-na ko-
gono puma ne raba mealimi. Go
pea pare neme koeyae pali-daare
ne paala komainalo. Go pali
rabu nipumi rai kudu sabaaya-
pulu Gote-na rono pagape kone
suma abutea. 5 Go pea-le nim-
imi surube alinuna agale pago pi-
ralepape. Go palimi rabu Gote-
me naa madaa rono pagaalia kone
nasalepape. Dia, pare nimina lo
robaa-para wi kone adoma epe
kogono palepape.

6 Go madaare kana takis kalam-
ina. Go surube alinumi kogono
peme rabu Gote-me ni page raba
minalo kogono peme. 7 Go pea-
le nimuna kana raayo katapape.
Go puma kana takis-ri nimimi kalo
nimina su elenu madaa page kata-
pape. Go puma nimimi Mudu Ali
madaa epe kone suma nimuna bi
minasaatepape.

Naa raayome yagonu raaname komamina

8 Gore nimimi enaalinuna rudu
namealepape. Nimina rudu-
rupa komeare nimimi ame balinu
madaa ranaame komalepape.
Gore enaali medame enaalinu
madaa ranaame komalia-daare
go enaalimi Gote-na rekena agale
pago kiritalia. 9 Gote-na rekena
agaleme abala gu-rupa lagisade:
Neme ena meda nayolape. Neme
ali meda nalu makomaape. Neme
ele paake nanape. Neme ali
medana elenu ora pea kone
nakomape. Go rekena agale-para
medalomanu page nimuna re-re
go agale komeame lea: Nena ne
ranaame komele-rupare nena ada
yagonu raapu enaalinu madaa
kone komali-rupa sape. 10 Ali
medame nipuna adaa lapa piri
ali madaa epe kone salia-daare
nipumi go ali madaa koe ele-
daa mada namapalia. Go puma
ranaame komaliri neme rekena
agale raayo page waru raale.

11 Gore abi go yapi di-ri ko-
gono pape yapi di yaa-pulu nim-
imi go kone mogealepape. Abiri
u pali enaali-rupa napiralepape
pare rekoma epe-rupa piramina.
Gore naame Gote madaa kone ru-
lalimare nipu raapu ade abuna
kagaa pirape yapi di epalia rabu
piramina. Go pisa pare abi naana
ade abuna kagaa piramala pope
di-ri re-para epalia. 12 Gore ribaa
ora pode dia yaalia rabu yapi ora
pode lapalia. Go pea-pulu naame
ribaana koe ele giyoma Gote-na
paa-para pima-le yada pape edali
mu saapiramina. 13 Naa pora
pamualima rabu naame ora paa-
para pima enaali-rupa epe kone
samina. Go puma naame koe
pupitagi nape ele napuma ipa bia
nanoma makeyamina. Go pea-
le naame pua paake nayoloma
koe koto pi kone nasamina. Go
page naame yada napeo enaal-
inu madaa kudipa kone nasamina.
14 Dia, pare naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na edali ralubi-rupa mea
ripinaamina. Go pumare nimina
koe kone nasuma giyalepape.

14

Name ame balinuna pi nalamina

1 Gore ali medame kone waru
narulaaya. Go pea pare nim-
ina rikirana mea epalimi rabu

nimimi nipuna kone rulae madaa
agale na-laalepape. 2 Gore enaali
medalomamere puri paloma kone
rulaoma ele raayo pa neme. Go
peme pare kone waru narulaeme
enaalinumi midi naneme. 3 Go
pea-le eda raayo ne enaalinumi
mo mena yari elenu-nane enaal-
inu madaa koe kone nasalepape.
Go page padi raani eda ne enaalin-
umi eda raayo ne enaalinu madaa
kose lape agale natapape. Dia-le
Gote-me mo eda raayo ne enaal-
inu page wala misade. 4 Gore
neme pa enaali medana kogono
naaki madaa kose lape agale mada
nalape. Dia-le go ali nipu ko-
gono surube Mudu Alimi nipuna
kogono adoma lina epe kogono
painalo koe kogono painalo page
nipuna tea. Go pea pare Mudu
Ali nipuna naaki raba mealia-pulu
nipumi kogono epe-rupa mada
palia.

5 Gore enaali medalomame
yapi di meda ora adaa yapi
di kone suma pa pimi. Pare
enaali medalomame yapi di
raayo madaa kone komea suma
pimi. Go pea-le enaali raayome
go yapi di-ri komea komea lo
waru yarera pamina. 6 Enaali
medalomame yapi di medare ora
epe di kone suma go rabu Gote-
na bi minasaaeme. Ele eda raayo
ne enaali page nimumi Gote-para
ora pili loma neme rabu Gote-na
bi minasaape. Go page eda raayo-
nane enaalimi page Gote-para ora
pili loma neme rabu Gote-na bi
makuaaeme. 7 Go madaare naa
raayo komalima page Gote nipuna
yaade. Pa piralim page Mudu Ali
raapu piralima. 8 Go puma naa
komalima rabu page ora Mudu
Ali madaa kone suma palima. Go
pea-le pa piralima page komalima
page ora naa Mudu Ali raapu
piramina. 9 Gore Yesu komoma
wala rekisa-pulu nipumiri pa
piri enaalinu-para abala kome
enaalinu nimuna Mudu Ali pia.

10 Go pea-le nimimi nimina ame
balinu-parare ake kose lape agale
teme ya? Go page nimimi nimina
ame bali-para ake pea-daa giyoma
pimi ya? Naa raayo Gote-na le
agaa madaa piramina nipumi naa-
para kose lape agale lagialia. 11 Go
palia-le Gote-na buk madaa agale
gu-rupa wia: Mudu Ali nipumi gu-
rupa lisa: Ni ora pa pi-le enaali
raayome ni madaa rumu pege pal-
imi. Go puma raayome Gote ora
pia leme. 12 Go pea-le naa komea
komea laalopuri naana pemade
kogonore Gote lakelamina.

*Nimina ame balinu koeyae ma-
paape kone nasamina*

13 Go pea-pulu naame ame
balinu-para kose lape agale
nalamina. Dia, pare naame gu-
rupa pamina: Naame ele palima
rabu ame balinumi koe kone
masaalalo napipape. 14 Ni Yesu
raapu pi-pulu neme ele raayo ora
koe ele-rupa adawade. Go pea
pare ali medame koe ele kone
rulaliare go ele koe-rupa aaya.
15 Go puma nimimi ame koe kone
masaalalo eda nalimiri nimimi
nipu madaa ranaame nakoma-
lepape. Gore eda nalimi rabu
Yesumi raba mulalo komisade
enaali go edame nama-koeyaalia.
16 Gore nimimi epe kone suma
eda neme-le enaali medalomame
go madaa koe bi kateme yaalore
go-rupa napiralepape. 17 Gote-
na Surube Su-para ipa noma eda
nape-daa dia. Nipuna Surube
Su redepo le kone-para epe-rupa
pirape kone-para raana komape
kone-para salimina. Go kone
raayore Holi Spirit-mi gialia.
18 Go puma enaalinumiri Yesuna
kogono go-rupa palimiri Gote-me
nimu madaa pedo palia. Go puma
pa enaalinumi page nimu madaa
epe kone salimi.

19 Go pea-le naame epe kone
suma enaalinu epe-rupa piru pu

robaa-para puri mapalaaina ko-
gono pamina. 20 Gore nimimi
eda nape elenumi Gote-na ko-
gono nama-koeyaalapape. Gore
epa nape ele raayore mada nal-
imi pare edame ame bali meda
koe kone masaaliare gore go eda
nape konere ora kolea. 21 Gore
nimina ame balinu madaa kone
waru salepape. Go puma nim-
imi mena ari no ipa wain no ele
meda kone salimi rabu mo ame
bali koe kone masaalimi-le go-au
napalepape. 22 Go pea pare go
eda nape kone madaare nimimi
Gote madaa kone suma palepape.
Gore ali medame kone laapo na-
suma eda noma lo robaa-para
kedaa nasaliare nipu raaname ko-
malia. 23 Go pea pare go alimi
kone laapo suma eda nalia-daare
nipumi kone narulaoma nalia. Go
pea-pulu go eda nalia rabu Gote-
me nipu koe kedaa katea. Gore ali
medana lo robaa-para Gote madaa
kone narulaoma ele palia-daare
nipumi pupitagi nea.

15

Naame Yesuna kone raluma nipuna pi-ainu raitamina

1 Naa kone rulaoma puri paloma
pima enaalinuri naame puri
napabe enaalinu raba muma
nimuna kedaa riamina. Go
puma naana yogale madaa pedo
napamina. 2 Dia, pare naame
kogono puma ame balinu madaa
pedo puma raba meamina. Go
palima rabu nimuna lo robaa-
para puri mapalaalima. 3 Yesumi
nipuna to yogale madaa pedo
nawisa. Dia, pare Gote-na buk-
para Yesu madaa agale gu-rupa
wia: Go enaalinumi ne-para ero
agale lemere nimuna ero agalere
ni madaa leme lisa. 4 Gore Gote-
na buk madaa lisade agalere
naa mogealalo lisimi. Naame
go agale pagemare naa pawa
piraminalo go epe agaleme naana
lo robaa-para puri mapalaalia.
5 Go pea-le Gote-me nipu go pawa
pirape konena re pia-le nipumi
nimina lo robaa-para go kone Go
puri mapalaalia. Go pea-le nimi
raayo Yesu Keriso-na epe agale
moge ame balinu raapu epe-rupa
piramina. 6 Go pumare nimi raayo
agale komea loma naana Mudu
Ali Yesu Keriso-na Aapa Gote-na
bi komea minasalimina.

Gote-na Epe Agalere ruru radonu page raba minalo lakalisa

7 Go pea-le Yesumi nimi misa-
rupa nimimi ame balinu-para
kone komea suma nimu raapu
epe-rupa piralepape. Go puma
nimimi Gote-na epe paana puri
waalamina. 8 Gore neme go
agale lagialo. Gote-me Juda
kasuanu-para ora agale lisa-pulu
Yesumi go agale ora agale lakenalo
Juda alinuna raba mi ali-rupa
epa pirisa. 9 Go puma Yesuri
ruru radonumi Gote-na kodo
komape kone muma nipuna bi
minasaalalo paoma epa pirisa.
Gote-na buk madaare agale gu-
rupa wia:

Ni ruru radona rikirana piruma
nena bi minasaalua.
Nena bi madaa yalisa toa.

10 Gote-na buk madaare agale
meda gu-rupa wia:

Nimi ruru radonuri Juda alinu
raapu raana komoma pi-
ralepape.

11 Gore mo buk meda madaare gu-
rupa wia:

Ruru radonu page raayome Gote-
na bi minasaatepape.
Enaali raayome nipuna adaa
bi waru minasaatepape.

12 Gore Aisaia-me page gu-rupa
lisa:

Kasua Jesi-na si Devit-mi naaki
meda werepe ma-tyalia.
Go rabu nipu ruru radonuna
Mudu Ali piralia.
Go puma nimumi Yesu madaa
kone rulalimi lisa.

13 Gore Gote-re kone rulape ko-
nena re piralia. Go pea-le nim-
imi nipu madaa kone rulaeme-
pulu nipumi raana komape kone-
para kuma pi kone-para nimina
lo robaa-para mea rubilina gialia.
Go pea-pulu Holi Spirit-na purimi
nimina kone rulape ora madaa
marula kiritalia.

Pol-me nipuna kogono madaa rana waru komisa

14 Naa ame balinu-ya, neme
nimimi epe kogono paminalo
kone wi. Nimina pu robaa-
para makuaae kone rubitabea-
le nimimi Gote-na agale mogeala
piramina. 15 Go pimi pare go
pepa madaare abala lagisuade
agale madaa kone narugulalim-
inalo puri pale agale medaloma
rapaayo. Gote-me ni go epe
kogono gisa-pulu neme go puri
pale agale lagialo. 16 Nipumi go
kogono ni ruru radonuna raba
mi ali mapiraasa. Go puma neme
Gote-na Epe Agale mogeaayo rabu
ni Gote-na lodo kira-ae ali-rupa
pi. Go puma Gote-me ruru radonu
madaa epe lodo-rupa minalo
kogono pe. Go puma Holi Spirit-mi
naa ma-epeaaya-pulu Gote raapu
mada piramina.

17 Go puma ni Yesu Keriso raapu
pipa-pulu neme Gote-na kogono
ranaame komalua. 18 Gore neme
pisuade kogono madaa agale
lagialo rabu Keriso-me ni raba
misa-daa ruru radonumi Gote
pagisimi. Nimu raba mulalore
agale loma kogono puma go
madaa puri pale agale lagialo.
19 Go puma Holi Spirit-na purimi
na-ade kogono-para puri pale
kogono-para neme kogono pisua.
Go puma neme Jerusalem su-
para mo Ilirikum su-para pa
kamaa pumare Yesuna Epe Agale
lakelaama puma lo kiritasua. 20 Go
puma neme enaalinu Yesuna bi
napagesimide su-para Epe Agale
lakelalo pisua. Gore ali medame
Epe Agale lakalisare neme nipuna
kogono wala mada napalua. 21 Go
madaare Gote-na buk madaa
agale gu-rupa wia: Nipuna
agale nalakalisimide enaalinumiri
nipu adalimi. Nipuna agale
madaa napage enaalinumiri ora
makuaalimi lisa.

Pol nipu Rom su-para piri enaali adolalo pisa

22 Go pea-le mo kogonome ni
ade abuna nimi adola ipisua pare
mada dia. 23 Pare abi go su-para
kogono dia yaade. Go puma neme
maali adaapumi nimi ora adola
epulalo pisua. 24 Go pea-pulu
werepere ni Spen su paluade rabu
nimi epa adalua. Go puma nimi
raapu ogesi-daa pirano nimimi ni
raba mealimina.

25 Go pea pare ni abi Jerusalem
su-para puma Gote-na ruru
enaalinu raba mula palua. 26 Gu-
rupa palua-daa Masedonia su-
para Akaia su-para go su laapona
lotu ada-para piri enaalinumi
kone suma enaali medaloma raba
mealimi. Go puma Jerusalem-para
piri enaali medalomare Gote-na
ruru enaalinu piruma naralinu
pimi-daa apo enaalinumi kana
ele Go Jerusalem su-para enaalinu
raba mulalo katea pu lame. 27 Gote
nipu madaa kone suma raba
mealimi. Go pea pare nimumi
go enaalinu madaa yago kone
wisimi. Gore Juda alinumi ruru
rado raapu Gote-na kagaa pirape
kone maa gialia. Go pea-pulu ruru
radonumi mo Juda alinu-para pa
ele yago mada abulamina.

28 Gore Jerusalem su-para ko-
gono pu kiraloma nimuna mea
kalape kana raayo kalomare Spen
su pulalore nimi abala adalua.
29 Go puma nimi piri epalua rabu
Yesuna epe puri raayo maa epalua.

30 Gore ame balinu-ya, neme
puri pale agale lagialo. Naana
Mudu Ali Yesu Keriso-na bi madaa
loma go page Holi Spirit-na ranaa

komape kone page lagialo. Go pea-
le nimimi ni raapu kone meda-
ae suma Gote-me ni raba minalo
beten waru latepape. 31 Go puma
Judia su-para pimi kone naru-
lae enaalinumi ni nalina beten
tapape. Go page neme Jerusalem
su-para kana maa palua rabu
Gote-na enaalinumi raana kom-
ena beten tapape. 32 Go puma
Gote-me e laalia-daare neme nimi
adola epalua. Go rabu nana lo
robaa-para raaname komoma epe
pomo mu mapiraalua.

33 Gore Gote-re ora kuma pi ko-
nena re yaa-pulu nipu nimi raapu
pirina go ora yaade.

16

Pol-me enaali adaapu-para abi patalepape lo lakalisa

1 Gore naana bali Fibi-ri waru
surubalepa lo agale lagialo.
Nipuri Senkria su lotu ada-
para piri enaalinu raba mu
aaya. 2 Nimiri Gote-na ruru piri
enaalinu yaa-pulu Mudu Ali-na
bimi nipuna ki mealepape. Go
puma nipuna elenu dia yaaliare
raba mealepape. Go enamere
enaali adaapu ni page raba
misa-pulu nimina rikirana mea
mapiraalepape.

3 Gore neme Prisila Akwila
repaaya-para epe-rupa piralepa
lo agale rapaato. Nipu laapore
ni raapu Yesu Keriso-na kogono
komea pema. 4 Go laapomere
ni Pol madaa kone suma kogono
pisipi rabu nimumi nipu tyalalo
pisimi. Go pea-le neme page
ruru radonuna lotu ada-para piri
enaalinu page ipu-para ora pili
tapape. 5 Gore nipuna ada-para
kiritaoma kone rulae enaalinu-
para page epe-rupa piralepape
agale lo rapaayo.

Naa epe adami ali Epinitas-para
page epe-rupa pirape yapi lo ra-
paayo. Go aliri Esia raayo robo ru-
nanere nipumi abala Yesu madaa
kone rulasa.

6 Go ena Maria-re nimi raba
mulalo kogono adaalepe epe-rupa
pisa-le epe-rupa pirape lo laketa-
pape.

7 Go page ni karapo ada-para
pirisua rabu naa Juda yago laapo
Andronikus-para Junias-para ni
raapu pirisima. Gore nipu laapo-
para epe-rupa piralepape yapi lo
rapaayo. Gote-na aposel kogono
alinumi go ali laapona bi waru
pagisimi. Gote neme kone abala
narulisua rabu nipumi abala kone
rulasipi.

8 Nimimi Ampliatus-para waru
pirape lo laketapape. Go aliri
saa ora Mudu Ali naa adami ali
pirisipa.

9 Go page naa raapu Keriso-na
kogono pape ali Eban-para naa
epe adami ali Stekis-para epe-rupa
piralepape lo laketapape.

10 Gore Apeles page epe-rupa
pirape lo laketapape. Nipumi
Keriso-na agale waru pagoma
nipuna pora ralisa-daa adisima.

Go page Aristobulus-na ada-
para piri enaalinu epe-rupa
piralepape lo laketapape.

11 Go page naa Juda adami ali
Herodian-para epe-rupa pirape lo
laketapape. Go puma Narsisus-
na ada-para piri Keriso-na amenu-
para page epe-rupa piralepape lo
laketapape.

12 Gore ali laapore Trifina-para
Trifosa laapo epe-rupa piralepape
lo laketapape. Nipu laapome
Mudu Ali-na kogono waru pepe.

Naa adami Persis-mi Mudu Ali-
na kogono waru pisa-le epe-rupa
pirape lo laketapape.

13 Neme Rufus-para page waru
pirape yapi lo rapaayo. Nipumi
Mudu Ali-na kogono ora waru pea.

Go puma nipuna agi page laketa-
pape nana ama-rupa pirina.
14 Go page Asinkritus-
para Flegon-para Hermes-para
Patrobas-para Hermas-para mo
Keriso-na amenu nimu meda-para
pimi-le epe-rupa piralepape lo
laketapape.
15 Medare Filologus-para nipuna
were Julia-para Nereus nipuna
bali-para Olimpas-para Gote-na
ruru nimu raapu piri enaalinu-
para page laketapape.
16 Naa Gote-na ruru enaalimiri
ame balinu raapu ki muma epe-
rupa piralepape.
Gore Keriso-na lotu ada-para
piri enaalinumi nimi-para epe-
rupa piralepape yapi lo rapaaema.

Enaali medalomame ne ruru ni ruru lo pimi

17 Ame balinu-ya, gore koe
enaali medaloma waru adoma
koau rialepape. Go koe enaal-
inumi naame mogeaarima agale
yokoma enaalinuna kone rulae
mabebolaaeme. Go puma nimimi
enaalinu marugulaala palimi-le
nimimi nimu waru komeleme
napipape. 18 Go nasamina enaal-
inumi naana Mudu Ali Keriso-
na kogono napeme pare nimuna
koe kone pa mogealalo peme. Go
pumare nimumi komeleme agale
page pa epe makirae agale leme
rabu epe kone saapimi enaalina
lo-pu mealepape. 19 Nimimiri
Epe Agale pagoma mogeleme-pulu
enaali raayo go remaa pageme.
Go pea-le neme nimi madaa raana
waru pea. Go puma neme gu-rupa
kone salo. Nimimi poranu waru
adoma epe pora pamualepape
gore koe pora ora giyalepape.
20 Go palimiri Gote ora kuma pi
konena re yaa-pulu nipumi Satan
nimina age rolo-para rabuaaoma
mapiraalia.
Naana Mudu Ali Yesuna raba
meape konere nimuna lo robaa-
para epelea-le meamina.
21 Timoti saare kogono komea
puma ameaya pipa-pulu nipumi
epe-rupa pirape nimi-para ra-
paata. Gore yagonuri Lusius-para
Jeson-para Sosipater-para nimi
epe-rupa piralepape.
22 Niri Tertius neme Pol-na agale
pepa ru-para pirina loma Yesu
raapu epe-rupa piralepape agale
lo rapaayo.
23 Gaius-re nipumi ni nipuna
ada-pare lamua pea. Nipumi
nimi epe-rupa piralepape lo ra-
paata. Go alina ada-parare Keriso-
na enaali medaloma kiritaeme.
Go page Erastus-ri go adarena
kana surube aliri naana ame
Kwartus page epe-rupa piralepe
agale lo rapaayo.
24 Naana Mudu Ali Yesu Keriso-
na epe raba meape agale waru
mealepape. Go ora yaade.

Naame Gote-na bi kone mapi-raoma minasalimina

25 Naame Gote-na bi minasal-
imina. Nipumi nimina lo robaa-
para puri mapalaalia-le nimi puri
paloma kone rubitapape. Go
madaare neme Epe Agale mo-
geaayo Yesu Keriso bi mada mo-
geaayo. Abalade enaalinumi go
pagaa wi agale dia yaalore na-
adola pirisimi. 26 Dia, pare Gote-na
agale le alinumi pepa madaa moge
riaaeme. Go pisimi-pulu nipuna
ora agale pename mea wisa. Go
pea-le ade abuna kagaa pirape
Gote-me agale lakalisa-pulu gav-
man rado rado surube sunu-para
piri enaalinumi nipuna ora agale
madaa kone rulaoma mogeleme.
27 Gore Gote ora komea piruma ele
raayo makuaaya. Go puma Yesu
Keriso-na epe paana purimi Gote-
na bi ade abuna minasalimina.
Go ora yaade.

Korin Egali Ripili Agale

Pol pirisa raburi Korini-ri ora adaa adare meda aasa. Gore mo Grik su-parare Korin adare robo Akaia su robo re-para aasa. Pol nipuri ora riri-nane mo Korin su-para Yesuna agale lakele ali pirisa. Go puma go-para lotu ada marekaasa. Pol-me nimu giyoma su meda-nane kogono pa kama pisa raburi Korin-repaana lotu ada-para kedaa adaapu rekisa. Go pisa-daa go kedaanu waria nimu epe kone kalenalo go pepa Pol-me lu rapaasa.

Pol-me kone kedaa waru misa. Ake pea-ya? Mo Korin su-para pirisimi Kristen enaali agale rugulala pirisimi. Go puma nimuna epe kone marabuaanaasimi. Repaaya medalomame redepo le ratapena agale lisa. Enaalimi Gote-na Spirit-mi nimuna pora palememe-rupa namaredepo yaina leme rabu ipuma kedaa madaa page agale lisa. Lotu-na epeae-para Holi Spirit-mi Kristen-nu kalea elenu madaa page agale lisa. Kome enaali wala rekalimina agale page agale lisa.

Go agale raayome Korin enaali kedaa lakalisa. Pol-me nimu Gote-na raana makuaainalo nimu epe agale lakalisa. Kristen adaapumi raana komape agalere sapta 13 madaa wia. Go robo madaare yago raana komape-airi Gote-me ora riri-nane nipuna enaalinu katea lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Pol-me Korin enaali-para eperupa piralepape sa (1.1-9)
- Korin lotu ada-para enaali eperupa napirisimi (1.10–4.21)
- Enaalinu paake rumaape pope kone lotu ada-para pisimi (5.1–7.40)
- Kristen kone raluma remo giyoma lotu leme (8.1–11.1)
- Yesuna pora mogealema (11.2–14.40)
- Yesu wala rekisa-pulu kone rulae enaali page rekalimi (15.1-58)
- Kristen enaalinumi epe ele Judea enaali kalisimi (16.1-4)
- Pol nipuna gole madaa yade loma agale garulasa (16.5-24)

Pol-me Korin su-para pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-re Gote-me abalade Yesu
Keriso-na aposel kogono ali mapi-
raalalo yaalisa. Ni go pepa tyalo
raburi naana ame Sostenes-re saa
laapo pipa. 2 Saa pirumare Ko-
rin su aaya lotu ada-para kirita
pimi enaali nimi-para go pepa
luma rapaalepa. Go enaalin-
uri Yesu Keriso raapu piraminalo
Gote-me nipuna ruru mapiraalalo
yalisa. Gore nimi-para su raay-
ona page naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na bi minasaaema rabu
gore nimimi Mudu Ali-na bi page
minasaaeme. Go peme-le nimu
raayo-para go pepa lu rapaayo.
3 Naana aapa Gote-para naana
Mudu Ali Yesu Keriso lapome
nimi epe raba meape kone-para
epe kuma pi kone-para nimina lo
robaa-para masaaina.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

4 Gote-me Yesu Keriso mea ra-
paoma nimi epe raba meape kone
gisa. Go pisa-pulu go madaare
neme ade abuna Gote-para ora
pili loaayo. 5 Nimi Keriso raapu
piruma nipuna kone adaapu mis-
imi. Go puma nimimi Gote-na
agale-para kone laapo nimina lo
robaa-para maa wimi. 6 Gore
neme Keriso-na agale lagisuade
rabu nimina lo robaa-para puri
paloma maa wisimi. 7 Go pea-
le nimimi naana Mudu Ali Yesu
Keriso epaliade yapi di adolalo
adoba pimi. Adoba piralimi rabu

nimimi Gote-na puri ora raayo
mu aaeme. 8 Go pumare Yesu
Keriso-me nimi puri mapalaama
pumare werepe Mudu Ali Yesu
Keriso epaliade yapi di raburi
nimimi koe ele meda nasaapiral-
imi. 9 Gote-me abalade nimimi
raapu nipuna Si Yesu Keriso naana
Mudu Ali nimi raapu epe-rupa
komea-para mapiraasa. Go pisa-
pulu naame Gote nipuna ki madaa
epe-rupa piraminalo nipumi naa
puri mapalaalia.

Lotu ada-para kiritape enaali rado rado rugula puma pirisimi

10 Naa ame balinu-ya, neme
naana Mudu Ali Yesu Keriso-na
bina nimi agale gu-rupa lagialo-le
nimi raayome agale komea-rupa
tapape. Go pumare nimi rado rado
rugula lapaoma napiralepape.
Nimiri agale lo kone suma lo
robaa-para kone komea suma
piralepape. 11 E, gore nana
ame balinu, mo Kloe ada-para
piri enaalinumi abalade nimi
rono pago pimi lo abala lagiame.
12 Gore nimi komea lo agale
rado rado lo pimi-daa go pina
talo. Medaloma naare ni Pol-na
moge enaalinu leme. Medaloma
naare Apolos-na moge enaalinu
leme. Medaloma naare Pita-na
leme. Medaloma naare Keriso-
na moge enaalinu leme. 13 Gore
ake lema ya? Keriso mada mea
rugula rugula palima-daa go epali
ya? Gore abalade ni Polo-me
nimi madaa repena polopeana
komisua ya? Nimimi ni Pol-na
bimi muma kalu-ipa misimi ya?
Ora dia yaade. 14 Nimina ruruna
rikiranare Krispus-para Gaius
laapore neme kalu-ipa kalisuade
pare pa medalomare neme Gote-
para pa ora pili lisuade. 15 Go pea-
le nimina enaali medame abalade
ni Pol-na bi madaa kalu-ipa
muma nana moge enaali pi-daa
mada nateme. 16 Gore ora neme
Stefanas-na ada-para piri enaali
komeare kalu-ipa kalisua pare
pa enaali medalomare kalisua
palo gore ni maarea. 17 Keriso-
me niri enaali kalu-ipa kalanolo
namuma rapasa. Dia, nipumi
nipuna Epe Agale enaali raayo-
para lakelanolo mea rapasa. Gore
Epe Agale moge aayo rabu pa
su kamaa piruma kone makuaae
alinumi lemede-rupa nalaayo.
Neme go-rupa toa raburi Keriso
repena polopea madaa komisade
pare gona puri rabuaniaalape. Go
palua-daare enaalinumi nipuna
puri na-adenalo palua.

Yesuri Gote-na puri

18 Gore enaali medalomame
nimu alupalalo pimi-pulu repena
polopeana kome agalere pa
makeae agale leme. Pare naa
Gote-na wala misade enaalinumi
repena polopeana agalere ora
Gote-na puri lema. 19 Gore Gote-
na agale wi buk-mi gu-rupa
lea: Gore neme kone makuaae
enaalinuna kone makoyaalua.
Neme buk adoma kone adaapu
wi enaalinuna kone page makoy-
aalua. 20 Go pea-le kone makuaae
enaalinumiri ake palimi ya? Ali
medalomame kone makuaae
alinumiri ake palimi ya? Go su
kama pa kamaa agaleme yada
yaba alinumiri ake palimi ya?
Gote-me go su kamaa enaalinuna
kone raayore ora makeae kone-
rupa mea waatea.

21 Go pea-le Gote nipuna kone
suma ele raayo waru makeae
kone gu-rupa masaalua: Pa su
kamaa enaalinumiri nimuna
koneme Gote mada na-adola
pisimi. Go enaalinumi naame
laketema agalere pa makirae agale
kone wimi pare go agalere enaali
medalomame kone rulaminaloma
Gote-me nimu kagaa piramala
mapuaalia. 22 Gore mo Juda
enaalinumi talo: Naame so yaa-
para wi puri pale kogono adalimi-
daare nena agale mada kone

rulalimi. Pare Grik enaalinumi
puri waru paloma kone waru wi
agalena re asa peme. 23 Pare
naame nimu Yesu abala repena
polopea madaa lisimide remaa
puri paloma laketema. Go agale-
mere mo Juda alinu makoyaaya.
Go page mo ruru rado enaalinumi
nimina pa makeae agale leme.
24 Pare abalade Gote-me yaaloma
mapiraasade enaalinumiri mo
agalena re Keriso pia-daa waru
ademe. Go puma Judanu-
para apo ruru rado Grik-nupara
naame Keriso adema. Keriso-
re Gote nipuna puri-para nipuna
makuaae kone page yaade. 25 Go
su kamaa enaalimi go-rupa kone
wimi: Gote-na kone medalomare
koe kone wimi. Go konemere kone
makuaae enaali medalomana
kone rabuaanaaya. Go page
Gote nipu puri ora napabea leme
pare nipuna purimiri su kamaa
enaalinuna puri ma-oge yaaya.

26 Gore ame balinu-ya, Gote-me
nimi abala yaaloma ipulupa lisade
madaare kone waru salepape.
Go pisa rabu nimina rikiranare
su kamaa enaalinumi nimi kone
makuaae enaali kone nawisimi.
Go page puri pale enaali adaapu
napirisimide. Go page Gote-me
nimina rikirana enaali yaaloma
mapiraasa rabu mudu enaali
adaapu napiruma pa enaalinu
pirisimide. 27 Gore su kamaa
enaalinumi kone suma pa narali
enaalinu leme. Go pea pare
Gote-me abalade mo makuaae
alinu yala mapolaalalo pisa-
pulu go narali enaalinu yaaloma
mapiraasa. Gore su kamaa
enaalinumi puri napabe enaali
leme. Go pea pare Gote-me
abalade puri pale enaalinu yala
mapolaatalo pisa-pulu go pa-
rupa lemede puri napabe enaali
yaaloma mapiraasa. 28 Go pumare
go su kamaa enaalinumi naarali
enaali loma giyoma bi nawi enaali
lemede pare Gote-me yaaloma
mapiraasa. Go puma pa enaalin-
umi epe enaalinu lemedere Gote-
me nimu rabuaanaaya. 29 Nipumi
go-rupa pisa pare pa enaali
medame nipuna bi Gote-na le agaa
madaa naminasaalimi. 30 Gote-
me abalade nimiri Yesu Keriso
raapu mapiraanoloma Keriso-me
ora naa kone go aaya. Go puma
nipuna le agaana naa redepo
le enaalinu mapiraanoloma naa
mea kepe rapaoma Gote-na ruru
enaali epe-rupa piruaema. 31 Go
madaare Gote-na agale wi buk-
mi gu-rupa lea: Ali medame pedo
pedo paliare go ali nipumi Mudu
Ali komea pia-pulu go madaa pedo
palia.

2

Abalade Pol-me repena polopea madaa enaali agale lakalisa

1 Naa ame balinu-ya, abaladere
ni nimina adare-para ipuma ora
Gote-na pagaa wi agale nimi
lagisuade. Go rabu neme pa agale
yoloma kone makuaae alinumi
leme-rupa nalagisuade. 2 Dia, ni
nimi raapu pirisua rabu neme
Yesu Keriso komea madaa kone
suma agale lagisua. Nipu repena
polopea madaa komisa-daa go
agale lagisuade. Go rabu neme pa
ele meda madaa kone nawisuade.
3 Abalade nimi raapu pirisuade di
rabu ni puri nawisua. Dia, pare
ni paala pururu komoma pisuade.
4 Go puma neme su kamaa
piruma kone makuaae ali-rupa
piruma epe agale nalagisuade.
Dia, pare Gote-na Holi Spirit-
mi puri gisa-daa nimimi kone
perekealiminalo ora agale ria
lagisuade. 5 Neme go-rupa pedere
nimimi pa enaalina makuaae kone
rulaere madaa kone narulasimide.
Dia, pare Gote-na puri madaa
kone rulaeme.

Gote-na Holi Spirit-mi naa epe kone gea

6 Ora Gote-na kone muma
abala puri paleme alinuri gore
nimumi kone waru muma agale
ria pagema. Go puma nana lakale
agalena re go su kamaa nawia.
Dia, go page go su kamaa ali
muduna makuaae puri madaa
dia. Go Mudu Ali nimuna puri
ora alupalia. 7 Dia, neme Gote-
na kone lakele raburi abalade
go pagaa wi konere Gote-me su
kamaa piri enaalinu pename
nawisade. Gote-me su yaa
nawarisa rabu nipumi naa go epe
paana puri gulalo yarare pisa-
pulu nipuna makuaae konena
re managola adema. 8 Gore
abalade su kamaa ali kalunumi
go konena re namakuaasimide.
Dia-le nimumi pagola pisimi
yaalore naana epe Mudu Ali
repena polopea madaa nil-mi
mada natya pisimi. 9 Go madaare
Gote-na agale wi buk-mi go-rupa
lea: Enaali raayome Gote madaa
ranaa komo raana komalimi-
daare Gote-me nimuna epe kone
managola saasa. Go konere ora
enaali raayome nameme pare
enaali raayome Gote madaa kone
suma raana komalimi go enaalinu
mealimi. 10 Go konere nipumi
abalade kudiri pu wisa pare
Gote-na Holi Spirit-mi naa mea
waalisa. Ora go Holi Spirit-mi
ele raayo adoma Gote-na kone
kudiri pu wi elenu page raayo
adea. 11 Ali medame pa enaali
medana kone na-ademe. Dia, mo
ali nipuna konenuri nipuna kone-
para makuaaya. 12 Go yapare
enaali medame Gote-na kone na-
ademe. Dia, Gote nipuna konenuri
Holi Spirit-mi nipuna kone-para
adea. Naame abalade go su kamaa
piri enaalinuna kone namisima.
Dia, Gote-na Holi Spirit naa madaa
ipisa rabu misima. Go puma
naame Gote nipuna maa gi kone
raayona re mada makuaaema.
13 Go pea-le Gote-na pa kama gi
konena re-re naame pa su kamaa
enaalinumi nalamina. Dia, Holi
Spirit-mi abalade naa mogeasa-
pulu enaalinu Gote-na Holi Spirit
nimuna lo robaa-para pia nipumi
epe agalena re mogeaaya.
14 Pare enaali medaloma Holi
Spirit napiralia-daare nimumi
Gote-na Holi Spirit-na kone wia-
rupa na-ademe. Nimumi go
agale leme rabu ora makeae
agale leme. Pare enaalinu Holi
Spirit raapu piralimi-daare go
enaalinumi kama go agalena re
pago makuaaeme. 15 Holi Spirit
enaali raapu pirimiri nimumi
ele raayona re mada adoma
rumaalimi. Go peme pare pa
su kamaa enaalinumi Holi Spirit
saapiri enaalina kose lape agale
mada narumaalimi. 16 E, gore
Gote-na kone namakuaaeme
madaare agale wi buk-mi gu-
rupa lea: Gore pa enaali medame
Mudu Ali-na kone raayo na-ado
kiralia. Pa ali medame nipu agale
mana mada nalakelea yapare naa
Holi Spirit mu aaema enaalinuri
Keriso-na kone meme.

3

Lotu kogono peme enaalinuri Gote-na kogono paeme

1 Gore ame balinu-ya, abalade
neme nimi agale lagisuade
rabu nimi Holi Spirit raapu
napirisimide. Go pisimide neme
nimi su kamaa kone suma piri
enaalinu lagisuade. Nimiri Keriso
madaa kone rulaoma nogo naaki-
rupa pimi. 2 Neme abalade agale
mana lagisuade rabu puri pale
eda meda nagisua pare pa adu-
rupa gisuade. Go raburi nimimi
puri pale eda meda nanala pimi.
Go pea pare abi page mada
nanalimi. 3 Dia, nimimi su kamaa
kone saapimi-pulu puri pale eda
mada nanalimi. Gore abi page
nimimi ame balinu-para kudipa
kone suma ape leme. Go leme

rabu go saapimi konere ora su
kamaa piri enaalinuna kone suma
abalana kone pa saapimi. 4 Gore ni
kone suma ali medame talo: Niri
Pol raapu pi-lena pare wala ali
radome talo: Niri Apolos raapu pi
tea. Go konenuri nimimi su kamaa
piri enaalinuna kone raleme.

5 Go ali Apolo-para Pol laapore
ake palipa ya? Saame nimi kone
rulape pora mea waaloma Gote-
na raba meape ali laapo pipa.
Mudu Alimi saa laapo kogono
rado gisa-pulu go kogono pulalo
pepa. 6 Neme abalade eda kili
wai poaisua pare Apolos-me ipa
kalisa. Go pisipa pare Gote nipumi
go kili ma-opasa. 7 Gore kili
wai poape enaalinu page ipa
kaleme enaalinu page nimuna
bi naminasaaema. Dia, Gote
nipu komeame eda ma-opaaya-
pulu go nipu komea ora adaa
piru aaya. 8 Eda kili wai poaaya
enaalinu-para ipa katea enaalinu-
para nimu bi komea-rupa meme.
Gote-me enaalinuna kogono abala
adoma go madaa yoto rado rado
gialia. 9 Go pea-le saare komea-
rupa kogono pepa pare nimiri
Gote-na maapu-rupa pimi. Go
page nimiri Gote-na ada-rupa
pimi.

Lotu ada-para kogono peme enaalinuri nimu ada warili ali-rupa pimi

10 Gote-na kodo ni madaa gisa-
pulu ni ora epe ada warili ali-
rupa pi. Go pumare nemere
ada abala su awoma pe. Ali
medamere go madaa epa kibu
maaoma go ada epa pea. Gore
go ada epa palimi alinumiri
waru adalepape. 11 Gore abalade
neme nimi-para Keriso madaa
mogeaaripude rabu Yesu Keriso-re
nimina ada daa mapiraasua. Gore
ada daa rado wariape aliri meda
napia. 12 Gore enaalinumi go
ada madaa Gote-na kogono pulalo
palimiri medalomame puri pale
gol-me warili nona pi-ai palimi.
Medaloma epe kana silva-me
warilimi. Medalomare ora yoto
adaalepe pea kaname warialimi.
Go pea pare enaali medalomame
ada daa madaa Gote-na kogono
warilimi rabu pa repena-para
yagi-para pa kaapu le rilipu
palaame page warilimi. 13 Go page
werepe Keriso-me enaalinuna
kogono pename mea waatea yapi
di raburi go kogonona re waru
adalia. Go rabu page repena
sulaa opalia-le enaali raayo komea
komea lo nimuna kogono repena
sulaa mada adalimi. Go raburi
kogono epelea palo kolea pea
enaalinuna kogonona re adolalo
palia. 14 Go page ali medame
nipuna ada go ada madaa paare
repena sulaa mada naralia-daare
go madaa epe yoto mealia. 15 Go
palia pare ali medana kogono koe
ada-rupa paliare go kana yoto
alupalia. Go kogono ali nipu epe-
rupa piralia pare repena sulaame
raa pula dia pi ali-rupa piralia.

Nimiri Gote-na epe ada ria yaade

16 Gore naare Gote-na epe lotu
ada-rupa pima-pulu Holi Spirit-
ri naana lo robaa-para epa pia.
17 Gore naa Gote-na epe lotu ada
piramina Gote nipuna lotu adare
ora epe-rupa aaya. Go pea-le pa
enaali medame Gote-na lotu ada
makoyaalia-daare Gote nipumi
page go ali lu makomalia.

Naame pa su kamaa enaalinuna bi namakuaasaamina

18 Nimina gole nimi makiraalimi
waru adalepape. Pa ali medame
go su kamaa elenu madaa ni
waru makuaayo tea-daare go-
rupa abala makeae pia. Go puma
wala kone makuaae mada piralia.
19 Gote-me go su kamaa makuaae
kone wi enaali raayona makuaa-
ae kone raayo tea. Go pea-pulu

Gote-me nimuna kone rabuaaya.
Go madaare Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa lea: Nipumi pa
nimuna makuaae koneme nimu
malopaalia. 20 Gote-na agale wi
buk-mi page go-rupa lea:
Mudu Alimi makuaae alinuna
kone abala adea:
Nipumi abala makuaaya. Ele
raayo abala palua kone
wimi pare mada napalia.
21 Go pea-le nimimi pa su kamaa
piri enaalinuna kogono madaa
agale adaapu nalo piralepape.
Dia-le go su kamaa wi ele raayore
ora nimina mealimina: 22 Ni Pol-
para Apolos-para Pita-para go
su kamaa elenu-para epe-rupa
pirape yapi di page komape yapi
di page abi wi elenu page werepe
adalimi elenu page go raayo
nimina mealimina. 23 Nimi Keriso-
na enaalinu pimi. Go puma Keriso
nipuri Gote-na mea rapaasade ali
pia.

4

*Mudu Alimi nipuna aposel ko-
gono alinu mapiraasa*

1 Nimimi naa ademe rabu naare
Keriso-na kogono raba meape
alinu kone salepape. Naare Gote-
na pagaa wi agale surubuma
laguaaema. Go pea-le naa madaa
kone komea salepape. 2 Gore
kogono surube Mudu Alimi naa
surubape kogono giliare naame
go kogono pu kiratalima. 3 Gore
nimimi page pa enaalinumi page
su kamaa kone suma kose lape
agaleme nana kogono mea adolalo
rumaaalimiri ora pinawa. Gore
neme nana kogono madaa kose
lape agale na-le. 4 Gore neme
nana kogono madaa epe kone wi
pare go kone madaare enaalinumi
ni epe ali pi-daa mada tea. Dia-
le Mudu Alimi nana kogono
adoma ni madaa kose lape agale
lagialia. 5 Go pea-le Mudu Ali-
na wala epape yapi di abala
epaliare nimimi su kamaa enaali
madaa kose lape agale wagepu
natapape. Dia, Mudu Ali epalia
rabu enaali raayona lo robaa-para
wi konere nipumi muma pename
mea waatea. Go puma Mudu Alimi
enaali raayona pagaa wi kone
adoma pename mea waatea. Go
rabu Gote-me enaali raayona kone
waru adomare epe bi rumaape
kone salia-daare gore mada gialia.

*Korin enaalinumi nimuna bi mi-
nasaasimi*

6 Ame balinu-ya, go agalere Apo-
los saa madaa pa lagiawade pare
go agalere nimimi kone suma go
agalena re waru makuaalepape.
Go agalere go-rupa leme: Pora
epe-rupa raitalepape lo leme. Go
puma nimimi enaali medana bi
narabuaaniaala puma medana bi
naminasaata palepape. 7 Gore
nimiri ali mudu-rupare aapimi
mapiraasa pae? Gore nimina ele
raayore Gote-me gu aaya. Gore
ora pa gisa-le go agale-rupare nat-
apape: Naana go elenu pa mu
aaema lo natapape.
8 E, gore nimiri epe eleme ora
apo rubitabea-daa. Go page nimiri
ele raayo suma epe-rupa pimi.
Naa page rabuaaoma ora adaa
kamo-rupa abala pimi. Gore
kodo pia, nana raaname page
kamope-rupa piramina kone salo.
Go puma naa page nimi raapu
kamo piramina. 9 Nemere gu-
rupa kone salo: Gote-me abalade
naa aposel kogono alinu-para
kogono maa gisa rabu naa ora
aapu-nane mea mapiraasa. Go
puma naare pa enaalinuna le
agaana lu makomaape enaalinu
piruma su kamaa enaali raayo-
para ensel-nupara nimumi ad-
abaaina lu makomaalalo peme.
10 Gore naame Keriso madaa
agale mogelema-pulu enaalinumi
naare makeae enaalinu leme.
Go pea pare nimiri Keriso-na
kone makuaae enaali-rupa pimi

leme. Naare puri napalema pare
nimimi naa ora puri pale enaalinu
leme. Pa enaalinumi naana
bi rabuaniaaeme pare nimina
bi pa minasaaeme. 11 Abalade
page abi page naame Keriso-na
kogono pema rabu ora reame
komoma ipa nalame page komo
piruaema. Naana mamina elenu
page dia yaade. Nimumi naa
repena kudumi tyalimi. Go
page naa kimisu rado rado-
para pamuaema. 12 Naana ele
kabape kana mealima-le naame
kimi kedaa pu kogono pu pima.
Nimumi naa-para koe agale
leme rabu naame koe agale na-
abulaoma wala nimu raba mulalo
beten lamina. Nimumi naa-para
koe kedaa geme raburi naame
pa adoba piruaema. 13 Nimumi
naa-para koe ero agale leme
rabu naame nimu-para pawa epe
agale lema. Naare ora koe-rupa
pima. Naare ali raayona koto-rupa
pirama ipuma abi page go-rupa pa
pima.

Korin su-para piri enaalinumi Pol-na agale pagisimi

14 Go agalere neme nimi
yala mapolaape agale kama-
daa nalalo. Dia, yapare nimi
nana nogo naakinu pimi-daa
neme kodome komoma nimina
kone ma-redepo yaatalo lagialo.
15 Gore nimumi nimi Keriso-na
kone mogeleme tisaanuri gu-rupa
10,000 mada pitimi. Go pea pare
nimina Aapa komea pia. Gore
neme Epe Agale nimi piri-para
mea ipisua rabu go agale madaa
kone rulasimi-pulu ni komea
nimina aapa-rupa pi lea. 16 Go
paa-daa ni pora pamualo-rupa
nimimi page pamualepape. 17 Go
pora pamualiminalo neme Timoti
nimi piri-para mea rapaalua. Gore
Timoti-ri ora nana si-rupale neme
raaname komalo. Nipumi Mudu
Ali-na kogono waru surubea.
Neme Yesu Keriso-na kone madaa
mogealalo pe-rupa nipumi nimi go
agale mana wala lagialia. Go agale
manare neme su raayona Yesuna
ruru enaalinu go-rupa moge aayo.
18 Gore nimina rikirana piri
enaali medalomamere agale
yokoma ni nimi piri-para na-
epalua kone wimi. 19 Pare
dia-le Mudu Alimi ni nimi piri
epono kone salia-daare gore neme
wagepu epalua. Go rabu mo
enaalinumi agale mana raluma pa
agale adaapu lemere nimununa
puri adalua. 20 Gore Gote-me
nipuna Surube Suna remaa pa ka-
maa agale lape ele-daa nawarisa.
Dia, pare nipuna surube suri
enaalinu nipumi ora puri paloma
surubea-le mo enaalina kone
adalua. 21 Nimimiri ali kone
madaa raaname komalimi ya?
Nimi piri-para epalua rabu neme
agale yoke enaali kudu tyalalo
epalua palo epe kone adoma ranaa
komape kone suma pawa epalua
palo nimimi tapape.

5

Ena paake yolala ali paake rumaala pi kone lotu ada-para saapirisimi

1 Pagalepa. Nimina rikiranare
koe kone suma ena paake rume
kone wimi-daa neme remaa page.
Nimimi ora kone rado meda suma
peme-le ribaale-para pirulalo
enaalinumi go-rupa napipape.
Gore nimina ali medame nipuna
aapana were raapu piruma mu-
lalo pea remaa pagawa. 2 Go pea-
le abiri nimimi kone pogali ake
paa-daa pa saapimi pae? Dia-le
nimimi go koe kone madaa kedaa
waru komalepape. Go koeyae pi
aliri nimi raapu napirina nipuna
rado-nane penaatapape.

3 Gore niri mo-para rado pi pare
nana konere nimi piri-para epe-
naale. Go pea-le ni page nimi
raapu pima-daa naana Mudu Ali
Yesuna bimi abalade go koeyae

pisaaya madaa kose lape agale
lawade. 4 Neme abala gu-rupa
lawade: Nimimi Gote-na bi mi-
nasaalalo kiritalimi rabu niri nimi
raapu pi-rupa Mudu Ali Yesuna
purimi gu-rupa palepape: 5 Go
aliri nimimi raluma ora Satan
kalamina. Go pumare Satan-me go
alina yogale mada tia. Go palia
pare Mudu Ali epalia rabu go alina
kone wasupare Gote raapu kagaa
piramala palia.

Korin su-para piri enaalimi koeyae pi ali ralu rubisimi

6 Gore nimimi koeyae pa adoma
pogali kone saapimi-le gore epeao-
daa napeme. Go saa pi agale
abala pageme kone salo: Gore yis
ogepusimi bret-re ma-adaa yaalia.
7 Go pea-le nimimi abalana yis-ri
giyalepape. Go puma nimiri kagaa
bret yis nawi nona pi piralepape.
Ni makuaayo. Nimiri abala bret
yis nawimi-rupa pimi. Ake paa-
daa. Gore Yesu Keriso abala ofa-
rupa luma kalisimi. Nipu sipsip-
rupa Gote re-para lodo kirape ofa-
rupa kalisimi. Gore Gote-me mo
Israel enaalinu rapaasa-pulu naa
ora epe-rupa mapiraasa. 8 Go pea-
le abi eda nalema rabu abalana
bret ma-adaa yaape yis namina.
Dia, go abalana elemere pupitagi
nape kone-para ena paake ne
kone-para maa wisa. Naame eda
nalema rabu pa epe bret namina.
Go bret-mere ora agale-para epe
pirape kone-para mea wisa.

9 Pepa rado medare nimi-
para abalade mea rapaasuade
madaare gu-rupa lisuade: Nimiri
koe paake ne enaalinu raapu
napiralepape lisuade. 10 Gore
neme go agale lagisua rabu go
ribaale-para piri enaali raayo
giyaliminalo nalagiawade. Dia-
le apo ena yole alinu ali meda
kepaame komalimi enaalinu agale
ralisimi enaalinu pa remonuna
bi minasaape enaalinu madaa
nalalo. Go raayo giyoma palimiri
nimimi go pa su kamaa page
giyoma ora sone palimina kone
salo. 11 Pare go agalena re-re
abalade neme lisuadere gu-rupa:
Ali medame ni Keriso-na ame
bali leme pare nimumi ali paake
ali kone pa suma enaali medana
elenu adoma kepaame komoma
pa remonuna bi minasaaeme.
Go page nimumi ero agale loma
ipa bia noma makeaoma ele
paake neme-pulu gonuri nimu
raapu eda meda-para nanalepape.
12-13 Gore neme pa kamaa-nane
aeme enaalinu madaa kose leme
agale na-le. Pare mopare piri
enare Gote nipumi koe kedaa
katea. Dia, enaali nimina rikirana
piruma Gote-na enaalinu kose
lape agale mada tapape. Go
pea-le Gote-na buk-para wi agale
nagiyalepape. Go agalena re-re
gu-rupa: Nimina rikirana piruma
koeyae pi aliri maa ralu rubape
lea.

6

Keriso-na enaalinumi nimina ame bali-para kose lape agale natapape

1 Gore nimina rikirana enaali
medame ame bali-para ape puma
kose lape agale talo paa-daare
Gote-na ruru enaalinumi go agale
mada pagalimi. Gore pa su ka-
maa piruma kose pagape alimi
apo agale rumaaliare ora yala
poteme. 2 Gore naa Gote-na
ruru enaali naame su kamaa piri
enaali raayo madaa kose lape
agale pago rumaalima-pulu nim-
imi namakuaateme ya? E, gore
mo su kamaa piri enaalinuna
agale pago rumaalima-pulu ake
paa-daa nimimi mo oge agale
mada napagoma rumaalimi ya-
pae? 3 Gore naame ensel-nuna
agale page pagoma rumaalima-
le go page makuaaeme ya? E,
gore nimuna agale pagoma yoto

rumaalima-pulu go naana su ka-
maa agale elenu page raayo ora
mada pago surubalimina. 4 Go
pea-le nimi apo agale madaa agale
loma rumaalimi-daare ake paa-
daa Gote-na ruru napiri enaalinu
surubena leme? 5 Neme nimi
yala potemenalo go agale lagialo.
Gore nimina rikiranare mo naana
ameayana agale pago rumaape
makuaae ali meda dia lea ya?
6 Gore nimina ame medame ame
rado-para kose lape agale lea-le
makuaae alinu napimi kone salo.
Go rabu kone narulae alinumi apo
kose lape agale pagoma rumaal-
imi.

7 E, gore nimina amenu-para
kose lape agale leme-pulu nim-
imi makoyaaeme. Go pea-le nimi
madaa koe kedaa epalia pawa
adoma piramina. Go rabu ni-
mumi nimina bi rabuaaniaalimi
rabu ake paa-daa kose lape agale
leme pae? 8 Yapare nimimi go-
rupa peme rabu nimina koeyae
puma ame balinuna bi rabuani-
aaeme.

9 Makuaaeme-le pagalepa. Koe-
ae peme enaalinuri Gote-na
Surube Su mada na-adalimi.
Nimuri makeae enaalinu kama
pimi: Paake yole enaalinu-
para pa remonuna bi minasaa-
ae enaalinu-para ena yoke mi
alinu-para ena ma-aulaaomaa
ali yago raapu paake ne alinu
page Gote-na Surube Su-para
na-adalimi. 10 Go page enaali
luma paake ne enaalinu-para
enaali medana elenu kepaame
komeleme enaalinu-para ipa bia
adaapu noma makeae enaalinu-
para ero le agaa ne enaalinu-
para epe agale yoke enaalinu-para
go raayore Gote-na Surube Su
mada na-adalimi. 11 Nimi enaali
medaloma page go nasamina
pirisimi pare Gote-me nimi epe-
rupa piraminalo koeyae mea
rubisa. Go puma nimi Gote raapu
ora epe-rupa mea mapiraasa.
Gore Mudu Ali-na bi Yesu Keriso
madaa kone rulasimi-pulu Gote
nipuna Holi Spirit-mi nimi ma-
redepo yaaoma mapiraasa.

*Naana leare Gote-na Holi Spirit-
na ada yaade*

12 Go enaali medalomame gu-
rupa leme: Ora ele raayore neme
mada pe. Gore ora yapare ele
raayome nimi naraba mea. Ele
raayore neme page mada palua
pare go elena mogeape kone rolo-
para mada napitua. 13 Enaali
medalomame gu-rupa leme: Eda
lo robaa-para pitia. Go edare lo
robaa-para kirita piralia. Ora leme
pare Gote-me laapo raita ma-dia
yaalia. Gore enaalina yogalere
paake no mapabaape to yaana
kone wimi, pare dia. Dia, enaalina
leare Mudu Alimi surubape to
yaade. Go puma Ali Mundu-
ri nipuna epe kone lo robaa-
para rubitabenalo pea. 14 Gote
nipuna purimi Mudu Ali tapa-para
marekaasa-pulu naa page go-rupa
marekaalia.

15 Nimina yogalere Keriso-
na yogalena kuni yaa-pulu na-
makuaaeme pae? Gore nimimi
go-rupa makuaaeme-le Keriso-
na yogalere muma mo paake
ali rumi enana yogale mada
nasalepape. Gore ora mada
dia yaade. 16 Pagalepa. Ali
medame paake pora pami ena
raapu piraliare gore nipuna
yogale komea makibumalipi. Go
ena ali laapo madaare Gote-
me gu-rupa lisa: Nipuna yogale
laapore komea makibumaepe.
17 Pare ali medame Mudu Ali
mada makibumaliare gore nipuna
kone wasupa-para kone komea
suma yogale komea-rupa piralia.
18 Go pea-le nimimi waipi li
kone giyalepape. Koe pupitagi
raayore tona kamaa-nane wia
pare waipi li pupitagi komeare
nimuna to ria makoyaaeme. 19 Go

makuaaeme pare pagalepa. Go
nimina yogalere Holi Spirit pirape
epe ada-rupa pia. Go puma Gote-
me Holi Spirit nimi abala gisa-
le nimina yogale-para pia. Go
pea-pulu nimiri nipuna enaalinu
pimi. 20 Gore abalade Gote-me
nimi raba mulalore adaa yotome
nimi kabisa. Go pea-le nimina
yogaleme kogono puma Gote-na
bi minasaatepape.

7

*Pol-me repaaya aulaoma pi-
rapena agale lisa*

1 Go nimimi abalade pepa
madaa agale lorapisimide agalere
abala lagiano: Ali medame ena
narumaaliare gore epe aalia pa
lisimide. 2 Go pea pare nimimi
ena mu ali pu palimiri gore walipi
tyape kone nasalimi. Dia, yapare
go-rupa peme rabu nimina ena
page ali page komea komea laat-
apu piramina. 3 Go pumare alina
leare nipuna enana yaa-pulu alimi
nagiyalia. Go page ename nipuna
leare aalina yaa-pulu ename aali
nagiyalia. 4 Enamere nimuna
leare nipuna nasurubelea. Dia,
nipuna aalimi surubea. Go pea-le
alimi page nipuna to nasurubelea.
Dia, nipuna ename nipuna aalina
to surubelea. 5 Nipi abala repaaya
pipiri aali were u paitalipi kone
salimiri medame dia pi-daa natea.
Dia, pare nipimi beten loma kone
meda-ae suma ogesi-daa mada pa
piralepa tepere mada piralepa.
Go puma werepere nipi wala
komea-para u patalepape. Gore
nipimi go-rupa napalipiri Satan-
me nipi koeyae mapaitaalo palia
rabu paake nape kone rado rado
suma piralipi. 6 Gore nimi-para
abi go lagialo remaare ora nimi
raba mulalo lagialo. Go pea pare
neme agale mana loma nimimi
rumaalepape pi-daa nalalo. 7 Gore
nimi enaali raayore ni ena napia-
rupa piramina kone wi. Yapare
abalade Gote-me enaali komea
komea lo epe puri pa kalisa. Go
pea-le ali medamere puri rado
meala medamere rado meala
pisimi-le ali medalomame were
narumaala peme.

8 Yapare alinu ena abi narumaa-
aepara enanu ali abi nape-
para ena wasanu-para neme
gu-rupa lagialo: Gore ni kama
raapu pi-rupa piralimiri gore
epelea. 9 Yapare nimina kone
waru nasurubalimiri gore mada
rumaalimina. Gore nimina lo
robaa-para ena meaayo kone
suma repena sulaa-rupa kiraliare
ora kolea-pulu mada rumaalimi.

10 Go abalade ali puma piri
enaalinuri go agale mana apo
lagialo-daa. Go agalere Mudu
Alimi ni lagisa-daa talo: Ena-
nuri nimina aali nagiyalepape.
11 Yapare nimina aali giyalimiri
pa piruma ali rado meda napulu-
pape. Gore pawasi wala pumare
nimina aali raapu kone komea-
para suma wala piralepape. Go
puma yapare alinumi page nimina
ena wala nagiyalepape.

12 Gore enaali medaloma-para
neme agale gu-rupa lagialo. Go
agalere Mudu Ali-na agale mana
dia yapare neme agale meda
lagialo. Gore Keriso-na ali meda
piruma nipuna ena Gote madaa
kone narulalia-daare go ena nipu
raapu pirulalo paliare go alimi
nipu nagiyape. 13 Go page Keriso-
na ena medame nipuna aali Gote
madaa kone narulalia-daare mo
ali nipu raapu pirulalore gore mo
ena neme nena aali nagiyape.
14 Go kone narulae ali medare
nipuna wereme ora kone rulaaya-
pulu wereme go ali Gote raapu
epe-rupa mapiraaya. Go page
ena meda nipu kone narulaaya
pare nipuna aalimi kone rulaaya-
pulu go ena Gote raapu epe-

rupa mapiruaaya. Gupa-daa dia
yaaliare gore nimina nogo naak-
inu ribaale-para piralimi pare
abiri epe-rupa pimi. 15 Yapare
ali medame Keriso madaa kone
narulaoma nipuna were giyalalo
paliare mada giyalia. Go palia-
daare mo kone rulae enaalimi
nipuna rado mada palia. Go
pea-le Gote-me abalade nimi
yaalisadere rabu nimi epe-rupa
mapiraalalo yaalisa. 16 Ne Keriso-
na enamere nena aali raapu pitiri
nipu mada ade abuna kagaa
piramala palia palo dia yapae
gore ne namakuaaye. Go page
ne Keriso-na alimi nena ena
raapu pitiri nipu ade abuna kagaa
piramala palia palo dia yapae ne
namakuaaye.

Gote-me naa go-rupa piramina kone wia-rupa piramina

17 Gore lotu-na kirata-ae piri
ena nimi-para talo. Nimi Mudu
Alimi yaalisade ali-rupa aeme.
Gore nimiri Gote-na enaali pitimi.
Neme page agale mana go-rupa
moge aayo. 18 Go pisade-le abalade
ali meda nipuna yogale ruguli
kodo wala napagaa salia. Go
page ali meda abalade nipuna yo-
gale nakepesa rabu Gote-me nipu
yaanalomare gore rekena agale
mogealalo nipuna yogale mada
nakepeaalia. 19 Yogale nakepele-
para yogale ruguli laapore pa ele
meda nona pea. Go pea pare Gote-
na agale mana waru pagoma mo-
gealimiri gore ora epelea. 20 Gore
enaali raayome abalade kogono
rado pu pirisimi rabu Gote-me naa
yaalomare abalana kogono pa pu
piramina lisa. 21 Gore abalade
ne pa adili kogono-para piruma
Gote-me ne yalisare go kogono au
kedaame nakomape. Dia, pare
go nena adili kogono giyape pora
pename waatea-daare neme go
pora raita maa puma ruguli ali-
rupa mada piraina. 22 Gore ali
meda abalade pa adili kogono pu
pirisa raburi Mudu Alimi nipu
yaaloma nipuna pupitagi giyoma
Mudu Ali-na ruguli ali-rupa piru
aaya. Go pea pare Mudu Alimi
ali meda yaanalomare nipu kode
ali-rupa laaripare nipu Keriso-
na kogono madaa adili ali-rupa
piru aaya. 23 Gote-me abalade
nimi madaa adaa yoto Go kabesa-
le nimi pa ali medalomana ko-
gono madaa adili alinu-rupa napi-
ralepape. 24 Amenu, naame ko-
gono rado rado pisima rabu Gote-
me yaaloma go kogono pa puma
Gote nipu raapu pa piramina.

Pol-me penaalinu-para ena maapuanu agale lakalisa

25 Gore abi neme ena maapuanu
pimi agale lagialo. Go agalere
Mudu Alimi agale mana nalagisa
pare nana kone-para wia agale
lagialo. Abalade Mudu Alimi
ni madaa ora kodome komoma
ni raba misa-le nimimi nana ki
madaa piruma agale pagalepape.
26 Nemere go kone madaare epe-
lea kone wi. Abi go raburi kedaa
adaapu epelea-le nimina abalade
pirisimi-rupa wala go-rupa pi-
ralepape. 27 Gore abalade nimina
ena raapu pirisipi-rupa abi page
were giyape kone nasalepape. Go
page nimimi ena abala namisimi-
daare ena meda mealua kone
nasalepape. 28 Yapare nimimi ena
abala rumaalimi-daare pupitagi
nanalimi. Go page ename ali
paare go page koe-daa dia. Yapare
abala rumaasimide enaalinuri
go su kamaa kedaa adaalepe
muaaeme-le go madaa kone
muma agale lagialo.

29 Amenu go agalena re pa-
galepa: Gote-me ma-dia yaalia
yapi di-ri abi rudu yaade. Go pea-
le ena piri alinuri ena napiri alinu-
rupa kone suma Gote-na kogono
palepape. 30 Abiri Gote-na kogono
go-rupa palepape: Alinu re lo pimi
alinuri wala re nalape kogono

alinu-rupa piralimi. Ali medaloma
pedo waru pi alinu page ranaa
komo kogono pape alinu-rupa pi-
ralimi. Nimuri ele kabe alinumi
page ele kaboma nasurube alinu-
rupa piralepape. 31 Gore medalo-
mame go su kamaa kogono peme-
le go kogono komea madaa kone
nasalepape. Gore go suri pereke
yoma ora rado salia-pulu epe kone
suma epe kogono palepape.

32 Nemere ele adaapumi nimina
kone namabebolaana kone wi.
Ali medame ena narumaaya-le
gore nipumi Mudu Ali-na kogono
madaa kone waru wia. Gore
nipumi Mudu Alimi raaname
komenalo kone adenalo pea.
33 Go pea pare alimi enaali
rumaaomare go su kamaa wi ele
madaa kone waru wia. Gore
nipumi nipuna ename raaname
komenalo pea. 34 Go puma apo ali-
rupare nipuna Mudu Ali madaa
kone suma kogono pina. Go pea
pare mo maapua ename Mudu
Ali-na kogono madaa kone waru
wia. Go puma nipu Mudu Ali
raapu piruma lo robaa-para wi
kone-para nipuna yogale laapo
raita epe-rupa surubalua kone
wia. Pare mo ena nipu ali pea
raburi go su kamaa elenu madaa
kone adaapu wia. Gore nipuna
aalimi raaname komenalo mo wia
kone ma-opaaoma pea. 35 Neme
go agale lalore nimi waru raba
minalo talo. Neme nimi madaa pa
rekenanu nasalo. Dia, pare neme
nimi ade abuna epe-rupa piruma
Mudu Ali-na kogono paliminalo
lagialo.

36 Gore ali meda nipuna mako
tape nogo abi narumaalia-daare
go aliri go nogo madaa kone
gu-rupa salia: Neme go nogo
namealo kone suma lo robaa-para
ora tepe-rupa mo ena rumaalalo
palia-daare mada rumaalia. Go
puma rumaalia-daare koeyae
napea nipu pa rumaaina. 37 Go
pea pare ali medame nipuna
koneme puri paloma kone suma
ena narumaalia-daare go konere
epelea. Go pea pare nipumi
nipuna kone surubuma ena ora
narumaalua kone saliare go kone
ora epe aalia. 38 Go puma mo
maapua ena rumaaomare go aliri
epe kone wia. Yapare mo ali
medame nipuna ena narumaala
palia-daare nipumi ora epe-rupa
palia.

39 Gore ena medana aali pa
pirinare go ena nipuna aali mada
nagiyalia. Go pea pare nipuna aali
komenaloare go ena nipu ali rado
pulalo palia-daare go nipu mada
palia. Go palia pare nipu Keriso-
na ruru ali piralia. 40 Pare go
ena nipu pa piraliare gore nipu
raaname waru komalia kone salo.
Go madaa kone mealo pare Holi
Spirit-mi mogeaala-rupa lagialo.

8

Pol-me remo rado rado madaa eda kiraeme-daa agale lakalisa

1 Abiri remo ada-para wi kana
madaa ele yawoma kiritimi-daa
go madaa agale lagialo. Gore
naa raayome kone adaapu wima
lemere ora lame. Go pea pare
go kone adaapu pa sumare rope
ipula kone su aaeme. Go pea
pare ali medame enaalinu madaa
ranaa komape kone page salia-
daare nipumi enaalinu puri ma-
pabalia. 2 Gore ali medame neme
ele raayo abala ade kone salia-
daare nipumi go ele raayona re
abi na-ado kiritea. 3 Go pea pare
ali medame Gote madaa ranaame
komalia-daare Gote-me go alina
kone waru adobalia.

4 Go pea-le nimumi eda ya-
woma remo ada-para wi kana
madaa lodo kiritimide madaa pa-
galepa. Mo kananu ora pa kamaa
warisimi-le makuaalepape. Gore
Gote komeare ora pia-le naame
go eda pa namina. 5 Gore pa

ribaale-para piri enaalinumi su
kamaa-para yaa-para page remo
adaapu pia leme. Gore ora pa
gotenu kalu alinu go-rupa ora
adaapu aeme. 6 Go pea pare naana
Aapa Gote komea pia-daa adoma
makuaaema. Nipu ele raayona re-
le gore naare ora nipuna enaalinu
pima. Go page Mudu Ali komea
piare gore ora Yesu Keriso pia.
Nipumi abalade ele raayo wari
nipu raapu meda napia.
7 Go pisa pare naame
makuaaoma remo ada-para
kirisimide eda pa no pima. Go pea
pare enaali medalomame abalade
remona ada-para kana madaa
eda yawesimide. Go pisa madaa
abi page eda go-rupa nomare
go edare ora remonu madaa
lodo kirinalo kone suma neme.
Nimuna lo robaa-para wi kone ora
koma pea-pulu eda go-rupa neme
rabu nimuna kone makoyaaya.
8 Go pea pare eda nape eleme
naa Gote raapu namuma palia-
daa makuaaema. Dia-le naame
go eda nanalima-daare epe-rupa
napiralima. Go pea-le naame
nalima-daare koe-rupa napiral-
ima. 9 Go pea pare nimimiri waru
adalepape. Go edare nimimi pa
nalimi rabu enaalinu medalo-
mame namakuaaoma kone waru
narulaeme. Go pea-pulu nimina
kone adoma mogeleme rabu
nimumi pupitagi nelema kone
salimi.
10 Gore nipu kone waru adaapu
wi alimiri remo ada-para puma
eda nalia-daare pa ali medame
mada adalia. Go puma go kana
pu robaa-para kone waru naru-
laoma ne nanalo adalia rabu gore
nipumi page remo ada-para kirae
eda nolalo palia. 11 Gore kone
waru narulae alimi ne remo ada-
para yawe eda nanalo adola puma
yaalore ake palia ya? Gore ne kone
makuaae ali yaa-pulu neme nipu
mabebolali-daare komalia. Go
aliri nena ame Keriso-me ne raba
mulalo repena polopea madaa
komisa. 12 Gore neme apo eda
pa nali-daare nena ame balinuna
lo robaa-para puri napale kone
makoyaali. Go puma neme Keriso
madaa page koeyae pali. 13 Go pea-
pulu eda nape elemere nena ame
pupitagi manaliaare neme go eda
wala meda ade abuna nanalua.
Dia-le nana ame nalopoma nipuna
kone mabebolalua-le go eda ora
giyaayo.

9

Pol-me aposel kogono alinuna kogono madaa agale mana lakalisa

1 Gore niri moge riae ali piruma
kepele ali-rupa pi. Neme Mudu Ali
adisu-pulu nimimi Yesu raitalim-
inalo pe. Go puma nipu madaa
kone rulaliminalo pe. 2 Gore
enaali medalomamere niri moge
riae ali-daa dia kone suma agale
adaapu leme. Go peme pare nim-
imi ni moge kana kogono ademe.
Ni ora aposel kogono ali pi-pulu
nimi Mudu Ali raapu piru aaeme.
3 Gore enaali medalomame ni
rabuaniaalalo agale leme rabu
neme gu-rupa lakele: 4 Go neme
aposel kogono pe rabu enaalinumi
nape eda mada yoto gialimi
pae? 5 Go page neme Keriso-
na kogono painalo enanu-rupa
muma pora pagina pamualima
ya? Go moge riae ali medaloma-
para Mudu Ali-na amenu-para Pita
page nimumi pisimi-rupa mada
napalima pae? 6 Go Barnabas
saa kama raapumere epe agale
mogelepa rabu eda kogono-rupa
palipa ya? 7 Dia-le gore alinu
soldia kogono puma nimuna
eda mada nakabalimi. Go page
alinumi nimuna eda wai poaeme-
le go eda nape ele mada nalimi.
Go page alinumi mena gawa
surubeme rabu go gawana adu
mada neme. 8 Neme pa ele madaa
saa pi agale komea nalagialo-le

Moses-na rekena agale pagalepa:
9 Gawa mename kuniga wit
rabuaa tyalaara medalomare
nipuna agale narogaape leme. Go
agalere Gote-me mena gawanu
komea madaa nalea. 10 Dia,
pare apo agalena re naa madaa
page lagisua. E, gore Moses-
me go pepa-mere naa madaa
page lisa. Go agalena re-re
go-rupa: Ali laapome nipuna
kogono rado puma maapu-para
medame su awea pare medame
eda madea. Go puma yapare
kogono pisipi rabu go ali laapome
eda medaloma mea nolalo kone
suma pisipi. 11 Go pea-le naame
Holi Spirit-na kone nimina lo
robaa-para wai-rupa poaema-
pulu nimina raba meape ele
mealima. 12 Gore ali medalomame
nimina ele go-rupa mealimi-daare
naame ora mada mealima. Ora
mada mealima pare naame ele
gialepa natema.

Dia, pare Keriso madaa Holi
Spirit meme rabu nimi lopalimi
lo kedaa nagisima. Naame naana
kedaa risimade. 13 Makuaaeme-
le pagalepa. Ali medalomame
epe lotu ada-para kogono peme
pare nimumi eda go epe lotu
ada-para kirae meme. Go page
ali medalomame mo kana reke
madaa eda suma epe lodo ki-
raeme pare go eda medaloma
mada neme. 14 Go peme pare
Mudu Ali-na agale mana go-rupa
lea: Alinu medalomame epe agale
lakelemere gore enaalinumi raba
meape elenu mada abuteme lisa.

15 Pare neme abalade apo
pora naraluma ele meda go-rupa
namisua. Abi page neme ele
meape go-rupadaa kone nasuma
pepa lu paayo. Dia-le ni abala
pa komoma pi-le pa ali medame
nana kogono madaa pedo pi agale
mada narabuainalia. 16 Pare
neme epe agale mogeaayore gore
go madaa nana pedo pape ele-
daa pare Mudu Alimi ni kogono
painalo agale mana lagisa. Go
pea-le neme epe agale namogeala
pe yaalore gore ni ora kedaame
komape kone sula pawa. 17 Gore
nana pa koneme suma go kogono
pula pe yaalore gore neme yoto ele
mada mulape. Pare nana koneme
page ginalo palua? Dia, Gote-me ni
go kogono gisa-pulu ora pa palua.
18 Go pea-le neme ele nasamina
ake mealua ya? Gore neme Epe
Agale mogeaayo rabu enaalinumi
ni ele gialepa nalalo. Mada toa
pare Epe Agale disaipel kogono
pere neme raaname komoma go
kone ora nana epe yoto yaade.

Pol-re enaali raayona kogono ali-rupa pirisa

19 Gore niri pa ali medana ko-
gono madaa adili naaki napi. Dia,
pare neme enaali Keriso madaa
kone rulainalo enaali raayona ko-
gono adili naaki-rupa paayo. 20 Go
pea-le mo Juda alinu raapu ko-
gono pe rabu ni ora Juda ali-
rupa piru aayo. Go puma neme
Juda alinu Keriso madaa kone
rulaminalo pe. Go rabu neme
Moses-na rekena agalena rolo-
para napi pare go enaali raay-
omere rekena agale waru raluma
peme. Nimi rekena agalena rolo-
para pimi-daa neme mo enaalinu
kone rulaliminalo rekena agale
mogeaayo. 21 Go page ruru rado
enaalinu raapu pi rabu neme
nimu-rupa piruma Juda alinuna
rekena agalena rolo-para napisua.
Neme go-rupa pe rabu go enaal-
inu kone rulaliminalo pe. Go
rabu neme Gote-na rekena agale
nageyeme. Dia, neme Keriso-na
rekena agalena rolo-para piruma
moge aayo. 22 Gore enaali medalo-
mame kone rulaere lo robaa-para
waru namuma wimi. Go pea-le
nimu raapu piruma kone komea
suma go enaalinu raba mulalo

pe. Go puma neme enaali raay-
ona kone muma neme nimu ka-
gaa piramala penaalo kogono rado
puma kone rado suma pe. 23 Go
kogono raayo neme pere gore Epe
Agale minasaalalo pe. Go rabu go
enaalinumi page Epe Agalena puri
mada mealimina.

Naame wagepu alo pumare epe yoto puma meaoma

24 Go agale abala pageme kone
salo: Ali raayome alo puma agi-
ralina peme pare ali komeame epe
yoto pu mealia. Go pea-le nim-
imi page puri paloma alo puma
kogono waru puma Gote-na epe
yoto puma mealimina. 25 Gore
mo ali medare alo pulalore abala
ririnare nipuna yogale puri ma-
palaalalo pea. Go pea rabu nipumi
pa rumaape yoto mulalo pea. Go
pea pare naame Gote-na kogono
pemare ade abuna kagaa pirape
epe yoto mulalo pema. 26 Go pea-
le ni age rali talo pe rabu wagepu
redepo le pora madaa polalore le
mini nape. Ni yada pape ali-
rupa pi. Go puma ki mogome
tulalore neme ki wage wage nape.
27 Neme naa yogale puri paboma
kone surube-pulu neme nana yo-
gale ki mogome luaayo. Gore
neme enaali medaloma go age rali
lape pora ralinalo agale lakele. Go
pea-le pa enaali medame ne puri
napabe lemere naa yogale kone
laapo puri mapalaayo.

10

Naa pupitagi noma lopalima waru adamina

1 Ame balinu-ya, pagalepa.
Gore naana kasuanuri Moses
raita maa pisimide remaa madaa
makuaalepape. Go pisimi rabu
nimu raayo molena rolo-para
pisimi-pulu nimu raayo pa pora
puma werepe Kale Ipa puma
kenaasimi yaade. 2 Go puma nimu
raayome kaake pi mole rolo-para
piruma ipa kenaama pirisimi rabu
kalu-ipa misimi. Go puma Moses
raapu piruma kalu-ipa misimi.
3-4 Go puma nimu raayo abalade
Gote-na Holi Spirit-mi kalisade
eda-para kana madaa epe wi ipa
nisimi. Go rabu nimumi kana-
para epe wi ipa nisimidere ora
Keriso nimu raapu pamisade.
5 Yapare nimuna rikirana piri
enaali adaapuri Gote-me nimu
madaa pedo waru napisa-pulu
enaali napiri su-para nimuna rono
pa ramuaaina giyesa.

6 Go ele raayore naa moge riape
adema. Naame nimuna koe kone
adoma naame koe ele madaa
epame nakomamina. 7 Nimumi
remo ada-para kana wari gona
bi minasaasimi-rupa abi go-rupa
napami. Gore remonuna bi
minasaasimide madaare Gote-
na agale wi buk-mi nimu madaa
gu-rupa lea: Enaali raayomere
ipa eda nolalo piruma wala
rekoma mat pabesimi. 8 Go pea-
le naame enaali paake yolaade
kone nasamina. Abalade nimuna
rikirana enaalinumi paake no
pirisimi rabu yapi komea madaare
Gote-me enaali 23,000 lisade.
9 Gore naame Mudu Ali page
namakotamina. Abalade kasuanu
medalomame Gote giyasimi
rabu kero koeme nimu nisa
rabu komabesimi. 10 Go page
nimimi Gote-para rono komape
kone nasalepape. Abalade
nimuna rikirana-ae enaalinumi
gu-rupa lisimi yaa-pulu enaali lu
makomaa-ae ensel-me nimu raayo
lu makomasaaya.

11 Gore ele raayo abalade
kasuanumi pisimide elenuri
enaalinu piksa-rupa adenalo pisa.
Gore Gote-na agale wi buk-miri
naa agale mana ginalo lisimi. Abi
naa pima rabu Gote-me go su
yaa ma-dia yaape di-ri rudu lea-
le go ele madaa kone samina.
12 Gore ali medame puri pale kone
salia-daare nipu mada lopoma
koe yaalia-le nipu waru adena.

13 Nimi kotalalo pi konere epalia.
Go kone epalia rabu Gote-me
nipuna ora agale nagiyalia. Dia,
pare go koneme nimi kotalalo
epaliade rabu Gote-me nimi raba
mealia-pulu go koneme nimi
mada narabuainalia. Dia-le Gote-
me nimi puri gilia-daa epe-rupa
mada rekalimi. Go palia-pulu nimi
apo ko tape kone mada giyalimi.

Gote-para koe remo laapo raitama-daa lotu nalamina

14 Go pea-le nana adami alinu-
ya, nimimi remonuna bi nami-
nasaatepape. 15 Nimi kone waru
wimi-daa neme go agale lagialo:
Go pea pare go agale pagoma nim-
ina kone suma rumaalepa. 16 Gore
naame puri mulalo kap muma
Gote-para ora pili leme. Go raburi
Keriso-na yaapimi naa puri Go
raba minalo nelema. Go bret page
naame piribitima raburi Keriso-
na yogale raapu piruma naa raba
minalo nelema. 17 Gore go bret
ipa komea yaa-pulu naa enaali
raayome go bret ipa komea noma
yogale komea ma-aulaaya. 18 Gore
nimimi Juda alinuna kone madaa
kone mealepape. Gote-na lodo
kira-ae alinumi mo kana reke
madaa wi eda nisimi rabu nimumi
Gote raapu piruma nipuna kogono
pisimi.

19 Go agalena re pagalepa. Remo
page lodo kirape ele page ora puri
napaita. 20 Go pea-le mo ribaale-
para piri enaalinumi eda kirita
remonu kaleme rabu Gote-para
napeme. Go peme-pulu nemere
nimi koe remonu raapu komea-
para kiratamina kone nawi. 21 Dia-
le nimiri Mudu Ali-na kap-para
koe remona kap laapo raita
mudataoma mada nanalimi. Go
page Mudu Ali-na reke-para mo
koe remonuna reke-para laapo
raita piruma eda komea-para
mada nanalimi. 22 Gore Adaa
alimi naa madaa kudipa kone
winalo peme pae? Naana purimiri
nipuna puri mada ma-oge yaalia
pae? Ora mada dia.

Naa raayome Gote-na bi minasalimina

23 Gore ele raayore naame mada
pulalo pima lema. Ora leme pare
go ele raayore epe ele-daa dia.
Ele raayore naame mada palima
leme pare go ele raayore naa raba
meape ele-daa dia. 24 Enaali raay-
ome neme pi kogono epelea kone
nasalepape. Dia, pare pa enaalinu
raba mulalo pema kone suma pi-
ralepape.

25 Mo maket-na kabape ele raay-
ore mada kaboma* pa nalimina.
Go palimi pare nimimi nolalore
lo robaa-para wi kone abala nalo-
rapape. 26 Gore Gote-na buk
madaa wi agaleme gu-rupa lea:
Go su yaa rubitaboma raayore ora
Mudu Ali-na yaade.

27 Pare kone narulae ali medame
ne yalea-daare gore nipu raapu
eda nalua kone saliri nipumi ne
eda ginaloma raayo pa nape. Go
pea pare go eda madaa kone sal-
imiri agale namealepape. 28 Go
pea pare pa ali medame ne-para
go edare remona yaade tea-daare
go eda giyape. Giyali rabu go
alina lo robaa-para wi kone madaa
giyalia. 29 Gore nena lo robaa-
para wi kone madaa nolalo pare
mo alina kone madaa talo. Gore
nimimi gu-rupa leme kone salo:

Ni eda raayo mada nalua-le ake
paa-daa pa enaali radona lo robaa-
para wi koneme ni pora mea

* **10:25:** Juda alinumi raa-para piri yarinu pamu asapu luma makirae gote madaa epe roropo pi lodo kiraasimi. Guma pumare maket polalo page maa pisimi. Go agale madaa Pol-me go lakelisa: Go suna piri elenumi lodo kiraleme-pulu na Yesuna ruru alinumi page pa nalima lisa. Guma pea-le Gote-re ora pia-ga go elenumiri Gotena lodo kiralepape lisa. Pol-me 1 Korin 8.1-13-para gupa lisa: Go yarinu waru adoma nalepape lo lakelisa. Go puma Krais komea kone rulalimiri ora epeaalia lo lakelisa.

waatea pae? 30 Gore neme Gote-
para ora pili loma eda mea nalu-
are ora epelea. Go pea-le pa enaali
radome ake puma rono agale la-
gialimi pae?
31 Gore nimimi ele nalimi
rabu page kogono rado rado pu
piralimi rabu page Gote-na bi
minasaalepape. 32 Gore nimimi
pora ora epe-rupa raitalepape. Go
palimi rabu mo Juda enaalinu-
para mo ruru rado enaalinu-para
mo Gote-na ruru piri enaalinu
page nimimi nimuna kone nama-
koeyaalimi. 33 Gore nana kone
mogeaalepape: Neme page enaali
raayome nana kogono adoma
raaname komenalo pe. Neme
raba meape kogono nape pare
enaali adaapu raba minalo kogono
pe. Go pe rabu Gote-me nimu
medaloma ade abuna kagaa mapi-
raama laoma penaalo kogono pe.

11

1 Gore ni Keriso raapu piruma
nipuna kogono mogeaayo-rupa
nimimi page go kone suma
mogealepape.

Pol-me kalu pagaa suma beten lape kone madaa agale lakalisa

2 Gore nimimi ade abuna ni
madaa kone saabaoma mo neme
mogeaayode agale raayo waru
pagoma raitalepape. Go puma
nimina bi page minasaayo. 3 Pare
neme nimi pagaliminalo agale
mana gu-rupa lagialo: Ena raay-
ona muduri nimuna aali yaade.
Go pumare ali raayona Mudu Aliri
gore Keriso yaade. Go pumare
Keriso-na muduri Gote yaade.
4 Go pea-le ali medame beten
loma Gote-na agale mogealia rabu
nipumi kalu madaa laplap pagaa
sula pea yaalore go alimi nipuna
Mudu Ali madaa yala mapalaalia.
5 Go page ena medame beten
loma Gote-na agale mogealia rabu
kalu napagaa sula pea yaalore
ename nipuna aali yala mapaalia.
Ena medame go-rupa palia-daare
nipuna kalu iri podeape kone-
rupa suma piralia. 6 Go ename
nipuna kalu napagaa saliare
gore nipuna kalu iri rudupu pa
podenaoma. Pare ename iri
rudupu pudia page raayo pudia
rubea page go madaa yala mada
potea-le gore nipuna kalu madaa
laplap pagaa saina. 7 Alimiri Gote-
na epe puri pale lepo aaya-le go
kalu napagaa wina. Go pea pare
enamere page nipuna alina epe
puri lepo aatea.

8 E, gore Gote-me abalade ena
namuma ali warisa. Dia, enare
Gote-me alina kulimi warisa. 9 Go
puma Gote-me ali muma ena raba
minalo nawarisa. Dia-le Gote-me
ali raba minalo ena warisa. 10 Go
pea-le ensel-numi ena ademe-le
ename Gote-na bi minasaalia rabu
go enana aalimi nipu surubenalo
waalea-pulu kalu keapina.

11 Go pea pare naa Mudu Ali
raapu piralima rabu ena ali laapo
kama raapu mada napirapina.
Dia, pare nipu laapo raba mulalo
pirina. 12 Gore Gote-me alina kuli
muma ena warisa. Go pisa pare
abiri enana yogaleme ali madea.
Go pea pare Gote-re ele raayo
warisa.

13 Go agalere nimina pagoma
rumaalimina: Enaalinumi kirital-
imi rabu ename nipuna kalu na-
pagaa wi Gote-para beten leme-
daare gore epe kone meme? 14 Dia-
le enaalinumi nimuna kone gu-
rupa wimi: Alimi kalu iri adaalupe
aayare gore yala potea. 15 Go pea
pare ename kalu iri adaalupe aa-
yare gore nipuna epe au pe kone
suma pedo pea. Gore abalade
Gote-me kalu iri adaalupe ma-
paitaaoma nimuna kalu iri na-
pagaa winalo kone raapu mapi-
raasa. 16 Pare ali medame go
agale pagoma kone-para ape pali-
daare pagalepa: Naa aposel ko-
gono alinu-para Gote-na lotu ada-

para pagaa sape enaali medalo-
mame page enana iri pagaa sape
kone madaare agale rado meda
natema.

Korin enaalimi Mudu Ali-na eda ma-koyaasimi

17 Gore neme abi nimi agale
mana medaloma lagialua pare
nimina bi naminasaayo. Go
nimina kiritaeme lotu ada-parare
epe kone-daa nasala peme. Dia
nimimi koe kone medaloma sala
peme. 18 Go madaare pagalepa:
Lotu ada-para kirita pitaa peme
raburi nimi rumaaoma pala puma
piruaeme. Gore neme remaa go
pagoma ogesi-daa kone rulaayo.
19 Go lotu ada-para piri enaalinu
rumaaoma pala puma pimi.
Go peme pare nimina rikirana
epe-rupa piri enaalinu mada
adalimina. 20 Go peme-pulu nimi
raayo go-rupa kiritalimi raburi
nimina Mudu Ali-na eda epe-rupa
nanola kiritalimi. 21 Gore dia, nimi
raayore komea komea lo nimina
eda wagepu neme. Go peme-
pulu medalomare pa reame koma
pirina medalomamere ipa bia
adaapu noma makeya enaali pimi.
22 Gore ake peme pae? Nimina
eda nape ada meda na-aaya?
Go peme rabu nimimi Gote-na
ruru pirape koau walaoma narali
enaali pimi-daa yala mapolaalia.
Gore neme nimi-parare ake lagu
aayo ya? Gore palaina nimina
bi minasaalua ya? Dia-le go ele
madaare ake paa-daa nimina bi
mada minaasalua yapae?

Mudu Ali Yesumi nipuna aposel kogono alinu eda kili kalisa

(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

23 Go agale mana abalade nimi
lagisuadere gore Mudu Alimi ni
gisa. Go agale mana pagalepa:
Juda alinumi Yesu lore alinu-para
maa kalisa rabu Mudu Alimi bret
misa. 24 Muma lisana Gote-para
ora pili loma rugulu puma gu-
rupa lisa: Go bret-re nina to yo-
gale laapo nimi raba minalo gi-
alo. Nimimi ni madaa kone suma
piralepape. 25 Go puma nimumi
go eda nala pirina Yesumi kap
ipa wain pira palae muma komea-
rupa go-rupa pisa. Go puma
rabu nipumi talo: Go kap-para
nana yaapi pia-pulu Gote-na ka-
gaa pogalu pirape agale madaa
nana yaapimi nimi mapogaayo.
Ade abuna nimimi nalimi rabu ni
madaa kone saabaoma nalepape
lisa. 26 Gore ade abuna nimimi
go bret nomare go ipa kap-para
pira palae nalimi rabu Mudu Al-
imi naa madaa komisade kone
mea waateme. Go paoma pumare
werepe Mudu Ali wala epaliade
yapi di rabu kiritalimina.

Ali medame Mudu Ali-na eda makoyaaliare nipu koe ele pa saapi-ralia

27 Go pea-le abi ali medame
koe-rupa piruma go Mudu Ali-
na bret muma ipa kap-para
pira pale pa nalia-daare gore
Mudu Ali-na yogale yaapi laapo
madaa makoyaaoma pupitagi pa
saapiralia. 28 Go pea-le enaali
raayo nimina lo robaa waru
adoma rumaaoma go Keriso raapu
epe-rupa piramina. Go puma epe-
rupa pirumare nimimi go bret-
para ipa mada nalimi. 29 Gore
enaali raayome Mudu Ali-na
yogalena re namakuaaoma pa
kamaa eda-rupa nalimi-daare
nimuna koe kedaa puma mealimi.
30 Gore nimimi eda kili koe-rupa
neme-pulu nimina rikirana enaali
adaapu puri mada napaloma
yaina komoma medaloma ora
komalimi. 31 Gore naame go eda
nolalore naana kone lo robaa
waru adoma koe elenu waru
yado regele muma rumamina.
Go rabu Gote-me naa koe kedaa
nagialia. 32 Pare naame go-rupa
napalimare Ali Mundu-ri naana
kone adoma nipumi koe kedaa

go madaa rumaalia. Nipumi go
kedaa gialia-le nipumi su kamaa
piri enaalinu koe kedaa rumaalia
rabu naame nameamina.
33 Go pea-le nana ame balinu-ya,
nimi Mudu Ali-na eda nolalo epa
kiritalimiri gore nimimi enaali
medaloma waru surubalepape.
34 Gore ali meda nipu reame
komoma wagepu nalia-daare
nena ada-para nola pope. Go pu
palimi-daare Gote-me nimi koe
kedaa nagialia.

Agale ruguli meda wiare werepe
nimi piri epaluade raburi ma-
redepo yaalua.

12

Pol-me Holi Spirit-na puri madaa agale lakalisa

1 Ame balinu-ya, nimiri Holi
Spirit-na puri adaliminalo lagialo.
Go madaare agale pagalepa.
2 Abalade nimi Gote-na pape
mopare pirisimide raburi koe
komape remonumi nimi maki-
raoma koe pora-para lamua
pisimi. 3 Go pea-le waru pagalepa:
Gote-na Holi Spirit-mi ali meda
pora mea waatea-daare go alimi
Yesu-para go-rupa napeape mada
natea. Go page Holi Spirit piri ali
medame Yesuri ora Mudu Ali pia
mada tea.
4 Holi Spirit-na puriri rado rado
wia pare Holi Spirit nipumi raayo
go aaya. 5 Naame Mudu Ali-na
kogono puma enaali raba mulalo
pemare pora rado rado wia-daa
Mudu Ali komea raba mealima.
6 Go page kogono pape kone rado
rado wia pare gore komea mere
enaali raayo kone go aaya. Go
pea-le enaalinumi nipuna kogono
raayo mada palimi. 7 Holi Spirit-
miri nipuna puri enaali raayo
komea komea lo mea katea-pulu
enaalinu medaloma raba minalo
pea. 8 E, gore Holi Spirit-mi
ali komea puri mapalaanialoma
go alimi enaalinu Gote madaa
makuaae kone lakelea. Ali
medame page go Holi Spirit-
mi puri kalenaloma elenuna re
adoma enaalinu laketea. 9 Go Holi
Spirit komeame ali meda puri pale
kone rulape kone katea. Go puma
go Holi Spirit-mi ali meda puri
kalenaloma yaina kome enaalinu
mada marekaalia. 10 Holi Spirit-
mi puri gu-rupa go aaya: Ali
medamere puri pale kogono pape
puri meme. Medamere Gote-na
epe agale laketapape puri mu
aaya. Medamere puri adoma gu-
rupa mada laketea: Go puriri
ora Holi Spirit-na puri yapalo mo
puri koe remonuna puri yapalo
mada laketea. Ali medamere puri
muma nipumi abalade napage
adaa agale rado mada pagalia.
Ali medamere puri muma abala
napage adaa agale radona re
mada laketea. 11 Go-rupa puri
mumare Holi Spirit komeame-le
go kogono raayo mea rumaaya.
Nipuna kone suma enaalinu puri
rado rado kalaaoma pea.

Naa raayore yogale komea yapare rado rado ma-aulaaomaa pima

12 Keriso-na leare yogale rado
rado-rupa aaya. Go yapare naa
to yogale komea piruma yapare
kuni rado wia. Go puma Keriso-re
ora naana to yogale komea-rupa
pia. 13 Go pea-le naa raayome Holi
Spirit komea misima rabu kalu-
ipa muma komea ma-aulaaya-daa
pima. Naa Juda alinu-para Grik
alinu-para kepele alinu-para ko-
gonome adili alinu-para go Holi
Spirit komea muma komea-rupa
pima.
14 Gore naana to yogale madaa
aaya kuniri ora rado rado aaya.
15 Go puma nipumi gu-rupa mada
tea: Niri ki-daa dia-le niri to yo-
galena kuni-daa dia. Go alina
aliri nipu ni tona mada napi teare
pinawa-le nipu yogalena kuni pa

aalia. 16 Go page kaleme gu-rupa
talo: Niri le-daa dia yaa-pulu niri
to yogalena kuni-daa dia. Go tea
pare kalere nipu yogalena kuni pa
aalia. 17 Gore yogale raayore le
yaalare ake paa-daa agale mada
pagalima ya? Go page yogale raay-
ore le komea yaalore ake puma
mada kaa mealima ya? 18 Yapare
yogalere go-rupadaa dia. Abalade
Gote-me nipuna raana koneme
yogalena kuni komea komea lo
maasa. 19 Go yogale to raayona
kuni komea-rupa kama yaalore
gore ora to yogale-rupa na-aalia.
20 Pare go-rupadaa dia. Yogalena
kuni rado rado aaya pare ora yo-
gale komea-rupa kama aaya. Go
nasamina Gote-me kone rado rado
gisa pare naa raayo nipuna yogale
komea-rupa piruaaema.

21 Go pea pare leme ki-para gu-
rupa mada nalakelea: Neme ni
mada naraba muaaye-le rubalua
tea. Go page kalumi aa-para
gu-rupa mada nalakelea: Neme
ni naraba muaaye-le rubalua.
22 Go rupa-daa dia, yapare naame
naana yogale kuni meda puri
napaita kone wima pare go dia
yaaliare ora komalima. 23 Gore
naame naana to yogalena kuni
medaloma madaa yala potema
pare medaloma waru surubuma
medaloma nasurubema. 24 Go
pema pare mo epe yogalena
kuni medalomare go-rupa na-
surubema. Go pea pare Gote-
me yogale kuninu raayo makibu-
maaoma warisa. Go rabu ora
epe kuni-daa dia kone wima pare
nipumi go kuninu epe kogono
kalisa. 25 Nipumi go-rupa pea-pulu
yogale madaare kunina robo-rupa
na-aaya. Dia-le komeame meda
narabunyaaya pare komea-rupa
surubolalo aaya. 26 Go pea-pulu
yogalena kuni komea kedaa pea
raburi gore yogale raayo page
kedaa pea. Gore yogale kuni
medame pedo mealiare yogale
raayo page pedo mealimi.

27 Go pea-le nimiri Keriso-na yo-
gale komea-rupa aaeme pare kuni
rado rado pimi-le Gote-me kogono
rado kalo kiritea. 28 Go puma
lotu ada-para Gote-me enaali
medaloma gupiale mapiraasa:
Abala ririna aposel enaalinu
wala laapore Gote-na agale lakale
ali enaalinu wala repore tisaa-
nu mapiraasa. Walare nipumi
yaina maperekeape enaalinu
raba meape enaalinu nipuna
kogono surubape enaalinu adaa
agale rado lakale lape enaalinu
mapiraaya. 29 Gore nipumi aposel
kogono alinu komea agale lakale
alinu komea tisaa-nu komea-rupa
mapiraaya? Go page nipumi
enaali raayo napi kogono pinalo
puri nakatya? 30 Go page nipumi
enaali raayore yaina kome enaali
maperekeape puri nakatea. Go
page nipumi enaali raayo adaa
agale rado laminalo puri nakatea.
Go page nipumi enaali raayo agale
radonuna re mada perekelenalo
puri nakatea. 31 Go pisa-le nimimi
kone waru suma ora ali muduna
agale puri mulalo palepape. Go
pea pare abiri go kone madaare
neme nimi ora epe pora meda abi
maa waatoa.

13

Rana komo raana komalima kone

1 Gore neme enaalinuna adaa
agalenu-para so ensel-nuna agale
page laketoa pare go puri mada
dia. Dia-le neme enaali medaloma
madaa ranaa komo raana nako-
maluare neme apo lagele agalere
pa biugel-nurupa tyape. Go puma
ru-para aledaa napiri repena
ralia-rupa tyape. 2 Gore neme
puri muma Gote-na agale epe-
rupa mogealua page makuaae
kone la yokalua. Go page Gote-na
pagaa wi kone raayo makuaalua
page gore go raayo adoba kir-
italua. Gore neme apo puri

muma mo kone raayo palua pare
neme enaalinu madaa ranaame
nakomaluare mo pe kogono pa
kamaa palua. Gore neme kone
waru rubita pe yaalore neme apo
rudunu rekoma pogola pu mada
toa. Go pea pare neme enaalinu
madaa ranaame nakomaluare niri
pa koe ali-rupa pitua. 3 Gore
neme omoale enaali naaralinu
rumaaoma kale-pulu nana yogale
repena sulaa-para renalo pula
pe yaalore go koneme ni naraba
mealia. Dia-le neme enaalinu-
para ranaame nakomaluare go
kone ora komapaaya.

4 Naame ranaa komape kone
salima-daare naa pawa piruma
enaalinu raba mealima. Go kone
sumare naame enaalinu raayo-
para kudipa kone nasu rope pape
kone nasu naana bi naminasaam-
ina. 5 Gore ranaa komape kone
salima-daare enaalinuna kone
nabebolaoma elenu madaa epame
komape kone nasamina. Go puma
rono napagaaoma enaalinu raapu
koeyae pemede kone nasaba
piramina. 6 Rana komo raana
komape kone salima-daare koe
kone madaare pedo napema
pare ora agale madaare raaname
komalima. 7 Naame go epe kone
salima-daare ade abuna kedaa
raayo pa ru piralima. Go pumare
ade abuna naame kone rulaoma
Gote madaa adoba piruma epe
kone suma pawa piramina.

8 Gore Gote-me naa ranaa komo
raana komea kone ora na-dia
yaalia. Go pea pare Gote-na ora
agale lakale ali riare mada dia
yaalia. Go pea-le adaa agale
rado rado lemede page dia yaalia.
Go page naame makuaae kone
adaalepe mada mealima pare
go page dia yaalia. 9 Gore abiri
naame puri muma makuaae kone-
para Holi Spirit-na agale lakale
alina kogono page ora mada
pamina. 10 Gore werepe go puri
raayona re epaliade yapi di raburi
go abi ogeasi pema kogono page
alupalia. 11 Apo agale madaare
abalade ni oge naaki-rupa pirisua
raburi gore oge naakinuna agale-
rupa lisuade. Go rabu neme
nogo naaki kone suma go-rupa
makuaaoma pisua. Abi ni ora
ali yaa-pulu neme wala nogo
naakinuna kone nasalua. 12 Gore
abi naame Gote-na puri adema
rabu wasaame naana le agaa
ademade-rupa go-rupa adamina.
Go pea pare werepe naame Gote-
na le agaa-para adalima rabu
waru adola palima. Abiri neme
elena re ora ogeasi ade pare
werepe nipu adalua rabu ele
raayona re adalua. Gote-me nana
lo robaa-para raayo adea-rupa
kone raayo adalua. 13 Gore Gote
madaa naana kone repo wima.
Abiri naame ade abuna kone
rulape kone-para Gote madaa
adoma surubape kone-para yago
lo robaa kalape kone-para go ele
repore ora naa madaa ade abuna
naa mada salia. Go yapare lo
robaa kalape kone epe-airi ora
yago madaa epe kone kalamina.

14

Holi Spirit-na pa gi ele medana agale medaloma

1 Go pea-le nimimi ranaame
komape kone waru muma pi-
ralepape. Nimimi kone waru
suma Holi Spirit-na puri mulalo
piralepape. Go palimi rabu
abala ririna Gote-na ora agale
lakale ali pirape puri abala
mealepa. 2 Gore ali medame abala
napage adaa agale rado teare
gore nipumi enaalinu-para agale
nalakelea. Dia-le enaalinumi
nipuna agale napageme-pulu
nipumi Gote komea laketea. Go
pumare nimumi Holi Spirit-na
puri muma pagaa wi agalena re la
yokesimi. 3 Pare ali medame Gote-
na epe agale laketeare nipumi
enaalinu raba muma nimu puri

mapalaaoma epe kuma pi kone
maa katea. 4 Go pea pare ali
meda napage adaa agale rado
tea rabu nipuna lo robaa puri
mapalaalia. Go pea pare ali meda
nipumi Gote-na agale lakelea
rabu nipumi mo Yesuna ruru
enaali raayona lo robaa-para puri
mapalaalia. 5 Gore nimi raayome
adaa agale rado namakuaaoma
teme-daare ora epetea kone
salo. Go pea pare nimi raayome
Gote-na agale laketemere go
puri ora waru epetea kone salo.
Gore ali medame adaa agale
rado namakuaaoma tea rabu ali
radome go agale naperekealia-
daare go konemere mo Yesuna
ruru enaalinu naraba meme. Go
pumare ali medame adaa agale
rado namakuaaoma tea-daare
epetea pare ali medame Gote-
na agale laketea-daare nipumi
epe puri mapalaape kogono pea.
6 Gore ame balinu, nimi napagape
adaa agale rado epa tea pare
naperekeyo lagialua-daare gore
nimimi akepu pagalimi yapae?
Go agalemere nimi akepu mada
raba mealua ya? Nimi raba
mulalore Gote-me ni waalape
agale-para Gote-na agale la yoke
agale-para nimi mogeape agalenu-
para malaalua.

Naame adaa agaleme Gote-na agale lakelamina

7 Gore enaalinumi kudu-para
gita-para go elenu page komea go-
rupa nipuna agale madaa malaal-
imi. Gore enaali medalomame go
elenuna agale waru napagalimiri
yasanu waru nateme. 8 Go page
soldia ali medame biugel-me
agale waru nalalia-daare gore
aapimi yada elenu managola
pirula pea pae? 9 Nimi page
go-rupa nimimi pa adaa agale
meda namakuaaoma temena
yaalore enaalinumiri ake puma go
agalena re mada pagalimi ya? Dia,
nimimi agale go-rupa leme-daare
po rilipumi go agale ria palia.
10 Gore ora go su kamaa madaare
enaalinumi adaa agale rado rado
leme. Go pea pare go adaa agale
raayona re wia. 11 Go pea pare ali
medame adaa agale tea pare neme
go agalena re namakuaaliri go ali
saa laapo ora kimisu ali laapo-
rupa piralipa. 12 Go pea pare Holi
Spirit-na puri mulalo pimi-pulu
Yesuna ruru enaalinu raba minalo
puri mealepape.

13 Gore ali meda adaa agale rado
namakuaaoma tea-daare gore
nipumi puri muma go agalena
re mulalo Gote-para beten tea.
14 Gore neme adaa agale radome
beten toa-daare gore naa kone
wasupa page pira palae beten
toa. Go pea pare nana koneme
pa makuaalua. 15 Go pea-le
neme ake palua ya? Gore naa
kone wasupami beten toa pare
naa koneme page pa beten toa.
Go pumare yasa toa rabu kone
wasupame page koneme page go
laapo raitame toa. 16 Gore nimina
kone wasupame kama Gote-para
ora pili leme-daare ake paa-daa pa
kiritape ali medalomame go agale
makuaaoma ora agale tea ya?
Gore nena rado agale napagalia-
pulu go ora agale mada natea.
17 Gore nimimi Gote-para ora pili
lape beten loma epe-rupa mada
leme-daare nimimi mo ali naraba
mealimi. 18 Gore neme adaa
agale rado loaayore neme nimi
raba mi kone wi. Go madaare
neme Gote-para ora pili loaayo.
19 Go pea pare enaalinumi mo
lotu ada-para kiritaoma Gote-
na bi minasaaeme rabu neme
enaalinu mogealalo adaa agale
waru pagenalo laketoa. Gore ora
agale ria yaa-pulu neme pa bi 5-nu
enaalinu mada mogealua-daare
ora epetea. Go pea-pulu ake paa-
daa pa napage agale rado loma bi
10,000 enaalinu laketoa ya?

20 Ame balinu-ya, nimina

konere oge nogo naakinuna kone-
rupa nasu piralepape. Gore koe
ele pape madaare oge nogo naaki-
rupa mada piralepape. Go pea
pare nimina konemere ora enaali-
rupa kone su piralepape. 21 Gote-
na buk madaare kone narulae
Juda alinumi Gote-na puri adenalo
agale go-rupa lu wisimi: Mudu
Alimi talo: Go enaalinu-para agale
laketoa. Go rabu neme kimisu
alinuna agale radonumi laketoa.
Go page apo kimisu enaalinumi
nana agale lakeleme. Go palua
pare go rabu page nana agale
napagoma giyalimi lisa. 22 Go
pade-pulu go agale rado lakale
enaalinumi Gote madaa kone
rulainalo pea. Go kone rulae
enaalinumi Gote adenalo napea.
Dia, pare Gote-na agale lakale
enaalinumi Gote adenalo pea. Go
pea-le kone narulae enaalinumi
Gote-na adenalo agale radonu
nateme.
23 Gore kone rulae enaali
raayome komea-para kiritaoma
adaa agale rado rado leme-daare
go kone ake yapae? Gore kone
narulae enaalinumi page pa
enaalinumi page lotu ada ru-nane
ora epa kodobaema Gote-na puri
na-adenalo gu-rupa leme: Nimuri
makeae enalinu leme. 24 Go
pea pare kiritape enaali raayome
Gote-na agale teme-daare pa
enaali meda page kone narulae
enaali page epa kodobaoma nim-
ina agale pagalimiri gu-rupa palia.
Gore go agale nipuna lo robaa-
para mea kodobaoma nipuna
koeyae mea waatea. Go pumare
go pagaliade agaleme nipuna
koe ele maa rumaalia. 25 Go
pumare nipuna lo robaa-para ado
rekele puma wala pename maa
salia. Go rabu nipumi Gote-na
bi minasaalalo rumu pege palia.
Go rabu nipumi gu-rupa lopalia:
Gote-re nimina rikirana ora epa
pia tea.

Lotu kogonore raayo epe-rupa palepape

26 Go pea-le ame balinu-ya,
nimimiri ake palimi ya? Nimi
kiritaoma pimi raburi nimi raayo
kogono peme. Ali medamere
yasa temena medamere agale
mogealimina medamere Gote-
na agale mea temena medamere
adaa agale rado lemena medame
go agalena re maa lagialia. Go
peme rabu go kogono raayome
Yesuna ruru enaali raba mulalo
peme. 27 Gore ali medaloma
kiritaoma adaa agale rado talo
palia-daare enaali laapo repome
agale rado mada teme. Go leme
rabu nimu raapu agale komea-
para natepape. Dia, pare komea
komea lo temenalo enaali rado
medamere go agalena re laketea.
28 Go pea pare go agalena re lakale
ali meda napiralia-daare enaali
kiritalimi raburi apo agale rado
lape alimi pa piralia. Go rabu
nipuna Gote raapu agale komea
mada tea. 29 Gore Gote-na agale
lakale alinuri laapo repome teme.
Go teme rabu enaali medalomare
agale pagoma koneme rumaalimi.
30 Go pea pare ali medame agale
lalaina Gote-me ali meda-para
agale laketea-daare go agale abala
pena lala-ae aliri nipuna agale
loraina tea. 31 Go kone madaare
nimi raayome komea komea lo
agale mada leme. Go rabu enaali
raayome kone waru makuaaoma
puri mapalaalimi. 32 Gote-na agale
lakale alinumiri nipuna agale
surubuma laketea.

33 Go kiritalimi rabu Gote-na
konere enaalinumi epe-rupa pina
kone wia. Go pea-pulu Gote-na
ruru Yesuna ruru enaali raayo gu-
rupa palepape:

34 Gore lotu ada-para kiritalimi
raburi enanumi agale loraoma
pawa piralepape. Go puma Juda
alinuna rekena agaleme tea-rupa
enanumi lotu ada-para kogono

napina. 35 Gore ena medame
agalena re pagolalo palimiri
nimuna ada-para piruma aali agaa
mealepape. Gore ename lotu
ada-para kiritape enaalinu raapu
agale mana tea-daare ora yalame
komalimi. 36 Go agale madaa kone
adaapu saleme-pulu nimiri Gote-
na agalena re nimimi mea ipisimi
pae? Go pea-le nimi abalade Gote-
me agale abala lagisa ya?
37 Gore pa ali medame niri Gote-
na agale lakale ali pi kone suma
ni Holi Spirit-na puri wi kone
salia-daare nipumi abala waru
makuaalia: Go agale nimi-para
pepa madaa tyalore gore Mudu
Ali-na agale mana lagialo. 38 Go
pea-le ali medame go agale na-
pagaliare nipumi nimi agale la-
gialia rabu napagalepape. 39 Ame
balinu, nimimi Gote-na epe agale
lakale alimiri nipuna agale waru
surubuma enaalinumi adaa agale
rado rado teme rabu Gote-me
puri go aaya-pulu nagiyalepape.
40 Gore nimimi Gote-na bi mi-
nasaalalo page lotu lape kogono
pulalo peme rabu page epe redepo
le kone suma palepape.

15

Yesuri abala komoma tapa-para wala rekesa

1 Gore amenu, neme abalade
nimi-para lagisuade Epe Agalere
kone pereke yoma pagalepa. Gore
nimi abalade go agale madaa kone
rulaoma puri paloma pagaaba
pimi. 2 Go Gote-na epe agale neme
nimi abala mogeaaripude. Gore
pa kamaa kone narulasimide-le
go epe agale pago piralepape. Go
puma go agaleme nimi ade abuna
kagaa pirape puri gialia.
3 E, gore ora abala go re-
maa pagomare neme nimi epe
agale gu-rupa lagisuade: Keriso
komisare naana koe elenu raayo
mea rubalalo komisa. Go pisa
alina remaare abalade Gote-na
buk madaa lisimide. 4 Keriso
komenaloma tapa-para rogaasimi.
Abalade Gote-na agale wi buk
madaa lisimi-rupa yapi repome
tapa-para piruma wala rekesa.
5 Go puma Pita-me nipu ade-
naloma werepe aposel 12 page
nipu adisimi. 6 Go puma wala
werepe nipuna disaipel enaali 500
kiritaoma pirisimi rabu page adis-
imi. Go enaali adaapupere pimi
pare medaloma abala komisimi.
7 Go pumare wala werepe Jems-me
nipu Keriso adisa. Go puma wala
werepe aposel kogono ali raayome
page nipu adisimi.
8 Go nimumi abala adoba kir-
itinaloa neme page nipu adisua.
Neme adisua pare oge naaki-
rupa matimi pare neme nipu
werepe adisua. 9 E, gore apo
aposel kogono alinuna rikiranare
nimumi ni ma-oge yaasimi. Gore
abalade neme Gote-na ruru
enaalinu kedaa kalala pirisuade-
pulu neme go epe agale raleme
aposel kogono ali mabebola lisua.
10 Pare Gote-me ni raba meape
kone gisa-pulu ni aposel kogono
ali pi. Gore nipumi nipuna
raba meape kone pa kama-daa
nagisa. Dia-le aposel kogono ali
medaloma abalade kogono puri
pale pisimide pare neme kogono
kalai puma nimuna kogono ma-
oge yaayo. Yapare nana kama
komea kogono nape. Dia, pare
Gote-na raba meape kone nana
lo robaa-para saabaoma kogono
puaayo. 11 Go pea pare neme
kogono pe rabu page nimumi
peme rabu page go epe agale
mogelema. Go puma nimimi go
agale madaa kone rulaeme.

Gote-me kome enaali raayo wala marekaalia

12 Gore naame Keriso komoma
wala tapa-para rekesa-daa go
remaa ade abuna lakelema. Go
pea-le nimina rikirana piri enaal-
inumi abala kome enaalinuri

wala narekalimi lemere ake paa-
daa leme pae? 13 Gore kome
enaali wala narekalimi yaalore
abalade Gote-me Keriso page
mada namarekaala pisa. 14 Gore
Keriso tapa-para abala narekola
pisa yaalore abalade Gote-me
Keriso page mada namarekaala
pisa. Gore Keriso tapa-para
abala namarekaata pisa yaalore
gore naame epe agale mada
napagola pema. Go pula pea
yaalore nimimi ele madaa kone
rubita peme yapae? 15 Gore
naame Gote-me Keriso tapa-
para marekaasa-daa laketema.
Gore gu-rupa napula pisa yaalore
naame Gote madaa makirae agale
tema lo pisa. Go puma Gote-me
abalade Keriso namarekaala pisa
yaalore Gote-me kome enaalinu
page namarekaala pisa. 16 Gore
Gote-me ora kome enaali tapa-
para namarekaa-ae yaalore gore
Gote-me abalade Keriso page
namarekaasade lamina. 17 Go
pumare Gote-me Keriso tapa-
para namarekaala pisa yaalore
gore Gote-me nimina koe ele-daa
namuma rubisa pare nimi pa
kamaa kone ruleme. 18 Go page
Keriso namarekaata pisa yaalore
abalade enaali medalomame
Keriso madaa kone rulaoma
komisimi-daare go nimu page ora
komoma pa alupalima tea pema.
19 Gore naame su kamaa piruma
Keriso madaa kone rulaoma
werepe ade abuna napirula pema
yaalore naame yalame komoma
kodo komape kone waru meam-
ina. Gore su kamaa piri enaali
medaloma kodome komalimina
pare naame pa kamaa kone rubita
pema yaalore naa-para kodome
waru komalimina.

20 Yapare go agale ora ria-daa
dia-le Keriso abala komisa-daa
Gote-me nipu wala marekaasa.
Go pisa-pulu kome enaali raayona
riri-nane nipumi marekaalia.
Go pea-le Gote-me mo kome
enaalinu raayo wala werepe
marekaalia. 21 Gore komape
konere ali komea Adam-me
abalade go kone muma lisana su
kamaa maa ipisa. Go pisa-le ali
meda Keriso-me abalade kome
enaali wala marekaape kone su
kamaa maa waalisade. 22 Go
agalena re gu-rupa: Naa raayo
Adam-na si wanenu-le naa pa
komalima. Go page naa Keriso
raapu abi pima-pulu Gote-me naa
raayo wala marekaalia. 23 Go pea
pare enaalinuna marekaape yapi
di-ri naa komea komea laatapu
rekomare ade abuna piralima.
Abala ririna mupaare Yesu Keriso
rekoma pisa-le wala werepere
nipu wala su kamaa epaliade yapi
di rabu naa nipuna ruru raayo
wala rekalima.

24 Nipu epalia rabu ele raayo dia
yaalia. Go rabu Mudu Alinu-para
surube alinu-para go su kamaa wi
puri raayo page ora Gote-na lore
alinu piralimi-pulu Keriso-me mea
rubalia. Go puma nipumi Gote-
na surube puri wala Aapa katea.
25 Gore Keriso mudu mapiraoma
pirinare Gote-me lore alinu raayo
marabuaaoma Keriso-na age rolo-
para mapiraalia 26 Go kogono
dialenaloma Keriso-me komape
konena puri page lore ali-rupa
rabuaaoma ma-dia yaalia. 27 Go
agale madaare Gote-na buk-mi
gu-rupa lea: Gote-me ele raayo
nipuna age rolo-para maa salia.
Go pepa-mere ele raayo lea-daa
naame abala pagemade: Gote-me
ele raayo Keriso-me surubenalo
lea-pulu Gote nipuna rolo-para
napiralia. 28 Gore Gote-me ele
raayo Keriso-me surubenalo mea
kalenalomare mo Siri nipuna
Aapana surube rolo-para piralia.
Go raburi Gote-me ele raayo nipu
komeame surubalia.

29 Pare go wala marekaape agale
ora dia yaalore enaali medalo-
mame abala kome enaali raba mu-

lalo kalu-ipa muaeme-le ake paa-
daa peme pae? Gore ora kome
ali meda wala narekola peme
yaalore gore mo kome enaali raba
mulalo kalu-ipa ake paa-daa mu
aaeme pae? 30 Go page wala
marekaape agale dia yaaliare gore
ake paa-daa naame radaa nape
kogono ade abuna palima ya?
31 Amenu, neme ora lalo. Gore
ade abuna ni tyalo pi kogono
pe. Go pea pare naana Mudu
Ali Yesu Keriso raapu pima-pulu
neme nimi madaa pedo puma apo
agale lagiawade. 32 Neme abalade
Efesus su-para piri makeae yana
alinu raapu yada pisua. Go
pisua pare ora kome enaalin-
uri Gote-me wala namarekaala
pisa yaalore neme ake paa-daa go
yada pisua ya? Gore ali medalo-
mame gu-rupa tea: Ekerare naa
komalima-pulu palaina eda no
ipanu page namina. Gore Gote-me
kome enaalinu namarekaala pea
yaalore apo agale ora ta pema.
33 Go leme pare pa enaalin-
umi naa gu-rupa makiralimi: Naa
koe alinu raapu pora pamual-
imade raburi naana epe kone
makoyaalimi. 34 Go pea-le nimina
koe kone giyoma epe redepo le
kone salepape. Nimimi koeyae
wala napipape. Enaali medalo-
mame nimi raapu piruma Gote na-
ademe-le nimu yala mapolalo talo.

*Enaalinu wala rekalimi rabu yo-
gale ora rado mealima*

35 Pare ali medame agale gu-
rupa mealia: Abala kome enaaliri
ake puma wala rekalimi ya?
Nimuri yogale ele nasamina
muma wala piralimi yapae?
36 Nimiri makeya enaalinu-le
pagalepa. Repena kilinuri su-para
poalimi. Go pea pare abala kaapu-
daa na-ayaalia-daare gore nipu
rado epe-rupa mada na-opalia.
37 Go kilinuri nimimi poalimi rabu
ora opaliade ele-rupadaa dia. Dia,
go poape kiliri pa wit-na kili-para
pa kili radonu page pa su aaya.
38 Gore Gote-me go kili madaa
nipuna kone suma au katea. Go
puma Gote-me repena kili rado
radore nimuna yogale-rupa au
rado rado katea. 39 Yogalere ele
raayo komea nasamina kama-
daa na-aaeme. Dia-le enaalinuna
yogale komea-rupa aeme pare
yaa yapana yogale rado aaya. Go
wenana yogale page rado aaya.
40 Gore so yaa-para ele page su
kamaa ele page rado aaya. Go
puma so yaa-para wia elenuna
auri rado paaya pare go su kamaa
elenuna au page rado nasamina
aaya. 41 So naare nipuna au rado-
rupa pea pare kasua page nipuna
au rado pea. Sogo kubanuna
rikiranare nipuna aunu page rado
rado pea.
42 Go au madaare mo kome
enaalinu wala rekalimi rabu
nimuna yogale rado muma
piralimi. Go puma to yogale
rogaaeme rabu ora abala ramea.
Go pea pare wala marekaalia
yogalere ora naramualia. 43 Yogale
naame rogaaema rabu go nipu
koma paoma ramea. Go pea pare
yogale wala marekaalia raburi ora
epe rado-rupa aoma puri palea.
44 Yogale mo rogaaemare pa su
kamaa yogale yapare yogale wala
marekaaliare ora epe rado-rupa
muma piralima.

Gore go su kamaa yogale aema-
le epe rado yogale muma rado-
rupa piralima. 45 Gote-na agale ria
wi buk-mi gu-rupa lea: Ora abala
mupaa pirisade ali Adam-re kone
wasupa muma epe-rupa pirisa. Go
pisa pare werepe pirisade Adam-
re nipuna bi Keriso lema. Go
aliri nipuna Holi Spirit-mi enaal-
inu puri Go ade abuna kagaa pi-
ramala palia. 46 Go palia pare
Gote-na Holi Spirit-mi ade abuna
kagaa pirape kone abala na-epea.
Dia-le go su kamaa kone diale-

naloma Holi Spirit-na ade abuna
pirape kone mada epalia. 47 Gore
mo mupaa pirisade ali Adam-re
Gote-me go ali sumi warisa. Go
pisa pare wala laapo pa Adam ali
Keriso-re nipu so yaa-para piruma
ipisa. 48 Gore naa su kamaa pima
enaalinuri naa sumi warisade ali-
rupa pima. Go pea pare so yaa-
para puma piri enaali raayore so
yaa-para piruma ipisade ali pimi.
49 Gore Abiri naa go sumi warili
enaali pima naare yogale aaema.
Go pea pare werepe page so yaa-
para pia ali mada piralima.

50 Ame balinu-ya, neme apo
agalena re waru lagialo: Naame su
kamaa yogale aema rabu Gote-na
Surube Su mada na-adalima. Gore
abi rumaape yogalere ora epe
naramuape su-daa mada nadia
yaalia. 51 Neme epe pagaa wi
agale lagialua-le waru pagalepa.
Naa raayore ora nakomalima
pare Gote-me naa pereke yoma
kagaa enaali-rupa mapiraalia.
52 Werepe biugel tia rabu wagepu
ari yapa piya-rupa abala kome
enaalinu raayo wala rekalimi.
Go puma nimu ade abuna piral-
imi. Go rabu Gote-me naa pa
piralimade enaalinu ade abuna
mapiraalia-pulu naana yogale
rado-rupa ma-aulaalia. 53 Go rabu
naa naramuape yogalere wala
perekea yoma epe-rupa ade abuna
naramuape-rupa aalia. 54 E, gore
mo abala ramisade yogale rekoma
ade abuna naramuape yogale
ma-aulaalia. Go paliade raburi
mo Gote-na buk madaa lisimide
agalena re adalima. Go rabu
enaalinu makomaape kone dia
yaalia-pulu enaalinu ade abuna
epe-rupa mada piralimi. Go
madaare gu-rupa teme: 55 Komape
ele nena puri aa-para wia pae?
Go komape elere enaali mabebola
tyalo puriri aa-para wia yapae?

56 Gore enaalinumi pupitagi
neme-le go komape yapi di madaa
radaa nape puri wia. Go puma
mo pupitagi-na puriri rekena
agaleme kalo aaya. 57 Go pea
pare naana Mudu Ali Yesu Keriso-
me naa puri mapalaaya-pulu
naame apo pupitagina puri mada
rabuaaniaaema. Go madaare
Gote-para ora pili lamina.

58 Go pea-le ora nana epe ame
balinu-ya, nimimi puri waru
paloma rekoma paalame nako-
malepape. Go puma Mudu Ali-
na kogono adaapu waru palepape.
Nimimi Mudu Ali-na kogono meda
palimiri go kogono na-alupalia.

16

Gote-na ruru enaalina kirita sae kana

1 Abiri Gote-na enaali pa mea
kalape kana madaare agale mana
lagialo. Neme abalade go kogono
pinalore Galesia su lotu adanu-
para kiritape enaalinu remaa
lakalisua-le nimimi page go-rupa
palepape. 2 Adaa koro raburi
enaali raayome ele muma nimina
kana yarepealepape. Go sarere
madaa kogono puma mu aaeme
kana-re medaloma waru pagaa
salepape. Go puma werepe ni
nimi piri-para epaluade rabu
kana wala meda nakiritalimina.
3 Werepe ni epaluade raburi nim-
ina ali medaloma mapiraalepape.
Go puma neme nimuna pepa
kaloma go nimina pa kiritape
kana so Jerusalem su-para maa
penaatoa. 4 Go palua pare ni page
pope yaaliare gore nimu raapu
palua.

Pol nipu Korin enaali adola pisa

5 Gore ni Masedonia su-para
abala pumare nimi piri wala
werepe epalua. 6 Go palua pare
nimi raapu ogesi-daa piruma
ni wala werepe su rado-para
pora pamualuare nimimi ni raba
mealimina. Go pea pare koe po
rilipu ipuma kupa palia rabu nimi

raapu pa adaalupu page pitua
palo ni maarea. 7 Gore ni Korin
su epalua rabu nimi wagepu na-
adalua. Dia, Mudu Alimi go-rupa
lea rabu nimi raapu adaalupu
page pitua. 8 Yapare ni Efesus
su-para pirumare Juda alinuna
eda yawe Pentikos yapi di adoba
pitua. 9 Go su-parare neme kogono
adaapu epe-rupa mada palua pare
lore alinu adaapu page pa pimi.

10 Werepe Timoti nimi piri-para
epalia-le nimimi nipu waru su-
rubalepape. Neme Mudu Ali-na
kogono pe-rupa nipumi page pea-
le raba mealepape. 11 Gore ali
medalomame Timoti pa ali-kone
suma koau nawaalepape. Dia,
nimimi nipu raba muma werepe
nipu pora-nane epe-rupa lamua
pulupape. Go puma nipuri naana
ame medaloma raapu ni piri-para
epalia-pulu neme adoba pitua.

12 Abiri naana ame Apolos
madaa agale remaare gu-rupa
lagialo. Neme abalade rana
adaapu nipu nimi raapu palimi-
nalo lakalisua. Go pisua pare nipu
abi popere go kone nawia-pulu
werepe epe yapi teade rabu nipu
mada epalia.

Agale remaa medaloma

13 Nimimi ele waru adoma kone
waru salepape. Go puma puri
pabo aoma paala nakomalepape.
14 Nimimi kogono raayo palimi
rabu ranaame komalepape.

15 Gore neme naa adami ali
Stefanas page nipuna ena nogo
naakinu nimu madaa remaa abala
lagisuade. Nimumiri mo Akaia
su-para Gote madaa kone abala
rulasimide. Go puma nimumi
Gote-na ruru enaali raba mulalo
kogono waru pisimi. 16 Gore
nimimi go nasamina alina kone
mogeaoma pawa piramina. Go
pumare enaali raayome nimu
raapu piruma nimuna kogono
epe-rupa pina mogeaalepape.

17 Gore Stefanas-para Fortunatus-
para Akaikus nimu abalade ni piri
pare ipisimi rabu neme raaname
waru komoma piru aayo. Gore
nimu ni raapu mada naipisimi-
pulu nimumi ni raba mu piru
aaeme. 18 Gore abalade nimumi
nimina lo-pu kuma pinalo nimumi
page abi go-rupa peme. Go pea-le
nimimi nimu go nasamina alinu
madaa epe kone salepape.

19 Gore Esia su robo-para aaya
lotu-para kiritape enaalinumi
nimi-para epe-rupa piralepape
agale lo rapaatema. Go page
Akwila-para Prisila repaayana
ada-para epa kiritaeme enaali
raayome Mudu Ali-na bimi
madaa epe-rupa piralepape lo
rapaatema. 20 Gore go-para piri
Keriso-na enaalinu raayo-para abi
patalepape lo rapaatema. Nimi
komea komea lo nimina ame
balinu-para ki mealepape.

21 Niri Pol epe-rupa abi pi-
ralepape loma apo agale luma ra-
paato.

22 Pare ali medame Mudu Ali
madaa ranaame nakomalia-daare
Gote-me nipu koe su-para mea lo
palia. Gore Mudu Ali ne ora abi
nipu kone salo.

23 Mudu Ali Yesu nipuna epe
raba meape kone mealepa. 24 Nimi
raayo Yesu Keriso-na ruru pimi-
daa ni ranaa komo raana komalu-
ame talo.

Go mada. Ni Pol yaade.

Korin Laapo Ripili Agale

Korin su-para piri enaali medalomame Pol koe agale lisimi rabu Pol nipu lo robaa kedaa misa. Go lo robaa perekeare Pol-me rana raapu piruma go pepa luma wala adenalo penalisa. Nipumi Korin enaali raapu agaleme redepo yaalalo pisa. Go pine go pepa lisare nipu wala ranaame komolalo lisa.

Abala ririna wia agalere Pol nipumi abala lakalisa-rupa puri pale agale pepa mada luma wala lakalisa. Go agalere wala natapea pare Pol nipu koe ali-rupa ma-aluaoma koe agale lisimi-daa waatalo lisa. Go pepa wala adomare nimuna lo robaa wala perekelisimi. Go rabu Pol nipu pedo pisa.

Go yapina re Juda su-para piri Kristen-nu koe-rupa pirisimi. Go pina Pol-me kana kiritaoma nimu piri maa pulalo pisa. Go pina sapta 8 page 9 laapo madaare Pol-me Korin enaalina lo robaa marekaaoma mogo kogonona kana kalape agale lisa. Agale medare Pol-me makirae agale Aposel-nu medaloma Korin su-para epa aoma Pol nipuna bi rabuaaoma nipuna Aposel kogono mabebola-ae agale lisimi-daa go madaa agale page lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Pol-me Gote-para ora pili lisa (1.1-11)
- Enaalinuna rikirana epe agale kogono pisa-rupa (1.12–2.17)
- Yesuna kodo kome-aimi enaali surubisa (3.1–7.16)
- Naarali enaali perekale elenu pa kalisimi (8.1–9.15)
- Pol-re kogono ali ora ria (10.1–13.10)
- Ma-dia aaya abi piralepape agale (13.11-13)

Pol-me Korin su-para pepa laapopa penaalisa

1 Niri Pol abalade Gote-me ada muma Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapiraasa. Naana ame Timoti saa laapo abi pipa rabu neme Korin su lotu adanu-para kirita pimi enaali nimina agale luma rapaato. Mo Grik su-para pimi Yesuna ruru enaalinu piri-para go pepa luma rapaato. 2 Naana aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gialia rabu epe-rupa piramina.

Pol-me ora pili lisa

3 Naame Gote-na bi minasaalimina. Gore nipuri ora Gote naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aapa piruma naa waru kodome komeapulu nipumi naa raayo epe-rupa raba mu aaya. 4 Go puma naa madaa kedaa epea rabu nipumi raba muma riaaya. Go pea-pulu naame page nipuna kone muma kedaa rili enaali page raba meamina. 5 Gore naame Keriso madaa kone suma kedaa pi kone nipu raapu maa rialima. Go puma naame Keriso-na adaa raba meape kone maa suma piramina. 6 Gore naame kedaa meda mealima rabu nimi raba muma ade abuna epe-rupa piraminalo pema. Go puma naame raba meape kone mealima rabu nimi page raba mealiminalo pema. Go puma naa pawa piruma kedaa rialima-rupa nimimi page go puri mapalaaliminalo pema. 7 Go pea-le nimimi naa raapu kedaa rialimi-pulu Gote-na puri mealimi. Gore naame go raba meape puri mema-pulu nimi page mealimina.

8 Gore amenu pagalepa. Naame Esia su raayo-para kedaa pi ele riliaina. Go rabu ora adaa kedaapeme naa rabuaaniaasapulu naana puri page makuma

pasa. Go pisa-pulu naare ko-
malima kone wisima. 9 Gore
naana lo robaa-para go-rupa kone
wisima: Mo kose page alimi enaali
lu makomaalalo palia-daare naa
madaa opalia kone wisima. Go
pisa pare naana puri madaa kone
narulasima-daa go kedaa ipisa
ya? Dia, pare Gote-me kome
enaalinu raayo wala marekaaya-
pulu naame nipuna puri madaa
kone suma ora mada adalimi.
10 Gore Esia su-parare ele medame
naa lu makomaalalo pisa pare
Gote-me naa raba misa. Go pisa-
le werepe page naa wala nipumi
raba mealia. Gore nipumi naa
waru raba muaaya-daa ni nipu
madaa puri paloma kone rulaema.
11 Nimimi page naa raba meape
beten laatepape. Go puma Gote-
me nimi enaali adaapuna beten
pagoma naa raba mealia. Go
madaare enaali medalomame naa
madaa kone suma Gote-para ora
pili tema.

Pol-me Korin enaalinu makirae agale nalakalisa

12 Naame nimina lo robaa-para
ado rekele puma epe-rupa pema.
Go madaare naame go su ka-
maa pora epe-rupa pamuma nimi
raapu page epe-rupa piramina. Go
puma naame go su kamaa wi kone
nasuma pagaa wi kone nawisima.
Dia, Gote-na epe raba meape kone
suma nipuna puri muma epe-
rupa piruma kone komea su pirisi-
made. 13 Go pea-le naame agale
pepa madaa lu rapaatemare nim-
imi yarepema adaliminalo pema.
Gore nimi raayome adoma kirital-
iminalo kogono pe. 14 Gore Mudu
Ali Yesu epaliade yapi di raburi
naame nimi madaa ranaa komo
piralima-rupa nimimi naa madaa
page ranaa komo piramina. Go
madaa abi ogesi-daa makuaaeme.
15 Gore naame epe kone suma
nimi rana laapo epe kone mealim-
inalo nimi piri-para epolalo pima.
Go puma neme nimi piri rana
laapo abala epalua kone salo.
16 Rana komeare Mesopotemia su-
para palua kone salo pare wala
Mesopotemia su giyoma wala nimi
piri-para epalua kone salo. Go
kone wisima-rupare nimimi naa
raba muma wala mo Judia su-
para wala lamua palimina kone
salo. 17 Gore go madaare neme
kone laapo suma epolalo pisua?
Gore neme epolalo pisua rabu naa
bi minasaalalo pisua ya? Gore
neme agale laapo loma e loma
wala dia lo pisua ya? Nimi go
agaleme makiraayo kone wisimi
ya? 18 Gore Gote ora kone komea
wia-le neme agale raayo e loma
dia laapo raita nimi-para nal-
isuade. 19 Gore ni-para Sailas-para
Timoti-para naame nimina riki-
rana piruma nimi agale lagisima-
dere gore Gote-na Si ora ria lo Yesu
Keriso madaa agale lagisimade.
Gore Keriso-re nipumi agale laapo
e loma dia lo natea. Dia, Yesu
Keriso-re ora Gote madaa e kama
le ali yaade. 20 Gore Gote-me
enaalinu-para ora go-rupa palua
le agale lakelea-pulu Yesu Keriso-
me go-rupa madaa e loma agale
pagoma ralisa. Go pisa-le naame
Yesu Keriso-na bi komeare ora
e loma Gote-na bi minasaalalo
pema. 21 Gore Gote nipu komeame
naa-para nimi-para Keriso raapu
puri mapalaaya. Go puma abalade
Gote komeame naa epe rado-rupa
meda mapiraasa. 22 Go puma
nipumi nipuna robosaaya-ai naa
madaa puma Holi Spirit naana pu
robaa-para mapiraasa. Go puma
nipuna werepe giape konere Holi
Spirit-mi Go epe koneme palua
pisade. Go puma naame agale
laapo mada natema.

Pol Korin su-para abi napisa

23 Gore Gote-me ni adea-pulu
neme makirae agale natoa. Neme

nimi kedaa pi agale-daa nala-
gialua pare Korin su-para wagepu
naipisuade. 24 Naamere nimina
kone rulae madaa agale natema.
Dia, nimimi puri paloma kone ru-
lasimide. Go pea-pulu naame nimi
raapu raaname komoma nimi epe-
rupa piraminalo kogono pema.

2

1 Gore ni nimi piri-para wala
ipuma kedaa gulalore ora na-
epalua kone wisua. 2 Dia,
neme nimina kone-para kedaa
mapaalua-daare nimimi nana lo
robaa-para nama-epeaalimi. Gore
nimimi ni-para go-rupa pemede-
le ake pea-daa neme nimi-para
kedaa maa gialua ya? 3 Gore
nimimi nana lo robaa-para raana
masaape kone mulalo palimi-
daare ni wala nimi piri-para
ipuma kedaa pi kone namealua
kone wisua. Go kone kedaa
nagulalore neme pepa luma
rapaayo. Gore neme raaname
kome raburi nimimi page go
madaa raaname komalimi-daa
ade. 4 Gore abalade neme nimi
piri-para pepa luma rapaaripude.
Go rabu naa lo robaa-para kedaa
muma neme nimi madaa re page
lisua. Neme abalade go pepa
lisuare gore nimina pu robaa-para
kedaa masaatalo kama napisua.
Dia, pare neme nimi madaa
ranaame komape koneme nimi
raba minalo pisuade.

Nimi koeyae palimiri epe-aime abulalepape

5 Ali medame enaali medana lo-
pu kedaa pi kone mea kateare gore
nipumi nana lo robaa page komea
yaa-pulu kedaa namasaaya. Dia,
pare nipumi nimi raayo kedaa pi
kone medaloma masaaya. Pare
neme agale ora puri palo la yoke
nalano-le enaalinu medalomana
lo robaa-para meme kone na-
muma wimi-daa lagialo. 6 Gore go
aliri nipuna pupitagi nisade rabu
nimi adaapumi kedaa kalisimi-
pulu gore abi go-ai mada kone
salo. 7 Go pea-le abiri nimina
kone perekea suma nipuna
pupitagi kone giyoma nipuna
pu robaa-para ma-epeaalimina.
Go-au napalimi-daare nipuna lo
robaa-para wi kone kedaame
nipu rabuaanaalia. 8 Go paa-
daa nimimi kodo pi kone suma
raaname komape kone nipu maa
waatemena. 9 Gore abalade
neme mo pepa lisuare neme
nimi makoyatalo pisuade. Go
rabu nimimi nana agale mana
ralemena pae dia yapae adaluame
lisuade. 10 Yapare nimimi enaali
medana koe elenu maa rubuma
raakepe palimiri neme page
mea rubaayo. Gore go koe ele
neme mea rubalua-daare neme
Yesu Keriso-na le agaa madaa
mea ruboma nimi raba minalo
pisua. 11 Go puma Satan-me
naa makiraoma rabuaaniaalia
lo neme koe kone mea raakepe
rubaayo. Gore nipuna kone abala
adema.

Troas su-para Pol palua kone wisa

12 Abalade Troas su-para puma
Keriso-na Epe Agale lakelalo
pisua rabu Mudu Alimi nipuna
kogonona pora gaape lobo wisa.
13 Go pisa pare naana ame
Taitus na-adasaasua-pulu ni kone
adaapu misua. Go puma ni mo
Troas su-para piri enaalinu-para
paitalepape loma ni Masedonia
su-para nipu asa polalo pisua.

Gote-na puri muma yada pamina

14 Gote-me ade abuna ni raba
mea-pulu neme ipu-para ora pili
loaayo. Naa Keriso raapu pi-
ramina Gote-me Keriso-na purimi
naana koe elenu lore alinu-rupa
rabuaanaaya. Go pea-le naana
kogono Gote-me enaali raayo-para
Keriso madaa remaa lakelama pu
aaya. Go rabu ora epe kaa pi

agalere su raayo-para pea. 15 Gore
naame kogono pema rabu Keriso
ora epe kaa pi lodo-rupa Gote piri-
para pisa. Go-rupare ade abuna
kagaa pirape kone mi enaali-
para page koe su naaku-para
palimi enaali madaa page puma
kodobalia. 16 Gore koe naaku-para
pope enaalinumi go kaa meme
raburi nimu lu makomaaya. Go
pea pare enaali medaloma ade
abuna epe-rupa kagaa piramala
pope kaa meme rabu nimu epe-
rupa mapiraaya. Go pea-le go
epe kaa kalape kogonore naa
raayomere naana napema. 17 Gore
Mudu enaali adaapumi Gote-na
agale madaa kana meape kogono
pemede. Naame go-rupa napema
pare Gote-me naa mea rapaasa-
pulu nipuna le agaa madaa agale
komea waru loma Keriso raapu
piruma kogono pamina.

3

Kagaa agalena kogono ora palepape

1 Pare abi go pageme agale
madaa nana bi minasaalalo la-
gialo ya? Gore ali medalomame
peme-rupa pepa kogono madaa bi
waru meaminalo pi ya? 2 Dia-
le naana bi meape pepa enaaliri
nimi pimi. Go pepare naana
lo robaa-para wia-le enaali raay-
ome nimi pepa adoma yarepeal-
imi. 3 Go pepare Keriso nipuna
linaloma naame nimi piri-para
mea ipisima. Apo pepa madaa
nipumi pepa tyape naluma pepa-
rupa kana madaa nalisa. Dia,
pare ade abuna kagaa pirape Gote-
na Holi Spirit-mi enaalinuna lo
robaa-para pipa-rupa lisa.

4 Gore Keriso-me naa raba misa-
pulu naame Gote madaa kone
rulaoma go agale adaliminalo
adaapu lu wima. 5 Ora naana gole
go kogono mada napula pisima.
Dia, Gote komeame puri gea rabu
naame go kogono mada pema.
6 Gore Gote nipumi naa kone go
nipu raapu pogalu pirape kogono
maa gisa-pulu mada palima. Go
pogalu pirape agalere pa rekena
agale-daa dia pare Holi Spirit-miri
nipuna pea. Gore rekena agaleme
enaali komape kone katea pare
Holi Spirit-miri enaalinu epe-rupa
mapiraape kone katea.

7 Gote-me rekena agalere kana
madaa luma gisa rabu Gote-na epe
paana puri raapu ipisa. Go pisa-
le Moses-na le-parare paa waru
roaaya-pulu mo Israel enaalinumi
nipuna le agaa-para na-adisimi.
Go pisa pare werepere go epe
paana puriri nadia lisa. Gore
rekena agalena kogonore komape
di-na puri mea ipisa. 8 Go pisa
pare Holi Spirit-mi enaalinu ade
abuna kagaa pirape puri go aaya-
pulu go rekena agalena puri ma-
oge yaaya. 9 Gore go rekena agale
lisimide raburi koe kedaa mea
ipisa pare go kogono madaa epe
paana puri adisima. Go puma
enaalinu ora epe-rupa mapiraape
kogonore rekena agalena puri
rabuaanaaya. 10 Go pea-le go
kagaa agalena konena puriri abi
ora waru epelea-pulu abalana
lo robaana puriri ma-dia yalisa.
11 Gore go epe kogono madaa epe
paana puri raapu koe kone ogepu
aasa. Go pisa-pulu go ade abuna
kagaa pirape kone madaa nipuna
epe paana puri ora adaalupe su
aaya.

12 Naame go ade abuna ka-
gaa pirape muma piruaema-pulu
naame agale puri paloma waru
laketema. 13 Naame Moses-me
pisa-au napima. Gore mo Israel
enaalinumi Moses-na le agaana
wi paa apeluma dialenalo nipu
adisalimi-daa nipumi le agaana
mamina kunimi kepisa. 14 Gore
nimuna pu robaa-para rero pisa
rabu pa naipisa pare abi page
nimumi abalade rekena agale pa

yarepema pitaa peme. Go peme-
le mamina kuni eleme nimuna
kone kepisa. Gore pa enaalimi
raa namuma rubalimi pare Keriso
raapu pitia rabu Gote-me go ele
maa rubalia. 15 Gore abi page
nimumi Moses-na agale yarepema
pago pimi rabu mo mamina kuni
eleme nimuna kone kepeabaaya.
16 Gore enaalinu kone naperekeal-
imi rabu Gote-na buk-mi agale go-
rupa lea: Moses Mudu Ali raapu
pirisa enaalina mamina kunimi
le agaa kepealia. 17 Go agale
madaare Mudu Alimi Holi Spirit
madaa agale lea. Go pea-pulu
Mudu Ali-na Holi Spirit ali meda
madaa pitiare go alina koe ele
madaa keapalia rabu nipu epe-
rupa pa piralia. 18 Go pea-le raayo
medame naana le agaa kepeape
ele nawia. Go pea-le ipa-para
ele lewa lewa pala-rupa enaalin-
umi Mudu Ali-na epe puri naana
le agaa-para mada adalimi. Ade
abuna naame go epe paana puri
muma piruaema rabu Mudu Ali-
na kagaa kone wasupa adape nona
pima. Go madaare Ali Mundu-
ri Holi Spirit yaa-pulu nipumi go
kagaa konena puri page naa go
aaya.

4

Kogono alinuri sumi warili pe nona pea

1 Gote-me abalade naa kodome
komoma nipuna epe kogono
pamonolo puri gisa. Go pea-
pulu naame go kogono madaa
nagiyalima. 2 Dia, pare naame
pagaa wi konena koe yala polape
konenu page abala giyasimade.
Abiri naame makirae agale meda
naloma Gote-na agale page naame
nabebolamina. Dia, naame ora
agale raayo loma Gote-na le agaa
madaa piruma enaali raayona lo
robaa-para wi agale raitaliminalo
kogono pema. 3 Gore naame epe
agale go lagialima rabu namealiri
gore ne repena ralae-para mea
lopalimi. 4 Go su kamaa makirae
Satan-me mo enaalinuna kone
mea rogaa wia-pulu nimuna
le page keapea. Go pisa rabu
Keriso-na epe paana puri-para Epe
Agaleme nimuna lo robaa-para
mada na-epea rabu nimumi nipu
na-ademe. Go peme pare Keriso-
re ora Gote-na piksa pia.

5 Gore naame naana pa kama
agale-daa nalagema. Dia, naame
Yesu Keriso-re ora Mudu Ali
mogeama naare nipuna kogono
ali pima lo lagema. 6 Gore abalade
Gote-me go ribaale su-para paa
opena lisa-pulu nipumi nipuna
epe paare naana lo robaa-para
page mea ipisa. Go pea-le abi
naame Gote-na epe paana puriri
Keriso-na le agaa-para adema-
pulu enaalinu go agale laketema.

7 Pare naame go epe paa madaa
kone mealima rabu naa sumi
warili pe piruma go purina paa
mada saapiralima. Go pea-pulu
enaali raayome Gote-na puri
adoma naana puri madaa dia
kone salima. 8 Gore kedaamere
su raayona agale epe-rupa paare
naa mada narabuainaaya. Koro
yaalore naana lo robaa-para kone
adaapu epe-rupa paare naana
kone ora namabebolaaya. 9 Go
page ali adaapumi rekoma naa
koeyae pulalo peme pare Gote-
me naa naminaa rapaaya. Gore
alinumi naana yogale radaa
waru manaaoma koeyae peme
pare naa ora nalu makomaal-
imi. 10 Go puma ade abuna
naana yogale madaa epape elere
naana kone-para Yesu komisa-
daa makuaaema. Go pea-pulu
enaalinumi nipuna kagaa kone
wasupa naana kone-para muma
adaliminalo kogono pema. 11 Gore
naa ade abuna Yesuna kogono
pema rabu ali medalomame naa
lu makomaalalo peme. Go pea-
daa enaalinumi Yesuna ade abuna

kagaa pirape kone wasupa adal-
imina naame kogono pema. 12 Go
agalena re-re komape koneme
naana kone lu makomaalalo
pamina. Go pea pare ade abuna
kagaa pirape koneme nimi raba
minalo kogono pema.

13 Naame Yesu madaa kone
rulaemare abalade Gote-na agale
wi buk madaa go-rupa lisa-rupa
pema: Neme Gote madaa kone
rulaayo-pulu neme abala lisua.
Gore naame page kone rulaema-
rupa naame page agaleme lema.
14 Gote-me Mudu Ali Yesu wala
marekaasa-daa naame abala
makuaaema. Go puma Gote-me
naa-para nimi-para marekaaoma
Yesu raapu mea mapiraalia 15 Go
lagialema agale raayore nimi raba
minalo lagialema. Gore Gote-na
epe raba meape konere adaapu
mealimina. Go pumare go madaa
nimimi beten adaapumi ora pili
loma Gote-na bi minasaalimina.

Yesu madaa kone rulasimi

16 Go pea-le naame kogono
nagiyamina. Gore ora naana
yogalere kolea pare pinawa loma
komea komea lo Holi Spirit-mi
naana pu robaa-para kagaa puri
gu aaya. 17 Gore go kedaa naa
madaa epaliare ora adalepe-daa
dia mada ritima. Go pea pare
go kedaamere naa epe kone go
ade abuna kagaa pirape yoto
adaalepe maa gialia. Go pea-
le mogo oge kedaasimiri naa
narabuaayaaina lamina. 18 Gore
naana leme ademade ele madaa
na-adaba pima. Dia, naame na-
ade kagaa elere waru adaba pima.
Gore naame go leme ademare
gore rudupu yapina salia. Go pea
pare naame leme na-adema elere
werepe mone mone sama palia.

5

1 Gore naana yogalere naame
su kamaa-ae kabe ada pima. Go
ada kilipitia rabu gore naana
ada meda Gote-me warisa-daa
makuaaema. Go pisa-daa go adare
ali medame abalade kimi nawisa
pare so yaa-para aayare naana
ade abuna pirape yogale gialia.
2 Gore abi naa su kamaa pima rabu
naame so yaa-para aaya ada ora
mulalo pu rekena pima. Sogo yaa
madaa yogale naana pumi raana
pina pima. 3 Sogo yogale muma
mamina-rupa yamalia rabu naana
yogale naramualia. 4 Abi naana
yogale kabe ada-rupa aaya-daa
kedaa mu aaema. Gore naame
go su kamaa yogale kilipiape
kone nasalima. Dia, pare naame
kagaa yogale mulalo pima. Go
rabu naana komape yogalere naa
ade abuna pirape yogaleme alo
paoma naa keapalia. 5 Gote-me
naare so kagaa yogale meamonolo
managolaaya. Go puma nipumi
naa werepe gialiade elenuri Holi
Spirit gea-rupa ora gulalo agale lo
mapaitaaya.

6 Go pea-le naame ade abuna
lo robaa-para puri waru muma
piramina. Abiri naana su ka-
maa yogalere naana ada pima-
pulu naa go yogale-para mada
pima. Go pea pare naare Mudu
Ali raapu nipuna ada-para mada
napiralima-daa makuaaeme. 7 Go
puma abiri naame nipu madaa
kone rulaoma piruma naame go
ele abi na-adema. 8 Go pea-le
naana lo robaa-para puri meam-
ina. Naamere go su kamaa yo-
galere giyoma so yaa-para puma
Mudu Ali raapu piruma kagaa
yogale mulalo pema. 9 Go pea
pare naana konere nipuna ada-
para puma nipu raapu piralima
palo go su kamaa ada-para piral-
ima palo naame ade abuna Mudu
Ali raana komenalo kogono pema.
10 Gore werepe Keriso-me naana
kose pagaliade yapi di raburi naa
raayo epa kiritalima. Gore naame
koe kogono-para epe kogono-para
palima-daare enaali raayo komea

komea lo nimuna yoto go kogono
madaa mealimi.

Gote-na adami enaali piramina

11 Gore naame Mudu Ali
madaa paalame komoma kone
makuaaema-pulu enaalimi nipu
madaa kone narulaoma agale
laketema. Gore Gote-me naa
ado rekele minaa-le nimimi page
nimina pu robaa-para wi koneme
naa ademe kone salo. 12 Go
agale madaare nimimi naana
bi minasaaminalo nalema. Dia,
pare nimimi naa madaa kone
mealiminalo lema. Go puma nim-
imi enaali medalomana le agaa
madaa naa pedo paliminalo agale
lema. Gore enaali medalomame
nimuna kogono madaa pedo
puma lo robaa-para wi kone na-
ademe. Nimumi nimi-para agale
leme rabu nimina lo robaa-para
wi kone madaa agale lakelema.
13 Gore go enaalinumi naa makeae
enaali pima lemere naame Gote-
na kogono waru pamina. Go page
nimimi naa epe kone gema lemere
gore nimi raba meape kogono
palepape. 14 Gore Keriso-me
naa madaa ranaa komo kodome
komisa-le naa kone waru suma
nimi raba minalo kogono pema.
Go ali komeame enaali raayo
madaa komisa-daa enaali raayo
nipu raapu komisimi. 15 Gore
nipu enaali raayo madaa komisa-
pulu enaali abi pa pimi nimimi
kone waru suma nimina pora
pamuma kone waru mealepape.
Dia, pare nipumi naa raba mulalo
komoma wala rekesa-daa naame
nipu madaa kone rulaoma kagaa
pora pamuamina.

16 Go pea-le abi naame enaalin-
una kone adema rabu su kamaa wi
koneme narumaa samina. Gore
ora abalade naame Keriso nipu pa
yogale pirina kone suma go-rupa
mea rumaasima. Go pisima pare
abiri naame go kone giyoma go-
rupa namuma rumaaema. 17 Gore
ali medame Keriso raapu piruma
kagaa kone mealiare nipu ora ka-
gaa ali piralia. Go puma abalana
koe kone raayore giyoma kagaa
kone mu maapiramina.

18 Apo kagaa konere Gote-me
Go abalana kone maa rubisa.
Abaladere nipuna lore ali-rupa
pirisima pare Keriso-na kagaa
kone go Gote raapu komea-
para adami enaalinu mapiraasa.
Go puma nipumi naa enaali
medaloma raba meamonolo
kogono gisa. Go puma naame
nipuna lore alinu medaloma Gote-
na adami enaalinu ma-aulaalalo
pema. 19 Gore Gote-me enaali
raayo Keriso-na adami enaalinu
mapiraasa-daa agale lagema. Go
puma Gote-me nimuna koeyae
pisimi madaa kone nasuma koe
kedaa nasaapiruaaya. Gore enaali
lore ali-rupa pirisima rabu Gote-
me naa adami enaali mapiraasa.
Go kone madaare naa kogono
puma enaali laketema. 20 Go pea-
pulu naame Keriso-na agaa buk
muma nipuna agale lakelema.
Go lema rabu Gote nipuna agale
naame lagialema. Go puma
naamere Keriso-na agale muma
nimu-para puri paloma go-rupa
lema: Gote-me nimi yada lore
ali aulaoma adami enaalinu wala
mapiraaoma yaa-pulu agale waru
mealimi. 21 Keriso-me koeyae
meda page ora nawisa yapare
Gote-me naa Keriso raapu koe-
rupa epa pirisima. Go pea-
pulu nipuna redepo le kone
meamonolo mapiraaya. Go rabu
nipu koeyae pi ali-rupa ma-
aulaasa. Go puma Keriso-me pisa-
airi naa raayo nipu raapu komea-
para piruma Gote-na redepo le
kone muma epe-rupa piraminalo
pisa.

6

*Aposel kogono madaa kedaa ril-
isimi*

1 Naare Gote-na kogono paema-
pulu nimi-para agale puri palo go-
rupa lema: Nimimi Gote-na epe
raba meape kone abala meme-
pulu waru surubalepape. 2 Go
madaare pagalepape. Gote-me go-
rupa ta: Abala nimi epe raba
meape yapi di raburi nena agale
pagisuade.

3 Gore naame kogono epe-rupa
puma enaalinu wala lopalimi
lopaliminalo napema. Go puma
nimumi naana kogono madaa ero
agale mada nateme. 4 Dia, yapare
enaalinumi naa Gote-na kogono
ali adaliminalo kogono pema. Go
puma naame radaa no kogono
pala piramonore kedaa riape
kogono pu koeyae rado radome
page rabualia-le kogono pawa
pamina. 5 Go pala piraminare ni-
mumi naa lisimi page karapo ada-
para mapaitaasimi rabu page naa
koe-rupa piruaarima ainaloma
pogolasaasima rabu page kogono
pisima. Naare kogono madaa pu
nimu-para yaapi pu radaa waru
noma u waru napaluma reame
waru komisima. 6 Go pisa pare
naa abi epe-rupa pima-le kone
waru makuaaoma pawa piruma
enaalinu epe-rupa raba mema-
pulu naare koro Gote-na kogono
alinu-rupa ademe. Naamere Holi
Spirit-mi kone ginaloma puri
muma naame enaalinu madaa
ranaame waru komoma Gote-na
kogono pa kamaa pema. 7 Naame
ora agale lakelema rabu Gote-
na puri mada kogono pema. Go
puma naame epe redepo le kone
wima-le naame Gote-na lore alinu
tyalo pema rabu page nimumi
naa tyalo peme rabu page ora
agalena redepo le kone suma
kogono pema.

8 Enaali medalomame naana bi
minasaaeme pare medalomamere
koeyae pimi leme. Medalo-
mame naa-para ero agale loma
koau waleme pare medalomame
naa epe ali-rupa adoma remaa
lakeleme. Nimumi naare makirae
agale le alinu kone wimi pare
naamere ora agale maa lakelema.
9 Gore enaali medalomame naana
bi napagesimi pare enaali adaa-
pumi naana bi waru pageme.
Medalomame naa komape-rupa
pirisima pare abi nimimi naa
kagaa pa pina-daa ademe. Gore
naa epe-rupa piraminalo Gote-me
naa kedaa pi kogono maa gea.
Go pea pare go eleme naa-daa
nalu makomaaya. 10 Naare naana
pu robaa-para kedaa mealima
pare Gote-me naa raba muaaya-
pulu ade abuna naame raaname
komamina. Naare narali enaali-
rupa pirula pisima pare naame
Gote-na epe kone adaapu muma
enaali adaapu page rumaaoma
kalema. Gore naare onu alenu
meda nasalima lema pare naame
ele raayo adaapu saapima.

11 Gore Korin enaali nimi-para
epe agale-rupa apo lagialema pare
nimina lo robaa-para wi kone
raayo pename waatema. 12 Naame
naana lo robaa-para wi konere
narogaa saapima. Dia, pare nim-
ina pu robaa-para epe kone waru
nasalimi-pulu nimimi naa madaa
pu robaa-para wi kone pename
nawaateme. 13 Gore abiri neme
nimi lagialo aaraame nipuna si
agale mana lakeloma gupa talo:
Naame nimina lo robaa-para wi
kone raayo pename waatema-daa
go nimimi epe kone muma go-
rupa palepape.

Naare Gote-na ada-rupa pima

14 Gote madaa kone naru-
lae enaalinuri kone rado-rupa
wimi-le nimu raapu pora na-
pamualepape. Dia-le epe kone
wi enaalinu-para agale yoke
enaalinu raapu pora meda-para
napamualepape. Go page naame
abalana kone-para kagaa kone
laapo meda-para mada nakibu-
malima. 15 Go page Keriso-para

Satan laapona kone meda-para
mada nasalipi. Gore mo kone
rulae enaalinu-para kone narulae
enaalinu raapu kone meda-para
mada nasalima. 16 Go page Holi
Spirit naa madaa pia-le naare
Gote-na epe ada pima. Go pea-le
naame remo yawo wi kana madaa
kone mada nasalima. Gore naare
ora pia Gote nipuna epe ada pima.
Go pea-pulu abalade Gote-me go-
rupa lisa:
Niri nimina lo robaa-para piruma
Nimi raapu komea-para pa-
muamina.
Go puma niri nimina Gote pitua-
pulu
Nimiri nina ruru enaalinu pi-
ralimi lisa.
17 Go pisa-pulu Mudu Alimi go-
rupa lisa:
Nimiri nimuna rikirana giyoma
ipulupape.
Go pumare nimimi remonuna koe
kone naratalepape.
Go palimi-daare neme nimi raapu
pitua.
18 Go puma niri nimina aapa ora
ria pitua.
Nimiri nina nogo naakinu piralim-
ina.

7

1 Gore nana ame balinu-ya,
Gote raapu pogalu pirape agalere
naa lagu aaya. Go pea-le ele
raayomere naana kone-para lo
robaa-para makoyaalia-daare
mea ruboma epe-rupa piramina.
Go pumare naame Gote madaa
paalame waru komoma epe kagaa
kone komea suma piramina.

Korin enaalimi Pol madaa pedo pisimi

2 Naame abalade ali meda-para
koeyae napuma ali meda nama-
koyaaoma page naame abalade
ali meda namakiraasima. Go
pea-le nimimi naa madaare pu
robaa-para kone epenaatapape.
3 Neme nimi-para maria-ae agale-
daa nalalo. Dia, neme abala apo
lawade. Naame nimi-para kone
waru wima-daa nimi komalimi
palo pa piralimi palo ni page nimi
raapu piru aayo. 4 Neme nimi
madaa kone mapiraaoma nimi
madaa pedo waru pe. Gore kedaa
pi kone raayo naa madaa epe-
leare gore nina pu robaa-para puri
waru mapalaaya. Go puma naa
raana kome konere lo robaa-para
rubitabea.

5 Gore abalade naa Masedonia
su-para epa opapasima rabu naa
ogesi-daa pomo mu napirisima.
Dia, koe kedaanu ipisa-daa enaal-
inumi ape loma naana lo-parare
paalame komisima. 6 Pare ali
meda nipuna pu robaa-para kedaa
pea raburi Gote-me nimuna pu
robaa-para epe kuma pi kone
katea. Go pea-le Gote-me Tai-
tus naa piri-para mea rapaasa-
daa naana pu robaa-para puri ma-
palaaya. 7 Taitus naa piri-para
ipisa rabu go-rupa kama naana
pu robaa-para puri namapalaasa.
Dia, pare nimimi Taitus nipuna
pu robaa-para epe kone kalisimi-
pulu nipumi go agale lagisa rabu
naana pu robaa-para puri page
mapalaasa. Taitus-mi nimimi ni
ora adolalo palemede-daa lagialo
lisa. Go page nimimi kodome ko-
moma ni raba mulalo peme-daa
lagialo lisa. Go pea-pulu neme ora
raaname waru komisua.

8 Gore neme pepa luma ra-
paasuade rabu nimina lo robaa-
para kedaa maa gisa-daare ni abi
kodo napea. Yapare go pepa-
me abalade nimina pu robaa-
para oge rudupu kedaa mapaasa-
daa kodome komisua. 9 Go pea
pare abiri neme raaname waru
komalo. Gore mo nimina lo robaa-
para kedaa pi kone masaasuade
madaare raaname nakome. Dia,
pare go kedaa pi kone suma wala
nimi go kone madaa lo robaa

perekealisimi-pulu go madaa
raaname waru kome. Go kedaa
pi kone madaare Gote-me nimina
lo robaa ma-epeaasa-pulu naana
agaleme nimina pu robaa-para
nama-koeyaasa. 10 Dia-le kedaa
nalima-ai lo robaa koe raapu
rialima rabu Gote-me kogono
pea-pulu go-rupa enaalinuna
kone ma-epeaaoma ade abuna
mapiraape kone gulalo pea. Go
pea-le kone perekealima rabu
lo robaa-parare ora epetea-le
kodome nakomamina. Go pea
pare go su kamaa piri enaalinuna
kedaa-para lo robaa koe mealima
konemere nimu makoyaainaloma
nimu komalimi. 11 Gore lo robaa
kedaa pi kone gisa-mere Gote-me
nimi raba misa-daa waru adoba
pimi. Go kedaa pi kone misimi-
pulu nimimi wagepu rekoma kone
ma-redepo yaalepape. Go puma
ali medame koeyae pea rabu go
madaare nimimi rono pagoma
Gote madaa paalame komoma naa
waru adolalo peme. Go pumare
koeyae peme enaliri nimimi lo
robaa marekaaoma nipuna kone
ma-redepo yalepape. Go raayo
madaare nimimi nimina konere
pename epe-rupa meme. 12 Gore
neme go pepa nimi pimi-para
luma rapaasuade rabu neme go
pupitagi nisade ali raba minalo
kama-daa nalisuade. Go page go
alimi enaali madaa koeyae pisa-
daare go kama raapu madaa kone
suma pepa nalisuade. Dia, pare
Gote-na le agaa madaare nimimi
naa kama raaname komoma
makuaaliminalo go pepa luma
rapaasuade.

13 Go nimina kone agale pagema
raburi naame epe kone suma epe-
rupa piruaema. 14 Gore neme
abalade nimi piri-para Taitus-me
agale adaapu puma lagelisuade.
Go pisua pare nimimi go agale
madaare ni yala namapaasimi.
Dia, agale raayo naame nimi-para
lisimare gore ora agale lisima. Go
pea-le naame nimi madaa Taitus-
para agale adaapu loma epena
lisima. Go raburi naame ora agale
lagisima kone suma makuaaema.
15 Gore Taitus nipu nimi piri
ipisa raburi nimimi nipu mulalore
paala komalimi kone adaapu
lisima. Go rabu nimi raayome
nipuna agale pagoma mogeasimi-
daa nipumi kone makuaabaaya.
Go pisimide rabu nipuna pu
robaa-para nimi kodome komoma
raaname waru komo pia. 16 Go
pea-le abi nimina kone-para epe-
rupa palimi kone suma neme
komea ora waru pedo pe.

8

Raba meape kogono

1 Gore naame nimi lagulalo
pima elere Gote-me Masedo-
nia lotu ada-para kirita piri
enaalinu epe-rupa raba mina
muma kodo komenalo makuaal-
ima. 2 Go enaali nimumi kedaa
adaalepe mea rilisimi-pulu go-
aimiri nimuna kone rulasimi
pare kedaa pisa. Go puma nimu
naarali enaali-rupa pimi rabu
nimi lo robaa-para raaname waru
komalimi. Go enaalinumi kana
ora adaapu kiritaoma kateme.
3 Neme adoma nimi lagialo. Gore
pa nimuna ele adoma go kana
kirita suma medaloma rumaape-
rupa wisare waru rumaasimi.
Go pisa pare nimumi go kone
page rabuaaoma adaapu wala
maa kateme. 4 Go rabu nimumi
agale puri palo loma mo Judia
lotu ada-para page Gote-na ruru
raba mina wisimi-pulu go kogono
pisima. 5 Nimuna konere naame
ora epelea kone wisima pare
nimumi kana kogono kama-
daa nakalasimi. Dia, abalade
nimuna kone raayo Ali Mudu-para
kalisimi. Go puma nimumi Gote-
na kone muma nimumi naa-para
page kone kaloma raba misimi.

6 Go pea-le Taitus-mi go kogono
abalade ririnaoma kana one ale
kiritainalo lakalisima. Nipumiri
nimina epe raana komape kogono
raba minalo lakalisima. 7 Gore
ele raayo madaare nimimi epe
kone waru nimi-le Gote-para puri
paloma kogono puma nimina
raana komalimi konena kiliri
kana katapape. Nimimi Gote
madaa kone waru rulaoma agale
epe-rupa lakeloma makuaae kone
waru suma raba mulalo kone page
waru wimi. Go puma nimimi naa
madaa page kone waru wimi. Go
pea-le abiri nimimi raana komape
kogono meme rabu kone waru
raluma palepape.

8 Neme nimi pa pora medaloma
nalagialo pare enaali medalo-
mame epe kogono pulalo peme
raburi kone mea waatea-le
adalepape. Go kogono madaare
neme nimu kodo komoma lo
robaa waalape kone waru adalim-
inalo lagialo. 9 Gore nimimi naana
Mudu Ali Yesu Keriso-na epe kodo
komoma raba meape kone madaa
remaa pagisimide. Nipuri yaa-
para Mudu Ali pirisa pare naa
raba mulalore nipu koeyae naarali
epa pirisa. Nipumi ali narali
pirulalo pisare nimi nipuna loma
epe kone madaa raba mulalo pisa.

10 Abi nana konere omoale
kirita sape kogono madaare
nimi go-rupa lagialo: Go ko-
gono abala maali komea di-
alenaloma ripinasimi-pulu abi
pu kiritalepape. Go kogono
madaare nimimi abala raana
waru komoma polalo pirisimi.
11 Go pea-le go kogono ora pu
kiritalepape. Abalade nimimi
wagepu kogono raaname komoma
ma-rekaasimi go kogono abi page
wagepu pubalepape. Gore nimina
kiritape kana adoma palepape.
12 Go paa-daa nimimi ele katalo
raaname komalimiri Gote-me go
kone adoma raaname komea.
Nipumi nimi gulalo pi ele madaa
adoma raaname komalia. Nimimi
kale ele nasaapimiri nipumi go
madaa adoma rumaalia.

13 Neme ele adaapu muma
enaali medaloma epe-rupa piri-
nalo ele nakale. Go pula pe
yaalore nimina ele dia yalia.
Neme nimi raayo komea-rupa
piramina kone wi. 14 Abiri nimimi
ele adaapu salimiri ele dia lea
enaalinu medaloma katapape. Go
pea pare nimi ele dia yalia rabu
nimumi ele adaapu salimi-daare
gore nimi page raba mealimi. Go
madaare nimi-para nimu raapu
komea-rupa piramina. 15 Gore
Gote-na agale wi buk-mi go-rupa
lea: Ali medame eda adaapupe
mea kiritaaya pare rumaalalo pea
rabu nipuna ora adaapu nawia.
Gore ali medame ogepusi mea
kiritali-daare rumaaeme rabu
gore nipuna eda ogepusi nadia
yalia lisa.

Pol-me Taitus Korin su-para mea rapaasa

16 Taitus-na konere naana kone
raapu komea-rupa winalo nimi
raba mulalo pea. Go puma nipuna
kone madaa Gote-para ora pili
lema. 17 Gore nipumi naana
agale pagoma ratia pare nipuna
go kogono pulalo kone muma
nimi piri-para epalia. 18 Naana
ame meda nipu raapu penaatema.
Go amere Yesuna ruru enaali
raayome Gote-na agale laketapape
kogono madaare nipuna bi mi-
nasaaeme. 19 Go pea pare go-rupa
kama-daa dia. Gore mo Yesuna
ruru enaalinumi nipuri naa raapu
penaalame. Nimumi nipu Gote-na
agale kogono-para go kana surube
kogono mea kalisimi. Go madaare
naame raaname komape kogono
puma naa Keriso-na enaalinu raba
mu aaema. Enaalinumi go epe
pora adalimi rabu Mudu Ali-na bi
mada minasalimina. 20 Go kana

adaalepe madaare pa ali medalo-
mame ape elenu mada naleme-
daare naame go ele epe-rupa su-
rubema. 21 Naana konere Mudu
Ali-na le agaa madaa kogono waru
pamina. Yapare nipu madaa
kama-daa napema. Dia, pare pa
enaalinuna le agaa madaa page
kogono waru pamina.
22 Go puma kana epe-rupa
surubalima-pulu naame naana
ame meda page nimu raapu
penaatema. Nipuri ade abuna
naame kogono rado rado katema
rabu nipumi puri paloma naa raba
mulalo pea. Gore abi nimi madaa
kone waru wia-pulu nipumi puri
waru paloma go kogono mada
palia.
23 Gore Taitus-ri nipu naa ko-
gono meda pi yago pirina saame
nimi raba mulalo kogono pepa.
Taitus raapu palimide amenuri
nimu Gote-na ruru lotu adanu-
para piri enaalinu-repaa kogono
pape alinu yaa-pulu enaalinumi
nimuna kogono madaa Keriso-
na bi minasaalimi. 24 Go pea-
le nimimi nimuna kogono madaa
raaname komalepape. Go palimi
rabu mo Gote-na ruru piri enaal-
inumi nimi madaa pedo puma
madaa paliminalo leme.

9

Pol-me Gote-na ruru raba mealepape lo agale lakalisa

1 Gore Judia su-para piruma
Gote-na ruru enaalinu nimumi
raba mulalo omoale pa kateme.
Go remaa pageme-le neme nimi
agale wala adaalupu naluma
rapaalua. 2 Nimina konere naame
go kogono palima kone wimi-pulu
neme mo Masedonia enaalinu
nimi pedo pi agale go-rupa puma
lakalisua: Abala palisa maali rabu
Grik su-para pimi ame balinumi
nimi raba mulalo piru aaeme lo
lakalisua. Gore Masedonia su-
para piri enaali adaapumi nimina
kone adoma nimumi pora waru
mea waalisimi. 3 Go puma naame
nimi madaa pedo puma lisimade
agalere pa agale nalisima pare
go amenu penaatema. Go pea-
le neme abalade nimi lagiasuade
agale madaare nimimi omoale
abala managolaba piralepape.
4 Naame abalade nimi madaa
kone waru suma agale adaapu
lisima. Go pea pare mo Masedonia
su-para piri enaalinu ni raapu
nimi kiritaoma epola peme-pulu
ele nakiritalimi-daare naa yala
potema. Go puma nimimi page
yala waru poteme. 5 Go paa-
daa neme go amenu nimi piri-
para abala maa penaalomare
nimina pa kaloma rumaape ele
yarare palepape. Go puma pa
maa rumaae ele yarare palimiri
naa epalima rabu ora nimina
kone suma kalemenalo adalima.
Naame go kana ele yoloma
mulalo-daa napema.

6 Go madaare nimi kone go-rupa
pagamede makuaalepape: Ali
medame nipuna eda wai ogepusi
poaliare gore nipuna eda page
ogepusi no paitalia. Pare ali
medame e adaapu poaliare gore
nipumi eda adaapu no paitalia.
7 Go pea-le nimi komea komea
lo nimina kone waru sumare ele
rumaaoma katapape. Go puma
nimi ele katalo peme rabu kone
laapo suma nakatapape dia, ora
mea nipu neme pi natepape. Dia,
ali medame ele kaloma waru
raaname komeare Gote-me go
ali madaa ranaame komalia.
8 Gore Gote-me nimi nipuna ele
waru guaaya-le nimimi mealimi
rabu nimina ki-para rubitabalia.
Go pea-pulu ade abuna nimimi
mealimi rabu ele raayore mada
saapiru kiritalimi. Go pumare
nimimi epe kogono raayo madaa
pu kiritalimi. 9 Go yapare Gote-na
buk-para agale go-rupa lea:

Go ali nipumi abalade naarali piri

enaalinu-para elenu waru
rumaaoma kalisa.
Nipuna epe konere ade abuna pa
saapiraama palia.
10 Go puma Gote-me eda wai
elenu mea katea rabu napenu
page poaeme. Go pea-le eda kili
go naliminalo adaapu ma-adaa
gialia. Go pumare nipumi nimi
epe kone su waru kalape elenu
mealminalo epe ele adaapu ma-
opalia. 11 Go puma nipumi nimi
ele adaapupe maa gialia rabu ade
abuna nimimi page ele adaapu
mada kaleme. Go puma naame
nimina pa gi elenu mea kalema
rabu enaali adaapumi Gote-para
go ele madaa ora pili mada leme.
12 Gore nimimi go epe kogono
palimi rabu Gote-na ruru enaali
raba muma nimu ele rudu leme
enaali raayo kalo kiritalimi. Go
pea pare go-rupa komea dia. Go
palimi rabu go madaare nimumi
Gote-para raana waru komoma
ora pili lema. 13 Go puma nimimi
go kogono puma enaali adaapu
raba mulalo ele rumaaoma
kaleme-pulu nimimi Keriso-na
epe agalena pora raitalimi-daare
adalimina. Go puma nimimi pa
enaali radonu raayo page kaleme-
pulu enaali adaapumi Gote-na bi
minasaalimi. 14 Go puma Gote-
me nimi ora waru epe-rupa raba
meape kone Go surubaaya. Go
pea-pulu nimumi nimi adaalepe
raaname waru komoma Gote-
para beten leme. 15 Gore Gote-
me naa pa kamaa go aaya elere
gore naame ora nakabalima pare
naame Gote-para go-ai madaare
ora pili lo piruamina.

10

*Pol-na kogono madaa marakepe-
ae agale laasimi*

1 Niri Pol neme nimina kone
ma-redepo yaalalo Keriso-na agale
kone nimi lagialua. Nimina riki-
rana pimi enaali medalomame
niri nimi raapu oge naaki-rupa
pawa epa piru aayo leme. Go
leme pare wala ni pisuade raburi
nimi madaa puri pale agale pamu
laayo leme. 2 Gore neme nimi
agaa go-rupa mealo: Wala werepe
ni nimi piri-para epaluade raburi
puri pale agale lagula epea leme
ya? Go enaalinumi niri abal-
ana kone suma kogono pamu
palo leme-le nimu komea piri-
naloma puri pale agale mada lake-
toa. 3 Ora naare su kamaa pima
pare naame go su kamaa enaal-
inuna kone-rupa nasu piramina.
4 Gore naame yada pape elenu
abala saapimare pa go su ka-
maa elenu saapima kone nasam-
ina. Dia, yapare naame yada
pema rabu Gote-na puri pale yada
pape kone samina. Go puma
naame lore alinumi yada pape ab-
uloma piri pape maa yokalima.
5 Naamere nimuna yada pape
makirae agalena re nagiyema. Go
puma kone raayore enaalinumi
Gote-na epe kone giyalalo pemere
go page naame rugulalo paina
leme. Naame enaali raayona kone
marabuaanaaoma naa raayome
Keriso-na epe kone muma nipuna
agale pago ralu piramina. 6 Go
puma nimimi naana agale raayo
pagoma raitaliminalo lagema. Go
pea pare enaali medalomame go
agale raitalimiri naame puri pale
agale loma nimumi makuaanalo
elenu palima.
7 Gore nimimi go madaa kone
waru salepape. Gore ali medame
nipu Keriso-na ali pirulalo palia-
daare nipuna lo robaa-para wi
kone abala makuaaoma kone
wala mealia. Gore nipu kama
raapu Dia, pare naa page Keriso-
na ruru enaalinu pima. 8 Gore
Mudu Alimi naa-para puri gisa-
pulu neme go kogono madaa
ranaa komo piru aayo. Pare neme
pa bi mulalo pa kamaa agale
nalisuade. Pagalepa. Nipumi puri

gisare nimina lo robaa-para puri
mapalaainalo gisa. Gore neme
go purimi nimi nama-koeyaalua
pare go pe kogono madaare neme
yala napotoa. 9 Pare nimina
koneme neme go agale nimi
paala masaalalo rapaaripuna
kone nasalepape. 10 Gore nimi
medalomame go piale agale pa
leme: E, gore Pol-na pepare agale
puri pale kedaa pi agale wia
leme. Yapare nipu naa raapu
pa epa pia pa epa komapaaya
pare nipuna agalere pa agale
wia leme. 11 Gore go agale leme
enaalinu nimimiri kone go-rupa
makuaalepape: Naare su adaalu-
para piruma page nimi raapu
pima rabu page pepa rapaape
kone-para page kone salima page
ora komea kone suma pema.

12 Gore enaali medalomame
naana bi minasaaeme leme-daare
nimu raapu napiralima pare
paalame komalima. Pa enaalinuri
nimi kone waru nasalimi. Nimuna
pa piru aaeme enaalinuri nimuna
bi minasaape kone suma nimuna
kone epelea loma rumaalimi pare
waru adalimina. 13 Pare naame
naana bi mada naminasalima.
Dia, abalade Gote-me naa mea
waalisade kogono madaa naame
makuaaoma pedo puma kogono
pema. Go gisade kogonore nimimi
page go peme-daa. 14 Gore go
kogono madaare naame nimi piri-
para ipuma Keriso madaa Epe
Agale lagisima rabu go gisade
kogono pa pisima. Pa ali medana
kogono rado meda yaalore mada
napula pisima. 15 Go pea pare ali
medalomamere nimuna kogono
rado peme rabu naame go ali-
nuna kogono madaa nimuna bi
minasaalalo napema. Dia, Gote-
me naa kogono gisa-daa naame
nimina kone rulaere puri waru
palenalo adoma pima. Go puma
nimina rikiranare naame Gote-
na gisade kogono ora adaminalo
kogono pamina. 16 Go pumare
naame nimina koau-nane* piri
enaalinu medanu-para Epe Agale
lakela palima. Go puma naame ali
medaloma nimuna peme kogono
madaa bi namealo pema.

17 Go madaare agale go-rupa
wia: Ali medame pedo pedo palia-
daare gore nipuna Mudu Ali ora
pia-daa go madaa pedo palia.
18 Gore ali medame nipumi nipuna
bi minasaaliare go konere epe
kone-daa dia. Dia, yapare Gote-me
ali meda madaa pedo paliare go ali
komeare ora nipuna bi wia.

11

Pol-me makirae alinuna kogono go-rupa napipape lisa

1 Gore neme pa makeae agale
lalo-le agale loraoma pagalepape.
Gore pa ogeasi piruma pagamina.
2 Gote-me nimi madaa kudipa
kone wia-rupare neme page nimi
madaa go kone wi. Gore nimiri
epe maapua ena-rupa piruma
epe ali meda ora palima kone
wimi. Go epe kurili aliri nipu
Keriso yaade. 3 Pare neme nimi
paalame waru kome. Abala mo
makirae kone Satan kero-para
piruma koeyae puma go enana
kone makoyalisade. Gore go-
rupa nimina kone-para koyalialo
nimimi Keriso giyalalo peme
rabu neme go madaa paalame
kome. 4 Gore pa ali medaloma
nimi piri ipuma makirae Yesu
radona agale epa lagialimi rabu
nimimi raaname waru komoma
kone rulaeme. Gore naame
abalade go rado makirae Yesuna
agale-daa nagisimade. Go pea
pare nimimi makirae epe remo
madaa page epe agale rado madaa
page pa pageme. Go peme pare

* **10:16:** Pol-me nimina koau-nane aaya adare naare pabala-nane aaya adare Korin-para Rom-para Spen-parana agale lakelisa. Gore pa wi su meda-para Pol-me polalo pisa.

abalade naame agale mogelisima
rabu Holi Spirit-na epe agale
lagisimade pare rado agale-rupa
ma-aulasimide.
5 Pagalepa. Gore mo nimina
epe aposel kogono alinuna rolo-
para ni pa pide. Go kone wimi
ya? 6 Gore nana lagede agalere
naaki-rupa kone suma pa kama-
daa natema. Dia, pare neme
makuaaliminalo kone waru suma
loaayo. Gore ade abuna nimi
raapu pima rabu naame go kone
raayo nimi mea waalisimade.
7 Neme abalade Gote-na Epe
Agale lagisuade madaare neme
kana yoto namisuade. Go
kone madaare neme nimi epe
enaalinu mapiraalalo nimina
kone marekaasuade. Gore neme
go pisuana-airi ake paa-daa go
koeyae pisuana? 8 Neme nimi
raapu piruma kogono pisua rabu
Yesuna ruru enaali medalomame
ele gisimi. Gore nimi raba
mulalore apo nimi surubeme
enaalinuna ele paake nolalo-rupa
mada pisuade. 9 Abalade ni nimi
raapu pirisima raburi naa kana
dia lisade pare ni raba mealepa lo
kedaa nagisuade. Dia, mo naana
amenu Masedonia su giyoma mo
Korin su-para ipisimi rabu ni
madaa dia lisa elenu raayo maa
ipisimi. Gore abaladere nimimi
ni raba minalo kedaa ogesi-daa
page meda nagisuade. Go puma
werepe page ade abuna ni go
kogono palua. 10 Gore neme
Keriso-na ora agale ria yaa-pulu
neme kana yolape kogono-daa ora
napalua. Go pea-pulu gore ora
mo Grik su robo raayo-para pia
ali medame page nana kone mada
narabuainalia. 11 Gore neme go-
rupa palua ya? Neme nimi madaa
ranaame nakome-pulu go-rupa
palua ya? Dia, Gote-me nimi
raaname komanolo go kogono pe.
12 Gore pa aposel kogono
ali medalomamere nimuna bi
minasaalalo kone suma naame
pema-rupa kogono pinalo epa
leme. Go paa-daa neme nimuna
puri rugulape kogono kama pala
pitua. 13 Gore mo alinuri makirae
agale aposel kogono alinu-le
nimumi nimuna kogono madaa
makirae agale medaloma page
leme. Nimuna koe kone suma pa
yogalemere Keriso-na ora aposel
kogono ali-rupa ma-aulaaomaa
piru aaeme. 14 Gore naame go
madaa makuaamina. Satan-me
page nipuna yogale waru ma-
aulaaomaa ensel-rupa piruma naa
makirilalo pea. 15 Go pea-pulu
nipuna kogono alinumi nimuna
kone maa perekelenaloma pa
enaalinumi nimu nipu ora epe
kogono pape alinu kone salimi. Go
palimi raburi naame go kogono
madaare makuaamina. Gore
werepe nimuna kogono madaa
koe kedaa ora puma mealimi.

Pol-me aposel kogono puma kedaa adaapu misa

16 Abala lawade pare wala apo
lalo: Ali medamere niri pa bi
minasaape agale loma makeae ali
kone nasalepape. Pare nimimi
niri makeae ali kone salimiri gore
palainawa. Go pea-le ele ogeasi
madaa page pedo palua. 17 Abi
pedo palua pare neme Mudu Ali-
na go pi agale raluma nalagiade.
Dia, neme pedo pi agale lagialo
rabu ni makeae ali nona pi agale
lagiale leme. 18 Gore ora Mudu
enaali adaapumi go su kamaa
enaalinuna kone suma nimuna
pedo pi agale leme-pulu neme
page go kone suma ogeasi lagialua.
19 Nimimi ora epe kone wimi-le
nimimi ake paa-daa pa makeae le
alinu raapu piruma raana komal-
imi? 20 Gore pa ali medame nimi
puri pale agale lagu nimina kana
mea rubo nimina elenu sabaoma
nipumi nimi pa kone suma nimina
le agaa ki paarame luma nimimi
piruma agale naleme. 21 Gore

go peme-ae pape puriri napisima-
pulu neme mada yala pole.

22 Gore nimi Juda alinu pimi-
rupa ni page go-rupa pi. Gore
nimu Israel alinu pirimi-rupa ni
page go-rupa pi. Gore nimumi
Abraham-na kasuanu pimi-rupare
ni page go-rupa pi. 23 Gore
nimu Keriso-na kogono alinu
pimi ya? Abiri neme nana
bi minasaalalo makeae le ali
leme-rupa lagialo. Go pea pare
neme Keriso-na kogono madaare
neme nimi re-para abala ririna
lagede. Naa kogono kalai puma
neme nimu go-rupa ma-werepe
aayo: Karapo ada-para rana
adaapu mapaitaasimi rabu ali
medalomame rana adaapu repena
kudu luma yala mapolaasimi.
Go madaare rana adaapu ni ora
pode komisua. 24 Rana supu
mo Juda alinumi kope ni lisimiri
rana adaapu go-rupa 39-rupa
lisimi. 25 Rana repore Rom su-
para piri alinumi ni kudumi lisimi.
Rana medare kaname lisimi.
Rana repore ni ipinu madaa
piruma mo ipa solwarame pereke
pereke lo paboma ipinu lisa.
Yapi medamere ribaa rana laapo
solwara madaa ele ripinuma ipa
koauna ria mawaataaina pirisua.
26 Ora rana adaapu ni su adaalu
meda-para pora kimisu pamisua
rabu ipame ru paboma pode
komisua. Go puma pora pamuape
enaalinu page lu makoma-ae alinu
page go paake ne alinumi page
ni tyalo pisimi. Go puma nana
yago Juda alinumi page nimu
ruru radonumi page ni tyalo
pisimi. Go puma adare-para
piri alinumi ni kedaa Go enaali
napiri pa wi su-para piri enaalimi
page kedaa gisimi. Ipa solwara
madaa pamisua rabu page ora
waru perekelisa rabu ora pode
komisua. Go puma nana makirae
amenumi page ni kedaa kama
gulalo pisimi. 27 Neme abalade
kogono radaa pi rado rado pisua.
Koro medaloma ni ribaale-para
pamuma ni u waru napalisua. Ni
ora eda ipa page reame komisua.
Ora rana adaapu nana eda no
pirape ada-para mamina maarape
page dia lisa. 28 Go ele kama-daa
dia. Ora yapi leade yaalore neme
Yesuna ruru enaali raba mulalo
kone adaapu wi-pulu ni kedaa go-
rupa ruaayode. 29 Go puma kone
rulae enaali komeare puri waru
napatea rabu ni page puri waru
napeayo. Go puma ali meda koe
pupitagi nalia-daare go alimi naa
kone mabebolalia.

30 Gore neme pape kogono
madaa nana bi minasaalalo nana
konere puri napalape yapare mea
waatade ele madaa neme agale
lagialua. 31 Gore Gote-re Mudu
Ali Yesuna Aapa pia-le nipuna biri
ade abuna minasalimina. Nipumi
neme makirae agale nolalo-daa
makuaaya. 32 Gore Damaskus
adare-para pirisua rabu Mudu
Ali Aretas-na gavman pirisa.
Go alimiri nipuna plisman-nu
adare-na papena pora gaape-
nane epalia rabu Pol adialalepape
loma mapiraasa. 33 Go pisa pare
nana adami alinu medalomame
nimuna adaa basket nu-para ni
mea maduma pagaa wisimi. Go
puma mo adare-na pape loba
pa wi oge pora gaape meda
pawa malopaanaasimi rabu neme
gavman makiraoma pogola pisua.

12

*Gote-me Pol omale adaapu up-
aame waalisa*

1 Gore nana bi minasaape kone-
mere enaali naraba mu aaya pare
nana palua. Go pea pare nana
upaa medalomame abala ripili
agale medaloma Mudu Alimi upaa
madaa mea waalisa eleda madaa
neme remaa lagialua. 2 Gore neme

Gote madaa kone rulae ali meda*
ade. Nipuna maali 14 palisa pare
Gote-me go ali ora so yaa-para wi
su-para maa pisa. Gore yogale
apalae maa pisa pae wasupame
maa pisa pe gore ni maarea. Gote
nipuna komea makuaaya. 3 Gore
wala apo lalo-daa: Neme Gote-
na so yaa-para wi su-para maa
pisa aliri neme ade. Gore nipu
yogale apalae pisa palo pa nipuna
kone wasupa kama raapu maa
pisa palo ni maarea pare Gote-
me adea. 4 Pare so yaa-para
wi su-parare gore nipuna agale
rado rado pagisa. Go agalere
su kamaa piri enaalinumi go-rupa
mada nateme. Gore ora rekena
wia enaalinumi so yaa-para wia
ele madaa nateme. 5 Neme go
yaa-para adaalepe ele madaa pedo
palua rabu nana bi naminasaalalo
palua. Gore nana pedo palua
rabu nimimi ni puri namapalaano
makuaaemede ele madaa pedo
palua.

6 Gore ora nana upaa madaa
pedo pi agale lagialuare gore niri
makeae le ali-rupa mada napitua.
Ora dia, neme ora agale kama toa.
Go palua pare neme pedo pa ka-
maa napalua. Dia, ali medame
nana kogono adoma nana agale
pagalia. Go puma nipumi niri ora
epe ali tea-daare nana pi kogono
madaa tea. Go rabu neme nana bi
minasaape kone madaa nalea.

Radaa pi eleme Pol-na to madaa kedaa-rupa awelisa

7 Gote-me ni upaa madaa mea
waalisade ora adaa puri pale
ele meda adisua. Gore nana bi
naminasaalua pare radaa pi ele
meda maa gisa. Go puma ni rope
pape kone nawisua rabu Satan-na
ensel medame naa yogale madaa
yaina maa gisa. 8 Go koe yainare
maa epeaainalo Ali Mudu-para
rana repo beten lisuade. 9 Go pisua
pare nipumi ni go-rupa lagisa:
Gore nana epe raba meape ele-
para kodome kome konere ora
ne madaa page pia lisa. Nena to
yogale koma paaya raburi nana
puri waru minalo gialua lisa.
Gore Keriso-na purimi ni surubea-
pulu neme nana koma pe yogale
madaa ora raaname waru kome.
10 Go pea-le go Keriso-na kogono
madaare kedaa rado radonu ni
madaa epalia. Go puma ni puri
napaleayo rabu page koe ero agale
leme rabu page radaa ne rabu
page kedaanu gialeme rabu page
koe po rilipunu epalia rabu page
ora palainawa. Go pea pare ni
puri napalaayo rabu Keriso-me ni
puri waru go aaya.

Pol-me Korin su-para piri enaalina kone rulae puri ma-palaasa

11 Neme apo bi minasaape
agalere pa makeae ali-rupa
piruma lalo. Go pea pare
nimimi ni marekaaeme-pulu
neme go-rupa apo lalo-daa. Gore
nimimi nana bi minasaalimi-
nalo ora epetea pare abalade
aposel kogono alinuna bi mi-
nasaasimi. Gore niri ora ali-
daa pirula pe yaalore nimina pa
epe aposel kogono alinumi ni
mada narabuaanaaeme. 12 Neme
abalade nimi raapu pawa piruma
kedaa pu kogono pisua. Go
puma neme ora aposel kogono ali
adaliminalo kogono pisuade. Gore
neme napi-ainu page kogono rado
pisuade rabu na-ademe kogono
pisua pare Gote-na puri mea
waalalo pisuade. 13 Gore Yesuna
ruru enaali medalomame ni raba
misimi. Go puma neme ele madaa
agale namisuadere nimi ma-oge
yaatalo pisua ya? Gore kodo
pia pare nimi naraba misimi-daa
pisua ya?

* **12:2:** Pol-me Krais-na ali meda go aaya-daa lisare api-para lisa pe? Nipuna nipu-para lisa. Komea agale madaa so lain 7 madaa adape.

14 Abiri nimi adolalo rana re-
popa epaluame pi. Go pea pare
neme nimina ele gialepa-daa na-
toa. Dia, neme nimina kana mada
namealua. Dia, pare neme ora
naa enaalinu komea epe-rupa pi-
raminalo kone wi. Gore nogo
naakinumi nimuna agi aaraanu
raba meape ele namuma kiri-
taeme. Dia, mo agi aaraanumi
komea nimuna nogo naakinuna
elenu maa suma rana masaalalo
kalemede. 15 Gore neme raaname
komoma nimi raba mulalore nina
elenu mada mea rubalua. Go page
nimi raba mulalore nina yogale
page mada mea lu rubalua. Go
puma neme nimi madaa ranaa
komape kone waru salua-daare
nimimi ni madaa go kone oge-daa
abuteme ya?

16 Go pea pare enaali medalo-
mame ni-para apo ali pa leme:
Ora nipumi naana ele namisa
pare nipumiri pagaa wi kone
suma makirae agaleme naana
kone mabebolaaya. 17 Gore ake
puma neme go-rupa pisua ya?
Neme ali medaloma abalade nimi
piri-para mea epenalisua rabu
nimina elenu yolisimi ya? 18 Neme
abalade Taitus nimi piri-para
pu lo lakalisua rabu go alimi
mea epenalisuade. Gore Taitus-
mi makirae agale loma nimina
ele meda paake misa ya? Gore
saana lo robaa-para kone komea
suma kogono komea-rupa waru
napisipa ya?

19 Gore nimimi kone go-rupa
wimi ya? Go pepa limare nimimi
yarepema naa ma-redepo yainalo
tyama pae? Dia, naame Keriso-
na kone muma agale loma Gote-
na le agaa madaa leme. Gore ora
nana adami alinu go agalere nimi
raba minalo kogono raayo go-rupa
pema. 20 Gore wala ni nimi piri-
para epaluade raburi nimi epe-
rupa komea-rupa piraminaloma
adalua. Go puma nimi epe-rupa
napiralimiri nimimi ni adalimi
rabu nimi page raaname waru
nakomalima. Gore neme nimi
adalua rabu nimimi rono pago
kudipa kone su lo robaa-para
koe kone su koe kone laapo su
ero agale-para po rilipu agale lo
rope pape kone su mabebolape
kone su go koe ele raayo adalua-
pulu paalame kome. 21 Gore ni
wala nimi piri epaluade raburi
koe-rupa piralimiri Gote-me ni
yala mapolaalia lo paalame kome.
Go puma neme enaali adaapu
abalade koeyae pisimide madaa
re loaayo. Gore nimu koe
pupitagi noma kone naperekelisimi. Nimuna paake nape
kone-para nimuna lo robaa-para
koe kone naperekelisimi-pulu
neme go kone madaare paalame
komoma yala pi lo robaa page
mealua.

13

Nimina kone rulae waru surubalepape

1 Abiri nimi piri-para rana
repopa apo epalua. Go palua
pare Gote-na agale wi buk-mi
go-rupa ta: Koe ele madaare ali
laapo page ali repome go agale
pagalimi rabu go madaa puri
paloma ma-redepo yaalepape ta.
2 Abalade nimi koeyae pisimi alinu
page nimi ali raayo-para page
wala lagialo. Go pea pare abala
rana laapo nimi raapu pirisuade
rabu neme page lagisuade. Go
pea pare abi page su adaalu-
para piruma neme nimi go-rupa
lagialo: Ni wala nimi piri-para
epaluare neme alinu medaloma
abalade koeyae pisimidere neme
pa pina nagiyalua. 3 Gore Keriso-
na agalere naana agale-para tea-
le mada pagaliminalo. Go pea-le
nipumi nimi raapu puri paloma
kogono maa waatoa pare nipuna
puri dia yaade pi ora mada
nateme. 4 Gore abalade nipu puri

nasabaina nipu repena polopea
madaa nil-mi lisimide. Go pisa
pare Gote-na purimi nipu wala
marekaasa-pulu puri paloma pa
pia. Go puma naa page nipu-rupa
piruma puri napalema pare Gote-
na purimiri naa muma kogono
mapaaya rabu Keriso raapu pima.
5 Nimimi nimina kone rulae
agale waru adoma kone ru-
maalepape. Go palimi rabu
nimimi Yesu Keriso nimina lo
robaa-para piralia-daa nimi mada
adalimina. Go puma nipu nimina
lo robaa-para napitiare ake paa-
daa kone rulalimi ya? 6 Gore
nimimi nimina kone adoma
rumaalimi rabu naa epe-rupa
pima rabu nimimi adalimina
kone salo. 7 Go puma naame
nimi koeyae napaminalo beten
loaema. Go puma nimimi naana
bi minasaaminalo nalema. Dia,
pare nimimi epe pora adaliminalo
redepo le kone suma kogono
palepape. Go pea pare nimimi
epe-daa napema kone wima.
8 Gore naame ora Gote-na epe
agale rabuaniaalalo kogono na-
palima. Dia, pare naame ora
agale madaa kogono pamina.
9 Gore naa puri napatema pare
nimi puri waru wimi rabu naame
raaname waru komalima. Go
puma nimi ade abuna waru epe-
rupa piraminalo beten loaema.
10 Go pea-le abiri naa su adaalu-
para piruma naame nimi pimi-
para pepa apo luma rapaatema.
Go puma niri nimi raapu pitua
rabu Mudu Ali-na purimi kedaa
nagulalua. Nipumi go puri ni
madaa gisare gore nimina lo
robaa-para puri mapalaanalo gisa.
Gore nimi ma-koyaape ele meda
nagisa.

Pol-na patalepape le agale

11 Gore ame balinu-ya, neme
agale loraoma nimi-para abi
patalepape lalo. Nimimi kone
perekelema kogono epe-rupa
palepape. Nimimi nana agale
pagalepape. Nimimi kone komea
suma epe-rupa komea-rupa pi-
ralepape. Go puma Gote nipumi
ranaa komape kone-para kuma pi
kone-para nimi raapu pirina.
12 Naa Gote-na ruru pimi enaali
raayo komea komea lo nimina
yagonu raaname komoma nunu
palepape.
13 Mudu Ali Yesu Keriso-re
nipuna epe raba meape kone
nimi ginaloma Gote-me nimi pa
kamaa ranaame komalia rabu
Holi Spirit nimina pu robaa-para
rubitabenaloa piralepape.
Go yaade. Ni Pol-me lalo.

Galesia
Ripili Agale

Abala ririna Yesuna agale ralisimi enaaliri Juda enaali yaade. Yapare werepere Yesumi Aposel Pol-me pa ruru enaalinu agale lakenalo maa rapalisa. Go pa enaali page Yesuna ruru enaali pirisimi raburi kedaa adaa meda opisa. Abalare go rurumiri Moses-na rekena agale mo Juda alinumi pisimi-rupa naralisimi. Gore nimu Kristen pirisimi raburi Moses-na rekena agale raitalimi yapae loma dia yapae Pol-me go buk-para agale lu rapalisa.

Ali medalomame go enaalinuri Juda alinumi pisimi-rupa nimuna yogale rugulinalo lakalisimi. Go puma Moses-na Rekena Agale medaloma page ralinalo pirisimi. Yapare Pol-me dia lisa. Nipumi go-rupa lisa: Naame Yesu Keriso madaa kone rulaema rabu naa Gote-na le agaa ne epe redepo le enaali pima. Go puma naa epe kagaa pirape ele mu aema lisa.

Juda enaali medaloma mo Galesia su-para puma Kristen enaali Moses-na rekena agale ralinalo mogeamina paaya. Pol-me go remaa pagoma go pepa Galesia enaali re-para lu rapasa. Gore nimuna kone rulae ele-para nimuna piae-nu wala ma-redepo yaatalo lu rapasa.

Riri-nanere Pol-me go-rupa lisa: Gote-me ni Aposel kogono panolo madaa mea lisa. Nipu ali medana raana narate lisa. Gote-me nipu epe agale namakuaae enaali epe agale lakenalo mada lisa. Werepe Pol-me go-rupa lisa: Enaalinu Yesu Keriso madaa kone rulaemere nimu Gote-na le agaa redepo le enaali pimi. Go pepana pora po agale re go-rupa: Yesu Keriso-me naa kepelisa raburi Holi Spirit-mi naana pora ma-redepo yaaya. Go puma naame yagonu-para epe-ae pema.

Robonu go-rupa adamina:

- Ora kogono alina ora agale ria (1.1-10)
- Pol-me kogono pinalo Gote-me nipu mada misa (1.11-24)
- Kogono ali medalomame Pol lo robaa kalisimi (2.1-10)
- Pol-me Pita agale mana lakalisa (2.11-14)
- Enaali Yesu madaa kone rulasimi rabu kagaa kone misimi (2.15-21)
- Rekena agale madaa agale lakalisa (3.1–4.20)
- Ena Sara-para Hagar laapo saa pi agale lakalisa (4.21-31)
- Holi Spirit-mi naa marekaaya (5.1–6.10)
- Yesuna repena polopea madaa komisa-na remaa lakalisa (6.11-18)

Pol-me Galesia su-para rapaape pepa lisa

1 Ni Pol-re enaali medame kone suma ni aposel kogono ali-rupa namapiraasimi. Dia, pare Aapa Gote-me Yesu Keriso tapa-para marekaasa-daa nipu laapome ni aposel kogono ali mapiraasipi. 2 Naa amenu naame go Galesia su-para kirita piri enaalinu-para epe-rupa piralepa lo rapaaema.

3 Naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso-para go laapome nimina lo robaa-para epe kone page kuma pi kone page Go nimi raba mealipi. 4 Keriso-me naana Aapa Gote-na agale waru pagoma nipuna kogono pisa. Naare abi go su kamaa piruma koeyae pi enaali raapu pima. Go pea pare nipumi naa go su-para wala mulalo nipuna rana madaa epa komisa. 5 Go pisa-le naame Gote-na bi ade abuna minasalimina. Go ora.

Gote-na epe agale komea wia

6 Go nimimi peme kogono madaare ni pururumi komoma

pogolasaasua. Gote-me epe kone
suma nimi kodo komoma Keriso
maa rapaasare nimi nipuna si
wanenu-rupa mapiraalalo pisa.
Go pisa pare nimimi wagepu
nipu giyoma nimimi pa epe
agale rado meda raleme. 7 Go
peme pare Gote-na epe agale
rado meda nawia. Dia, pare
enaali medalomame nimina kone
yoloma mabebolatalo le rialimi.
Go rabu Keriso-na epe agale maa
perekelalo le rialimi. 8 Go peme
pare nimu-para naa-para yaa-para
piri ensel meda-para nimi epe
agale rado meda-rupa mogealimi-
daare naa raayo ora koe repena
sulaa-para piralima. 9 Abalade
nimi lagiawade pare abi wala
apo lagialo-daa: Gore pa enaali
medame naana abala lagisimade
epe agale go-rupa napagalimiri
gore mo enaali nimu koe repena
sulaa-para palimi.

10 Abi neme go lagialo agalere
pa enaalinumi ni madaa epe
kone winalo nalagialo. Dia,
pare Gote-me ni madaa epe kone
winalo lagialo. Gore neme enaali
komeleme paluame nalaayo. Dia,
neme enaali pa komeleme paluare
gore ni Keriso-na kogono ali-daa
napi.

Pol nipu aposel kogono ali-rupa mapiraasana remaa

11 Gore naa ame balinu-ya, nimi-
para lagialo. Neme go epe mo-
geaaripude agalere pa alinumi
temede-rupa nalisuade. 12 Go page
pa enaali medame ni nalagisa. Go
page pa enaali medame ni namo-
geasa. Ora dia yapare Yesu Keriso
nipumi ni pename paa maa waal-
isa.

13 Abalade neme Juda alinu-
rupa pisuade remaa nimimi abala
pagemede. Go rabu nemere
kodome nakomisua pare Gote-
na disaipel enaali koe kedaanu
maa kaloma nimu raayo mabebo-
laasuade. 14 Gore neme Juda
alinuna lotu mogeaoma naana
Juda kasuanuna kone puri waru
paloma mogeaaripude. Go rabu
Juda ali yagonuna konere neme
ora neme ralisuade.

15 Go pirisua pare abalade nana
amame ni namadisa raburi Gote-
me ni nipuna kogono panolo
epe kone suma ni madisa yaa.
Go puma nipumi nipuna kogono
panolo yalisa. 16 Go puma nipuna
Si ni maa waalisa. Go puma
nipuna Epe Agalena pa su raayona
pimi enaali rado rado raayo-para
lakelanolo maa waalisa. Gote-
me nipuna Si ni mea waalisa
raburi neme ali medaloma agale
namisua. 17 Go page abala aposel
pirisimi alinu Jerusalem su-para
na-adola pisua. Dia, pare ni
Arebia su-para puma pirumare
werepere Damaskus su-para wala
pisua. 18 Werepe maali repo
patinaloma ni so Jerusalem su-
para puma Pita agale lakela pisua.
Nipu raapuri yapi laapo pirisipa.
19 Go raburi neme aposel kogono
ali rado meda na-adisua pare
Mudu Ali-na ame Jems go ali
komea adisua. 20 Go agale abi nimi
pepa madaa luma epenalore Gote-
me ni adea-le gore neme nimi
namakiraayo.

21 Werepe ni Siria Silisia su lapo-
para pisua. 22 Go pisua pare Judia
su robo ru-nane lotu ada-para
kiritape Keriso-na enaalinumi naa
bi pagisimi pare nana le agaa-
para waru na-adisimi. 23 Go puma
nimumi pa enaalinuna remaa
komea go-rupa pagisimi: Abalade
nimu tyalo asapisade aliri abala
apo mabebolaatalo pisade epe
agale mogeaaya lisimi. 24 Gote-me
ni madaa go-rupa pi-ainu remaa
pagisimi-pulu nimumi Gote-na bi
minasaasimi.

2

Aposel alinu medalomame Pol raapu kone komea-para wisimi

1 Abalade maali 14 popenaloma
ni Barnabas raapu Jerusalem su-
para wala pisipa. Neme Taitus
page naa repo pisima. 2 Gore
Gote-me ni agale mea lagisa-pulu
ni pagoma pisua. Ni Mudu Ali
kama raapu adoba kiritasua-pulu
neme ruru rado piri enaalinu-
para epe agale mogeasuade remaa
lakalisua. Go puma nana abalade
pisuade page abi page kogono
nama-koeyaalia lo nimu agale
lagelisuade. 3 Taitus ni raapu
pirisipa pare nipuna adare-re
Grik ali pirisipa. Nipu kimisu ali
yapare kiritape alinumi nipuna
yogale rugulape agale mana
nalagisimi. 4 Go pisa pare
ora makirae ame naana amenu
medaloma kudiri puma komea-
para epa kodobasimi. Nimu
pagaa wi kone suma naa piri-
para epa kodobasimi. Nimuna
konemere naa Yesu Keriso raapu
epe-rupa piruaema-daa go kone
adolalo ipisimi. Nimumi naa Juda
alinuna rekena agale raitamonolo
adolalo ipisimi. Go rekena agale
naralema-daare nimumi naa
rekena agalena rolo-para mapi-
raalimi kone wisimi. 5 Go peme
pare naame Taitus-na yogale
rugulina pi-daa ora nalisima. Dia,
naame nimuna agale ogesi-daa
pagola pisimare nimimi page
yogale ruguli kone suma ora epe
agale mada napagalimi.

6 Go pirisimi pare nimuna Mudu
Ali medalomame kagaa agale
mana meda nalagisimi. Gore
nimuna bi rado radore neme
pa yada kone nawi pare Gote-
mere ali kalununa bi madaa
pedo raana nakomea. 7 Ora dia,
Gote-me ni ruru rado-para epe
agale lakelanolo maa rapaasa-daa
adisimi. Abalade Gote-me Pita
Juda ruru piri-para mea rapaasa-
rupa ni ruru rado enaali piri-para
mea rapasa. 8 Gore abalade Gote-
me Pita Juda alinuna rikiranare
kogono pinalo puri kalisa-rupa
ni page Gote-me ruru radona
rikirana kogono panolo puri gisa.
9 Gore Jems-para Pita-para Jon-
para nimuri lotu surubape alinu
yaa-pulu nimumi abalade Gote-
me ni kogono maa gisa-daa adis-
imi. Go-rupa adisimi-pulu nimumi
Barnabas saana ki misimi naare
ora komea ame balinu piramina
lisimi. Barnabas saa laapo pa ruru
radona rikirana puma kogono
pisipa. Go palipa pare nimuri Juda
alinuna rikirana kogono pamina
lisima. 10 Nimumi go agale komea-
rupa kama lagisimi: Naamere
naralimi kome enaalinu-para
kone adaapu waru samina lisimi.
Go konere neme ora raaname
komoma ade abuna go madaa
kogono puri paloma pe.

Pol-me Pita-na koe ele pename ma-opapaalisa

11 Gore Pita Antiok su-para ipisa
raburi enaalinuna le agaana agale
mana lakalisua. Nipu koe kone
wisa rabu go-rupa pisua.

12 Abalade Jems-na ruru
medaloma naipisimi rabu Pita-
me ruru radonu raapu eda abala
nisa. Go pisa pare naana riki-
ranare Juda medalomame ruru
rado alina yogale rugutalo kone
waru wisimi-pulu Pita-me nipuna
yogonu madaa paalame komisa.
Go rabu nipumi wala ruru rado
raapu giyoma eda nale nipu pa
pirisa. 13 Go pisa rabu Juda alinu
medalomame page paala komoma
Pita makirae kone wisimi. Go
pumare nimuna makirae kone-
mere Barnabas-na kone page yola
pirisimi. 14 Gore nimumi epe
agalena pora epe-rupa naralisimi-
daa nimu raayona le agaana Pita-
para go-rupa lakalisua: Nere Juda
yapare nena konere su rado-para
enaalinuna kone madaa aposel

suade. Go pea-pulu ake paa-daa
neme ruru rado-para Juda alinuna
pora raitalepape lo lakelae pe
suade.

Enaali raayome Yesu kone rulalimi-daare go enaali ade abuna epe-rupa piralimi

15 Ora abalade naa Juda ruru
madisimi rabu ora pa pupitagi
nape ruru rado-rupadaa na-
maitisimi. 16 Go pea-le enaali
medame rekena agale raitalia-
daare go madaa Gote-na le agaana
redepo le enaali napitia. Dia, pare
enaali medame Yesu Keriso madaa
kone rulalia-daare go enaali
komeare Gote-na ora redepo le
enaali tea. Go pea-le naame Yesu
Keriso madaa kone abala rulaema.
Go Keriso madaa kone rulalima
raburi Gote-na le agaana redepo
le enaali piruaema. Go puma
rekena agale kurape kogono-daa
dia. Enaali medame rekena agale
raitalalo palia-daare go madaare
Gote-me nipu redepo le enaali
natea. 17 Pare pa agale meda
lagialo: Naame Keriso madaa
kone rulaoma redepo le enaali
piralima rabu naame Moses-na
rekena agale napagalima-daare
ake palia ya? Go rabu Keriso-me
naa pupitagi manaanalo lamina
ya? Ora dia naame go-rupa mada
natema. 18 Dia, pare neme Juda
alinuna rekena agaleme naa ade
abuna mapiraaina agale giyesude
pare go agale wala makibumaalua
go kone ora kolea. 19-20 Juda
alinuna rekena agalemere ni ade
abuna kagaa pirape kone nagisa-
daa naralisima. Dia, Gote-me ni
lagialia-rupa paluame pi. Naa
abalana kone Keriso-me repena
polopea madaa ruma komisa-pulu
nana gole-daa kone nawi. Dia,
pare abi Keriso nipu nana pu
robaa-para pirina abi su kamaa
pima rabu Gote-na Si madaa kone
rulaoma piramina. Gote-na Simi
ni kodome komisa-pulu nipu ni
madaa komisa. 21 Go pisa-le neme
Gote-na epe raba meape kone
mada namuma rubalua. Dia, pare
rekena agaleme enaalinu mada
ma-redepo yaata paare gore Yesu
nipuri pa kama komisa.

3

Pol-me rekena agale-para kone rulaere laapo madaa agale lakalisa

1 Galesia enaalinuri nimi
makeae enaali-rupa pimi. Yesu
Keriso abala nipu repena polopea
madaa lu madisimi remaa nimimi
waru pagisimide. Abiri nimiri ake
koneme mabebolaaya? 2 Neme
nimi-para agaa mealo: Nimimi
Gote-na Holi Spirit misimi raburi
gore akepu misimi ya? Nimimi
rekena agale pagoma misimi pare
epe agale pagoma kone rulaere
misimi ya? 3 Ora nimi makeyae-
rupa pimi kone salo. Nimimi
abalade ririnalisimi rabu Holi
Spirit-mi nimi puri gisa. Gore abiri
nimina rekena agaleme kogono
pubalimi ya? 4 Abalade nimi
epe agale madaa kedaa pi ele
misimi rabu gore nimimi go kedaa
raapu kone pa misimi ya? Ora
dia kone salo. 5 Gore agale wala
lorapeano: Gote-me nimi Holi
Spirit-na puri nimina rikirana
pisa. Gore nimimi abalade epe
agale pagoma kone rulasimi-pulu
go-rupa pisa. Nimimi rekena agale
pagoma peme-daa Gote-me go
madaa kone nawisa.

6 Abraham-na remaare Gote-na
buk-mi go-rupa lea: Abraham-
mere Gote kone rulasa-pulu Gote-
me go kone adoma ne ora epe
redepo le ali lisa. 7 Pagalepa.
Go pisa-pulu enaali medalomame
Gote-na epe agale pagoma kone
rulaeme enaalinuri gore nimu
Abraham-na si wanenu piralimi.
8 Abalade Gote-me ruru rado
medanu page go agale adalimi
kone wisa. Werepe ruru rado
piri enaalinumi Epe Agale madaa

kone rulaoma epe redepo le enaali
piralimi-daa abala adisa. Go-rupa
adisa-pulu abalade Gote-na Epe
Agaleme Abraham-para lakalisa-
rupa Gote-na agale wi buk-mi
go-rupa lu wisa: Abraham, ne
madaare Gote-me su raayona piri
enaali epe puri maa mapiraalua
lisa. 9 Go lakalisa-pulu enaalinumi
Abraham-rupa kone rulaemere
nimumi epe puri komea-rupa
mealimi. 10 Yapare enaali raay-
ome rekena agale raitulalo piri
enaalinuri koe kedaa mealimi.
Gore Gote-na agale wi buk-mi go-
rupa ta: Gote-na rekena agale
wi buk madaare enaali raayome
go rekena agale raayo napagoma
kiriteme-pulu nimu ora koe kedaa
mealimi ta. 11 Gote-na agale wi
buk medame go-rupa lea: Enaali
raayome kone rulalimiri Gote-me
go enaaliri epe redepo le enaali
loma ade abuna mapiraalia Go
palia-pulu enaali medame rekena
agale pagoma raitalia-daare Gote-
me go enare epe enaali pi-daa ora
natea. 12 Rekena agalere kone
rulae ele-daa dia yapare kogono
pape kone yaade. Gote-na agale
wi buk madaa wala go-rupa lea:
Enaali medame rekena agale ora
raayo pagoma raitalimi-daare
gore nipu go-rupa ade abuna
mada piralia ta.

13-14 Gote-na epe puriri nipumi
Abraham kalisare Yesu Keriso-
me ruru radonu page mea kalisa.
Keriso-me naa madaa komisa-
pulu nipumi rekena agalena
kedaa ruma naa maa kepeasa.
Go kedaa madaare Gote-na agale
wi buk-mi go-rupa ta: Enaali
meda repena polopea madaa lu
maitimiri gore nipu koe kedaa
mealia ta. Go pea-le naame
Yesu Keriso madaa kone rulaoma
abalade Gote-me lakalisa-rupa
Holi Spirit meamina.

Rekena agaleme Gote-na pogalu pirape agale mada namuma rubalia

15 Gore nana ame balinu, neme
pa kone meda madaa remaa
lagiano. Ali laapome nipu ele
meda madaa agale komea loma
go-rupa papana tepe-daare kone
mada naperekealipi. Go page ali
medame apo piale agale madaa
rado meda makibumaaoma agale
mada nayokalia. 16 Gore Gote-na
pogalu pirape agaleme Abraham-
para nipuna werepe sinu-para
lakalisa. Go agalere Gote-me
Juda raayo madaa nalakalisa
pare ali komea madaa lakalisa.
Gore nena naaki komea lisade-
pulu go naaki-rupare ora Keriso
yaade. 17 Naa agalena re-re go-
rupa: Abalade Gote-re ora agale
loma kogono palua-daa ora palua
lisa. Gore wala werepe maali
430 patinaloma rekena agale maa
ipisa. Gore werepe ipisade rekena
agalemere Gote-na pogalu pirape
agale mada nayokalia. Go rekena
agalemere Gote-na paliade elenu
mada nabebola tia. 18 Gore Gote-
na giape konere rekena agaleme
maa gialia yalore naame pogalu
pirape agale mada namealima.
Pare Gote-me ora agale lakalisa-
pulu nipumi Abraham-para apo
pogalu pirape agale mea kalisa.
19 Gore Gote-na pogalu pirape
agalemere Abraham abala misa-
pulu ake paa-daa nimu rekena
agale wala mealimi ya? Gore
Gote nipumi enaalinu koe elenu
pename winalo maa waalalo
pisa. Go puma nipumi rekena
agale makibuma Keriso mea
epena kalisa. Go rekena agalere
Abraham-me naaki Yesu madi
di dia naloma giyesa. Go naaki
madaare abalade Gote-me agale
loma palua nea pisa. Go rekena
agalere ensel-numi mea ipuma
lakalisimi. Go pumare nimumi
rikirana-ae ali Moses kalenaloma
Moses-me enaalinu maa kalisa.
20 Pare Gote-me pogalu pirape
agale Abraham kalisa rabu

rikirana-ae ali-para ensel-para
meda-parame namuma rubisimi.
Dia Gote nipuna komeare ora
palia.

Rekena agalemere naa Gote piri-para maa pulalo pora waatea

21 Gore rekena agaleme Gote-
na ora pogalu pirape agale meda
rabuniaalia ya? Ora mada dia.
Yapare rekena agale medame
naa ade abuna epe-rupa mada
mapiraalia-daare Gote-me go
rekena agale komea mada gisa.
22 Go pea pare abi Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa lea: Koe koneme
enaali raayo kepisade lea. Go
pea-le naa raayome Keriso madaa
kone rulamina. Naame go-rupa
palima rabu Gote-na ora pogalu
pirape agale mada mealima.
23 Abalade kone rulape di na-
opapalisa raburi rekena agaleme
naa karapo ada piri enaali-rupa
mea adilisa. Naa mea adilisa pare
naame werepe Keriso madaa kone
rubitabenalo pirisimi rabu rekena
agaleme raba misa. 24 Go rekena
agalemere naana tisaa-rupa suru-
bisa. Naa go-rupa raba muma
Keriso epenaloma nipu madaa
kone rulalalo pirisima. Kone
rulaema rabu Gote-me naa epe
enaali tea. 25 Yapare abiri Keriso-
me kone rulape kone mea ipisana-
daa rekena agalere naana tisaa-
rupa go agalena rolo-para mada
napiralima.

Kone rulae eleme naa Gote-na si wanenu-rupa mapiraalia

26 Nimi raayome Yesu Keriso
madaa kone rulaeme rabu Yesu
raapu nimi raayo Gote-na si
wanenu mada piralimi. 27 Nimi
enaalinuri abalade kalu-ipa mis-
imi rabu nimimi Yesuna mamina-
rupa maraaeme. 28 Abiri Juda
enaalinu-para Grik enaalinu-para
ora rado dia yaade. Go puma
naa rado kone nasalepape. Go
page kogono madaa adili alinu-
para pa kepele alinu page naa
rado kone nasalepape. Go page
alinu-para enanu-para kone rado
rado nasalepape. Dia, pare abi
naa Yesu Keriso raapu pima-le
naa raayo page ora komea-rupa
pima. 29 Go pea-le nimi Yesuna
ruru enaali-rupa pirimiri gore
nimi Abraham-na madi si wane-
rupa page pimi. Go pea-le abalade
Gote-me Abraham madaa agale
go-rupa palua lisade-ae pisa-pulu
nimi page mealimi.

4

Yesuna kogono mada Gote-na si wane pima

1 Naa agale medare go-rupa:
Naaki medame nipuna aapana
moae-elenu raayo mealia pare
nipu penaali raburi nipu pa
aaraana kogono naaki abala
piralia. Go palia pare werepe
nipuna aapana moae-ele raayo
surubalia. 2 Gore nipu penaali
pirina nipuna ele surubape
alinumi nipu waru surubalimi.
Gore nimumi surubuma pumare
aapame abalade mea robo wisa
yapi di madaa puma giyalimi.
3 Go-rupa page go naaki-rupare
Yesu abi naipisa rabu naa go su
yaa laapo surube remonuna ko-
gono pa pirisima. 4 Pare Gote-me
nipuna kone suma rabu nipuna
naaki su kamaa mea epenalisa.
Ename nipu madinaloma Juda
alinuna rekena agalena rolo-para
pirisa. 5 Gore naame Juda alinuna
rekena agale pago pirisima-daa
nipumi naa raba mulalo ipisa. Go
puma nipumi naa kepenalomare
Gote-na si wane-rupa mapiraasa.

6 Go puma nipuna si wane-rupa
piruaema-pulu Gote-me nipuna
sina Holi Spirit naana lo robaa-
para maa gisa. Nipu epa piruma

go-rupa Aapa* Gote tea. 7 Go pea-
pulu abi nimiri pa kogono madaa
adili ali-rupa napimi pare nipuna
si wanenu pimi. Nimi ora Gote-na
si wanenu ya-pulu ora Gote-me si
wanenu kalape elenu gialia.

Pol-me Galesia enaalinu kodome komisa

8 Ora abalade nimimi Gote pia
kone nawisimi pare nimimi pa
remonuna kogono adili alinu-
rupa pirisimi. 9 Abala go-rupa
pirisimi pare abiri nimimi Gote
ora ademe. Yapare Gote-me nimiri
abala adea-le ake paa-daa wala
su kamaa koe kone suma apo
puri napale remome surubenalo
piralimi ya? Ora nimuna kogono
adili ali-rupare ake paa-daa wala
piruma pagalimi ya? 10 Ade abuna
nimimi Juda alinuna kagaa yapi
di adolalore pa di meda-para
maali rabu adolalo peme. 11 Go
peme-daa neme nimi-para kone
adaapu suma ni paalame kome.
Go nimi madaa neme pe kogonore
pa puma alu palia kone wi.

12 Gore ame balinu-ya, nim-
imi naa kone komea-rupa sam-
ina. Gore niri abala nimina kone
muma nimi-rupa abi go pi-daa.
Nimimi abalade ni-para koeyae
meda napisimide. 13 Nimimi adis-
imide. Abalade ni yaina komisua
rabu neme epe agale meda nim-
ina rikirana epa la yokesuade.
14 Abalade nana yogalere puri
napabesa pare nimimi go adaa
kogono madaa ni koau nawaal-
isimide. Dia, pare nimimi ni
misimide raburi go-rupa Gote-
na ensel-rupa page Keriso Yesu
meape-rupa ni misimide. 15 Go
raburi nimi raaname komisimide
pare abiri nimi ake peme? Neme
nimina abala pisimide epe kone-
rupa madaa lagialo. Abaladere
nimina le yokala pisimi yaalore
gore ni gula pirisimi. 16 Ake ya?
Abi ora agale lagialo-daare nimina
lore ali-rupa pitua ya?

17 Ora ali medalomamere nimi
komeleme peme pare nimuna koe
pape ru-nane mapiraalalo peme.
Go pumare nimimi nimuna agale
pago piraminalo makuaaoma
peme. 18 Gore pa enaalinumi
kone suma komalimi palimi-daare
gore epelea. Go pea pare nimimi
ade abuna komalimi palo ni
nimi raapu pitua rabu nimumi
go konere mada giyalimi kone
salo. 19 Gore nana nogo naakinu
ni nimi madaa radaa go-rupa
pia. Enanumi naaki maitalo
koau nalade-rupa radaa pia. Go
radaa no piralo-le Yesu Keriso-na
konere nimina lo robaa-para waru
rubitabaliade rabu go kone pu dia
yaalia. 20 Abi nimi raapu meda
napiralo-pulu ni kodo waru pia.
Nimi raapu pituare neme nimi
agale rado meda lagialua. Abi
nimina konenu madaa neme kone
adaapu salo pare neme akepu
raba mealua palo ni maarea.

Hagar-para Sera laapona saa pi agale

21 Nimi enaalinuri rekena agale
pagoma go agalena rolo-para
pirulalo peme-daa abi ni agale go-
rupa mealua: Nimimiri Moses-
na rekena agale madaa lisa
alinuna agale waru pageme ya?
22 Go madaare Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa ta: Abraham-
re naaki laapo madisa. Go
pisa rabu pa kogonome adili
ename naaki komea maitinaloma
nipuna wereme meda madisa.
23 Go pisa pare pa kogonome
adili enana naakiri gore naa
madisa. Go pisa pare nipuna
mupaa wereme madisa naaki gore
Gote-raapu pogalu pirape agale

* **4:6:** Pol-me gupa lakelisa: Holi spirit nimi madaa piri Aapa yaatea rabu nimimi Gote makuaaeme lisa. Hibru agalena ame-rupare Arameik agale lisimi. Go agale madaare page AAPA-ya lisimi. Go agalere Yesu-na adaa agale komea agale.

lakalisa-pulu go naaki madisa.
24 Go remaa madaare re go-
rupa makuaalepape: Apo ena
Hagar-re nipu kogonome adilisa-
pulu Moses-na pogalu pirape
agaleme enaalinu maa pogaluma
adilisa. Go pisa pare were meda
kepele pirisa-rupa Gote-me pogalu
pirape agaleme enaalinu kode
mapiraaya. Go abala ririna pogalu
pirape agalere Gote-me Sainai
Rudu madaa mea kalisa rabu
Moses rekena agale wari kalisa.
25 Go Sainai ruduri Arebia su-
para aasa. Go ruduri ora Juda
enaalinuna adaa adare Jerusalem
su-para. Go Juda enaalinu pa
kogonome adili enaalinu-rupa
piruma si wanenu page go-
rupa pimi. 26 Go peme pare so
Jerusalem su rado meda yaa-para
aayare Moses-na rekena agalena
rolo-para napuma wia pare naana
loma sae su aaya. 27 Gote-na agale
wi buk-miri saa pi agale meda go-
rupa lea:

Go ename nipuna lo robaa-para
kaapu lisa-daa nogo naaki
namadisa. Pare abi raana
komape. Go ena abala
nogo naaki radaa napina
namadea pare abi raaname
komea-le epe-rupa pirape.

Go ena aali giyena pa pirimiri
nogo naaki adaapu madea.
Pare aali piri enanumi nogo
naaki go-rupa mada nama-
dialimi ta.

28 Amenu, nimiri Gote-me
nipuna pogalu pirape agalena
rolo-para madisa Aisak komea-
rupa nipuna si piraminalo pea.
29 Hagar-na siri naa-rupa madis-
ade naakimiri Aisak kedaa kalisa.
Go nona pialere Holi Spirit-na
purimiri Aisak madisa-rupa abi
page pa madina enaalinumi naa
kedaa gialimi. 30 Pare Gote-na
agale wi buk-miri ake lea ya? Go-
rupa lea: Go pa kogono madaa
adili ena-para nipuna si page nipu
ralu rubamina ta. Gore go pa
kogonome adili enana naaki pa
kepele naakimi aaraana moae-
elenu mada namealia ta. 31 Gore
go-rupa lea-le naare pa kogono
madaa adili enana sinu-daa dia
pare kepele enana sinu-rupa
pima.

5

Naare kepe mapaasa pimi enaali-rupa piramina

1 Gore Keriso-me naa ora kepe
mapaasa. Go pisa-pulu naa ora
kepe-ae enaali-rupa piramina. Go
pea-le nimiri puri waru paboma
piruma adalepape. Gore enaali
medalomame rekena agaleme
nimi wala adialalo palimi-le waru
adalepape.

2 Pagalepa. Niri Pol-me lagialo.
Nimina yogale rugulalo palimiri
gore Keriso-me nimi mada naraba
mealia. Ora dia. 3 Wala apo
lagialo. Nimiri nimina yogale
rugulalo palimi-daare gore ni-
mumi rekena agale raayo page
pagalepape. 4 Pare nimimi rekena
agale pagolalo palimi raburi Gote-
me nimiri ora epe redepo le
enaali natea. Dia-le nimimi go-
rupa palimi-daare nimimi Keriso
giyalalo kama peme. Gote-na epe
raba meape kuma pi kone page go
rabu giyeme. 5 Pare Holi Spirit-
na purimiri naa raba minalo
Gote madaa kone rulamina. Go
puma naa Gote-me epe redepo le
enaali mapiraalia 6 Gore naa Yesu
Keriso raapu piruma nipuna agale
pagomare go yogale ruguluma
nakepeape agalere ora pinawa.
Go pea pare naamere pedo puma
raaname komape kone salima
rabu naana kone rulape kone puri
mapalaalia.

7 Abaladere nimi epe-rupa Gote-
na raana kome pora pamisimide.
Gore aapimi pora rado mea
waalisa-daa epe agale wala
giyasimi ya? 8 Gote-me nimi

yaalisare nipumi pora rado
meda mea waalalo nayaalisade.
9 Alinumi saa pi agale meda go-
rupa leme: Bret ma-adaa yaape
yis ogepusi sumare bret raayo ma-
adaa yaalia leme. 10 Naame Mudu
Ali raapu piruaema-pulu neme
nimi epe-rupa piramina kone
rulaayo. Nimimi page go nana
kone mealepape. Go puma nimimi
kone rado rado nasalepape. Mo
nimina kone mea mabebolaaya
aliri neme nipu madaa kone
narulaayo pare nipu kedaa ora
mealia.

11 Gore nana ame balinu-ya,
nimi agale mealo. Pa ena medalo-
mame neme yogale rugulape
agale pa mogeaaya leme. Gore
go-rupa toa-daare ake paa-daa
ni kedaa geme pae? Gore neme
agale go-rupa todaare gore repena
polopeana agaleme enaalina kone
nabebolalia. 12 Gore mo nimina
kone mabebolape alinuri nimumi
go nimuna yogale ora kepea
rubalepape. Go puma su rake page
mu pe alinu pirina kone salo.

13 Amenu, nimiri abalade
Gote-me nimi pa kode piramina
kone suma nimi mapiraasa.
Yapare nimimi kepele kone salimi
rabu abalana konemere nimi
surubalia-le waru adalepape.
Gore nimimi epe pedo pi kone
suma nimina amenu raba mu
surubalepape. 14 Gore rekena
agale raayona re-re agale komea-
para wia-daa lagialo: Neme nena
yogale pedo pe-rupare enaali
medanu raapu raana komoma
pirape. 15 Yapare nimimi nimina
rikirana rono pagaaoma puma
yana-rupa piruma yada pu pi-
ralimiri nimi waru adalepape.
Nimi raayo makoyaaoma bebola
piralimi.

*Holi Spirit-na kone-para abal-
ana lo robaa laapona pea*

16 Naa agalere go-rupa: Nimiri
Holi Spirit-na kone raluma pa-
mualepape. Nimimi go-rupa pal-
imiri abalana kone mada giyalimi.
17 Gore naana abalana konemere
Holi Spirit rabuanaalalo pea pare
Holi Spirit nipumi page abalana
koe kone rabuaanaalalo pea. Go
puma nipu laapore lore ali-rupa
pipi. Go pea-pulu nimimi pa kone
suma pulalo peme-airi mada na-
palimi. 18 Holi Spirit-mi nimi pora
mea waatea-daare nimi rekena
agalena rolo-para napiralimi.

19 Yapare nimimi abalana
koneme pora maa waatea-daare
ena paake rume koe pugu pi
kone su pu robaa-para koe kone
rekoma go-rupa palimi. 20 Go
rabu makirae koe remonuna bi
minasaoma romo malu pu peme.
Go page yada lore ali aula piruma
yada marekaaoma kudipa kone
su rono pago ele meda adoma
kepaame komo peme. Go abalana
konemere ameaya aaraalu page
rugula. Go page enaalinu-para
rurunu-para laapo koe kone suma
rugulalo pu go-rupa piru aaeme.
21 Go rabu nimumi enaali medana
ele pa mu ipa bia no koe yaalisa
lo makeae kone page kone rado
rado suma go-rupa peme. Abalade
neme nimi lagelisude pare abi
page wala go lalo: Enaali raayome
go-rupa koeyae palimiri Gote-na
Surube Su-para mada na-adalimi.

22 Yapare Holi Spirit-mi kone
guaaya-le go-rupa palepape.
Enaalinumi nipuna kone mumare
pedo pi kone su raana komoma
piruma kuma pi kone su pawa
epe-rupa piralimi. Go page epe
kogono komea pu piralepape.
23 Go rabu nimimi pawasi kone
epe-rupa suma piralimi rabu
abalana kone rabuaniaalimina.
Go epe konenu nimiri rekena
agale mabebolaa tea pi-daa
natema. 24 Yesuna enaali ruru
raayome nipu raapu nimuna

abalana konenuri repena polopea madaa lisimide. Go pirisimi rabu ele kepaame kome kone-para ele meape kone-para go raayo repena polopea madaa maa lisimide.

25 Holi Spirit-mi naa epe puri go aaya-pulu nipumi naana kone raayo page waru surubolalo pea. 26 Go pea-le naame rope le kone nasamina. Go puma naame ame-nuna pu robaa-para koe kone nama-awalisa kudipa kone page nasamina.

6

Naana amenu raba muma nimuna kedaa riamina

1 Gore nana ame balinu, nimimi ali medana koeyae pina adalimiri gore nimi Holi Spirit muma pimi alinumiri nipuna kone pawasi wala ma-redepo yaatapape. Go palimi rabu Satan-me nimi page kotyala-le nimina kone waru surubalepape. 2 Nimina ame balinu raba muma nimuna kedaa nimimi maa rialepape. Go pumare nimimi Keriso-na agale mana pago kiritalimi. 3 Yapare pa ali medame ni Mudu Ali kone salia-daare nipumi makeae kone wia. 4 Enaali raayome nimina kone adoma epelea palo kolea palo rumaalepape. Gore nipumi epea palia-daare nipumi raaname komalia. Go puma epe-rupa palia-daare nipumi pa enaali meda raapu kogono puma adena kone nasalia. 5 Enaali raayome nimuna peme kogono mada kedaa rialimi.

6 Ali medame Gote-na agale madaa tisaa pi tea-daare pa piri enaalinu page nipu tisaa-rupa wala piruma nimu moge riaalia.

7 Yapare nimimi makirae kone nasalepape. Pa enaali medame Gote mada namakiralimi. Ali medame eda nape ele wai poaliare eda openaloma nipuna kili wala madaa maa nalia. 8 Ali medame nipuna abalana kone saapiruma kogono palia-daare go abalana koe konemere nipu koe komape kili-rupa maa katea. Yapare ali medame Holi Spirit-mi raana raluma go madaa kogono palia-daare go Holi Spirit-mi nipu raba mealia rabu nipu epe eda muma lina ade abuna epe-rupa piralia. 9 Go palia-le naame epe kone su kogono palima-daare ki age narabamina. Dia, naame go kogono nagiyaliare epe nape eda wai openaloma no piralima. 10 Go palima-pulu naame epe raba meape pora meda adalimare gore naame enaali raayo-para epe kone kalamina. Go palima-daare naame ora epe kone suma Gote madaa kone rulaoma enaali waru raba meape kone samina.

Pol-me Yesu Keriso-na repena polopea raaname komisa

11 Nimimi go pepa adalepa. Neme adaa pobere pensol-me pepa madaa luma nimi piri apo rapaato-daa. 12 Mo ali medalomamere nimina yogale rugulalore nimumi agale adaapu leme. Gore nimumi go-rupa leme rabu nimumi ali medalomana le agaa madaa adaa bi mulalo agale adaapu leme. Go-rupa pemere enaali medalomamere nimu Yesuna repena polopea madaa kedaa namuma kalenalo peme. 13 Pare mo alinumi nimuna Juda alinuna rekena agale waru napageme. Dia, pare nimumi nimina yogale rugulalo palimi-daare nimina yogale rugulape kone madaa agale adaapu leme. 14 Go peme pare Yesu Keriso-me nipu abala repena polopea madaa komisa-pulu neme go Mudu Ali Yesu Keriso-na kogono madaa agale adaapu paliminalo toa. Yesu repena polopea madaa komisa. Go pisa-pulu nipumi su kamaa kone koae-aunu maa rubisa. Go pisa-pulu neme go elenu madaa kone rulaoma koe kone

nasaniaalua. 15 Yogale rugulape
yapalo nakepeape yapalo gore ora
pinawa. Gote-me naare kagaa
enaali-rupa mapiraaya-pulu go
komea madaa kone rulaoma
pedo pamina. 16 Gore enaali
raayomere go kagaa kone maa
pago raitalimiri nimumi epe kuma
pi kone-para kodo komape kone-
para mealimi. Gore Gote-na ruru
enaali raayome page go epe kone
page mealimi.

17 Abi oge agale meda lagialo:
Werepe ali medame ni kedaa
mada nagialia. Ni Yesuna ko-
gonome adili ali-rupa pi-pulu
nana yogale mada kodo su aaya.

18 Amenu, naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na epe raba meape kone-
para epe kuma pi kone raapu
mealepa.

Go ora. Apo mada lawade. Ni
Pol.

Efesus
Ripili Agale

Efesus agalena re-re go-rupa: Gote-me ele raayosi yaa-para wia ele page su-para wia ele page Yesu mada makiritaaoma nipuna bina rolo-para wina lea. Go puma nipuri ele raayona kalu piralia. (1:10) Enaali raayo page Yesu mada epe-rupa pirinaloma lo robaa kumapu suma Yesu mada kone rulasimi enaalinu nimu lo robaa komea-para suma pirisimi. Yesuna pisa kogono madaare Gote-me enaali raayo wala misa. Go puma nimu Holi Spirit pa gisa. Go pisamere abalade ele ora gialua lo wisa agale makuaainalo. (1:14)

Laapopare Pol-me Kristen-nuri Keriso raapu rabuloma piralepape lisa. Go puma nimu kone komea suma Gote-na pi-ainu raitalimina lisa.

Go pepa madaare Pol-me saa pi agale adaapu lisa. Gore enaali raayo Yesu Keriso raapu rabulu piruma ora ruru komea-rupa pimi lo mea waalalo pisa. Gote-na enare yogale komea-rupa pima. Yesu Keriso-re go to yogalena kalu-rupa pia (4.1-16).

Go puma Yesu Keriso-re go ada pigi-rupa aawobaaya (2.19-22). Gote-na enaaali ada komea-rupa pimi lisa. Yesuri go enana aali-rupa pia lisa (5.22-32). Gote-me nipuna enaali madaa polalo pea epe-alenu waru adema lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Epe-rupa piralepape agale (1.1-2)
- Keriso-na agale mana epe (1.3–3.21)
- Kagaa piru aape kone wasupare Yesu madaa opea (4.1–6.20)
- Epe-rupa piralepape agale meda (6.21-24)

Gote-me Yesu madaare naa epe enaali ma-aulaaya

1 Ni Pol-re Gote-me nipuna epe kone ni guma Yesu Keriso-na agale mogeape ali mapiraasa. Neme go pepa luma nimi Gote-na enaali pimi-para rapaayo. Nimi Efesus su-para piri enaalinumiri Yesu Keriso madaa epe-rupa kone rulae piralepa. 2 Naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapona epe raba meape kone-para kuma pi kone nimina lo robaa-para gina.

Yesu madaa naa yaa-para wi elenu gialia

3 Gore naame naana Mudu Ali Yesu Keriso nipuna Aapa Gote-na bi minasalimina. Naa Keriso raapu piruaema rabu Gote-me yaa-para piri Holi Spirit-na epe ele raayo naa guaaya. 4 Abalade Gote-me go su yaa laapo abi nawarisa rabu nipumi naa raba mealua lo nipuna nogo naaki Keriso raapu mapiraasa. Go pisare nipuna le agaa madaa naame koeyae nasaapiruma epe enaalinu piraminalo pisa. 5 Abalade nipumi naa raana waru komoma kone suma Yesu Keriso-me naa raba mina kone wisa. Naa nipu raapu piramina kone suma Keriso su kamaa mea rapasa. 6 Gore Gote-me ora epe raba meape kone suma nipuna epe naaki pa maa rapaasa-pulu naame Gote nipuna bi minasalimina.

7 Gore Keriso-me nipuna yaapi mea koyalisa-pulu naana koaeaunu raakepe rubaoma naa epe-rupa mapiraasa. Go puma Gote-me naa ora yaalo pirapena waru raba misa. 8 Nipumi naa raba misa rabu epe kone naana lo robaa-para rubutabea. Go puma nipumi epe kone suma naa go epe kone raayo gisa. 9 Go konere abalade nipumi pagaa wisa pare abi go

kone naa maa waatea. 10 Gote-
me abalade go wisa konena re-
re go-rupa: Werepe nipuna yapi
di epenaloma nipumi su yaa lapo-
para warili ele raayo maa kiritalia.
Go pumare Yesu nipuri ora adaa
komea piralia.
11 Gote-me ade abuna polalo
palia elere nipuna raaname pea-
pulu ora abala ririna nipuna
kone raluma naa nipuna ruru-
rupa Yesu raapu mapiraasa.
12 Gore naare abala Yesu Keriso
madaa kone rulaema-pulu naame
Gote-na epe paana purina bi
minasalimina.
13 Nimimi page abala go-rupa
pirisimi. Nimimi ora agale abala
pagomare Yesu Keriso madaa
kone rulasimi. Go Epe Agale
pagisimi-pulu ade abuna kagaa
pirape kone misimi. Go puma
Gote-me Holi Spirit gialua lisa-
rupa nipumi Go lisana nimi
nipuna enaali mapiraoma ele
gialua rabu ora go ma-dia yaalia.
14 Go Holi Spirit-ri naana lo robaa-
para rubutabea-pulu Gote-me
pogalu pirape agale naa nipuna
enaali mada ora palia. Go puma
Gote-me naa raba muma kepelisa-
daa nipuna bi minasalimina.

*Pol-me Efesus enaali raba mi-
nalo beten lisa*

15 Go puma nimimi Mudu Ali
Yesu madaa kone rulaeme remaa
pagawa. Go page nimimi Gote-na
ruru enaalinu raapu epe raana
komape kone abala wimi remaa
pagawa. 16 Nimimi go-rupa peme-
pulu ade abuna neme Gote-para
ora pili loaayo. Neme ade abuna
nimi madaa kone mapiraoma
beten laayo. 17 Neme naana
Mudu Ali Yesu Keriso epe Aapa
Gote-para beten ade abuna laayo.
Gore Gote-me nimi Holi Spirit
ginalo beten laayo. Holi Spirit-
miri Gote-na agalere nimina kone-
para winalo beten laayo. Go
puma nimimi Gote-na kone waru
muma kone mealiminalo beten
laayo. 18 Neme nimina lo robaa-
para paa epenalo beten laayo. Go
puma nipumi nimi raba misa-
le nipu adoba pirape konena re
waru adalimina. Go puma nipuna
ora epe puri nimi gialia rabu
adalimina. Go elenuri nipuna
enaali naa ginalo agale lisa-daa
nimimi adaliminalo beten loaayo.
19 Gore naame kone rulaema
rabu ade abuna nipumi puri go
aaya-daa go kone adaliminalo
beten loaayo. Go adaa puriri
naana lo robaa-para rubitabea.
20 Go purimi page abalade Keriso
tapa-para rogaasimi pare Gote-
me nipu wala marekaasa. Nipu
so yaa-para Gote-na popa ki-
nane mea mapiraasa. 21 Abiri
Keriso-me so yaa-para piruma
surube ensel-nu page ensel adaa
alinu page remona kalu alinu
page go raayo madaare Yesu
ora Mudu Ali komea piru aaya.
Go puma nipu abi go su yaa-
para piri enaalinu page wala
werepe warialiade su yaa laapona
piralimi enaalinu page nipumi
adaa bi muma nimuna Mudu
Ali komea piralia. 22 Yesu ora
adaa yaa-pulu Gote-me ele raayo
Keriso-na age rolo-para mea kirita
wisa. Go puma Gote-me Keriso
ora kone rulae enaalinuna Mudu
Ali mapiraasa. 23 Go pea-le Keriso-
na enaali raayore ora Keriso-
na yogale nona piale piramina.
Keriso-me ele raayo rubitabea-
pulu nipuna yogale-rupa pimi.

2

*Gote-me naa abala kome enare
Yesu raapu kagaa mapiraaya*

1 Abalade nimimiri Gote-na
agale giyoma pupitagi nisimi-pulu
nimina wasupanu ora komisimi.
2 Go raburi abalade nimi go su
kamaa piruma koe enaalinu raapu
pirisimide. Go puma nimimi koe
ensel-nuna surube alinuna kone

ralu pirisimi. Go koe remomere
Gote-na agale yoke enaalinuna
aaraa aaoma surubisa. 3 Abalade
naa raayore go koe enaalinu
raapu piruma naana abalana
koneme koae-aunu raayo pa pu
pirisima. Naame go abalana kone
pa saapiruma naana tona raana
ralu pirisima. Naa raayo koe
enaali-rupa pirisima-pulu Gote-na
rono pagape kone naa madaa page
wisa.

4 Go-rupa pirisima pare Gote-
me naa madaa kodo adaalepe
komoma ranaame ora komisa.
5 Go puma naame nipuna agale
napagoma naana wasupa kome
enaali-rupa pirisima rabu Gote-
me naa ora kodome waru ko-
moma raba misa. Go pisa-
pulu nipumi naare Keriso raapu
ade abuna komea-para mapi-
raasa. 6 Go puma nipumi naa
marekaaoma Yesu Keriso raapu
mapiraasa. Go pisa rabu naame
so yaa-para pia Keriso raapu
piruaema. 7 Nipumi go-rupa
pisare nipuna epe kone raayo ade
abuna werepe pirape enaalinumi
adena kone suma pisa. Go puma
Gote-me naa raana kome Yesu
Keriso naa raba minalo mea
rapasa. 8 Gote-me nimi epe raba
meape kone gisa-pulu nimimi
Keriso madaa kone rulaoma ade
abuna kagaa piramala palima.
Go konere naame pula pisima-
rupadaa dia pare Gote-me naa pa
kode gisa. 9 Go puma naame ele
meda mada napalima-pulu naana
bi namakuaasaamina. 10 Gote-
me naa warisa-pulu Yesu Keriso
raapu naa enaali kagaa-rupa
mapiraasa. Go puma naame
nipuna epe kogono pamina.
Abalade Gote-me naa go epe
kogono paminalo nipumi go
kogono abala yarare paasa.

Keriso-me ruru laapo komea ma-aulaaya

11 Mo Juda ruru nimumi nimuna
yogale rugutimi. Go puma ni-
mumi ruru rado enaalinuri yo-
gale nakepele alinu leme. Go
leme-pulu nimi kone waru suma
nimina abala pisimide ele madaa
kone makuaalepape. 12 Go raburi
nimi abalade Keriso raapu re-para
napirisimide. Nimi ruru ora rado
pisimi-pulu Gote-na Israel enaal-
inu raapu napirisimide. Gote-
me pogalu pirape agale nipuna
Juda ruru lakalisa-pulu nimi ruru
radonumi go palua ne kogono
waru na-adisimi. Go puma nimi
go su kamaa pa piraoma pirisimi
rabulimi Gote madaa kone naru-
laoma pirisimi. 13 Abaladere nimi
mopare pirisimi pare abi Keriso-
na yaapimi nimi makiritaaya rabu
Yesu Keriso nipu raapu re-para
pimi. 14 Abaladere Juda alin-
umi nimi ruru radonu raapu yada
pirisimi. Go yadamere nimuna
rikirana pape-rupa aasa. Go pisa
pare Keriso nipu komisa rabu go
pape lakepe rubaoma nipi laapo
wala ruru komea-rupa maa kiri-
talisa. 15 Go puma Keriso-me Juda
alinuna rekena agale raayo mea
rubisa. Go rekena agalena pora-
para agale mana laapo raita mea
rubisa. Nipumi go-rupa pisa rabu
Juda ruru radonu ora komea-para
mea kiritaoma wala kagaa ruru
komea mapiraasa. Go kagaa ruru
komea ora nipu raapu ora epe-
rupa mapiraasa. 16 Nipu repena
polopea madaa komisa rabu go
ruru laapo makibumaaoma yo-
gale komea-rupa mapiraasa. Go
repena polopea madaare yada
lore ali aulisimide kone raayo mea
rubisa. 17 Keriso ipisa rabu nipumi
Gote-na epe-rupa pirape agale mo-
gealisa. Go pisa rabu nipumi Gote
adaalu-para pirisimi ruru rado
page lakalisa. Naa Gote re-para
pirisliimade Juda alinu ruru page
lagisa. 18 Naa Juda alinu-para ruru
rado enaalinu-para Keriso madaa

kone komea suma naana Aapa
Gote piri-para mada palima. Naa
Holi Spirit komea muaema-pulu
Keriso-me Aapana pora naa maa
waatea.
19 Go pea-pulu abiri nimi ruru
rado enaalinu page yada tyape
enaali-rupa napima. Dia, abi
nimiri Gote-na enaalinu piruma
ruru komea-rupa pimi. 20 Go
puma nimimiri Gote-na ada-rupa
pisa. Nipumi naa aposel kogono
alinu-para Gote-na agale lakale
alinu-para go alinuri ada daa-rupa
awelisa. Gote-me go ada pulalo
pisare Yesu Keriso-re ora naana
ada pigi-rupa mapiraasa. 21 Go
adana puri raayore Yesu madaa
makibumaaoma puri mapalaasa.
Go puma nipumi Mudu Ali-na epe
lotu ada-rupa wariaoma ma-adaa
yaaya. 22 Go pea-le Holi Spirit ada
wari lo robaa-para piruma Gote
page go ada-para pia. Go puma
nimi Keriso raapu piruma nipumi
nimi ora kone rulae enaali raayo
makibumaaoma nipuna ada-rupa
pimi.

3

*Pa enaalinu Epe Agale laketa-
pape kogono paaya*

1 Go pea-le ni Pol-re neme nimi
ruru rado piri enaalinu raba
mulalo ni Yesu Keriso-na kogono
madaa karapo ada-para pi. 2 Gote-
me ni epe raba meape kone Go
nimi raba meape kogono gisadere
pagisimide kone salo. 3 Go
konere Gote-me abalade kudiri pu
wisade pare nipumi ni lagisa. Go
madaare abala neme agale rudusi
pepa madaa luma nimi piri-para
rapaasuade. 4 Nimimi go agale
yarepealimiri neme Keriso-na
pagaa wi agale makuaaliminalo lu
rapaasuade. 5 Ade abuna abalade
Gote-me go pagaa wi agalere epe-
rupa pename namuma waalisa.
Go pisa pare abi Gote-na Holi
Spirit-miri nipuna epe aposel
kogono alinu-para Gote-na agale
lakale alinu-para pename leme.
6 Go agalena kudiri remaare go-
rupa: Epe agalemere nimi ruru
rado enaalinuri naa Juda enaalinu
raapu meda-para piruma Gote-na
epe raba meape kone meamina.
Go nimi ruru rado enaalinuri
Juda alinu raapu yogale komea
makibumaaoma ruru komea
pimi. Go pumare Gote-me Yesu
Keriso madaa pogalu pirape agale
gisa-pulu nimi page epe-rupa
mada pitimi. 7 Gote-me niri go
epe agalena kogono raba mi ali
mapiraasa. Nipumi ni go kogono
panolo epe puri mapalaaoma
kone epe raapu gisa. 8 Niri Gote-
na ruruna ali yaa-pulu rolo-para
pawa pirisua. Go pirisua pare
nipumi ni madaa epe kone suma
enaali ruru rado meda nipuna
Epe Agale lakelanolo kogono gisa.
Go paa-daa neme Keriso-na raana
komape Epe Agale lakelaluame
pi. 9 Go puma enaali raayo
Gote-na kudiri pu pagaa wi kone
minalo maa waalaayo. Gote-
re nipu su yaa raayo wariaoma
nipumi enaalina kone raayore
ade abuna pa kudiri pu paga
wisa. 10 Gore abalade nipumi
page pagaa wisa pare abiri nipuna
ruru komeare go epe pagaa wi
agale pename pageme. Go raburi
so ensel-na mudunu-para so yaa-
para piri remonu page Gote-na
rado rado makuaae kone adenalo
abi nipumi pename maa waatea.
11 Go puma Gote-me abalade kone
suma naana Mudu Ali Yesu Keriso-
me mo kogono maa waalapa
pisa. 12 Go pea-daa abiri naame
nipu madaa kone rulaoma Yesu
raapu piramina. Go pea-le naame
paalame nakomamina. Gote-na le
agaana epe enaali-rupa rekamina.
13 Go pea-pulu abi neme nimi-para
agale go-rupa lalo: Nimi madaa
kedaa ruma nimi raba mulalo pi.

Go pea-le nimina lo robaa-para
kedaa namealepape.

Efesus enaalinu Yesu raaname komalepape

14 Gote-me go-rupa pisa-pulu
neme Aapana le agaana rumu
pege puma beten lo aayo. 15 Go
Aapamere enaali raayo so yaa-
para pimi page naa go su kamaa
aema page nipuna epe bi naa
madaa masaaya. 16 Neme beten
go-rupa le: Nipuna epe kone raayo
nimina pu robaa-para Holi Spirit
mapiraoma puri waru ginalo
beten laayo. 17 Nimimi kone
rulaeme-daa Keriso nipu nimina
pu robaa-para pirinalo beten
loaayo. Go puma Gote-me nipuna
raana komape kone masaalia rabu
nimi puri paboma aalimi. Go-
rupa repena pitaa no su-para
kodobaoma puri mapalaaya-rupa
nimi puri paboma rekaliminalo
beten laayo. 18 Go puma nimi
Gote-na ruru enaali raayo raapu
piruma puri mealepape. Go
pumare Yesuna kodome kome
konere ora adaa yaa-ma pua waru
adaalepe palia-le nimimi adalim-
ina. 19 Gore nimi Yesuna raana
kome konere waru adalimina. Go
pea pare nipuna epe kone ora ma-
adaa aaya-pulu raayo ora mada
na-adalimi. Go-rupa mu piralimiri
Gote-na epe kone wi ele raayore
nimi madaa ora waru rubilina.
20 Gore nipuna puri adaalepe
naame makuaaoma adape-airi
kone-para beten leme rabu nipuna
purina agale pa ogeasi adema.
Go purimiri naana lo robaa-
para kogono pea-pulu nipuna bi
ora minasaalimina. 21 Go pea-
pulu Gote-na ruru enaalinu Yesu
Keriso-na bimi puri mapalaaya.
Go puma werepe page abi page
Gote-na bi minasaama puma ade
abuna minasalimina. Gore ora
yaade.

4

Naa Keriso-na enaaliri Keriso-na yogale-rupa pima

1 Niri Mudu Ali-na kogono
madaa ni karapo ada-para piru
aayo. Gore abalade Gote-me nimi
yaaloma epe pora kuraminalo
mapiraasa. Nimi go kone moge
piraminalo lagialo. 2 Nimi raayo
enaalinuna rikirana pawa piruma
nimina bi naminasaatepape.
Pa pawa aawae enaalinu-rupa
piralepape. Nimimi nimina
ame balinu epe raana pi kone
suma nimu raba mealepape.
3 Holi Spirit-mi naa raayo komea
piraminalo kone go aaya. Go
pea-le nimimi puri paloma go
konere waru kirita saapiralepape.
4 Naa raayo ora to yogale medaa-
rupa gea-pulu Holi Spirit komea
mu aaema. Go-rupa page Gote-
me naa ele komea-rupa ginalo
surubema. 5 Go page ora Mudu
Ali komea pia-pulu naame nipu
komea kone rulaoma kalu-ipa
komea meamina. 6 Go page Gote
ora komea piruma nipu enaali
raayona Aapa pia. Nipuri ora
naa raayona Mudu Ali piruma
naana rikirana kogono puma
enaali raayona lo robaa-para pia.
7 Keriso-me naa komea komea
laatapu epe raana pi elenu pa gisa.
8 Go pa giape elere Gote-na buk
madaa go-rupa lu wia:

Nipumi so yaa madaa pisa rabu
karapo piri enaalinu maa
pisa.
Nipumi pa kale elenu enaalinu ru-
maaoma kalisa.

9 Go agale so yaa madaa pisana
re-re akepu ya? Go agalere abala
ririna nipu su rolo-nane* abala
ipisa. Go puma so yaa madaa wala

* **4:9:** Pol-me go lisa: Keriso ipumare koe su ru-para aba pirumare wala oropere yaa madaa ora sone pisa. Guma lisa pare makuaae ali medalomame Keriso ablaa su kama ipisa pare go-rupa ora sone wala pisa lisimi.

pisa. 10 Go pea-le mo ali abala
no su rolo-nane ipisa aliri nipu
wala so yaa madaa-nane page
wala pisa. Nipu ora so yaa ru-
nanena madaa-nane page pisa.
Go puma nipumi su yaa raayo
marubitabasa. 11 Go nipu komea
mere enaalinu-para puri go-rupa
pa kalisa: Nipumi enaali medalo-
mare aposel kogono alinu mapi-
raasa. Medalomare Gote-na agale
lakale ali mapiraasa. Medalo-
mare epe agale mogeape alinu
mapiraasa. Enaali medalomare
kone rulae enaalinuna surube
alinu mapiraasa. Medalomare lisa
enaalinu mapiraasa. 12 Nipumi go-
rupa puma Gote-na enaali raba
minalo puri gisa. Go pea-pulu
naame nipuna epe kogono palima-
daare Yesu Keriso-na yogale ora
waru adaa yaalia. 13 Go puma
naa raayome kone komea suma
Gote-na Simi palimina kone wia
raluma pamina. Go rabu naa
ora enaali piralima. Go rabu
Keriso-na puri page nipuna kone
page naana lo robaa-para ora
waru marulaatabaina. 14 Go rabu
page naa wala oge nogo naaki-
rupa napiramina. Nogo naaki
pima rabu pa po rilipu agale
pagoma kone laapo suma pima.
Makirae agale-para makirae agale
le alinu-para pa kone rulaema.
Go puma naa pupitagi noma
pima. 15 Abiri naame enaali
raapu epe raana komape kone
suma ora agale komea lamina.
Go pumare ora enaali piruma
naana Mudu Ali Keriso-re nipu
komea raapu piramina. 16 Go
Mudu Alimi naa nipuna yogale-
rupa makibumaalia. Go puma
naa nipuna yogaleme raba muma
naa raayo medaa-para pogatea.
Go pumare yogale komea piruma
enaali komea komea laatapumi
epe raana komape kone suma yo-
gale puri minalo kogono pamina.

Keriso-na enaaliri pora kagaa madaa pamuamina

17 Go pea-pulu neme nimi-
para agale meda Mudu Ali-na
bimi madaa puri paloma lagialo:
Nimi ribaale-para piri koe enaali-
rupa wala napiralepape. Gore
nimuna kone raayo ora kolea.
18 Nimuna konere ribaa lea. Go
pea-le nimuna lo robaa rogaa
wimi-pulu epe kone nasuma pimi-
pulu Gote-na kagaa epe kone
giyeme. 19 Nimu koeyae puma
yala napoteme-pulu nimu ora koe-
rupa piruma nimuna konere ora
pugu pi elenu papena rekelea.

20 Pare nimimi abalade Yesu
Keriso madaa kone koe namisimi.
21 Nimimi Keriso-na agalere
abala pagisimi kone salo. Go
puma nimi Keriso-na disaipel
enaali pimi-pulu ora agale abala
mogealisimi. 22 Go pea-le abalana
kone giyalepape. Go abalana kone
su pirisimi rabu nimi abalana
koneme nimi maa surubuma
rogaa wisa. 23 Abiri nimina kone-
para lo robaanu kagaa rado epe
mealepape. 24 Go puma nimi
kagaa kone su piralepape. Gote-
me go kone kagaare ora nipuna-le
naa gisa. Go kagaa konere muma
temena ora epe-rupa mada pago
piramina.

25 Go pea-le nimimi makirae
agale lape konere giyalepape.
Nimimi ame balinu-parare ora
agale ria tapape. Naa raayore
yogale komea-rupa pima-le go-
rupa palepape. 26 Nimimi rono
pagaalimiri go konemere pupitagi
manalia-le giyalepape. Go rono
page konere naare pabola palia
rabu ora giyalepape. 27 Gore nim-
ina kone-parare Satan kodobatalo
pia-le waru surubalepape. 28 Gore
ne paake nisiri go kone giyoma ko-
gono pape. Go puma nena kimiri
nimu raba muma naarali enaali
medaloma page raba mealepape.
29 Nimina agaleme koeyae meda

natepape. Dia, nimiri epe raba
meape agale kama tapape. Gore
ali medana lo robaa-para kedaa
palia-daare go alina kone puri
mapalalo epe agale tapape. Go
puma nimina agale pagalimide
enaalinu-para epe agale laketa-
pape. 30 Nimimi Gote-na Holi
Spirit-ri naana lo robaa-para pia-le
kedaa nakatepape. Gote-me nimi
nipuna ruru mapiraalalo nipuna
Holi Spirit maa gisa. Go-rupa gisa-
pulu werepe yapi di epalia rabu
naa ma-kepeaaoma koeyae ora
napamina. 31 Nimimi nimina lo
robaa-para wia koe konenu raayo
mea rubalepape. Go rono pagape
kone-para pu ko yaape kone-para
koe-rupa rekape kone-para ero
agale-para koe agale yala polape
kone-para go raayo giyalepape.
32 Go koe kone raluma nimina
ame balinu-para epe kone suma
pawa piralepape. Gore Keriso-me
nimi madaa komisa-pulu Gote-me
nimina koe elenu maa rubisa. Go
pea-le nimimi ame balinuna koe
elenu rakepealepape.

5

Naare epe paana piramina

1 Nimi Gote-na epe nogo
naaki piramina nipuna agale
raitalepape. 2 Nimimi pa enaali
medaloma raana komoma ranaa
komo piralepape. Gore Yesumi
page naa madaa raaname ko-
moma pedo puma su kamaa
ipuma naa madaa komisa. Yesumi
go-rupa pisare Gote-para lodo
kiruma epe rede pi-rupa opoma
maa kalisa.
3 Gore nimi Gote-na ruru pimi-le
ali paake kone-para ona yala po-
lape kone-para kepaame komape
kone-para raayo giyalepape.
Gore wala nimina rikirana go
elenuna pi page na-openaatepape.
4 Nimimi agale koae nalo rapa
agale rono page nalo agale koe
ero le agalenu natepape. Gonu
napipape pare nimimi Gote-para
ora pili tapape. 5 Nimimi waru
pagalepa. Ali meda nipu paake
enaali yole ali page yala polape
kone wi ali page kepaame komape
kone wi ali page go pi alinumiri
Keriso-para Gote laapona Surube
Su mada napalimi. Go kone raay-
ore ora pa remona bi minasaape
kone yaade.
6 Nimimi waru adalepape. Ali
medalomame nimi komalimi
puma go koe pora-para nimi
lamua palimi. Apo ele madaare
Gote-na agale yokoma koeyae
peme-pulu nipu rono pagea. 7 Go
pea-le nimimi nimu raapu komea-
para napiralepape. 8 Abalade
nimi su ribaa le-para pirisimide
pare abi Mudu Alimi nimiri epe
paa pi-para mea mapiraaya. Go
pea-le nimiri epepaa pi enaali-
rupa pora pamualepape. 9 Go
epe paa-para piruaema rabu epe
kone marekaaoma redepo le kone
raayo-para ora agale raayome puri
mapalaaya. 10 Nimiri Mudu Ali-
na raaname meamina kone wia
ele meamina. 11 Nimi abalana
kone pa saapimi alinu raapu
napiralepape. Go pa ribaale-para
piralalo koeyae-rupa napipape.
Enaali raayo raana komoma
go-rupa pemere epe paa maa
penalepape. 12 Nimuna pagaa
wi elenu pa agaleme lapere ni
yala pea. 13 Gore nimimi apo
koeyae peme enaalinu epe paa-
para pename maa salimiri go kone
koena re mada adalimi. Go puma
enaali medaloma epe paa-para
maa mapiraalia. 14 Go madaare
Gote-na agaleme go-rupa lea:

U palea aliri wagepu rekape.
Ne tapa-para wala giyoma
rekaina.
Go rabu Keriso-na epe paa epe-
naloma marekaaina.

15 Go pea-le nimimi pora pamu
pimi-rupa waru adalepape. Nimi
kone nawi ali-rupa napiralepape

pare kone makuaae ali-rupa pi-
ralepape. 16 Abiri naa go pima
raburi ora koe yapina pima. Go
pea-pulu epe kogono asa pamina.
17 Go puma nimi makeae enaali-
rupa napiralepape pare Mudu Ali-
na kone mu piralepape.
18 Nimimi ipa bia nanalepape.
Dia, go ipamere nimi makeyaoma
makoyaalia. Go palia-le nimina
lo robaa-para Gote-na Holi Spirit
muma rubilina tapape. 19 Nimimi
ame balinu raapu epe buk yasa
lo epe-rupa yasa lo epe lotu
yasa page epe lo robaa ginalo
piralepape. Nimina lo robaa-
para epe kone rubitabalia rabu Ali
Mudu-para page epe agale-para
epe yaalisa madaa loma palepape.
20 Ade abuna nimimi Aapa Gote-
para elenu raayo madaa ora
pili tapape. Go pumare naana
Mudu Ali Yesu Keriso-na bi loma
mealepape.

Repaayana agale

21 Nimimi Keriso-na bi mi-
nasaoma nimina ame balinu
raapu epe kone su pawa pi-
ralepape.
22 Nimi enanumiri nimina aali-
nuna agale pago piralepape. Go
palimi rabu Mudu Ali-na agale
pago piralimi. 23 Gore alimi
ena surubea-rupa Keriso-me Gote-
na ruru surubea. Gote-na ru-
ruri Keriso-na to yogale pima.
Nipumi naa kabasa-pulu nipuna
enaali pima. 24 Gore Gote-na
rurumi Keriso-na kone rolo-para
pimi-rupa nimi enanu page nim-
ina aalinuna epe agale rolo-para
piralepape.
25 Nimi alinumi page nimina
were madaa raaname komoma
piralepape. Keriso-me Gote-na
ruru madaa raaname komoma
pedo puma komisa-pulu go-rupa
palepape. 26 Keriso-me mo ruru
Gote kalalo pisa-pulu go-rupa
palia. Go ruru kalisa rabu abalare
ipa-para epe agale raapu radepea
kalisa. 27 Nipumi mo ruru ora
nipuna le agaana epe-rupa aina
kone wisa. Go puma nipuna ruru
ora pupitagi nano koeyae napeao
piramina. Nipuna konere naa
nipuna ruru mapiraalalo pisa-
pulu naa ora epe-rupa piramina.
Naa koe ele meda naina kone
wisa. 28 Go pea-le nimi alinumi
nimina yogale madaa ranaa
komo piralemede-rupare nimina
werenu madaa pedo palepape.
29-30 Ali medame nipuna yogale
ronome nakomea. Dia, pare
nipumi eda kaloma waru surubea.
Naare Keriso-na yogale-rupa
pima-le nipuna ruru surubea-
rupa surubamina. 31 Gote-na agale
wi buk-mi go-rupa lea: Ena nena
agi aaraa laapo giyoma aali raapu
ora komea-rupa pirapina. Go page
ali nipuna agi aaraa giyoma ena
raapu komea-rupa pirina. 32 Go
agalere ora agale adaapu wia-
le pagalepa. Go agalere Keriso-
para nipuna enaali-para epe-rupa
piraminalo lagiala kone salo. 33 Go
pea pare go agalere nimimi page
pagaliminalo. Ali raayome nimu
raaname komoma ranaa komo
piraemede-rupare were madaa go
kone komea-rupa salepape. Ena
raayome page nimina ali nana
agale pagalepape.

6

Nogo naaki agi aaraa raayona agale

1 Nimi nogo naakinumiri nim-
ina ama aapana agale waru
pagalepape. Go palimi-daare ora
epe agale mana waru mealimi.
2 Gore Gote-na agale wi buk
madaa go-rupa ta: Nena ama aapa
laapona agale waru pagalepape.
Go agale mana madaare Gote-me
ora pogalu pirape agale epe-rupa
go-rupa lisa: 3 Nimimi go-rupa
palimiri epe-rupa piruma go su

kamaa adaalupu mada piralimi lisa.
4 Nimi agi aaraanu nimiri nimina nogo naakina kone nama-koeyaaoma rono napagaaina tapape. Dia, nimimi nimu waru Mudu Ali-na bimi surubuma Gote-na agale waru lakeloma nimu waru mapiraalepape.

Kogono naaki-para surubea ali laapona agale

5 Nimi pa kogono madaa adili naakinuri nimina kogonona aaraa madaa paalame komoma nipuna agale pagalepape. Go pumare makirae kone nasuma nimimi Keriso-na kogono peme-rupa palepape. 6 Gore nimumi ne ora epe naaki kone winalo nimuna le agaa madaa pa kogono kama napipape. Dia, pare nimi Keriso-na kogonome adili naaki-rupa piruma Gote-na kone nimina lo robaa-para maa suma kogono palepape. 7 Gore nimimi kone waru epe-rupa suma kogono palepape. Nimi go-rupa palimiri pa enaalinuna kogono paema kone nasalepape. Dia, pare ora Mudu Ali-na kogono-rupa palepape. 8 Gore nimimi go agale waru pagalepa. Ali medame kogono epe-rupa palia raburi gore Mudu Alimi epe yoto katea. Gore kogono adili ali-rupa piralimi palo kogono kepele ali-rupa piralimi palo kogono waru palepape.
9 Nimi kogono surube alinu-miri nimu kogono alinu-para page epeaanu kama palepape. Paala masaape kone page giyalepape. Pagalepa. Nimi kogono surube al-inu page kogono madaa adili alinu page gore ora yaa-para pia Adaa Ali komea piruma enaali raayo kone komea samonalo pea.

Kone rulae enaaliri yada pape enaalinu-rupa piralepa

10 Gore neme go agalere go-rupa lo kiritalua: Nimimi Mudu Ali raapu piruma puri paloma kone rulaoma nimina lo robaa-para nipuna epe puri mealepape. 11 Gote-me nimi yada pape elenu gialia-le maa salepape. Go pal-imiri epe-rupa ade abuna piruma Satan-na makirae kone page mada giyalimi. 12 Gore naame enaal-inu raapu yada napema pare so yaa-para piri koe remonuna puri raapu yada pema. Naame go koe ribaa surube puri pale remonu raapu yada pema. Go page naame koe ensel mudunu surube ensel-nu raapu yada pema. 13 Go pea-le nimimi Gote-na yada pape elenu maa salepape. Go palimiri koe yapi di raburi yada lore alimi nimi tyalalo palimi rabu puri paloma mada rekalimi. Go puma nimimi Satan raapu yada paoma puma yada pu kiralomare nimina su-para puri paboma piralimi.

14 Gore nimiri go-rupa puri waru paloma pirulalore go-rupa palepape: Epe agalere puri pale aako let-rupa yamalepape. Epe redepo le konere kapa yome warili ele-rupame nimina aakona maaralepape. 15 Gore nimi yarare palae pirumare Gote-na Epe Agaleme epe-rupa pirape madaa laketapape. Nimimi go konere age ada-rupa maaralepape. 16 Gore nimimi ade abuna nimina puri pale kone rulaere gore nimina ralubi-rupa mea maitalepape. Go ralubi madaare Satan-me edali repena sulaa ralade pialia rabu madaa agalu palia. 17 Nimi ade abuna kagaa piramala pope konere nimina kapa yome warili raguna-rupa adipape. Nimi Holi Spirit-na rai kudu gina lomare gore Gote-na epe agale-rupa ripinaalepape. 18 Nimimi ade abuna Gote-me raba minalo beten tapape. Holi Spirit-mi kone gialiade-rupare nimimi beten rado rado madaa leme. Go pea-le waru adoba piruma beten

nagiyalepape. Go pumare ade
abuna nimimi Gote-na enaali
medaloma raba minalo beten
tapape. 19 Gore nimimi ni raba
minalore beten go-rupa lalepape:
Neme agale laketoa rabu Gote-me
paala kome kone mea rubinalo
beten tapape. Go raburi neme
epe agale madaare ruru rado-
para Gote-na pagaa wi kone mada
laketoa. 20 Niri go epe agale
lakale alina kogono pawa. Go
madaare ni karapo ada-para pale.
Gore epe agale laketoa rabu neme
puri waru paloma Gote-na agale
lakelanolo Gote yaaloma beten
tapape.

Agale medaloma

21 Gore neme pisuade kogono
raayo-para nana piruaayo-rupa
Tikikus-mi nimi lagialia. Tikikus-
ri ora naana epe raba mi ali
piruma kone komea suma Mudu
Ali-na kogono waru pea. 22 Naame
ele pisima go remaa pagaliminalo
neme Tikikus mea rapaayo.
Go remaa pagalimi agalemere
nimina lo robaa puri mapalaalia.
23 Naana Aapa Gote-para Mudu Ali
Yesu Keriso laapome ame balinu
nimi raayo-para kuma pi kone-
para raana komape kone-para
kone rulape kone raapu waru
mealimina. 24 Go pumare enaali
raayore nimimi naana Mudu Ali
Yesu Keriso madaa ade abuna
raana komape kone suma ranaa
komo kone salimiri gore Gote-na
epe raba meape kone mealimina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Filipai
Ripili Agale

Pol-me ipa solwara kenaoma mo Yurop su-para pumare mo Mesadonia su-para wia-daare Filipai su-para epe agale moge riaasa (Aposol 16:6-15). Werepe adare meda-para pisa rabu nipu karapo ada-para adilisimi. Nipu piruma pagisa pare ali medalomame Filipai su-para piri Kristen enaalina kone rulaere mabebolaaeme lisimi. Pol-me Filipai su-para penaalape pepa yarepealema raburi Pol kone kedaa mi agale meda na-adalema. Dia, pare nipu Yesu madaa kone rulaoma ranaa komo pirisa.

Abala ririnare Pol ora kana ele dia lisa. Go rabu Filipai enaalimi nipu raba mulalo kana rapaasimi. Go pepa madaare Pol-me Filipai enaali-para go pisimi-a madaa ora pili lo agale rapasa. Go page nimumi Pol karapo ada-para pia loma kone adaapu suma kedaa mealimi lo nimuna kone rulae mapuri palalo lisa.

Pol-me Gote-me nimu pa kana kalisa ele madaa agale lo rapasa. Go elere go kagaa pirape ele Yesu Keriso madaa misimi ele-para lisa. Nimi Juda alinuna rekena agale naraluma go ele misimide lisa. Dia, nimumi Yesu madaa kone rulasimi. Pol-me Filipai enaali Yesu Keriso-na kone mina kone wisa. Keriso-me nipu Mudu Ali kone nawisa. Go puma nipuna raanadaa naralisa. Dia, nipuna nipu rabuaaoma Gote-me kalisa kogono pisa. Pol-me gu-rupa lisa: Enaalinu Yesu raapu rabuloma pimi enaaliri Gote-na lo robaa kuma meme lisa. Nimu raana page waru komaeme lisa.

Go pepa yarepealema raburi Pol-me Filipai lotu ada piri enaalinu raaname waru komisa-daa makuaatema.

Robonu gu-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-11)
- Pol-na pisa remaa (1.12-26)
- Yesuna kagaa pirape kone (1.27–2.18)
- Timoti Epafroditis laapona kogono (2.19-30)
- Kedaanu waru adamina (3.1–4.9)
- Pol Filipai su-para piri enaali raapu pisa (4.10-20)
- Pol-me abi patalepape agale lakalisa (4.21-23)

Pol-me pepa luma Filipai su-para rapasa

1 Pol Timoti saa laapore gore
Yesu Keriso-na kogono naaki laapo
pipa. Saame go pepare Filipai su-
para piri Yesu Keriso madaa kone
rulae enaali raayome adaliminalo
lu rapaatepa. Nimi Gote-na ruru
enaalinu-para go lotu ada-para su-
rube alinu-para kogono raba mi
alinu-para page nimimi go agale
pagaliminalo rapaatepa. 2 Naana
Aapa Gote-para naana Mudu Ali
Yesu Keriso laapomere nipuna epe
raba meape kone-para kuma pi
kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

3 Ade abuna nimi madaa kone
epenalomare neme Gote-para ora
pili loaayo. 4 Ade abuna neme
nimi madaa beten lere neme
raaname waru komoma loaayo.
5 Abala ripili agale pagisimi rabu
page abi page neme epe agale
madaa kogono pere nimimi ni
raba mu aaeme-daa pe. Go pea
raayore neme raaname komoma
beten loaayo. 6 Go madaare neme
go-rupa waru makuaato: Gote-
me go epe kogono nimina lo
robaa-para marekaaoma pumare
werepe Yesu Keriso-na epaliade
yapi di rabu nipumi go kogono
mada pu kiritalia. 7 Gore nimi
raayo madaare neme ade abuna

nina pu robaa-para epe kone
suaayo. Nimi raayome ni epe
agale kogono punolo raba mu
aaeme. Gore ni abi karapo ada-
para pi rabu page ni kepeae
ali pirisua rabu page nimimi ni
raba mu aaeme. Go-rupa pirisua
rabu neme lore alinu-para epe
agale puri mapalaasuade. Go
puma neme nimi raayo madaa
nana lo robaa-para epe kone
suaayo. 8 Gore neme Gote-na
le agaana Yesu Keriso nipuna
kodome komape konere neme
komea-rupa nimi madaa page lo
robaa-para kone suaayo.

9 Ade abuna nimi madaa neme
beten go-rupa le: Nimina ranaa
komape kone ora adaa yaa-mama
palia rabu nimina makuaae kone-
para ele ma-redepo yape kone
page ora adaa yaalia. 10 Go puma
nimimi ele adalimi rabu ora epe-
rupa mada rumaalalo palimi. Go
puma Keriso wala werepe epali-
ade yapi di raburi nimimi koeyae
raayo raakepe ruboma koae aunu
wala nasaapiralimi. 11 Go puma
Yesu Keriso nipuna ora epe kone
raayo nimina lo robaa-para maru-
bitabalia. Go madaare Gote adaa
bi kaloma nipuna bi minasaalim-
ina.

Pol-me epe agale raba mulalo nipu karapo ada-para pisa

12 Naa amenu, nimimi pagalimi-
nalo lalo: Neme kedaa rabuoma
epe agale narabuaaya pare mo
kedaame nimu raba muma epe
agale puri mapabaaya. 13 Go pea-
pulu go Mudu Ali Sisar-na ada
surube soldia ali raayo-para enaali
medalomame page ni Keriso-
na kogono puma karapo ada
pale lo remaa pageme. 14 Go
page ni karapo ada-para pale
raburi naame adaapumi go madaa
kone suma lo robaa-para puri
mapalaaoma Mudu Ali madaa
kone rulaeme. Go raburi nimumi
paala nakomoma go epe agale ora
puri paloma puma lakeleme.

15 Go pemede ali medalo-
mamere ni madaa kudipa puma
nina bi rabuaniaalalo puma
Keriso-na agale mogeleme. Go
peme pare enaali medalomare ora
epe kone suma Keriso-na epe agale
lakeleme. 16 Go enaalinumiri
Gote-na epe agale puri mapalaalo
kalapus ada-para pia kone wimi.
Go puma nimumi ni madaa epe
pedo raana komape kone suma
epe agale lakeleme. 17 Go peme
pare medalomamere nimuna gole
nimuna bi minasaalalo Keriso
pa makiraoma agale lakeleme.
Go lemere ni karapo ada-para
piruma kedaa waru meanolo
agale lakeleme. 18 Go peme pare
go kone raayore palainawa. Gore
makirae agale le kone-para ora
agale le kone-para nimumi Yesu
Keriso madaa epe agale lakeleme-
pulu neme go madaa raaname
kome. Go madaare neme ora
raaname waru komoma pitua.

Ni ade abuna kagaa piramala palua-daa Yesu raapu piruma Filipae enaali raba mealua

19 Gore neme raaname komoma
go-rupa makuaato: Nimimi ni
madaa beten laminyare Yesu
Keriso-na Holi Spirit-mi ni raba
mealia rabu nimimi ni mea ra-
paalimi. 20 Gore nina pu lo-parare
kone komea go-rupa suloaayo:
Naa kogono madaare neme ora
ogesi-daa nagiyalua. Dia, pare ade
abuna page ora abi page neme
puri paloma lo robaa koneme
Keriso-na bi minasaaluame pi.
Gore ni pitua page komalua page
neme Keriso-na bi minasaalalo
pe. 21 Gore ni su kamaa epe-rupa
pa pituare gore ele ya? Go pea
ora Keriso raapu pitua. Go pitua
pare ni komalua raburi neme ora
nipuna epe ele rado meda mada
mealua. 22 Yapare ni su kamaa pa

pituare napi kogono mada palua-
le neme ake lano ya? Go puma
neme pa pirape pora-para palua
palo komape pora-para palua palo
neme akepi pora raitalua palo ni
maarea. 23 Neme go madaare kone
laapo wi. Kone medamere ni go
su kamaa giyoma Keriso raapu
puma pitua kone wi. Go palua-daa
ora epelea. 24 Pare kone radore
ni go su kamaa pa piruma nimi
raba meapere gore ora epelea-daa
go madaa kogono pano kone wi.
25 Neme nimi madaa puri paloma
kone suloaayo-pulu ni pa piruma
nimi raba mealua kone salo. Go
rabu nimina kone rulaaye puri
mapalaaoma raaname komalim-
inalo pora waatoa. 26 Go puma
ni wala nimi piri epalua rabu
nimimi Yesu Keriso raapu piruma
ni madaa ranaa komo piramina.

Filipai enaalinu epe-rupa puma radaa giyesa

27 Yapare kalu agalere nimi-
para epe-rupa pamu piruma
Keriso-na epe agaleme lagea-rupa
palepape. Go palimi raburi nimi
adola epalua palo na-adola epalua
palo nimi madaa epe remaa
pagalua. Go remaare nimimi
kone komea suma epe agale puri
mapalaalo kogono pamina. Go
pula peme yaalore nimi madaa
ora epe remaa mada pagalua.
28 Gore nimina lore alinu-para
paala nakomalepape. Nimina
lo robaa-para puri mapalaalimi
rabu lore alinumi nimu lopalima
kone salimi. Gore Gote-me nimi
raba mealia-pulu lore alinu ralu
luma epe-rupa mada piralimi.
29 Gore nimimi Keriso madaa
kone rulasimi rabu ora epe
kogono pisimi. Go pea pare
nipuna kogono madaa radaa page
mealimi. 30 Abiri nimimi ni raapu
piruma yada pamina. Go yadare
abalade neme kedaa rilisuade-
rupa ni raapu komea-para piruma
pamina. Go palima pare abi page
neme go kedaa ruaayo-daa remaa
apo pageme.

2

Naana bi rabuaniaalepape

1 Gore nimimi Yesu madaa
kone rulaoma nipu raapu piruma
puri mu aaeme kone salo. Gore
Yesumi nimi pedo puma raaname
komea-pulu nimi epe-rupa pimi
kone salo. Gore nimi Holi Spirit
raapu epe-rupa piruma kone
komea suma pimi kone salo.
Nimimiri enaalinu medaloma
madaa epe kone suma kodome
komalimi kone salo. 2 Go peme-
daare nimi raayome ora kone
komea suma ranaa komape kone
rumaalepape. Go puma nimina
pu robaa-para kone komea su
piralepape. Go palimiri ni ora
raaname waru komalua. 3 Nimina
bi minasaape kogono napipape.
Go page nimimi ni ora adaa ali
pi kone suma kogono napipape.
Dia nimimi enaalinuna le agaana
pawa epe-rupa puma piralepape.
Gore enaali medalomame pa
enaali rabuaanaaoma ni ora
epe ali pi kone nasalepape.
4 Nimina koneme ele raayo
nasurubalepape. Dia, pare nimimi
enaali radonu madaa kone suma
nimuna elenu page surubalepape.

Keriso nipuna bi rabuaanaalisa rabu Gote-me nipuna bi minasaasa

5 Nimimiri Yesu Keriso-na kone
komea muma go-rupa mogema
raitalepape: 6 Nipu ora Gote ria
pirisa. Go pirisa pare nipumi ora
Gote-rupa piru aayo kone puri
palo nawisa. 7 Dia nipumi go
kone giyomare nipumi pa kogono
adili naaki-rupa pirisa. Go puma
nipu ali piruma enaalina yogale
aoma pirisa. 8 Nipuna raaname
nipu rabuaanaaoma nipu Gote-na
agale pagoma go pora ralisa. Go
puma nipu repena polopea madaa
komisa. 9 Go pisa-pulu Gote-
me nipuna bi minasaoma lisana

ora so madaa-nane surubape go-
rupa mapiraaya. Go puma Gote-
me nipu surube ali mapiraasa-
daa nipuna bimiri ora bi raayo
rabuaanaaya. 10 Nipumi go bi
Yesu minaasasa-pulu yaa-para
piri enaalinu page su kamaa
piri enaalinu page no-nane piri
enaalinu page enaali raayomere
rumu pege puma Yesuna bi
minasaalimi. 11 Go pumare enaali
raayome Yesu Keriso ora Mudu
Ali leme. Go pumare naana aapa
Gote-na biri ora so madaa-nane
minasaalimina.

*Naare enaalinuna rikirana pea-
rupa piramina.*

12 Go pea-le nana epe adami
enaalinu pagalepa. Nimiri ade
abuna abalade naa raapu piruma
nana agale pagisimide-rupa abi
page pagalepape. Abi ni go su
adaalu-para pi rabu page waru
pagalepape. Gote-me nimi ade
abuna kagaa piramala pope kone
gu aaya. Go pea-le abi pa alo
puma kogono waru palepape. Go
pumare nimi ade abuna epe-rupa
pirape kone mealimi. 13 Gote-
mere ade abuna nimina lo robaa-
para nipuna kone winalo kogono
pea; Go pea-le nimimi nipuna pora
waru raitalepape.

14 Kogono raayo nimimi polalo
palimiri rono page kone raapu
napipape. 15-16 Go palimiri nimi
epe-rupa piruma ora Gote-na si
wane-rupa piralimi. Go rabu
nimimi koe elenu madaa kone
nasalepape. Dia, pare ora epe
kone samina. Nimiri go su
kamaa koe-rupa piruma pupitagi
nape enaalina rikirana piruma
Gote-na ade abuna epe-rupa
mapiraape agale laketapape. Go
lakeleme rabu nimi ora so yaa-
para kuba kedo piralimi rabu
nimumi nimina epe paa adalimi.
Go puma Yesu nipu wala epaliade
yapi di raburi neme nimi madaa
pedo palua. Go raburi neme nimi
madaa kogono abalade pisuadere
ora pa kamaa napisuade-pulu
adalua.

17 Nimimi Gote madaa kone
rulalalo palimi-daare ni mada
komaluame pi tapape. Nimimi
kone rulae enaaliri Gote piri-para
epe lodo kirula ora pili lemede-
rupa mada peme. Gore go-rupa
komaluare neme nimi madaa
yaapi koyaala pe yaalore nena
yaapimi raaname komoma nimi
raapu page go raaname komape
kone gulalo rumaayo. 18 Go puma
nimimi raaname komalimi rabu
neme page kone epe mealua.

*Pol-me Timoti penaalo agale
lakalisa*

19 Gore neme Mudu Ali Yesu
madaa kone rulaoma nimi piri-
para Timoti mea rapaalua. Nipu
ipumare gore nimina remaa la-
gialia rabu nana lo robaa-para
puri mapalaalia. 20 Timoti komea-
mare saana lo robaa kone komea-
rupa suma nimi raba mulalo pipa.
21 Go-para piri enaali medalo-
mamere nimuna ele rado rado
pa kama peme. Go peme-pulu
nimumi Yesu Keriso-na kogono
napeme. 22 Go peme pare nimimi
Timoti-ri ora epe kogono pisa-daa
ademe. Saa aaraalu-rupa piruma
epe agale madaa kogono pepa.
23 Gore ele raayo ake puma pal-
ima ya? Neme abala waru adoma
kiritalua. Go puma neme nipu
nimi piri-para wagepu mea ra-
paalua. 24 Go pumare Mudu Alimi
ni pora mea waatea rabu ogesi-
daa piruma ni page nimi piri-para
epalua.

*Pol-me Epafroditus agale
lakalisa*

25 Naa konere naana ame
Epafroditus nimi piri-para page
mea rapaalua kone salo. Gore
nimimi nipu penaalisimi rabu
ora kone komea suma kogono
puma lore alinu-para ora puri
paloma raba mu aaya. 26 Nipuna

konere nimi adawe kone suma pu
kolea. Gore nimimi nipu yaina
komea remaa abala pagamede-
pulu nipuna kone-para kedaa pea.
27 Ora abalade nipu yaina komisa
rabu pode komisa pare Gote-me
nipu madaa kodo komisa. Go pisa
pare Gote-me nipu komea madaa
nakodo komisa. Dia, pare ni page
kodo komisa. Gore nipu komola
pisa yaalore ni kedaa waru pisua.
28 Go pea-le nimimi nipu wala
adaliminalo mea rapaalua kone
salo. Go rabu nimimi raaname
komalimi rabu nana kedaa page
dia yaalia. 29 Go pea-le nimimi
nipu adalimi rabu raaname waru
komalepape. Nipuri ora Mudu
Ali-na ame-rupa pia-le ki waru
katapape. Nimimi go pi alina
biri minasaalepape. 30 Nipumi
Keriso-na kogono puma ni ora
pode komisa. Nimi raba mulalo
naana kogono madaa pu kiritalo
pisa.

3

Keriso madaa kone rulalia aliri ora redepo le ali piralia

1 Naa ame balinu-ya, neme waru
agale lo kiraloma lagulalo pi:
Nimiri Mudu Alimi raana komape
kone waru ginalo lalo. Neme
agale meda nimi piri-para wala
rapaapere nimi raba meapena
yaa-pulu ni kedaame nakomalo.
2 Nimimiri koeyae pape alinu
waru adalepape. Nimu ora koe
yana-rupa piruma nimina yogale
rugulalo peme-le waru adalepape.
3 Naame komeare ora yogale
rugulape kone rado meda waru
wima. Go puma naame Gote-
na Holi Spirit-miri Gote-na bi
minasaoma Yesu Keriso raapu
piruma raaname komo aaema. Go
puma naame yogale madaa kone
nasalima. Go elemere naa mada
naraba mealia. 4 Gore neme go
yogale madaa wi konenu waru
ade-pulu agale adaapu mada lalo.
Gore ali medaloma nimu raba
minalo yogale madaa kone suma
rugulalo pemere neme nimuna
kone page mada ma-oge yalua.
5 Pagalepa. Koro meda pa pope-
naloma nana yogale rugulisimi.
Niri Israel ali piruma amame
Benjamin-na ruru madisa. Niri
kasuanuna Hibru agale loaayo.
Nemere Juda enaalinuna rekena
agale waru pagoma Farisi ali page
pirisua. 6 Go pisua rabu neme
pu makoyaaoma Gote-na enaalinu
kedaa waru mea kalisuade. Gore
neme rekena agale pagoma go
pora raluma go agale ogesi-daa
nagiyoma pisua. 7 Yapare abi
neme Keriso madaa kone rulaoma
apo pisuade ele raayore ora epe
yoto meape ele-daa naloaayo.
Dia, go ele raayore ora alupape
elenu lalo. 8 Neme apo abalana
kone kamaa-para nalalo. Dia,
pare nana Mudu Ali Yesu Keriso
nipuna kone makuaaluame pi. Go
pea-le makuaae kone madaare
apo abalana kone-para ele raayo
alupainaloma. Neme Yesuna kone
muma neme kone rado meda
raayore abala giyoma rubisua.
Neme Keriso komea raapu polalo
pi-pulu ele medalomare ora koe
eda purupi-rupa naaku-para maa
rubalua. 9 Go palua rabu ni nipu
raapu ora komea pitua. Go pea-le
niri nana rekena agale raitalua-
daare epe redepo le kone mada
namealua. Dia, pare neme Yesu
Keriso madaa kone rulaayo-pulu
nana redepo le kone muaayo. Go
redepo le konere Gote-me gea-
pulu go koneme puri mapalaaya.
10 Abiri neme Keriso nipu wala
rekisa-daa makuaaminalo pe. Go
page nipumi pisa-rupa kedaa
ruma nipuna komisade kone
mogealalo pi. 11 Neme go-rupa
paluare ni page tapa-para wala
rekalua kone suma adoba pitua.

Pol nipu robo-para alo pisa

12 Neme Yesuna kone raayo
abala meawade kone suma nalalo.
Dia, neme kone raayo nameaayo
pare neme mulalo pi. Go pe rabu
Yesu Keriso-me abalade ni misua-
rupare neme nipuna kone mulalo
pi. 13 Naa ame balinu-ya, neme
go konere abi namu kirite. Dia,
pare abiri neme ora kone komea
go-rupa suaayo: Neme abalade
elenuri kone ruguloma werepe
epe elenu mulalo kogono puri
paloma pe. 14 Go puma Gote-na
kone ni wagepu epe-rupa pumare
epe yoto mulalo pi. Go alina elere
Gote-me Yesu Keriso lakelenaloma
nipumi ni so yaa-para piranolo
mayatea.

15 Gore naa Keriso-na kone ora
mema-le kone raayo mogeamina.
Yapare nimi medaloma kone rado
saapimiri Gote-me go kone page
mada ma-redepo yaalia. 16 Go
pea-le naame Keriso raapu kone
abala meamade-rupare gore waru
ripinaabaoma pora pamuamina.

17 Amenu, nimimiri nana kone
raitalimina. Naame pora epe-rupa
raitalima-daare enaali medaloma
go pora raitalimi page waru
adalepape. 18 Ade abuna rana
adaapu nimi lagu aayo pare abi
page wala apo lagialo rabu re
lalo: Gore enaali adaapumi Gote-
na pora madaa kone narulaoma
Keriso-na repena polopea madaa
yada lore ali aulaeme. 19 Go
enaalinuri nimumi Gote madaa
kone narulaeme pare yogale
mada meape ele kone rulaeme.
Nimumi kone rado sumare yala pi
ele madaare raaname komalimi.
Nimuna su kamaa elenu komea
madaa puri pabea kone su aaeme.
Go pea-pulu nimu ora koe naaku-
para polalo pimi. 20 Go peme pare
naare yaa-para pirape enaalinu
yaade. Naamere Mudu Ali Yesu
Keriso nipumi so yaa-para giyoma
epaliade yapi di waru adoba
piramina. 21 Go rabu nipumi
go naana komape yogalere wala
nipuna epe yogale-rupa maaoma
puri gialia. Go puri nipu komeame
ele raayo surubalia.

4

Agale mana medaloma

1 Go pea-le nina epe ame balinu-
ya, neme nimi madaa raaname ko-
moma nimi adawe kone suma piru
aayo. Neme nimi madaa ora pedo
pe. Nimimi go agale pagalimi-
daare Mudu Ali raapu waru epe-
rupa piramina.

2 Gore Yuodia Sintike laapo
nipiri Mudu Ali raapu akiaya-rupa
piruma kone komea salepape.
3 Gore saana kogono komea pepa-
le nemere go ena laapo raba
meape. Nipu laapome abalade
ni raapu komea-para epe agale
kogono pisima. Nipu lapo-para
Klemen-para kogono komea pi
enaali medaloma page naa kogono
komea pisima. Mo enaali raayo
ade abuna piralimi-pulu nimuna
binu Gote-na buk madaa wia.

4 Ade abuna nimimi Mudu Ali
raaname komalepape. Neme wala
lagialo: Nimimi raaname waru ko-
malepape.

5 Nimimi enaali raayo madaa
kone pawa su piralepape. Gore
Mudu Ali epape yapi di-ri abi re-
para epalia. 6 Nimimi ele madaa
kone adaapu nasalepape. Dia,
pare ele raayo dia yaaliare beten
loma Gote agale mealepape. Go
pumare nimina lo robaa-para ora
pili tapape. 7 Go palimi rabu
nimi Yesu Keriso raapu piralimi-
le Gote-na kuma pi konemere nim-
ina kone pu robaa-para waru su-
rubalia. Go kuma pi konere ora
epelea pare su kamaa enaalinumi
mada namakuaalima.

8 Ame balinu-ya, neme agale
waru wala lagialo-le go kone
raayore ora epe kone salepape.
Epe koneme go-rupa lagialo: Ora
agale-para epe ele-para redepo

le kone-para epe pope poranu-
para epe raana komape kone-
para epe bi minasaae ele-para
go raayo madaa ade abuna
kone penaalapape. 9 Nimimi
nana agale pago misimide-le go
kone raitalepape. Gore nana
mogeaaripude agale-para nana
pisuade kogono laapo madaa kone
suma go pora raitalepape. Go
puma Gote-me naa-para epe kuma
pi kone guaaya-le nimi raapu piru
aaya.

Filipai enaalinumi Pol pa mi ele kalisimi

10 Gore nimimi abalade ni
madaa kone suma raba misimi.
Go puma abi page ni raba mulalo
pimi. Go pea-le ni Mudu Ali raapu
piruma neme raaname waru
komalo. Ora abalade nimimi ni
kone wisimi pare nimimi ni raba
meape pora na-adisimi. 11 Niri
ele dia lea-daa agale nalagialo.
Dia, neme go madaa kone adaapu
nawi. Ele nipuna ni madaa pa
epalia-rupare ora epelea kone
suaayo. 12 Niri ora ali naralipe ali-
rupa piruma ele adaapu meape
ali-rupa page pirisua. Gore eda
adaapu nape rabu page reae pi
rabu page gona re-re neme ade.
Go page ele adaapu saapiri rabu
page ele dia le rabu page go-aina
re raayo adoma pawa pi. Ade
abuna page su rado rado-para
page neme go-alenu raayo adoma
pawa piru aayo. 13 Gore Keriso-
me ni puri go aaya-pulu go purimi
neme ade abuna ele raayo mada
pu kiritalua.

14 Pare nimimi nana kedaa
abalade ruma raba misimide.
15 Go Filipai su-para piri enaalin-
uri nimimi abala adisimi. Neme
Masedonia su giyoma Gote-na
epe agale lakelama pisua rabu
nimina lotu lo piri enaalinumi ni
raba misimi. Nimi komeamere
naa raapu epe ele ropo pasimi.
16 Gore abala ni Tesalonaika su-
para piruma ele nawisuade rabu
nimimi rana adaapu ni raba
misimide. 17 Neme ele medaloma
pa giape kone nasalo. Dia, pare
nemere nimi go epe kone madaa
epe kode rudu adaa mealimi rabu
adaluame pi lisuade. 18 Abiri ele
raayore neme abala waru mu
kiritasua-pulu ora rubitaboma.
Nimina pa gi elenuri Epafroditus
nipumi mea ipisa. Go elenuri
Gote-na le agaana ora epe kaa pide
lodo-rupa kiruma rapaasimide.
Go pisimi-pulu Gote-me go lodo
adoma lisana raaname komisa.
Go puma neme page raaname
komalo. 19 Go puma nana Gote-
mere nipuna ora epe ele nimi-
para Yesu Keriso mada gialia. Go
pea-pulu nimi ele medaloma dia
yaalia-daare mada go kiritalia.
20 Gore naana aapa Gote nipuna
biri ade abuna minasalimina. Go
ora.

Agale kuni medaloma

21 Nimi Gote-na enaalinuri Yesu
Keriso raapu pimi-le abi epe-rupa
piralepape lo rapaato. Naa amenu
ni raapu pimamere nimumi page
epe-rupa piralepape lo rapaateme.
22 Go Gote-na ruru piri enaali
raayome page nimi-para abi epe-
rupa piralepape lo rapaateme.
Medaloma Sisar-na ada kogono
paeme alinu nimumi puri paloma
epe-rupa piralepape lo rapaateme.
23 Mudu Ali Yesu Keriso-na epe
raba meape kone nimi madaa
masaaina.

Apo mada. Ni yaade Pol.

Kolosi
Ripili Agale

Kolosi-ri Esia su ru-para aasa. Efesus-re Kolosi adare raapu re-para aasa. Pol nipu pa piruma ali medaloma pa enaali piri-para Gote-na kogono pula penaalisa pare nipu Kolosi su-para lotu ada meda namarekaalisa. Pol-me ali medaloma Kolosi enaalinuna kone rulaere mabebolaaeme remaa pagisa. Goane go pepa luma kone perekelenalo rapalisa. Agale puri palere go-rupa lisa: Yesu Keriso-me naa wala mealia lisa. Go puma naa raba meape pora meda nawia. Keriso madaare Gote-me ele raayo ma-opaalisa.

Pol-me go buk luma ali laapo piri-para mo Kolosi su-para maa pulupa loma rapaasa. Mo ali laapona biri Tikikus-para Onesimas laapo.

Robonu gu-rupa adamina:

Epe-rupa pulupape agale (1.1-2)
Beten loma ora pili agale (1.3-8)
Keriso-re go piale ali (1.9–2.19)
Keriso mada kagaa pirape kone wasupa mealima (2.20–4.6)
Abi piralepape agale (4.7-18)

Pol-me Kolosi su-para pepa luma rapasa

1 Ni Pol-re Gote-me ni epe kone suma ni Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapiraasa. Naa ame Timoti raapu piruma go pepa lu rapaato. 2 Nimi Gote-na ruru enaalinu nimi Kolosi su piri enaalinu-para go pepa apo lu rapaato-daa. Nimimi Keriso madaa kone rulaoma ame balinu-rupa piralepape. Naana aapa Gote-me nimina lo robaa-para epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Kolosi enaalinumi Yesuna agale madaa kone rulasimi

3 Ade abuna naame nimi madaa Gote-para beten leme raburi ora pili leme. Nipuri naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aaraa ora ria pia. 4 Gore nimimi Yesu Keriso madaa kone rulaoma Gote-na ruru enaali raayo-para epe ranaa komo raana komeleme remaa abala pagema. 5 Abala ririnare ora Epe Agale nimi mea lagisimi rabu nimimi go agalena re lo robaa-para maa suma pimi. Go pumare nimimi so yaa-para yada lore ali ele adoma mulalo piralimi-daare nimimi kone rulaoma Gote-na ruru-para ranaame komo pimi. 6 Su raayo-parare go epe agale pago kiriteme. Go puma enaali raayome epe kone suma epe-rupa pimi. Go pea pare nimimi abala ririna Gote-na epe raba meape kone misimi rabu nimimi go kone waru adisimi. Go yapare su raayo-para Gote-na agale pago kiriteme. 7 Naana epe kogono ali Epafras-me abalade nimi go epe agale moge riaasa. Go aliri ade abuna Yesu Keriso-na kogono waru surubuma naa raapu kogono komea-rupa pea. 8 Gore Holi Spirit-mi nimi abala ranaa komape kone gisa-pulu go ali nipumi naa lagisa.

Pol-me beten loma Kolosi enaali puri mapalaasa

9 Naame nimi madaa remaa laema rabu page abi page nimi madaa beten loaema. Gote-me nimina lo robaa-para kone Go raba minalo naame beten loaema. Go puma nimimi Holi Spirit-na kone waru makuaaomare kone adaapu mealiminalo beten leme. 10 Go rabu nimimi Mudu Ali-na pora pamuma nipuna kone mealimi rabu Mudu Ali nipumi raaname komalia. Go pora raluma epe kogononu palimi-daare Gote-na epe kone nimina lo robaa-para ora adaa yaalia. 11 Go pumare Gote-na puri raayome nimi puri mapalaanalo naame beten go-rupa loaema. Nipuna epe

puri madaare nimimi epe-rupa
pawa piruma kedaa raayo mada
ritimi. 12 Nimimi aapa ipu-para
ora pili loma raana komalimina.
Gore nipumi nimi mapiraasa-
pulu nipuna saapirae ele maa
rumaaoma gialia. Go elere naa
epe paa-para pima enaalinumiri
Gote nipuna ruru pima-le go epe
ele raayo mealima. 13 Abalade su
ribaa le-para pirisimi rabu koe
elena purimi naa rabuaanaalisa.
Go pisare Gote-me naa raba mu-
lalo nipuna epe Sina Surube Su-
para maa mapiraasa. 14 Go Simiri
naana koeyae maa rubaoma
naana pupitaginu ora pane misa.

Keriso nipuna kone-para nipuna kogono laapo madaa agale lakalisa

15 Yesu Keriso-re naame nipu
adema rabu nipu Gote yapare
enaalinumi Gote na-ademe.
Keriso-re ora Gote-me warisade
ele raayo surubea. 16 Gote-na
Simiri so yaa-para wi ele page
su kamaa wi elenu page raayo
warisa. Nipumiri naame adema
elenu page na-adema elenu raayo
warisa. Go yaa-para pimi remonu
page kalu aalinu page surube
ensel-nu page ensel mudunu page
raayo warisa. Go puma Gote-
me su yaa ele raayo warisadere
nipuna Naakina rolo-para wia.
17 Go elenu raayo nawarisa rabu
nipu abala ririna pirisa. Go
puma nipu raapu epe-rupa aaina
lo warisa. 18 Gore kone rulae
enaali raayore nipuna yogalena
ru-para piramina nipu naana
Mudu Ali pia. Nipuri naana
yogalena re ali piru aaya. Nipuri
go kome enaalinu pimi-para puma
pirisa pare Gote-me nipu wala
marekaasa rabu nipu ele raayona
mudu piru aaya. 19 Gote-me
nipuna puri kone raayore go naaki
komea madaa katea. 20 Gote
nipuna koneme su yaa laapo
raayo nipuna le agaana wala maa
kiritalo pisa-pulu su kamaa maa
rapasa. Nipuna Si Yesu repena
polopea madaa komoma yaapi
koyalisa-pulu Gote-me su yaa-para
piri ele page su kamaa wi ele page
nipu raapu epe-rupa mapiraalalo
pisa.

21 Abaladere nimi Gote raapu
re-para napirisimi pare nimi koe
kone suma koe ele puma yada
lore ali-rupa pirisimi. 22 Go
pirisimi pare nipuna naakina to
yogale repena polopea madaa
lu makomasimi rabu Gote-me
abi nimi raayo nipuna adami
enaalinu-rupa mapiraaya. Go pea-
le nipumi nimiri nipuna enaalinu
mapiraalalore ora pupitagi nale
koe elenu nasaapiruae enaalinu
nipuna le agaana pirinalo mea
kirita mapiraasa. 23 Go pisa-le
nimimi Mudu Ali madaa kone
waru rulaoma nipuna agale
raitalepape. Go puma koe ele
medame nimi nayolo riliadaare
nimimi abala pagisimide epe
agalena ele adoba piruma nagiyal-
imina. Niri Pol abala ririna neme
go epe agale laguma nimi raba
meape ali pirisuade. Go epe
agalere go su kamaa piri enaali
raayome abala pageme.

Pol-me Kolosi enaalinu raba misa

24 Abi neme rialo kedaare
nimi raba mealuame raaname
koma pi. Kedaa medalomare
Yesumi nipuna ruru enaalinu
raba mulalo rilisa. Go-rupa
rilisa pare abi page go kedaa
medaloma pa wia. Naa yo-
galeme nape radaare Yesu nipuna
nisade kone makibumaaoma raba
muaayo. 25 Gote nipumi abalade
ni mapiraasa rabu ni lotu ada-
para kiritape piri enaalinu raba
mi ali mapiraasa. Go puma
neme nimi epe-rupa piraminalo
raba muaayo. Go puma neme
Gote nipuna agale nimi waru
lagele. 26 Ade abuna abalade go
kudiri puma wi agalere enaalinu

raayome napagesimi pare abiri
Gote-na ruru enaali raayo madaa
pename maa waatea. 27 Abiri
Gote-me kone suma go-rupa pea:
Nipuna kudiri pu wi agalena re-
re nipuna enaali raayo-para maa
waatea. Go ora epe agalere enaali
raayona rikirana pename waatea.
Go kudiri pu wi agalena re-re go-
rupa: Keriso-re nimina lo robaa-
para pia-pulu nimi Gote raapu
piruma nipuna epe paana puri
kuma mealepape. 28 Go pea-
le naame Keriso-na epe agale
enaali raayo-para moge aaema.
Go puma naame makuaae kone
muma agale mogealalore agale
mana puri paboma laketema. Go
puma naame enaali komea komea
laatapu lakeloma Keriso raapu
puri pale enaalinu piraminalo
moge aaema. 29 Go kogono polalo
pe rabu nana purimiri ade abuna
neme kedaa puma kogono paayo
madaa radaa pea. Go puriri
Keriso-me nana lo robaa-para go
aaya rabu neme kogono mada pe.

2

Nimimi kone rulaoma muma makirae agale giyalepape

1 Gore neme nimi madaa kogono
pulalore ni radaa pisa. Go page
mo Laodisia su-para piri enaalinu-
para enaalinu medalomame ni
waru na-ademe pare raba mulalo
kogono pe. 2 Neme kogono go-
rupa pere nimuna pu robaa-para
puri mapalaaoma piruma raana
komape kone suma piraminalo
kogono pe. Go rabu nimumi
makuaae kone muma pu robaa-
para rubitabenalo waru meal-
imi. Go puma nimimi Keriso
nipu Gote-na pagaa wi agalena
re adaliminalo kogono peme.
3 Gote-na pagae agale raayo-
para nipuna makuaae kone-para
gonuri Keriso-me naana lo robaa-
para epenalo maa waatea.
4 Go paa-daa nimi lagialo:
Ali medame nimi ape puma
makiralia-daare nipuna agale
napagalepa. Nipuna agalere ora
epe puri pale agale kone salimi
pare nimi makiraalia. 5 Gore ni
nimi raapu meda-para napima
pare nana koneme nimi madaa
epenaato. Nimimi Keriso madaa
puri paloma kone rulaoma komea-
rupa pimi-pulu ni ora raaname
komalo.

Yesu madaa kagaa pirape kone wasupa meamina

6 Nimimi Yesu Keriso ora nimina
Mudu Ali madaa kone ruleme-le
nipu madaa epe-rupa piralepape.
7 Gore repena Pita no su-para puri
paloma aaya-rupa nimi page nipu
raapu piralepape. Go puma nim-
imi nipuna puri meaa-ma puma
kone waru rulaoma go-rupa pi-
ralepape. Epe agale mogealisa-
rupare epe-rupa piralepape. Go
puma ade abuna nimimi Gote-
para ora pili tapape.
8 Nimimi waru adalepape. Ali
medalomame su kamaa kone
suma nimi makiraoma nipuna
koe pora pamuape kepaame
komalimi. Go su kamaa konere
nimumi aapa kasuanuna agale
mana yaa-pulu su yaa surube
ensel koenuna agale pagoma
mogeaeme. Go rabu nimumi
Keriso-na agale namogeleme.
9 Keriso-na to yogale-parare
Gote-na puri kone raayo ru-
bitabea. 10 Go pea-le nimimi
Keriso raapu piramina Gote-na
kone raayo nimina lo robaa-
para rubilina. Nipuri ora surube
ensel-nu page ensel mudunu
page go raayona mudu piru
aaya. 11 Gore nimi nipu raapu
komea-para piruma nimina yo-
gale rugulisimi. Go peme pare
yogale rugulape konere alinumi
pemede-rupadaa namisimi. Dia,
Keriso-me nimina koe pupitagi
ne kone maa rubuma nipuna

kagaa kone gisa. Go rabu Keriso-me yogale rugulimi-rupa koe ele maa rubisa. 12 Gore nimimi kalu-ipa misimi raburi nimumi Keriso tapa-para rogaasimi-rupa nimi page nipu raapu rogaabaema. Go puma Gote-na purimi Keriso tapa-para marekaasa-rupa nimimi kalu-ipa muma Keriso raapu kome enaalinu piri-para giyoma rekoaaeme. 13 Abaladere nimimi pupitagi noma nimina kone wasupa komape-rupa pirisa. Go raburi nimi ruru rado enaali piruma rekena agalena pora naralisimi. Go pisa pare Gote-me Keriso tapa-para marekaasa rabu nimi nipu raapu mapiraasa. Go puma Gote-me naana koe raayo maa rubisa. 14 Gore ali medame yago mulalo go alina bi pepa mada lu wia. Go yapare naame rekena agale-para agale mana-para napagelisima rabu naa raba minalo pisa. Go pisa pare Yesu repena polopea madaa komisa rabu naana rekena agale page keapisa. 15 Go puma nipumi go repena polopea madaa komisa rabu koe ensel-nu mudu ensel-nu lore alinu ipulupa loma yalisa. Go pumare enaalina le agaana nipumi go lore alinu adainaaoma yala mapolaalisa.

Naare Keriso raapu abala komisima

16 Gore nimumi nimi-para pa makirae agale meda nateme. Nimimi eda no ipa nape rabu rekena agale page natemena. Gore adaa di rabu page kagaa kasua opaliade rabu page Pomo mu Pirape Yapi di rabu page go madaa makirae agale mada natemena. 17 Go agalere go-rupa lapere Keriso epape di rabu elenu yarare palia. Go palia pare abi wassupa-rupa aaya pare go elenuna re-re Keriso yaade. 18 Gore pa ali medame upaa puma epe ele adoma kose lape agale-rupa lagialiare nipuna agale napagalepape. Nimimi ensel-nuna bi minasaalimi-daare nimina bi rabuaniaalimi lo lagialia pare makirae agale tea. Go piale aliri nipu abalade piri ali-rupa piruma nipumi abalana kone suma lagu aaya. 19 Gore Keriso ora Mudu Ali piru aaya pare mo ali-rupare Keriso raapu napiruaaya. Keriso-mere naa nipuna yogale piraminalo puri Go surubea. Go puma nipuna kuli-para riripu-para puri Go naa kiritao saapiruaaya. Go puma Gote-me naa Keriso-na rururi nipu raapu piraminalo puri gea.

20 Nimiri abala Keriso raapu komisimi rabu su yaa laapona koe remo raayona puri rabuniaasa. Go pea-le nimiri ake paa-daa wala go su kamaa enaali-rupa piralimi? Go puma nimi go rekena agale medaloma ake paa-daa pago pimi? 21 Go rekena agalere go ele kimi nameape loma nawaraape loma nena to madaa narogaape agale lagu aaya? 22 Go pi rekena agalere ora pa wia-daa pa enaalinumi go agale mana lagialema. Go yapare go eda-para elenu-para naame pu kiritalima-daare ora dia yaalia. 23 Gore ensel-nuna bi minasaape agale mana-para nimina bi rabuaniaape agale mana-para to yogale makoyaaina leme agalere ora epelea kone wimi? Gore nimumi makuaae kone muma leme pare mo agale mananu pageme rabu Gote-na bi naminasaaeme. Dia, nimina bi meape madaa kone mapiraoma pageme.

3

Gote-me naare Keriso raapu abala marekaasa

1 Gote-me nimi Keriso raapu abala marekaasa. Go pisa-le nimimi so yaa madaa wi elenuri nimina mealimina kone mapiraalepape. Sogo-parare Keriso ora mudu piruma Gote-na

popo ki-nane pia. 2 Ade abuna
nimi raayome so yaa madaa
wi ele madaa kone penaloma
surubalepape. Nimimi go su
kamaa wi elenu madaa kone
namapiraalepape. 3 Gore go su
kamaa nimiri abala kome enaali-
rupa pisimi-pulu nimimi go su
kamaa wi elenu madaa kone
namapiraalepape. Dia, pare
nimina ade abuna kagaa pirape
kone wasupanu-para Keriso Gote
raapu maa saaba pirina lea. 4 Go
puma Keriso-re naana ade abuna
kagaa pirape kone wasupana re
yaade. Gore werepe nipu su
kamaa wala epalia raburi nimi
page nipuna epe paana ru-para
komea-para rekalimi.

Naare kagaa enaali piramina

5 Go pea-pulu nimimi go su ka-
maa agale madaa wia kone raay-
ore lu makomalepape. Su ka-
maa wi kone nimina lo robaa-
para wia-le giyalepape. Ena paake
yole kone-para yala polape kone-
para pa enanu yole kone-para
pupitagi nolalo pi kone-para ele
leme adoma kepaame kome kone-
para go raayore giyalepape. Ele
meda adoma kepaame komape
konere ora pa remona bi mi-
nasae kone. 6 Gore enaali raay-
ome Gote-na agale napagoma mo
koe elenu palimi-daare Gote-me
koe rono pagape rudu mada gi-
alia. 7 Abalade nimimi page
go alinu raapu piruma nimina
lo robaa-para wi kone koe raayo
muma nimimi koe poranu raita-
lalo pisimide.

8 Yapare abi nimiri koe kone go-
rupa raayore giyalepape: Rono
page kone-para koe pape kone
raayo giyalepape. Go page ero
agale-para koe pugu pi agale page
raayo giyalepape. 9 Nimina ame
balinuri namakiralepape. Dia-le
nimimi abalana kone-para koe
raayore abala giyasimide. 10 Go
puma nimiri kagaa kone raayo
meamede. Gote-me nimi ora
kagaa enaalinu-rupa warisa-pulu
nipumi ade abuna nipuna epe
kone go aaya. Go puma nimimi
kone meaa-ma pumare nipuna
kone raayo mu kiritamina. 11 Naa
kagaa enaalinu pima-le ruru rado
enaali-rupapara Juda enaalinu-
para rado-rupa napiramina. Go
puma yogale rugulape alinu-
para yogale nakepeape alinu-
para rado napiramina. Go
puma kimisu enaalinu-para raa-
para piri enaalinu-para rado-
rupa napiramina. Go puma pa
kogonome adili enaalinu-para pa
kepele enaalinu-para go raayo-
rupa rado rado abi napiramina.
Dia-le Keriso-me naa raayore
komea-rupa makibumaaoma
enaali raayona lo robaa-para
rubitabenalo naa kagaa enaalinu
mapiraasa.

*Naana ya raana waru komam-
ina*

12 Gote-me nimi madaa ranaame
komisa-pulu nimiri ora nipuna
ruru enaalinu-rupa mapiraaya.
Go pea-pulu nimimi kagaa kone
go-rupa suma piralepape: Waru
kodome komape kone-para raba
meape kone-para pawa pirape
kone-para go kone raayo suma ora
pawa aawae enaalinu piralepape.
13 Go pumare nimina rikirana
piri enaali medalomame nimuna
marakepa agale loma ape agale
teme-daare gore go koe kone
maa rubalepape. Gore Mudu
Alimi nimina koe elenu abala maa
rubisa-le go-rupa nimimi nimuna
koe elenu page maa rubalepape.
14 Go pumare ranaame komape
kone salepape. Go konemere ora
epe kone raayo komea-para maa
makibumaaoma puri mapalaaya.
Go rabu naa kone komea mada
salima. 15 Keriso-me nipuna kuma
pi kone go aaya-pulu go konemere

nimina lo robaa rumaalia. Gote-me abalade nimi yogale komea-rupa mapiraoma yaalisa rabu nipumi go epe kone su komea-rupa piraminalo pisa. Go pea-le nimimi ade abuna Gote-para ora pili tapape. 16 Keriso-na ora epe agalere nimina pu robaa-para waru rubina maitalepape. Nimina ame balinu epe agale rado rado mada ma-redepo yaina laketapape. Go puma nimimi epe rupale yasa-para epe maita-para epe lotu yasa-para loma nimina pu robaa-para wi koneme Gote-para ora pili waru tapape. 17 Nimimi ele raayo kogono puma agale madaa leme-daare gore Mudu Ali Yesuna bi madaa palepape. Go puma nipuna bi madaare nimimi aapa Gote-para ora pili tapape.

Kristen enaali-repaa madaa agale

18 Nimi enanuri nimina alina rolo-para piralepape. Go palimi-daare Mudu Ali-na pora epe-rupa raitalimi. 19 Nimi alinumi page nimina werenu ranaame komalepape. Go pumare nimimi koe kone nasuma nimina werenu-para puri pale agale natapape.

20 Nimi nogo naakinumiri ade abuna nimina ama aapana agale raayo waru pagalepape. Go palimi-daare Gote-me go piale kone raaname komalia. 21 Nimi aaraa aginumiri nimina nogo naakinu-para rono napa-gaalepape. Go palimi-daare nimuna lo robaa makoyaalimi.

Kogonome adili alinu-para surube ali laapona agale

22 Nimi kogonome adili ali raay-ore mo nimina surube alina agale raayo waru pagalepape. Gore nimumi ademe-le pa kamaa ko-gono puma nimu komeleme pu-lalo napipape. Dia, pare nim-imi Mudu Ali madaa kone waru saabaoma ora kone komea suma kogono palepape. 23 Gore kogono raayo nimimi pemere Mudu Ali-na kogono-rupa kone suma puri paloma kogono palepape. Nim-imi pa ali madaa kogono pape yaade kone nasalepape. 24 Go palimi-daare Mudu Alimi nimina epe yoto gialia. Abala nipumi nipuna enaalinuna ele makiri-taasa. Go puma nimi raayo ko-gono peme rabu Mudu Ali Keriso nipu komeana kogono peme-le pa-galepape. 25 Gore pa ali medame koe ele palia-daare gore go paliade koeyae madaa koe kedaa mealia. Gote-me enaali raayo epe kone komea suma go koe ele madaa abutea.

4

1 Nimi kogono surube alinu nim-imi mo nimina naakinu-para ora redepo le kone suma suruba pi-ralepape. Nimina Adaa Ali page so yaa-para piruma adea-le pa-galepape.

Agale mana medaloma

2 Nimimi ade abuna beten leme rabu waru adoba piralimi. Go puma nimimi Gote-para ora pili laatepape. 3 Naa page raba minalo Gote-para nimimi beten latepape. Gote-me naa pora maa waalenaloma naame nipuna epe agaleme Keriso pagaa wi agale madaa puri paboma lamona beten tapape. Go agale madaare nimumi ni abala karapo ada mapaitaasimi. 4 Nimi neme go epe agalena re waru ma-redepo yaaoma lakelano beten tapape.

5 Gore ade abuna Gote madaa kone narulaeme enaalinu adalimi rabu nimumi epe pora adenalo kone waru suma agale laketapape. 6 Nimina agalere ade abuna epe-rupa loma rede waru pina lake-tapape. Go puma nimimi enaal-inuna agale page epe-rupa ade abuna abulepape.

Pol-me Tikikus-para Onesimus laapo mea rapasa

7 Naana epe ame Tikikus nipumi
epe remaa raayo lagu aaya.
Tikikis-ri nipu ni raapu piruma
Mudu Ali-na kogono ora waru pu
aaya. 8 Go pea-le neme go ali nimi
piri-para maa rapaalua. Nipumi
naa madaa remaa lagialia rabu
nimina pu robaa-para epe kone
mada salimi. 9 Nipu epalia rabu
neme Onesimus-ri* ora naana
epe kogono pape ame awaoma
ora nimina adami ali page yaade.
Ele raayo go-para paa-daa nipumi
nimi lagula epalipa.

Pol-me abi piralepape agale Kolosi enaalinu re-para rapaasa

10 Aristarkus-ri karapo ada
komea-para paitapa pare go
alimiri nimi abi piralepape lo
rapaata. Mak nipu Barnabas-
na kai go ameayame page abi
piralepape lo rapaata. Gore nipu
nimi piri-para epalia raburi gore
nimimi nipu mealepape. Go
madaare abalade neme nimi-para
agale mana la malaaluade. 11 Jisas
nipuna bi meda Justus lemede
ali nipumi page abi piralepape
lo rapaata. Go ali repore Juda
alinu piruma Yesu madaa kone
rulasimi. Go ali repore Gote-
na Surube Suna agale madaa ni
raapu komea-para kogono pema.
Go puma nimumi ni waru raba mu
aaeme.
12 Epafras-me page nimi-para
abi piralepape lo rapaata. Go ali
page nimina adami ali piruma
Yesu Keriso-na kogono pea. Ade
abuna nimi raba minalo beten
puri paloma lo aaya. Go puma
Gote-me nimi puri mapalaaoma
ora enaali mapiraoma nipuna
agale waru pagoma puri meal-
iminalo ade abuna beten lo aaya.
13 Neme nipumi kogono waru paa-
daa neme nimi go-rupa lagialo:
Nipumi nimi-para Laodisia su-
para piri enaalinu page Hierapolis
su-para pimi enaalinu page raba
mu aaya. 14 Demas page naana epe
dokta Luk go laapome page nimi
abi piralepape agale lo rapaatepe.
15 Nimi page neme abi pi-
ralepape lo agalere Laodisia su-
para piri enaalinu laketapape.
Go puma nimimi abi piralepape
agalere Nimfa-na ada-para kiri-
taoma pimi. Keriso-na enaalinu
page laketapape. 16 Nimimi go
pepa abala yarepe kiralomare
wala mo Laodisia su-para lotu
kiritape lo pimi enaalinumi
yarepena penaalapape. Go rabu
page Laodisia su-para pimi enaali
nimumi pepa meda rapaainaloma
nimimi go page yarepealepape.
17 Gore nimimi Arkipus-ri gu-rupa
puma laketapape: Mudu Alimi
abalade maa gisae kogonore neme
waru pu kiritape lo robaama
laketapape.
18 Niri nana go pepa kimi
paitalepape agale la rapaato: Abi
paitalepape. Ni Pol yaade. Niri
karapo ada-para pa pi-le nimimi
ni madaa kone narugulatepape.
Gote-na epe raba meape konere
nimi komea komea lo gina.
Go mada.

* **4:9:** Onesimus-re Filemon-na kogonome adili ali. Epe Agalena re adede kogonome adili alimi page Tikikus raapu lama epalipi loma lakelisa. Filimo-na agale madaa page apo wia-daa.

Tesalonaika Egali Ripili Agale

Tesalonaika-re Mesadonia-na su robo ru-para aaya. Pol-me Filipai giyomare Tesalonaika su-para puma lotu ada marekaasa (Aposel 17:1-9). Pare Juda alinumi adisimi rabu enaali adaapumi Pol-na agale raluma Kristen opisimi rabu nimumi Pol koe kone suma Tesalonaika magiyaasimi. Werepe Pol mo Korin su-para puma pirisa rabu nipuna kogono yago Timoti ipuma mo Tesalonaika su-para piri Kristen enaalinu remaa puma lakalisa.

Pol-me Timoti-na agale pagoma go pepare Tesalonaika enaalina kone rulae puri mapalaalo Pol-para Silas-para Timoti-repaame lisimi. Makuaae Mudu enaali adaapumiri go pepare Pol-na ririnane lu pepa kone wimi. Go pepaparare Pol-me Tesalonaika su-para pimi enaalina kone rulae ele-para epe-ae laapo madaa raaname komisa.

Go Kristen-repaamere Keriso wala ake puma epalia pe lo namakuaasimi. Yesu abi na-epena loma komisimide enaalinu page epe piramala pope su mealimi palo makuaalalo pirisimi. Yesu aarabo epalia palo page makuaalalo pirisimi. Pol-me nimuna agaleme agale abuloma gu-rupa lisa: Nimi epe ae raitalepape lisa. Go puma nimi yarare puma Yesu epalia yapi surubalepaape lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Epe-rupa pitaapape agale (1.1-4)
- Kone rulae gu-rupa ena agale (1.5–3.13)
- Go napipape agale (4.1-12)
- Keriso wala epalia rabu kone rulae enaalinu epa mealia (4.13–5.11)
- Gote-me nimi raba mealia-le epe-rupa pirapalepe (5.12-28)

Pol-me Tesalonaika pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-para Sailas-para Timoti-para naame go pepare mo
Tesalonaika Yesuna ruru enaali
nimimi adaliminalo lu rapaatema.
Nimi aapa Gote-para Mudu Ali
Yesu Keriso laapo raapu piri
enaalinuri Gote-na epe raba
meape kone-para kuma pi kone
laapo mealimina.

Tesalonaika enaalinumi kone rulaoma pirisimi

2 Koro yaalore naame beten
lema rabu nimina bi loma nimi
madaa lema. 3 Gore naame
naana aapa Gote-para beten lema
rabu nimimi kone rulaoma pora
raleme-daa makuaaema. Go
puma nimimi enaalinu madaa
ranaame komoma naana Mudu
Ali Yesu Keriso puri paloma adoba
pimi. 4 Gore ame balinu-ya, nimiri
Gote-me ranaame komoma nimi
Yesu raapu mapiraasa-daa naame
abala makuaaema.
5 Naame go Epe Agale nimi piri
mea ipisimare go Epe Agale madaa
kone waru rulaoma mea ipisima.
Go puma naame lagisima rabu
pa agaleme nalisima pare puri-para Holi Spirit laapo raapu mea
lagiamade. Go rabu nimi piri-para ipuma nimi raba mula ipisima. Go kone raayore nimimi
abala makuaaeme.
6 Go rabu nimimi naana pora-para Mudu Ali-na pora laapo-para
raleme. Go puma nimimi Gote-na agale pagoma kedaa adaapu
rilisimi. Go pirisimi pare Holi
Spirit-mi nimi raana makomasa-pulu nimimi Epe Agale madaa
wala pedo peme. 7 Go pirisimi
rabu Masedonia su-para piri kone
rulae enaali-para Akaia su-para
piri kone rulae enaali raayome
nimina epe pora adisimi. 8 Go
adisimi rabu nimimi Mudu Ali-na
Epe Agale waru pagoma enaalinumi su meda-para lamoyala Griki

su-para lamoyala puma su raayo-
para pago kiritasimi. Go puma
Masedonia Akaia su lapo-para piri
enaalinumi pagenalo su raayo-
parare nimi Gote-na agale madaa
kone rulaoma pagisimi. Go pea-le
naame wala nimi lagiape agalere
meda nalema. 9 Apo enaalin-
umi nimina kone madaa agale go-
rupa leme. Abalade naame nimi
piri-para ipisima raburi naa epe-
rupa surubuma makirae remonu
giyasimi-daa remaa leme. Go
puma nimi kone perekea yoma
Gote madaa kone rulaoma ade
abuna pirape Gote nipuna kogono
pisimina leme. 10 Go page nim-
imi Gote-na Simi so yaa giyoma
wala go su kamaa epaliade yapi
di madaa adoba pimi lo go remaa
leme. Go Naakiri nipu abalade
komisa pare Gote-me nipu wala
marekaasa. Go pisa-pulu werepe
Gote-me koe rono pagape kone
mea katea di rabu Yesumi naa epe-
rupa surubea-pulu Gote-me naa
koe-rupa na-abutea.

2

Tesalonaika su-para Pol-na pisa kogono

1 Gore nana ame balinu-ya,
abalade naa nimi piri-para ip-
isima rabu naana kogono epe-
rupa pisima-pulu enaali adaapu
kone rulasimi. Go remaare
nimi makuaaeme. 2 Abalade
naa Tesalonaika su naipisima
rabu mo Filipai su-parare kedaa
waru rilisima. Go page naa-
para ero lisimi-daa nimimi abala
pagisimi. Go pirisimi pare Gote-
me naana lo robaa-para nipuna
puri mapalaasa-pulu Epe Agale
lagisimade. Go pisima rabu lore
Mudu enaali adaapumi kedaa
gisimi. 3 Naame agale nimi lagele-
mare gore naame koe kone nasu lo
robaa-para koe koneme makirae
agale natema. 4 Dia, pare Gote-me
naa laguaaya-rupare laketema.
Gore nipumi naa nipuna Epe
Agale enaalinu-para lakelamonolo
kogono gisa. Go pisa-pulu naame
puri paloma laketema. Go pemare
alinumi naana kogono kepaame
komape kone winalo napema. Dia,
pare Gote-me go kogono raana
komenalo pema. Go pemare Gote
nipumi naana pu robaa-para ado
rekele muma rumaaya. 5 Gore
naame agale la moyaalisima rabu
naame nimi komeleme pi agale
nalagisimi-daa adisimi. Naame
go kogono pisimare gore naame
epame komape kone suma kogono
napisima. Koro dia yapare gore
Gote-me page adea. 6 Naame
go kogonore nimimi page pa
enaali radonu page naana bi
minasaaliminalo napisima. 7 Go
kogono pisima rabu naare Keriso-
na aposel kogono alinu piruma
naa adaa bi mulalo napisima. Dia,
yapare nimi komea-para pirisima
raburi naame ora epe kone suma
nimi raba mulalo pirisima. Go
yapare enanumi nimuna nogo
naakinu pawa surubalemede-
rupa kogono pisima. 8 Naame
nimi madaa ranaa komo ora
raaname komelema-pulu naame
nimi raapu piruma Gote-na Epe
Agale talo pisima. Go puma nimi
raba mulalore nimumi naa lu
makomala pisimi yaalore naame
kone adaapu nasula pisima.
Nimiri ora naana epe adami
enaalinu yaa-pulu go kone suma
kogono pisima.

9 Gore naana radaa pi kogonore
ame balinu-ya, nimimi abala
ademe. Naame Gote-na Epe
Agale mogelisima rabu nimi
lagulalore puri waru paloma
pisima. Gore naame nimina eda
elenu gialiminalo napisima pare
ade abuna naame kimi kogono
pisima.

10 Gore nimimi page Gote-me
page naana pora waru adisimi.
Nimi kone rulae enaalinumiri

naame kone ora epe-ai suma
redepo le-rupa pisimi-pulu nim-
imi koeyae na-adisimi. 11 Gore
aaraa medame nipuna nogo
naakinu-para epe alinu pade-
rupare gore naame page nimi-
para pisima. Go puma komea
komea lo epe-rupa pema-daa
ademe. 12 Naame nimina lo
robaa-para puri page kuma pi
kone page gialema. Naamere ora
Gote-na kone muma pora go-rupa
pamuaminalo pisima. Go puma
Gote-me nimi madaa pedo pinalo
pora pamualepape lo lakelema.
Gore Gote-me nimi nipuna epe
puri muma nipuna Surube su-
para paliminalo mapiraaya.

*Juda amenumi kedaa rilisimi-
rupa nimimi page rialepape*

13 Go ele madaare naame Gote-
para ora pili lema. Abalade naame
Gote-na agale nimi lagisima rabu
nimimi pa enaalinuna agale-rupa
napagesimide. Dia, pare nimimi
ora Gote-na agale pagisimide.
Gore nimimi Gote madaa kone
rulaeme rabu go agaleme nimina
lo robaa-para puri mapalaaya.
14 Naa amenu, nimiri Gote-na
lotu adanu-para kiritape enaali
so Judia adaa su-para pirisimi
piale pimi. Nimu Yesu Keriso
madaa kone rulasimi-pulu gore
nimu Gote-na ruru enaali piru
aaeme. Gore mo Judia su-para
piruma Yesu Keriso madaa kone
rulaeme enaalinumi kedaa go-
rupa rilisimi. 15 Juda alinumi
Mudu Ali Yesu-para Gote-na agale
lakale alinu-para lu makomasimi
rabu naa page kedaa gisimi. Go
alinuri Gote giyoma ora enaali
raayo-para yada lore ali aulaeme.
16 Gore naame pa ruru radonu-
para epe agale laketa pisima.
Go pisa pare nimumi epe agale
pagoma kone rubula pirisimi pare
Juda alinumi epe agale mogeape
pora rugulisimi. Go pisimi-pulu
nimuna koe kedaa meape elere
mea rubitaboma pupitagi pa
neme. Go peme pare Gote nipuna
rono pagape agalere nimu madaa
abala epa wia.

*Pol-me Tesalonaika enaalinu
adoma raana komisa*

17 Gore ame balinu-ya, naa abala
nimi raapu pirisliimade pare Juda
alinumi naa ralisimi. Go rabu
naa ogeasi nimi raapu rugula la-
paoma pima. Gore ora naana
leme nimi na-adema pare naana
konere ora nimi raapu winaloma
pima. Go rabu naame nimi
adola epape pora asa pima. Nimi
ora adawe kone suma naana pu
robaa-para ora kolisa. 18 Go paa-
daa naame nimi adola epalima
kone wisima. Niri Pol koro adola
epaawe kone suma pora asapisua
pare Satan-me naana pora rabu-
lisa. 19 Werepe naana Mudu Ali
Yesu wala epaliade yapi di raburi
naa nipuna le agaa madaa rekoma
temana naa ele mealima ya? Go
rabu naame ele madaa raaname
komalima ya? Go puma naame pa
giape elere ali agale adaapu loma
mealima ya? Gore nimi madaa
lema. 20 Gore nimi madaare naa
ranaa komo pima.

3

*Pol-me Timoti-ri nimu puri ma-
palaainalo penaalisa*

1 Naame nimi adolalo pirisi-
made rabu Sailas saa laapo Atens
su-para pua piralepa kone suma
Timoti mea rapaasipa. 2 Go-
para pirisipa rabu saame Timoti
nimina kone rulaere puri ma-
palaainalo mea rapaasipa. Gore
nipuri naana ame piruma Gote-na
kogono saa raapu puma Keriso-na
Epe Agale lakale ali yaade. 3 Gore
nimi medaloma go kedaa riaoma
pumare koau nawaalaliminalo
Timoti maa rapaasima. Gore
Gote-me naa go kedaa riamonalo
abala mapiraasa-daa makuaaema.
4 Gore abalade naa nimi raapu

pirisima rabu naame radaa
nalima lo lagisima. Gore komea
lagisimade-rupare abi nimimi
adaleme. 5 Go pea-pulu neme nimi
pa adoba pirano kone nawisua.
Dia, neme Timoti nimina kone
rulaere adenalo mea rapaasua.
Gore Satan-me nimi malopaaoma
naana kogono makoyaalalo pisa-
daa Timoti maa rapaasua.

Timoti-mi epe agale lakalisa rabu Pol-me raana komisa

6 Go pisua pare abi Timoti-
mi nimi giyoma epaade. Go
pumare nipumi naa-para epe re-
maa epa lagiade. Nipumi nim-
ina ranaa komape kone-para kone
rulae-para lagiade. Gore nipumi
go-rupa lagia: Ade abuna nim-
imi naa madaa kone suma naa
adolalo peme lagia. Gore naame
nimi adolalo pema-rupa peme.
7 Gore nana ame balinu-ya, naame
go remaa rapaaema rabu nim-
imi kone waru rulaeme-pulu nim-
imi naana robaa go peme-aimi
puri mapalaaeme. Go pea-le nimi
re-para koe kedaa epalia rabu
page radaa nape rabu page puri
mu pirualepape. 8 Gore nimimi
Mudu Ali raapu puri waru paloma
piruaaeme-rupa naa raapu page
ora epe-rupa pirualepape. 9 Gore
abi naame nimi madaa Gote-para
ora pili tyama. Gore naame nimi
madaa Gote-na le agaana raana
komalima rabu ade abuna ora pili
lema. 10 Gore naare paame page
ribaa page nimina le agaa ora
adalima kone suma Gote-para ade
abuna agale mu aaema. Gore
nimina kone rulae ogesi-daa dia
yaaliare naame nimi raba mulalo
epalima.

Pol-me Gote-para nimu piri-para maa penaalo beten lisa

11 Naana konere naana Aapa
Gote-para naana Mudu Ali Yesu-
para nipumi naare nimi piri-para
epomonolo pora mea waatea.
12 Naana konere Mudu Alimi
nimina pedo puma raana komape
ele ma-adaa yaalia. Go puma
nimimi mo ame balinu-para
enaali raayo-para page go kone
ma-adaa yaa-mama palimina.
Go pumare naame nimi madaa
ranaa komalima-rupa piralepape.
13 Naana konere Gote-me nimina
pu robaa-para puri gialia. Go
puma werepere naana Mudu Ali
Yesu wala epalia raburi kone
rulae enaalinu page nipu raapu
piruma nipumi nimi ma-epeaalia.
Go puma naana Aapa Gote-na le
agaana nimi yala napoteme.

4

Epe pora pamuaema rabu Gote-me raana komea

1 Gore nana ame balinu-ya,
abiri naame nimi mogeasima-
rupare Gote-na pora raitalepape.
Naame puri paloma Mudu Ali
Yesuna bi madaa waru lagialema.
Abiri nimimi go pora epe-rupa
pamuaeme-rupare werepe page
go-rupa kama pamualepape.
2 Gore naame agale raayo Mudu
Ali Yesuna bi-para agale mana la-
gialimade rabu abala pago kiral-
imi. 3 Gote-na konere go-rupa:
Nimimi ena paake yolape kone
raayo giyoma nimi ora epe-rupa
piralepape. 4 Gore ena mi al-
inu kone salimi-daare epe-rupa pi-
ralipa kone suma ena ora epe-rupa
rumaalepape. 5 Yolalimi rabu nim-
ina kone-para koe-rupa kepaame
komalimi. Go palimi-daare Gote-
na agale napage pa piri alinumi
peme. 6 Go kone madaare nimina
ame balinu-para koeyae napuma
nimu namakiralepape. Gore alin-
umi kone rado rado go-rupa suma
koae-aunu palimiri gore Mudu Al-
imi go kone madaa koe kedaa
katea. Abalade naame go agalere
ora puri palo lagisimade. 7 Gote-
me nimi paake yole kone sami-
nalo namapiraasa. Dia, nipumi

naa epe-rupa piraminalo yaaloma
mapiraasa. 8 Go pea-pulu ali
medame mogeape agale giyalia-
daare nipumi pa ali meda koau
nawaalea. Dia, pare nipumi Gote
koau waalea. Go koau waalea-
aimi Gote nipumi nipuna Holi
Spirit go aaya.

9 Nimimi ame balinu madaa
ranaame komape konere pepa-
para mada nalu rapaalua. Dia,
Gote-me ame balinu-para ranaa
kome raana komalepape lo abala
moge ria wisade. 10 Go pisa-
pulu nimimi nimina ame balinu
Masedonia su-para piri-repaa
ranaame komisimi. Go pisimi
repa pare ame balinuri naame
nimi puri mapalaaoma go-rupa
palepape lo lagialema. 11 Gore
kone go-rupa mogealepape:
Nimi pawa pirape kone waru
suma maa adaalu-ae enaali-rupa
napiralepape. Go page nimina
kimi kogono palepape. Gore
abalade naame nimi-para agale
lagisimade-rupa palepape. 12 Go
palimiri Gote madaa kone narulae
enaalinumi nimi epe bi gialimi.
Go raburi nimina ele page narudu
yaalia-pulu enaali medalomana
ele meape kone nasalimi.

Werepe Mudu Ali ipuma naa marekaaoma kiritalia

13 Gore nana ame balinu,
pagalepape. Naame abala kome
enaalinu madaa paliade-ae lag-
ulalo pima. Go puma enaali
medalomame kome enaalinu wala
narekalimi kone su aaeme rabu
nimuna pu kolea. Go peme-
le nimimi go madaa ora agale
pagalepa. 14 Gore Yesu komoma
wala rekesa-daa nipu madaa
naame kone rulaema. Go puma
Yesuna puri madaare Gote-me
Keriso-na enaali abala komenu
page marekaaoma Yesu raapu
komea-para mea epenalea-daa
naame go madaa kone rulaema.

15 Naame Gote-na agale nimi
gu-rupa lagema: Wala werepere
Mudu Ali wala epaliade yapi di
raburi papiri enaalinu werepe
epenalo abala kome enaali riri-
nane abala palimi. 16 Dia, Gote-
na adaa ensel-me agale puri palo
yaalea raburi Gote-na biugel-me
page e tea. Go raburi Mudu
Ali nipu so yaa giyoma epalia.
Go palia pare abala ririna enaali
medaloma Yesu madaa kone ru-
laoma komisimi enaalinuri nimu
abala ririna rekaa epalimi. 17 Go
pumare naa pa pitimade enaal-
inuri Gote-me naa go marekaalia
enaali raapu pitima. Go puma
nipumi naa raayo so yaa-para
mole raapu maa puma Mudu Ali
madaala palima. Go pumare
naame Mudu Ali raapu ade abuna
nipu raapu kagaa piramala pal-
ima. 18 Nipumi go-rupa palia-
le nimimi naana go agale remaa
pagoma ame balinuna lo robaa-
para puri mapalaainalo pua lake-
tapape.

5

Mudu Ali epalia-le di yarare pua piramina

1 Naa ame balinu-ya, naame
Mudu Ali epape yapi di-ri go rabu
epalia lo pepa madaa ake paa-
daa luma lagiamona ya? 2 Gore
nimina Mudu Ali epape yapi di-ri
ribaa paake ne ali-rupa epalia-daa
abala pageme. 3 Gore enaalinumi
abiri nimu ora epe-rupa pima pa
leme-daare nimu ma-koyaape di-
ri wagepu nimu madaa epalia.
Go paliade raburi enanumi naaki
nogo maitalo pemede-rupa epalia-
pulu nimimi go radaa mada
nawadialimi. 4 Yapare nana
ame balinu, nimiri ribaale-para
napimi-le go yapi di epaliade
raburi paake ne ali-rupa epalia.
5 Dia-le nimi raayore paa-para
piralepape. Naare ribaale-para
koe-rupa napiramina. 6 Go pea-le

naare mo koe enaali radonu u palu
pimi-rupa napiramina. Dia, pare
naana le waru rupaoma naana
kone waru redepo lenaloma
piramina. 7 Gore u paleme
enaalinuri ribaa ora palemede.
Go page ribaare enaalinumi ipa
bia noma makeyaemede. 8 Go
peme pare naa paa-para pima-le
naamere waru adoma surubam-
ina. Naame kone rulae ele-para
raana komape kone-para suma
go konere kapaa yome warili
mamina-rupa maaramina. Go
pumare Gote-me naa ade abuna
epe-rupa mapiraape konere
naame kaapa yome warili ragua-
rupa maaraoma piramina. 9 Gote-
me naare nipuna rono page kone
meamonolo-daa namapiraasa.
Dia, naana Mudu Ali Yesu Keriso
komisa rabu nipumi naa ade
abuna piraminolo kone gisa.
10 Keriso nipu abalade naa madaa
komisa. Go puma nipuna di
rabu naa pa piralima page ora
komalima page gore nipu raapu
komea-para piralima. 11 Go pea-
le nimimi ame balinu raba muma
epe agale lakeloma pu robaa-para
puri mapalaatepape. Gore abi go
peme-rupare go-rupa palepape.

Gote-na ruru enaalimi epeaanu pina

12 Naa ame balinu, nimi
naame go-rupa lagialema: Alinu
medaloma nimina rikirana epe
kogono peme-le go lotu surube
alinuna agale mana epe-rupa pa-
galepape. Go alinuri Mudu Alimi
nimi ali mudu-rupa mapiraaya-
pulu nimumi nimina kone ma-
redepo yaainalo agale lageme.
13 Gore nimumi epe kogono peme-
le nimimi nimu-para ora epe
kone suma ranaa komape kone
salepape. Nimiri nimina ame
balinu raapu epe kone komea
suma pawa piralepape.

14 Gore ame balinu-ya, naame
nimi-para puri pale agale go-rupa
lagialema: Ali medaloma kogono
kiaa rakepele alinuri nimimi
puri mapalaaoma epe-rupa pirina
tapape. Go page ali medaloma
nimuna pu robaa-para paalame
kome alinuri puri mapalaalepape.
Enaali medaloma puri nasalimi
enaali raba mealepape. Go puma
ali raayo nimimi pawa piruma
raba mealepape.

15 Gore enaali medalomame
nimi-para koeyae palimi-daare
wala nimu-para koeyae na-
abutapape. Dia, pare ade abuna
nimina ame balinu-para enaali
raayo-para page epe kone suma
epe-rupa raba mealepape.

16 Nimimi ade abuna raaname
komo piralepape. 17 Nimimi ade
abuna beten tapape. 18 Gore nim-
imi Gote-para ele raayo madaa ora
pili tapape. Yesu Keriso raapu
pimi-pulu Gote-me nimi raaname
komalia.

19 Nimimi Holi Spirit-na puri na-
pora poalepape. 20 Enaali medalo-
mame nimi-para Gote-na agale
lagialimi-daare nimimi nimu koau
nawaatepape. 21 Gore nimimi ele
raayore waru makuaaoma nim-
ina kone-para epeaaliade ele waru
saapiralepape. 22 Go pumare koe
elenu raayo ora giyalepape.

23 Gote-me naa epe kuma pi
kone gu aaya. Go puma nipumi
nimi raayo ora nipuna enaalinu
mapiraalalo pea. Go puma nipumi
nimina kone-para wasupara-para
to yogale raayo page surubuma
ora nipuna enaalinu piraminalo
pea. Go pea-le naana Mudu Ali
Yesu Keriso epaliade yapi di raburi
nimi koe-rupa mada napiralimi.
24 Gote-me nimi yaaloma muma
epe kone ade abuna nimi madaa
wia-pulu nipumi raba mu aaya.

25 Gore ame balinu, nimimi
Gote-me naa raba minalo beten
tapape.

26 Gote-na ruru pimi ame balinu raayo abi piralepape lo laketapape.
27 Mudu Ali-na bimiri nimi-para agale puri paloma lagialo: Go pepare nimimi ame balinu pimi-para raayo yarepealepape.
28 Naana Mudu Ali Yesu Kerisona epe raba meape kone abi mealimina.
Ni Pol go yaade.

Tesalonaika Laapo Ripili Agale

Tesalonaika su-para piri enaalimi Keriso wala epalia raburi ake ora palia pae kone wisimi. Medalomanuri Mudu Ali-na yapi di-ri abala epaade lisimi. Go madaare Pol-para Silas-para Timoti nimumi enaalina kone maredepo yaatalo go pepa lisimi.

Pol-me talo: Go yapi di-ri abi na-epaade lisa. Riri-nanere enaalimi kedaa waru puma koe alinumi puri waru pabalimi lisa. Rekena agale yoke ali meda ipuma Yesu Keriso-na yada lore ali abala adalimi lisa.

Pol-me mo enaali-para talo: Nimina kone rulae elena puri ma-adaa yaana kedaa rialepaape lisa. Nimuna puri paboma kogono pu nimu surubenalo lisa. Nipupara nipuna kogono ali yagonumi peme-rupa kogono pape kiaa narubena lisa. Yago raba meape page kiaa narakepealepape lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1-2)
Pol-me ora pili loma yapare waru adalepape lisa (1.3-12)
Yesu wala epalia agale (2.1-17)
Kristen-na pora epe-rupa pamualepape agale (3.1-15)
Pora poae agale (3.16-18)

Pol-me Tesalonaika su-para pepa laapopa rapasa

1 Sailas-para Timoti-para ni Pol page naamere nimi Tesalonaika su-para pimi Yesuna ruru enaalinu madaa kone wima. Go paadaa neme pepa lu rapaato. Nimiri naana aapa Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso raapu piramina.

2 Go puma aapa Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso lapome nimi-para epe raba meape kone-para kuma pi kone page gialia.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

3 Gore naana ame balinu, naame nimi madaare Gote-para ade abuna ora pili lema. Go konere ora epelea gore nimina kone rulaere ora adaa yaa-ma pea. Go puma nimimi ame balinu-para ranaa komape kone adaapu kana mone saoma peme. 4 Go pemepulu naame Gote-na lotu adapara kiritaomare nimina bi waru minasaaema. Gore nimumi nimi kedaa geme rabu radaa noma page nimi epe-rupa pimi. Go puma nimimi puri paloma kone waru rulaeme-daa naame nimi madaa agale adaapu lema.

Gote-me naa epe redepo le-rupa rumaalia

5 Gore nimina ria pimi kedaa madaare Gote-me naa-para yoto epe-rupa rumaalia-daa adalima. Go puma nimimi Gote-na Surube Su ora adolalore kedaa ruaeme. 6 Gore enaali medalomame nimi kedaa maa epeme enaalinuri Gote-me nimu madaa page kedaa katea. Gore Gote-me epe-rupa nipumi go-rupa palia. 7 Go puma abi kedaa rialimi enaalinuri nipumi raba mealia. Go pea-le nipumi naa-para page go-rupa palia. Werepe Mudu Ali Yesu-para nipuna puri pale ensel raapu sogo yaa giyoma nipuna yapi di rabu Gote-me naana kedaanu ma-dia yaalia. 8 Go rabu go su kamaa epalimi rabu adaa repena sulaa page maa epalia. Go puma Gote madaa kone narulae piralimide enaalinuri gore koe su naakupara maa rubalia. Gore Mudu Ali Yesuna Epe Agale napageme enaalinuri maa rubalia. 9 Go enaalinumiri ora radaa adaalepe no piruma Gote raapu komea-para napiralimi. Dia, pare adaalu su rado-para Gote na-ado piralimi. Go puma nimumi Mudu Ali-na le agaa-para nipuna epe paana puripara ora na-adalimi pare koe-rupa

puma piralimi. Gore Yesu Keriso
wala epaliade yapi di raburi abi
koe-rupa piri enaalinuri go koe su-
para palimi. 10 Gore nipu epaliade
yapi di raburi nipuna kone
rulae enaali raayome nipuna bi
minasaoma nipu madaa raaname
komo piralimi. Naame abalade
nipuna agale nimi lagisimade
rabu nimimi kone rulasimi.
Go pisimi-pulu nimi page mo
enaali medaloma raapu epe-rupa
piralimi.

Pol-me Tesalonaika enaali raba minalo beten lisa

11 Go pea-daa naame go madaa
kone suma ade abuna naana
Gote-me nimi raba minalo beten
loaema. Gote-me nimi yaaloma
epe-rupa mapiraasa-daa naame
go madaa kone suma Gote-me
nimi puri ginaloma epe-rupa
piraminalo beten loaema. Go
puma nimimi epea pulalo palimiri
nipuna puri nimi ginalo beten
lema. Go pumare nimimi Yesu
madaa kone rulaoma pemede
kogonore ora waru pu kiritalim-
inalo beten loaema. 12 Go palimi-
daare naana Mudu Ali Yesuna bi
minasaalimi. Go puma nipumi
nimina bi page minasaalia. Go
madaare naana Gote-para Mudu
Ali Yesu Keriso laapona epe raba
meape kone go-rupa gialipi.

2

Keriso wala epaliade

1 Gore nana ame balinu-ya,
naana Mudu Ali Yesu Keriso wala
epalia rabu naa nipu raapu so yaa-
para komea kiritalima. Go palimi-
daa neme agale puri paloma
go-rupa lagialo: 2 Go enaali
medalomame Mudu Ali abala
epaa pare wala naepalia laalimiri
go agale madaa kone adaapu nasu
piralepape. Go onaalinumi Gote-
na koneme makuaaoma go-rupa
lagialia pae nipuna makuaae agale
lea pae maarea. Gore nimumi
naame pepa madaa lisimade agale
leme palo ni maarea. 3 Gore
ali medame nimi-para agale
rado makirae konenu gu-rupa
lagialimi-daare nimuna agale
napagalepape. Go ele epaliade
yapi di-ri ora abala pa-rupa
na-epalia. Dia yapare abala
ririna enaali adaapumi pupitagi
noma Gote koau rilae enaali epa
kiritalimi. Go puma rekena agale
yoke ali page abala epenaloma
enaalinumi adalimi. Go koe aliri
nipu koe su naaku-para pope ali
yaade. 4 Go alimiri enaalinumi
elenu raayo madaa beten loma
Gote-na epe elenu leme-daa go
rekena agale yoke alimi apo ele
raayo makoyaatalo palia. Go
puma nipuna bi minasaoma mo
elenu raayo rabuaanaalia. Go
puma nipu Gote-na epe ada-para
piruma go-rupa tea: Niri ora Gote
yaade tea.

5 Pagalepa, abalade ni nimi
raapu piruma go madaare abala
remaa laguaaripude. 6 Apo koeyae
pi aliri abi page kogono pala
pia. Go pea pare abi nipuna
pora pamea-rupare nimimi abala
adamede. Gore Gote-me nipu
laketea di rabu apo rekena agale
yoke ali epalia. 7 Gore go rekena
agale raitape kogonore abi page
nipu kaledoma kogono pa pea.
Go pea pare werepe epaliade
yapi di-ri koe kogono madaa pora
rabuli ali penaaloma apo koe
kogononu wagepu opapalia. 8 Go
raburi mo rekena agale yoke ali
nipuri pename epa opapalia. Go
palia pare Mudu Ali Yesu nipuna
agaana popome nipu lu makoma-
lia. Gore Ali Mundu-ri nipuna epe
paa raapu kamaa pename epalia
raburi mo rekena agale yoke ali
ora ma-dia yaalia. 9 Go rekena
agale yoke ali epaliadere mo
Satan-na purimi mea epalia. Go
rabu nipumi makirae agale loma
napi kogono raayo-para makirae

puri pale kone-para kogono rado
rado palia. 10-11 Go puma go
koe alimiri ora makirae kogono
palia rabu nipumi koe naaku-
para polalo pemede enaalinu
makiralia. Yapare go enaalinumi
ora agale madaa kone mada
narulalimi-pulu Gote-me nimu
madaa makirape elenu epenalea.
Go puma nimumi go makirae
agale madaa kone rulalimi. Go
puma Gote-me nimu ade abuna
epe-rupa mada namapiraalia pare
koe naaku-para palimi. 12 Go
madaare enaali raayome abalade
ora agale madaa kone narulaoma
koeyae pape madaare raaname
komeleme. Go peme-le Gote-na
kose lape di raburi nimumi koe
kedaa mealimi.

Gote-me naa wala mealia lo mada misa

13 Pare ame balinu, nimiri
Mudu Alimi nimi madaa ranaame
komea-pulu ade abuna naame
nimi madaa Gote-para ora pili
lema. Ora abaladere Gote-me
nimi ade abuna kagaa piramala
paliminalo mada misa. Go
puma nimimi ora agale madaa
kone rulasimi-pulu Holi Spirit-
na purimi nimiri Gote-na enaali
mapiraasa. 14 Go madaare naame
nimi-para Epe Agale lagisima
rabu Gote-me nimi yaaloma
mapiraasa. Nipumi naana Mudu
Ali Yesu Keriso-na epe paana puri
meaminalo yaaloma mada misa.
15 Go pea-le ame balinu-ya, nimiri
waru epe-rupa puri waru paloma
piralepape. Gote-na ora agale
naame abalade nimi lagisima
page pepa madaa lisimade agale
page nimimi waru makuaaoma
piralepape.

16 Naana Mudu Ali Yesu Keriso-
para naana Aapa Gote laapo
nipumi naa madaa ranaame komo
aaepe. Go puma nipumi epe kone
suma nipuna ade abuna kagaa
pirape puri-para epe kuma pi su
gialipi. 17 Go pea-le nipumi nimina
pu robaa-para puri mapalaaina.
Go puma nimimi epe kogono
pumare kone waru suma agale
epe-rupa temenalo nimi raba
mealipi.

3

Gote-me naa raba mina beten laatepape

1 Gore ame balinu-ya, agale abi
lo kiritalua. Naa Gote-me raba
mina beten laatepape. Go pumare
Mudu Ali-na agale su raayo-para
pagena go mada nipuna bi mi-
nasalimina beten tapape. Gore
nimina rikirana pagisimide-rupa
pagenalo beten tapape. 2 Go
page koe pupitagi pe alinumi naa
koeyae napinalo Gote-para beten
tapape. Gore enaali raayo Gote
madaa kone narulaeme-le beten
gu-rupa tapape.

3 Yapare ali mudumiri naa
madaa kone ora waru mapiraoma
nipumi nimi puri mapalaaoma
nimi surubalia. Go palia rabu
Satan-me nimi mada nama-
koeyaalia. 4 Go page Mudu Alimi
nimi madaa naana kone ma-
redepo yaa rabu naame agale
lagelemade-rupa nimimi page ora
go-rupa peme-daa makuaaema.

5 Gore Mudu Alimi nimina kone
ma-redepo yaina. Go puma nim-
imi Gote-na ranaa komape kone
makuaaoma Keriso-na puri pale
marekaape kone mealimina.

Ali raayome kogono waru palepape

6 Gore nana ame balinu-ya,
naame Mudu Ali Yesu Keriso-
na bi madaa agale mana gu-
rupa lagialema: Pa ali medalo-
mame kogono giyoma naana
lagisimade agale napagalimi-airi
alinu raapu napiralepape. 7 Gore
nimimi naana kone mealepape.
Abaladere nimi raapu komea-
para pirisima raburi ki ali kepele
alinu napiruma kogono pisimade.

8 Naame nimina edanu page pa
kamaa namuma nisimade pare
naame kana-me kabesimade.
Naame kogono puri paloma puma
kedaa pu radaa pi kogono ribaa
page naare paame page pisima.
Gore nimimi naa madaa kana
narubaliminalo go-rupa pisima.
9 Gore naame kogono go-rupa
pisima-pulu nimina eda nape
elenuri naa gialepa mada ta
pisima. Go mada ta pisima
pare nimimi naana pora adoma
mogealiminalo kogono pisimade.

10 Abalade naa nimi raapu
pirisima rabu naame nimi agale
mana go-rupa lagisimade: Ali
medame kogono giyalia-daare go
alimiri eda mada nano paitalia
lisimade. 11 Naame nimina ruru
alinu medalomare pa piruma
kogono napeme lo remaa pagema.
Go pagomare go agale lisima. Go
alinuri nimuna maa adaalu ma-
puaoma ali medana elenu adoma
agale pa leme. 12 Gore Mudu Ali
Yesu Keriso-na bi madaare naame
go alinu agale mana puri paloma
go-rupa teme: Pora waru epe-rupa
pamuma kogono puma nimina
eda mealepape.

13 Go pea-le ame balinu-ya,
nimimi epe kogono pape giya
nakomalepape. 14 Gore naame
go pepa luma rapaamonaloma
ali medame napagalia-daare go
ali waru adalepape. Go puma
nimu raapu napiralepape. Go
puma nimumi nimuna koe kone
madaa nimu yala poteme. 15 Go
pea pare nimimi yada lore ali
kone nasalepape. Dia-le nimimi
nipu ame kone suma agale mana
tapape.

Agale medaloma

16 Mudu Ali nipuri ora kuma pi
konena re yaa-pulu nipumi ade
abuna ele raayo madaare kuma
pi kone gina. Ali Mundu-ri nimi
raapu pirina.

17 Niri Pol nana abi patalepape
lo pepa madaa rapaato. Gore nana
pepa raayo madaa neme go-rupa
kama luaayo.

18 Naana Mudu Ali Yesu Keriso-
na epe lo robaa kuma nimi raayo
raapu pirina.

Go mada ni Pol yaade.

Timoti Egali Ripili Agale

Timoti-ri nipu Kristen penaali meda piruma nipuna adare Listrana su Galesia robo-para pirisa. Nipuna agiri Juda ena pare nipuna aaraare Grik ali pirisa. Pol-me Timoti kogono pamu polalo maa pamisa (Aposel 16:1-3).

Timoti-ri werepe mo Epesas su-para wi lotu ada ali mudu pirisa rabu Pol-me go pepa nipu piripara lu rapasa.

Riri-nane go pepa-mere go-rupa lea: Enaalina kone rulaere ali medalomame mabebolaalimi-le Timoti ne waru adobape lisa. Go alinuna kone rado pi-airi go-rupa wimi: Go su kamaa elenuri epe elenu-daa dia. Go-ai ali medame ora epe pirape ele mulalore nipumi eda medaloma niti puma ena namealia.

Laapopa agale adaa re go-rupa wia: Epe lotu-para kogono surubape nalisa. Go-rupa puma lotu adana kogono ali-para surube ali ele pi-ai ali piralia pae madaa lisa. Agale medare Timoti-ri Keriso-na epe kogono ali pirape lisa. Nipuna pea ainuri lotu adana enaali komea komea lo pape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Epe-rupa piralepape agale (1.1-2)
- Epe agale ele pi-ai su-para pula (1.3–3.13)
- Gote-na agale-para nipuna piare ora adalepe (3.14–4.5)
- Pol-me agale mana Timoti lakalisa (4.6–6.21)

Pol-me Timoti piri pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-me madaa misa-daa nipuna kogono ali pi. Naana raba mi ali Gote-me naa Yesu Keriso madaa wala muma naa nipuna loma mapiraaya. 2 Timoti, ne lagelisuade epe agale pagoma neme kone rulasi. Go-rupa puma nere ora nana si ya-pulu neme go pepare ne piripara epenalo rapaato. Gore Aapa Gote-para naana Ali Mudu Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape kone-para kodo komape kone-para kuma pi pu robaa naa go aaya.

Naame makirae agale ora giyalimina

3 Abalade ni Masedonia su-para polalo pirisua rabu nere Efesus su-para pirape lagisuade pare pa pirape pu wala lagialo. Go suparare ali medalomame makirae agale giyoma redepo le agale mogeaalepape pu laketapape. 4 Gore Juda alinuri nimina lidi remaa page giyoma nimuna pa aapa kasuanuna binu page nadipialepape puma laketapape. Go pi konemere ape ero agale marekaalalo leme. Go pi agalemere Gote-na agale dia yaalia kone suma go agaleme kone rulaeme enaalinu nimu naraba mealia kone wimi. 5 Gore abi go agale mana nimi-para lagialo-le nimimi go agale waru pagalepape. Pagalimi rabu nimina lo robaa-para epe kone komea suma lo robaa-para wi redepo le konena pamuma Gote-na kone lo robaa-para maa samina. Go konenumiri enaalinu madaa ranaa komape kone marekaalia. 6 Ali medalomame apo redepo le agale giyasimi-pulu nimu pa agale laari puma Gote-na pora naraleme. 7 Nimu Gote-na rekena agalena tisaa pirulalo pirisimi pare nimuna agale-para nimuna puri pale agale raayo page nagiyaeme.

8 Gore Moses-na rekena agale pagola pemare epeta. Yapare go rekena agale epe-rupa pagoma raitalimina. 9 Pare rekena agalere epe enaalinu madaa nawia-daa

makuaaeme. Dia, rekena agale
yoke enaalinu ma-redepo yainalo
gisa. Go-rupa puma Gote koau
waaloma koeyae peme alinumi
pagaliminalo gisa. Go-rupa puma
enaali medalomame Gote-na
kone madaa ero loma abalana
kone wimi pare Gote-me nimu
rekena agale pagaliminalo gisa.
Enaali medalomame agi aaraa lu
makomeama pa enaali radonu
page lu makomaeme-daa go
rekena agale adoma raitaminalo
gisa. 10 Go-rupa puma ali paake
yole alinumi pagaliminalo maa
gisa. Alinu medaloma enaalinu-
para koeyae peme page enaalin-
umi paake noma piru rabuame
page rekena agale pagaliminalo
gisa. Gore enaalinumiri yaa
madaa makuaa agale lo makirae
agale leme enaalinu page ora ma-
redepo yaalalo agale giyoma peme
rabu rekena agaleme go elenu
pename maa walenalo lu wisa.
11 Go ma-redepo yape agalere
Gote-me Epe Agale remaa madaa
gisa. Go-rupa puma enaalinumi
go agalena re adaliminalo moge
riaayo. Go Epe Agalere neme Gote-
na epe paana kuma pi puri mada
moge aayo.

Gote-me Pol kodome komisa rabu Pol nipumi Gote-para ora pili lisa

12 Naana Ali Mudu Yesu Keriso-
me ni kogono panolo puri gisa-
pulu neme ora pili loaayo. Gore
nipumi ni nipuna kogono epe-
rupa panolo ni madaa kone Go
ni mapiraasa. Go-rupa pisa-pulu
neme ipu-para ora pili lalo. 13 Gore
ora abalade neme Keriso koeyae
agale loma neme nipuna ruru piri
enaalinu-para yada kepema nimu-
para ero agale lisuade. Go-rupa
pirisua pare neme nipu madaa
abala kone narulasua-pulu neme
kone waru nasuma go-rupa abala
pu pirisua. Go kone nawisua rabu
nipumi ni kodome komisa. 14 Go-
rupa puma Ali Mudumi ni waru
kodome komoma nipuna epe raba
meape kone gisa. Go-rupa puma
nipumi lo robaa-para kone rulae-
para ranaame komoma kone
kuma pi gisa rabu Yesu Keriso
raapu epe-rupa piru aayo.

15 Yesu Keriso su kamaa ipisare
gore pupitagi ne enaalinu ade
abuna epe-rupa mapiraalalo ipisa.
Go agalere ora agale leme-le
enaali raayome pagoma kone
waru rulaalepape: Gore ora
pupitagi nape-na ali mudu ni
pirisuade. 16 Go-rupa pea pare
Yesu Keriso-me nipu ora pawa
piruma rono napagaape kone
pename waalisa. Go rabu Gote-me
ni koeyae ali mudu pirisua pare
kodome komoma raba misa. Go-
rupa pisare nipumi wala werepe
kone rulaoma piralimide enaalinu
naa kone adenalo pisa. Go
enaalinumi ni adoma nipu madaa
kone rulalimi-daare nimu ade
abuna kagaa piramala palimi. Go-
rupa pisa-pulu Gote-me ni kodome
komoma raba misa. 17 Gore nipuri
ade abuna piru aayade Mudu
Gote yapare enaali nimimi gupa
nipu na-ademe. Go-rupa pea-
le nipuna epe paana puri-para
nipuna adaa bi-parare ade abuna
minasalimina. Go ora.

Timoti lore alinu raapu yada polalo puri pasa

18 Nana si Timoti, abalade
Gote-na agale lakale alinumi ne
madaa agale lalasimide. Neme
go agale makuaaoma agale mana
lagialo. Neme go agale puri
paloma pagoma neme yada waru
pape. 19 Go-rupa puma puri
paloma kone rulaoma lo robaa-
para wi epe kone waru sape.
Gore ali medalomame nimuna lo
robaa-para wi epe kone rubisimi
rabu nimuna kone rulae ma-
koyaasimi. 20 Ali go-rupa pirasipiri
Himeneus-para Aleksander-para

nipu laapome go-rupa pisipi. Go-rupa pisipi-pulu neme nipu laapore Satan-na puri madaa mea kalisua. Go-rupa puma nipu laapome Gote-na bi madaa ero agale wala meda nalisipi.

2

Beten lape loma agaa meape

1 Gore nena abala ririna pape kogonore neme go-rupa lagialo: Enaali raayome Gote-para beten tapape. Go-rupa puma lape agale-para enaalinu raba meape agale-para ele meape agale page beten loma agaa mealepape. 2 Ali mudunu-para beten laminare gavman-nu madaa page nimimi Gote-para beten tapape. Gore nipumi naa epe-rupa surubena naa raayo ora pawa epe-rupa piramina beten go-rupa latepape. Go-rupa pumare naa Gote-na ora epe kone mogema pora epe-rupa pamuamina. 3 Beten go-rupa leme rabu ora epelea-le naana Raba Mi Ali Gote-me naa raana waru komea. 4 Naa beten lema rabu Gote-me nipuna konere enaalinu raayo ade abuna kagaa piramala puma nimumi ora agalena re waru adena kone su aaya. 5 Gore Gote komea ora pia. Go-rupa page ali komea Yesu Keriso-me Gote-para enaalinu-para epe-rupa piraminalo makibuaaya. 6 Gore enaali raayo Yesu Keriso nipu komoma wala kaba misa. Go-rupa puma Gote-me ria komena kone wisa-daa Yesu komisa. Go kone madaare Gote-me enaali raayo ade abuna epe-rupa mapiraalalo wala misa-daa makuaaema. 7 Gore nana kogonore nipuna epe agale enaali lakelanolo Gote-me ni aposel kogono ali mapiraasa. Go-rupa puma nipumi niri enaali meda-para pirina epe agale mo-geanolo mapiraasa. Gore nimumi go ora agale loma go madaa kone rulaliminalo pe. Go madaare neme makirae agale nalalo.

8 Gore nana konere lotu ada raayona kirita piri enaali raay-omere beten lamina. Go-rupa puma nimu ora epe-rupa piruma rono pagape kone-para yada pape kone giyalepa. Go raburi nimuna lo robaa-para epe kone suma beten leme rabu ora epelea.

Enanuna agale

9 Gore nana konere enanu nimuna kuranu epe kone suma pawa epe-rupa yaaoma pi-ralepape. Go-rupa puma nimina kalu iri madaa au adaapu napeo epe epe elenumi au napeo kulubu sekerenumi au adaapu napamina. Go-rupa puma kau adaapumi kabe mamina-nu page namaraal-imina. 10 Dia, enanu nimi Gote-na wanenu pirulalo lemere gore nimimi epe kogononu palimiri gore nimina lo robaa-para ora epe au-rupa palepape. 11 Enanumiri nipuna kone rabuaanaaoma agale loraoma agale pago pi-ralepape. 12 Nemere enanu-para Gote-na agale alinumi go-rupa mogealepape pu nalaayo. Dia-le enanuri lotu ada-para agale loraoma pawa piruma pagamina. 13 Gore Gote-me Adam riri-nane waru pirinaloma werepe warisa-daa enanu madaa go agale lagialo. 14 Go page Satan-me Adam-para makirae agale abala nalakalisa pare ena-para abala makirae agale lakaloma go ename Gote-na rekena agale naralisa. 15 Gore enanumi kone rulaoma epe kone saoma puma piralimiri Gote-me nimu raba minalo epe-rupa piralimi. Go-rupa pumare enanumi nogo naaki madialimi rabu Gote-me nimu epe-rupa raba mealia.

3

Pol-me Yesuna ruru enaalinu su-rube alinu agale mana lakalisa

1 Go agalere waru pagalepa. Ali
medame Yesuna ruru enaalinu
surubenalo kone mealiare gore
nipumi ora epe kogono pulalo
pea. 2 Go-rupa puma Yesuna ruru
enaali surube ali nipu waru epe-
rupa piruma enaali medalomame
nipu madaa koeyae ele meda na-
adalimi. Go-rupa puma nipuri ona
komea raapu epe-rupa piralia. Go-
rupa puma nipumi ele nolalo palia
rabu adaapu nanena. Go-rupa
puma nipumi epe kone suma epe-
rupa puma pirina. Go-rupa puma
nipumi enaalinu raayo ada muma
page nipu enaali raayo-para page
epe agale mada mogeama mea
waatea. 3 Go-rupa puma nipumi
ipa bia naliare makeae le ali
napiralia. Go page nipu wagepu
rono page kone nasuma piralia.
Dia-le nipumi enaalinu-para pawa
kuma pi kone wina. Go-rupa
puma nipumi kana madaa page
kone adaapu nasaina. 4 Nipumi
nipuna ena naakinu waru su-
rubalia. Nipuna nogo naakinumi
nipuna agale epe-rupa pagalimi.
5 Gore ali medame nipuna ena
naakinu waru nasurubalia-daare
gore nipumi Gote-na Yesuna
ruru enaalinu mada nasurubalia.
6 Gore pena kagaa kalu ipa mi
alimi nipu surube ali madaa
napiralia. Dia-le nipumi Satan-
na kone mogealia-pulu ali-kone
suma Satan koeyae rudu misade-
rupa nipu page mealia. 7 Go lotu
enaalinu surube aliri Gote-na ruru
napiri enaalinumi nipu epe ali
lamina. Gore nipu epe-rupa pi-daa
naleme-daare enaalinumi nipu
madaa koeyae kone wina. Go rabu
Satan-na makirae koneme nipu
mealia rabu yala potea.

Lotu ada-para kiritape enaali raba mi alinuna agale mana

8 Go-rupa pumare mo Yesuna
ruru enaali raba mi alinumiri
kone komea waru suma epe-
rupa piruma kogono pamina.
Go-rupa puma nimumi ipa bia
waru nanoma makeyae ali-rupa
napirina. Go-rupa puma nimumi
ali medalomana kana ele mada
kepaame kome kone nasalepape.
9 Naana kone rulae agalena rere
Gote-me nimu maa waalea-daa
nimumi surubuma lo robaa-para
kone waru makuaaoma samina.
10 Abala ririnare nimuna kogono
puri palea palo adalepape. Go-
rupa puma nimumi epe-rupa
palimi-daare nimumi Yesuna ruru
enaalinuna kogono pa pina. 11 Go-
rupa pea pare nimuna enanu page
kone waru su piruma pa po rilipu
agale natapape. Gore nimumi
nimuna kone surubuma ele raayo
madaa epe kone suma epe-rupa
palepape. 12 Yesuna ruru kiritape
enaali surube alinumiri gore ena
komea raapu piralepape. Go-
rupa puma nimumi nimuna ena
nogo naaki waru surubalepape.
13 Ali medalomame Yesuna ruru
enaalinu surubenalo kogono
palimiri epe kogono puma nimu
epe bi mealimi. Go-rupa pumare
naame Yesu Keriso madaa kone
rulaoma nipu raapu pima-le go
raba mi alinumi agale puri paloma
enaalinu mada lakeleme.

Pol-me Gote-na paa-alinu madaa agale lakalisa

14 Gore abi go pepa tyalore
ni nimi piri-para wagepu adolalo
epaluame pi. 15 Go-rupa pea pare
neme wagepu na-epaluare nimimi
go agale yarepea mogealiminalo
Gote-na ruru kiritape enaalinumi
epe-rupa pirape kone makuaam-
ina. Gote ade abuna piru aaya-le
nipuna ruru piruma nipuna epe
lotu ada-rupa pimi. Go-rupa puma
go piri enaalinuri Gote nipuna ada
pigi nimumi epe agale raapu waru
wamo puma surubeme. 16 Gore
Gote-na agale mea waalisa-daa go
agalena re gore ora adema.
Go-rupa pea-pulu ali medame
go epe agale madaa

narabuainalia. Naame
Keriso madaa go-rupa lema:
Nipu ora ali aulaoma yogale
muma su kamaa ipisa.
Nipumi Holi Spirit-na epe
pora raayo pename mea
waalisa.
Go rabu ensel-numi page adis-
imi. Enaalinumi nipuna
ruru raayo piri-para moge-
lesimi.
Su kamaa enaalinumi raayome
nipu madaa kone rulasimi.
Go-rupa puma Gote-me nipuna
epe paana puri kalalore
nipu so yaa madaa maa
pisa.

4

Makirae agale le alinuna agale

1 Holi Spirit-mi agale waru go-
rupa lapa lageta: Werepe yapi
di epalia rabu ali medalomame
kone rulae agale giyalimi. Go-rupa
puma nimumi ali makirae koeyae
remona agale pagoma Satan-na
kogono page alinuna makirae
agale page pagalimi lea. 2 Go
agale madaare makirae agale le
alinumiri nimumi makirae agale
leme rabu nimuna lo robaa-para
wi kone palaku yo garuaoma
Satan-na kone suma leme. 3 Go-
rupa piale ali rurumiri nimu ena
narumaape loma eda medaloma
nanape pu mogeleme. Go leme
pare abalade Gote-me go edanu
warisa-pulu naa enaalinumi ora
agale makuaaoma kone rulaema-
pulu go edanu madaa Gote-para
ora pili loma mada nalima. 4 Ele
raayore Gote-me warisa-ainuri
ora epelea. Go-rupa pea-le wala
meda pa nagiyalimina yapare
naame muma Gote-para beten ora
pili loma lamina. 5 Gore Gote-na
agale-para beten laapomere naa
Gote nipuna ruru ma-aulaaya.

Timoti-ri Keriso-na epe kogono ali pirina

6 Gore neme go agale mana
naana amenu lakala-daare nere
Yesu Keriso-na kogono ali epe-
rupa pirali. Gore nipuna agale
mada kone rulaoma go pagiside
agale mogealiri ne puri pale kone
mu pirali. 7 Go-rupa pea pare
enaali medalomame Gote-na agale
nalaoma pa remaa pamu leme-
daare go makirae agale nimimi
koau walalepape. Gote-na kone
mumare nimi puri mapalaainalo
pagalepape. 8 Gore naana yogale
puri mapalaape kone go-rupa naa
ogesi-daa raba mealia. Go-rupa
pea pare Gote-na kone meape
konere go-rupa naa ade abuna
raba mealia. Go-rupa puma abi
naa pa pima-rupa page werepe
epe-rupa piralimi rabu page go
koneme naa raba mu aaya. 9 Go
agalere ora agale leme-le enaali
raayome pagoma kone rulalimina.
10 Go madaare Gote-me enaalinu
raayo ora yalo kagaa piramala
mapiraalia-pulu nipumi kone ru-
lae enaalinu-para go-rupa palia.
Go-rupa puma naame ade abuna
kagaa pirape Gote madaa kone ru-
laoma nipu adoba pima. Go-rupa
pea-le naame Gote-na kone mulalo
kedaa pu kogono pema.

11 Gore neme go agalere enaali
raayo-para puri paloma agale
mana mogeape. 12 Gore ne penaali
pare nimumi nere pa ali meda
kone nasalimi. Dia, pare neme
agale komea ne pora epe-rupa
pamu ranaame komo kone rulae
epe-rupa piraina. Go-rupa pali
rabu enaalinumi go epe kone
raayo adoma raitulalo palimi.
13 Ni epalua-daare abi page gore
Gote-na agale mana enaalinu-
para yarepea laketapape. Go
page neme nimu-para Gote-na
pora waru raitaliminalo agale
laketapape. 14 Gore abalade lotu-
na ali kalunu-para ne mada ki
wisimi rabu nimumi Holi Spirit-na
puri meanalo Gote agale lagisimi.

Go-rupa pisa-le go agalena puri
nagiyape. 15 Gore enaali medalo-
mame pora epe-rupa kuraoma
palimi rabu adalimi. Go-rupa
pea-pulu ade abuna go kogono
pulalore nena kone raayome go
kogono puma waru surubape.
16 Go-rupa puma nena pamuala
pora waru surubape. Go enaalinu
mogeali rabu waru mogeape.
Ade abuna neme go kogono
puri paloma pape. Go kogono
puma pali rabu nena agale page
raitalimide enaalinu page ne page
ade abuna kagaa piramala palimi.

5

Enaali raayo nena ama bali aapa ame pirina

1 Neme yomogaenu-para rono
napagaape. Dia-le neme nena
aapa le-rupa ipu-para agale pawa
loma ma-redepo yape. Go-rupa
puma nena yagonu ame-rupa
nimu raapu pirape. 2 Go-rupa
puma enagaenuri ora nena agi-
rupa kone sape. Go-rupa page ena
maapuanu page ora nena balinu
kone sape. Go-rupa puma enaali
raayo madaa epe kone suma pora
pamualepape.

Ena wasanuna agale mana

3 Gore ena meda nipuna ali
komalia rabu nipu kama raapu
ena wasa pirualia-pulu nipu waru
raba meape kone samina. 4 Pare
ena wasa medare nipuna si wa-
nenu pirina nipuna kasuanu page
pirina-le nimumi abala ririna ko-
gonore go-rupa palia. Go madu wi
si wanenumi Gote madaa kone su
abala ririna nimuna agi aaraanu-
para aaya kasuanu page raba
mealimina. Gote-me go kone
madaa raaname ora waru komea.
5 Gore ena wasare medare
nipuna aali abala komisa-pulu
nipu ora kama pirina nipuna
surubape enaalinu napimi. Go-
rupa pea-le nipumi Gote madaa
kone waru rulaoma ade abuna
naare paame page ribaa page
nipumi Gote-para beten loma ele
mulalo agale mu aaya. 6 Go-rupa
pea pare ena wasa medare nipuna
abalana kone koeyae pa saaba
pia-pulu nipu pa piru aaya pare
abala komaa-rupa pia. 7 Gore pa
enaalinumi mo ena wasanu-para
koeyae agale naleme-daare Gote-
na agale mana pagoma ralina
laketapape. 8 Go-rupa pea pare
ali raayome nimuna rurunu waru
nasurubalimi page ali raayome
nimuna enanu narabamealimi
page alinumi nimuna kone ru-
laere giyalimi. Go-rupa paa-daa
su ribaale-para piri enaalinu koe-
rupa pimi pare nimi page ora
koe-rupa piralimi. 9 Gore ena
wasa lotu kogono pepa madaare
pa ena wasa rado radona binu
madaa natape. Dia, pare ena
wasa medare nipu maali 60-
pela pa piruma ali komeame
rumaasade enanuna bi pepa
madaa mada lu ina. 10 Go-rupa
puma nipu epe kogono rado rado
pi ena laminyare abalade nipumi
nipuna si wanenu waru surubisa.
Go page pora kimisu-para piri
enaalinu page eda katea. Go page
nipumi Gote-na ruru enaalinuna
ali radepeasa.* Go page nipumi
abalade naarali piri enaalinu
raba mea. Go-rupa puma nipumi
epe kogono rado rado page pea-
pulu go ena wasanu go-rupa lotu
kogono pinalo nimuna bi pepa
madaa lu sape.

11 Go-rupa pea pare ena wasa
medalomare nimu penaali wala
polalo peme-le nimuna biri pepa
madaa natyape. Dia-le nimuna
lo robaa-para ali polalo kone
rekelea rabu nimumi Keriso koau

* **5:10:** Abade go yapi di raburi enaali meda nena adaa-para epealia rabu age madaa-ae kegere kogonome adili enaalimi radepeala pisimi. Go pi kogonore nipuna kogono alinu-para pipape lo lakelisa.

waalaeme. 12 Go-rupa pumare
abalade nimumi kone rulaoma
Keriso-na lotu kogono wala
giyalimi-daare nimumi Keriso-
para lisimide agale raitalimi.
13 Gore nimumi Keriso giyoma
kone rado page go-rupa wimi:
Nimumi kogono kiaa komoma
ada raayo-para pa pamu aaeme.
Go-rupa puma nimumi enaalinu
medalomana agale paake muma
pamu lakeleme. Go-rupa puma
nimumi pa kudiri agale madaa
lo aaeme. 14-15 Go-rupa pea
pare ena wasa medaloma ki age
rubuma pa pora pamulalo Satan-
na pora raleme. Go-rupa pea-
pulu nana konere aali penaali
kome ena wasanuri nimu wala
rumaaoma nogo naaki maduma
ada surubalimina. Nimuna go-
rupa palimiri naana yada lore
ali medalomame naa-para koeyae
agale mada nateme. 16 Go-
rupa pea pare kone rulae enaali
medalomare nipuna ruru-para
ena wasanu pitimi-daare nimuna
kone wasupa waru surubalepape.
Yesuna ruru enaali nimumi ele
kalape kedaa nakomalimi. Dia,
pare apo kama raapu piri ena
wasanu surubalepape.

Ali kalununa agale kogono waru pinalo

17 Gore lotu adaa surube kogono
ora epe-rupa peme-daare nimimi
pa ali medana meape kana elere
ora laapo mealimina. Gore mo
surube alinu nimumi enaalinu
Gote-na agale waru lakeloma
mogealimi-daare yoto ora waru
mealimina. 18 Gote-na agale wi
buk-mi tya-rupare pagape: Mena
gawame kuniga wit rabuaanaalia
raburi nipumi eda ogeasi noma
nipuna kana ele-le nipuna agale
namuma rogaape lea. Go pe-le
kogono alinumi nimu yoto mada
mealimi. 19 Gore ali medame
lotu surube ali madaa koeyae
tea-daare nimimi nipuna agale
napagalepape. Go-rupa pea pare
ali repo laapome adalepa tepere
nimuna agale mada pagape.
20 Gore lotu surube ali medalo-
mame koeyae pu piralimi-daare
gore neme Yesuna ruru enaali
raayona le agaa madaa go ali-para
agale mana waru lape. Go-rupa
pumare mo enaali medaloma
page nimu paalame komalimi-le
laketapape.

21 Gote-na le agaa-para Yesu
Keriso-na le agaa-para Gote
nipuna mapiraasade ensel-nuna
le agaa madaa page ora agale
lagialimi. Nemere apo agale mana
waru pagape. Go-rupa puma
agale raayona re ora waru na-
makuaaoma pa agale wagepu go-
rupa nalape. Go-rupa puma neme
agale mana lakete rabu ali yago
madaa paala nakomape. 22 Neme
ali medalomame nimuna kalu
madaa ki wagepu nasape. Dia,
nimumi koeyae polalo palimiri
nimu raapu napirape. Dia, pare
ade abuna ora epe-rupa pirape.

23 Neme pa ipa wain nolalo
paliri ipa wain ogesi-daa suma
nape. Go-rupa paliri nena lo
robaa-para ogesi-daa raba mealia.

24 Ali medalomame koeyae
peme rabu waru adema. Go-rupa
pea-le go koeyae elenu madaa
koeyae rudu minalo abala maa
palia. Yapare ali medalomana
koeyae elere kaledoma peme pare
werepere enaali raayo nimuna
kone penaa mea adalimi. 25 Go-
rupa epe kogono page pename
epe-rupa adalima. Go-rupare
epe ele medalomare abi pename
na-adema. Go-rupa pea-le epe
elenu ade abuna kudiri pu mada
nasamala palia.

6

Kogono naakinuna agale

1 Pa kogono madaa adili naaki
raayomere go-ae madaa kone

makuaalepape: Nimina Mudu
enaali adaapumiri ora epe ali
mudu kone suma nimuna bi
minasaalepape. Go-rupa puma
pa enaalinumi Gote-na bi madaa
ero agale naloma naana aposel-me
page ero agale naleme.
2 Pa kogono pape naakinuri
nimuna ali kalunumi kone ru-
laoma ame bali kama pimi-
le nipuna agale nagiyalepape.
Dia, pare go ali kalunuri nimu
Keriso-na ruru page pimi-pulu
nimuna kogono ora waru epe-
rupa palepape. Go-rupa puma
nimi kogono naakinuri kogono
madaa epe yoto mealimi rabu
ranaame komoma kogono pam-
ina.

Ele adaapu saawe konere koeyae kone yade

3 Ade abuna neme enaalinu
kone pa epe go-rupa ena agale
loma mogeape. Pa ali medamere
naana Ali Mudu Yesu Keriso-
na ora agale-para naana moge
aaema kone giyoma pa agale
rado meda mogealia-daare gore
nipumi Yesuna agale-rupadaa
natea. 4 Go-rupare nimu pa rope
pi kone suma kone waru nasalimi.
Nimuna konere nimumi ape loma
agale madaa yada polalo peme.
Enaalinumi go kone salimi rabu
nimumi kudipa kone suma ape lo
ero agale loma koe kotare pabe
kone page salimi. 5 Go-rupa puma
mo enaalinumi ade abuna rono
pagoma koeyae agale abuleme.
Go pi enaalinumi nimuna konere
pa makeae kone suma ora agale
nateme. Nimuna konere Gote
mada ele mulalo leme.
6 Gore ali medame Gote-na
raana raluma pa elenu madaa
kone narulalia-daare gore nipu
raaname waru komalia. Go rabu
nipumi pa ele kepaame kome
kone nasalia. 7 Gore amame naa
su kamaa pena madialo raburi
naa ele raapu namadisa. Go-
rupa pea-le naame go su kamaa
giyalimade raburi naame elenu
page mada nariaoma palima.
8 Go-rupa naame eda mamina ele
yalemare naame gore ora epelea
lamina. 9 Go-rupa pea pare ali
medalomame ele adaapu sulalo
kone salimi-daare gore koeyae
koneme nimu kotalalo pea. Go-
rupa puma nimuna konemere
ele adaapu epame komalimi-pulu
nimumi ele adaapu saawe kone
wimi-pulu bebolalimi. 10 Gore
mo kana ele meape konere ora
koeyae elena re yaa-pulu go kone
madaa opea. Ali medalomame
abalade kana madaa kepaame
waru komalimi-pulu nimuna kone
rulae giyoma nimuna robaa-para
kedaa adaalepe ruma koe-rupa
piru aasimi.

Puma kagaa pirape kone wa-supa meamina

11 Go-rupa pea nere Gote raapu
pi-le neme mo koeyae kone giyape.
Go-rupa pumare neme epe re-
depo le kone-para epe-rupa pirape
kone-para kone rulae-para ranaa
komape kone-para waru epe-rupa
rekape kone-para pawa epe kuma
pi kone apo raayore ora meape.
12 Go-rupa puma Keriso madaa
kone rulaoma kogono kedaa po-
lalo pumare ade abuna kagaa
pirape kone mealua. Go epe-
rupa pirape kone pirinalo Gote ne
yaaloma gisade. Go-rupa puma
neme enaali adaapuna le agaa
madaa nena epe kone rulae abala
la yokesi.
13 Gote nipumi ele raayo
wariaoma kone kalisa. Go page
Yesu Keriso-me abalade Pontius
Pailat-na le agaa madaa ni Gote-
na si aayo pu la yokesa. Go
Naakina aaraana le agaa madaare
neme agale puri paloma go-rupa
lagialo: 14 Gote-me epe kone
muma naa mea waalisa-le neme
epe-rupa surubape. Neme go-
rupa surubaoma pumare werepe

naana Ali Mudu Yesu Keriso wala
epaliade yapi di rabu pename
epalia-daa adalimi. 15 Nipuna
epaliade yapi di madaare Gote-
me nipuna raana raluma mea
waatea. Gote-me nipu komeame
puri paloma enaalinu surubuma
ali mudu raayona Mudu pia. Go-
rupa page nipu ora mudu alinuna
Ali Mudu pia. 16 Nipu komea
nipuna puri ora nadia yaalia.
Nipuna purina paa ora adaalepe
yaa-pulu naa nipu piri re-para
mada napalima. Enaali medame
abalade nipu na-ademe. Enaali
raayome abi nipu madaa ora na-
adalimi. Nipu ora adaa bi page
ade abuna kagaa pirape puri page
ora saaba piru aaya. Go ora.

Ele adaapu wi alinuna agale mana

17 Gore go su kamaa piruma
ele adaapu saayo kone su aaeme
alinu go-rupa laketapape: Nimi
pa ali-kone giyoma ele madaa
kone ogepu rulaalepape. Ele
raayo dia yaalia elenu madaare
nimimi raaname waru nakoma-
lepape. Dia, pare Gote-me naa
ele raayo epe-rupa meaminalo go-
rupa waru go aaya. Go-rupa
pea-le nipu madaa raaname ko-
moma kone mapiraoma adoba pi-
ramina. 18 Go elenu adaapu su
aaemede alinu agale mana go-
rupa laketapape: Nimimi epe ko-
gono raayo waru pamina. Go-rupa
puma nimimi epe kogono raayo
mada kone marekaaeme-pulu ni-
mumi go madaa raana waru ko-
malimi. Go-rupa puma nimumi
ade abuna nimuna ele enaalinu
kaloma rumaalepape. 19 Gore
nimumi go agale pagalimi-daare
werepe nimu epe meape yoto mu-
lalore epe kogono pamina. Go-
rupa puma nimu puri muma ade
abuna epe-rupa piramala palimi.

Timoti nena kogono waru surubape

20 Timoti, abalade Gote-me ne
epe moge riape kogono gisade-le
waru surubape. Go-rupa puma
pa su kamaa wi agale-para pa
makeae ape agale giyape. Go-rupa
agalere pa enaali medalomame
kone waru nasuma makuaape
agale leme pare go pi-ai agale ora
kolea. 21 Gore ali medalomame
go makuaape agale epa wia lema
pare nimumi epe redepo le pora
agale giyeme. Gote-na epe raba
meape konere nimi raapu wina.

Timoti Laapo Ripili Agale

Timoti-ri Pol-na kogono ali yago pirina Pol-me go pepare nipu piri lisa. Pol-me nipu epe pora ralinalo mea waatalo lu rapasa. Timoti nipuna kone rulaere nayola painalo page Yesu Keriso-na epe agale laketapape kogono naginalo lisa. Nipumi Gote-na redepo le pora ralinalo page lisa. Enaalimi nipu radaa-para kedaa laapo mea kaleme page go-aimi nipu kalisa kogono puri paboma pinalo lu rapasa.

Timoti-ri koeyae kone wi alinuna agale koeyae madaa napagape. Go pi agale pageme enaalina pirape ele mabebolaaya. Timotimiri Pol-na paa-ainu makuaaoma ralina lisa. Gore puri pabo kone rulape-para lo-pu kumapu ena pirape-para yago raaname komaaipara kedaa rado rado riapeaina agale lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Abi piralepape agale-para Timoti madaa beten lae-rupa (1.1-2)
- Keriso madaa yala napolalepape (1.3-18)
- Keriso raapu piruma yada papena agale (2.1-26)
- Po raapu yapi di rabu enaalinumi koeyae palimi (3.1-9)
- Kone rulaoma piralepape (3.10–4.8)
- Timoti-mi Pol wala epenalo abi piralepape (4.9-22)

Timoti-ri ora Gote-na kogono ali-rupa pirape

1 Niri Pol Gote-me ni epe kone guma Yesu Keriso-na kogono ali mapiraasa. Go-rupa pisa-pulu naa Yesu Keriso raapu ade abuna pima. Nipumi go-rupa palua-le agalemere naa epe-rupa mada piramina.

2 Timoti, nere ora nana si yaapulu neme go pepa ne piri-para lu rapaato. Aapa Gote-para naana Ali Mudu Yesu Keriso laapona epe raba meape kone-para kodo komape kone-para kuma pi kone page nena pu robaa-para gina.

Gote-na Epe Agale madaa yalame nakomamina

3 Gore nana aapa kasuanumi wi kone suma Gote-na kogono pisimide-rupa neme page nimuna pora pamuaayo. Go-rupa puma neme nipu-para ora pili loaayo. Gore nana beten-mere ribaa page naare paame page ade abuna ne madaa kone suma Gote-para beten loaayo. 4 Wala makuaayo rabu paitape loma nena le-para kilipisade re madaa kone suma ne ora adawe kone wi. Go-rupa paluare neme raaname waru komalua. 5 Gore neme ne ora kone komea suma makuaabaayo. Go puri paloma rulape agalere nena aaya Lois-para nena ama Yunis laapome page go-rupa kone rulasipi. Go-rupa puma go epe kone rulaere ne madaa page wiadaa waru makuaayo. 6 Go-rupa pea-pulu neme nena epe kone ora nagiyape. Abalade neme naaki nena kalu mada ki wisua rabu neme Gote-na puri miside. Go-rupa puma abiri neme wala go puriri ora waru marekaaoma paina. 7 Dia nipuna Holi Spirit-na puri naana lo robaa-para rubitaboma naa puri paloma ranaa komape kone suma naa surubema. Go-rupa puma naame paala nakomoma kogono pamina.

8 Go-rupa pea-le naana Ali Muduna agale lakelapape rabu yalame nakomape. Go page ni karapo ada-para pi-daa go madaa yalame nakomape. Dia-le Gote-me puri gialia raburi ni raapu kedaa

ruma Ali Mudu-na Epe Agale
enaalinu laketapape. 9 Abalade
Gote-me naa ade abuna kagaa
pirape kone Go naa nipuna ruru
enaali raayo piraminalo yaaloma
mapiraasa. Gore nipumi naa
epe kogono meda pisima-daa
kone nawisa pare nipumi epe
raba meape koneme pisa. Ora
abalade Gote-me su yaa nawarisa
rabu Yesu Keriso naa gulalo kone
mapiraoma agale pu mapaitaasa.
10 Go-rupa pisa pare abi go raburi
naana Raba Mi Ali Yesu Keriso-
me go epe kone naa pename
maa waalisa. Gore Yesu Keriso-
me komape puri maa rubuma
nipumi naa ade abuna epe-rupa
mapiraainalo Epe Agale pename
maa waalisa.

11 Nipumi abalade ni Epe Agale
laketapape kogono-para Gote-na
kogono panolo ni aposel kogono
ali mapiraasa. 12 Go-rupa pea-
le neme go kogono puma kedaa
ru aayo pare go madaa yala-daa
napea. Dia, pare neme nana kone
rulae aliri koneme abala ade-pulu
nipumi nana pawade kogonore
waru suruboma pumare werepe
su kamaa epaliade yapi di rabu
page go-rupa palia. Go-rupa pea-
pulu nipuna pora madaare nana
lo robaa-para kone waru rulaayo.

13 Gore Timoti ora agalere
abalade neme ne mogeasuade
waru pagape. Go agalemere ne
ora kagaa mapiraoma epe pora
mea waatea. Go-rupa pumare
naana Yesu Keriso raapu piruma
nipu madaa kone rulaoma raana
kome ranaa komo piru aape.
14 Naana lo robaa-para pia Holi
Spirit-na purimi epe agale waru
mogeama surubape.

15 Gore nemere Esia su-para piri
enaali raayome ne giyasimi remaa
pagisi. Gore Figelus-para Her-
mogenes* laapome page ni abala
giyasipi.

16 Neme Ali Mudumi Onesiforus-
repaa kodome komenalo beten
laayo. Ora rana adaapu go al-
imi nana lo robaa-para epe kone
masaalua. Go page ni karapo
ada-para pi rabu nipu yalame
nakomea. 17 Dia, nipu Rom su-
para ipisa rabu ni epa asa pi
piruma werepe ni adisa. 18 Go-
rupa pea-le Ali Mudu epaliade
yapi di rabu Ali Mudumi nipu
madaa kodome komenalo neme
beten loaayo. Go page ni Efesus
su-para pirisua rabu rana adaapu
Onesiforus-mi ni raba misa-daa pa
makuaaba pi.

2

Timoti-ri Yesu Keriso-na epe edali rili ali-rupa aasa

1 Gore naa si Timoti, nere
Yesu Keriso raapu piruma nipuna
epe raba mi kone muma nipuna
puri page meape. 2 Go agale
raayo abalade pagisidere neme
enaali adaapuna le agaa madaa
lagisuade. Go agalere epe ali
surubena laketapape. Go rabu
nimumi enaali radonu page mada
mogeaalimi.

3 Nere Yesu Keriso-na epe edali
rili ali-rupa piruma kedaanu page
riaina. 4 Gore ali meda nipu
edali rili ali piralia-daare nipumi
kogono radonu-para bisnis-nu
page napea. Dia, nipumi nipuna
ali mudumi nipuna kogono madaa
raaname komenalo edali rili
kogono komea pea. 5 Gore ali
medame agi rali nali pali-daare
nipumi alo pope pora giyoma
napope le pora kabulaoma rekena
agale yokaliare epe yoto namealia.
6 Go page ali medame nipuna
maapu-para kedaa pu kogono
puma epe-rupa surubaliare gore

* **1:15:** Pol-me lalo: Esia su-para piri enaalimi ni aba giyame rabu Figelus-para Hemogenis nipu laapome page ni giyape. Ake paa-daa ya? Koae eleme go su minaabalia lo lakelisa.

nipumi go maapu-para poae edare
nipu abala nalia. 7 Gore neme go
ne lagialo saa pi agale makuaape.
Go-rupa puma Ali Mudumi go
agalena re raayore mada lagialia.
8 Neme Yesu Keriso ade
abuna makuaape. Nipu abala
komisa rabu Gote-me nipu wala
marekaasa. Nipuri Devit-na
rurumi madu wi naaki pirisade
pare neme Epe Agale go madaa
mogeasuade. 9 Neme go Epe
Agale la yoke rabu alinumi kedaa
mariaaoma ni pupitagi ne ali-
rupa karapo ada adi mapaitaeme.
Go-rupa peme pare Gote-na
Epe Agalere karapo ada-paradaa
namapaitaeme. 10 Go-rupa pea-
pulu nana lo robaa-para puri ma-
palaoma neme go koeyae kedaanu
raayo rili. Go-rupa puma Gote-me
nipuna mapiraasade enaalinu ade
abuna kagaa piramala pope kone
mealiminalo kedaa rili. Gore ade
abuna kagaa pirape kone-para ade
abuna epe paana puri page Yesu
Keriso raapu piruma mealimina.
11 Naame go agale madaa puri
paloma kone rulamina:

Gore ora abalade naa nipu raapu
komola pisima-daare gore
naa nipu raapu piralima.
12 Gore naame puri paloma
kedaa raayo ru piralima-
daare gore nipu raapu page
piruma ele surubalima.
Gore naame nipu koau watema-
daare gore nipumi naa page
go-rupa abutea.
13 Go-rupa pea pare naame nipuna
pora giyoma naraitalimare
gore nipu komea nipuna
agale nagiyalia.
Gore nipuna konere nipumi wala
rado meda nasalia.

Ora epe kogono aliri Gote-na le agaa madaa adaa bi wia

14 Gore go agalere nena enaal-
inuna kone-para masaape. Go-
rupa puma Gote-na le agaa madaa
neme enaalinu-para go puri pale
agale mana waru laketapape:
Nimimi agale madaa yada napi-
pape lape. Go konemere enaalinu
mada naraba mealia pare enaali
medalomame go agale pageme
raburi nimuna kone makoyaalia.
15 Neme ora epe kogono paoma
paliri gore Gote-me nena kogono
raaname komalia. Go-rupa pea-
pulu neme Gote-na redepo le agale
epe-rupa lakete-daa nere go ko-
gono mada yala nakomali. 16 Gore
pa enaalinumi abalana kone suma
pa remaa lo pitimi-daare go agale
madaare koau walape. Go pi
agalere enaalinumi pageme rabu
Gote giyoma nipu raapu napitimi.
17 Enaalinumi go agale leme rabu
go agalere koeyae re-re nona pi
piruma go koeyae ele adaa yoma
enaali adaapu madia. Apo agale
le ali laapo Himeneus-para File-
tus laapore nimuna moge riae
tisaa pipi. 18 Go ali laapome
epe agalena pora giyoma nipumi
naa epe-rupa wala marekaape
yapidi-ri abala popesade enaalinu
laketepe. Go agalemere Keriso-
na enaali medalomana kone rulae
mabebolaoma makoyaaya.
19 Go-rupa pea pare Gote-me naa
epe-rupa mapiraape porare abala
makuaasa. Go agalere go-rupa
lisa: Ali mudumiri nipuna ruru
enaalinuna le agaa waru adea. Go-
rupa puma pepa meda go-rupa
page lu wisa: Enaali raayome naa
Ali Mudu raapu pima leme-daare
nimumi koeyae kone raayore ora
giyoma koau waalamina lisa.
20 Gore adaa ada-para plet-
nupara dis-nupara rado rado
wia. Go-rupa puma medalomare
epe silva kaname warili-ai page
epe gol kaname warili-ai page
wia. Go komea-daa dia pare
plet medaloma repename page
sumi page warilimi. Go-rupa
puma medalomare epe kogono
mada warilimi pare medalomare

pa kama kogono mada warilimi.
21 Go-rupa pea pare ali medame
go pa kogono pape plet koe-rupa
giyoma epe-rupa piraliare nipu
epe kogono pape plet piruma epe
kogono palia. Go-rupa puma nipu
epe kogono raayo pulalo kone su
piruma nipumi nipuna Ali Mudu
mada raba mealia.
22 Gore neme pena naakinuna
lo robaa-para koeyae kone kama
koau waaloma giyalepape. Go-
rupa pumare epe redepo le kone-
para kone rulape kone-para ranaa
komape kone-para kuma pi kone-
para go kone raayo mada pirape.
Go-rupa puma ali medaloma
nimuna lo robaa-para kone komea
suma Gote-me nimu raba minalo
beten leme-daare nimu raapu epe-
rupa pirape. 23 Go-rupa pea pare
makeae kone-para kone nawi pu
rubebe pi agalenu page napagape.
Go pi agalemere pa yada pape
kone marekaaya-daa ade. 24 Ali
medame Ali Mudu-na kogono
palia-daare nipumi ero agale
mada natea. Dia, nipumi enaalinu
raayo-para epe kone suma agale
pawa loma ora epe tisaa piralia.
25 Nipumi pawasi kogono puma
agale yoke enaalinu raapu agale
pawa ma-redepo yaalia-daare
Gote-me nimu raba mealia. Go-
rupa palia-daare nimumi kone
lo-pu pereke yoma ora agale
mada waru adalimi. 26 Go-rupa
puma nimuna kone-daa epe-rupa
redepo yabo salimiri nimumi
Satan-na pora giyoma pogola
pamualimi. Go-rupa napalimiri
Satan-me nipuna wena agona
nona pi-para mapiraalia rabu
nipumi go-rupa puma nipuna
agale pago pirinalo pisa.

3

Po raapu yapi di rabu

1 Gore neme kone waru
makuaape. Werepe su yaa
perekeape yapi di raburi enaali
madaa koeyae ele adaapu opa-
palia. 2 Go rabu nama nama
rubili alinu page piralimi. Go-rupa
puma ele kepaame kome enaalinu
page piralimi. Go-rupa puma pa
agale adaapu pu rope pape-ainu
page piralimi. Go-rupa puma
enaalinumi koeyae ero agale
leme. Go-rupa puma nimuna
agi aaraanuna agale raitalimi.
Go-rupa puma nimumi ora pili
page mada nateme. Go-rupa
puma nimumi Gote-na kogono
koau waateme. 3 Go-rupa puma
nimumi enaali raayo-para koeyae
kone salimi. Go-rupa puma ni-
mumi kodome komape kone page
nasalimi. Go-rupa puma nimumi
epe enaalinuna bi marabuanyaal-
imi. Go-rupa puma nimumi ora
koe-rupa pogolasaoma nimumi
rono waru pagoma enaalinu tyalo
piralimi. Go-rupa puma nimumi
epe kone raayore yada lore ali
aulalimi. 4 Go-rupa puma nimuna
yagonu-para kawae madialimi.
Go-rupa puma nimuna koeyae
kone wagepu marekaalimi. Go-
rupa puma nimu ali-kone suma
nimuna to yogale madaa pedo
pedo pumare nimumi Gote madaa
ranaame nakomalimi. 5 Go-rupa
palimi pare nimuna pa agaleme
lotu loma Gote-na bi leme pare
ora Gote-na puriri namakuaalimi.
Neme go pi enaalinu re-para
napope.

6 Ali medaloma go pi alinu-
miri pagaa wi kone suma pora
pamuma enanuna ada ru-nane
puma kodobaeme. Mo enanu
nimu epe kone nasu lo robaa-
para koeyae kedaanu saapiruma
nimumi pupitagi nolalo peme. Go-
rupa peme rabu go koeyae alin-
umi mo enanuna kone mabebo-
laaeme. 7 Go enanuri nimu ade
abuna epe agale pago pimi pare
nimumi ora agalena re mada
namakuaaeme. 8 Gore abaladere

Janes-para Jambres* laapome
Moses-na agale napagoma yada
lorape kone wisipi. Go-rupa
madaare koeyae alinumiri Gote-
na ora agale ria giyoma yada lore
ali auleme. Gore nimuna konere
abala makoyaaoma kone rulape-
airi ora nasalimi. 9 Go-rupa pimi
pare nimina konemere koeyae
adaapu-daa napalimi. Dia enaali
raayome nimuna makeae kone
adalimi. Abala ririnare Janes-para
Jambres laapona kone adisimi-
rupa nimina page adalimi.

Gote-na agalere waru mogeape

10 Go-rupa pea pare abalade
neme pora ralisuade-rupa neme
page abi go-rupa raitape. Go-
rupa puma neme go pora raluma
neme moge aayo agale pagemede.
Go-rupa puma nana polalo pi po-
rare neme page waru ade. Go-
rupa pumare nana kone rulae ele-
para nina epe-rupa pirape kone-
para nina ranaa komape kone-
para nina puri paloma adoba pi-
rape kone-para go kone raayore
neme abala ade. 11 Go page koeyae
alinu medalomame ni-para koae-
aunu pisimina page rana adaapu
radaa nisuade page neme go-
alenu ade. Gore kedaanu raayo
mo Antiok su-para page Aiko-
niam su-para page Listra su-para
page kedaa rado radore ni madaa
kama ipisa-daa neme rilisuade.
Go-rupa pirisua pare neme mo
koeyae alinu giyanolo Ali Mudumi
go kedaa raayo madaa ni raba
misa. 12 Gore enaali raayome Yesu
Keriso raapu piruma Gote-na kone
meme rabu lore alinumi go enaali
kedaa kaleme. 13 Go-rupa pea pare
koeyae alinu-para makirae agale
lakale alinumi koeyae agale waru
lakeleme. Go-rupa puma ora koe-
rupa makiralimi. Go peme pare
nimuna gole go peme alimi nimu
wala makiraeme.
14 Go-rupa peme pare nemere
abalade mo pagoma kone rula-
side agalere waru puri paloma
kone rulasi. Gore neme go ora
agale ria lagisimide enaalinuna
kone abala waru adisi-pulu nimi
makuaaoma pe. 15 Gore neme
go page makuaaye. Abalade ne
oge naaki piruma Gote-na Epe Buk
madaa wi agale pago pirisi. Go
buk-miri ne ora makuaape kone
gu aaya-pulu go pora raitali. Go-
rupa pumare Yesu Keriso madaa
kone rulaoma ne ade abuna kagaa
piramala pali. Go-rupa painalo
Gote-me ne wala misa. 16 Gote-na
agale wi buk raayore nipuna Holi
Spirit-mi go agale kaloma puri ma-
palaasa. Gore Epe Agalena ko-
gonore ora agale mogeama kone
ma-redepo yaoma naana koeyae
elenu page waaloma naana epe
pora pamuape agale mana page la-
gialia. 17 Go agale pageme enaalin-
umiri Gote-na kogono peme rabu
pu robaa-para puri mapalaaoma
nipuna redepo le koneme epe ko-
gono rado rado mada palimi.

4

Gote-na agale enaali lakelaina

1 Gore Yesu Keriso-me pa
piri enaalinu-para abala kome
enaalinu-para raayo yoto
rumaalia-le neme Gote-na le agaa
madaa ne agale puri paloma
go-rupa lagialo: Yesu Keriso-
re go su kamaa ipuma naa ade
abuna surubalia-pulu go mada
agale mana lagialo: 2 Neme
nipuna agale enaalinu waru
laketapape. Go-rupa puma ora
yapi di raayo madaare ade abuna
puri paloma waru laketapape.
Go-rupa puma pawasi agale
waru laketapape. Go-rupa puma

* **3:8:** Moses-na yapi di rabu Juda enaalina remaa gupa wia. Janes-para Jambres lapore Isip supara ada pode ali pirisipi. Go remaare Kisim Bek 7.22, 9.11 go-para page wia.

nimuna kone ma-epeaaina ora
puri pale agale laketapape. Go-
rupa puma nimuna kone ma-
redepo yainalo laketapape. Go
page nimuna lo robaa-para puri
mapalaainalo laketapape. 3 Go-
rupa pea pare werepere epaliade
yapi di rabu enaalinumi ora agale
ria napagalimi. Go rabu nimuna
lo robaa ru-nane wi kone madaa
raaname komolalo nimuna tisaa
rado radonu mea kiritalimi. Go-
rupa puma mo tisaanumi nimuna
raaname kome agale lakelenalo
rado rado mea kiritaoma palimi.
4 Go-rupa pumare nimumi ora
agale pagapere giyoma nimumi
pa remaanu pagolalo nimuna
lo robaa marekeaaoma piralimi.
5 Go-rupa pea-le ade abuna nena
kone waru surubuma pora waru
raluma pope. Go-rupa puma
kedaanu ruma neme Epe Agale
laketapape kogono waru puma
Gote-na gisade kogonore waru pu
kiritape.

Pol-na kogonore go dia yala

6 Gore abi Gote-na lodo kir-
ulalo repename wain ipa mea
koyaaeme-rupa nina yaapi koy-
alimi rabu re-para komolalo
pi. Abi nana kogono madaare
nana komape yapi di rudu
yala. 7 Gore alinu epe agi rali
nali pemede-rupare neme pora
raayo pamuaoma pumare Gote-na
gisade epe kone rulae agale riare
neme waru surubede. 8 Go-rupa
pea-le epe-rupa wagepu epeme
enaalina kana elere abala yarare
saabaaya. Go epe kana elere mo
epe kose pagape Ali Mudumi nina
kalu madaa epe raguna-rupa maa
palia. Go ali epaliade yapi di
raburi nipumi ni go epe ele gialia
pare ni komea nagialia. Dia, pare
enaali raayome nipuna epape di
madaa raaname komoma suruba
pimi enaalinu page katea.

Agale pu paitalepape le agaa

9 Gore ni piri-para wagepu
epaina kedaa pape. 10 Paga,
Demas-me niri abala giyoma
su kamaa ele raitalalo raaname
komisa. Gore nipumi ni giyoma
Tesalonaika su-para pisa. Kresens
nipuri Galesia su-para pisa Taitus-
ri Dalmesia su-nane pisa. 11 Go-
rupa puma Luk komeare ni raapu
pa pipa. Gore neme Mak pua lamu
muma maa epape. Nipuri nina
kogono madaa ni epe-rupa raba
mealia. 12 Neme Tikikus abala
Efesus su-para mea rapaaisua.

13 Gore ne epolalo pali-daare
nana saket mo Karpus nipu
kalisua-le Troas su-para wia-le
neme ora puma mealepape. Go
page buk mea epali rabu mo
hos yogaleme warili buk-ri neme
lisua-le ora maa epape.

14 Aleksander nipu elenu kana
bras-me kunuma warili alimiri
nipumi abalade ni-para ora
koeyae pamu pisa. Gore werepe
nipuna mo koeyae pisa madaare
Ali Mudumi ora koeyae rudu
katea. 15 Neme page go ali waru
adape. Nipumi abalade naana
agale rabuaniaalalo kama pisa-
le. 16 Abala ririnare neme kose
lape agale lisuade raburi ali
meda ni raba mulalo napirisa.
Dia go raburi ali raayome ni
giyasimi. Yapare neme nimu
koeyae rudu naminalo Gote-para
beten laayo. 17 Go-rupa pisimi
rabu Ali Mudumi abalade ni raapu
piruma ni puri gisa. Go rabu
neme mo ruru rado piri enaalinu
raayo epe agale pagenalo pamu
lagelisuade. Go rabu lore alinumi
ora koeyae yana-rupa piruma ni
nolalo pisimi. Go-rupa pirisimi
pare Gote-me ni raba misade.
18 Go-rupa madaare alinumi ni
koeyae polalo peme pare Ali
Mudumi ni raba mealia. Go-rupa
pumare nipumi ni nipuna so yaa-
para surube yapi di adanolo epe-
rupa maa palia. Go-rupa pea-

le ade abuna Ali Mudu-na bi
minasalimina. Go ora.
19 Nemere Prisila-para Akwila
repaaya-para epe-rupa piralepa lo
rapaayo. Go page Onesiforus-
repaa page epe-rupa pirainalo ra-
paayo. 20 Erastus nipuri Korin
su-para pa pirisa. Go-rupa pisa
pare Trofimus yaina komisa-pulu
mo Miletus su-para aina ipisuade.
21 Gore upame komoma po rilipu
epape yapi dinu epalia-le neme ni
piri-para wagepu abi epape.
Yubulus-para, Pudens-para,
Linus-para, Klodia-para go nena
amenu raayo page epe-rupa
piralepape agale pu rapaatema.
22 Ali Mudu-ri nena kone raapu
piralia. Go-rupa puma nimi raay-
ome Gote-na epe raba meape kone
kuma pi mealimina.

Taitus
Ripili Agale

Taitus-ri Juda ali-daa dia yapare nipu Kristen aulisa rabu Pol-na Aposel kogono raba misa. Pol-me Taitus-ri mo ipa solwara lena meda wi su Krit su-para mina rapasa. Lotu adana kogono surubenalo mapiraasa.

Riri-nanere pepa-me go-rupa ta: Krit enaalina peme-airi ora naepelea lisa. Go pea-le lotu adaina mudu ali pirulalo paliade aliri epe pora ora raitalia. Werepe Pol-me Taitus-para enaali komea komea lo mogeape ele lakalisa. Gore yomagae page enagae page penaali-para inamapua-para pa kogono naakinu page raayo mogealapape lisa. Go pea-daa pora po agalere go-rupa: Taitus-mi enaalinu kone lo robaa komea suma yagonu-para epe enaali piralepape lo mogeaina. Go puma nimu yada agalenu pu rono napagena lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Abi piralepape agale-para Taitus beten lae-rupa agale (1.1-4)
- Enaalinu Keriso-na ruru maaulaape agale (1.5-16)
- Enanu nimuri go au pimi (2.1–3.11)
- Taitus-na agale mana-para abi paitape agale (3.12-15)

Pol-me Taitus puri mapalaape agale luma pepa rapasa

1 Ni Pol-re Gote-na kogono puma Yesu Keriso-na aposel kogono ali page pi. 2 Go ora agalere naame ade abuna kagaa piramala pulalore piramina. Gotere nipummakira agale nalea pare abalade su yaa abi nawarisa rabu nipumi naa-para ade abuna kagaa pirape kone gialua kone wisa. 3 Go pumare werepe nipuna epe yapi raburi nipumi nipuna epe agaleme go ade abuna mapiraape kone madaa pename waalisa. Go pumare nipumi go agale nimi surubenalo lisa. Go puma naana Raba meape Gote-me ne go epe agale laketapape lisa-pulu go-rupa mogeaayo.

4 Go pepare neme Taitus-para lu rapaato. Nere ora nina naaki piraina kone wi. Go puma nena kone rulae elere naa raapu komearupa rulaema. Go pumare ora Aapa Gote-para Yesu Keriso naana Raba Meae Ali page nipumi nimi epe kumapi kone-para epe raba minalo loaayo.

Pol-me lotu ada-para kiritaoma piri enaali surubape alinu agale mana lakalisa

5 Nememe abalade Krit supara piraina giyasuade kogono medaloma waru ma-redepo yaainalo pisuade. Go pumare ora adare raayo-parare neme Yesuna ruru enaalinuna surube alinu mapiraaina kone wisua. Go pea-le nana lagisuade agale mana makuaalepape: 6 Go lotu surubape aliri nipu epe-rupa piruma nipu mada koe ele meda naina. Go page nipu ena komea piri ali pia. Go puma nipuna si wanenumi Keriso madaa kone rulalimina. Go page enaali medalomame nimu pupitagi nape-para agale yoke si wanenu mada nalamina. 7 Gore go alimiri nipu Gote-na lotu kogono surubea-le enaalinumi nipuna koe ele na-adenalo nipu pora eperupa pamea. Go page nipumi ali-kone nasuma nipumi wagepu rono napagaaya. Nipumi ipa bia noma peme-rupa makeya nape kone nawia. Nipumi koe-rupa pogolasaoma enaalinu nalina. Go page nipumi kana meape elenu page kepaame nakome ali pia. 8 Dia, pare pora kimisu enaali epeme raburi nipumi waru raba mina. Nipumi epe

raaname pape kone raayo madaa
kepaame nakomena. Nipuna
lo robaa-para wi kone waru
surubuma Gote-na pora epe-rupa
pamuma redepo le kone waru
ina. 9 Go puma nipumi abalade
mogelisimide agale madaa kone
rulaoma waru lakelena. Go rabu
epe agale laketea rabu nipumi
enaalinuna kone pu robaa-para
puri mapalaaina. Go rabu page
nipumi agale yoke enaalinuna
kone ma-redepo yaaoma epe pora
maa waalalo pina.

Krit su-parare makirae agale le alinu adaapu pirisimi

10 Gore agale yoke alinu adaapu
piruma pa agale rado rado pa
pamu lomare Krit enaalinuna
kone makiritalo peme. Go peme
rabu Juda alinu adaapu yogale
ruguli ruru pimi-le go alinumi
apo makirae agale adaapu leme.
11 Go alinumiri koeyae pulalore
enaalinuna ele yola mu aaeme.
Go yala pape kogono peme
rabu ora agalena mogeleme-pulu
aaraalu rado radonuna kone
mabebolaaeme. Go pea-le neme
go pi alinuna agale maloraape.
12 Abalade Krit ali medare nipu
agale lakale ali piruma go-rupa
lisa: Krit alinuri ade abuna
makirae agale le alinu pimi. Go
puma raa mena-rupa piruma
kogono giyoma eda adaapu noma
kiaa rakepele alinu-rupa pimi lea.
13 Go agalere nipumi ora agale lisa.
Gore nimina kone pereke yoma
epe-rupa rulaliminalo nimu-para
ape loma agale puri paloma
laketapape. 14 Gore nimumi
Juda alinuna pa lidinu-para pa
enaalinuna rekena agale-para
giyanalo agale laketapape. Apo
rekena agalenuri ora agale koau
walaeme alinumi lakeleme.
15 Gore alinu medalomare epe
kone suma pimiri nimumi ele
raayo ademe rabu epe kone kama
su aaeme. Go pea pare alinu
medalomare lo robaa-para koe
kone suma kone narulaemere ele
raayo ademe rabu ora koe kone
kama su aaeme. Gore nimuna
kone-para nimuna lo robaa-para
wi kone page ora mabebolainalo
peme. 16 Gore naame Gote adema
leme pare nimumi Gote-na pora
epe-rupa naraleme pare makirae
agale leme. Go alinuri nimumi
rono pagoma agale yoke enaalinu
pimi-pulu epea-daa ora napeme.

2

Enagae yomagaenumi epe-rupa palepape

1 Go pea pare nemere epe ma-
redepo yape agale enaalinu-para
mogeape. Go puma neme nimu
go-rupa laketapape. 2 Yomagae al-
inuri nimi namakeyaatapape. Dia,
pare nimi epe kone waru suma
nimina kone waru surubalepape
lo laketapape. Go puma kone
rulae agale-para ranaa komape
kone-para adoma rekaape kone-
para waru makuaalepape.
3 Enagaenu page go-rupa laketa-
pape: Nimi pora pamualimi rabu
Gote-na epe kone sape enaalinu-
rupa pamualepape lo laketapape.
Nimimi enaali medalomana bi
narabuainaaoma ade abuna ipa
bia noma meme kone nasalepape
lo laketapape. Nimimi epe pora
waalape tisaa-rupa piralepape
lo laketapape. 4 Go puma epe
agale maa wateme rabu pena
rumaae enanumi nimuna aalinu-
para nogo naakinu-para ranaa
komape kone suma piralimi.
5 Go pumare go enanuri nimuna
kone surubuma epe-rupa piruma
nimuna ada-para kogono page
waru surubenalo pora waateme.
Go puma go enanumiri nimuna
aalina agale waru pagaliminalo
pora mada waateme. Go puma
nimumi pora epe-rupa raitalimi-
daare pa enaalinumi Gote-na epe

agale madaa koe agale mada nateme.

Ali pena naakinu madaa agale mana lakalisa

6 Go pea pare neme pena naakinu nimuna kone waru surubena agale puri paloma laketapape. 7 Gore ne Taitus-ri neme enaalinu epe pora ralinalo epe kogono pape. Go puma agale mogele rabu epe kone komea suma lakelapape. 8 Go puma neme epe agale pamu te-daare enaalinumi nena bi mada narabuainaalimi. Go pumare naana lore alinumi naa-para koe agale mada nateme pare nimu yala poteme.

Kogono naakinuna agale mana

9 Neme mo kogonome adili naakinu go-rupa laketapape: Gore kogono raayo peme rabu Mudu Ali-na agale pagoma epe kogono palepape lo laketapape. Go puma mo Mudu Alimi nimu waru raaname komalia. Go page nimuna Mudu Ali-para koe agaleme na-abutapape. 10 Oge elesinu page paake namealepape. Dia, pare nimumi agale waru raluma epe pora komea pamualepape. Go palimi rabu enaalinumi nimuna epe kogono raayo adoma naana epe Raba mi Gote-na mogealisa agalere ora madaa minasaalimi.

Epe-rupa piruma Keriso-na epape yapi di adoba piramina

11 Gore Gote-na epe raba meape konere nipumi enaali raayo raba minalo pename maa waalisa. 12 Go epe raba meape agale pagema rabu Gote nipu koau nawaalaoma su kamaa wi kone giyoma elenu epame nakomelema. Go agale pagema rabu naame naana kone surubuma Gote raapu epe-rupa piramina. 13 Gore naame Gote-na raba meape agale pagoma raitalima rabu naame puri paloma mo epe raana komape di epalia madaa adoba pitima. Go yapi di rabu naana Mudu Gote nipuna epe paana puri maa waalea-daa enaali raayome adalima. Go yapi di rabu page naana Raba Meape ali Yesu Keriso epalia. 14 Nipumiri naa raba mulalo naana koe ele raayo maa rubulalo komisa. Go pisare naa nipuna ruru piraminalo pisa. Go pisa-le naana pu marekoma naame epe kogono waru pamina.

15 Go agalere ade abuna enaalinu pagena mogeape. Neme nimuna lo robaa-para puri mapalaaoma koe elenu giyalepape. Go puma puri pale agale mana waru laketapape. Go puma pa enaalinu medame nere riabo ali kone nasalimi.

3

Naa epe kone suma piramina

1 Gore surube enaali raayome gavman-na agale-para ali muduna agale-para pagoma pora raitalepape loma nimuna kone ma-redepo yaina agale mana laketapape. Go puma nimumi epe kogono raayo pala pirinalo waru laketapape. 2 Nimumi enaali meda madaa pa koe agale natapape lo laketapape. Go puma nimu pawa epe-rupa piruma epe konere ade abuna enaali raayo-para salepape lo laketapape.

3 Gore abalade page naame makeae kone suma agale yokoma koe-rupa pirisima. Go puma naamere kone koe rado rado wisima rabu naame koe elenu madaa lo robaa-para raaname kome kone wisimade. Go puma naame abalade alinu medaloma mada koe kone suma nimuna elenu madaa ade abuna kepaame komo pirisima. Go puma ali medalomame naa-para yada lore ali aulasimi rabu naame go koe kone abutalore nimu-para page yada lore ali aula pirisima.

4 Go pisima pare naa raba
meape Gote-me naa-para epe kone
su ranaame komisa. 5 Go puma
nipumi naa ade abuna kagaa
mapiraape kone gisa. Go pisare
naame nipuna epe kogono pisima-
daa namisa. Dia, pare nipumi naa
kodome komoma naa ade abuna
kagaa piramala popena pisa. Go
pisa rabu nipuna Holi Spirit-na
purimi naa kagaa nogo naaki-
rupa mapiraasa. 6 Gore naana
Raba Meape Ali Yesu Keriso-me
kogono pisa-daare Gote-me Holi
Spirit-na puri raayo naa madaa
mea epenalisa. 7 Nipuna epe raba
meape kone gisa rabu nipumi naa
epe redepo le enaalinu mapiraasa.
Go pumare naame mo ade abuna
kagaa pirape epe kone muma abi
page naame go kone madaa adoba
piramina. 8 Go agalere ora agale
ria yaade.

Naa konemere go agale neme
puri paloma lakelaina kone salo.
Go puma enaalinu medalomame
Gote madaa puri paloma kone
rulalimiri gore nimi epe kogono
palimina. 9 Go pea pare kuma napi
agale-para nimi madi kasuana
Yapi-para ape puma le agale-
para rekena agale madaa ape
le agaa-parare go raayore ora
giyape. Gore naame adema
rabu mo agalemere naa epe pora
raitapena-daa naraba mea.

10 Gore ali medame Yesuna
ruru enaalinu marugulalo palia-
daare neme puri pale agale mana
rana komea page rana laapo
page laketapape. Go pali pare
nena agale napagalimi-daare gore
neme nimu giyape. 11 Gore
neme makuaape go-rupa aliri
nipuna koe eleme nipuna kone ora
makoyaaya. Go puma nipumi koe
ele pea rabu go koe eleme nipu koe
ali pename waatea.

Agale medaloma lakalisa

12 Gore werepe Artemas-
para Tikikus laapo ne piri-para
epenatoa-daare ne wagepu go
Nikopolis su-para epape. Go su-
parare koe upame komape yapi di-
na go su-para epalia-le abi epape.
13 Neme go rekena agale tisaa ali
Senas raba meape. Apolos page
raba meape. Neme nipu pora
pamina elenu page raba meape.

14 Go page neme naana enaali
rurunuri ade abuna epe kogono
paminalo mogeape. Go pumare
enaali medaloma elenu ora dia
yaaliare raba minalo laketapape.
Go puma nimi pa kiaa kepele
enaalinu napiraminalo laketa-
pape.

15 Enaali raayo ni raapu komea-
para pima enaalimiri epe-rupa
piralepape lo agale wai lo ra-
paaema. Gore naana adami
enaalinu piruma kone rulaemede
enaalinuri epe-rupa piralepape lo
laketapape.

Gote-na epe raba meape kone
nimi raayo raapu wina.

Filemon
Ripili Agale

Filemon-re ora adaa ali piruma mo Kolosi su-para Kristen pirisa. Onesimus-ri nipuna kogono naaki pirisa. Nipuna kogono surube ali giyoma pa su meda-para pogola pisa. Go adare-para Onesimus nipu Pol ada muma Kristen-rupa pirisa.

Go yapi di-ainare Pol nipu karapo ada-para pirisa-pulu Filemon adola pope-rupa marisa. Pare nipumi pepa luma Onesimus kalisa. Go puma Onesimus wala nipuna surube ali piri-para maa rapasa. Go pepa madaare Pol-me Filemon go-rupa lakalisa: Nena kogono naaki rono napagaape lisa. Abiri go kogono naakiri Kristen pia-le Filemon nemere ora nena ame-rupa meape.

Robonu go-rupa adamina:

Filemon epe-rupa aawape agale (1-3)
Pol-me Onesimus madaa Filemon agale lakalisa (4-22)
Abi awape agale-para beten laerupa (23-25)

Pol-me Filemon piri pepa luma rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-na kogono madaa karapo ada-para pi. Naana ame Timoti saa laapome go pepa Filemon pia re-para rapaalepa. Nere ora ni raapu kogono komea-rupa pepa. 2 Naana bali Apia su-para naana kogono yago ali Akipus-para go pepa rapaalepa. Go page nena ada-para lotu kiritalo pimi enaalinu-para page go pepa rapaalepa.

3 Naana aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape agale-para kuma pi kone-para nimina pu robaa-para maa gina.

Filemon-me Mudu Ali kone rulasa

4 Naa ame Filemon nere ade abuna neme beten to rabu nena bi loma Gote-para ora pili loaayo. 5 Gore nemere Gote-na ruru enaali madaa ranaame komoma Mudu Ali Yesu madaa kone waru rulaaye-daa remaa pago aayo. 6 Gore naa nimi kone rulaeme enaalinu raapu kone komea-rupa samina. Go puma naa Yesu raapu piruma nipuna puri raayo adaminalo beten loaayo. 7 Gore epe ame ali waru paga. Nena ranaa komape konere ora epelea konemere naa lo robaa-para raana komape kone masaaoma puri ora mapalaaya. Gore neme kone go-rupa suaaye rabu Gote-na ruru enaalinuna lo robaa-para epe kone masaaye.

Filemon-me Onesimus-ri nipuna ame-rupa lamu misa

8 Go puma saa Keriso-na ame pipa-pulu neme ele meda paina kone wi. Go puma neme go konere agale mana-rupa lagialo. 9 Neme ne madaa raana komalo-le neme agale pawa meape. Gore ni Yesu Keriso-na agale lakale ali ya-pulu ni karapo ada-para pi. Go pea puri pale agale nalagialua. 10 Dia, pare neme Keriso-na pora pamuae kone wisa-daa Onesimus* madaa agale tepa kone wi. Neme karapo piruma neme nipu naa si-rupa kone rulape kone mogeaaya-pulu niri Keriso-na aapa pi. 11 Abalade nipumiri ne raapu piruma epe kogono napisa. Go pisade pare abiri nipumi saa laapo raita raba meape kogono pala.

* **1:10:** Onesimus-ri Filemon-na kogonome adili ali yapare nipu pogola puma Pol raapu pisa. Go pumare nipu Kristen ali-rupa puma pirisa. Juda enaalina rekena agalere go-rupa lea: Kogonome adili ali medaa gupa pogola palia-daare surube alimi yada pi alinu lakeloma repena polopea madaa nilimi tyala pisimi.

12 Abi nipu wala ne piri-para
maa rapaayo. Go pi rabu nana
lo robaa-para kone nipu mada
pira palae epalia. 13 Neme epe
agale moge riape kogono madaa
karapo ada piruaayo-pulu neme
Onesimus ni raapu piruma ni
raba mina kone sawa. Go puma
nena rado-rupa nipu pirula pe-
nalo. 14 Go pea pare neme
go madaa nate-daare gore neme
nipu nasaapitua. Dia, pare nena
koneme nipu epenala kone sali-
daare neme nipu mada mea ra-
paalua.

15 Gore nipumi abalade ne
ogeasi giyasade pare abiri wala
nipu ade abuna ne raapu pira-
paina. 16 Go pumare abi nipuri
pa kogonome adili naaki-rupadaa
napia. Dia, pare abiri nipu ora
naana Keriso-na ame ya-pulu nipu
madaa pa kogono adili ali pia-daa
nalema. Gore neme page nipu
ora nana ame ya-pulu raaname
komalo. Go pea-le neme nipu
mealiri nipu kogono adili naaki
epe-rupa piralia. Go pea pare nipu
Mudu Ali raapu piruma ora nena
ame ya-pulu neme nipu madaa
raana ora waru komape.

17 Go puma neme saa Keriso-
na kogono komea pepa kone sali-
daare gore ni mulalo agale lage-
rupa Onesimus page go-rupa waru
mogeaoma meape. 18 Go pea pare
nipumi abalade ne madaa koeyae
meda palo pisa-daare ni madaa
yago abuto. Go puma nipumi
rudu meda mealo pisa-daare gore
ni madaa yago abuto. 19 Niri Pol
go agalere ora nana kimi talo:
Go ruduri nana abutua. Gore
ora nena epe-rupa pirape kone
madaare nere ni madaa yago wia-
le ake paa-daa neme go madaa
agale lano ya? 20 Gore nina ame
Mudu Ali-na bi madaare go epe
raana pi kogono pape. Ne saa
laapore Keriso-na ame laapo pipa-
le go kone madaare neme naa lo
robaa-para epe kone masaape.

21 Neme go pepa epenalalore go
agale raluma piraina kone suma
pi. Gore neme mo pape talo elenu
raayo-para medaloma page mada
pali kone salo. 22 Go pea pare
ne agale meda pa lagialo: Neme
nina ada pada meda yarare pape.
Gore neme kone salo pare Gote-
me nimina beten pagalia rabu niri
wala nimi raapu madaa mapi-
raalia kone salo.

Agale medaloma lakalisa

23 Epafras-re ni raapu Yesu
Keriso-na kogono madaa karapo
ada-para piruaaepa. Go alimiri
ne epe-rupa pirape lo agale lo ra-
paata. 24 Naa kogono komea-para
pi alinu Mak-para Aristarkus-para
Demas-para Luk-para nimumi
page ne-para epe-rupa pirape lo
agale lo rapaateme.

25 Abiri Mudu Ali Yesu Keriso-
me nipuna raba meape kone kuma
pi nimina lo robaa-para maa ra-
paaina. Go puma nimi raapu
wina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Hibru
Ripili Agale

Go Hibru agaleme Kristen enaali meda nimuna kone rulae ele giyasimi-daa go enaalinu raba mulalo agale lisa. Gore nimu rabuaanaaoma kedaa kalisimi. Go buk-miri nimuna kone rulae ele puri mapalaalia. Gote-me Yesu Keriso madaa pisa kogonona page agale lisa. Keriso komeamere Gote-na epe-ai mea waatea.

Agale adaa repo madaa agale go-rupa lisa: 1) Yesuri ora Gote-na Si pia. Yesu nipu go su kamaa pa aasa raburi kedaa adaapu ruma radaa adaapu nisa. Go-alere Gote-me Yesuri ora enaali raayo raba minalo riri-nane mapiraasa (2.10). Go puma Yesumi Profet alinu-para ensel-nupara Moses page ora raba mu aaya. 2) Gote-me nipu ora eda kirae ali-rupa mapiraasa. Juda alinuna eda kirae ali page ora rabuaaya. 3) Yesuri ora eda kirae Mudu Ali pia-pulu nipu madaa kone rulae enaali raayo mada wala mealia. Moses-na rekena agaleme talore Yesumi pisa kogonona ora piksa-rupa lea.

Go pepa-mere enaali kone rulae-airi puri mapalaaoma abalade Israel enaalina puri pale kone rulae-ai madaa agale adaapu wia (sapta 11). Go-rupa lisa: Kedaa epalia page pinawa. Nimina kone rulaere waru ripinuma komalimi. Yesu piri puma nipuna pea-ai raitalepape. Radaa-para kedaanu apo rialimiri wadialepape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Yesuri Gote-na puri (1.1-3)
Yesumiri ensel-nu page ma-oge yaaya (1.4–2.18)
Yesumi Moses Josua laapo rabuaanaaya (3.1–4.13)
Yesumi ofa lodo kirape alinu ma-oge yaaya (4.14–7.28)
Yesumi waru agale-daa ma-oge yaaya (8.1–9.28)
Yesumi sipsip-na yaapi ma-oge yaaya (10.1-39)
Kone rulaere enaalinuna remaa (11.1–12.29)
Gote madaa kone suma pora pa-mualepape (13.1-19)
Enaalinu rabaminalo beten lisa (13.20-21)
Pora po agale (13.22-25)

Gote-na Simi naa agale lagu aaya

1 Abalade rana adaapu kone rado madaare Gote-me naana aapa kasuanu agale lakalisa rabu Gote-na agale lakale alinumi agale rado rado adaapu lakalisimi. 2 Go lisimi pare abi page ora werepe yapi di rabu Gote nipuna Simi naa nipuna agale lagu aaya. Gore Gote-na Si nipumi go su ele raayo warisa. Go puma su yaa perekealia rabu Gote-me nipuna Si ele raayo minalo mapiraasa. 3 Simiri Gote nipuna epe paana puri maa waatea. Nipuri Gote-na kone nona pi piruma nipuna puri pale agaleme nipuna warili enaali raayo-para elenu raayo-para puri mapalaaya. Nipumi enaalinuna koe elenu maa rubape kogono dialenaloma nipu yaa-para puma Gote-na popa ki-nane puma piru aaya. Gote-re ora ele raayona re yaa-pulu nipu komea go-rupa piru aaya.

Gote-na Simiri ensel-nu rabuaaya

4 Gote-me nipuna Naaki su kamaa mea rapaasa-daa go Naaki nipuna bimiri ensel-nuna bi page rabuaaya lisa. Go-rupa abalade aaraame Si lakeloma nena bimi ensel-nuna bi rabuaaya lisa. 5 Siri ora mupaa naaki komea yaa-pulu abalade Gote-me ensel medaloma go-rupa nalakalisa:

Nere nana Si pi-daa nalakalisa. Abiri niri nena Aapa pitua lo ensel-nu nalakalisa.

Niri nipuna Aapa pitua. Nipuri
nana Si piralia lo ensel-nu
nalakalisa.
6 Dia, pare abalade Gote nipuna
mupaa naaki go su kamaa ra-
paalalo pisa rabu nipumi go-rupa
lisa: Naa ensel-numiri go naakina
bi minasaalimina lisa. 7 Go lisa
pare nipumi mo ensel-nu go-rupa
lakalisa:
Go ensel-nu wagepu po rilipu maa
rapaato.
Go puma nana kogono pi
ensel-nu repena sulaa-rupa
mapiraayo.
8 Go loma Gote-me nipuna Naaki
go-rupa lakalisa:
Nena surubape elenu Gote piri-
para ade abuna pa su aalia.
Nena surube suri enaalinumi
ora redepo le kone suma
waru surubalimi.
9 Naa redepo le kone madaa ora
waru ranaame komo aaya.
Go pea pare koe konere ora giya
kome.
Go pea-pulu ni ora nena Gote-
me neme abalade ne mapi-
raasuade.
Go puma nena epe kogono
ali yagonu epe bi kate rabu
raaname komeleme.
Go pisi pare nena bi mi-
nasaoma raana komape
kone gisa rabu nimuna bi
ma-oge yaasa.
10 Go puma Si madaa Gote-na agale
wi buk madaa go-rupa lisa:
Mudu Ali abalade neme go su wari
sogo yaa page warisua wia.
11 Go su yaa laapore ora nu piri-
rupa kalepe pape puma dia yaalia.
Yapare nere ade abuna kagaa
piramala pali.
12 Go puma alinumi mamina maa
pege pimide-rupa
neme go su yaa laapo kobapu
muma ma-dia yaali.
Go pumare alinumi maarae ele
koloma alo paeme-rupare
go su yaa laapo kagaa
perekealia.
Go pea pare nere ade abuna
pi-rupa kama pa piraoma
pumare ne ogae-rupa napi-
rali.
13 Abalade Gote-me ensel-nu page
go-rupa nalakalisa:
Nimiri nana popa ki-nane epa pi-
ralepa lo nalakalisa.
Go pumare nimina lore alinu
kibu rolo-para mapiraalua
lo nalakalisa.
14 Go agalere Si komea mada
lagisa pare go ensel-nu nimuri
pa wasaanu mapiraasa. Nimu
Gote-na kogono pinalo mapiraasa.
Gote-me ensel-nu ade abuna ka-
gaa piru aape enaalinu raba mi-
nalo maa rapaaya.

2

Gote-me naa wala misare ora adaa pisa

1 Go pea-le ora agale riaoma
naame abala pagemadere
naana kone-para waru maa su
makuaaba piramina. Go puma
naame go pagema agale ogesi-
daa page nagiyamina. 2 Gote-
na rekena agalere abala ririna
ensel medalomame kalenaloma
mea ipisimi. Go pisa pare enaali
raayome go agale napagoma
ralisimi rabu nimuna napagesimi
kone mada koe kedaa misimide.
3 Go pisimi-pulu Gote-me naa ade
abuna mapiraape kogonore ora
adaa-pisa-pulu naame go mada
giyalima-daare naame page ora
koe kedaa waru mealima.
Abala ririnare Mudu Ali nipuna
ade abuna mapiraape agale
lakalisa. Go puma enaali medalo-
mame nipuna agale pagoma
lisimina nimumi go agale naa maa
waalisimi. 4 Gote-me page ni-
mumi agale adoba makuaanalore
nipuna purimi kogono rado rado
pu na-ade kogono page nipumi
napi kogono rado rado page pisa.
Go page Gote-me nipuna kone

suma Holi Spirit-na puri enaalinu
re-para rumaaoma kalisa.

Yesuri enaalinu naa wala mi ali

5 Abiri naame makuaaema.
Gote-me go su yaa wari yalo pisa
rabu nipumi ensel-nu go su yaa
surubenalo namapiraasa. 6 Dia,
pare Gote-na agale wi buk-para ali
medame agale go-rupa lisa:

O Gote, enaalinu naare ele ya?
Naa pa elenu-rupale ake puma naa
madaa kone suma naa su-
rube pae?
7 Oge yapi di-na neme naa mo
ensel-nuna rolo-para mapi-
raasi.
Go puma neme naa epe paana
puri-para gisi rabu ora ali
muduna bi puri laapo mis-
ima.
8 Go puma neme ele raayo naana
purimi surubamonolo
mapiraasi.

Gore go agalemere Gote-na ele
raayore enaalinumi surubenalo
mapiraasa lea. Go puma nipumi
ora ele raayo surubaaya. Go pea
pare abiri enaalinumi ele raayo
surubema pare waru na-adema.
9 Dia, pare abi naame Yesu adema.
Abalade rudupu yapi di raburi
nipu ensel-nuna rolo-para mapi-
raasa. Go puma Gote-na epe
raba meape kone madaa enaali
raayo raba mulalo Yesu komisa.
Gore nipumi go enaali raayona
kedaanu ruma komisa-pulu Gote-
me nipu minasaoma nipuna epe
paana puri-para adaa bi laapo
kalisa.

10 Go puma Gote nipuri ora
ele raayona re yaa-pulu nipumi
ele raayo warisa-pulu nipuna
surubea. Go pea-le nipumi nipuna
epe paana puri si wane adaapu
lamua puma kalalo pisa-pulu Yesu
radaa manaasimi. Go radaa no
pirisa rabu Yesumi enaalinu ade
abuna epe-rupa mapiraaminalo
riri-nane puma pirisa. Gote-
me ele wariaoma surubea-pulu
go pisare gore ora epeta pisa.
11 Yesumi enaali raayona koeyae
mea rubuma epe-rupa mapiraaya.
Go puma ipu-para nipuna epe-
rupa mapiraae enaalinu-para
nimuna Aapare ora komea pia. Go
pea-le Yesumi go enaalinu-para
ame bali go-rupa lapere nipumi
yala napotea. 12 Gore nipumi talo:

O Gote-ya, nena biri nana amenu
laketoa.
Gore neme nena bi minasaaluame
mo Yesuna ruru enaalina le
agaana madaa
Ne madaa epe yasa toa.

13 Gore nipumi agale wala go-rupa
lisa: Neme Gote madaa kone waru
mapiraalua. Go loma nipumi wala
go-rupa lisa: Gote-me abalade
nogo naaki medaloma ni gisa-pulu
ni go nogo naakinu raapu piru
aayo lisa.

Yesuri su kamaa ali auloma naa raba misa

14 Gore nipumi nimu nogo
naaki bi lakalisadere nimu yogale
yaapi apalae enaalinu pirisimi.
Go pisa-pulu Yesu nipu page go
enaalinu piruma nimu madaa
komape kone suma pisa. Go puma
komisa raburi nipumi enaali
makomaape puri wi ali Satan-na
puri makoyaalalo pisa. 15 Nipumi
go-rupa pisa rabu enaalinuri su
kamaa piruma komape madaa
paalame komisimi. Go puma nimu
go madaa koe kone saapirisimi:
Nimu paala komisimi rabu go
konemere nimu koe-rupa mapi-
raasa. Go pisa-pulu Yesu komisa-
airi go komape koneme adili
enaalinu kepelalo pisa.

16 Go madaare abalade nipumi
ensel-nu raba mulalo naipisa.
Dia, pare nipumi Abraham-me
madu wi ruru enaalinu raba misa.
17 Go puma nipuna amenuna kone
komea-rupa mu pirisa. Nipumi
go-rupa pumare nipu Gote-na
lodo kira-ae ali pirumare nipumi
Gote-na kogono pu aaya. Gore

nipu lodo kira-ae ali-rupa pirisa
rabu nipumi kone komea suma
kodome komoma pisa. Go pisa
rabu nipumi enaali raayona koe
elenu mea rakepealalo pisa. 18 Go
puma nipu mada koe kedaanu
ipisare pupitagi ne koneme nipu
kotalalo ipisa. Nipumi go kedaanu
ria-pulu koe elenumi enaalinu
kotalalo palia-daare gore nipumi
nimu mada raba mealia.

3

Yesuna adaa bimiri Moses-na bi page rabuniaaya

1 Naa Keriso-na ame balinu-
ya, Gote-me nimi page yaaloma
epe-rupa mapiraasa. Go pisa-le
nimimi Yesu madaa kone waru
salepape. Gote-me Yesu naa piri-
para mea rapaasaainare nipumi
Gote-na lodo kira-ae ali mudu
piruma naame kone rulaminalo
kogono pisa. 2 Go puma Gote-me
abalade nipu go kogono mapaasa
rabu nipumi Gote-na agale ora
waru pagisa. Gote-na ruru enaali
medalomare nipuna ada ru-para
pirisimi. Go puma abalade Moses-
me kogono pisa pare Yesumi go
kogono wala ora misa. 3 Go pea
pare Gote-me Yesu nipu adaa bi
mina kone wisa. Go adaa bimiri
Moses-na adaa bi rabuaina kone
wisa. Gore ada pi aliri nipuna
adaa bi mu aaya rabu nipumi go
adana bi rabuaanaaya. Go yapare
Yesuri nipuna adaa bimi ada pi
ali pia. 4 Go ada raayore kogono
pape alimi paaya. Go puma ele
raayo warili aliri ora Gote nipu
komea pia. 5 Gore Moses-me nipu
kogono pumare nipumi Gote-na
pora waru raluma nipuna ruru
raapu piruma agale waru lakalisa.
Go rabu nipumi Gote-na werepe
pape elenuna agale go rurunu
lakalisa. 6 Go pisa pare Keriso-
re Gote-na Si piruma nipumi Gote-
na ruru enaali ada waru mapi-
raaya. Gore nipumi Gote-na agale
raluma go kogono pisa. Gore ade
abuna naana lo robaa-para puri
mapalaaoma Mudu Ali epaliade
yapi di madaa ranaa komo waru
suruba pimare naa page Gote-na
ruru mada pima. Go puma nipuna
ada pima.

Agale yoke enaalinuri Gote-na Pomo mu Pirape su namealimi

7 Go pea-le naame Holi Spirit-na
agale pagamina. Gore Gote-na buk
madaa wi agaleme go-rupa lea:

Abi Holi Spirit-na agale pagalimi-
daare
Nimina pu robaa-para go
agale mealimina lo robaa
narogaatepape.
8 Abalade nimina kasuanumi
nipuna agale yokoma
Ali-kone wisimiya-rupa napi-
pape.
Go rabu nimimi mo enaali napiri
su-para puma piruma
Gote ko lisimi rabu yola mi
kone wisimi.
9 Go su-parare nimina kasuanumi
maali 40-pela ru-para pisa.
Kogono pisua rabu adoba
kiritasimi. Go adilisimi
rabu ronome komoma ni ko
lisimi.
10 Go pisimi-pulu neme go enaal-
inu nimu ora ronome
komoma neme go-rupa
lakalisua:
Ade abuna nimimi kone koe
suma nana agale ade abuna
raluma
Nana kone namuma pora go-
rupa pameme.
11 Ni ora rono pisa rabu neme ora
yaa madaa makuaa loma
go-rupa lakalisua:
Nimi nana pirape su-parare
ni raapu ora mada na-epa
piralimi lisuade.

Israel enaalinumi Gote-na agale yokesimi naame go-rupa napamina

12 Gore amenu nimina rikirana
ali meda nipuna pu robaa-para
koe kone salia-daare Gote madaa
kone narulaaya. Go puma nipumi

ade abuna piri Gote giyalia-le
nimimi nipu waru surubuma
adalepape. 13 Go pea pare
nimina rikirana piri enaalinumi
makiraoma pu robaa-para yola
mi kone sulalo palimi-daare ade
abuna go ame balinu waru raba
mealepape. Go puma Gote-na
buk madaa wi agalemere go rabu
lea yapi di naame page mada
adalima. 14 Go puma abalade
ririna naame kone puri paloma
rulasima-rupare abi page go kone
puri paloma rulaa-ma pumare
komalima rabu page go-rupa
palima. Go puma naare ora Keriso
raapu nipuna enaali pitima.

15 Go madaare Gote-na buk madaa
wi agaleme go-rupa luma su
aaya:

Gore abi go rabu nipuna agale pa-
galimiri gore nimi lo robaa
narogaatepape.

Abalade nimimi nipuna agale
yokoma koe enaali pirisimide-
rupa go kone namogealepape lisa.

16 Gore abalade Gote-na agalere
aapimi pa pagoma koe kone suma
nipuna agale ralisimi pae? Go
enaali raayore Moses-me nimu
Isip su giyoma lamua pisa raburi
go koe kone lisimi. 17 Gore
maali 40-pela patinalomare Gote-
me aapi rono pagisa pae? Gore
nipumi koeyae pisimide enaalinu
ronome komisa. Go pisa-pulu
nimu komenaloma nimuna ronu
enaali napiri su-para pa wisa.
18 Gore Gote-me ora yaa madaa
makuaa loma go-rupa lakalisa:
Nimi epe Pomo mu Pirape su-para
ni raapu napiralimi. Go lisare
aapi madaa lisa ya? Gore abalade
mo nipuna koau waalisimi enaal-
inu madaa lakalisa. 19 Gore ni-
mumi kone narulaoma Gote-na
epe Pomo mu Pirape Yapi su-
parare mada napuma pirisimi-daa
pagemade.

4

Gote-na ruru enaalinu pomo mu mealimi

1 Gore abi Gote-na ora talo loma
kana warae agalere naa nipu
raapu ora pomo mu piraminalo
lagisa. Go puma nimimi nimina
rikirana enaali medaloma paala
komoma waru adalepape. Go
puma Pomo mu Pirape Su mulalo
surubalimina. 2 Gore abalade
Israel enaalinumi Epe Agale
pagisimide-rupa naame page
pagema. Nimumi Epe Agale go
pagisimi pare nimu naraba misa.
Gore nimumi pa kaleme pagoma
yapare nimumi kone narulalisimi.
3 Naa enaalinumi kone rulaemare
gore mo epe-rupa pirape kone
muma Gote raapu pima. Abalade
Gote-me go madaa agale go-rupa
lakalisa:

Ni rono waru pagoma nimu-para
gupa laa:
Nimiri ade abuna nana pirape
su-para ni raapu ora mada
napiralimi lisa.

Go lisa pare nipumi su yaa wari-
boma kogono pisa rabu nipumi go
Pomo mu Pirape su yarare pisa.
4 Gore yapi di ki medane luma
medane laapo madaare Gote-na
agale wi buk madaa go-rupa luma
wisa: Gote-me nipuna kogono
raayo abala pu kiraloma yapi ki
medane luma medane laapomere
nipu pomo mu pirisa lu wisa.
5 Wala go agale medame go-rupa
lisa: Nimuri epe pirape su-para
ade abuna ni raapu madaa na-
epalimi lisa. 6 Go puma Epe Agale
abala pagoma kone narulasimi-
pulu nimu Gote raapu Pomo mu
Pirape su-para napirisimi. Go pea
pare enaali medaloma Epe Agale
pagisimi-pulu ru-nane puma Gote
raapu mada pomo mu piramina.
7 Go-rupa pomo mu piralimi-daare
Gote-me yapi di rado meda page
mea wisa. Go wisa yapi di-na biri
ora go rabu-le go bi abi maasa.

Werepe maali adaapu abala pati-
naloma Gote-me Devit lakenaloma
Devit-mi buk-para lu mapaitaasa.
Go agalere naame go-rupa yare-
pealima:
Go rabu nimimi nipuna agale pa-
galimi rabu
Nimina lo robaana pora
poalepape lisa.
8 Yapare abalade Josua-me
enaalinu epe Pomo mu Pirape
yaapi di maa wisa yaalore gore
Gote-me wala Pomo mu Pirape
yapi di meda madaa agale
nalakela pisa. 9 Go pea pare Gote-
na rurumi puma meape suri abi
page pa wia. 10 Gore Gote-na Pomo
mu Pirape su-parare enaalinu
nimuna kogono giyoma pomo
mu piralimi. Gore abalade Gote-
me nipuna kogono pu kiraloma
pomo mu pirisa-rupa pomo mu
piralimi. 11 Go pea-le naame Gote-
na agale waru pagoma naa ade
abuna epe-rupa pirape su-para
puma piramina. Naa raayome go
agale yokalima-daare abalade go
enaalinu nimumi Pomo mu Pirape
su-para napisimi-rupa naa page
Pomo mu Pirape suna ru-para
mada napalima.
12 Gote-na agalere ora nakoma
paaya pare go agale ora puri
paloma pia. Go agalere nipu rai
kuduna eke yaa-pulu eke laapo-
ae rai kudu medaloma ma-oge
yaaya. Go puma enaalinumi go
agale pageme rabu nimuna lo
robaa-para rai kudu eleme awea.
Go puma go agalena puriri naana
kone wasupa laapo kiritaaya-
para awea. Go pumare nipuna
puriri wala naana kuli rodai page
makibumaaya-para page awea.
Go pumare go agalena purimimi
naana lo robaa-para wi kone-para
naana raana pi kone-para ado
rekele muma rumaaya. 13 Gore
Gote-me warili ele meda nipuna le
agaana mada nakaledalimi. Dia,
pare su yaa raayona elere Gote
nipuna le agaa madaa pename su
aaya. Go pea-pulu Gote komeame
naana pema-nu adoma mada
rumaalia.

Yesuri naana lodo kira-ae ali mudu pia

14 Gore naana lodo kiraoma
adaa ali mudu pa pia. Nipu Yesu
Gote-na Siri so yaa-para puma
kodobaoma Gote raapu piru aaya.
Go pea-le naame go kone rulae
kone waru kiritao saaba piram-
ina. 15 Naame naana koe ele
rabuape puri nasalima. Dia, pare
naana lodo kira-ae ali mudumiri
koe eleme naa kotalalo pia rabu
go Mudu Alimi naa ora kodome
komo aaya. Go puma nipumi naa
raba mulalo pea. Go ele raayome
nipu abalade kotalalo pisa pare
nipumi koe ele meda nawisa. 16 Go
pea-le Gote-me naana lo robaa-
para puri mapalaalia rabu Gote-na
surubape kone waru mula baina.
Go-parare nipuna epe raba meape
kone meamina. Go puma naa
madaa kedaa saliare nipuna epe
koneme naa raba mealia.

5

Lodo kira-ae ali Yesumi naa wala misa

1 Gore enaalinuri Gote-na lodo
kirape ali mudu medare nimuna
rikirana mada muma mapiraaya.
Go puma nimu raba minalo
mapiraaya. Go puma nipumi
Gote pa kalape elenu-para lodo
kira-ae kogono pu aaya. Gore
Gote-me nimuna koe elenu mea
raakepeanalo go lodo kira-ae
kogono pea. 2 Go pea pare nipumi
page pa kone rado rado suma
puri napatya. Go puma enaali
medalomame koeyae puma puri
napateme rabu nipumi nimu raba
mulalore kogono pawa paaya.
3 Gore nipumi page koeyae pisa-
pulu nipumi nipuna koe ele-
para naana koe ele raayo mea
rubapena lodo kiraasa.

4 Go Gote-na lodo kira-ae ali
kalunumi kogono peme rabu adaa
bi kaleme. Go pea pare pa ali
meda nipuna kogono napeme.
Dia, Gote-me nipu kogono pinalo
yaaloma mapiraaya. Go ya-
pare abala ririna Gote-me Aron
yaaloma lodo kira-ae ali mada
muma mapiraasa.
5 Go page Keriso-re nipuna bi
nipuna minasaatalo Gote-na lodo
kira-ae ali mudu napirisa. Dia,
pare Gote-me nipu go epe kogono
pinalo lakalisa:
Nere ora nana Si yaade.
Abi neme ne nana Si penaame
mea waalalo lo lakalisa.
6 Gore Gote-na agale buk-para go-
rupa lu wisimi:
Nere Gote-na lodo kira-ae kogono
ade abuna paina.
Go puma ne lodo kira-ae ali
Melkisedek-rupa piraina
lisa.
7 Abalade Yesu nipu su kamaa
epa aasa raburi nipumi Gote-para
beten-me* lorapisa. Go puma
nipu komape paala komoma
giyalalo pisa rabu Gote-me nipu
raba minalo beten lalaaoma puri
palo yaaloma re page waru lisa.
Go puma Yesu nipumi Gote-na
kogono pawa puma nipuna bi
rabuaasa-pulu Gote-me nipuna
beten pagisa. 8 Yesuri nipu ora
Gote-na Si yapare nipumi radaa
nisa rabu nipu Gote-na agale waru
raluma pora mogealalo radaa
nisa. 9 Go puma nipumi Gote-
na agale waru pagoma ralisa-
pulu nipu ade abuna kagaa pirape
konena re piru aaya. Go pea-pulu
enaali raayome nipu madaa kone
rulaoma nipuna agale pageme
rabu ade abuna kagaa piramala
palimi. 10 Go pea-le Gote-me nipu
lodo kira-ae ali mudu mapiraasa.
Go puma go ali Melkisedek-na
rurunu mo lodo kiruma pisimi-
rupa mapiraasa.

Naare oge nogo naaki-rupa napiramina

11 Go lodo kira-ae kogono
madaare naame agale adaapu
lagialima pare go agalena re abala
makuaaliminalo kedaa waru
pema. Gore nimimi aaroma yoma
pageme-daa abi nalagialo. 12 Gore
naame nimi waru mogeama naa
nimina tisaa-rupa pima. Go
pea pare nimimi kone waru abi
nasu kiralimi. Go puma Gote-na
abala pagisimide agalena re-re
pa ali medame wala nimi lagina.
Go pumare nimimi puri pale
agalenuri eda nanoaeme. Dia,
yapare abi nimimi adu-ipaa pa no
aeme. 13 Gore enaali medame adu
ipaa-rupa pa no piralimiri nimu
oge nogo naaki-rupa pa pimi.
Go puma nipumi epe pora koe
pora laapo mada na-ado rumaaya
rabu pa adu ipaa-rupa no pimi.
14 Go pea pare puri pale edare
ora enaalinumi waru neme. Go-
rupa enaalinumiri epe pora koe
pora laapo mada adoma rumaalia.
Nimimiri epe pora na-ado pimi.

6

Naame puri waru paloma kone rulamina

1 Gore abiri naame epe puri
pale agale mogeamina. Go
pumare naame Yesuna agalena re
madaa kama natapape. Go page
naame abala pagisimade agalena
re komea go kama nalamina.
Naame abalade kone pereke yoma
pa kogono koau waaloma Gote
komea madaa kone rulasimade.
2 Go puma naame abalade kalu-ipa

* **5:7:** Yesu Getsemani maapu beten lo piruma go ipula kedaanu pane maa rubisa. Go-para page adape: Matyu 26.36-46, Mak 14.32-42, Luk 22.39-46. Gore Gote-me nipuna beten pagisa-pulu Gote-me Krais komena giyoma tapa-para wala marekaalisa. Komape eleme nipu naripinaalisa. Guma pisa-daa Krais adaa bi ora madaa wi medaa kalisa. Go puma ali mudu raayona adaa ali mudu nipu pia. Meda agale medaa: Kogono 2.24, Hibru 2.9, Filipai 2.6-11.

meape agale pagoma kalu madaa
ki sape agale page pagisima.
Go puma go agale-para kome
enaali wala rekape agale-para
werepe Gote-me kose pagenalo
yoto meape agale-para go agale
raayo pagisima-pulu go-rupa
kama nalamina. Dia-le naame ora
enaalinuna kone waru suma agale
lamina. 3 Gore Gote-me naa puri
ginalore ora naame puri paloma
kogono pamina.
4 Enaali medalomame Gote
giyalimiri ake puma naame
go enaalinuna kone wala
maperekealima ya? Gore nimumi
Gote-na epe paa-para piruma so
yaa-para epe-ae puri misimide
rabu Holi Spirit-mi nimu piri-para
ipisa. 5 Gore nimumi Gote-na agale
pagoma nimu pora pamuma ora
epelea kone wisimi. Go puma
nimumi Gote-na werepe epape Di-
na puri medaloma adisimi. 6 Go
pirisimi pare go enaalinu nimu
lopome rabu Gote madaa koau
waaleme. Go peme raburi nimumi
Gote-na Si wala repena polopea-
para rana laapo luma mudiaaeme.
Go peme enaalinu Keriso adoma
nimu yala mapolaalia. Go peme
rabu nimu wala kone pereke yoma
nipu piri-para epape pora meda
nawia.

Enaalinumi Gote koau waaleme rabu kope keto keto openaloma ma-koyaeme-rupa peme

7 Ade abuna yai epea rabu sumi
yai mea-pulu enaalinumi nimuna
nape elere go su rege-para e
poaeme. Go paare Gote-me enaali
raba mulalo su madaa go-rupa
pisa. 8 Go pea pare su kope ketelo
ketelo maitaa suri ora koae su
leme. Go pea-pulu go su koae
madaare Gote-me koe ero agale
laketea rabu repena sulaa-para
ralia.
9 Gore nana adami alinu
abiri naame go puri pale agale
lagialima rabu nimiri go-rupa
nakomalimi-daa waru adema.
Gore nimimi ade abuna epe-
rupa kagaa pirape kone mu
aaeme rabu Gote-na epe puri
muma epe-rupa piramina. 10 Gote
nipuna epe kone suma nimi raba
mealia. Go pea-le kogono raayo
nimimi pisimidere nipumi nimi
mada nakone rugulalia. Dia-
le abalade nimimi nipu madaa
ranaa kome raana komisimi-pulu
nimimi Keriso-na ame balinu ele
kaloma raba misimi. Go pirisimi
pare abi page go-rupa peme. Go
pea-le Gote-me nakone rugulalia.
11 Gore naame nimi raayona lo
robaa rekoma kogono puri palo
pama komape yapi di epalia rabu
pamina kone wima. Go palimi-
daare nimina epe adoba piri elenu
waru mealima. 12 Gore nimina
kogono nagiyaoma komalepape.
Dia, pare nimimi kone waru
rulaeme enaalinuna kone adoba
moge epe-rupa adoba piramina.
Go rabu abalade Gote-me nipuna
enaalinu-para meaminalo kalisa
elenu nimimi mealimina.

Naame Gote-na ora palua lea agale madaa kone rulamina

13 Abalade Gote-me Abraham-
para kana waraaoma go-rupa
palua lo agale lakalisa rabu
nipumi yaa makuaa loma ora
agale ria lakalisa. Go pumare puri
pale ali meda napirisa-pulu Gote-
na puri rabuaaniaoma nipumi yaa
madaa loma nipuna bimi loma
agale ria lakalisa. 14 Neme ne ora
ria lagialo lisa. Go loma nipumi
talo: Neme kana warae agale loma
puri adaalepe Go nena werepe
mati sina kasuanu ruru adaapupe
mapiraalua lisa. 15 Go lisa rabu
Abraham nipu pa adoba piruma
kiaa nakomisa pare nipumi Gote-
na kana warae agale suruba
piruma misa.
16 Gore ali medame ora yaa
madaa makuaa loma agale tea-
daare go alimi nipuna bimi nalea

pare adaa ali medana bi loma
ora lalo tea. Go puma nipuna
agale puri mapalaatyalo pea-pulu
ali laapome yada palipi rabu apo
yaa madaa makuaa lomare ora
pape-aunupara ora meape elenu
mada leme. 17 Gore abalade Gote
nipumi go-rupa pisa. Nipuna Simi
enaali raba minalo naa pename
maasa. Go puma nipuna pulalo pi
kogono madaa kone naperekeyo
salimi lo nipumi nipuna kana
warae agale puri mapalaatalo yaa
madaa makuaa agale lisa. 18 Go
puma abiri go ora lalo agale-para
kana warae agale laapo wia pare
wala rado meda nawia. Go laapo
madaare Gote-me makirae agale
mada natea. Go pea-pulu naare
nipu raapu ade abuna kagaa pi-
ramala palima. Go puma mu kir-
itape yapi di-ri naana kone-para
waru makuaaba piruma lo robaa-
para puri mapalaamina. 19 Gote-
me naa adoba piralepape loma
kana warae agale-para pogalu pi-
rape agale-para lo robaa-para ora
waru samina. Go konemere naa
Gote-na yaa-para wi epe lotu ada
ru-para epe-rupa maa palia. Sogo
yaa-para wi epe lotu ada-para
palima rabu nimumi epe lotu
adana mudia-ae mamina ru-para
kodobasimi-rupa ora kodobalima.
20 Go rekena wi lotu ada-rupare
Yesumi naa raba mulalo nipu
abala puma kodobaoma pirisa.
Nipuri Gote-na lodo kira-ae ali
mudu Melkisedek-na ruru yaalo
pisa.

7

Melkisedek nipu ora Gote-na lodo kira-ae ali mudu pirisa

1 Go Melkisedek* aliri Salem su-
para ali mudu piruma nipu ora so
yaa madaa pia Gote-na lodo kira-
ae ali mudu page pirisa. Abalade
Abraham-me yada puma ali mudu
raayo luma nipu adaa wala pisa
rabu mo Melkisedek-re nipumi
Abraham mo pora madaoma nipu
agale mana lakalisa. 2 Go pisa rabu
Abraham-me yada walipi misa
elenu raayo rikirana rumaala
paoma medalomare Melkisedek
kalisa. Naame go Melkisedek-na
biri go-rupa perekeamina: Epe
redepo le kone raayona ali mudu
lamina. Nipu Salem su-para piri
ali mudu yaa-pulu go suna biri go-
rupa perekeamina: Nipu epe-rupa
pawa piri ali mudu lamina. 3 Gore
Melkisedek-re aaraa aginu page
napiri nipuna kasuanu page agimi
nipu madi yapi-para nipu komape
yapi di page ora nawia. Go puma
ade abuna piru aaya pare nipu
Gote-na Si ora pia. Nipu Gote-na
lodo kira-ae ali ade abuna pa pia.

4 Melkisedek-re ora Mudu Ali-
le nimimi pagalepape. Naana
ora mupaa kasuare Abraham-re
nipumi yadana walipi muma mea
ipisa elenu rumaaoma medaloma
Melkisedek kalisa. 5 Gore lodo
kira-ae Livai-na si rurumiri Gote-
na lodo kira-ae kogono misimi. Go
kogono madaare agale mana go-
rupa lakalisimi: Nimumi Israel
enaalina ele raayo rumaaoma
lapama ki laapo pegepuri nimi
mealepape lo lakalisimi. Gore
mo Israel enaaliri ora Livai-
repaa piruma ora Abraham-na
si wanenu page pirisimi. Gore
Abraham-na ruru pirisimi alinuri
Livai-mi nipuna amenuna ki laapo
pegepu rumaape ele kalisimi.
6 Go pisa pare Melkisedek nipu
Livai ruru namaitisimi. Go ruru
napirisa pare nipumi Abraham-
na ele kuni 10-pela rumaaoma
misa. Go pumare Melkisedek

* **7:1:** Melkisedek-re agimi go yapi dina madisa pi page nalea. Go dina komisa pi page na lea. Nipuri go pi ali lo page buk Baibel-me nalea. Guma pea pare go Hibru agale lea alimi Melkisedek-re Krais-rupa ali mudu kogono koro yalo yalo pisa lea.

nipumiri Abraham agale lakeloma
puri kalisa. Gore Abraham-mere
Gote nipuna kana waarae agale
maa lakalisa-daa ora ali mudu
pirisa. Go-rupa pirisa pare nipumi
Melkisedek ele kalisa rabu go
alina puri misa. 7 Gore naame
go-rupa makuaamina puri katea
aliri ora adaa ali pia. Go puma
Melkisedek-mere Abraham ma-
oge yaina sa.

8 Gore mo Livai-repaare enaal-
inumi ele kuni 10-pela ru-
maainaloma nimu misimi pare
nimu page pa komisimi. Go
pisa pare Melkisedek nipumiri
enaalinuna ele 10-pela rumaae
muma pa pirisa. Gore Gote-
na agale wi buk madaare nipu
abi page pa pia-daa makuaaema.
9 Go pea-le abasadere Abraham-
me Melkisedek-para ele 10-pela
kalisa rabu Livai-mi page kalisa.
Gore Livai alinuna si wanenumi
apo ele 10-pela misimide-pulu
Livai-mi page kalisa. Go pisa
pare Melkisedek nipuna go-rupa
nakalisa. 10 Gore Melkisedek-
para Abraham laapo mo pora
madaasipi rabu kasua Abraham-
me nipu pirisa. Go pisa pare Livai-
ri nipuna kasuana lo robaa-para
wasa pirisa.

Gote-na lodo kira-ae kogonore ali rado abi pa pia

11 Abalade Israel su-para piri
enaalinumi rekena lorapisimi
rabu Livai ruru alinu Gote-na
lodo kira-ae kogono kama pisimi.
Go puma mo Livai ruru alinumi
Gote-na lodo kira-ae kogono ora
epe-rupa pirisimi rabu Gote-me
lodo kira-ae ali rado meda werepe
namapiraala pisa. Yapare Gote-na
lodo kira-ae ali rado meda mapi-
raalalo pisa rabu nipumi Erono-
repaa namapiraae Melkisedek-
repaa mapiraasa. 12 Go pisa pare
Gote-na lodo kira-ae ali ruru-
daa alopalo pula peme yaalore
gore rekena agaleme lodo kira-
ae kogono page maa perekealia.
13 Go puma naana Ali Mundu-ri
nipu madaa apo agale lisade aliri
nipu ruru rado pirisa. Go puma
nipuna rurunumi lodo kira-ae ali
mudu abalade kana reke madaa
Gote-na lodo go-rupa nakirisimi.
14 Dia-le naana Mudu Ali Juda
alinuna rurunumi madisimi-daa
makuaaema. Go madisa pare
Moses-me Gote-na lodo kira-ae
alina kogono madaa agale lakalisa
rabu Juda ruruna bi nalakalisa.

Lodo kira-ae ali meda Melkisedek-rupa

15 Gore Gote-na lodo kira-
ae ali rado meda go piare mo
Melkisedek pia-pulu lodo kira-
ae kagaa agalena re-re waru
makuaamina. 16 Go aliri rado
ruru meda yapare rekena agaleme
nipu Gote-na lodo kira-ae ali
namapiraasa. Dia, pare nipuri
ade abuna kagaa pirape koneme
nipu Gote-na lodo kira-ae ali mada
muma mapiraasa. 17 Gote-na buk
madaa wi agaleme nipu madaa
go-rupa lu wisa:

Nere nana lodo kira-ae ali ade
abuna piraina lo wisa.
Melkisedek lodo kirae nona pi-
rupa pirali.

18 Go lisa-pulu abalana rekena
agalere puri napaboma naa
naraba misa-pulu Gote-me mea
rubisa. 19 Gore Moses-na rekena
agaleme abalade enaalinu ora
epe-rupa namapiraasa. Go pisa-
pulu Gote-me ora epe pora rado
meda warisa. Go kagaa lodo kira-
ae alimiri abalana rekena agale
rabuaainaoma naare Gote piri-
para maa palia.

20 Gote-me Yesu nipuna kagaa
lodo kira-ae ali mapiraasare
nipumi yaa madaa makuaa ora
talo loma mapiraasa. Abalade
lodo kira-ae alinu mapiraasa
rabu ali medame go-rupa naloma
pirisimi. 21 Pare Yesu nipu lodo

kira-ae ali pirinalo Gote nipuna
yaa madaa makuaa lisa. Gore
Gote-me nipu go-rupa lakalisa:
Nere lodo kira-ae ali ade abuna
pirape.
Ni Mudu Alimi yaa madaa
makuaae agale loma
Neme wala kone naperekealua
lisa.
22 Go agale lakalisa rabu Yesumi
ora kana waraalapae agale maa
ipisa rabu nipumi abalade lodo
kirisimide kogono rabuaanaoma
nipuna kagaa kogono pu aaya.
23 Abalade Gote-na lodo
kirisimide alinuri nimu komaoma
pirisimi. Go puma nimumi ade
abuna alopaema puma nimumi
kogono pala pirisimi. 24 Go
pirisimi pare Yesu nipuri ade
abuna pa piruma nipumi lodo
kirae kogono ade abuna palia.
Go pea-pulu nimumi alopa-ai ali
medaloma mada namapiraalimi.
25 Go pea-pulu abi page werepe
page enaali medalomame nipu
madaa kone rulalimiri Gote
piri-para polalo palimi rabu go
enaalinu ade abuna pirina lape
su-para mapiraoma rabamealia.
Gore nipu ade abuna pa pia-pulu
nipumi enaalinu madaa Gote-me
nimu raba minalo beten lo aaya.

Gote-na lodo kira-ae Mudu Ali Yesumi naa raba mu aaya

26 Go pea-le Yesumiri naana
lodo kira-ae Mudu Ali piruma naa
waru raba mu aaya. Gore nipuri
ora epe-rupa piruma nipumi koe
elenu meda napisa-pulu ora koe
ele pi enaalinu giyaaya. Nipuri ora
epe ali rado pirisa-pulu Gote-me
koeyae pi enaalinu raapu meda-
para napirina so yaa-para Mudu
Ali mapiraasa. 27 Abalade Gote-
na lodo kira-ae ali kalunumi yapi
komea komea lo kana reke mada
puma epe elenu Gote-para lodo
kirisimi. Go puma abala nimuna
koe elenu mea rubenalo lodo ki-
raasimi. Go puma werepere
enaalinuna koe elenu mea rube-
nalo lodo kirisimi. Go pisimi
pare Yesumi nipu komoma nipuna
yogale Gote kalisa rabu nipumi
rana komea kalisa. Go pisare
nipuna koe ele madaa nakomisa.
28 Gore Moses-na rekena agaleme
pa pupitagi ne alinuri lodo kira-
ae ali mudunu mapiraasa. Rekena
agale maala misa pare werepe
Gote-me yaa madaa makuaa loma
pisa rabu nipuna Si mapiraasa.
Gote nipumi go-rupa pisa-pulu
nipumi Yesu ade abuna epe-rupa
mapiraasa.

8

Yesuri yaa-para lodo kirape Mudu Ali pia

1 Gore mo lemade agalena re-re
go-rupa: Naana go-rupa epe lodo
kirape ali muduri pa pia. Nipuri
so yaa-para pia Mudu Ali-na Siaa
King pope ki-nane ora epe-rupa
pia. 2 Nipumi Gote-na ora waru
epe ada-para lodo kira-ae kogono
pea. Go adare abalade ali medame
nawarisimi pare Mudu Ali nipuna
gole warisa.
3 Gote-na lodo kira-ae ali raay-
omere Gote-para pa kale elenu-
para epe sipsip menanuna lodo-
para maa kalenalo mapiraasimi.
Go pea-pulu naana lodo kira-ae ali
Yesumi page epe elenu katalo pea.
4 Yesuri nipu su kamaa pirula pisa
yaalore nipu Gote-na Lodo Kirae
Ali napirula pisa. Ake paa-daa ya?
Gote-na lodo kira-ae ali medaloma
su kamaa abala piruma rekena
agaleme lea-rupa nimumi Gote pa
kale ele kaleme. 5 Nimumi Gote-
na lodo kira-ae kogono pemere
nimumi so yaa-para epe lotu ada
ru-nane wi kogono go suna peme.
Go yapare Moses-me page pisa.
Moses nipumi sel laplap-me warili
lotu ada pulalo marekaasa raburi
Gote-me go-rupa lakalisa: Gore
neme ada wariali rabu ele raayore
neme ne so rudu madaa mea

waalawade wariape lo lakalisa.
6 Go pisa pare Gote-me Yesu
nipuna lodo kira-ae kogono mea
kalisa rabu go kogonome lodo
kira-ae ali medalomana kogono
rabuaanaasa. Gore Yesu nipumi
Gote-re naa raapu kagaa pogalu
piruma kogono abalade pisimi-
rupa rabuaanaaya. Gore go kagaa
pogalu pirape kogono pisa rabu
ora epe kana warae agaleme maa
lagisa-pulu abalana kana warae
agale rabuaanaasa.

Kagaa pogalu pirape agaleme abalana kana warae agale rabuaaya

7 Gore abala ririna pogalu
pirisa-rupa ora epeta pisa yaalore
gore Gote-me wala rana laapopa
pogalu pirape giyala pisa. 8 Go
pisa pare Gote-me abalana pogalu
pirape agale madaa pedo napisa.
Go puma enaalinuna koe ele
pename waalisa rabu nipumi
adoma talo: Abalade Mudu Alimi
go-rupa lisa: Pagalepa. Ora
werepe epaliade yapi di raburi
neme Israel enaalinu raapu kagaa
pogalu pirape agale laketoa. Go
puma mo Juda enaali ruru page
laketoa. 9 Go palua pare abalade
neme nimuna kasuanu raapu
pogalu piru kogono pisua-rupa
napalua. Abalade neme nimu
surubuma Isip su giyainalo maa
pisua. Go pisua rabu nimumi
nana pogalu pirape agale madaa
kone narulalisimi. Go pisimi-
pulu neme nimu giyasua. Mudu
Alimi go-ai madaa agale go-rupa
lisa. Gore Mudu Alimi wala
page go-rupa lisa: 10 Go kagaa
pogalu pirape agale rado medare
Israel enaalinu laketoa. Go raburi
neme nana rekena agale raayore
nimuna lo robaa-para wina toa
lisa. Go pumare nimuna kone-
para masaalua. Go pumare niri
nimuna Gote pitua-pulu nimuri
naa ruru enaali piralimi. 11 Go
palua rabu nimumi nimuna ame
balinu-para Mudu Ali madaa kone
rulaalepape lo nalakeleme. Go
rabu page nimumi nimuna su
komea-para piri enaalinu-para
Mudu Ali madaa kone rulaalepape
lo nalakeleme. Dia yapare enaali
raayome ni madaa kone abala
rulae kiraloma makuaalimi. Go
puma enaali naralinu page ali
mudunu page raayome kone rulae
kiritalimi. 12 Go rabu neme nimu
madaa kodome komoma nimina
koe elenu maa rubalua. Go
puma neme nimuna koe elenu
minarepaoma neme maa rubalua.
Mudu Alimi agale go-rupa lisa.
13 Gore Gote-me kagaa pogalu
pirape agale madaa agale lakalisa-
pulu go agalemere abalana mu-
paa pogalu pirisimi agale ora
rabuaanaasa. Go puma abalade
wi elenuri ora wagepu dia yaalia.

9

Abalade lodo kira-ae alinumi sipsip elena yaapimi lodo kirisimi

1 Abala ririna Gote raapu pogalu
pirape agale lakalisa rabu enaal-
inumi Gote-na bi minasaame rabu
go agaleme pora maa waalisa. Go
pogalu pirape agale kalisa rabu
nimumi epe lotu ada go su kamaa
warisimi. 2 Gore nimumi lotu
ada meda sel laplap-me pisimi.
Go puma nimumi abala riri-nane
robo suma sel ada komea pisimi.
Go ada-parare lam reke madaa
Gote-na warili bret raapu maa
wisimi. Go adana ru-para go biri
Epe Rekena Robele Rum lisimi.
3 Gore nimumi laplap-me pape
puma gona masaa-nanere oge sel
ada meda pisimi. Go ada laapona
biri Ora Epe Rekena Robele Rum
lisimi. 4 Go ada-parare epe roro
pi lodo kira-ae ele wisa. Go
elenu maa kirisimi kana sekere
kana gol-me warisimi. Go ada-
parare meda-para pogalu pirape
agale sape bokis maa wisimi.
Go bokis-ri nipuna ragala meda

kana gol-me warisimi. Go bokis-
parare eda mana pabe botol-para
Aron-na lama-para kana laapo
page maa wisimi. Mo botol-
re kana gol-me warisimi. Mo
rimaapuri kagaa repena yonu
apalae saapirisimi. Mo kana laapo
madaa Gote raapu pogalu pirape
agale tapalaoma wisimi. 5 Gore
go bokis so madaare ensel ele
laapo marekaasimi. Nipuri epe
paana puri muma Gote-na epa
pirape robo maa waalisipi. Nipu
pa awoma popaa ridulasipi robo-
parare enaalinuna koe elenu maa
rubape robo mea waalisa. Go pisa
pare abi go elenuna re raayo mada
nalagialua.

6 Gore nimumi elenu go-rupa
managolaoma pirisimi. Go puma
koro yaalore mo Gote-na lodo kira-
ae alinu nimuri mo laplap-me riri-
nane warili lotu ada-para pumare
nimuna pa kogono pu pirisimi.
7 Go pirisimi pare epe mamina
ada laapopa rum ru-nanere Gote-
na lodo kira-ae ali mudu komea
kodoba pisa. Ora maali raayo-
parare rana komea kama puala
pisa. Go pisa rabu nipumi yaapi
maa puala pisa. Go yaapi-miri
nipuna koe ele-para enaalinuna
koe ele mea rubainalo lodo ki-
rala pisa. Go koe elenuri enaal-
inumi kone waru namakuaaoma
pirisimi pare nipumi go raayo maa
rubainalo pisa. 8 Go abalana
pora madaare Holi Spirit-mi naa
go-rupa waatea: Gore mo abala
warisimide riri-nane sel ada-para
kogono pisimi rabu go epe sel
lotu ada ru-nane mada na-adisimi.
9 Go laplap-me warili sel adare
abi naame go rabu makuaamon-
alo warisimi. Go sel-me warili
lotu ada-parare nimumi Gote kale
elenu-para mena elenu lodonu-
para kalisimi. Go pirisimi pare
go enaalinuna lo robaa-para wi
kone nama-epelea aasa. 10 Go
lodo kira-ae konere edanu-para
ipa nape elenu-para enaali redepo
yaape elenu page go elenu madaa
kirisimi. Go pisimi rabu rekena
agale raluma to yogale madaa
kone suma pisimi. Gote-me go
rekena agale raayo kalisare gore
nimumi kurama pu pimi. Go
peme pare Keriso-me ele raayo
ma-redepo yaainalo kagaa ele mea
ipisimi.

Keriso-mere nipuna yaapimi ora pili lo lodo kirisa

11 Gore apo ipisade epe elenuna
lodo kira-ae Mudu Ali Yesu nipumi
kagaa ele maa ipisa. Nipuna
lotu adare ora epelea-daa pa su
kamaa enaalina kimi warili-rupa
dia. Nipuna pirape adare pa suma
kamaa enaalina kimi warisimi-
rupadaa dia. 12 Gore Keriso nipu
Epe Rekena Rum-para pisa rabu
nipumi meme sipsip-nu yaapi
namuma pisa. Dia yapare nipuna
yaapimi rana komea Gote-para
lodo kirisa-pulu nipu so epe ada-
para rana komea pisa. Go pisare
nipumi naa ade abuna kagaa
mapiraalalo pisa. 13 Gore abala
pirisimide enaali medalomana
yogale koto madaa niti pisimi.
Go puma mo Gote-na lodo kira-
ae alinumi meme menanu-para
gawa ru menana yaapi mumare
mo gawa mena page repena sulaa-
para kirisimi. Go puma go kupa
mumare mo enaalinu mada maa
rada lisimi. Go pirisimi raburi
nimuna yogale ora ma-epeaaoma
epe-rupa pirinalo pisa. 14 Go waru
pirisimi pare Keriso-na yaapimi
go pisimi-ai raayo rabuniaasa.
Yesu Keriso-re nipumi ele meda
napisa. Dia, pare Holi Spirit-na
puri ade abuna nipu madaa wisa-
pulu nipuna leare Gote-para ora
epe lodo-rupa kalisa. Go pisa-pulu
nipuna yaapi-miri naana yogale
kama-daa nama-epeaasa. Dia,
pare naana pu robaa-para wi kone
raayo ma-epeaasa-pulu naame

ade abuna pia Gote-na kogono
epe-rupa pamina.

Yesuna yaapimi kagaa pogalu pirape agale puri mapalaaya

15 Go pisa-pulu Keriso-me
naa raapu kagaa pogalu pirape
agalena porare nipuna yaapimi
puma puri mapalaasa. Go
puma nipu komisa rabu enaali
raayo abalana rekena agale
wisimi rabu nimuna pirisimi
koae elenu madaa nimu ma-
kepealalo komisa. Go pisa-pulu
Gote-me enaali raayo yaaloma
mapiraasadere nimumi Gote-na
kana warae epe puri raayo ade
abuna mealimina.
16 Gore ali medame nipu
werepe komalua kone salia-daare
nipuna moae-elenu-ri nu yapara
maa palia. Go puma nipuna
ele minalo pepa madaa luma
mapaitaasa. Go puma aaraana
moae-elenu mulalo palia-daare
enaali medalomame apo pepa
ademe-pulu si nipuna mealia.
17 Go pea pare aaraa pa kagaa
pirinare moae-elenu meape pepa
madaa kone nasalia. Dia, pare
komenalomare nimumi mulalore
alinuna bi yarepea rumaalimi.
18 Go kone komea-rupa sumare
abalade nimumi rekena agale
komea wisimi rabu yaapimi go
agale puri mapalaasimi. 19 Abala
ririnare Moses-me rekena agale
raayo enaali lakelalo kiritasa. Go
pumare werepere nipumi gawa
kebonu meme menanuna yaapi-
para ipa-para ma medale yaasimi.
Go puma nipumi sipsip menana
iri-para repena hisop-na yo apalae
muma yaapi paitaasa. Go pumare
nipumi mo yaapimi rekena agale
wi buk-para enaalinu raayo
madaa page pasa. 20 Go rabu
nipumi talo: Gote-me nimi rekena
agale pagaliminalo lagilisa-nairi
go yaapi-miri apo agale pogalu
mapiraaya. 21 Go pumare Moses
mo yaapimi sel mamina ada
mada page mo lotu ada-para sape
elenu madaa page go yaapinu
radu radu pasa. 22 Gore rekena
agale madaare yaapimi ele raayo
pode ma-epeaaya. Go page
yaapi nakoeyaalimiri Gote-me
enaalinuna koae elenu namuma
rakepeaalia.

Keriso nipuna yokale tome lodo kirisa rabu naana koae elenu raayo mea rubaasa

23 Gore go su kamaa lotu ada-
para Gote lodo kirala pisimide
elere so yaa-para wi ele maa
waalisimi. Go pea pare so yaa-
para wi elenu raayo madaare epe
lodo kira-ae ele rado medame ma-
epeaalalo pisa. 24 Gore abalade
Keriso pa su kamaa alinumi war-
ili ada-para nakodobasa. Go al-
inumi pisimide mamina adare so
yaa-para aaya aasa. Go pumare
abiri Keriso Gote-na le agaa madaa
piruma nipumi naa raba minalo
pu aaya.
25 Gore maali komea komea lo
raburi Juda alinuna lodo kira-
ae ali mudu Epe Rekena Robele
Rum-para kodobaoma mena
medana yaapi mea wisa. Go
pisima pare Keriso-mere nipuna
yaapi koyalisa rabu nimumi lodo
kirulalo peme-rupare ade abuna
rana adaapu nakoeyaasa. 26 Gore
nipumi rana adaapu pula pisa
yaalore gore nipumi kedaa rana
adaapu ria pisa. Dia go-rupa
pula pisa yaalore Gote-me su
warisana rabu nipumi kedaa ria
ipuma abi page pa kedaa ruala
pisa. Ora dia-le Keriso su kamaa
rana komea ipuma kedaa ria-pulu
wala laapo pa narialia. Go puma
nipu naa madaa komisa rabu
Gote-para lodo kirulalo pumare
naana koe ele raayo mea rubisa.
27 Enaali raayore komea rabu
komoma wala werepe Gote-me
enaali raayo kose madaa epena

tea. 28 Go pea-rupare Yesu Keriso-
mere nipuna rana komea Gote-
para lodo kirulalo kalisa. Go
pisa rabu enaali raayona koe
elenu maa raakepe rubulalo pisa.
Go pisa-le wala werepere rana
laapo epalia rabu koe elenu maa
rubulalo-daa na-epalia. Dia,
pare enaalinuri nipu madaa kone
ora waru rulaoma nipu adoba
piralimi-daare nipumi go enaalinu
kagaa mapiraaoma la palia.

10

Abalade kirisimide lodomere koae aunu narakepeasa

1 Gore Juda alinuna rekena
agaleme werepe paliade-alenu
raayo pename nawalisa. Go
puma rekena agalere ora elena re
waru namuma waalisa pare wa-
supa ademe-rupa mada adisimi.
Rekena agalemere maali komea
lo Gote-para elena lodo komea-
rupa lodo kira-ma pu piru aasimi.
Go puma ade abuna enaalinu
nimu lotu ada-para pirisimi rabu
rekena agaleme nimu nama-epea
kiritasa. 2 Dia yapare rekena
agaleme Gote-na bi minasaatalo
pirisimi enaalinuri nimu waru
ma-redepo yaata pisa yaalore
gore nimumi Gote-para epe kaa
pi lodo wala nakirita pisimi.
Go page lodo kirita enaalinuna
kedaa dia lea pisa yaalore nimumi
lodo kira-ae kogono giyoma
koeyae nasaapirita pirisimi. 3 Go
pirisimi pare ade abuna maali
epala pisa rabu mo nimuna
lodo kirisimi rabu nimuna koe
elenu pa makuaaba piruma gona
kirisimi. 4 Go pea-le gawa ru mena
yaapi-para meme menana yaapi-
paramere enaalinuna koe elenu
ora namuma rubisa.

5 Go pea-pulu Keriso go su ka-
maa epalalo pirisa raburi nipumi
Gote-para go-rupa lisa:

Gore nimumi pa gawa mena-para
meme menanuna yaapi
koyoma
Lodo kirita kalemere nimu
giya komisi.
Go puma neme nana lodo kiratalo
nena yogale abala yarare
puma saaye.
6 Gore nimumi meme gawanuna
to yogale raayo kana reke
madaa suma repena sulaa-
para maa suma
Lodo kirita koe elenu raayo
mea rubaasimi.
Neme go kone raayo raaname
nakomisi.
7 Go pisi-daa neme go-rupa
lisuade:
O Gote, neme ni adape.
Abalade ni madaa rekena
agale wi buk madaa pepa
lisimi wia-rupare
Abiri nena agale pagoma rait-
ulalo abala epawa lisa.
8 Go abala ririnare nipu madaa
rekena agaleme lodo kirisimina
agale madaa go-rupa lisua: Ni-
mumi meme gawa menanu luma
lodo kiritimiri gore neme giye
lisa. Go puma eda yari go elenu
kana reke madaa repena sulaa-
para koae elenu maa rubenalo
lodo kiritimi neme go kone madaa
raaname page nakomisi. 9 Go
pumare wala werepere nipumi go-
rupa lisa: Gore neme ni adape.
Niri nena agale pagoma raitulalo
abala epawa lisa. Go lisa-pulu
nimuna abalana lodo kirisimide
kogono raayore nipumi maa rubu-
mare Keriso naa madaa komape
kogono maa lopasa. 10 Yesu Keriso-
mere Gote-na kone raayo muma
pisa-pulu nipuna yogalere Gote-na
lodo kirape-rupa rana komea pisa.
Go pisa-pulu go madaare nipumi
naana koe elenu maa rubama epe-
rupa pima.

Keriso nipuna to maa kalisa rabu ofa-rupa puma koe elenu raayo maa rubisa

11 Gote-na lodo kira-ae Juda
ali raayore reke madaa rekaoma
nimuna kogono ade abuna yari-
nuna lodo komea-rupa kirisimi.
Ade abuna go-rupa peme pare
gomere enaalinuna koe elenu
mada namuma rubaasa. 12 Go pea
pare Keriso-me naana koe elenu
maa rubape lodo-rupare ora rana
komea kiraasame epe lisa. Go
madaare ade abuna go kogonome
naana koe elenu raayo maa ruba
kiritasa. Nipumi go-rupa pumare
nipu Gote-na pope ki-nane puma
pia. 13 Nipu go-rupa pu kiralomare
Gote-me nipuna lore alinu nipuna
age rolo-para maa mapiraanalo
nipu adoba piruma surubisa.
14 Gore nipumi rana komea lodo
kirisana kogono puma enaalinu
ma-epeaaoma nimu ade abuna
epe-rupa mapiraalalo pisa.

15 Go madaare Holi Spirit-mi
page naa agale go-rupa lagu aaya:
Gore Mudu Alimi go-rupa lisa:
16 Go kagaa pogaluma pirape elere
go-rupa: Neme nimu raapu pogat-
apena agale kagaa go-rupa lakela:
Naa rekena agale raayore nimuna
lo robaa-para masaalua. Go puma
nimuna kone-para rekena agale
page lu salua lisa. 17 Go lakeloma
lisana wala werepe agale meda go-
rupa lakalisa: Neme nimuna koe
elenu pisimide kogono madaa na-
makuaaba pitua lisa. 18 Gore Gote-
me koe elenu abala maa rubaasa-
pulu wala naame koe ele raakepe-
nalo lodo wala meda nakiralima.

Naame Gote kone waru ru-
laoma re-para baina

19 Go pea-le nana ame bal-
inu, Yesu nipuna yaapimi
naa abala kabisa-pulu Gote-
na sogo epe rekena rum-para
puma kodobaitalore gore naame
paalame nakomamina. 20 Nipumi
ora epe kagaa pora warisa-pulu
naa mo Gote-na ada-para baina.
Go kagaa ade abuna pirape porare
nipu komisa rabu nimumi nipuna
yogale mo epe adana mamina
pora gaape makoyaasimi. Go pisa-
daa naa ora epe ru-nane mada
kodobamina. 21 Gore naana Gote-
na lodo kira-ae ali mudu komea
pia-pulu naa Gote-na rurunu
mapiraaya. 22 Gore nipumi
abalade nipuna yaapimi naana
lo robaa-para wi koe kone raayo
mea rubuma naa ma-epeaasa.
Go puma nipumi naana yogale
page epe ipame abala radepeasa.
Go pisa-pulu naame kone komea
sulalore puri waru paloma kone
rulaoma Gote re-para baina. 23 Go
puma epe ele gialua lea-pulu
naame kone waru rulaoma adoba
piramina. Go puma Gote-me
kana waraaoma ora palua lea
elenuri ora mada palia. 24 Go
puma naame naana ame balinu
madaa kone waru suma nimu
raba meamina. Naame go-
rupa palima rabu nimumi raana
komape kone-para epe kogono
pape pora kama ralinalo raba
meamina. 25 Go puma naana ame
balinu raapu kirita pirape konere
nakone rugulamina. Enaali
medalomame kone ruguloma
pirisimi-rupa napiramina. Dia,
naame ame balinuna lo robaa-
para puri mapalaamina. Gore
naame Mudu Ali-na epape yapi di-
ri abiri abala rudu yaala-le nimu
ora waru raba meamina.

Naame Gote-na Siri koau
nawaalamina

26 Gore naame Keriso-na agale
abala waru pago kiraloma wala
werepe naana koneme pupitagi
nalima-daare go koe ele maa
rubulalore lodo kira-ae konemere
mada namuma rubalia. 27 Dia-
le naame paalame ora waru
komoma kose lape di madaa kone
waru suma paalame komoma pi-
ramina. Gore enaali medalomare
Gote-na lore alinu apo piruaeme-
pulu kose pagomare koe kedaa
minaloma ade abuna raalape

repena sulaa-mere nimu raayo
ralia. 28 Gore ali medaloma Moses-
na rekena agale agula-ai adasae
ali repo laapome nipuna pisa
koae aunu lakalisimi. Go pisa
rabu kose pagomare nimumi go
ali madaa kodome nakomoma
nipu lu makomasimi. 29 Go pisa
pare ali medame Gote-na Si koau
waalalia-daare Gote-me raana
komalia ya? Dia, go alimiri
ora koe kedaa adaalepe mulalo
pea. Yesuna yaapi-miri abalade
go ali nipu wala misa. Go pisa
pare mo Yesuna yaapimi Gote-na
kagaa pogalu pirape ele nipuna
puri mapalaasa. Go pisa-pulu
Gote-na Holi Spirit-mi rabameape
kone guaayare ora koeyae pea
kone wimi. 30 Go agalere Gote-
me lagiala-le pagalepa: Neme
koeyae pi enaalinu-para kone
suma yago abutua lisa. Go puma
nipumi wala agale go-rupa lisa:
Mudu Alimi nipuna ruru enaali
kose pago rumaalia lisa. 31 Go
pea-le ali meda apo-rupa koeyae
paliare ade abuna pa piri Gote-
me koe elena yago tyalalo palia-
pulu go madaare paalame waru
komamina.

Naame kone rulaere madaa rekaamina

32 Pare nimimi abalade
pirisimide-rupa makuaalepape.
Gore Gote-na epe paa adoma
kedaa adaapu rilisimi rabu go
elenumi nimi narabuaaniasa.
33 Go puma yapi medalomamere
nimumi nimi pa enaalina le
agaana marekaaoma ero agale
loma koeyae pirisimi. Go puma
koro medamere enaali medaloma
kedaa go-rupa rilisimi rabu
nimimi nimu raba mulalore nimu
raapu puma pirisimi. 34 Go puma
enaali medaloma karapo ada-
para pirisimi rabu nimimi kodome
komisimi. Go puma alinumi
nimina ele wala perea meala
pirisimi rabu nimimi raaname
komoma ria mina giyasimi. Gore
nimina ade abuna epe pirape
elenu wia-daa makuaaoma go
kedaanu rilisimi.

35 Go pisa-le nimina lo robaa-
para wi puri pale kone rulaere
nimimi nagiyalepape. Dia, go
koneme nimi epe yoto adaalepe
maa gialia. 36 Nimimi puri paloma
rekaape kone salepape. Nimimi
go-rupa palimi rabu nimimi Gote-
na agale mogeaoma Gote-me kana
waraaoma ora palua lea-pulu epe
elenu piruma mealimina. 37 Gore
Gote-na buk madaa go-rupa lu
wisa: Werepe oge-daa piruma
epaliade aliri ora epalia. Gore
nipuri adoba piru aaya. 38 Go pea
pare nana epe redepo le enaalin-
umi kone rulaoma nimi ade abuna
epe-rupa piralepape. Go pal-
imi pare nimu komeame ni koau
waalalia-daare neme nipu madaa
raaname nakomalua.

39 Go lisa pare naame paalame
nakomoma pururu pea-ai naloma
alupamina. Dia, naame ora kone
waru rulaoma ade abuna kagaa
piramala palima.

11

Kone rulae elena re agale

1 Naana kone rulae eleme
mealua kone suma adoba pia
elere Gote-me ora gialia-daa
makuaaema. Go puma naame
abala na-adema elenu naana kone
wasaame abala makuaaya. Go
konere ora ria yaade. 2 Abalade
pirisimi alinumi kone rulasimi
rabu Gote-me nimu ora epe bi
kalisa. 3 Naame page go-rupa kone
rulaema. Go puma Gote-me su yaa
laapore go agaleme warisaaya-
daa makuaaema. Go puma ele
raayo naame namakuaaema elenu
muma Gote-me warisa.

Abel-para Enok-para Noa nimuna kone rulae elena agale

4 Abel-me Gote madaa kone
waru rulasa. Go puma Gote-para
lodo kirisa rabu nipuna lodo ora

epe redepo lisa. Go puma Kein-na
lodo ma-rabuaasa. Go pisare Abel-
me kone rulasa-pulu go madaare
Gote-me nipu ma-redepo yaaoma
epe bi kalisa. Abel-me Gote elenu
pa kama kalisa-daa Gote-me ora
raana waru komisa. Gore Abel
nipuri abala komisa pare nipu
Gote madaa kone rulaoma pirisa
agalere naame pa go pagema-daa.
5 Enok page Gote madaa kone
rulasa-pulu nipu nakomisa. Nipu
yogale aopale Gote-me yaa-para
maa pasa. Go pisa rabu enaalin-
umi nipu asa pirisimi pare nipu
na-adasasimi. Gore Gote-na agale
wi buk madaare go-rupa palia lo
go-rupa lu wisa: Abalade Gote-
me Enok so yaa-para namuma
pisa rabu Gote nipu madaa pedo
pisa. 6 Gore ali medame Gote
kone narulalia-daare Gote-me
nipu mada pedo napalia. Gore ali
raayo Gote piri-para polalo palimi-
daare nimumi Gote ora pa pia-
daa kone rulalimi. Go enaalinumi
Gote kone rulalimi-daare nipumi
nimu epe elenu katea.
7 Noa-me page Gote madaa
kone rulasa-pulu Gote-me Noa
lakeloma koe kedaa meda werepe
epalia lo remaa lapalasa. Go ele
Noa-me abala mamakuaasa pare
nipumi Gote-na agale lagisa-pulu
sip meda abala warisa. Go pumare
nipuna ena nogo naakinu nimu
ru-nane puma kodobaoma epe-
rupa pirisimi. Go nipuna kone
rulae elemere su kamaa piri enaali
raayo madaare yada robe nona
pi-rupa rumaasa. Gore Noa nipu
kone waru rulasa-pulu Gote-me
nipu ora redepo le ali mapiraasa.

Abraham-para Sara laapo

8 Abraham-me Gote kone
rulasa-pulu Gote-me nipu yaalisa
rabu Abraham-me Gote-na agale
pagoma ralisa. Go puma Gote-
me ne adare meda gialua loma
waalalo pisa. Go suri Abraham
nipumi na-adisa pare nipumi kone
rulaoma nipumi go su mealua
kone suma pirisa. 9 Nipumi
kone rulaomare abalade Gote-me
gialua lisa su-para puma pirisa.
Nipu go su-para puma pirisa
raburi gore nipu pora kimisu ali
puma pirisa. Go puma nipuna
laplap-me pi ada maa puma Aisak-
para Jekop nipu laapo pirisimi. Go
ali laapore Gote-me nipu raapu
go su ora minalo lakela palasa.
10 Ade abuna Gote-me Abraham
madaa kone mapiraoma warili
adare yaa-pulu adawe kone suma
pirisa. Abraham nipu komomare
go ada re-para palua kone suma
kone rulaoma pirisa. Gore Gote
nipumi go adare warisare ade
abuna kagaa pirape ada pigi
muma warisa.

11 Sara-me page Gote mada kone
rulasa-pulu nipuna naaki nogo
maitape yapi di-ri abala diale-
naloma enagae pirisa pare nipumi
Gote madaa kone rulasa. Go
puma Gote-me kana waraaoma
ora palua lo agale lakalisa-pulu
mada palia kone wisa. 12 Go
pisa-pulu nipu ogae piruma pode
komisa pare nipu ora nogo naaki
adaapuna aaraa pirisa. Nipuna
madina si wanenuri gore nimu
so yaa-para aaya kuba kedonu-
rupa pimi. Go page ipa solwara
mada wisade ipa mu-rupa page
pirisimi. Go enaalinuri mada
nararepe garulalima.

13 Go enaalinuri nimu kone
rulae pirumare abala komisimi.
Go puma nimu abalade go su
kamaa pirisimi raburi nimumi
Gote-me kana waraaoma go-
rupa palua lo lakalisa elenu abi
namisimi. Dia, pare nimumi
go elenu koro opapalia-daa
makuaaoma mealima kone madaa
raaname komisimi. Go pisimi-
pulu go su kamaare nimu yada
tyape enaali piruma ora pa pora
kimisu enaalinu pima lo pename
lapalasimi. 14 Enaalinumi agale

go-rupa laminyare nimumi ora
epe su rado mealima madaa
agale pename lapalasimi. 15 Go
enaalinuri nimumi abala piruma
ipisimide su-para tya pisimi
yaalore go konemere nimu wala
pola pisimi. 16 Yapare nimuna
wi konere ora epe su rado meda
adawe kone wisimi. Go suri yaa-
para komea wia. Go kone wisimi-
pulu nimumi Gote-para nere ora
naana Gote lema lisimi rabu Gote-
me yalame nakomisa. Dia, nipumi
go enaalinuna kone rulae madaa
ade abuna kagaa pirape epe adare
so yaa-para yarera pu saaya.

17 Abalade Gote-me Abraham-
na kone makoyalalo lisa rabu
Abraham-me Gote madaa kone
rulasa. Go pisa-pulu nipuna si
Aisak Gote-para lodo kira-ae ele
katalo pisa. Gore Gote-me kana
waraaoma go-rupa palua lo agale
lakalisa-pulu Abraham-me nipuna
si lodo kirape nagiyasa. 18 Gore
Gote-me Abraham-para Aisak
madaa kana waraaoma ora palua
lo agaleme go-rupa lakalisa: Gore
Aisak-na rurumiri nena si wanenu
matia lisa. 19 Gore Abraham-me
si tyalo pisa rabu nipumi kone
go-rupa wisa: Nipu ora komalia-
daare pinawa kone suma Gote-me
nipu wala mada marekaalia kone
wisa. Go kone wisa pare abiri go
pi agale wia: Abraham nipuna
konemere naaki luma tapa-para
abala rogaabaayae yapare nipu
tapa-para wala misa.

Aisak-para Jekop-para Josep-para Gote-para kone rulaeme

20 Aisak-me Gote madaa kone
rulasa-pulu nipumi agale mana
Jekop-para Iso laapo puri minalo
agale mana lakalisa. Go agalere
nipumi werepe pape-ai mada
kone lakalisa.

21 Jekop-mere Gote madaa kone
rulasa-pulu nipuna komape yapi
di rudu lisa raburi nipumi Josep-
na si laapo-para puri minalo agale
mana lakalisa. Go pulalore nipuna
rimaapu ripinuma rumu pege
puma kalu adainaaoma Gote-na
bi minasaasa.

22 Josep nipu komolalo piruma
nipumi kone rulaoma werepe Is-
rael enaalinu Isip su giyoma pal-
imi lo lakalisa. Go puma nipumi
kone rulaoma nipuna kuli ro-
gaabaayae wala muma maa pulu-
pape lo lakalisa.

23 Moses-na agi aaraa laapomere
Gote madaa kone rulasipi. Go
puma naaki Moses madisipi rabu
nipumi ipa le repale-nane aasa
aroka re-parare naaki suba repo
ru-nane paga wisipi. Gore go
naakiri ora epe naaki madu wisipi.
Go puma agi aaraa laapome king-
na agale madaa paalame komoma
pagaa wisipi.

24 Gore Moses nipu Gote madaa
kone rulaoma abala adaa yaboma
lisana ni ora ali mudu Fero-na
wanena si-daa dia yaade lo abala
makuaasa. 25 Gore nipuna konere
Gote-na ruru enaali raapu piruma
go kedaa nimu raapu ria palua
kone wisa. Gore niri go su kamaa
rudupu piruma pupitagi napere
gipia kone suma pisa. 26 Gore
nimumi Keriso-na* kogono madaa
ni ero agale leme-daare ora epe
agale le kone wisa. Go konere Isip
su-para wi alina ele raayo rabuni-
aae kone misa. Gore nipumi mo
Gote-na epe yoto meape di rabu
raaname komalua kone wisa.

27 Gore Moses nipumi Gote
madaa kone rulasa-pulu nipumi
Isip su-para piri ali mudumi nipu
rono page-ai madaa paalame
nakomisa-pulu go su giyoma pisa.

* **11:26:** Krais-na bina re-re go-rupa: Gote-me madaa muma nipuna kogono pa winalo maa repaae ali. Moses-mi Israel enaalinuna rikiraana Isip su-para Gotena kogono puma pua yaala poteare pinawa kone suma go buk Hibru lu alimi makuaoma lisa.

Gore ali medame Gote ora na-
ademe pare Moses-na koneme
Gote adisa-pulu nipu ora puri
paloma pirisa. 28 Gore Moses
nipumi Gote madaa kone rulasa-
pulu nipumi eda kirape yapi di
wisa. Go pumare nipumi gawa
menana yaapi pora gaape madaa
kiralepape lo lakalisa. Moses-me
naaki mupaa makomaape ensel-
me Israel enaalinuna madi mupaa
naaki nalinalo rekena mada wisa.

Israel enaali adaapumi Gote kone rulaoma puri misimi

29 Gore Israel enaalinumi Gote
madaa kone rulasimi-pulu ni-
mumi Kale Ipa kenaasimi raburi
ora su kaapu le kenaasimi. Go
pisimi pare Isip su-para piri
alinumi go ipa kaapu le pare
nimu tyalo raita maa pisimi pare
ipame nimu keapisa rabu nimu
komabesimi.
30 Gore Israel enaali nimumi
Gote madaa kone rulasimi-pulu
nimumi Jeriko adarena pape yapi
ki medane luma medane laapo
ru-para pamu ma-ruyaasimi. Go
pirisimi rabu nimu Gote madaa
kone rulasimi-pulu go konemere
adare-na kana pape malopaasimi.

31 Go page ali paake yole ena
Rahap Gote madaa kone rulaoma
nipumi ada pode ali laapo raba
misa. Go pisa-pulu nipumi mo
agale napagesimi enaalinu raapu
meda-para nalisimi.

32 Pare abiri neme agale akepu
makibuma lano ya? Dia-le
neme Gideon-para Barak-para
Samson-para Jepta-para Devit-
para Samuel-para mo Gote-na
agale mea lakale alinu page
remaa adaalu yaa-pulu mada
nalagialo. 33 Go enaali raayomere
Gote madaa kone rulasimi-pulu
nimumi gavman komeana su-para
piri enaali raayo ora puri paloma
yada puma rabuaniaalisimi.
Nimumi ora epe kone suma go-
rupa pisimi-pulu nimumi Gote-
me kana waraaoma go-rupa palua
le elenu misimi. Go Gote madaa
kone rulae enaalinumi koe raa
menana agale page rogaae-rupa
mada pirisimi. 34 Gore nimumi
repena sulaa adaalepe rala-ae
page makudunaasimi. Lore
alinumi rai kudu eleme page kone
rulae enaalinu awolalo pisimi
pare nimu pogola pisimi. Nimi
ora komapae enaali pirisimi pare
wala werepe puri misimi. Go
pumare yada pulalore nimu ora
puri paloma yada puma nimumi
soldia ruru rado adaapu pamu
ralu lisimi. 35 Go puma enanu
medalomame kone rulasimi-pulu
abala kome enaalinu page wala
rekesimi. Ali medalomare karapo
ada-para palinaloma nimuna
lore alinumi nimu epa lisimi.
Nimumi Gote-para koau rialala
pisimi yaalore gore lore alinumi
nimu kepe repala pisimi. Go pisa
pare nimumi lore alinuna agale
napagesimi. Dia, lore alinumi naa
timi rabu tapa-para wala rekoma
ade abuna piramala palima kone
wisimi.
36 Gore kone rulae enaali
medalomare lore alinumi ero
agale loma repename kudu lisimi.
Medalomare lore alinumi sen-
me adiala rumare karapo ada-
para mapaitaasimi. 37 Gore
ali medalomare lore alinumi
kaname lu repena kabeme page
ebepea rai kudumi page rugula
po makomasimi. Kone rulae
enaali medalomamere ele dia
lisa-daa meme sipsip-na irimi
warili mamina yamoma pora
pamuasimi. Gore nimu naarali
enaali piruma kedaa waru maa
kalisimi. 38 Go puma nimu pogola
pumare nimu enaali napiri su-
para puma su rudunu meda
madaa puma kana apedaa-para
page puma kaleda pita pisimi.
Gore nimu ora epe enaali pirismi-

pulu nimumi go su kamaa koe-
rupa pirisimi enaalinu raapu
napirula pisimi yaalore ora epeta
pisa.
39 Gore go enaali raayo Gote
madaa kone rubita pisimi yaalore
nimu Gote-na le agaana ora epe
enaali pita pisimi. Go pisa pare
abalade Gote-me kana waraaoma
nimu-para ora palua lisa ele
abi nameme. 40 Gore abalade
Gote-me naana ora epe ele rado
meda yarera pu saasa. Go
puma abalade pirisimi kone rulae
enaalinuri nimu abala riri-nane
mada namula palimi. Dia, pare
Gote-na konere go-rupa wisa: Naa
nimu raapu epe-rupa piraminalo
yarera pu saaya.

12

*Yesu waru adoma maa kone ru-
lamina*

1 Gore abalade epe-rupa
pisimide enaalinuri nimu kone
rulasimi-pulu naa kutapu paki
paoma naa epe pora maa waal-
isimi. Go pea-le naame naana koe
kedaa pi elenu raayo giyamina.
Go pumare naana lo robaa-para
epe agaleme puri mapalaaoma
Gote nipu piri-para pulalore pora-
nane waru wagepu baina. 2 Go
pumare naana lemere Yesu piri-
para ada palae baina. Gore nipu
komea naana kone rulapena re
page naana epe yoto meapena re
page pia. Gore abalade Yesu nipu
werepe enaalinu epe-rupa mapi-
raape kone madaare raaname
komisa. Go puma nipumi adaa
kedaa pi elenu mea ruma repena
polopea madaa komisa. Go puma
nipumi repena polopea madaa
yala nakomisa pare komoma wala
rekoma Gote-na pope ki-nane siaa
king muma pua pia.

*Gote-me naa kedaa geare ma-
redepo yaalalo pea*

3 Gore abalade koeyae pisimi
alinumi Yesu rono pagesimi rabu
nipu ora puri waru paloma
pisade kogono makuaalepape.
Go pumare nimimi kogono
nagiyaeme nimina lo robaa-para
paala nakomoma piralepape.
4 Gore nimimi kedaa rabuapena
yada peme pare nimina yaapi
abi nakoyaaeme. 5 Gore Gote-me
nipuna agale puri mapabalimi-
nalo lagisade agalere abala kone
rugulabeme. Nipumi go-rupa talo:
Nere nana si yaa-pulu Mudu Alimi
nena kone ma-redepo yaalalo
yada palia-daare go madaa waru
adape. Go pea-le ne epe-rupa
pirainalo ne ma-redepo yaape
kedaa gialia-daare nena lo robaa-
para koe kone nasape. 6 Gore
ake paa-daa ya? Mudu Alimi
enaali raayo madaa ranaa kome
raana komea-pulu nimuna kone
ma-redepo yaainalo kedaa gea.
Go pea-le enaali raayo nipuna
si wanenu pima temare nipumi
kone ma-redepo yaainalo repena
kudumi tia.
7 Gu paare Gote-me nimi
kedaa Go puri mapalaaoma pawa
piraminalo pea. Gote-me nimi-
para kedaa geare ora nipuna si
wanenu pima lamonolo pea. Gore
nogo naaki medaloma nimuna
agi aaraanumi ma-redepo yaape-
rupa naana kone ma-redepo
yaalalo pea. 8 Go pea-pulu Gote-
me nipuna nogo naaki raayo-
para agale mana loma kedaa
katea. Go pea-le nimi-daa Aapame
namaredepo yaaliare gore nimiri
ora nipuna nogo naakinu napimi.
Go puma nimiri pa paake muma
madi naaki-rupa piralimi. 9 Gore
naana go su kamaa aapanumiri
naa agale mana lo kedaa gisimide
rabu naame nimuna agale raluma
bi minasaasima. Go pea-le
naana kagaa porana aaraare
naame nimuna agale pagoma
nipuna pora raluma ora epe-
rupa piramina. 10 Naa go su
kamaa piri aapanumiri nipuna

raaname naa oge nogo naaki
raburi naa agale mana loma
kedaa gisimi. Go pea pare Gote-
me naa nipu raapu ora epe-rupa
piraminalo naa raba meape agale
mana raapu kedaa gialia. Go
puma naa nipuna epe paa-para
pima. 11 Gore naana Aapame naa
kedaa gu aaya raburi naana lo
robaa-para koe kone su naame
pedo pedo puma napimade. Go
pea pare werepere go kedaa
ruma agale mana pagoma epe-
rupa pamualimide enaalinuri pu
robaa-para epe kuma pi kone
suma ora epe-rupa pirualima.

*Naana kuli radaa pina kone ru-
laoma rekaamina*

12 Go page nimina kiaa laapo
abala komapalia pagepina-le pa
rekaalepape. 13 Go puma apo re-
depo le porana pamuamina. Go-
rupa pamualimi-daare gore nim-
ina agere ora nakoyaalia pare
wala epe tea.
14 Gore nimimi enaali raayo
raapu epe-rupa piramina kone
mealepape. Go palima-daare
ora epe-rupa piralima. Gore ali
meda nipumi epe-rupa pirape
kone nasalia-daare gore nipumi
Mudu Ali mada na-adalia. 15 Gore
nimimi waru adalepape. Ake
paa-daa ya? Naana ame balinu
nimu Gote-na epe raba meape
agale giyoma koau waateme-
daare waru adalepape. Go pea-le
enaali medaloma nimina rikirana
piruma nimuna konere koe rero
pi kili salimi. Gore nimiri go
elaana kili rero pi kili mealimi
makoyaalia. 16 Go pea pare
ali medame ena paake yolape
kone su piralia waru adalepape.
Ali medame Gote koau walalia-
daare nipumi giyalia-le waru
adalepape. Go konere abalade
Iso-me page wisa. Go pisa rabu
nipumi eda rana komea yawape-
ai kabolalore nipu mupaa naaki
nipu piruma meape epe elenu
page raayo rubisa. 17 Gore nipumi
nipuna Aapana agale mana elenu
wala mulalo pisa rabu Aapame
dia lakalisa. Gore Iso-me epe
elenu wala mulalo asapisa pare
nipuna kone perekeape pora na-
adasaasa. Go puma re loma
piruma asapisa pare na-adasaasa-
le waru makuaalepape.

Naa yaa-para abala pima

18 Abiri nimimi ele meda
kimi waraaoma adape-rupa abi
na-ademe. Go yapare Israel
enaalinumi so Sainai Rudu madaa
adaa repena sulaa adisimi. Go
page ora ribaa rumu rumuna
piruma puri pale po rilipu page
misimi. 19 Go pirisimi rabu
medame biugel talaina agale
medamere nimu agale lakalisa
rabu Israel enaalinumiri go agale
ogeasi pagoma lisimina go agale
paalame komisimi. Go puma
nimumi Moses-para re loma naare
go agale wala pagapere gipia lo
lakalisimi. 20 Gore Gote-me nimu
lakalisa agale maname talo: Gore
ali medame page gawa meme
sipsip-nu page go ruduna epalia-
daare gore kana muma nipu ora
lu makomalepape lisa. 21 Nimumi
go adisimi elenu madaare nimu
paalame waru komisimi. Go pisa-
pulu gore Moses-me page talo:
Neme ora paalame waru komoma
pogolasaayo lisa.

22 Gore nimumi abalade ele
go-rupanudaa na-adisimi. Dia,
pare abiri nimi Saion rudu mada
epamede. Gore abiri ade abuna
pa pia Gote-na adare-para epa-
mena. Go adare ora so yaa-para
ae Jerusalem su meda-le go-parare
ranaa komo pimi ensel adaapu
raapu epamena.

23 Abiri nimiri Gote-na mupaa
naakina* ruru kiritae-para apo
epamena-daa. Go rururi Gote-me
nimuna binu pepa madaa abala
luma lisana pepa tyapalae so yaa-
para wina epamede. Nimiri enaali
raayo madaa redepo le kose page
Gote piri-para epamede. Go page
nimiri abalade Gote-me enaalin-
una wasupa ma-redepo yaasade
enaalinuri ade abuna ora epe-
rupa piralimide enaali epamena.
24 Nimiri Yesu-para epame. Nipuri
naana rikirana piri ali pia. Nipuna
yaapimi naa pogalu pirape ele
puri mapalaasa. Gore nipumi
nipuna yaapimi naana koe ele
maa rubisa. Go pumare go kagaa
poramere abala pirisade ali Abel
nipuna koeyae abulisade yaapi
nona pi-daa dia.

Naa epe-rupa surubuaaya

25 Go pea-le nimimi waru adoma
surubalepape. Go agale lape ali
koau nawaalamina. Ora abalade
go su kamaa piri enaalinuri Gote-
me puri pale agale lakalisa pare
nimumi nipuna agale ralisimi. Go
pisimi-pulu nimumi nimuna koe
kedaa mada napogola pisimi. Go
pea-le abiri Gote nipu so yapare
piruma naa puri pale agale lagu
aaya. Go pea-le naame nipuna
agale mada koau waatema-daare
gore naa koe su-para mada pir-
ula palima. 26 Abaladere Gote-
na agaleme lisa rabu su lewa
mapaasa. Go pisa pare abiri
nipumi naa kana waraaoma ora
go-rupa lagea: Neme su waala-
daa ma-lewa palua pare go rabu
neme su yaa laapo raita maa
perekealua wia. 27 Go agale lea-
rupa nipumi su wala ma-lewa
palia-pulu naame go agalena re
go-rupa makuaamina: Abalade
Gote-me warisa elenuri nipuna
ma-lewa paoma wala mealia. Pare
ele medaloma mada nama-lewa
pape elenuri ora pa salia.
28 Naame Gote-na Surube Suri
lewa lewa nalina mealima-pulu
Gote-para ora pili lamina. Go
puma nipuna raaname komea ko-
gono puma naame beten waru
loma nipuna kone mu piramina.
Go puma naame nipuna bi mi-
nasaoma nipu madaa paalame ko-
mamina. 29 Gore naana Gote-me
ele raayo repena sulaame ralade-
rupa mea kiralia-pulu epe-rupa
piruma nipu madaa paalame ko-
mamina.

13

*Naana ame balinu raaname ko-
mamina*

1 Gore Keriso-na enaali nimimiri
ade abuna nimina ame balinu
madaa pedo puma raaname komo
piralepape. 2 Gore pora kimisu
alinu epalimiri gore nimimi nimu
lamua puma ada mealepape.
Gore abalade ali medalomame go-
rupa pisimi rabu ensel medaloma
nimuna ada-para mea ipuma
surubisimi. Gore nimumi ensel
kone-daa nawisimi pare pa pora
kimisu alinu kone wisimi.
3 Gore naana ame balinu karapo
ada-para piminuri naame page
nimu raba mulalore nimu re-para
epe-rupa pamina kone mealepape.
Go page enaali medaloma kedaa
ruaeme gore radaa pinaloma
nimu raapu kedaa riamina.
4 Gore repaaya auloma pirape-
airi ora waru epelea. Gote-na
le agaa madaa ora epe-rupa pi-
ralepape. Gore Gote-me ali paake
rumi enanu-para ena paake ne
alinu raayo kotare yaweme-pulu
koe kedaa mealimi lisa.
5 Gore nimimi kana madaa
kepaame komape konere ora

* **12:23:** Krais-ri Gotena Si ora ria. (Hibru 1.6). Go buk Hibru lisa alimi gupa lea: Gote-me nipuna Sina ki madaa wia. Go suna pima enaalinu waru kalalo yokeleme (6.12-para 9.15). Juda enaalina rekena agale madaare mupaa naakimi aaraana elenu waru mealia. Go kone ralumare Gotena elenu Si-mi mua na maa gea.

nasalepape. Go page ele nimimi
abala saapimiri ora go mada kone
suma piralepape. Go madaa Gote-
me abala go-rupa lisa: Neme
nimi mada nagiyalua nimi koau
ora nawaalalua lisa. 6 Go pea-le
naame naana pu robaa-para puri
mapalaaoma go-rupa lamina:

Mudu Alimi naa raba mu aaya.
Go paa-daa neme paalame
nakomalua.
Gore enaalinu medalomame ni
madaa ele meda napalimi
kone wimi? Mada dia.

Yesuna agale raitape-ai madaa yala napolamina

7 Gore nimina ali kalunumi
abalade Gote-na agale nimi
lagisimide waru makuaalepape.
Gore nimumi abalade pa piruma
pora epe-rupa pamisimi-daa go
alinumi kone rulaoma pirisimi-
rupa mogema piralepape.
8 Yesu Keriso-re ora piri-rupa pa
pia. Gore abala page abi page ade
abuna page komea-rupa pa pia.
9 Gore agale rado radome nimina
agale epa mabebolaoma mogeal-
imiri Gote-na pora nagiyalimina.
Naana lo-parare Gote-na epe raba
meape agaleme puri mapalaaliare
ora epelea. Gore naana kone
lo-parare eda nape elenu rekena
salima-daare puri napalalia. Go
poranuri enaalinumi abala pago
pirisimi pare go rekena agaleme
nimu naraba misa.

Ofa lodo kiralima rabu Gote-me raaname komea

10 Naana lodo kerele kana
sekere Juda alinuna laplap-me
pi lotu ada-para wisa-pulu go-
para lodo kirisimi. Go alinumiri
kana reke madaa kiri ele mada
nanisimi. 11 Gore Gote-na lodo
kira-ae Juda ali mudumi sipsip
gawanuna yaapi mumare ora Epe
Rekena Robele Rum-para maa
pumare Gote-me koe elenu mea
rubenalo lodo kiruasimi. Go pisa
pare gawa sipsip-na ria Gote-na
riare epe lotu adana pape mopare
kiru aasimi. 12 Go pisimi-rupa
Yesu nipu radaa noma repena
polopea-para komisa rabu nipu
page adare pape mopare puma
komisa. Go puma nipumi naana
koe elenu maa rubulalore nipuna
yaapimi naa ma-epeaasa. 13 Go
pea-le naa page nipu raapu pa
pare baina. Go rabu nimumi nipu
abalade yala mapolaasimi. Go
pisa-rupare abi naame nipuna
kogono pema rabu enaalinumi
naa nipu raapu yala polamina.
14 Gore go su kamaare adare
ade abuna kagaa pirape meda
ora nawia. Dia, naame ade
abuna kagaa pirape adare ora
meaminalo asapamina. 15 Go
pea-le naame Yesuna bi madaare
Gote-para ora pili loma raaname
waru komamina. Naame go
epe raana pi konere gore ade
abuna nipu kalamina. Go puma
lodo kirape-rupare naana agale
Gote lakelamina. 16 Gore nimi
enaalinumi epe kogono pape
kone narugulalepape. Go puma
nimimi ele dia yaaliade enaalinu
rumaaoma katapape. Gore go
kogonore ora lodo kirili-rupa
mada peme-pulu Gote-me go-rupa
peme rabu raaname waru komea.
17 Nimina ali mudunumiri nimi
raba mulalo ade abuna surubeme-
le nimuna agale pagalepape. Ni-
mumiri ade abuna nimina epe
kone surubeme rabu nimuna ko-
gono madaare Gote-para agale
lakeleme. Gore nimimi nimuna
agale waru raitalimiri gore ni-
mumi raaname waru komoma
nimuna kogono epe-rupa palimi.
Go pea pare nimuna kone pu
robaa-para kone kedaa pi salimi-
daare nimumi nimi mada naraba
mealimi.

Gote-na agaleme naa rabamina

18 Gote-me naa raba minalo nim-
imi beten tapape. Gore naame
Gote-na le agaa madaa naana lo
robaa-para wi kone ora redepo

yaina kone wima. Go pumare naare ade abuna kogono epe-rupa pulalo pima. 19 Gore Gote-me ni nimi piri wagepu wala epenalea-daare nimimi Gote-para beten waru tapape.

20 Gote-me naana Mudu Ali Yesu tapa-para wala marekaasa. Yesu komisa rabu ade abuna kagaa pogalu pirape agale ma-epeaasa. Go puma abiri Yesu nipuri Gote-na sipsip surube ali mudu pia. 21 Gore Gote-me epe kuma pi kone nimi gina. Go puma nimimi nipuna agale pagoma raitaliminalo go kone raayo gialia. Go puma nipuna raana komea-ae naa madaa suma Keriso-na kogono pamina. Go pumare nipuna adaa biri ade abuna minasalimina. Gore ora yaade.

Go agalena pora poae agale

22 Ame balinu-ya, nimi-para neme puri paloma agale apo lagialo-daa. Gore nimimi pawa piruma nimi puri mapalaape agale waru pagalepape. Go pepa-para nimi piri-para lu rapaatore pa rudusi-le pagalepape. 23 Gore naana ame Timoti karapo ada-para palisa abala rapaasimi remaa lagialo. Gore nipu ni piri wagepu epaliade raburi saa laapo raitame nimi mada adola epalipa.

24 Nimimi naa epe-rupa piram-ina agalere nimina ali mudunu-para Gote-na ruru enaali raayo page laketapape. Rom su-para piri Keriso-na ruru enaalinumi nimi epe-rupa piralepape lo la moy-aatema.

25 Gote-na epe raba meape agalere nimi raayo mada ina. Go yaade.

Jems
Ripili Agale

Jems-na pepa madaare epe agale adaapu lisa. Gore Gote-na enaalinumi epe pora ralinalo mogealisa. Enaalinu epe kone mu epe makuaae ele mu nipuna agale makuaanalo saa pi agale adaapu lisa.

Jems-me agale puri paboma go-rupa lisa: Yesu madaa kone rulae enare padaa napiralmi lisa. Dia, yogonu raapu epe-alenu palia lisa. Gomere nipu puri paboma kone rulaaya lo maa waatea lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1)
Kone rulae elere waru ena lape agale (1.2-8)
Naaralinu-para ele adaapu wi enaalinuna agale (1.9-11)
Makotalo epalia rabu pa pea (1.12-18)
Agale pagoma raitamina agale (1.19-27)
Enaalimi kone komea samina (2.1-13)
Kone rulaoma kogono pamina (2.14-26)
Naana eke waru surubamina (3.1-18)
Su kamaa piruma raitape kone lore ali-rupa (4.1–5.6)
Agale mana medaloma (5.7-20)

1 Niri Jems Gote-para Mudu Ali
Yesu Keriso laapona kogono ali
piru aayo. Neme go pepare
Israel ruru enaali 12 piri-para
lu rapaato. Go nimina su giy-
oma su rado-para yada tya puma
pirisimide enaalinu nimi-parare
epe-rupa piralepape lo rapaato.

Makoyape elemere naa puri ma-palaaya

2 Naa ame balinu, pagalepa.
Nimi madaa makoyatalo kone
rado rado epalia rabu pu robaa-
para koe kone nasalepape. Dia,
epe pedo pi kone salepape. 3 Gore
nimimi Gote madaa puri paloma
kone rulaoma apo makoyatalo
kone rabuaaniaalimi rabu puri
paloma koe kedaanu page mada
ritimi. Go palimi-daare rabu
ranaa komo piralimi. 4 Go pea
pare nimimi ade abuna puri
paloma rekaape kone waru epe-
rupa suma koe kedaanu riamina.
Go puma nimimi epe kone waru
suma palimi-daare nimina lo
robaa-para Gote-na epe kone
nadia yaalia. Dia, nimina lo robaa-
para epe kone waru rubitabalia.

Enaali medaloma epe kone rudu tea-daare beten tapape

5 Gore nimi medaloma nimu epe
kone rudu tea-daare gore nipumi
beten loma Gote-me nipu kone
kalenalo agale mealia. Gote-me
kone adaapu enaali raayo epe-
rupa kalea-le enaali medaloma
apo kone dia yaalia rabu nipumi
rono page agale natea. 6 Go pea
pare Gote-para beten leme rabu
kone waru rulaoma nipumi epe
kone gina tapape. Go pea-le kone
laapore nasalepape. Gore Gote-
me ni gialia pe nagialia pe kone
salimi-daare go konere ipa raa
epala puala pea-rupa kone go-
rupa wimi. 7 Ali medame kone
go-rupa salia-daare nipumi go-
rupa Mudu Alimi nipu ele meda
gialia kone naina. 8 Dia-le go alina
konere makoyaalia-pulu kone
raayo nipumi wia-le gore nipumi
kone laapo suma pora pamualia.
Go palia rabu Gote-me ele nakatea.

Ele adaapu wi ali-para ali naar-ali laapo

9 Gore naana ame balinu
medaloma ali naarali piralimiri
pedo pamina. Gore ake paa-daa
ya? Gote-me nimu adaa bi katea-
pulu go-rupa pina. 10 Go yapare
ele adaapu wia aliri Gote-me
nipuna bi rabuaanaalia rabu page
pedo pina. Ake paa-daa ya? Ele

adaapu kuburaeme alinuri nimu
pakira-rupa komalimi. 11 Nipuna
palawa-na kili su kamaa lopea
rabu kilina epe au page kilipi tia.
Go yapare kamo le aliri mogo
elenu pa saabaina komalia.

Elenumi enaalinuna kone mabebolaaya

12 Ali medare kedaa pi eleme
nipu makoya linaloma yapare
kone waru rulalia-daare nipu
raaname waru komalia. Go
alimi makoyatape kone raayo
rabuaniaalia-daare Gote-me nipu
epe yoto katea. Go-aimiri Gote-
me kana waraaoma ele gialua
lisa. Go pa kalape konere enaali
raayome Gote madaa ranaame
komalimi-daare ade abuna kagaa
pirape kone wasupa katea. 13 Go
pea pare ele medame ali meda
makoyaalia rabu go kana kone
marekaaoma nipumi koeyae
paliare nipumi agale go-rupa
mada natea: Go page Gote-me ni
go kone sanolo maa gia. Dia-le koe
eleme Gote madaa namakoyalia.
Go page Gote-me enaali madaa
makoyaatape kone nasuaaya.
14 Go pea pare naa raayona
lo robaa-para wi koe koneme
wagepu abala rekataaboma naa
makoyaalalo pea. Go puma go
koneme naa komeme puma naana
kone makiraoma naame koeyae
pema. 15 Go pumare go naana
koe kone wagepu rekataboma
go koneme pupitagi nape kone
maitaa. Go puma go pupitagi nape
kone adaa yoma enaalinu ade
abuna makomaape kone masaaya.

16 Nimi nana ame balinuri go
koneme nimi makiraalia-le waru
adalepape. 17 Gore epe pa kale
kone raayore go elenuri epe adaa
paa warili aaraame go elenumi
naa raba minalo maa epenalisa.
Naana go Aapamere so yaa-para
rado rado epe-rupa paa yaa-pulu
Gote-me kone napereke yoma naa
ribaa mada nama-yaalia. 18 Dia-
le nipuna kone suma nipuna
agaleme loma naa warisa. Go
pisa-pulu nipuna warili ele raayo
madaare naa ripina mapiraalalo
pisa.

Naame agale waru pago mea raitamina

19 Nimiri ora nana epe ame
balinu pimi-le go agalena re
waru pagalepape. Nimi raayome
wagepu ora agale ria pagalepa.
Go puma nimimi wagepu agale
natapape. Go puma nimimi
page agale pawa loma rono
napagaalepape. 20 Gore ali
medalomame rono pagape kone
salimi-daare Gote-na epe redepo le
kone mada namarekaalimi. 21 Go
pea-pulu koe ele pape kone raayo-
para pugu pi kone raayo-para ora
giyalepape. Gore nimimi nimina
bi rabuaanaaoma Gote-me nimina
lo robaa-para wi lisade agalere
nimimi makuaaba piralepape. Go
agale pagoma pu robaa-para maa
salimi-daare go agaleme nimi ade
abuna kagaa piramala mapuaalia.

22 Gore nimimi go nipuna agale
kaleme pa kamaa napagalepape.
Dia-le go agale pagoma pora
pamu kogono palepape. Go
napalimiri nimiri makiraeme.
23 Gore ali medame Gote-na agale
pa kamaa pagoma namogealea-
daare naame le agaa-para wasupa
madaa ademade-rupa nipumi pa
go-rupa pea. 24 Go alimi nipuna
wasupame le agaa-para adalia
pare nipuna le agaa wagepu kone
rugulaaya. 25 Go pea pare ali
medame koeyae pape kone madaa
rekena agale epe-rupa adoma
makuaaoma raitaliare Gote-me
go aliri epe kogono pinalo raba
mealia. Go aliri nipuna kaleme pa
page ali-daa dia. Nipumi go agale
pagoma kogono pea-pulu Gote-me
puri katea.

26 Gore ali medame kone go-
rupa salia: Niri ora epe ali yaa-
pulu Gote-para epe ao puaayo
kone su aaya. Ali medame go-
rupa kone suma nipuna eke waru
nasurubalia-pulu nipuna kone
makiraaya. Go pea-pulu nipuna
kone rulae ele-para nipuna beten
lea-rupa page pa-rupa lea. 27 Gore
Gote raapu epe-rupa pirape
kogono pamina Gote-na agale
mana waru pagamina. Naame
kaale nogo naakinu-para ena
wasanu-para waru surubuma
nimuna kedaa raba meamina. Go
puma pora epe-rupa pamuma su
kamaa piri enaalinuna koe kone-
rupa nameamina. Go pema-le
aapa Gote-me naa ora nipu raapu
pima tea.

2

Naame enaali raayo madaare kodome komea-rupa komamina

1 Gore nana ame balinu, nim-
imi naana Mudu Ali Yesu Keriso
madaa kone rulaoma nipu raapu
pimi. Go puma naana epe paa-
para pia Mudu Ali raapu pimi. Go
pea-le nimimiri enaalinu bi wia
page bi nawia page kone komea
suma kogono palepape. 2 Gore
ali medame nipuna epe maarae
elenu yamoma nipuna kana gol-
me warili ki-para mapirape ring
page nimina lotu ada-para epa
kodobalia. Go pea pare nar-
ali ali medare nipu koe mamina
yamoma nipu nimina lotu ada-
para epa kodobalia. 3 Go palia
pare nimimi mo mamina epe epe
elenu yame ali-para go-rupa leme:
Ayo, mogo ali nere go epe siaa
madaa epa pira leme. Go puma
nipuna bi minasaalimi pare mo ali
narali-parare go-rupa leme: Nere
mogo-nane puma rekaa leme. Ya-
pare pitua kone sali-daare gore su
kamaa nana kibu rolo-para pira
leme. 4 Gore nimimi go kone
suma go-rupa palimi-daare nim-
imi nimina rikirana amenu maa
rumaaoma kose lape agale leme.
Go rabu nimina lo robaa-para koe
kone suma enaali koe-rupa ru-
maaoma ademe.

5 Gore nana epe ame balinu,
nimimiri waru pagalepape. Go
su kamaa enaali raayona le agaa
madaa koe narali enaali-rupa
piralimiri go enaalinuri Gote-
me epe kone rulaliminalo mapi-
raasa. Go puma nimu epe agale
madaa ora epe-rupa piralimi. Go
puma go enaalinuri Gote madaa
raana komalimi-le nipumi kana
waraaoma epe Surube Su adenalo
mapiraalia? 6 Pare nimimi
go naralinu yala mapolaaeme.
Nimi makuaalepape. Aapimi
nimi rabuaanaaoma kedaa mari-
aaeme? Go page nimiri aapimi
kose madaa yola peme pae?
Gore mo kana waraa-ae alinumi
kone go-rupa wimide. 7 Gote-me
abalade Keriso-na epe bi nimi
lagisa pare mo kamo alinumi go
epe bi rabuaniaaeme. Go peme-
le nimimiri ake paa-daa kamo
alinuna bi minasaoma naralinu
yala mapolaaeme pae?

8 Gore abalade Gote-na mupaa
rekena agaleme Gote-na agale wi
buk-para go-rupa lisaaya: Nena
ranaa komape kone wi-rupare
gore neme ada meda-para nena
yago madaa kone go-rupa raana
komape lisa. Go pumare nimimi
epe kone suma mo rekena agale
raitalimi-daare ora epelea. 9 Go
pea pare nimimi enaalinu epe ele
maraaeme rabu epe-rupa raba mu
aaeme. Yapare medaloma adoma
koau walaeme rabu nimumi koe
kone wimi. Go peme rabu go
rekena agaleme nimiri ora agale
yoke enaalinu tea-daa adalimi.
10 Go puma ali komeame rekena
agale raayo pago kiritala pare
nipumi rekena agale komea
yokaliare gore nipumi rekena

agale raayo yokelisa. 11 Gote-
me go-rupa lisade: Neme ena
paake nayolape leade. Go lisa
pare komea go-rupa page saaya:
Neme ali meda nalu makomaape.
Gore neme ena paake yoloma
neme ali meda luma makomaliri
gore neme rekena agale yoke
ali piruaaye. 12 Gore Gote-me
enaalinu rekena agaleme maa
keapaaya. Go puma nipumi go
rekena agaleme nimi madaa kose
lape agale lea. Go pea-le ade
abuna nimimi go madaa kone
suma enaali raayo agale komea
lo pora pamualepape. 13 Gore
abalade ali medame enaali meda
kodome nakomola pisa-daare
gore Gote-me go ali madaa kose-
me maa rumaalia rabu nipumi
kodo ogesi-daa page nakomalia.
Go pea pare ali medame enaali
yogonu kodome komalia-daare
gore nipumi kose epe-rupa mada
pagalia.

Kone rulae eleme epe kogono napaliare kolea

14 Gore nana ame balinuri ali
medame neme Keriso madaa
kone rulaayo lea pare nipumi epe
kogono napea. Go pea-pulu pa
kone rulaemere nipu ade abuna
epe-rupa pirape su-para mada
namuma palia. 15 Go pea pare
naana ame bali medalomare epe
maraape mamina-para nimu eda
nape ele-para ora nasalimi. 16 Go
pea-le nimimi mo nimu-para Gote-
me nimi raba mina nimina to
riripu pape mamina-para eda
page adaapu nalepa lo agaleme
leme-daare go agalere ele pu ya?
Nimimi go-rupa loma nimu raba
meape maminanu-para edanu
nakalemere go agale komeamere
nimu waru naraba mealia. 17 Gore
ali medame kone rulaayo lea pare
pa piruma nipumi epe kogono
napaliare nipuna kone rulaere
kome mada pa piralia.

18 Go pea pare ali medame
go-rupa tea: Neme kone waru
rulaayo pare neme pa epe kogono
pe tea. Go tea-daare neme go-
rupa talo: Gore neme kone
rulaayere ake puma epe kogono
mada pali pae? Go pea pare
neme epe kogono pele rabu
nana kone rulae mada adaina.
19 Gore neme Gote ora komea
kama raapu pia kone go-rupa
rulaaye pa? Go kone ora epelea
pare koe remonumi page go-rupa
kone rulaeme-pulu nimu waru
pogolasaeme. 20 Nena konere
makeyae-rupa suaaye. Gore neme
pa kone rulaoma epe kogono
napaluare go koneme komape
enaali mapiraalia. 21 Abalade
naana kasua Abraham-me nipuna
si Aisaka-re Gote-para kana
reke madaa lodo kirulalo pisa.
Go pisa-pulu Gote-me Abraham
nipuna kone adoma nipuri ora
redepo le ali lisa. 22 Nimimi go
remaana re namakuaaeme pae?
Abraham-na epe kogono-para
nipuna kone rulae raapu kogono
komea pisa. Nipumi epe kogono
pisa rabu nipuna kone rulae puri
mapalaasa. 23 Abaladere Gote-me
go-rupa lisa: Abraham-me Gote
madaa kone rulasa-pulu Gote-me
go kone rulasa-ai madaare Gote-
me nipu ora epe redepo le ali-
kone wisa. Go puma Gote-me
Abraham-para go-rupa lisa: Nere
nana adami ali lisa. Go agalena
re-re Gote-na agale wi buk madaa
lisimiya. 24 Gore ali medame kone
rulalia-daa Gote-me go aliri ora
redepo lea pi-daa natea. Dia, pare
nipumi ali medame epe redepo
le kone wia-daare go alimi kone
rulaoma epe kogono page palia.

25 Go kone komeare abalade
ali paake ne ena Rahap-me
abalade Josua alinumi agale mea
epenalisimide alinu nipuna ada-
para epe-rupa surubisa. Go
puma nipumi nimu raba muma

wala nimu pora rado meda-para
rapasa. Go pisa-pulu Gote-me
Rahap-re ora epe redepo le ena
mapiraasa. 26 Gore naana yogale
wasupa piruma komalima-rupare
go page naame pa kone rulaoma
epe kogonona napulima-daare
naana rulape kone page komoma
palima.

3

Naana ekere waru surubamina

1 Gore nana ame balinu-ya,
nimi medalomare tisaa pitua
kone wagepu nasalepape. Ake
paa-daa? Werepe Gote-na agale
maala-ae enaalinuna agale waru
pagoma lamulalo palia. Go puma
naa tisaa-nu pitima alinuri Gote-
me naana kogono adoma ora
puri paloma rumaalia. 2 Gore
ade abuna naa raayome rado
rado koeyae pema. Gore ali
medame nipuna agale teade rabu
nipumi nipuna eke surubuma
agale koaenu nata pea yaalore
go ali komea ora epe-rupa pirula
pea. Go pula pea yaalore nipumi
nipuna eke waru surubuma
nipuna to yogale page waru
surubola pea. 3 Gore naame hos
menana agaa-para kope aeneme
adialemade rabu naana koneme
suma naame pora-nane lamua
penaatema. Go pea-rupa go oge
aeneme hos-na kone raayo su-
rubola pea. 4 Go page nimimi ipa
sip madaa lamua palimade-rupa
go sip-ri nipuna oge ma-redepope
eleme adaa po rilipu ipulaoma ipa
madaa mapopaaya. Go pea pare
mo sip-na ma-erepelea elere ora
oge elesi yapare mo sip maa pami
ali nipumi meda-para pulalore
gore mo oge erepelea elere maa
perekeala raburi palia. 5 Go page
naana eke yogale-para page oge
kuni yapare ekeme yogale raayo
surubea-le ora mudu wi ekeme
agale adaapu leme. 6 Ekeme
page lo robaa-para wi koe kone
mea lea-le gore repena sulaa
ralia. Go ekere naana yogale
raayona rikirana aaya-le nipumi
koe agale kone raayo komea-para
epa maa kiritaoma lapaaya. Go
pumare nipumi naana yogale
raayo makoyaaoma raa muma
pea-le naana pora palimanu page
gore ora makoyaaya. Go repena
sulaana konere koe naakuna
repena sulaame nipuna poloma
maraaya. 7 Gore raa-para piri
mena yapa yaanu-para paaka-
para ipa solwara mada pia elenu
page go elenu raayore alinumi
abala ma-kumaa pisimi pare agale
pagea. Abi page alinu go-rupa
pamina. 8 Go pea pare ali medame
nipuna eke mada namakuma
palia. Dia-le ade abuna naana
ekeme rekoma koe agalenu talo
pea. Go pea-le naame mada
nasurubema pare naana eke
madaa ora koe ele awea. 9 Komea
go ekemere naana Mudu Ali
Aapana bi minasaaya pare naana
yagonu-para koe agale lema. Go
pema pare go enaalinuri Gote-
me nipuna kone wasupa warisa.
10 Go pea pare naana eke komea
mere Gote-na bi minasaalalo page
koe agale tema. Gore nana ame
balinu naame go-rupa kone mada
nasalima. 11 Dia-le yoke ipare
epe-para koto-para komea rabu
napiralia. 12 Gore nana ame
balinuri gore repena fik-miri wala
repena kama kili mada na-epa
elalia. Go page repena wain-miri
wala repena fik kili mada na-epa
elalia. Go page ipa kotore wala
epe ipa mada na-autea. Go page
naame koe agale-para epe agale
komea agale-para mada natema.

Epe konere Gote madaa epalia

13 Gore nimina rikiranare ali
medame epe kone suma kone
waru salia-daare nipumi epe pora
pamualiade page nipuna epe ko-
gono paliade page enaalinu-para

epe kone maa waatea. Go palia-
daare kone makuaaoma ali-kone
nasalia. 14 Go pea pare nimimi
enaali medaloma-para kudipa
kone nasuma ero agale naloma
nimina bi naminasaalepape. Dia-
le go-rupa palimi-daare nimimi
ali-kone suma ora agale giyoma
makirae agale leme. 15 Apo kone
go-rupare enaalinumi so Gote
piri yaa-para namuaeme. Dia-le
ora abalana kone suma Satan-me
ginaloma peme-pulu su kamaa
enaalinuna kone moge peme.
16 Go puma ali medalomame
enaali radonu kudipa kone suma
nimuna bi minasaalalo palimi-
daare go kone raapu koe ele
rado rado puma epe-rupa napimi.
17 Go pea pare ali medame epe
makuaae kone Gote piri-para
mealia-daare nipuna konere go-
rupa wia: Ora abala ripiare so
yaa-para mi konere ora epe aaya.
Go puma enaalinumi go makuaae
kone suma enaali medalomanu
raapu waru epe-rupa pawasi
pirumare pa enaali radonu-para
agale waru pagoma pimi. Nimumi
epe kone sulalore gore nimumi
abala kodome waru komoma
epe kogonome enaalinu raba
mulalo peme. Go puma nimumi
enaali raayo madaa kone komea
suma namakiralimi. 18 Go puma
naame epe redepo le kone komea
su piralima-daare naame enaali
medaloma page raba muma epe-
rupa mapiralima.

4

Su kamaa elenu madaa raaname komalimiri Gote-na yada lore ali piralimi

1 Gore nimina rikirana yada pu
rono page konere ake puma pae?
Gore nimimi lo robaa-para ele
epame komalimi-pulu go kone-
mere ade abuna nimina yogale
makoyaatalo pea. 2 Nimimiri
ele rado radonu mulalo peme
pare nimimi namuaeme. Go
pea-pulu nimimi ele mulalore
enaali lu makomaalalo peme.
Go puma nimimi page elenu
kepaame komeme pare nimimi
mada namealimi. Go peme-pulu
gore nimimi rono waru pagaoma
yada peme. Gore nimimi Gote-
para agale nalakeleme-le nipuna
giape ele namealalo peme. 3 Go
pea pare nimimi ele mulalo beten
leme-daare nimina lo robaa-para
wi kone ora kolea-pulu nimimi
mada namealimi. Dia, nimina
konemere pa epame komape ele
mulalore Gote-para agale meme.
4 Nimi enaalinuri ora agale yoke
enaalinu pimi. Gore ali medame
go su kamaa konenu mada
raaname komalia-daare nipumi
Gote-para yada lore ali autalo
pea. Go pea-pulu ali medame
nipuna go su kamaa elenu mulalo
palia-daare nipu page Gote-na
yada kepele ali-rupa piralia. 5 Go
kone madaare Gote-na agale
wi buk-miri naa agale mana
nalaguaaya. Dia, yapare Gote-
me abalade mapiraasade Holi
Spirit-ri ora puri waru paloma
nipuna konemere nipuna kogono
pamonalo mapiraasa yapae?

6 Go puma Gote-me nipuna raba
meape kone naa ora waru go aaya.
Go pea-pulu nipuna agale wi buk-
mi go-rupa luma wisaya: Gote-me
kone pogali enaalinu ora giya aaya
pare nipumi pawa aawae enaal-
inu nipuna raba meape kone waru
kalo aaya. 7 Go pea-le nimimi nim-
ina pa kone rabuaanaaoma Gote-
na agale pago piruma pawa pi-
ralepape. Go puma naame Sa-
tan kamaa mapiraalimare nipumi
page nimi wagepu giyoma pogola
palia. 8 Nimiri Gote piri-para
re-para pulupape. Go palimiri
Gote nipumi nimi piri-para page
epalia. Nimi koe-rupa piri enaal-
inuri nimina kimi koeyae peme-

le ki waru radepealepape. Nimi
makirae kone laapo wimi enaal-
inuri nimina pu robaa-para wi
koe kone raayo maa rubalepape.
9 Nimina lo robaa-para kedaa mu-
lalore nimimi re lo piralepape.
Abi nimina pedo puma giri leme-
rupare wala perekelema re leme.
Go pumare nimina raana komape
kone giyoma kedaa waru ria pi-
ralepape. 10 Go kone perekelema
Gote-na le agaa madaa nimina
kone ma-oge yaaoma piralepape.
Nimimi go-rupa palimi rabu Gote-
me nimi epe-rupa raba muma
nimina bi minasaalia.

Naame pa kamaa maria-ae agale nalamina

11 Ame balinu nimimi Gote-na
enaalinu-para koe agale natapape.
Gore ali medame nipuna ame bali
madaa koe agale loma kose lape
agale tea-daare nipumi rekena wi
agale madaa koe agale loma yoke-
lisa. Gore neme rekena agale
raitali-daare neme rekena agale
napagoma pirali. Go puma go
rabu neme rekena wi agale madaa
kose pagape ali-rupa pirali. Go
puma Gote-rupa pirali-le rekena
wi agale madaa kose natapape.
12 Go pea pare Gote komea piale
nipumi rekena agale suma kose
pagolalo piruaaye. Gore nipu
komea mere enaalinu ade abuna
mapiraape kogono puma enaalinu
makomaape page go kogono pea.
Go pea-pulu le raapu komea-para
piri enaalinu madaa kose lape
agale te-daare nere ora Mudu Ali
nipuna pape kogono puaaye.

Naame Gote-na agale narasamina

13 Nimi enaalinumi pagalepape.
Nimimi talo: Naame ekera abi
go adare-para palua pare maali
komea piruma kode kana kogono
puma kana adaapu mealima.
Go-rupa leme-le nana agale
pagalepape. 14 Nimina ekera-nane
pirape konere mada makuaaeme
pae? Nimina pirape Di-ri pa
ipinu ogesi-daa rekasaoma wala
dia yaalia pea-rupa pimi-le pa-
galepape. 15 Go puma nimimi
go-rupa temenalo: Gore Mudu
Alimi kone salia-daare naa mada
piruma kogono rado rado palia.
16 Go pea pare nimiri nimina
ali-kone suma nimina bi madaa
agale adaapu leme-le go-rupare
ora koyaalia. 17 Go pea-le ali
medame epe pora pamuape kone
makuaaoma napalia-daare go aliri
nipumi ade abuna koe ele pape
kone saapiralia.

5

Kamope alinuna agale

1 Abiri nimi kamope alinuri
nana agale pagalepape. Ora
koe kedaanu nimi piri epalia-
le nimimi re waru loma nimimi
puri paloma piralepape. 2 Gore
nimina kako-nu nimina aunu
page wagepu ramualia. Go puma
makera eleme nimina mamina-nu
abala nabea. 3 Go puma nimina
epe kaname warili gol-para epe
kana silva-para abala puma
ramuaaya. Go puma ramuape el-
emere enaalinuna le agaa madaa
nimina koe elenu raayo pename
salia. Go puma go kamope elere
repena sulaame nimina yogale
ralade-rupa roaaya. Go puma go
raburi nimina kiritape aako kana
ele-daa page dia yaalia. 4 Waru
pagalepape. Nimina maapu-
para eda nape awasimide kogono
naakinuri nimimi nimu maki-
raoma nimuna oge yoto kalape
elenu medaloma pa saapitimi.
Go puma nimina eda kiritape
kogono naakinu page nimumi puri
paloma waru yalaateme. Go pea-
pulu nimuna agalere so yaa-para
piri puri paloma surube Gote-
me nimuna agale pagea. 5 Gore
ade abuna nimi kamope alinu su
kamaa pirumare gore nimimi epe

elenu adaapu muma pedo pedo
puma pimi. Go puma eda waru
adaapupe noma menanu pimi.
Go pea pare abi nimi tyape yapi
di re-para epalia. 6 Nimimi epe
redepo le alinu kose lape agale
loma abala lu makomasimide.
Go pirisimi rabu nipumi nimi
nagiyasa. Go pea-le nimi go pimi
kamope alinuri waru adalepape.

*Naana lo robaa puri ma-
palaaoma kedaa ruma Mudu Ali
adoba piramina*

7 Go pea-le nana ame bal-
inu, nimimiri Mudu Ali epape
yapi di pawa adoba piralepape.
Gore nimimiri maapu wia
aaraame maapu-para epe nape
ele eleainalo adoba piruaaya-rupa
adamina. Nipumi nipuna pu
robaa-para puri mapalaaoma yai-
para naare-para adoba piruma
nipumi eda mulalo pea. 8 Gore
nimimi page nimina pu robaa-
para puri mapalaaoma kedaanu
pawa rialepape. Mudu Ali wala
epape yapi di-ri ora abala rudu
yaala-le kone waru suma puri
paloma kone rulaalepape.
9 Gore nana ame balinu, nimina
enaalinu-para ronome nakoma-
lepape. Go palimiri kose pagape
Gote-me nimi-para koe kedaa ru-
maaoma gialia. Gore kose pagape
aliri nipu epolalo pia. 10 Gore
ame balinu-ya, abala go-rupa
pageme. Mo abalade piri Gote-
na agale lakale alinumiri Mudu
Ali-na bi madaa agale lakalisimi.
Gore abalade nimumi nimu-
para koeyae pisimide enaalinuna
kedaa pawa rilisimi. Go pisimi-
pulu nimimi go nimuna kone
adoma mogealepape. 11 Pagalepa.
Abalade go alinu nimu kone ru-
laoma kedaa rilisimi-pulu naame
nimu ranaa komo pirisimide alinu
leme. Nimimi Jop-na remaare
abala pagemede. Abalade nipumi
nipuna lo robaa puri mapalaaoma
pawa piruma nipu madaa koe
elenu ipisa rabu nipumi puri
paloma rilisa. Go puma werepere
Mudu Alimi nipu madaa kodome
komoma raba misa. Gore Mudu
Alimi naa madaa kodome waru
komoma ade abuna naa raba
minalo naame adema.

*Naame ora yaa madaa makuaa
agale pa nalamina*

12 Gore nana ame balinu,
nimimi kana waraae agale leme-
daare yaa madaa toma agale
natapape. Nimimi yaa madaa
page su kama page loma ele
medaloma page ora loma agaleme
natapape. Dia, nimimi agale meda
madaa e leme-daare ora e tapape.
Go page dia leme-daare ora go
madaa dia tapape. Gore nimimi
kone laapo suma yaa madaa teme-
daare werepere nimimi Gote-na
koe kedaa mealimi.

*Redepo le alimi beten tea rabu
go beten ora puri waru pabea*

13 Gore nimina rikirana piri ame
bali medame kedaa pi ele ruaa-
yare nipumi Gote-para beten talo
pea. Go puma ame bali medana
lo robaa-para raaname komeare
nipumi Gote-na bi minasaatalo
yalisa talo pea. 14 Pare nimina
rikiranare naana ame bali meda
yaina komeale nipumi lotu ada
surube alinu yaatea. Go puma
mo alinumi nipu madaa beten
loma Mudu Ali-na bimi nipuna
yogale madaa wabola koyoma sal-
imi. 15 Gore nimumi Gote madaa
kone waru rulaoma beten leme-
daare Mudu Alimi go yaina kome
ali wala marekaalia. Go pumare
abalade nipumi pisare Mudu Al-
imi go koe elenu raayo page maa
rubalia. 16 Go pea-le nimina
koe elenuri nimina amenu-para
lakalepape. Go puma nimimi nim-
ina ame balinu perekelenalo Gote-
para beten tapape. Gore kone
rulaoma epe-rupa piri alimi beten
tea-daare nipuna beten-me puri
paloma raba mealia. 17 Abalade

Elija pirisa rabu naa pirisa. Go
pisa pare nipumi puri paloma
Gote-para yai na-epenalo beten
lisa. Go pisa-pulu maali repo-para
suba ki medane luma medane
egali madaare yai naipisa. 18 Go
pinalo nipumi beten wala lisa
raburi yai ipuma lisana go su ka-
maa eda nape elenu wala opisa.

*Ali meda Gote-na pora giy-
oma piraliare wala lamu muma
waalamina*

19 Gore nana ame balinu nim-
ina rikirana piri ali medame ora
epe agale giyoma nipumi koe ele
kama pulalo palia-daare gore nipu
epe pora wala maa waalapape.
20 Pagalepa. Ali medame pupitagi
ne ali epe pora maa waaloma
raba meape. Go puma go raba
meae alimi koeyae wala napi epe-
rupa mapiraalia rabu mo koe
alina kone wasupa kagaa pira-
mala palia. Go pumare Gote-
me go kone adoma go pupitagi
nape kana koe ele ora adaapu maa
rubalia.

Pita Egali Ripia Agale

Pita-me go pepare kedaa adae rialimi Kristen enaalina kone rulae mapuri palaalalo agale adaapu go-rupa lisa: Kristen-numiri Yesu Keriso-na epe agale madaa kone rulalepape. Yesu nipu komoma wala rekisa. Go puma nipumi wala epalua lo lagisa. Go agale makuaaoma wala epalia waru surubamina lisa. Ora loma Kristen-numiri kedaa rialimi pare go elere nimuna kone rulae makoyalalo pea. Go pea-le nimumi kone waru rulaoma Yesu wala epalia surubena. Go yapi di raburi nimu epe ele mealimi.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1-2)
Gote-na ade abuna kagaa pirape agale (1.3-12)
Gote raapu epe-rupa piramina (1.13–2.10)
Kedaa epalia rabu pape-ainu (2.11–4.19)
Pawa piruma Gote-na kogono pamina (5.1-11)
Pora po agale (5.12-14)

Pita-me pepa rana komea luma rapasa

1 Ni Pita-re Yesu Keriso-na kogono ali piruma neme go pepa Gote-na ruru enaalinu nimi pimi-para rapaato. Nimi abalade nimina adarenu giyoma mo su rado rado-para yada tya enaalinu puma pimi. Gore Pontus-para Galesia-para Kapadosia-para Esia-para Bitinia su robonu-para puma pimi-le go pepa neme nimi piri-para rapaato. 2 Ora abaladere aapa Gote nipuna kone suma nimi nipuna enaalinu mapiraasa. Gore Holi Spirit-mi abalade nimi ora epe enaalinu mapiraasa rabu Gote-me nimi Yesu Keriso-na agale pagoma raitaliminalo pisa. Go puma Yesu komoma wala rekoma pisa rabu nipuna yaapimi nimina koe elenu maa radepe rubisa. Gore nipumi nimi epe-rupa mapirainalo pisa. Nipuna epe kuma pi kone-para nipuna epe raba meape agale-para nimina lo robaa-para rubitabenalo rapaato.

Kagaa pirape kone wasaare so yaa-para meamina

3 Naame Gote-na bi minasaoma ora pili lamina. Nipuri naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aapa pia. Gore nipumi naa kodome waru komoma Yesu wala marekaasa. Go puma Gote-me naa kagaa enaalirupa mapiraasa. Go pea-le naa ora epe-rupa piruma werepe Gote-me naa minalo adoba pima. 4 Go puma nipumi nipuna enaalinuri so yaa-para wi epe kone wasupa gialia. Go pea-le naame go ele ora ginalo adoba pima. Go epe elenu nipumi ade abuna surubea-pulu mada naramualia page nakoyaalia page ade abuna nipumi yarera su aaya. 5 Nimimi Gote madaa kone rulalimi rabu nipuna purimiri naa surubaina. Go puma nipumi naa ade abuna epe-rupa mapiraapeaina kone werepe epalia rabu madaa mea waatea. Go rabu naame nipuna epe surube ele mealima.

6 Go madaa naame pedo pamina. Go pea pare abi naame oge rudupu piruma kedaa rado rado ru piru aaeme. 7 Go konemere nimi Gote madaa kone waru rulaeme palo nimina kone-para kotea. Gore epe abu pi kana golre mada ko tea paloma nimumi go gol repena sulaa-para maa kiralimi. Go rabu go gol-na puri ademe. Go pea pare nimina kone rulape kone makoayalo pea. Go peapulu kedaa pi ele medame nimina kone-para makoyaalo palia rabu mada nakoeyaalia. Dia yapare nimina kone puri mapalaatalo pea. Go pea-le nimina

kone rulae elere kana gol-na puri
page ma-oge yaaya. Go puma
werepere Yesu Keriso su kamaa
pename waatea rabu nimina bi
minasaainalo nimimi epe paana
puri page ada bi page mealimi.
8 Gore abalade nimimi nipuna le-
para na-adisimi pare nimimi nipu
madaa ranaame komalimi. Go
page abi nimimi nipu na-ademe
pare nimimi kone waru rulaeme.
Go pea-le nimimi raaname waru
komalepape. Go komalimi raana-
mere go su kamaa komalimide
rana raayo ma-oge yaaya. Go pea-
ai naame go madaa pa agaleme
mada nalakelema. 9 Go puma
nimimi kone rulape konena re
muaeme-pulu raaname waru ko-
malimi. Go kone rulape konena
re-re nimimi Gote nimina kone
wasupa ade abuna mapiraanalo
mu aaeme.

10 Go ade abuna kagaa pirape
kone madaare Gote-na agale
lageleme alinumi abalade go
agalena re lagisimi. Go agale
mu pirisimi. Go puma Gote-me
nimu pa gi kone ginalo agale maa
waalisimi. 11 Gore Yesu Keriso-
na Holi Spirit-ri nimuna lo robaa-
para piruma Yesumi kedaa rado
rado ruma wala werepe adaa bi
minalo Gote nipuna agale lakale
alinu lakalisa. Go pisimi-pulu
nimumi ade abuna go elenu aa-
rabu epalia yapae? Ake pea
epalia yapae agale mu pirisimi.
12 Go puma Gote-me nimuna
kogono napinalo maa waalisa.
Gore abalade Gote-na agale lakale
alinumi go agale madaa lakalisimi
rabu nimi raba mulalo kogono
pisimi. Go pisimi-pulu nimimi
page abala pageme. Gore abalade
nimumi Epe Agale mea lagisimi
rabu Gote-me Holi Spirit so yaa-
para epenaloma nipuna purimi
epe agale naa lagisimi. Go puma
ensel-numi page go epe agalena re
makuaala peme yaalore nimumi
raaname waru komalimi.

*Gote-me naa epe-rupa pirami-
nalo mapiraasa*

13 Go pea-le nimina kone
ma-redepo yaaoma waru su-
rubalepape. Go puma nimina
kone raayore Yesu Keriso su
kamaa pename epalia rabu
nipumi epe kone gina loma waru
adoba piralepape. 14 Nimiri
nogo naakinumi agi aaraanuna
agale waru pagemede-rupa Gote-
na agale pagoma piralepape.
Gore abaladere nimimi kone
waru namakuaaoma koe konena
pora ralu pirisimi. Go pirisimi
pare abiri nimimi go pora wala
naraitalepape. 15 Dia-le Gote-
me nimi abala yaalisadere nipu
ora epe-rupa rado pia. Go
pea-le nimimi pora pamualimi
rabu epe redepo le kone suma
pamualepape. 16 Gore Gote-na
agale wi buk-mi go-rupa lea: Niri
ade abuna epe-rupa pi-le nimi
page ade abuna go-rupa piralepa.

*Ora adaa yotome Gote-me naa
raba misa*

17 Gore nimimi Gote-para beten
leme rabu Aapa-ya leme. Go
Aapamere enaali raayo madaa
kone komea suma kogono raayo
adoma enaalinuna kone komea
komea lo maa rumaaya. Gore
go su kamaare ora naana adare-
daa dia yaade. Go pea-le su ka-
maa pitimi rabu nipu madaa paala
komape kone waru suma pora pa-
mualepape. 18 Gore abalade nim-
ina kasuanumi koe ele mogesimi
rabu nimimi go kone kama ral-
isimi. Go pea pare Gote-me naa
go koe koneme rogaasaba-ai ke-
pelenalo raba misa. Naa raba
muma kabisa rabu go su kamaa
eleme naa naraba misa. Dia-
le go su kamaa kana silva-para
gol-parame warili elere ramuma
nipuna puri dia yaalia. 19 Gote-me
nimi koe ele madaa ma-kepealalo
pisa rabu pa su kamaa wi epe

eleme napisa. Dia, pare Keriso-
na yaapimi naa pane muma ma-
kepelisa. Go pisa rabu nimumi
ora epe mena sipsip si luma lodo*
kirisimide-rupa Gote-me Keriso su
kamaa mea rapaasa-pulu naana
koe ele madaa maa kepena pasa.
20 Gote-me go su yaa abi nawar-
ili awomare Keriso nipumi go ko-
gono pinalo mada misa. Go puma
nimi raba mulalo werepe go di
raburi pename su kamaa maa
waalisa. 21 Gore Keriso su kamaa
ipuma nimi raba misa. Go puma
Gote nipuna Keriso abalade tapa-
para wala marekaaoma bi kalisa.
Go pisa-pulu nimimi Gote madaa
kone rulaoma adoba pimi.

*Naana ame balinu ranaame ko-
mamina*

22 Gore abi nimimi go agalere
ora waru pagoma raleme rabu
nimina kone ma-epeaaya. Go
puma nimina kone rulae eleme
ame balinu-para kone waru suma
ranaa kome raana komalepape.
Go puma nimimi nimu madaa
puri paloma lo robaa-para kone
komea salepape. 23 Gore Gote-na
ade abuna kagaa pirape agaleme
nimi kagaa enaali madisa. Gore
ama aapame nimi madisipi-rupa
dia yapare ade abuna pirape Aa-
pame nimi kagaa enaali mapi-
raasa. 24 Gore Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa lea: Enaali raay-
ore su kamaa aaya rilipunu pimi.
Go puma nimuna to madaa au
raayore mo rilipinuna kili nona
pea. Gore rilipu kaapu yoma
nipuna kili radalapa lopea-rupare
enaalinu adaalupu napiruma ko-
malimi. 25 Go pea pare Mudu Ali-
na agalere ade abuna pa salia. Go
agalere nimumi Epe Agale nimi
piri-para maa ipisa rabu pageme.

2

*Mudu Aliri ade abuna kagaa pi-
rape kana-rupa pia*

1 Go pea-le nimimi koe kone
raayo giyalepape. Go puma maki-
rae agale lape kone-para pagaa wi
kone-para kudipa kone-para ero
agale-para go raayo giyalepape.
2 Gore nogo naakinumi adu nala
komalimide-rupa nimimi Gote-
na epe agale madaa go-rupa
waru raaname komoma adu-
rupa nalame komalepape. Go
puma ade abuna nalimi-daare
go epe agaleme nimi puri waru
mapalaalia raburi nimi Gote
raapu ade abuna epe-rupa kagaa
piramala palimi. 3 Gore nimimi
Mudu Ali epe kodome kome kone
abala misimi-pulu redeme waru
komalimi.

4 Gore nimiri Mudu Ali-na piri-
para ipulupape. Nipuri ade abuna
kagaa pirape kana pia pare Gote-
me go kana ora epelea kone suma
mapiraasa. 5 Gore nimi pa kagaa
pimi enaali page kana-rupa puri
paloma rekoma ipulupape. Go
puma Gote-me nimiri Holi Spirit-
na ada-rupa warulalo pea. Go
palia-daare nimimi Gote-na epe
enaali piruma lodo kira-ae ko-
gono pamina. Go puma nim-
imi Holi Spirit-na kone muma
Gote-para ora epe lodo kira-ae
ele kalamina. Go palimi rabu
Yesu Keriso nipuna pisade kogono
madaa kone suma pamina. Go
puma Gote-me go kiralimide lodo
adoma gore raaname waru koma-
lia.

6 Go madaare Gote-na agale wi
buk meda page go-rupa lu wisa:
Neme yoto adaa meape kana meda
madaa misua. Go kanare ada
puri mapalaape kana yaa-pulu abi

* **1:19:** Israel enaalimi Gote-para ora pi loma lodo kirilalore epe sipsip mena adoma puma kirala pisimi. (Wok Pris 22.17-25) Pita-me go rekena agale makuaaoma go lisa: Krais-ri epe lodo kirape mena sipsip si yade lisa.

neme nipuri Saion su-para mapi-
raayo. Go pea-pulu enaali raay-
ome nipu madaa kone rulalimi
rabu nimu yala mada napoteme.
7 Nimi nipu madaa kone rulaeme
enaalinuri nimimi go kana ora
waru epelea leme. Go pea pare
enaali medalomame kone naru-
laeme enaali nimi madaare agale
go-rupa lea:

Go kanare kogono alinumi
abalade giyasimide.
Go pisimi pare abi go kanare nipu
ada raayo puri mapalaaya
lisa.

8 Go page Gote-na agale wi
buk medame go-rupa lea:
Go kanamere enaalinu maga-
lataboma lopalimi. Go page go
kanamere enaalinu malopaalia lo
lu wisaya. Nimumi Gote-na agale
madaa kone narulasimi-pulu
go agale madaa magaitabisimi.
Abalade Gote-me go-rupa palimi
lo kone wisa-le go-rupa pirisimi.

Naare Gote-na ruru enaalinu pima

9 Go pea pare Gote-me nimi
abala madaa misa-pulu nimiri
nipuna ruru enaalinu piru aaeme.
Nimiri lodo kira-ae enaali piru
aaeme. Nimiri ora epe adaa
su robo meda-para piru aaeme.
Go pea-le nipumi nimi nipuna
epe kogono raayo enaalinu-para
lakelaminalo mapiraasa. Abalade
Gote-me nimi yaalisa raburi nim-
imi koe ribaale su giyoma nipuna
epe paa pi ru-nane epa kodobal-
isimi. 10 Abaladere nimiri pa koe
enaali ruru piruasimide pare abiri
nimi Gote-na ruru enaali piru
aaeme. Abaladere nimimi Gote-na
kodo komape kone namakuaasimi
pare abiri Gote-me nimi nipuna
kodo komape koneme raba misa.

Naare Gote-na kogono enaali pi-ramina

11 Gore nimina adami enaalin-
uri nimi go su kamaa oge rudupusi
piralimi. Go pea-pulu ora pora
kimisu enaalinu page yada tya
epe enaalinu page nimi go-rupa
piralimi. Go madaare neme nimi
go-rupa lagialo: Nimimi koeyae
yolape kone suma palimi-daare
nimina wasaanu raapu yada
rugutalo palimi. Go pea-le nimimi
go koe kone rabuaanaaoma
giyalepape. 12 Gore nimimi
ribaale-para piri enaalinu raapu
pulalore kone waru suma epe-
rupa pamualepape. Go puma
nimumi nimi koeyae pape enaal-
inu tyalo peme rabu nimina epe
pora abala adena. Go peme-pulu
nimumi Gote-na epape yapi di
rabu nipuna bi minasaalimi.

13 Nimimi Mudu Ali madaa
kone penaloma go su kamaa
ali muduna agale mana raayo
raitalepape. Go puma go su robo
raayona Mudu Ali page nimimi
nipuna agale pagoma raitalepape.
14 Gore ora Mudu Alimi gavman-
nu maa epenaloma nimumi koe
ele peme enaalinu-para yago luma
koe kedaa maa kalenalo maa
epenalisa. Go puma epe kone
wimi enaalinuna bi minasaainalo
mea epenalisa. Go pea-le gavman-
nuna agale page waru pagalepape.
15 Gore Gote-na konere nimimi
ora epe-rupa palimina kone wisa.
Go palimiri nimimi agale pa-
rupa loma makeyae alinuna agale
madaa loraalimi. 16 Gore nimiri
epe-rupa pirape-rupa piralepape.
Go pea pare epe-rupa pirape
enaali pitimi rabu naare ele raayo
mada puma koyae ele mada
kepealimina lo natepape. Dia-le
gore nimiri Gote-na kogonome
adili enaalinu-rupa piralepape.
17 Go puma nimimi enaali raayo-
para epe bi mina kone salepape.
Go pumare Keriso-na ame balinu-
para ranaame komalepape. Go
puma nimimi Gote mada paala
komoma nimi ora Mudu Ali epe
bi wina kone salepape.

Naame Keriso-na kone muma

koeyae napamina

18 Nimi kogono naaki nimimiri
mo nimi surubeme alinu epe bi
mina kone waru suma piralepape.
Go palimi rabu nimimi epe kone
suma raba mi alinu komea-para
adalepape. Dia, pare nimimi
mo koe agale loma surube alin-
una agale page waru pagalepape.
19 Gore nimimi Gote madaa kone
rulaoma pora pameme rabu nim-
imi radaa noma kedaa pa ri-
alepape. Go palimi-daare Gote-me
go kone madaa raaname komoma
nimi raba mealia. 20 Go puma
nimimi epe kogono peme rabu ni-
mumi kedaa gialimi-daare Gote-
me nimi raba mealia. Go pea pare
nimimi koeyae leme-pulu nimumi
nimi kedaa gialimi. Go puma nim-
imi go koe ele ora mealimi-daare
ake paa-daa Gote-me nimi epe bi
Go raba mealia ya? Mada dia.

21 Go pea pare Gote-me nimi
kedaa rialiminalo yaaloma madaa
mea. Gore Keriso-me koeyae na-
puma radaa pa kamaa nisa. Go
pisare nipumi naa go pora raitam-
inalo maa waalisa. 22 Gore nipumi
abalade koeyae meda napisa. Go
puma nipu makirae agale page
ora meda nalisa. 23 Gore nimumi
nipu-para koe ero agale lisimi
rabu nipumi nimu-para go koe
agale na-abulisa. Go puma nipumi
radaa adaae nisa rabu nipumi
eleda meda nalisa. Dia, pare
nipumi epe redepo le lape agale
Gote madaa adoba pirisa. 24 Gore
Keriso nipuna yogaleme naana
koe elenu raayo maa rumare nipu
so repena polopea madaa komisa.
Nipumi go-rupa pisare naana koe
elenu raayo maa rubalalo pisa. Go
pumare naa su kamaa pitima rabu
epe redepo le kone saminalo pisa.
Gore nimumi nipu nil-mi lu mako-
masimi rabu nipumi naa ora ma-
epeaasa.

25 Abalade nimi sipsip menanu
pora giyoma alupaede-rupa
pirisimi. Go pea pare abiri wala
mo mena sipsip surubape Ali
piri-para wala mea ipisa-pulu
nipumi nimina kone wasupa waru
surubalia.

3

Repaayana agale

1 Gore Mudu Alimi nimina kone
wasupa surubea-rupare nimi
enanuri nimina aalinuna agale
pagoma piralepape. Go palimi
rabu nimina aali medalomame
nimina pora epe-rupa piralimi-
rupa adalimi. Go puma nim-
imi Gote-na agale madaa kone
rulalepape. Go pumare nimimi
pa agale nateme pare aalinumi
nimina epe kone adoma koe kone
perekealimi. 2 Gore mo werenu
nimimi epe kone suma pora epe-
rupa pamualimi-daare aalimi go-
rupa adoma go madaa page kone
rulalimi. 3 Gore nimimi pa kamaa
yogalena au kama nalalepape.
Gore naame kalu irinu madaa
au waru kaname warili epe ele
page aulaoma epe mamina rado
radonu page maraata palima
kone-daa nasalepape. 4 Dia-le
nimina auri epe kone nimina lo
robaa-para waru maa salepape.
Go palimiri go epe au naramualia-
le go epe kone pu robaa-para
saabaoma epe-rupa piralimi. Go
konere Gote-na le agaa madaa ora
epelea. 5 Abaladere enanumi Gote
madaa kone rulaoma epe-rupa
pirisimi. Go enanu nimuna auri
nimuna aalinuna agale pagoma
pawa pirisimi rabu ora epe
aulisimi. 6 Ena Sera-mere kone go-
rupa wisa. Nipumi nipuna aali
Abraham-na agale pagisa rabu
naa Mudu Ali kone suma nipuna
kogono pasa. Go puma nimimi
epe kogono puma ele meda madaa
paalame nakomalimi-daare nimi
page Sera-na wanenu pimi.

7 Nimi aalinuri nimina werenu
raapu waru piralimi pare enanu

nimuna yogalere puri waru napabea-le nimimi nimu madaa epe kone suma raba mealepape. Nimi enanu raapu epe-rupa piraminaloma Gote-me nipuna ade abuna kagaa pirape kone pa gialia. Gore nimimi go epe pora pamualimi-daare ele medame nimina beten lape agale mada narabuainalia.

Naame kone komea suma piramina

8 Gore abi neme go agalere go-rupa lo gialuame pi: Nimi raayome epe kone komea-rupa sulalore enaali raayo kodome komalepape. Go puma nimina ame balinu-para ranaame komoma nimu raba muma nimu adaa bi mina kone nasalepape. 9 Go puma ali medalomame nimi koeyae palimi rabu nimimi nimu-para koeyae na-abulepape. Go page nimi-para koe agale leme rabu nimu-para koe agale na-abutapape. Dia-le nimimi agale abuteme rabu Gote-na puri mina agale laketapape. Gore abalade Gote-me nimi yaaloma mapiraasa rabu epe puri gialua loma pisa.

10 Gore Gote-na agale wi buk madaa go-rupa lu wia:

Ali medame nipu epe-rupa piruma raaname komalua kone salidaare:
Gore nipumi koe agale-para makirae agale-para ora natea.
11 Go pumare nipumi koe ele raayo koau waaloma epe kogono kama palia.
Gore nipumi epe kone suma pawa epe-rupa pirape pora raitalalo palia.
12 Go pora madaare Mudu Alimi epe redepo le enaali waru adobaaya.
Go puma nipumi ade abuna nimuna beten pagoma nimu raba mu aaya.
Go pea pare Mudu Ali koeyau peme enaalinu adoma giyaaya.

13 Go pea pare nimimi puri paloma epe kone sulalo palimidaare aapimi nimi mada makoyaalia ya? Gore ora mada dia. 14 Go pea pare nimimi epe kogono puma go madaa radaa nalimi-daare gore nimimi raana komo piralepape. Go page nimimi pa alinu madaa paalame nakomalepape. Go page nimina lo robaa-para kone adaapu nasalepape. 15 Dia-le nimina loparare Keriso-na bi minasaoma ora naana Mudu Ali kone suma piralepape. Gore pa ali medame nimina epe adoba pirape-airi ali yapae tea-daare ade abuna nimimi kone waru suma go agale epe-rupa abutapape. 16 Go puma nimuna agale abulalo palimiri pawasi epe kone suma agale laketapape. Nimina puma lo robaa-para wi konere epe-rupa salepape. Go palimiri nimi-para ero agale leme rabu nimumi nimi Keriso-na pora raluma piri enaali adalimi. Go puma nimuna teme makirae agale madaa yala mada poteme. 17 Gore Gote-me go-rupa kone saliare naame epe kogono puma go madaa kedaa mealimare gore epetea. Go puma naame koe ele puma go madaa koe kedaa mealimare gore koyaalia.

Keriso komoma rekesare naa kaba mulalo pisa

18 Gore Keriso nipu naa madaa komisa. Go puma nipu rana komea naana koe ele raayo mea rubalalo komisa. Nipu ora epe redepo le ali pirisa. Go puma nipumi naa koe enaalinu Gote piripara lamua pulalo komisa. Nipu ora ali-rupa pirisa rabu nimumi nipuna to yogale lu makomasimi pare nipuna wasupare wala rekoma ade abuna kagaa pa pia. 19 Gore Keriso nipuna wasupa

rekomare wala koe naaku-para
pimi enaalina kone wasaanu epe
agale lakata pisa. 20 Go enaalina
kone wasupanuri abasade Noa
pirisa raburi nimumi Gote-na
agale mapagisimi. Go rabu Gote-
me nimu wagepu nalisa pare Noa-
me ipinu warisa rabu Gote pa
adoba piruma werepe lisa. Go
ipinu-parare enaali 8-pela ru-nane
pirinaloma ipame page nalisa.
21 Gore mo ipare abi go kalu-ipa
meape pora mea waalisa. Pare
abi kalu-ipa mulalore pa yogalena
koto pi ele namuma rakepeaalia.
Dia, nimina pu robaa-para epe
kone suma nimimi Gote-para ora
agale loma kalu-ipa mealepape.
Go madaare Yesu Keriso naaku-
para wala rekisa-pulu nimimi go
madaa kone rulaoma kalu-ipa
muma ade abuna kagaa pirama
la palimi. 22 Gore nipu so yaa-para
abala puma Gote-na popa ki-nane
puma pia. Go puma nipumi ensel-
nu raayo-para so yaa-para pimi
puri pale mudu-para go raayore
Keriso-me surubea.

4

*Naame abalana lo robaa giyam-
ina*

1 Keriso-me abalade nipuna
yogale madaa radaa nisa. Gore
nimimi page go kone komea-
rupa suma lo robaa-para puri
mapalaalepape. Gore ali medame
pupitagi nape kone giyalalo palia-
daare nipumi radaa nalia. 2 Go
pea-le nimi su kamaa piralimi
rabu nimimi pa enaalinuna koe
ele pape kone giyoma Gote-na
kone muma pora pamualepape.
3 Gore nimimi abalade Gote-na
agale napagesimi rabu nimimi
ribaale-para piri enaali-rupa
pirisimide. Go puma nimimi
yala polape kone su ena yolape
kone su ipa bia noma makeyaoma
koe pupitagi no ipa bia nolalo
kiritaoma makirae remona binu
minasaasimi. 4 Abaladere nimimi
nimu raapu go koe ele pirisimi. Go
pea-le abi go koe poranu giyoma
napameme rabu ribaale-para piri
enaalinumi namakuaaoma nimi-
para koe ero agale leme. 5 Go
palimi pare werepe Gote-na kose
pagape Mudu Ali piralia rabu
nipumi pa piri enaalinu-para
abala kome enaalinu-para nimuna
yoto mea rumaalia. Go palia rabu
mo ribaale-para piri enaalinumi
nimuna peme kogono madaa
laketeme. 6 Go pea-le Keriso-me
abala kome enaali piri-para puma
Epe Agale lakalisa. Go pisa rabu
nimuna yogale apale enaali raayo
kose agale pagoma yoto mealimi.
Go pisa pare nimimi kone rulaoma
nimuna kone wasaanuri Gote
raapu piralimi-daare go Epe Agale
abala lakalisa.

*Epe kogono naakimi Gote-na ele
rumaalimi*

7 Abi ele raayo dia yape yapi di-
ri apo rudu yala. Go pea-le nim-
imi kone waru suma puri paloma
rekoma aalepape. Go pumare
nimimi beten lape kone ade abuna
salepape. 8 Go pumare nimina
amenu balinu-para ranaame waru
komalepape. Go konemere ora
koeyae pape kone adaapu mada
keapelia. 9 Go puma nimina ame
balinu epalimi rabu nimina ada
lamua puma waru surubalepape.
Go pulalore go madaa nimimi
rono napagaalepape. 10 Nimi
raayo komea komea lomere Gote-
na puri rado rado misimi-pulu
nimina ame balinu raba muma
epe-rupa surubalepape. Go pal-
imi rabu nimimi enaali medaloma
raba mulalore Gote-na puri ru-
maamina. 11 Gore ali medame
agale mogealalore nipumi Gote-
na epe agale lagina. Go page
ali medame enaali raba mulalore
nipumi mo Gote-na kale purimi
kogono pina. Go puma kogono
raayo madaare enaalinumi Yesu

Keriso-para Gote-na bi minasalimina. Gore nipu madaare epe paana puri medaloma-para ade abuna mealimina. Go ora.

Keriso-me rilisa nona pi kedaa epalia-le rana komo riamina

12 Gore nana epe adami enaalinuri go radaa pi ele medalomame nimi makoyalalo epaliale go madaa napogolasaalepape. Gore go elere ora rado pi-ai lo gorupa natapape. 13 Dia-le nimimi Keriso raapu radaa no aaeme-le raaname waru komalepape. Go puma werepere nipuna epe paana puri pename waatea rabu nimina lo-parare raaname ora waru komalimi. 14 Gore nimimi Keriso-na agale pagoma nipuna pora raleme rabu nimumi nimi-para koe ero agale leme-daare nimimi raaname komalepape. Go rabu Gote-na Holi Spirit-ri ora Epe Paa yaa-pulu nipu nimi raapu epa piruma nimi raba mealia. 15 Go pea pare nimina enaali meda lu makomaape ali piruma page koe-au pape ali piruma page pa pupitagi nape ali piruma page go-rupa piralimi-daare kedaa ora mada mealimi. 16 Go pea pare nimi Keriso-na enaali piruma go-ai madaa kedaa ritimi-daare go madaa yala napotapape. Dia, pare nimi Keriso-na bi leme-daare go kedaanu ruma Gote-para ora pili tapape.

17 Gore Gote-me nipuna kose lape agale tea raburi go yapi di abala rudu yaalia. Go puma naa Gote-na ruru madaa kose abala loma rumaalia. Go puma go enaalinumi Epe Agale madaa kone narulalimiri Gote-me nimu-para ora koe kedaa waru abutea. 18 Go madaare Gote-na buk madaa go-rupa lu wia: Gore epe enaalinumi ade abuna kagaa pirape kone minalo kedaa pu kogono waru pea. Go pea-le enaali medalomame Gote madaa koau waaloma koe ele peme-le nimuri ake palimi ya? 19 Go pea-le enaali medalomame kedaa rialimi rabu Gote-me go pora waaloaaya. Go pea-pulu nimumi epe kogono puma Gote-me naa surubena kone samina. Nipumi abalade naa warisa-pulu naa waru epe-rupa surubuma nipuna bina agale pagamina.

5

Nimi ali kalunumi Gote-na sipsip waru surubalepape

1 Gore neme page Gote-na ruru enaalinu surube. Go pea-le nimimi page Gote-na ruru enaalinu surubape alinu puri pale agale lagialo. Keriso-me radaa no pirisa rabu adisua. Go puma nipuna epe paana puri pename waatea rabu ni page mealua. Go pea-pulu neme nimi lotu suruba-ae alinuri kogono go-rupa paliminalo agale go-rupa lagialo: 2 Gore nimimi Gote nipuna gisade ruru enaalinu waru surubalepape. Nimuri ora sipsip-rupa piruaeme-le waru surubalepape. Go-rupa surubalimi rabu Gote-na raana kome pora pamuma raaname komena surubalepape. Nimimi go kogono palimi rabu yoto meape kogono-rupa napipape. Dia, pare nimina pu rekatabena go kogono waru palepape. 3 Go puma nimimi surubape enaalinu madaa kogono palimi rabu nimuna agale narabuainaalimi. Dia, pare nimimi nimu epe pora maa waatapape. Go puma nimina epe pora raita mea epalimi. 4 Gore nimimi go-au pumare go sipsip surubape Mudu Ali epalia rabu nipumi nimi ora epe yoto gialia. Go kana elere ora naramualia.

Naame naana pa kone rabuaanaaoma epe kone samina

5 Go pea-le nimi penaalinuri nimimi page surubape alinuna agale waru pagalepape. Go

pumare nimimi pawasi piruma
nimina amenu raba muma pawa
piralepape. Go raba meape
konere kogono mamina-rupa
yamalepape. Go madaare Gote-
na buk madaa go-rupa luma wia:
Gote-me ali-kone wi enaalinu
giyea pare nipumi pawa aawae
enaalinu epe-rupa raba meape
kone kalo aaya. 6 Go pea-le
nimina ali-kone rabuaanaoma
nimiri Gote-na puri pale ali kibu
re-para pawa piralepape. Go
puma nipuna kone suma yapi
di salia raburi nipumi nimi
minasaalia. 7 Go pea-le nipumi
nimi surubea-pulu nimina kone
adaapu sape konere nipu piri-para
mea rubalepape.

8 Gore nimimi kone waru
marekaaoma surubalepape. Nim-
ina yada lore ali Satan-re nipu raa
mena e puri paloma lea-rupa agale
lo pamuaaya. Go puma nipumi
puri paloma pamumare enaali
medaloma asa puma nimuna
kone mabebolatalo pea. 9 Go
pea-le nimimi puri paloma kone
rulaoma nipu giyalepape. Gore
pagalepa. Nimina go su kamaa
pimi ame balinu raayore nimumi
koe kedaa nimimi rialimi-rupa
rialimi. 10 Go puma nimimi kedaa
riala palimi-daare Gote nipuna
nimi surubalia. Go rabu nipumi
nimi epe-rupa mapiraoma ora
enaali mapalaalia. Gote-mere epe
raba meape kone raayo Go nipumi
nimi Keriso raapu mapiraasa. Go
puma nipuna epe paana puri ade
abuna mealiminalo pisa. 11 Go
pumare nipumi ele raayo surubo
ade abuna puri waru su aaya. Go
ora yaade.

Agale medaloma

12 Neme go rudu pepa luma
rapaato rabu Sailas-me ni raba
meala. Go aliri ora naana ora epe
ame pia. Neme go pepa tyalore
nimi puri mapalaalalo go agalere
ora Gote-na epe raba meape agale
yaa-pulu go lagialo. Go pea-le
nimimi go agale madaa puri mu
piralepape.

13 Gore Babilon* su-para pimimi
ame balinumi nimi epe-rupa
piralepape lo rapaatema. Go
Yesuna ruru enaalinuri Gote-
me nimu page yaaloma nipuna
ruru mapiraasa. Go puma
nana si Mak-me page nimi-para
epe-rupa piralepape lo rapaata.
14 Nimi raayome nimina amenu
balinu-para Keriso-na enaalinuna
ranaame komape kone suma
nimuna ki mealepape. Nimi
Keriso raapu piri enaalinuri
nimina pu robaa-para epe kuma
pi kone mealimina.

* **5:13:** Pita-me Babilon agalena re-re go-rupa: Rom adare-pare Babilon aasa. Ake paa-daa ya? Pita-na yapi dina Gote-na enaalinu Babilon su-para piri Rom enaalinumi koae-au adaapu pisimi. Gore Babilon enaalimi aba pisimi-rupa wala pisimi-daa lisa.

Pita Laapo Ripili Agale

Go pepana re go-rupa: Moge riae alinu medalomame pora pamuma Kristen enaalina kone rulaere mabebolaeme-le go alinuna agale napagalepape lisa. Aposel alinumi lakalisimide agale waru ripinaalepape. Go palimi raburi Gote waru makuao Yesu page waru makuaalimi. Aposel alinumiri Yesu ora nimuna leme adisimi. Yesumi nimu mogealisa agale page pagisimi.

Ali medalomame Yesu wala naepalia lisimi. Go pepa-me go-rupa lea: Ora wala epalia lea. Nipu abi na-epea pare go agalena re-re go-rupa: Gote-me ali meda pa alupa naa kone nawisa. Enaali raayo lo robaa perekelena kone wisa. Gote-re nipumi enaalinu kodome komoma nipu pawasi piruma raba misa. (3.9)

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1-2)
Gote-me naa yaaloma mada muma mapiraasa (1.3-21)
Makirae tisaa (2.1-22)
Yesu ora wala epalia (3.1-18)

Pita-me pepa rana laapopa luma rapasa

1 Ni Saimon Pita-re ni Yesu Keriso-na aposel kogono ali piruma nipuna kogono ali page piru aayo. Neme go pepare enaali medaloma abalade kone rulasimide enaalinu re-para rapaato. Gore kone naame rulaemarupa nimimi page rulaeme-le ora epelea. Go puma naa raayore Gote-na Raba Meape Ali Yesu Keriso page nipuna epe redepo le ali yapare naa pa kamaa gisa. Go madaare naame kone rulaema. 2 Abiri nimimi Gote-para naana Mudu Ali Yesu-para nipuna epe makuaae kone meamina. Go puma nipuna go epe raba meape kone-para epe kuma pi kone-para nimi madaa waru adaapu rubilina.

Naare Gote-me yaaloma mapiraasa

3 Gote-mere nipuna epe puri pale ele raayo-para kone wasupa gulalore nipumi naa yaaloma nipuna si raapu mapiraasa. Go pea-le nipu madaa kone makuaaoma pora pamuamina. 4 Go puma nipumi nipuna epe kagaa pirape kone wasupa Yesu madaa yarera saasa. Go puma naa gialia. Nimimi go nipuna kone muma nipu raapu piruaeme-le go su kamaa piri enaalinu koe-rupa yarera puma kone mada pogola puma giyeme.

5 Go pea-pulu nimimi go epe kone madaa nimina kone rulae kone raapu epe kogono kone suma makibumalepape. Go pumare nimina epe-rupa pape kogono raapu nimimi makuaae kone suma maa makibumalepape. 6 Go pumare nimina kone surubuma Gote-na kone muma nimi epe-rupa pamualepape. Go puma nimimi nimina kone surubuma go raapu puri paloma pawa pirape kone muma kedaanu page rialepape. Go puma kedaa riape kone raapu ora epe-rupa pirape kone suma makibumalepape. 7 Go pumare nimina epe-rupa pirape kone raapuri ame balinupara epe kone suma pedo puma palepape. Go raapu enaalinu madaa ranaame komape kone raapu Gote madaa kone suma mapiraalepape.

8 Gore nimimi go kone raayo ora waru saapitimi rabu nimimi naana Mudu Ali Yesu Keriso madaa kone waru makuaama pumare naa maitamina kogono pamina. 9 Go pea pare enaali medame go kone nasu aaemere nimuna le kolea-daa ele mo-pare

aaliade ele mada na-adea. Go
puma le koe alimi Gote nipuna
koe ele maa raakepe rubisa-daa
kone rugula waru na-ademe. 10 Go
pea-le nana ame balinu Gote-
me nimi abala yaaloma nipuna
ruru loma mapiraasa. Go pisa-
le nimimi wala nipuna pisade
kogono puri paloma waru kiritao
saapiralepape. Gore nimimi go-
rupa palimi rabu nimi mada
nalopalimi. 11 Gore nimimi go
agale pagoma raitalimi-daare
nimimi ade abuna kagaa pirape
yapi di kodobaoma pirualimi.
Go Surube Suri naana Mudu Ali
Raba Meape Ali Yesu Keriso-me
surubea-le ipulupape lo waru
lagialia.
12 Go pea-le go ele madaare
neme nimi kone narugulaliminalo
ade abuna lagialua. Go palua
pare nimimi go agale abala waru
pagoma lisimina ora agale madaa
puri paloma adoba piru aaeme.
13 Go pea pare neme go su kamaa
pirumare neme nimi wala go-
rupa lagialuare gore nimina kone
marekaatalo pe. Go konere ora
epelea kone salo. 14 Gore neme
ogesi-daa piruma nana yogale
giyalalo makuaayo. Go madaare
Mudu Ali Yesu Keriso-me ni
pename lagea. 15 Go pea-pulu
werepe komanoloma go agale
raayo makuaaoma nimi epe-rupa
mada pagaliminalo.

*Keriso-na epe paana puri adis-
ima*

16 Gote-na agale naame nimi-
para naana Mudu Ali Yesu Keriso
puri paloma epape di lagelema.*
Go puma naame pa lidi agale
napagoma lagelema. Dia-le ora
naana leme nipuna adaa puri
adisima-pulu naame go-ai madaa
lagelema. 17 Gore Aapa Gote-
me nipuna bi minasaasa rabu
epe paana puri kalisa rabu naa
piruma adisima. Go rabu so epe
puri pale Gote-na agale medame
Yesu-para go-rupa lakalisa: Go
Aliri ora nana epe Si-le neme
nipu madaa ranaa komo piru aayo
lisa. 18 Nipu raapuri epe rekena
wi rudu madaa pirisima rabu
naame so yaa-para epaade agale
pagisima. 19 Go paa-daa naame
Gote-na agale lakale alinuna agale
madaa puri paloma kone rulaema.
Nimimi page go agale waru pa-
galepape. Go agalere ribaale-para
lam-rupa ralaaya. Go pea pare
Keriso ipisa rabu yapi tyaade-rupa
mo paa ma-oge yaaya. Go ipisa
rabu nipuna paa nimina lo robaa-
para sulalo ipisa.
20 Go pea pare nimimi go agale
waru makuaalepape. Naana
pa koneme Gote-na buk-para
wi agalena re-daa pename
nalakelema. 21 Dia-le pa ali meda
nipuna koneme Gote-na agalena
re-daa namuma lagisa. Dia-le
Holi Spirit-mi kone kaloma pisa-
le nimumi Gote-na agale enaalinu
lakalisimi.

2

*Koyae alinumi kone rulae
enaalina kone mabebolaaeme
(Jud 4-13)*

1 Gore abalade Gote makirae
alinu Israel su-para reko aasimi.
Go pisimi-rupare nimi piri-para
makirae tisaa-nu page piral-
imi. Nimumi enaalinu koe-rupa
mapiraalalo makirae agale epa
lagialimi. Go puma nimu epe-
rupa mapiraasade Mudu Ali koau
waateme. Gore nimumi go-rupa
palimi lo Gote-me nimu koe-rupa
palimiri makoyaalia. 2 Go pea
pare enaali adaapumiri makirae
tisaanuna koe kone raluma mo-
geleme. Nimumi go-rupa palimi

* **1:16:** Pita-me go lisa: Name lema agalere ora ria lema-le nimina waru surubalepape lisa. Ake paa-daa ya? Yesus Krais-me pi-ai ora ria adoma go agale lo gu aaya lisa. (Matyu 17.1-13, Mak 9.2-13, Luk 9.28-36)

rabu enaali medalomame Epe
Agalena Pora madaa koe agale
leme. 3 Go makirae tisaa-nu
nimuri ora enaali medana ele
kepaame komoma nimina ele
yoloma mulalo palimi. Go puma
nimuna kone suma pa remaa
lagialimi. Go palimi pare nimuna
kose pagape Gote-mere nimuna
koe kedaa yarera saaya. Go puma
nimu koe su-para mapiraalalo
paliade Gote-re nipu ora u napali
pa adoba pia.

4 Ensel medalomame abalade
koeyae pisimi rabu Gote-me
nimuna koe ele nagiyasa. Dia,
pare nipumi nimu koe su naaku-
para adia pirisa. Ora ribaa
yabaaya naaku-parare nimu
werepe kose lape yapi di rabu
rudu minalo sen-me adiabaaya.
5 Go page abalade pirisimi
enaalinumiri Gote koau walisimi
rabu nipumi nimu nagiyasa.
Dia, nipumi go koe enaalinu
piri-para go su raayona ipame
minaabasa. Go pisa rabu Noa
komeare nipumi epe redepo le
agale lakalisa. Go puma Gote-
me nipu raapu enaali ki medane
luma medane laapo epe-rupa
pirinaloma surubisa. 6 Go page
Gote-me Sodom Gomora su adare
laapo repena sulaame kirabisa.
Go adare lapo-parare nimuna
koe elena yago go-rupa abulisa-
daa koeyae pi enaali raayome go
pora ademe. Nimi Sodom Gomora
adare pirisimide enaalinu-rupa
piralimiri nimi page makoyaalia.
7 Gore abalade go rabu pirisade
ali Lot-re nipumi go paake yoloma
pirisimi enaalinuna koe ele madaa
ora kone adaapu wisa. Go pisa-
pulu Gote-me go ali Lot naluma
komaa pare raba misa. 8 Gore go
epe-rupa pirisade alimiri nimuna
rikirana piruma nimuna pirisimi
koe elenu adoba pirisa. Go puma
ade abuna nimuna koe agale pago
pirisa rabu nimuna koe elenumi
nipuna lo robaa-para wia epe
kone mabebolaoma kedaa waru
rilisa. 9 Gote-me mo alinu pare
raba misa. Go puma koe eleme
nipuna enaalinu kotalalo palia
rabu Mudu Alimi nimu page raba
mulalo makuaaya. Go puma
Mudu Alimi kose pagolalo adoba
piri enaalinu page surubulalo pea.
Go puma werepe kose lape di rabu
koe kedaa katea. 10 Go puma
enaali medaloma nimina kone-
para rekaitabala puma paake
yolape kone su Mudu Ali-na puri
ora koau rilaa-daa giyeme.

Go peme-pulu koe su-para puma
koe kedaa adaapu mealimi. Mo
makirae tisaanuri puri paloma
koe pogali kone wimi. Go pea-pulu
nimumi yaa-para piri epe ensel-nu
paala nakomeleme. Dia yapare
nimumi ensel-nupara ero agale
leme. 11 Go peme pare mo ensel-
nuna purimi makirae tisaanuna
puri ma-oge yaalia. Go pea pare
ensel-numi nimuna Mudu Ali-na
le agaa madaa mo makirae tisaa-
para ero agale loma kose nateme.
12 Gore yaa yapa mena kiranu go
eleme kone kaloma madi enaali-
rupa pimi. Nimu yaa yapa-
rupa patinalo piruma nimuna
konere mo makirae tisaanumi
go-rupa mogealimi. Go pumare
nimumi ele meda namakuaalimiri
gore nimumi ipu-para koe ero
agale leme. Go pea-le nimuri
yaa yapa mena raanu pimi-le
nipumi nimu ora makoyaalia.
13 Nimumi abalade enaalinu koe
ele kaloma radaa manaasimi. Go
yapare nimu-para mo koe ele
madaa radaa manaalia. Gore
naare paame rabu nimumi pedo
ranaa komo pirulalore koe puma
nimuna yogale madaa kone suma
pimi. Gore nimumi nimi raapu
eda nolalo pimi rabu nimumi
koe ele pulalore makirae kone
madaa pedo pedo peme. Go pea
pare nimimi go nimuna kone koe
madaa yala potapape. 14 Nimuna

lemere ade abuna koe enaalinu
adabaaoma paake yoloma pimi.
Go puma nimuna koe pupitagi
nape kone suma pimi pare mada
nagiyalimi. Nimuna lo-parare ele
kepaame kome kone sulalo peme-
le nimumi puri napale enaalinu
malopataalo peme. Go peme-
pulu Gote-me go koe tisaa-nu
nimuna koe kedaa saapiruaaya.
15 Gore nimumi abalade epe pora
madaa koau walaoma giyasimi-
pulu nimu alupalimi. Go puma
nimumi mo ali Beor-na sina pora
pisae mogealalo peme. Go alina si
Bal-mere koyae au kama pisa rabu
kana yoto misa-pulu raaname
komisa. 16 Nipumi go-rupa puma
koeyae pisa-pulu agale naleade
mena donki medame alinumi
lemede-rupa agale lakalisa. Go
puma mo ali Bal-para rono
pagoma apo koe ele pape konere
mo donki mename magiyape lo
agale lakalisa.

17 Go makirae tisaanuri epe
agale naloaeme-pulu nimu loma
ipa-rupa piru aaeme. Go page
nimumi kone rado rado su aaeme
rabu pa yai lubu pimi. Go pea-le
Gote-me nimu ora koe naakuna
ribaale-para pirinalo maa lopalia.
18 Go alinumi pa ali-kone suma
go su kamaa pa makeae agale
loma koe ele peme enaalinu-para
laketea. Go pemede enaalinumi
go koe ele giyalalo peme. Go
peme pare mo alinumi nimu epaa
komeme puma paake yolape kone
mogeaoma koe kone rado rado
page mogeleme. Go peme pare
koe ele giyoma pogolalo peme
enaalinumi go makirae tisaanuna
pora waaleme. Go rabu koe ele
madaa nagiyoma koe-rupa pimi.
19 Go koe alinumiri go enaalinu-
para naame nimi keapalima leme
pare nimuna koe koneme ma-
koyaape kogono peme. Gore
pa koe kone medame ali meda
rabuaanaaoma makoyaaliare go
alimiri koe ele pu piralia. 20 Gore
abalade enaali medalomame
naana raba mi Mudu Ali Raba
meape Ali Yesu Keriso madaa kone
rulaoma nipuna kone misimi.
Go pirisimi rabu nimumi go su
kamaa koe puri pale ele pogola
puma giyasimi. Go pisimi pare
wala koe koneme nimu wala
rabuaanaaoma makoyaaliare go
enaalinuri ora koe-rupa piralimi.
Gore abala ririna koe-rupa pisimi
pare koe eleme nimu wala
rabuaniaaya-pulu abi nimu ora
koe ru-para piru aaeme. 21 Go pea-
le nimumi abalade epe redepo le
pora pamuma pula pisimi yaalore
epelea pea. Go pea pare abala epe
pora giyoma wala Gote-na kake pi
agale mana koau waalisimi-pulu
ora kolea. 22 Gore nimu madaa
pisade yadare naame go remaa
yarepea ora lea-daa makuaaeme:
Yana nipuna maaku ralu rubea
pare go maaku wala maa nalia.
Meda page go-rupa leme: Mena
ipa pasua aalia rabu nipumi kege-
para peke wala pua wiade-rupa
pema.

3

Mudu Aliri ora wala epalia

1 Naa epe adami enaalinu abi
go pepa nimi piri-para rana laapo
luma rapaato. Go pepa laapo
raita madaare neme nimina kone-
para lo robaa-para ora epe kone
masaatalo pepa lu rapaato. 2 Gore
nimimi go agale makuaalepape.
Ora abalade Gote-na ora epe agale
lakale alinumi lisimide agale-para
Raba Meape Mudu Ali-na agale
mana makuaaminalo gialo. Go
agalere nimina aposel kogono al-
inumi nimi abala lagisimde.

3 Go agale waru pagalepape.
Gore abala ririna nimimi werepe
Mudu Ali-na epape yapi di
raburi alinu medaloma opapaoma
nimuna koe kone suma palimi.
Go puma nimumi nimi madaa

giri laaoma ero agale lalimi. 4 Go
puma go-rupa leme: Nipumi
abalade ora wala epalua lisa ya?
Gore abiri nipu aa-para puma pia
ya? Abalade naana aapa kasuanu
komisimi rabu puaoma puma abi
page Gote-me ele raayo warisade-
rupa pa wia lalimi. 5 Go lalimi
pare nimumi go ora agale giyoma
go-rupa namakuaalalo pimi: Ora
abalade Gote-na agaleme su yaa
laapo warisa. Go puma go suri
ipa raapu wari wisa-le ipame
page warisa. 6 Go pea-le Gote-
me agale lisa raburi abalade su
kamaa ipame minabaaoma lisa.
Go ipamere su raayo minaabasa.
7 Go pea pare abi aaya su yaa
laapomere Gote-me kose lape
yapi di surubea. Go pea-le Gote-
me lisade agale komeame go su
yaa laapo repena sulaame epa
renalo surubea. Go raburi koe
ele peme enaalinumi kose-na le
agaana epa aainaloma nipumi
nimu makoyaalia.

8 Gore nana ora adami enaalinu
nimimi go agale komea madaare
kone ora narugulatepape. Mudu
Ali-na konemere maali 1,000 nipu
ora yapi di komea kone su aaya.
9 Go pea-le Mudu Alimi nipu raapu
pogalu pirape agale loma nipumi
ele makoyaatalore kogono pawa
napea. Ali medaloma go-rupa
leme pare ali komea page makoy-
aina kone Gote-me nawia. Dia
nipuna konere naa enaalinu raayo
kone perekea samina. Go kone
naa madaa suma nipumi naa wala
go epa mealia adoba piruamina.

Werepe go su yaa laapo dia yaalia

10 Go pea pare Mudu Ali-na
epape yapi di raburi paake ne ali-
rupa epalia. Go raburi yaa-para
buba loma so yaa-para aaya ele
raayo ora dia yaalia. Go puma
so yaa-para aaya kuba kedonuri
raayo repena sulaame rabalia. Go
puma go su page su kamaa aaya
elenu page raayo rabalia. 11 Gore
ele raayo ora go-rupa dia yaalia-
pulu nimiri ake puma epe-rupa
madaa piralimi ya? Gore nimimi
epe kone raayo suma naame Gote-
na pora waru raitamina tapape.
12 Nimimi go kone suma Gote-na
yapi di madaa su ruba piralimi
raburi* go yapi di wagepu epe-
nalo kogono palepape. Go yapi
di raburi repena sulaame so yaa-
para wi elenu rabuma dia yaalia.
Go puma puri waru pabe repena
sulaame so kuba kedonu page
rabuma ipa-rupa aulaoma raayo
lopalia. 13 Go pumare Gote-me
su yaa laapo kagaa warialua lisa-
airi ora agale lagisa. Go kagaa su-
parare epe redepo le kone suma
epe enaali piralimi. Go pea-le
naame go-ai komea madaa kone
rulaoma adoba piru aaeme.

Naame kone waru pereke suma Mudu Ali adoba piramina

14 Go pea-le nana adami enaal-
inu nimimi go yapi di epalia adoba
piramina. Gote-na le agaana epe
kone suma koe ele meda wala
nasaapiramina. Go puma nimi
Gote raapu komea-para pogaluma
piralepape. 15 Gore Mudu Ali-
na pawa pirape kone madaare
nipumi nimi ade abuna pawa
mapiraalalo pea. Gote-me naana
epe ame Pol makuaae kone waru
kalisa-le nipumi page go madaa
nimi pepa luma rapasa. 16 Gore
nipuna pepa raayo-parare nipumi
werepe epape yapi di madaa
remaa lagulalo lisa. Nipuna
pepanu-parare agale medalomana
re-re kedaa puma pagape agale
yaa-pulu alinu medalomame

* **3:12:** 2 Pita 3.9-me page gupa lea: Adaa ali abi naipulare su kamaa pima enaalinu lo robaa waru perekelenalo pea. Go kone waru raluma nana kone wasupa Gote katemare gore Adaa Ali nipu epape mana go laemade lisa. Kogono 3.19-21 adape.

go agale madaa makiraoma mogeleme. Nimumi kone waru nasu naniminaoma-le go-rupa mogeleme. Nimumi go agale mabebolaemere Gote-na agale wi buk madaa medaloma page mabebolaoma pa mogeleme. Go pemelere nimu koe su-para polalo peme.

17 Go pea pare nana adami enaalinu nimimi abalade go agalere pagisimi. Go pea-le go agalena re-re werepe epalia yapi di rabu nimina kone waru suma piralepape. Go puma nimimi mo Gote-na pora naraitalimi alinuna koe kone namogeamina. Go puma abi nimina epe-rupa mapiraape kone nagiyalimiri ora nalopalimi.

18 Nimiri naana Mudu Ali-na raba meape kone-para naana Raba Meape Ali Yesu Keriso-na makuaae kone-para muma puma lo robaa-para rubitabenalo piralepape. Nimi madaare abi page ade abuna page nipumi epe paana puri gina. Go ora yaade.

Jon Egali Ripili Agale

Go pepa madaare kone re laapo-rupa wia. Kristen enaalinu Aapa Gote-para Si Yesu Keriso laapo raapu lo robaa komea suma pirinalo raba mulalo lisa. Yapare ribaale-para piri enaalimi nimi makiraoma yola pena kone nawia.

Go ribaale-para piri enaalimi go-rupa leme: Go su kamaa wia elenuri ora epe elenu-daa dia leme. Yesuri ora Gote-na si yaade. Go pea-pulu nipu ora ali auloma go su kamaa elenu raapu mada narabuloma piralia. Su kamaa enaalimi pema-rupa go-rupa mada napalia. Nimumi go-rupa lisimi: Ali meda Gote raapu epe-rupa pirulalo palia-daare go ali nipu su kamaa elenu madaa kone naina lisimi. Go pea-le go elenu raitape madaa kone kedaa nasape.

Jon-mere Kristen enaalimi go pi agale napagena kone wisa. Nipumi go-rupa lisa: Yesu ora ali opisa. Go puma enaalimi Yesu madaa kone rulasimi. Nimumi Gote raaname waru komoma pa enaalinu page raaname komalepape.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1-4)
Paa-para ribaa laapo (1.5–2.29)
Gote-na nogo naaki-para Satan-na nogo naaki laapo (3.1-24)
Ora agale-para pa agale laapo (4.1-6)
Ranaa komo raana komapape kone suma kogono pamina (4.7-21)
Kone rulaoma su kamaa kone rabuaaniaamina (5.1-21)

Ade abuna pirape agalena agale

1 Gore ora abala ririna wisade elere neme nimi-para go pepa madaa luma rapaato. Naa aposel kogono alinuri naana leme go ele adoma kimi page waraasima. Go pea-le naame epe-rupa ade abuna pirape agale madaa remaa luma rapaatema. 2 Go ade abuna pirape agalere abalade pename kamaa ipisa rabu naame adisima. Go pea-pulu naame go ele madaa agale loma epe-rupa ade abuna pirape ele madaa remaa laketema. Abalade nipu Aapa raapu pirisa pare kamaa pename ipisa-pulu naame nimi lagialema. 3 Naamere abala adoma pagema-pulu go madaare naame agale lagialema. Go-rupa lagialimare naa raapu kone lo robaa komea-para saminalo pema. Go puma naana Aapa Gote-para nipuna si Yesu Keriso raapu page go kone suma makuaanalo pema. 4 Go puma naame go agale pepa madaa talemare gore naana lo robaa-para raaname waru komape kone suma raita maa pulalo pema.

Naame ade abuna kagaa pirape kone suma pora pamuamina

5 Go agale nipuna lisa agale naame pagoma nimi-para go-rupa lagialema. Gote nipu ora paa-rupa pia-pulu nipu madaa oge ribaale koe ele page meda nawia. 6 Go pea-le naame nipu raapu piramina lema pare naame wala koe ribaale-para pora pamualimare naame naana pamuaaeme pora madaa makirae agale lema. 7 Go pea pare naame epe paana pora adoma epe-rupa pamualimadaare naame naana amenu raapu komea-para pawasi epe-rupa piralima. Go palima-rupare Gote-na Si Yesu komoma yaapi koyaasa-re naana koe elenu raayo maa rubenalo pisa. Go puma nipu epe paa-para pia-pulu naame go nipuna pora raitalima.

8 Go pea pare naame pupitagi ne ali tema-daare gore naana kone makiraoma naana lo robaa-para ora agale nawia. 9 Go

pea pare naame naana koe elenu
raayo abala lapalalima rabu Gote-
me naa nagiyalia. Dia yapare
nipumi epe kone komea suma
naana koe elenu mea rubalia.
Go puma koe elenu raayore mea
rubuma naa ma-epeaalia. 10 Go
pea pare naame abalade koeyae
meda napisua temare go agale-
mere naame Gote ora makirae
agale le ali mapiralima. Go puma
go-rupa temare nipuna agalere
naana pu robaa-para nawia.

2

Keriso-re naa raba mi ali piru aaya

1 Gore nimi naa nogo naak-
inu nimimi koeyae napaliminalo
neme go Gote-na agale nimi re-
para luma rapaato. Go pea pare
enaali medame koeyae paliare
naana rabami ali Yesu Keriso pia.
Nipumi Aapa raapu komea-para
piruma naa raba mulalo Aapa-
para ogeyo pia. 2 Nipumi naana
koe elenu mea rubatalo nipuna
kogono pea. Gore nipumi go ko-
gonore naa kama raba mulalo na-
pea pare su kamaa piri enaali
raayo raba mulalo pea.

3 Gore naame Gote-na agale
mana pagoma raitalima-daare
naame nipu waru epe-rupa adoma
makuaalima.

4 Go pea pare ali medame
go-rupa tea: Nemere Gote ora
waru ade tea. Go tea pare
nipumi Gote-na agale mana waru
napagoma raitalia-daare go ali
nipuri makirae agale le ali yaa-
pulu ora epe agalere nipuna lo
robaa-para namuma wia. 5 Go
pea pare ali medame Gote-na
agale waru pagoma raitalia-daare
nipumi Gote madaa pedo puma
raaname waru komea. Gore
naame Gote epe-rupa adola pula
pema yaalore go-rupa pula pema:

6 Ni Gote raapu piru aayo
tema-daare gore Yesu Keriso-me
pamisade-rupare naame page go-
rupa pamuamina.

Ali medame nipuna ame madaa ranaame komalia-daare gore nipu epe paa-para pora pamualia

7 Gore nana epe adami alinu
neme go agale mana nimi madaa
go agale pena kagaa agale mana-
daa natoa. Dia, nimimi abala
ririna Keriso raapu piruma go
agale mana pagisimide. 8 Go pea
pare abi go agale manare neme
nimi-para kagaa mana lalo. Go
pea pare go agalena re-re Keriso-
me makuaasa-rupa nimina kone-
para page waru makuaaeme. Go
pumare go kagaa agale maname
ribaa dia yaa-mama pumare ora
paa pi yapi abala malapaaya.

9 Go pea pare ali medame
ni epe paa-para pora pamua lo
lea pare nipumi nipuna ame-
para koe kone salia. Ora go
napea aliri nipu ribaale-para pa
piru aaya. 10 Go pea pare ali
medame nipuna amenu madaa
ranaame komoma pamualiare
go aliri Gote-na epe paa-para
pamuaaya. Go puma nipu enaali
medaloma-para pupitagi nape
kone nipuna lo robaa-para meda
nawia. 11 Go pea pare ali medame
nipuna ame madaa koe kone salia-
daare nipu ora ribaale-para pa
pamuaaya. Nipu ribaale-para
pora pamea rabu ribaame nipuna
le makoyaaya-pulu nipumi epe
pora asapea.

12 Nimi nana nogo naakinuri
Gote-me nimina koe elenu Keriso-
na bimi maa rubaasa. Go pisa-
pulu neme go pepare nimi piri-
para luma mea rapaato.

13 Nimi nana nogo naakinu nim-
imi abala ririna pirisade ali Yesu
ademe. Go pea-le neme go pepare
nimimi pagaliminalo talo.

Nimi nana penaalinuri nimimi
Satan abala rabuaniaaeme-pulu

neme go pepare nimi madaa ra-
paato.
14 Gore nimi nogo naakinu nim-
imi Aapana kone waru ademe-
pulu neme go agalere nimimi pa-
galiminalo luma rapaato.
Nimi Keriso-na aapanu nimimi
abala ririna pirisade aliri ademe-
pulu nimi go agale pagaliminalo
luma rapaato.
Nimi ali naakinuri puri waru
paleme-pulu Gote-na agalere
nimina lo robaa-para wia. Go
pumare nimimi Satan page abala
rabuaniaaeme-pulu neme go
agale nimi-para rapaato.

Naa go su kamaa wi ele madaa ranaame nakomamina

15 Nimi go su kamaa piri enaal-
inuna kone-para go su kamaa
wi elenu-para ranaame nakoma-
lepape. Gore neme go su kamaa
elenu madaa ranaame komalimiri
nimina lo-parare Aapa madaa
ranaame komape kone nawia.
16 Gore go su kamaa kone raayore
Aapame namuma wisa. Go pea-le
lo robaa-para wi pupitagi nolalo
kone-para enaalinumi ele adoma
epame komalimide kone-para
enaalinumi su kamaa wi pedo
pape ele-para go raayore ora su
kamaa wi kone yaa-pulu Aapame
go kone-daa namuma wia. 17 Gore
go su yaa laapo page enaalinumi
su kamaa pulalo peme-a page ora
dia yaalia. Go pea pare enaali
raayome Gote-na kone mogealimi-
daare nimu ade abuna kagaa
piralimi.

Keriso-na lore alinuri abala epa opapasimi

18 Naa nogo naakinu-ya, abi su
yaa laapo dia talo pia-pulu yapi
di rudu yala. Abaladere nimimi
Yesuna yada lore ali epalia remaa
abala pagisimide. Go puma abiri
Yesuna lore alinu raayo abala apo
epamede-pulu naame su yaa laapo
dia yaape yapi di rudu yaala-le
makuaamina. 19 Go lore alinuri
naana ruru ora napirisimi-pulu ni-
mumi naa giyasimide. Gore naana
ruru raapu pirula pisima yaalore
naa abala nagiyola pisimi. Go pea
pare naana ruru giyasimi-pulu go
enaalinu ora nimu naana ruru
napimi.
20 Go pea pare nimi raayo
madaare Keriso-me Holi Spirit
abala waru maa gisa-pulu
nimi raayomere go agale waru
makuaaeme. 21 Go puma nimimiri
agale napagola pisimi yaalore
neme go pepa naluma rapaala
pisua. Pare nimimi ora agale waru
pagisimi-pulu neme go pepa luma
rapaasua. Go puma naame agale
lema rabu makirae agale natema-
daa makuaaeme. 22 Gore makirae
agale le aliri aapi ya? Go alimiri
Yesuri ora Gote-na Maa Rapae Ali
Keriso-daa dia tea-daare go aliri
nipu makirae agale le ali yaade.
Go aliri nipumi Aapa-para Si laapo
raita koau waalaoma Keriso-para
ora yada lore ali ma-aulaaya. 23 Go
puma Si Yesu koau waalea rabu
aapa page koau waalea. Go pea
pare Si Yesu madaa kone rulalia-
daare Aapa madaa page kone
rulalia.

Holi Spirit-mi naare ora agale mogeaaya

24 Go pea-le nimimi epe agale
abala ririna go pagisimide-
rupare nimina lo robaa-para
saapiralepape. Go palimiri Aapa-
para Si laapo raapu ade abuna
epe-rupa piramina. 25 Go madaare
Keriso-me abalade naa ade abuna
kagaa pirape kone gialua lo pogalu
pirape agale lagisa.
26 Gore neme go agalere nimi
makiralalo peme alinuna peme-
ainu madaa pepa luma rapaato.
27 Go pea pare abalade Keriso-
me nipuna Holi Spirit-ri nimi-para
maa gisa. Go puma nipuna Holi
Spirit nimina lo robaa-para ru-
bitaboma rabu ali medame nimi

agale mada namogealia. Dia-
le Holi Spirit-mi nimi ele raay-
ore waru mogeaaya. Go puma
go Holi Spirit-mi makirae agale
natea-pulu ora agale mogeaaya.
Go pea-le nimimi Holi Spirit-na
agale raluma nipu raapu waru pi-
ralepape.
28 Gore nana nogo naakinu nimi
Keriso raapu waru piralepape.
Go palimiri werepe nipu pename
su kamaa epalia yapi di raburi
naana lo robaa-para puri waru
mapalaaoma nipuna le agaa
madaa yala napolamina. 29 Gore
nimimi Keriso ora redepo le
ali piruaaya-daa makuaaeme.
Go puma enaali raayore epe
kone suma kogono peme rabu
Gote-na nogo naakinu pimi-daa
makuaaema.

3

Abiri naa Gote-na si wanenu pima

1 Gore Gote-me naa enaalinu-
para ranaame waru komea-le
adamina. Nipumi pedo puma
raaname komape kone adaapu
wia-pulu nipumi naa-parare
nipuna si wanenu tea. Gore go-
rupa tea-daare naare Gote-na si
wanenu pima. Go pea pare su
kamaa piri enaalinumi Gote-daa
na-ademe. Go puma nimumi naa
Gote-na si wanenu pima pare
na-ademe. 2 Gore naana epe
adami enaalinuri abiri naa Gote-
na ruru enaalinu pima. Go-rupa
pima pare werepere naa pirali-
rupare abi pename nawatea. Go
pea pare naame abala go-rupa
makuaaema: Werepe Yesu Keriso
pename epape yapi di rabu naame
nipu waru adalima. Go rabu
nipu-rupa epalima. 3 Go puma
enaali raayome nipu epenalo kone
rulaoma adoba pimiri nimuna lo
robaa-para epe kone winaloma
surubeme. Go pumare nimuna
epe-rupa pirape konere Keriso-me
wia-rupa salimi.
4 Enaali medalomame koeyae
puma Gote-na rekena agale page
yokeme. Gore koe ele pape ko-
nena re-re rekena agale yoke kone
madaa wia. 5 Gore nimimi go-rupa
makuaaeme: Keriso abalade su
kamaa ipisare nipumi koe elenu
mea rubulalo ipisa. Go pisa pare
abi page nipu madaa koe elenu
meda nawia. 6 Go pea-le enaali
raayo Keriso raapu piruaemere go
enaalinumi pupitagi giyoma piru
aaeme. Go pea pare enaali raayo
pupitagi no piruaemere nimumi
abalade Keriso na-adoma nipu na-
makuaaeme.
7 Gore nana nogo naakinu, ali
medalomame nimi namakirali-
mi-le waru adalepape. Dia-le epe
kogono pi aliri nipu ora redepo
le ali pia. Go puma nipumi
Keriso-na redepo le kone mogea-ai
nipumi pea. 8 Ora abala ririnare
Satan-me koeyae puma abi page
ali medame koeyae paliare nipu
Satan-na ruru-para piru aaya.
Gore Gote-na Si su kamaa ipisare
nipumi Satan-na kogono ma-dia
yaalalo ipisa. 9 Gore ali meda
Gote-na si piruma Gote-na kone
muma piruali-daare nipumi kone
koe raayo giyoma epe-rupa piru
aaya. Go puma Gote go ali nipuna
Aapa pia-pulu koeyae mada napu
piralia. 10 Gore naame aapi ora
Gote-na si yapae lo aapi Satan-
na ruru yapae lo adolalo palima-
daare naame go-rupa adamina:
Enaali raayome epe kone nasuma
epe kogono napalimi-daare gore
Gote-na ruru napiruaeme. Go
page enaali medame nimuna
ame madaa ranaame nakomalimi-
daare nimu page Gote-na nogo
naakinu-rupa napiruaeme.

*Naana ame balinu ranaame ko-
mamina*

11 Gore ora abala ririna nimimi
agale go-rupa pagisimide: Naame

naana ame bali yagonu ranaame
komamina. 12 Naamere Kein-me
pisa yade napamina. Gore nipuri
Satan-na ruru pirisa-pulu nipuna
ame lu makomasa. Gore nipuna
amere ake paa-daa lu makomasa
ya? Go ali nipuna kogonore kolisa
pare nipuna amena kone ora epe
lisa-daa nipumi ame koae kone
suma lu makomasa.
13 Gore ame balinu-ya, yada
lore ali enaalinumi nimi madaa
rono pago piru aaeme. Go pea
pare nimimi go kone madaa
napogolasaalepape. 14 Naame
naana amenu madaa ranaame
komalemare abalana komape
kone giyoma Gote-na kagaa kone
muma nipu raapu pima-daa
makuaaema. Gore ali meda
nipumi ranaa komape kone
nasalia-daare nipu koe komape
kone pa saapia. 15 Enaalinumi
nimuna ame balinu-para rono
pagape kone salimi-daare ame
balinu lu makomaape kone wimi.
Go puma enaali lu makomaaya
aliri gore nipu ade abuna pirape
kone nalorapape namakuaaya.
16 Yesumiri naa madaa epa
komisa-pulu abiri naame ranaa
komape kone mada makuaaema.
Go pea-le naame page naana
ame balinu madaa ranaame
komalima-daare nimu madaa
komamina. 17 Go pea pare ali
medame kamope piruma nipumi
ali meda ele nasaapirina adalia.
Adalia pare nipuna pu robaa-para
raba meape kone nasalia-daare
go aliri nipuna lo robaa-para Gote
madaa ranaame nakomea. 18 Gore
nana naaki nogonu naana ame
balinu-para ranaame komalimare
pa kone agaleme kama raana
nakomamina. Dia-le naame nimu-
para ranaa komo kodome waru
komoma nimu-para ora epe-rupa
pamina.

Kone waru rulae enaalinumiri Gote-na le agaa madaa paalame nakomalimi

19 Gore Gote-na agale pagoma
nipuna pora raluma ralema-daare
naame ake lamina ya? Gore naana
lo robaa-para ora redepo tea rabu
Gote-na le agaana puri paloma
mada rekamina. 20 Go puma
naana lo robaa-para wi koneme
naa kedaa geare naame go-rupa
makuaaema: Gote nipumi ele
raayo adoba kiralia-pulu nipumi
lo robaa-para kone ado rekele
palia. 21 Go pea-le nana epe adami
alinu naana pu robaa-para wi
koneme naa kedaa nagilia-daare
naame Gote-na le agaa madaa
lo robaa-para puri mapalaaoma
epe-rupa piramina. 22 Naame
Gote-na agale mana pagoma nipu
pedo pinalo kogono pema-pulu
ipu-para beten lamina. Go puma
agale mealima elenu nipumi ora
gialia. 23 Go puma nipumi agale
mana go-rupa lagu aaya: Nimimi
nina Si Yesu Keriso-na bi madaa
kone rulaoma ame balinu-para
enaali radonu-para page ranaame
komalepape lea. Go agale manare
Keriso-me naa raayo komea-rupa
lagisa. 24 Go puma enaali raay-
ome Gote-na agale mana pagoma
mogealimi-daare nimu Gote raapu
piru aaeme. Go pumare Gote nimu
raapu page piru aaya. Go page
Gote-me naa Holi Spirit gu aaya-
pulu naame Gote naa raapu pia-
daa madaa makuaaema.

4

Gote-na Holi Spirit-para koe remo Satan laapo

1 Gore nana epe adami enaalinu-
ya Gote madaa makirae agale le
enaali adaapu go su kamaa epa
pimi. Go pea-le ali raayome
nana lo robaa-para Holi Spirit pia
lemere go agale madaa kone naru-
laalepape. Pare nimimi nimuna
lo robaa-para Holi Spirit pia palo
adolalore nimuna agale pagoma
go agalena re waru adalepape. Go

puma Gote-me nimu Holi Spirit
kalisa palo nakalisa palo adamina.
2 Gore ora Gote-na Holi Spirit-
mi go agale lakela pea yaalore
go-rupa adalimina: Ali raayome
Yesu Keriso su kamaa madisa
rabu ali aulisa leme-daare go alin-
uri nimuna lo robaa-para Gote-na
Holi Spirit pia. 3 Go pea pare ali
raayome Yesu su kamaa ali pirisa
lo naleme-daare go alinu nimuna
lo robaa-para Holi Spirit napia.
Yesu madaa makirae agale leme-
pulu nimuna lo-parare koe remo
Satan pia. Gore abalade go ali
epalia lo remaa pagisimidere abiri
go su kamaa abala epa pia.

4 Gore nana naaki nogonu
nimiri Gote-na si wanenu piruma
makirae alinuna agale napageme.
Gore nimina lo robaa-para pia
Holi Spirit-na purimi apo mopare
piri enaalinuna remonu abala
rabuaanaaya. 5 Go enaalinuri
abalana su kamaa wi elenu madaa
leme. Gore go su kamaa piri
enaalinumi page mopare piri
enaalinumi page nimuna agale
waru pageme. 6 Go peme pare
naa Gote-na ruru piruaema. Gore
enaali raayome Gote makuaaeme
rabu nimumi naana agale mada
pageme. Go pea pare enaali raay-
ome Gote mamakuaaeme rabu
nimumi naana agale napageme.
Go-rupa puma naame enaalinuna
kone adoma naana agale pageme
palo dia yapalo adamina. Go
puma naame Holi Spirit-na ora
agale-para koe remo Satan-na
makirae agale-para go laapo
madaa adoma waru rumaamina.

*Ali medame Gote raana koma-
liare pa enaali page raana komalia*

7 Gore nana adami enaalinu
naame ame balinu ranaa komo
raana komamina. Go konere Gote-
me gu aaya. Go puma enaali
medame go kone salimi-daare
nipu Gote-na si wane piruma
Gote waru adea. 8 Gote nipu ora
ranaa komape konena re yaa-
pulu enaali raayome enaalinu
madaa ranaame nakomalimi-
daare go enaali Gote-na ruru
napiralimi. 9 Gore Gote nipuna
naaki ora komea pirisa pare
nipumi go naaki go su kamaa
mea rapasa. Go puma naame
nipu madaa kone rulaoma ade
abuna kagaa pirape kone mulalo
pema. Gore Gote-me go-rupa
pisa-pulu Gote-me naa nipuna
ranaa komape kone maa waalisa.
10 Gore ranaa komape konena re-
re naame Gote madaa ranaame
abala nakomisima. Ora dia, Gote-
me naa madaa abala ranaa komo
raana komoma nipuna Si go su
kamaa maa rapaasare naana koe
elenu maa rubenalo pisa. Go
konere ora ranaa komape kone
yaade.

11 Gore adami enaalinu Gote-
me go kone naa gisa-le naame
page naana ame balinu madaa
go kone waru samina. 12 Gore
abalade go su kamaa piri ali
medame nipuna leme Gote-na le
agaa na-adisa. Dia, pare naame
naana ame balinu-para ranaame
komalima-daare Gote naa raapu
piruma nipuna ranaa komape
konere naana lo robaa-para waru
rubitabalia.

13 Nipumi abalade nipuna Holi
Spirit naa gisa. Go pisa-pulu go-
rupa makuaaema: Naare nipu
raapu komea-para pima. Go puma
nipu page naana lo robaa-para
pia. 14 Gore Aapame nipuna Si
Yesu maa rapaasare gore naa
su kamaa enaali raayo raba
minalo pisa. Gore naame go kone
abala pago adema-pulu go remaa
lemade. 15 Gore enaali raayome
Yesuri ora Gote-na Si leme-daare
nimuri Gote raapu komea-para
pirina Gote page go enaalinuna
lo robaa-para pia. 16 Go pumare
Gote-me naa madaa ranaame
komea-le naame go-ai madaa kone
rulamina. Go puma enaalinumi

Gote madaa raana komoma nipu
raapu piralimi-daare Gote-me
nimu raapu page piru aaya.
17 Gore Gote-na ranaa komape
koneme naa waru surubea-pulu
naa go su kamaa pirumare Yesu-
rupa piralima. Go pea-pulu
adaa kose lape di raburi naame
paalame nakomalima. 18 Enaali
raayome ranaame komalima-
daare koe kedaa madaa paalame
nakomamina. Dia-le go yago
raana kome kone rubitabea-pulu
go konemere paalame komape
kone ralu rubalia. Go puma enaali
raayome koe ele madaa koe kedaa
mealua kone salimi-daare nimumi
paalame komalimi. Go pea pare
enaali raayome paala komalimi-
daare nimuna lo-parare ranaa
komape kone narubitabea.
19 Gote-me naa madaa ranaame
komisa-pulu naame go kone mada
abutema. 20 Go pea pare ali
medame talo: Neme Gote madaa
ranaame kome. Nipumi go-rupa
lea pare nipuna ame madaa rono
pagape kone su aaya. Gore go
ali nipuri makirae agale le ali pia.
Gore go aliri nipuna su kamaa piri
ame adoma nipu mada ranaame
nakomea. Go pea rabu go alimiri
Gote na-adea-pulu nipumi Gote
madaa ranaa komape pora mada
na-adalia. 21 Go madaare Keriso-
me naa agale mana go-rupa lagisa:
Ali medame Gote madaa ranaame
komalia-daare nipuna ame madaa
page go kone salia.

5

Kone rulae enaalinumiri go su kamaa wia ele raayo rabuani-aaeme

1 Enaali raayome Yesuri ora
Keriso Mesaia piruma go su
kamaa ipisa-daa kone rulalimiri
nimu Gote-na si wanenu pimi.
Go puma enaali raayome nimuna
aapa madaa ranaame komalimiri
gore nipuna si wanenu-para
page go kone salimi. 2 Go page
naame Gote madaa ranaame
komoma nipuna agale mana
waru pagalima-daare gore naame
Gote-na si wanenu-para page
ranaame komamina. 3 Gore
naame Gote-na agale mana waru
pago raitalima-daare naame Gote
madaa ranaame komape kone
mea waatema. Gore nipuna
agale mana rada puma napagape
yaa-pulu naame waru pagamina.
4 Gore Gote-na agale mana kedaa
napea-pulu Gote-na si wane raay-
ome su kamaa piri enaalinuna koe
kone mada rabuaniaaeme. Naame
kone rulaema rabu go koneme
go su kamaa koe kone raayo mea
rabuaanaaya.
5 Gore enaali raayome go su
kamaa konenu rabuaniaalalo
palimi-daare nimumi Yesu ora
Gote-na Si pia kone rulamina.
Go puma nimumi su kamaa
piri enaalinuna koe kone mada
rabuaaniaalimi.

Gote-me nipuna Si madaa agale epe-rupa lagu aaya

6 Yesu Keriso-re nipu su kamaa
ipisa. Nipu ipisa rabu nipuna
baptais-para nipuna yaapi-para
koyalalo ipisa. Go rabu nipumi
agu raapu naipisa. Dia, yapare
nipumi ipa mea ipisa rabu nipumi
nipuna yaapi page mea ipisa. Holi
Spirit-ri ora agalena re yaa-pulu
Holi Spirit-mi go agale naa lagu
aaya. 7 Go pea-le naa madaa
nipumi agale repo lagilia. 8 Go
ele repo go-rupa: Holi Spirit-para
ipa-para nipuna yaapi-para go
repome madaa naa-para agale
maa lagialimi-pulu ora agale
komea teme.
9 Gore adasae alinumi lemede
agalere naame go agale madaa
kone rulaema. Go pea pare
Gote-me nipuna agale lagu aaya
rabu ora puri paloma alinuna
agale rabuaanaaya. Go-rupa
lagiape agalere abala Gote-me

nipuna Si Yesu madaa agale lagu
aaya. 10 Enaali raayome Gote-
na Si madaa kone rulaemere
nimumi Gote-me lakale agale
lo robaa-para maa su aaeme.
Go pea pare ena raayome Gote
madaa kone narulalimiri nimumi
Gote-na si madaa lakale agale
madaa kone narulaeme. Go
puma nimumi Gote-re makirae
agale le ali-rupa mapiraaeme.
11 Gore ora agale Gote-me naa
laguaayare go-rupa pagamina:
Gote-me abalade naa ade abuna
pirape kone gisa Go-rupa pisa-le
ade abuna kagaa pirape konena
re-re naa nipuna Si Yesu raapu
piruma mu aaema. 12 Enaali
raayome Gote-na Si madaa kone
rulaoma pogaluma pitimi-daare
nimumi go ade abuna kagaa
pirape kone mu aaeme. Go pea
pare enaali raayome Gote-na Si
madaa kone narulaoma nipu
raapu napiruaemere nimu ade
abuna nipu raapu napiralimi.

Naame ade abuna epe-rupa pirape kone makuaamina

13 Neme go pepa nimimi adalim-
inalo rapaatore nimimi ade abuna
Gote raapu piruma makuaalimi-
nalo rapaato. Nimimi Gote-na Si
Yesuna bi madaa kone rulaeme-
pulu ade abuna kagaa pirape-ai
re adaliminalo rapaato. 14 Gore
naame Gote-na kone muma ipu-
para ele meda agale mulalo pema.
Go raburi nipumi naana beten
pagoma adalia. Gore nipuna kone
mu aaema rabu naame Gote-na le
agaa madaa puri paloma rekam-
ina. 15 Gore naame ipu-para beten
lema rabu nipumi pagalia. Gore
naame beten loma naame nipu-
para naa ele meda ginalo agale
mealima rabu go ele page gilia-daa
makuaaema.

16 Gore nimimi ali meda koeyae
meda palaina adalimi-daare Gote-
me go ali ade abuna kagaa pi-
rape kone kalena beten tapape.
Gore ame balinu pupitagi neme
rabu nimimi Gote-me maa rube-
nalo beten tapape. Go pea pare
beten talore Gote-me go koe elenu
mada mea rubape yaalia-daare
go madaa beten tapape. Go
pea pare koeyae medare Gote-
me mada namuma rubape yaalia-
daare go madaa Gote yaaloma
beten natapape. 17 Gore pupitagi
nape kone raayore ora koe ele ya-
pare koe ele medalomare Gote-me
mada raakepe rubalia.

18 Naame go-rupa adema: Gore
enaali raayore Gote-na si wanenu
pimiri nimumi koeyae pape
kone nasalimi. Dia-le Gote-me
nipuna si koae aunu surubea
rabu koe Satan-me nimu madaa
namabebolalia. 19 Naare Gote-na
si wane pima kone abala naame
makuaaema. Go page Satan-re
go su kamaa piri enaali raayo
surubea-daa naame makuaaema.

20 Gore Gote-na Siri naa ka-
gaa mapiraape kone gula ipisa-daa
makuaaema. Go pisa-pulu naame
ora Gote komea pia-daa kone waru
rulaema. Naare ora Gote komea
raapu pima. Go puma nipuna
Si Yesu Keriso raapu page piru-
aema. Gore nipu ora Gote yaa-
pulu ade abuna epe-rupa mapi-
raape konena re piru aaya.

21 Gore nana nogo naakinu
nimiri go su kamaa makirae gote
ora giyalepape.

Jon Laapo Ripili Agale

Lotu adana ali mudu meda Jon-me go pepa lisa. Enaali adaa-pumiri lotu ada komea-para piri enaalinu piri lu rapaasa-aina kone wisa. Nimumi yago raaname ko-moma makirae agale le alinu waru adoma aina kone wisa. Go alinuri Gote-na agale mabebola-ae alinu yaade.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-3)
Ranaa komape agale (4-6)
Makirae tisaa alinu waru adalepape (7-11)
Pora po agale (12-13)

Jon-me pepa rana laapopa gupa rapasa

1 Niri Gote-na ruru enaalinuna ali mudu Jon-me go epe ena-para* nena nogo naakinu-para go agale luma rapaato. Gore nimi Esia su robo-para piri enaalinuri neme nimi madaa ranaame waru ko-malo. Go pea pare neme kama-daa dia. Enaali raayome ora agale pageme rabu go enaalinumi nimi madaa ranaame komalimi. 2 Gore ora agalena re-re naame naana lo robaa-para maa samina. Go puma ade abuna page naa madaa salia. 3 Gore Aapa Gote-para nipuna Si Yesu Keriso laapome nipuna raba meape kone-para kodome komape kone pare epe kuma pi kone-para naa gea. Go mealima rabu naa ora agale loma enaalinu ranaame komamina.

Naame pedo puma raaname komape kone samina

4 Gore nena nogo naakinu medalomame ora agale loma epe pora raleme-daa neme raaname waru kome. Go-rupa pamua-peaina Aapame agale mana naa lagiaa. 5 Go puma abi neme nimi epe enaali-para go-rupa lagialo: Naa raayome ranaame komamina. Go agalere neme kagaa agale mana nalagialo. Dia, ora abala ririnare nimimi go agale mana pagisimi. 6 Gore ranaa komape kone madaare naame Gote-na agale mana pagisimide-rupa go agale waru pago pora pamuamina. Go abala ririna pagisimade agale manare go-rupa: Nimi raayome ranaame komape kone muma piralepape.

Naame Keriso-na agale waru saapiramina

7 Gore Mudu enaali adaapumi naa makiralalo su raayona pora pamuaeme. Go puma nimumi Yesu Keriso nipu abalade su kamaa ali naipisa leme. Gore ali medame go-rupa teare go ali nipu ora makirae agale le ali piruma nipu Keriso-na yada lore ali pia. 8 Go pea-le nimimi elenu mulalo kogono peme-le nimimi nimina kone waru suma mo mealiminalo yoto ora mealimina. Go palimi rabu nimina rudunu page na-alupalia pare raayo mada mealimi. 9 Go pea pare ali medame Keriso-na epe agale mana waru napagoma nipu koe kone suma Keriso-na kone raapu napitiare go-rupa paliade aliri Gote nipu raapu napiralia. Go pea pare ali medame Keriso-na agale waru pago raitalia-daare go aliri nipu aapa-para Si laapo nipu raapu pirualia. 10 Go pea-le ali meda nimi piri-para epa agale abala pagisimide namuma epaliare gore nimimi nipu nimina ada-para nalamua pulupape. Go page nimimi nipu-para epe-rupa

* **1:1:** Go agalere ora ena-para na-lisa. Dia, Esia su-para piri enaalinu-para saa pi agale lakelisa. Gore Jon-me go lisa: Neme nimi raana komalo-rupare ora agale ria makuaaeme enaalimi page nimi raana waru komenalo lakelisua. Gore Esia su-para piri Krias-na ruru enaali-para lisa.

pirape lo agale natapape. 11 Gore
ali medame go ali-para epe-rupa
pirape tea-daare gore nipuna pea
koe kogono raba mulalo lea.

Agale medaloma

12 Neme nimimi adaliminalo
agale adaapu pepa mada luma
rapaano waape pina-le neme
nimi adola epaluade raburi agale
waru lagialua. Go puma naame
raaname waru komoma komea-
para piruma agale lamina.
13 Gore nena epe baalina nogo
naakinumi ne-para epe-rupa pi-
rape lo agale rapaateme.

Jon Repo Ripili Agale

Lotu adana mudu ali medame go agale luma ali mudu meda Gaius-para lu rapasa. Nipumi Gaius-na bi minasaasa. Gore ake paa-daa ya? Nipumi pa Kristen enaalinu raba mulalo pisa. Go puma nipumi Gaius-para ali meda Diotrefes komea waru surubape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-4)
Gaius-ri kogono waru pisa (5-8)
Diotrefes-re kogono koe-rupa pisa (9-10)
Demitrius-ri kogono epe-rupa pisa (11-12)
Pora poae agale (13-15)

Jon-me pepa repopa luma rapasa

1 Niri Gote-na ruru surube ali Jon-me go pepare ne nana epe adami ali Gaius piri-para luma rapaato. Neme ne ora ranaame komalo.

2 Nere ora nana adami ali yaapulu neme nena ele raayo eperupa aaina lo Gote-para beten loaayo. Go puma nena kone eperupa suma nena yogale page eperupa surubenalo Gote yaaloma beten loaayo. 3 Abalade nana amenu medaloma ni piri-para ipumare nimumi ne ora epe agale madaa kone rulaaye lisimi. Ni agale go-rupa epa lagisimi rabu neme nimu ora raaname waru komisua. Go pea pare neme ade abuna kone rulae madaa pora pame-daa neme makuaayo. 4 Gore nana nogo naakinumi epe agale waru pagoma raleme-daa neme remaa pagoma raaname ora waru kome. Go madaare neme raaname ora waru kome.

Gaius-mi epe kogono pisa

5 Gore nana epe adami alimiri ame balinu raba mulalo kogono ora waru pea. Go pe rabu ni pora kimisu amenu page go-rupa epe kone suma nimi raba meali. 6 Go raba miside ame bali medalomame nena ranaa komape kone madaa go-para piri Yesuna ruru enaalinu lakelame. Go pumare neme nimu raba muma epe pora mea waalaminalo pe-le epe-rupa pamualepape. 7 Nimu go amenuri Keriso-na kogono pulalo pora pamu aaeme rabu nimumi kone narulae enaalinu raba meape ele namisimi. 8 Go pea-le naa Keriso-na enaalinumi go alinu raba meamina. Gore nimumi ora agale madaa kone muma kogono peme rabu naame nimu raapu komea-para Gote-na agale ora pi-ai mada kogono pamina.

Diotrefes-me koe kone wisa

9 Neme Gote-na ruru enaalinu re-para rudu pepa meda abala luma rapaasuade. Go pisua pare Diotrefes nipu nimuna ali mudu pirulalo pisa-pulu nipumi nana agale napagisa. 10 Go pea-pulu ni nimi piri-para epalua rabu neme go nipuna pisade ele raayo madaa la yokalua. Gore nipumi naa madaa agale koe-ae rado rado loma makirae agale pamu lisapulu go-rupa nimi lagialua. Gore nipumi go-rupa kama-daa napea pare nipumi naana amenu nipuna ada-para nalamua pea. Go page enaali medalomame go ame balinu nimuna ada-para lamua polalo peme rabu nipumi dia loma nimu mo Gote-na ruru enaalinu pane ralu talo pea.

Demitrius-miri ora epe kone wisa

11 Gore nana ora epe adami ali nemere go koe kone namogeape. Dia, neme epe pora pamuape-rupa

mogeape. Enaali raayome epe ko-
gono pemere gore nimu ora Gote-
na ruru piruma peme. Go pea
pare enaali raayome koe kogono
pemere gore nimumi abalade Gote
na-adoma pisa.
12 Enaali raayomere Demitrius-
na* pe-ai madaa agale epe-rupa
laeme. Go puma Gote-na ora
agaleme page mo alina epe-au
layokea. Gore neme page nipuna
epe kogono madaa agale loaayo.
Go puma neme makuaaye, neme
ora agale loaayo.

Agale medaloma

13 Gore neme ne agale adaapu
lagulalo pi pare neme go agalere
pepa madaa mada natua. 14 Dia
yapare ni werepe oge-aisidaa
piruma epa adalua kone salo. Go
raburi saa pi agale lapana.
15 Nena pu robaa-para epe kuma
pi kone meaina. Gore nena
adami alinumi ne-para epe-rupa
pirape agale lo rapaatema. Neme
page nana adami enaali raayo-
para epe-rupa piralepape lo agale
rapaato.

* **1:12:** Demitrius-ri Keriso-na ali mudu pirisa. Jon-me nipuna bi rado yapare pepa lu pabomare nipuna bi Demitrius ma-aasa.

Jud
Ripili Agale

Go pepana agalere 2 Pita madaa wia-rupa komea agale nona pea. Epe agalena lore alinuna agale napagalepape lo Gote-na enaalinu lakelalo lisa. Go puma go-rupa lea: Gote-me naa go komea kone rulae gisa. Naa nipuna enaalinu gisa-pulu ali medame mana kone suma go agale mada na-alopape ves 3.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-2)
Epe pora pamuma makirae tisaa-nu giyalimina (3-16)
Gote madaa kone rulae nagiyalepape (17-23)

Jud-mi pepa luma rapasa

1 Ni Jud-ri Yesu Keriso-na kogono ali pi pare niri Jems-na ame page yaade. Neme go pepa Gote-na enaali nimi piri-para rapaato. Nimiri Aapa Gote-na ranaa komape kone nimi raapu meaaina go-rupa puma Yesu Keriso-me nimi waru surubena. 2 Gore Gote-me nimi kodome komape kone-para epe kuma pi agale-para ranaa komape kone-para go raayo gina loma nimina lo robaa-para rubitabenaloma go-rupa puma kuma mapaaina.

Epe agalena lore alinu page pimi (2Pit 2.1-18)

3 Gore nana epe adami ame bal-inu neme Gote nipu raapu ade abuna epe-rupa piruaape kone madaa luma rapaato. Go konere naa nimi raapu meda-para pima. Go agale tyalo pe rabu neme agale ora puri paloma rapaayo pare pea. Go agalere Gote-me nipuna enaal-inu gisade kone rulape ele ora waru surubalepape lo agale ra-paato. 4 Gore kone narulae enaali medalomare naana rikirana lotu ada-para kudiri pu epa pimi. Go puma nimumi Gote koau waloma giyeme-pulu nimumi Gote-na epe raba meape agale page pereke yoma nimumi pa agale rado mo-geleme. Go puma nimumi koe ele rado rado warulalo peme rabu nimuna koe ele namakuaaeme. Go puma nimumi nimuna Mudu Alimi Yesu Keriso koau waaleme. Ora agale wi buk madaa go alinu madaa agale lu wisa. Nimiri Gote-na kose madaa ipuma koe kedaa mealimina lu wisa.

5 Gore nimimi abala pageme pare nimina kone wala marekaal-iminalo apo lagialo. Mudu Alimi Israel enaali nimu raba mulalo lamua pisa. Go pisa pare Gote nipu kone narulalisimi enaaliri nipumi raayo lu makomasa. 6 Go agale page kone-para suma waru pagalepape. Abaladere ensel-nu page nimuna epe surube kogono giyoma epe-rupa napirisimi. Go puma nimuna su adanu giyasimi. Go pisimi-pulu Gote-me nimu sen-me adima ade abuna pirape ribaale su-para mea rapasa. Go puma nimu Gote-na adaa kose tea rabu nimu koe kedaa waru minalo ribaale naaku-para mapiraaya. 7 Go agale waru pagalepa. Abaladere enaalinu mo Sodom Gomora su laapona pirisimi enaalinumi page ensel-numi pisimi-rupa koeyae pisimi. Go pumare nimumi ena paake rume kone sumare pa enaali medaloma raapu page koe kone rado rado suma pirisimi. Go pisimi-pulu Gote-me nimuna go kogono abulalore nimu repena sulaa-para ade abuna pirualimi.

Go puma abi naa go enaalin-umi enanuna go pisimide koeyae makuaaoma naraitamina. 8 Go page mo abi pimi enaali nimuna koe upaa rado rado puma koe kone rado rado mu aaeme. Go peme rabu nimimi koe pugu pi kone suma nimuna yogale makoy-aaeme. Go pumare nimimi Gote-

na surube kogono koau waaleme.
Go pumare nimumi so yaa-para
piri epe ensel-nupara page ero
agale leme. 9 Go koe kone madaare
abala ririna surube ensel Maikel-
mere Satan raapu yada pisipi.
Go puma nipu laapome Moses-
na kome rore aapimi ora mealia
yapae loma agale adaapu loma
yada pisipi rabu mo ensel Maikel
nipumi ali-kone nasuma nipumi
mo Satan-para koe ero agale meda
nalisa. Dia, pare nipumi go-rupa
lisa: Mudu Ali nipumi ne-para ape
loma koe ele gialia lisa. 10 Go
pea pare mo makirae agale leme
alinumi ele waru na-ado kiraloma
ele madaa koe ero agale pa leme.
Go pumare nimuna konere mo
raa menana koe kone meme. Go
puma go konemere nimu ora koe-
rupa mapiraalia-pulu koyaalimi.
11 Gore abalade kone narulae ali
Kein-me pora pamisade-rupa ni-
mumi go pora mogetalo peme. Go
peme-pulu nimumi ora koe kedaa
adaale mealimi. Nimimi kana
mulalore mo makirae agale le ali
Balam-na pora moge Gote-na pora
giyoma koe pupitagi neme. Go
puma nimumi abalade pirisade
ali mudu Kora-na pora page mo-
geleme. Apo ali Kora-me Moses-na
agale giyesa-rupare nimimi Gote
koau waaloma pora pamu aaeme.

12 Go peme rabu nimi ame bal-
inu raapu kirita pirumare kone
komea-para suma Mudu Ali-na
eda nalimi rabu mo alinumi page
nimina eda makoyaape-aina epa
kiritaeme. Go puma nimuri nimi
raapu eda medaa-para noma nimu
surubape kone namuma paalame
nakomeleme. Gore maapu kaapu
lea rabu yai epea-daa raaname ko-
malima. Go pea pare po rilipumi
pobere molenu yai ria puma one
wala riaoma epala paare yai na-
epa. Go rabu naana lo robaa kolea.
Go-rupa madaare mogo alinumi
ora epe agale laketema leme pare
nimuna yogale surubuma maki-
rae agale leme. 13 Gore nimumi
yala pi kone komea suma peme.
Nimuna pupitagi ne konere ipa
pereke leade rabu rako supi madu
saayade-rupa pa ele mada kone su
aaeme. Go puma so kuba kedonu
pora narati popea-rupa koe kone
su aaeme. Go kone nimi-le Gote-
me go enaalinu nimuna pirape
suri ora ribaa ru-nane pirinalo
warisa. Go puma nimu go-para
ade abuna pirinalo warisaaya lo
lakalisa.

Nimu koe kedaa mealimi

14 Abala ririnare Adam nipu
pirama ipumare Enok nipu Adam-
na ruru ki medane luma medane
laapona puma pirisa. Gore Enok-
me Gote-na agalere kone narulae
lore alinu go-rupa lakalisa: Mudu
Ali nipu epe ensel paapu paapu
adaapu raapu epalia. 15 Go
puma nipumi kose lape enaali
raayo koe kedaa kalalo palia. Go
puma enaali raayome nipuna
agale napagoma nimuna pupitagi
no aaeme-pulu nipumi nimu go
koe su ribaale-para mapiraalia
Go puma enaalinumi koe-rupa
piruma Gote ora koe-ae ero agale
lo aaeme-pulu nipumi nimu koe-
ae kedaa katea. Go agalere
Enok-me lakalisa. 16 Go makirae
agale le lorealinuri ade abuna
rono pagoma koe ele adaapu
puma enaalinu rado-para page
go nimuna pea-ai mogeaeme. Go
puma go alinumi mo agale raluma
nimuna koe kone mogeleme.
Nimumi nimuna bi minasaalalo
peme. Go page ali medalomana
ele paake nolalo peme page
komape-alenu kama peme.

Nimimi puri waru paloma kone rulaalepape

17 Go pea-le nana adami alinuri
nimimi kone waru su piralepape.
Abalade Gote-na aposel kogono
alinumi agale lagisimide agale
nakone rugulalepape. 18 Gore

nimumi nimi go-rupa lagisimi:
Werepe epaliade yapi di raburi
ali medalomamere Gote-na wi
agale madaa giri laalimi. Go puma
nimumi Gote madaa koau wateme
rabu nimuna pu robaa-para koe-
ae kone maa pogalu piralimi
lisimi. 19 Go alinumiri nimu kone
nasuma enaalinu rugulalo puma
piru aaeme. Go pemere abalana
kone suma peme-pulu Holi Spirit
nimu raapu napia.

20 Go pea pare nimi ora nana
adami alinuri nimina lo robaa-
para puri mapalaaoma epe kone
rulae raapu piralepape. Go
pumare nimimi beten leme rabu
Holi Spirit-na puri madaa beten
tapape. 21 Go puma nimimi ade
abuna Gote-na ranaa komape
kone puri paloma saapiralepape.
Go puma ade abuna naana
Mudu Ali Yesu Keriso adoba
piralepape. Go puma Mudu Alimi
kodome komoma nipumi nimi
ade abuna kagaa piramala pope
kone gialia-le adoba piralepape.
22 Go pea pare ali medalomame
kone laapo mealimi-daare nimimi
nimu kodome waru komalepape.
23 Gore nimuri repena sulaa-para
piri enaali pimi-le nimimi nimu
wagepu raba mealepape. Go
pumare nimimi enaali medaloma
page paala waru komoma kodome
waru komalepape. Go palimi
rabu nimuna lo robaa-para wi koe
pupitagi nape konemere nimuna
maarae mamina page ma-koto
paaya. Go pea-le raba mealimi
rabu go mamina koto pi ele ora
giyoma paalame komalepape.

Gote-para ora pili lamina

24 Gote-me nimi ora epe-rupa
surubea-pulu nimi koe elena
naaku-para nalopalimina. Go
pumare nipumi nimi nipuna epe
paana puri madaa marekaalia
rabu nimimi koe-ae ele nasaapi-
ralimi. Go puma nimi ora
pedo pedo puma raana komoma
piralimi-pulu nimi madaa koeyae
nasalia. 25 Go Gote nipu komea
ora pia-pulu naana Mudu Ali
Yesu Keriso-na kogono madaa naa
raba misa. Gore nipumi adaa bi
muma naana ali mudu piruma
puri paloma surubape Mudu Ali
pia. Gore nipuri abalade go-rupa
kama kagaa piramala ipisa-rupa
abi page pa pia werepe page go-
rupa kama ade abuna pa piralia.
Go ora.

Pagaa Wi Agale Lapaasa Ripili Agale

Go buk-ri ali medalomame Kristen enaali-para koe ele pisimi-daa go-rupa napipape agale lisa. Gore ake paa-daa ya? Kristen enaalimi Yesu Keriso-re ora nimuna Mudu Ali yaade loma kone rulasimi. Go buk-miri Kristen enaalina kone rulaere puri mapalaalia. Go-rupa kedaa adalimi nimu narabuainalia.

Go buk-parare werepe pape elenuna saa pi agale adaapu wia. Abi go yapi pimi Kristen-numiri go saa pi agalere makuaalimi. Pare kaluipa nami enaalimiri namakuaalimi. Go saa pi agalena re-re go-rupa: Yesu Keriso-re ora Mudu Ali piruma nipuna ki madaare Gote-me yada lore ali raayo gialia. Satan page rabualia. Yesumi nipuna kogono ma-dia yaalia raburi Gote-me enaalinu puri paboma piruma nimuna kone rulae elena mina rapaae-mere epe yoto katea. nimu Gote raapu piralimi. Go puma nimu kedaa meda wala namealimi. Gore ake paa-daa ya? Gote-me ele raayo madaa kagaa maopaalia.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adalepe agale (1.1-8)
Lotu kerepopu-para agale mana lisa (1.9–3.22)
Rogaa palae buk madaa agale riaoma wia (4.1–7.17)
Biugel kerepopu madaa riaoma agale (8.1–11.19)
Daliki adaae-para raa mename ade ele laapona agale (12.1–13.18)
Ele rado rado adisa (14.1–15.8)
Gote-na rono pagape konere plet kerepopu madaa wisa (16.1-21)
Gote-me yaa-para piri yada lore ali raayo ruboma wisa (17.1–20.10)
Adaa kose teme rabu (20.11-15)
Kagaa su laapo warialia (21.1–22.5)
Pora poae agale (22.6-21)

Jon-me so yaa-para pi elenu adoma pepa madaa lisa

1 Go pepa madaare so yaa-para pagaa wi wisa ele Yesu Keriso-me pename mea waalisa. Go kone raayore Gote-me Yesu lakenaloma Yesumi nipuna aposel kogono alinu-para werepe epaliade ele madaa agale lakalisa. Keriso nipumi ele raayo mea waalisa rabu nipuna ensel-me ni nipuna kogono ali Jon piri-para mea rapasa. 2 Ni Jon-re neme go ele raayo abala kirita adisua-daa ora wia lo lagialo. Go pepare neme Gote-na lagi agale-para Yesu Keriso-me maa waalea agale-para lagialo.

3 Enaalinumi go pepa yarepea go werepe epape remaa pagoma go pepa madaa li agale pago kiritalimiri go enaali raayore nimumi raaname waru komalimi. Gore Gote-me go ele raayo mea waalape yapidi-ri rudu yala-daa lagialo.

Jon-me agale ki medana luma medane laapo ruru piri-para rapaasa

4 Neme go pepa lotu ada ruru ki medana luma medane laapo nimi mo Esia su robo ru-nane pimi enaali nimimi pagoma makuaape loma rapaato. Gote abi page piruma ora abalade page nipu piruma pare wala werepe nipu epalia. Go pea-le nimimi nipuna epe raba meape kone-para epe kuma pi kone-para mealimina. Go puma go epe kone pope ki medana luma medane laapo nipuna epe pirape siaa re-para pimi-ae nimumi page apo epe konenu meamonolo guaaeme. 5 Go puma Yesu Keriso-re nipumi page apo epe konenu nimi guaaya. Nipuri ade abuna epe redepo le agale lakale ali piruaaya. Nipu abala ririna tapa-para

marekaasa-pulu nipu go su kamaa pimi ali mudu raayona Mudu Ali komea pia.

Nipumi naa madaa ranaame komoma nipuna yaapimi naana koe elenu raayo mea rubisa. 6 Go puma nipumi abalade naare nipu pirape di madaa nipuna lodo kiraae ruru-rupa mapiraasa. Go puma ora nipuna aapa Gote komeana kogono pamonalo mapiraasa. Go pea-le Yesu Keriso-re ora yaalo yaalo nipu epe paana puri-para nipuna pirape puri page mina. Go ora.

7 Adalepa. Nipu mole raapu ipula-daa enaali raayona leme adalimi. Gore nipu abalade nilmi lisimide alinumi wala page adalimi. Go puma su kamaa piri enaali raayome nipu madaa aako luma wala re waru teme. Go agalere ora ria yaade.

8 Gore ora puri pale Adaa Gote-me go-rupa lisa: Ni komeare abalade pirisua abi page pa pia werepe page pa pitua lisa. Go Gote komea abalade piruma abi page pa pia werepe page pa piralia.

Jon-me Keriso adisa

9 Ni Jon-re nimina ame ria piru aayo. Ni Yesu raapu piruma nimi raayome kedaa riamina. Go puma naa Gote-na Yapi Di-na piruma naa raayo komea-para puma kedaa epe-rupa ria piramina. Neme abalade Gote-na agale lakeloma neme Yesumi mea waalisade agale lagelisuade. 10 Gore Mudu Alimi adaa koro raburi Holi Spirit-mi agale lakela pisa. Go puma neme nina koau-nane pagisua rabu go agalere ora biugelna agale-rupa lisa. 11 Go agalemere go-rupa lisa: Ele raayo neme adaliri buk madaa luma mo lotu ada-para kirita pimi ruru ki medana luma medane laapopara rapaape. Gore neme Efesus Yesuna ruru enaali-para Smerna Yesuna ruru enaali-para Pergamum Yesuna ruru enaali-para Taiataira Yesuna ruru enaali-para Sardis Yesuna ruru enaali-para Filadelfia Yesuna ruru enaali-para page go raayo rapaape lisa.

12 Gore ni go agale lagisa rabu pereke yoma pane pisua. Go puma adisua pare kana gol-me warili marekaape ele ki medana luma medane laapo wisa-daa adisua. 13 Go puma go lam marekaape elena rikiranare ali meda pirisa. Nipu su kamaa mapiraape ali Yesu nona pi pirisa. Gore nipumi mamina adaalupe yamoma nipuna age page kepuma pirisa. Go pumare kana gol-me warili aako let-me nipuna aako madaa yamesa. 14 Go aliri nipuna kalu raayore ora yaako pu rubisa pare ora puri pale kaake pi mole yaa koya nona pisa. Go pumare nipuna lere ora repena sulaa nona puma paa pu rubisa. 15 Go puma nipuna age-re ora lepo lepo aasa pare kana barasa repena madaa kirita kalo li madaa lepo lepo aasa. Go puma nipuna agalere ipa adaalepe o lea-rupa madaa pagisua. 16 Go pumare nipuna pope ki-nanere kuba kedo ipa ki medana luma medane laapo saapirisa. Go puma rai kudu eke one apone laapo raitae kamaa opapasa. Go puma nipuna le agaapara pisa pare naare ipulae-para pi ade nona pisa.

17 Neme nipu puma adisua raburi nipuna age kibu-para puma lopoma niri le kadupilimide-rupa komisua-ya. Go pisua pare nipuna kimi pope ki-nane waraaoma talo: Neme paalame nakomape. Niri ora abala ririna piruma wala werepe page epaluade Ali pi. 18 Abalade ni ora le kadupilisua pare abi ora pa pi-le adalimina. Go puma ni ade abuna kagaa piramala palua. Go pe-le neme

enaalinuna kome su-para puma komape su page pa pirape su page raita surubaayo. 19 Go pea-le neme adale ele raayo pepa madaa tyape. Go puma abi go wia elenu page werepe epaliade elenu page go raayo pepa madaa tyape. 20 Neme nana pope ki-nane kuba kedo ki medana luma medane laapo kana gol-me warili lam saapirape ele page ade. Go pagaa wi elena re-re go-rupa: Go kuba ki medana luma medane laapo gore go-rupa lotu ada ki medana luma medane laapo-na ensel-nu aaya. Go lam saapirape ele ki medana luma medane laapo nimu mo lotu ada ki medana luma medane laapo aaya lisa.

2

Efesus enaalinuna agale penaalisa

1 Neme Efesus lotu ada-para piri ensel enaalinu piri-para pepa meda go-rupa luma rapaape lisa. Go agalere pope ki-nane kuba kedo ki medana luma medane laapo saapiruma kana gol-me warili lam yaruape ele ki medana luma medane laapona rikirana pimi alinumiri go-rupa talo: 2 Ele raayo nimimi peme elere neme abala makuaayo. Neme nimina pawa pirape kone ade. Gore nimi ora koe-rupa piri enaalimi raaname waru nakomeme-daa ade. Go page nimumi naa page aposel kogono alinu leme rabu nimimi nimuna leme agalena re adisimi. Go puma nimi ko lisimi rabu nimimi nimuna makirae agale pename mea waalisimi. Go nimina konere neme ade. 3 Go puma nimi pawa piruma nana bi madaa kedaa ruma kedaa pu kogono giya nakomiside neme ade.

4 Go pea pare neme nimi lagiape agale wia: Abalade nimimi pena kagaa rabu rana kone miside raburi nimimi ni madaa ranaame komisimide pare abiri nimimi go kone giyoma go-rupa napeme.

Ki medana luma medane laapo ruru enaali re-para pepa penaalisa

5 Nimimi go koe kone giyoma abalade epe pisimide-rupa go madaa kone salepape. Gore nimimi kone naperekealimi-daare nimi piri-para ipuma nimina lam paa epa mealua. 6 Go pea pare go epe konere nimimi pa saapitimi. Gore neme Nikolas-na ruru giya kome-rupa nimimi page nimu giya komeme. 7 Gore enaalinumi agale pagolalo pirimiri Holi Spirit-mi lotu adanu-para kiritape enaalinu lakeleade agale pagalepape. Gore enaali raayome yada puri paloma koe ele rabuaniaalimiri neme nimu ade abuna kagaa pirape repenana kili nenalo katoa. Go repena kiliri Gote-na maapu-para elea.

Smerna enaalina agale penaalisa

8 Smerna Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda go-rupa luma rapaape: Go agalere ni abala ri-rina piruma wala werepe page ade abuna page pitua-le neme lagialo: Ni abala komisua pare wala werepe ni epe-rupa pa pi-le neme nimi agale lagialo. 9 Gore neme nimi madaa epaade koe kedaanu adoba kirite. Go puma nimi enaali narali-rupa pimi pare nana konere nimi kamo enaalinu-rupa piramina. Go puma ali medalomame nimi-para koe agale lemedaa ade. Nimumiri naa Juda alinu leme pare nimuri Juda alinuna ruru napimi. Dia-le nimuri Satan-na ruru pimi. 10 Werepe ogesi-daa piruma kedaanu ritimi pare nimimi go madaa paala nakomalepape. Pagalepa. Satan-me nimina kone kotalalo palia-pulu nipumi nimina enaali medaloma karapo ada mapaitaalia. Go palia rabu nimimi kedaa yapi 10-pela

ru-para ritimi. Go pea pare nimimi Gote madaa kone rulaa-ma pumare komalimide rabu neme nimi ade abuna mapiraape yoto gialua.

11 Gore enaalinu agale pagolalo palimiri Holi Spirit-mi lotu ada-para piri enaalinu laketeade agale pagalepape. Gore enaali raayome yada puri paloma koe ele rabuaniaalimiri Gote-me yoto katea rabu wala rana laapo komape konere nimi mada na-salia lisa.

Pergamum su-para Yesuna ruru enaalina agale pisa

12 Pergamum lotu ada-para piri ensel-nupara pepa meda go-rupa luma rapaape lisa. Go agalere eke laapo waru-ae rai kudu saapiri alimi lagialo. 13 Neme nimina suri abala ade pare Satan-re go su-para ali mudu pia. Go pea pare nimimi nana bi madaa puri paloma kone rulaeme. Go puma go Satan pia suparare enaalinumi go Gote madaa agale lakale ali Antipas lu makomasimi. Gore nimimi ni go-rupa pape lo kone rulae kone meda nagiyisimi.

14 Go pea pare neme nimi-para agale mana medaloma lagialo-le pagalepape. Nimi Pergamum su-para pimi enaali medalomame Balam-na koe kone mogeaaeme. Abalade Balam-me Balak-para koe agale mogealisa. Go pisa rabu Balak-me Israel enaali pupitagi manaasa rabu nimumi koe remona ada-para yawesimi eda mea nisimi. Go puma nimumi paake nape kone wisimi. 15 Go peme pare enaali medalomame nimi raapu piruma Nikolas-na koe kone mogeaaeme. 16 Go pea-le nimina pu robaa-para wi koe kone perekealepape. Nimimi go-rupa napalimiri gore ni ogesidaa piruma nimi piri-para ipuma neme go enaalinu raapu yada epa palua. Go paluare nana agale runane piruma kamaa opapa-ae rai kudumi go agale yoke enaalinu raapu yada palua.

17 Gore enaalinumi agale pagolalo palimiri Holi Spirit-mi Yesuna ruru enaali-para lakeleade agale mana waru pagalepape. Gore enaali raayome yada puri paloma koe ele rabuaniaalimiri neme eda medaloma so yaa-para pagaa wi saayo-le neme go eda maa gialua. Go pumare neme kana kaake pi page meda gialua. Go gialuade kana madaare neme kagaa bi winalo gialua. Go kagaa biri enaali medame na-ademe pare mo kana mealiade enaali komea laatapu nimumi kone suma makuaalimi lisa.

Taiataira Yesuna ruru enaalinuna agale

18 Gore neme mo Taiataira Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda luma rapaape lisa. Go agalere Gote-na Simi lagisa. Gore nipuna lere ora repena sulaa ralade-rupa rea. Go page nipuna age-re kana bras repename roma kaleade-rupa roaaya. Nipumi go agalere nimi madaa lagu aaya: 19 Neme nimina kone raayo adalo lisa. Go pe-le neme nimina ranaa komape kone-para kone rulape kone-para nimina raba meape kogono-para nimina pawa piruma kedaa riape kone-para go raayo neme ade. Go puma nimimi kogono peme rabu kogono ma-oge aaeme-rupa neme ade.

20 Go pea pare abiri neme go agale nimi lagialo-le pagalepape. Nimi mo ena Jesepel-nu raapu piruma nagiyeme-pulu ora kolea. Go enamere ni Gote-na agale lae ena leade. Go pea pare nipumi nimi nana kogono naakinu nimuna kone mabebolaaya. Go pea-pulu nimumi ena paake yoloma nimumi abalade koe remo ada-para kirae ele no piru aaeme.

21 Gore go ename nipuna koe kone
naperekema pawa napirisa. Go
puma nipuna paake ali yolape
kone nagiyasa. 22 Go pea-pulu
neme go ena kedaa minalo yaina
ada maa salua. Go puma mo
ali medaloma nipu raapu paake
nape kone suma komea-para koe
radaa nalimi. Go alinumi go koe
ele madaa kone naperekealimiri
neme abi nimu madaa go kedaa
katoa. 23 Go puma go ename
madu saliade nogo naakinu nimu
raayo page tyabalua. Go palua
rabu lotu ada raayo-para kiritape
enaalinumi mada adalimi. Gore
neme enaali raayona kone-para
ado rekele muma adoba pi-daa
lalo. Neme nimi komea komea
lo kogono adalua rabu go madaa
yoto abutua.

24 Go pea pare nimi Taiataira
su-para piri enaalinuri nimi
medalomamere go koe agale
pagoma namogeaaeme. Go puma
pa enaali medalomame Satan-na
raguna lusili kone epelea lemede
pare nimimi go kone go-rupa
na-ademe. Go pea-pulu neme
nimi madaa wala kedaa meda
namariaalua. 25 Go pea pare epe
kone raayo nimina saapitimiri
ora waru saapitapape. Werepe ni
wala epaluade rabu epa adalua.

26 Gore enaali raayome puri
paloma yada puma koe ele
rabuaniaa-ma puma komalimi
rabu neme nimu puri katoa. Go
rabu neme nimu su raayona
ali mudunu mapiraalua. 27 Go
pumare nimumi puri pale ri-
maapu ripinuma su raayo-para
pimi enaali surubalimi. Go
puri muma nimumi surubalimi
rabu sumi warili sospen puma
polaitabeba pea-rupare enaalinu
go-rupa luma surubalimi. Go
surubape kogonore Aapame ni
gisa-pulu nimu katoa. 28 Go puma
neme so yaa-para aatade subana
kai kuba kedo nimu katoa. 29 Gore
enaali raayome go agale pagolalo
pirimiri waru pagalepape lisa. Go
agalere Holi Spirit-mi lotu ada-
para palimi enaali naa lagiala.

3

*Sardis lotu ada-para piri enaali-
nuna agale*

1 Gore neme Sardis lotu ada-
para pimi enaalinu pepa meda
luma rapaape lisa. Go Gote-
na ki medana luma medane
laapo kone popome ni surubuma
go kuba kedo ki medana luma
medane laapo page neme surube.
Go pe-pulu nimimi go agalere
pagaliminalo luma rapaato. Neme
nimina kone raayo adoma karule.
Gore nimumi nimi-parare go-rupa
leme: Go Yesuna ruru enaaliri
epe-rupa pa pimi leme. Go leme
pare nimi abala komabeme. 2 Go
pea-le nimimi wagepu rekoma
piralepape. Go puma nimina
abi go saapimi konere puri ma-
palaalepape. Go napalimiri nim-
ina pa saapimi kone page ora dia
yoma komolalo pia. Gore nimiri
nana Gote-na le agaa madaa
piruma kogono ora epe-rupa
napeme. 3 Go pea-le nimina kone
marekaaoma piralepape. Abalade
nimumi agale mogealisimi rabu
nimimi epe-rupa pagisimi pare
go agale waru pago surubuma
koe ele giyoma perekealepape.
Gore nimimi u narekoma piralimi
rabu neme paake ne ali ribaa
ipulumide-rupa epalua. Go palua-
le aa-rabo epalua palo nimimi go
yapidi-ri mada namakuaame.

4 Go pea pare nimi Sardis su-
para pimi pa enaali medalomare
nimina mamina elenu koto nama-
raalepape. Go pea-le nimimi nim-
ina kaake pi mamina-nu maraoma
ni raapu pora pamuamina. Gore
nimi ora epe-rupa pimi-pulu ni
raapu pamuamina.

5 Go puma enaali raayo yada
puri paloma koe ele rabuaniaal-
imiri neme go kaake pi mamina
mea maraalalua. Go pumare
nimuna binuri epe-rupa ade
abuna kagaa pirape buk madaa
ora nakunalua. Dia-le nana Aapa-
para nipuna ensel-nuna le agaa
madaa neme go epe-rupa pimi
enaaliri ora nana enaalinu toa.
6 Gore enaali raayome go agale
pagalimiri waru pagalepape lisa.
Go agalere Holi Spirit-mi mo
Yesuna ruru enaali-para lakelea.

Filadelfia su-para ae Yesuna ruru enaalinuna agale

7 Gore neme Filadelfia lotu ada-
para piri ensel-nupara pepa meda
luma rapaato lisa. Go agalere
ni ora e-rupa ade abuna kone
komea su piruma lagialo. Ne-
mere naana kasua Devit-mi pora
ki saapiruma lobesa-rupa pa ali
medame mada napora poalia. Go
page neme pora poalua rabuaari
pa ali medalomame wala mada
nalobalimi. 8 Gore ele raayo nim-
imi peme elere neme abala ade.
Nimina le agaa madaare neme
go pora gaape lobo saayo-le ali
medame mada poalua. Go puma
nimimi oge-daa puri paleme-daa
ade. Go pea-pulu nimimi nina
agale pagoma ni madaa kone ru-
laeme. 9 Pagalepa. Go Satan-na
rururi nimumi naa Juda alinuna
ruru leme. Go leme pare nimuri
Juda alinu ruru napimi pare maki-
rae agale le alinu pimi. Go alinuri
neme nimu maa ipumare nimina
rumu pege puma beten malaalua.
Go palua raburi go enaali raayome
ni madaa ranaame komoma mada
makuaalimi. 10 Neme nimi-para
agale mana loma pawa piralepape
lo lagisuade. Nimimi go agale
pagisimi rabu koe kedaanu go su
kamaa epalia rabu neme nimi
epe-rupa surubalua. Go kedaa-
nuri enaali raayo kotalalo epalia.
11 Go pumare pare nimi piri-para
werepe epalua. Go pea-le nimina
saapimi elere waru irulu saapi-
ralepape. Go palimi rabu pa ali
medame nimina ade abuna mapi-
raape yoto-daa paake namealia.
12 Gore ali medame puri paloma
koe ele rabuaniaaliare neme nipu
Gote-na epe adaa pigi-rupa mapi-
raalua. Go palua rabu nipumi go
epe ada giyoma kamaa-nane mada
napalia. Go puma neme nana
Gote-na bi nipuna yogale madaa lu
salua. Go page nana Gote-na ora
kagaa adare Jerusalem suna biri
go alina yogale madaa lu salua.
Go kagaa adare yaa-para giyoma
nana Gote piri-para epalia. Go
puma nana kagaa bi go ali madaa
lu salua. 13 Gore enaali raayome
go agale pagalimiri go agale waru
pagalepape. Go palimi rabu Holi
Spirit-mi Yesuna ruru enaalinu-
para epe enaali loma epe elenu
gialia.

Laodisia Yesuna ruru enaalin-una agale

14 Gore neme Laodisia* Yesuna
ruru ensel-nupara pepa meda
luma rapaape lisa. Go agalena
puriri Gote-me su yaa warisa rabu
wisade agale. Go agalere neme
Gote madaa ora laaoma kone ru-
laayo. Gote-na warisade elena re
pirina go agalere neme nimi-para
lagialo. 15 Gore nimina kogonore
neme abala adoba kirite. Go
puma nimiri kupame nakomoma
ora riripumi page nakomoma
pimi. Go puma nimimi kone laapo
wimi-daa gipia. Neme kone go-
rupa salo: Kupame komoma nina
kogono waru napaaeme enaaliri
mada adalua. Go page riripumi
komoma kogono waru peme go
page mada adalua. Go pea pare

* **3:14:** Laodisia enaali nimuna le agaanare nimu ele waru wara-ae pirisimi pare Gotena le agaanare nimu kodo pi enaali-rupa piruasimi. Komea agale 2.9-para adape.

abi na-ade. 16 Pare dia nimi
pa ogeasi riripu pi piruma ora
riripu pea-rupa dia ora kupaa pea-
rupa dia yapare nimina kogono
rede napina neme nana agaa-para
maaku-rupa raitalo pi. 17 Gore
nimimi go-rupa leme: Naare kana
adaapupe suma ele ora adaapupe
wima leme. Naamere ora ele
raayo yalaaema leme. Go leme
pare nimi ora koe-rupa pimi-le
nimi kodome komalo. Go puma
nimiri kura konaapu nayamoma
le rubu pi enaali-rupa pimi. 18 Go
pea-pulu neme go agale nimi
lagialo: Naa kana gol kabalepape.
Go gol-re repena sulaame roma
epe suku suki pi ele wia-le kabo
suma kamo le enaalinu piralimi.
Go page nimimi kaake pi mamina
kaboma nimina yogale kepealoma
pitimi enaali raayona le agaa
madaa yala napoteme. Go page
nimina le-para sape epe marasin
kabalepape. Go palimiri nimimi
ele raayo mada adalimi. 19 Gore
enaali raayo madaa raanaame
komere gore nimu-para agale
mana loma nimuna kone ma-
redepo yaainalo kuma mapaayo.
Go pea-le nena kone ora waru
suma koe ele madaa nimimi kone
perekealepape.

20 Pagalepa. Ni pora gaape-para
rekaoma pora gaape lu aayo. Gore
ali medame nana agale pagoma
pora lobalia-daare ni nipuna ada-
para epa kodobaoma nipu raapu
pitua. Go puma neme nipu raapu
eda no pitua nipu page ni raapu
eda no piralia. 21 Gore enaali
raayome puri paloma yada puma
koe ele rabuaaniaalimi nimuri
nana epe pirape siaa king wia-
para ni raapu mapiraalua. Gore
abalade neme yada puma koe
ele rabuaaniaasua-pulu ni page
nina so Aapana epe pirape siaa
king madaa aapa raapu piru
aayo. Go-rupa mada piralimi lisa.
22 Gore enaali raayome go agale
pagalimiri waru pagalepape. Go
agalere Holi Spirit-mi Yesuna ruru
enaalinu-para agale lakelea.

4

So yaa-para pia Gote madaa beten lo aaeme

1 Gore go ele abala dia naloma
so yaa madaa pora gaape meda
loba pa wisa-daa ni Jon-me adisua.
Agale medare biugel temede-rupa
pagisua pare go agaleme ni wala
go-rupa lagisa: Nere so-pare ipu.
Neme ele raayo werepe epaliade
elenu mea waatoa lisa. 2 Go
raburi wagepu Holi Spirit ni piri-
para ipuma puri gisa. Go pisa
pare so yaa-para pirape siaa king*
meda wisa ali meda go madaa
pirisa-daa adisua. 3 Go pirape siaa
madaa pirisade aliri gore go-rupa
adisua. Go alina le agaa madaare
poto poto palasa-le gore kana
jaspa-para konilian laapona epe
au pisa. Go raburi asawakumi go
ali mudu pirisa siaa mea maaoma
wisa. Go-rupa wisa pare kana
emeral kagaa reke mada poto poto
pala aasa. 4 Go puma go ali
muduna piri siaa madaare siaa 24-
pela mo mudu makuaae ali pirisa-
para ma-aaoma saabaasa. Go
siaa-nu madaa kone makuaae ali
24-pela pirisimi. Gore mo ali
mudu raayona mamina-re kaake
pi kama yamesimi. Go pumare
nimumi kana gol-me warili ra-
guna maraasimi. 5 Mo ali mudu
pirisa siaa madaare kari yapa
pita-rupa agale rado radonu-para
yaa-para kululu tyaade-rupa page
ipisa. Go puma ali mudu pi-
rape siaa robaananere lam-na paa
ki medana luma medane laapo

* **4:2:** Jon-me siaa king madaa pirina adea aliri Gote-para lea. Yapare go agalemere ora Gote adaoma pi-daa nalea. Dia, pare lain 7-para 10 laapo madaare Gote siaa king madaa pia lea. Guma pea pare Gote-re enaali-rupa pia pi-daa nalea. Nipuna paa-para nipuna au-para nipuna su adaa ora epelea-daa adaawa lea.

ralasa. Go pa rilisade ki medana
luma medane laapore gore Gote-
na kone popo ki medana luma
medane laapo yaade 6 Go Mudu
Ali-na pirape siaa-na robaananere
ele meda saabasa-le gore adaa ipa
le nona pisa pare ipa wasa rilala
aasa-pulu waru adisua.

Go pumare ali muduna siaa
su mawaae-nanere pa piri ele
maalapu pirisimi. Go ele maala
nimuna robaa-nane page nimuna
koau-nane page go laapo raita
madaare le adaapu rilisimi. 7 Go
piri ele komeare nipu ora mena
laion-rupa pirisa. Lapore mena
gawa nona pisa. Gore repore
nipuna le agaa pa enaalina le
agaa nona pirisa. Ele maalare
yaa itaayama biyaa pami nona
pisa. 8 Go pa pia ele maalare
nimu komea komea lo madaare
nimuna popaa ki medana luma
ki medana egali kama aasa. Go
pumare nimuna popaa raayo
madaa page rolo-nane page le
rilisimi. Gore ribaa paa-para page
koro yaalomare nimumi yaalisa
go-rupa loaasimi: Adaa Gote-re
ne puri adaalepe pale-le. Ne ora
epelea. Ne ora epelea. Ne ora
epelea lisimi. Ne ora abalade page
piruma abi page pi ora yaalo page
piruali lisimi. Go agalere u napali
pa piruma leme.

9 Go pa piri ele maalame ali
mudu pirape siaa king ade abuna
pa pi ali loma yaalala peme. Go
lemere nipuna bi minasaoma nipu
puri wina-le ora pili lo pimi. Ade
abuna mo ele maala-mere go-rupa
lo pimi. 10 Yaasa leme rabu
mo makuaae ali mudunu 24-pela
rumu pege puma Gote-na bi mi-
nasaasimi. Go puma nimuna epe
raguna mo ali mudu pirape siaa-
na robaa-nane maa lade lopaoma
nimumi go-rupa leme:

11 O Gote, nere naana Mudu Ali
komea yaade.
Ne komeare enaali raayome epe
paana puri page
Bi minasaape kone page puri
raayo page meaina leme.
Gore abalade neme ele raayo
warisi.
Go puma neme kone suma ele
waru pisi rabu
Go ele raayo epe-rupa pirape
kone kalisi leme.

5

Jon-me buk meda rogaa pale ena adisa

1 Go puma neme epe siaa madaa
pia kana ki adisua. Nipuna
pope ki-nanere nipumi rogaae buk
meda wisa. Go buk-ri kamaa-
nane page ru-nane page tya pale
wisa. Go puma rekena wi kope
ki medana luma medane laapo-
me mo buk madaa rogaa palae
wisa. 2 Go puma neme puri pale
ensel meda adisua rabu nipumi
puri paloma go-rupa lisa: Ora
epe ali medare aapi ya? Go
buk madaa rekena wia-le aapimi
rogaaba-ae kopere mada kepema
buk lobalimi? 3 Go lisa pare ali
medare yaa-para napiri go su ka-
maa napiruma su ru-nane page ali
meda napirisa. Go pisa-pulu no
buk mada mea kepema ru-nane
adape ali meda page napirisa. 4 Go
puma nimumi epe ali meda as-
apainaloma nipumi buk loboma
adenalo napisa-pulu neme re ora
waru lisua. 5 Go rabu makuaae
ali mudu medame ni go-rupa lag-
isa: Neme re nalape. Neme
Yesu adape. Nipuri mo Juda al-
inu rurumi madisade puri pale
mena laion yaade. Go puma
naana kasua Devit-mi go puri
pale ali madisa. Go alimiri koe
ele rabuaaniaasa-pulu mo buk ki
medana luma medane laapo ro-
gaapa wiare nipumi mada kepema
mea rumaalia lisa.

Jon-me sipsip mena si adisa

6 Go rabu neme sipsip mena
si meda adisua. Nipu ali mudu
pirape siaa king re-para rekesa.
Go sipsip-ri nimumi abalade
lu makomasimide adisua. Go
puma mo sipsip-ri apo piru aaya
ele maalana rikirana page mo
makuaae ali 24-pela mudunu
rikirana page nipu aasa. Go puma
mo sipsip-ri nipu madaa kalu
kepa ki medana luma medane
laapo aoma le ki medana luma
medane laapo aasa. Gore go-rupa
Gote-na ki medana luma medane
laapo Kone Popo go madaa pirina
Gote-me nimu su raayo-para mea
rapasa. 7 Go rabu mo sipsip-
mi Siaa King madaa piri-para
pumare Gote-na popa ki-nane wi
buk puma misa 8 Gore nipumi go
buk misa rabu apo epe paa pi ele
maala page makuaae ali mudu 24-
pela page mo sipsip madaa rumu
pege puma pirisimi. Go ali mudu
raayome rabialo saapirisimi. Go
page kana gol-me warili plet maa
wisimi. Go plet madaare epe kaa
pi lodo kira-ae ele adaapu wisimi.
Gomere Gote-na ruru enaalina
lemede beten lisimi. 9 Go raburi
nimumi kagaa yasa meda go-rupa
lisimi:

Ne ora epelea-le mogo buk mu-
mare
Mo nipu rogaabaaya reke
mada kepema sape.

Gore abalade nimumi ne lu mako-
masimi rabu
Nena yaapimi Gote-na enaali
piraminalo kabesi.

Gore neme ruru rado rado piri
enaalinu-para
Adaa agale rado rado leme-
para page to rado rado
aeme enaalinu page
Ora kimisu su raayo-para
piri enaalinu page nena
yaapimi kabesi.

10 Go enaali raayore neme naana
Gote-na lodo kira-ae kogono
kaloma
Go enaali mapiraasi.

Go pisi-pulu nimumi su kamaa
king piruma surubalimi
lisa.

*Sipsip mena sina bi mi-
nasaasimi*

11 Gore neme wala adisua
rabu neme ensel adaapuna agale
pagisua. Nimuri ora adaapu
pirisimi pare mada nadipialima.
Gore nimu king siaa-para pa
piri ele maalapu-para makuaae
ali mudunu 24-pela mea kutapu
maaoma aasimi. 12 Go puma
nimumi puri paloma go-rupa yasa
lisimi:

Go sipsip mena abalade lu mako-
masimi
Pare abi nipu epa pia.

Go pea pare nipumi surubape puri
mu aaya.

Go page epe ele raayo-para epe
makuaae kone-para
Adaa puri page mu aaya.

Go puma enaali raayome nipuna
bi minasalimina.

Go pumare nipumi epe paana
puri-para adaa bi-para mu
aaya lisimi.

13 Go rabu neme so yaa-para
piri ele raayo-para su kamaa piri
ele raayo-para su ru-nane piri ele
page go ele raayona agale pagisua.
Gore nimu raayome yaaloma go-
rupa lisimi:

Gote-re Mudu Ali siaa king madaa
pia-le nipuna sipsip si page
Nipu laapome adaa bi-para
bi minasaape kone-para epe
paana puri-para
Ora puri raayo-para ade
abuna yaalo muaaepe
lisimi.

14 Go lisimi rabu mo pirisimi
ele maalame talo: Go ora yaade
loma agaleme abulisimi. Go puma
makuaae ali mudu 24-pela nimu
rumu pege puma nipuna bi mi-
nasaasa beten lisimi.

6

Sipsip mename buk-na kope ki medana luma medane laapo rogaa pale kepisa

1 Go rabu neme kope ki medana luma medane laapome rogaaede buk-ri mo sipsip lisimi mupaa rogaaede abala kepisa-daa adisua. Go puma mo piri ele maalana komeame nere ipu lisa. Go eleme agale lisa raburi yaa-para kululu leade-rupa lisa. 2 Gore neme wala leme adisua pare kaake pi hos mena meda adisua. Go hos madaa pirisa alimi edali awo rilisa. Go puma nimumi nipu epe raguna meda kalisimi. Go pumare nipu yada pape kogono pu kirili alirupa pirisa.

3 Wala mo sipsip lisimi mo buk rogaae kope laapo kepisa. Go puma pa pipi ele laapome ipulupadaa pagisua. 4 Go puma hos meda wala ipisa pare kale ipisa. Go mena madaa pirisa ali puri page kalisa. Nipu go kogono pinalo rai kudu adaalupe meda kalisa. Go rabu nipu wagepu puma go su kamaa piri enaalinu yada puma enaali radonu lu makomaanalo pisa.

5 Wala sipsip lisimi mo buk rogaae kope repo kepelisa. Go rabu neme pa pimi ele repome nere ipulupa-daa pagisua. Gore neme wala adisua raburi pobere hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade alimiri kedaa meape ele meda ripinaasa. 6 Go puma neme pa pimi ele maalana rikiranare agale meda go-rupa pagisua: Yapi komeame kogono kabape-rupa adaa kana elere oge pe-para paba palae wi wit madaa meape. Go page go yapi komeana yoto adaa mone-mere pa oge pe repo pabapalae wi wit bali mada meape Go pea pare neme wain-para wel laapo raita nama-koeyaape lisa.

7 Go puma mo sipsip lisimi mo buk madaa rogaaede rekena kope maala kepelisa. Go rabu mo pa pimi ele maalame nere nipu ipulupa-daa pagisua. 8 Go pumare neme wala adisua rabu abu pi hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade ali nipuna biri Komape ele lisimi. Go alimiri koe su-para pirape ele mea ipisa ya. Go pumare nipumi su kamaa piri enaali raayo adoma lisana robo maala mea rumaaoma ruru komea lu makomaoma puri misa. Go puma nipu laapome ruru komea madaare rai kudumi lu makomaape puri muma reame makomaape puri muma yaina makomaape puri muma su kamaa-ae raa mena elenumi page lu makomaape puri misipi.

9 Go puma mo sipsip lisimi mo buk rogaae rekena kope supu mea kepelisa. Go pumare abala kome kana wasupanu kana reke rolo-para adisua. Abalade go enaalinumiri Gote-na agale puri paloma lakeloma Gote madaa kone rulaoma lakalisimi-pulu lore alinumi nimu tyabisimi. 10 Go rabu go wasupanumiri puri paloma go-rupa lisimi: O puri pale Mudu Ali, nere ora epe-rupa pi-le nena kone raayo ora epelea. Gore yapi akepu raapu dia yaalia rabu neme go su kamaa piri enaalinupara kose lape agale te ya? Go puma nimumi naa lisimi-le aarabo neme naana yapinuri nimupara abulaali ya lisimi. 11 Go pumare nipumi mamina adaalu kaake pi yarepema nimu komea komea laatapu kalisa. Go puma nipumi nimu go-rupa lakalisa: Gore nimi ogeasi adoaoma pomo mu piralepape. Werepe nimina kogono komea pi enaalinu-para nimina amenu-para nimina lu makomaasimide-rupa palimi. Go puma go komalimide enaalinuna dia yo kiritinaloa nimina yaapi

mada abutua lisa.
12 Gore neme mo sipsip lisimi
mo buk rogaae rekena kope
medana ki luma medana kina
egali kepelisa-daa adisua. Go
pisa rabu su kamaa su lewa lewa
adaalepe meda puma naare wala
perekema pobere lisa. Nipu
pobere beke nona pi aasa. Go
puma suba page pereke yoma kale
aasa. Go puma ora yaapi nona
piale aasa. 13 Go page so yaa-para
aaya kuba kedonu go su kamaa
lopesimi. Gore repena fik kiliri
porea-le po rilipumi makodaaya-
rupa kuba kedo go-rupa lopesimi.
14 Gore yaa page dia lisa rabu yaa-
para makobapaaoma salemede-
rupa pege pisa. Go puma rudu
raayo page ipa solwara pirade su
raayo page su rado-para maa pisa.
15 Go pisa pare su kamaa mudu
piri alinu page su adare surubeme
alinu page soldia alinuna ali mudu
page kamapenu page puri pale
alinu page adili kogono pi alinu
page kogono kepele ali raayo page
gore nimu raayo kana apedaa-
para kaleda pirisimi. Go rabu
so rudunu madaa ae adaa kana
rolo-para kaleda pirisimi. 16 Nimu
go-rupa pirisimi rabu nimumi
rudunu-para kananu page go-
rupa lisimi: Nimu roboma naa
ma-kaledaatepa lisimi. Gore Siaa
King madaa pirape ali-para go
sipsip si laapome naa rono pagape
naa ma-kaledaatepape. 17 Gore
nipuna rono pagape adaa yapi di
ipuma koe elenuna yoto abulalo
pea-pulu enaali raayo agale meda
mada nateme lisimi.

7

*Israel enaali 144,000-me Gote-
na yope pi ele misimi*

1 Go pu kiritainalomare neme
ensel maalapu adisua. Nimu
naare ipula pabala re laapo-nane
page rekesimi. Go puma ensel-
numi mo po rilipu maloraasimi-
pulu go su madaa nariaoma puma
mo ipa solwara madaa page go
repenanu page nariaoma pisa.
2 Go puma neme ensel meda so
naare opea-nane ipisa-daa adisua.
Nipumi mo Gote-na yope pi ele
maa ipisa. Go puma nipumi
abalade mo Gote-me puri kalisade
ensel maalapu-para puri paloma
yaalisa. Go ensel maalare Gote-
me ipa solwara-para go su laapo
makoyaatinalo puri meda kalisa.
3 Gore mo ensel medame talo:
Nimimi go ipa solwara-para go
su-para repenanu page abi nama-
koeyaalepape. Naame naana
Gote-na kogono pi enaalinuri
nipuna yope pi ele nimuna eno
madaa abala samaina lisa. Go
palima-daare nimimi go su ipa
solwara-para repena ele mada
makoyaalimi. 4 Go puma Gote-
na yope pi ele eno madaa rili
enaalinuri nipuna di pagisua.
Gore Israel su-para piri 144,000
enaali Gote-na yope pi ele mu
pirisimi. Israel ruru 12-pela
gupame misimi. 5 Gore Juda
rururi enaali ora adaapu go-rupa
12,000 Gote-na yope pi ele misimi.
Gore Ruben-na ruru enaali page
go-rupa ora adaapu 12,000 Gote-
na yope misismi. Gote-na ruru
enaali page adaapupe go-rupa
12,000 Gote-na yope pi ele muma
pirisimi. 6 Gore Asa-na ruru
enaali page ora adaapupe go-
rupa 12,000 enaalimi Gote-na yope
muma pirisimi. Go page Naptali-
na ruru enaali ora adaapu go-rupa
12,000 Gote-na yope pi ele muma
pirisimi. Go page Manase-na ruru
page enaali ora adaapupe go-
rupa 12,000 Gote-na yope muma
pirisimi. 7 Gore Simeon-na ruru
enaali page ora adaapu go-rupa
12,000 enaalimi Gote-na yope
muma pirisimi. Go page Livai-
na ruru page ora enaali adaapu

go-rupa 12,000 muma pirisimi.
Go page Isakar-na ruru adaapu
go-rupa 12,000 enaalimi page
muma pirisimi. 8 Sebulun-na ruru
page ora adaapu go-rupa 12,000
enaalimi Gote-na yope muma
pirisimi. Josep-na ruru page ora
adaapu go-rupa 12,000 enaalimi
Gote-na ruru yope muma pirisimi.
Benjamin-na rururi ora adaapu
go-rupa 12,000 enaalimi Gote-na
yope muma pirisimi. Go enaali
raayomere Gote-na yope pi ele
muma pirisimi.

Enaali ora adaapupeme Gote madaa beten lisimi

9 Go pu kiritinaloa neme wala
kiritape enaali ora adaapupe
adisua. Su raayona piri enaalinu
raayore ora adaapupe pirisimi
pare enaalinu nimu mada nayare-
peasua. Go enaali raayore gavman
komeana enaali rado radonu page
ruru rado radonu page yogale
rado rado ae enaalinu page adaa
agale rado rado le enaalinu page
go raayo nimuna rado pirisimi.
Go puma nimu ali mudu piri siaa
king madaa page mo sipsip sina
le agaa madaa page aawasimi.
Nimu raayome kaake pi mamina
adaalupe yamoma nimuna kimi
kai yo ripinaalisimi. 10 Go puma
nimumi puri palo yaaloma go-
rupa lisimi: Go naana Gote-re Siaa
King madaa pi sipsip si page nipu
laapome naa ade abuna kagaa
mapiraape kone gisi-pulu naa
kagaa enaali epe-rupa pima lisimi.

11 Go puma apo pa ae ele
maalapu-para ensel-nupara kone
makuaae ali 24-pela nimu mo
ali mudu pia siaa king madaa
kiritaoma aasimi. Go rabu nimu
raayo Siaa King wi-nane rumu
pege puma nimumi Gote madaa
beten lisimi. 12 Go rabu nimumi
go-rupa lisimi: Naana Gote ora
pirana-le ade abuna nipuna
bi minasalimina. Go pumare
nipu madaa epe paana puri-
para epe makuaae kone raayo
wia-le naame ipu-para ora pili
lamina. Go page nipumi ora puri
adaalepe wia-le naame nipu adaa
bi kalamina lisimi. Go raayore
ora nipuna wia pare ade abuna
nipuna pa winalo leme lisimi. Go
agalere ora yaade lisimi.

Radaare apo dia yala-daa

13 Go rabu makuaae ali mudu
medame ni agale go-rupa lorapisa:
Go enaalinuri nimumi kaake pi
mamina maararimi-le gonuri aapi
ya? Gore nimuri kale piruma
ipisimi? 14 Gore neme nipuna
agale go-rupa abulisua: Adaa ali,
nena ade. Go lisuade rabu nipumi
ni go-rupa lagisa: Go enaali
raayore abalade koe kedaanu ipisa
rabu nimumi go kedaa epe-rupa
rilisimi. Nimuna adaalu mamina-
nuri sipsip-na yaapimi radepeasa-
pulu mo mamina-nu yaako yaako
pu aaya. 15 Go pea-pulu nimu
Gote-na ali mudu pirape siaa-na
robaa-nane rekoaaeme. Go puma
naare paa page ribaa page nimu
Gote-na epe ada-para piruma
nipuna kogono palimi. Go puma
mo ali mudu piri siaa madaa
pia Gote-me nimu raapu piruma
surubalia. 16 Gore nimu wala
reame nakomoma ipa nalame
page nakomalimi. Naareme nimu
page mada na-adalia. Go puma
naareme page pa riripu pi ele
medame nimuna yogale mada
naraalia. 17 Dia, sipsip siri nipu
ali mudu pirape siaa rikirana
pia-le nipuri nimuna surube
ali-rupa piralia. Gore nipumi
nimu ade abuna mapiraape ipa
naaku-para maa palia. Go puma
nimu puri mapalaape ipa nalimi.
Go puma Gote-me nimuna le-
para kilipialiade re kunalia-pulu
nimumi re wala nateme.

8

Buk rogaae kope ki medana luma medane laapo kepelisa

1 Gore mo sipsip lisimi mo
buk rogaae kope ki medana
luma medane laapo mea kepelisa.
Go pisa rabu so yaa-para agale
loraaoma keto palape ele page dia
yaaoma pumare naare le ogesi-
daa perekema dia lisa. 2 Go puma
neme Gote-na le agaa madaa
rekaasimi ensel ki medana luma
medane laapo adisua. Go rabu
nimu biugel ki medana luma
medane laapo kalisa.
3 Go puma ensel rado meda
mo kana reke aasa re-para epa
rekaasa. Go pumare nipumi Gote-
na epe kaa pi lodo kira-ae kana
gol-me warili plet madaa sapalae
saasa. Go ensel-re epe kaa pi lodo
adaapu kalisimi. Go kaa pi lodore
Gote-na enaali raayona beten lape
agale sapalae wisa. Go puma
go ensel-me Siaa King robaa-nane
kana reke madaa kirinalo maa
wisa. 4 Go lodo kira-ae epe kaa
pi elere ensel-me plet ripinaasa
rabu Gote-na ruru enaalina beten
raapu so yaa-para pia Gote piri-
para popesa. 5 Go puma ensel-
me epe kaa pi lodo kiru sape
plet-re maa puma mo kana rekele
madaa repena sulaa mumare mo
plet mada rubitabasa. Go pumare
go repena sulaare no su kamaa
maa lopasa. Go repena sulaa abala
maa lopaniaalomare yaa-para ku-
lulu loma buba lisa. Go buba lisa
raburi yaa-para yaki repena pitaa-
rupa page pisa. Go rabu page su
lewa lewa pisa.

Ensel maalapumi biugel tyala aasimi

6 Go rabu ensel ki medana luma
medane laapo nimumi biugel lape
ele yarera tyalo pisimi.
7 Go puma mupaa ensel-me
nipuna biugel lisa. Go raburi
radali kapaa-para repena sulaa
laapore yaapi raapu mayada
luma su kamaa koyo pabesa. Go
puma su kamaa wi ele raayo
repo puru pia pare rumaaema-
rupare repena sulaame rumaae su
kuni meda-nane page mo rumaae
repena kuni meda-nane page
kagaa reke rilipu raayo raabisa.
8 Go puma mo ensel laapome
nipuna biugel lisipi. Go raburi
adaa rudu meda repena sulaame
ralaina no ipa solwara madaa
puma lopisa. Go puma ipa solwara
ipa repo mea rumaaeme ipa sol-
wara robo komea yaapi nona piale
ma-aulaasa. 9 Go puma pa solwara
mada piri elenuri repo rumaaoma
komabisimi. Go puma ipa solwara
madaa wi sip raayo rumaaoma
ora robo komea ma-aulaaomaa go
sip-nuri ora roboma mabebolaasa.
10 Go rabu mo ensel repome
nimuna biugel lisimi. Go raburi
adaa kuba kedo medare repena
sulaa pupalae so yaa-para giy-
oma no su kamaa epa lopisa.
Go pumare pupulae ipa-para ipa
yokea page robo repo rumaae-
mare go kuba mo ipa robo komea
madaa lopisa. 11 Go kubana biri
Rero pi ele lisimi. Go kuba lop-
isa rabu ipa raayo robo komea
rero mapaasa. Go pisa-pulu Mudu
enaali adaapumi go ipa nisimi
raburi nimu komabisimi.
12 Go puma mo ensel maalame
nipuna biugel lisa. Go puma
naame eke-para kubu-para naare-
para robo repo mea rumaaeme-
are go naare suba kuba kedonuna
pare rana komea makudunaasa.
Go pisa-pulu nimu paa pinalo
pirisimi rabu nimuna paana
puriri medaloma ribaa yabaina
loraasa Go pisa-pulu yapi-para
ribaa laapore nipuna ralade di
rabu medaloma kepisa. Robo
komea kepuma narisa.
13 Go rabu neme so yaa-para
adaa itaayama meda ria puma
agale puri paloma lisa raburi
neme pagisua. Nipumi go-rupa

lisa: Kodo pia, koe ele apo epea-
daa. Go su kamaa piri enaali
raayo madaare go koe ele apo
epalia. Gore mo ensel repo
raayome nimuna biugel tyalimi
rabu enaalinu madaa kedaa
epenalo kodome komalo lisa.

9

Ensel supumi biugel lisa

1 Go puma mo ensel supumi bi-
ugel lisa. Go rabu neme kuba kedo
meda so yaa-para ralaitaboma
epa lopisa-daa adisua. Go puma
go kubare nipumi no koe su
naakuna pora gaape lobenyalo
ki kalisa. Go naakuri ora su
ru-nane wisa pare adalepe-rupa
wia. 2 Go puma mo kubame go
naakuna pora gaape lobomare
no naaku-para opatabea lodore
adaa repena kirae rabu piade-
rupa lodo kaapu go-rupa opisa.
Go naaku-para opisade puri pale
lodomere naare-para po rilipu
laapo raita ribaa ma-aayabaasa.
3 Go puma koboro ora adaapu
go lodo raayo giyoma nimu so
ru-nane raayona pisimi. Go
pumare go koboronu nimuri supi
kedaa nona pialena puri kalisa.
Go puma nimu radaa kalape lo
robaa kalisa. 4 Gore nimumi puri
misimi rabu rilipu pole repena
elenu raayo nama-koeyalepape
lakalisa. Gore dia, pare nimimi
Gote-na yope pi ele nimuna weno-
para nasabalia enaali tyalepape
lo lakalisa. 5 Go puma nimumi
suba supumiri go koe alinu radaa
mapaaoma yapare nimu ora nalu
makomalepape lisa. Gore mo supi
kalaimi enaalinu ne rabu nimuna
radaa pade-rupare itaa alubimi
neade radaa go-rupa mealimi.
6 Go suba supu madaare nimu
komalalo pora asa piralimi pare
nimumi pora na-adasaalimi. Gore
nimuna konere naa abi komawe
kone salimi pare nimu madaa
komape ele na-epalia.

7 Neme go koboronu adisua rabu
nimu yada polalo pimide hos nona
pisa. Nimuna kalu madaare kana
gol-me warili raguna adipisimi.
Go pisa pare nimuna le agaare
go-rupa alinu nona pisimi. 8 Go
pumare nimuna kalu iriri ena-
nuna kalu iri adaalupe aasimi. Go
pea pare nimuna eda nape agaare
go-rupa mena laion-na agaa aasa.
9 Nimuna aako madaare kapa
yome warili mamina maraasimi.
Go puma nimuna popaare yaa
kaimana popaame tyaade-rupa
baubau lisimi. Go popaanuna
agalere ali meda yada pulalore
hos madaa yada pape ele ripinaa
palae piruma nimumi yolaade
kaarana agale baubau lisimi.
10 Go koboronu madaare nipuna
aapuri dolo kuni nona puma eke
waru awoma enaalinu awesimi.
11 Nimu surubape ali mudu komea
mapiraasa. Go ali muduri no
su nekaa-para surube Satan-na
koe ensel piru aaya. Go ensel-na
biri Hibru adaa agale madaare
Abadon leme. Go puma Grik
adaa agale madaare Apolion leme.
Go pea pare naana adaa agale
madaare ele Raayo makoyaape Ali
lema.

12 Abalana koe kedaa dialenalo-
mare wala kedaa laapore werepe
pa epalia-le adalimina.

Ensel medana ki luma medana kina egalimi biugel lisa

13 Go puma ensel ki medana
luma medana kina egalimi biugel
lisa. Go pisa rabu neme agale
meda go-rupa pagisua. Go agalere
kalu kepa maala kana gol-me
warili reke madaa aasade elena
rikirana pagisua. Go sekere Gote-
na robaa-nane aasa. 14 Gore mo
agaleme biugel lisade ensel ki
medana kina egali-para go-rupa
lakalisa: Gore ensel ipa maalapuri
adaa ipa Yufretis-para karapo
ada palisimi. Gore neme nimu
epenalo puma kepema rapaape

lisa. 15 Gore nipumi mo ensel
maala puma epenalisa. Gore
enaali raayo ruru repo maa
rumaaoma ensel maalame ruru
komea lu makomaalalo pisimi.
Go ensel-nu abala yarera pulalo
pisa. Gore ora abi go yapi rabu
naare aayade di rabu-para suba
rabu-para komea go ma-alimi
kama raapu go kogono managola
pirisimi. 16 Gore mo soldia alinu
hos mena madaa pirisimide-
rupare gore ora adaapu rilipu
yamala-rupa 200,000,000 pirisimi.
Neme nimuna yarepea bi go-
rupa pagisua. 17 Gore neme upaa
puma adisua rabu hos madaa
pirisimide alinu adisua. Go puma
nimuna kakore maarape kapa
yome warili mamina-nuri kale
page kagaa rekele page abu pi
page maa kalisimi. Go elere
ora repena sulaa nona pisa. Go
kagaa rekele ora kana bisululu
nona pisa. Go abu piri ora kana
silva nona pisa. Go puma hos
menanuna kaluri mena laion-na
kalu adisua. Go puma lodo-para
repena sulaa-para bisululu-para
go elenu erepea-pulu pugu pea.
Go pea pare go elere nimuna
agaa-para epa kodobaoma alo
peme. 18 Gore su kamaa piri enaali
raayo ruru repo rumaaoma go
koe ele repome ruru komea lu
makomasa. Go koe ele repore
go-rupa mo repena sulaa-para
lodo-para bisululu-para rapaalae
ipuma hos menanuna agaa-para
epa kodobasa. 19 Go hos menana
puriri nimuna aapu-nane page
nimuna agaa-nane laapo puma
kodobasa. Go pisa pare nipuna
aapuri kero nona pisa kalu page
aasa. Gomere enaalimi radaa
manaalalo lisimi.

20 Gore mo enaali raayo
medaloma rumaaoma mapiraasa
raayore go koe eleme nimu nalu
makomasa. Go pisa pare nimumi
nimuna koe kone naperekesimi.
Go puma nimumi koe remonuna
bi minasaape kone nagiyisimi. Go
page nimumi kana repena raapu
warili makirae elenu nagiyisimi.
Warisimi rabu kana gol-para
kana silva-para kana bras-para
pa kaname page warisimi. Go
pisimi pare go makirae elenuri
ele na-ado agale napage pora
napameme. 21 Go page go ali raay-
omere abalade alinu medaloma lu
makoma nimumi romo malumi
luma paake yoke kone suma
elenu paake nisimi. Go pisimi
pare nimumi kone naperekesimi.
Go puma go elenu madaa koau
nawaalasimi.

10

Ensel-me Jon buk kalisa rabu nipumi nisa

1 Gore abala dia nalomare
neme so yaa-para piri puri pale
ensel meda ipisa-daa adisua.
Nipuna yogalere ora moleme
kepuma maraasa. Go puma
asawakuri nipuna kalu maaoma
wisa. Nipuna le agaa-parare naare
roae nona pisa. Nipuna age laapo
madaa repena sulaame rala-ae
nona pisa. 2 Gore nipuna kimi oge
buk-si meda saapirisa. Nipuna
age kalae-nanere ipa solwara
mada aoma age koya-nanere su
kamaa aasa. 3 Go puma mena
laion adaapumi puri paloma e
temede-rupa nipumi yaalaasa.
Go pumare so yaa-parare kululu
ki medana luma medane laapo
buba loma lisana nimumi ipu-
para agale abulisimi. 4 Go kululu
ki medana luma medane laapo
buba lo kiritinalomare neme go
pepa tyalalo pisua. Go pisua pare
neme so yaa-para wi agale meda
go-rupa pagisua: Go kululu ki
medana luma medane laapome
buba lisa-daa nena kone-para
kudiripu waru sape lisa. Neme
pepa mada natyape lisa.

5 Go puma neme adisua rabu
ipa solwara-para su kamaa lapona
rekasade ensel-me nipuna pope
kiri so yaa-nane minasaasa. 6 Go
puma nipumi Gote-na bi madaa
yaa madaa makuaa lisa. Go puma
Gote-re ade abuna piruma abalade
su yaa laapo raita warisa lisa.
Nipumi go ele lapo-para wia ele
raayo page warisa. Ipa solwara
page ele raayo go ipa solwara-
para piri elenu page warisa. Go
madaare ensel-me yaa madaa
makuaa loma go-rupa lisa: 7 Dia-
le werepe ensel ki medana luma
medane laapome biugel nipuna e
tyalo palia raburi Gote-me nipuna
pagaa wi kone ma-dia yaaoma
pogalu piramina lisa. Go konere
abalade Gote-me nipuna kogono
puma agale mana lakale alinu
lakalisa.
8 Go puma so yaa-para abala
pagisuade agalere gore ni wala
go-rupa lagisa: Go ensel-me
kimi buk saapiruma nipu no ipa
solwara-para su kamaa laapo
wala rekaaya-daa buk puma mea
lisa. 9 Gore neme ensel piri-para
pumare neme go oge buk-ri ni
gi lisua. Gore nipumi ni-para
talo: Neme maa naliri nena agaa-
parare alubi kapa ne rede palia.
Go pea pare nena lo robaa-para
ramuma rero palia lisa. 10 Nipumi
go-rupa lagisa-pulu neme nipuna
kimi saapiri buk misua. Gore
neme agaa-para nisua rabu alubi
kapa nona puma rede waru pisa.
Go pisa pare nana lo robaa-para
pumare ora rero waru pisa.
11 Go pumare ni-para go-rupa
lagisa: Gore neme Gote-na agale
wala laketapape. Go agalemere su
raayona epaliade elenu madaa re-
maa laketapape. Go puma yogale
rado radonu enaalinu-para gav-
man rado rado-para adaa agale
rado radonu-para ali mudunu-
para go raayo madaa lo kiritaina
lisa.

11

Ali laapome agale la yokesipi

1 Go pumare nimumi ada
madaa mulalo salemade rimaapu-
rupare ni Jon gisa. Go elere
pora pami repena kuli-rupa Go
ni-para lagisa: Ne puma Gote-
na epe ada-para puma nipuna
lodo kira-ae kana reke adaalupe
laapo madaa puma maa lisa. Go
puma neme nimumi lotu ada-
para beten leme-parare akepu
raapu yarepeape. 2 Go pea pare
Gote-na epe adarena perali-nane
adaalupu yoloma nameape. Go
perali-nanere pa ribaale-para piri
enaalinu go-para epa piralimi.
Go puma nimumi suba 42-pela
ru-para Gote-na epe adare-para
makoyaama palimi. 3 Gore nana
agale laketapape ali laapore neme
puri kaloma rapaalua. Go rabu
nipumi beke piri mamina-rupa
yamoma Gote-na agale nipumi
enaali laketepe. Gore mo Gote-na
epe agale lakelama pula pirinare
yapi di go-rupa 1,260 go-rupa
paitalia.
4 Go agale lakelapape ali laa-
pore su surube Mudu Ali-na le
agaa madaa rekaalipi. Go ali
laapore Gote-na agale lakale ali
laapo yaa-pulu nipu repena oliv
laapo-para lam laapo page gona
rikirana piralipi. 5 Gore pa ali
medalomame nipu makoyaalalo
palimi-daare gore nipuna agaa-
para repena sulaame kiralipi.
Go pumare nipuna lore alinu
waru kiraabalipi. Gore enaali
raayome ipu-para koe pulalo
palimi-daare nipumi nimu kirita
lu makomaalipi. 6 Go puma
nipuna purimi yai na-epenalo
yaa madaa pora poalipi. Go
puma Gote-na agale lakelala palipi
rabu yai na-epalia. Go page nipu
laapome ipa yokea-para raayo
surubalipi pare go ipare yaapi
nona piale mada ma-aulaalipi.

Go puma nipumi nipuna kone
sumare go su kamaa piri enaaliri
koe yainanu rado rado mada
tyalipi.

7 Gore nipumi Gote-na agale
lakelalo kiritalipi rabu raa-para
piri raa mena naaku-para giyoma
kamaa-nane epalia. Go puma
nipumi nipu laapo raapu yada
puma rabuaanaaoma nipu laapo
lu makomalia. 8 Gore nipuna
yogale ro laapore mo adaa
adarena pora-nane puma salipi.
Gore naame go adare madaa saa
pi agale go-rupa temere Sodom
Isip laapore koe su teme. Go
adare-parare nipina Mudu Ali
repena polopea madaa nil-mi
lisimi. 9 Go rabu enaali raayome
go ali laapona ro adolalo palimi
rabu nipuna ro narogaaminalo
agale adaapu leme. Go enaali
raayore nimuna su rado radonu
page nimuna ruru rado radonu
page adaa agale rado rado le
page gavman-me surube su robo
radonu page go raayome yapi
repo dia yoma maalana rikiranare
nipu laapona ro pa adoba piral-
imi. 10 Gore su kamaa enaali
raayomere nipu laapo komalipi
rabu raaname komalimi. Go palipi
rabu nimumi yasa lo edanu no
nimuna adami ena ele pa kama
kalo piralimi. Gore go ali laapore
Gote-na agale lakale ali piruma su
kamaa enaalinu nimu kedaa waru
maa kalisipi-pulu go-rupa palimi.

11 Go puma yapi repo dia
naloma maalana naare rikira-
nane aatade rabu Gote-me nipu
laapona kone wasupa wala polo
pabesa. Go pisa rabu nipu rekoma
aasipi rabu enaali raayome
nipu laapo adoma ora paalame
komoma pogolasaasimi. 12 Nipu
rekaasipi rabu yaa-para agale
meda go-rupa puri palo yaaloma
lakalisa. Nipi laapore go yaa-para
ipulupa lisa. Gore lore alinumi
adobaina nipu yaa-para mole
madaa pisipi. 13 Go puma yaa-
para pulaina su lewa pisa. Go pisa
rabu adaa su lewa puma adarena
ada medaloma mabebolaasa. Go
puma su lewa pisa rabu enaali
7,000 komisimi. Go puma enaali
medaloma pa piruma nimumi
paalame waru komisimi. Go puma
rabu so yaa-para pia Gote-na bi
minasaasimi.

14 Go puma adaa koe kedaa
laapo abala dia naloma yapare
wala repo pa kedaa go epalia-le
adoba piralepape.

Namba seven ensel-me biugel lisa

15 Go rabu mo ensel namba 7
nipu epa rekaoma biugel lisa. Go
rabu so yaa-para wi agale medame
puri paloma go-rupa lisa: Abiri go
su raayo surubape aliri naana Ali
Mudu-para nipuna Mea Rapaae
Ali Keriso* laapome surubalipi
lisa. Go pea-pulu Keriso-me
ade abuna surubalia lisa. 16 Go
lisa rabu mo kone makuaae ali
mudunu 24-pela nimuna Siaa
King madaa piruma Gote re-para
piruma nimumi adainaa lopoma
Gote madaa beten go-rupa lisimi.

17 O Adaa Gote, ne ora puri wia.
Nere abi page piruaaye abalade
page pirisi.
Nere abi nena adaa purimi enaal-
inu suruboaaye-daare
Naame ora pili lema.
18 Gore mo pa ribaale-para piri
enaalinumi ora rono waru
pagalimi.
Gore abi nena rono pagape di re-
para saina-le
Kome enaalinu kose lena epa
aalimi.
Abiri neme naa kogono naakinu-
para
Nena agale raluma ae alinu
epe yoto kalaina.

* **11:15:** Grik agale madaa gupa leme: Enaalinu wala minalo maa repelea-airi nimumi bi Keriso ma-aasimi.

Go puma nena ruru raayo page
naralinu page adaa bi wimi
enaalinu page
Nimumi ne paalame
komalimi-le
Epe yoto meape yape di abi go
ipula-daa.
Go page abiri enaalinumi su
makoyaaeme-pulu
Nimu tyape di abi go ipula-
daa.
19 Gore nimumi go agale lo-
mare so yaa-para aaya Gote-na
epe adana pora gaape lobisimi.
Go puma pogalu pirape agale wi
buk rogo epe ada ru-nane wisa-
daa adisimi. Go raburi yai repena
pia kari kululu loma suminini
page puma yai radaki aapa waru
lopesa.

12

Ena-para adaa kero mukunu laapo

1 Go rabu so yaa-para adaa ele
meda-rupa opapasa. Go elere ena
meda pirisa. Gore mo ename
naarere nipuna mamina-rupa
yamoma nipuna age rolo-para
suba opo rilisa. Go puma nipuna
kalu madaare kuba kedo 12-pela
opo rilisa. 2 Go ena nogo naaki
padaa pirisa-pulu maitapena koau
nisa. Go puma ora radaa waru
pisa-pulu nipumi puri paloma
epa yaalisa. 3 Gore yaa-para
adalepe ele meda pa opisa Go
elere adaa kero mukunu wisa.
Gore nipu ora kaloti piruma kaluri
ki medana luma medane laapo
aasa. Go puma kepa 10-pela aasa.
Gore nipuna kalu raayo madaare
epe raguna komea lo adipisa.
4 Gore kuba raayo robo repo
rumaaoma mo kalu kepa kepa
pi 7-pela ae daliki adaae nipuna
aapumiri so yaa-para ae kuba
kedo robo komea maa yoloma no
su kamaa maa lopasa. Go puma
so yaa-parare kubana robo laapo
komeare pa aasipi.

Go kero mukunumi mo ena
nogo naaki maitalo pisade enana
le agaa madaa epa rekoma aasa.
Gore nipumi adapaba pirina
nipumi mo naaki madu wi mea
nolalo pisa. 5 Go puma mo ena
naaki madu wisa. Go naakimiri
werepe enaalinu raayo surubalia
lisa. Gore ename naaki abala
madu kiritinalomare wagepu mo
naaki maa puma Gote-na Siaa
King rolo-para maa pisimi. 6 Go
pisa rabu mo enare enaalinu
napiri su-nane pogola pisa. Go
su-nanere Gote-me nipuna su mi
manogolasasa. Go pisa-le nimumi
yapi di 1,260 ru-nane eda kalo
surubaasimi.

7 Go raburi yada adaa meda so
yaa-para pulalo pisimi. Maikel-
para nipuna epe ensel-nu raayo
raapu mo adaa kero raapu yada
palimi. Go puma mo daliki adaae-
para nipuna koe ensel-nupara
page yada pulalo pirimi. 8 Go
pisimi pare nimumi kero mukunu
rabuaaniaasimi-pulu kero-para
nipuna ensel-nupara nimu yaa-
para adaalupu pirape nawisa.
9 Go puma mo kero kamaa mea
rubisimi. Go kerore ora abasade
piri kero-le nipuna biri Satan
yapare Koe Remona Adaa lisimi.
Nipumi ora su kamaa enaali raayo
makiraaya. Go pisa-pulu nimumi
nipu no so kamaa maa lopasimi.

10 Go rabu so yaa-para puri pale
agale meda go-rupa pagisua: Abiri
Gote-me nipuna ade abuna kagaa
pirape kone maa ipuma naa raba
mu aaya. Abi Gote-me nipuna
puri page pename mea waaloma
mudu piru aaya. Abi nipuna Mea
Rapaae Alimi nipuna surube puri
mea waloaaya. Gore apo koe aliri
ade abuna naare paame page rib-
aanu page Gote-na le agaa madaa
piruma nipuna enaali madaa go
koe kose lape agale lisa. Go ali
Satan-me kose lape agale lo pirisa.
Go pisa pare abiri ensel-numi

nipu su kamaa maa lopaarimi.
11 Naana amenumi nipu rabuani-
aasimi rabu nimumi sipsip sina
yaapimi raba misa. Go puma ni-
mumi ora agale go lakesimi rabu
go madaa page puri muma Sa-
tan rabuaniaasimi. Nimumi go
pisimi rabu nimu go so kamaa
epe-rupa pirape kone nawisimi.
Dia, pare nimuna kone koe wisimi-
pulu lore alinumi nimu lu mako-
masimi. 12 Go pea-le nimi yaa-para
piri enaali raayore nimi raaname
waru komoma piramina. Go pea
pare no ipa solwara re-para piri
enaali raayore adaa kedaa nimi
re-para epalia-le waru adalepape.
Gore Satan nimi raapu abala pia
pare nipu puma pirape yapi di-ri
rudupu yaalo rono waru pagesa.
13 Gore mo kerome nipu no su
kamaa pirano kone wisa pare
nipumi abalade naaki madisade
ena ralu lisa. 14 Go pisa-pulu
nimumi adaa yaa itaayamana
popaa muma mo ena madaa maa
aasimi. Go puma nipu enaali
napiri su-para ria puma go adaa
kero giyoma pogola pisa. Go-
parare nimumi eda waru kaloma
nipu go su-para waru surubisimi.
Gore nimumi suruba pirinare
maali repo palumare suba ki
medana ki luma medana kina
egali pisa. Go rabu daliki adaae
nipu mada nalisa. 15 Go puma ena
tyalo mo dalikimi nipuna agaa-
para ipa maaku ralu wisa. Go
ipare ora adaa ipa ralade-rupa
maaku ralisa pare ipa raa pumare
mo ena raita maa pisa. 16 Go
pisa pare mo sumi go ena raba
misa. Go puma su lobatabebe
pumare mo kerome nipuna agaa-
para maaku ralu wisade ipare
su-para raa kodobasa. 17 Go
pisa rabu adaa kero nipumiri
mo ena-para ora rono adaalepe
pagesa-pulu nipu pumare go
enana si wane medaloma raapu
puma yada pula pisa. Go si
wanenuri nimumi Gote-na rekena
agale waru pagoma Yesumi maa
waalisade agale madaa kone
rulaeme-pulu kerome nimu raapu
yada pula pisa. 18 Go puma mo
kero nipuri no ipa solwara repale-
nane rekoma aasa.

13

Raa mename ade ele laapo epa pasipi

1 Gore neme adisua raburi
raa mename ade ele meda no
ipa solwara-para sone opapasa.
Nipuna kalu keperaare 10-pela
opoma nipuna kalu ki medana
luma medane laapo aasa. Go
puma nipuna kalu kepa 10-pela
madaare ali muduna epe raguna
komea komea lo maa adipasa.
Go puma nipuna kalu ki medana
luma medane laapo madaare Gote
madaa ero le bi luma wisa. 2 Go
raa mename ade ele adisua raburi
nipu lepat mena pirisa kone
wisua. Nipuna agere go-rupa bea-
menana age nona pisa. Go puma
nipuna agaare laion menana agaa
nona pisa. Mo adaa kero nipuna
puriri mo raa mename ele kaloma
nipumi nipuna ali mudu pirape
siaa king madaa mapiraasa. Go
pumare nipumi nipu surubape
puri page kalisa. 3 Gore mo raa
menana ele madaare nipuna kalu
komea abala tinaloma kome nona
pea. Go pea pare go kalu madaa
piri rere-re abala kaapu yoma
kalu wala epe aasa. Go pisa-pulu
su kamaa piri enaali raayome
go raa mename ade ele madaa
paalame komoma nipu raita maa
pisimi. 4 Gore adaa daliki adaape
nipuna puriri go raa mename ade
ele kalisa. Go pisa-pulu enaali
raayome go daliki madaa beten
lo pirisimi. Go puma nimumi
mo raa mename ade ele madaa
page paalame komoma beten lo
pirisimi. Go puma nimumi go-
rupa lisimi: Go raa mena elere
nipuri ele nona palia pe lisimi.

Gore enaalinumi nipu raapu yada
mada napalimi lisimi.

5 Gore Gote-me mo raa mename
ade ele nipuna palaina giyesa
raburi nipumi Gote-para ero
agale adaapu lisimi. Nimimi go
ero agale lalainare suba 42-pela
popesa. 6 Go pisa pare nipumi
Gote-para koe ero agale loma
Gote-na bi-para Gote nipuna piri
su-para ero agale loma go Gote-
na so yaa-para pimi rurunu-para
page koe ero agale lisimi. 7 Go
puma Gote-me nipuna enaalinu
raapu yada pa pina giyesa-pulu
yada puri paloma pumare nipuna
ruru marabuaaniaasa. Go puma
Gote-me pa pina giyesa-pulu raa
mename ade eleme ruru raayo-
para su raayona pimi enaali
to rado rado aeme enaalinu-
para adaa agale rado rado leme-
para gavman rado rado surube
enaalinu-para go raayo surube-
nalo koe eleme puri maa kalisa.
8 Gore su yaa laapo nawarisa
rabu Gote-me enaalinuna bi mo
lisimide mena sipsip sina buk
madaa lu wisa. Go pea-le su
kamaa enaali raayore nimuna
bi Gote-na ade abuna mapiraape
buk-para nalu wisa-pulu nimumi
go raa mename ade ele madaa
beten lo piralimi.

9 Gore enaali raayome pageme
agale waru pagalepape. 10 Gore
enaali medaloma karapo ada-
para paitala pulalo palimiri gore
nimu page karapo ada-para maa
palimi. Gore enaali medaloma
rai kudumi luma makomalimi-
daare gore nimu page rai kudumi
lu makomalimi. Go palimi-pulu
Gote-na ruru enaaliri puri palo
piruma nimimi kone rulape kone
waru saapiralepape.

11 Gore neme adisua rabu
raa mena ele medare no su ru-
nane piruma so kamaa-nane
ipisa. Nipuna kalu madaare
sipsip memenuna peade-rupa
kepa laapo pisa. Nipumi agale
lisa rabu mo kerona agale-rupa
lisa. 12 Go raa mename ade
ele laapo nipumi abala ririna
ipuma raa mename ade elena puri
muma nipu raapu pisa. Go puma
nipumi su kamaa pimi enaali
page ele raayome page abalade
ipisade raa mename ele madaa
beten malaasa. Go abala ririna
ipisade raa mename ade elere
nipu makomaape koe reredere
abala kaapu lisade. 13 Gore
go laapopa raa mename ade
elemere puri pale adaa kogono
rado rado pisa. Go puma nipumi
enaalinuna le agaa madaare so
yaa-para wi repena sulaa meda
su kamaa mea lopasa. 14 Go puma
abala ririna pirisa raa mename
ade elena le agaa madaare ele
laapome napi kogono rado rado
pisa. Go rabu Gote-me pa adoba
pirisa. Go puma raa mena ele
laapomere go su kamaa piri enaali
raayo makirare pirisipi. Gore
nipumi enaalinu go-rupa lakalisa:
Nimimi mo raa mename ade
ele mupaare repename warili
piksa meda warialepape. Go
pumare nipuna bi minasaalepape
lisa. Go raa mename ade elere
abalade rai kudumi lisimi yapare
nipu nakome pa pirisa. 15 Go
puma Gote-me mo raa mename
ade ele laapome kogono pina
giyesa. Go pisa rabu ele laapome
abala ripia warisimi repename
warili piksa madaa kone popo
polo pabisa. Go pisa-pulu go
repename warili piksa-me agale
loma enaali medaloma ipu-para
beten natemere gore nimu mada
lu makomalia lisa.

16 Go puma mo raa mename
ade elemere nipu puri pabisa-pulu
enaali raayore nimuna pope ki-
nane page nimuna eno madaa
page wape pubabebe pisa. Go
pisa rabu ali mudunu-para narali
piri enaalinu-para kamo enaalinu-

para narali enaalinu-para pa
kogonome adili enaalinu-para pa
kepele enaalinu-para go raayo
madaa wape pubabebe pisa. 17 Go
pisa-pulu pa enaali meda raa
mename ade elena wape-daa
napubalia-daare nipumi elenu
medaloma mada nakabalia. Go
puma nimumi page nipuna ele
mada nakabalimi. Go raa mena
elena wapere nipuna bi-rupa
timiri naba-nu timi. 18 Naame go
madaare kone waru samina. Gore
alinu medaloma makuaaemere
go raa mena elena naba waru
adoma samina naba-na re waru
makuaamina. Go naba perekema
lisanare ali medana bi leme. Go
naba yarepealimare 666 mada
adalima.

14

Enaali 144,000-me sipsip mena si madaa yasa lisimi

1 Neme wala adisua rabu mo
sipsip siri so Saion rudu madaa
aasa. Go puma enaali 144,000
nipu raapu aasimi. Go enaalin-
uri sipsip menana si-para nipuna
aaraana bi laapore abalade Gote-
me nimuna eno madaa lisa. 2 Go
puma nemere agale meda pagisua
pare go agalere adaa ipa nona
koleda-rupa page adaa kari kul-
ulu lea-rupa pagisua. Go agalere
adaa spika-para lala-ae pagisua.
3 Go puma go enaalinuri nimu ali
mudu pirape siaa king eno-nane
rekaasimi. Go puma pa piri ele
maala page mo makuaae ali mudu
24-na le agaa madaa rekaasimi.
Go puma go enaali 144,000 Gote-
me nimu raba mu kabisa-pulu ni-
mumi kagaa yasa meda lisimi. Pa
enaali radonumiri go yasana agale
mada napagisimi. 4 Go pirisimi ali
raayomere abalade nimumi ena
raapu u napalisimi. Dia, go al-
inu nimu ora epe kone wasupa
meape pirisimi. Gore su raay-
ona mo sipsip si polalo pisa-parare
mo alinu nimu raayo page puala
pisimi. Gore nimu go su kamaa
piri enaali raapu pirisimi rabu
Gote-me nimu nipuna ruru abala
ririna kaboma mapiraasa. Go alin-
uri Gote-me nipuna sipsip si raapu
go alinu abala riri-nane mapi-
raasa. 5 Nimumi abalade maki-
rae agale nalisimi. Go puma ni-
mumi pupitagi nape giyoma epe-
rupa pirisimi.

Ensel repome agale la yokesimi

6 Gore neme ensel meda so
yaa-para biyaa ipulaina adisua.
Nipumi ade abuna pirape Epe
Agale maa pisa. Go puma nipuna
kogonore Epe Agale so kamaa
piri enaalinu lakelalo kiritasa.
Go puma gavman rado radome
surube enaalinu-para ruru rado
radonu-para ada agale rado rado
le enaalinu-para to rado rado
aeme enaalinu page lakelalo
kiritasa. 7 Gore nipumi puri
paloma go-rupa lakalisa: Gote-
me enaali raayo kose laaoma
rudu rumaape Di-ri abala yoto
yaala-le nimimi nipu madaa
paalame komoma nipuna puri
epe bi minasaalepape. Go pea-
le nimimi Gote komea adalimina
beten tapape. Nipumi abalade su-
para yaa-para ipa solwara-para
ele raayo nipumi warisa.

8 Gore ensel medamere mo
abala pisa ensel-na koau-nane ip-
isa. Go ensel laapome agale meda
go-rupa lisipi: Adaa Babilon* adaa
adare-re ora pabo lina lisa. Go
Babilon su komeare su raayona
piri enaalinu-para nipuna puri
pale koe kone kalenaloma paake
yole kone kama wisimi. Gore
nipumi puri pale wain ipa kalisa-
pulu nimumi pupitagi nisimi.
9 Gore wala ensel meda nipu mo

* **14:8:** Go agalere Rom adaare-para lalaoma Babilon adare loma saa pi agale lakelisa. 1 Pita 5.13 madaa page lea-rupa. Pare kone medamere koae-au peme enaaliri Babilon adarena bi meme lisa.

ensel laapopana koau-nane ipisa.
Go ensel repopame puri paloma
go-rupa lisa: Gore enaali raayome
go raa mename ade ele page
nipuna repename warili piksa
page go laapona bi minasaalimiri
nimuna ki madaa page eno madaa
page raa mena elena bi muma
wape palimi lisa. 10 Go puma go
enaalinuri nimuna Gote-na koe
ipa wain nalimina. Go wain-
ri Gote-na rono page wain ipa-
le nenalo rono page kone raapu
epalia. Dia-le nipuna rono page
konere naana koe elena rudu gi-
ape ele raapu kap-para koyo pabo
salia. Go enaalinumi mo ipa mea
nalimide raburi nimumi radaa
waru noma repena sulaa riripu
palae bisululu raapu piralimi. Go
puma ora epe ensel-nuna le agaa-
para epe sipsip sina le agaa madaa
page radaa no piralimi. 11 Go
repena sulaana lodomere nimu
radaa manaa suma ade abuna so
madaa popalia. Go enaalinumiri
mi raa mena ele-para nipuna
repename warili piksa-para beten
lo bi minasaalimi-daare go enaali
nimuna bi minaloma koe kedaa
mealimi. Go puma ribaa-para
naare paame page nimumi pomo
mu napiri radaa no piralimi.

12 Go pea-le Gote-na ruru
enaalinuri puri paloma piramina.
Go palimiri nimimi Gote-na agale
mana waru pagoma Yesu mada
page kone rulae piramina.

13 Go puma neme so yaa-para
epe agale meda pagisua rabu go-
rupa lisa: Neme agale go-rupa
lape lisa: Abi page werepenu page
enaali raayome Mudu Ali madaa
kogono puma komalimi-daare go
enaalinu nimumi epe raana pi
kone mealimina lisa. Go lisa rabu
Holi Spirit-mi e loma go agale go-
rupa abulisa: Nimumi abalade
go kedaa pu kogono pisimi-pulu
nimu pomo mu piralimi. Go puma
nimuna pisimide kogono madaa
epe yoto mealimi lisa.

Maapu eda maitape di rabu

14 Go puma neme adisua rabu
so yaa-para kaake pi mole meda
wisa. Go ipinu madaare su ka-
maa ali nona pi meda pirisa. Go
puma nipuna kalu madaa kana
gol-me warili epe raguna adipisa.
Nipuna kimiri pakipi rai napi ora
eke waru-ae meda saapirisa. 15 Go
rabu ensel rado medare epe lotu
ada kamaa-nane pelaitaboma ip-
isa. Go puma nipumi so mole
madaa piri ali-para puri palo go-
rupa yaalisa: Nena pakipi rai
napimiri eda nape ele kadolaina
lisa. Go su kamaa eda nape yapi
di abala epaade-le epe eda raayo
abala po roaaya-le napea-le nar-
alaina lisa. 16 Go puma so mole
madaa piri alimiri nipuna pakipi
rai napi ripinaa pale su kamaa
ipisa. Go pisare nipumi su kamaa
poro aaya epe eda raayo meamina.

17 Go puma neme go-rupa
adisua. Go rabu ensel meda Gote-
me epe lotu ada so yaa-para aaya-
para piruma kamaa-nane ipisa.
Go ensel-me page pakipi rai napi
eke waru-ae ripinaasa. 18 Go
puma repena sulaa suruba-ae
ensel medame page so yaa-para
wi kana reke giyoma nipu page
ipisa. Go puma nipumi mo eke
waru-ae pakipi rai napi saapirae
ensel-para go-rupa lakalisa: Nena
pakipi rai napi meda muma no
su kamaa wia wain maapu lu
kiritape lisa. Gore go maapuna
kili raayore porabea-le ralape lisa.
19 Go lakalisa rabu mo ensel-me
nipuna pakipi rai napi su kamaa
ipuma maa wagepuma lisa rabu
nipumi mo wain pu madaa kili
eleapalae ralabisa. Go puma
nipumi go kili raayore kaname
igipili ele-para maa lopasa. Go
puma go eleme rabualinalo pisa-
rupare Gote-na rono page kone
mada misa. 20 Go puma adaa

adare pape mopare wain igipili
eleme kili igipisa. Go eleme wain
kili raayo igipisa rabu nipuna
agaa-para yaapi waru popesa rabu
su adaalu-para go-rupa 200 mail
pupua wala pa enaali minabaae-
rupa rilisa.

15

7-pela ensel-me 7-pela elenu koyasimi

1 Go rabu neme so yaa-para
kagaa puri pale ele meda adisua.
Go elere ora rado yaa-pulu
neme kone adaapu wisua. Gore
ensel ki medana luma medane
laapo piruma su kamaa enaalinu
makoyaatalo koe yaina elenu
ki medana luma medane laapo
saapirisimi. Gore werepe go
koe ele popa dia yaaliade raburi
wala koe ele meda ora na-epalia.
Go koe ele ki medana luma
medane laapo madaare Gote-
na rono pagape konere ora dia
yaalia. 2 Go rabu neme ipa le
adaalepe adaa ele meda adisua.
Go ipare widoa garulape wasupa
galas raapu repena sulaa raapu
perekema warisa. Go puma neme
enaali medaloma adisua. Nimumi
mo raa mena ele-para nipuna
repename warili piksa raapu yada
puma nipu rabuaniaasimi. Go
raa mena ele nipuna bi perekema
pa naba wisa. Go enaalinumi
nipu ipa le madaa wasupa adolalo
puma pirisimi. Go puma Gote-me
nimu rabialo kalisa-pulu nimumi
go saapirisimi. 3 Nimumi Gote-
na kogono ali Moses-na yasa loma
sipsip sina yasa page laasimi. Go
yasare go-rupa lisimi:

O Mudu Ali Gote, nere puri
adaalepe palele.
Go kogono raayo neme pele
Ora epe kogono yaa-pulu puri
paloma pe.
Nere go su kamaa piri
Enaali raayona ali mudu
komea piruaaye.
Go puma nena konere ora epelea-
le
Ora redepo le kone suaaye.
4 Mudu Ali, ne komeare ora epe ali
pi-le
Enaali raayome ne madaa
paalame komalimi.
Go puma enaali raayome nena bi
waru minasaaeme.
Go puma su raayona piri enaalinu
ne piri-para epa
Rumu pege puma kalu
adainaaoma
Nimumi ne madaa beten
leme.
Gore su raayo-para piri enaalin-
umi
Nena epe redepo le kogono
adoma kiriteme-pulu
Go-rupa palimi lisimi.

5 Go puma so yaa-para aaya epe
sel lotu ada pora gaape lobesa-
daa adisua. Go lotu ada-parare
Gote nipuna pirape ada aasa.
6 Go puma ensel ki medana luma
medane laapo nimumi werepe
koe ele saapiruma komea komea
laatapu epe ada giyoma kamaa-
nane ipisimi. Gore nimumi ora
epe kaake pi mamina yamoma
nimumi epe kana gol-me warili
aako let nimuna kadesa madaa
yamesimi. 7 Go puma pa ade
abuna piri ele maala medamere
ensel ki medana luma medane
laapo-para go elenu kalisa. Go
elere nimumi kana gol-me plet
ki medana luma medane laapo
sapalae kalisimide elere Gote-
na rono page kone go plet ki
medana luma medane laapo
madaa rubitabisa. Go Gote-re
nipu ade abuna kagaa piramala
palia. 8 Go puma Gote-na puri-
para nipuna epe paana puri-para
gona lodore Gote-na epe lotu ada-
para rubitabisa. Go puma epe
lotu ada-parare pa enaalinu mada
napalimi. Dia, mo ensel ipa ki
medana luma medane laapome
koe-rupa mapiraape kogono ki
medana luma medane laapo

abala pu kiritinaloa ru-nane wala werepe palimi.

16

Gote-na rono page kone 7-pela saabaaya

1 Go puma mo epe lotu ada ru-nane agale meda lisa rabu neme pagisua. Go agaleme go ensel ki medana luma medane laapo-para puri paloma go-rupa lisa: Nimi pumare Gote-na rono page konere plet kerepopu madaa wia-le maa puma no su kamaa koyo rubalepa lisa.

2 Go puma abala ririna aasa ensel-me nipuna adaa plet maa puma su kamaa koyo lopasa. Go pisa raburi mo raa mename ade elena wape pisimide enaalinu madaare koe adaa gaale rerenu mapiraasa. Go enaalinumi abalade mo raa mena ele nipuna piksa adoma beten lisimide enaalinu madaa page mapiraasa.

3 Go puma ensel laapomere nipuna adaa plet wi elere mo ipa solwara madaa maa koyo lopasa. Go pisa rabu yaapiri ipa solwara madaa abala kome enaalinuna yaapi-rupa popisa. Go pisa raburi no ipa solwara-para piri elenuri raayo komabisimi.

4 Go puma ensel repo pale-mere nipuna plet madaa sapalae mumare no ipanu popea-para page ipa yokea-para page koyo pabisa. Go pisa rabu ipa raayo perekeaoma yaapi kama popisa. 5 Go rabu neme ipa surube ensel-na agale pagisua. Nipumi go-rupa lisa: Epe Redope Ali, nere abi page pi abalade page pirisi. Nena kose lape agale madaare neme koe kedaa mea rumaali rabu ne redepo le kone suma rumaaina lisa. 6 Go koe menana yope mi alinumiri abalade Gote-na ruru-para Gote-na agale lakale alinu page lu makomaasimi rabu nimuna yaapi pupubisa. Go pisa-pulu go enaali koenumi yaapi nenalo kalape lisa. Go puma nimuna yoto ora waru mealimi. 7 Go puma agale meda kana reke aaya-para go-rupa pagisua: Mudu Ali Gote, neme puri raayo waru pale. Nena kose lape agaleme enaali mea rumaali pare nena epe redepo le kone suma rumaali lisa.

8 Go puma ensel maalame nipuna adaa plet madaa sapalae elere naare madaa maa koyasa. Go puma Gote-me naare nipu puri kalisa raburi go naare riripumi enaali raayona yogale laula pape pisa. 9 Gore naare waru rilisa rabu nipuna riripu ora adaalepe pisa rabu enaalinu raayo waru rilisa. Go rabu Gote-me go koe ele madaa puri kalisa rabu nipuna bi madaa ero agale lisimi. Go lisimi pare nimumi koe kone naperekema Gote-na epe puri pale bi namakuaasimi. 10 Go puma mo ensel supumiri nipuna adaa plet madaa sapale mo raa menana mudu pirape siaa king madaa mea koyasa. Go raburi mo raa mename ade elena ruru pirisimi enaali raayo madaa ribaa yaama pisa. Go puma nimu radaa waru no pirisimi-pulu nimuna kabulu page regepe no pirisimi. 11 Go puma nimuna to madaa gaale rere pirisa-nuri radaa waru nisimi. Go pisa pare nimumi yaa-para piri Gote madaa ero agale lisimi. Go lisimi pare nimumi kone naperekea abalana koe kone nagiyisimi.

12 Go puma mo naba 6 ensel-mi nipuna adaa plet madaa sapale adaa ipa Yufretis madaa mea koyasa. Go pisa rabu mo ipa raayo makaapu yabaoma no naare ipula-nane piri ali mudunu epenalo pora warisa. 13 Go puma neme puri pale koe remo ipa repore kuri kenome-rupa adisua.

Nimu mo adaa keropena agale-
para mo raa mename ade elena
agale-para makirae agale le alina
agale-para page epa opatabisimi.
14 Go remonuri ora koe remo
raayo yapare nimumi napi kogono
rado rado pisimi. Gore nimu su
kamaa piri ali mudunu raayo piri-
para pisimi. Go puma go puri
pale Gote-na adaa yapi di raburi
go ali kalunumi yada pinalo maa
kiritalia.

15 Waru pagalepa: Ni Yesuri
paake nape alinu ipulumide-rupa
wagepu epalua. Go palua-le enaal-
inumi u napali kura konaapu
epe-rupa yamoma piralimi-daare
nimi raaname komalimi. Go
puma ni epaluade rabu go enaal-
inu medalomame kura konaapu
waru nayame alinumi ni mada
na-adalimi. Go puma enaalina
le agaana aako konaapu yamoma
pimi enaalinumi yala napoteme.

16 Go puma koe remo raayome
ali mudunu komea-para makiri-
tasa. Go makiratape suri Juda al-
inuna agalemere Amagedon teme.

17 Go puma mo ensel ki medane
luma medane laapome nipuna
adaa plet madaa wisade nipumi
po rilipu-para mea rubaasa. Go
puma epe ada ru-nane ali mudu
pirape siaa king wisa-para agale
medame puri paloma go-rupa lisa:
Go elenuri abi dia yala lisa? 18 Go
puma kari yapa pumare ele mu
agale adaapu rado rado loma
yaa-para kululu loma su minini
adaalepe pisa. Abalade Gote-me
enaali waruama ipumare go su
minini meda napisa pare go su
lewame ora raayo rabuaanaasa.
19 Go puma ada-airi robo repo ru-
pialala pisa. Go puma su rado
rado raayona adarenu raayo agale
me loma makoyaalisa. Go pisa
pare Gote-me koe su Babilon ab-
ulalo kone suma nipumi Babilon
nipuna kap madaa koe ipa wain
pira palae muma maa manasa.
Go wain ipare Gote nipuna rono
page kone raayo go-para mapi-
raasa. 20 Go rabu page ipa sol-
wara rikirana aaya sunu raayo
minabaaoma rudunu page ora dia
yaalia. 21 Go puma adaa yai raa-
puri radaki kaapa adaalepe epa
lopalia. Go radaki kaapa komea
komea kaapapu madaare rais bek-
na kedaa-rupa lopisa. Go yaa-
para lopoma enaalinuna to madaa
lisa. Gore go elere ora koe ele yaa-
pulu enaalinumi Gote-para koe
ero agale lisimi.

17

Ali page ne ename koe kedaa misa

1 Go puma mo adaa plet ki
medane luma medane laapo
saaba piri ensel ki medana luma
medane laapore komeamere ni
piri ipuma ni go-rupa epa lagisa:
Ne epali rabu neme mo adaa pora
pami ename koe kedaa mealia
rabu neme adaina. Nipuna adaa
adare ipa adaapu pope repale-
para warisa. 2 Go su kamaa piri
ali mudunu koe kone adaapu
suma Gote giyoma Satan-na kone
misimi. Go konere nimumi mo
adare-para koe paake nape kone-
rupa suma pirisimi. Go puma
su kamaa piri enaali raayome go
ena* raapu koeyae pu pirumare
makeyae enaali-rupa pirisimi lisa.

3 Go rabu Holi Spirit ni raapu
pirisa rabu mo ensel-me ni enaali
napiri su-para maa pisa. Go su-
parare neme ena meda adisua. Go
enare nipumi kale raa mename
ade elena koau madaa pirisa.
Go raa mename ade elena to
yogale madaare koe bi rado
rado adaapu lu saabaasa. Go

* **17:2:** Go ena paake ali paake rumi elena agalemere Gote giyoma pa Gote-para rado elenu raleme enaali-para lisa. Gote-na le madaare gore ali nipuna ore giyoma ona paake yole-rupa madaa lisa.

bi rado radore Gote ero agale
lape-rupa lu saabaasa. Gore
mo raa mename ade ele nipuna
kalu ki medana luma medane
laapo aasa. Go puma nipuna
kalu kepare ki medana luma
medane laapo aasa. 4 Go enamere
epe kale mamina-para pobere
mamina laapo maraoma kana gol-
me warili aula pale mapiraasa.
Gore abalade nimumi epe kana-
para epe kulubu-para kana yoto
adaapumi kabesimi. Go puma
nipuna kimi page kana gol-me
warili kap saapirisa. Gore paake
nape kone suma pisa-pulu nipumi
Gote-para koe ero lape ele-para
pugu pi elenu-para mo kap-
para mapiraasa-pulu rubitabisa.
5 Gore nipuna eno madaa page
bi saabaasa. Go bi madaare
saa pi agaleme kudiri pu re go-
rupa saabaasa: Adaa Babilon
suri nipu paake ali rumi kone
wi enaalinu-para koe pugu pi
enaalinu-para go su kamaanuna
agi komea piru aaya. 6 Go
enamere abalade Gote-na ruru
enaali lu makomaoma nimuna
yaapi nomare nipu makeyasa.
Go page enaalinumi Yesu madaa
kone rulaoma nagiyisimi-pulu go
ename lu makomaoma nimuna
yaapi noma makeyasa. Gore neme
go ena adisua raburi pogolasaoma
kone adaapu wisua.

7 Go puma ensel-me ni agaa go-
rupa misa: Neme ake paa-daa
kone adaapu sale? Neme abiri
go enana pagaa wi konena re-re
neme maa ipuma ne lagialua. Go
puma go raa mename ade elena
koau madaa ena pia page re la-
gialua. Go elere nipuna kaluri ki
medana luma medane laapo aoma
nipuna kalu kepa 10-pela pisa.
8 Neme go raa mename ade ele
abala adisua rabu nipu abalade
pirisa pare abiri napia. Go pea
pare werepere nipu su naaku giy-
oma kamaa-nane pename epalia.
Go rabu nipu popalia-rupa ora na-
adalimi. Go puma go su kamaa
piri enaalinu medaloma abalade
Gote-me su yaa nawarisa rabu
nimuna binu ade abuna kagaa pi-
rape buk madaa nalu wisa. Go
enaalinu nimumi go raa mename
ade ele ademe rabu nimumi kone
adaapu meme. Gore abalade nipu
pirisa pare abiri wala napiruaaya.
Go pea pare wala werepe nipu
wala epalia. Go rabu nimimi kone
adaapu mealimi.

9 Ali medame kone waru suma
makuoma keapaliare go elena re
makuaalimi. Go kalu 7-pela aasa
pare rudupu 7-pela madaa aasa.
Go rudunu† madaare ena pirisa.
10 Go puma mo 7-pela ali mudu
piruma pare ali mudu supuri
abalade mea rubisimi-pulu abiri
komea pa pia. Go puma komea-
mare ali mudu-rupa nipu wala
werepe piralia. Go-rupa piralia
pare nipu oge rudupu yapi di
mada piralia.

11 Go raa mename ade ele
abalade pirisa pare wala abi
napiare nipu page ali mudu naba
8 pa-rupa piralia. Go pea pare
nipu mo namba 7 ali muduna
ruru aoma su naaku-para piralia.
12 Gore neme kalu kepa 10-pela
su adarena ora ali mudu 10-pela
piralimi. Go ali mudu-para nipu
abi na-epa piruma surubeme.
Dia, pare werepe go raa mename
ade elena puri muma nipu raapu
surubalimi. Nimu pirape yapi di-ri
pena naare le perekealaina komea
piralimi pare ogeasi surubalimi.
13 Go ali mudu 10-pela nimumi
kone komea kama suma nimuna
puri-para nimuna surubape kone
page mo raa mename ade ele
pua kaleme. 14 Go puma nimu
raayome mena sipsip si raapu
yada palimi. Go rabu mo sipsip si

† **17:9:** Rom ada kagurere 7-pela rudu meda madaa warilisimi. Go madaa saa pi agale la paaya.

nipu madaa kone rulae enaalinu-
para nimu raapu yada puma go ali
mudunu rabuaaniaalimi. Nipuri
Mudu Ali raayona ora Mudu
Ali page king ali mudu raayona
Mudu Ali page piralia-pulu mada
rabuaaniaalimi. Go puma nipu
raapu pirape enaalinuri nipuna
abala yaaloma mapiraasa-pulu
nipuna agale waru pagoma
nipuna pora raitalimi lisa.

15 Go puma mo ensel nipumi
page go-rupa lagisa. Abalade nere
go adaa ipa le-para pirade ena
aade. Go ipa madaare nena to
yogale rado-ae enaalinu-para kir-
itape enaalinu-para su rado rado
piri enaalinu-para adaa agale rado
rado le enaalinu-para ade. 16 Gore
abala ade kalu kepa 10-pela ele
page raa mename ade ele laapome
paake ali pami ena madaa koe
kone waru suma tyalo palipi. Go
puma nipu waru lumare nipuna
elenu mamina-nu page koyo ri-
tipi. Go pumare nipuna yogale-
para aaya midi maa noma nipu
repena sulaa-para maa kirabal-
imi. 17 Gore Gote-me nimuna kone
lo robaa-para nipuna kone mapi-
raasa. Go pisa-pulu nimumi kone
komea suma nimuna surubape
puriri raa mena ele kaleme. Go
pa kamaa pula aainare Gote-na
agalena re ora pename epalia rabu
go puri dia yaalia. 18 Gore mo
ena nipu ora koe adaa adare-
para piri enaali yaa-pulu nipu
su kamaa pimi ali kalununa puri
rabuaanaalia lisa.

18

Babilon adare pabo lisimi

1 Neme go elenu abala adoma
ensel meda so yaa-para piruma
ipisa-daa adisua. Gore nipu adaa
puri wisa pare nipuna epe paame
go su madaa raalia rabu epe-
rupa surubenalo pisa. 2 Gore
nipumi agale puri paloma go-rupa
lisa: Adaa Babilon su adare pabo
lina. Abiri go adare-para koe
remonu-para koe koto pi remonu
page pimi. Go puma go lisade
adare-parare koe koto pi yaanu
page nipu madaa ada wari aeme.
3 Gore abalade nipuna enaali
raayo nipuna ipa wain kaloma
nipu agale mana lakalisa. Go
puri pale wain-ri nimu koe-rupa
pirape kone mulalo no pirisimi.
Gore go su kamaa pirisimi ali
mudu king-numi page go ena
nipu raapu koe paake nape kone
suma pirisimi. Go puma go su
kamaa bisnis kogono puma kana
misimi alinumi page go enana
pupitagi nape kone madaa kana
rudu adaapu misimi lisa.

4 Go puma neme agale meda
so yaa-para ipisa rabu go-rupa
pagisua: Nimiri nana enaalinu-
le nimi go su giyoma pulupa.
Nimi go-rupa palimi-daare nipu
raapu koeyae napalimina. Go
palimiri nipumi mealia koe kedaa
namealimi. 5 Nipuna koe ele raay-
ore ora adaapupe saoma pumare
ora so yaa popa waraala aaya.
Go pea-le Gote-me nipuna koe
ele raayo madaa abala makuaa
kiritea. 6 Gore nimimi go koe
enana kone makuaaoma nimimi
abulu kiritalepape. Gore nipumi
abalade nipuna koe kogono pisa
madaare nimimi koe rudume
rana laapo abulepape. Gore
nipumi abalade ipa puri pale kap-
para maa gisa-le nimimi ora puri
pale ipa nena nipuna dis-para
salepape. 7 Gore nipumi abalade
nipuna bi minasaoma epe au
puma epe-rupa pirisa. Go pisa-le
nimimi go kone kabulalo palimiri
radaa waru manaalepape. Gore
nipumi koe kone saliare ele go-
rupa katapape. Go pumare
nimimi nipu re waru adoma
abula. Gore nipuna lo robaa-para
kone go-rupa muma lagialia: Niri
go su yaa raayo surube mudu

ena yaa-pulu go ali mudu pirape
siaa mada piru aayo lea. Gore
niri ena wasa napia loma koe
kedaa page na-epalia-pulu neme
re mada natoa. 8 Go lea-pulu koe
ele rado radore komea go yaapimi
kama nipu madaa epalia. Go rabu
yaina page muma kedaa adaalepe
ruma piralia. Go puma reae adaae
page pabalia. Go palia raburi
repena sulaame Babilon adare
raayo waru rabalia. Gore Mudu
Ali Gote-me nipu raapu kose loma
koe kedaa mea katea-pulu nipu
ora puri paloma pa pia lisa.

9 Go rabu go su kamaa pirisimi
ali mudu king-numiri go ena
raapu ora koeyae puma yolape
kone suma piralimi. Go pisimi-
pulu go ali mudu king-numiri
nipu maa kirae lodo adalimi rabu
nimuna aako luma re lo piralimi.
10 Gore mo ali mudu king-numi
nipuna radaa nape ele abala ado-
mare nimumi paalame komalimi.
Go puma nimu rekaoma go-rupa
leme: Kodo-e, lomare kodo ora
waru pia leme. Go Babilon adare
nere puri waru pale adaa adare
yaade. Gore naare le komea
pereke tyalainare nena koe elenu
abulamono leme.

11-12 Go puma su kamaa pimi
kana yoto mi alinumi page go
adare madaa re waru lomare
nimuna pu robaa-para ora kolea
rabu re waru leme. Gore nimuna
kako-nupara moae-elenu meape
enaali napimi-pulu kakore naka-
balimi leme. Nimuna kana gol-
para kana silva-para epe yoto
meape kana-para epe kulubu-
para go kana yoto adaapu abala
misimi. Go page epe kaake pi
mamina-para pobere mamina
page ora koma pi epe laplap page
kale mamina page go elenu abi
nakabalimi. Go puma epe kaa pi
repenanu page elepan menana
imaame warili ele page epe yoto
meape repename warili ele page
abi nakabalimi. Go puma kana
bras-para aene-para epe puri
pale kana gonumi warili ele page
nakabalimi. 13 Go puma go kako-
nu page nakabalimi: Sinamon-
para yabia-para kaa pi lodo kira-
ae ele-para repena maara ele-
para repena emabo ele-para wain-
para wabola-para bret warili
palaawa-para wit-para mena
gawa sipsip-nupara hos mena-
para hos mename yole kaaranu-
para kogono madaa adili alinu
page abi nakabalimi. Go enaalinu
page nakabeme pare nimuna kone
wasupa mabebolaaeme. 14 Go
pea-pulu kana yoto mi alinumi go
enaalinu go-rupa madaa nateme:
Go elere nena lo robaa-para
adawe kone suma abala mula pisi
pare go raayo ne giyoma dia yaalia
leme. Go puma epe yoto meape ele
raayo page nena epe au ele raayo
page go raayo dialenalo pi-pulu
ora dia yaalia.

15 Go puma kana yoto mi
ali medalomamere go adare-
para bisnis kogono abala puma
kana adaapu misimi. Go alinuri
nimumi go enana radaa pi ele
adoma paalame komoma nipu
ora mo-para puma piralimi. Gore
nimu mo-para aaoma re waru lo
piruma go-rupa yaatea: 16 Kodo
waru pia. Go abala nena le
agaare ena epena pepena-rupa
mapaaoma yoto misi rabu koeyae
piside teme. Abalade nipumi
epe kaake pi mamina-para epe
mealimi pi mamina-para kale
mamina rado rado yamisa. Go
puma nipuna tona auri kana gol-
me warili ele muma kana yoto
waru wi kana aunu page ora epe
kaake pi kulubumi page nipuna
au waru lisa. 17 Go pisa pare
naare le komea perekealaina go
pepe raayo dia yoma pane pula
leme. Go page mo ipa ipinu rili
alinu page mo ipinu kaboma su
rado-para pulalo palia enaalinu

page go ipinu ru-nane kogono pi
alinu page mo ipa solwara madaa
kogono puma kana mi alinu page
nimu raayo Babilon su adolalo
rekaasimi. 18 Gore nimumi mo
adare repena sulaame kirisa lodo
adisimi rabu nimumi puri palo
go-rupa lisimi. Go adare-re nipu
komea ora puri palea-le meda
go-rupa na-aaya lisimi. 19 Go
loma nimuna aalunu madaa kege
mea awo suma re lo nimuna lo
robaa-para kedaa pina pirisimi.
Go puma nimumi go-rupa lisimi:
Kodo waru pia lisimi. Go adaa
adare-para ora koe ele meda
epaade lisimi. Go adare-parare ipa
solwara madaa pamisade ipinu-
na aaraanu nipu nipuna pora
pamuma yoto muma kamope-
rupa pirisimi. Go pea pare naare
le komea pereke tyalaina go adare
raboma repo nasade lisimi.

20 Nere yaa-para piri Gote-na
ruru enaalinu-para aposel kogono
alinu-para Gote-na agale lakale
alinu-para nimi raayome mogo
adare raboma repo nasala madaa
raaname waru komalepape. Gore
go enana adare nipumi abalade
nimi-para koeyae pisa-pulu Gote-
me adoma kose laaoma koe
yotome abulisa.

21 Go agale abala dialenalo-
mare puri pale ensel medame
kana adaalepe meda minasaoma
ipa solwara-para maa lopasa.
Go kanana kedaare wit-na kili
marabuaaoma pelaitabebe pinalo
wi ele yaa-pulu kedaa waru pisa.
Nipumi go-rupa pisa rabu nipumi
talo: Go mea lopaato-rupare
nimumi adaa adare Babilon page
go-rupa mea rubawade lisa. Go
puma ora dia yaalia-pulu enaal-
inumi wala mada na-adalimi.
22 Go pea-pulu go adare-para
kalawana agale pagape rabialo
rado radona agale page emaa-
pe page biugel page lemede-rupa
enaalinumi mada napagalimi.
Go puma ele warili kone rado
rado wimi alinu page wala ne go
adare-para napitimi. Go puma
wit marabuape elena e page
wala meda napagalimi. 23 Go
puma lam kolo memena pare
go adare-para wala meda mada
naroalia. Go puma ena ali laapo
page repaya au palipide raburi
nipuna rome agale meda mada
nalala palimi. Abalade nena kana
yoto mi alinu pirisimide raburi
gore go su raayona nimu mudu
pirisimide. Go rabu abalade
nena romo malumumi neme su
kamaa piri enaali rado radonu
makiraside lisa.

24 Gore Gote-me nipuna ruruna
yaapi page nipuna agale lakale
alinuna yaapi page go adare-para
koyasimi-pulu nipumi Babilon piri
enaalinu-para koe kedaa rudu
kaloma yaapi abulisa. Gore Gote-
na lore alinumi lu makomasimi
rabu koyasimi yaapi raayo wala
abuleme.

19

Babilon adare lisa rabu pedo pisimi

1 Go puma wala werepe neme
puri pale agale meda pagisua. Go
agalere so yaa-para piri enaali
adaapumi Gote-na bi go-rupa mi-
nasaasimi: Naame Gote-na bi mi-
nasalimina. Naana Gote nipu
komeame ade abuna kagaa pi-
rape kone wasupa-para nipuna
epe paana puri naa go aaya. Go
puma nipu ora puri pale ali piru
aaya. 2 Gote nipuna kose lape
agalere ora waru loma epe re-
depo le kone yaa-pulu yoto mea
rumaalia. Go puma Gote-me pora
pami enana koe kedaa rumaaoma
kalisa. Go ename Gote-na ko-
gono enaalinu lu makomasa-pulu
nipuna go koe elena rudu kalisa.

3 Go puma yaa-parae enaal-
inumi go-rupa yaalasimi: Aapa

Gote nipuna bi mada minasalimina lisimi. Gore repena sulaame
mo adaa adare kirisa rabu nipuna
lodo so yaa-para koro adaalupu
puaoma pisa. 4 Go agale lo kiritainalo mo kone makuaae ali
mudu 24-para mo pa piri ele ipa
maala-para nimu raayome rumu
pege puma pirisimi. Go rabu
nimu page ali kalunumi page Gote
nipuna siaa king madaa pirina
beten lo pirisimi. Go puma nimumi go-rupa lisimi: Ora ria
yaade. Naame Gote-na bi minasalimina lisimi. 5 Go rabu Gote-na
ali mudu piri king siaa-para agale
meda go-rupa ipisa: Gote-na kogono enaalinu-para enaali raayome Gote paala komalimi-nupara
enaali naralinu-para ali mudunupara nimi raayome Gote-na bi minasaalepape lisa.

Sipsip sina ena rumaalalo pisa rabu eda adae kirisa

6 Go rabu adaa enaalinu kiritaba
piruma agale meda go-rupa lo
pirisimi-daa pagisua. Go lalaasimi
agalere adaa ipana e nona pisa. Go
agalere so yaa-para kululu tyaderupa lisimi. Go agale lisimi rabu
nimumi go-rupa lisimi: Gote-na
bi minasalimina. Ali Mundu-ri
naana puri pale Gote-le abi nipu
ora ali mudu pirina lisimi. 7 Go
pea-le naame epe kone waru suma
raaname waru komamina. Nipu
epe puri wia-le nipuna bi minasalimina. Gore sipsip* mena sina ena
mealalo yapi di-ri abala rudu leale nipuna enare epepe mamina
yarera suma pia. 8 Gore Gote-
me e laade-le go ename ora epe
kaake pi mamina muma nipuna
to mada maa maarasimi. Go epe
mamina-re Gote-na ruru piruma
enaalinumi epe kogono pisimidepulu go mamina yamesimi.

9 Go puma ensel-me ni-para
go-rupa lagisa: Go agale pepa
madaa waru lu sape lisa. Sipsip mena sina ena rumaaoma eda
yawae yapidi rabu Gote-me enaali
medalomanu yaaloma eda nola ipulupa lea-le nimumi raaname komalimina. Go loma nipumi ni
wala go-rupa lagisa: Go agalere
Gote nipuna ora agale lagialo lisa.
10 Go rabu niri ensel-na age kibu-
nane rumu pege puma neme nipu
madaa beten toame pisua. Go
pisua pare nipumi ni go-rupa lagisa: Neme ni-para go-rupa napape lisa. Niri nena kogono naaki
pi. Go pea-le nena amenu raapu
kogono pide. Gore enaali raayome Yesu pename mea waalisadaa ora agale waru pageme enaalinu raapu kogono page pide. Go
pea-le nana bi naminasaamina
Gote-na bi komea minasaape lo
lagisa.

Ali meda kaake pi hos menana koauna pirisa

11 Gore neme yaa-para adisua
rabu yaa-na pora gaape loboma
hos mena kaake pi meda ipisadaa adisua. Go hos madaa pirisa
alina biri Kone Rulape-para Ora
Agale Le Ali go-rupa leme. Go aliri
nipuna kose lape kogono epe-rupa
rumaaoma nipumi epe kone kama
suma yada go-rupa pea. 12 Nipuna
le laapore repena sulaa-rupa
roma nipuna kalu raguna adaapu
adipisa. Go puma nipuna yogale
madaare bi meda lu saabaasa.
Go pisa pare nipu kamame go
bina re makuaaya. 13 Go puma
nipuna maarae adaalu maminare yaapimi radepesa. Gore nipuna
biri Gote-na Ora Agalena Re teme.
14 Gore so yaa-para piri yada pape
ali rado radonu nimuna kaake
pi hos madaa piruma nimumi

* **19:7:** Sipsip menasi ena rumaalalo pisa-airi Yesu Keriso-para lea. Keriso nipuna rumaape enare go su kamaa pimi enaalinu-para lisa. Keriso nipu su kama wala epaliare nipuna enaalinu epa rumaaoma epe su ada-para maa palia. Koro yalo yalo piruape su yaade.

go ali raitamea pisimi. Go puma
nimuna to madaare ora epe laplap
kaake pi maraoma ora lepo lepo
pi ele maraasimi. 15 Gore mo
alina agaa-parare eke waru-ae rai
kudu pelaitabisa. Go rai kudumi
su rado rado-para piri enaali
raayo rabuaanaalia. Go palia
raburi nipumi puri pale rimaapu
ripinuma nipumi enaalinu raayo
waru surubalia. Go puma nipumi
wain kili igipili ele-para nipuna
wain kilina ipa rabuaaniaalia-
rupare puri pale Gote-na rono
page kone mea katea. 16 Gore
nipuna adaalu maarae mamina
page nipuna palaa madaa page
bi go-rupa lu tyabaasa: Go aliri
Mudu Ali raayona Mudu Ali page
Mudu Ali raayome Mudu Ali
yaade. Go-rupa lu sabaasa.

17 Go puma ensel meda naare le-
para rekoma aaina adisua. Gore
nipumi so yaa madaa pamuala
aasaaya pare puri palo yaaloma
go-rupa yalisa: Nimiri Gote-na eda
yawe yaaloma nalimina epa kiri-
talepa. 18 Gore ali kalununa yo-
gale midinu epa nalimina. Go
yogalere soldia alinu-para nimuna
surubape ali mudunu-para hos
mena-para nimuna koauna pirape
alinu-para ora enaali raayona yo-
gale midinu epa nalimina. Go
puma kogonome adili alinu page
pa piruae alinu page enaali naral-
inu page ali mudunu page go raay-
ome yogale midinu epa nalimina
lisa.

19 Go rabu neme mo raa
mename ade ele-para go su kamaa
piri ali mudunu-para nimuna
soldia alinu-para nimu raayo epa
kiritabaina adisua. Gore nimumi
go hos mena madaa pira palae
ipisade ali raapu yada polalo
pirisimi. Go puma nimumi nipuna
yada pape alinu raapu yada pinalo
pisimi. 20 Go pisa pare nipumi
raa mename ade ele-para makirae
gote-na agale lakale alinu raayo
karapo ada-para mapaitaasimi.
Go makirae gote-na agale lakale
alimiri mo raa-para piri elena le
agaa madaa napi kogono adaapu
pisa. Go puri pale kogonomere mo
raa-para piri elena yope palaasa
adisimi enaali raayo makiralisa.
Go page nipumi repename warili
piksa adoma beten lisimide enaali
page makiralisa. Go rabu mo raa-
para piri ele-para makirae agale
lakale ali mo adaa kubu-para maa
rubisa. Go-parare radaa pi repena
sulaa-para bisululu rapaalae
repena legaa waru rala aaya.
21 Go puma hos mena madaa piri
alimi nipuna agaa-para opatabea
rai kudumi raa mena ele-para
makirae ali laapona soldia alinu
lu makomasa. Go pisa rabu yaa
adaapu biyaa ipuma go alinuna
ro epa nabisa rabu nimuna robaa
rubitabisa.

20

Satan maali 1,000 karapo palisa

1 Go rabu ensel meda so yaa-
para giyoma ki aditalo epa
kilipisa-daa neme adisua. Gore
no-para saoma puaede naaku
maa ipuma nipumi kedaa pi kope
sen page ripinaasa. 2 Nipu ora
abalade pirisa rabu page ora irulu
ripinaa palae wisa. Go kerore nipu
abalade piri daliki adaare Satan
yaa-pulu ensel-me nipu kope sen-
me adiala nipu maali 1,000-rupa
karapo ada mapaitaasa. 3 Gore
ensel nipu no naaku-para maa
lopaoma pora waru poasa. Go
puma naaku madaare ele maa
lopae raburi dede laari pulade-
rupapara garulanaasa. Go pisa-
pulu Satan-me su raayona piri
enaalinu wala mada namakiralia.
Gore nipu maali 1,000 abala dia
naloma werepe nipu enaalinu
wala makirainalo epena tea. Gore
nipu rudupu yapi di-na kepe palia
rabu pora pamualia.

4 Go rabu neme ali kalununa
pirape siaanu adisua. Go page
go siaa madaa pimi alinu adisua.
Gore Gote-me nimu kale kogonore
nimumi kose lape agale pagoma
enaalinuna yoto maa rumaainalo
puri kalisa. Go puma enaalinu
Yesumi mea waalisade ora agale-
para Gote-na agale ria page
lakalisimi-pulu lore alinumi go-
rupa napipape loma nimuna
maa kepelisimi. Go puma enaali
wasupanu medaloma page adisua.
Go wasupanumi raa-para piri
ele-para nipuna repename warili
piksa madaa beten nalisimi. Go
puma go raa-para piri elena
yopere nimuna eno madaa page
kinu madaa page napisimi. Go
pea-le nimu rekoma Keriso raapu
maali 1,000 ali mudu piruma
surubalimi. 5 Go pisa pare
kome enaali medalomare go rabu
abi naare raalimi pare maali
1,000 abala dia naloma nimu
page rekalimi. Go rabu Gote-
me kome enaali marekaape yapi
di epalia. 6 Gore enaali abala
ririna rekalimidere Gote-na epe
kone mi enaali yaa-pulu raaname
waru komalimi. Wala rana laapo
komape purimiri enaalinu mada
narabuainalia. Gore ora dia
go enaalinuri Gote-para Keriso
laapona lodo kirae enaalinu puma
piralimi. Go puma nimu Keriso
raapu ali mudu-rupa maali 1,000
ru-para piralimi.

Satan-na puri-para nipu page pabo timi

7 Werepe maali 1,000 dia yaalia
raburi Satan nipu kamaa-nane
epenalo karapo ada pora gaape
loba palia. 8 Go raburi nipu
kamaa-nane ipumare go naare
ipula pabala re lapone piri
enaalinu raayo makirilalo epalia.
Go piri enaalinuri nimu Gote-na
ruru-para Megok-na ruru laapo
piru aaeme. Go puma nimu yada
pinalo Satan-me mea makiritalia.
Gore nipuna meape enaalinuri
solwara mu-rupa epa kiritalimi.
9 Go enaalinuri nimu su rado
rado raayo palimiri Gote-na ruru
enaalina adare wari piri-para
puma kuta palimi. Go adare-
para pimi enare Gote-me ranaame
waru komalia. Go pea-le repena
sulaa so yaa-para ipumare go
soldia enaali raayo rabalia. 10 Go
rabu Satan-me abalade nimu
makirasae enaaliri Gote-me pora
gaape pora poainaloma naakupe-
para mea lopalia. Go-parare adaa
repena sulaa-para bisululu ralae-
para suma aalimi. Go naaku-
parare raa mena page makirae
agale lakale ali nipu laapore abala
mea lopalia. Go puma nimu
pirumare ribaa page naare paame
page e lala piruma radaa kama no
piralimi.

Lo kiritape kose adaa rekalia

11 Go rabu neme adaa ali mudu
pirape siaa king adisua. Go siaa-re
ora kakepu rube madaa piri ali
page adisua. Gore nipumi puri
paloma agale lisa rabu su yaa
laapo pereke yoma pogola pisipi.
12 Go puma neme abala kome
enaali raayo adisua. Go puma
mo enaali naralinu-para mudunu-
para ali mudu pirape siaa wia-
nane rekaasimi. Go puma mo siaa
madaa piri alimi buk lobenalo
maa kalisimi. Go puma ora epe-
rupa kagaa piramala pope buk
page mea lobesa. Go pumare
nipumi buk-nupara nimuna
pisimide kogono adoma rumaasa.
Go rabu mo abala kome enaali
raayo kose naloma yoto rumaasa.
13 Go rabu abalade ipa solwara-
para komisimide enaalinu page
marekaalia rabu rekoma epalimi.
Go puma koe komape naakumi
nipuna makomaape enaalinu
page epenatea. Go puma kose
pagape alimi nimu raayona kose
pagalia. Go puma abalade nimumi

pisimide kogono makuaaoma
nimuna kogono madaa rumaawa
katea. 14 Go puma adaa naaku-
para repena sulaa adaalepe
raalaaya-parare komape kone-
para kome enaalinu page maa
lopasa. Go adaa magomawe
naaku repena sulaa rala aaya-
parare wala rana laapo pa
komapere go-para palimi. 15 Go
pumare kose pagape alimi enaali
raayona binu epe buk madaa
nasalia-daare nipumi go enaalinu
naaku repena sulaa rea-para maa
lopalia.

21

Kagaa su yaa laapo opalia

1 Go rabu neme kagaa yaa-para
kagaa su laapo adisua. Go raburi
abalana su-para yaa laapo raita
dia yoma ipa solwara page dia
yaalia rabu wala meda nasalia.
2 Go puma neme kagaa opaliade
epe Jerusalem su-para siti adisua.
Go adisua rabu kagaa adare-re
Gote-na su giyoma su kamaa ip-
isa. Gore Jerusalem su-para siti
nipumi au ora epe meda puma
saasa. Go auri nogonumi ali polalo
raana waru komoma au epe-rupa
peme-rupa mada puma Jerusalem
kagaa go ipisa. 3 Go rabu agale
meda mo ali mudu pirape siaa
king wisa-para puri paloma go-
rupa lisa: Pagalepa. Abiri Gote-
na kagaa adare-re nipuna enaal-
inu raapu aaya. Go pea-le nipu
nimuna rikirana salia rabu nimi
nipuna ruru enaali piralimi. Gore
Gote nipu nimu raapu piralia-
pulu ora nimuna Gote komea
raapu piralimi. 4 Go rabu nipumi
nimuna lo pimi re ipa raayore
dia yaalia. Go puma enaalinu
nimu wala nakomoma lo robaa-
para kedaa page wala namealimi.
Go pumare nimumi re page wala
mada nateme. Go puma nimumi
radaa page wala nanalimi. Go
puma abalana su yaa laapore ora
dia yaalia lisa.

5 Go rabu ali muduna siaa king
madaa piri alimi go-rupa lisa:
Neme ele raayo kagaa warialua
lisa. Go puma nipumi ni wala
lagisa: Neme go agalere pepa
madaa tyape. Go agalere ora
agale ria enaali raayome go agale
madaa kone rulalimina lisa. 6 Go
loma nipumi ni wala go-rupa lag-
isa: Go ele raayore dia yaade.
Niri ora abala ririna page pira-
mala pisuade abi page pa pitua
wala werepe page pira-ma palua.
Niri ora ele raayona re pi. Go
pea-le enaali raayome ipa nalame
komalimi-daare neme mo ipa epe
ade abuna kagaa pirape ipa yokea-
para maa mapiraalua. 7 Gore
enaali raayome yada pu kiraloma
koe ele giyalimi rabu neme epe
kone katoa. Go puma ni nimuna
Gote pitua rabu nimu nina si
wane-rupa piralimi.

8 Go pea pare paalame komoma
pogolasaemede enaalinu-para
kawae madina enaalinu-para koe
pugu pi kone suma piri enaalinu-
para enaali lu makomaemede
enaalinu-para pora pami enanu-
para romo malu saapiri enaalinu-
para remo aapa minasaaeme
enaalinu-para makirae agale le
enaalinu-para go raayo nimu no
magomawe repena sulaa-para
bisululu rapaalae su naaku-para
mea lopalimi. Go naakuri rana
laapopa komape su yaa-pulu
radaa no piralimi lisa.

Kagaa Jerusalem su adisua

9 Go puma ensel ki medana
luma medane laapo pirina meda
ni piri-para ipisa. Go ensel nipu
dis ki medana luma medane laapo
saapiri ensel ipisa. Nimuna dis-
nuri werepe epape koe ele pabo
wisa. Go ensel-me ni go-rupa
lagisa: Ipu. Neme sipsip sina
were ne maa waatoa. Abi nipumi

pena go meaaripa. 10 Go rabu Holi
Spirit ni madaa puri paloma epa
pirisa rabu ni ora rudu so-para
lamua pisa. Go raburi nipumi
ni go epe adare kagaa Jerusalem
su-para siti mea waalisa. Go siti-
ri Gote so yaa-para giyoma su
kamaa ipisa. 11 Go puma su kamaa
ipisa rabu Gote-na epe paana
purimiri go adare-para roasa. Paa
nipu lepo lepo aatade ru pare ora
epe kana jaspa roasa. Go kana
jaspa madaare kana yoto waru
muma nipuna auri ora pename
wasa madaa ademade-rupa pisa.
12 Go adarena pisimi papere ora
adaalupe puma adare maaoma
kutapu wisa. Go papena pora
gaape 12-pela lobo wisimi-pare
ensel 12-pelame pora gaapenu
surubisimi. Go pora gaape komea
komea madaare Israel enaalinu
nimuna ruru 12-na bi rado rado
lu sabaasa. 13 Go puma naare
ipula-nanere pora gaape repo
lobesimi. Naare pabala-nane pora
gaape repo puma lobesare meda-
nane repo meda-nane page repo
puma lobesa pare makiritaaoma
12-pela warisa. 14 Go adarena
papere nipuna irima yaruape
elere kana 12-pela yaruasimi. Mo
kana 12-pela madaare sipsip mena
sina 12-pela disaipel-na bi luma
saabaasimi.

15 Go ensel ni raapu agale
lisipa rabu nipu go adarena naba
mulalo kana gol-me warili eleme
meda saapirisa. Gore nipumi
adarena pora gaapenu page pape
page robo mulalo puma go ele
saapirisa. 16 Go adarena robore
ora perali laapo page maluae
laapo page gore ora epe-rupa
komea nona pisa. Gore rudu
rabulaoma page adaalu ke-nane
page raita komea-ae pisa. Gore
ensel-me ada mada mulalore
nipumi kawi paala muma ada
mada misa. Nipuna kuni laapore
adaalu go-rupa 1,5000 mail misa.
Go puma mo adana malue ke-nane
laapo robo suma wisa raburi ora
komea-rupa aasa. 17 Go puma
ensel-me pape pisa. Go puma
pape rekae-rupana madaa misa
raburi 144 mita pisa. Go ada
robo wisa kawi palaare alinumi
ada robo salemede-rupa ensel-me
page komea go eleme robo wisa.

18 Go adare pape warisa kanare
jaspa-me warisimi. Go puma mo
adare-re kana gol-me warisimi.
Go pisa pare go adare-re wasa
palae madaa lepo lepo yaatae
aasa. 19 Go puma mo adarena
pape yamanu kebe li kanare Gote-
me kana yoto ora adaalepe kana
rado radonu muma mo adare-na
saasa. Gore ora abala ririna epe
au pe kanare kana jaspa aasa.
Go kana madaare kana sapaia
aasa. Go puma kana repore yaako
pi-le go kanana biri aget leme.
Go kana madaare pa kana kagaa
rekele kana emeral leme. 20 Go
puma kana supuri kalelo yaako
kana laapo aaepe pare sadonikis
leme. Gore pa kana kale medare
konilian aasa. Go puma pape pi
kanare abu pi krisolait aasa. Go
puma laapo pa kanare kagaa reke
kana beril aasa. Go puma repena
komea kanare abu pi kana topas
aasa. Go puma ki laapo pegepupa
kanare krispores aasa. Go puma
ake egali kanare haiasin aasa.
Go puma 12-pa kanare ora kale
ametis aasa. Go kana raayore
nimumi wariaoma surubisimi.
21 Go papena pora gaape 12-
pela madaare adaa kana yoto
meape epe kana sekere muma
warisimi. Go pea pare ora epe
adaa sekere komeamere pora
gaape komea warisimi. Go adare-
na pamuape porare ora epe kana
gol-me warisimi-pulu epe-rupa
lepo lepo yaaoma kuma pi aasa.

22 Go puma neme go adare-
para epe maa lotu ada meda-ae
na-adisua. Dia, puri pale Mudu

Ali Gote-me page sipsip Si page
nipu laapo go adare-para piru-
alipi. 23 Go adare-parare naare
kasua laaapo naroaaya pare Gote
nipuna epe paana purimi ma-
aulaaomaa roaaya lisa. Go page
sipsip mena Simiri go adare-na
lam-me pea-rupa roalia. 24 Go pea-
pulu su kamaa piri enaali raay-
ore go adare-na paa madaa piru-
alimi. Go puma go su kamaa piri
ali kalunumi nimuna kana yoto
meape elenuri go adare-para maa
epalimi. 25 Go puma naare paare
mo adare-para ade abuna paa
palia rabu pora gaapenu paa loba-
pasalia. Dia yapare go adarena
paame su raayo rabualia. 26 Go
raburi su raayona au pape ele
raayo page kana yoto meape elenu
page no adare ru-nane mada maa
epalimi. 27 Go palimi pare koe
koto pi elenu-para koe ele puma
yala mapolaateme enaalinu-para
makirae agale le enaalinu-para go
raayore adare ru-nane mada na-
epa kodobalimi. Gore ora mada
dia yapare mo sipsip Simi enaali
medalomana biri ade abuna epe-
rupa pirape buk madaa abala lu
wisa-pulu go enaalinu komeare go
adare-para mada puma kodobal-
imi.

22

Ipa-para repena laapo adisa

1 Go puma mo ensel-me ora epe
pupulae ipa meda waalisa. Go
ipare wasupa-rupa lepo lepo palai
adisua. Go ipare Gote-para sip-
sip Si laapona Siaa King rolo-para
yokoma ipuma lisanare enaalinu
kagaa mapiraape ipa yade lo lag-
isa. 2 Go ipa nipuri mo adarena
adaa pora rikirana yokoma ip-
isa. Go ipa mone pane one pale
laapore enaalinu ade abuna ka-
gaa pirape repena page aasa. Go
repenana kiliri elala pea rabu kili
12-pela rado elala. Go puma
suba 12-pela madaare go-rupa kili
elala pisa. Go repena nipuna
yore su raayo-para piri enaali raba
meape-rupa elea. 3 Go puma ele
raayo Gote-me ralu rubalia rabu
koe elenu meda go adare-para
wala nasalia.

Gore Gote-para Sipsip Mena Si
laapona ali mudu pirape siaa king-
ri go ada re-para salia. Go
puma Gote nipuna kogono enaal-
inumi nipuna bi minasaoma beten
lalaalimi. 4 Go puma naame
nipuna le agaa adoma nipuna biri
naana eno madaa lu sabaalia. 5 Go
puma ribaame go su wala na-
surubalia. Go puma Adaa Gote
nimuna naarena paa madaa kone
nasalimi. Go pumare nimu ade
abuna enaali mudunu piralimi.

Yesu wala epalia

6 Go rabu ensel-me ni go-rupa
lagisa: Go agalere ora agale yaa-
pulu enaali raayome go agale
madaa kone rulalimina. Gore
Mudu Ali Gote-me nipuna agale
lakale alinuri nipuna Holi Spirit
kalea. Go pea-le nipumi ni nipuna
ensel-me nipuna kogono enaalinu-
para wagepu werepe epaliade ele
raayo go-rupa lo makuaanyalo
maa rapasa. 7 Yesumi talo: Pa-
galepape. Niri nimi piri-para
wagepu epalua. Gore enaali raay-
ome Gote-na agale go buk madaa
wia waru pago piralimiri nimu
raaname waru komena lisa.

8 Go agale ele raayore ni Jon-me
pagoma ora ria adisua. Gore neme
go agale ele raayo abala pagoma
adoba kiritasua rabu mo ensel-
me ni go ele raayo maa waalisa-
pulu neme nipu rumu pege puma
beten talo pirisua. 9 Go pisua pare
nipumi ni-para go-rupa lagisa: Go-
rupa napeape. Niri ne-para nena
Gote-na agale lakale amenu page
nimina kogono komea pi ali yaade.
Niri go buk-para wi agale pageme
enaali raayona adami ali pi. Go
pea-le neme Gote komea madaare

beten loma nipuna bi minasaape
lisa. 10 Go puma nipumi ni go-
rupa lagisa: Go Gote-na epalia re-
maare go buk madaa wia-le neme
napagaa sape. Dia-le go ele raay-
ona epaliade yapi di-ri abala rudu
yaade lisa. 11 Go pea-le koe ele
peme enaalinu nimuna koe ele
ora pa palepape. Go page enaali
medaloma koto pi kone nimiri
gore ora koe koto pi kone pa pina.
Gore enaali medalomame epe ko-
gono palimiri gore ora epe kogono
paina. Go page enaali medaloma
ora epe redepo le-rupa piralimi
gore nimu go rupa pa piraina lisa.
12 Gore Yesumi pagalepape
lisa. Neme wagepu ipuma nimi
giape rudu maa epalua lisa. Go
puma enaali raayome kogono
pisimi-rupa adomare go madaa
neme nimuna yoto rumaalua lisa.
13 Ni komea-mare ora abalade
page pirisuade wala werepe page
piramala palua lisa. Go puma niri
ora abala ririna pirisuade wala
werepe page pa pitua. Gore ni
ele raayona re yaa-pulu ele raayo
neme pu kiritalua.
14 Gore enaali raayo nimuna
adaalu mamina-nu waru radepe
sumare nimu raaname komo
piralimi. Go pumare nimu ade
abuna pirape repenana kili mada
maa nalimi. Go puma nimu mo
kagaa adarena pora gaape-para
mada puma kodobalimi. 15 Go
pea pare adarena pape raranere
koe kone suma enaalinu raa
yana-rupa pirualimi. Go page
romo malu saapiri enaalinu-para
pora pami ena-para ena yole
enaalinu-para enaali lu makomaa-
ae enaalinu-para koe remona aapa
saapimi enaalinu-para makirae
agale le enaalinu-para go raayo
adare mopare piralimi. Mo
makirae agale le enaalinuri nimu
Gote-na adare kagaa mopare
piralimi. 16 Ni Yesuri neme nana
ensel nimina lotu ada-para maa
rapaoma go agale naa ruru enaali
puma lakalisua. Ni komeare
Devit-na ruru agepa madisa. Gore
niri yapi malalaalo aayade kuba
kedo kai-rupa pitua lisa.
17 Gore Holi Spirit-para mo sip-
sip mena si laapome talo: Nere
nipu lisipi. Go pea-le enaali raay-
ome go agale pagalimiri nimu
page epalimi. Go enaali raay-
ome ipa nalame komalimiri epe
ipa nola baina lamina. Go puma
enaali raayome go ade abuna ka-
gaa pirape ipa nolalo palimiri go
ipa epa nalepape.
18 Go buk madaare Gote-me
werepe maa epaliade alinuna re-
maa yaa-pulu ni Jon-me go agale
pageme enaalinu-para puri pale
agale madaa go-rupa lagialo: Gore
ali medame go buk-na agale raapu
pa agale meda makibuma paliare
Gote-me nipu kedaa waru katea.
Go palia rabu Gote-me go buk-
para lisuade koe ele ki medana
luma medane laapore go ali ka-
toa. 19 Go puma ali medame
go Gote-na agale meda go buk-
para maa rubaliare Gote-me go
ali ele rumaaliade pare nipuna
ele maa rubalia. Go mea rubali-
ade elere nipuna ade abuna mapi-
raape repena kili-para nipu go
epe adare-para kodobaliade pora
page namealia. Go rumaape elere
go buk madaa luma ade abuna
laguaayode.
20 Gore Yesumiri go agale raayo
madaa nipuna ora agale lea-le
loma kone mapiraalimiri go-rupa
lalo: Go agalere ora yaade. Go pea-
pulu ni page wagepu epalua lisa.
Gore Mudu Ali Yesu ne wagepu
nipu.
21 Gore Mudu Ali Yesuna epe
raba meape kuma pi konere nimi
raayo radaa wina. Go yaade. Jon.